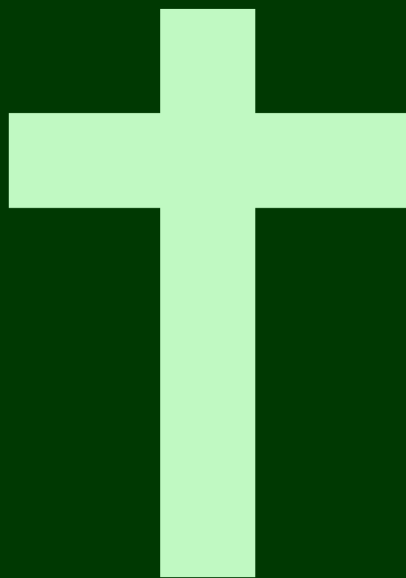

Oniyan

Oniyan: Oniyan (New Testament+)

Oniyan
Oniyan: Oniyan (New Testament+)

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Oniyan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
8b7902f3-5e35-5b89-86b2-c6da1be458b9

Contents

Añanar aᅇ	1
Maco	70
Marëk	116
Luk	144
Ŝaᅇ	193
Bandixa	227
Bërom	274
1 Bëkorenjët	296
2 Bëkorenjët	317
Bëgalat	331
Bëhefes	339
Bëfilip	347
Bëkolos	353
1 Bëtesalonik	358
2 Bëtesalonik	363
1 Timote	366
2 Timote	373
Tit	378
Filemonj	381
Bëšëwif	383
Ŝak	400
1 Piyer	406
2 Piyer	413
1 Ŝaᅇ	417
2 Ŝaᅇ	423
3 Ŝaᅇ	424
Yud	426
Andodakel	428

Añanar aņ Lilaya in

Akayëta Añanar and Bibël aņo ro kē sēyalind mēne Kaxanu rik ngwën in do gē đek beđer ex polo bēn. Mēņ ri kēbi bela bēn gēr eñaw endexēm do gēr amēndēra andexēm. Gēr ŷanar, aniyān aņ monēnga nēnga bax gayik enjekax fo bax. Barikan asošan an do gē asoxari ayanar an wēndēra kēni. Ata Kaxanu ŷana ko kēbi xitind bela bēn xali yowēk apumbuluŷët aņ. Nowe do gē bēer ekun edexēm bēn fo fex bax gayik bēn fo bax bēer bax liyand ang rek eyeyan ed Kaxanu bēn. Ga xucak apumbuluŷët aņ, bērandēwēra and Nowe bēn ŷana kēni kēni šēnarēnd. ŷana kēni gašēxe emēšen ed Kaxanu el. Barikan Kaxanu yata kēņo Abēraxam do fel kēņo exo dēfa gēr ebar ed Kanahaņ. Isak, asēniw ar Abēraxam, do gē Yakob bēteli kēni eter ed Kaxanu do gē Abēraxam el. Obaš or Yakob ol rēwēr kēni benēng epēxw gē beki, do hi kēni bulunda ir Isērayel in. Ata pađ gē bulunda ijo bakawēk gēr ebar enang ed enim Kaxanu el. Er ex gēr akayëta in:

Mondake ŷanak ngwën in do gē aniyān and bela aņ: 1.1–2.25.

Mondake ŷanak eñēņēnax eņ do mondake xēñēk gēr ngwën: 3–6.

Endey end Nowe do gē end apumbuluŷët eņ: 7–9.

End bērandēwēra and Nowe eņ: 10–11.

Endey end Abēraxam do gē ekun edexēm eņ: 12–25.

Endey end Isak do gē ekun edexēm eņ: 26.1–28.9.

Endey end Yakob do gē ekun edexēm eņ: 28.10–50.26.

End eñana eņ

¹ Gēr ŷanar, Kaxanu nēcētēguk* orēn ol do gē ebar el. ² Ebar el er hi bax šode-šode, do wafērēluņ. Ecamēdan fo xēñ bax gēr ambēxw atiŷax aņo, do onjēn ond Kaxanu oņ bax xerēkerarand yaņ gēr amen.

³ Kaxanu re ko: «Gil ex angoben aņ!» Ata hik angoben aņ. ⁴ Kaxanu wat ko mēne angoben aņ eyekax ex. Šapēreli ko angoben aņ do gē ecamēdan el. ⁵ Kaxanu ŷac ko angoben aņ «Goyat», do ecamēdan el «Gēmēđ». Ata ga wēđēk do xeyēk, hik akey añanar aņ.

⁶ Kaxanu re ko: «Gil ex anguxar mērēxand ir amen do ex capēreli amen aņ ja mērēxand!» ⁷ Ata Kaxanu ri ko yaņ anguxar aņ. Šapēreli ko amen and hik đila gēr anguxar aņ gē amen and hik yaņ gēr anguxar aņ. Ata hik mondako. ⁸ Kaxanu ŷac ko anguxar aņ «Orēn». Ata ga wēđēk do xeyēk, hik akey akinēm aņ.

⁹ Kaxanu re ko: «Amen and hik đila gēr anguxar aņ barērēlex bebēt ibat, do canayal ex eperēk el.» Ata hik mondako. ¹⁰ Kaxanu ŷac ko eperēk el «Ebar», do amara and amen aņ ŷac ko «Angwēngw». Ata Kaxanu wat ko mēne aye yek. ¹¹ Kaxanu re ko: «Ebar el dēwēlex bebēlēg, ondēs ond gē eneđa, gē batēx bañamb yamb, band gē enēng gē enēng, do gē benedeđa bendeβēn ak.» Ata hik mondako. ¹² Ebar el rēwēk bebēlēg, ondēs ond gē benedeđa, batēx bañamb yamb band gē enēng gē enēng, do gē benedeđa bendeβēn ak. Kaxanu wat ko mēne aye yek. ¹³ Ata ga wēđēk do xeyēk, hik akey atasēn aņ.

* **1:1** 1.1 Kaxanu nēcētēguk beŷ bēn nē ŷoweŷ gayik mbaņ fanga ko.

¹⁴ Kaxanu re ko: «Gil ex bangoben gër anguxar and orën, ex pitëndëraxënënd goyat in, do gë gëmëd in. Bangoben baņo kë hi bananganëme band opëna, gë bakey, do gë bëniy. ¹⁵ Elod yaņ gër anguxar and orën ñobayindëlex ebar el!» Ata hik mondako. ¹⁶ Kaxanu ri ko bangoben batëm baki: atëmënak aņ ex ñobaxënënd goyat, do atil aņ do gë ował oņ ex ñobaxënënd gëmëd. ¹⁷ Kaxanu xaw̃ ko bangoben baņo gër anguxar and orën ex ñobaxënënd ebar el, ¹⁸ ex ñobaxënënd, aņo goyat do baņo gëmëd, do ex pitëndëraxënënd angoben aņ do gë ecamëdan el. Kaxanu wat ko mëne aye yek. ¹⁹ Ata ga w̃dëk do xeyëk, hik akey anaxën aņ.

²⁰ Kaxanu re ko: «Bëmacar bëņ ñëmbërëlexëni gër amen, do ošël ol cëgërayindëlexëni yaņ gër ebar, gër anguxar and orën!» ²¹ Kaxanu necëtëgu këbi boņeỹ bond gër angwëngw boņ, gë dëk bebëbëngw do këni šangënarand bën. Necëtëgu këbi bëte bebër yëmbër bax gër amen bën, gë benëng bendebën ak, do gë ošël ol, gë benëng bendebën ak. Ata Kaxanu wat ko mëne aye yek. ²² Kaxanu yël këbi obetak ol and re ko: «Cënarin, ñëmbërin do pëxwin gër amen, polo gër angwëngw. Do ošël ol ñëmbërëlexëni gër ebar!» ²³ Ata ga w̃dëk do xeyëk, hik akey anjoxën aņ.

²⁴ Kaxanu re ko: «Ebar el dëwëlebi bebëbëngw, gë benëng bendebën ak: oyel ol, gë banjën baņ, gë owałcar obapuỹ ol, er ex yo gë enëng endexëm ak!» Ata hik mondako. ²⁵ Kaxanu ri këbi owałcar obapuỹ ol, gë benëng bendebën ak; oyel ol gë benëng bendebën ak; do gë dëk banjën band gër ebar baņ, gë benëng bendebën ak. Ata Kaxanu wat ko mëne aye yek.

²⁶ Kaxanu re ko: «Dinëbëne tan bela bën gër eñaw̃ endëfi, eni mëndër gë biyi, enëbi bëñaxënënd oxan or gër angwëngw ol, ošël or kë šëgërand gër orën ol, gë oyel ol; eni bëñaxënënd ebar el dëk, do gë dëk banjën band kë šangënarand gër ebar baņ.» ²⁷ Kaxanu necëtëgu këbi bela bër ex eñaw̃ endexëm bën. Necëtëgu këbi gër eñaw̃ end Kaxanu: asošan do gë asoxari. ²⁸ Kaxanu yël këbi obetak ol and re ko: «Dëwërin mbaņ, ñëmbërin, dëgërayin në er ex yo, do bëñayin ebar el. Bëñayinëbi oxan or gër angwëngw ol, ošël or kë šëgërand gër orën ol, do gë dëk owałcar or kë šangënarand gër ebar ol.»

²⁹ Ata re ko Kaxanu: «Anëka yël këmun dëk ondës ond gër ebar oņ, gë benëda bendebën ak, dëk batëx bañamb yamb baņ, gë benëda bendebën ak, ex gi eyamb edewën el. ³⁰ Emacar end ex yo gër ebar, acël and kë šëgërand yo yaņ gër orën, er kë šangënarand gër ebar do hik gë onjën yo, dëk ondës ocëkët oņ ex eyamb yamb edewën el.» Ata hik mondako. ³¹ Kaxanu wat ko dëk er ri ko in mëne mbaņ ye bax. Ata ga w̃dëk do xeyëk, hik akey anjongamatën aņ.

2

¹ Mondako faỹ ko Kaxanu edi ed orën, gë ebar el, do gë dëk bebër ex polo gër ndebën bën. ² Yatir akey anjongakinëm, Kaxanu anëka faỹ baxo dëk andiyen and ri baxo aņ. Gë akey anjongakinëm aņ faỹ baxo Kaxanu andiyen and ri ko aņ. Ata gë akey anjongakinëm aņ seyëta ko dëk andiyen and ri ko aņ. ³ Kaxanu ri ko akey anjongakinëm aņ akey acëbax, akey and xwën ko. Gayikwa yatijo seyëta ko dëk andiyen and enëcëtëgu ed beỹ aņ.

End andësa and Eden eņ

⁴ Mondako bax endey end orën do gë ebar eņ and necëtëgu ko Kaxanu aņ. Yatir ri ko Axwën Kaxanu orën ol do gë ebar el, ⁵ ado acëc aņ dëņ ax gi bana pere gër ebar. Bëte endës gematak ax dëg bana pere. Gayikwa

Axwën Kaxanu axo mëlawa bana pere tēb in ġer ebar, do ala ax gi bana ar kē ŷandēra.

⁶ Barikan añēsa and men bax lejēnd ġer ebar, do bax xoŝand đek añangēŷang and ebar aņ.

⁷ Axwën Kaxanu bay kēņo asoŝan ġe obar ok. Fif kēņo ġer ocēn onjēn ond kē yēlēnd aniyān oņ. Ata hi ko ala abēngw. ⁸ Axwën Kaxanu ri ko andēda ġer ebar ed Eden, gand apēn-eñan, do xwēt kēņo asoŝan ar bay baņo an. ⁹ Axwën Kaxanu nēcētēġu ko ġer ebar đek batēx baņ, ġe benēng bendebēn ak, batēx band ye bax owat, do nēnga bax eyamb. Ata ŝit ġer batēx baņo, lēġ bax mērēxand ir andēda atēx and kē yēlēnd aniyān aņ, ġe atēx and kē yēlēnd enang ed enjekax do ġe eñēņēnax aņ.

¹⁰ Yeb ebax na ġer ebar ed Eden ir bax ŷēmēnd yabēt obēņa ok, do bax xoŝand andēda aņ. Ata na ġer andēda ŝapēr bax yeb ijo bambana banax.

¹¹ Ambana añanar aņ bani wācēnd Piŝoņ. Mēņ bētak đek ebar ed Afila el, ġer ed ex kaņe, ¹² kaņe iwēnēk in. Na ġer ebar elo fo ex bēte angiri ir kēni wācēnd bēdeliyom in do ġe ekaŷ ekēbēnaxik ed kēni wācēnd onikēs.

¹³ Ambana akinēm aņ bani wācēnd Gixoņ. Aņo bētak ebar ed Kuŝ el.

¹⁴ Ambana atasēn aņ bani wācēnd Tigēr, aņo bax fesēnd apēn-eñan and ġer ebar ed Asiri. Ambanaanaxēn aņ bani wācēnd Ēfērat.

¹⁵ Axwën Kaxanu wēđ kēņo asoŝan an, do xwēt kēņo ġer andēda and Eden exo ñanēnd do exo nēkonand. ¹⁶ Ata Axwën Kaxanu fel kēņo asoŝan an: «Axor kēy xor ey yambēnd đek batēx band ġer andēda baņ. ¹⁷ Bari atēx and kē nangēnēnd enjekax do ġe eñēņēnax aņ, ax gi ex na moñamb. Gayikwa aŝēs kēy ŝēs yatir kēy yamb.»

¹⁸ Ga xucak eņo, Axwën Kaxanu re ko: «Ax ye ex na wa asoŝan an exo gi gabat. Dinēlemo arēcara ar kēni ŷana eni pabērēnd.» ¹⁹ Axwën Kaxanu bay kēbi ġe obar đek oŷacar or ġer apuŷ ol, do ġe đek bacēl band kē ŝēġerand ġer orēn baņ. Ŝēñēta kēbi end asoŝan eņ exo wat ba mondake kēbi wācēra. Do er ġe onjēn yo, exo gi ġe oŷac or kēņo yēl asoŝan an.

²⁰ Asoŝan an yēlēra kēbi omac đek oyel ol, đek bacēl baņ, do ġe đek oŷacar ol. Bari emacar gematak aņo wat bana end kē hi arēcara ar kēni ŷana eni pabērēnd. ²¹ Axwën Kaxanu lapan kēņo asoŝan an akwēđ atēm, asoŝan an raŝ kēņo lēb. Ŝosēta ko anjaŷ amat ġer ambēb and asoŝan, do wāŝ ko oyas ok.

²² Ġe anjaŷ and ŝosēt ko ġer asoŝan aņ, Axwën Kaxanu ri kēņo asoxari, do wēla kēņo ġer asoŝan. ²³ Ata asoŝan an ga wat kēņo, re ko:

«Dodo nēkodo ngwa ar ex ŝapar ir ŝapar iram an, ar ex eman end eman endam an.

Asoxari kēno ŷana eno macēnd

gayikwa ġer asoŝan ŝosētagu kēno.» ²⁴ Mēņ ex, asoŝan an ñawētalebi nēm ġe sēm eni baraxēn ġe asoxari arexēm an, do eni gi eman emat.

²⁵ Ata asoŝan an do ġe asoxari arexēm an hi kēni bēn tak bēxi tēb ġe beman beņ, bari ababi ŝēfēnandēr na.

3

End eñēņēnax ġer ngwēn eņ

¹ Andēn aņ ebax emacar end siti bax nēmēc ġer đek oŷacar obapuŷ or bay kēbi Axwën Kaxanu ol. Akey amat, ga sēka kēņo asoxari an, wēka kēņo: «Kaxanu đeņ nde rek: “Wēn kēren yambēnd na đek batēx band ġer andēda baņ?”» ² Asoxari an yaka kēņo andēn aņ: «Biyi axor xor kēmi mi yambēnd batēx band ġer andēda baņ. ³ Barikan atēx and hik

mërëxand gër andëda aṅ, Kaxanu ga re ko: “Wën këren yambëd na, këren kwixwëtaḍ na. Ga yamb yamb kën, and kën sës ex dë!”⁴ Ata andën aṅ fel kënjo asoxari an: «Adokiṅ an cës na!⁵ Barikan Kaxanu ga nang ko mëne yatir kën yamb, bangës bandewën baṅ kē watëra. Ata en gi ang Kaxanu fo, en nang enjekax eṅ do gē eñëṅënax eṅ.»

⁶ Asoxari an wat ko mëne atëx aṅ anënga kē nënga eyamb el ga yek ako owati ol. Ga ÿandi kënjo onangëran or kē yëlënd ol, xwëca ko do yamb ko. Yël kënjo icën indexëm ind xetëna baṅjo iṅ; mëṅ bête yamb ko.⁷ Ata bangës bandebën baṅ watërak ga fodët këbi, ata nang kēni mëne tēb gē beman beṅ hi kēni. Ban kēni opat od andan do xura kēni.

⁸ Ata wëlëgu këno Axwën Kaxanu ga ko bëtara andëda aṅ gē ingoc ind genëka iṅ. Asošan an do gē asoxari arexëm an ye kēni, ÿafëx kēni sît gër batëx band gër andëda, këdi këbi wat Axwën Kaxanu.⁹ Axwën Kaxanu ga kënjo wac asošan an, wëka kënjo: «Feye wa hi këy?»¹⁰ Mëṅ yakaw ko: «Ga wëlëgu këmi gër andëda, ata yëdara këme gayik tēb gē eman eṅ hi këme, awa mëṅ ÿafaxën këme.»¹¹ Axwën Kaxanu re ko: «Noṽo wa nangën ki mëne tēb gē eman eṅ hi këy? Ba yamb këy nde atëx and sēban bami eyamb aṅ?»¹² Yakaw ko asošan an: «Asoxari ar wëlanëgu këye an, yël ke atëx aṅ, do yamb këme.»

¹³ Axwën Kaxanu wëka kënjo asoxari an: «Ineŵa rixën këy eṅo?» Yakaw ko asoxari an: «Andën aṅ yifa ke, do yamb këme.»¹⁴ Axwën Kaxanu re kënjo andën aṅ:

«Awa wëj gayikako eṅo ri këy,
anëka wë ki gër oyel dëk,
do gër oŵacar or gër apuṽ dëk.
Gë acël andey aṅ këy ÿana ey nëxërand,
do ey belënd ebëkwërëbëkw el
ang kē nëka bakey bandey ak.

¹⁵ Wëno kē ri angoṽëra and wëj do gē asoxari aṅ,
angoṽëra and andëwëra andey aṅ,
do gē andëwëra andexëm aṅ.
Ar andëwëra andexëm an ki sëkan bëlëbël gaf in,
do wëj eyo ṅat gër etak.»

¹⁶ Axwën Kaxanu re kënjo bête asoxari an:
«Abaš këme baš toro ind bacël bandey iṅ,
gē ayambën këyëbi ÿana eyëbi dëwënd obaš ol.
Oñandi oday ok gër icën indey kē hi,
do mëṅ ki wëña.»

¹⁷ Axwën Kaxanu re kënjo bête asošan an:
«Gayikako asoxari arey an baxët këyo,
do yamb këy atëx and sēban bami eyamb aṅ,
ebar el aŵe kē wë nē endey;
gē ayambën këy ÿana ey nēcëtënd eyamb yamb irey in
dëk bakey band aniyandey baṅ.

¹⁸ Odëmbën do gē ondës kē ÿana exi dëgënd, do bebëlëg bër gër apuṽ këy
ÿana ey yambënd.

¹⁹ Gë asëwëtëŵa ir dëxas irey in këy ÿana ey cotënd eyamb yamb in,
xali ey baka gër ebar ed gër ed nēcëtëgu këmi;
gayikwa obar hi këy, do gër ebar këy baka.»

²⁰ Ga xucak eṅo, asošan an yël kënjo asoxari arexëm an oŵac or «Xawa»,
mëne ngëṅ «Abëngw», gayikwa mëṅ ex nëm ir dëk bër kē liyand bën.

²¹ Axwën Kaxanu rin këbi ßacud ßand ßanar, do asoſan an gë asoxari an ſudfara këni.

²² Axwën Kaxanu re ko: «Ala an anëka hi ko ang ßiyi ak gër enang ed enjekax do gë eñëñenax. Gërëgako, kërexo kwëca na ßëte atëx and kë yëlënd aniyar aņ, exo yamb, do exo ßiya din ir din!» ²³ Axwën Kaxanu wãÿ këbi asoſan an do gë asoxari an eni can andëða and Eden aņ, do asoſan an exo ñanënd ebar ed gër ed nëcëtëgu këņo el. ²⁴ And wãÿ këbi ßela aņ, Axwën Kaxanu xwët këbi gand apën-eñan and andëða and Eden Ocerubeņ do gë duxuma ir gë okodux ir kë ſenarand. Mondako ſëng ko fëña ir gër atëx and kë yëlënd aniyar in.

4

Endey end Kaÿe do gë Abel eņ

¹ Ga xucak eņo, Adam, asoſan an, nangër këni gë alindaŵ Xawa. Alindaŵ hi ko gë acël, rëŵ këņo itoſan, do wãc këno Kaÿe. Gayikwa are re baxo: «Ala rëŵ këmo, gë edëca ed Axwën Kaxanu el.» ² Rëŵ këņo ßëte itoſan, abinëm ar Kaÿe, do wãc këņo Abel. Abel hi ko axwël ar obeci do gë opeÿ, do Kaÿe hi ko aÿan.

³ Ga niyitarak, Kaÿe wëlan këņo Axwën Kaxanu ſadaxa ir er xana baxo gër ebar in. ⁴ Abel mëņ ßëte, wëlan këņo ſadaxa ir ßëñanar ßënd oyel orexëm, gë onil ondebën ak. Axwën Kaxanu nëngan këņo end Abel eņ, do xana ko ſadaxa irexëm in. ⁵ Bari aņo nëngan bana end Kaÿe eņ, do axo kana bana ſadaxa irexëm in. Ata Kaÿe xoÿ ko mbaņ, ÿëñënin ko dëxas irexëm in. ⁶ Axwën Kaxanu wëka këņo Kaÿe: «Ineŵa xoÿaxën këÿ? Ineŵa ÿëñëninaxën këÿ dëxas irey in? ⁷ Kido ſenene ri bay, arënëta rënëta doy. Bari gayikako ay di ex na ſenene, eñëñenax eņ mokaſ xaſ ki gër ebët edey ga ÿandi këņo exi bëña. Barikan wëj wa ÿapëk eyo bëña!»

⁸ Kaÿe yeyaneli këņo Abel abinëm, ga hi bani gër apuÿ, Kaÿe wëlën këņo Abel abinëm, do laŵ këņo. ⁹ Ata Axwën Kaxanu wëka këņo Kaÿe: «Feye exo abinëx Abel?» Kaÿe yaka ko: «Ame nang ex na. Ba wëno nde ex anëkona ar abaÿe an?» ¹⁰ Re ko ßëte Axwën Kaxanu: «Ine ri këÿ? Në ewëleme oſat or abinëx oņ ga kë xeÿëgund elod gër ebar xali gër ndam ro. ¹¹ Gërëgako wëj anëka wë ki, caw këÿ ñawëta ebar ed hëlëk oſat or abinëx el. ¹² And këÿ ÿan ebar aņ, ÿoweÿ ay ñana na ey kanand. Ar edëg këm këÿ hi, asëk ayexërand fo këÿ ÿana ey yexërand gër ebar.» ¹³ Ata Kaÿe yaka këņo Axwën Kaxanu: «Amena andam aņ mbaņ sibëk, ame kor na me buņa. ¹⁴ Anëka këÿe wãÿënd doro, me ñawëta ebar ed bame ÿanënd el. Aÿafëra këmi ÿana mi ñafërand, do din ame wat na dëxas irey in. Ar edëg këm këme hi, asëk ayexëra fo këme ÿana me yexërand gër ebar. Do angëmëne mi ped gë ala, exe ßaŵ.» ¹⁵ Axwën Kaxanu yaka këņo: «Angëmëne ala eņo ßaŵ Kaÿe, ßakëlëbëd ßanjongëbaki këno wãſan.»

Axwën Kaxanu laram ko nanganëme gër Kaÿe eni watënd ßër këni fedënd bën, këdi këno laŵ. ¹⁶ Ata Kaÿe ga xani ko eņo ñawëta Axwën Kaxanu, ye ko lëgëx ko gër ebar ed Nod, gand apën-eñan ed andëða and Eden.

End bërandëwëra bër Kaÿe eņ

¹⁷ Kaÿe nangër këni gë alindaŵ. Ata alindaŵ hi ko gë acël, rëŵ këņo Enok. Kaÿe bay ko angol, do wãcan këņo aseñiŵ Enok. ¹⁸ Enok hi ko sëm ir Irad, do Irad, sëm ir Mexuyahel. Mexuyahel hi ko sëm ir Metuſahel, do Metuſahel, sëm ir Lemek.

¹⁹ Lemek Ƴer kēbi bēsoxari bēxi: aƳanar an Ada, do axinēm an, Tēsila. ²⁰ Ada, asoxari aƳanar an, rēw kēbi bētošan bēki: Yabal do gē Yubal. Yabal hi ko axarēk ar bēxwēl bēr oyel do kēni rēfarand laņ. ²¹ Do Yubal mēņ, hi ko axarēk ar bēsēmb bēr bemangi do gē bēfarix bēr bacēroti an. ²² Tēsila, asoxari axinēm aņ, rēw kēbi bēte bētox bēki: itošan iņ Tubal-KaƳe, do itoxari iņ, Nahama. Tubal-KaƳe hi ko asap ar đek bēbēr ex yawale do gē dun.

²³ Akey amat, Lemek fel kēbi bēsoxari bērexēm bēn:

«Ada do gē Tēsila, baxētini oniw oram ol!

Wēn bēsoxari bēr Lemek bēn,

banēf bandewēn baņ wēlēlex eyeyan edam el!

Asošan kēmo law angēmēne ala exe kēm,

Itox kēmo law angēmēne ala exe tembajēn.

²⁴ Bakēlēbēd banjongēbaki kēno wāšan KaƳe,

barikan wēno Lemek, bakēlēbēd ofēxw ocongoxi gē banjongēbaki kēne wāšan!»

²⁵ Adam, asošan an, nangēr kēni gē alindaw Xawa. Ata Xawa rēw kēņo itošan, do wāc kēņo Set. Gayikwa are re baxo: «Kaxanu yēl ke itošan, exo bēt gēr ed ebaxo Abel, ir law kēņo KaƳe.» ²⁶ Set rēw kēņo itošan do wāc kēņo Enoš. Ata bela bēn amēd aņo Ƴana kēni ecale do gē emac ed Kaxanu Axwēn el.

5

End bēxarēk eņ: elod Adam xali gēr Nowe

¹ Mondako ex akayēta and andēwēra and Adam aņ. Kaxanu, yatir nēcētēgu kēbi bela, ari ri kēbi do wēndēr kēni gē mēņ. ² Kaxanu nēcētēgu kēbi asošan an do gē asoxari an. Yēl kēbi obetak ol, yatir nēcētēgu kēbi dēņ re ko enēbi macēnd bela.

³ Adam ga sēk kēņo bēniy kēme gē ofēxw osas, rēw kēņo itošan ind wēndēr kēni gē mēņ, gēr eñaw endexēm, do wāc kēņo Set. ⁴ Adam liya ko bēniy okeme ocongotas and rēw kēņo Set aņ. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari. ⁵ Ata ga sēk kēņo bēniy okeme ocongonax gē ofēxw osas, Adam šēs ko.

⁶ Set ga sēk kēno bēniy kēme gē bēnjo, rēw kēņo Enoš. ⁷ Set liya ko bēniy okeme ocongotas gē bēnjongēbēki and rēw kēno Enoš aņ. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari. ⁸ Ata ga sēk kēņo bēniy okeme ocongonax gē epēxw gē bēki, Set šēs ko.

⁹ Enoš ga sēk kēņo bēniy ofēxw ocongonax, rēw kēņo Kenañ. ¹⁰ Enoš liya ko bēniy okeme ocongotas gē epēxw gē bēnjo and rēw kēņo Kenañ aņ. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari. ¹¹ Ata ga sēk kēņo bēniy okeme ocongonax gē bēnjo, Enoš šēs ko.

¹² Kenañ ga sēk kēņo bēniy ofēxw ocongoxi, rēw kēņo Maxalalel. ¹³ Kenañ liya ko bēniy okeme ocongotas gē ofēxw onax, and rēw kēņo Maxalalel aņ. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari. ¹⁴ Ata ga sēk kēņo bēniy okeme ocongonax gē epēxw, Kenañ šēs ko.

¹⁵ Maxalalel ga sēk kēņo bēniy ofēxw ocongebat gē bēnjo, rēw kēņo Yered. ¹⁶ Maxalalel liya ko bēniy okeme ocongotas gē ofēxw osas and rēw kēņo Yered aņ. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari. ¹⁷ Ata ga sēk kēņo bēniy okeme ocongotas gē ofēxw ocongonax gē bēnjo, Maxalalel šēs ko.

¹⁸ Yered ga sēk kēņo bēniy kēme gē ofēxw ocongebat gē bēki, rēw kēņo Enok. ¹⁹ Yered liya ko bēniy okeme ocongotas and rēw kēņo Enok aņ.

Rěw kěbi bēte bētošan do gē bētoxari. ²⁰ Ata ga sěk kēṅo bēniy okeme ocongonaḡ gē ofēxw ocongebat gē bēki, Yered šēs ko.

²¹ Enok ga sěk kēṅo bēniy ofēxw ocongebat gē bēnjo, rěw kēṅo Matusalem. ²² Enok liya ko ang kēṅo nēnganēnd Kaxanu ak, bēniy okeme otas, and rěw kēṅo Matusalem aṅ. Rěw kěbi bēte bētošan do gē bētoxari. ²³ Ata Enok sěk kēṅo bēniy okeme otas gē ofēxw ocongebat gē bēnjo. ²⁴ Enok liya ko ang kēṅo nēnganēnd Kaxanu ak, ata bela bēn nema kēno anema fo ga xana kēṅo Kaxanu.

²⁵ Matusalem ga sěk kēṅo bēniy kēme gē ofēxw ocongosaḡ gē bēnjongēbēki, rěw kēṅo Lemek. ²⁶ Matusalem liya ko bēniy okeme ocongoki gē ofēxw ocongosaḡ gē bēki, and rěw kēṅo Lemek aṅ. Rěw kěbi bēte bētošan do gē bētoxari. ²⁷ Ata ga sěk kēṅo bēniy okeme ocongonaḡ gē ofēxw ocongebat gē bēnjongēbēnax, Matusalem šēs ko.

²⁸ Lemek ga sěk kēṅo bēniy kēme gē ofēxw ocongosaḡ gē bēki, rěw kēṅo itošan. ²⁹ Wac kēṅo Nowe, ga baxo rend cēṅ: «Ajo kēbo racēt gēr andiyen añēkaxik and kēne rinde ene dīyaxēne gēr ebar ed xare ko Axwēn Kaxanu aṅ.» ³⁰ Lemek liya ko bēniy okeme oco gē ofēxw ocongonaḡ gē bēnjo, and rěw kēno Nowe aṅ. Rěw kěbi bēte bētošan do gē bētoxari. ³¹ Ga sěk kēṅo bēniy okeme ocongoki gē ofēxw ocongoxi gē bēnjongēbēki, Lemek šēs ko. ³² Nowe liya ko bēniy okeme oco, and rěw kěbi Šem, gē Xam, do gē Yafet aṅ.

6

End bela bēsēmbak eṅ

¹ And ŷana kēni bela eñēmbēr ed gēr ebar aṅ, rěwēra kēnēbi odēnaŵ. ² Bela bēr ekun ed Kaxanu bēn wat kēni mēne odēnaŵ od bela bēr gēr ebar ok mbaṅ ye kēni. Sana kēnēbi do ŷērēra kēnēbi đek. ³ Ata Axwēn Kaxanu re ko: «Ala an oñas fo hi ko. Wēno ame teb na din ir din onjēn ondam oṅ gēr ndexēm. Bēniy kēme gē alapem fo ko ŷana exo dīyand.» ⁴ Amēd aṅo hi bani bela bēšakax bēn gēr ebar. Bēte amēd aṅo fo bar bani bela bēr ekun ed Kaxanu bēn gē odēnaŵ od bela bēr gēr ebar ok. Bēsoxari bējo rěwēra kēnēbi obaš or hi bax bela bēsēm, bangwēlik band akarēk baṅ.

⁵ Axwēn Kaxanu wat ko mēne eñēṅēnax end bani rind bela gēr ebar eṅ axuri xurik. Er xēñ bax gēr owēkw orebēn wayēt banjēlan bañēṅēnax fo. ⁶ Axwēn Kaxanu šena kēṅo er bayaxēn babi bela in gēr ebar. Gēr emēkw edexēm šena baṅo endebēn eṅ. ⁷ Ata re ko Axwēn Kaxanu: «Ebar el kēme fat eni dēxētaxēn bela bēr bay kēmēni bēn. Afat kēme fat gē bela ak, gē oyel ak, gē banjēn ak, do gē ošēl ak. Gayikwa đek šena ke er bayaxēn bamēni in.» ⁸ Barikan Nowe šot ko oyekax or Axwēn Kaxanu ol.

End apexa and Nowe eṅ

⁹ Mondako ex andēwēra and Nowe aṅ. Nowe mēṅ cēṅ, ala ar šenene do ar đal ebaxo. Ang kēṅo nēnganēnd Kaxanu ak baxo liyand, mērēxand ir bandēwēra band bela bēr angwēn aṅo bēn. ¹⁰ Nowe mēṅ, ocambenjar otas rěw babi: Šem, gē Xam do gē Yafet.

¹¹ Ebar el anēka sēmba bax gēr owat or Kaxanu. Bela bēn mbaṅ wēr bani. ¹² Ebar etēmbak fo baxo watēnd Kaxanu, gayikwa bela bēn edi ed betēmbak fo wata bani gēr ebar. ¹³ Ata Kaxanu fel kēṅo Nowe: «Ekwēt ed beŷ đek el fiatēguk, ang faŷ kēme gēr emēkw edam ak. Gayikwa owēr fo ex gēr ebar nē end bela bēsēmbak eṅ. Anemin kēmēni nemin đek gē

ebar ak. ¹⁴ Barikan wěj Nowe, pikanayal akuluņ and otëx od ax bërënd na. Cetëndërid akuluņ aņo baciw̃ baciw̃ do notayid gë otesesan amëlëf do gë amëfac. ¹⁵ Mondako këy fika akuluņ aņo: acakëšak in, ometër keme gë ofëxw oco, aňangëýang in, ometër alapem gë oco, do yaņ-yaņ in, ometër epëxw gë oco. ¹⁶ Pikayid yaņ ang aciw̃ šëxw këy fo. Do tebayid amëd and gwër në enëxar fo, në bebët ibat. Tebayid bête ebët në bebët ibat. Tëndëndërid gër kuluņ isëm ijo baciw̃ batas. ¹⁷ Wëno cëņ, ata këme wëlaw ampumbuluýët or këbi nemin dek bebër ex gë onjën bën. Dek er ex gë onjën yo gër ebar kë nemi. ¹⁸ Barikan eter këmi yata. Do dïlidën gër akuluņ aņo wěj, gë bosëñix, gë alindax, do gë bolindaw̃ bor bosëñix. ¹⁹ Dënidëbi gër akuluņ aņo dek oŵacar obëngw ol, enëm gë ecan, eni bayixën bëbëngw ang wěj ak. ²⁰ Enëng end ošël end ex yo, gë enëng end oŵacar or gë osapar onax end ex yo, gë enëng end oŵacar or xadaxadax end ex yo, do gë banjën baņ, ayow këni yow gër akuluņ andey, enëm gë ecan, eni bayixën bëbëngw. ²¹ Barid dek bebër këni ýana en yambënd bën, gë bebër këni ýana eni yambënd bën. Do mëxwëtayid, en yambëraxënënd wěj gë ekun edey el, do gë oŵacar ol.» ²² Ata Nowe ri ko dek er fel baņo Kaxanu in, ang fel baņo ak dëņ.

7

End Nowe polo gër akuluņ eņ

¹ Axwën Kaxanu fel këņo Nowe: «Dilin gër akuluņ wěj do gë ekun edey el dek. Gayikwa mërëxand ir bandëwëra band bela bër gë okey oko baņo, wěj gabat wat këmi ar šenene an. ² Medëlëbi oŵacar ocongoxi, enëm gë ecan, gër enëng kala end oŵacar oŵënëk, bête gër dek oŵacar obuyaraxik, enëm gë ecan. ³ Medëlëbi bête bacël banjongëbaki, anëm gë acan, ex bayixën benëng bendebën beņ dek ebar el. ⁴ Gayikwa ro gë bakey banjongëbaki, tëb in këme wëlaw do ex tëb gëmëd gë goyat, bakey ofëxw onax. Mondako këmëni fat gër aňangëýang ir ebar, dek bebër gë onjën do bay këmëni bën.» ⁵ Ata Nowe ri ko dek er fel baņo Axwën Kaxanu in.

End ampumbuluýët eņ

⁶ Amëd aņo, Nowe anëka sëk baņo bëniy okeme ocongibat ga yowëk ampumbuluýët aņ gër ebar. ⁷ Ata Nowe, gë bosëñiw̃, gë alindaw̃, do gë bolindaw̃ bor bosëñiw̃ lil këni gër akuluņ këdi këbi law̃ ampumbuluýët aņ. ⁸ Dek oŵacar ol, hik oŵënëk ol, hik obuyaraxik ol, gë ošël ol, do gë dek bebër kë yexërand xadaxadax gër ebar bën, ⁹ yow këni gër akuluņ and Nowe, beki beki, gë enëm gë ecan, eni dïlaxën gër akuluņ, ang fel baņo Kaxanu Nowe ak. ¹⁰ Ga xucak bakey banjongëbaki, amen aņ yëpëtak xali xwëcarak ebar el.

¹¹ Ata yatir sëk këņo Nowe bëniy okeme ocongibat, gë opacaw̃ oki, gë bakey epëxw gë banjongëbaki, fëti bax dek bañësa band men band ex gër ebar baņ. Men ond yaņ oņ ýanak kë yëpëtand ga fërëtayak bamëd band gër orën baņ. ¹² Tëb in kë yëpëtand gër ebar, gëmëd gë goyat, xali bakey ofëxw onax. ¹³ Kwël yatijo fo lil bani gër akuluņ Nowe, gë bosëñiw̃, Šem, gë Xam, gë Yafet, gë alindaw̃ arexëm, do gë bësoxari bësas bër bosëñiw̃ bën. ¹⁴ Alil lil bani bête dek benëng bend oŵacar or gër apuý beņ, gë bend oyel beņ, gë bend banjën band kë šangënarand gër ebar beņ; gë benëng bend ošël beņ, do gë dek bend banjën band kë šëgërand beņ. ¹⁵ Dek bebër gë onjën bën, yow këni gër Nowe, enëm gë ecan, eni dïlaxën gër akuluņ. ¹⁶ Dek bebëjio yow këni, enëm gë ecan, enëng end ex yo, ang

re baxo Kaxanu ak. Ata Axwën Kaxanu fëra ko ebët ed akuluņ el, gër epoy ed Nowe.

¹⁷ Ebar el đek ýëmëk xali nëkak bakey ofëxw onax. Key yo key bax ýëmbërend amen aņ xali lëbinak akuluņ aņ. Ata kuluņ aņ xangëk yaņ gër amen and hi bax gër ebar. ¹⁸ Amen aņ ga bašërek yaņ gër ebar do ampumbuluýt aņ kë wëlarand akuluņ aņ. ¹⁹ Bëte kwël dëņ bax bašërend amen aņ, ata šiliparak kwëc đek osënd ošakax or ex gër ebar oņ. ²⁰ Osënd oņ šiliparak polo gër amen në ometër ocongoki ba ocongotas. ²¹ Dek beber bay babi Kaxanu do bani šangënarand gër ebar bën, nemira këni: ošël ol, gë oyel ol, gë oŵacar obapuỹ ol, gë đek banjën band bax yexërand gër ebar baņ, do gë đek bela bën. ²² Dek beber ebar gë onjën gër ebar bën šësëra këni. ²³ Mondako fat këbi Kaxanu đek beber gë onjën bër bax liyand gër ebar bën. Ga ýana këbi bela bën, felata këbi oŵacar osëm ol, gë osil ol, gë ošël ol, do gë banjën baņ. Fat këbi đek ebar el. Ata bayi këni Nowe, do gë bër hi bax gë mëņ gër akuluņ bën. ²⁴ Amen and oým aņ xwëndak gër ebar xali sëkëk opacaŵ oco.

8

End ocane ond gër akuluņ eņ

¹ Barikan Kaxanu xwita këņo Nowe gë đek oŵacar obapuỹ ol, do gë oyel or hi bani gë mëņ polo gër akuluņ ol. Kaxanu wëlaw ko ekoc gër ebar, ata amen aņ ýanak ebëxw el. ² Bañësa band men band gër ebar baņ lëmayak, do men ond yaņ oņ sebëk eyëpëtan el ga fërëtayak bamëd band gër orën baņ. Tëb iņ xanik. ³ Ata amen aņ kë wëxënd tëkër tëkër gër ebar. Ga xucak opacaŵ oco, amen aņ ýanak kë bašëtand. ⁴ Yatir sëkëk bakey epëxw gë banjongëbaki, gë facaŵ icongixinëm in, akuluņ aņ rëđayak gër atënd and Ararat. ⁵ Amen aņ kwël dëņ bax wëxënd. Ata gë akey añanar and facaŵ ir epëxwën aņ, oyur or osënd oņ šanayak. ⁶ Ga xucak bakey ofëxw onax, Nowe fërët ko fonetër ir seba baxo gër akuluņ in.

⁷ Sebët këņo aņërak aņ. And ko šëgëraraw aņ abakaw baxo bakawënd bakëlëbëd bandanjëm, xali nand wëxëk amen gër ebar na. ⁸ Sebët këņo edëxwëte epešax el exo nëkonëragu angëmëne amen aņ abašëta bašëtak gër ebar. ⁹ Bari edëxwëte epešax el axo cot bana në er ko lapax. Ata kwël bakaw ko gër Nowe, polo gër akuluņ, gayikwa amen aņ kwël bayi bax gër ebar. Ga yën ko ataxan aņ, Nowe sërav këņo edëxwëte epešax el, do lën këņo gër ed hi baxo, lëf gër akuluņ. ¹⁰ Šëni ko bëte bakey banjongëbaki bacëxe, do sebët këņo gašëxe edëxwëte epešax el exo can akuluņ. ¹¹ Edëxwëte epešax el wäyigu ko genëka ga yapëgu ko apat acëkët and añarëka! Mondako nang baxo Nowe mëne amen aņ abašëta bašëta bax gër ebar. ¹² Šëni ko bëte bakey banjongëbaki bacëxe, do sebët këņo edëxwëte epešax el. Barikan aņo, axo bakaw ex na gër ndexëm.

¹³ Yatir sëk këņo Nowe bëniy okeme ocongibat gë imat, gë akey añanar and facaŵ iyanar aņ, men oņ wëxëk do ebar el ferëk. Nowe labët ko ejur ed akuluņ el, wat ko mëne ebar el anëka ferëk bax. ¹⁴ Ebar el đek fer bax yatir sëkëk facaŵ ixinëm in, bakey alapem gë banjongëbaki.

¹⁵ Ata Kaxanu fel këņo Nowe: ¹⁶ «Canin gër akuluņ, wëj, gë asoxari arey an, gë bosëñix, do gë bësoxari bërebën bën. ¹⁷ Nëcëtëlëbi bëte đek oŵacar ol, gë ošël ol, gë oyel ol, gë banjën band kë šangënarand gër ebar baņ. Canëlexëni eni beñëta ebar el đek, do eni cënarëx!» ¹⁸ Nowe, gë bosëñiŵ, gë asoxari arexëm an, do gë bësoxari bër bosëñiŵ bën, šan këni

gër akuluṅ. ¹⁹ Dek oŵacar ol, gë banjën band kē ſangënarand gër ebar baṅ, do gë oſël ol ſan këni bête, gë enëng gë enëng.

²⁰ Ata Nowe ri ko angëb and eṅo calexënënd Axwën Kaxanu. Wëd këṅo emacar emat gër benëng bend oŵacar oŵënëk, do acël amat gër benëng bend oſël oŵënëk, do rin këṅo Axwën Kaxanu ſadaxa ir momëlën, yaṅ gër angëb. ²¹ Axwën Kaxanu ga wëran këṅo otëñer onëngax oṅ, re ko: «Ang nemin këme ebar në end bela ak, din ame nemin na. Gayikwa oŵëkw or bela oṅ eñëñenax fo nangëk elod amëd and oſambenjar aṅ. Ang nemin këme er ex gë onjën yo, bête din ame nemin na.

²² Ang kë nëka yo ebar el,
onedëran ok do gë ekanaran el,
ayem in do gë ayëka in
ecaſa el do gë ekol el,
goyat in do gëmëd in
din ir din kë bayi.»

9

End eter ed Kaxanu gë Nowe eṅ

¹ Kaxanu ga këbi yël obetak ol Nowe do gë bosëñiŵ, re ko: «Dëwërin mbaṅ, ñëmbërin, dëgërayin në er ex yo gër ebar. ² Emacar end ex yo gër ebar, gë acël and kë ſëgërand yo gër orën, gë er kë ſangënarand yo gër ebar, do gë ekan ed ex yo gër angwëngw, ayëda kënun ŷana enun yëdand, do ahër kënun ŷana enun gërend: wën xwën këbi. ³ Er kë ſangënarand do hik gë onjën yo, do gë dek bebelëg bën ex eyamb ed yël këmun el. ⁴ Barikan, këren yambënd na ŷas er emacar eṅ gë enjëw endexëm ak, mëne ngëṅ gë oſat orexëm ak. ⁵ Oſat orewën oṅ, aniyandewën aṅ ex. Mëṅ ex emacar end këṅo laŵ yo ala, aŵëka këmo wëkad. Bête ala ar këṅo laŵ yo ala aſandaŵ, aŵëka këmo wëkad. Ala kala aŵëka këmo wëkad end aniyand aſandaŵ eṅ.

⁶ Ar këṅo laŵ ala an,
ala fo këṅo laŵ mëṅ bête.
Gayikwa Kaxanu ri këṅo ala an gër eñaŵ endexëm.

⁷ Do wën, dëwërin mbaṅ do ñëmbërin,
dëgërayin në er ex yo, do ñëmbërin gër ebar.»

⁸ Kaxanu fel këbi bête Nowe do gë bosëñiŵ: ⁹ «Wëno cëṅ, eter sana këmun wën, do gë bërändëwëra andewën bën, ang këni bëtëraw gër ebar ak. ¹⁰ Eter edam elo ahi hik bête ed gë dek beber gë onjën, gë dek oſël, gë dek oyel, do gë dek oŵacar obapuŷ el. Wën dek bër ſanëguk gër kuluṅ isëm bën sana këmun gë eter elo, gë oŵacar obapuŷ ak. ¹¹ Paḅ gë eter elo këme rend: “Bête din amëni nemin na gë ampumbuluŷët dek beber gë onjën bën, do din ampumbuluŷët ax pat na ebar el”.» ¹² Re ko bête Kaxanu: «Watin nanganëme ir eter ed sana këmun wën do gë dek beber gë onjën bër hik gë wën el, ang këni bëtëraw bandëwëra bandëwëra, din ir din ak. ¹³ Aŵasin këmun ŷana mun masinënd ſandiŵ in, ang atumb fo gër baṅar. Ata ſandiŵ in ex nanganëme ir eter ed wëno do gë ebar el. ¹⁴ And këme bar baṅar do ex bedi orën aṅ, ſandiŵ in aſanaya kë ŷana ex canayand yaṅ. ¹⁵ Ata mondako këme ŷana me pëbënd eter ed wëno gë wën do gë dek beber gë onjën el. Men oṅ ax ñana na ex ñëmbërend xali ex gi ampumbuluŷët and këbi fat dek beber gë onjën bën. ¹⁶ ſandiŵ in aſanaya kë ŷana ex canayand and kë bedi orën aṅ. Do awat këme ŷana me watënd me pëbaxënënd eter ed din ir din ed wëno Kaxanu do gë dek

beber gë onjën gër ebar el.» ¹⁷ Ata Kaxanu fel këņo Nowe: «Šandiw in ex nanganëme ir eter ed ri këme wëno gë dek bër ex gër ebar in.»

End bosëniw bor Nowe eņ

¹⁸ Bosëniw bor Nowe, Šem, gë Xam do gë Yafet, šanëgu bax gër kulun isëm. Xam hi ko sëm ir Kanahan. ¹⁹ Ata ocambenjar otas od Nowe oko rëwërek dek ebar el.

²⁰ Nowe hi ko aņan. Ata ri ko andëda and reseņ. ²¹ Akey amat, ga šeš ko ngoy in, yaw këņo. Laki ko tëb gë eman eņ lëf gër aner andexëm. ²² Xam, sëm ir Kanahan, sëk këņo Nowe tëb gë eman eņ. And šan ko an, ko re yaxënd fac gër bobinëm Šem do gë Yafet. ²³ Šem do gë Yafet ga wël këni ang ri baxo sëm irebën ak, lapara këni acud atëm, sëka këno gë epoy el, do laš këno. Ga wășan bano epoy el, ano wat ex na tëb gë eman eņ. ²⁴ And xoc këņo Nowe ngoy ind yaw baņo aņ, nang ko er ri këņo šambenjar ibeja irexëm in. ²⁵ Ata re ko:

«Awe këņo we Kanahan!

Xadëp ir okadëp od bobinëm ko hi!»

²⁶ Re ko bëte:

«Cëkwayino Axwën Kaxanu, mëņ ar xwën këņo Šem an, barikan Kanahan hik xadëp irexëm in!

²⁷ Wëno Kaxanu kë yangën ebar ed xwën ko Yafet el!

Alëg ko lëg nëš gër baner band Šem, do Kanahan kë hi xadëp irexëm in!»

²⁸ Ga xucak ampumbuluýt aņ, Nowe baša ko bëte bëniy okeme otas gë ofëxw oco. ²⁹ Ata and sëk këņo bëniy okeme ocongona gë ofëxw oco aņ, Nowe šës ko.

10

End bandëwëra band bosëniw bor Nowe eņ

¹ Mondako bax bandëwëra band ocambenjar od Nowe Šem, gë Xam do gë Yafet baņ. Bëtošan rëwëra banëbi and xucak ampumbuluýt aņ.

² Bosëniw bor Yafet ebani: Gomer, gë Magog, gë Medi, gë Yafan, gë Tubal, gë Mešek do gë Tiras. ³ Bosëniw bor Gomer ebani: Ašëkenas, gë Rifat do gë Togarëma. ⁴ Bosëniw bor Yafan ebani: Eliša do gë Tarësis, gë Šipër do gë Rod. ⁵ Obaš orebën ol rëwërek gër ošir or benëng bend owar orebën, do ed bamëņa band bangwëngw el. Ala kala gë eyeyan edexëm el, do gë ebaca edexëm el, lëgëra këni gër ebar.

⁶ Bosëniw bor Xam ebani: Kuš, gë Mitësërayim, gë Put, do gë Kanahan.

⁷ Bosëniw bor Kuš ebani: Seba, gë Afila, gë Sabëta, gë Rama do gë Sabëteka. Bosëniw bor Rama ebani: Saba do gë Dedan. ⁸ Ata Kuš hi ko sëm ir Nimërod. Nimërod ijo ebax angwëlik añanar aņ gër ebar. ⁹ Kamara isëm hi baxo ogës od Kaxanu. Mëņ bani rexënënd bela bën: «Kamara isëm, ogës od Axwën Kaxanu, ang Nimërod fo.» ¹⁰ Ata Nimërod wun ko gër bangol band ebar ed Šinehar baņo: Babilon, gë Erek, gë Akad, do gë Kalëne. ¹¹ Akey amat, Nimërod ga xani ko gër ebar elo, ye ko gër ed Asiri. Bayëx ko bangol band Ninif, gë Rexobot, do gë Kalax baņ, ¹² do gë angol and Resen aņ, and ebax fëco Ninif, fëco Kalax, angol atëm aņ.

¹³ Bosëniw bor Mitësërayim ebani: bandëwëra band Lud, gë bandëwëra band Anem, gë bandëwëra band Lehab, gë bandëwëra band Nafëtu; ¹⁴ gë bandëwëra band Patëros, gë bandëwëra band Kasëlu, do gë bandëwëra band Kafëtor baņ. Ofilisëteņ ok bërändëwëra and Kasëlu exëni bën bëte.

¹⁵ Kanahaņ hi ko sëm ir Sidon, itoșan iñanar indexëm in, do sëm ir Het.
¹⁶ Mëņ fo bax axarëk ar bandëwëra band Yebus, gë band Amor, do gë band Girëgaș an. ¹⁷ Mëņ fo bax bëte, axarëk ar bërändëwëra and Het, gë band Arëki, gë band Sini, ¹⁸ gë bërändëwëra and Arëfad, gë band Tësëmar, do gë band Amat an. Ata obaș or Kanahaņ ol, mondako șapërëra këni bandëwëra baņ. ¹⁹ Ebar ed obaș or Kanahaņ el ýanak elod gër ebar ed Sidon, gand bebët ir Gerar, yek xali gër Gasa. Do gand bebët ir Sodom, yek bëte xali gër Gomor, gër Adëma, gër Tësoboyim, do xali gër Leșa. ²⁰ Mondako hi bani bosëñiŵ bor Xam gër owar orebën, ebaca gë ebaca, eyeyan gë eyeyan, nëng gë nëng.

²¹ Șem bëte gë obaș ebaxo. Mëņ ebax itoșan ikarënak ind Nowe in, do abinëm ar Yafet, sëm ir Eber do gë bosëñiŵ. ²² Bosëñiŵ bor Șem ebani: Elam, gë Asiri, gë Arëpakëșad, gë Lud do gë Aram. ²³ Bosëñiŵ bor Aram ebani: Utës, gë Hul, gë Geter, do gë Maș. ²⁴ Arëpakëșad rëw këņo Șela, do Șela rëw këņo Eber ²⁵ Eber rëw këbi bëtoșan bëki: oŵac or iñanar ol ebax Peleg, gayik gë bakey band rëw këno baņ șetërëk ebar el. Do oŵac or abinëm ol ebax Yokëtaņ. ²⁶ Yokëtaņ rëw këbi Alëmodad, gë Șelef, gë Atësarëmafet, gë Yerax, ²⁷ gë Adoram, gë Usal, gë Dikëla, ²⁸ gë Obal, gë Abimayel, gë Saba, ²⁹ gë Ofir, gë Afla, do gë Yobab. Bëjo đek ebax bosëñiŵ bor Yokëtaņ. ³⁰ Bën lëg bax elod gër ebar ed Meșa, bebët ir Sefar, xali gër osënd or apën-eñan. ³¹ Bën ebax bosëñiŵ bor Șem, ebaca gë ebaca, eyeyan gë eyeyan, nëng gë nëng, gër owar orebën. ³² Ata mondako rëwër bani bosëñiŵ bor Nowe, ang sëfërëra këni gër bandëwëra bandebën ak, gë benëng bendebën beņ. Bandëwëra bandebën baņ șapërëk enëng gë enëng, do beñëta këni ebar el and xucak ampumbuluýt aņ.

11

End acapëra and bela benëng benëng eņ

¹ Amëd aņo, eyeyan ebat fo ebax ngwën in đek, do elo fo bani yeyanënd bela bën. ² Ga xaniw këni apën-eñan, sëk këni angëni aňangax gër ebar ed Șinehar. Ata lëgëra këni na. ³ Ata ýana këni këni rend: «Bayëne tan osingiri do ene bëkaye mo mbëka ex kemaxën!» Gër ed ebax eni bay gë oxaý, nëmb këni osingiri. Ata këni bayënd gë edaka ed petërol el, gër ed ebax eni bay gë simaņ. ⁴ Akey amat, re këni: «Angol and këne xwëne këne baye, do gë aciŵ atëndëndër and gë ejur ed kë ñat ñêș gër orën. Mondako këne hiye bangwëlik, do ane capërëraye ex na đek ebar el!»

⁵ Axwën Kaxanu feda ko exo nëkon angol aņ, do gë aciŵ atëndëndër and bani bayënd bela bëjo aņ. ⁶ Re ko Axwën Kaxanu: «Watinëbi bela bëjo ga hi këni bulunda ibat, do këni yeyanënd eyeyan ebat. Angëmëne mondako ýana këni, er këni wëlër eni di yo, axor këni xor! ⁷ Awa pedane tan ene bële eyeyan edebën elo, eni tëkwanaxën ewëlër ed andebën rebën el!» ⁸ Ata Axwën Kaxanu, mondako șapërelî babi bela bëjo, ebar el đek, do kwël seș këni ebay ed angol el. ⁹ Mëņ ŵacaxën këni angol aņo «Babel», mëne ngëņ «Ambële». Gayikwa Axwën Kaxanu na wël ko eyeyan ebat ed ebax đek ebar el. Yatijo șapërelî këbi bela bën do yëcar këni ebar el đek.

End bërändëwëra and Șem eņ

¹⁰ Mondako bax bandëwëra band Șem baņ. Șem ga sëk këņo bëniy këme, rëw këņo Arëpakëșad ga xucak bëniy bëki elod ga hi bax

ampumbuluṽet aṅ. ¹¹ And rēw kēṅo Arēpakēšad aṅ, Šem liya ko bēniy okeme oco. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

¹² Arēpakēšad ga sēk kēṅo bēniy ofēxw osas gē bēnjo, rēw kēṅo Šela.

¹³ And rēw kēṅo Šela aṅ, Arēpakēšad liya ko bēniy okeme onax gē bētas. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

¹⁴ Šela ga sēk kēṅo bēniy ofēxw osas, rēw kēṅo Eber. ¹⁵ And rēw kēṅo Eber aṅ, Šela liya ko bēniy okeme onax gē bētas. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

¹⁶ Eber ga sēk kēṅo bēniy ofēxw osas gē bēnax, rēw kēṅo Peleg. ¹⁷ And rēw kēṅo Peleg aṅ, Eber liya ko bēniy okeme onax gē ofēxw osas. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

¹⁸ Peleg ga sēk kēṅo bēniy ofēxw osas, rēw kēṅo Rehu. ¹⁹ And rēw kēṅo Rehu aṅ, Peleg liya ko bēte bēniy okeme oki gē bēnjongēbēnax. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

²⁰ Rehu ga sēk kēṅo bēniy ofēxw osas gē bēki, rēw kēṅo Serug. ²¹ And rēw kēṅo Serug aṅ, Rehu liya ko bēniy okeme oki gē bēnjongēbēki. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

²² Serug ga sēk kēṅo bēniy ofēxw osas, rēw kēṅo Naxor. ²³ And rēw kēṅo Naxor aṅ, Serug liya ko bēniy okeme oki. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

²⁴ Naxor ga sēk kēṅo bēniy alapem gē bēnjongēbēnax, rēw kēṅo Terax.

²⁵ And rēw kēṅo Terax aṅ, Naxor liya ko bēniy kēme gē epēxw gē bēnjongēbēnax. Rēw kēbi bēte bētošan do gē bētoxari.

²⁶ Terax ga sēk kēṅo bēniy ofēxw ocongoxi, rēw kēbi bētošan bētas: Abēram, gē Naxor, do gē Xaraṅ.

²⁷ Mondako bax bandēwēra band Terax baṅ. Terax, rēw kēbi bētošan bētas: Abēram, gē Naxor do gē Xaraṅ, ar rēw kēṅo Lot an. ²⁸ Ata Xaraṅ šēsēt ko gē sēm Terax, fēn gēr Ur, gēr ebar ed Bēkalēde, gēr ed rēw kēno.

²⁹ Abēram do gē Naxor ṽēr kēni. Asoxari ar Abēram an kēno wācēnd Sarayi, do ar Naxor an, Milēka, abiw ar Xaraṅ, sēm ir Milēka do gē Yisēka.

³⁰ Sarayi axo gi bana gē obaš. Asoxari aboroxok ebaxo. ³¹ Akey amat, Terax faṽ ko gēr emēkw edexēm exo dēfa. Wēlali kēbi: asēniw Abēram, gē Lot, asēniw ar Xaraṅ an, do gē abiw ar eñēr Sarayi, alindaw ar Abēram an. Bēn dēk xani bax na gēr ebar ed Ur ir Bēkalēde, do ye kēni ond gēr ebar ed Kanahaṅ oṅ. Ata ga fiat kēni gēr Xaraṅ, lēg kēni na. ³² Terax ga sēk kēṅo bēniy okeme oki gē bēnjo gēr angol and Xaraṅ, šēs ko.

12

End Abēram eṅ

¹ Akey amat, Axwēn Kaxanu fel kēṅo Abēram: «Canēl ebar edey el, ebar ed gēr ed rēw kēni el. Tebēlēbi bēr ekun ed sorix bēn, do yel gēr ebar ed kēmi wāsin. ² Wēno ki ri ar gē obaš or kē rēwēr bulunda isēm. Wēno ki yēl obetak ol, wēno ki ri ey gi angwēlik. Do paḅ gē wēj kēni beta bēranjēm. ³ Ayēl kēmēni ṽana mēni yēlēnd obetak ol, bēr ki yēl obetak bēn. Do axare kēmēni ṽana mēni karend bēr ki xare bēn. Oxun or gēr ebar oṅ dēk kē beta paḅ gē wēj.»

⁴ Mondako rēfa baxo Abēram, ang fel baṅo Axwēn Kaxanu ak, do Lot sēfa kēṅo. Amēd aṅo, Abēram anēka sēk baṅo bēniy ofēxw ocongoxi gē bēnjo, and šan ko angol and Xaraṅ aṅ. ⁵ Abēram wēlali kēbi alindaw Sarayi, gē Lot, asēniw ar abinēm, gē bela bēr ekun edexēm bēr yēc babi

na gër Xaraņ bën, do gë đek beber šotëra baxo na bën. Ata ñat këni gër ebar ed Kanahaņ. ⁶ And ñat këni gër ebar ed Kanahaņ, Abëram ye ko cangët ebar elo, xali gër Sišem, gër bananga band More. Amëd aņo, bërändëwëra and Kanahaņ bën lëgëra bax gër ebar elo.

⁷ Axwën Kaxanu ga šanayaxën këņo Abëram, re ko: «Awël nde, ebar elo ro këmëni yël bërändëwëra andey bën.» Ata Abëram ri ko angëb and eņo calexënënd Axwën Kaxanu, na gër ed šanayaxën baņo. ⁸ Ga xucak eņo, Abëram ga xani ko na, rëfa ko gër etënd ed apën-eñan ed angol and Bet-El*. Ata rix ko baner bandexëm baņ mërëxand: angol and Bet-el aņ, acëla-eñan, do gë and Ayi aņ, apën-eñan. Ga ri ko bëte na angëb and eņo calexënënd Axwën Kaxanu aņ, šalera këņo. ⁹ Ga nëkanak, Abëram fakët ko oñe oņ, akwëndaya gë akwëndaya, gand ladawe ir Negeb.

End Abëram gër ebar ed Misëra eņ

¹⁰ Ata ñatëguk eņo na gër ebar ed Kanahaņ. Abëram rëfa ko gëđ gër ebar ed Misëra, exo ñëpax ang aliyer fo, gayik eņo eņ mokuma xuma bax gër ebar ed Kanahaņ. ¹¹ Dam eni ñat gër ebar ed Misëra, Abëram fel këņo alindaŵ Sarayi: «Wëj asoxari ayekax hi këy. ¹² And këni wat Bëmisëra aņ, ata këni nang mëne asoxari aram hi këy. Ata ene đaw, do wëj eni teb. ¹³ Këla deyid mëne abaŷe fo hi këy, ene mëlayaxën šenene, do me pexaxën në endey.»

¹⁴ And ñat këni gër Misëra aņ, Bëmisëra bën wat këni mëne asoxari an mbaņ dëņ ye ko. ¹⁵ Bëlëngw bër ex ler gër Farawoņ† bën ga wat këno bën bëte asoxari an, këno šëkwëxënd gër Farawoņ. Ata wëla këno asoxari an gër Farawoņ. ¹⁶ Emun end Misëra eņ likinaxën këņo mbaņ Abëram në end asoxari eņ. Yëlëra këņo: opeŷ, gë obeci, gë oxey, gë opali onëm do gë ocan, gë ogelemba, gë okadëp otošan do gë okadëp otoxari.

¹⁷ Barikan Axwën Kaxanu lapan këbi ošëxwëra osëm Farawoņ do gë bër ekun edexëm bën në end Sarayi, asoxari ar Abëram an. ¹⁸ Ata Farawoņ ga wac këņo Abëram, re ko: «Ineŵa rixën këye endey eņo? Ineŵa bayik aye pel ex na mëne asoxari arey exo? ¹⁹ Ineŵa felaxën këye: “Abaŷe ex!” Nëkod gako ga ŷandi baxe mo ñër! Awa gërëgako, nëkodo asoxari arey an, kanalo en ye!»

²⁰ Farawoņ ga felëra këbi bela bërëxëm bën, laņëta kënebi Abëram, gë asoxari arexëm an, do gë đek beber yëlëra baņo bën.

13

¹ Ga xucak eņo, Abëram gë alindaŵ xani këni gëđ gër ebar ed Misëra, bën do gë đek beber xwën bani bën, baka këni gër ladawe ir Negeb. Lot babi sëfërand.

End acapëra and Abëraxam gë Lot eņ

² Abëram, ar gë napul hi baxo. Mbaņ šotëra baxo: oyel oranjëm, gë kodı, do gë kaņe. ³ Ata Abëram ko bakand ed hi bax bakwëndaya bandexëm el, elod gër ladawe ir Negeb, xali gër Bet-El, gër ed ri baxo baner, fëco Bet-El, fëco Ayi. ⁴ Ga sëkëx ko angëb and ri baxo aņ, Abëram šale këņo Axwën Kaxanu.

⁵ Lot, mëņ ar baņo sëfarand Abëram an, ašotëra šotëra baxo bëte: opeŷ, gë obeci, do gë oxey. Gë baner bandexëm pit ebaxo. ⁶ Na gër ed lëg bani Abëram gë Lot, mërey ebax gayik mbaņ ŷëmb bani oyel orebën ol. Ax

* **12:8** 12.8 Oŵac olo wacayak «Aciŵ and Kaxanu» gë eyeyan ed Bëšëwif el † **12:15** 12.15 Oŵac olo, or emun end gër ebar ed Misëra ol ebax.

mënd bana eni bayi në erebat. ⁷ Bëte bërandëwëra and Kanahaņ do gë and Perisi bën ebax bëraketa andebën bën. Ata akey amat, bëxadac bër oyel or Abëram bën sakër këbi gë bër oyel or Lot bën. ⁸ Ata Abëram fel këņo Lot: «Axara xara këmi, wëno gë wëj, kërebo takër na. Bëte bëxadac bër oyel oram bën, gë bër oyel orej bën, kërebi takër na! Gayik biyi bër ekun ebat hi ke! ⁹ Nëkod ebar el, calal gand ed këy ye, këla capëre. Angëmëne gand šame ye këy, wëno me ye gand liw. Angëmëne gand liw ye këy, wëno me ye gand šame.»

¹⁰ Lot ga nëkonara ko, wat ko dek ebar ed ler gër yeb ir Yurëdeņ el, ang ed këni xošand fo. Mondako bax ebar elo, xali yatir bëlën ko Axwën Kaxanu bangol band Sodom do gë Gomor baņ. Ang andëda and Axwën Kaxanu fo, ang ebar ed Misëra fo bax, xali gër ingol ind Tësowar. ¹¹ Ata Lot sana ko dek ebar ed ler gër yeb ir Yurëdeņ el, rëfa ko kwël apën-eñan. Mondako šapër bani Abëram gë Lot. ¹² Abëram bayi ko gër ed hi bani, na gër ebar ed Kanahaņ. Lot lëgëx ko gër bangol band ler gër yeb ir Yurëdeņ. Rix ko baner bandexëm baņ ñëš gër Sodom. ¹³ Xarak, Bësodom bën, mbaņ sëmba bani, do mbaņ bano wënanënd Axwën Kaxanu.

¹⁴ Akey amat, Axwën Kaxanu fel këņo Abëram, and šapër këni gë Lot aņ: «Këla, nëkonaral elod na gër ed hi këy, gand ambëng, gand ambëtëb, gand apën-eñan do gand acëla-eñan. ¹⁵ Dek ebar ed këy watënd elo, wëno yël këņun en kwën din ir din, wëj do gë obaš orej ol. ¹⁶ Ašënan këmëni šënanëd obaš orej ol xali eni ñëmb ang ošëni fo. Angëmëne afën këni fënënd ošëni oņ, afën kënebi ýana enëbi pënënd bëte obaš orej ol. ¹⁷ Bëtarayind ebar elo ang šakëk ak, do ang ýangëk ak, ayël këmi yël.» ¹⁸ Abëram ga rëfali ko baner bandexëm baņ, ye ko lëgëx ko gër bananga band Mamëre, ler gër Ebëroņ. Ata rix ko angëb eņo calëxënënd Axwën Kaxanu.

14

End Abëram do gë Melëkisedek eņ

¹ Baniy baņo, wun bani: Amërafel gër Šinehar, Arëyok gër Elasar, Këdorëlawomer gër Elam, do Tidal gër Goyim. ² Bemun beņo bar bax enëbi mereli Bera, emun end gër Sodom eņ, gë Birëša, emun end gër Gomor eņ, gë Šinehab, emun end gër Adëma eņ, gë Šemeber, emun end gër Tësoboyim eņ, do gë emun end gër Bela, ir bani wacënd bëte, Tësowar eņ. ³ Bemun beņo dek bar babi ocorođa odebën ok gër eden ed Sidim, gër ed bëtëk doru anjer and gë ongal aņ. ⁴ Këdorëlawomer wëña babi bemun beņo elod bëniy epëxw gë bëki. Barikan gë iniy epëxw gë itasën in, hëp këni mbëña ino. ⁵ Ata gë iniy epëxw gë inaxën in, Këdorëlawomer do gë bemun bend bar babi eno daņëta gër emer beņ, xor kënebi bërandëwëra and Rafa bën gër Ašëtarot-Karënayim, gë bërandëwëra and Susi bër gër Xam bën, gë bërandëwëra and Emi bën, do gë bër gër angëni and gër Kiriyaatayim bën. ⁶ Xor kënebi bëte bërandëwëra and Hor bën, gër etënd edebën, gër Seyir. Šëf kënebi xali gër etënd ed gër Paraņ, ler gër ladawe. ⁷ Ata këni bakand ond gër Eyin-Mišëpat oņ, gër ed këni wacënd bëte Kadeš. Fën xorëx banëbi bërandëwëra and Amalek bën, dek ebar edebën el, do gë bërandëwëra and Amor bër lëg bax gër Xatësätësoņ-Tamar bën. ⁸ Ata bemun bend gër Sodom, gër Gomor, gër Adëma, gër Tësoboyim beņ, do gë emun end gër Bela eņ, mëne ngëņ Tësowar, barër këni eni meraxën gë bën gër eden ed Sidim. ⁹ Gë Këdorëlawomer, emun end Elam eņ, gë Tidal, emun end Goyim eņ, gë Amërafel, emun end Šinehar eņ, do gë Ariyok,

emun end Elasar eņ bani w̄erënd. Bemun benjo bax w̄erënd gē bemun benax. ¹⁰ Na gēr eden ed Sidim elo, mbaņ ȳemb bax bambëxw band gē edaka ed petërol baņ. And bani hërënd aņ, emun end Sodom, do gē end Gomor eņ węc kēni polo. Ata bemun becëxe beņ hër kēni end etënd eņ. ¹¹ Bër xor babi bën w̄ed kēni đek napul ir hi bax gēr Sodom do gēr Gomor in. Ga lëbinara kēni gē đek šëlafana irebën ak, kwël ye kēni. ¹² Asërali sërali bano bête Lot, asëniw̄ ar abinëm ar Abëram an, ga lëg baxo cëņ gēr Sodom. Ga boki kēno gē bacota bandexëm ak, kwël ye kēni.

¹³ Ata ala abat ga šana kēbi, hër ko felëx kēno Abëram, ar enëng end Eber an. Amëd aņo lëg baxo Abëram ler gēr bananga band Mamëre, arandëwëra and Amor an. Bobinëm borexëm ebani Ešëkol do gē Aner, odawo od Abëram ok. ¹⁴ Abëram sam ga wël ko mēne Lot, asëniw̄ ar abinëm arexëm an, asëra sëra kēno, sana kēbi gēr okadëp odexëm ocambenjar okeme otas gē epëxw gē ocongotas, od rëw̄ kënëbi gēr ekun edexëm. Ga yëlëra kēbi oýënga or emer oņ, sëf kënëbi bemun bend w̄ëlali baņo Lot beņ, xali gēr ebar ed Dan. ¹⁵ Ata Abëram šetëndër kēbi bër laņëta baņo gēr emer bën, benga benga, enëbi n̄wëlënaxën gëmëđ bemun bend banëbi sëfënd beņ. Ata ga xor kënëbi bemun beņo, w̄ayëra kënëbi xali gēr Xoba, angol and ex ambëng and Damas aņ. ¹⁶ Ata Abëram bakaliw ko đek napul ir xanaw baxo in. Bakaliw kēno bête Lot, asëniw̄ ar abinëm arexëm an, gē bacota bandexëm ak, gē bësoxari bën do gē bela bëšëxe bër sërara banëbi bën.

¹⁷ Ata emun end Sodom eņ xaca kēno Abëram, and baxo bakawënd ga xorëgu kēbi Këdorëlawomer do gē bemun bend bar babi gēr emer, gēr eden ed Šafe beņ. Eden elo bani w̄acënd bête, eden ed emun. ¹⁸ Melëkisedek, emun end Salem eņ, xacali kēno Abëram, bamburu do gē ngoy. Melëkisedek ijo, ašadaxan ar Kaxanu, mēņ Ar ex Yaņ an, hi baxo. ¹⁹ Ata Melëkisedek ga kēno šalen Abëram ko rend:

«Kaxanu, mēņ ar ex yaņ an,
mēņ ar rik orën do gē ebar an,
yëlëleņo Abëram obetak ol.

²⁰ Aye ri ko Kaxanu, mēņ ar ex Yaņ an,
mēņ ar xorën ki bërangoyëra andey an!»

Ata Abëram yëlëra kēno Melëkisedek, epëxw kala ed đek er xanagu baxo el.

²¹ Emun end Sodom eņ fel kēno Abëram: «Mašëguye bela bën, do bayilexi bebër xanaragu këy bën.» ²² Abëram yaka kēno emun end Sodom eņ: «Ataxan andam aņ yën kēme exo wat Axwën Kaxanu, mēņ ar ex yaņ an, mēņ ar rik orën do gē ebar an. ²³ Wëno yoweỹ axe bayi na đe. Ado ingux ind aped dëņ axe bayi na kēdi këy yana ey dend: “Wëno yëlëra kēno Abëram hixën ko ar gē napul!” ²⁴ Wëno yoweỹ axe bayi na. Er ke bayi wayët er kēni yamb ocambenjar odam in, do gē er kēbi bayi odawo odam in: Aner, gē Ešëkol do gē Mamëre. Bën cëņ bayilebi ma indebën in.»

15

End eter ed Kaxanu do gē Abëram eņ

¹ Ga xucak eņo, Axwën Kaxanu ga kēno felëra Abëram nē lakeli re ko: «Kërey yëdara na Abëram! Wëno ex angwak andey aņ, epupa ed këmi fupa el mbaņ rafëk.» ² Yaka kēno Abëram: «Axwën Kaxanu, ine ngwa këye yël? Itox amo dëw̄ ex na gēr aniyan andam. Do Eliyeser ib Damas kë bëteli

ekun edam el.» ³ Re ko bête Abëram: «Andëwëra aye yël ex na. Ar rëw këno bësëxe gër iciw indam fo kë bëteli ekun edam el.» ⁴ Ata re ko gašëxe Axwën Kaxanu: «Ax gi ex na mëņ kë bëteli ekun edey el. Barikan ar ex ošat orey dëņ kë bëteli.» ⁵ Ata Axwën Kaxanu ga wëla këno Abëram fac, re ko: «Këla, keņal orën ol ey pënaxën ował oņ, angëmëne axor xor këy.» Re ko bête: «Mondako këni yëmb bërändëwëra andey bën.» ⁶ Abëram xwëta ko eyeyan ed Axwën Kaxanu el. Ata Axwën Kaxanu xwët këno Abëram ar šenene.

⁷ Re ko bête: «Wëno ex Axwën Kaxanu, ar nęcëtëgu ki gër Ur, ebar ed Bëkalëde an, mi yëlaخنati oxwën or ebar elo ro ol.» ⁸ Ata wëka ko Abëram: «Axwën Kaxanu, gë ine këme nangaxën mëne axwën këme xwën ebar elo?» ⁹ Yaka këno: «Ŋašënële šadaxa šambana ir ixey ir bëniy bëtäs, gë emeci end bëniy bëtäs, gë xondo ir bëniy bëtäs, do gë olëxwëte oxi: ebat ebapuỹ, elo ekwëlxwël.» ¹⁰ Ata Abëram řas këbi đek ořacar olo. Šaxëra këbi end ex kala mërëxand, do xwët ko obebët oki ok ler ler. Barikan abi cax bana olëxwëte ol. ¹¹ Ata oyafe ol kënëbi lapaxënënd ořacar or řas babi ol. Barikan Abëram këbi wãřërand.

¹² Ga kë šëla eñan eņ, Abëram raš këno lëb. Anjiỹ atëm do gë acamëđfan xul këno. ¹³ Axwën Kaxanu, fel këno Abëram: «Nangël mëne bërändëwëra andey bën aye këni ye eni řëpax ang bëliyer fo në ebar ed kënëbi wëñax. Bër lëgëk gër ebar elo bën enëbi di okadëp odebën do enëbi torolira xali ex nëka bëniy okeme onax. ¹⁴ Barikan anëp këmëni nëpëđ enëng end bër këbi wëñad eņ, and këmëni nęcët aņ, do bën eni mëlali napul isëm. ¹⁵ Do wëj anëka këy šës ecës ejekax do eni mëxwëta, xarak gë onënga fo xar këy. ¹⁶ Awa ejiw ekënu kënu bën kë bakawëđ ro gër ebar elo. Gayikwa amëđ aņo, bërändëwëra and Amor bën anëka këbi bëro edi ed betëmbak el.»

¹⁷ And šëlak eñan aņ, wur in šamëđfanëk xali xurik. Hatëguk angodux and gë okwëcën, do ang enjeb fo, xucak mërëxand ir ořacar or šaxëra babi Abëram ol. ¹⁸ Ata Axwën Kaxanu, yatijo yata baņo eter el Abëram. Fel këno: «Ebar elo ro, wëno yël këbi bërändëwëra andey bën. Aňangëřang irexëm in řanak elod gër yeđ ir gër ebar ed Misëra, do yek xali gër yeđ isëm ir këni wãcënd Èfërat in. ¹⁹ Aye yek bête xali gër ebar ed bërändëwëra and Kayëni, xali gër ed bërändëwëra band Keni, do gë Kadëmoni. ²⁰ Aye yek bête xali gër ebar ed bërändëwëra and Het, xali gër ed bërändëwëra and Perisi, xali gër ed bërändëwëra and Rafa. ²¹ Aye yek bête xali gër ebar ed bërändëwëra and Amor, xali gër ed bërändëwëra and Kanahaņ, xali gër ed bërändëwëra band Girëgaš do gë Yëbus.»

16

End andëwëra and Isëmayël eņ

¹ Sarayi, alindař ar Abëram an, itox aņo dëwën bana. Barikan xadëp isoxari iđ Misëra šot baņo na, do bano wãcënd Agar. ² Ata Sarayi fel këno icën indexëm iņ Abëram: «Gayikako Axwën Kaxanu ri ke ar gë bëtox këm, nëkodo xadëp isoxari iram in. Axara xara këmi řarindën angawř amat gë xadëp isoxari iram in. Bamat pađ gë mëņ këmo šot itošan.» Ata Abëram wã ko end fel baņo Sarayi eņ. ³ Abëram anëka lëg baxo bëniy epëxw na gër ebar ed Kanahaņ and wëđ këno Sarayi Agar, xadëp isoxari iđ Misëra irexëm in, do yërendër këbi gë Abëram, icën indexëm iņ. ⁴ Ata Abëram řar këni angawř amat gë Agar. Agar hi ko gë acël. And wat ko mëne gë acël hi ko aņ, këno yafënd Sarayi, axwën arexëm an. ⁵ Ata Sarayi fel këno

Abëram: «Eņo amena andey ex! Wëno dëņ ýërendër këņun wëj gë xadëp isoxari iram in. Barikan anëka ke yafënd elod ga nang ko mëne gë acël hi ko. Awa Axwën Kaxanu këbo xiti wëno gë wëj!» ⁶ Abëram yaka këņo Sarayi: «Xadëp isoxari irey ga hi ko wa, gër otaxan oday exo. Dilo ang ki ýandi ak.» Ata Sarayi ýana ko këņo rixërand xali Agar hër ko eņo canaxën.

⁷ Meleka ir Axwën Kaxanu in sëk këņo Agar gër ladawe, ler gër andu and hik gër fëña ir Şur. ⁸ Wëka këņo: «Agar, xadëp isoxari ir Sarayi in, feye wa xaniw këy, do feye wa këy yend?» Yaka ko Agar: «Ahërëgu hërëgu këmo mo canaxën Sarayi, axwën aram an.» ⁹ Meleka ir Axwën Kaxanu in re ko: «Bakal gër axwën isoxari arey, do buņal ang ki rixëra yo.» ¹⁰ Meleka ir Axwën Kaxanu in re ko bëte: «Bërandëwëra andey bën mbaņ këmeni şënan. Ala ax ñana na exo korënd ebi pën, gayik mocëna këni şëna.»

¹¹ Baş ko bëte meleka ir Axwën Kaxanu in:

«Nëkođ ga şot këy acël aņ,

itoşan këyo rëw do yëliđo ođac or Isëmayel, (Kaxanu awël ko wëlënd).

Gayikwa Axwën Kaxanu awël wël ko

oniw orey ol gër ocëmu oday.

¹² Ar këyo rëw aņo er ko hi ang fali ibapuỹ fo,

bela đek këbi ýana ebi merelind,

bëte bela đek këņo ýana eņo merelind;

gabát ko ýana exo điyand, ed timëriņ el.»

¹³ Ata Agar wac këņo Axwën Kaxanu, mëņ ar yeyaneli baņo an: «Wëj ex El Royi», mëne ngëņ, «Kaxanu, mëņ ar ke watënd an.» Gayikwa are baxo rend: «Awat nde ngwa wat këmo ar wat ke an?» ¹⁴ Ata mëņ këni wacaxënënd andu aņo: «Andu and Laxahi Royi», mëne ngëņ «Abëngw ar ke watënd an». Andu aņo hik fëco Kadeş, fëco Bered. ¹⁵ Agar ga baka ko gër iciw ind Abëram, rëwën këņo itoşan. Abëram wac këņo Isëmayel, itoşan ind rëwën këņo Agar iņ. ¹⁶ Abëram anëka sëk baņo bëniy ofëxw ocongosas gë bënjongimat, and rëw këņo Agar Isëmayel aņ.

17

End enëngwët ed omac eņ

¹ Amëd aņo, Abëram anëka sëk baņo bëniy ofëxw ocongonax gë bënjongëbëanax. Axwën Kaxanu şanaxën këņo, do re ko: «Wëno ex Kaxanu, ar fangak an. Diyayind ogës odam ang ke nënganënd ak, do gil ar đal. ² Wëno yata ki eter el. Wëno ki yël obaş oranjëm.» ³ Ata Abëram lapaya ko mopoxi, eyiỹ el ñëş gër ebar. Re ko bëte Kaxanu: ⁴ «Endam eņ cëņ, eter ed yata këmi el ex: wëj ey gi sëm ir benëng bend bela bëranjëm. ⁵ Ođac orey ol ax bo na Abëram. Abëraxam këni ýana eni macënd, gayikwa wëno yata ki ey gi sëm ir benëng bendanjëm. ⁶ Obaş or këyëbi rëw ol mbaņ këni ýëmb. Wëno ki şënan benëng benëng, do bemun kë şanaya na gër andëwëra andey. ⁷ Wëno yata këņun eter el, wëj do gë đek banjex band bërandëwëra andey baņ. Eter elo ed din ir din kë hi. Mondako këme hi wëno Kaxanu, ar xwën këņun wëj do gë bërandëwëra andey an. ⁸ Ayël këmun yël wëj do gë bërandëwëra andey bën oxwën or ebar ed gër ed ýëpa kën ang bëliyer fo ol. Oxwën or din ir din yël këmun đek ebar ed Kanahaņ el, ene nangaxën mëne wëno ex Kaxanu, wëno ar xwën këņun an.»

⁹ Kaxanu fel këņo bëte Abëraxam: «Wëj đëkayal aye eter ed yata këmun wëj do gë đek bërandëwëra andey el, ang këni bëtëraw banjex banjex ak.

¹⁰ Mondako kë hi eter ed yata këmun wëj do gë bërandëwëra andey el:

itoŝan ind ex yo eno kacënd axac. ¹¹ Oxac ol kë hi nanganëme ir eter ed yata këmun in. ¹² Lëmëta ir këno rëw̃ yo, kacino and këṅo sək bakey banjogëbatas aṅ. Mondako kën ŷana en dind gë bërändëwëra andewën bën. Kacindënëbi bëte okaďëp ok: hi këni od rëw̃ kënëbi gër iciw̃ nde, hi këni od yęc këyëbi gë kodī nē bëliyer, gër bër ax gi ex na bër ekun edey nde. ¹³ Kacindëleno ar rëw̃ këno yo gër iciw̃ indey, do gë ar yęc këyo yo gë kodī irey an. Oxac ol kë hi gër beman bëndewën, nanganëme ir eter ed din ir din ed yata këmun el. ¹⁴ Asoŝan axacërëx an, ar ano kac na an, kërexo bayi na gër bulunda irewën gayik axo pëb ex na eter ed yata këmun el.»

¹⁵ Kaxanu fel këṅo bëte Abëraxam: «End Sarayi, alindax eṅ cëṅ, tebël emac ed Sarayi el, macindo Sara. ¹⁶ Wëno ayël këmo yël obetak ol: mëṅ ki rëwën itoŝan. Ayël këmo yël obetak ol, benëṅ benëṅ këbi rëw̃. Bemun bënd benëṅ bëndanjëm kë ŝanaya na gër obaŝ orexëm.» ¹⁷ Ata Abëraxam lapaya ko mopoxi, eyiŷ el nêŝ gër ebar. Ga këṅo lëŝëgën, ko rend: «Wëno ar sək ke bëniy keme an nde mo dëw̃ itox? Bëte Sara arëw̃ nde ko rëw̃, ga sək këṅo ako bëniy ofëxw ocogonax?» ¹⁸ Ata Abëraxam fel këṅo Kaxanu: «Wëno đek er xara këmi in ex, exo daf Isëmayel, do eyo mëlaya!» ¹⁹ Barikan Kaxanu yaka këṅo: «Ax gi na mondako, Sara, alindax, ki rëwën itoŝan, do macido Isak. Wëno këṅo yata eter el, eter ed din ir din ed mëṅ do gë bërändëwëra andexëm el. ²⁰ End Isëmayel eṅ cëṅ, awël wël këmi. Ayël këmo yël obetak ol, aŝënan këmo ŝënan. Obaŝ or këbi rëw̃ ol mbaṅ këni ŷëmb. Arëw̃ këbi rëw̃ bemun epëxw gë bëki, end ex kala, gë bulunda irexëm in. Axarëk ar enëṅ etëm këmo ri. ²¹ Barikan eter ed yata këmi el, abayi kë bayi gë Isak, ar këṅo rëw̃ Sara aniy and kë yowënd an, gë amëd and hi këne aṅo dëṅ.» ²² And ñata ko er baṅo felënd Abëraxam aṅ, Kaxanu ŝëg ko kwël yaṅ yaṅ.

²³ Ga xucak eṅo, Abëraxam bar këbi asëñiŷ Isëmayel, gë đek bësoŝan bër ekun edexëm bën, gë đek okaďëp od rëw̃ kënëbi gër iciw̃ indexëm ok, do gë đek od yęc këbi gë kodī irexëm ok. Yatijo fo xac banëbi ang fel baṅo Kaxanu ak. ²⁴ Abëraxam anëka sək baṅo bëniy ofëxw ocogonax gë bënjongëbënax and xac këno aṅ. ²⁵ Asëñiŷ Isëmayel, anëka sək baṅo bëniy epëxw gë bëtas and xac këno aṅ. ²⁶ Ata kwël yatijo fo xac banëbi Abëraxam do gë asëñiŷ Isëmayel. ²⁷ Bëte kwël yatijo fo xac banëbi andamat gë mëṅ, đek bësoŝan bër ekun edexëm bën: hi këni bër rëw̃ kënëbi na, hi këni bër yęc këbi gë kodī nē bëliyer.

18

End itox ind Sara eṅ

¹ Akey amat, Axwën Kaxanu ŝanaxën këṅo Abëraxam gër bananga band Mamëre. Abëraxam aŷëpa yëpa baxo gër ebët ed aner andexëm, ga kë yëka goyat. ² Ga rënëta ko, wat këbi bësoŝan bësas ga xwëŝa këni nacët ako gër lëṅgw irexëm. And wat këbi aṅ, xaca këbi gë ongër fo elod gër ebët ed aner andexëm. Ga fed këni, Abëraxam foxi ko eyiŷ el nêŝ gër ebar, ³ do re ko: «Axara xara këmi Axwën, angëmëne ar ŝenene xwët këye, këla kërey kuca na wa caparëxe gër iciw̃ ind xadëp irey! ⁴ Cëniyine tan mun dëmbënëgu təkër men oṅ, en nebaraxën osapar oṅ, do en teyëtaxën dila gër amol and atëx! ⁵ Cëniyine mun mëlanëgu eyamb yamb en kemaxën. Do gwëre ngwa en kuca fëña irewën in. Gayikwa aŝapagu ŝapagu kën, gër iciw̃ ind wëno ar ex xadëp irewën in.» Ata yaka këni: «Aŵa ŵa këmi, dil ang re këy ak.»

⁶ Ata Abëraxam w̄ara ko gër aner, fel këṅo Sara: «Awa maral tan ey nega pix ind bële in, bacariya batas, ey gëji bambeñe.» ⁷ Abëraxam mën w̄ara ko bëte gër oyel. Yebëgu këṅo engaš, end bëtëk aye, do fëxwën këṅo xadëp ibat eno ṅaşaxën. Xadëp ijo wëla këṅo engaš eṅo ṅaşëx do ebi bëkanëgu ṽas eṅ bëliyer bën. ⁸ Abëraxam wëd ko bëte omër oñënëk, do gë ond xawëgu këni eced, wëlara ko dek gë ṽas er engaš end ḡaş bano eṅ, do rëdën këbi. Ata bayi ko mokwëša ler gër ed hi bani, dila gër amol and atëx and gër ed bani yambërand bëliyer.

⁹ Ata wëka këni: «Feye wa exo alindax Sara?» Yaka ko Abëraxam: «Lëf fën gër aner hi ko.» ¹⁰ Ata re ko bëte abat: «Abaka këme bakaw šana gër ndewën ro šana, ata gë dorogo dëṅ. Ata alindax Sara eṅo dëw̄ itošan.» Xarak, Sara abaxët babi baxëtënd gër ebët ed aner and hi bax gër epoy ed Abëraxam.

¹¹ Amëd aṅo, Abëraxam do gë Sara mokaṅ xar bani. Sara axo bo bana ga ko wat apacaṽ andexëm aṅ. ¹² Ata Sara këṅo lëšëgënënd do ko rend gër emëkw edexëm fo: «Gërëgako anëka xar këme, oñandi nde ngwa bayi ke na? Ado axwën ar iciw̄ indam an dëṅ, anëka xar ko.» ¹³ Ata Axwën Kaxanu wëka këṅo Abëraxam: «Inëwa ko lëšaxënënd Sara, do ko rend: “Axor nde ngwa këme xor mo cot itox, wëno axarëk ajo?” ¹⁴ ṽeṽ nde ex na er sëkwän ko Axwën Kaxanu? Gë aniy and kë yowënd aṅ, gë amëd and fënëta këme aṅ, abaka këme bakaw gër ndewën ro, do Sara ašot këṅo šot itošan.» ¹⁵ Ata Sara ga ko yax, ko rend: «Ame dëš ex na», gayikwa ayëdara yëdara baxo. Barikan Axwën Kaxanu re ko: «Dal ex, alëš lëš këy!»

End ecalen ed angol and Sodom eṅ

¹⁶ Bësošan bësas bën ga xani këni oñe oṅ, faḡ këni end angol and Sodom eṅ. Sëfër këni gë Abëraxam, ga këbi laṅëta. ¹⁷ Xarak, Axwën Kaxanu are re baxo: «Er këme ri in, amo con na Abëraxam. ¹⁸ Abëraxam axarëk ar enëṅ etëm, end gë ojaṽ otëm, ko hi. Paḡ gë mëṅ këni beta dek benëṅ bend gër ebar beṅ. ¹⁹ Gayikwa wëno yata këṅo ebi pelaxënënd obaş orexëm ol, do gë dek bër ekun edexëm bën, eni dīyand ed ang rek ḡapela bandam ak, and kë xuca bakey bandexëm baṅ. Asëyali këbi ṽana ebi tëyalind edi ed end šenene el, do gë er ke ṽandind in. Mondako këmo yëlaḡ Abëraxam er bëya këmo in.» ²⁰ Ata re ko Axwën Kaxanu: «Abëraxam, awël wël këme mëne Bësodom bën do gë Bëgomor bën beñëṅënaḡ betëm këni rind. ²¹ Wëno mëṅ këme šëlaḡënënd me wat ba ang wël këme ak dëṅ nde ex. Hik däl nde, ax gi ex na däl nde, anang këme nang.»

²² Ata xuca këni bësošan bëxi bën ond gër Sodom oṅ, barikan Axwën Kaxanu bayi ko na. Abëraxam xwëša ko gër lëṅgw irexëm. ²³ Abëraxam sëka këṅo, do re ko: «Enimin, abar nde këyëbi ḡar eyëbi nemin ar šenene an do gë aṽëndëran an? ²⁴ Bamat na fo exëni gër angol aṅo bela ofëxw oco bër šenene. Enimin, anemin nde këy nemin angol aṅo? Ayëbi teban na nde në end bela bër šenene ofëxw oco bëjo? ²⁵ Ax mënd ex na ey di mondako: eyëbi ḡar enemi el, ar šenene an do gë aṽëndëran an. Ax mënd ex na ey di mondako! Wëṅ wa ga këbi xitind šenene dek ebar el, ay di na nde kiti ind šenene?» ²⁶ Yaka ko Axwën Kaxanu: «Angëmëne, asëk sëk këmëni gër Sodom bër šenene ofëxw oco, në end endëbën këmëni sebanaxën dek angol aṅ.»

²⁷ Abëraxam re ko bëte: «Axwën, ayëxw yëxw këme mi yeyaneli wëno ar ex omak do gë eyëwën fo an. ²⁸ Bamat gër bër šenene ofëxw oco, bëco ḡayik ani gi ex na, anemin nde këy nemin dek angol aṅ?» Yaka ko Axwën

Kaxanu: «Ame nemin na angol aŋ, angëmëne asëk sëk këmëni bër ſenene ofëxw onax gë bëco.»

²⁹ Barikan Abëraxam, kwël dëŋ bayi baxo ga këŋo yeyaneli Axwën Kaxanu. Ata re ko bëte: «Bamat bër ſenene ofëxw onax fo exëni.» Yaka këŋo: «Në end bër ſenene ofëxw onax bëjo, yoweÿ ame di na.»

³⁰ Re ko bëte Abëraxam: «Këla Axwën, kërey koÿ na, angëmëne ayeyan yeyan këme. Bamat bër ſenene ofëxw osas fo exëni.» Yaka ko Axwën

Kaxanu: «Yoweÿ ame di na angëmëne asëk sëk këmëni bër ſenene ofëxw osas.»

³¹ Abëraxam re ko bëte: «Axwën, kwël dëŋ bayik ga këme yëxw mi yeyaneli... bamat bër ſenene alapem këyëbi sëk.» Yaka ko: «Në end bër ſenene alapem bëjo, ame nemin na angol aŋ.»

³² Abëraxam re ko bëte: «Këla Axwën, kërey koÿ na, angëmëne akëlëbëd aŋo fo yeyan këme bëte: bamat bër ſenene epëxw fo exëni.»

Yaka ko: «Në end bër ſenene epëxw bëjo, ame nemin na angol aŋ.» ³³ Ga ñata ko eyakar ed gë Abëraxam el, Axwën Kaxanu ye ko kwël. Ata Abëraxam baka ko gër ndebën.

19

End enemin ed angol and Sodom eŋ

¹ Omeleka oki ok ñat këni genëka gër Sodom. Xarak Lot, gër ebët ed angol and Sodom yëpa baxo. And wat këbi aŋ, xani ko, xaca këbi, do foxi ko eyiÿ el ñëš gër ebar. ² Ata re ko: «Faba bën axara xara këmun, capayin wa gër iciw ind wëno xadëp irewën in, eŋun keyëx. Nebarayin osapar oŋ, gwëre en kuca ecan mopëd gëbër.» Yaka këni bën: «Ali, biyi fac këbo xey gër yangana ir angol.» ³ Barikan Lot ga nëyalira këbi xali, xor këbi, ata šapa këni gër iciw indexëm. Rin këbi ñambëran, wëkan këbi bamburu band gë lewir këm, do yambëra këni.

⁴ Ani dakira bana pere ga yëlëtaw këni bër gër angol and Sodom bën. Bësošan bën xeta këni jey iciw ind Lot in, ga yānaw këni ocambenjar ok, bëtëgu këni bëxarëk bën. Fëxwëšërëgu këni dek bulunda in, gë ar kë bayi këm ak. ⁵ Ga wāc këno Lot, wëka këno: «Feye wa exëni bela bër ñatëguk genëka go gër iciw indey ro bën? Nécëtëguyëbi mi daki gë bën!»

⁶ Ata Lot šan ko, fëraw ko ebët el gand epoy edexëm. ⁷ Re ko: «Bëmaÿe axara xara këmun, këren di na eñëŋënaŋ etëm eŋo! ⁸ Nëkodëbi odënaŋ oki odam ok, bësošan anëbi nang ex na. Bën këmun nécëtënëli, do enëbi di ang këŋun nëngan ak. Bela bëjo cëŋ, yoweÿ kërenëbi di na, gayikako gër amol and iciw indam ro yow këni.»

⁹ Barikan bën yaka këni: «Wëj pacanal!» Re këni bëte: «Watino aliyer ar yowëk ocalaran gër ndebi ro, ga yāndi këŋo ebo nëp! Gërëgako, biyi wëj këmi nëmba mi di eñëŋënaŋ eŋ nëmëc bën!» Ga fim këno Lot, wël këni eni gëbëra epëra el. ¹⁰ Ata omeleka ok sërāw këno Lot, lasëx këno lëf gër iciw, do kwël fëra këni ebët el. ¹¹ Bësošan bër ebax gër ebët ed iciw bën cëŋ, lapan kënebi ošiw. Ga yāna kënebi ocambenjar ok, šiwën kënebi xali gë bëxarëk ak. Añëmbarëra fo bani ñëmbarërand, bari abani wat na ebët el.

¹² Omeleka ok fel këno Lot: «Bela bër ekun edey nde exëna gër angol? Hi këni bër yër këbi odënaŋ oday nde, hi këni bosëñix nde, hi këni bobix nde, hi këni bërey nde, nécëtëlebi, eyëbi ñawëtali angol aŋ. ¹³ Biyi mi nemin angol aŋo ro yowaxënëgu këmi. Gayikwa Axwën Kaxanu awël wël ko mëne bela bër lëgëk ro bën beñëŋënaŋ betëm këni rind. Mëŋ lawënaŋënëgu këbo mi nemin angol aŋo ro.» ¹⁴ Ata Lot šan ko ebi pelëra bër yër babi odënaŋ odexëm bën, gë bër nëm babi odënaŋ odexëm od

bayi bax ok: «Marayin en can angol aņo ro, gayikwa Axwën Kaxanu anemin ko nemin.» Barikan boñaraw yëla këni anëxi këbi nëxind.

¹⁵ And ñatëguk oxeya aņ, omeleka ok ga këno nëyali Lot, këni rend: «Wëj kanil ey ye, međëlo alindax do gë odënaŵ oki od ex ro ok, këdi këjun wëlali amena and angol aņ.» ¹⁶ Barikan Lot ko fërërand. Ata sëra kënebi dëp gër bataxan, mëņ, gë alindaw, do gë odënaŵ oki odexëm ok, las kënebi xali šan këni angol aņ. Gayikwa Axwën Kaxanu aņandi yandi baņo ebi pexën.

¹⁷ And necët kënebi angol aņ, omeleka ok re këni: «Awa ala kala gërëlexo exo pexënañen gaf irexëm in. Ax gi ex na monëkona, do ax gi ex na mokwëša đek anen aņ. Gërin xali gër etënd, en pexaxën këdi këjun buša.» ¹⁸ Ata re ko Lot: «E Axwën, axara xara këmi! ¹⁹ Axara xara këmi Axwën, wëno xadëp irey in, ga xaýënan ki ako biyi xali yël këyëbo oyekax or mi pexaxën ol, ami kor na mi ñat xali gër etënd elo, tëb këbo fënga etëm eņ do mi cës. ²⁰ Këla nëkoda angol aņo đam ro fo ex, bëte atil fo ex. Axor këmi xor mi ñat, mi pexaxën. Ax bax na nde angol aņo?» ²¹ Ata yaka ko meleka in: «Awa aŵa ŵa këme mun yël bëte oyekax olo. Angol and xara këye aņo, ame nemin na. ²² Awa marayin, gërin xali fën. Gayikwa yoweý ame kor na me di xali en ñat.» Mëņ wăcaxën këni angol aņo «Tësowar», mëne ngëņ «Atil». ²³ Ga kë fën eñan eņ, bani ñatënd Lot bën gër Tësowar.

²⁴ Ata Axwën Kaxanu wëlaw ko mungu ind fëtëk xodux do sëbandëra këbi elod gër orën ñangol ñand Sodom do gë Gomor ñaņ. ²⁵ Bëlen ko ñangol ñaņo gë đek ebar elo ak, gë đek bëla bër lëg bax gër ñangol ñaņo ak, do gë bëbër lëgëra bax gër ebar elo ak. ²⁶ Asoxari ar Lot an, ga nëkona ko, nëngwëta ko atox and ongal.

²⁷ Abëraxam ga xani ko mopëđ gëbër, ye ko gër ed xwëša bani gë Axwën Kaxanu. ²⁸ Nëkona ko gand Sodom do gë Gomor, gand ed ex đek ebar elo. Wat ko gand angëni bokwëcën boņ ang ñand apuý and kë yegënd fo. ²⁹ And baxo neminënd ñangol ñand ebar elo ñaņ, Axwën Kaxanu xwita ko er xara baņo Abëraxam in: racët këņo Lot gër etëm end lapan babi bër gër ñangol ñand gër ed lëg baxo Lot bën.

End Lot do gë odënaŵ odexëm eņ

³⁰ Lot ga yëda ko exo đëg gër angol and Tësowar, ye ko yafëx këni gë odënaŵ odexëm ok gër etënd, lëf në akel. ³¹ Ata endënaŵ ekarëk eņ fel këņo emeja eņ: «Faba irebi anëka xar ko, do asošan ar këbo yër ang rëpëk ak, axo gi ex na ro gër ebar ed hi këne. ³² Yow eņo yële ngoy in faba irebi, xali eņo ñaŵ. Do đakinde gë mëņ ebo cotënañen bëttox, ex bayixën andëwëra andexëm aņ.» ³³ Ata genëka, yël këno ngoy in sëm irebën xali yaw këņo. Endënaŵ ekarëk eņ laki këni gë sëm irexëm. Bari mëņ yoweý axo wata bana: axo nang bana nand laki këni gë endënaŵ ekarëk na, bëte axo nang bana nand xani ko endënaŵ na. ³⁴ Në ecan ijo, endënaŵ ekarëk eņ fel këņo emeja eņ: «Ganëka gëmëđ gë wëno laki këmi gë faba. Yëlëņoye bëte ngoy in exo ceß xali eņo ñaŵ doru bëte. Do gë wëj kën laki eņo cotënañene andëwëra.» ³⁵ Ata genëka ijo bëte, yël këno ngoy in sëm irebën, xali yaw këņo. Endënaŵ emeja eņ ye ko laki këni gë mëņ. Bari mëņ yoweý axo wata bana: axo nang bana nand laki këni na, bëte axo nang bana nand xani ko endënaŵ na.

³⁶ Odënaŵ oki od Lot ok, mondako šot bani bacël gë sëm irebën. ³⁷ Endënaŵ ekarëk eņ rëw këņo itošan wăc këņo Mohab: mëņ ex axarëk

ar bërändëwëra and Mohab an xali doro. ³⁸ Endënañ emeja eṅ rëw kęṅo bête itoşan. Wac kęṅo Ben-Ami, mēne ngęṅ «Asëñiñ ar bulunda iram»: męṅ ex, axarëk ar bërändëwëra and Amonṅ an xali doro.

20

End Abëraxam do gë Abimelek eṅ

¹ Ata Abëraxam ga xani ko na, rëfa ko gand ladawe ir Negeb. Lëgëx këni fëco Kadeş, fëco Şur. Ga nëkanak, ye ko bête oliyer gër ebar ed Gerar. ² End Sara, asoxari arexëm eṅ, Abëraxam mondako felëx babi: «Abaṅe ex.» Ata Abimelek, emun end gër Gerar eṅ, re ko eno mēlan Sara. ³ Barikan Kaxanu ga yow ko gëmëd në lakeli gër Abimelek, re ko: «Awa wëṅ aşës këy şës në end asoxari ar wëlaw këyo ajo, gayikwa gë icën exo.» ⁴ Ani tēkar bana pere Abimelek do gë asoxari ajo. Abimelek re ko: «Axwën, wëno gë bulunda iram in, ami mendëra ex na. Alañ nde këyo lañ mondako dęṅ ar şenene an? ⁵ Męṅ Abëraxam dęṅ ga fel ke wa: “Abaṅe ex.” Asoxari an re ko męṅ bête: “Abaṅe ex.” Gë emëkw epeşax wëlaw këmo, do eñęṅenax ame di ex na.» ⁶ Ata Kaxanu yaka kęṅo gër lakeli: «Wëno bête anang nang këme mēne gë emëkw epeşax wëlaw këyo. Wëno wa sëra ki męṅ bayik aye menan ex na. Ami teb ex na eyo tēka asoxari ajo. ⁷ Męṅ ex gërëgako, medëlo asoxari ajo eyo maş icën indexëm inṅ. Męṅ alawënel aram hi ko. Aşalen ki şalen ey bayixën ga këy liyand. And kën şës ex de wëṅ do gë dek ekun edey el, angëmëne ayo maş ex na asoxari an, icën indexëm inṅ.»

⁸ Abimelek xani na mopëd gëbër. Wac këbi dek bëlëngw bër gër owun orexëm bën, do sëfëtan këbi dek endey eṅo. Ata yëdara këni mbaṅ. ⁹ Abimelek wac kęṅo Abëraxam do wëka kęṅo: «Ineña rixën këyëbo eṅo? Ba wëno ṽeṽ nde wënan këmi na męṅ lënanaxën këyëbo eñęṅenax etëm eṅo, wëno gë bulunda iram in? Bëbër rinan këye bëjo, ax ñap ex na.» ¹⁰ Abimelek fel kęṅo bête Abëraxam: «Ga ri këy ako eṅo, ine bay şaland?» ¹¹ Ata yaka kęṅo Abëraxam: «Wëno ako yëla bame mēne wën bela bër gër ebar elo ro bën ano yëdand na Kaxanu, do mēne alañ këne lañ në end asoxari aram. ¹² Bête däl dęṅ ex mēne abaṅe ex gayikako, faba ibat hi këmi. Barikan asoxari aram hi ko gayik ami gi ex na nēma ibat. ¹³ And fel ke Kaxanu me canëgu gër ekun ed faba iram aṅ, fel këmo Sara: “Awël nde oyekax olo këye ṽana eye dinënd gër ed ke yeye yo. Deyind mēne abinëx hi këme”.»

¹⁴ Ga xucak eṅo, Abimelek wëd këbi obeci, gë opeṽ, do gë oxey do yël kęṅo Abëraxam. Yël kęṅo bête okadëp otoşan do gë okadëp otoxari. Waş kęṅo bête Sara, alindañ. ¹⁵ Re ko Abimelek: «Awël nde, nëkof ebar edam el, dëgël gër ed këy ñan.» ¹⁶ Fel kęṅo bête Sara: «Anëka yël këmo abinëx batama wëli band kodı. Mondako laş këme dëxas irey in eni nangaxën bër ekun edey bën mēne ay mendëra ex na.» ¹⁷ Ata Abëraxam xara kęṅo Kaxanu. Kaxanu fakën këbi Abimelek, gë alindañ, do gë dek okadëp otoxari odexëm ok, eni koraxën edëw ed obaş el. ¹⁸ Gayikwa Axwën Kaxanu ri bax hi këni bësoxari bëboroxok dek ekun ed Abimelek el, në end Sara, asoxari ar Abëraxam eṅ.

21

End Isak eṅ

¹ Ga xucak eṅo, Axwën Kaxanu yël kęṅo oyekax orexëm ol Sara, ang re baxo ak. Axwën Kaxanu ri ko ang beya baxo ak. ² Ata Sara hi ko gë acël do rëwën kęṅo Abëraxam itoşan gër oxar orexëm dęṅ, nand fënëta baxo

Kaxanu na. ³ Abëraxam wac këņo asëñiŵ ar rëw bano mëņ gë Sara an, Isak, mëne ngëņ «Olëš». ⁴ Abëraxam xac këņo asëñiŵ Isak yatir sëk këņo bakey banjongëbatas, ang fel baņo Kaxanu ak. ⁵ Abëraxam anëka sëk baņo bëniy këme and rëw këno asëñiŵ Isak aņ. ⁶ Ata re ko Sara: «Kaxanu ri ke alëšëradëšëra. Ar kë wël yo endey eņo, alëš ke lëš.» ⁷ Re ko bëte: «Noŷo wa fel doņo Abëraxam mëne akey amat, wëno Sara ayerin këmëni yerin obaš? Barikan itošan rëwën këmo gër oxar orexëm dëņ!» ⁸ Mondako raf ko lëmëta in xali yapët këņo. Abëraxam ri ko ofëna osëm yatir yapët këno Isak.

End Agar do gë Isëmayel eņ

⁹ Akey amat, Sara wat këņo asëñiŵ ar Abëraxam an, ar rëw këņo Agar, xadëp isoxari iĭ Misëra an, ga këņo lëš Isak. ¹⁰ Sara fel këņo Abëraxam: «Ŧŵayëlëbi xadëp isoxari in, do gë itox indexëm iņ. Gayikwa itox ind xadëp isoxari ijo iņ do gë Isak, itox indam iņ, ani bëteli na andamat napul irey in!»

¹¹ Ata Abëraxam šus ko mbaņ eyeyan elo gayikwa itox iņo asëñiŵ ebaxo!
¹² Barikan Kaxanu fel këņo Abëraxam: «Kërey koŷ na end lëmëta eņ do gë end xadëp isoxari irey eņ. Dil dek er ko re Sara in. Gayikwa paĭ gë Isak ko yow ar këno wac andëwëra andey an. ¹³ End asëñix ar šot këno gë xadëp isoxari irey eņ cëņ, ari këmo ri exo gi mëņ bëte bulunda, gayikwa arandëwëra andey hi ko.»

¹⁴ Ata Abëraxam xani ko mopëd gëbër, wëd ko šëlafana in, gë amote and men aņ fëxwën këņo Agar do fela këņo. Agar ga rënda këņo itox iņ ye ko kwël ko nambëraraxënd gër ladawe ir Berëšëba. ¹⁵ And xwëtëk men ond gër amote aņ, Agar ŷaņëta këņo itox indexëm iņ dila në acëc, ¹⁶ ye ko ŷëpax ko nacët, gwër në edapan ed ekaŷ. Gayikwa er baxo rend: «Axe ñandi ex na mo wat itox indam iņ ga ko šës.» Ata ŷëpax ko, nacët ako do ko sesënd. ¹⁷ Kaxanu wël ko otes od lëmëta ok. Ata elod gër orën, meleka ir Kaxanu in, wac këņo Agar, re ko: «Agar in ex wa? Kërey yëdara na gayikwa Kaxanu awël wël këņo lëmëta in fën gër ed exo. ¹⁸ Kanil eyo medëgu lëmëta in, do đasëguyo aye, gayikwa wëno këņo ri exo gi bulunda isëm.» ¹⁹ Ata Kaxanu ga fodët ko bangës band Agar baņ, Agar wat ko andu. Ye ko rëmbëgu ko cëm amote aņ, do yël këņo itox iņ šëb ko. ²⁰ Mondako hi bani Kaxanu gë lëmëta in, do mëņ kwël ko rafënd. Lëg ko na gër ladawe, do hi ko kamara ir bax nëxand gë atumb. ²¹ Na gër ladawe ir Paraņ lëg baxo, do nëm šalanëgu këņo asoxari Amisëra.

End eter ed Abëraxam do gë Abimelek eņ

²² Amëd aņo, Abimelek do gë Pikol, alëngw ar ocoroĭa odexëm an, yow këni gër Abëraxam. Re ko Abimelek: «Kaxanu ki nëkonand gër dek beĭër këy rind. ²³ Gërëgako yašarël ro dëņ, gër oŵac or Kaxanu mëne din ayëbo mereli na wëno, gë obaš oram ol, gë bërandëwëra andam bën. Yašarël mëne alëkaya këy lëkaya eter edebi el ang lëkayaw këme wëno gër ebar ed liyerali bay.» ²⁴ Ata re ko Abëraxam: «Awa anëka yašar këme.»

²⁵ Barikan Abëraxam rexëra këņo Abimelek në end andu and xan bano bela bërexëm eņ. ²⁶ Yaka ko Abimelek: «Amo nang ex na ar rik eņo an. Doro fo këme wëlënd endey eņo, wëj elod aye pel ex na.» ²⁷ Abëraxam yeĭëgu këbi obeci, gë opeŷ do gë oxey, yël këņo Abimelek. Mondako yatar bani eter el bën bëxi. ²⁸ Abëraxam fit këbi opeŷ ocongoki. ²⁹ Ata Abimelek wëka këņo: «Oko inëŵa fitaxën këyëbi opeŷ ocongoki oko?» ³⁰ Yaka ko Abëraxam: «Kanalëbi opeŷ ocongoki oko, ex gixën sede ir mëne wëno

nacëk andu aņo.» ³¹ Mëņ këni wăcaxënënd na gër ed hi bani Berêšeba, mëne ngëņ «Andu and gë eyašar», gayik na yašar bani bën tak bëxi.

³² Mondako ri bani eter el gër Berêšeba. Ga xucak eņo, Abimelek do gë Pikol emun end ocoroda odexëm eņ xani këni eni bakaxën ond gër ebar ed Ofilisëteņ. ³³ Ata Abëraxam rëd ko angwalam na gër Berêšeba, do ga këņo šale Kaxanu, këņo wăcënd Axwën. ³⁴ Ata Abëraxam yëpa ko na gër ebar ed Ofilisëteņ xali nëkak.

22

End atëy and Abëraxam eņ

¹ Ga xucak eņo, Kaxanu ri këņo atëy Abëraxam. Re ko: «Abëraxam!» Yaka ko Abëraxam: «Woy!» ² Re ko bëte Kaxanu: «Axara xara këmi, medëlo asëñix ar tañ arey an, ar ñan këyo an, Isak. Mëlalo gër ebar ed Moriya, eyo dix šadaxa ir momëlën yaņ gër etënd ed këmi fënëtan.»

³ Ata Abëraxam xani ko mopëd gëbër, xap këņo fali in, fel këbi okadëp oki, do gë asëñiw Isak eno đañëta. Otëx od šadaxa ir momëlën od šapën bano ok, libën këno fali in, do kwël ye këni ond gër ed fënëtan baņo Kaxanu oņ. ⁴ Yatir akey atasën, Abëraxam ga rënëta ko, wat ko caw ako gër ed fënëtan këņo Kaxanu. ⁵ Abëraxam fel këbi okadëp odexëm ok: «Wën cëniyinëbo ro gë fali in. Wëno do gë lëmëta in, mi ye xali yaņ mi caleraw, gwëre mun tëkati.» ⁶ Abëraxam wëd ko otëx od šadaxa ir momëlën ok, do lëbin këņo asëñiw Isak. Lëkaya ko mëņ dëņ xodux ol do gë icas in. Ata kwël këni yend bën tak bëxi yaņ gër etënd. ⁷ Ata Isak wăc këņo sëm: «Faba» Yaka ko Abëraxam: «Woy, asëñiwën!» Re ko bëte Isak: «Nëkof xodux ol do gë otëx ok, do feye wa exo ifeỹ ir šadaxa ir momëlën in?» ⁸ Yaka ko Abëraxam: «Asëñiwën, Kaxanu ašotën këbo šotën ifeỹ ir këņo riye šadaxa ir momëlën in!» Do kwël këni yend bën tak bëxi.

⁹ And ñat këni gër ed wăsin baņo Kaxanu aņ, Abëraxam ri ko angëb, do xëbena ko otëx ok yaņ. Xap këņo, asëñiw Isak, do ren këņo gër otëx od yaņ gër angëb. ¹⁰ Abëraxam wëd ko icas in eņo ñašaxën asëñiw. ¹¹ Ata meleka ir Axwën in ga wăcëgu këņo elod gër orën ko rend: «Abëraxam! Abëraxam!» Yaka ko mëņ: «Woy!» ¹² Re ko bëte meleka ir Axwën in: «Këreyëņo kwixwëta na lëmëta in, do yoweỹ këreyëņo dinan na. Anëka nang këme gërëgako mëne ayëda këyo yëdand Kaxanu, do ado ayo dëc ex na asëñix ar tañ an.» ¹³ Ga rënëta ko Abëraxam, wat këņo xondo gand epoy edexëm ga hënjar ko gë ofarix orexëm oņ gër acëc. Ata yen këņo do ñaš këņo šadaxa ir momëlën in, gër ed ebax eņo cadaxa asëñiw. ¹⁴ Abëraxam wăc ko na gër ed ebani: «Adonayi-Yire», mëne ngëņ «Axwën Kaxanu ašotën ko šotënënd». Mëņ bayixënëk eyeyan elo xali doro: «Gër etënd ed Axwën Kaxanu, mocot ex.»

¹⁵ Meleka ir Axwën Kaxanu in wăc këņo akinëm Abëraxam elod gër orën. ¹⁶ Re ko: «Në eyašar eme gër oŵac oram dëņ (eyeyan ed wëno Axwën Kaxanu el), gayik ari ri këy eņo, bëte gayik aye dëc ex na asëñix, asëñix ar tañ an, ¹⁷ ayël këmi yël obetak ol. Bërandëwëra andey bën aỹëmb këni yëmb ang oŵal or gër orën fo, do ang edini ed gër bëņa ir angwëngw fo. Bërandëwëra andey bën kë yana ex kwënënd bangol band bërangoỹëra andebën baņ. ¹⁸ Dek benëng bend gër ebar beņ kë yana ex dëwarëndërend obetak ol paß gë arandëwëra andey aņ gayik abaxët baxët këye.»

¹⁹ Ga xucak eṅo, Abëraxam do gë lëmëta in šëla këni gër ed sebëgu banëbi okadëp odexëm. Ata bën dëk sëfër këni do kwël wãyi këni gër Berëšëba, gayikwa fën lëg baxo Abëraxam.

End bërändëwëra band Naxor beṅ

²⁰ Ga xucak eṅo, fel këno Abëraxam: «Milëka mëṅ bëte, arëwën rëwën këṅo bëtöšan abinëx Naxor: ²¹ Utës, itöšan iñanar iṅ, gë Bus abinëm, gë Kemuhel, sëm ir Aram, ²² gë Kesed, gë Aso, gë Pilëdaš, gë Yidëlaf, do gë Betuwel». ²³ Betuwel rëw këṅo itoxari, Rebeka. Bën ex bosëñiŵ bor Naxor, abinëm ar Abëraxam, bëtöšan bënjongëbëtas bënd rëw këbi Milëka bëṅ. ²⁴ Rewuma, asoxari ar yëpa bani aÿëpa fo gë Naxor an, arëw rëw këbi bëte ošaš: Teba, gë Gaxam, gë Taxaš, do gë Mahaka.

23

End ecës ed Sara eṅ

¹ Ga xucak eṅo, Sara sëk këṅo bëniy këme gë alapem gë bënjongëbëki. Bëniy go liya ko Sara. ² Sara šës ko and lëg bani gër Kiriyaṅ-Arëba, angol and wër bax oŵac or Ebëroṅ, gër ebar ed Kanahaṅ aṅ. Ata Abëraxam këṅo yãwënd, do ko fëyëpëyënd eman end Sara eṅ, ang rëp bax ak. ³ Abëraxam ga xani ko na gër ed ebax eman end alindaŵ, ye ko gër bërändëwëra and Het. ⁴ Re ko: «Wëno aliyer fo hi këme, do aÿëpa fo yëpa këme gër ndewën ro. Panine ebar ed këme xwën, me dixën banapëra gër ndewën ro, mo mëxwëtaxën asoxari aram ar sebëta ke an.» ⁵ Ata bërändëwëra and Het bën yaka këno Abëraxam: ⁶ «Awël nde faba, wëj emun end sana këṅo Kaxanu ga hi këy wa mërëxand irebi ro. Mëxwëtalo alindax gër yëg ir yexënan ki nëmëc, gër banapëra bandëbi ro. Gabatak axi dëc na aṅeg and xwën ko aṅ eyo mëxwëtaxën alindax.» ⁷ Ata xwiriš Abëraxam, foxi ko gër lëngw ir bër yëpaxën bax endey eṅo, gër lëngw ir bërändëwëra and Het bër lëg bax na gër ebar elo bën. ⁸ Re ko: «Angëmëne aŵa ŵa kën mo mëxwëta asoxari aram ar sebëta ke an, awël nde ṅatelin okar odam ok gër Efëroṅ, asëñiŵ ar Tësohar an. ⁹ Panëlexe oxel or Makëpela or xwën ko ol, or hik gër wura ir ošënga orexëm ol. Panëlexe ang ko fënëta akanji ak, me cotaxën ebar ed këme ri banapëra bandam, gër ndewën ro.»

¹⁰ Xarak, Efëroṅ mëṅ dëṅ na yëpa bani gë bërändëwëra and Het bën. Efëroṅ yaka këṅo Abëraxam, wël këno bërändëwëra and Het bën, do gë dëk bër bax lilënd gër ebët ed angol andexëm bën. ¹¹ Re ko: «Ali faba! Awël nde, wëno ayël fo yël këmi ošënga ol. Bëte ayël fo yël këmi oxel or ex gër wura ol. Anëka yël këmi ogës od bër ex bulunda iram ok: mëxwëtalëṅo alindax.» ¹² Ata Abëraxam foxi ko na gër lëngw ir bela bër gër ebar elo. ¹³ Fel këṅo Efëroṅ, na gër ed barër bani bulunda ir ebar elo: «Angëmëne aŵa ŵa këy, eye baxët, wëno ayël këmi yël akanji and ošënga aṅ. Kanal axana kodï in mo mëxwëtaxën asoxari aram an.» ¹⁴ Barikan Efëroṅ yaka këṅo Abëraxam: ¹⁵ «Faba awël nde, ine ngwa ex ebar ed batama okeme onax band kodï elo? Mëxwëtalëṅo alindax!» ¹⁶ Ata Abëraxam ga wël ko er re baxo Efëroṅ in, fënën këṅo kodï in ang fënëta baxo ak, ogës od bërändëwëra and Het: batama okeme onax band kodï, ang bani nëmbënd gër bëfandëran ak.

¹⁷ Ata Abëraxam yëc ko ošënga or Efëroṅ ol, or gër Makëpela ol, or mopabër gë Mamëre ol, gë oxel ak, do gë dëk batëx band ex gër ed sëlëk ošënga ak. ¹⁸ Ata xwën ko dëk ogës od bërändëwëra and Het, do ogës od dëk bër bax lilënd gër ebët ed angol andëbën.

¹⁹ Ga xucak eṅo, Abëraxam wëxëta këṅo alindawë Sara, lëf gër oxel or gër ošënga or gër Makëpela, or mopabër gë Mamëre ol, mëne ngëṅ gër Ebëron, gër ebar ed Kanahan. ²⁰ Awa Abëraxam mondako ri baxo banapëra bandexëm ban gër oxel or hik gër ošënga or yëc ko gër otaxan od bërändëwëra and Het ol.

24

End asoxari ar Isak eṅ

¹ Ga niyitarak, Abëraxam kwël dëṅ ko xarënd. Axwën Kaxanu yël baṅo oβetak ol gër beÿ ðek. ² Akey amat, Abëraxam wëc këṅo axarëk ar okadëp od gër ekun edexëm an, ar bax nëkonand ðek napul irexëm an, do fel këṅo: «Këla, ðilaliw tan ataxan andey aṅ gër emef endam*». ³ Awa gërëgako yašarël gër oÿac or Axwën Kaxanu, mëṅ ar rik orën do gë ebar an, mëne din ayëṅo cala na asoxari ar asëñiwën an gër odënaÿ od gër ebar ed Kanahan, ro gër ed lëg këme. ⁴ Yeyid xali gër ebar edebi, gër ed rëw këne fën, eyo calaw asoxari ar asëñiwën Isak an.» ⁵ Yaka këṅo xadëp in: «Bamat asoxari an, aṅo ñandid na exe tëfëgu xali gër ebar elo ro. Mo bakalid nde fën asëñix?» ⁶ Yaka ko Abëraxam: «Adokiṅ, din këreyëṅo bakalid na ðe! ⁷ Axwën Kaxanu, mëṅ ar ex gër orën an, nëcëtëgu ke gër ekun ed faba, gër ed rëw këne. Mëṅ wëcëgu ke do yašar ko mëne ayël këbi yël oxwën or ebar elo ro ol, bërändëwëra andam bën. Mëṅ dëṅ këṅo lawënëgu meleka irexëm in exi ðëṅgweli. Awa fën këyo šotëguð asoxari ar asëñiwën an. ⁸ Eyašar ed nëyali këmi elo, ax bo na ga sëra ki, angëmëne asoxari an aṅo ñandi ex na exi tëfëgu. Bari din këreyëṅo bakalid na fën asëñiwën.» ⁹ Ata xadëp in lilali ko ataxan aṅ gër emef end Abëraxam, axwën arexëm eṅ. Mondako yašar baxo mëne ari ko ri er fel këṅo in.

End ebar ed Abëraxam eṅ

¹⁰ Ga xucak eṅo, xadëp in wëf këbi ogelemba epëxw gër kece ir ogelemba od axwën arexëm, do kwël ye ko, gë ðek bebëxëbëxaxik bër fëxwëndëra baṅo axwën arexëm bën. Ye ko kwël ond gër ebar ed Mesopotami oṅ, xali gër angol and Naxor. ¹¹ Mondako ye bani bakey bakey, ñataxën këni ðam gër angol, ler në andu. Ata xadëp in foxin këbi ogelemba ok eni pedaraxën bër enga endexëm bën. Amëd aṅo bani yowërawënd genëka, bësoxari bën gër edëmb ed men.

End cale ind xadëp ir Abëraxam eṅ

¹² Ata xadëp in šale ko mondako: «Axwën, wëj ex Kaxanu, ar yata këṅo Abëraxam, axwën aram an. Axara xara këmi, yelex doro fëña iram in, do masinële mondako mëne alëkaya lëkaya këy eter ed yata këyo axwën aram el! ¹³ Wëno ro këme xwëša, gër ed këni yowënd odënaÿ od bela bër gër angol aṅo ok, eni dëmb men oṅ. ¹⁴ Endënaÿ end këmo fel: “Axara xara këmi, ñëwël eput edey el me cebaxën men ond lapara këy oṅ”, do mëṅ exe yaka: “Awa cebël, arëmbën rëmbënëgu bëte ogelemba oday ok eni ceb!” Gilexo asoxari ar sanan këyo Isak, xadëp irey an! Angëmëne mondako ri këy, anang këme nang mëne alëkaya dëṅ lëkaya këy eter ed yata këyo Abëraxam, axwën aram el.»

End Rebeka eṅ

* **24:2** 24.2 Mondako bani yašarënd bër enëṅ end Abëraxam bën, monilali ataxan aṅ gër emef ed axarëk nëš gër oÿënga, xarak mban šëbak.

¹⁵ Xadëp in axo ñata bana pere cale iņo ga ñatëgu ko gë eput el monapara, Rebeka ašiw̃ ar Betuwel asëñiw̃ ar Milëka, asoxari ar Naxor, abaŷe ar Abëraxam an. ¹⁶ Endënaŷ end yek mbaņ ebaxo, emeja fo bayi baxo, do gë asošan ani nangër bana. Mëņ šëla bax gër andu rëmbëgu ko men oņ. ¹⁷ Xadëp in hër ko, fed këni, do re ko: «Axara xara këmi, ñëwël eput edey el, me cebaxën men ond lapara këy oņ.» ¹⁸ Yaka ko endënaŷ eņ: «Cebël faba, cebël!» Ýëw̃ ko aŷand eput el, exo cebaxën xadëp in. ¹⁹ And fed këņo aņ, endënaŷ eņ re ko: «Arëmbën këmeni rëmbënegu bëte ogelemba oday ok eni ceb xali ebi ped.» ²⁰ Ata xat ko aŷand gër aceba men ond bayita bax gër eput oņ. Baka ko aŷand exo dëmbëgu bëte polo gër andu. Rëmbëndëra këbi mondako ðek ogelemba ok. ²¹ Ata asošan an ko yëlarand ba Axwën Kaxanu dëņ nde rik eņo ex yexën fëña irexëm in.

²² And šëb këni ogelemba xali fed këbi aņ, asošan an yëpëtën këņo anëna atibax and kaņe, gë bëņwën bëtibax bënd kaņe, do bakëra këņo endënaŷ eņ gër onëxar. ²³ Xadëp in wëka ko: «Wëj endënaŷ end noŷo wa hi këy? Axara xara këmi, pelële. Ašot nde këmi šot gër ndewën në er këbo xey?» ²⁴ Yaka ko endënaŷ eņ: «Wëno itox ind Betuwel hi këme. Faba iram, asëñiw̃ ar Milëka, alindaŷ ar Naxor, hi ko.» ²⁵ Re ko bëte: «Er këni yamb ogelemba in ax gi ex na mopaŷ gër ndëbi. Bëte ašot kën šot gër ed këņun xey.»

²⁶ Ata asošan an ga rëngw ko, foxi ko gër lëngw ir Axwën Kaxanu. ²⁷ Re ko: «Aye ri ko Axwën Kaxanu, mëņ ar yata këņo Abëraxam, axwën aram an. Gayikwa alëkaya lëkaya ko eter ed yata këņo axwën aram el. Axwën Kaxanu wëlaw ke šëw̃ gër bëmaŷe bënd axwën aram.»

²⁸ Ata endënaŷ eņ hër ko eņo tëfëtanëx nëm ðek endey eņo. ²⁹ Rebeka, imaŷe itošan ebaņo na ind bano wacënd Labaņ. Labaņ hërëgu ko gër ed ebaxo asošan ajo, ler gër andu. ³⁰ Ga wateli baņo abinëm Rebeka anëna aņ, gë bëņwën bëņ, do wël baņo ga ko reya bënd felëgu baņo asošan ajo bëņ, yowaxënegu baxo Labaņ gër asošan ar ñatëgu bax gë ogelemba ok, ler gër andu. ³¹ Ata re ko Labaņ: «Yow wëj ar gë obetak or Axwën Kaxanu an! Ineŷa bayixën këy gër ed ñatëgu këy ro? Yene gër ndëbi, ašotën këmeni šotën ogelemba ok gër ed këni hi.»

³² Asošan an ñat ko gër iciw̃. Labaņ fel këbi odexëm enëbi pëtëra ogelemba ok, do enëbi kwëtindëra olëb oņ. Xobëndëran këbi ondës do gë enenar. Yël këbi bëte asošan ajo do gë bela bër laņëtagu baņo bën men ond eni nebaraxën osapar orebën oņ. ³³ Ata rëðfën këñëbi ecemar el. Barikan asošan ajo re ko: «Wëno pere fo këme reya olawën ol ðamana mi yambëraxën.» Yaka këņo Labaņ: «Awa deyal!» ³⁴ Ata re ko: «Wëno xadëp ir Abëraxam hi këme. ³⁵ Axwën Kaxanu mbaņ yël këņo obetak ol axwën aram an, do ala ar gapak hi ko. Ayël yël këņo obeci, gë opeŷ, gë oxey, gë kodï, gë kaņe, gë ogelemba, gë opali, gë okadëp otošan, do gë okadëp otoxari. ³⁶ Sara, alindaŷ ar axwën aram an, gand oxar go dëņ rëwën këņo itošan. Do axwën aram an, asëñiw̃ ijo yël këņo ðek er xwën ko in. ³⁷ Wëno ayašar yašar këme gër axwën aram mëne ari këme ri ang fel ke ak: “Këreyo calađ na asoxari ar asëñiw̃ën an gër odënaŷ od gër ebar ed Kanahaņ, gër ed lëg këme ro. ³⁸ Barikan yeyid gër bër hi këmi ekun ebat, gër bër bar këmi andëwëra. Fën këyo šalagu asoxari ar asëñiw̃ën an.” ³⁹ Wëno yaka këmo axwën aram an: “Bamat asoxari an axo mađ na exe tëfëgu.” ⁴⁰ Yaka ke: “Wëno din këme rind er re ko Axwën Kaxanu in, mëņ dëņ këņo lawëneliwëgu meleka irexëm in exi ðëca ex ye fëña irey in. Calagudo asoxari ar asëñiw̃ën an gër bër bar këmi andëwëra, gër bër

hi këmi ekun ebat. ⁴¹ Angëmëne aňat ñat këy gër bër ekun edam, ax bo na ga sëra ki eyašar ed yašar këy elo. Bëte angëmëne bën eni ñep eni yëlëgu endënaŵ enj, ošëba ax bo na ga sëra ki gë eyašar ed yašar këy elo.” ⁴² Doro ga ñatëgu këme gër andu, šale këme: Kaxanu, wěj ar yata këṅo Abëraxam, axwën aram an, dëcale ex ye fëña iram in. Axara xara këmi, masinële asoxari ar asëñiŵ ar axwën aram an. ⁴³ Nëkođ ga xwëša këme ler gër andu ro, endënaŵ end kë šanëgu edëmb ed men do wëno mo mëka: Këla ñëwël eput edey el me cebaxën men ond lapara këy oṅ, ⁴⁴ do mëṅ exe yaka: “Awa cebël, arëmbën këmëni rëmbënëgu ogelemba oday ok eni cebaxën bën bëte!” Gilexo asoxari ar sanan këyo asëñiŵ ar axwën aram an! ⁴⁵ Damana me ṅata cale indam inj, ñatëgu ko Rebeka, eput el monapara. Šëla ko gër andu do rëmbëgu ko men oṅ. Ata wëno re këme: “Axara xara këmi, ñëwël eput edey el me cebaxën men ond lapara këy oṅ.” ⁴⁶ Ýëŵ ko aṅand eput ed lapara baxo el, do re ko: “Cebël, arëmbën këmëni rëmbënëgu bëte ogelemba oday ok eni ceb!” Wëno šëb këme, do bëte rëmbënëgu këbi ogelemba ok šëb këni. ⁴⁷ Wëka këmo: “Endënaŵ end noṅo wa hi këy?” Yaka ko: “Abiŵ ar Betuwel hi këme! Faba iram, asëñiŵ ar Naxor hi ko, itošan ind rëw këṅo Milëka inj.” Wëno ataṅ bakëra gë amocën aṅ, do gë bëṅwën bëṅ gër onëxar. ⁴⁸ Axwën Kaxanu, mëṅ ar yata këṅo Abëraxam, axwën aram an, wëlaw ke sëŵ wëno ar ocal od asoxari ar asëñiŵ ar axwën aram an. Mëṅ šëxwëndër këbo gë endënaŵ end abinëm ar axwën aram enj. Ata ga rëṅgw këme, foxi këme gër lëṅgw ir Axwën Kaxanu, šëkwa këmo. ⁴⁹ Awa gërëgako angëmëne kwël lëkaya kën do abayeli bayeli këṅun aminëmëra and gë axwën aram aṅ, peline. Angëmëne ax gi ex na mondako, bëte peline me gi gë enang nang.»

⁵⁰ Ata Labaṅ do gë Betuwel yaka këni: «Endey eṅo gër Axwën Kaxanu xaniwëk, biyi ami kor na mi de aŵa ŵa këmi ba ami ma ex na. ⁵¹ Nëkođo Rebeka, međëlo en ye. Gilexo alindaŵ ar asëñiŵ ar axwën arey an, ang re ko Axwën Kaxanu ak.»

⁵² Xadëp ir Abëraxam in ga wël ko eṅo, foxi ko, gër lëṅgw ir Axwën Kaxanu, eyiŷ el ñëš gër ebar. ⁵³ Yëpëtëgu ko oṅënga or eñaṅënan or kodi, gë or kaṅe, do gë banjëm, yëlëra këṅo Rebeka. Yëlëra këbi bëte bëbëxëbëxaxik abinëm ar Rebeka do gë nëm irexëm.

End eñër ed Rebeka enj

⁵⁴ Ga xucak eṅo, xadëp ir Abëraxam in do gë bër laṅëtagu baṅo bën yambëra këni, šëbëra këni, ata lakira këni. Ga xeyëk, and nëṅgëgara këni aṅ, xadëp in re ko: «Tëfine ngwa me baka gër axwën aram.» ⁵⁵ Yaka këno abaṅe ar endënaŵ do gë nëm: «Bayilebo wa pere endënaŵ enj bakey epëxw, do gwëre ngwa en yed.» ⁵⁶ Yaka këbi: «Kërene cac na de gayikako Axwën Kaxanu rik ye ke fëña iram in. Tëfine me maṅi gër axwën aram.» ⁵⁷ Yaka këno: «Macënëṅone endënaŵ enj enëṅo mëkaye er yëla ko in.» ⁵⁸ Awa ga ŵac këno Rebeka, wëka këno: «Ýandi ki nde en ye gë ala ajo?» Yaka ko: «Iyo aṅandi ýandi ke.» ⁵⁹ Ata ŵa këni enëbi tēb eni ye gë Rebeka, ar ekun edebën an, mëṅ do gë xadëp isoxari irexëm in. Kwël sëfër këni gë xadëp ir Abëraxam in do gë bër laṅëtaŵ baṅo bën. ⁶⁰ Damana eni yexën, šalen këno Rebeka mondako:

«Wěj abaṅe arebi an,

ošaš orey ol gilexëni owëli owëli!

Bërandëwëra andey bën

kwënindëlexëni bangol band bërangoṅyëra andebën baṅ!»

⁶¹ Rebeka do gë okadëp otoxari odexëm ok ga yëpara këni yaņ gër ogelemba, kwël sëfa këno asošan an. Xadëp ijo, mondako wëla baņo Rebeka.

⁶² Amëd aņo, rëfa baxo Isak ga hiw ko gër andu and bani wăcënd Laxahi Rohi gayik gand ladawe ir Negeb lëg baxo. ⁶³ Genëka, Isak šan ko exo nëkonaraw gër apuÿ. Ga rënëta ko, wat këbi ogelemba ga këni yow endexëm eņ. ⁶⁴ Ata Rebeka ga rënëta ko, wat këņo Isak. Ga rad ko, feda ko gër gelemba, ⁶⁵ do wëka këņo xadëp ir Abëraxam in: «Noÿo ex wa asošan ar gër apuÿ ar këbo xacagund ajo?» Yaka ko xadëp in: «Axwën aram Isak ex.» Ata Rebeka labaya ko anjëm and baxo labayarand aņ. ⁶⁶ And fed këni aņ, xadëp in sëfëtandëra këņo Isak đek er riw baxo in. ⁶⁷ Na ex Isak řateli këņo Rebeka gër aner and Sara, nëm irexëm. Mondako xana baņo Rebeka, do mëņ hi ko alindaŵ ar řan këņo. Mondako fuņara baņo end nëm ir sebëta baņo eņ.

25

End ecës ed Abëraxam eņ

¹ Ga xucak eņo, Abëraxam yër këņo bëte asoxari ar bano wăcënd Ketura. ² Rëwën këņo bëtošan bëņo: Simëraņ, gë Yokëšaņ, gë Medan, gë Majaņ, gë Yišëbak do gë Šuwa. ³ Yokëšaņ rëw këbi Saba do gë Dedan. Bosëñiŵ bor Dedañ exëni: andëwëra and Ašur aņ, gë and Letuš aņ, do gë and Lewum aņ. ⁴ Bosëñiŵ bor Majaņ exëni: Efa, gë Efer, gë Anok, gë Abida, do gë Elëdaha. Bën đek ex andëwëra and Ketura aņ.

⁵ Abëraxam yëlëra këņo asëñiŵ Isak đek bëbër xwën baxo bën. ⁶ End bosëñiŵ bor rëwën bano bësoxari bër yëpa bani aÿëpa fo bën cëņ, Abëraxam yëlëra këbi bëbëremar do fel këbi eni eno řaŵëta asëñiŵ Isak. Ata bën ye këni apën-eňan.

⁷ Abëraxam er sëk baņo, bëniy këme gë ofëxw ocongoxi gë bënjo. ⁸ And šës ko aņ, moped fed baņo oxar or gë onënga ol, đamana baraxën këni gë bëxarëk bërexëm bër šësëk elod anëka fo bën. ⁹ Bosëñiŵ, Isak do gë Isëmayel, wëxëta këno gër oxel or Makëpela, mopabër gë Mamëre, gër ošënga or Efëroņ, asëñiŵ ar Tësohar, arandëwëra and Het an. ¹⁰ Ošënga olo yëc baxo Abëraxam gër bërändëwëra and Het. Fën wëxëta kënebi mëņ do gë alindaŵ Sara. ¹¹ Kaxanu yël këņo mbaņ obetak ol Isak, asëñiŵ ar Abëraxam, and šës ko sëm aņ. Amëd aņo lëg baxo Isak ler gër andu and Laxahi Rohi.

End andëwëra and Isëmayel eņ

¹² Mondako ex andëwëra and Isëmayel aņ, asëñiŵ ar Abëraxam an, itošan ind rëw këno gë Agar, xadëp isoxari iŵ Misëra ir Sara in. ¹³ Mondako ex omac od bosëñiŵ bor Isëmayel ok, ang sëfër këni gër acël andebën ak: Nebayot itošan iňanar ind Isëmayel in, gë Kedar, gë Adëbehel, gë Mibësam, ¹⁴ gë Mišëma, gë Duma, gë Masa, ¹⁵ gë Xadad, gë Tema, gë Yetur, gë Nafiš, do gë Kedëma. ¹⁶ Bën ex bosëñiŵ bor Isëmayel, gë omac odebën ok, gë bëņgol bëndebën bëņ, do gë bakwëndaya bandebën baņ: bemun epëxw gë beki, enëņg gë enëņg. ¹⁷ Isëmayel ga liya ko bëniy keme gë ofëxw osas gë bënjongëbëki, šës ko. Ata bar këni gë bëxarëk bërexëm bër šësëk elo anëka fo bën. ¹⁸ Bërändëwëra and Isëmayel bën lëgëra këni, elod gër ebar ed Afla, xali gër ed Šur. Ebar elo fabërëk gë ed Misëra el, gand ed Asiri. Mondako lëgëra bani bërändëwëra and Isëmayel bën mopabër gë đek bër aminëmëra andebën bën.

End Esawu gë Yakob eņ

¹⁹ Mondako ex andëwëra and Isak, asëñiŵ ar Abëraxam aņ. Abëraxam rëw këno Isak. ²⁰ And sëk këno Isak bëniy ofëxw onax aņ, yër këno Rebeka, abiŵ ar Betuwel, abaŷe ar Labaņ. Sëm irebën ebax Betuwel, arandëwëra and Aram an, do lëg baxo gër ebar ed Padaņ-Aram. ²¹ Isak ašalendëra baņo šalendërand alindaŵ gër Axwën Kaxanu gayik abaxo rëw na. Ata Axwën Kaxanu yakali këno cale indexëm iņ. Rebeka, alindaŵ, hi ko gë acël. ²² Bëtox bëņ këni hëyërend gër acël and nëm irebën. Ata nëm irebën ko yëlarand ba nè end ine këno hixënënd mondako. Ye ko eņo mëka Axwën Kaxanu. ²³ Axwën Kaxanu yaka këno:

«Benëng bëki hi këni gër acël andey,
bandëwëra baki kë šapër
and këni šanëgu gër acël andey aņ.

Andëwëra akinëm këno xuca ojaŵ ok añanar aņ,
do andëwëra and abejanak aņ kë wëña and axarënak aņ.»

²⁴ And hătëk orëw aņ, watik mëne bëša dëņ ex gër acël and Rebeka. ²⁵ Yatir orëw, iñanar iņ šanëgu ko eman eņ yer omban fo, ang acud and anar fo. Wac këno Esawu, mëne ngëņ «Yer Omban». ²⁶ Šanëgu ko abinëm, ga sëraw ko etak ed Esawu el. Wac këno Yakob, mëne ngëņ «Afërëcët». Isak anëka sëk baņo bëniy ofëxw ocongebat and rëw kënebi aņ.

²⁷ Odëmëta ok raf këni. Esawu hi ko kamara isëm, ar gër apuŷ. Yakob mëņ cëņ hi ko, anambik, ar kë bayirand gër baner. ²⁸ Isak xwël këno Esawu gayik anëngan baņo nënganënd end oŵacar or baŷi lawëgund eņ. Rebeka mëņ, xwël këno Yakob.

²⁹ Akey amat, Yakob ko šemërand. Ata hătëgu ko Esawu ga hiw ko gër apuŷ, aloxo đek. ³⁰ Esawu re ko: «Yakob, këla dëtënële wa me yamb ecemar ed warëgeyan ed këy šemand elo, (Iyo ecemar ed warëgeyan elo) gayikwa đek loxo këme.» Mëņ nëngwëtaxën këno Esawu «Edom», mëne ngëņ «Warëgeyan». ³¹ Yaka këno Yakob: «Nëmbëre pere gë oxarënak orey ol*.» ³² Yaka ko Esawu: «Wëno ar kërex cës ajo nde, inëwa ke fecä oxarënak olo?» ³³ Ata re ko Yakob: «Yašarël pere.» Esawu yašar ko. Esawu, mondako nëmb baņo Yakob, oxarënak orexëm ol. ³⁴ Ata Yakob rëtën këno Esawu ecemar ed gë ošod el, do gë mburu iņ. Esawu yambëra ko, šëbëra ko, do kwël xani ko ye ko. Ata Esawu mondako yepën baxo oxarënak orexëm ol.

26*End Isak do gë Abimelek eņ*

¹ Ga niyitarak, hătëguk enjo gër ebar ed Kanahaņ, nëmëc enjo end hi bax amëd and hi baxo Abëraxam eņ. Ata Isak ye ko exo ñëpax gër Gerar, ebar ed Abimelek, emun end Ofilisëteņ el. ² Axwën Kaxanu ga šanaxën këno, re ko: «Ñëpal gër ebar ed këmi fënëtan, kërey cëlad na gër Misëra. ³ Dëgidf gër ebar elo ang aliyer fo. Wëno gë wëj këme hi, do ayël këmi yël oβetak oram ol. Gayikwa wëj do gë bërandëwëra andey bën yël këmun đek owar oņo. Mondako këme hata er yašar këme arin këmo rin sorix Abëraxam in. ⁴ Ašënan këmëni šanën bërandëwëra andey bën ang oŵal or gër orën fo. Do đek owar oņo këmëni yël. Do đek benëng bend gër ebar bëņ kë bëta paβ gë andëwëra andey aņ. ⁵ Gayikwa Abëraxam abaxët

* **25:31** 25.31 Gër bërandëwëra and Abëraxam, itošan ind xarënak iņ bax šotënd ošet oxl gër napul ir këbi seβëtan sëm irefi in.

baxe baxëtënd, do asëf baxo sëfënd ßapela ßaņ do gë ßacariya ßandam ßaņ.»⁶ Ata Isak rëfa ko gër ebar ed Gerar.

⁷ Bësoßan ßër lëg bax gër ebar elo ßën këno wëkarand end alindaŵ eņ. Er ßabi yakand: «Aßaŷe iram ex». Ayëda baxo yëdand exo de: «Asoxari aram ex», këdi këno laŵ ßësoßan ßër ebar elo ßën në end Rebeka, gayik mbaņ ye baxo. ⁸ Ata Isak nëka ko mbaņ na gër ebar elo. Akey amat Abimelek, emun end Oflißetëņ eņ, ko yëkwand gër fonetër, wat këbi Isak gë Rebeka, alindaŵ, ga këni nëxira. ⁹ Abimelek wac këņo Isak do re ko: «Awa ajo asoxari arey nde ex! Mondake cëņ rexën këy: “Aßaŷe iram exo!”» Yaka ko Isak: «Wëno mondako yeyan bame, ga bame yëland mëne alaŵ këne laŵ në endexëm.» ¹⁰ Ata re ko ßëte Abimelek: «Ine ex end ri këyëßo eņo? Tëker fo ßayi bax asoßan ar gër ßulunda iram eni ßaki gë asoxari arey an. Wëj lënanëdoßo eñëņënaç eņo!» ¹¹ Ata Abimelek yël këbi acariya aņo ßek ßulunda in: «Ar këņo sëka asoßan ajo, ba alindaŵ, ar eðaŵ ex.»

¹² Ga xucak eņo, Isak ŷandëra ko na gër ebar elo, ßotëra ko ßëm aniņ aņo. Axwën Kaxanu yël ßaņo obetak ol. ¹³ Ata Isak ßotëra ko. Napul irexëm in kwël ßëņ bax ŷëmbërënd xali hi ko ar gë napul isëm. ¹⁴ Aßot ßot baxo okece od obeci do gë opeŷ, gë okece od oxey, do gë okaðëp odanjëm. Ata Oflißetëņ ok ŷana këni këbi yakëraxind endexëm eņ.

End eter ed Isak do gë Abimelek eņ

¹⁵ Dek ßandu ßand nac bani angwën and hi baxo Abëraxam, sëm ir Isak ßaņ, lëmëra gë obar bani Oflißetëņ ok. ¹⁶ Ata Abimelek fel këņo Isak: «Canël ebar edeßi el, gayikwa mbaņ xuca këyëßo ojaŵ ok.» ¹⁷ Isak ye ko sëxwayaç ko gër epesa ed Gerar, do lëgëx ko fën. ¹⁸ Ata Isak lëmëtëra ko ßandu ßand nac baxo Sëm Abëraxam ßaņ, and ßayi baxo mopër aņ. Oflißetëņ ok lëmëra bax, and ßës ko Abëraxam aņ. Ang wacëra baxo sëm ßandu ßaņo ak wacëra baxo mëņ ßëte.

¹⁹ Akey amat, okaðëp od Isak ok bax nacënd ßëte andu gër epesa. Sëkën këni añësa and gë men ond mbaņ. ²⁰ Barikan ßëxadac ßër gër ebar ed Gerar ßën sakëreli këneßi ßëxadac ßër Isak ßën. Er bani rend: «Biçi xwënëk men oņo!» Ata Isak wac ko andu aņo «Esek», mëne ngëņ «Atakëra» gayik asakëreli sakëreli bano në end andu aņo. ²¹ Okaðëp od Isak ok nac këni ßëte andu acëxe, sakëreli këneßi gaßëxe. Isak wac ko andu aņo «Sitëna», mëne ngëņ «Ekandër». ²² Ata Isak ga xani ko na, rëfa ko, do nacëx ko andu acëxe, and ala aņo takëreli bana. Wac ko andu aņo «Rexobot», mëne ngëņ «Wur iŷangaç». Gayikwa are re baxo: «Gërëgako Axwën Kaxanu anëka xwët këßo gër ed këne xëne. Axor këne xore ene cotëraye gër ebar elo.»

²³ Isak ga xani ko na, rëfa ko kwël yaņ yaņ, end Berëßëba eņ. ²⁴ Ata Axwën Kaxanu ßanayaçën këņo gëmëð ijo, do re ko: «Wëno ex Kaxanu, ar yata këņo sorix Abëraxam an. Gë wëj hik këme, kërey yëdarand na. Wëno ki yël obetak ol, do me cënan andëwëra andey aņ në end Abëraxam, ariyenin aram eņ.» ²⁵ Ata Isak ri ko na angëß, do ßale këņo Axwën Kaxanu. Na ri baxo ßaner ßandexëm ßaņ, do okaðëp odexëm ok nac këni ßëte andu.

²⁶ Abimelek do gë Ahusat, alaņëtaran arexëm an, do gë Pikol, alëngw ar oçoroða odexëm an, nëngaw këno Isak, ga xaniw këni gër ebar ed Gerar. ²⁷ Ata wëka këbi Isak: «Ineŵa nëngaçënëgu këne xarak aßus ßus këne, do aŵayëgu wäyëgu këne gër ndewën?» ²⁸ Yaka këni: «Biçi aye wat këmi mëne Axwën Kaxanu gë wëj hi ko. Mëņ yowaçënëgu këmi mi pel:

Axara xara këmi, yatarëne eter wěj gë biyi, eter ed këne yašare mëne afëb këne fëbe. ²⁹ Yašarël mëne wěj ayëbo mereli na, gayikwa biyi eñëñenax gematak ami dinanëgu ex na. Wayët enjekax fo rinëgu këmi, do sebëgu këmi rëfaw këy gë aketëxeta fo. Gërëgako Axwën Kaxanu yël ki obetak ol.» ³⁰ Ata Isak rin këbi ñambëran, yambëra këni do šebëra këni. ³¹ Ga xeyëk, mopëd, yatar këni eter el, do yašar këni ala kala. Isak seb këbi, kwël ye këni gë aketëxeta fo.

³² Kwël yatijo fo yow bani okaďëp od Isak ok, fel këno end andu and bani nacënd eņ: «Anëka sëkën këmi men oņ!» ³³ Isak wãc ko andu aņo «Šiba», mëne ngëņ «Eyašar». Mëņ wãcaxën këni doro doro angol aņ «Berëšëba», mëne ngëņ «Andu and gë Eyašar».

End eñër ed Esawu eņ

³⁴ Esawu ga sëk këņo bëniy ofëxw onax, yër këbi odënaŵ oki od bërändëwëra and Het: Yudit, abiŵ ar Beri, do gë Basëmat, abiŵ Eloņ.

³⁵ Barikan Isak do gë Rebeka mokoŵ bani xoŷënd end bësaxari bëjo eņ.

27

End Jakob do gë Esawu eņ

¹ Amëd aņo, Isak mban xar baxo, bangës bandexëm ban abašëta bašëta bax: ax bo bana ga ko watëra. Akey amat, ga wãc këņo Esawu, itox ikarëk indexëm in, re ko: «Asëñiwën!» Mëņ yaka ko: «Woy!» ² Re ko bëte Isak: «Wëno anëka xar këme, do ame nang ex na yatir këme šës. ³ Gërëgako, axara xara këmi medël oŷënga or onëxa oņ, amote andey aņ, gë atumb andey aņ, do el gër apuŷ eye dawënegu emacar. ⁴ Cëďëneguye ŷas eņ ex nënga, ang ñan këme ak. Do mëlanëguye me yak, mi karanaxën obetak ol đamana me cës.» ⁵ Xarak, and baņo felërand Isak mondako asëñiw Esawu aņ, Rebeka awël wël baņo. Esawu ye ko ngwa gër apuŷ exo nëxaraw, do eņo dawëgu emacar end këņo wëlagu eņ.

⁶ Ata Rebeka fel këņo asëñiw Jakob: «Awël wël këmo sorix ga këņo fel abinëx Esawu: ⁷ “Mëlanëguye emacar, cëďëneguye ŷas eņ ex nënga ang ñan këme ak, me yak, do mi karanaxën obetak ol gër Axwën Kaxanu đamana me cës.” ⁸ Gërëgako asëñiwën, baxëtele mi pel er këy ri in. ⁹ Këla yel gër eciŷi eye yebënegu bëpërac bënd šenene bëki. Wëno këņo šëďën sorix ŷas eņ ex nënga ang ñan ko ak. ¹⁰ Wěj këņo wëlan sorix exo yak, exi karanaxën obetak ol đamana exo cës.» ¹¹ Ata Jakob yaka këņo nëm Rebeka: «Abaŷe Esawu yer omban fo ga hi ko wa, xarak eman endam eņ garëgar ex. ¹² Bamat faba alëkëra ke lëkëra, do exo wata mëne në eyifa emo. Eñëñenax wa ke xaran, ax gi ex na obetak.» ¹³ Re ko nëm Rebeka: «Eñëñenax eņo wëcanidëlexe wëno, asëñiwën! Awël nde, yel eye yebënegu bëpërac bëņ.» ¹⁴ Ata Jakob ye ko yebëgu këbi bëpërac bëņ, do wëlaw këbi gër nëm. Nëm šëď ko ŷas erebën eņ, nëngak ang ñan ko Isak ak.

¹⁵ Ata Rebeka wëď ko bacuď band Esawu, šambenjar ixarëk irexëm ban, band xurik ex ye gër iciw ban, do šuďëra këņo Jakob, šambenjar ibeja irexëm in. ¹⁶ Wëď ko banar band bëpërac ban, šerira këņo ed onëxar el, do gër egëla ed garëgar ed asëñiw Jakob. ¹⁷ Fëxwën këņo asëñiw Jakob ŷas er šëď baxo xali nëngak eņ, do gë amburu aņ, eņo mëlan Isak.

¹⁸ Ata Jakob ga ñat ko gër sëm, wãc këņo: «Faba!» Yaka ko mëņ: «Woy! Wěj noŷo ex wa asëñiwën?» ¹⁹ Yaka ko Jakob: «Wëno Esawu, itox iñanar indey in ex. Er fel baye in ri këme. Axara xara këmi, kanil ey ñëpa.

Yakëral ýas er emacar end lawñëngu këmi eņ, eye karanaxën obetak ol.»
²⁰ Isak fel këņo asëñiwñ: «Ata aýand aýand šotëgu këyo de asëñiwñen!»
 Yaka ko Jakob: «Axwën Kaxanu, ar yata ki an, fangacëgu këņo gër lëngw iram.»
²¹ Isak fel këņo bête Jakob: «Axara xara këmi, tëkawëye tan mi dëkëra asëñiwñen, me nangaxën aye mëne wëj asëñiwñen Esawu dëņ ex!»
²² Jakob sëka këņo sëm Isak, do mëņ ga lëkëra këņo, re ko: «Oniwñ ol or Jakob ol ex, barikan onëxar oņ, or Esawu ex.»
²³ Ata aņo kwita ex na gayik onëxar oņ yer omban fo bax ang or abinëm Esawu fo. Ata xarandëra këņo na obetak ol.

²⁴ Isak re ko: «Wëj dëņ nde ex asëñiwñen Esawu?» Yaka ko Jakob: «Iyo wëno dëņ ex.»
²⁵ Re ko bête Isak: «Dinëguye tan, me yamb ýas er emacar end lawñëngu këye wëj asëñiwñen eņ, mi karanaxën obetak ol.»
 Ata Jakob rin këņo, do yambëra ko. Wëlanëgu këņo ngoy iņ, šebëra ko.
²⁶ Ata sëm Isak re ko: «Tëkawëye, axara xara këmi, megale, asëñiwñen!»
²⁷ Jakob sëka këņo sëm do wëga këņo. Isak wëran këņo otëñer ond banjëm bandexëm oņ. Ata xaran këņo obetak ol mondako:

«Oko otëñer ond asëñiwñen oņ,
 er ex ang otëñer ond ošënga
 or gë obetak or Axwën Kaxanu fo.

²⁸ Kaxanu yëlëlexi,
 ašëber ir kë fedawënd gër orën in,
 do gë napul ir gër ebar in,
 bële ir mbaņ, do gë ngoy ind mbaņ!

²⁹ Benëņg bënd bela këyëbi ýana eyëbi bëñand, do bën eni diyeninënd,
 benëņg kë ýana ex poxind gër lëngw irey!
 Gil alëngw ar bobinëx an,
 obaš or norix ol poxindëlexëni gër lëngw irey!
 Katalenjo ar ki xarend an,
 betalexo ar ki xaranënd obetak an!»

³⁰ Isak anëka ñata baxo ekaran ed obetak Jakob el, do Jakob eced-eced šapër bani gë sëm. Hatëgu ko ngwa abinëm Esawu, ga hiw ko gër onëxa.

³¹ Mëņ bête šedëra ko ýas eņ xali nëņgak, do wëlanëgu këņo sëm. Fel këņo sëm: «Faba kanil ey yak ýas er emacar end lawñëngu këmi eņ, eye karanaxën obetak ol, wëno asëñix!»
³² Yaka ko sëm Isak: «Wëj noýo ex wa?» Yaka ko Esawu: «Wëno Esawu ex, itošan ikarënak indey iņ!»

³³ Ata Isak këņo rëgëñënd mbaņ. Re ko: «Noýo cëņ nëxaw këņo emacar eņ do wëlanëgu ke ýas eņ? Wëno anëka yambëra këme, damana ey ñataxënëgu. Anëka xaran këmo obetak ol, do mëņ betak!»

³⁴ And wël ko Esawu eyeyan ed sëm aņ, songët ko ga yambën këņo mbaņ gër emëkw. Fel këņo sëm: «Wëno bête karanële wa axaran obetak ol, faba!»
³⁵ Yaka ko sëm: «Abinëx wa yowëk gë njifa, do wëd ko obetak orey ol.»
³⁶ Esawu re ko: «Ba gayik Jakob këno wacënd nde nanëtaxën ke bakëlëbëd baki? Mëņ xan ke oxarënak oram ol, do doro xan ke bête obetak oram ol!»
 Baš ko Esawu: «Obetak aye penan ex na nde?»
³⁷ Isak yaka këņo Esawu: «Wëno anëka ri këmo alëngw arey, do anëka yël këmo dëk bobinëm eni gi okadëp odexëm. Bête anëka ri këmo ar kë ýana ex cotërand mbaņ bële do gë ngoy: awa ine këme xor mi din asëñiwñen?»

³⁸ Esawu wëka këņo sëm: «Obetak olo fo nde šot bay, faba? Wëno bête karanële wa axaran obetak ol, faba!»
 Ata Esawu ko sesënd.
³⁹ Sëm Isak yaka këņo:

«Wëj caw kën ñawëtar gë napul ir gër ebar in,
 do gë ašëber ir kë fedawënd gër orën in,

ašêber ir yaņ in, caw kën ñawëtar.

⁴⁰ Wëj gë ojaŵ od duxuma irey ok
këy ÿana ey cotënd er këy liyaxën in,
do abinëx këy ÿana eyo diyeninënd.
Barikan ga këy ÿana ey yexërand yaya fo gër ed yo,
ašana këy šana mbëña indexëm in.»

End Yakob do gë Labaņ eņ

⁴¹ Ga xucak eņo, Esawu xoÿën këņo mbaņ Yakob në end obetak or xaran baņo sëm irebën eņ. Esawu are baxo rend: «Bakey band oÿaŵ or faba baņ đam ex. And kë xuca aņ këmo laŵ abaÿe Yakob.» ⁴² Fel këno Rebeka eyeyan ed Esawu, šambenjar ixarënak irexëm el. Ata Rebeka ŵac këņo Yakob, šambenjar ibeja irexëm in, do fel këņo: «Abinëx Esawu cëņ aÿandi ÿandi këņo exi đawŵ, exi mašaxën. ⁴³ Gërëgako asëñiŵën, baxëtële: Yel ey ñafëx gër abaÿe Labaņ, gër ebar ed Xaraņ. ⁴⁴ Ñëpax gër iciŵ indexëm bëniy, xali abinëx eņo koc oxoÿ orexëm ol. ⁴⁵ And këņo xoc oxoÿ or xoÿën ki aņ, do exo kwëya end ri këyëņo eņ, ata këmi ŵaÿiliwëđ. Ineŵa ke nemëranaxën wën tak bëxi akey amat?»

⁴⁶ Ga xucak eņo, Rebeka fel këņo Isak: «Wëno ax bo ex na ga ke ÿandind me diya në end odënaŵ od andëŵëra and Het oko! Angëmëne Yakob eņo ñërëgu bëte endënaŵ end gër ebar elo ro, ineŵa këme bayixën gër aniyani?»

28

¹ Ata Isak ŵac këņo Yakob, šalen këņo do fel këņo mondako: «Këreyëņo ñërëđ na đe asoxari Abëkanahaņ. ² Yel gër ebar ed Padaņ-Aram, gër ekun ed Betuwel, sëm ir norix. Fën këyo ÿërëgu asoxari gër odënaŵ od Labaņ, abinëx ar norix.

³ Kaxanu, mëņ ar xorëk beÿ đek an,
yëlëlexi obetak ol,
cënanëlexi, ñëmbënëlebi obaš orey ol,
do gil amara and benëņg bendanjëm!

⁴ Kaxanu yëlëleņun obetak or Abëraxam ol,
wëj do gë bërändëŵëra andey bën,
ey kanaxën oxwën or ebar elo ro ol,
gër ed lëg këy ang aliyer fo elo,
ebar ed ŵed ko Kaxanu
do yël këņo Abëraxam elo.»

⁵ Ata Isak mondako felëra baņo Yakob exo ye gër ebar ed Padaņ-Aram, gër Labaņ, asëñiŵ ar Betuwel, arandëŵëra and Aram, abinëm ar Rebeka, nëm ir Yakob do gë Esawu an.

End asoxari asasën ar Esawu eņ

⁶ Esawu wat ko mëne Isak, and baņo xaranënd obetak Yakob aņ, afel fel baņo exo ye gër ebar ed Padaņ-Aram, eņo calaw asoxari. Ga këņo xaran obetak ol mondako yeyan baxo: «Këreyëņo ñërëđ na asoxari Abëkanahaņ.» ⁷ Esawu wat ko mëne Yakob aŵa ŵa baxo end nëm do gë sëm eņ, mëņ yexën baxo kwël gër ebar ed Padaņ-Aram. ⁸ Mondako wata baxo Esawu mëne sëm Isak axoÿën xoÿën baņo në end bësaxari bërëxëm, bër ebar ed Kanahaņ eņ. ⁹ Ata ye ko gër Isëmayel, asëñiŵ ar Abëraxam. ÿërëgu këņo Mahalat, abiŵ ar Isëmayel, imaÿe itoxari ind Nebayot in. Esawu ŵëlaw këņo, do bar këbi gë bësaxari bërëxëm bën.

End lakeli ir Yakob eŋ

¹⁰ Yakob xani ko na gër Berêšeba, ond gër ebar ed Xaraŋ oŋ. ¹¹ Hat ko gër ed këŋo xey gayikwa eñan eŋ anêka šêla bax. Wêd ko ekaŷ, xwêtaxën ko gaf irexëm in, do kwël raš këŋo. ¹² Ata ga ko lakeli, wat ko: angwaŋ-gwaŋ ga xay këni elod gër ebar xali gër orën. Wat këbi omeleka od Kaxanu ok ga këni nêmcêr oko yaŋ-yaŋ, oko gëd-gëd. ¹³ Wat këŋo bëte Axwën Kaxanu ga xwêša ko yaŋ do këŋo felënd: «Wëno ex Axwën Kaxanu, ar yata këbi ejix Abëraxam, do gë Isak an. Ebar ed gër ed laki këy elo ayël këmün yël oxwën ol wëj do gë bërändëwëra andey bën. ¹⁴ Bërändëwëra andey bën aŷëmb këni ŷëmb ang ošëni fo. Edëg edewën el aŷang kë ŷang gand apën-eñan, gand acëla-eñan, gand ambëng, do gand ambëtëb. Dek benëng bend gër ngwëŋ beŋ kë šot obetak ol paŋ gë wëj do gë andëwëra andey aŋ. ¹⁵ Wëno gë wëj këme hi, gër ed këy ye yo, wëno anëkona këmi ŷana mi nêkonand. Do abakaliw këmi bakaliw gër ebar elo ro. Gayikwa añata këme ñata end këme rend eŋo, din ami teŋ na.»

¹⁶ Yakob ga nëngëta ko, re ko: «Enimin Axwën Kaxanu, ro wa hi ko, do wëno ame nang bana!» ¹⁷ Ga yëdara ko, re ko: «Awa gër ed hi këme ro mbaŋ ŷigënëk! Ro ex iciw ind Kaxanu in, ro ex ebët ed orën el!» ¹⁸ Yakob ga xani ko mopëd gëbër, wêd ko ekaŷ ed xwêtaxën baxo gaf el, rëd ko, do xoš ko ugu. ¹⁹ Wac ko na gër ed xey baŋo: «Bet-El», xarak angol and ex ler na aŋ, Lus bani wacënd. ²⁰ Ata Yakob bëya ko mondako: «Angëmëne Kaxanu gë wëno hi ko, angëmëne axaxa xaxa ke gër fëña iram, angëmëne ayël ke yëlënd eyamb yamb in, do gë banjëm band këme šudfa baŋ, ²¹ do angëmëne aye fo bakaw këme gër faba, ata Axwën an kë hi Kaxanu, ar yata ke an.» ²² «Ekaŷ ed rëd këme elo kë hid aciw and Kaxanu aŋ. Do gër bebër ke yël yo, awêdën këmo ŷana me meďënënd dim in.»

29

End Yakob gër Haran eŋ

¹ Yakob ga fakët ko oñe oŋ, faŋ ko gand ebar ed apën-eñan. ² Sëk ko andu gër apuŷ. Wat këbi bëmëxwër bëtas bënd obeci, do gë opeŷ ga seyëtara këni jey gër andu gayik na banëbi šebënënd. Gë angaŷ atëm bani sëndënd andu aŋo. ³ Bëxadac bën, and kënebi bar ðek bengä bend oyel aŋ fo bani sëndëtënd andu aŋ enëbi dëmbëanaxën men oŋ. Bëte and këni šëb ðek oyel aŋ fo bani sëndënd gašëxe. ⁴ Ata Yakob wëka këbi bëxadac bën: «Bëmaŷe wën bër feye wa hi kën?» Yaka këni: «Biyi bër gër Xaraŋ hi këmi.» ⁵ Wëka këbi bëte: «Anang nde nang këno Labaŋ, ejiw ed Naxor?» Yaka këni: «Iyo anang nang këmo.» ⁶ Re ko: «Mocan nde bayi ko wa?» Yaka këni: «Mocan bayi ko! Nêkodo wa ado abiw Rašel ga ko ñatëgund gë obeci orexëm ol.» ⁷ Re ko bëte Yakob: «Yaŋ bayi eñan eŋ, ax ŋat ex na ebar ed oyel el. Cebëninëbi obeci ol do gë opeŷ ok, do enëbi bakalixën gër ondës eni bašaraw.» ⁸ Yaka këni: «Ami kor na mi di eŋo. And këmëni bar ðek bengä bend obeci do gë opeŷ aŋ fo këmi sëndëtënd andu aŋ, amëd aŋo fo këmëni šebënënd.»

⁹ Ata ga këni yeyan mondako fo bayi bani, ga ñatëgu ko Rašel gë obeci or sëm ol, mëŋ axadac isoxari ebaxo. ¹⁰ Yakob watër këni gë Rašel, endënaŷ end aŷiw Labaŋ, and ñatëgu ko na gë oyel or Labaŋ aŋ. Yakob sëka ko andu aŋ do sëndët ko angaŷ aŋ. Rëmbën këbi oyel or aŷiw Labaŋ ol. ¹¹ Yakob, ga wëga këŋo Rašel, fulët këŋo otes. ¹² Fel këŋo mëne ar nëng ir sëm exo, do asëniw ar Rebeka. Ata Rašel hër ko felëgu këŋo sëm. ¹³ Sam ga wël ko Labaŋ mëne Yakob, asëniw ar imaŷe itoxari indexëm in ñatëguk,

hërëgu ko eṅo kaca, ata wëga këṅo bëxif. Hateli këṅo gër iciw, do Jakob sëfëtandëra këṅo dek. ¹⁴ Ata Labaṅ fel këṅo: «Wëj ata enimin şapar iram dëṅ ey.» Jakob yëpa ko facaw na gër iciw ind Labaṅ.

End eñer ed Jakob eṅ

¹⁵ Akey amat, Labaṅ fel këṅo Jakob: «Ax ñap ex na eye diyeninënd ariyenin fo gayik aṅu ey. Pelële ba ine kë hi acosa andey aṅ.» ¹⁶ Xarak, Labaṅ odënaṅ oki şot babi: ekarënak eṅ Leya, do emeja eṅ Raşel. ¹⁷ Bangës band Leya baṅ anambi nambi bax, barikan Raşel, monje ye baxo. ¹⁸ Awa Jakob ga ñan baṅo anëka Raşel, yaka këṅo Labaṅ: «Bëniy bënjongëbëki këmi riyenin në end napul ir Raşel, endënaṅ emejanak endey eṅ.» ¹⁹ Ata re ko Labaṅ: «Dek yek, wëj fecan ke mi yël gë mo yël aşëxen, bayil gër ndam ro!» ²⁰ Mondako riyeni baxo Jakob bëniy bënjongëbëki eṅo ñëraxën Raşel. Bëniy bënjongëbëki bëṅo er hi bax ang bakey bapënëfëne fo gayik axuri xuri bax ang ñan këṅo Raşel ak.

²¹ Ga xucak bëniy bëṅo, Jakob fel këṅo Labaṅ: «Maşële ngwa asoxari aram an, ga ñata këme ako bëniy bënd wëlër baxe mi diyenin bëṅ, anëka yandi ke mi bar angaw amat!» ²² Ata Labaṅ felëra këbi dek bëraketa bën, do ri ko ofëna or ekana ol. ²³ Apenëka aṅ wëd këṅo Leya, endënaṅ ekarënak endexëm eṅ, do wëlan këṅo Jakob. Ga xana këṅo, bar këni angaw amat. ²⁴ Labaṅ wëllali këṅo gër eñer, Silëpa, xadëp isoxari irexëm in hi ko xadëp ir abiw Leya. ²⁵ Ga xeyëk, Jakob wat ko mëne Leya yër këṅo. Ata wëka këṅo Labaṅ: «Inëwa rixën këye eṅo? Ax gi ex na nde në end Raşel riyenin këmi? Inecëṅ yifaxën këye?» ²⁶ Yaka ko Labaṅ: «Ax yap ex na gër ndëbi ro eno ñërët endënaṅ emejanak eṅ. ²⁷ Nṅatayin gë Leya loxo ir ekana in, eyo kanaxën bëte Raşel. Barikan afo ey di bëte gër ndam ro bëniy bënjongëbëki bëcëxe.»

²⁸ Ata Jakob ri ko mondako, ñata këni loxo ir ekana in gë Leya. Labaṅ wäş këṅo abiw Raşel. ²⁹ Labaṅ wëllali këṅo gër eñer, Bila, xadëp isoxari irexëm in, hi ko xadëp ir Raşel. ³⁰ Jakob bar këni bëte angaw amat gë Raşel gayik mëṅ ex asoxari ar ñan baṅo nëmëc Leya an. Riyeni ko bëte na gër Labaṅ bëniy bënjongëbëki bëcëxe.

End obaş or Jakob eṅ

³¹ Axwën Kaxanu wat ko mëne Jakob aṅo ṅan ex na Leya ang ñan këṅo Raşel ak. Ri këṅo Leya asoxari ar kë rëwënd, do Raşel, asoxari aboroxok. ³² Leya hi ko gë acël. Rëw këṅo itoşan, wac këṅo Ruben, mëne ngëṅ «Nëkoyino aşëniwën». Gayikwa mondako baxo rend: «Axwën Kaxanu awat wat ko oşëfën oram ol. Gërëgako añan ke ñan icën indam in.» ³³ Leya hi ko bëte gë acël, rëw këṅo itoşan. Re ko: «Axwën Kaxanu awël awël ko mëne icën indam in axe ṅan ex na, barikan yël ke bëte itoşan ino ro.» Ata wac këṅo Simewoṅ, mëne ngëṅ «Awël». ³⁴ Hi ko bëte gë acël, rëw këṅo bëte itoşan. Re ko: «Dodo gërëgako, icën indam in monëka ke lëka, gayikako bëtoşan bëtas rëwën këmo.» Mëṅ wacaxën këṅo Lewi, mëne ngëṅ «Alëka». ³⁵ Hi ko bëte gë acël, rëw këṅo itoşan. Ata şëkwa këṅo Kaxanu mondako: «Aṅo cëṅ Axwën Kaxanu këmo şëkwa.» Mëṅ wacaxën këṅo Yuda, mëne ngëṅ «Aşëkwa». Ata Leya seş ko orëw ol.

30

¹ Raşel wat ko mëne itox aṅo dëwën ex na Jakob, yakëraxi këṅo end abinëm Leya eṅ. Ata Raşel fel këṅo Jakob: «Cotënële fa obaş, angëmëne ax gi ex na mondako aşës këme şës!» ² Ata Jakob ga xoṅën këṅo Raşel,

re ko: «Ba wëno nde ex Kaxanu, mëņ ar lëc ki obaș an?» ³ Yaka ko Rașel: «Awa nëkodo Bila, xadëp isoxari iram in, barin angaw̃ amat exo dëwaxën gër olëkëna oram. Pab gë mëņ këme hi wëno bëte ar gë obaș!» ⁴ Ata Rașel mondako yërëndër babi Yakob do gë Bila, xadëp isoxari irexëm in. Yakob do gë Bila, ata bar këni angaw̃ amat. ⁵ Bila hi ko gë acël, do rëwën këņo itoșan Yakob. ⁶ Ata re ko Rașel: «Kaxanu wășan ke. Abaxët faxët ke do yël ke itoșan.» Mëņ wacaxën baņo asëñiw̃ Dan, mëne ngëņ «Kiti». ⁷ Bila, xadëp isoxari ir Rașel in, hi ko bëte gë acël, do rëwën këņo Yakob itoșan ikinëm. ⁸ Re ko bëte Rașel: «Mbaņ xaxër këmi gë abaýe Leya, do anëka xor këmo.» Rașel wac këņo itoșan iņo Nefëtali, mëne ngëņ «Okaxër».

⁹ Leya ga wata ko mëne anëka seב ko orëw̃ ol, wëd këņo Silëpa, xadëp isoxari irexëm in, do yërëndër këbi gë Yakob. ¹⁰ Silëpa, xadëp isoxari ir Leya in, rëwën këņo mëņ bëte itoșan Yakob. ¹¹ Ata re ko Leya: «Oko oyekax olo!» Ata wac këņo Gad, mëne ngëņ «Oyekax». ¹² Silëpa, xadëp isoxari ir Leya in, rëwën këņo bëte Yakob itoșan ikinëm. ¹³ Re ko bëte Leya: «Oko onënga oram olo! Odënaw̃ ok kë ýana exe macënd asoxari ar gë onënga!» Wac këņo itoșan iņo Aser, mëne ngëņ «Onënga».

¹⁴ Amëd and bani xanarand bële aņ, Ruben ye ko gër oșënga. Ga șanan ko andës and bani rind bëșan bër bësoxari do këni wacënd mandëragor* aņ, wëlanëgu këņo nëm Leya. Ata Rașel fel këņo Leya: «Cetële wa mandëragor ir wëlanëgu ki asëñix in.» ¹⁵ Yaka këņo: «Axi gi ex na nde gwac ga xan këye icën indam iņ, do ýandi ki bëte mandëragor ir wëlanëgu ke itox indam in.» Ata yaka ko Rașel: «Awa doro gë wëj këņun xey, end mandëragor ir asëñix eņ.» ¹⁶ Apenëka aņ, Yakob ga xaniw ko gër apuý ko wăyiwënd. Leya ga xaca këņo, re ko: «Awa doro gë wëno këbo xey de. Ayëc yëc këmi gë mandëragor ir asëñiwën in.» Ata gëmëd ijo, Yakob do gë Leya bar këni angaw̃ amat. ¹⁷ Kaxanu ga yakali këņo Leya, hi ko gë acël, do rëwën këņo Yakob itoșan injoxën iņ. ¹⁸ Ata re ko Leya: «Kaxanu șos ke, wëno ar yërëndër këbi icën indam iņ gë xadëp isoxari iram an.» Wac këņo itoșan iņo Isakar, mëne ngëņ «Acosa». ¹⁹ Leya hi ko bëte gë acël, rëwën këņo Yakob itoșan injongimatën iņ. ²⁰ Ata re ko Leya: «Kaxanu fupa ke. Dodo aņo cëņ, icën indam iņ afëb ke fëb, gayik bëtoșan bënjongimat rëwën këmo.» Wac këņo itoșan iņo Sabulon, mëne ngëņ «Afëb». ²¹ Ga xucak eņo, Leya rëw̃ këņo bëte itoxari do wac këņo Dina.

²² Kaxanu xwita këņo Rașel, do yakali këņo cale iņ. Ata Rașel hi ko ar kë xor exo dëw̃. ²³ Hi ko gë acël, do rëw̃ këņo itoșan. Ata re ko: «Kaxanu anëka rëxët ko oșëfën oram ol.» ²⁴ Wac këņo itoșan iņo Yosef mëne ngëņ «Abașa», ga baxo rend: «Axwën Kaxanu bașëlexe wa itox icëxe!»

End napul ir Yakob eņ

²⁵ And rëw̃ këņo Rașel Yosef aņ, Yakob fel këņo Labaņ: «Tebële ngwa me ye, me maýi gër ndëbi, gër ebar edam. ²⁶ Mașële bësoxari bëräm bën, do gë obaș oram ol me yexën gayik në endebën riyenin këmi: wëj dëņ anang nang këy ang riyenin këmi ak.» ²⁷ Ata re ko Labaņ: «Axara xara këmi bayil ro, wëj ex oyekax oram ol. Bangoc bandam baņ fel ke mëne Axwën Kaxanu në endey yëlxën ke obetak ol.» ²⁸ Baș ko bëte: «Deyal ba ine kë hi acosa andey aņ, mi yëlxënënd.» ²⁹ Yaka ko Yakob: «Wëj dëņ anang nang këy ang riyenin këmi ak, do ang șëna këni oyel orey gër otaxan odam ak. ³⁰ Gayikwa oyel ofënepëne or șot bayëbi and fiatëgu këme ol,

* **30:14** 30.14 Odëwërewën od andës aņo ok bani yambënd bësoxari bën eni cotaxën acël angëmëne ani dëwënd na.

mbaņ šena këni. Axwën Kaxanu yël ki obetak ol elod yatir wëñ këme gër yangana irey ro. Gërëgako nand fe këme ri andiyen andam dëņ?»
³¹ Wëka ko Labaņ: «Ine ÿapëk mi yël?» Yaka ko Yakob: «ÿoweÿ aye yël na. Angëmëne aŵa ŵa këy er këmi fel in, abakan këme bakan oxadac or obeci orey do gë opeÿ oday ol, axadac këmëni xadac. ³² Doro këme ye gër ed exëni dek obeci orey ol do gë opeÿ oday ok. Pitëlëbi obeci or ÿër-ÿër ol do gë opeÿ od gë bambaren ok. Bën kë hi acosa andam aņ. ³³ Or šenene oram ol ecan kë šanaya, and këy yeli ey wat acosa andam aņ. Emeci end këyo sëk axo gi ex na ÿër-ÿër yo, areka reka këmo. Bëte ifeÿ ir këyo sëk axo gi ex na gë bambaren yo, areka reka këmo.» ³⁴ Labaņ re ko: «Awa aŵa ŵa këme er re këy in!»

³⁵ Ata kwël yatijo fo, fit babi Yakob dek bapëlang band ÿër-ÿër baņ, gë obeci onëm or ÿër-ÿër ol, gë dek obeci or gë bapešen ol, do gë dek opeÿ od gë bambaren ok. Seb këbi gër otaxan od bosëniŵ enëbi kadacërand pit. ³⁶ Hawëtali kënebi gë mëņ Yakob në oñe ond bamëdëna batas. Yakob mëņ këbi xadacërand obeci ol do gë opeÿ od bayi baņo Labaņ ok.

³⁷ Ata Yakob saŵëgu ko bënini bęcëkët bënd aces, gë bënd angërëša, do gë bënd anjang. Xopëtëra ko dadët dadët xali kë watind bëpešen bëpešen. ³⁸ Ata ga xoy ko oyand ok gër ed këni šebënd obeci, mar bayi wat-wat gër ogës od obeci or bax xerarënd gër eceb ed men. ³⁹ Mondako bani xerarënd ler gër bënini bëņo. Ata rëw kënebi bëmeci bënd ÿër-ÿër, bënd gë bambaren, do gë bënd gë bapešen. ⁴⁰ Opeÿ ok cëņ, Yakob ašapëreli šapëreli babi gë obeci ol. Do and këbi ÿandi opeÿ onëm enëbi kera aņ fo babi sëkalind Yakob okondo od ÿër-ÿër ok, do gë od gë bambaren ok. Ata onëm ok rëw kënebi bënobo bënd ÿër-ÿër do gë bënd gë bambaren. Mondako baša babi Yakob benga bënd oyel or xwën këbi ol, do ababi bar na gë oyel or Labaņ ol. ⁴¹ Ata Yakob, and këni xerarënd oyel obëtëk aņ fo baxo xoyënd bënini bënd xopëtëra baxo dadët dadët bëņ, eni wataxënënd. ⁴² Barikan and këni xerarënd oyel ofișëk aņ, abaxo xoy na. Oyel ofișëk ol bayi këno Labaņ, do obëtëk ol xwën këbi Yakob.

End enaŵa ed Yakob eņ

⁴³ Mondako šotëra baxo Yakob napul isëm xali hi ko ar gë opeÿ odanjëm, gë obeci oranjëm, gë ogelemba do gë opali odanjëm. Hi ko bëte axwën ar okadëp otoxari do gë otošan odanjëm.

31

¹ Akey amat, Yakob wël këbi obaș or Labaņ ol ga këni re: «Yakob wëdek dek bebër xwën baxo faba irebi bën. Gë bebër xwën baxo faba irebi bën šotëraxën ko dek napul ijo.» ² Yakob wata ko mëne Labaņ ax bo ex na ga këņo nëkon gë dëxas iyekax, ang gër ÿanar ak. ³ Ata Axwën Kaxanu fel këņo Yakob: «Maÿil ngëņ gër ebar ed bëxarëk bërey, gër ed rëw këni. Wëno gë wëj këme hi.»

⁴ Yakob ŵac këbi Rašel do gë Leya sëkëx këno gër apuÿ, gër ed babi xadacërand obeci do gë opeÿ odexëm. ⁵ Fel këbi: «Wëno anëka wata këme mëne sorix irewën ax bo ex na ga ke nëkon gë dëxas iyekax, ang gër ÿanar ak. Barikan Kaxanu, mëņ ar yata këņo faba iram an, gë wëno hi ko. ⁶ Anang nang kën wën dëņ mëne mbaņ riyenin këmo sorix irewën, gë oxor oram ol dek. ⁷ Barikan sorix axacërara xacërara këņo exe yamba. Bakëlëbëd epëxw nëngwët ko acosa andam aņ, bari Kaxanu aņo teb ex na exe yambara. ⁸ And re ko: “Oyel or gë bapešen do gë bambaren ol kë hi acosa andey aņ”, onëm ol dek kënebi rëwënd bënobo bënd gë bapešen

do gë bambaren. Bëte and re ko: “Oyel or ÿër-ÿër ol kē hi acosa andey aṅ”, onēm ol dek kēnēbi rēwënd bēnofo bēnd ÿër-ÿër. ⁹ Kaxanu xan kēṅo sorix irewēn oyel orexēm ol, do yēl ke wēno.

¹⁰ «Awat wat bamēni gēmēd nē lakeli oyel onēm ol, amēd and babi ÿandind enēbi kera aṅ. Okondo ok kēnēbi xerand opeÿ onēm ok: oko od gë bapešen do gë bambaren, oko od ÿër-ÿër. Opēlang ok kēnēbi xerand obeci onēm ol: oko od gë bapešen do gë bambaren, oko od ÿër-ÿër. ¹¹ Ata kwēl gēr lakeli fo wāc ke meleka ir Kaxanu in: “Yakob!” Yaka kēmo: “Woy!” ¹² Re ko: “Kēla, dēnētal eyēbi nēkon dek okondo od kēbi xerand opeÿ onēm ok, do gë opēlang od kēbi xerand obeci onēm ok. Er exēni oko od gë bapešen do gë bambaren, oko od ÿër-ÿër. Gayikwa awat wat kēme ang yambara ki Labaṅ ak. ¹³ Wēno ex Kaxanu, ar šalew kēyo gë ebeya gēr Bet-El, gēr ed rēd kēy ekaÿ do xoš kēy ogu an. Gērēgako, canēl ebar elo ro, ey maÿixēn gēr ebar ed gēr ed rēw kēni.”»

¹⁴ Rašel do gë Leya yaka kēno: «Biyi cēṅ gēr iciw ind faba irebi, er kēmi bēteli abo bo ex na. ¹⁵ Ang bēliyer fo hi kēmi gayikako anēka fan kēbo xali yamb ko napul ir šotaxēn kēbo in. ¹⁶ Dek napul ir xana ko Kaxanu gēr faba irebi in, biyi do gë obaš orebi ol xwēnēk. Gērēgako, dil dek er fel ki Kaxanu in.»

¹⁷ Ata Yakob fērēyētali kēbi bolindaw do gë obaš orexēm ol yaṅ gēr ogelemba. ¹⁸ Bar kēbi dek oyel orexēm or šot babi na gēr ebar ed Padaṅ-Aram ol, do gë dek bacota bandexēm baṅ, do kwēl ko bakand ond gēr sēm Isak oṅ, gēr ebar ed Kanahaṅ. ¹⁹ Yatijo ye baxo Labaṅ gēr ekaca ed omban ond opeÿ odexēm. Rašel reka kēṅo atox and ebax efaš ed sēm aṅ. ²⁰ Ata Yakob mondako sitinaxēn baṅo Labaṅ, arandēwēra and Aram an, ga ko wāÿi pelarēxe. ²¹ Monawā naṅa baṅo, do kwēl ye ko gë dek bēbēr xwēn baxo bēn. Ga xegēta ko yēb in, faḅ ko gand osēnd or ebar ed Galahad.

End etēf ed Yakob eṅ

²² Ga xucak bakey batas, fel kēno Labaṅ mēne Yakob anēka naṅa kēṅo. ²³ Labaṅ ga bar kēbi bēr ekun edexēm bēn, sēf kēno Yakob. Ye kēni bakey banjongēbaki dāmana sēkaxēn kēno gēr osēnd or ebar ed Galahad. ²⁴ Barikan Kaxanu šanayaxēn kēṅo gēmēd nē lakeli Labaṅ arandēwēra and Aram an, dāmana eni paḅeraxēn gë Yakob. Fel kēṅo: «Kēreyēṅo dexērad na de Yakob.»

²⁵ And ḥat ko Labaṅ gēr ebar ed Galahad aṅ, sēkēx kēṅo Yakob kap gēr etēnd, gēr ed ri baxo akwēndaya andexēm. Labaṅ do gë bēr laṅētaw baṅo bēn ri kēni bēn bēte ler na fo akwēndaya andebēn aṅ, gēr osēnd or gēr ebar ed Galahad. ²⁶ Ata Labaṅ wēka kēṅo Yakob: «Inēwa ri kēy? Asitinaxēn sitinaxēn kēye do wēlaw kēyēbi odēnaṅ odam ok ang bēsoxari bēr sērāw kēyēbi nē emer fo! ²⁷ Inēwa naṅaxēnēgu kēye do hērēgu kēy, pelarēxe? Kido afela felaw baye, wēno ata ri dome ofēna or mi pelaraxēn gë odēnaṅ odam ok, do bela bēn eni nēwēra ojēkan od onēnga, gë batēmb baṅ, do gë ofarix ol. ²⁸ Barikan, wēj aye teb ex na mi pelar momegar gë šaca bēn do gë odēnaṅ odam ok! Ata ang ašenēk fo ri kēy de. ²⁹ Axor xor kēme mun denan eñēṅenax, barikan Kaxanu, mēṅ ar yata kēṅo sorix an, fel ke ganēka gēmēd: “Kēreyēṅo dexērad na de Yakob!” ³⁰ Gērēgako, ga yow kēy or laṅ gayik mbaṅ xofi baxi ekun ed sorix el, ine cēṅ rekaxēnēgu kēy efaš edam el?»

³¹ Yakob yaka kēṅo Labaṅ: «Ayēdara yēdara bame ga bame yēland mēne axan kēye xan odēnaṅ oday ok. ³² Barikan end efaš edey eṅ cēṅ, gēr ar kēy sēk yo, ar ecēs ex! Bela bērebi bējo ex ngēṅ otede ok, calal er xwēn

këy in gër akwëndaya andam. Ga wat wat këy, kanal!» Yakob axo nang bana mène Rašel rekawëk edaş elo.

³³ Labaņ lil ko gër aner and Yakob, bëte gër and Leya, do gër and okadëp otoxari oki, yoweỹ axo wat ex na. Ga šanëgu ko gër aner and Leya, lil ko gër and Rašel. ³⁴ Rašel wëd ko edaş el, lilali ko gër aņëmëna and gelemba, do yëpaxën ko. Labaņ xëbëtëra ko đek aner aņ, bari yoweỹ axo wat ex na. ³⁵ Ata Rašel fel këņo sëm: «Faba ga wat këy ame kani ex na mi pëbaxën, kërey koỹ na, gë apacaw aņ hi këme.» Ašalara yo ašalara, Labaņ axo wat ex na edaş edexëm el.

³⁶ Ata Yakob logën këņo. Ga këņo xeỹan Labaņ, re ko: «Ine ex amena andam aņ? Eñëņënax end fe wa ri këme, sëfaxënëgu këye gë oxoỹ or go olo? ³⁷ And yëlëxëyëtëra këy đek oỹënga oram aņ, er xwën këy nde wat këy na? Masinëlëbi bëräm bën do gë bërey bën enëbo đëcaxën biyi bëxi! ³⁸ Bëniy alapem ri këme gër iciw̃ indey. Elod ami pel ex na mène emeci enëm endey, ba ifeỹ inëm irey nacëk. Bëte elod amo yamb ex na xondo irey. ³⁹ Ejel ed law̃ këno owacar obapuỹ el, elod amo maỹelil ex na. Wëno baņo nëmbënd gë ejel ebëngw edam. Wëj anëỹali baye nëỹalind mi mašën ejel ed reka këne hik gëmëd, hik goyat el. ⁴⁰ Ašor baxe šorënd oyat ok, mbaņ bame sorond gë ayem in gëmëd, do akwëd abame šot na. ⁴¹ Bëniy alapem ri këme gër iciw̃ indey. Riyeņin këmi bëniy epëxw gë bënax në end napul ir odënaw̃ oki ođey eņ. Bëniy bënjongimat mëni cotaxën obeci oram ol do gë opeỹ odam ok. Barikan wëj nëmbët këy bakëlëbëd epëxw acosa andam aņ. ⁴² Kido Kaxanu, mëņ ar yata këņo šaca iram Abëraxam an, mëņ ar baņo rëgënd faba iram Isak an, axe đëca bana, taxan šanëgu dome iciw̃ indey iņ. Kaxanu awat wat ko toro indam iņ, do gë asëkwëra iram in, do ganëka gëmëd mëņ rëc këbo.»

End eter Yakob do gë Labaņ eņ

⁴³ Labaņ yaka këņo Yakob: «Bolindax, odënaw̃ odam ex, obaş olo, obaş oram ex, oyel olo, oyel oram ex, do đek er këy watënd in, wëno xwënëk. Wëno ine këme xor mëni din doru odënaw̃ odam ok, ba obaş or rëw̃ kënëbi ol? ⁴⁴ Gërëgako awël nde, yatare eter wëno gë wëj, do eter elo gilex sede irebi in!» ⁴⁵ Ata Yakob wëd ko ekaỹ do rëd ko.

⁴⁶ Ga xucak eņo, Yakob fel këbi bër ekun edexëm bën: «Medanëgune oxaỹ.» Ata wëdaraw këni oxaỹ do bun këni. Mëņ gë Labaņ yambëra këni na gër angëb and oxaỹ. ⁴⁷ Labaņ wac ko angëb aņo «Yegar Saxaduta», do Yakob mëņ wac ko «Galehed». ⁴⁸ Ata re ko Labaņ: «Angëb and oxaỹ aņo ex doru sede ir wëj gë wëno in!» Mëņ bayixënëk omac od «Galehed», mène ngëņ «Angëb and ex sede aņ», ⁴⁹ do «Mitësëpa», mène ngëņ «Angëb and enëkona», gayik Labaņ are re baxo: «Axwën Kaxanu nëkonalebo and ke šapëre ro aņ! ⁵⁰ Angëmëne arixëra këyëbi rixërand odënaw̃ odam ok, angëmëne bësoxari bëšëxe baša këyëbi na, ax gi ex na gë ala kën fabër. Titinal, Kaxanu ex sede ir biyi bëxi in.» ⁵¹ Ata Labaņ fel këņo Yakob: «Ebun ed oxaỹ elo, ekaỹ ed xwëšak elo, wëno rëdëk mërëxand ir biyi bëxi. ⁵² Ebun ed oxaỹ elo do gë ekaỹ ed xwëšan këme elo, ex otede odebi ok: ame kucali na oxaỹ oņo, me yeli gand ed hi këy mi dinanaxën eñëņënax. Do wëj bëte ay kucagu na oxaỹ oņo, ey yeli gand ed hi këme eye dinanaxën eñëņënax. ⁵³ Kaxanu, mëņ ar yata këbi Abëraxam do gë Naxor an, gilexo arëc arebi an (mëņ ex Kaxanu, ar yata këņo axarëk arebën an).»

Ata Yakob yašar ko gër owac or Ar ko rëgaxënënd sëm Isak ol. ⁵⁴ Ga xucak eņo, Yakob ri ko šadaxa na gër etënd elo. Wac këbi bërexëm bën gër eyambëran. Yambëra këni do xey këbi na gër etënd elo.

32

¹ Ga xeyëk, Labaņ xani ko mopëd, felarëra këni momegar gë ejiw bën do gë bobiw. Ga šalendëra këbi, xani ko do kwël wãyi ko gër ndebën.

² Yakob fakët ko fëña irexëm in. Ata šanayaxën këno omeleka od Kaxanu. ³ Ga wat këbi, Yakob re ko: «Bëjo bër engä end Kaxanu exëni!» Wac ko na gër ed ebani «Mahanayim», mëne ngëņ «Benga bëki beņ».

End ekofëtar ed gë Esawu eņ

⁴ Yakob lëngwali këbi bërolawën gër abinëm Esawu, gër Seyir, gër ebar ed Edom. ⁵ Er re baxo: «Mondako këno felëx, Esawu, axwën aram an: “Yakob, xadëp irey in, ga re ko: aniyitara niyitaraw ke gër Labaņ bën, ang aliyer fo, do alembeliw lembeliw ke oliyer oram ol xali gëregako. ⁶ Ašotëgu šotëgu këmëni dë oxey, gë opali, gë opey, gë obeci, gë okadëp otošan do gë otoxari. Awa axwën, bër yelik bëjo, bërolawën bëram exëni. Wëno lawënëli këbi ga këme yarënd oyekax orey ol, exe kofëtaraxëne.”»

⁷ Bërolawën bën ga šakaw këni fel këno Yakob: «Aye ye këmi xali gër abinëx Esawu. Në ekacaw exi mëņ bëte gë ocambenjar okeme onax.» ⁸ Ata Yakob yëdara ko mbaņ, anjiy aņ xap këņo mokap dëņ. Šapërelë këbi bela bërexëm bën bengä bëki. Mondako fo šapërelë babi bëte oyel ol: opey ok do gë obeci ol bebët ifat, oxey ol do ogelemba ok bebët ijo. ⁹ Er baxo rend: «Angëmëne Esawu ebi nãwëlën engä emat do ebi kor, engä ekinëm eņ ašana këno šana.»

¹⁰ Ata Yakob ko šalend mondako: «Axwën Kaxanu, wëj ex ar yata këņo šaca Abëraxam an, bëte wëj fo yata këņo Isak, faba iram. Wëj ex ar fel ke: “Bakal gër ebar edey, gër ed rëw këni, do wëno arin këmi rin enjekax eņ!” ¹¹ Emëlaya ed wëlaya këye wëno xadëp irey el axuri xurik. Bëte benjekax bend rin këye beņ, axe ñap ex na. And xegëta bame Yurëdeņ ijo aņ, ošët fo lëkaya bame. Barikan dorö bëram bën bengä bëki exëni. ¹² Axara xara këmi dacëtële gër otaxan od abaýe Esawu! Gayikwa ayëda këme yëdand ba ayow ko yow exe mereli, ebi dawëra bësoxari bën, do gë ošaš ol. ¹³ Wëj ga fel ke wa: “Arin këmi rin enjekax eņ, do ašënan këme šënan andëwëra andey aņ ang edini ed gër angwëngw fo, ed ala ax kor na exo pën el!”»

¹⁴ Ata yatijo, na xey baņo Yakob. Sana këbi gër napul ir šot baxo, oyel or këņo fupaxën abinëm Esawu ol. ¹⁵ Sana këbi obeci onëm okeme oki, do gë šapëlang alapem; opey onëm okeme oki, do gë okondo alapem. ¹⁶ Sana këbi bëte ogelemba onëm ofëxw osas, gë šatox šand banëbi yerinënd ak; oxey onëm ofëxw onax, do gë okwëlëkwël epëxw; opali onëm alapem, do ocan ok epëxw. ¹⁷ Mondako fitëra babi oyel olo bengä bengä, do engä kala gë axadac arexëm. Fel këbi bëxadac bën: «Dëngwayin tan, do en tebëtar motebëtar.» ¹⁸ Fel këņo axadac aņanar an: «And kën fed gë abaýe Esawu aņ do exi mëka: “Noýo xwën ki? Feye këy yend? Noýo wa xwën këbi šek oyel or lëngwëna këyëbi olo?” ¹⁹ Yakayido: “Yakob, xadëp irey in, xwën këbi. Axwën Esawu, er fupaxën ki lëngwaliw ko. Mëņ dëņ në etëfëgu ebo.”»

²⁰ Ata fel këbi eņo fo axadac axinëm an, gë asasën an, do gë šek bër babi šëfënd bengä bend oyel bën: «Mondako këno felëd Esawu, axwën aram an, and kën fed aņ. ²¹ Deyidën: “Yakob, xadëp irey in, gand emban šayiw ko.”» Gayikwa er baxo yëland: «Axoc këņo xoc oxoý orexëm ol gë er fupaxën këmo do lëngwali këme in. Bamat aũa ko wã exe kaca, do mi kofëtar gë onënga fo!» ²² Ata Yakob mondako lëngwali babi oyel or fupaxën baņo ol, do mëņ xey këņo na gër akwëndaya.

End okaxër ond Jakob eņ

²³ Ata yatijo gëmedf, Jakob gë bësoxari bëxi bërexëm bën, gë okadëp otoxari oki od bësoxari bërexëm ok, do gë bëtox epëxw gë imat bëndexëm bën, xegëta këni lar ir këni wăcënd Yabok in. ²⁴ Abar bar babi, xegëta këni lar in gë đek beber xwën ko bën. ²⁵ Jakob bayi ko gabat ekeg elo. Ata šanayaw ko ala do xaxër këni gë mën xali kë wecand. ²⁶ Ala ajo ga wat ko mëne anëka dën sëkwan këņo eņo đap in, xëm këņo gër epem. Ata Jakob lonëta ko nand bani xaxërend na. ²⁷ Ata re ko ala ajo: «Tebële me ye, gayikwa anëka kë wecand.» Yaka ko Jakob: «Ami teb na ey ye, xarak aye yël ex na obetak ol.» ²⁸ Ala ajo wëka këņo: «Ake këni wăcënd?» Yaka ko: «Jakob.» ²⁹ Re ko: «Macindëleni gëregako Isërayel, kërex bo na ga këni wăcënd Jakob. Gayikwa axaxër xaxër kën gë Kaxanu do gë bela bën, barikan wëj xor këbi.» ³⁰ Jakob wëka këņo: «Këla pelële wa oŵac orey ol.» Yaka ko: «Ine këye wëkaxënënd oŵac oram ol?» Ata yël këņo obetak ol.

³¹ Jakob wăc ko na gër ed xaxër bani «Peniyel», mëne ngëņ «Dëxas ir Kaxanu in». Gayikwa are re baxo: «Afaber faber këmi gë Kaxanu, do bayi këme abëngw.» ³² Eñan eņ anëka bax fënëgund and baxo xucand Jakob Penuwel aņ. Ata këņo racëtënd oñe oņ, ga lonëta ko gër epem. ³³ Mën ex xali doro, bërändëwëra and Isërayel bën ani yakënd na angën and gër emef aņ, gayik gër angën aņo sembaŷ baxo Jakob.

33

End ekofëtar ed Jakob do gë Esawu eņ

¹ Jakob ga rënëta ko, watëgu këbi Esawu do gë ocambenjar okeme onax ok ga këni ĥatëgu. Šapëreli këbi obaš ol, mar hi këni mërëxand ir Leya do gë Rašel, mar mërëxand ir okadëp otoxari od bësoxari bërexëm ok. ² Lëngwën këbi okadëp otoxari ok do gë obaš orebën ol. Bëtëgu këni Leya do gë obaš orexëm ol, do felata këni Rašel do gë Yosef. ³ Jakob mën dën, lëngw ko gër enga eņo, do foxi ko banjongëbaki eyiŷ el nës gër ebar, xali sëkar këni gë abinëm. ⁴ Ata Esawu hër ko fed këni. Wëga këņo Jakob bëxiđ gër egëla, do ses këni bën tak bëxi. ⁵ Esawu ga rënëta ko, wat këbi bësoxari bën do gë obaš ol. Ata wëka ko: «Nobën ex wa bëjo?» Yaka ko Jakob: «Bëjo ex obaš or yël ke Kaxanu ol gë oyekax orexëm ol, wëno xadëp irey in.»

⁶ Okadëp otoxari ok do gë obaš orebën ol sëka këno Esawu, do foxira këni. ⁷ Leya do gë obaš orexëm ol sëka këno bëte, do foxira këni. Bëte Yosef do gë Rašel sëka këno, do foxira këni. ⁸ Ata re ko Esawu: «Do ine ex wa đek oyel or fedëgu këmi olo?» Yaka ko Jakob: «Exe kofëtaraxëne gë onënga fo šet këmi, faba!» ⁹ Re ko bëte Esawu: «Abaŷe, ašotëra šotëra këme wëno bëte! Er xwën këy in, bayilexi.» ¹⁰ Yaka ko Jakob: «Ali, axara xara këmi, kanal axana er fupa këmi in gayikako gë onënga fo xofëtar ke. Enimin, wëno ga šanaya këme gër lëngw irey nangëde gër lëngw ir Kaxanu fo, do xofëtar ke gë onënga fo. ¹¹ Këla kanal axana er fupa këmi in, oyel orey ex, gayikako gë oyekax orexëm ol yëlëra ke Kaxanu xali šotëra këme đek er ebax me cot in.» Jakob nëŷali këņo Esawu xali ŵa ko.

¹² Esawu re ko: «Awa medërane đek oŷënga oņ ene yexëne, wëno kë lëngwa.» ¹³ Ata yaka ko Jakob: «Faba, anang nang këy mëne obaš ol ani kem ex na. Bëte nëkodëbi opeŷ onëm ok, gë obeci onëm ol, do gë oxey or gë batox band kë yerind ol. Angëmëne akey amat fo nëŷali kënebëne oñe oņ, đek këni šësëra oyel obeja ol. ¹⁴ Axara xara këmi faba, đëngwal wëj.

Endëmane endëmane këmi sëfëli wëno xadëp irey in, gë obaș ol do gë oyel ol, xali mi ñatëli gër ndewën, gër ebar ed Seyir.» ¹⁵ Ata re ko Esawu: «Awa baxëtël mi tebën ndakan mar ocambenjar odam ok.» Yaka ko Yakob: «Oko në end ine ngwa? Faba, axara xara këmi, tebanële din!» ¹⁶ Ata kwël yatijo fo, baka baxo Esawu ond gër ebar ed Seyir oņ.

¹⁷ Ga xucak eņo, Yakob ye ko kwël ond gër Sukot oņ. Bayënayax ko faciw, do rindëranëx këbi baner oyel orexëm ol. Mëņ wacaxën këni fën gër ed hi bani «Sukot», mëne ngëņ «Baner baņ».

End gër Sišem eņ

¹⁸ Ata Yakob mondako ñat baxo abëngw ga xaniw ko gër ebar ed Padaņ-Aram. Ñat ko gër angol and Sišem, gër ebar ed Kanahaņ. Ri ko akwëndaya andexëm aņ ler gër angol aņo. ¹⁹ Yakob wëd ko batama këme band kodï do yëc ko ebar gër otaxan od bosëñiw bor Amor, sëm ir Sišem. Gër ebar elo ri baxo akwëndaya andexëm, ler gër angol and Sišem. ²⁰ Yakob ri ko na angëb and eņo caleraxënënd Kaxanu, do wac ko «El-Eloxe-Isërayel», mëne ngëņ «Kaxanu, Kaxanu, mëņ ar yata këņo Isërayel an.»

34

End Simewoņ do gë Lewi eņ

¹ Akey amat, Dina endënaw end rëwën këno Leya Yakob eņ, ye ko ebi nangëgu odënaw od gër ebar elo ok. ² Ata Sišem, asëñiw ar Amor, emun end ebar ed bërändëwëra and Het eņ, wat këņo Dina. Ga sëra këņo, wëla këņo, do lakix këni, xarak ax ñap ex na. ³ Ata Sišem lëka këņo monëka dëņ Dina, endënaw end Yakob eņ. Sišem ñan këņo mbaņ endënaw emeja eņo. Bend ko xwëtaya gër emëkw edexëm fo baņo felënd endënaw emeja eņo. ⁴ Sišem fel këņo sëm Amor: «Karanële endënaw eņo, wëno mo ñër yandi ke.» ⁵ Ata ga nang ko Yakob mëne Sišem abuyarën buyarën këņo abiw Dina, sësina ko yem xali ñatëgu këni bosëñiw ga hiw këni gër apuy, gër oxadac or oyel.

⁶ Ata Amor, sëm ir Sišem, yow ko gër ed ebaxo Yakob eni ñëpaxën end Dina eņ. ⁷ And bani ñatëgund bosëñiw bor Yakob aņ, ga hiw këni gër apuy, nang këni ecëfëanaxik eņo. Hi këbi nangëde asirëra širëra këñëbi fo, do xoỹ këni xali xurik, gayik Sišem amena atëm ri baxo paß gër bërändëwëra and Isërayel, ga laki bani ako gë endënaw end Yakob eņ, xarak eņo ax ñap ex na. ⁸ Amor fel këbi: «Asëñiwën Sišem wa ñan këņo endënaw endewën eņ, yëline eņo ñër, axara xara këmun. ⁹ Wën gë biyi axor këne xore ene dëkëre paß gë oỹer oņ. Wën enëbo yëlënd odënaw odewën ok, do enëbi ñërënd odebi ok. ¹⁰ Andamat këne lëge do ebar el edewën kë hi. Cëxwayayin ro, en pandërand, do en yëcënd owar or kën xwën.»

¹¹ Sišem yow ko fel këbi sëm ir endënaw do gë bobinëm: «Tebanine! Wëno ayël këmun yël er këne wëka yo. ¹² Pënëtayin mbaņ napul ir këmun wëdën in, do gë exëbëanaxik er këmun yël in. Ayël këmun yël er këne wëka yo. Barikan fo, yëline endënaw eņ mo ñër!» ¹³ Bosëñiw bor Yakob yaka këñëbi gë osit Sišem do gë Amor, sëm irexëm, gayik Sišem abuyarën buyarën baņo Dina, imaỹe itoxari indebën in. ¹⁴ Fel këñëbi: «Ax mënd ex na mo yël imaỹe itoxari indebi in asoșan axacërëx: oșëfën osëm ex eņo gër enëng endëbi! ¹⁵ Damana mi maxën end re kën eņo, afo en ma pere en gi ang biyi ak: asoșan ar ex yo eno kac axac. ¹⁶ Aņo fo këmun yël odënaw odebi ok, do biyi bëte mëni ñërënd odewën ok. Ata këne lëge në erebat, do ene giye bulunda ibat. ¹⁷ Biyi ata këmo wëd endënaw endëbi eņ, do

kwël mi dëfa angëmëne anëbo baxët ex na, angëmëne an ma ex na enun kacënd axac.»

¹⁸ Amor do gë asëñiŵ Sišem ŵa këni eyeyan elo. ¹⁹ Ataṅ ŝambenjar in ŵa ko exo di mondako gayik mbaṅ ñan baṅo endënaŵ end Jakob eṅ. Xarak Sišem, ar gapak ebaxo gër dëk ekun ed sëm. ²⁰ Ata Amor do gë asëñiŵ Sišem ye këni gër ebët ed angol andebën. Fel këñëbi bela bër lëg bax gër angol andebën bën: ²¹ «Bela bëjo, bër aketëxeta ex ro gër ndëbi. Dëgëlexëni gër ebar edebi ro, do eni pandërand. Ebar edebi el aṅang ṽangëk, axëñ këni xëñ! Biyi aṽër këñëbe ṽana enëbe ñërënde odënaŵ odebën ok, do bën enëbi ñërënd odebi ok. ²² Barikan eni maxën edëg ed andamat gë biyi el, emat ŵëka këni, ene gixëne bulunda ibat. Asoŝan ar ex yo gër ndëbi ro eno kac axac, ang xac këñëbi bën ak. ²³ Oyel orebën ol, gë napul irebën in, do gë oŵacar orebën ol, ax gi ex na nde ata këñëbe xwëne? Mane wa aŵa emat end ŵëka këñëbo eṅo, ene dëgaxëne andamat.» ²⁴ Dek bër bax ŝanënd gër ebët ed angol bën wël këñëbi Amor do gë asëñiŵ Sišem. Ata dëk bësoŝan bër bax ŝanënd gër ebët ed angol bën ŵa këni enëbi kac.

²⁵ Yatir akey atasën, xarak anëka këni sorond, Simewoṅ do gë Lewi, bosëñiŵ bor Jakob, bër acël amat gë Dina bën, ŵed këni ala kala duxuma irexëm in. Hat këni gër angol endëmane fo, ala abi wata ex na. Laŵëra këñëbi dëk bësoŝan bën. ²⁶ Haŝ këñëbi bëte gë oduxuma ok, Amor do gë asëñiŵ Sišem. Xanaw këno Dina gër iciŵ ind Sišem, do kwël ŝan këni. ²⁷ Bosëñiŵ bor Jakob bëjo xoba këni gër bëšësëk do xwëcara këñëbi. Xandëra këñëbi bacota baṅ dëk angol aṅ, gayik imaṽe itoxari indebën in buyarën bano. ²⁸ Xandëra këñëbi oyel orebën ol: opeṽ, gë obeci, gë oxey, gë opali, gë dëk er ebax gër angol in, do gë er ocënga in. ²⁹ Xandëra këñëbi bacota bandebën baṅ. Sërara këñëbi bësoxari bërebën bën, gë dëk bër gër oxun orebën bën, do gë dëk bebër ebax gër bëciŵ bën.

³⁰ Ga xucak eṅo, Jakob fel këbi Simewoṅ do gë Lewi: «Wën ata etëm eṅ wëlanëgu këne. Awërax këne xwët bër lëgëk gër ebar elo ro bën, gë bërändëŵëra and Kanahaṅ bën, do gë bër and Përisi bën. Wëno bela bëfënpëne fo ŝot këmëni. Bën ata këne barënan ene mereli, do enëbo d'awëra wëno gë bër iciŵ indam bën.» ³¹ Simewoṅ do gë Lewi yaka këni: «Aṽap nde ṽapëk eno dixëra imaṽe itoxari indebi in ang asoxari aṽacaxik fo?»

35

End orëfa or Jakob eṅ

¹ Akey amat, Kaxanu fel këno Jakob: «Kanil ey dëfa yaṅ gër Bet-El, ey dëgëx fën. Dinëxëde angëb wëno Kaxanu, ar ŝanayaxën baxi and bay hërënd eyo cana abinëx Esawu an.» ² Ata Jakob fel këbi bër iciŵ indexëm bën, do gë dëk bër ebax gë mëṅ bën: «Dapin olaŝ or ex mërëxand irewën do xwëta kën ang Kaxanu fo oṅ. Wunëtarayin, do nëmbarayin banjëm baṅ. ³ Yaṅ gër Bet-El këne rëfaye. Fën këmo rinëx angëb Kaxanu, mëṅ ar yakali baxe cale yatir ŝëmura baxe an, do mëṅ ar xaxa ke gër fëña iram an.» ⁴ Ata fëxwëndëra këno Jakob dëk olaŝ orebën or ebax gër otaxan odebën oṅ, do gë dëk bañepe band bakara bani gër banëf bandebën baṅ. Jakob wëg ko dëk bebijo, d'ila gër edëp ed ananga and ex ler gër Sišem. ⁵ Ga ri këni mondako, kwël ye këni. Kaxanu lapan këbi anjiṽ atëm bër lëgërak gër bangol band ler ler na gër ed ebani bën. Ata anëbi tëf ex na bosëñiŵ bor Jakob.

⁶ Yakob do gë dek bërexëm bën ñat këni gër Lus, mëne ngëņ gër Bet-El, gër ebar ed Kanahaņ. ⁷ Rix ko angëb do wac ko na gër ed ebani «El-Bet-El», mëne ngëņ «Kaxanu, ar gër Bet-El an». Gayikwa Kaxanu na şanayaxën baņo Yakob, and baxo hërend eņo cana abinëm aņ.

⁸ Ata Debora, asoxari ar rafën baņo Rebeka an, şës ko. Wëxëta këno ler gër Bet-El, dila gër aces and nëngwët bani ować «Atëx and otes».

⁹ Ata Kaxanu şanayaxën këņo bête Yakob, ga hiw ko gër ebar ed Padaņ-Aram. Yël këņo obetak ol.

¹⁰ Ata re ko Kaxanu: «Ować orey ol Yakob ex, bari ax bo na ga këni wacënd Yakob. Isërayel këni yana eni macënd.» Mondako nëngwët baxo ować orexëm ol: Isërayel. ¹¹ Re ko bête Kaxanu: «Wëno ex Kaxanu, ar xorëk beỹ dek an. Dëwëlëbi obaş oranjëm, do ñëmbërëlexëni mbaņ. Enëng do gë amara and benëng kë şanëgu gër ndey. Bemun kë şanaya na gër bër këyëbi rëw. ¹² Ebar ed yël këmëni Abëraxam do gë Isak el, ayël këmun yël, wëj do bërändëwëra andey bën, and këy xuca aņ.»

¹³ Ata Kaxanu ga xani ko, ko şëgënd yaņ yaņ na gër ed bani yeyandërand gë Yakob. ¹⁴ Yakob rëd ko ekaỹ na gër ed yeyaneli baņo Kaxanu. Xoş ko gër ekaỹ ed rëd baxo elo ogu do gë ngoy ex gixën ekaỹ ecëbax. ¹⁵ Yakob wac ko na gër ed ebani Bet-El, na gër ed yeyaneli baņo Kaxanu.

End ecës ed Raşel eņ

¹⁶ Yakob gë bër ekun edexëm bën xani këni na gër Bet-El. Anëka bani saxand gër Efërata, ga rëwëra ko Raşel. Barikan orëw olo mbaņ yëka baņo. ¹⁷ And baņo rëwënd itox aņ, asoxari ar baņo rëcand gër orëw an, re ko: «Kërey yëdara na, lëmëta şot këyo bête.» ¹⁸ Damana exo kotixën, wac këņo lëmëta in «Ben-Oni», mëne ngëņ «Asëñiñwën ir ayambën iram». Barikan sëm nëngwët këņo «Beņëşame», mëne ngëņ «Asëñiñwën ir liw iram». ¹⁹ Ga xoti ko Raşel, wëxëta këno gër fëña ir gër Efërata, mëne ngëņ ir gër Betëlexem. ²⁰ Yakob rëd ko ekaỹ gër yeg ir Raşel. Ata ekaỹ elo na bayik xali doro.

²¹ Isërayel gë bër ekun edexëm bën rëfa këni do rix këni akwëndaya andebën aņ yabët ebar ed Migëdal-Eder el. ²² Amëd and lëg baxo Isërayel na gër ebar elo aņ, Ruben ye ko laki këni gë Bila, asoxari ar yëpa bani aỹëpa fo gë sëm an. Ata nang ko Yakob.

Bosëñiñw bor Yakob er hi bani epëxw gë bëxi. ²³ Bëtoşan bënd rëw këbi Leya bëņ: Ruben, iñanar ind Yakob in, gë Simewoņ, gë Lewi, gë Yuda, gë Isakar do gë Sabuloņ. ²⁴ Raşel mëņ cëņ, rëw këbi Yosef do gë Beņëşame. ²⁵ Bila, xadëp isoxari ir Raşel in, rëw këbi: Dan do gë Nefëтали. ²⁶ Silëpa, xadëp isoxari ir Leya in, rëw këbi Gad do gë Aser. Bën ex bosëñiñw bor Yakob, bër rëwëgu këbi gër ebar ed Padaņ-Aram bën.

²⁷ Ata Yakob gë bër ekun edexëm bën ñat këni xali gër sëm Isak, gër Mamëre, ler gër Kiriyať-Arëba, gër ed këni wacënd bête Ebëroņ. Fën lëg bani ang bëliyer fo Abëraxam do gë Isak. ²⁸ Isak ga liya ko bëniy këme gë ofëxw ocongosas, ²⁹ şës ko. Ata Isak moped fed baņo oxar ol, damana baraxën këni gë bëxarëk bërexëm bër şësëk elod anëka fo bën. Esawu do gë Yakob wëxëta këno.

36

End orëfa or Esawu eņ

¹ Mondako ex andëwëra and Esawu aņ, mëņ ar bano wacënd bête EDOM an. ² Esawu yër babi odënañ od gër ebar ed Kanahaņ: Ada abiñ ar Eloņ,

arandëwëra and Het an, do gë Oxolibama, abiw̃ ar Ana, ejiw̃ ed Tëсібewoṅ, arandëwëra and Hor an. ³ Baša këṅo bëte Basëmat, abiw̃ ar Isëmayel, abinëm ar Nebayot. ⁴ Ata Ada rëwën këṅo Esawu, Elifas. Basëmat mëṅ, rëwën këṅo Rehuwel. ⁵ Oxolibama rëwën këṅo: Yewuû, gë Yalam, do gë Kore. Bën ex bosëñiw̃ bor Esawu, bër rëw̃ kënëbi na gër ebar ed Kanahaṅ bën.

⁶ Akey amat, Esawu bar këbi bësoxari bërexëm bën, gë bosëñiw̃, gë fobiw̃, do gë dek bela bër iciw̃ indexëm bën. Bar këbi bëte dek oyel orexëm ol, do gë bebër šotëra baxo na gër ebar ed Kanahaṅ bën. Ye ko kwël orëfa në ebar ecëxe, eni ṅaw̃ëtaraxën gë abinëm Jakob. ⁷ Gayikwa napul ir šot baxo ala kala in axuri xuri bax ga yëmbëk. Ax mënd bana eni dëg në erebat. Bëte na gër ebar ed yëpa bani ang bëliyer fo el, oyel orebën ol abani xëñ na. ⁸ Esawu ye ko yëpax ko gër ebar ed kap gër etënd ed Seyir. Esawu ex wa Edom.

End bërandëwëra and Esawu eṅ

⁹ Mondako ex andëwëra and Esawu aṅ, sëm ir Edom, gër ebar ed kap gër etënd ed Seyir. ¹⁰ Omac od bosëñiw̃ bor Esawu ok ebax: Elifas, ar rëwën këṅo alindaw̃ Ada an, gë Rehuwel, ar rëwën këṅo alindaw̃ Basëmat an. ¹¹ Ata bosëñiw̃ bor Elifas hi këni: Teman, gë Omar, gë Tësefo, gë Gatam, do gë Kenas. ¹² Timëna, ebax asoxari ar yëpa bani aṅyëpa fo gë Elifas, asëñiw̃ ar Esawu an. Timëna ijo rëwën këṅo Amalek. Ata bën ex bosëñiw̃ bor Ada, asoxari ar Esawu an.

¹³ Bosëñiw̃ bor Rehuwel exëni: Nahat, gë Sera, gë Šama, do gë Misa. Bën ex bosëñiw̃ bor Basëmat, asoxari ar Esawu an. ¹⁴ Mondako bax omac od bosëñiw̃ bor Oxolibama ok, abiw̃ ar Ana, asoxari ar Esawu an. Ana ijo ex mëṅ bëte abiw̃ ar Tësebewoṅ an. Mëṅ rëwën baṅo Esawu: Yewuû, gë Yalam, do gë Kore.

¹⁵ Mondako hi bani bemun bënd bosëñiw̃ bor Esawu beṅ. Gër andëwëra and Elifas, iñanar ind Esawu iṅ: Teman, gë Omar, gë Tësefo, gë Kenas, ¹⁶ gë Kore, gë Gatam, do gë Amalek. Bën ebax bemun bënd andëwëra and Elifas beṅ, gër ebar ed Edom. Bën ex bosëñiw̃ bor Ada. ¹⁷ Mondako hi bani bemun beṅ gër bosëñiw̃ bor Rehuwel, asëñiw̃ ar Esawu: Nahat, gë Sera, gë Šama, do gë Misa. Bën ebax bemun bënd andëwëra and Rehuwel beṅ, gër ebar ed Edom. Basëmat, asoxari ar Esawu an, ebax ejiw̃ edebën.

¹⁸ Mondako hi bani bërandëwëra and Oxolibama bën, asoxari ar Esawu an. Gër bërandëwëra and Oxolibama, abiw̃ ar Ana, asoxari ar Esawu an, bemun beṅ er hi bani: Yewuû, gë Yalam, do gë Kore. ¹⁹ Bën ebax bosëñiw̃ bor Esawu, do bën ebax bemun bëndebën beṅ. Esawu ex wa Edom.

²⁰ Mondako hi bani bosëñiw̃ bor Seyir, arandëwëra and Hor an. Bër lëg bax gër ebar elo na bën, er hi bani: Lotaṅ, gë Šobal, gë Tëсібewoṅ, gë Ana, ²¹ gë Dišoṅ, gë Etëser, do gë Dišaṅ. Bën ebax bemun bënd bërandëwëra and Hor, do gë dek obaû or Seyir gër ebar ed Edom beṅ. ²² Obaû or Lotaṅ ol er hi bani: Ori do gë Emam. Imaṅe itoxari ind Lotaṅ iṅ ebaxo Timëna. ²³ Mondako hi bani bosëñiw̃ bor Šobal: Alëfaṅ, gë Manahat, gë Ebal, gë Šefo, do gë Onam. ²⁴ Mondako hi bani bëte bosëñiw̃ bor Tëсібewoṅ: Afa do gë Ana. Ana isoûan ijo şanan bax aṅësa and men gër ladawe, and babi xadacërand opali od sëm Tëсібewoṅ aṅ. ²⁵ Mondako hi bani bëte obaû or Ana ol: itoûan iṅ, Dišoṅ, do gë itoxari iṅ, Oxolibama. ²⁶ Mondako hi bani bëte bosëñiw̃ bor Dišoṅ: Emëdaṅ, gë Eşëbaṅ, gë Yitëran, do gë Keran. ²⁷ Mondako hi bani bosëñiw̃ bor Etëser: Bilëxaṅ, Sahafaṅ, Safaṅ,

do gë Akan. ²⁸ Mondako hi bani bosëñiŵ bor Dişañ: Utës do gë Aran. ²⁹ Mondako hi bani bemun bend bërändëwëra and Hor beņ: Lotañ, gë Şobal, gë Tësibewoņ, gë Ana isoşan, ³⁰ gë Dişoņ, gë Etëser, gë Dişañ. Bën ebax bemun bend bërändëwëra and Hor beņ, gër ebar ed Seyir.

³¹ Mondako hi bani bête bemun bend bëtëraw bax gër ebar ed Edom beņ, đamana eni gixën gë bemun bërändëwëra and Isërayel bën. ³² Bela, asëñiŵ ar Bewor wun ko gër ebar ed Edom, do oŵac or angol andexëm ol ebax Dinaba. ³³ And şës ko Bela aņ, Yobab, asëñiŵ ar Sera, bëteli ko owun ol. Do angol andexëm aņ ebax Botësëra. ³⁴ And şës ko Yobab aņ, Huşam, ar gër ebar ed bërändëwëra and Teman an, bëteli ko owun ol. ³⁵ And şës ko Huşam aņ, Xadad, asëñiŵ ar Bedad, bëteli ko owun ol. Mëņ wëreli baņo Majaņ xali xor këņo gër ebar ed Mohab. Angol andexëm aņ ebax Awit. ³⁶ And şës ko Xadad aņ, Salëma ir gër Masëreka, bëteli ko owun ol. ³⁷ And şës ko Salëma aņ, Sawul ir gër Rexobot Nahar, bëteli ko owun ol. ³⁸ And şës ko Sawul aņ, Bahal-Hanaņ, asëñiŵ ar Akëbor bëteli ko owun ol. ³⁹ And şës ko Bahal-Hanaņ, asëñiŵ ar Akëbor aņ, Hadar bëteli ko owun ol. Angol andexëm aņ ebax Pawu, do oŵac or alindaŵ ol, Mehetabel, abiŵ ar Matëred, ejiŵ ed Mesahab.

⁴⁰ Mondako ebax omac od bemun bend bërändëwëra and Esawu beņ, nëng gë nëng, edëg gë edëg: Timëna, gë Alëfa, gë Yetet, ⁴¹ gë Oxolibama, gë Ela, gë Pinoņ, ⁴² gë Kenas, gë Teman, gë Mibëtësar, ⁴³ gë Magëdiyel, do gë Iram. Bën ebax bemun bend gër Edom beņ, ang lëgëra bani ak, gër ebar ed xwën këni. Esawu ex axarëk arebën an, axarëk ar bërändëwëra and Edom an.

37

End ofakeli od Yosef eņ

¹ Ata Yakob lëg ko na gër ebar ed Kanahaņ, gër ebar ed yëpa baxo sëm ang aliyer fo el. ² Mondako bax andëwëra and Yakob aņ. Yosef, lëmëta fo bayi baxo, do anëka sëk baņo bëniy epëxw gë bënjongëbëki. Oyel ol banëbi xadacërand gë bobinëm, gë obaş or Bila ol, gë or Silëpa ol, bësaxari bër sëm bën. Xarak Yosef, đek baxo ñatelind gër sëm irebën ang banëbi renarand ak. ³ Isërayel moņan ñan baņo Yosef, nëmëc đek obaş orexëm ol, gayik gand oxar rëŵ baņo. Aşalan şalan baņo acud anjekax and yër-yër. ⁴ Bobinëm wat këni mëne đek ang ebani ak Yosef ex itox ind xwël këņo sëm irebën in. Ata yana këno ecus el. Laņ gë xoỹ fo bano yeyanelind.

⁵ Akey amat, Yosef lakeli ko, do sëfëtan këbi bobinëm lakeli in. Ata şus këno kaş-kaş. ⁶ Yosef re ko: «Baxëtin lakeli ir ri këme in, Axara xara këmun! ⁷ Biyi đek gër oşënga bane xapërande olaņ. Ataņ edañ edam el xwëşak ceg. Olaņ orewën oņ, ga xetak jey edam el, foxik gër lëngw ir edañ edam.» ⁸ Ata re këni bobinëm: «Do ba wëj nde kë hi emun endëbi eņ? Wëj nde këbo xwën?» Ata şus këno bête bête kaş-kaş në end ofakeli odexëm eņ, do në end oyeyandëran orexëm eņ.

⁹ Yosef lakeli ko bête gaşëxe. Ga këbi sëfëtan bobinëm, re ko: «Alakeli lakeli këme bête, eñan eņ, gë facaw in, do gë oŵal epëxw gë ebat oņ, ga foxirak gër lëngw iram.» ¹⁰ Sëfëtan këņo bête sëm lakeli ijo, ang sëfëtan babi bobinëm ak. Ata sëm rexëra këņo mondako: «Ineŵa wăcayak lakeli irey ijo? Ba wëno, gë norix, do gë bobinëx nde kë yeli mi poxi gër lëngw irey?» ¹¹ Ata bobinëm yakëraxi këbi. Barikan sëm bayi ijo këņo laņ gër onden ofakeli oko.

End oyakëraxi od bobinëm bor Yosef eņ

¹² Akey amat, bobinëm bor Yosef ye këni enëbi kadacërax opey ok do gë obeci or sëm irebën ol ler gër ebar ed Sišem. ¹³ Isërayel fel këno Yosef: «Ax gi ex na nde, bobinëx ler gër Sišem kënebi xadacëraxënd oyel ol? Yow mi dawën gër ed exëni.» Yaka ko Yosef: «Awa!» ¹⁴ Re ko bëte Isërayel: «Këla, yel gër bobinëx, ey nangëgu ba bëbëngw bayi këni, bën do gë oyel ol. Mañiwëd eye pelati.»

Mondako lawën baņo elod na gër amora and Ebëron. Yosef ga ye ko, ñat ko xali gër Sišem. ¹⁵ Ata ga ko yexëra gër ocënga, fed këni gë ala. Ala ajo wëka këno: «Ineña këy şaland?» ¹⁶ Yaka ko: «Bëmaÿe bëndam bëņ këmëni şaland. Këla pelële, feye kënebi xadacërand oyel orebën ol.» ¹⁷ Re ko ala ajo: «Ani bo ex na ro, gayik awël wël këmëni ga këni re: “Yene gër Dotaņ.”» Ata Yosef xuca ko gër ocal od bobinëm. Sëkëx këbi gër Dotaņ.

¹⁸ Ata bën watëgu këno caw. Damana exo ñat gër ed hi bani, wëlër këni eno daw. ¹⁹ Mondako bani rend: «Yo nëkodo wa, axwën odakeli an ga ko ñatëgund. ²⁰ Gërëgako, yowën enëno dawë, do enëno dape polo në andu. Gwëre ene dede mëne emacar ekeÿax yak këno. Ata këne nange ba mondake kë hi odakeli odexëm oko.» ²¹ Ruben ga wël ko endey eņo, racët këno Yosef gër otaxan odebën, re ko: «Kërenëno daw ex na de!» ²² Baş ko: «Oşat kërex car na. Nëkëtinno gër andu and ex gër ladawe aņ, bari yoweÿ këreno dinan na.» Eņo dacët gër otaxan odebën, do eņo bakali gër sëm yandi baņo mëņ yeyanaxën baxo mondako.

²³ And ñat ko Yosef gër bobinëm aņ, bën wëlën këno, do şudët këno acud andexëm, acud and yër-yër aņ. ²⁴ Ga sëra këno, yëkët këno gër andu: andu aņo ax gi bana gë men. ²⁵ Ga rixëra këno mondako, yëpa këni eni yambëra. Ga rënëta këni watëgu kënebi enga end Oyula od ebar bërandëwëra and Isëmayel, ga hiw këni gër ebar ed Galahad. Ogelemba odebën ok lëbindëragu kënebi ogu onëngax, ond bani wëland gër ebar ed Misëra. ²⁶ Ata Yuda fel këbi bobinëm: «Ineña këbo feca ga alaw law këneņone imaÿe indebi in do ene condërande ecës edexëm el? ²⁷ Yowën enëno pane gër bërandëwëra and Isëmayel. Kërenëno daw ex na, gayikwa imaÿe indebi ex, şapar irebi exo!» Ata bobinëm wa këni endexëm eņ. ²⁸ Oyula od bërandëwëra and Majaņ bax xucand. Ata şëpëtëgu këno Yosef gër andu. Na fan këno gër otaxan od bërandëwëra and Isëmayel, batama alapem band kodı, do bën wëla këno kwël gër ebar ed Misëra. ²⁹ And bakaw ko Ruben na gër andu aņ, nema këno Yosef. Hesëra ko banjëm bandexëm ban*. ³⁰ Ga baka ko gër bobinëm, re ko: «Itox in axo bo ex na! Do wëno feye wa këme ye gërëgako?»

³¹ Ata wëd këni acud and Yosef aņ, nëngëra këni gë oşat or apëlang and ñaş bano oņ. ³² Lawëneli këni acud aņ gër sëm irebën gë eyeyan elo: «Nëkod wa er wëda këmi in. Këla, nëkonël ba acud and asëñix aņ ex.» ³³ Yakob ga wat ko acud aņ, re ko: «Acud and asëñiwën aņ ex! Emacar ekeÿax wa wënanğëtëra këno, emacar ekeÿax yak këno Yosef!» ³⁴ Ata ga yambën këno gër yomb, Yakob hesëra ko banjëm band şuda baxo ban. Xapa ko jabote gër edum, do ko renitarand end asëñiw eņ xali bakey bandanjëm. ³⁵ Dek bosëñiw do gë bobiw këno yifarand. Barikan ayifara yo ayifara, ñëp ko exo cësina. Er baxo rend: «Arenita këme renita end asëñiwën eņ xali mo təkëx gër wur ir bëşësək!» Mondako sesëra baxo xali.

* **37:29** 37.29 Bër enëng endexëm bën añes bani ñesënd banjëm bandebën ban and këbi logën ba ebi cena aņ.

³⁶ Xarak, bërändewëra and Majaņ bën kwël wëla bano Yosef gër ebar ed Misëra. Fanëx këno gër Potifar, alëngw ar bënëkona bër Farawoņ an.

38

End Yuda do gë Tamar eņ

¹ Amëd aņo, Yuda anacëta nacëta babi bōbinëm, do rëfa ko ler gër iciw̃ ar bano ind ar bano w̃acënd Hira, gër angol and Adulam. ² Ata Yuda wat këņo endënaw̃ end Ŝuwa eņ, Abëkanahaņ. Ga yër këņo, bar këni angaw̃ amat. ³ Asoxari an hi ko gë acël do rëw̃ këņo itošan. Yuda w̃ac këņo Er. ⁴ Hi ko bëte gë acël, do rëw̃ këņo itošan. W̃ac këņo mëņ dëņ Onan. ⁵ Rëw̃ këņo bëte itošan, do w̃ac këņo Ŝela. And rëwëra ko alindaw̃ aņ, Yuda gër Kesib hi baxo.

⁶ Ata Yuda ŝalan këņo Er, itošan iñanar indexëm iņ, asoxari ar këno w̃acënd Tamar. ⁷ Ang baxo liyand Er, itošan iñanar ind Yuda ak, Axwën Kaxanu așus ŝus baxo, ata law̃ këņo. ⁸ Ga ŝës ko Er, Yuda fel këņo Onan: «Bëtelilo asoxari ar abinëx an, ang rëpëk ak, exo gixën ar gë obaș.» ⁹ Ata Onan yër këņo asoxari an. Barikan nang ko mëne obaș or këbi rëw̃ ol, or abinëm kë hi, ani gi na orexëm. And këni bar angaw̃ aņ, Onan exo dex gër ebar eneda endexëm eņ, abaxo seb na gër asoxari, ga xey këņo eņo cotën andëwëra abinëm. ¹⁰ Er baxo rind ijo Axwën Kaxanu așus ŝus baxo, ata law̃ këņo mëņ bëte. ¹¹ Ata Yuda fel këņo Tamar, abiw̃ ir eñër: «Gayikako asoxari asebëta-sebëta hi këy, maỹil gër sorix xali exo daf asëniw̃ën Ŝela.» Gayikwa Yuda are baxo rend: «Kërexo cës na fa Ŝela bëte, ang bōbinëm ak.» Tamar w̃aỹi ko, do yëpax ko gër iciw̃ ind sëm.

¹² Ga niyitak, abiw̃ ar Ŝuwa, alindaw̃ ar Yuda, ŝës ko. And xucak oỹaw̃ aņ, Yuda ye ko yaņ gër Timëna, gër bër babi xacanënd omban opeỹ odexëm ok. Sëfër këni gë Hira, lawo irexëm, Abëkanahaņ ar gër Adulam an. ¹³ Ata bela bën fel këno Tamar: «Ayarax isošan cëņ dorō ko yend de yaņ gër Timëna, gër ekaca ed omban ond opeỹ odexëm.» ¹⁴ Tamar ŝudëtara ko banjëm band bësoxari bësebëta-sebëta baņ. Nëmbara ko bacëxe, labaya ko kwëc dëxas in gë anjëm, do yëpa ko ler gër ingol ind Eyinayim, gër fëña ir gër Timëna. Gayikwa awat wat baxo mëne Ŝela anëka dëņ raf ko, bari aņo bëteli bana. ¹⁵ Yuda, sam ga wat këņo, yëla ko asoxari aỹacaxik ex, gayik kwëc lab baxo dëxas in. ¹⁶ Nangerëxe mëne abiw̃ ir eñër ex, re ko: «Awël nde, mëkëñaye ga w̃a w̃a këy!» Yaka ko Tamar: «Ine këye yël angëmëne aw̃a w̃a këme?» ¹⁷ Re ko Yuda: «Ipërac këmi yebënëgu.» Yaka ko Tamar: «Awa! Barikan pere këye sebën yëỹ damana exo n̄ataxënëgu.» ¹⁸ Wëka ko Yuda: «Ine w̃a këmi yël?» Yaka ko: «Edëxër ed gë o w̃ac orex ed rëx këy elo, do gë acët and lëkaya këy aņo.» Ata ga fëxwën këņo oỹënga oņo, laki këni. Mandëk Tamar, yatijo ŝot ko acël aņ. ¹⁹ Ga w̃aỹi ko gër ndebën, labët ko dëxas irexëm in, do bakan ko banjëm band bësoxari bësebëta-sebëta baņ.

²⁰ Ata Yuda lawën këņo lawo irexëm in, Abadulam an, eņo yëlëx ipërac iņ asoxari ajo, do exo kanaw bebër sebënëgu baņo bën. Bari mëņ ga ye ko, aņo wat ex na. ²¹ Wëka këbi bela bër lëgëk ler gër Eyinayim na bën: «Feye wa exo asoxari aỹacaxik ar bax yëpand ler gër fëña an?» Yaka këno: «Biyi elod amo wat ex na ro asoxari aỹacaxik!» ²² Ga baka ko gër Yuda, re ko: «Wëno amo watëgu ex na de, do bër lëgëk ler na bën ga re këni mëne elod ano wat ex na na asoxari aỹacaxik!» ²³ Ata re ko Yuda: «Kwëtayaxëlexo

oÿënga or sebënëgu këmo oņ! Kërexe calaye na fa mocala dëņ ošëfën ol. Ayebën yebën këmo ipërac iņ, bari wëj ayo watëgu ex na.»

²⁴ Ga xucak opacaŵ otas, yow ko ala fel këņo Yuda: «Awa Tamar, abix ar eñër, eñac xwënda ko đe. Ado anëka hi ko gë acël gë eñac endexëm eņ!» Ata re ko Yuda: «Nëcëtëguno enëņo core!» ²⁵ Ga këno nëcët, Tamar lawën ko gër sëm ir eñër eyeyan elo: «Gë asošan ar xwënëk oÿënga oņo an šot këmi acël aņ. Këla, nëkonël ba anang këyo nang ar xwënëk edëxër ed kë oŵac elo, do gë acët aņo an.» ²⁶ Yuda ga wat ko oÿënga oņ, re ko: «Awa mëņ ex đe ar šenene an, ax gi ex na wëno, gayikako wëno ñëpëk eņo bëteli asëñiŵën Šela.» Ata mondako sebët bano Tamar, bari abani laki na gë Yuda.

²⁷ And ñatëk orëŵ aņ, Tamar nang ko mëne bëša ex gër acël andexëm. ²⁸ Gër orëŵ, itox imat lëngwaliw ko ataxan aņ. Asoxari ar baņo rëcand gër orëŵ an, sëra ko do xap këņo ingux imbarax. Re ko: «Itox iņo ex ind šanëguk iñanar iņ.» ²⁹ Barikan mëņ bakalix ko ataxan aņ, ata šanëgu ko abinëm. Asoxari ar baņo rëcand gër orëŵ an, re ko: «Añacan fo ñacanëgu këņo abinëm!» Ata Yuda yël këņo oŵac ol: Peres, mëne ngëņ «Amëd.» ³⁰ Ata šanëgu ko abinëm gë ingux imbarax iņ gër ataxan. Yuda yël këņo oŵac ol: Sera, mëne ngëņ «Awarax».

39

End Yosef gër iciŵ ind Potifar eņ

¹ Wëla këno Yosef gër ebar ed Misëra. Do Amisëra abat, Potifar, alëngw ar bënëkona bër Farawoņ, yëc këņo gër otaxan od bërändëŵëra and Isëmayel bër wëlaw baņo na. ² Axwën Kaxanu hi këni gë Yosef. Ata er ko ri yo exo kamën. Hi ko gër iciŵ ind axwën arexëm, Amisëra an. ³ Axwën arexëm an wat ko mëne Axwën Kaxanu gë Yosef hi këni: er ko ri yo, exo kamën në end Axwën Kaxanu. ⁴ Ata Potifar, axwën arexëm an, ga baņo nënganënd mbaņ end Yosef eņ, yata këņo eņo diyenindërand. Yata këņo exo gi alëngw ar gër iciŵ indexëm, do sebënan këņo đek er xwën ko in. ⁵ Sam ga hi ko Yosef alëngw ar iciŵ do gë đek er xwën ko Potifar an, Axwën Kaxanu yël këņo oβetak ol Amisëra an në end Yosef. Oβetak or Axwën Kaxanu ol hik gër đek bebër xwën ko Amisëra bën gër iciŵ do gër ocënga. ⁶ Er xwën ko yo sebënan baņo Yosef, ŷoweŷ ax bo bana ga ko ri, ang ax gi ex na eyambëran el.

End Yosef do gë asoxari ar axwën arexëm eņ

Xarak Yosef šambenjar iyekax ebaxo. ⁷ Ga xucak eņo, asoxari ar axwën arexëm an ŷana ko këņo nëkonënd Yosef gë aņana. Akey amat, re ko: «Yow exe đakiye!» ⁸ Yosef ñëp ko, do re ko: «Ali, axwën aram an sebënan ke er xwën ko yo, ŷoweŷ axo dind na gër iciŵ ro. ⁹ Wëno ala axe kuca ex na or gapak ol gër iciŵ ro, do ŷoweŷ axe cëban ex na, ang ax gi ex na wëj gayik alindaŵ hi këy. Mondake wa këme xor me di amena atëm aņo? Mondake këmo wënan Kaxanu?» ¹⁰ Asoxari an key yo key baņo ŵacërand Yosef. Bari mëņ abaņo yaka na, gayik aņo ñandi bana eni tëkar do eni đaki.

¹¹ Akey amat, Yosef lil ko gër iciŵ exo diyeni, xarak ang exëni đek na gër iciŵ ak, gaβatak ax bayi bana. ¹² Ata asoxari an sëra këņo Yosef gër acud, do re ko: «Yow exe đakiye!» Yosef busëta ko acud aņ gër otaxan odexëm, do hër ko fac. ¹³ And wat ko mëne anëka busëtan këņo acud aņ do hër ko fac aņ, ¹⁴ asoxari an xeŷ ko ebi macaxën bër gër iciŵ bën. Ga ñatëragu

këni, re ko: «Watin icën indam in ga wëlanëgu këbo arandëwëra and Eber ebo mëkëñaxënati. Asëka sëkaw baxe mëne mi ðaki, barikan wëno xeŷ këme mbaņ. ¹⁵ And wël ke ga këme xeŷ aņ, busëta ko acud andexëm aņ do kwël hër ko fac.»

¹⁶ Ata asoxari an xwëtaya ko acud and Yosef aņ xali wãŷigu ko icën indexëm in. ¹⁷ Fel këņo bête mondako: «Xadëp ir arandëwëra and Eber ir wëlanëgu këyëbo in, sëka baxe exe mëkëñaxën. ¹⁸ Ga xeŷ këme, busëtan ke acud aņ gër otaxan odam do kwël hër ko fac.» ¹⁹ Potifar faxët këņo alindawã ga këņo fel: «Mondako rirëli këmi de gë xadëp irey in.» Ata Potifar xoŷ ko. ²⁰ Re ko eno tëra Yosef, do eno mëla gër epëra, gër ed ebani bandepëra band emun. Ata Yosef mondako hixën baxo gër epëra.

End Yosef gër epëra eņ

²¹ Axwën Kaxanu hi këni gë Yosef, do yël këņo oyekax ol. Ata alëngw ar bënëkona bër epëra an xwëta këņo. ²² Alëngw ar bënëkona bër epëra an sebënan këņo Yosef ðek bandepëra band hi bax na gër epëra baņ. Mëņ babi nëkonand gër er këni rind yo. ²³ Alëngw ar bënëkona bër epëra an, abaxo šala na exo nang er ko rind Yosef in, gayik Axwën Kaxanu gë mëņ hi bani do arëca baņo rëcand exo kamën er ko ri yo.

40

¹ Ga xucak eņo, alëngw ar bëxatën bër ngoy bër emun end ebar ed Misëra an, do gë alëngw ar bëwëka bër mburu an, wënan këno axwën arebën an, emun end ebar ed Misëra eņ. ² Farawoņ xoŷën këbi bela bër gapak bëxi bëjo: alëngw ar bëxatën bër ngoy an, do gë alëngw ar bëwëka bër mburu an. ³ Re ko enëbi tëra tak bëxi do enëbi mëla gër epëra ed baxo nëkonand alëngw ar bënëkona an, gër ed fërax bano Yosef. ⁴ Alëngw ar bënëkona bër epëra an fel këņo Yosef ebi ðëband. Ata bëlëngw bëxi bëjo mondako xeyëra babi na gër epëra.

End ofakeli od bëlëngw Bëmisëra eņ

⁵ Gëmëd ibat, alëngw ar bëxatën bër ngoy an do gë alëngw ar bëwëka bër mburu ind emun end Misëra an, lakeli këni ala kala, lakeli ir gë end ŷap bax eni nang. ⁶ Ga xeyëk gëbër, sëkar këni gë Yosef, wata ko mëne ašamina šamina këni. ⁷ Ata wëka këbi bëlëngw bësëm bër Farawoņ bëjo: «Inëwa šaminaxën kën doro?» ⁸ Yaka këno: «Biyi tak bëxi, ala kala, alakeli lakeli këmi do ala ax gi ex na ar këbo fel er wacayak in.» Re ko Yosef: «Ax gi ex na nde Kaxanu xwënëk enangën ed er kë wacayand lakeli in? Awël nde, tëfëtanine ofakeli odewën ok!»

⁹ Alëngw ar bëxatën bër ngoy an ga këņo sëfëtan Yosef lakeli irexëm in, re ko: «Gër lakeli iram, awat wat këme atëx and reseņ gër lëngw iram. ¹⁰ Wat këme bête gër atëx aņo bënini bëtas ga nëtëk, fëtëfëtik, rëwëk, do reseņ in sëgëk. ¹¹ Do wataya këme ga lëkaya këme andëmba and Farawoņ aņ gër ataxan. Ga xwëc këme reseņ in, nas këme gër andëmba, do say këmo Farawoņ gër ataxan.» ¹² Ata re ko Yosef: «Awa faxëtël er wacayak in: bënini bëtas bënd reseņ bëņo, bakey batas ex. ¹³ Ro gë bakey batas, Farawoņ asebët ki sebët do exi bakali gër andiyen andey. Wëj këņo ŷana eņo katënënd gašëxe ngoy in, ang bay rind and hi bay alëngw ar bëxatën bër ngoy indexëm ak. ¹⁴ Barikan and ki yera aņ, kwitayide wa axwita, pëbid wa afëb anangëra andebi aņ. Këla, nangënidö endam eņ Farawoņ. Do ðëcayide me can gër epëra elo ro. ¹⁵ Gayikwa bela fo nëŷaliw

ke yowaxēngu kēme elod gēr ed exēni bērandēwēra and Eber. Do bēte end kēne wēlaxēngu ro gēr epēra, ame di ex na.»

¹⁶ Alēngw ar bēwēka bēr mburu an, ga wat ko mēne Yosef ſenene nangēn baṅo alēngw ar bēxatēn bēr ngoy an, er wācayak lakeli irexēm in, re ko: «Gēr lakeli iram, bakange batas band gē mburu sēndēndēr bame gēr gaf iram. ¹⁷ Polo gēr akange and yaṅ ebax bāmburu band ex yo, band ḥan ko Farawoṅ. Bacēl baṅ kēni xolēnd mburu iṅo yaṅ gēr ed lēbina kēme.» ¹⁸ Ata re ko Yosef: «Awa baxētēl er wācayak in: bakange batas baṅo, bakey batas ex. ¹⁹ Ro gē bakey batas, Farawoṅ aseḃēt ki seḃēt. Barikan are ko re eni kaṽ yaṅ nē osēx, do bacēl baṅ eni kolēra eman endey eṅ.»

²⁰ Ata akey atasēn aṅ, fedēk gē akey and ekwita ed andēwā and Farawoṅ aṅ. Farawoṅ rin kēbi ṅambēran đek bēr eyang edexēm bēn. Laṽēn ko enēbi tebētēgu alēngw ar bēxatēn bēr ngoy an do gē alēngw ar bēwēka bēr mburu an, ogēs od bēla đek. ²¹ Farawoṅ bakali kēṅo alēngw ar bēxatēn bēr ngoy an, gēr andiyen andexēm. Bakan kēṅo xatēnēnd Farawoṅ ngoy iṅ. ²² Alēngw ar bēwēka bēr mburu an cēṅ, re ko eno kaṽ, ang reya baxo Yosef wācayak lakeli ir wat baxo ak. ²³ Barikan, alēngw ar bēxatēn bēr ngoy an xwēya kēṅo mokwēya dēṅ Yosef.

41

End ofakeli od Farawoṅ eṅ

¹ Ga xucak bēniy bēki, Farawoṅ lakeli ko. Wataya ko ga xwēša ko ler gēr yeḃ ir Nil. ² Wat kēbi oxey onēm ocongoxi, oyekax, obētēk, ga šēpētagu kēni gēr Nil, do kēni yambērand ondēs oṅ na gēr bēṅa. ³ Sēfagu kēnēbi bēte oxey onēm ošēxe ocongoxi oṽēṅēnax, ofișēk, ga šēpētagu kēni bēn bēte gēr Nil, do xetēna kēnēbi oxey onēm oṽanar ol, ler gēr bēṅa. ⁴ Oxey onēm oṽēṅēnax ol, ofișēk ol, yamb kēnēbi oxey onēm ocongoxi oyekax ol, obētēk ol. Ata nēngēta ko Farawoṅ.

⁵ Ga raș kēṅo gașēxe, lakeli ko bēte akinēm. Wat ko nē añamb amat banjēra banjongēbaki banjekax, band rēwēk mbaṅ. ⁶ Ata nētēguk bēte gēr añamb aṅo fo banjēra banjongēbaki bañēṅēnax, baṅaṽēk, band šorēk ekoc eyēkax ed kē xaniwēnd apēn-eñan el. ⁷ Banjēra bañēṅēnax baṅ hēlēk banjēra banjekax baṅ. Aṅo nēngēta ko bēte Farawoṅ: lakeli ibat ebax mondako.

⁸ Ata gēbēr, Farawoṅ wēlandēra kēṅo gēr onden ondexēm. Wāc kēbi đek bēșaki bēn, gē đek bērenik bēr ebar ed Misēra bēn do sēfētān kēbi ofakeli odexēm ok. Barikan gabatak ax kor bana eṅo pel er wācayak lakeli ijo in. ⁹ Ata alēngw ar bēxatēn bēr ngoy an fel kēṅo Farawoṅ: «Awēl nde, doro afo mi kwitan amena andam aṅ. ¹⁰ Akey amat, wēṅ Farawoṅ xoṽēn baḃo biyi bēriyenin bērey bēn. Fēra kēyēbo wēno do gē alēngw ar bēwēka bēr mburu an gēr epēra ed alēngw ar bēnēkona. ¹¹ Ata gēmēđ ibat, lakeli bami wēno do gē mēṅ, ala kala gē lakeli irexēm, do gē er wācayak in. ¹² Icambenjar ind andēwēra and Eber ind ex xadēp ir alēngw ar bēnēkona hik na lēf gēr epēra. Biyi ga sēfētān kēmo ofakeli odebi ok, fel kēbo ala kaka er wācayak in. ¹³ Ata enimin ḥatak đek ang faṽēn baḃo ak: wēno bakaliw kēye gēr andiyen andam ro, do alēngw ar bēwēka bēr mburu an, șēs ko mokaw.»

End epayēn ed lakeli ir Farawoṅ eṅ

¹⁴ Ata Farawoṅ re ko eno macēgu Yosef. Nēcētēgu kēno aṽand gēr epēra. Ga șēk kēno lir-lir, nēmbara ko banjēm baṅ ḥataxēn ko gēr Farawoṅ.

¹⁵ Farawoņ fel kęno Yosef: «Węno alakeli lakeli kęme, do ala ax kor ex na exe pel er wacayak in. Barikan awęl węl kęme męne węj ewęl ed lakeli el fo kęy řenind ey deyaxęn er wacayak in.» ¹⁶ Yaka ko Yosef: «Kaxanu wa kęno faęn Farawoņ lakeli irexęm in xali eņo nęngan, ax gi ex na węno!»

¹⁷ Ata Farawoņ fel kęno Yosef: «Gęr lakeli iram, węno er xwęřa bame gęr bęņa ir Nil. ¹⁸ řepętaw kęni gęr Nil oxey onęm ocongoxi oyekax, obętek, do kęni yambęrand ondęs oņ gęr bęņa. ¹⁹ řepętaw kęni bęte oxey onęm ocongoxi ořęxe, ofiřek, oęęęnax, or bayi bax ořapar fo: oxey or yęęęnęk mondako, elod amęni wat ex na đek ebar ed Misęra el. ²⁰ Oxey onęm or bayi bax ořapar fo olo, oęęęnax olo, yamb kęnębi oxey onęm ocongoxi oęanar or bęt bax ol. ²¹ Ga hęl kęnębi, řacęl bandębęn baņ bayi nangęde yoweę ani yamb ex na fo. Bayi kęni ang yęęęn bani gęr yęnar ak. Aņo nęngęta kęme. ²² Ga rař ke gařęxe, lakeli kęme bęte. Wat kęme nę aņamb amat banjęra banjongębaki banjekax, band ręwęk mbaņ. ²³ Ata nętęguk bęte gęr aņamb aņo fo banjęra banjongębaki, baņaęk gayik ekoc eyękax ed kę xaniwęnd apęn-eņan el řor bax. ²⁴ Banjęra baņaęk baņo hęlek banjekax baņ. Lakeli ijo fel kęmęni bęřaki bęn, bari gabatak ax kor ex na exe pel er wacayak in.»

²⁵ Ata Yosef yaka kęno Farawoņ: «Lakeli ibat wat kęy, Farawoņ. Kaxanu nangęn ki węj Farawoņ er ko ri in. ²⁶ Oxey onęm ocongoxi obętek ol ex bęniy bęnjongębęki. Banjęra banjongębaki banjekax baņ ex bęte bęniy bęnjongębęki. Lakeli ibat fo ex. ²⁷ Oxey onęm ocongoxi or bayi bax ořapar fo ol, oęęęnax ol, or řepętagu bax gęr ofoy or oxey onęm oęanar ol, ex bęniy bęnjongębęki bęnd gę enjo. Banjęra banjongębaki band gę bęnjęlir kęm baņ, band řoręk ekoc eyękax ed apęn-eņan baņ ex bęte bęniy bęnjongębęki bęnd gę enjo. ²⁸ Ata ang fel kęmi węj Farawoņ ak, Kaxanu nangęn ki er ko ri in. ²⁹ Bęniy bęnjongębęki bęnd gę eyamb ed mbaņ kę řatęgu na đek ebar ed Misęra el. ³⁰ Ata ex bętęgu bęniy bęnjongębęki bęnd gę enjo. Mokwęya kęni xwęya gęr ebar ed Misęra bęniy bęnd gę eyamb ed mbaņ bęņ. Enjo eņo moņepęn kę yepęn ebar ed Misęra el. ³¹ Bęniy bęnd gę eyamb ed mbaņ bęņ, ala ax řana na exo kwitand ro gęr Misęra gayik enjo eņ mokuma kę xuma. ³² Awa Farawoņ, gayikako bakęlębęd baki wat kęy lakeli ijo, nangęl męne Kaxanu, end faę ko mopaę đęņ ex, gogo ko ri eņo. ³³ Awa gęręgako Farawoņ, tanalo ar gę onden, arenik, eyo di alęngw gęr đek ebar ed Misęra. ³⁴ Węj Farawoņ, calalębi bęte gęr ebar edey bęsęf bęr eyamb eni kanaxęnęnd mar* gęr eyamb ed kęni řotęra Bęmisęra el gę bęniy bęnjongębęki bęnd gę eyamb ed mbaņ bęņ. ³⁵ Barindęlexęni eyamb ed ex yo gę bęniy bęnd gę eyamb bęnd kę řatęgu bęņ. Dilexęni gęr bangol, gę or gapak or kęyębi yęl węj Farawoņ ol, baciw band gęr ed kęni yęna eni cacęnd bęle in, gę eyamb ed kęni bar do eni nękonand el. ³⁶ Eyamb ed kęni bar elo kęnębi řacęn Bęmisęra bęn. Do and kę řatęgu bęniy bęnjongębęki bęnd gę enjo aņ fo kęnębi nęcętęn, mondako bayi enjo eņ abi nemindęra na.»

End olęngw or Yosef eņ

³⁷ Ata Farawoņ do gę bęr eyang edexęm bęn nęngan kębi end eyeyan elo eņ. ³⁸ Farawoņ węka kębi bęr eyang edexęm bęn: «Ařot nde kęnęno řote ala ařęxe, ar ang ajo ak, ar gę angoc and Kaxanu?» ³⁹ Farawoņ fel kęno Yosef: «Awa gayikako Kaxanu, węj nangęn ki eņo đek, ar gę onden,

* **41:34** 41.34 Gęr er ko xana ala, ařet bani řetęnd obun oco, do eřun ebat eni męla bęsęf bęr eyamb bęn.

ar renik ang wěj ak, axo gi ex na. ⁴⁰ Wěj kē hi alēngw ar eyang edam an do ar đek bulunda iram an, ɓapela bandey kēni Ƴana eni ɓaxētēnd. Gē añēpara and owun aņ fo kēmi Ƴēmbēta or gapak ol.» ⁴¹ Ata Farawoņ fel kēno ɓēte Yosef: «Awēl nde, wěj sana kēmi ey gi alēngw ar đek ebar ed Misēra an.» ⁴² Farawoņ rēxēt ko gēr ebasa edexēm anēna and owun aņ, do lēn ko gēr ebasa ed Yosef. Šudēra kēno ɓanjēm ɓanjekax, ɓand xemēk akanji, do rēxēn kēno edēxēr ed kaņe gēr egēla. ⁴³ Re ko eno nēpan Yosef yaņ gēr wotir ir ar ɓētēk gēr owun orexēm, do eno mēlara. Bela ɓēr ɓax lēngwēnd ɓēn kēni xeƳēnd: «Pacanayin, pacanayin!» Ata Farawoņ mondako yata ɓaņo Yosef hi ko alēngw ar đek ebar ed Misēra an.

⁴⁴ Farawoņ fel kēno ɓēte Yosef: «Wēno ex Farawoņ! Angēmēne ax gi ex na wěj rek, gaɓatak ax nāna na ex cangēnēnd imasa indexēm, ba itapar indexēm in, đek ebar ed Misēra el.» ⁴⁵ Farawoņ nēngwēt ko oƳac or Yosef ol: «Tēsafēnat-Panehax». Šalan kēno asoxari ar kēno Ƴacēnd Asenet, aɓiƳ ar Poti-Fera, ašadaxan ar edaš ed bani Ƴacēnd On el. Aņo fo xor ko Yosef exo yexērand đek ebar ed Misēra el. ⁴⁶ And Ƴēla kēno Yosef gēr Farawoņ, emun end ebar ed Misēra aņ, anēka sēk ɓaņo ɓēniy ofēxw osas.

Yosef xani ko na gēr eyang ed Farawoņ, yexēra ko đek ebar ed Misēra el. ⁴⁷ Gē ɓēniy ɓēnjongēɓēki ɓēnd gē eyamb ed mbaņ ɓēņ, ebar el kēbi Ƴašēnd aye ɓeneda ɓend bani nedēnd ɓeņ, do kēni xanarand đēm. ⁴⁸ Ata Yosef ko ɓarēnd đek eyamb el gē ɓēniy ɓēnjongēɓēki ɓēnd eyamb ed đēm ɓēņ, na gēr ebar ed Misēra. Ašac ɓaxo šacēnd eyamb el nē angol kala, ler gēr ocēnga od xanaraw kēni. ⁴⁹ Yosef ɓar ko ɓēle in ang edini ed gēr angwēngw fo. Ang Ƴēmb ɓax ak, axuri xuri ɓax, xali seɓ kēni epēn el gayik ax mēnd bana eni pēn.

⁵⁰ Damana ex ņatēgu iniy iñanar ind gē enjo in, Asenet, alindaƳ ar Yosef, aɓiƳ ar Poti-Fera ašadaxan ar edaš ed On an, anēka rēƳ ɓabi odēmēta oki. ⁵¹ Yosef Ƴac kēno lēmēta iƳanar in Manase, mēne ngēņ «Ekwēya», gayik are ɓaxo rend: «Kaxanu rēca ke xwēya kēme đek toro indam in, do gē đek ekun ed faba ed seɓēgu kēme el.» ⁵² Ƴac kēno lēmēta ixinēm in Efērayim, mēne ngēņ «Ecēnar», gayikwa are ɓaxo rend: «Kaxanu wa rēca ke kēme šēnand ro gēr ebar ed šēmura ɓaxe.»

⁵³ ɓēniy ɓēnjongēɓēki ɓēnd gē eyamb ed mbaņ na gēr ebar ed Misēra ɓēņ xucak. ⁵⁴ Ata Ƴanak ngwa ɓēniy ɓēnjongēɓēki ɓēnd gē enjo ɓēņ, ang reya ɓaxo Yosef ak. Ata enjo eņ ɓeñētak đek owar oņ. ɓarikan gēr ebar ed Misēra, eyamb yamb hi ɓax na. ⁵⁵ And Ƴana kēbi enjo đek ebar ed Misēra aņ, ɓulunda in sesan kēno Farawoņ, eni cotaxēn eyamb yamb in. Farawoņ fel kēbi đek ebar ed Misēra el: «Yeyin eno wat Yosef, do diyindēn ang kēņun fel ak.» ⁵⁶ Enjo eņ mokuma dēņ xuma ɓax đek ebar ed Misēra el. Yosef fel kēbi ɓēr ɓax riyenind gē mēņ ɓēn eni pērētēra đek ɓaciƳ ɓand gē eyamb ed šacēra bani ɓaņ, do enēɓi panēnd eyamb el ɓēmisēra ɓēn. Enjo eņ kwēl dēņ ɓax yēkand gēr ebar ed Misēra. ⁵⁷ Ngwēn in đek bani yowērawēnd gēr ebar ed Misēra, gēr Yosef, eni yēcēra eyamb yamb in. Gayikwa enjo eņ mbaņ yēka ɓax đek ngwēn in.

42

End ɓosēniƳ ɓor Jakob gēr Misēra eņ

¹ Jakob wēl ko mēne eyamb yamb ex na gēr ebar ed Misēra. Ata fel kēbi oɓaš orexēm ol: «InēƳa ɓayi kēn ro kēn nēkondērēnd?» ² Re ko: «Awēl wēl kēme mēne eyamb yamb ex na gēr Misēra. Cēlayin enēɓo yēcēnēgu, ene ɓayixēne ɓēɓēngw, cēsērēxe enjo eņ.» ³ ɓēmaƳe epēxw

bënd Yosef šêla bax gër ebar ed Misëra eni yęcëgu bële in. ⁴ Benjësame, ar acël amat gë Yosef an cëņ, Yakob aņo teb bana exo ye. Are baxo rend: «Ayëda yëda këme eņo gix etëm.» ⁵ Ata bosëñiŵ bor Isërayel yow këni gër ebar ed Misëra, eni yęcëra eyamb yamb in. Fedër këni gë đek bela bër bax yend gë obal oko fo bën. Gayikwa enjo eņo ari babi rind bête gër ebar ed Kanahaņ.

End Yosef do gë bobinëm eņ

⁶ Amëd aņo ebaxo Yosef gofërëne ir ebar ed Misëra in. Mëņ ebax alëngw ar bër babi fanënd eyamb yamb bulunda in, đek ebar ed Misëra an. Ata ga ñatëgu këni bobinëm, foxi këni gër lëngw irexëm, eyiŵ el ñjës gër ebar. ⁷ Yosef ga wat këbi, xwita këbi. Barikan ko rind ang ar abi nang ex na fo. Ga wërëna ko, wëka këbi: «Feye wa xaniw kën?» Yaka këni: «Gër ebar ed Kanahaņ xaniw këmi. Eyęc ed eyamb eyamb yow këmi.»

⁸ Yosef aye xwita babi bobinëm, bari bën ano kwita bana. ⁹ Yosef xwita ko ođakeli od lakeli baxo endebën ok. Re këbi bête: «Wën bëŵer bësitik wa hi kën! Enang ed ed sitarak ebar edebi el yow kën!» ¹⁰ Yaka këno: «Adokiņ axwën! Eyęc ed eyamb yamb yow këmi. ¹¹ Biyi đek, arabat rëŵ këbo, đal këmi reyand! Okadëp ođey hi këmi, ami gi ex na bëŵer bësitik!» ¹² Yosef re ko: «Anëgwëš kën rind! Enang ed ed sitarak ebar edebi el yow kën!» ¹³ Yaka këni: «Biyi bela epëxw gë bëxi hi këmi gër ebaŷër edebi, đek sëm ibat, fën gër ebar ed Kanahaņ. Imejanak iņ bayiw këni gë faba, bari abat axo bo ex na.» ¹⁴ Re ko bête Yosef: «Ga fel këmuna wa, bëŵer bësitik hi kën! ¹⁵ Me nangaxën đal kën reyand, eņo kën ri. Gër oŵac or Farawoņ, amun tebët na xarak axo yow ex na pere imejanak indewën iņ. ¹⁶ Daŵëninino ngëņ abat eņo yen. Wën bër kë bayi bën, eno cëni gër epëra. Mondako këmuna ri me nangaxën ba đal reya kën. Gër oŵac or Farawoņ, bëŵer bësitik hi kën, angëmëne an di ex na mondako!»

¹⁷ Ata mondako fëra babi bakey batas. ¹⁸ Yatir akey atasën, Yosef fel këbi: «Awël nde, mondako kën ri en bayixën bëbëngw. Wëno ayëda wa këmo yëdand Kaxanu! ¹⁹ Angëmëne đal dëņ kën reyand, bayilexo abat gër epëra. Wën bëjo yeyin enëbi mëlana eyamb yamb in bër gër oxun orewën bën, në edi ebi enjo eņ. ²⁰ Do mëlanağudëne imaŷe imejanak indewën iņ me nangaxën mëne đal ex eyeyan edewën el, do ata fo bayik an cës na.» Ata ri këni mondako. ²¹ Bën këni rexërend: «Enimin, biyi mbaņ wënan banëņone ar ebaŷër edebi an. Gayikwa awat dëņ bane watënde ang šëmu baņo ak, and baxo rend ebo kaŷënan endexëm aņ, bari biyi anëņo baxët baxe na. Mëņ wa šëmuraxën këbo mondako.» ²² Re ko Ruben: «Amun pel bana nde: “Këreno dinan na eñëņëna itox iņo!” Bari wën ane baxët bana. Gërëgako ecës edexëm el këbo bakaxënënd.» ²³ Ani nang bana mëne đek babi wëlënd Yosef, gayik and babi yeyanelind aņ, ala babi ñatelindërend. ²⁴ Ata Yosef nacëta këbi exo tesëgu. Bakaw ko ebi pelëra. Sana këņo Simewoņ do re ko eno mëla gër epëra oğës ođebën.

End omaŷi ond bobinëm bor Yosef eņ

²⁵ Yosef fel këbi bëriyenin bërexëm bën eni cël bële in gër ojabote od bobinëm. Fel këbi bête eni maš kodı ir ala kala in gër ojabote, do enëbi yël šëlafana. Bëriyenin bën ri këni mondako. ²⁶ Bobinëm bor Yosef xapëra këni ojabote od bële ok, lëbindëra kënebi opali ođebën ok do kwël ŵaŷi këni.

²⁷ Gër akwëndaya, abat fët ko jabote irexëm in eņo yëlağën ondës fali irexëm in. Ga fët ko jabote in, sëk ko kodı in yaņ. ²⁸ Ata fel këbi bobinëm:

«Awaš waš këne kodfi iram in, nekodfa ro gër jabote!» Ata ga šaran këbi, këbi rëgënenđ anjiŷ aņ, do këni wëkarënd: «Ine rixëra këbo mondako Kaxanu?»

²⁹ And fiat këni gër sëm irebën Yakob aņ, gër ebar ed Kanahaņ, sëfëtan këno ðek end sëkëgu këbi eņ. Re këni: ³⁰ «Asošan ar hik alëngw ar ebar an rexëraw këbo gë oxeŷ. Nagašan këbo mëne bëwer bësitik hi këmi, gër ebar edexëm. ³¹ Yaka këmo: “Dal këmi reyand, ami gi ex na bëwer bësitik! ³² Epëxw gë bëxi hi këmi ðek sëm imat fo, bari abat axo bo ex na. Imejanak in bayiwëk dorogë faba gër ebar ed Kanahaņ.” ³³ Mëņ yaka këbo: “Mondako këne riye me nangaxën ðal kën reyand. Abat këno seb ro gër ndam, enëbi mëlanaxën eyamb yamb in bër gër oxun orewën bën gayikwa anëka këbi rind enjo eņ. ³⁴ Do mëlanëgudëne imaŷe imejanak indewën in me maxën mëne ðal kën reyand, an gi ex na bëwer bësitik. Aņo fo këmun waš imaŷe indewën in, do en korënd en pandëra gër ebar edam ro.”»

³⁵ Ata fëtëra këni ojabote aņ, ala kala sëk ko imboto ind kodfi irexëm in. Ga wat këni kodfi ijo, yëdara këni bën ðek gë sëm irebën ak. ³⁶ Ata sëm irebën Yakob re ko: «Në endewën ke nemëranaxën ðek obaš oram ol! Yosef axo bo ex na, bëte Simewoņ axo bo ex na, do ŷandi këņun bëte ene kan Beņëšame! Wëno ke wëcanënd beņo ðek!» ³⁷ Ruben yaka ko: «Daŷidëbi bëtošan bëki bëndam bëņ, angëmëne ami bakalinëgu ex na! Kwëtënanële wëno, aye këmo bakaliw.» ³⁸ Yaka ko sëm: «Asëniwën axo ye na gë wën gayik abinëm ašës šës ko, do gabat bayi ko. Eņo gixënd ŷeŷ gër fëna, okoŷ od këmun xoŷën ok ke laŷ ga xor këne ako!»

43

End Beņëšame gër ebar ed Misëra eņ

¹ Barikan enjo eņ mokuma xuma bax gër ebar ed Kanahaņ. ² And faŷ këni eyamb yamb ed yëcëgu bani gër Misëra aņ, sëm irebën re ko: «Bakayin enëbo yëcënëgu tëkër eyamb yamb in.» ³ Yaka ko Yuda: «Alëngw ar ebar ed Misëra an, aye fel babo: “Angëmëne an tëfërëgu ex na gë abaŷe arewën, ala aņun tebëð na ene watëre.” ⁴ Awa angëmëne aŷa ŷa këy eyo teb mi tëfër gë abaŷe arebi, ašëla këmi šëla mi yëcënëgu eyamb yamb in. ⁵ Bari angëmëne ay ma ex na eyo teb mi ye gë mëņ, ami ye na ngëņ, gayik ala ajo are re ko: “Ala aņun teb na ene watëre angëmëne abaŷe arewën axo gi ex na gë wën.”» ⁶ Ata re ko Isërayel: «Inëŷa felaxën bano ala ajo mëne abaŷe arewën bayiwëk na? Wën wënan ke ðe!» ⁷ Yaka këni: «Yama mëņ ga wëkara këbo endeŷi eņ, do gë end gër ed xaniw këmi eņ nde. Awëka wëka këbo: “Ga ko liya nde bayi ko sorix irewën? Imaŷe icëxe nde šot këno na?” Biyi ayaka fo yaka këmi omëka odexëm ok. Axor nde xorëdomi mi nang mëne ata ko re: “Mëlanëgune abaŷe arewën!”»

⁸ Ata Yuda fel këņo Isërayel: «Faba, tebëlo Beņëšame mi tëfër gë wëno. Yelemi gë mëņ ga ŷandi ŷandi këbo ene bayiye bëbëngw, wëj, gë biyi, do gë oxun orebi oņ. ⁹ Wëno ex anëkona arexëm an, wëno këye wëkad endexëm eņ. Din ir din këmi wënan angëmëne ami maŷilinëgu ex na, angëmëne ami mašati ex na Beņëšame. ¹⁰ Nëkodfa biyi anëka bakar domi baki, kido abayo ðëpeli na.» ¹¹ Ata Isërayel, sëm irebën, re ko: «Gayikako mondako ex, eņo kën ri: cëlin gër bamote bandewën bebër gër ebar edebi elo ro bën, bebër këno fupaxënëx ala ajo: ogu onëngax, gë dingën, gë bebëlbamb, do gë ongërëša. ¹² Medfin nëmëc kodfi in: ir këno wašëx in, do gë ir kën yëcëraxënëgu in. Bakaliyin kodfi ir šël bani gër ojabote odewën

in. Bamat axaša xaša kēni. ¹³ Awa tēfērin gē abaŷe arewēn an, bakayin gēr ala ajo. ¹⁴ Kaxanu, mēņ ar xorēk beŷ dēk an, dīlexo gēr emēkw ed ala ajo axaŷēnan irewēn in. Do tebētudēleņun en maŷiw gē abaŷe arewēn ak, do gē Beņēšame ak! Wēno cēņ, angēmēne anemēran kēme nemēran wēn ošaš oram ol, nemēralexe.»

End ñambēran ind gēr iciw̄ ind Yosef eņ

¹⁵ Bosēñiw̄ bor Jakob w̄lali kēni bebēr kēno fupaxēnēx ala ajo bēn, bakali kēni kodī in nē bakanji baki, ang ŷap bax ak, do sēfēr kēni gē Beņēšame. Šēla kēni gēr ebar ed Misēra, do ģat kēni gēr Yosef. ¹⁶ And wat ko Yosef mēne gē Beņēšame ak yow kēni aņ, fel kēņo alēngw ar iciw̄ indexēm an: «Mēlalēbi bela bējo gēr iciw̄. Našēlēbi oyel do cemēranēxēyēbi. Gayikwa bela bējo gē wēno kēmi yambēra goyat.» ¹⁷ Asošan ajo ri ko end fel baņo Yosef eņ, w̄la kēbi gēr Yosef bēn. ¹⁸ And w̄la kēnēbi gēr Yosef bēn aņ, yēdara kēni do kēni rend: «Ga w̄law kēnēbo ako ro, end kodī ir w̄aš bani gēr ojabote odebi and yow bane añanar eņ ex dē. Aw̄lēn kēnēbo w̄lēn, enēbo tērara gē opali ak, do enēbo di okadēp!» ¹⁹ Ata yeyaneli kēno anēkona ar iciw̄ ind Yosef an gēr ebēt ed iciw̄. ²⁰ Re kēni: «Axwēn, tebanēlēbo. Biyi ayow yow bami amat gēr eyēc ed eyamb yamb. ²¹ Ga kēmi w̄aŷi, ģat kēmi gēr ed kēmi seyētand. Ga fētēra kēmi olēb orebi oņ, sēk kēmi ala kala ang w̄law baxo ak kodī ir yēcēraxēn ko in polo gēr jabote irexēm. Nēkod ga bakaliw kēmi kodī ijo. ²² Aw̄law w̄law kēmi kodī ir kēmi yēcaxēn eyamb in, gē ir w̄aš bani gēr olēb orebi in, biyi ami nang ex na ba noŷo w̄aš kēbo.» ²³ Yaka ko alēngw an: «Ñēmin, kēren yēdara na! Kaxanu, ar xwēn kēņun an, Kaxanu ar yata kēņo sorix irewēn an, w̄ašēk kodī ijo polo gēr ojabote odewēn. Kodī irewēn in, wēno axana xana kēme.» Ata ga fērētēgu kēņo Simewoņ, sēk kēbi na gēr iciw̄. ²⁴ Ala ajo w̄la kēbi lēf gēr iciw̄ ind Yosef. Yēl kēbi men oņ do nebara kēni osapar oņ. Yēl kēbi bēte opali ok er kēni yamb in. ²⁵ Yēpētēra kēni bebēr kēno fupaxēn Yosef bēn, šēnixēn kēno exo maŷiw goyat. Gayikwa afel fel banēbi mēne na gēr iciw̄ ind Yosef kēni yambēra. ²⁶ And ģatēgu ko Yosef aņ, fupa kēno gē bebēr w̄lanēgu bano bēn, do foxi kēni nēš gēr ebar gēr lēngw irexēm. ²⁷ Ata ga šēma kēbi, w̄ēka kēbi: «Sorix irewēn, axarēk ar felēra bane an, aye fo nde sebēgu kēno? Ga ko liyand nde bāyi ko?» ²⁸ Yaka kēno: «Xadēp irey in, faba irebi, aye fo sebēgu kēmo. Ga ko liya bāyi ko!» Ga rēngw kēni, foxi kēni. ²⁹ Ata ga rēnēta ko Yosef, wat kēņo Beņēšame, ar acēl amat gē mēņ an. Re ko: «Ajo nde ex imejanak indewēn ind fel bane iņ?» Baš ko: «Kaxanu yēlēlexi oβetak ol, Asēñiw̄n!»

³⁰ Yosef anēngan nēngan baņo gēr yomb irexēm ga wat kēņo ar acēl amat gē mēņ an. Ata ŷandi kēņo exo tes. Lil ko boxay nē aciw̄, do ko sesēxēnd. ³¹ And rēxasaw ko aņ, šanēgu ko, do ko xemēnarand kēdi ko ses. Re ko: «Dētīn ecemar el.» ³² Rētēn kēno mēņ pit. Rētēn kēnēbi pit bobinēm, pit Bēmisēra bēr bani yambērand bēn, gayikwa Bēmisēra bēn abani w̄a na eni yambēra andamat gē bērandēw̄ēra and Eber bēn, ašēba šēba babi. ³³ Bobinēm bor Yosef ŷēpara kēni gēr lēngw irexēm. ŷēpa ko pere ar ebax itošan ikarēnak an ang ŷapēk oxarēnak orexēm ak, felata ko imejanak iņ, ang ŷapēk ak. Ata kēni nēkondērēnd ga šaran kēbi. ³⁴ Yosef re ko enēbi yēlēra er rēdēn bano mēņ in. Edēt ed Beņēšame el xuca bax baņo ed ala kala el, dēk ang ebani ak. Mondako šēbēra bani xali ŷawēra kēbi.

44

End akalama and Yosef eņ

¹ Ga xucak eņo, Yosef fel kęno alęngw ar iciw̄ indexem an: «Cělłeral eyamb yamb in gēr ojabote od bela bęjo, ang kęni xor eni dębi ak. Bęte mašid kodi ir ala kala in gēr jabote irexem. ² Cělid bęte gēr jabote ir amejanak arebën an akalama and kodi andam aņ, do gę kodi ir yęcaxën ko eyamb yamb in.» Ata alęngw an ri ko ang fel baņo Yosef ak. ³ Nę ecan ijo, seb kęnębi mopęd gębēr bosęfiw̄ bor Yakob do kwěl kęni w̄aỹind gę opali odebën ok. ⁴ Ga kęni kęni šan angol aņ, ani ŋaw̄ bana pere, Yosef fel kęno alęngw ar iciw̄ indexem an: «Tęfęlębi bela bęjo eyębi tęraw. Mękayidębi: “Inew̄a w̄ašęnaxën kęno eņęņęnax ar rin kęņun enjekax an? ⁵ Ax gi ex na nde akalama and ko šębęraxęnęnd axwën aram aņ rekaw kęn? Ax gi ex na nde gę aņo ko šakixęnęnd? End ri kęn eņo, ax ye ex na!”»

⁶ Alęngw an ga sękęx kębi bobinęm bor Yosef, felęx kębi đek beņo. ⁷ Yaka kęno: «E faba, inew̄a kęy yęyanaxęnęnd mondako? Biyi ax męnd ex na mi di endako rako eņ, biyi okadęp odehy ok! ⁸ Elod gēr ebar ed Kanahaņ ga bakaliw kęmi wa kodi ir sęk kęmi gēr ojabote odebi in. Mondake cęņ kęmi xor mi deka kodi, ba kaņe, gēr iciw̄ ind axwën arey? ⁹ Faba, angęmęne akalama aņo nę ala sęk kęy na, awa męņ ar edaw̄ hi ko, do biyi kwęnayayidębo oxadęp!» ¹⁰ Yaka kębi alęngw an: «Awa gilex gęręgako dęņ, ang re kęn ak! Gēr ar kęme sęk yo, męņ kę hi xadęp iram in, do wën kwěl kęmun sebęd en ye.» ¹¹ Ala kala w̄ara ko fedali ko gēr ebar edębi edexem el, do fęt ko jabote in. ¹² Alęngw an ýana ko ocal ok gēr axaręnak, felata ko gēr abejanak. Sęk ko akalama aņ gēr jabote ir Beņęšame. ¹³ Ata ga wat kęni eņo, řesęra kęni banjęm bandebën baņ. Ala kala lębindęra kęno gašęxe fali irexem in, do baka kęni gēr angol.

End eyaka ed Yuda eņ

¹⁴ Yuda do gę bobinęm řiat kęni gēr iciw̄ ind Yosef. Ga sęk kęno na, foxi kęni gēr lęngw irexem dęxas in gēr ebar. ¹⁵ Ata węka kębi Yosef: «Inew̄a rixęn kęn eņo? An nang ex na nde męne ala ar ang węno ako awat kęme watęnd?» ¹⁶ Yaka ko Yuda: «Axwën, biyi ine kęmi xor mi de? Mondake kęmi yęyan? Mondake kęmi yax? Kaxanu šonętęk amena andębi aņ. Awa okadęp odehy hi kęmi, andamat gę ar xana kęy akalama andey an!» ¹⁷ Re ko Yosef: «Bętędęņ, ame di na eņo! Gēr ar xana kęme akalama fo kę hi xadęp iram in. Wën cęņ, maỹiyin aye fo gēr sorix irewën.»

¹⁸ Yuda sęka kęno Yosef, do re ko: «Tębanęle Axwën aram! Axara xara kęmi baxętęle mi pel emat. Kęreye koỹęn na węno xadęp irey in, gayikwa węj ang Farawoņ fo hi kęy! ¹⁹ Węj węka babo biyi okadęp odehy ok ba abęngw bayi ko faba irebi, ba imaỹe šot kęmo na icęxe.» ²⁰ Yaka kęmi: «Na bayi ko faba, mokař xar ko, do bęte imaỹe imejanak šot kęmo na, itošan ind ręw kęno gēr oxar orexem in. Ar acěl amat gę męņ an anemi nemi ko, do męņ gabat bayik gēr nęm, sęm moņan řian kęno. ²¹ Węj fel babo: “Męlanęgune, aỹandi ýandi ke mo wat.” ²² Yaka bami: “Awěl nde axwën, lęmęta ijo ani ŋaw̄ętaręnd na gę sęm. Angęmęne ašapęř šapęř kęni, sęm ata ko šęs!” ²³ Fel bayębo bęte: “Angęmęne imaỹe imejanak indewën in axo yow ex na gę wën, ala aņun tebęd na ene watęre gę węno.” ²⁴ And baka kęmi gēr faba irebi, xadęp irey aņ, sęfętanęx kęmo đek bend fel bayębo beņ. ²⁵ Faba irebi re ko: “Bakayin enębo yęcęnęgu tękęř eyamb yamb in.” ²⁶ Yaka kęmo: “Angęmęne ami tęfęř ex na gę imaỹe imejanak indebi in, ami kor na mi baka. Abaka kęmi baka, angęmęne gę imaỹe

imejanak indebi iņ sēfēr kēmi. Barikan ami korēf na mi watēr gē ala ajo angēmēne imaŷe imejanak indebi iņ axo gi ex na gē biyi.”²⁷ Re ko faba: “Anang nang kēn mēne alindawēn bētox bēki fo šotēn ke.²⁸ Iñanar iņ anem nem kēmo, do wēndan ke mēne emacar wānagētēra kēņo, xali dorō amo wat ex na!²⁹ Angēmēne ene kwēcēt bēte iņo ro, do eņo giw etēm gēr fēña, oxoŷ or kēmūn xoŷēn ol ke law̄ ga xar kēme ako.”³⁰ Gērēgako, mondake wa kēme baka wēno gēr faba, xarak ami tēfēr ex na gē lēmēta ir lēka kēņo mbaņ ijo in?³¹ Ata ko šēs sam exo wat mēne lēmēta in axo bo ex na. Biyi mbaņ kēmi wēndēra angēmēne faba irebi nē end oxoŷ or xoŷēn kēbo šēs ko ga xar ko ako!³² Gayikwa wēno xadēp irey in šanayak anēkona ar lēmēta an. Afel fel bamo: “Faba amena and din ir din kēmi wēnan angēmēne ami bakalinēgu ex na!”³³ Gērēgako, axwēn kēla tebēle me nēmba wēno oxadēp ol gēr ed ebax exo gi lēmēta ijo. Tebēlo lēmēta in eni maŷi gē bobinēm!³⁴ Wēno mondake kēme xor me baka gēr faba angēmēne lēmēta in axo gi ex na? Kēreme wat na wa kata ind kēņo wēcan faba iņ!»

45

End ekwitar ed Yosef eņ

¹ And ñata ko Yuda aņ, Yosef dek ŷēm baņo ongwēn oņ gēr bangēs, ogēs od dek bēriyenin bērexēm. Ata xeŷ ko: «Wēn dek canin!» Ariyenin gabatak ax bayi bana na gē Yosef and xwitar kēni gē bobinēm aņ. ² Ga ko ses kēno wēlēnd Bēmisēra bēn xali gēr eyang ed Farawoņ. ³ Yosef fel kēbi bobinēm: «Wēno ex Yosef! Faba ga ko liya nde bayi ko?» Barikan, bobinēm ga yēbura kēbi, sēkwan kēni eno yaka in ga fabēr bani gē mēņ. ⁴ Re ko bēte Yosef: «Axara xara kēmūn tēkawēne tan.» And sēka kēno aņ, re ko gašēxe: «Wēno ex Yosef, abaŷe arewēn an, ar fan bano do wēlaw kēno bēr yēc bano bēn ro gēr ebar ed Misēra an. ⁵ Gērēgako, kēren yēdara na, do kēreņun cena na ba ine fanaxēn bane. Gayikwa eni pexaxēn bela lēngwalixēnēgu ke Kaxanu.» ⁶ Yosef fel kēbi bēte: «Bēniy bēki xucak elod ga ŷanak enjo eņ gēr ebar ed Misēra. Bēte bēniy bēnjo bēnd kē yowēnd bēņ, ala ax ñandēra na, ala ax kanara na. ⁷ Kaxanu wa lēngwaligu ke ex bayixēn enēng endēbi eņ gēr ebar elo ro, do ene bayixēne bēbēngw. Mēņ wa racēt kēbo gē panga itēm. ⁸ Enimin, Kaxanu lawēnēgu ke ro, ax gi ex na wēn. Mēņ ri ke hi kēme sēm ir Farawoņ, alēngw ar gēr iciw̄ indexēm, gōfērēner ir dek ebar ed Misēra in. ⁹ Marayin en baka yaņ gēr faba. And kēn ñat aņ, deydēn ga re ko asēñix Yosef: Kaxanu ri ke alēngw ar dek ebar ed Misēra el. Cēlaw gēr ndam ro, kērey pērēraw na. ¹⁰ Gēr ebar ed Gošen kēy ŷēpati, do mondako kēne sēkare wēj gē wēno, gē bosēñix, gē ejix bēn, gē obeci ol, gē opeŷ ok, gē oxey ol, gē ogelemba ok, do gē dek bebēr xwēn kēy bēn. ¹¹ Ro wēno kē ŷana exi yēlēnd er kēn liyaxēn wēj, gē bēr iciw̄ indey in, do er xwēn kēy in, gebatak ax nemi na. Gayikwa bēniy bēnjo bayik bēnd gē enjo bēņ.»

¹² Yosef re ko bēte: «Awat kēn watēnd gē bangēs bandewēn baņ. Do Beņēšame, ar acēl amat gē wēno an, awat ko watēnd gē bangēs bandexēm baņ, mēne wēno dēņ kēņun felērand. ¹³ Tēfētānēxēdēno faba dek enjaran end šot kēme ro gēr ebar ed Misēra eņ, do gē dek bebēr wateli kēn bēn. Awa marayin eno mēlaw ro faba.»

¹⁴ Ata wēga kēņo gēr egēla Beņēšame, ar acēl amat gē mēņ an, kēni sesēnd mēņ do gē Beņēšame. ¹⁵ Gē otes fo wēgara kēbi dek bobinēm. And xofētār kēni mondako aņ fo, xor bani bobinēm eno yeyaneli.

End orëfa or Jakob gër ebar Misëra eņ

¹⁶ Ata wëlik gër eyang ed Farawoņ mène bobinëm bor Yosef ñatëguk. Farawoņ do gë bër eyang edexëm bën nëngan këbi. ¹⁷ Farawoņ fel këņo Yosef: «Pelëläbi bobinëx mondako kën ri: dëbindërayinëbi opali odewën ok, en bakaxën gër ebar ed Kanahaņ. ¹⁸ Medëgunëbi sorix, do gë dek bër oxun orewën bën, do mëlawënëbi ler gër ndam ro. Ayël këmun yël gër ed yek nëmëc ro gër ebar ed Misëra. Wën kë ýana ex yambënd bebër nëngak nëmëc gër ebar elo ro bën. ¹⁹ Wëj fana këmi eyëbi pel: Medëyin ocaret ro gër Misëra, enëbi mëlaxënëgu bolindawñ borewën, gë oxun orewën oņ. Mëlawëno bëte sorix irewën, dëfawën ro! ²⁰ End bebër kën sebëraw eņ, këren yëlarand na gayik er yek nëmëc ro gër Misëra in wën kë xwën.»

²¹ Bosëñiñ bor Isërayel ri këni mondako. Yosef yël këbi ocaret ang fel baņo Farawoņ ak. Yël këbi bëte ocëlafana eni yambëx gër fëña. ²² Yël këbi ala kala acud angașax. Yël këņo Beņëșame batama okeme otas band kodï, do gë facud bangașax banjo. ²³ Ata Yosef lawëneli këbi gër sëm, opali epëxw od lëbindëra banëbi bebër nëngak nëmëc gër ebar ed Misëra bën, do gë opali onëm epëxw od lëbindëra banëbi bële, gë mburu, do gë bebëyamb yamb. Bebijo bax šëlafana ir ko rixënëgu Jakob ñamana irexëm in. ²⁴ Ga xani këni oñe oņ, Yosef fel këbi bobinëm: «Kërenun takërëx na de gër fëña!»

²⁵ Mondako xani bani na gër ebar ed Misëra do ñat këni gër ed Kanahaņ, gër Jakob, sëm irebën. ²⁶ Fel këno Jakob: «Yosef ga ko liya bayi ko, axo cës ex na. Mëņ ex alëngw ar ebar ed Misëra an!» Barikan Jakob ýoweỹ aņo gi bana gayik axo ma bana end bano felënd eņ. ²⁷ Sëfëtandëra këno dek bënd felëgu babi Yosef beņ. Wat ko ocaret od lawëneliw baxo Yosef eno mëlaxën ok. Ata sëm irebën Jakob fuņara këņo gër onden ondexëm. ²⁸ Isërayel re ko: «Gwac ex go! Asëñiñwën Yosef ga ko liya bayi ko! Yeleme mo watëgu ñamana me cësaxën!»

46

End ekofëtar ed Jakob do gë Yosef eņ

¹ Awa Isërayel barëra ko ngwa dek bebër xwën ko bën, do xani ko ond gër Misëra oņ. Hat ko gër Berëșeba do rix ko ocađaxa eņo calexën Kaxanu, ar yata këņo sëm Isak an. ² Ata Kaxanu felëra këņo Isërayel gëmëd në lakeli. Wac këņo: «Jakob! Jakob!» Yaka ko mëņ: «Woy!» ³ Re ko Kaxanu: «Wëno ex Kaxanu, Kaxanu, ar yata këņo sorix an. Kërey yëdara na ga këy šëland ako gër ebar ed Misëra, gayikwa fën këmëni šënanëgu bërändëwëra andey bën, xali eni gi bulunda isëm. ⁴ Wëno alaņëta këmi laņëtand gër ebar ed Misëra. Bëte wëno fo këbi nëcëtëguđ bërändëwëra andey bën. Yosef kë bakali bangës bandey baņ gë ataxan andexëm aņ, yatir këy šës.»

⁵ Jakob xani ko na gër Berëșeba. Bosëñiñ bor Isërayel wëla këno sëm irebën, gë bësoxari bërebën ak, do gë oxun orebën ak dek, gër ocaret od yëlëgu babi Farawoņ enëbi mëlaxën ok. ⁶ Fac kënëbi bëte oyel ol, do gë bebër šotëra bani gër ebar ed Kanahaņ bën. Jakob do gë bërändëwëra andexëm bën mondako rëfa bani gër ebar ed Misëra. ⁷ Awëla wëla baxo gër ebar ed Misëra dek andëwëra andexëm aņ: bosëñiñ, gë bobiwñ, do gë bër ebax ejiñ edexëm bën, bëtoșan bëņ do gë bëtoxari bëņ.

End ekun ed Jakob eņ

⁸ Mondako bax omac od bosēñiŵ bor Isērayel bor ye bax gēr ebar ed Misēra bēn: Yakob do gē bosēñiŵ. Itošan iñanar ind Yakob iṅ: Ruben. ⁹ Bosēñiŵ bor Ruben: Enok, gē Palu, gē Hesēroṅ do gē Karēmi. ¹⁰ Bosēñiŵ bor Simewoṅ: Yemuwel, gē Yamin, gē Oxad, gē Yakin, gē Tēsowar, do gē Sawul, asēñiŵ ar asoxari abēkanahaṅ an. ¹¹ Bosēñiŵ bor Lewi: Gerēšoṅ, gē Kehat, do gē Merari. ¹² Bosēñiŵ bor Yuda: Er, gē Onan, gē Ŝela, gē Peres, do gē Sera. Barikan, Er do gē Onan anēka šēs bani amēd aṅo gēr ebar ed Kanahaṅ. Bosēñiŵ bor Peres: Hesēroṅ do gē Hamul. ¹³ Bosēñiŵ bor Isakar: Tola, gē Pufa, gē Yob, do gē Ŝimēroṅ. ¹⁴ Bosēñiŵ bor Sabuloṅ: Sered, gē Eloṅ, do gē Yahēlel. ¹⁵ Bēn ex obaš or Leya ol, bētošan bēṅ, do gē Dina, itoxari iṅ. Bēn ex bēr rēwēn kēṅo Leya Yakob gēr ebar ed Padaṅ-Aram bēn. Bēn ex bosēñiŵ do gē bobiw, dek ang ebani ak: bēn dek, bela ofēxw osas gē bēsas.

¹⁶ Bosēñiŵ bor Gad: Tēsifiwoṅ, gē Hagi, gē Ŝuni, gē Etēsēboṅ, gē Eri, gē Arodi, do gē Areli. ¹⁷ Bosēñiŵ bor Aser: Yimēna, gē Yišēfa, gē Yišēfi, gē Beriya, do gē Sera, imaṅe itoxari indebēn iṅ. Bosēñiŵ bor Beriya: Eber do gē Malēkiyel. ¹⁸ Mondako hi bani obaš or rēw banēbi Yakob do gē Silēpa ol, xadēp isoxari ir yēl baṅo Labaṅ abiŵ Leya in. Bēn ex bēr rēwēn kēṅo Silēpa Yakob bēn: bēn dek, bela epēxw gē bēcongabat.

¹⁹ Bosēñiŵ bor Rašel, alindaŵ ar Yakob: Yosef do gē Beṅēšame. ²⁰ Bosēñiŵ bor Yosef, bēr rēw kēnēbi gēr ebar ed Misēra gē alindaŵ Asenet, abiŵ ar Poti-Fera, ašadaxan ar edaš ed On bēn: Manase do gē Efērayim. ²¹ Bosēñiŵ bor Beṅēšame: Bela, gē Beker, gē Ašēbel, gē Gera, gē Nahamaṅ, gē Ehi, gē Roš, gē Mupim, gē Hupim, do gē Arēd. ²² Bēn ex bēr rēwēn kēṅo Rašel Yakob bēn: bēn dek, bela epēxw gē bēnax. ²³ Asēñiŵ ar Dan: Hušim. ²⁴ Bosēñiŵ bor Nefētali: Yatēsel, gē Guni, gē Yetēser, do gē Ŝilem. ²⁵ Bēn ex obaš or rēw kēnēbi Yakob do gē Bila, xadēp isoxari ir yēl baṅo Labaṅ Rašel ol: bēn dek, bela bēcongēbēxi.

²⁶ Bēr sēfēr bani gē Yakob gēr ebar ed Misēra do hi bani bērandēwēra andexēm bēn er hi bani bēn dek bela ofēxw ocongebat gē bēcongabat. Xarak, bolindaŵ bor bosēñiŵ ala abi pēn bana. ²⁷ Gē bosēñiŵ bor Yosef bēr rēw kēnēbi gēr ebar ed Misēra bēn: bela bēxi. Er hi bani ekun ed Yakob el dek, bela ofēxw ocongoxi bēr yow bax gēr ebar ed Misēra.

End Yakob gēr ebar ed Misēra eṅ

²⁸ Yakob lawēn kēṅo Yuda gēr Yosef, eṅo pelēx exo dēngwa gēr Gošen, eṅo kacax fēn. Ata Yakob do gē odexēm ḡat kēni gēr ebar ed Gošen. ²⁹ Yosef wēf ko šaret irexēm in, do ye ko yaṅ gēr Gošen, gēr ekaca ed sēm Isērayel. Sam ga šanayaw ko, Yosef wēlēn kēṅo sēm, wēga kēṅo bēxiḡ gēr egēla, do ses ko xali gēr egēla edexēm. ³⁰ Ata Isērayel fel kēṅo Yosef: «Ecēs fo bayi ke gērēgako, gayikako awat wat kēme mēne ga kēy liya dēṅ bayi kēy!» ³¹ Ga xucak eṅo, Yosef ga kēni felar gē bobinēm do gē bēr ekun ed sēm bēn, re ko: «Aye kēme ye mo tēfētandērax Farawoṅ. Afel kēmo fel: “Bēmaṅe bēndam bēṅ, do gē dek ekun ed faba el, anēka ḡatēgu kēni gēr ndam ro, ga xaniw kēni gēr ebar ed Kanahaṅ. ³² Bēxadac bēr obeci, gē opeṅ, gē oxey, do gē ogelemba exēni. Bēxwēl bēr oyel exēni, do awēlaliw wēlaliw kēnēbi oyel orebēn ol, do gē dek bebēr xwēn kēni bēn.” ³³ And kēṅun wāc Farawoṅ, do eṅun mēka ba ine ex andiyen andewēn aṅ, ³⁴ yakayidēno: “Biyi okadēp oday ok, bēxwēl bēr oyel hi kēmi. Aniyan andēbi aṅ ex ekwēl ed oyel, ang ebani bēxarēk bērebi ak.” And kēn yeyan

mondako aṅ, ata këṅun fel en dëg gër ebar ed Gošen. Gayikwa Bëmisëra bën mbaṅ şus këni ekwël ed oyel el hi këni opeỹ nde, hi këni obeci nde.»

47

¹ Yosef ye ko kwël eno tēfētandërax Farawoṅ. Ga ñat ko, re ko: «Faba do gë bëmaṽe bëndam bën anëka ñatëgu këni ga xaniw këni gër ebar ed Kanahaṅ. Awëlali wëlaliw kënebi opeỹ ok, gë obeci ol, gë oxey ol, do gë dek bebër xwën këni bën. Gër ebar ed Gošen ñatëgu këni.» ² Bëmaṽe bënjo bëndexëm fel babi eno daṅëta, ebi watëgu Farawoṅ. ³ Ata Farawoṅ wëka këbi bobinëm bor Yosef: «Ine ex wa andiyen andewën aṅ?» Yaka këno: «Biyi okadëp odey ok, bëxwël bër obeci do gë opeỹ hi këmi, ang ebani bëxarëk bërebi ak.» ⁴ Fel këno bëte Farawoṅ: «Oliyer yow këmi ro gër ebar edewën. Ondës ax bo ex na ond këni yamb obeci ol do gë opeỹ odebi ok, gayikwa eno en mbaṅ yëkak gër ebar ed Kanahaṅ. Gërëgako, axara xara këmi, tebëlëbo mi ñëpa gër ebar ed Gošen.» ⁵ Farawoṅ fel këno Yosef: «Sorix gë bobinëx, gër ndey ro ñatëgu këni. ⁶ Misëra in dek, gër otaxan odey ex. Kwëtëlëbi sorix gë bobinëx gër ed xurik ex ye. Dëgëlexëni gër ebar ed Gošen. Angëmëne gër enga endebën na fo exëni bër gapak, dilëbi bëlëngw bër bëxadac bër oyel oram.»

⁷ Yosef wëla këno bëte sëm Yakob gër Farawoṅ eni nangër. Ga këni şëmar, Yakob, şalen këno Farawoṅ. ⁸ Ata Farawoṅ wëka këno Yakob: «Bëniy bënjëgwe wa şot këy?» ⁹ Yakob yaka këno Farawoṅ: «Ang nëkak aniyen and wëno ar kë yëparand ang aliyer fo gand ed këme ye yo, asëk sëk ke de bëniy këme gë ofëxw osas. Bëniy bënd aniyen andam bëno ax ñëmb ex na do ax ye ex na ang bënd bëxarëk bëram ak ado ga bani yexërand bën bëte ang bëliyer fo.» ¹⁰ Yakob şalen këno gaşëxe Farawoṅ, do kwël şapër këni gë Farawoṅ.

¹¹ Yosef xwët këbi sëm gë bobinëm gër ed xurik ex ye, gër ebar ed Misëra, gër ebar ed Ramëses, ang fel baṅo Farawoṅ ak. ¹² Yosef babi yëlënd eyamb yamb in sëm, gë bobinëm, do gë dek oxun orebën oṅ, ang yëmb bani ak.

End andiyen and Yosef en

¹³ Eyamb yamb dëṅ ax bayi bana gër ed ex yo gër ebar ed Misëra, gayik eno en mokuri xuri bax. Hik gër Misëra, hik gër ebar ed Kanahaṅ, bela bën afişëra fişëra bani eno en. ¹⁴ Ata Yosef xana ko dek kodî ir gër ebar ed Misëra in, do ir gër ebar ed Kanahaṅ in, ir bani yëcaxënënd eyamb yamb in. Wëxëta ko gër eyang ed Farawoṅ. ¹⁵ And faṽ këni kodî Bëmisëra do gë Bëkanahaṅ aṅ, Bëmisëra bën ye këni gër Yosef, do re këni: «Yëlëlëbo eyamb yamb in! Ba mi cës ogës odey nde yandi ki, gayikako kodî aḃo bo ex na?» ¹⁶ Yaka këbi Yosef: «Mëlawënëbi oyel orewën ol enëbi nëmb gë eyamb yamb, gayikako kodî ax gi ex na.»

¹⁷ Ata wëlaraw kënebi oyel orebën ol gër Yosef, do mëṅ yël këbi eyamb yamb in. Oyel olo nëmb banëbi: opanac, gë obeci, gë opeỹ, gë oxey do gë opali. Yosef yëlëra këbi eyamb yamb in aniy aṅo gayik anëmb banëbi nëmbënd oyel orebën ol xali faṽ kënebi dek. ¹⁸ And xucak aniy aṅo aṅ, bakaw këni gër ndexëm. Re këni: «Axwën, biyi ami con na mëne anëka faṽ këmi kodî in. Bëte oyel orebi ol, wëj xwën këbi. Er bayi këbo wayët mi yëlaya biyi dëṅ, do gë owar orebi oṅ. ¹⁹ Ogës odey nde këmi şësëra do mi tebëta owar orebi oṅ? Yëcëlëbo gë owar orebi ak, mi cotaxën er këmi yamb in. Kwënëlebo Farawoṅ biyi gë owar orebi ak. Yëlëlëbo benëda bënd këmi yandëraxën, mi bayixën bëbëngw, ata fo bayik ami cësëra na, do owar orebi oṅ ax cenëkëra na.» ²⁰ Ata Yosef mondako yëcën baṅo

Farawoņ đek owar or gër Misëra oņ. Bëmisëra bën fan baņo ocënga odebën ok, gayik enjo eņ mokuri xuri bax. Farawoņ, elod amëd aņo xwën ko ebar ed Misëra el. ²¹ Ata rëfalira këbi bulunda in gër ßangol, ga ýana ko bebët íbat ñata ko bebët ijo đek ebar ed Misëra el. ²² Barikan Yosef axo ýëc bana owar or bëßadaxan oņ gayik apela ýëgw baxo na Farawoņ mëne kërexo ýëc na. Gë er re baxo enëbi ýëlënd in fo bani liyand, mëņ ßayik ani panaxën bana owar orebën oņ.

²³ Yosef fel këbi bulunda in: «Anëka ýëc këmun gë owar orewën ak, doro doro Farawoņ xwën këņun. Kanayin enedá eņ en nedëx gër ocënga. ²⁴ And kën xanara eyamb aņ, tëyiyindën, do acariya anjoxën kala, Farawoņ xwënëk. Mëxwëtayindën mar er xana kën in en di benedá, do mar enëbi đëbaxënënd bër gër bëciw bëndewën, do gë oxun orewën bën.» ²⁵ Yaka këni Bëmisëra bën: «Axwën, anëka fexën këyëbo. Gayikako oyekax oreý ol wásin këyëbo, awa wa këbi mi gi okadëp od Farawoņ.» ²⁶ Ata acariya and ri baxo Yosef aņo ßayik xali doro gër ebar ed Misëra: ecoxën ed er ex yo, Farawoņ xwënëk. Owar or bëßadaxan oņ fo ßayik axo kwën bana Farawoņ.

End ßapela ßapelatar ßand Jakob eņ

²⁷ Isërayel do gë bërändëwëra andexëm bën ýëpa këni na gër ebar ed Misëra, gër Goßen. Ýëcëra këni owar, rëw kënebi obaß oranjëm, do kwël đëņ këni šënarënd xali ýëmb këni mbaņ. ²⁸ Jakob liya ko bëniý epëxw gë bënjongëbëki gër ebar ed Misëra. Mondako sëk baņo bëniý këme gë ofëxw onax gë bënjongëbëki.

²⁹ Ga nang ko mëne anëka kë saxëgund ecës edexëm el, Isërayel wác këņo asëñiw Yosef, do re ko: «Angëmëne añan ñan këye, đilaliw ataxan andey aņ gër emef endam. Axara xara këmi, đëkayayid šenene end këmi felënd eņo: këreye mëxwëtađ na ro gër ebar ed Misëra! ³⁰ And këmi ßar gër ecës gë bëxarëk bëram aņ, nęcëtidëne ebar ed Misëra el, do mëlayidëne eye mëxwëtax gër ýëg irebën.» Ata yaka ko Yosef: «Ari këme ri end fel këye eņo.» ³¹ Re ko bëte Jakob: «Awa yaşarël.» Yosef yaşar ko. Ata Isërayel foxi ko gand ogaf od angaw andexëm.

48

End obaß or Yosef eņ

¹ Ga xucak eņo, fel këno Yosef mëne sëm ašëxwëra ex. Ata wëla këbi bosëñiw, Manase do gë Efërayim, gër ed laki baxo. ² Fel këno Jakob: «Asëñix Yosef anëka yow ko đe exi nëkon.» Isërayel xemënara ko xali xani ko, do ýëpa ko gër angaw andexëm. ³ Jakob fel këņo Yosef: «Kaxanu, mëņ ar Fangak an, šanayaxën baxe gër Lus, gër ebar ed Kanahaņ, do ýël ke obetak ol. ⁴ Er fel baxe: “Ar gë obaß oranjëm ri këmi, wëno këbi šënandëra xali. Bëte wëno ki ri axarëk ar amara and obulunda odanjëm. Ayël këmeni ýël bërändëwëra andey bën, and këy xuca wëj aņ, oxwën or din ir din or ebar elo ro ol.” ⁵ Gërëgako bëtoşan bëki bënd šotëli këyëbi ro gër ebar ed Misëra damana me đëfaxënëgu gër ndey ro bëņo, wëno xwën këbi. Efërayim, do gë Manase, wëno xwën këbi, ang xwën këmeni Ruben do gë Simewoņ ak. ⁶ Angëmëne obaß ošëxe rëw këyëbi na bëte, ani gi na oram. Bën paß gë Efërayim do gë Manase këni bëteliđ eram in. ⁷ And ñatëgu këme gër ebar ed Kanahaņ, ga xaniw këme gër ed Padaņ aņ, lap këmo norix Raşel gër fëña, damana me ñataxën gër Efërata, gër Betëlexem.» ⁸ And wat këbi odëmëta od Yosef aņ, Isërayel wëka ko: «Nobën ex wa

bëjo?» ⁹ Yaka ko Yosef: «OĦaġ or yël ke Kaxanu ro gër ebar ed Misëra ol ex.» Re ko bëte Yakob: «Këla tëkaliwëyëbi gër ndam ro, mëni karanaxën obetak ol.»

¹⁰ Oxar ol anëka dëņ baņo ŝotand Isërayel, axo bo bana ga ko watëra ŝenene. Yosef sëkali këbi bosëñiŵ gër Yakob. Ga lëk këbi, nëyaya këbi njęs gër emëkw edexëm, do ŵega këbi. ¹¹ Ata Isërayel fel këņo Yosef: «Wëno abame yëla na awat këme wat gaŝëxe dëxas irey in, Ħarikan Kaxanu anëka ŵasin ke bëte andëwëra andey aņ!» ¹² Yosef fedali këbi odëmëta odexëm od ebox gër olëkëna or sëm ok, do foxi ko eyiŷ el njęs gër ebar. ¹³ Ga xani ko, las këbi tak oki, Efërayim gë ataxan and liŵ aņ, do gand ŝame ir Isërayel, Manase gë ataxan and ŝame aņ do gand liŵ ir Isërayel. Yosef sëkali këbi mondako gër sëm. ¹⁴ Ħarikan Isërayel nëmbëndër ko otaxan ok: xwët ko ataxan and liŵ aņ gër gaf ir Efërayim, xarak mëņ ebox lëmëta iĦeja in. Ataxan and ŝame aņ, xwët ko gër gaf ir Manase, lëmëta iŷanar ir Yosef in. ¹⁵ Ata Yakob këņo xaran obetak ol Yosef ko rend:

«Kaxanu, mëņ ar babi laņëtarand bëxarëk bëram an, Abëraxam do gë Isak,

Kaxanu, mëņ ar ebox nand ex yo axadac aram xali doru an,

¹⁶ Mëņ ar ex Meleka ir racët ke gër eñëņënax end ex yo an, yëlëlebi obetak ol odëmëta oko!

Bën macindëlenëbi gë oŵac oram ol,

gë omac od bëxarëk bëram Abëraxam do gë Isak ok.

Bërandëwëra Ħandëbën bën,

ñëmbërexëni xali eni Ħeñëta đek ebar edeĦën el!»

¹⁷ Yosef ga wat ko mëne sëm ataxan and liŵ aņ xwët ko gër gaf ir Efërayim, ŝus ko eņo. Rëxët ko ataxan and liŵ and sëm aņ gër gaf ir Efërayim exo kwëtaxën gër gaf ir Manase. ¹⁸ Yosef fel këņo sëm: «Ali faba, ax gi ex na mondako! Ajo ro wa ex lëmëta iŷanar in. Kwëtël ataxan and liŵ andey aņ gër gaf irexëm.» ¹⁹ Ħarikan sëm Ħëp ko, do re ko: «Anang nang këme asëñiŵën, anang nang këme. Mëņ bëte Ħulunda isëm ko hi, mëņ bëte angwëlik ko hi. Ħarikan lëmëta iĦeja in kë xuri ex gi angwëlik, do andëwëra andexëm aņ amara and Ħenëņg Ħendanjëm kë hi.»

²⁰ Ata Yakob mondako ŝalendëra babi yatijo ga ko re:

«Bërandëwëra and Isërayel bën mondako këni ŷana eni calendërend:

“Kaxanu yëlëlexi obetak or Efërayim do gë Manase ol.”»

Ata Yakob mondako lëngwën baņo Efërayim gër Manase. ²¹ Isërayel fel këņo Yosef: «Wëno gogo këme ŝës, Ħarikan Kaxanu gë wën ko Ħayi. Abakali këņun Ħakali gër ebar ed bëxarëk bërewën. ²² Wëno cëņ, anëka ŝetëgu këmi ebar nëmëc ed Ħobinëx gër Siŝem. Bërandëwëra and Amor bën xan këmëni gë duxuma iram in, do gë atumb andam aņ.»

49

End ofelar or Yakob do gë bosëñiŵ eņ

¹ Akey amat, Yakob ga ŵac këbi bosëñiŵ, re ko:

«Macëregun mun nangëñaxën ala kala er këņo hi ecan-ecan in.»

² «Ħarëregun ene Ħaxët wën bosëñiŵ Ħor Yakob!

Ħaxëtino Isërayel, Ħaxëtino sorix irewën!

³ Ruben, wëj ex itoŝan iñanar indam in,

wëj ex odëwëreŵën oñanar od ojaŵ odam ok,

wëj nëmëca këbi Ħobinëx gaf in, ojaŵ ok

do gë or gapak ol,

4 Ola orey ol ang oÿëm fo ex,
 ßari ami yël ex na olëngw ol,
 gayikwa yaņ gër angaŵ and sorix ßët bay,
 angaŵ andam aņ ßuyarën këy
 ga ßët bay gër asoxari aram.»

5 Simewoņ do gë Lewi, ßër acël amat exëni,
 angwëlëra andebën aņ, ang oÿënga or emer fo ex.

6 Wëno ami ßar angwëlëra and edi ed eñëņenax elo aņ,
 ame dïl na gër amara andebën!

Gayikwa në end oxoÿ orebën lawëra kënëbi ßela,
 do në end owër orebën sawëra kënëbi oxey or ßela.

7 Kata fo ex oxoÿ orebën ol, gayik or gë axaÿënan këm ex!
 do kata fo ex owër orebën ol,
 gayikwa xodux fo ex!

ßërandëŵëra ßandewën ßën așapëreli këmëni șapëreli șit gër ßulunda ir
 Isërayel,

ayic këmëni yic eni dëgëra đek ebar ed Isërayel el.

8 Wëj cëņ Yuda, ayas këni ÿana eni yasënd ßobinëx,
 ataxan andey aņ gër eporëfor ed ßërangoyëra andey kë hi,
 oßaș or sorix ol afoxi këni ÿana eni poxind gër lëngw irey.

9 Yuda yëraņ ißeja hi këy!

Gër emaÿi edey këy ßakawënd and yambëgu këyo emacar aņ,
 aßaf këy ßafënd, alaki këy lakind,
 ang yëraņ inëm fo: noÿo këņo xanin?

10 Acët and owun aņ, laņ kë ßayi gër ekun ed Yuda,
 Acët and olëngw aņ, laņ kë ßayi gër ßërandëŵëra andexëm,
 xali exo űatëgu Șilo, ar xwënëk an,
 do eno kwëtaxën ßenëng ßend ßela ßeņ.

11 Axap këņo ÿana eņo kapënd fali irexëm in lëf gër andëđa and reseņ,
 axap këņo ÿana eņo kapënd atox and fali inëm aņ në atëx and reseņ.

Acud andexëm aņ ko ÿana exo neßënd gë ngoy in,
 anjëm andexëm aņ ko ÿana exo neßënd gë omen od reseņ ok.

12 Ngoy in kë ÿana ex ßarëñënd ßangës ßandexëm ßaņ,
 omër kë ÿana ex peșënënd oÿënga orexëm oņ.

13 Sabuloņ kë lëg ler gër obëņa od ßangwëngw,
 gër ed kë ÿana ex kwëșand okuluņ,
 do ebar ed ko xwën el, aňat kë ñat xali gër ed Sidoņ.

14 Isakar mëņ cëņ, fali ir gë ojaŵ hi ko,
 alaki ko lakind mërëxand ir ßakece.

15 Awat wat ko mëne gër ed ko seyëtand anënga nëngak, do ebar enëngax
 ex.

Aŵa ŵa ko eno kap exo đëbixën esibax,
 aŵa ŵa ko exo diyenind ang xadëp fo.

16 Dan këbi ÿana ebi kitind ßulunda irexëm in,
 ang enëng emat end Isërayel fo.

17 Dan er hi ko ang andën and në fëña fo,
 ang ekifoxifo ed në lec fo,
 gër osak këņo ñatënd fanac in

exo đatixën gë eyiÿ el ar ÿëpaxën këņo an.

18 (Axwën, ayar këme yarënd apexa andey aņ!)

19 Gad mëņ cëņ, enga end ßërek ßëxeÿax këņo ŵereli,
 ßarikan aŵer ko ŵer xali ebi kor, do ebi űŵay!

- 20 Gër ebar ed ko xwën Aser,
eyamb el ax gi na mopaỹ,
mëŋ kë ýana ebi dëband bemun beŋ.
- 21 Nefëtali ang ebëjare ed kë radërand fo hi ko,
oyeyan oyekax ko ýana exo yeyanënd.
- 22 Yosef mëŋ cëŋ, ang atëx and kë rëwënd fo hi ko,
ang atëx and lëgëk ler në añësa and men fo hi ko,
benini bendexëm beŋ yabët kece in kë lefënd.
- 23 Aýanaxën ýanaxën këno,
do awan wän këno gë opës odebën ok,
gë opës odebën ok wän këno bërangoyëra andexëm bën.
- 24 Barikan atumb andexëm aŋ ax yëlora ex na,
onëxar orexëm oŋ bayik ŋwac-ŋwac.
Paß gë otaxan od ar fangak ok,
ar këŋo yëlënd panga Yakob an (ar ex Axadac, do Angaỹ and Isërayel an).
- 25 «Paß gë Kaxanu, ar yata këŋo sorix an (gilexo angwak andey aŋ)!
Ar Fangak an, yëlëlexi obetak ol,
obetak or yaŋ gër orën ol,
obetak or gëd ebar ol,
obetak or gër obër,
do gër acël and asoxari ol!»
- 26 «Obetak or xaran ki sorix ol,
nëmëcak obetak or gër osënd or angwën ol,
or gër bëtënd bënd akarëk ol.
Obetak olo, gilex gër gaf ir Yosef,
gil ex gër egor ed ar hik emun end bobinëm an!»
- 27 «Beŋësame mëŋ cëŋ, yëlemu ixeyax hi ko,
gëbër këŋo yambënd emacar end lawĩ këŋo eŋ;
genëka, ebi cetëra er šotëgu ko in.»
- 28 Bosëniw bor Yakob ex bëxarëk bër benëŋ epëxw gë beki bend
Isërayel beŋ. Bendey beŋo felëra babi sëm irebën and babi xaran obetak
aŋ, ala kala gë obetak orexëm pit.

End ecës ed Yakob eŋ

- 29 Ga xucak eŋo, Yakob fel këbi bosëniw: «Wëno gogo këme šës.
Mëlayidëne ene mëxwëtax gër ýeg ir wëxëta kënebi bëxarëk bëram, gër
oxel or gër ošënga or Efëroŋ, arandëwëra and Het an, 30 gër oxel or gër
ošënga or Makëpela, ler gër Mamëre, gër ebar ed Kanahaŋ, ošënga or yëc
ko Abëraxam gër Efëroŋ, arandëwëra and Het an, gër ošënga or xwën ko.
31 Fën wëxëta kënebi Abëraxam do gë alindaw Sara, gë Isak do gë alindaw
Rebeka. Fën wëxëta këmo wëno bëte Leya. 32 Ošënga olo do gë oxel ol,
Abëraxam yëcëk gër otaxan od bërandëwëra and Het.» 33 And ñata ko
epelëra ed bosëniw aŋ, Yakob baka ko laki ko gër angaw, kwël xoti ko do
barëx këni gë bëxarëk bërexëm bër šësëk elod anëka fo bën.

50

End oýaw or Yakob eŋ

- 1 Yosef ga lapaya ko gër sëm, wëga këŋo, do ko sesënd. Ongwën oŋ kë
šarënd gër dëxas ir Yakob. 2 Ga xani ko na, Yosef fel këbi bëxora bën eni
nëmëra eman end sëm eŋ xali eŋo dilër ogu oŋ. Ata bëxora bën nëmëra
këno Isërayel xali lilër këŋo ogu oŋ. 3 Bakey ofëxw onax nëmëra bano

mondako ang rēp bax ak, xali lilēr kēṅo ogu oṅ. Bēmisēra bēn ŷaw kēno Yakob bakey ofēxw ocongoxi.

⁴ Ga xucak bakey band ŷawēra bano Yakob baṅ, Yosef fel kēbi bēr eyang ed Farawoṅ bēn: «Angēmēne añan ḥan kēne, ṅateliyin eyeyan edam elo gēr Farawoṅ, axara xara kēmūn.» ⁵ «Ga re ko Yosef: Faba re bax me yašar yatir baxe felērand mēne mēṅ gogo ko šēs, mēne mo mēlad mo mēxwētaw gēr ŷeg ir nacēn kēno gēr ebar ed Kanahaṅ. Gērēgako pelino Farawoṅ mēne axara xara kēmo exe teḥ me ye yaṅ gēr ebar ed Kanahaṅ moxwētaw faba. And kēmo wēxētaw aṅ me ḥakaw.» ⁶ Yaka ko Farawoṅ: «Oko yel eyo mēxwētaw sorix, ang re baxo ey yašar ari kēy ri ak.»

⁷ Yosef ye ko yaṅ gēr ebar ed Kanahaṅ eṅo mēxwētaw sēm. Lanēta kēno dek eyang ed Farawoṅ el do gē bēxarēk bēr iciw̄ indexēm bēn, gē bēxarēk bēr ebar ed Misēra bēn dek. ⁸ Aye ye bani bēte dek ekun ed Yosef el, gē bobinēm do gē dek ekun ed sēm el. Er seḥ banēbi na gēr ebar ed Gošen wayēt bēsoxari bēn, gē obaš ol, gē obeci ol, gē opey ok, gē oxey ol, do gē ogelemba ok. ⁹ Yosef awēla wēla babi bēr gē opanac od bax lasēnd ocaret od emer ok: gēr enga eṅo aṅyēmb yēmb bani.

¹⁰ Ga ḥiat kēni gēr angēni and kēni wācēnd Atad, kegēt Yurēdeṅ in, ses kēni šor xali wēlik angōṅ atēm. Yosef mondako ri baxo na oṅaw̄ or sēm ol bakey banjongēbaki. ¹¹ Bēr lēg bax na gēr ebar ed Kanahaṅ bēn, ga wēl kēni angōṅ aṅ gēr angēni and Atad, re kēni: «Awa oṅaw̄ osēm hi kēbi Bēmisēra bēn!» Mēṅ wācaxēn kēni na gēr ed ebani, ekeg Yurēdeṅ in, «Abel-Mitēsērayim», mēne ngēṅ «Oṅaw̄ or Bēmisēra».

¹² Ata bosēñiw̄ bor Yakob mondako ri bani er fel babi sēm irebēn in. ¹³ Bosēñiw̄ wāyeli baṅo Yakob gēr ebar ed Kanahaṅ, do wēxēta kēno gēr oxel or gēr osēnga or Makēpela, gēr osēnga or yēc ko Abēraxam gēr Efēroṅ, arandēwēra and Het ol, ler gēr Mamēre. Gēr osēnga olo ri baxo Abēraxam banapēra band bēr ekun edexēm baṅ. ¹⁴ And wēxēta kēno sēm aṅ, Yosef, gē bobinēm, do gē dek bēr lanētaw babi gēr emēxwēta ed sēm irebēn yaṅ na gēr ebar ed Kanahaṅ bēn, ḥaka kēni gēr ebar ed Misēra.

End eṅata ed aniyān and Yosef eṅ

¹⁵ And wat kēni bobinēm bor Yosef mēne anēka šēs ko sēm irebēn aṅ, re kēni: «Bamat Yosef ašenaxēn kēbo šēnaxēn ebo maša dek eñēṅēnax end ri banēṅone eṅ.» ¹⁶ Ata lawēn kēni mondako gēr Yosef: «Damana exo cēsaxēn, sorix aseḥen seḥen kēbo eyeyan elo: ¹⁷ «Axara xara kēmi, teḥanēlēbi bobinēx eñēṅēnax eṅ, do gē amena andebēn aṅ, gayikwa awēnan wēnan kēni! Axara xara kēmi, teḥanēlēbi gērēgako dēṅ okadēp od Kaxanu ok, ar yata kēṅo sorix aṅ, eñēṅēnax end ri kēni eṅ.» Ata Yosef ses ko and fel kēno mondako aṅ. ¹⁸ Ata bobinēm bor Yosef ga sēka kēno, lapaya kēni gēr osapar orexēm, do re kēni: «Biyi okadēp oḍey hi kēmi.» ¹⁹ Yaka kēbi Yosef: «Kēren yēdara na: ba wēno nde ex Kaxanu? ²⁰ Eñēṅēnax end šala ban ene di eṅ, Kaxanu nēngwētēk enjekax, ex gixēn er hik doro ijo in, eni pexaxēn ḥela bēranjēm. ²¹ Gērēgako, kēren yēdara na. Arēcara kēmūn ŷana mun dēcarand, wēn do gē oxun orewēn oṅ.» Yosef mondako yifara babi bobinēm, xali fuṅara kēbi.

²² Mondako lēg bani na gēr ebar ed Misēra Yosef do gē bēr ekun ed sēm bēn. Yosef liya ko bēniy keme gē epēxw. ²³ Yosef awat wat babi obaš or Efērayim ol, xali gē ejiw̄ ekēnukēnu bēn ak. Obaš or Makir ol, asēñiw̄ ar Manase, gēr olēkēna orexēm rēw̄ banēbi. ²⁴ Yosef afel fel babi bobinēm: «Awa wēno gogo kēme šēs. Barikan Kaxanu ayowēnēgu kēṅun yowēnēgu. Anēcēt kēṅun nēcēt gēr ebar elo ro, eṅun ḥakali gēr ebar ed

ḃeya ko gē eyaŝar mēne ayēl yēl kēbi oxwēn ol Abēraxam, gē Isak, do gē Yakob el.» ²⁵ Ata Yosef fel kēbi eni yaŝar ḃerandēwēra and Isērayel ḃēn mēne ari kēni ri end re ko eṅ. Mondako yeyan baxo: «And kēṅun yowēnēgu Kaxanu aṅ, mēlalidēn oŝapar oram oṅ.»

²⁶ Ata Yosef ŝēs ko and sēk kēṅo ḃēniy keme gē epēxw aṅ. Nēmēra kēno ogu oṅ xali lilēr kēṅo, do xwēt kēno polo nē kes na gēr ebar ed Misēra.

Atëfëtan and Yesu ang ÿëgw ko Maco Lilaya in

Akayëta aŋo ro, Maco, asëfan abat ar Yesu, ÿëgwëk. Aÿëgw ÿëgw ko mëne ang bëya baxo Kaxanu alawëneli këŋo lawëneliw Afexën ar ngwën ak, aŋata ŋata ko. Yesu Kërisët ŋatak dek bëbër fëna baxo Kaxanu bën. Barikan bëlëngw bër Bëšëwif bën ašus šus bano ga bani yëland mëne alif ko lifënd bapela band Kaxanu baŋ, ata lëxw këno gër Pilat. Mëŋ xiti këŋo do re ko eno daŵ mopika gër kërëwa. Ecës ed Yesu elo ex šadaxa ir kë rëxëtënd eñëŋëna end ar xwëta këŋo yo. And xani ko Axwën Yesu gër ecës aŋ, fel këbi bësëfan bërexëm bën eni tëfëtërand endexëm eŋ gë enëng gë enëng dek ngwën in. Er ex gër akayëta aŋo in:

Ang ÿanak aniyen do gë andiyen and Yesu ak: 1.1–4.25.

Osëyali or bapela band Owun or Kaxanu ol: 5.1–7.29.

Bandixa band Yesu baŋ, do gë bënd baxo sëyalind beŋ: 8.1–9.38.

Osëyali or epemëra ed Atëfëtan aŋ: 10.1–11.1.

End bësëyali bër Apela and Moyis eŋ: 11.2–12.50.

End bapënëtal band Owun or Kaxanu eŋ: 13.1–52.

Bandixa band Yesu baŋ, do gë bënd baxo sëyalind beŋ: 13.53–17.27.

End aminëmëra and gër oxëreceŋ eŋ: 18.1–35.

Bandixa band Yesu baŋ do gë bënd baxo sëyalind beŋ: 19.1–23.39.

End omakaw ond Yesu eŋ: 24–25.

End ecës ed Yesu el do ang xani ko gër ecës eŋ: 26.1–28.1–20.

End bëxarëk bër Yesu Kërisët eŋ

¹ Mondako ex andëwëra and bëxarëk bër Yesu Kërisët aŋ, mëŋ ar ex rëwis ir Abëraxam, rëwis ir Dafid in. ² Abëraxam ex sëm ir Isak, Isak sëm ir Yakob, do Yakob sëm ir Yuda do gë bobinëm. ³ Yuda ex sëm ir Peres do gë Sera, do nëm irebën ex Tamar. Peres ex sëm ir Esërom, do Esërom sëm ir Aram. ⁴ Aram ex sëm ir Aminadab, Aminadab sëm ir Nahason, do Nahason sëm ir Salëma. ⁵ Salëma ex sëm ir Bohes, do nëm ir Salëma ex Raxab. Bohes ex sëm ir Yobed, do nëm ir Yobed ex Rut. ⁶ Obed ex sëm ir Isayi, do Isayi sëm ir Dafid, emun eŋ. Dafid ex sëm ir Salomon, do nëm ir Salomon ex asoxari ar Uri an. ⁷ Salomon ex sëm ir Roboham, Roboham sëm ir Abiya, do Abiya sëm ir Asa. ⁸ Asa ex sëm ir Yosafat, Yosafat sëm ir Yoram, do Yoram sëm ir Osiyas. ⁹ Osiyas ex sëm ir Yohatam, Yohatam sëm ir Akas, do Akas sëm ir Esekiyas. ¹⁰ Esekiyas ex sëm ir Manase, Manase sëm ir Amos, do Amos sëm ir Yosiyas. ¹¹ Yosiyas ex sëm ir Yekoniyas do gë bobinëm. Ata angwën aŋo wëla banëbi Bëyisërayel bën oxadëp ol gër ebar ed Babilon. ¹² And sebëtëgu kënebi gër oxadëp aŋ, Yekoniyas hi ko sëm ir Salacel, do Salacel sëm ir Sorobabel. ¹³ Sorobabel ex sëm ir Abihud, Abihud sëm ir Eliyakim, do Eliyakim sëm ir Asor. ¹⁴ Asor ex sëm ir Sadok, Sadok sëm ir Akim, do Akim sëm ir Elihud. ¹⁵ Elihud ex sëm ir Elasar, Elasar sëm ir Mataŋ, do Mataŋ sëm ir Yakob. ¹⁶ Yakob ex sëm ir Yosef, ašan ar Mari an. Mari ijo rëw këŋo Yesu, ir këno wacënd Kërisët. ¹⁷ Awa er ex bandëwëra epëxw gë banax elod Abëraxam xali gër Dafid. Bëtëraguk bandëwëra epëxw gë banax, elod Dafid xali angwën and oxadëp or Bëyisërayel gër ebar Babilon aŋ. Bëtëraguk bëte bandëwëra epëxw gë banax, elod gë oxadëp or gër ebar Babilon ol xali gër Yesu Kërisët.

End andēwa and Yesu eŋ

¹⁸ Ata mondako bax andēwa and Yesu Kërisët aŋ. Mari nëm irexëm, enëm ed Yosef ebaxo. Do damana eni nangër, Mari šot ko acël gë panga ind Angoc Amënëk inŋ. ¹⁹ Yosef, ašan arexëm, ga hi baxo cëŋ ar šenene, xey këŋo eŋo cëfënin. Ata ko yëlarand ang ko ri eni capëraxën yir fo. ²⁰ Nand baxo yëlarand mondako na, meleka ir Axwën in šanayaxën këŋo në lakeli, do re ko: «Yosef, wëj ar andēwëra and Dafid an, kërey yëda na eyo ŋateli Mari, alindax. Ar gër acël andexëm aŋ, Angoc Amënëk aŋ wëlaw këŋo. ²¹ Lëmëta ex, do and këŋo rëw aŋ, yëlidō oŋac or Yesu gayik mëŋ këbi racët bulunda ir Isërayel in gër beñëŋënaŋ.» ²² Ata dëk bendey beŋo mondako ex ŋata ang re baxo Axwën ak paŋ gë alawënel Esayi ak: ²³ «Endënaŋ emeja kë hi gë acël, do eŋo dëw lëmëta ir këno wăcëd Emanuwel, mène ngëŋ “Kaxanu nëngaw këbo*.”» ²⁴ And nëngëta ko aŋ, Yosef ri ko dëk er fel baŋo meleka ir Axwën in. Ata yen këŋo alindaw Mari. ²⁵ Bari ani nangër bana xali rëw këŋo lëmëta in. Ata Yosef yël këŋo oŋac or Yesu ol.

2

End bëšaki eŋ

¹ And rëw këno Yesu gër Betëlexem aŋ, Erod wun bax gër ebar ed Yude. Ata bëšaki bër xaniw bax gand Apën-eňan, ŋatëgu këni gër Yerusalem, gër eyang ed Erod. ² Wëka këni: «Ro nde exo emun end Bëšëwif end rëw këno ecede eŋ? Gayikwa biyi emal edexëm el watëgu këmi elod gand Apën-eňan mëŋ yowaxënëgu këmi mi poxi gër lëngw irexëm, mo calexën.» ³ Ga wël këni eŋo, Erod emun eŋ, gë Bëyerusalem bën, wëlandëra këbi xali xurik. ⁴ Ata Erod wăc këbi dëk bëšadfaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën ebi mëka ba feye bax eno dëw Afexën an. ⁵ Yaka këno: «Gër ebar ed Yude ro dëŋ, gër angol and Betëlexem. Ga yëgw ko wa alawënel an:

⁶ “Wëj angol and Betëlexem aŋo, gër ebar ed Yude, Šëf gër bangol bangwëlik band gër ebar ed Yuda hi këy, ay gi ex na wa angol and toc. Gër ndey na këno rëw ar kë wun gër enëng end Isërayel, bulunda iram an*.”»

⁷ Ata Erod wăc këbi yir fo bëšaki bëjo do wëka këbi eno pënëtan aye amëd and šanayak emal elo aŋ. ⁸ Ata ga lawën këbi gër Betëlexem, re ko: «Awa ŋatin tan en mëkaraw aye end lëmëta ijo eŋ. And këno watëgu aŋ, bakawëdën ijo ro ene nangëmati mëŋ këme yed wëno bëte me poxi gër lëngw irexëm mo calew.» ⁹ Ga wëlër këni mondako gë emun eŋ, bëšaki bën xuca këni ond gër Betëlexem eŋ. Ata emal ed watëgu bani elod apën-eňan el lëngweli këbi. And ŋatëk gër ed hi baxo lëmëta aŋ, xwëšak. ¹⁰ Bëšaki bën ga wat këni emal el, nëngandëra këbi mbaŋ. ¹¹ Lil këni gër iciw ind bax ŋoband emal, sëk kënebi lëmëta in gë Mari, nëm irexëm. Na foxira këni do šale këno. Fëtëra këni bëkwëtaya bënd kodī bëŋ do šëmaxën këno gë oyël or wëlagu bani eŋ: kaŋe, gë ašururu ir xwëšëna bani gë angiri, do gë ugu ond këni wăcënd mir. ¹² Ata sitin këbi Kaxanu në lakeli eno beš Erod amaŋi wăŋi aŋ. Mondako wăŋi këni kwël fëña išëxe ond gër ebar edebën eŋ.

End egëreli ed Yesu gër ebar ed Misëra eŋ

* 1:23 1.23 Esayi 7.14 * 2:6 2.6 Miše 5.1

¹³ And wāyi kēni bēšaki aŋ, meleka ir Axwën in šanayaxën kēŋo Yosef nē lakeli do re ko: «Yosef, kanil eyēbi gēreli lēmēta in gē nēm gēr ebar ed Misēra. Nēpaxēdēn fēn xali yatir kēmi fel en maŋiw. Gayikwa Erod ašala ko šala eŋo dāw lēmēta in.» ¹⁴ Ga nēngēta ko Yosef, xanin kēbi kwēl gēmēd fo lēmēta in gē nēm do wēla kēbi gēr ebar ed Misēra. ¹⁵ Fēn yēpax bani xali šēs ko Erod. Ata mondako ĥata bax er re baxo Axwën Kaxanu paḅ gē alawēnel in:

«Asēniwēn wācēgu kēmo exo canēgu gēr ebar ed Misēra*.»

End enemi ed bēndoyer gēr Betēlexem eŋ

¹⁶ And wata ko Erod mēne anēka yifa kēno bēšaki aŋ, xoŷ ko xali xurik. Šēñēta kēbi ocoroda odexēm ok eni ye gēr Betēlexem enēbi dāwērax dek bētox bētošan bēŋ elod bēnd bēniy bēki bēŋ xali gēr bēnd bayik gēr oyer. Mondako yēla baxo Erod kē fed gē amēd and fēnētan bano bēšaki aŋ.

¹⁷ Ata ĥatak er reya baxo Yeremi, alawēnel ar Kaxanu in:

¹⁸ «Otes kē wēlind gēr angol and Rama,
Otes do gē edenitaran kē wēlind,
Rašel kēbi ŷawēnd obaš orexēm ol,
Ayifara yo ayifara, axo ma ex na exo cēsina,
gayik ani bo ex na, dek šēs kēni*.»

End omaŷi ond gēr ebar ed Isērayel eŋ

¹⁹ And šēs ko Erod aŋ, meleka ir Axwën in šanayaxën kēŋo Yosef nē lakeli gēr ebar ed Misēra. ²⁰ Fel kēŋo: «Yosef, gērēgako kanil eyēbi maŷeli lēmēta in gē nēm gēr ebar ed Isērayel. Bēr ŷandi babi aniyan andexēm bēn anēka nemira kēni.» ²¹ Ata Yosef xani ko, wēd kēbi lēmēta in gē nēm do wāŷeli kēbi gēr ebar ed Isērayel. ²² Barikan and wēl ko mēne Arēkelawos bētelik owun or sēm Erod ol gēr ebar ed Yude aŋ, yēda ko eni baka fēn. Ata Kaxanu ga sitin kēŋo nē lakeli, ĥateli kēbi gēr ebar ed Galile. ²³ Ye ko yēpax kēni gēr angol and kēni wācēnd Nasaret. Ata ĥatak er re bani bēlawēnel in: «Abēnasaret kēno ŷana eno macēnd*.»

3

End epemēra ed Šaŋ Batis eŋ

¹ Amēd aŋo, šanayaw baxo Šaŋ Batis gēr ladawe ir gēr ebar ed Yude, do ko femērand end Kaxanu eŋ. ² Er baxo rend: «Nēngwētīn ola orewēn ol gayik owun or gēr orēn dām ex!» ³ Ata Šaŋ Batis ex ar baŋo rend alawēnel Esayi an:

«Ala exēna ar kē xeŷērand gēr ladawe,
oŋiw orexēm ol kē rend:
“Nanin fēña ir Axwën in!
Debētīn bēpēña bēnd ko xucaxën bēŋ.*”»

⁴ Šaŋ Batis, acud and omban ond gelemba baxo šudand do baxo xapand enar gēr edum. Eyamb yamb irexēm in ebax owure do gē dingēn ibapuŷ. ⁵ Bēyerusalem bēn, do gē ebar ed Yude el dek, gē dek ebar ed Yurēdeŋ el, aye bani yend bura-bura gēr ed hi baxo Šaŋ Batis. ⁶ Do mēŋ abuyi babi buyind polo gēr Yurēdeŋ bēr bax futēnd poyoma beñēŋēnax bēnd ri kēni bēn.

⁷ Ata Šaŋ Batis wat kēbi Ofariŋeŋ do gē Osaduseŋ odanjēm ga yow kēni gēr xobuyi. Re ko: «Wēn ang bāndēn fo siti kēn. Noŷo wa fel kēŋun mēne

* 2:15 2.15 Ose 11.11 * 2:18 2.18 Yeremi 31.15 * 2:23 2.23 Esayi 42.6 * 3:3 3.3 Esayi 40.3

axor ex en kwëyëta kiti ind Kaxanu ind kë yowënd in? ⁸ Diyindën de ari bandixa band kë w̄asinënd mēne anëngwëta dëj nëngwëtak ola orewën ol. ⁹ Bari kēren yēland na gayikako Abëraxam ex axarëk arewën an kën fexaxën. Kaxanu axor ko xor exo nëngwët oxaỹ onjo dëj ex gi obaš or Abëraxam. ¹⁰ Ado anëka w̄ed ko ecëngwa el exo taŵaxën batëx bañ nješ gër odëmbët: atëx and ax dëwënd na odëwërëwën ojekax yo, asaŵ ko saw̄ do exo d̄ap gër xodux. ¹¹ Wëno abuyi këm̄un buyind gër men ex watixën mēne anëngwët nëngwët kën ola orewën ol. Barikan ar ke sëfëgund an këjun ŷana eñun buyind gë panga ind Angoc Amënëk in do gë xodux ol. Mëj fangak nēmëc wëno: ado wëno axe ñap ex na mo pedët bapedf bandexëm bañ. ¹² Ekëd̄a lëkaya ko gër ataxan andexëm exo pelëraxën gër ebar edexëm. Awëla ko wëla bële in exo cacëx gër akërukëru andexëm. Barikan enenar eñ alap ko lap gër xodux or ax domind na gë edomi.»

End xobuyi or Yesu eñ

¹³ Ata Yesu ga xaniw ko gër ebar ed Galile, yow ko Yurëden, gër Şaŋ Batis, eño buyixën. ¹⁴ Barikan Şaŋ Batis aňep baxo ñëpënd do ko rend: «Wëno wa ex ar ŷapëk eye buyi an, ecëñëxët yow këy gër ndam!» ¹⁵ Na re ko Yesu: «Buyile mondako dëj gayikwa aỹap ŷapëk exe ŋataye d̄ek er ex šenene in.» Año fo w̄a ko Şaŋ Batis do buyi këjo. ¹⁶ Ga ko šëpëta Yesu, hik fol orën ol. Wat këjo Angoc and Kaxanu añ ga ko fedaw gër ndexëm ang edëxwëte epešax fo. ¹⁷ Wëlik oniŵ gër orën: «Ajo ex Asëñiŵën ar pëlot gër yomb iram an. Ata wëno mbañ ke nënganënd endexëm eñ.»

4

End Yesu do gë şabucara eñ

¹ Ata Angoc Amënëk añ wëla këjo Yesu gër ladawe eño dix atëy gë şabucara in. ² And siŵi ko Yesu, gëmëd gë goyat xali bakey ofëxw onax añ, xor këjo enjo eñ. ³ Amëd año, sëkaw këjo Ayifa an, re ko: «Angëmëne Asëñiŵ ar Kaxanu ey, nëngwëtël oxaỹ onjo ex gi eyamb yamb.» ⁴ Yaka ko Yesu: «Ga ŷëgw këni gër akayëta and Kaxanu: “Ala an aliya ko liyand gë d̄ek eyeyan ed Kaxanu el, ax gi ex na gë eyamb yamb in fo*.”»

⁵ Şabucara in wëla këjo Yesu gër angol amënëk*. Ga xwët këjo yañ gër ejur ed Aciŵ and Kaxanu, ⁶ re ko: «Angëmëne Asëñiŵ ar Kaxanu ey, d̄apayal. Ax gi ex na nde aỹëgw ŷëgw këni: “Afel këbi fel omeleka odexëm ok endey eñ do bën eni kaka gë otaxan odebën ok këdi këy lapa në ekaỹ*.”» ⁷ Yaka ko Yesu: «Bëte aỹëgw ŷëgw këni: “Ax gi ex na monëỹali Kaxanu, Axwën arey an?*”»

⁸ Şabucara in wëla këjo bëte Yesu yañ në atënd acakax, w̄asindëra këjo d̄ek owar or gër ngwën onjo gë enjaran endebën eñ. ⁹ Re ko: «Ayël këmi yël owar onjo d̄ek angëmëne afoxi foxi këy gër lëngw iram eye cale.» ¹⁰ Yaka ko Yesu: «Wëj Sindan, nacëtale fa, gayikwa aỹëgw ŷëgw këni: “Poxiyind wayët gër lëngw ir Kaxanu, Axwën arey an, do caleyindo mëj fo*.”» ¹¹ Ata şabucara in sebët këjo Yesu. Sëkaw këno omeleka eno dëba.

End Yesu gër ebar ed Galile eñ

¹² And wël ko Yesu mēne anëka sëra këno Şaŋ Batis añ, nacëta ko gër ebar ed Galile. ¹³ Şan ko Nasaret in do rëfa ko gër Kafarënowum, ler

✧ 4:4 4.4 Acariyakinëm 8.3 * 4:5 4.5 Angol and Yerusalem añ këni w̄acënd mondako. ✧ 4:6 4.6 Calemoñëw 91.11-12 ✧ 4:7 4.7 Acariyakinëm 6.16 ✧ 4:10 4.10 Acariyakinëm 6.18

gër bëña ir anjer and Galile aŋ, gër ebar ed xwën bani bandëwëra band Sabulon do gë Nefëtali. ¹⁴ Mondako ñata bax er re baxo alawënel Esayi in:

¹⁵ «Bër gër ebar ed Sabulon bën do bër gër ebar ed Nefëtali bën,

Bër lëgëk gër fëña ir ler gër anjer bën,

Bër lëgëk ekeg ed Yurëdeŋ bën,

gër ebar ed Galile ir benëng becëxe,

¹⁶ bulunda ir yëpak gër ecamëdan in,

watëk angoben atëm,

gër bër yëpak gër ebar ed ecamëdan bën,

gër ed yañëk ecës,

şanayak angoben atëm[☆].»

¹⁷ Ata Yesu, amëd aŋo deŋ yana baxo ko femënd mondako: «Nëngwët in ola orewën ol gayik owun or gër orën ol dam ex!»

End bësëfan bëyanar eŋ

¹⁸ Akey amat, Yesu ko sëfand bëña ir anjer and Galile in. Wat këbi Simon, ar nëngwët baŋo Piyer an, do gë Andëre abinëm, ga këni lapëra owën gër anjer, bësëpët bër oxan ebani. ¹⁹ Yesu ga sëka këbi re ko: «Wën tefëgune tan mun di bëbar bër bela.» ²⁰ Ataŋ seb këni na owën oŋ do kwël sëf këno. ²¹ Ga ye këni imbad, wat kënebi bër aminëmëra bësëxe, bosëniw bor Sebede, Şak do gë abinëm Şaŋ. Awëxëtëra bani wëxëtërand owën orebën oŋ gë sëm irebën polo në ikuluŋ. Yesu wac këbi: ²² ataŋ seb këni kulun in, gë sëm irebën ak, do kwël sëf këno.

End Yesu gër ebar ed Galile eŋ

²³ Ebar ed Galile el dek baxo sëfërand Yesu, do babi sëyalirand Bësëwif bën gër baciw bacaleya bandebën. Atëfëtan and owun or Kaxanu aŋ baxo femërand do afakën babi fakënënd bela bën oşëxwëra or ex yo do gë oseyi or ex yo. ²⁴ Ata mondako wëli bax owac orexëm ol dek ebar ed Siri el†. Awëlanëgu bano wëlanëgund dek bër bax sorond bën, bër lëk babi ocëxwëra od ex yo bën, gë bër babi soronënd bëyël bën, gë bër gë şenan bën, do gë bëseyi bën. Dek babi fakënënd. ²⁵ Ata moñëmb bani yëmbënd bela bër baŋo sëfarand Yesu bën, gër ed ko ye yo: hik gër ebar ed Galile, hik gër ed Bangolepëxw, hik gër ed Yude, hik gër angol and Yerusalem, hik gër ebar ed ekeg ed Yurëdeŋ el.

5

End osëyali or gër etënd eŋ

¹ Akey amat, Yesu wat këbi bela bën bamëxwër bamëxwër, ga barërëgu këni kap gër etënd. Ga yëpa ko, xeta këno bësëfan bërëxëm bën. ² Ata ñebëta ko, këbi sëyalind mondako:

³ «Nëngandërayindëlebi bër sitarak gër onden bën, gayikwa bën xwënëk owun or gër orën ol!

⁴ Nëngandërayindëlebi bër kë sesërand gërëgako bën, gayikwa Kaxanu ayifara këbi yifara!

⁵ Nëngandërayindëlebi bër nënga këbi onden bën, gayikwa bën kë bëteli ebar el!

⁶ Nëngandërayindëlebi bër yandi këbi ola or şenene ang eyamb-yamb fo bën, bër sel këbi ang men fo bën,

[☆] **4:16** 4.16 Esayi 8.23 † **4:24** 4.24 Amëd aŋo, ebar ed Isërayel el do gë ed Siri el emun emat xwën bax. Gër Damas ebaxo gofërëner ilëngw in.

gayikwa Kaxanu ayël yël këbi eni yamb or êenene ol xali eni med!
ayël këbi yël eni ceb xali ebi ped.

⁷ Nêngandërayindëlebi bër gë axaÿënan bën,
gayikwa Kaxanu axaÿënan këŋo xaÿënan bën bête!

⁸ Nêngandërayindëlebi bër gë oÿëkw oÿënek bën
gayikwa bën ex bër këŋo wat Kaxanu bën!

⁹ Nêngandërayindëlebi ŝaland aketëxeta bën
gayikwa bën kë hi obaŝ or Kaxanu ol!

¹⁰ Nêngandërayindëlebi bër kënebi rixërand në end epëb ed fëb këni end
êenene bën,
gayikwa bën xwënek owun or gër orën ol!

¹¹ Nêngandërayindëleŋun ado enun cirërand,
ado enun dixërand, ado enun nagaŝandërand end ex yo në end oÿac oram.

¹² Nêngandërayindëleŋun, mandërayindën onënga ol gayik amaŝën atëm
kën sêkëx yaŋ gër orën. Enimin mondako banëbi rixërand
bëlaÿwënel bër Kaxanu bër lëngwatëgu këŋun gër ngwën bën.»

End ongal do gë angoben eŋ

¹³ «Wën ex ongal ond ebar oŋ. Bari angëmëne ongal oŋ axac xacëk, gë
ine kë ÿëw gaŝëxe? Alexëx fo ex fac eni bëñërax bela bën? ¹⁴ Wën ex
angoben and ngwën aŋ. Angol and yaŋ në etënd aŋ ax gind na monem.

¹⁵ Ani pëtënënd na lambo in do eni ŋob gë enëp, barikan yaŋ këni xawënd
ebi ŋobaxënënd ðek bër gër iciÿ bën. ¹⁶ Awa ola orewën ol ŋobayindëlebi
bela bën, eni wataxënënd benjekax bend kën rind beŋ do eno cëkwaxën
Sorix irewën Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an.»

End acariya do gë bëlaÿwënel eŋ

¹⁷ «Këren yëland na mëne anëka yow këme me yepën Acariya aŋ do gë
er reya këni bëlaÿwënel in. Ame yow ex na me yepën, barikan me ŋata.

¹⁸ Dal in këmun felënd, enimin, xali ex dëxëta orën ol do gë ebar el, inger
gimatak ax dëxëta na gër acariya, xali ex ŋata ðek. ¹⁹ Awa ar kë lif apela
and xurik ex ba gër acariya do ebi tëyalind bela bën eno tëfëteli an, ajo kë
xuri ex ba gër owun or yaŋ gër orën. Barikan, ar kë rind er rek acariya
in do ebi tëyalind bela bën eno tëfëteli an, ajo ar gapak ko hi gër owun or
yaŋ gër orën. ²⁰ Mëŋ këmun felaxënënd, angëmëne or êenene orewën ol
ax nëmëca ex na or bëŝalen do gë or Ofariŝeŋ ol, din an ðil na gër owun
or gër orën.»

End oxoÿ eŋ

²¹ «Ax gi ex na nde awël wël kën er fel banëbi bëxarëk bërewën in:
“Ax gi ex na monaÿ ala. Ar këŋo lawë yo ala, ar kiti exo.” ²² Barikan,
wëno ga re këme, ar këŋo xoÿën yo abaÿe arexëm, ar kiti exo. Bête ar
këŋo re yo abinëm: “Wëj aŝoÿik ey!” Bëxarëk bër Bëŝëwif bën ÿapëk
eŋo kiti. Bête ar këŋo re abinëm: “Wëj afëñirëx ey!” ar gër xodux exo.

²³ Awa angëmëne ŝadaxa ye këy ey di gër angëb do fën ey kwitaw mëne
abaÿe arey ÿëÿ xoÿën ki na, ²⁴ tebël ŝadaxa ijo na gër angëb ey mara en
ketënëgu pere. Do and kën xetënëgu aŋ, bakaw ey ŋata ŝadaxa irey in.

²⁵ Angëmëne eŋun kucar gë ala do en yend ond gër kiti oŋ, wëlër in ngëŋ
gër fëña këdi kën fiat exi ðëxwëx gër axiti do axiti an exo cena eŋo pel
anëkona an exi mëla gër përa. ²⁶ Dal in këmi felënd ðamana ey canaxën
gër epëra elo, kodï irey in ðek këy nëcët.»

End orekar eŋ

²⁷ «Ax gi ex na nde awël wël kën er rek acariya in: “Ax gi ex na mondi orekar ol.” ²⁸ Barikan wëno ga re këme, ar këno nëkon yo asoxari do ejo ýandi eni ðakido, anëka ri këni orekar ol gër emëkw edexëm. ²⁹ Angëmëne angës and liw̃ aŋ ki lënanënd eñëñenax eŋ, nongoloyëtël ey ðap caw! Gayikwa pecanëlexi ey bayi gë angës amat, gë exi ðëxw Kaxanu ðek eman eŋ gër xodux or ax ðomind na gë eðomi. ³⁰ Angëmëne ataxan andey and liw̃ aŋ ki lënanënd eñëñenax eŋ, kacal ey ðap caw! Pecanëlexi ey bayi gë ataxan amat gë exi ðëxw Kaxanu ðek eman eŋ gër xodux or ax ðomind na gë eðomi.

End ecapër ed eñër eŋ

³¹ «Acariya aŋ rek: “Ar këno feland asoxari arexëm an, pëxwënëleŋo kayëta ir ex sede ir acapëra✧.” ³² Barikan, wëno ga re këme, ar këno fela yo asoxari arexëm xarak ax gi ex na në end orekar, në ecëñëta ejo gër orekar. Do ar këno ýër yo asoxari ar fela këno icën indexëm, në edi exëni orekar ol gë asoxari ajo.»

End eyaşar eŋ

³³ «Awël wël kën bëte mëne afel fel banëbi bëxarëk bërewën: “Ax gi ex na monjaşar, barikan and këy yaşar gër ow̃ac or Axwën, dil ari er re këy in.” ³⁴ Barikan wëno, ga re këme, ax gi ex na dëŋ monjaşar. Ax gi ex na monjaşar an: hik orën ol gayik añëpara and owun or Kaxanu aŋ ex. ³⁵ Ax gi ex na monjaşaran ebar el gayik ambëñaxën andexëm ex. Ax gi ex na monjaşaran bëte Yerusalem in gayik angol and emun etëm aŋ ex. ³⁶ Ado gaf irey in dëŋ ax gi ex na monjaşaran gayik emban gematak ay kor na ey peşën, bëte ay kor na ey banëngënin end feşëk eŋ. ³⁷ Gër ed ebax ey yaşar, ga w̃a w̃a këy del “Awa”, bari ga ðëp ðëp këy del “Ali”. Gë ýeý baş këy na, awa er şabucara ex.»

End emaşar eŋ

³⁸ «Ax gi ex na nde awël wël kën er rek acariya in: “Ar këno fëtinën yo ala angës, pëtinënëleŋo mëŋ bëte andexëm aŋ! Bëte ar këno foyëtën yo ala añënga, poyëtënëleŋo mëŋ bëte andexëm aŋ!” ³⁹ Barikan wëno ga re këme mëne axo gi ex na monjaka axeýax ar ki rixërand an. Angëmëne ala exi cën gër añam and liw̃, bëxënëlo and şame aŋ. ⁴⁰ Bëte angëmëne ala exi kwëñexënënd gayik aýandi ýandi këno exi kan acud atëm aŋ, tebënëlo gë anëngwën ak. ⁴¹ Angëmëne ala nëýali ki na eyo ðëbin eðëb etibax në apakan amat ðëbinëlo në bapakan baki. ⁴² Ar ki xarand an, yëlëlo do ar ýandi këno eyo ñomëx an, këreyëŋo ðëc na.»

End eŋan ed bërangoyëra eŋ

⁴³ «Ax gi ex na nde awël wël kën er rek acariya in: “Balindëlexi end aşandax eŋ, do cusëlo arangoýëra andey an.” ⁴⁴ Barikan, wëno ga re këme: ŋanindënëbi bër xoýër këŋun bën, calenindënëbi bër këŋun rixërand bën. ⁴⁵ Mondako këni nangëraxën bela bën mëne wën obaş or Faba Kaxanu hi kën, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an. Enimin mëŋ key yo key këbi ðoband gë eñan endexëm eŋ bela bën, hi këni bëxeýax, hi këni bër şenene. Bëte abi ðëcënd na tëb in, hi këni bër şenene hi këni bësëmbak. ⁴⁶ Angëmëne eŋun balënd end bër këbi balënd endewën bën fo, amaşën and fe wa kën şotëx gër Kaxanu? Ax gi ex na nde bësëf bër şagale bën dëŋ mondako wata këni? ⁴⁷ Do angëmëne gë bëmaýe bëndewën bëŋ fo kën şëmarënd, ecarax end fe wa kën rind? Ax gi ex na nde bësëmbak bën

✧ 5:31 5.31 Malaxi 2.14

dëŋ mondako wata këni? ⁴⁸ Ang hi ko šenene Kaxanu, Sorix irewën ak, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an, wën bëte giyin šenene mondako fo.»

6

End edëcara ed bëxaŷënaxik eŋ

¹ «Angëmëne benjekax kën rind, këren caland na enun wat bela bën. Angëmëne mama dëŋ kën rind enun wataxën, amašen an cotëx na gër Sorix irewën Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an. ² And këyëbi rëcarand bëxaŷënaxik aŋ, kërey deyarand na poyoma eni cëkwaxën bela. Ax gi ex na nde mondako këni rind bëŷëŋënax bër kë labayand bën gër baciw̃ bacaleya do gër opëña ond gër angol enëbi cëkwaxënënd bela bën? Dal in këmun felënd, mondako kë šanënd amašen andebën aŋ. ³ Barikan, wëj and këyëbi rëcarand bëxaŷënaxik aŋ, ataxan and šame aŋ kërex nangënd na er kë rind and liw̃ in. ⁴ Dëcarayindëbi bëxaŷënaxik bën xarak bela bën ani watënd na, do Faba Kaxanu mëŋ ar kë watënd er këy šonënd an, awaşën ki w̃aşën.»

End cale eŋ

⁵ «And kën šalend aŋ, kërenëbi tëfëtëlin na bëŷëŋënax bër kë labayand bën. Moŋan ñan cale ind mokwëša lëf gër baciw̃ bacaleya in, do gë ind gër ocanditëra od opëña od gër angol in enëbi wataxënënd bela bën. Wëno däl in këmun felënd, mondako kë šanënd amašen andebën aŋ. ⁶ Barikan, wëj and ki ŷandi ey cale aŋ, përal ebët ed aciw̃ anakaya andey el, ey calexën. Faba Kaxanu, mëŋ ar ki watënd an, ayakali ki yakali er këyo xarand gër ed beŋ in. ⁷ Bëte and kën šalend aŋ, këreŋun kurelind na eyeyan el, bësëmbak bën kë yëland mëne monjeyan mbaŋ fo ko yakalind Kaxanu. ⁸ Kërenëbi tëfëtëlin na! Gayikwa Faba Kaxanu dëk ko nangënd er ŷandi këŋun in dämana eno karaxën. ⁹ Baxët in ang ŷapëk eno calend ak:

“Faba irebi, wëj ar ex gër orën an,

Mënëlex oŵac orey ol,

¹⁰ Yowëlex owun orey ol.

Dil gër ebar er ŷandi ki in

ang këy rind gër orën ak.

¹¹ Yëlindëbo key yo key er këmi yamb in,

¹² Tebanëlëbo bebër këmëni wënanënd bela bën

ang këmëni sebanënd ak biyi bëte bër këbo wënanënd bën.

¹³ Këreyëbo teb na ebo naŋëtarand do mi mendërand. Dacëtëlëbo gër Aŷëŋënax!”

¹⁴ Angëmëne wën aseban kënebi sebanënd bela bën bamena band kënun wënanënd baŋ, Faba Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an, aseban këŋun seban wën bëte.

¹⁵ Bari angëmëne anëbi tebanënd na, aŋun teban na dë wën bëte bamena bandewën baŋ.»

End etiw̃i eŋ

¹⁶ «And kën siw̃ind aŋ këren kaŷëninand na ang bëŷëŋënax bër kë labayand ak. Bën ata dëxas in dëŋ këni ŷëŋëninënd eni nangëraxën bela bën mëne asiw̃i siw̃i këni. Dal in këmun felënd mondako kë šanënd amašen andebën aŋ. ¹⁷ Barikan wëj and këy siw̃ind aŋ, dëxasal aye do ey ceyaya angiri in gë gaf ak. ¹⁸ Bela bën këreni nang na mëne asiw̃i siw̃i këy. Barikan, Faba mëŋ ar ki watënd gër ed beŋ an, awaşën ki w̃aşën.»

End napul eŋ

¹⁹ «Këren kwëjênalind na napul ir šot kën gër ebar ro in gayik axor ex ex yaner, axor ex eni ñama oyame ol, bëte axor ex eni med bërek gër ed wëxëta kën. ²⁰ Barikan, taŷindën napul in gër orën gayik fën ax yaner na, oyame ani ñama na, bërek ani nëxen na ofëra eni dekaxën lëf gër ed xwët kën. ²¹ Awa gër ed xwët këy napul irey in, fën ex anjëlan andey aŋ.

²² «Bangës baŋ ang lambo fo ex gër eman. Do angëmëne bandey baŋ bamëngw ex dek eman endey eŋ xërikërak. ²³ Barikan angëmëne faciwëk ex, dek eman endey eŋ šamëdanëk. Awa, angëmëne er këy yëland angoben ex in ax gi ex na angoben, wëj anëka xul ki ecamëdan el!»

End odendëran eŋ

²⁴ «Ala ax kor na exo gi xadëp ir bëxwën bëxi ba ebi diyeninënd bela bëxi. Enimin afo eŋo cus aŷanar an do eŋo ŋan axinëm an, eŋo pëb aŷanar an do eŋo yaf axinëm an. Mëŋ ex, wën an kor na eŋun balënd gwër fo end Kaxanu eŋ do gë end kodï eŋ. ²⁵ Mëŋ këmun felaxënënd këren dendërand na gër aniyandewën end er kën yamb eŋ, end kën er šëb eŋ, ba end banjëm band kën šudfa eŋ. Aniyandewën aŋ xëbënëk nëmëc eyamb-yamb in, bëte eman eŋ xëbënëk nëmëc banjëm baŋ. ²⁶ Ax gi ex na nde aye kënebi watënd ošël ol: ani nedërand na, ani kanarand na, bëte ŷoweŷ ani cacënd na. Barikan Faba Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an, këbi lëband. Ako nde yëla kën mëne endebën eŋ këŋo balënd nëmëc gë endewën eŋ? ²⁷ Wën ang hi kën ako, noŷo wa kë xor exo baša bakey gër aniyandexëm gë odendëran ok?»

²⁸ «Do ine cëŋ wata kën edendëran ed në end banjëm el? Ax gi ex na nde aye kën watënd opëtëfët od ondës ond gër apuŷ ok: ax diyenind na, bëte ax banënd na banjëm. ²⁹ Barikan, ado Salomon dëŋ gë dek enjarandexëm eŋ, mëŋ ar hi bax gë napul isëm an, ondës oŋo këŋo xucand oye ol. ³⁰ Gayikako Kaxanu kë ŷaŋënënd mondako ondës ond gër olen oŋ, ond ex ro doro do ecan gër xodux oŋ, aŋun din na nde nëmëc enjekax wën? Ata wën bër gë ekwëta etil hi kën de. ³¹ Këren dendërand na end er kën yamb eŋ, end er kën šëb eŋ, ba end banjëm band kën šudfa eŋ. ³² Beŋo dek bër aŋo kwëta ex na Kaxanu fo bën kë šaland wayët beŋo. Barikan Faba, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an, anang nang ko mëne aŷap ŷapëk en cotëra bebijo dek. ³³ Calayindën pere owun ol do gë ola or šenene orexëm ol gër aniyandewën. Ata fo këŋun sënd dek bebër këŋun ŷandi en cot bën. ³⁴ Akey and ecan aŋ gë andexëm kë rendëra, wën këren dendërand na. Akey and ex yo, er kën šot in, pedindëleŋun.»

7

End enëp ed bela eŋ

¹ «Ax gi ex na mokiti bela bën këdi këŋun xiti Kaxanu wën bëte. ² Enimin, ang kënebi xitind bela ak këŋun xiti wën bëte. Gë acariya and kënebi sëyinënd bela aŋ fo këŋun wäšën wën bëte. ³ Inewä këy nëkonaxënënd atëxësëx and lëŋa këŋo abinëx aŋ do këy nemënd mëne wëj yer xëcar in lëŋa ki? ⁴ Ba mondake wa këy xor eyo pel abinëx: “Nëmël mi dëxëtën atëxësëx and gër angës aŋ”, xarak wëj yer xëcar in lëŋa ki? ⁵ Wëj aŷëŋënaŋ ar kë labayand hi këy. Dëxëtël wa pere xëcar ir gër angës andey in ey wataxën aye atëxësëx and lëŋa këŋo abinëx aŋ. ⁶ Këdi kënun

šenaxën enun n̄atëra, kërenëbi yëlënd na ewënëk in ođanët ok. Bëte këdi këni wëñëra oyeri ok, kërenëbi đapënënd na bambëxwëbëxw ßaŋ.»

End ekara ed Kaxanu eŋ

⁷ «Karayindëno Kaxanu eŋun yëlëraxën, calayindën en cotaxën, tēmbindën enun përetēnaxën ebët el. ⁸ Enimin ar kë xarand an, ayël këno yëlënd. Ar kë šaland an, ašot këno šotënd. Do ar kë sēmbënd epëra an afërētën këno fërētënënd. ⁹ Ala nde exëna ang hi kën ro ako, ar këŋo yël itox indexëm ekaŋ and këŋo xara eyamb-yamb aŋ? ¹⁰ Bëte ala nde exëna ar këŋo yël andën and këŋo xara ekan aŋ? ¹¹ Ax gi ex na nde ang xwëj kën yo anang nang kën eyël ed obaš orewën bebër yek el? Awa Sorix irewën, mēŋ ar gër orën an, abal këŋo balënd nēmëc endewën eŋ do ayël këbi yël bebër yek ßën ßër këŋo xarand ßën!»

¹² «Ang këŋun ŋandind enun dinënd bela ak, wën bëte dinindënëbi mondako fo. Mondako rek acariya aŋ, gë okayëta od bëlaŵënel ok. ¹³ Dilin gër ebët ed mërey, gayikwa ebët ed fëña ir kë wëland gër enemi el aŋang ŋangëk, do bëranjëm kë lilënd. ¹⁴ Mërey hik đe ebët el do gë fëña ir kë ßatelind gër aniyän in, ani n̄ëmb ex na ßër kë watënd ßën.»

End bëlaŵënel bënëgwëš eŋ

¹⁵ «Titinayin, bëlaŵënel bënëgwëš kë yow na. Er këni hi fac-fac in ang opeŋ onambik fo xarak lëf-lëf in ang ojëlemu okeŋax fo hi këni. ¹⁶ Gë odëwërëwën odebën ok, mēne ngëŋ gë bebër këni rind ßën kënebi ŋana enëbi pëlëtënd. Ax gi ex na nde ala ax kwëcand na reseŋ nē andëmbën? Bëte ala ax kwëcand na ondan nē apeß? ¹⁷ Atëx anjekax aŋ, odëwërëwën ojekax fo kë rëwënd. Atëx aňëŋënaŋ aŋ, odëwërëwën oňëŋënaŋ fo kë rëwënd. ¹⁸ Atëx anjekax aŋ, ax giind na gë odëwërëwën oňëŋënaŋ, atëx aňëŋënaŋ aŋ ax dëwënd na odëwërëwën ojekax. ¹⁹ Ax gi ex na nde atëx and ax dëwënd na odëwërëwën ojekax aŋ, asaŵ këni sawënd do eni đap gër xodux? ²⁰ Awa bëlaŵënel bënëgwëš ßën, gë bebër këni rind ßën kënebi ŋana enëbi pëlëtënd.»

²¹ «Ax gi ex na đek ßër ke wăcërand: “Axwën, Axwën” ßën kë lil gër owun or gër orën, ßarikan afo ar kë rind oňandi od Faba ir yaŋ gër orën an. ²² Yatir këme ßakaw gër ngwën ro mēni kiti bela ßën, bëranjëm kë ŋana exe denitaxënënd. Ata bërëmar eni dend: “Axwën, Axwën ax gi ex na nde paß gë oŵac orey ol bami yeyänënd ang bëlaŵënel, bëte paß gë oŵac orey ol bamëni wăyënd bëyël ßën gër bela?” Bëjo bëte: “Axwën, ax gi ex na nde biyi gë oŵac orey ol bami rind becarax ßendanjëm?” ²³ Barikan er këme ŋana mēni yakand: “Wëno amun nang ex na đe! Pacanaxëne wën bëwendëran bëjo!”»

End amatinali and baciŵ baki eŋ

²⁴ «Awa ar kë ßaxëtënd eyeyan edam do exo dind ang re këme ak, ang asošan arenik ar ßayëk aciŵ andexëm nē aparëfac fo hi ko. ²⁵ Ga yowëk tēb in, ofesa oŋ ŋëmëk, ekoc el šëñëk aciŵ aŋo: ßari ax wëc ex na gayikwa edëđa edexëm el gër aparëfac hi bax. ²⁶ Barikan ar kë ßaxëtënd yo eyeyan edam do axo dind na er re këme in, er këni wëndër gë afënrëx ar ßayëk aciŵ andexëm nē edini fo. ²⁷ Ata and yowëk tēb aŋ, oŷëm ol šëñëk aciŵ aŋo. Ataŋ wëcëk do yëcarëk đek.» ²⁸ And ßata ko Yesu aŋ, bela ßën đek šaran këbi ang babi sëyalind ak. ²⁹ Enimin gë or gapak babi sëyalind, ax gi ex na ang bëšalen bërebën ak.

8

End ar gë ameỹ en

¹ Yesu ga ñata ko ang babi sēyalind kap gër etënd ak, šēla ko. Ata amēxwër and bela aṅ këno sēfand bura-bura. ² Na xacēraw këṅo ar gë ameỹ, foxi ko gër lēngw irexēm do ko rend: «Axwën, ga ŷandi ŷandi ki, axor këy xor eye mēnēn me pak.» ³ Yesu ga ñēm̄ba këṅo, re ko: «Awa aŷandi wa ŷandi ke, mēnēl!» Ataṅ ala ajo wën ko ga šanēk ameỹ aṅ. ⁴ Ata Yesu fel këṅo: «Awa ala këreyēṅo pel na dē! Barikan, yel exi nēkon ašadaxan an ey dixēn šadaxa ir ewūnētan in, ang ŷēgw ko Moyis ak eni nangēraxēn bela bēn osede orey ol.»

End emun end ocoroḍa en

⁵ Ga xucak eṅo, Yesu ko wāŷind gër Kafarēnawum. Ga ko ñat, emun end ocoroḍa xacēra këṅo do këṅo xarand: ⁶ «Axwën, ariyenin aram an šēxwērak gër iciw̃, ata mbaṅ exo.» ⁷ Yaka ko Yesu: «Wēno ayeli këme yeli mo pakēn.» ⁸ Ata re ko emun end ocoroḍa en: «Axwën, adokiṅ wēj nde ey ṅat gër yangana iram? Axe ñap ex na! Barikan, yeyanēl tuṅ emat ata ko fak ariyenin aram an. ⁹ Gayikwa wēno dēṅ ariyenin ar bēlēngw bēram hi këme do ari këme rind ang këne felēnd ak. Wēno bēte gë ocoroḍa od kēmēni lēngwēn hi këme. And këmo law̃ēn ibat aṅ, aye ko yend, and këmo w̄ac išēxe aṅ, exe tēkaw. Bēte and këmo fel ariyenin aram exe din ŷeỹ aṅ, ari ko rind.» ¹⁰ Yesu, ga baxēt këṅo emun eṅo, nēngan këṅo endexēm en. Ata fel këbi bër baṅo sēfērand bēn: «Dal in kēm̄un felēnd, ado gër wën Bēyisērayel ro dēṅ, elod amo wat ex na ar gë ekwēta edako rako an. ¹¹ Ga re këme, akey amat, bebēt yo bebēt këni xaniraw bela bēranjēm enēbi ketēna Abēraxam, gë Isak do gë Yakob gër ñambēran ind gër owun or gër orēn. ¹² Barikan obaš or gër owun ol, aŷāŷ kēnēbi wāŷ gër ecamēḍan ed fac. Mondako këni ŷana eni denitand do eni ṅatēnd eḍasa el.» ¹³ Ata ga ñata ko eṅo, fel këṅo emun end ocoroḍa en: «Maŷil! Ga xwēta këye ako, afak ko fak ariyenin arey an!» Ata ga yeyan ko mondako fakēx ko ariyenin an.

¹⁴ Ga xucak eṅo, Yesu ye ko gër iciw̃ ind Simoṅ Piyer. Sēk këṅo ayaraw̃ēn isoxari ir Simoṅ Piyer ga šēxw këṅo. ¹⁵ Yesu ga ñēm̄ba këṅo na, ayaraw̃ēn ar Simoṅ Piyer xoc këṅo ataṅ acēxwēl aṅ. Ata xani ko xwiriš ebi dēba. ¹⁶ Genēka, wēlanēgu këno bër gë bēyēl bēranjēm. Ga xeŷan këbi na, bēyēl bēn šan këni gër bela do fakēn këbi bēte dēk bēšēxwēra bër wēlaraw banēbi bēn. ¹⁷ Mondako ñata bax er re baxo alaw̃ēnel Esayi in end Yesu en:

«Mēṅ lēbinak toro indebi in,
Mēṅ nēmbak ocēxwēra odebi ok.»

End etēf ed Yesu en

¹⁸ And wata ko Yesu mēne nē eñēm̄bērēgu exēni bela bër xeta baṅo bēn, fel këbi bēsēfan bērexēm bēn eni kegēta anjer aṅ! ¹⁹ Ata ga këni ye ond gër anjer oṅ, ašalen abat xacēra këbi do ko rend: «Asēyali, asēyali, wēno gër ed këy ye yo, asēf këmi sēf.» ²⁰ Yaka këṅo Yesu: «Ax gi ex na nde anang nang këy mēne ojakēra ok gë oŷāŷi exēni, do ošēl or gër orēn ol, gë oyēl exēni? Bari wēno Asēñiŷ ar ala an, ado gë aṅombe ak dēṅ axe gi ex na.» ²¹ Ata gër amēxwër and bēsēfan rēw̃ ko bēte ala: «Axwën, wēno cēṅ faba nemik! Tebanēle tan me ye mo mēxwētaw pere.» ²² Ata Yesu yaka këṅo: «Tebēlēbi bēšēsēk bēn eni mēxwētar do wēj tēfēguye wēno!»

End ekoc ed gër anjer eņ

²³ Yesu gë bësëfan bën fëra këni gër ikuluņ do këni xegëtand. ²⁴ And hi këni mërëxand gër anjer aņ, ħatëguk tëb ind gë ekoc etëm. Ata men oņ kē xanind bomeņ bomeņ xali kē rëmbayand ikuluņ iņ. Yesu mēņ, këņo rašënd yem. ²⁵ Ata bësëfan bën ga bu këbi, sëka këno do këno nëngëtënd: «Axwën, Axwën ecëselebo dë! Pexënëlëbo!» ²⁶ Ga nëngëta ko, wëka këbi: «Ineŵa yëdaraxën kën go? Ineŵa ex ekwëta etil ed šot kën elo?» Ga xani ko na, xeŵan ko anjer aņ gë ekoc el. Ata yeriri! ²⁷ Ga šaran këbi bësëfan bën këni wëkarënd: «E ala ajo? Ado anjer aņ gë ekoc el dëņ abaxëtën këno baxëtënënd!»

End bër gë bëyël eņ

²⁸ Yesu gë bësëfan bën ga xegëta këni, ħat këni gër ebar ed Bëgadara. Ata xacëra kënebi bësöšan bëxi bër gë bëyël. Gër oņeg šanëgu bani do yigën bani xali. Ado ala abax yëxw na exo kuca fëna ir oņeg in. ²⁹ Ga ħat këni gër ed hi baxo këni xeŵënd: «Xey wëj Asëñiŵ ar Kaxanu, ineŵa yowaxënëgu këy ro? Ba eyëbo narën nde yow këy xarak ax ŋat ex na amëd aņ?» ³⁰ Nacët ako, bambëxwëbëxw banëbi xadacërand na. ³¹ Ata bëyël bën këno xarand Yesu: «Këla ga ŵa ŵa këy, cëñëtalëbo mëni dël bambëxwëbëxw baņo fën!» ³² Ata re ko Yesu: «Yeyin!» Ga šan këni gër bësöšan bëxi bëjo, bëyël bën lil kënebi bambëxwëbëxw baņ. Bambëxwëbëxw baņ ħër këni gand engew̄ ler gër bëņa ir anjer, latira këni polo gër men do noŵeli këbi dëk kece in. ³³ Bëxadac bën šapër këni bër, ħërëra këni xali gër angol reyarax këni dëk end bër gë bëyël eņ. ³⁴ Ata dëk angol aņ xacëra këno Yesu. Sam ga wat këno, xara këno exo ŋawëta ebar edebën el.

9

End aseŵik eņ

¹ Ata Yesu baka ko polo gër ikuluņ, xegëta këni gë bësëfan bën anjer aņ do kwël ŵaŵi këni gër angol andebën. ² Na gër ed ħat bani, lëbiw këno aseŵik në angaw̄. Gogo nde ga nang ko Yesu mëne bëjo axwëta xwëta këno. Fel këņo aseŵik an: «Asëñiŵën kapinal, wëno anëka seban këmi bamena bandey baņ.» ³ Ata bëšalen bër ebax na bën këni rend: «Në ecir eņo Kaxanu.» ⁴ Ga nang ko Yesu ang bani yëland ak, wëka këbi: «Wën ineŵa ojëlan oņëņenax oko gër owëkw orewën? ⁵ Ineŵa saxëk me de: “Anëka seban këmi bamena bandey baņ nde”, ba: “Kanil, ey dëkw ebën edey el ey yexëra nde?” ⁶ Barikan en nangaxën mëne wëno Asëñiŵ ar ala an, ašot šot këme or gapak or mëni tebanënd bela bën gër ebar ro bamena baņ, në epelemo aseŵik an: “Kanil, ey med angaw̄ andey aņ do ey maŵi!”» ⁷ Ata na dëņ aseŵik an xani ko xwiriš do kwël ŵaŵi ko. ⁸ Ga wat këni ecarax eņo, amëxwër aņ yëdara këni, ata këno šëkwand Kaxanu mēņ ar yël këbi bela panga itëm ind mondako an.

End Maco eņ

⁹ And xani ko Yesu okucan aņ, wat këņo asöšan ar këno wăcënd Maco ga yëpa ko lëf gër aciŵ and bësëf bër šagale. Fel këņo: «Wëj tëfëguye!» Ata xwiriš Maco do kwël sëf këņo. ¹⁰ Ga yëpara këni gër iciŵ ind Maco, yowëraw këni bësëf bër šagale do gë bëwendëran bëranjëm eni yambëra gë Yesu do gë bësëfan bërexëm bën. ¹¹ Ga wat këni eņo, ofarisen ok kënebi ħëbandërand bësëfan bën: «Ineŵa këni yambëraxënënd asëyali arewën an gë bësëf bër šagale bën do gë bëwendëran bën?» ¹² Ga wël këbi Yesu,

yaka ko: «Bëšëxwëra bën kë yend gër axora, ax gi ex na bëbëngw bën. ¹³ Ata yeyin en tÿyax er wăcayak eyeyan elo in: “Er wëka këmun wën bulunda iram in, en gi gë axaÿënan do enun balërënd, ax gi ex na en dind ocaɗaxa.” Wëno bëwëndëran yow këme mëni pel eni nëngwët ola orebën ol, ax gi ex na bër šenene✧.»

End etiwi enj

¹⁴ Ata ñatëgu këni bësëfan bër Šaŋ Batis bën, wëka këno Yesu: «Ineŋa bayik ani tiwïnd na bësëfan bërey bën ang këmi siwïnd laŋ biyi gë ofarisenj ak?» ¹⁵ Yesu yaka këbi: «Oɗawo od šambenjar ir kë ÿërënd ok axor nde këni xor eni caminarand xarak gër ekana bayi këni? Ayow kë yow bakey band këni šapër baŋ, amëd aŋo këni siwi.

¹⁶ «Ala ax kadënd na anjëm akarëk gë angašax gayikwa angašax aŋ ata kë reg akarëk aŋ do ex ŋesi kaš-kaš. ¹⁷ Bëte andamat fo ex, ala ax cëlënd na ngoy ingaf në bamote bakarëk. Angëmëne ala exo di mondako, bamote baŋ kë fëtira ex nexënara do ngoy inj ex dexira. Në bamote bangašax ÿapëk mocël ngoy ingaf inj ex gixën momëxwëta.» ¹⁸ Ga këbi felëra mondako, ñatëgu ko alëngw ar aciŵ acaleya. Foxi ko gër lëngw irexëm ko rend: «Asëyali endënaŵ endam enj ecede-ecede xoti ko, yeye eyo ŋëmba ata ko liya gašëxe.» ¹⁹ Ata Yesu gë bësëfan bërexëm bën sëfër këni gë ala ajo.

²⁰ Ata fed këni gër fëña gë asoxari ar baŋo yexayaxënënd ošat elod bëniy epëxw gë bëki. Ga nëfënëfa ko gër enga, sëkën këŋo Yesu do xwixwëta ko ambana and acud andexëm aŋ gand epoy. ²¹ Rixën baxo mondako asoxari ajo, axwëta xwëta baxo: «Exe kaÿënd yo me kwixwëta banjëm band Yesu baŋ afak këme fak.» ²² Sam ga xwixwëta ko tuŋ, Yesu šena ko. Ga wat këŋo asoxari an, re ko: «Abiwën kapinal! Ga xwëta këye pakël!» Ataŋ kwël na fo fak ko. ²³ Ata ñat ko Yesu gër iciŵ ind alëngw ar aciŵ acaleya. Sëk këbi bëfarix bër bacëroti do gë amëxwër and bela ga këni bara ofarix ol gë otes ok. ²⁴ Ata re ko Yesu: «Pacanayin, endënaŵ enj araš fo këŋo rašënd, axo cës ex na.» Barikan, ga wël këno këni yepënënd er re ko in. ²⁵ And necëtëra këbi amëxwër aŋ, Yesu lil ko gër ed ren bano. Ga lëk këŋo gër ataxan, endënaŵ enj xani ko kwengweremët. ²⁶ Ata wëlik endey enj odek ebar ed Galile el.

End bëšiwëk bëxi enj

²⁷ And fakët ko Yesu oñe aŋ, bëšiwëk bëxi këno sëfand do këni xeÿënd: «Asëñiŵ ar Dafid, Asëñiŵ ar Dafid, kaÿënanëlexi wa biyi!» ²⁸ Ga ñat ko gër iciŵ, sëka këno. Ata wëka këbi: «Axwëta nde xwëta këne mëne axor këme xor mun pakën?» Yaka këni: «Axwën, axwëta xwëta këmi.» ²⁹ Ga këbi ñëmba gër bangës ko rend: «Awa ga xwëta këne ako, pakiyin!» ³⁰ Ga šiŵëta këni, Yesu xëŋa këbi eni cësinali enj. ³¹ Barikan bën ga šan këni na, gër ed këni ye yo bani reyarand end Yesu enj.

End amuma enj

³² And ye këni bëšiwëk aŋ, wëlaw këno bëte amuma and lil baŋo ayël. ³³ Yesu, ga necët këŋo ayël ajo, amuma ko yeyandërand aye. Ata amëxwër aŋ ga šaran këbi, këni rend: «Awa elod ane wat exe na end ako rako enj ro gër ebar ed Isërayel!» ³⁴ Barikan, ofarisenj ok këni rend: «Gë panga ind emun end bëyël inj këbi necëtënd bëyël bën gër bela!»

³⁵ Ga xucak eno, Yesu ko sêferand bangol baŋ: batëm baŋ, do gë batil baŋ, do ko femërand Atëfëtan and owun or Kaxanu aŋ gër baciw̃ bacaleya. Bëte afakën babi fakënënd bela bën ošëxwëra or ex yo. ³⁶ Ga wat këbi bela bën bamëxwër, bamëxwër, xaŷënan këŋo gayik er hi bani ang opeŷ od gë axadac këm fo. ³⁷ Ata fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Ekanara ed eyamb el dëk ŷëmbëk, bari bëxana bën ani ñëmb ex na. ³⁸ Awa caleyno axwën eyamb ebi bašaw.»

10

End oparëxanda epëxw gë oki enj

¹ Akey amat, Yesu w̃ac këbi bësëfan epëxw gë bëxi bërëxëm bën do yël këbi panga ind enëbi nęcëtaxënënd bangoc bañëŋënaŋ baŋ gër bela do bëte enëbi pakënaŋënënd ošëxwëra or ex yo do oseŷi or ex yo. ² Mondako ebax omac od oparëxanda epëxw gë oki ok: Simoŋ ar nëngwët baŋo Piyer an, do gë Andëre abinëm; Šak gë Šaŋ bosëñiŷ bor Sebede. ³ Filip gë Barëtelemi, gë Toma, gë Maco, asëf ar šagale an. Šak, asëñiŷ ar Alëfe an, do gë Tade. ⁴ Simoŋ aŷëran an do gë Yuda Isëkariyot, ar lëxw baŋo Yesu an.

End andiyen and oparëxanda enj

⁵ Bën ebax epëxw gë bëxi bër laŷën babi Yesu bën. Damana eni yexën, bapela baŋo yël babi: «Këren yend na gër bër ax gi ex na Bëšëwif bën, bëte këren dëlënd na gër bangol band Bësamari baŋ. ⁶ Yeyindën gër Bëyisërayel bër nambërak ang oyel fo bën. ⁷ Pemërayindën tar fëña in mëne owun or gër orën ol dam ex. ⁸ Pakëninndënëbi bësëxwëra bën, kaninindënëbi bësësëk bën gër ecës, mënëninndënëbi bër gë amëŷ bën. Nęcëtinndënëbi bëyël bën gër bela. Ang xaŷënan këŋo Kaxanu wën ak, wën bëte kaŷënanindëleŋun mondako fo bela bën. ⁹ ŷoweŷ këren penand na: ax gi ex na kaŋe, ax gi ex na kodï, ax gi ex na yawale, ax gi ex na wešeni gër enar end gë bëmbo. ¹⁰ Bëte ŷoweŷ këren penand na: ax gi ex na ambaŋ, ax gi ex na bacud baki, ax gi ex na baped band enëmbe, ax gi ex na ošët. Ax gi ex na nde arandiyen an alëba këno lëband gër ed ko riyenind?»

¹¹ Ata re ko bëte Yesu: «Gër ed kën ħat yo hik angol atëm, hik ingol itil, mëkayindën ba ala exëna ar ŷapëk enun kwëtaya. Angëmëne ala exëna ar xwëtaya këŋun bayiyin gër iciŷ indexëm xali yatir kën xuca. ¹² Gër iciŷ ind bër kën ħat, cëmayindënëbi. ¹³ Angëmëne bër gër iciŷ ino bën gë emëkw ed šenene xwëtaya kënun, ašot këni šot obetak orewën ol. Bari angëmëne aŋun kwëtaya ex na gë emëkw ed šenene, obetak ol wën këŋun bayi. ¹⁴ Angëmëne en ŋat në iciŷ ba në angol do bela bën eni ŋëp enun kwëtaya in, canin gër iciŷ ino ba gër angol aŋo, pëxwëcayindën obar od lëkak gër osapar orewën ok. ¹⁵ Dal in këmun felënd, yatir kiti ind Kaxanu bela bëjo ayëka këbi yëka nëmëc Bësodom do gë Bëgomor bën.»

End toro ind në end Yesu enj

¹⁶ «Awa ga këmun laŷënënd ako en pemërand end owun or gër orën enj, anëka hi kën ang oyel or šit në ojëlemu fo. Awa perënayindën ang bandën fo, do bëngwin ang olëxwëte oxwël kwël fo. ¹⁷ Titinalindënëbi Bëšëwif bën gayik alëxw kënun ŷana enun dëxwënd gër kiti. Bëte mbaŋ kënun ŷana enun këmërand gër baciw̃ bacaleya bandëbën. ¹⁸ Aŷëlara kënun ŷana enun mëlarand gër kiti. Aŷëlara kënun ŷana enun mëlarand

në end oŵac oram gër bëlëngw do gër bemun en deyaraxën endam eņ: gër Bêšewif, do gër bër ani gi ex na Bêšewif. ¹⁹ Barikan and kënun lëxw gër bëxiti aņ, kërëņun bëlanënd na ang kën yeyan ak ba ang kën yaka ak. Ata amëd aņo dëņ kën ŷana en nangënd ang kën yaka ak. ²⁰ Angoc Amënëk and Sorix irewën and ex gër oŵëkw aņ kē ŷana eņun pelënd ang kën yeyan ak. ²¹ Bër hik ekun ebat bën alëxwër kēni ŷana eni dëxwër gër ecës në end oŵac oram: obaș ol eni dëxwër, bëxarëk bën enëbi dëxwënd obaș orebën ol do obaș ol enëbi dëxwënd bëxarëk bërebën bën. ²² Ata në end oŵac oram bëla bën dëk kënun șusëra. Barikan, ar kē xemëna an, ar kē lëkaya endam xali gër ecës an, afex ko fex. ²³ And kënun narën në angol aņ, gërin në acëxen. Dal in këmum felënd, an paŷ na bangol band gër ebar ed Isërayel baņ me bakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. ²⁴ Asëfan an aņo kucand na onëngëran asëyali arexëm an. Bëte xadëp in aņo kucand na or gapak axwën arexëm an. ²⁵ Gilexo tuņ asëfan an ang asëyali arexëm ak, do xadëp in ang axwën arexëm ak. Angëmëne wëno axwën an, așus șus këne xali ŵac këne Ÿëngëtir, kaș kënun șus wën bëram bën. ²⁶ Bari wën kërënebi yëdand na bëla bën gayik er șonayak ax bo na, dëk kē futar. ²⁷ Bëte er kēni șësinälind bëla ax bo na nangërarëxe. Mëņ ex, er këmum felënd gëmëd in, deyarayindën goyat. Do er këmum nëkënëkand in, kwëșayindën yaņ gër oyur or baciŵ en pemaxën. ²⁸ Kërënebi camënd na bër kē laŵënd eman fo bën xarak ŷoŵëŷ ani koranënd na enjëŵ eņ. Camindëno ar kē lapënd enjëŵ eņ do gē eman gër xodux an. ²⁹ Ax gi ex na nde gē atama and kodī amat kënëbi yëcënd bëndër bëki? Barikan, inder gimatak ax wëcënd na gër ebar xarak ax gi ex na Sorix irewën ŵak. ³⁰ Yama mëņ emat emat ko fënënd omban ond ex gër ogaf odewën oņ. ³¹ Këren yëdarand na, endewën këņo xwëbënanënd nëmëc gē end bëndër bëndanjëm eņ. ³² Mëņ ex, ar kē reyarand yo gër bëla mëne aram hi ko, wëno bëte mondako fo këmo ŷana mo pelënd endexëm eņ Faba, yaņ gër orën. ³³ Barikan ar ke yaxëta yo gër bëla wëno bëte mondako fo këmo yaxëta gër Faba yaņ gër orën.

³⁴ «Këren yëland na mëne angwëlëra ŵëlaw këme gër ebar ro. Barikan në end oŵac oram këbi ŷana ebi kucarërand bëla bën. ³⁵ Sëm in ebi kucarënd gē asëñiŵ, nëm in gē abiŵ, nëm ir eņër in gē alindaŵ ar asëñiŵ. ³⁶ Ala ar ex yo, gē bër ekun edexëm bën dëņ këbi ŷana ebi kucarënd në end oŵac oram. ³⁷ Awa ar këņo bal end nëm ba end sëm nëmëc gē endam an, aņo ñap na exo gi asëfan aram. Bëte ar këņo bal end abiŵ ba end asëñiŵ nëmëc gē endam an, aņo ñap na exo gi asëfan aram. ³⁸ Ar këņo xey exo toro ba exo cës në end oŵac oram an, aņo ñap na exo gi asëfan aram. ³⁹ Ar këņo ŷandi exo kwël anıyan andexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kē nemin anıyan andexëm në end oŵac oram an, afexën ko fexën.

⁴⁰ «Ar këņun xwëtaya yo në end oŵac oram, wëno dëņ xwëtaya ke. Bëte ar ke xwëtaya an, ar laŵënëgu ke an xwëtaya këņo. ⁴¹ Ar këņo xwëtaya yo alaŵënënel në end oŵac oram, amașën and alaŵënënel ko șot. Bëte ar këņo xwëtaya yo ala gayik ar șenene exo, amașën and ar șenene ko șot. ⁴² Ar këņo yël yo në end oŵac oram, men ond exo ceș, ado exo gido ar bak gër bësëfan, däl in këmum felënd, așot ko șot amașën andexëm aņ.»

11

End bësëfan bër Șaņ Batis eņ

¹ And ñata ko Yesu ßapela ßand babi yëlënd ßësëfan epëxw gë bëxi aŋ, xani ko do kwël ye ko. Ebi tëyalirax do exo pemërax end Kaxanu eŋ gë angol, gë angol ebar ed Galile el ÿandi baŋo. ² Xarak amëd aŋo Şaŋ Batis gër epëra hi baxo. Ga wël ko ßecarax ßend baxo rind Kërisët beŋ, lawën këbi ßësëfan ßërexëm ßën. ³ And ñat këni aŋ, wëka këno Yesu: «Wëj nde ex Afexën ar këmo şënind an? Angëmëne ax gi ex na wëj, ba mo cëni nde aşëxen?» ⁴ Yesu yaka këbi: «Yeyin eno tëfëtanëx Şaŋ Batis er kën wëlënd do kën watënd in: ⁵ në eciwëta exëni ßëşiwëk ßën, në epak exëni ßëseÿik ßën, në emën exëni ßër gë ameyÿ ßën. Bëte në ewëlëra exëni ßër abax wëlëra na ßën. Bëte në ekani exëni gër ecës ßëşësëk ßën do Atëfëtan aŋ në enangën exëni ßëxaÿënaxik ßën. ⁶ Awa, nëngandëralëŋo ar aŋo ŋëpëgënanand na endam an.» ⁷ Ata ga ßaka këni ßërolawën ßën, Yesu këbi wëkand ßela ßën end Şaŋ Batis eŋ: «Ineŵa watëgu kën gër ladawe? Andës and kë lëfërirand ekoc nde? ⁸ Mondake hi ko ar ye ban eno watëgu an? Ar şudak ßanjëm ßanjekax nde ex? Ax gi ex na nde ßër gë ßanjëm ßanjekax ßën gër eyang ed emun hi këni? ⁹ Do ineŵa ye ban gër ladawe? Eno watëgu alawënel ar Kaxanu nde? Ga re këme, ar watëgu këno an nëmëc alawënel exo. ¹⁰ End Şaŋ ijo eŋ ÿëgw këni mëne Kaxanu rek: “Awa në edëngwalilemo arolawën an exi ŋacan fëña in.”

¹¹ «Dal in këmun felënd, ala ax gi ex na ar rëw këno mondëw do xuca këŋo Şaŋ Batis or gapak ol. Barikan, ar xurik ex ßa gër owun or gër orën an xuca këŋo. ¹² Elod ga yow ko Şaŋ Batis xali doro, ßela ßën në enëyëtëra exëni eni dël gër owun or gër orën. ¹³ Gayikwa dëk okayëta od ßëlawënel ok do gë acariya aŋ areya reyak end owun or gër orën eŋ xali gër Şaŋ Batis. ¹⁴ Do angëmëne aŵa ŵa kën er këmun felënd in, Şaŋ ijo ex wa alawënel Eli ir ebax exo ßakaw in. ¹⁵ Ax gi ex na nde dëk fo wël kën? Awa!

¹⁶ «Gë noßën këmëni wätinali ßela ßër gë okey oko ßën? Ata ang oßaş or kë wëkëñarand në yangana ir angol fo hi këni. Mondako kënebi rend ßëcandaŵ beŋ: ¹⁷ “Farixën këmun acëroti aŋ, an man ex na. Bëte ÿëwën këmun ojëkan od oÿaw, an tes ex na.”

¹⁸ Ga yow ko Şaŋ Batis, abaxo yamb na ecemar, abaxo şeß na ngoy, wën re kën mëne gë bëyël exo. ¹⁹ Ga yow këme wëno Asëñiŵ ar ala an, këme yambërand do këme şeßërand, do këne rend: “Ajo ñambëran gë oşëß fo xwënda ko. Bëte lawo ir ßësëf ßër şagale do gë bëwendëran fo hi ko!” Barikan, orenik or Kaxanu ol gë er ko rind ala arexëm in kë şanayand er şenene.»

End eŋëp ed end Yesu eŋ

²⁰ Ga xucak eŋo, Yesu këbi rexërand ßela ßër gër ßangol ßand gër ed ri baxo ßecarax ßendanjëm ßën gayik ano kwëta bana, bëte ani nëngwët bana ola orebën ol. ²¹ Er baxo rend: «Wën ßër gër ßangol ßand Koraseŋ do gë Betësayida ßën, mbaŋ ŵe këŋun! Kido ßecarax ßend wateli këne wën beŋ ßër gër angol and Tir do gand Sidon ßën wat bax, aŵa ŵa doni endam eŋ, bëte anëngwët nëngwët doni ola orebën ol. Ado gë ojabote doni labayand, eni kaÿëninand do eni panayand eyëwën el. ²² Ga re këme, yatir kiti, ßër lëgëk gër Tir do gë Sidon ßën këbi sax gë wën. ²³ Do wën ßër gër angol and Kafarënowum ßën cëŋ, yëla kën Kaxanu xali yaŋ gër orën nde këŋun fela? Bëtëdëŋ, gëd gër wur ir ßëşësëk këŋun lat. Kido ßecarax ßend wateli këne wën beŋ ßër gër angol and Sodom ßën wat bax,

xali doro bayi doni. ²⁴ Ga re kēme, yatir kiti, bër lëgëk gër ebar ed Sodom bën kēbi sax gë wën.»

²⁵ Ga ñata ko enjo, Yesu re ko: «Faba, wěj Axwën ar orën gë ebar an, aye ri këy. Aye ri këy ga sana këyëbi obaş eni nang bënd sôn këyëbi bëxarëk do bër gë orenik beñ. ²⁶ Eyo Faba aye ri këy gayik mondako ýandi ki ex gi.

²⁷ «Beý bën dek sebënan ke Faba, bari ala axe nang ex na wëno Asëñiŵ, Faba fo nang ke. Bëte ala año nang ex na Faba ang ax gi ex na wëno Asëñiŵ do gë ar ýandi ke mo nangën an.»

²⁸ Ata Yesu fel kēbi bēla bër hi bax na bën: «Tëkawëne wën dek bër sëkwërak do šëmura këñun bën, ata këmün rëca en teyëta. ²⁹ Mayin oxadac oram ol, mayin mun tēyali, gayikwa mbañ liki kēme, bëte mbañ nëngak emëkw edam el, ata fo kën seyëtali benjēw bëndewën beñ.

³⁰ Oxadac oram ol onëngax ex, bëte er këmün lëbin in ax tiß ex na.»

12

End akey and eteyëta en

¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën bax xucand në ocënga od bële, yatir akey and eteyëta. Ata Bësëfan bën ga xor kēbi enjo en, këni wışand banjëra bañ do këni yakënd. ² Ofarisenj ok ga wat kënebi na, re këni: «Er këni rind bësëfan bërey in, ax ñap ex na de yatir akey and eteyëta ang rek acariya ak.» ³ Barikan Yesu yaka kēbi: «Wën an pën ex na nde er ri baxo Dafid in and bot babi enjo añ mëñ gë bër enga endexëm bën? ⁴ Ax gi ex na nde alilën lilën baxo gër Aciŵ and Kaxanu mburu icëbax in? Do ax gi ex na nde ayamb yamb bani xarak abi ñap ex na mëñ gë bër enga endexëm bën gayik ani gi bana bësadaxan? ⁵ Bëte an pën ex na nde gër acariya and Moyis mëne gë bakey band eteyëta bañ bësadaxan bën ayepën këni yepënënd ošëba or akey and eteyëta ol, lëf gër Aciŵ and Kaxanu, xarak ani menënd na? ⁶ Ga re kēme, wëno nëmëca kēbi or gapak ol bësadaxan bën, bëte wëno nëmëcak oxwëbën ol Aciŵ and Kaxanu añ. ⁷ Er wëka këñun Kaxanu: en gi gë axaýënan do enjun balërënd andewën rewën añ, ax gi ex na en dind ocadaxa fo*. Kido afëni fëni bañun eyeyan elo, adonëbi nëp na bësëfan bëram bën. ⁸ Enimin wëno Asëñiŵ ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

End ar gë ataxan ateyik en

⁹ Yesu ga xani ko na, ye ko gër aciŵ acaleya and Bëšëwif. ¹⁰ Yatijo ar gë ataxan ateyik yow baxëna gër cale. Ata bësälén bën do gë Ofarisenj ok ga këni šala end këno nagašanaxën Yesu en, wëka këno mama dëñ: «Aýap nde ýapëk paß gë acariya añ epakën ed ašëxwëra gë akey and eteyëta el?» ¹¹ Yesu yaka kēbi: «Wën bëte mun mëka dãmama mun yakaxën. Ar šot këño ifey ibat fo an, aseß nde këño seb and lati ko polo në ambëxw gë akey and eteyëta añ? Año cëpët na nde mondako dëñ? ¹² Xarak ala an wa xëbënek nëmëc ejel ed ex yo, mëñ ex aýap ýapëk edi ed enjekax el gë akey and eteyëta añ.» ¹³ And ñata ko añ, Yesu fel këño aseýik an: «Yënël ataxan añ!» Ga yën ko, atañ bëngwëk ataxan añ. ¹⁴ Atañ šan këni ofarisenj ok eni wëlërëx ang këni ri eno dawaxën Yesu ak.

¹⁵ Ga wata ko Yesu, facana ko na, ata sëfa këno bëranjëm. Fakëndëra kēbi dek bër šëxwëra bax bën. ¹⁶ Barikan axëña babi xëñand eni cësinali endexëm enj ¹⁷ ex ntaxën er ýëgw ko alawënel Esayi endexëm in mëne

* 12:7 12.7 Ose 6.6

Kaxanu rek: ¹⁸ «Nëkodo ariyenin aram an, mën ex ar sana këmo gë onënga an, mën ex ar pëlot gër yomb iram an. Bëte mën këmo yël Angoc andam an, ebi nangëanaxën or šenene ol dëk benëng bënd bela bej. ¹⁹ Ani campëre na gë ala, oniŵ orexëm ax wëli na xali fac gër opëña od gër angol, ala aŋo keÿëanaxën na.

²⁰ Axo bac na eñamb engëbik eŋ,

Enjeb end riŵak eŋ axo d̄omin na, xali ebi kor bela bën gë or šenene ol.

²¹ Do benëng becëxe bej endexëm këni ÿana eni yarënd*.»

End ašiwëk eŋ

²² Ga xucak eŋo, wëlagu këno gër Yesu ala ar šiŵ bax, ar gë oniŵ këm. Ga hi bax ar gë bëyël šëxwëraxën baxo mondako. Yesu ga fakën këŋo, ala ajo ko yeyandërand aye bëte ko watërand këri-këri. ²³ Ata dëk amëxwër aŋ šaran këbi xali do këni wëkarënd end Yesu eŋ ba mën ex Asëniŵ ar Dafid an. ²⁴ Barikan ofariseŋ ok ga wël këni eŋo këni rend: «Yama gë panga ind Ÿëngëtir in, emun end bëyël eŋ, ga këbi nęcëtënd nde bëyël bën gër bela.» ²⁵ Yesu ga nang ko ang bani yëland ak, re ko: «Angëmëne bela bër owun obat eni merënd, owun olo ala ti kë lati. Bëte, angëmëne bela bër ekun ebat eni merënd, ekun elo ašapër kë šapër. Do bëte bër angol amat eni merënd, angol aŋo ašapër kë šapër. ²⁶ Angëmëne Sindan eŋo nŵayënd Sindan, në emer exo gabat, ax bayi na owun orexëm ol. ²⁷ Do angëmëne wëno gë panga ind Ÿëngëtir in këmëni nęcëtënd bëyël bën gër bela, obaš orewën ol cëŋ, gë panga ind noÿo kënebi nęcëtënd? Mën ex, bën dëŋ kë hi bëxiti bërëwën bën. ²⁸ Barikan angëmëne gë panga ind Angoc and Kaxanu in këmëni nęcëtënd bëyël bën, awa owun or Kaxanu ol anëka ħatënëgu këŋun. ²⁹ Ax gi ex na nde ala ax kor na exo d̄il në iciŵ ind ar gë ojaŵ eŋo kandëra dëk xarak aŋo bon ex na? Ax gi ex na nde afo eŋo bon pere do eŋo kap aye exo međëraxën? ³⁰ Ar ax ma ex na endam an, arangoÿëra andam hi ko. Bëte, ar axe dëcand na ebar an, në eyëc exo. ³¹ Mën këmun felaxënënd amena and ex yo ado ex gido ocir od Kaxanu, gë eteban ex. Bari emëšen ed Angoc Amënëk el, ax gi ex na gë eteban. ³² Ar ke yeyanan eñëŋëanax wëno Asëniŵ ar ala an, Kaxanu aseban këŋo seban. Bari ar këŋo yeyanan eñëŋëanax Angoc Amënëk an, Kaxanu aŋo teban na gër ngwën ind doro bëte aŋo teban na gër ind ecan.

³³ «Ax gi ex na nde atëx anjekax aŋ kë rëwënd odëwëreŵen ojekax ok do aňëŋëanax aŋ odëwëreŵen oňëŋëanax ok? Ax gi ex na nde paß gë odëwëreŵen ok kë hind monang atëx aŋ? ³⁴ Wën bandën baŋo, mondake kë xor en yeyan benjekax, wën bëÿëŋëanax bëjo? Gayikwa er lëbëk gër owëkw orewën in kë šanënd gër osëÿ orewën. ³⁵ Ala ar gë emëkw ejekax an, benjekax kë šanënd gër etëÿ edexëm. Barikan ar gë emëkw eñëŋëanax an, beňëŋëanax kë šanënd gër etëÿ edexëm. ³⁶ Ga re këme, yatir kiti, bela bën ayëka këbi yëka në end bonjeyan bond gë ofëcak këm bond bani yeyandërand eŋ. ³⁷ Gayikwa gë eyeyan edey el këÿ hi ar šenene, do eyeyan edey el ki nëp.»

³⁸ Ata bëšalen do gë ofariseŋ wëka këno bëte Yesu: «Asëyali, biyi ecarax ÿandi këbo ey di mi wat.» ³⁹ Yesu yaka këbi: «Wën anjex aňëŋëanax do and kë rind orekar aŋo nde ke wëkand mun masin ecarax? Ecarax an wat na, ang ax gi ex na end alawënel Yonas eŋ. ⁴⁰ Ang ri baxo Yonas bakey batas gër acël and angan and hël baŋo ak, mondako fo këme ri wëno Asëniŵ ar ala an bakey batas lëf gër emëkw ed ebar. ⁴¹ Bëninif bën axani këni xanid,

* 12:21 12.21 Esayi 42.1-4

yatir kiti do enëbi nëp bela bër gë okey oko bën gayik anëngwët nëngwët bani ola orebën ol and baxët këni epemëra ed Yonas aṅ. ⁴² Emun etoxari end hi bax gër ebar ed Saba eṅ, caw xaniw baxo eṅo baxët Salomonṅ, emun end gë orenik osëm eṅ. Barikan wëno xuca këṅo or gapak ol Salomonṅ. Awa yatir kiti, emun etoxari eṅo kë xani eṅun nëp.»

⁴³ Re ko bête Yesu: «And ko šan angoc añëṅënax në ala ar lil baṅo aṅ, gër apuṅ ko yend, gër ed timëriṅ, exo calarax në er ko seyëta, bari axo cot na. ⁴⁴ Ata exo de: “Bakaleme tan gër ed šanëgu këme, gër aciṅ andam.” And ko fiat aṅ exo tək wafërëluṅ, ga fat këni aye do gë ṽañën aye. ⁴⁵ Ata ebi yen bangoc bañëṅënax banjongëbaki, band xuca këṅo oxeṅ do eni dıl bën dek gër ala ajo. Awa ala ajo amëd aṅo ko soro nëmëc gand lil baṅo angoc amat fo aṅ. Eṅo këṅun bët wën bësëmbak bër gë okey oko bën.»

End bobinëm bor Yesu do gë nëm eṅ

⁴⁶ Yesu, ga këbi felëra mondako amëxwër aṅ, fiatëgu këni nëm gë bobinëm. Ga šëni këno fac, ṽandi këbi eni kanar gë mën. ⁴⁷ Ata re ko ala gër amëxwër: «Axwën, yakalëbi fac norix gë bobinëx.» ⁴⁸ Yesu yaka këṅo: «Noṽo ex nëma do nobën ex bëmaṽe bëndam?» ⁴⁹ Ga ṽasi këbi bësëfan bërëxëm bën, re ko: «Bëjo ex nëma do gë bëmaṽe bëndam bën. ⁵⁰ Enimin, ar kë rind yo oñandi od Faba ok, mën ar yaṅ gër orën an, ajo ex abaṽe, do nëma.»

13

End apënëtal and ar oned eṅ

¹ Kwël yatijo fo, Yesu šan ko gër iciṅ do ye ko ṽëpax ko gër bëṅa ir anjer and Galile. ² Ga bärëregu këni bela bën amëxwër atëm, xeta këno. Ata mën rëfa ko në ikuluṅ ind hi bax polo gër anjer do ṽëpax ko, xwëšara këni dek gër bëṅa. ³ Yesu ṽana ko këbi sëyalind gë bapënëtal bandanjëm ko rend: ⁴ «Mondako ri baxo ar oned ga nëca ko gër ošënga. Ga fan ko eneda aṅ, mar lapak tar fëña in, ata ošël ol lapara këni, wëdara këni dek. ⁵ Mar lapak gër ebar ed gë aparëfac. Ata gogo nde ga lëgëk gayik obar ok ax ñëmb bana. ⁶ Ga fëtëk eñan eṅ, šorëk do ñaṽëk dek gayik odëmbët ok ax tiṅ bana. ⁷ Mar lapak bête šit në acëc and gë odëmbën ata lëgëk. Ga kë raf eneda aṅ, odëmbën ok xëšak təc. ⁸ Mar lapak bête gër ebar ejakax. Ga lëgëk, rafëk aye do rëwëk mbaṅ: anjëra amat keme, aṅo ofëxw ocongebat do aṅo ofëxw osas. ⁹ Ax gi ex na nde dek fo wël kën apënëtal aṅo? Awa baxët in angëmëne gë banëf en!»

¹⁰ Ata bësëfan bën xeta këno Yesu ga fiat ko apënëtal aṅo. Wëka këno: «Inecëṅ këyëbi sëyalixënënd bela bën gë bapënëtal?» ¹¹ Yesu yaka këbi: «Bend owun or gër orën bën, wën bësëfan bërëram bën fo ṽapëk en nang, eṅo abi yël ex na bën. ¹² Kaxanu abaš këṅo baš ar šotërak an exo cotëra nëmëc. Bari ar ax cot ex na an, axan këno xan er xaṽ këṅo in dën. ¹³ Mën këmëni sëyalixënënd gë bapënëtal gayik bën ado eni nëkonënd ani watënd na, ado eni baxëtënd gë təkërak abi pënind na. ¹⁴ Mondako kë fiatand er ṽëgw ko alawënel Esayi in: “Ado en wëlënd awël dën, din aṅun pëni na, ado en nëkonënd anëkon dën, din an wat na.

¹⁵ Gayikwa owëkw or bulunda ijo oṅ, mbaṅ farëdädik, banëf baṅ šoya këni, do afëd fëd këni bangës baṅ,

këdi këni wat gë bangës bandebën baŋ,
 këdi këni wël gë banëf bandebën baŋ
 këdi këbi fëni gë owëkw orebën oŋ
 do eni nëngwët ola orebën ol do wëno mëni teban.”

¹⁶ «Barikan, wën nëngandëraleŋun gayik në ewat en gë bangës bandewën baŋ do në ewël en gë banëf bandewën baŋ. ¹⁷ Dal in këmun felënd, bëlawënel bëranjëm do gë bër ſenene bëranjëm ŷandi babi eni wat er kën watënd in, bari ani wat ex na. Aŷandi ŷandi babi bëte eni wël er kën wëlënd in, bari ani wël ex na. ¹⁸ Awa baxët in mun payën apënëtal and ar oned aŋ: ¹⁹ Bër kë wëlënd eyeyan ed owun or Kaxanu do abi pënind na bën er hi këni ang eneda end lapak tar fëña eŋ. Ŗabucara in kë yowënd exo dëxët er ned këni gër owëkw orebën in. ²⁰ Bëjo bëte er hi këni ang ebar ed gë aparëfac ed gër ed lapak eneda fo. Bën and këni wël eyeyan aŋ, eni kwëta gë onënga fo. ²¹ Bari ani tebënd na ex gi gë odëmbët gër owëkw orebën, ani dëkayand na eyeyan elo. And këni sorond ba eni cënd në end eyeyan elo aŋ, gogo nde ebi cena do eni dap caw ekwëta ed Kaxanu el. ²² Bëjo bëte er hi këni ang eneda end lapak Ŗit në acëc and gë odëmbën. Awël wël këni eyeyan el barikan ocëmu od ro gër aniyand ok, gë aŋana and napul aŋ kë xëŖand eyeyan el xali ex tëkwan ecënar el. ²³ Bëjo bëte er hi këni ang eneda end lapak gër ebar ejakax. Ga wël këni eyeyan ed Kaxanu el, fëni këbi, ata Ŗënarëc gër owëkw orebën: keme, ofëxw ocongebat, ofëxw osas.»

End apënëtal and walu-walu eŋ

²⁴ Yesu ga Ŗata ko eŋo, fel këbi bëte apënëtal acëxe: «Ako ex end owun or gër orën eŋ. Ar oned nëca baxëna gër eden gë eneda emënëc. ²⁵ Ga fandëra ko ciŖ malu* bëtëgu ko gëmëd arangoŷëra, fan ko wec walu-walu, do kwël ye ko. ²⁶ And lëgëc malu aŋ lëgëc bëte walu-walu in, rafëc andamat xali Ŗanëc do rëwëc. ²⁷ Ata okadëp ok wëka këno axwën eden: “Faba, ax gi ex na nde eneda emënëc dëŋ fan këy gër eden? Do feye wa Ŗanëguk walu-walu ijo?” ²⁸ Yaka këbi: “Arangoŷëra fanëc.” Wëka këno bëte okadëp ok: “ŷandi ki nde mi bic walu-walu in?” ²⁹ Yaka këbi: “Ali, këren bic na këdi kën wiceli bële in. ³⁰ Tebëxën ako xali gë ekol, xali ex ŋat eŋaŖ el. Bër eŋaŖ bën afel këmëni felëd eni Ŗana walu-walu in do eni kap olaŋ olaŋ me coraxën. Barikan malu in, afel këmëni felëd ene mëlan gër acac andam.”»

End amatinali and eneda etil eŋ

³¹ Yesu fel këbi bëte apënëtal acëxe: «Mondako ex end owun or gër orën eŋ. Ang enjëlir end mutarëd end ned ko ala gër andëda andexëm fo ex. ³² Enefa eŋo xurik ex ba dëc beneda beŋ. Barikan and kë lëg aŋ, ata kë nëmëcand dëc bebëlëg bër gër andëda bën xali oŖël or gër orën ol eni yëlëra gër benini bendexëm.»

End amatinali and lewir eŋ

³³ Yesu fel këbi bëte apënëtal acëxe: «Ako ex end owun or gër orën eŋ. Ang lewir ir negali ko asoxari gë pix në bëndëb bëtas fo hik, ata fufëc dëc pix in.» ³⁴ Beŋo dëc sëyalira babi Yesu gë bapënëtal. ³⁵ ŷoweŷ ababi sëyali na bëla bën gë apënëtal këm, ex ŋataxën er ŷëgw baxo alawënel in*: «Gë bapënëtal këmëni ŷana mëni tëyalind. Afut këme ŷana me putënd bënd Ŗonayak elod ga ŷanak ngwën beŋ.»

* **13:25** 13.25 Gër Gërec «Bële» ŷëgw këni. ✧ **13:35** 13.35 Calemoñëw 78.2

End epayën ed apënëtal and walu-walu en

³⁶ Yesu ga ñata ko end babi sëyalind en, seb këbi amëxwër an baka ko gër iciw. Ata ga xeta këno bësëfan bën re këni: «Paÿënëlëbo biyi apënëtal and walu-walu an, abo pëni ex na.» ³⁷ Yesu yaka këbi: «Ar kë fanënd eneda emënëk an, wëno Asëñiw ar ala an ex. ³⁸ Efen el, ngwën in ex. Enefa emënëk en ex obaš or Owun or Kaxanu ol. Walu-walu in ex bër këno baxëtënd šabucara bën. ³⁹ Arangoÿëra ar fanëk walu-walu an, exo šabucara in. Eñaš el ex ekwët ed ngwën el, do bēhaš bën exëni omeleka ok. ⁴⁰ Awa, ang kë hi moñaš pere walu-walu ak eni coraxën, yatir ekwët ed ngwën, ⁴¹ wëno Asëñiw ar ala an këbi lawënëgu omeleka odam ok eni dëxët gër owun oram bebër kë lënanënd eñëñenax bën, do enëbi bar dek bēwendëran bën. ⁴² And kënebi barëra dek an, enëbi dap bëngënj gër angodux do bën fën këni ÿana eni denitarand do eni ñatënd ebasa el. ⁴³ Xarak amëd aņo, bërëwak end Kaxanu bën, ang eñan fo këni ÿana eni watind jing-jing gër owun or Sëm irebën Kaxanu. Ax gi ex na nde dek fo wël kën? Awa!»

End bamatinali band oyeri do gë napul en

⁴⁴ Yesu šom ko bête: «Owun or gër orën ol er wëndërek gë endey end napul ir wëg këni në ošënga fo. Ar šananëk an wëg ko gašëxe. Ye ko gë onënga fo fan ko dek acota andexëm an do yëc ko ošënga olo. ⁴⁵ Bête owun or gër orën ol er ex ang yula ir kë šaland oyeri od xemëk akanji fo. ⁴⁶ Ga sëk ko, ye ko fan ko dek acota andexëm an do yëc ko oyeri oko.»

End amatinali and ebën ed oxan en

⁴⁷ «Owun or gër orën ol er hik ang ebën ed lap këni në anjer fo, ebën ed sëra këbi oxan or ex yo. ⁴⁸ Ata ga fëxw këni, šëpët kënebi gër bëņa. Ga sana kënebi oyekax ol, xwët kënebi në bakange do lap kënebi oÿëñenax ol. ⁴⁹ Mondako kë hi yatir ekwët ed ngwën. Omeleka ok kë yow enëbi cëfëyët bēwendëran bën gër bamara band bërëwak end Kaxanu, ⁵⁰ ata enëbi dapëx bëngënj gër angodux do bën fën këni ÿana eni denitarand do eni ñatënd ebasa el.» ⁵¹ Ga ñata ko Yesu, wëka këbi bësëfan bën: «Dodo dek nde fëni këñun?» Yaka këno: «Iyo.» ⁵² Ata re ko: «Mëñ ex, ašalen ar fëni këno aye end owun or gër orën an, ang ar šotërak bon napul fo hi ko. Er këbi sëyalind bela in ko wëdëgund gër emëkw edexëm: bengašax do gë bekarëk.»

End Yesu gë Bënasaret en

⁵³ And ñata ko bapënëtal baņo an, Yesu xani ko na do ye ko. ⁵⁴ Waÿi ko gër ndebën gër Nasaret, ata yatir akey and eteyëta këbi sëyaliraxënd bela bën gër aciw acaleya. Dek babi šaranënd osëyali orexëm ol, ata këni wëkarënd: «Feye wa sëyaw ko nangëraxën ko go? Mondake ko xamënënd exo di becarax beņo? ⁵⁵ Ax gi ex na nde mëñ dëñ ex asëñiw ar Yosef, afës ar otëx an? Ax gi ex na Mari ex nde wa nëm irexëm? Bobinëm bëtošan bëñ ga ex wa Šak, gë Yosef, gë Simon do gë Yud. ⁵⁶ Bëmaÿe bëtoxari bëñ dek ro ga hi këni wa. Do fe wa sëyaw ko dek beņo?» ⁵⁷ Bënasaret bën, ga wër bano babi ñëpëgënanaxënënd endexëm en. Ata re ko Yesu: «Alawënel an gër ebar edexëm fo këno yafënd, dek dek in gër bër ekun ebat gë mëñ.» ⁵⁸ Ata axo di bana becarax bëdanjëm në end oñëpëgënan odebën en. Bëngol bënd ler ler gër Nasaret bëñ baxo sëfërand ebi tëyalirax.

14

End ecës ed Şaş Batis en

¹ Amëd aņo, Erod emun end gër ebar ed Galile en awël babi wëlënd bela bën ga keni yeyandërand end Yesu en. ² Ata fel këbi bër gër eyang edexëm bën: «Yama Şaş Batis ga xaniwëk nde gër ecës, mën şotaxën ko ojaŵ od ko xoraxënënd exo di becarax ok.» ³ Enimin mën dën sëra baņo Şaş Batis, fëra këņo do fokëra këņo gë ogweyele-gweyele, ga baņo nëpënd në end Erojad, alindaŵ ar abinëm Filip en. ⁴ Enimin, Şaş Batis afel baņo felënd: «Ax ñap ex na eyo ñër asoxari ar abinëx Filip an.» ⁵ Ata mën ŷandixën baņo Erod eno daw Şaş. Barikan, ayëda babi yëdand bela bën gayik alawënel ar Kaxanu xwët bano. ⁶ Xarak, ga ñatëguk akey and rëw këno aņ, Erod ri ko ofëna. Ata abiŵ ar Erojad ko wandërand mërëxand ir bëliyer, ata nëngan këņo Erod. ⁷ Mokamën xamën baxo anjar aņ xali Erod yaşar ko mënne er këņo xara yo ayël këņo yël. ⁸ Ata endënaŵ en ga wëlëregu keni gë nëm, re ko: «Awa yëluye gaf ir Şaş Batis in në inëp.» ⁹ Ata emun en şënd ko, şena këņo ba ine yaşaraxën baxo xali wël këno bëliyer bën. Barikan ako dën re ko eno yël endënaŵ en er wëka këņo in. ¹⁰ Na lawën këņo şoroda fodëtëgu ko gaf ir Şaş Batis in lëf gër epëra. ¹¹ Ga wëlaw ko gaf in në inëp, fëxwën këņo endënaŵ en. Ata mën wëra ko yëlëx këņo nëm. ¹² Bësëfan bër Şaş bën yen keni eman en do wëxëta këno. Ata ye keni eno pelëx Yesu.

End ecemar ed bela owëli oco en

¹³ Ga wël ko endey eno, Yesu xani ko na gër ed ebaxo do ko xegëtand gë ikuluņ in anjer and Galile aņ exo nacëtaxën në er tëb. And nangëra keni amëxwër aņ, xanira keni gër bëngol do sëf këno gë osapar. ¹⁴ And baxo şëpëtand gër ikuluņ aņ, wat këbi amëxwër aņ. Ata ga këņo xaŷënan, fakëndëra këbi bësëxwëra bërebën bën. ¹⁵ Apenëka aņ, sëka këno bësëfan bën do re keni: «Asëyali, ro në er tëb hi këne do në emëd ex. Pelalëbi bela bën eni capër gër bëngol eni yëcërax er keni yamb.» ¹⁶ Yesu yaka këbi: «Eyo, bari ax ñap na eni ye mondako fo. Yëlinëbi wën dën er keni yamb.» ¹⁷ Ata yaka këno: «Bamburu banjo do gë oxan oxi fo lëkaya këmi.» ¹⁸ Aņo re ko Yesu: «Mëlawën tan ro», ata wëlanëgu këno. ¹⁹ Ga fel këbi amëxwër aņ eni ñëpara gër ondës, wëd ko bamburu banjo banjo do gë oxan oxi ol, xëņa ko orën ol do şëkwa këņo Kaxanu. Ata hëbëndër ko, yël këbi bësëfan bën eni cet. ²⁰ Na yambëra keni, wëd keni bën dek xali wëlalali keni bakange epëxw gë baki gë bacaxaken band bayitara babi banjo. ²¹ Bër lëba babi Yesu bën, er hi bani në owëli oco bësosän bën fo, ala abi pën bana bësaxari bën gë obaş ol.

End Yesu gër anjer and Galile en

²² Ga xucak eno, Yesu nëyali këbi bësëfan bën eni dëngwa ekeg elo gë ikuluņ in, eni pelaraxën mën gë amëxwër aņ. ²³ And fela këbi amëxwër aņ, ye ko yaņ gër etënd exo calex në er nacët. Ga kë xwëyar, bayi ko na gabat. ²⁴ Amëd aņo ñat keni bësëfan bën gër ngu, ga ñawëta keni ebar el, ata men on ga kë xani bomeņ bomeņ kë lëfërirand ikuluņ in ga fed keni gë ekoc etëm. ²⁵ Ata gand oxeya, Yesu sëf këbi do ko yend yaņ gër men ang gër ebar fo. ²⁶ Wat këno bësëfan bën ga ko wëñët gër men. Wëlandëra këbi do ga şëg këbi benjëw benj keni xeyënd şor: «Oñey ex, oñey ex!» ²⁷ Ata re ko Yesu: «Wëno ex, wëno ex! Kapinayin, këren yëdara na!» ²⁸ Piyer yaka këņo: «Axwën, angëmëne enimin wëj ex, pelële me eyeli yaņ gër

men!» ²⁹ Re ko Yesu: «Yow!» Ata Piyer cëpëšëpët gër ikuluŋ, ko yend yaŋ gër men end Yesu eŋ. ³⁰ Barikan, ga nëkon ko ekoc el, yëdara ko. Ata ga këŋo noŋeli, xeŋ ko: «Axwën, Axwën, pexënële!» ³¹ Ataŋ Yesu yënën këŋo ataxan aŋ, sëra këŋo do re ko: «Oko Piyer, inewã ekwëta etil elo! Inewã ñëpëgëanaxën ki?» ³² And fëra këni gër ikuluŋ aŋ, xucak ekoc el. ³³ Bësëfan bër ebax polo gër ikuluŋ bën foxi këni, gër osapar or Yesu do këni rend: «Wëj ex enimin Asëñiŵ ar Kaxanu an!»

End Yesu gër Genesaret eŋ

³⁴ Ga xegëta këni anjer aŋ, ñat këni gër ebar ed bani wãcënd Genesaret. ³⁵ Bër sëk banëbi na gër ed ñat bani bën, ga xwita këno Yesu, sëfëtëra këni eŋo dëk Genesaret in. Ata wëlaraw kënebi dëk bësëxwëra bën. ³⁶ Axara bano xarand Yesu ebi tebënd eni kwixwëta ndakaŋ ambana and acud andexëm aŋ. Do dëk bër bax xwixwëtand bën bax fakënd.

15

End bapela band ofariseŋ eŋ

¹ Ata akey amat, ofariseŋ do gë bësälän xaniw këni gër Yerusalem yow këni xali gër ed ebaxo Yesu. Wëka këno: ² «Bësëfan bërey bën, ine cëŋ këni yepëanaxëneŋd bapela band bëxarëk baŋ? Ine këni yambëraxëneŋd nebarëxe otaxan ok?» ³ Yesu yaka këbi: «Do wën cëŋ, ine këni yepëanaxëneŋd apela and Kaxanu aŋ do këni sëfënd and bëxarëk bërewën aŋ?» ⁴ Kaxanu ga re ko: «Pëbindëbi norix gë sorix. Do ar këni xare yo nëm gë sëm, ar edaw ex.» ⁵ Bari wën këni rend: «Ar këni fel nëm gë sëm mëne er hi bax ebi dëcaxën in, Kaxanu yël këŋo, axor xor ko ebi dëc.» ⁶ Awa mondako këni yepëneŋd er re ko Kaxanu in në end apela and bëxarëk bërewën. ⁷ Wën bëyëŋëanax bër kë labayand hi këni! Dal in yëgw ko ala wënel Esayi mëne Kaxanu rek: ⁸ «Bela bëjo gë etëy el fo këne šalend. Owëkw orebën oŋ caw ñawëta ke. ⁹ Ado këne šalend, asoro fo këni sorond gayikako bënd këni yerëtënd beŋ kënebi sëyalind bela bën.» ¹⁰ Ata Yesu wãc këni bër gër amëxwër bën do re ko: ¹¹ «Baxëtän aye eŋun pënixën eŋo: er kë šanënd gër etëy ed ala in këŋo buyarëneŋd, ax gi ex na er ko nënand in.» ¹² Bësëfan bën, and xeta këno aŋ re këni: «Anang nde nang këni mëne ofariseŋ ok axoŋën xoŋën këni gë eyeyan elo?» ¹³ Yesu yaka ko: «Atëx and axo dëd ex na yo Faba, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an, and edët ex. ¹⁴ Tebëxënëbi, bësëwëk bër kë lasërënd exëni. Ašiwëk eŋo däsënd ašiwëk ašandaŵ, bën tak kë lati në ambëxw.» ¹⁵ Ata Piyer re ko: «Asëyali, paŋanëlëbo tan apënëtal aŋo.» ¹⁶ Yaka këŋo: «Oko wën, ba an yëlarand na nde? ¹⁷ Ax gi ex na nde er ko nënand ala in gër acël kë ñatënd do ex paŋërax gër apuŋ?» ¹⁸ Barikan, er kë šanënd gër etëy in, gër emëkw kë xaniwënd. Ejo këŋo buyarëneŋd ala an. ¹⁹ Gër emëkw kë xaniwënd banjëlän bañëŋëanax baŋ: olawër, orekar, eñac, orek, enëgwëš, ocir. ²⁰ Beñëŋëanax beŋo këŋo buyarëneŋd ala an. Bari eyambëra ed nebarëxe otaxan el ax buyarëneŋd na.»

End Yesu do gë asoxari aliyer eŋ

²¹ Ga xucak eŋo, Yesu ye ko gër ebar ed Tir gë Sidon. ²² Ata asoxari abëkanahaŋ, ar lëg bax na gër ebar elo, yow ko gër ed hi ko Yesu do këŋo xarand: «Axwën, wëj Asëñiŵ ar Dafid, kaŋënanëlexi wëno! Abiwëŋ gë bëyël exo, do mbaŋ këno narëndërand.» ²³ Bari Yesu xor ko, ado gë tükër ak aŋo yaka ex na. Ga xeta këno bësëfan bërexëm bën, wëka këni: «Ayo ŋway na nde ajo? Biyi dëk šësësan këbo ang ko xeŋërand gër ofoy

orebi ak!» ²⁴ Ata Yesu yaka këŋo asoxari an: «Wëno, Bëyisërayel bër nambërak ang opey bën fo yow këme mëni cala.» ²⁵ Barikan, asoxari an ga sëka këŋo, foxi ko gër lëngw irexëm do re ko: «Axwën, dëcale ako dëŋ.» ²⁶ Yesu yaka këŋo: «Ax ye ex na enaÿët ed er këni yambënd obaş el eyëbi d'apën bëkwërëkwër.» ²⁷ Ata re ko asoxari an: «Eyo d'al ex Axwën, barikan bëkwërëkwër bën a'wedara këni wëdarand bebër kë wëcënd gër ed këni yambërand bër xwën këbi bën.» ²⁸ Aŋo re ko Yesu: «Awa abiwën, wëj mban xwëta këye. Gilex ang yandi ki ak.» Ata në amëd aŋo dëŋ fak ko abiwë.

End Yesu do gë bëšëxwëra bëranjëm eŋ

²⁹ Yesu ga xani ko na gër ebar ed Tir gë Sidon, sëfa ko anjer and gër Galile aŋ, ñat ko yaŋ në etënd do yëpax ko. ³⁰ Na barëregu këni bela bën bamëxwër bamëxwër. Wëlanëgu këno na: bëseÿik, bëšiwëk, bamuma, bër gobo do gë bëšëxwëra bëranjëm. Xwëtëra kënebi gër lëngw irexëm, ata mëŋ fakën këbi. ³¹ Ata bamuma baŋ këni yeyandërand pot-pot; bër gobo bën do gë bëseÿik bën këni yexërand aye, bëšiwëk bën këni watërand šenene. Ga wat kënebi, bela bën šaran këbi xali xurik do këno šëkwënd Kaxanu, mëŋ ar xwënëk bulunda ir Isërayel an.

End ecemar ed bela owëli onax el

³² Ata Yesu wac këbi bëšëfan bën do re ko: «Dek ke xaÿënanënd bela bëjo. Elod bakey batas këne sëfarand do ani yambëra ex na. Axe ñandi ex na mëni pela, eni maÿira gë enjo eŋ, bon këni sorox gër fëña.» ³³ Na re këni bëšëfan bën: «Mondake kënebe lëbaye dek bela bëjo tëb ro gër apuÿ?» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën?» Re këni: «Banjongëbaki do gë bëngan bëpënëfëne.» ³⁵ Na fel këbi bela bën eni ñëpara gër ebar. ³⁶ Ata wëd ko bamburu banjongëbaki baŋ do gë bëngan bëŋ. Ga šëkwa këŋo Kaxanu, hëbëndër ko do yël këbi bëšëfan bën enëbi cetëra bela bën. ³⁷ Ang ebani ak, yambëra këni dek xali wëd këni. Er bayitara baŋ in, fëxwëk bakange banjongëbaki. Ata bëšëfan bën wëlali këni kwël. ³⁸ Bër yambëra bax bën er ebani, bësošan bën fo owëli onax. ³⁹ Ata Yesu ga fela këbi bela bën eni maÿira, mëŋ wara ko polo gër ikuluŋ do ye ko gër ebar ed Magadaŋ.

16

End amatinali and gër orën eŋ

¹ Akey amat, ofariseŋ do gë Osaduseŋ yow bax gër Yesu eno di atëy. Wëka këno ebi din ecarax eni nangaxën mëne gër orën xaniw ko. ² Ata Yesu yaka këbi: «And kë war orën apenëka aŋ, ax gi ex na nde anang kën nangënd mëne wur in xërikërak?» ³ Bëte gëbër and kë hi orën d'ëmbëndëruŋ aŋ, ax gi ex na nde anang kën nangënd mëne asëb kë sëb? Aye kën fitëndërend er kë hi in and kën wat ang ex orën aŋ do kën sëkwanënd en pitëndër bend gë okey oko bëŋ. ⁴ Ata wën anjex aŋëŋënaŋ do and kë rind orekar aŋo nde ke wëkand mun masin ecarax. Ecarax end rin baŋo Kaxanu Yonas eŋ fo këmun wäsin.» Yesu, ga yaka këbi na mondako, kwël ye ko.

End lewir ir Ofariseŋ do gë Osaduseŋ eŋ

⁵ Ga xegëta këni anjer aŋ, bëšëfan bën xwita këni mëne eyamb yamb ani penaw ex na. ⁶ Ata re ko Yesu: «Kwëÿëtayindën lewir ir ofariseŋ in do gë ir Osaduseŋ in.» ⁷ Na bëšëfan bën yëla këni mëne ga xwëyaw këni bamburu baŋ ko yeyanaxënënd mondako. ⁸ Gogo nde ga nang ko Yesu,

ata wêka kêbi: «Wên bela bër gë ekwëta etil bëjo, inewã kën yë laxënënd mëne end eyamb yamb ed bayik an mëlâw ex na këme yeyanënd? Awa wên mbanj bak de ang xwëta këne ak! ⁹ Ata wên xali gërëgako anjün pëni ex na endam enj. An kwitand na nde ang lëba bamëni bela owëli oco gë bamburu banjo ak? Bakange banjégwe wa wëlali ban gë er bayitara babi in? ¹⁰ Bëte and lëba bamëni bela owëli onax gë bamburu banjongëbaki anj, bakange banjégwe wëlali ban? ¹¹ Mondake wa bayik anjün pëni ex na mëne ax gi ex na end eyamb-yamb këme yeyanënd? Ga re këme, kwëyëtayindën lewir ir ofarisenj in do gë ir Osaduseñ in.» ¹² Anjo fëni kêbi bësëfan bën mëne ababi fel na end eyamb-yamb, barikan eni titinalind osëyali or ofarisenj do gë Osaduseñ ol baxo rend.

End ola or Yesu enj

¹³ Akey amat, Yesu ye ko gër ebar ed Sesare ir Filip. Ata ga ñat ko, wêka kêbi bësëfan bërëxëm bën: «Gër onang or bela, nojyo këni rend hi këme wëno Asëñiŵ ar ala an?» ¹⁴ Yaka këno: «Na fo exëni bër kë rend mëne wëj ex Şaŋ Batis. Bëjo, wëj ex alawënel Eli, bëjo, wëj ex alawënel Yeremi. Na fo exëni bëte bër kë rend mëne wëj alawënel ašëxe ar Kaxanu hi këy.» ¹⁵ «Do wên cëñ, nojyo kën yëland hi këme?» ¹⁶ Ata yaka këno Simonj Piyer: «Wëj ex Afexën an, Asëñiŵ ar Kaxanu, mëñ ar gë aniyan an!» ¹⁷ Ata re ko bëte Yesu: «Awa nëngandëralexi, Simonj, wëj asëñiŵ ar Yonas an. Faba Kaxanu, mëñ ar ex yañ gër orën an, nangën ki enjo, ax gi ex na ala. ¹⁸ Ga re këme, Piyer, wëj ang aparëfac fo hi këy. Do wëno gër aparëfac anjo këme rëd Amara andam anj, do owët or wur ir bësësëk onj yoweŷ anjo koran na. ¹⁹ Wëj këmi fëxwën bacoketaya band owun or gër orën banj. Ar këyo seban yo gër ebar ro, Kaxanu aseban këno seban gër orën. Bëte er ki yapan yo gër ebar ro, Kaxanu aŷapan këno yapan gër orën.» ²⁰ Ga ñata enjo, Yesu xëña kêbi xali bësëfan bën eni cësinali mëne mëñ ex Afexën an.

End ecës ed Yesu enj

²¹ Ata amëd anjo yana baxo Yesu kêbi nangënënd bësëfan bën mëne afo exo ye gër Yerusalem exo torox. Gër otaxan od bësadaxan bëlëngw, gër od bësälän do gër od bëxarëk bër Bëšëwif ebax exo toro. Bën ebax eno tëra, eno narën xali eno daw. Barikan, yatir akey atasën exo kani gër ecës. ²² Ata Piyer nacët këno Yesu do këno rexërand: «Ali Axwën, Kaxanu axo ma na enjo! Endako rako enj axi gi na!» ²³ Ata ga ri ko wërëšët Yesu, yaka këno Piyer: «Beditale fa Sindan! Wëj ang ar ke lënanënd eñëñenax fo hi këy! Banjëlan bandey banj, band bela fo ex, ax gi ex na band Kaxanu.»

²⁴ Ata ga ñata ko, fel kêbi bëte bësëfan bën: «Ar yandi këno exe tëf an, tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Yëxwëlexo toro inj ado ex gi alaw këno law, exe tëfaxën. ²⁵ Ar këno balënd end gaf irexëm fo an, anemi ko nemi. Barikan, ar kë nemin aniyan andexëm anj në end owac oram an, afex ko fex. ²⁶ Inewã këno fecã ar kë šotëra beŷ dek gër ngwën ro an, angëmëne anemin nemin ko enjëw endexëm enj? Er xëbënëk ang enjëw ak ax gi ex na. Do gë ine ko nëmb ala an? ²⁷ Wëno Asëñiŵ ar ala an and këme ye anj, abaka këme bakaw gër ngwën gë enjaran end Faba enj, do gë omeleka odexëm ok. Yatijo, këmo wãš ala kala er yapëk exo cot in ang ko wëlaya aniyan andexëm ak. ²⁸ Dal in këmun felënd, ang xwëšara kën ro mondako, bërëmar ani cësëra na xarak ane wat ex na wëno Asëñiŵ ar ala an, ga këme yow gë owun oram ol.»

17

End enjaran end Yesu en

¹ Ga xucak bakey banjongamat elod ga felëra këbi end ecës edexëm en, Yesu wãac këbi Piyer, gë Şak do gë Şaŋ, aŋinëm ar Şak. Nacët këbi yaŋ nê etënd etëm. ² Yaŋ gër etënd elo na, ogës odebën dëŋ nëngwët baxo Yesu ang baxo watind ak. Ata dëxas irexëm in kë ýegënd ang eñan fo do banjëm baŋ kë watind jing-jing ang bëmal fo. ³ Ata na bërëxadët, şanayaw këni Moyis do gë Eli ga këni xanar gë Yesu. ⁴ Piyer fel këŋo Yesu: «Axwën, bon yedox de ene bayiye ro. Ga ýandi ýandi ki, wëno ata këme ri baner batas: amat andey, aŋo and Moyis, aŋo and Eli.» ⁵ Ga ko yeyan Piyer mondako, fedawëk aŋar and gë okodux, laŋ këbi kwëc. Ata wëliwëk oniŵ ga re: «Awa ajo ex Asëñiŵën ar pëlot gër yomb iram an. Wëno bon ke balënd endexëm en, baxëtindëno aye.» ⁶ Ga wël këni oniŵ olo, anjiŷ aŋ foxin këbi bësëfan bësas bën oyiŷ oŋ nêş gër ebar. ⁷ Barikan, and sëka këbi Yesu aŋ, hëmba këbi do re ko: «Këren yëdara na, kaniyin!» ⁸ Ga rënëta këni, wat këno Yesu gabat. ⁹ And bani şëland etënd aŋ, Yesu fel këbi: «Ala këreno pel na de er wat kën in xali wëno Asëñiŵ ar ala an me kani gër ecës.» ¹⁰ Ata bësëfan bën wëka këno: «Inecëŋ këni rexënënd bësälën bën mëne afo exo yow pere Eli?» ¹¹ Yaka këbi: «Dal ex mëne afo exo yow pere Eli, do exo mëxwëtëra beŷ dek gër bandëwëra band Jakob. ¹² Barikan ga re këme, Eli anëka yow ko, bela bën fo bayik ano kwita ex na mëŋ lëkayaxën këno ang ýandi këbi ak. Bëte mondako fo këne soron wëno Asëñiŵ ar ala an.» ¹³ Ata bësëfan bën fëni këbi mëne Şaŋ Batis, baŋo rend.

End Yesu do gë lëmëta ir gë bëyël en

¹⁴ And hãt këni gëd gër etënd aŋ, gër ed barëreŋu bani bela bëranjëm, şanayaw ko pëlët asoşan, foxi ko gër lëngw ir Yesu do ko rend: ¹⁵ «E Axwën, kaŷënanëlexi lëmëta iram, şënan lëk këŋo do mbaŋ ko sorond. Laŋ këŋo rebërand: bandëmar gër xodux, baŋo gër men. ¹⁶ Ga wëlaw këmo ro gër bësëfan bërey, bën ani kor ex na eno pakën.» ¹⁷ Ata yaka këŋo Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oŋëpëgënan, do bësëmbak hi kën! Xali niŷe wa këme bayi gë wën? Xali niŷe këmun buŋan? Mëlanëgune ro itox in.» ¹⁸ Yesu ga xeŷan këbi na bëyël bën, şan këni ataŋ gër lëmëta, ata fak ko kwël na fo. ¹⁹ And bayi këni bën fo aŋ, bësëfan bën ga xeta këno Yesu, wëka këno: «Ineŵa sëkwanaxën këmi mëni nęcët bëyël bën gër itox ino?» ²⁰ Yesu yaka këbi: «Ga bak ekwëta ed xwëta këno Kaxanu el sëkwanaxën kënebi. Dal in këmun felënd, ekwëta edewën el ado ex ba gwër gë enjëlir end mutarëd, axor xorëdon en de etënd elo: “Wëj etënd nacëtäl fa ro!” Ata nacëtadox. Bëte ýoŵeŷ adon sëkwan na en di. ²¹ Bëyël bërako rako bën, cale ind gë etiŵi fo këbi nęcëtënd.» ²² And bani yexërand Yesu gë bësëfan bërexëm aŋ gë angol gë angol, dek ebar ed Galile el, afel babi felënd mëne mëŋ Asëñiŵ ar ala an, alëxw këno lëxw gër otaxan od bela bëxeŷax. ²³ Afel babi felënd bëte mëne alaw këno law, bari yatir akey atasën axani ko xani gër ecës. Ata ga wël këni beŋo dek bësëfan bën şamina këni.

End amarënen and Aciŵ and Kaxanu en

²⁴ And hãt këni gër Kafarënewum aŋ, Yesu gë bësëfan bërexëm bën fed këni gë bësëf bër şagale bën. Ata wëka këno Piyer: «Asëyali arewën an, aŵed nde ko wëdënd şagale ir Aciŵ and Kaxanu in?» ²⁵ Yaka ko: «Iyo, aŵed ko wëdënd de!» And lil ko Piyer gër iciŵ aŋ, damana exo yeyan, Yesu wëka këŋo: «Simon, bemun bend gër ngwën ro beŋ gër nobën këni

xanand şagale in? Gër bër lëgëk gër ebar edebën nde, ba gër bëliyer nde?» ²⁶ Yaka këno: «Gër bëliyer.» Ata re ko bëte Yesu: «Bër lëgëk gër ebar edebën bën ani medënd na şagale in. ²⁷ Barikan, këdi kënebo xoÿën, maral gër anjer ey đap engërexato eñ. Ekan eñanar ed kë lëk el, cëpëtëlo, do polo gër etëÿ edexëm këy sëk atama and kodî. Mëlaw eyëbi pëxwën bësëf bër şagale bën. Atama año gwac kë hi şagale ir biyi bëxi in.»

18

End alëngw eñ

¹ Ata amëd año, bësëfan bën ga xeta këno Yesu, wëka këno: «Pelëlëbo noÿo hik alëngw an gër owun or gër orën?» ² Yesu wacëgu këno itox, fela këno, xwët këno mërëxand, re ko: ³ «Dal in këmun felënd ar ax nëngwët ex na ola orexëm do exo gi ang itox iño an, din axo dîl na gër owun or gër orën. ⁴ Mëñ ex ar kë bana yo gër ola orexëm ang itox iño ak, alëngw ko hi gër owun or gër orën. ⁵ Bëte ar këno xwëtaya yo itox ind ako në end owac oram, wëno dëñ xwëtaya ke.»

End ambesa atibax eñ

⁶ «Barikan ar këno lënan eñëñenax ar wëk endam an, kiti ind sax doño iñ ex eno dëxën angaÿ anoxixën and eyamb, do eno đap gër anjer eño noÿilexën. ⁷ Kata fo hik gër ngwën ro gayik bon ex bebër kë lënanënd eñëñenax bën. Ekwëÿëta ed eñëñenax el ax mënd ex na. Barikan, bon wë këno ar këbi lënanënd eñëñenax bela an. ⁸ Angëmëne ataxan andey añ ba sapar irey in ki lënanënd eñëñenax eñ, kacal ey đap caw. Pecanëlexi ey dîl gër aniyand and din ir din gë wal ibat gë exi bayi osapar oxi, ba otaxan oki do exi dëxw Kaxanu gër xodux or din ir din. ⁹ Angëmëne angës andey añ ki lënanënd eñëñenax eñ, nongoloyëtël ey đap caw. Pecanëlexi ey dîl gë angës amat gër aniyand and din in din gë exi bayi tak baki, do Kaxanu exi đap gër anjer and xodux.»

End amatinali and ifeÿ eñ

¹⁰ «Kërenëbi yafënd na bërëwëk endam bën. Omeleka od këbi nëkonand ok din këno sëkand Faba yañ gër orën. ¹¹ Wëno Asëniw ar ala an, bër nambërak yow këme mëni pexën. ¹² Baxëtın amatinali año, en yëlaraxën: Ax gi ex na nde ala ar şot këbi opeÿ keme an, eño nemënd ibat, asef këbi seb ofëxw ocongonax gë ocongonax ok gër kece exo yexën gër ocal od ir nem këno? ¹³ Dal in këmun felënd, angëmëne awat wat këno ifeÿ ir nem baño in, año fo këno nëngandëra nëmëc, bari ax gi ex na në end ofëxw ocongonax gë ocongonax od gër kece eñ. ¹⁴ Mondako fo ex end bërëwëk endam eñ, gër Faba mëñ ar gër orën an. Ala gabatak año ñandi ex na exo nambëra.

¹⁵ «Angëmëne abinëx wënan ki, macëlo eyo pelëra wën bëxi fo. Angëmëne abaxët baxët ki anëka xana këyo abaÿe irey. ¹⁶ Bari angëmëne axi baxët ex na, calalëbi otede oki ba otas eno pelëraxën. ¹⁷ Angëmëne añëp ñëp ko eñun baxët in, mëlal endey eñ gër bëlëngw bër Amara andewën. Bëte ga ñëp ñëp ko ebi baxët in, nangël mëne ala ar año nang ex na Kaxanu hi ko. Ata ado beşindo, asëmbak ex! ¹⁸ Dal in këmun felënd, er kën şëban yo gër ebar ro, Kaxanu aşëban ko şëban yañ gër orën. Bëte er këñun ÿapan yo gër ebar ro, Kaxanu aÿapan këno ÿapan yañ gër orën. ¹⁹ Dal in këmun felënd, angëmëne bela bëxi ebi ket gër ebar eno kara ÿeÿ gër cale, Faba, mëñ ar ex yañ gër orën an, ayël këbi yël. ²⁰ Mëñ ex, gër

ed këni barër yo bela bëxi ba bësas në end oŵac oram, wëno mërëxand irebën këme hi.»

End apënëtal and ar okadëp okeŷax eŷ

²¹ Ata Piyer ga sëka këŷo Yesu, wëka këŷo: «Axwën, banjögwe wa ŷapëk mo tebanënd abaŷe and ke wënan aŷ? Ba banjongëbaki nde?» ²² Yesu yaka këŷo: «Ame de ex na de banjongëbaki, barikan ofëxw ocongoxi bakëlëbëd banjongëbaki. ²³ Mëŷ ex, owun or gër orën ol er wëndërëk gë endey end emun end bar babi okadëp odexëm ebi mëkëra ba mondake lëkaya këni napul irexëm in. ²⁴ Ga ko fën kodî in, wëlanëgu këno xadëp ir bayir bani aňomëx atëm. ²⁵ Xarak xadëp ijo axo gi bana gë er këŷo wšaŷën. Ata axwën arexëm an re ko enëbi pan mëŷ, gë alindaŵ, gë obaŷ ol do gë dek er ŷot baxo gër ekun edexëm in, exo kanaxën aňomëx aŷ. ²⁶ Ata xadëp ijo lapaya ko mopoxi gër osapar or axwën arexëm ko renitand: “Këla buŷanële pere, dek këmi wšaŷën.” ²⁷ Ga xaŷënan këŷo, axwën ar xadëp an, sebën këŷo aňomëx aŷ do kwël sebët këŷo exo maŷi. ²⁸ And ŷan ko xadëp ijo aŷ, fed këni gë aŷandaŵ ar ŷomëxa baŷo tëkër kodî. Ga wëlën këŷo, xër këŷo lëy, do ko rend: “Doro afo eye maŷ kodî iram in! Maŷële kodî iram in!” ²⁹ Aŷandaŵ ga ŷana këŷo na, lapaya ko gër osapar orexëm do këŷo xarand: “Këla buŷanële pere, awšaŷën këmi wšaŷën!” ³⁰ Bari mëŷ hëp ko kweŷ, wëla këŷo gër epëra xali yatir këŷo wšaŷën er ŷomëxa ko in. ³¹ Boŷandaŵ ga wat këni ang ri baxo ak, yambën këbi xali gër oŵëkw. Wara këni reyax këni dek gër axwën arebën. ³² Ata axwën an wšac këŷo xadëp ijo, re këŷo: “Wëj ata mbaŷ xeŷ këy de! Ax gi ex na nde wëno ro seban këmi aňomëx andey aŷ ga xara këye? ³³ Wëj bëte ine bayik axi kaŷënan ex na aŷandax ang wëno ak?” ³⁴ Na ga logën këŷo axwën an, fel këbi eno pëxwën andiyen atibax exo maŷaxën er ŷomëxa ko in. ³⁵ Ata Faba, mëŷ ar ex yaŷ gër orën an, mondako këŷun ri angëmëne ang hi kën ak, ala kala aŷo tebanënd na abaŷe irexëm gë emëkw el dek.»

19

End ecapër ed eňër eŷ

¹ Ga hata ko Yesu er babi sëyalind in na gër ebar ed Galile, xani ko xwiriŷ do kwël ye ko gër ed Yude, ekeg Yurëdeŷ in. ² Ata bela bën sëfa këno benga, benga. Fën fakëndërax babi bër ŷëxwëra bax bën. ³ Ata hataëgu këni ofariŷeŷ eno di atëy. Wëka këno: «Aŷap nde ŷapëk aŷoŷan an eŷo pela alindaŵ nand këŷo ŷandi yo?» ⁴ Yesu yaka këbi: «Wën an pën ex na nde gër Akayëta and Kaxanu mëne nand ŷanak aniyan na aŷoŷan gë aŷoxari bay këbi Kaxanu. ⁵ Mëŷ ex, aŷoŷan an afo ebi ŷawëta nëm gë sëm, eni baraxën gë alindaŵ do eni gi eman emat*. ⁶ Awa ani bayi na gë nëng gë nëng, ŷapar ibat këni hi. Mëŷ ex, ala an kërebi capëreli na bër bar këbi Kaxanu bën.» ⁷ Ata re këni ofariŷeŷ ok: «Do ine cëŷ felaxën këbo Moyis mëne aŷoŷan an eŷo pelaxën alindaŵ ñëgwënëleŷo kayëta ir acapëra?»

⁸ Yesu yaka këbi: «Në end emëŷ endewën rexën baxo Moyis enëbi peland bolindaŵ borewën. Bari ax gi bana mondako nand ŷanak aniyan na. ⁹ Wëno ga re këme, ar këŷo fela yo alindaŵ, xarak ax gi ex na në end orekar do eŷo ñër aŷëxe, në emenan eŷo aŷoxari aŷanar an. Ado orekar këni rind gë axinëm an.» ¹⁰ Ata re këni bëŷëfan bërexëm bën: «Angëmëne mondako ex emëlayan ed aŷoxari el, ofëcak ax gi ex na gër eňër.» ¹¹ Yesu yaka këbi: «Afo bër yël këbi Kaxanu bën kë xor eŷo, ax gi ex na bela

* 19:5 19.5 Aňanar 2.24

ɖek. ¹² Gër anıyan aŋo, b̄esoŋan ex̄ena b̄er ani kor na eni ɖaki ḡe asoxari. B̄er̄emar mond̄ew̄eli k̄en̄ebi r̄ew̄elind, b̄ejo bela b̄en d̄eŋ k̄ebi rind eni gi mondako. B̄ejo b̄ete n̄e end owun or ḡer or̄en k̄eni bayix̄en̄end ñ̄er̄er̄exe. Ar k̄e xor eŋo an, t̄ef̄elexo.»

End Yesu do ḡe obaŋ eŋ

¹³ Ata ñ̄at̄egu k̄eni bela na ḡer ed baxo yeyan̄end Yesu ga w̄elan̄egu k̄eno obaŋ oreb̄en ol ebi calen mokw̄etan otaxan ok. Bari b̄es̄efan b̄en x̄eȳenax̄en k̄en̄ebi. ¹⁴ Ata re ko Yesu: «Teb̄in̄ebi obaŋ ol ene t̄eka, b̄er ang obaŋ b̄en xw̄en̄ek owun or ḡer or̄en ol, k̄eren̄ebi ŋw̄aȳend na!» ¹⁵ And ūalen k̄ebi mokw̄etan otaxan aŋ, ye ko kw̄el.

Endey end ar ḡe napul eŋ

¹⁶ Ga xucak eŋo, ñ̄at̄egu ko ūambenjar, w̄eka k̄eŋo Yesu: «As̄eyali, enjekax end fe wa ūap̄ek me di me cotax̄en anıyan and din aŋ?» ¹⁷ Yesu yaka k̄eŋo: «Ine k̄eye w̄ekax̄en̄end end enjekax? Abat fo ex ayekax an. Anḡem̄ene aŋandi ūandi ki ey ɖil ḡer anıyan and din, t̄ef̄el bapela baŋ.» Ata w̄eka ko ala ajo: «Band fe wa?» ¹⁸ Yesu yaka k̄eŋo: «Ax gi ex na monaw̄ ala, ax gi ex na mondi orekar, ax gi ex na mon̄egw̄eŋan ala, ax gi ex na mondeka. ¹⁹ P̄eb̄el̄ebi norix ḡe sorix, balind̄elexi end aŋandax eŋ ang ki bal̄end end gaf irey ak.» ²⁰ Ata ūambenjar in re ko: «Aye s̄ef k̄eme ɖek bapela baŋo, b̄ete and fe bayik?» ²¹ Yaka ko Yesu: «Anḡem̄ene aŋandi ūandi ki ey gi ar ūenene, yel ey pan̄ex acota andey aŋ do kod̄i ey yel̄era b̄exaȳenaxik b̄en. Ata k̄ey ūot napul is̄em yaŋ ḡer or̄en. And k̄ey ri mondako aŋ, yow eye t̄ef w̄eno.» ²² Ga w̄el ko eyeyan elo, ūambenjar in bed̄i ko, ye ko kw̄el gayikwa ar ḡe napul is̄em hi baxo. ²³ Ata Yesu fel k̄ebi b̄es̄efan b̄erex̄em b̄en: «Dal in k̄emun fel̄end, bon k̄eŋo ȳeka ar ḡe napul an exo ɖilax̄en ḡer owun or ḡer or̄en. ²⁴ Ga re k̄eme, gelemba sax̄ek exo kuca n̄e im̄ed ind ic̄ekw̄er ḡe exo ɖil ar ḡe napul an ḡer owun or ḡer or̄en.» ²⁵ B̄es̄efan b̄en, ga w̄el k̄eni eŋo, ūaran k̄ebi xali. Ata re k̄eni: «Do noŋo ngwa k̄e fex?» ²⁶ Ga n̄ekon k̄ebi Yesu ang xeta bano ak, re ko: «Ḡer bela eŋo ax m̄end ex na. Barikan ḡer Kaxanu beŋ ɖek w̄end̄ek.» ²⁷ Aŋo re ko Piyer: «Biyi c̄eŋ beŋ ɖek seb̄eraw k̄emi, do s̄ef k̄emi w̄ej. Ine k̄ebo hi?» ²⁸ Yesu yaka k̄ebi: «Dal in k̄emun fel̄end, and k̄e ñ̄at en̄engw̄et ed beŋ ɖek aŋ, w̄eno As̄eñiŋ ar ala an aŋepa k̄eme ūepa ḡer aŋepara and owun ḡe enjaran endam eŋ. Ata w̄en b̄es̄efan b̄eram b̄en ke xet̄ena n̄e baŋepara band owun ep̄exw ḡe baki en̄ebi kitix̄en B̄eyis̄erayel b̄en ang ex̄eni band̄ew̄era ep̄exw ḡe baki ak. ²⁹ Anḡem̄ene n̄e end ow̄ac oram seb̄ k̄ebi ala: bobin̄em, n̄em ḡe s̄em, alindaw̄ ḡe obaŋ orex̄em, b̄eciŋ, oŋenga, n̄em̄ec ko ūot̄era, b̄ete ecan ecan exo t̄enda anıyan and din aŋ. ³⁰ B̄eȳanar b̄eranj̄em k̄e hi b̄emban do b̄emban b̄eranj̄em b̄eȳanar.»

20

End ap̄en̄etal and b̄exw̄ec eŋ

¹ «N̄ekod̄ owun or ḡer or̄en ol ḡe er w̄end̄er̄ek in. Ala ye bax mop̄ed ebi calaraw b̄erandiyen eno kw̄ec̄en reseŋ in ḡer and̄eda andex̄em. ² B̄erandiyen b̄eȳanar b̄er s̄ek k̄ebi b̄en w̄el̄er k̄eni ebi cos atama and kod̄i amat, ang r̄ep bax ḡer am̄ed̄ena ak. Ata re ko eni ye ḡer and̄eda and reseŋ andex̄em. ³ Ye ko ḡer angol ebi calaw b̄erandiyen b̄es̄exe and yat̄enak aŋ. S̄ek k̄ebi ga ūepara k̄eni aŋepa fo. ⁴ Ata re ko: “Yeyin w̄en b̄ete ḡer and̄eda andam, ang ūap̄ek ak k̄emun ūos.” ⁵ Bela b̄ejo ga w̄a k̄eni ye k̄eni. Ye ko b̄ete ḡer angol and ñ̄at̄ek eñan keŋ ḡer gaf aŋ. Baka ko and hik eñan

poxoŝ gaf aŋ, w̄elaw kēbi bēte bēšēxe. ⁶ Baka ko bēte gēr angol d̄am ex cēla eñan eŋ. Sēk kēbi bela bēšēxe ga yēpara kēni. Ata fel kēbi: “Wēn ine bayixēn kēn ro ciŝ aỹēparand fo?” ⁷ Yaka kēno: “Ala abo med̄ ex na andiyen.” Ata fel kēbi eni ye bēn bēte gēr andēd̄a and reseŋ andexēm. ⁸ Ga xwēyarēk, axwēn andēd̄a and reseŋ an fel kēno a w̄ēxēta ar kodī irexēm an: “Macēlēbi bērandiyen bēn eyēbi cosēra, do ñanalēbi bēmban bēn.” ⁹ Ga sēka kēno bēr w̄elaw babi d̄am ex cēla eñan bēn, ŝot kēni ala kala atama amat and kodī ang rēp bax gēr amēdēna ak. ¹⁰ Felata kēni bēr w̄elaw babi elod mopēd̄ gēbēr bēn ga kēni yēla mēne nēmēc kēbi ŝos. Barikan, ŝos kēbi ala kala atama amat ang rēpēk gēr amēdēna ak. ¹¹ Ala kala, and ko xana aŋ, exo ŋunēŋuna end axwēn andēd̄a eŋ. ¹² Ata abat re ko: “Okō ine cēŋ ŝosaxēn kēyēbo biyi gwēr fo gē bēr riyenik apēxēd̄ amat fo bēn, xarak biyi buŋak oyat ok d̄ek amēdēna aŋ?” ¹³ Yaka kēno: “Lawo, wēno yoweỹ ami menan ex na d̄e! Ax gi ex na nde atama amat wēlēr baxe, ang rēpēk gēr amēdēna ak? ¹⁴ Kanal kodī irey in ey maỹi! Wēno wa yāndi ke mo cos arandiyen afelatar an gwēr fo gē wēj. ¹⁵ Ba ame kor na nde me di ang yāndi ke ak gē napul iram in? Bēte ba ga nēnga kēme nde ki yakēraxind wēj?”» ¹⁶ Ata Yesu űata ko: «Mēŋ ex bēmban bēn kē hi bēyanar do bēyanar bēn bēmban.»

End ecēs ed Yesu eŋ

¹⁷ And hi kēni d̄am gēr Yerusalem aŋ, Yesu nacēt kēbi bēsēfan epēxw gē bēxi bēn, re ko: ¹⁸ «Ga kēne yende ako yaŋ gēr Yerusalem, nangin mēne bela ke lēxw na wēno Asēñi w̄ ar ala an gēr bēšad̄axan bēlēngw do gēr bēšalen. Do bēn and kēne xiti aŋ ebi ketan ene d̄aw. ¹⁹ Bēn fo ke lēxw gēr bela bēr bēnēng becēxe. Ata and kēne lēsēra do ene kēmēra aŋ, ene d̄aw mo pika nē osēx. Bari, wēno yatir akey atasēn axani kēme xani gēr ecēs.»

End Ŝak do gē Ŝaŋ eŋ

²⁰ Ga xucak eŋo, alindaw̄ ar Sebede, gē bosēñi w̄ sēka kēno Yesu. Ata foxi ko eŋo kara yēỹ. ²¹ Yesu wēka kēno: «Inēwa yāndi ki.» Yaka ko: «Kēla tanalēbi wa bosēñi w̄ bōram bējo eni ketēna gēr owun orey: abat gand liw̄, ajo gand ŝame.» ²² Na, re ko Yesu: «Wēn, an nang ex na er kēne xarand in. Axor nde kēn xor en toro ang wēno ak?» Yaka kēni: «Iyo, axor kēmi xor.» ²³ Ata re ko bēte Yesu: «Dal ex, axor kēn xor en toro ang wēno ak. Barikan, end ene ketēna abat gand liw̄, ajo gand ŝame eŋ, ax gi ex na wēno kē sanand. Bēr xēñēnan kēbi Faba bēn xwēnēk bañēpara baŋo.» ²⁴ Ga wēl kēni eŋo bēsēfan epēxw bēn xoỹēn kēnēbi bēr gē abinēm. ²⁵ Ata Yesu w̄ac kēbi, re ko: «Anang nang kēn mēne bēlēngw bēr bēnēng becēxe bēn awun kēni wunēnd gē mbēña gēr bela bēr gēr owar orebēn, do bēsēm bēn a w̄asin kēnēbi w̄asinēnd or gapak orebēn ol. ²⁶ Bari gēr enga endewēn, kērex gi na mondako. Ar yāndi kēno yo exo gi alēngw an, gilexo ariyenin ar bela d̄ek. ²⁷ Do ar yāndi kēno yo exo gi ayanar gēr enga endewēn an, gilexo xad̄ēp irewēn. ²⁸ Wēno Asēñi w̄ ar ala an mondako yow kēme mun diyenin, ax gi ex na ene diyenin. Ado aniyān andam aŋ wēd̄ kēme ang acosa fo eni pexaxēn bela bēranjēm.»

End bēšiw̄ēk bēxi eŋ

²⁹ Yesu gē bēsēfan bēn ga kēni ŝan angol and Yeriko aŋ, enga end bela babi sēfand na bura-bura. ³⁰ Xarak, bēšiw̄ēk bēxi yēpa baxēna ler gēr fēña do kēni xararand. And wēl kēni mēne Yesu kē yowēnd aŋ, kēni xeỹēnd:

«Axwën, kaŷënanëlexi biyi! Kaŷënanëlexi wa biyi Asëñiŵ ar Dafid!» ³¹ Ata bëranjëm kënëbi xexënd eni cësina. Barikan bën aŋo xeŷ këni kaš-kaš: «Axwën, kaŷënanëlexi biyi! Kaŷënanëlexi wa biyi Asëñiŵ ar Dafid!» ³² Ata xwëša ko Yesu, ŵac këbi. Ga ħat këni, wëka këbi: «Ineŵa ŷandi këŋun mun din?» ³³ Yaka këno: «Axwën, mi ciwëta ŷandi këbo.» ³⁴ Ga xaŷënan këŋo, Yesu fëd këbi ala kala. And fëdët këbi aŋ, watëra këni ataŋ do kwël sëfa këno.

21

¹ And hi këni Yesu gë bësëfan bërexëm ðam gër Yerusalem aŋ, ħat këni gër ingol ind Betëfage, ler gër etënd ed gë bañarëka. Aŋo laŵën këbi bësëfan bëxi: ² «Yeyin gër ingol ind gër lëngw. And kën ħat aŋ, ata kënëbi sëk fali inëm mokap do gë ipali ler gër ndexëm. Pëtëgunëbi ene mëlänëgu. ³ Angëmëne ala wëka këŋun na, yakayidën mëne Axwën an rek mëni mëla. Ata këŋun sebën enëbi mëlaw.» ⁴ Ata mondako bax ex ŋata er ŷëgw ko alaŵënel in:

⁵ «Pelinëbi bër gër angol and Siyoŋ bën, Nëkoyino wa emun endewën eŋ ga ko yelind. Gë onënga fo ko yelind yaŋ në fali inëm, Yaŋ në ipali ind rëŵ këŋo emacar end andiyen ŷëpa ko✠.»

⁶ Ata bësëfan bën ye këni, rix këni ang fel babi Yesu ak. ⁷ Ga wëlaw kënëbi fali inëm in do gë ipali in, labëra kënëbi gë banjëm. Yesu ŷëpaxën këŋo ibat. ⁸ Do ang barërëgu bani bela bën moñëmb: mar rendëra këni banjëm bandebën baŋ gër fëña; bëjo fongëtëraw këni opat gër batëx do lab këni fëña in tar. ⁹ Ata ga këno sëfa Yesu, bëjo gand lëngw, bëjo gand epoy, këno sëkwënd do këni xeŷënd:

«Hosana, dafëlexo Asëñiŵ ar Dafid,
Betalexo ga ko yowënd ako gë oŵac or Axwën ol,
Wëlilexo xali yaŋ gër orën!»

¹⁰ And ħat ko Yesu gër Yerusalem aŋ, angol aŋ ðek fuli këni. Er bani wëkarënd: «Noŷo ngwa hi ko ala ajo?» ¹¹ Eni yaka bërëmar: «Yama alaŵënel ar këno ŵacënd Yesu an ga ex nde! Gër Nasaret xaniw ko, fëco gër ebar ed Galile.»

End Aciŵ and Kaxanu eŋ

¹² And ħat ko gër Yerusalem aŋ, Yesu lil ko gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu. Wäyëra këbi ðek bër bax fandërand do gë bër bax yëcërand na bën. Yamëra ko bakwëtaya band bënëmb bër kodi baŋ do gë bañëpara band bëfan bër olëxwëte baŋ. ¹³ Ata fel këbi mëne Kaxanu rek: «Aciŵ andam aŋ and cale ex barikan wën nëngwët kën emayi ed bërek✠.»

¹⁴ Na dëŋ gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu, ħatëraw këni bëšiwëk do gë bëseŷik, ata fakën këbi ðek. ¹⁵ Bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën wat këni ðek becarax bënd ri baxo na beŋ. Wël kënëbi bëte obaš ol ga këni xeŷ gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu: «Hosana, dafëlexo Asëñiŵ ar Dafid!» ¹⁶ Ata wëka këno Yesu: «Këy wëlënd nde er këni rend obaš in?» Yaka këbi: «Iyo aye këme wëlënd! Do wën, ba elod an pën ex na nde gër ed ŷëgw këni endam mëne obaš ol ðek gë bënd gër oyer ak ayas këne yasëd✠.» ¹⁷ Ga yaka ko mondako, seb këbi na, kwël šan ko angol and Yerusalem aŋ, ye ko gër ingol ind Betani, gër ed hi bax exo ðakix.

End andan eŋ

¹⁸ Ga xeyëk, Yesu fêdar këni enjo. Ata mopêd gëbër, ga ko baka gër Yerusalem, ¹⁹ wat ko andan ler gër fêña. Ga şapan ko, sêk ko tudêj opat fo. Ata re ko: «Wêj atëx aņo bête din ay dêw na!» Andan aņ ħayëk ataņ! ²⁰ And wat këni bêsëfan bën enjo aņ, şarandëra këbi xali do këni wêkarënd: «Mondake wa ħayëk andan aņo ataņ ataņ?» ²¹ Ata re ko Yesu: «Dal in këmun felënd, angëmëne axwëta xwëta këno Kaxanu gë oņepëgënan këm, ado etënd elo dëj ata kën fel: “Pacanal ro, ey dıpayax gër anjer” ata facanadox etënd el, ax gi ex na enaÿën ed andan fo xorëdon. ²² Nangin mëne dëk er kën xara yo gë ekwëta gër cale, ayakali këjün yakali Kaxanu.»

End or gapak or Yesu enj

²³ And ħat ko gër Yerusalem aņ, Yesu lil ko gaşëxe gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Ga këbi sëyalira na bela bën, ħatëgu këni bêsadaxan bëlëngw bën do gë bëxarëk bër Bêsëwif bën. Wëka këno: «Kërëş wëj gë or gapak or fe këyëbi sëyalixënënd bela bën? Noÿo wa yël ki or gapak olo?» ²⁴ Yesu yaka këbi: «Wëno bête, emat fo këmun wëka wën. Angëmëne ayaka yaka këne, afel këmun fel gë or gapak or fe këme rixënënd beÿ bën. ²⁵ Xoşuyi or babi şuyind bela Şaņ Batis ol, feye wa xaniw bax? Ba gër orën nde, ba gër bela nde?» Ata na bën këni nekënekërand: «And këne yakaye “Gër orën”, ata këbo wëka: “Inewă bayik wën ano kwëta ex na?” ²⁶ Bête angëmëne ene yakaye: “Bela bën lawënëgu baņo”, awa yëdanëbene dë amëxwër and bela aņ gayik bën dëk Şaņ Batis, alawënel ar Kaxanu xwët këno.» ²⁷ Ata yaka këno Yesu: «Biyi ami nang ex na ba noÿo lawënëgu baņo.» Yaka këbi mëj: «Wëno bête amun pel na ba gë or gapak or fe këme rixënënd beņo.»

End apënëtal and ocambenjar oki enj

²⁸ Ata Yesu fel këbi bête: «Baxëtın mun pel end ar gë odëmëta oki enj. Ga wăc këno iÿanar in fel ko: “Doro asëniwën yel ey diyenix gër andëda and resej.” ²⁹ Yaka ko: “Wëno axe ħandi ex na.” Barikan, şena këno ye ko aye dëj. ³⁰ Fel këno bête mondako fo lëmëta ixinëm in. Mëj yaka ko: “Oko ado aye këme ye Faba!” Bari axo ye ex na. ³¹ Gërëgako, lëmëta ir fe wa ri bax er ŷandi baņo sëm irebën in?» Yaka këni: «Iÿanar in!» Ata re ko Yesu: «Dal in këmun felënd bêsëf bër şagale bën do gë bësoxari bëÿacaxik bën kë ħatët gër owun or Kaxanu, wën en bayi emban enj. ³² And yow ko Şaņ Batis enjun masin fêña ir şenene aņ, bêsëf bër şagale bën do gë bësoxari bëÿacaxik bën fo xwëta këno. Barikan wën ado ga nang kën aye fêña ijo, aņun cena ex na end ola orewën enj gayik ano kwëta ex na.»

End apënëtal and bëÿan bëxeÿax enj

³³ «Baxëtın mun pel apënëtal acëxe. Mondako ri baxo ala. Ga ri ko andëda and resej, xece ko jey. Nac ko ambëxw akaraxën and omen od resej do bay ko bête aciw atëndëndër. Na sebënan këbi bëÿan eni cetërend gë mëj er këni xana in. Do ye ko kwël dımana. ³⁴ And sëgëk resej aņ, axwën andëda an lawënëgu këbi bëriyenin bërexëm bën eno mëlän oşet orexëm ol. ³⁵ Barikan bëÿan bën sëra kënebi bëriyenin bëjo, şewëra këno abat, law këno ajo do fëtëra këno aşëxen an. ³⁶ Lawënëgu këbi bête bëriyenin bësëxe, nëmëc ang ebani bëÿanar ak, bëÿan bën narëndëra kënebi bête xali. ³⁷ Mondake ko ri axwën andëda an, afo ga felata këno olawën ol asëniw ga baxo yëland mëne afëb këno fëb. ³⁸ Barikan, bën and watëgu këno ga ko yow aņ, këni rend: “Mëj ex dë

ar kē bēтели andēda an, marawēn enējo dāwē ebo bayixēn.”³⁹ Ga ĥatēgu ko lēf gēr andēda and reseŋ, bēyan bēn šonjorēra kēno fac-fac do lawēx kēno.

⁴⁰ Awa gērēgako, and ko yow axwēn andēda and reseŋ aŋ, mondake yēla kēn kēbi ri bēyan bējo?»⁴¹ Yaka kēni: «E gē oxoŷ osēm ko ĥatēgu ebi dāwēra bela bēxeŷax bējo do ebi tebēnan andēda and reseŋ aŋ bēyan bēšēxe, bēr kēno ŷana eŋo cetēnd ašet reseŋ in and kē sēg aŋ.»⁴² Na rew ko Yesu: «Awa do wēn elod an pēn ex na nde Oñēgw Omēnēk od rek:

“Ekaŷ ed ŷus bani bēbay bēr aciŷ el,
Bakan ko Kaxanu xali hik ekēl ed aciŷ el.
Gēr Axwēn xaniwēk eŋo,
Do biyi bon kēbo ŷaranēnd.”

⁴³ Mēŋ kēmūn felaxēnēnd mēne Kaxanu axan kējun xan owun or gēr orēn ol wēn Bēšēwif bēn do ebi tebēnan enēng end bēr ax gi ex na Bēšēwif eni dēkaya ang ŷandi kējo ak.

⁴⁴ Ekaŷ ed kēme rend elo, ar kējo wēcan an bēnd-bēnd ko hi,
Ar kē wēcan an, exo gi rongo-rongo
Bēte ar kējo wēcan an, momot kējo bot.»

⁴⁵ Ga wēl kēni bapēnētal baŋo, bēšadaxan bēlēngw bēn do gē ofariseŋ ok fēni kēbi mēne Yesu bēn dēŋ babi rend.⁴⁶ Dek ŷandi babi eno tēra. Barikan amēxwēr aŋ banēbi yēdand gayik bēranjēm alawēnel ar Kaxanu xwēt bano Yesu.

22

End apēnētal and eñēr eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu kēbi felērand bēte gē bapēnētal, ko rend: ² «Owun or gēr orēn ol er wēndērēk gē endey end emun end rin baŋo ekana asēniŷ fo.
³ Lawēn kēbi bēriyenin bēn enēbi yen bēr fel babi eni yowērāw gēr ofēna bēn. Bari bēn ĥēp kēni eni yow. ⁴ Lawēn kēbi bēte bēriyenin bēšēxe, enēbi pelēx: “Ogaš odam ok do gē opērac odam ok ĥaš kēmēni anēka ŷēnēk ŷas eŋ, wēn fo šēni kēmūn.” ⁵ Bari bēr fel babi eni yowērāw bēn abi bal bana eŋo. Fecan kēbi eni tēf bēndebēn, kwēl ŷapēr kēni: ajo gēr ošēnga, ajo gēr opane odexēm. ⁶ Bēr bayi bax na bēn sēra kēnēbi bēriyenin bēn, xēmēra kēnēbi xali lawē kēnēbi. ⁷ Ga xoŷ ko emun eŋ, lawēn kēbi ocoroda odexēm ok enēbi dāwēra bela bējo do eni cor angol andebēn aŋ. ⁸ Ata emun eŋ fel kēbi bēriyenin bēn: “Ecemar ed ofēna ol, anēka feyētēra kēni, bari bēr fel bamēni eni yow bēn abi ĥap bana. ⁹ Gērēgako yeyin gēr angol, gēr opēna od kēni ŷēmbēnd bela. Gē ar kēn fed yo macēgudēno.” ¹⁰ Bēriyenin bēn ŷapēr kēni gēr angol, ed opēna el. Do gē ar fed kēni yo, hi ko asēmbak, hi ko ar ŷenene, wāc kēnēbi gēr ofēna. Ata mondako fēxw bani gēr aciŷ and ofēna. ¹¹ Ga lilēgu ko emun eŋ ebi nēkon bēr wācēgu kēnēbi bēn, wat kējo ar bayik ax cudā bana anjēm and ofēna. ¹² Wēka kējo: “Lawo, mondake wa lilēgu kēy ro gē acud and ofēna kēm.” Ata ala ajo šēsīnan kējo yem. ¹³ Emun eŋ fel kēbi bēriyenin bērexēm bēn: “Kapin osapar oŋ do gē otaxan ok eno yayaxēn fac gēr ecamēdan. Tesēxēlexo, ŋatayaxēlexo ebasa el.”» ¹⁴ Ga ĥata ko Yesu apēnētal aŋo, re ko bēte: «Enimin, bēranjēm exēni bēr wāc kēbi Kaxanu bēn. Barikan tēkēr fo exēni bēr sana kēbi bēn.»

End ŷagale eŋ

¹⁵ Ata ofariseŋ ok wācēr kēni eni cala endey end kēno wēka Yesu eno bonaxēn. ¹⁶ Ga ŷot kēni, lawēn kēnēbi bēšēfan bērebēn bēn do gē od

Erod gër Yesu. Ga ñat këni re këni: «Asëyali, anang nang këmi mëne wëj end ðal fo këy reyand. Enimin, fëña ir Kaxanu in këyëbi wësinënd bela bën. Ala ayo yëdand na, bëte ayo nëkonënd na ala an ba noÿo hi ko eyo pelëraxën. ¹⁷ Gërëgako, pelëlëbo er yëla këy gër endey eño in: Aÿap nde ÿapëk şagale ir ko wëkand Sesar in? Mi medënd nde, ba mi teb emed el nde?» ¹⁸ Ga wata ko Yesu osit orebën ol, yaka këbi: «Wën bëÿëñenax bër kë labayand hi kën, inewã ÿandixën këñun ene bon? ¹⁹ Masinine kodi ir kën wëdaxënënd şagale in.» Ata fëxwën këno atama amat. ²⁰ Ga nëkon ko, wëka këbi bër xeta baño bën: «Dëxas in ir noÿo wa ex?» Yaka këno: «Ir Sesar.» «Do oÿac ol cëñ?» ²¹ Yaka këno bëte: «Orexëm fo ex.» Ata re ko: «Maşino Sesar erexëm in, do Kaxanu er xwën ko in.» ²² Ata ga şaran këbi ang yaka ko ak, kwël şapër këni abat abat.

End Yesu do gë Osaduseñ eñ

²³ Kwël yatijo fo, Osaduseñ yow këni bëte gër Yesu. Bën ex bër bax yëland mëne ekani ed gër ecës ax gi ex na. Ata re këni: ²⁴ «Asëyali, baxëtël er fel këbo Moyis in. Angëmëne asoşan exo cës tebëtarëxe obaş, abinëm këño bëteli asoxari an, eño dëwënaxën obaş ar nemik an. ²⁵ Xarak, gër ndebi ro ocambenjar ocongoki hi baxëna aminëmëra. Iÿanar in ÿër ko, bari şës ko obaş këm. Abinëm bëteli këño asoxari ar sebëta këño an. ²⁶ Nemi ko mëñ bëte obaş këm. Ako fo hi babi bën bëcongëbëxi bën ðek. ²⁷ Ga fayëra këni bën ðek, şës ko bëte asoxari an. ²⁸ Do yatir ekani ed bëşësëk cëñ, alindawş ar noÿo wã ko hi gayikako bën ðek bëcongëbëxi bën aÿër ÿër bano?» ²⁹ Yaka këbi Yesu: «Wën ata and kën lifënd dëñ ex ðe. Añun pëni ex na Oñëgw Omënëk ok, bëte an nang ex na panga ind Kaxanu in. ³⁰ An nang ex na nde mëne yatir ekani ed bëşësëk, eñër ax gi na? Bësoşan bën do gë bësoxari bën ang omeleka fo këni hi yañ gër orën. ³¹ End ekani ed gër ecës eñ, elod an pën ex na nde er fel këñun Kaxanu in? Ga re ko: ³² “Wëno ex Kaxanu, ar yata këño Abëraxam an, wëno ex Kaxanu, ar yata këño Isak an, bëte wëno ex Kaxanu, ar yata këño Yakob an.”» Ata re ko bëte Yesu: «Awa eño wësinëdoñun mëne Kaxanu, Kaxanu ir bëbëngw exo, axo gi ex na ir bëşësëk.» ³³ Ata ðek bër baño baxët bën, şaran këbi end osëyali orexëm eñ.

End apela anëngw eñ

³⁴ And wël këni ofariseñ ok mëne Yesu abon bon këbi bëte Osaduseñ ok, fedër këni. ³⁵ Ata ga ÿandi këbi eno bon Yesu sana këno asëyali ar acariya and Moyis eño mëkara. Ga sëka këño wëka këño: ³⁶ «Asëyali, apela and fe ex anëngw añ gër acariya and Moyis?» ³⁷ Yaka ko Yesu: «“Ñanëlo Kaxanu, Axwën arey an, gë yomb irey ak ðek, gë enjëw endey ak ðek, gë anjëlan andey ak ðek.” ³⁸ Apela año ex and xucak ðek añ, mëñ ex anëngw añ. ³⁹ Baxëtël and bëtëk añ: “Balindëlexi end aşandax eñ ang ki balënd end gaf irey ak.” ⁴⁰ Acariya and Moyis añ ðek do gë osëyali or bëlawënel bër Kaxanu ol ðek, gër şapela baki baño ex.»

⁴¹ Gër ed barër bani ofariseñ, Yesu wëka këbi endey eño: ⁴² «Ake yëla kën end Afexën eñ? Ar andëwëra and noÿo hi ko?» Yaka këno: «Oko, ar andëwëra and Dafid!» ⁴³ Ata re ko bëte Yesu: «Ga ÿëm ko gë panga ind Angoc Amënëk in, Dafid baño wëcënd Afexën an, Axwën arexëm and baxo rend: ⁴⁴ “Axwën an fel këño Axwën aram an. Nëpal gand liw iram ro, xali mi korën bërangoyëra and gë wëj bën xali eyëbi bëña.” ⁴⁵ Gayikako Dafid mëñ dëñ këño wëcënd Afexën an, Axwën arexëm, mondake cëñ hi

ko Asëñiŵ arexëm?»⁴⁶ Bari gabatak ax kor bana eŋo yaka. Ata elod yatijo ala bax yëxw na eŋo mëka yëy.

23

End bëşalen do gë Ofariseŋ eŋ

¹ Akey amat, Yesu babi felërand amëxwër aŋ gë bëşëfan bërexëm bën. ² Ata ko rend: «Bëşalen bën gë ofariseŋ ok bëtëk gër aňëpara and Moyis do kënëbi sëyalind bela bën. ³ Mëŋ ex, mayindën ang kënun sëyalind ak. Bëte tefindën er kënun felënd in. Bari kërenëbi tefëtelind na ang këni rind ak. Bën ani dind na er këni sëyalind in. ⁴ Ang bër këbi libënënd bonëb botibax bela fo hi këni xarak bën gë təkërak anëbi dëcand na. ⁵ Enëbi kwitaxënënd bela bën, imboto këni fugand gër eyiŷ, do këni şudand bocud bond gë oňañen* . ⁶ Mbaŋ ñan këni eye ed në er hik ñambëran el do gë eketëna ed axwën ofëna el. Mbaŋ ñan këni baňëpara band gër lëngw baŋ gër baciw bacaleya. Bëte gër ed këni yëpara mbaŋ këbi nënganënd enëbi cëmarand bela bën. ⁷ Bëte mbaŋ këbi nënganënd enëbi macënd “asëyali.” ⁸ Barikan wën këren mand na enun mac “asëyali.” Asëyali arewën an abat fo ex, do wën dek aminëmëra hi kën. ⁹ Do ala këreno macënd na “Faba” gër ebar, gayikwa abat fo ex Sorix irewën, Faba ir yaŋ gër orën in. ¹⁰ Këren mand na enun mac alëngw. Wëno Afexën an gabat fo hik alëngw arewën an. ¹¹ Alëngw arewën an gilexo ariyenin arewën. ¹² Ar kë rafëna an, Kaxanu alat këŋo lat, do ar wëk eno bëña an, Kaxanu arafën këŋo rafën.» ¹³ Yesu şom ko: «Wën bëşalen bën gë ofariseŋ ok, bëyëŋëanax bër kë labayand hi kën, ata mbaŋ wë këŋun. Ebët ed owun or gër orën el kën wefind. Wën dëŋ an dilënd na, bëte anëbi tebënd na eni dil bër yandi këbi bën. ¹⁴ Wën bëşalen bën gë Ofariseŋ ok, bëyëŋëanax bër kë labayand hi kën, mbaŋ wë këŋun! Wën këbi yambarand bësoxari bësebëta sebëta bën. Bëte wën fo watak aşale, aşale, aşale, mëŋ ex kiti indewën iŋ gë pit fo kë yëka. ¹⁵ Awë wë këŋun wën bëşalen bën do gë ofariseŋ ok, wën bër ex bëyëŋëanax bër kë labayand bën! Angwëngw and ex yo kën xegëtand, gër ed ex yo gër ebar kën hërënd eno dëanaxën ala gër cale indewën. Do ala ajo and ko hi aşalek aŋ, eno di bakëlëbëd baki ar gër xodux, ar wënak nëmëc wën.

¹⁶ «Ata mbaŋ wë këŋun wën bër këbi lëngwelind bela bën, xarak bëşiŵëk en, bëyëŋëanax bër kë labayand hi kën! Wën këbi felënd bela bën mëne ala exo yaşaranënd Aciŵ and Kaxanu aŋ, xarak axo di ex na er re ko in, oşëba aŋo dek na. Bari angëmëne exo yaşaranënd kaŋe ir lëf in, xarak axo di ex na er re ko in, alëk këŋo lëk oşëba ol. ¹⁷ Ata and an yëlarand na ex de! Inewă xurik ex këbën: kaŋe in nde, ba Aciŵ and Kaxanu aŋ nde, mëŋ ar kë wënënënd kaŋe an? ¹⁸ Wën këbi felënd bëte bela bën mëne ala exo yaşaranënd angëb aŋ xarak axo di ex na er re ko in, yowëy aŋo gi na. Bari exo yaşaranënd şadaxa ir ex yaŋ gër angëb in, xarak axo di ex na er re ko in, alëk këŋo lëk oşëba ol. ¹⁹ Ata and an yëlarand na ex de! Inewă xucak ex këbën: ba şadaxa in nde? Ba angëb aŋ nde mëŋ ar kë wënënënd şadaxa an? ²⁰ Ar kë yaşaran angëb an, anëka yaşaran ko dek gë er ex yaŋ gër angëb in. ²¹ Ar kë yaşaran Aciŵ and Kaxanu an, anëka yaşaran këŋo Kaxanu mëŋ ar lëgëk na an. ²² Ar kë yaşaran orën an, anëka yaşaran ko aňëpara and owun or gër orën aŋ do gë Kaxanu mëŋ ar yëpaxënëk an. ²³ Wën bëşalen bën, gë ofariseŋ ok, bëyëŋëanax bër kë labayand hi kën,

* **23:5** 23.5 Polo gër bëmboto bënd bani fugand bëŋo, bengas bend er rek Akayëta and Kaxanu in bani yëgwënd.

ata mbanj wê kęjun! Emed ed dim el aye yek: hik ir esęngęng, hik ir eymęn, hik ir ongęn. Barikan, ola or ŝenene ol, gę axaymęnan in, do gę egi ed ala axwęta xwęta el lęngwęk gęr acariya and Moyis. Bejo doņun bal nęmęc xarak an teb ex na emed ed dim el. ²⁴ Węn bęlęngweli bęŝiwęk hi kęn! Mondake kęno hęlęnd yer gelemba in, do kęno sępęnd eņoņęn eņ? ²⁵ Węn bęŝalen bęn gę Ofariseņ ok, bęymęnax bęr kę labayand hi kęn, ata mbanj wê kęjun! Odęyamb odewęn ok kęn węnęnęnd fac fac in, xarak ed lęf lęf el dek buyaręk. Gęr owmękw orewęn er xęnęk: orek do gę oņandi oņęnax. ²⁶ Węj fariseņ ijo, ang aŝiwęk fo hi kęy! Nebęl pere odęyamb ok ed lęf lęf el damana ey męnęnaxęn ed fac fac el! ²⁷ Węn bęŝalen bęn, gę ofariseņ ok, bęymęnax bęr kę labayand hi kęn, ata mbanj wê kęjun! Ang oņeg od feŝęn kęni fo fac fac in hi kęn. Barikan, polo oŝapar owęręk do dek obuyaraxik fo fęxwęk. ²⁸ Ata węn, mondako hi kęn: gęr ogęs od bela ang bęr ŝenene fo xarak bęymęnax bęr kę labayand hi kęn. Yer betęmbak fo hi kęn. ²⁹ Węn bęŝalen bęn, gę ofariseņ ok, bęymęnax bęr kę labayand hi kęn, ata mbanj wê kęjun. Węn dęj kę bayęnd baņeg band bęlawęnel bęr Kaxanu baņ. Węn kę yęnęnd bęte baņeg band bęr ŝenene baņ. ³⁰ Bęte węn fo kę rafęnand męne kido angwęn and bęxaręk bęrewęn aņ hi ban, an bar dona gę bęn gęr edaw ed bęlawęnel bęr Kaxanu bęjo. ³¹ Węn dęj kę reyand osede or kęjun lęxwęnd ol ga kęn rend ako męne węn ex obaŝ or bęr law kębi bęlawęnel bęr Kaxanu ol. ³² Ata kemęnayin de en mendęra, baŝin xali ex dęmbuca eņęnax end bęxaręk bęrewęn eņ! ³³ Ata węn ang bandęn fo hi kęn, ang otaw-orang fo hi kęn! Mondake kęn xwęymęta kiti ind gę xodux in? ³⁴ Męj ex, węno alawęneli lawęneliw kemun: bęlawęnel, gę bęrenik, do gę bęŝalen. Barikan węn, mar alaw kęnębi law, mar fika kęnębi, mar xęmęra kęnębi xali gęr baciw bacaleya bandewęn, do mar naręndęra kęnębi xali. Gę angol gę angol kęnębi yęna enębi tęfęrand. ³⁵ Ata węn awęcan kęjun węcan kiti in nę end oŝat or lexik gęr ebar eņ. Anęp kęjun nęp nę end oŝat oņo. Ga yęna yęna ko gęr oŝat or Abel, ar ŝenene an, Kaxanu dek ko sęf xali gęr or Sakari, asęniw ar Berekiya an, ar law kęno fęco angęb fęco ebęt, lęf gęr yangana ir Aciw and Kaxanu an. ³⁶ Dal in kemun felęnd, węn bela bęr gę okey oko bęjo dęj kęjun węcan dek beņo.»

End Yesu do gę Bęyerusalem eņ

³⁷ «E Bęyerusalem, węn kębi lawęnd bęlawęnel bęr Kaxanu bęn. Węn fo kębi fętęrand gę oxaymę xali eni cęs dek bęr kęjun lawęneliwęnd bęn. Węno bandanjęm xacęra ke mun bar ang kębi baręnd ecare obaŝ orexęm dęla gęr obafe odexęm ak. Bari węn an ma ex na. ³⁸ Ata nę eņo ko yęnętaxęn Kaxanu Aciw andexęm aņ. ³⁹ Ga re kęme, doro fela kęne ewat el xali yatir kęn re: “Betalexo ar kę yowęnd gę owęac or Axwęn an!”»

24

End eyęcar ed Aciw and Kaxanu eņ

¹ Ata Yesu ga ko ŝan gęr Aciw and Kaxanu, bęsęfan bęrexęm bęn re kęni: «Asęyali, nękonęl bameņ band bongaymę baņ ang yęlęra kęni ak, monje yek de.» ² Yesu yaka kębi: «Dal in kemun felęnd, bameņ band kęn watęnd baņo, dek kę yęcar; ekaymę gebatak ax bayi na eyęlętęręx!»

³ Ga ģat kęni gęr etęnd ed gę baņaręka, Yesu yępa ko. Ata ga xeta kęno bęsęfan bęn, węka kęno: «Asęyali, pelęlębo ba nand fe kę yęcar Aciw and Kaxanu aņ? Ine kębo węsin męne anęka kę saxęgund ebakaw edey el do

gë ekwët ed ngwën el?»⁴ Ata Yesu yaka këbi: «Diyindën gë onden oñ, ala kërenjun yifad na xali en ma endexëm eñ. ⁵ Bela bëranjëm kë yowëraw gë oñac oram ol do eni dend: “Wëno ex Afexën an.” Ata mondako kënebi yifa bëranjëm. ⁶ Ado awël këñ ÿana en wëlënd oñer or kë fët gër owar oñ. Mongwël dëñ këñ ÿana en wëlënd edandër el. Bari kërenjun dëgënëf na! Afo ex kuca pere beño, xarak ax gi ex na pere ekwët ed ngwën el. ⁷ Er këbi ÿana ebi takërërand bela bën gë enëng gë enëng, do gë ebar gë ebar. Nè ed mar enjo etëm këbi ÿana ebi wëcanënd. Bëte në ed mar, ebar el kë ÿana ex dëgënd. ⁸ And kë xuca dek beño añ, nangin mëne añana fo ÿanak toro iñ. ⁹ Ata alëxw kënun ÿana enun dëxwënd në er këñ soro, bëte alaŵ kënun ÿana dafwënd. Dek benëng bend bela beñ kënun şusëra në end oñac oram. ¹⁰ Bërëmar gër enga endewën, and këni ÿana eni watënd beño dek añ añëpëgënan këbi ÿana ebi nëpëgënanënd endam eñ. Do bëranjëm kë ÿana ex yifarënd, bëranjëm kë ÿana ex cusërend në end oñac oram. ¹¹ Bëlaŵënel bënëgwëş bëranjëm kë şanayaw na do enëbi yifand bela bëranjëm. ¹² Mbañ kë ÿëmb eñëñënaç eñ gër ngwën ro, ata gër oñëkw or bela bëranjëm añana añ abaşëta kë başëta. ¹³ Barikan, ar kë xemëna xali yatir kë xwët endexëm an, afex ko fex. ¹⁴ Atëfëtan and owun or Kaxanu añ afem kë hi mopem dek ebar el do gër ed ex yo. Mondako kë hixën osede gër benëng bend bela. Ata amëd año fo kë xwët ngwën iñ.»

End amena acaraxik eñ

¹⁵ «Mëñ ex and këno watënd awendëran aşaraxik ar reya baxo alaŵënel Daniyel mëne ayow ko yow añ, lëf gër ed şëbak, awa pënileño aye ar kë fënënd akayëta año an✧. ¹⁶ Mëñ ex, bër lëgëk gër ebar ed Yude bën gërëxëdëlexëni gand osënd. ¹⁷ Bëte ar kë hi yañ në ejur ed këbe an, gërëlexo. Kërëxo pedan na ÿey lëf. ¹⁸ Ar kë hi gër oşënga an, gërëxëlexo. Kërëxo bakan na banjëm bandexëm gër iciŵ. ¹⁹ Awa amëd año, mbañ këni soro bësoxari bër gë bacël bën do gë bër këbi yerinënd obaş bën. ²⁰ Mëñ ex caleyndën kërëx nātëgu na ongër ondewën oñ amëd and gë ayem, ba gë akey and eteyëta. ²¹ Ata bakey band toro itëm kë hi. Elod ga ri ko Kaxanu ngwën iñ ala ax wat ex na toro indako rako iñ, bëte din ala ax wat na. ²² Kaxanu abaşëta ko başëta bakey band toro baño, në end bela bër sana këbi eñ. Angëmëne axo başëta ex na, ala ax pex na. ²³ Angëmëne ala eñun pelënd: “Nëkofo ro Afexën an!” ba “Fën exo Afexën an”, këreno kwëta na. ²⁴ Bëlaŵënel bënëgwëş kë şanayaw na do eni dend mëne bëfexën hi këni. Ari këni ÿana eni dind becarax enëbi yifaxënënd bela bën. Kido mokam, ado bër sana këmëni wëno bën dëñ ayifa yifa donëbi. ²⁵ Awa dãmama ex nātëgu toro iño këmun nangënënd beño. ²⁶ And kënun fel mëne Afexën an gër ladawe watëgu këno añ, këren yed na. Ba enun pel mëne lëf gër baciŵ banakaya exo, këreno kwëta na. ²⁷ Enimin ga re këme, ang këñ watënd ebingara el cangët orën ak, mondako këne watëf wëno Asëñiŵ ar ala an yatir këme bakaw. ²⁸ Ax gi ex na nde gër ed ex embër këni barërend oyafe ol? Mëñ ex yatir këme bakaw, ala ax nem na.» ²⁹ Ata re ko bëte Yesu: «And kë xuca bakey band toro baño: eñan eñ awëdëwëdëfa kë wëdëwëdëfa, facaw in alob kë lob, oñal oñ axwëcëta kë ÿana ex kwëcëtand do dek bebër gë panga gër orën bën kë sëngërebëtarara. ³⁰ Ata amatinali and wëno asëñiŵ ar ala añ aşanaya kë şanaya yañ gër orën. Do benëng bend bela beñ dek gër ebar ro kë ÿana ex denitand në end wëno asëñiŵ

✧ 24:15 24.15 Daniyel 9.27

ar ala eŋ. Awat këne watëgu gër orën ga këme šêlaw gë banar ban, gë panga inŋ do gë enjaran etëm. ³¹ Meleka kë farix na kereloŋ, and këni wël ocandaw̃ aŋ enëbi bar bër yata këmeni bën bebët yo bebët ir orën, ebar el dëk. ³² Mayin eŋun tÿyali apënëtal and andan aŋ. Ax gi ex na nde and kë nëtënd odini aŋ kën nangënd mëne d'am ex ecaša el? ³³ Bëte wën and kën wat dëk beŋo aŋ, nangin mëne wëno Asëñiŵ ar ala an gogo këme bakaw, ado gër ebët hi këme. ³⁴ Dal in këmun felënd, an cësëra na dëk ex ñana toro ind këmun felënd ayow kë yow ino. ³⁵ Orën ol gë ebar el axuca kë uca, barikan eyeyan edam el laŋ kë bayi.»

End ekwët ed ngwën eŋ

³⁶ Ata Yesu re ko bëte: «End akey eŋ do gë end apëxëd and këme bakaw eŋ, ala gabatak ax nang ex na: ax gi ex na omeleka od gër orën ok, ax gi ex na wëno Asëñiŵ ar ala an. Faba Kaxanu gabat nangëk. ³⁷ Ang fënga babi ampumbuluŷët aŋ bela bën angwën and ebaxo Nowe ak, mondako fo këmeni fënga bëte wëno Asëñiŵ ar ala an, yatir këme bakaw. ³⁸ Damana ex yow ampumbuluŷët aŋo, bela bën er xwënda bani: ñambëran, gë ošëb, gë oŷër, do gë eñërendër ed obaš orebën, xali yatir lil ko Nowe gër akuluŋ. ³⁹ ŷoweŷ abani yëla na xali ñatëguk ampumbuluŷët ga sëbëk tëb itëm, ŷëmeli këbi kwëc ebar el dëk. Ata nemira këni dëk ang ebani ak. Ako fo këbi bët yatir këme bakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. ⁴⁰ Bela bëxi eni ñandërand në ošënga, abat këmo wëla, mo tëb ajo. ⁴¹ Në er këni sëŋërand bësoxari bëxi, abat mo wëla, ajo mo tëb. ⁴² Mëŋ ex, titinayin gayik an nang ex na yatir këme bakaw wëno Axwën arewën an. ⁴³ Aye fëni këŋun mëne axwën iciŵ an, exo nangënd nand ko yow arek na, afer na ko ferëna. Aŋo tëb na exo tënga iciŵ indexëm inŋ. ⁴⁴ Ga re këme, wën bëte giyindën bëwëlëk key yo key gayik wëno Asëñiŵ ar ala an, and bayik an yëland na abaka këme bakaw aŋ këme šanayaw.»

End apënëtal and bëriyenin bëxi eŋ

⁴⁵ Ata Yesu baš ko eyeyan el re ko: «Xadëp ir fe wa hik irenik ir xwëta këŋo axwën arexëm xali sebënan këŋo andiyen and ebi dëband bër ekun endexëm bën nand ŷapëk na? ⁴⁶ Awa xadëp ijo nëngandëralëŋo angëmëne axwën arexëm an asëk sëk këŋo ga ko ri er fel baŋo exo dind in. ⁴⁷ Dal in këmun felënd, axwën ar xadëp ijo an asebënan këŋo sebënan dëk acota andexëm aŋ. ⁴⁸ Barikan angëmëne xadëp ir gë emëkw etëmbak exo, ata ko re: “Axwën aram an dëk nëkaw ko.” ⁴⁹ Ata ko xwënda ekëm ed bošandaŵ, ñambëran do gë ošëb. ⁵⁰ Axwën an aŵaŷiw ko wäŷiw eŋo pënga xadëp ijo gë akey and axo yëla bana abaka ko bakaw aŋ. ⁵¹ Ata d'amana eŋo d'apaxën fac, mbanŋ këŋo šëndën ang këbi šëndën Kaxanu dëk bëŷëŋënaŋ bër kë laŋayand ak. Fac ko ŷana exo tesëxënd do exo ŋatayaxënd ebasa el.»

25

End apënëtal and odënaŵ epëxw eŋ

¹ «Ata owun or gër orën ol er wëndërek gë endey end odënaŵ obeja epëxw od wëd bax odambo odebën ok eno kacaxën šambenjar ir bax ŷërend fo. ² Odënaŵ oko er hi bani oco opëñirëx do oco od šëdëta babi. ³ And bani yend gër ekaca aŋ, odënaŵ opëñirëx ok wëd këni odambo odebën ok penarëxe ogu ond këni bašëd oŋ. ⁴ Barikan odënaŵ odenik ok fena këni ogu oŋ në ocëlakuŋ. ⁵ Ga wëdëliw këŋo icën inŋ, rašëra këbi abat abat bën dëk.

⁶ «Emëd ekarëk el, xeŷ ko ala: “Icën in, në enatëgu exo! Icën in, në enatëgu exo! Marayin eno kaca!” ⁷ Aŋo nëngëtara këni dek odënaŷ obeja ok. Xanira këni ala kala exo nëkon lambo irexëm in. ⁸ Ata odënaŷ opënrëx ok xara kënebi od šëdëta babi ok: “Cetinëbo wa tēkër ogu ondewën oŋ, në eđomi ex ođambo odebi ok.” ⁹ Yaka kënebi: “Ali ađo gi na gwac! Yeyin en yęcëgu gër bëfan.” ¹⁰ And ye këni aŋ, ħatëgu ko icën in, odënaŷ od wël bax ok lilëx këni gë mëŋ gër aciŷ and ofëna do kwël šoke këni ebët el.

¹¹ «Ga nëkanak, odënaŷ obeja od ye bax eni yęcëgu ogu ok, ħatëgu këni do këni wăcënd gër ebët: “Axwën, Axwën, përetënëlebo!” ¹² Bari šambenjar ir bax yërend in yakaw këbi lëf: “Dal in këmun felënd, wëno amun nang ex na.”» ¹³ Ata ga ħata ko Yesu apënëtal aŋo, re ko bëte: «Mëŋ ex, wën bëte titinayin gayikako an nang ex na akey aŋ do gë apëxëd and këme bakaw aŋ.»

End apënëtal and bëriyenin bësas eŋ

¹⁴ «Bëte ata kë hi ang endey end ala ar ye bax đamana fo. Đamana exo yexën wăc këbi bëriyenin bërexëm bën do sebënan këbi napul irexëm in eni cënan. ¹⁵ Er yëlëra babi: aŋanar an, okilo oco od kaŋe; axinëm an, okilo oki do asasën an, kilo ibat. Er hi bax ala kala exo cënan er fëxwën këno in gë oxor orexëm ol. And ri ko mondako aŋ, ala ajo ye ko kwël. ¹⁶ Ataŋ ar fëxwën baŋo okilo oco an, ye ko gër andiyen. Šënan ko kaŋe ir fëxwën baŋo axwën arexëm in, šot ko okilo oco ocëxe. ¹⁷ Bëte ar fëxwën baŋo okilo oki an, šot ko okilo oki ocëxe. ¹⁸ Barikan ar fëxwën baŋo kilo ibat an, ye ko nac ko ambëxw gër ebar, do wëg ko kaŋe ir axwën arexëm in.

¹⁹ «Ga nëkak, axwën ar bëriyenin an, wăyiŷ ko. Ata wăc këbi bëriyenin bërexëm bën eno pelëra ala kala ba mondake šënan ko kaŋe ir sebënan baŋo in. ²⁰ Ar fëxwën baŋo okilo oco an ħatëgu ko gë okilo oco ocëxe, re ko: “Axwën, okilo oco sebënan baye. Nëkoda ga šotëli këme okilo oco ocëxe.” ²¹ Axwën arexëm an yaka ko: “Yo wëj ariyenin ayekax hi këy, ar mokwëta mbaŋ hi këy. Bëbër sebënan bami bën ax nëm̄b bana do lëkayali këy šenene. Gërëgako bebëranjëm këmi sebënan. Ga nëngandëra ke ako, wëj bëte anëngandëra ki nëngandëra!” ²² Ar fëxwën baŋo okilo oki an, ħatëgu ko bëte gë okilo oki ocëxe, re ko: “Axwën, okilo oki sebënan baye. Nëkoda ga šotëli këme okilo oki ocëxe.” ²³ Ata yaka ko axwën an: “Yo wëj ariyenin ayekax hi këy, ar mokwëta mbaŋ hi këy. Bëbër sebënan bami bën ax nëm̄b bana do lëkayali këy šenene. Gërëgako, bebëranjëm këmi sebënan. Ga nëngandëra ke ako, wëj bëte anëngandëra ki nëngandëra!” ²⁴ ħatëgu ko ngwa ar fëxwën baŋo kilo ibat an. Ata re ko: “Axwën, anang nang këme mëne wëj mbaŋ xem ki ataxan: asaŷ këy sayënd eyamb el gër ed bayik ay nedëra bana. Bëte axana këy xanand gër ed bayik ay hiš bana. ²⁵ Ga yëdara bame šonaxën bame kaŋe irey in mongwëg gër ebar. Nëkoda, kanal er xwën këy in.” ²⁶ Ata yaka ko axwën aŋ: “Ata wëj ay ye ex na đe! Ar ariyenin axwëlaraxik ey! Anang nang këy mëne asaŷ këme sayënd gër ed bayik ame nedë bana, axana këme xanand gër ed bayik ame hiš bana. ²⁷ Barikan ey kwëtëdo kaŋe iram in gër otaxan od bëwëxëta bër kodi. Ga bakaw këme ako ata xana dome gë er šënak.” ²⁸ Ata na dëŋ fel këbi bërandiyen bošandaŷ: “Kanino tan kaŋe ir lëkaya ko in eno yël ar gë okilo epëxw an.” ²⁹ Ar kë šënan yo er šot ko in, Kaxanu asënd këŋo sënd xali exo cotëra nëmëc. Bari ar bayik ax cënan ex na an, ado er xaŷ

këno in dëŋ këno xan. ³⁰ Gërëgako ariyenin axwëlaraxik ajo, pimëxëno fac gër ecamëdan, gër ed këni sesënd bela, gër ed këni ñatayand ebasa.»

En kiti ifelatar eŋ

³¹ «And këme bakaw wëno Asëñiŵ ar ala aŋ, gë enjaran endam eŋ, gë dëk omeleka odam ok, në añëpara and owun këme yëpa. ³² Ata yatijo, benëng bend bela beŋ dëk eni barërëgu gër ed këmi hi. Ata mëni pitëndër ang këbi fitëtërënd axadac opey ok gë obeci ak. ³³ Mëni bar opey ok gand liw iram do obeci ol gand same.

³⁴ «Wëno emun eŋ dëŋ këbi felëd bër gand liw iram bën: “Tëkawëne wën bër betak gër Faba bën. Kanayin owun or xëñënan baŋun elod ga yanak ngwën ol. ³⁵ And xor baxe enjo aŋ, wën yël baxe er këme yamb in. Sel baxe men, yël këne me eceb; hi bame aliyer, xwëtaya këne. ³⁶ Tëb gë eman ebame, şudëra këne. Şëxwëra bame, yeli kën şëma këne; hi bame gër epëra, yëkwali këne.” ³⁷ Ata bër şenene bën ene mëka: “Axwën, niye xor baxi enjo do biyi yël këmi er këy yamb? Niye sel baxi men do yël këmi ey ceb? ³⁸ Bëte niye hi bay aliyer do biyi xwëtaya këmi? Niye bayi bay tëb gë eman eŋ do şudëra këmi? ³⁹ Niye şëxwëra bay do biyi yeli këmi mi cëma? Niye hi bay gër epëra do yëkwali këmi?” ⁴⁰ Ata mëni yaka wëno emun eŋ: “Dal in këmün felënd, nand rin këno yo enjekax gër ga bak yo, abat gër bëmaŷe bëndam, wëno rin këne.”

⁴¹ «Bëte afel këmëni felëd bër gand same bën: “Nacëtaxëne fa, wën bër xoŷën këŋun Kaxanu bëjo! Yeyin gër xodux or din ir din ol, or fëtën ko ebi dapaxën şabucara in do gë omeleka odexëm ok. ⁴² And xor baxe enjo aŋ, wën ane yël bana er këme yamb in. Sel baxe men, ane yël bana me eceb. ⁴³ Hi bame aliyer, ane kwëtaya bana. Hi bame tëb gë eman eŋ, ane cudëra bana. Şëxwëra bame, wën an yeli bana ene cëma. Bëte hi bame gër epëra, ane yëkwali bana.” ⁴⁴ Ata eni yaka bën bëte: “Axwën, niye wa xor baxi enjo eŋ, niye wa sel baxi men, niye wa hi bay aliyer; niye wa hi bay tëb gë eman eŋ, niye wa hi bay gër epëra do biyi ami dëba bana?” ⁴⁵ Ata këmëni yakad: “Dal in këmün felënd, nand bayik ano din ex na enjekax gër ga bak yo, ar wak endam an, wëno bayik ane dine na.” ⁴⁶ Ata bër gand same bën kë ye gër toro ind din. Barikan, bër şenene bën eni dil gër aniyen and din.»

26

End dfaŵ ed Yesu eŋ

¹ And ñata ko Yesu dëk bend bafi sëyalind aŋ, fel këbi bësëfan bërëxëm bën: ² «Ax gi ex na nde anang nang kën mëne bakey baki fo bayik ex űat Ofëna or Apexa ol. Awa gë ofëna olo këne lëxw wëno Asëñiŵ ar ala an do ene dfaŵ mopika në kërëwa.»

³ Ata amëd aŋo, barërëgu bani bëşadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bëşëwif bën gër yangana ir Kayif, aşadaxan alëngw ar niy ijo an. ⁴ Ga xanar këni, xetan këbi eno tëra yir fo Yesu eno dfaŵaxën. ⁵ Er bani rend mëne kërëno tëra na wat-wat gë amëxwër aŋ këdi kë wonjo ofëna ol.

⁶ Amëd aŋo, ye ko Yesu gër ingol ind Betani, gër iciw ind Simoŋ, ar gë amey an. ⁷ Ata gër ed yëpara bani, lilëgu ko asoxari do sëka këno Yesu gë şëlakuŋ ir gë angiri ir xem bax mbaŋ akanji. Ata nand bani yambërand na, asoxari an xoş këno Yesu gë angiri ijo gër gaf. ⁸ Ga wat këni eŋo, bësëfan bën xoŷën këno ba ine neminaxën baxo angiri ijo mondako. ⁹ Akanji and şenene hi dox mopan do kodï enëbi mocëtërado bëxaŷëanaxik bën. ¹⁰ Ga

wata këbi Yesu, wëka këbi: «Ineŵa këno hëbandëraxënënd asoxari ajo? Enjekax rin ke wëno. ¹¹ Wën laŋ gë bëxaŷënaxik bën ga hi kën wa. Bari wëno ane bayiye na din. ¹² Ga xoŝ ke ako gë angiri ijo, eman endam eŋ nëm ko gana-gana fo ond gër ŷeg oŋ. ¹³ Dal in këmun felënd, gër ed këni fem yo Atëfëtan aŋo gër ngwën ro, areya këni ŷana eni deyand bëte end er rin ke asoxari ajo eŋ. Ata mondako këno ŷana eno kwitaxënënd.»

End Yuda do gë bëxadfaxan bëlëngw eŋ

¹⁴ Bësëfan bër Yesu bën er hi bani epëxw gë bëxi. Ata abat, ar bano wëcënd Yuda Isëkariyot an, ye ko gër bëŝadfaxan bëlëngw. ¹⁵ Ga ñat ko wëka këbi ba ine këno yël angëmëne arëca rëca këbi eno tëra Yesu. Ata yël këno kodï batama ofëxw osas. ¹⁶ Ata elod amëd aŋo, baxo ŝaland Yuda ang ko ri eŋo dëxwaxën Yesu ak.

End ecemar ed ofëna or Apexa eŋ

¹⁷ Yatir akey añanar and loxo and bani yambënd Bëŝëwif bën mburu ind gë lewir këm in. Bësëfan bën ga sëka këno Yesu, wëka këno: «Fe wa ŷandi ki mi cemëra ed Ofëna or Apexa el?» ¹⁸ Yesu yaka këbi: «Yeyin gër angol, ata kën fed gë ala ar ano nang ex na. Pelidëno mëne wëno Asëyali an rek apëxëd andam aŋ anëka ñatëguk. Bëte pelidëno mëne gër iciw indexëm këme ri Ofëna or Apexa ol gë bësëfan bëram bën.» ¹⁹ Ye këni bësëfan bën rix këni ang fel këbi Yesu ak do ŝemërax këni ed Ofëna or Apexa el.

²⁰ Ata genëka, bësëfan epëxw gë bëxi bën xetëna këno Yesu gër eyambëran. ²¹ Nand bani yambërand na, Yesu re ko: «Dal in këmun felënd, gër enga endewën ro abat ex ar ke lëxw an.» ²² Na wëlandëra këbi xali, asëfan kala eŋo mëka: «Wëno nde ex, Axwën?» ²³ Yesu yaka këbi: «Ar ke lëxw an, ar kë xacand gër edëyamb edëbat gë wëno hi ko. ²⁴ Dal ex, aŝës këme ŝës wëno Asëñiŵ ar ala an, ang ŷëgw këni endam ak. Bari aŋo ye ex na ar ke lëxw an! Er fecadox din këreno dëw doni.» ²⁵ Ado Yuda, ar hi bax eŋo dëxw an dëŋ, wëka këŋo: «Wëno nde ex Asëyali?» Yesu yaka këŋo: «Ata go dëŋ ex!»

End ecemar ed Axwën eŋ

²⁶ Ga këni yambëra, Yesu wëd ko mburu in, ŝëkwa këŋo Kaxanu do hëbëndër ko. And yël këbi bësëfan aŋ, re ko: «Kanayin en yamb, eman endam eŋ ex.» ²⁷ Wëd ko bëte akalama and gë ngoy aŋ. Ga ŝëkwa këŋo Kaxanu yël këbi, re ko bëte: «Yëlarin wën dëk, ²⁸ oŝat oram oŋ ex, oŝat or eter ed gë Kaxanu oŋ. Oŝat oŋo kë ŝar ebi tebanaxën Kaxanu ŝamena baŋ bela bëranjëm. ²⁹ Dal in këmun felënd, dororo fela këme ngoy in xali yatir këne ñarëxëye gër owun or Faba. Fën këne ŝëbëxëde ingaŝax in.» ³⁰ Ata and ŷëwëra këni na ojëkan od cale aŋ, Yesu gë bësëfan bën ye këni kwël ond gër etënd ed gë ñañarëka oŋ.

³¹ Ga ñat këni, Yesu fel këbi: «Wën dororo gëmëd mbaŋ kën yëdara në end oŵac oram, wën dëk ke ŝapëran. Ata mondako kë ñata er ŷëgw ko alawënel ar Kaxanu in mëne: “Axadac an këmo fëm yem na fo, ata eni capër bër oyel ol.” ³² Barikan and këme xani gër ecës aŋ, gër ebar ed Galile këme lëngwa ene təkëx.» ³³ Na re ko Piyer: «Ado eni gër bëjo dëk eni teŝ gabat, ax gi ex na gë wëno ak.» ³⁴ Ata yaka këŋo Yesu: «Dal in këmi felënd, dororo gëmëd, d'amana exo yata ecare el wëj anëka këye yaxëta

✧ 26:31 26.31 Sakari 13.7

batas.» ³⁵ Re ko bête Piyer: «Ado gido ecës el dëŋ fabër këmi, wëno din ami yaxëta na.» Ata bësëfan bën dëk soşanara këni mondako.

End cale ind gër Getësemani eŋ

³⁶ Ga xucak eŋo, Yesu gë bësëfan bën ye këni gër ed këni wăcënd Getësemani. Ga űat këni, fel këbi: «Ñëparayin ro do wëno me nacëta me calew.» ³⁷ Wăc këbi Piyer, gë bosëñiŵ bor Sebede Şak do gë Şaŋ, eno dŋaŋëta. Ga űat këni, Yesu űana ko këŋo wëlandërand xali şamina ko. ³⁸ Ata fel këbi bër laŋëta baŋo bën: «Awa enjëŵ endam eŋ anëka şaminak, ecës el fo bayi ke. Cëniyine ro, këreŋun daş na dë!» ³⁹ Ga nacëta ko təkër, foxi ko eyiŵ el űëş gër ebar. Ata ko şalend mondako: «E Faba, ey dëxëtëdo, kido awënd wëndëk, akalama and toro and këme şëb aŋo! Barikan dil ang űandi ki ak, ax gi ex na ang űandi ke wëno ak.» ⁴⁰ Ata baka ko gër ed seŋ babi bësëfan bësas bën, sək këbi ga këbi raş. Na re ko: «Oko Piyer, wën an kore na nde en bayi daşërëxe apëxëd amat and riw këme aŋo?

⁴¹ «Ga re këme perënayin en calexënënd këdi këŋun naŋëta. Ala an gër onden ondëxëm këŋo űandind exo di enjekax eŋ, barikan në end oŋandi od eman ko səkwanaxënënd exo di in.» ⁴² Nacëta ko Yesu gaşëxe do ko şalend ang aŋanar ak: «E Faba, angëmëne ax mënd ex na ey dëxët akalama and toro and këre me şëb aŋo, dil ang űandi ki ak!» ⁴³ Ga baka ko akinëm, sək këbi bête ga këbi raş. Ata ado motëkwan bani səkwanënd eni kwëŵëta in. ⁴⁴ Ga seŋ këbi na, nacëta ko bête gaşëxe do ko şalend atasën ang banëngw ak. ⁴⁵ Aŋo ga bakaw ko gër bësëfan bërëxëm, fel këbi: «Wën xali gërëgako nde xwënda kën okwëd? Nangin mëne anëka űatëguk apëxëd and këne sëra wëno Asëñiŵ ar ala aŋ do ene dëxw gër otaxan od bëwëndëran aŋ! ⁴⁶ Ado kaniwën ene yeye, dam exo ar ke lëxw an!»

End etëra ed Yesu eŋ

⁴⁷ Damana ko űatand eŋo, şanayaw ko pëlët Yuda, asëfan abat ang ebani epëxw gë bëxi ak. Mëŋ lëngwënëgu babi amëxwër and bela aŋ eno tëra Yesu. Bëşadaxan bëlëngw bën do gë bëxarëk bër Bëşëwif bën lawënëgu babi. Ata wëlaraw këni bëjo oduxuma, bëjo okwëlekwële. ⁴⁸ Ar baŋo lëxwënd an, fel babi amatinali aŋo: «Ar këmo wëga an, mëŋ ex, tërayino.»

⁴⁹ Ataŋ ga sëka këŋo Yesu, re ko: «Mondake bayi këy Asëyali!» Ata wëga këŋo. ⁵⁰ Ata re ko Yesu: «Xey lawo, er yow këy ey di in dil aŋand!» Na ga wëlën këno, sëra këno. ⁵¹ Ata abat ar enga gë Yesu, regëgu ko duxuma irexëm in gër acëmar, saŵ ko bad anëf and xadëp ir aşadaxan alëngw in. ⁵² Ata re ko Yesu: «Wëj maşël duxuma in gër acëmar gayik dëk bër kë wërënd gë duxuma bën, duxuma fo këbi law bête. ⁵³ Ba yëla këy asëkwan sëkwan këme mo kara Faba mëŋ ar xor dox exe dawëneliw ataŋ ataŋ, omeleka owëli owëli an? ⁵⁴ Mondake cëŋ kë űata er rek Oŋëgw Omënëk in mëne afo me toro mondako?» ⁵⁵ Ata Yesu yeyaneli këbi bête bër gër amëxwër bën: «Wën yowëraw kën ene tëra gë oduxuma do gë okwëlekwële, ba arek axeŵax nde hi këme? Ax gi ex na nde key yo key bamëni sëyalirand bela bën gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu? Bari gabatak axe tëra bana. ⁵⁶ Barikan dëk beŋo mondako bax ex gi ex űataxën er űëgw këni bëlawënel bër Kaxanu in.» Aŋo şapëran këno bësëfan bën, hërëra këni bën dëk.

End Yesu gër iciŵ ind Kayif eŋ

⁵⁷ Bër sëra baŋo Yesu bën, wëla këno gër ed barër bani bëşalen do gë bëxarëk bër Bëşëwif, gër iciŵ ind Kayif, aşadaxan alëngw an. ⁵⁸ Ata Piyer

këbi sëfa nacët ako bër sëra baŋo Yesu bën, xali gër eyang ed ašadaxan alëngw. Lil ko gër yangana do xetëna këbi bënëkona bën gër ed yëpa këni exo wataxën ba mondake kë ñata endey eŋo. ⁵⁹ Ata bëshadaxan bëlëngw bën, gë dek Amara and bëxarëk bër Bëšëwif aŋ këni šaland er këno nagašan Yesu eno dāwaxën. ⁶⁰ Bari ado ga nagašandëra bano bëranjëm, abani šot na etibax. Ata šanayaw këni bela bëxi këni rend: ⁶¹ «Ajo bax rend mëne axor ko xor exo ñam Aciw̃ and Kaxanu aŋ do exo kanin në bakey batas.» ⁶² Ata ašadaxan alëngw an xani ko, wëka këŋo: «Wëj bendanjëm këni nagašanënd, ba ay yaka na nde?» ⁶³ Barikan Yesu xor ko yem. Aŋo re ko ašadaxan alëngw an: «Gër oŵac or Kaxanu, mëŋ ar gë aniyān an, këme yašarënd, pelëlēbo angëmëne wëj ex Afexën an, Ašëniw̃ ar Kaxanu an!» ⁶⁴ Yesu yaka këŋo: «Iyo go dëŋ ex. Bëte baxëtël me baš mëne awat këne wat wëno Ašëniw̃ ar ala an ga yëpa këme gand liw̃ ir Kaxanu, mëŋ Ar xorëk beŷ dek an. Awat këne wat yaŋ gër orën ga këme šëlaw gë baŋar baŋ.» ⁶⁵ Ga logën këŋo ašadaxan alëngw an, ñesëra ko acud andexëm aŋ do ko rend: «Anëka šir këŋo Kaxanu! Anëka šir këŋo Kaxanu! Sede nde bayik na exo baš yeỹ? Ine yëla kën?» ⁶⁶ Ata yaka këni: «Ajo ar edāw̃ ex.» ⁶⁷ Kwël na fo yāna këni këno soronënd: bëjo asëpan, bëjo aŵëŋ, bëjo bëte ašën do eno mëka: ⁶⁸ «Gayikako wëj rek mëne alaw̃enel ar Kaxanu ey, pelëlēbo ba noŷo šën ki.»

End eyaxëta ed Piyer eŋ

⁶⁹ Xarak amëd aŋo, Piyer fac bayi baxo, gër ed yëpa ko gër yangana. Ata sëka këŋo endënaŵ, re ko: «Wëj bëte ar enga end Yesu, Agalile an hi këy!» ⁷⁰ Ata ga ko yax Piyer yaka ko poyoma: «Wëno ado ame nang ex na er këy rend in.» ⁷¹ Ga xani ko, ko yend gand ebët ed iciw̃, endënaŵ ecëxe bëte ga wat këŋo këbi felënd bër hi bax na bën: «Ajo ar enga end Yesu Ibënasaret hi ko de.» ⁷² Ata yašar ko ga ko yax gašëxe: «Wëno amo nang ex na de ala ajo.»

⁷³ Ga bašanak, bër xet bani gë Piyer bën re këni: «Dal ga ex nde, wëj ar enga end ala ajo hi këy. Ang këy yeyānënd ak nangaxën këmi mëne Abëgalile ey.» ⁷⁴ Na yaka ko: «Corëlexe Kaxanu angëmëne anang nang këmo ala ajo!» Ata amëd aŋo yata ecare el. ⁷⁵ Piyer xwita ko er fel baŋo Yesu in mëne dāmana exo yata ecare el anëka këŋo yaxëta batas! Ata xwiriš, šan ko fac ko sesëxënd ga šëna këŋo mbaŋ er ri ko in.

27

End Yesu gër eyang ed Pilat eŋ

¹ Ga wecak gëbër, bëshadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bëšëwif bën yëpaxën këni end Yesu eŋ. Ata xetan këbi eno dāw̃. ² Ga xap këno, wëla këno yaŋ gër eyang ed Pilat eŋo kitix mëŋ bëte.

³ Ata Yuda, asëfan ar lëxw baŋo Yesu an, šëna këŋo ga wat ko mëne anëp dëŋ nëp këno. Bakali ko batama ofëxw osas band kodī ir yël bano baŋ gër Amara and bëshadaxan bëlëngw do gë and bëxarëk bër Bëšëwif. ⁴ Fel këbi mëne mbaŋ lif ko ga fan këŋo ala ar yowëỹ axo men ex na an. Yaka këno: «Wëj nangëk de eŋo, biyi aŋo bal ex na!» ⁵ Sam ga yaka këno mondako, Yuda šëni ko bišaw kodī in lëf gër Aciw̃ and Kaxanu, do ye ko kwël xaŵayax ko. ⁶ Ga wëdara këni kodī in, bëshadaxan bëlëngw bën re këni mëne ax ñap ex na eni maš kodī ijo gër akwëtaya and oyël or Kaxanu, gayikako akanji and enjëw̃ end ala ex. ⁷ Ata xetan këbi eni yëc ošënga or abay ar ofeya an eni dixën oŋeg od bëliyer. ⁸ Mëŋ këni wăcaxënënd xali

doro ošënga olo «Ebar ed ošat.»⁹ Mondako ñata bax er re baxo Kaxanu paß gë Yeremi, alawñenel an: «Bëxarëk bër Bëšëwif bën aweđ weđ këni ñatama ofëxw osas ñand kodí ñañ, akanji and Bëyisërayel añ ang fënëta bano ak.¹⁰ Bëte gë kodí ijo këni yëcaxën ošënga or abay ar ofeya ol ang fel ke Axwën ak.»

End Yesu gër kiti ind Pilat eñ

¹¹ And ñateli këno Yesu gër eyang añ, Pilat wëka këño: «Wëj nde ex emun end Bëšëwif eñ?» Yaka ko: «Iyo go dëñ ex!»¹² Ako nagašandëra bano xali bëšadaxan ñelëngw bën do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën, ñarikan mëñ aßi yaka ex na.¹³ Ata re ko Pilat: «Ay wëlënd na nde ñek ñend këni nagašandërand beñ?»¹⁴ Bari mëñ año yaka ex na. Año šaran këño Pilat xali xurik.

¹⁵ Ofëna or Apexa kala, Pilat asebët baño sebëtënd andepëra amat, and këno yata Bëšëwif añ.¹⁶ Xarak, andepëra angwëlik hi bax na and bano wäcënd Yesu Barabas.¹⁷ Ang ñarëregu bani gër aciw and kiti ak, Pilat wëka këbi: «Noño wa ýandi këñun mo tebët doyijo, Barabas nde ba Yesu, ar këno wäcënd Kërisët an nde?»¹⁸ Aye nang baxo Pilat mëne në end oyakërax lëxwaxën bano Yesu.¹⁹ Ata and ýëpa ko Pilat gër aciw and kiti añ, alindaw lawñëngu ko eño pel ako: «Wëj kërey ñil na ñe gër end ar šenene ajo! Wëno cëñ wec soro këme në endexëm në lakeli!»

²⁰ Ata bëšadaxan ñelëngw bën do bëxarëk bër Bëšëwif bën šoñ këñëbi ñela eno nëýali Pilat eño tebët Barabas do eño ñaw Yesu.²¹ Na re ko Pilat: «Bela bëxi bëjo, yatayino abat!» Yaka këni šor: «Barabas yata këmo! Barabas yata këmo!»²² Re ko bëte Pilat: «Do mondake këmo ri Yesu, ar këno wäcënd Kërisët an?» Yaka këni šor: «Pikalo, pikalo gër kërëwa!»²³ Wëka këbi bëte: «Inëwa wën ko?» Año xeý këni kaš-kaš: «Pikalo, pikalo gër kërëwa!»²⁴ Ata Pilat wata ko mëne ax mënd ex na eño tebët Yesu këdi kë wonjo kaš-kaš angol añ. Weđ ko inëp ind gë men do neba ko na dëñ otaxan ok xali wat këno bën ñek. Ga faý ko, re ko: «Awa end ošat or ar šenene ajo eñ, wën nangëk ñe, wëno ame nang ex na!»²⁵ Yaka këni bën ñek: «Eyo, mëkayidëlebo Kaxanu end enjëw end ala ajo eñ biyi gë obaš orebi ol!»²⁶ Pilat sebët këño Barabas do fel këbi ocoroña odexëm ok eno cewëra Yesu ñamana eno pikaxën.

End Yesu gër otaxan od ocoroña eñ

²⁷ Ata ocoroña od Pilat ok nëcët këno Yesu gër yangana ir eyang. Ga ñarëregu këni bën ñek, xeta këno.²⁸ Ga šudëtëra këno ñanjëm ñandexëm ñañ, nëmb këno ocuñ ombarax.²⁹ Sawëgu këni bëte inini ind atëx and gë odëmbën, ñor këni ang ekamote fo do šëxw këno. Fëxwën këno ošët exo ñëkaya gër ataxan and liw. And këno sëka añ, eni poxi gër lëngw irexëm do eno ñëšënd: «Emun end Bëšëwif, ašëma këmi šëmand!»³⁰ Ocoroña odëmar eno tëpan gër ñexas, oko eno dang gë ošët ol or fëxwën bano ol.³¹ And lëšëra këno mondako añ, šudët këno ocuñ ombarax oñ do wäš këno ñanjëm ñandexëm ñañ eno mëlaxën gër ed këno fikax.

End Yesu gër kërëwa eñ

³² Ata enga end ocoroña eñ këno nëcëtënd Yesu angol and Yerusalem añ eno pikax fac. Ga fed këni gë ar bano wäcënd Simoñ iß Siren, nëyali këno exo ñapara osëx or këno fikaxënëx Yesu ol.³³ Na lapara ko osëx ol xali ñat këni gër itënd bani wäcënd Golëgota, mëne ngëñ «Ind ang egor.»³⁴ Ata yël këno Yesu ngoy ind ñar bani gë bëšan. And sëyi ko añ, ñëp ko exo cëb.³⁵ And fika këno añ, ocoroña ok šëtërend këni ñanjëm

bandexëm baŋ. Bëñak ri bani eni nangaxën ar kë wëd an. ³⁶ Ata yëpara këni gër enëkona. ³⁷ Yabët gaf in fika bani ingomb-gomb ind yëgwaxën bani mëne «Yesu, emun end Bëšëwif eŋ.» Ejo bax amena and lawaxën bano aŋ. ³⁸ Afika fika banëbi bëte gë mëŋ bërek bëxeŷax bëxi: abat gand liw̄ ajo gand šame. ³⁹ Ata bela bër bax xucarand ler gër ed fika banëbi bën, këno širënd Yesu. Sam eni këmëyëta eni de: ⁴⁰ «Yo wëj bax rend mëne axor këy xor ey ñam Aciw̄ and Kaxanu do ey kanin në bakey batas. Awa pexënyal doro! Enimin, angëmëne wëj ex Asëñiw̄ ar Kaxanu an, pedaw gër kërëwa mi wat!» ⁴¹ Alëš bano lëšënd bëte bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën. ⁴² Er bani rend: «Oko, mëŋ ar babi racëtënd bela gër toro an nde kë sëkwanënd exo pedaw gër kërëwa! Gayikako mëŋ ex emun end, biyi Bëyisërayel eŋ, pedawëlexo enëŋo kwëtaxëne!» ⁴³ Ax gi ex na nde mëŋ ar xwëta këŋo Kaxanu hi ko? Ax gi ex na nde bëte Kaxanu aňan ñan këŋo? Bëte ax gi ex na nde mëŋ dëŋ kë rend mëne Asëñiw̄ ar Kaxanu exo? Awa gërëgako dacëtëleŋo ngwa!» ⁴⁴ Ašir bano širënd bëte bërek bëxeŷax bër fika banëbi gë mëŋ bën.

End ecës ed Yesu eŋ

⁴⁵ Ata ebar el dëk šamëdanëk elod eňan keŋ gër gaf xali hik poxoš gaf in. ⁴⁶ Ga xucak bapëxëd batas, Yesu xeŷ ko acakax: «Eli, Eli lama sabatani! Mëne ngëŋ Kaxanu, Kaxanu, inew̄a seboxën këye?» ⁴⁷ Bër hi bax ler na bën ga wël këno, këni rend: «Wëlino, alawënel Eli këŋo w̄acënd!» ⁴⁸ Na w̄aran ko ala er ñalu-ñalu, yëmbëgu ko në ngoy iŋerëk, fiš ko në ošët do yënën këŋo Yesu exo yuš. ⁴⁹ Ata xeŷëanaxën këno bër hi bax ler na bën: «Xey wëj, tebëlo ene wate ba ayow ko yow Eli eŋo pexën!» ⁵⁰ Yesu xeŷ ko bëte acakax do kwël xoti ko. ⁵¹ Ata lëf gër Aciw̄ and Kaxanu, anjëm amëgax and bax šetërend në baciw̄ baki aŋ hesik cidët. Rëgëk bëte ebar el xali šapirak bangaŷ baŋ. ⁵² Oňeg ok fëŋëtayarak do bëwënëk bëranjëm xanira këni gër ecës gë beman beŋ. ⁵³ Bër šanëragu bax gër oňeg bëjo, lil këni gër Yerusalem, angol amënëk aŋ, do šanayaxëndëra kënebi bëranjëm. ⁵⁴ Ata ocorođa od baŋo nëkonand Yesu ok, gë alëngw arebën an, ga wat këni ang rëgëk ebar ak do dëk bebër xuca bax na bën, yëdara këni, do re këni: «Enimin ajo, Asëñiw̄ ar Kaxanu an ebaxo dë!» ⁵⁵ Bëte bësoxari bëranjëm barëreŋu bax na. Ga xwëšaraw këni nacët ako këno nëkonënd Yesu. Bën elod nand ebaxo gër ebar ed Galile sëfaw bano do bano rëcarand. ⁵⁶ Šëf gër bësoxari bëjo hi bani: Mari Madëlen, gë Mari, nëm ir bër gë abinëm Šak gë Yosef do gë nëm ir bosëñiw̄ bor Sebede.

End emëxwëta ed Yesu eŋ

⁵⁷ Ata apenëka aŋ, ala ar gë napul ar xaniw bax gër Arimate do bano w̄acënd Yosef, ñatëgu ko. Mëŋ ala ar gë napul ebaxo do hi baxo bëte asëfan ar Yesu. ⁵⁸ Ata ye ko gër Pilat, xaraw këŋo eŋo maš eman end Yesu eŋ eno mëxwëta. Ata Pilat fel këbi ocorođa ok eno maš. ⁵⁹ Yosef fedali këŋo, fëlëra këŋo gë këpas iw̄ënëk. ⁶⁰ Do kwël wëla këŋo, wëxëtax këŋo në yëg ixašax, ir fësën bano mëŋ Yosef dëŋ gër aparëfac. Ga xwët këno lëf gër xatëx, fëŋ ko lilaya in gë angaŷ atëm do kwël w̄aŷi ko. ⁶¹ Nand baŋo wëxëta Yesu na, ler na yëpara bani Mari Madëlen gë Mari išandaŷ mopabër gë yëg in.

End yëg ir Yesu eŋ

⁶² Yatir akey and eteyëta, bëšadaxan bëlëngw bën do gë ofarisenŋ ok sëfër këni bura-bura gër eyang ed Pilat. ⁶³ Ga ñat këni, fel këno Pilat: «Wëj

axwën arebi an yow këmi mi nangën mëne anëgwëê ajo, and bayi baxo abëngw aŋ, are baxo rend mëne and kë xuca bakey batas aŋ, axani ko xani gër ecës. ⁶⁴ Awa këdi këni yow bësëfan bërëxëm bën eni deka eman eŋ do eni deyarand gër bulunda mëne axani xani ko gër ecës, pelëläbi ocorođa odey ok eni nëkona ýeg in xali ex kuca bakey batas baŋo. Angëmëne ane di ex na mondako, enëgwëê eŋo kë xuca eñanar eŋ!» ⁶⁵ Ata yaka këbi Pilat: «Ax gi ex na nde bënëkona šot kënëbi na, awa mëlayinëbi gër ýeg eni nëkonax ang nang kën ak.» ⁶⁶ Ata bësädaxan bëlëngw bën do gë ofarisen ok sëfër këni gë ocorođa ok xali gër ýeg. Ga xër këni ošëba gër angaý and fëŋaxën bani ýeg aŋ, ocorođa od seb banëbi na ok këni nëkonand.

28

End ekani ed gër ecës eŋ

¹ Ga xucak akey and eteyëta aŋ, yatir oganjar, mopëd gëbër, Mari Madëlen gë Mari išandaŋ ye këni gër ýeg ir Yesu. ² Ga këni ñat, ebar el kë rëgënd. Ata fedaw ko elod gër orën meleka ir Axwën, xën ko angaý and wedixën bani lilaya ir ýeg aŋ, do ýëpaxën ko. ³ Ola orexëm ol kë watind ang ebingara fo do banjëm bandexëm baŋ fešëk xali xurik. ⁴ Ocorođa ok këbi rëgëndërand. Ga xap këbi anjiý aŋ, këni wëcërand rebe rebe ang bësësëk fo. ⁵ Meleka in fel këbi bësöxari bën: «Wën cëŋ këren yëdara na! Aye nang këme mëne Yesu, ar fika bano an, këno šaland. ⁶ Axo bo ex na ro, anëka xani ko gër ecës ang reya baxo ak. Yowën tan en nëkon gër ed xwët bano. ⁷ Gërëgako, marayin enëbi pelëx bësëfan bërëxëm bën mëne axani xani ko gër ecës. Anëka lëngwa ko gër ebar ed Galile. Fën këno watëx. Wëno eŋo bax mun nangën!» ⁸ Ga wël këni eŋo, Mari Madëlen, gë Mari išandaŋ wãra këni gë anjiý fo eni ñawëta ýeg in. Er bar bax gër owëkw orebën anjiý gë onënga osëm. Hër këni eni tëfëtërax gër bësëfan. ⁹ Ata ga fed këni gë Yesu, šëma këbi. Bën ga sëka këno, foxi këni. Ga këno lëkëra gër osapar, šale këno. ¹⁰ Ata re ko Yesu: «Këren yëdara na! Yeyin enëbi pelëx bëmaýe bën eni mara gër ebar ed Galile. Fën këne watëx.»

¹¹ Në fëña fo bayi bani Mari Madëlen gë Mari išandaŋ ga ñat këni gër angol and Yerusalem ocorođa od bax nëkonand ýeg ok. Reyax këni dëk gër bësädaxan bëlëngw ang xucak beý ak. ¹² Ata bën wácër këni gë bëxarëk bër Bëšëwif bën eni ñëpaxën endey eŋ. Ga wëlër këni na, yël kënëbi ocorođa ok kodí ir bon. ¹³ Afel fel banëbi bëte mondako: «Deyayindën mëne bësëfan bër Yesu bën yowëk gëmëd do reka këni eman eŋ nand baŋun rašënd na. ¹⁴ Do angëmëne exo wël eŋo Pilat, biyi axor këmo xor mo pel eŋun teban, ýowëý aŋun gi na.» ¹⁵ Ocorođa ok xana këni kodí in do ri këni dëk ang fel banëbi ak. Ata wëlik endey eŋo mondako gër Bëšëwif xali doro.

End epemëra ed Atëfëtan eŋ

¹⁶ Bësëfan epëxw gabat bën, ye këni gër ebar ed Galile, yaŋ gër etënd ed fënëtan babi Yesu. ¹⁷ And wat këno aŋ, foxi këni do këno šalend. Barikan bërëmar añëpëgënan babi ñëpëgënanënd mëne Yesu dëŋ ex. ¹⁸ Yesu ga sëka këbi, fel këbi: «Wëno xwënëk owun or gër orën ol, bëte wëno xwënëk owun or gër ebar ol! ¹⁹ Yeyin gër bela gë enëng gë enëng ebar el dëk, enëbi di bësëfan bëram. Buyindënëbi gër owãc or Faba, gë or Asëñiŋ do gë or Angoc Amënëk ol. ²⁰ Tëyalindënëbi etëf ed dëk er fel këmun el. Ata wëno, key yo key, këme hi gë wën xali yatir kë xwët ngwën.»

Atëfëtan and Yesu ang ÿëgw ko Marëk Lilaya in

Akayëta aþo ro, Marëk ÿëgwëk. Areya reya ko mëne Yesu afakën babi fakënënd bësëxwëra bën, anëcët babi nëcëtënd þangoc þañëñenax þaþ gër bela. Yesu er ÿandi þaþo bela bën eni kwëta eyeyan edexëm el, xarak ax gi ex na në end þecarax þend baxo rind. Bësëwif bën abarër bani þarërënd þamëxwër þamëxwër do bano sëfarand Yesu gër obaxët. Bari þëlëngw þër Bësëwif bën ani ma bana eno kwëta. Aþala bani þaland ang këni ri eno dafaxën ak. Akey amat sëra këno Yesu do lëxw këno gër Pilat, axiti ar wã bax eno dafw mopika në kërewa an. Ado ga soro ko xali gër ecës, Yesu xorëk ecës el do gë dëk þebër ex gë panga ind Eñëñenax bën. Er ex gër akayëta in:

End epemëra ed Þaþ Batis eþ: 1.1-8.

End xobuyi do gë atëy and Yesu eþ: 1.9-13.

End andiyen and Yesu gër ebar ed Galile eþ: 1.14–9.50.

End dãmama ir Yesu elod gër Galile xali gër Yerusalem eþ: 10.1-52.

End toro do gë ecës ed Yesu eþ: 11.1–15.47.

End okani ond Yesu gër ecës eþ: 16.1-8.

End ang þanayaxën babi Yesu bësëfan þërexëm eþ: 16.9-20.

End epemëra ed Þaþ Batis eþ

¹ Mondako ÿanak Atëfëtan and Yesu Kërisët, Asëñiw ar Kaxanu an. ² Ang ÿëgw ko alaþwënel Esayi ak: «Nëkod arolawën aram an këmo lëngwalilind gër ngwën exi þacan fëña in. ³ Mëþ kë xeyënd gër ladawe:

“Mëxwët in fëña ir Axwën in!
Debët in opëña odexëm ok.”»

⁴ Ata þanayaw ko gër ladawe Þaþ Batis, ar babi buyind bela an. Afem baxo femënd gër bela eni nëngwët ola oreþën ol, eþi buyixën do eni cotaxën etefan ed þeñëñenax þendebën el. ⁵ Bela bën dëk ebar ed Yude el do gë dëk Bëyerusalem bën aye bani yend gër ndexëm eþi buyi polo gër yeþ ir Yurëdeþ and këni fut poyoma þeñëñenax þendexëm aþ. ⁶ Þaþ Batis, acud and omban ond gelemba baxo þudand do baxo xapand enar gër edum. Owure babi yambënd do gë dingën ibapuy. ⁷ Mondako baxo femërand: «Ar xuca ke panga kë yowënd na. Ado wëno axe ñap ex na me dëngw do me pët ogux od þaped þandexëm ok. ⁸ Wëno gë men këmun buyind, þarikan mëþ këþun ÿana eþun buyind gë Angoc Amënek aþ.»

End xobuyi or Yesu eþ

⁹ Angwën aþo, xaniw baxo Yesu gër Nasaret, gër ebar ed Galile, do yow ko na eþo buyi Þaþ Batis polo gër Yurëdeþ. ¹⁰ And baxo þëpëtand aþ, Yesu wat ko fol orën ol do Angoc Amënek aþ ga ko fedaw ang edëxwëte eþeþax fo xali lapaxën këþo. ¹¹ Wëlik oniþ gër orën: «Wëþ ex Asëñiw aram an! Wëþ ex pëlot gër yomb iram do wëno mbaþ ke þalënd endey eþ.»

¹² Ataþ Angoc Amënek aþ wëla këþo Yesu gër ladawe. ¹³ Fën rix baxo þakey ofëxw onax do Sindan in axacëra þaþo xacërand eþo naþët Yesu. Yesu þit gër oþacar hi baxo do omeleka þaþo rëcarand.

End bësëfan þënaþ þëþanar þër Yesu eþ

☆ 1:3 1.3 Esayi 40.3

¹⁴ Yesu baka ko gër ebar ed Galile and fëra këno Şaş Batis aş do ko femëraxënd Atëfëtan and Kaxanu aş. ¹⁵ Er baxo rend: «Anëka řatëguk owun or Kaxanu ol, nëngwëtin ola orewën ol, kwëtayin Atëfëtan aş.»

¹⁶ Akey amat, Yesu ga ko sëfa bëña ir anjer and gër Galile in, wat këbi bër gë abinëm, Simon gë Andëre ga këni lapëra gë owën orebën aş. Bëşëpët bër oxan ebani. ¹⁷ Ata re ko Yesu: «Wën tëfëgune tan mun di bëbar bër bela.» ¹⁸ Ataş seb këni owën orebën aş do kwël sëf këno. ¹⁹ Yesu ye ko bëte imbađ, wat këbi bëte polo në ikuluş, Şak asëniw ar Sebede, do gë abinëm Şaş, ga këni wëxëtëra owën orebën aş. ²⁰ Ataş wac këbi kwël sëf këno. Seb kënebi na Sebede, sëm irebën do gë bëriyenin bën polo gër ikuluş.

End ar gë bëyël eş

²¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën řat këni gër Kafarënowum. Ata yatir akey and eteyëta, Yesu ye ko gër aciw acaleya and Bëşëwif, do këbi sëyalirand end Kaxanu eş. ²² Mbaş babi şaranënd bër başo baxëtënd ang ko sëyalind ak bën gayik gë or gapak baxo yeyanënd. Osëyali orexëm ol ax mëndër bana gë or bëshalen bërëbën ol. ²³ Ata fedëk yatijo, Aşëwif ar gë angoc añëñëxax yow bax na gër aciw acaleya aşo. And wat këño Yesu aş, ala ajo ýana ko ko xeýënd: ²⁴ «Inëwa këy şaland Yesu Ibënasaret? Ba eyëbo nemin nde yow këy? Anang wa nang këme mëne wëj ex Awënëk ar xaniwëk gër Kaxanu an!» ²⁵ Ata Yesu xeýëxaxën këño angoc añëñëxax aş: «Xey wëj cësinall! Canël gër ala ajo!» ²⁶ Angoc añëñëxax aş ýëngëndëra këno ala ajo, řerën këno xali do kwël şan ko. ²⁷ Dek bër yowëraw bax gër cale yatijo bën şarandëra këbi xali xurik. Ata këni wëkarënd: «Inëwa ex eşo? Osëyali oxaşax, or gapak nde řatënëgu këbo? Yama şangoc başëñëxax baş ga këbi xeýanënd nde gë panga do këni rind er re ko in!» ²⁸ Ata wëlik owac or Yesu ol dek ebar ed Galile el.

End Yesu do gë bëshëxwëra bëranjëm eş

²⁹ Ga şan këni gër aciw acaleya, Yesu gë Şak do gë Şaş sëfër këni gër iciw ind Simon do gë Andëre. ³⁰ Sëk këno aşaraw isoxari ar Simon ga şëxw këño. Fel këno ataş Yesu. ³¹ Yesu ga sëka këño, lëk këño gër ataxan. Ata xoc këño ataş acëxwël aş do xani ko ebi dëba. ³² Genëka ga şëlak eşan eş, wëlaraw kënebi gër Yesu dek bëshëxwëra bën do bër gë bëyël bën. ³³ Angol aş dek şarëregu këni gër ebët ed iciw ind Simon bën. ³⁴ Yesu fakëndëra këbi bëranjëm. Ata oşëxwëra or ex yo bani fakënd. Anëcët nëcët babi bëte bëyël bëranjëm gër bela, ababi seb na eni yeyan gayik aye nang bano.

End Yesu gër ebar ed Galile eş

³⁵ Në ecan ijo, mëd-mëd fo bayi bax ga xani ko Yesu do nacëta ko exo calex. ³⁶ Ata Simon, gë boşandaş këno şalarand. ³⁷ And wat këno aş, re këni: «Bela bën dek wëj fo këni şaland!» ³⁸ Barikan Yesu yaka këbi: «Yene gër bëngol bënd ler ro, me pemërax end Kaxanu eş gayik në eşo yowaxënëgu këme.» ³⁹ Mondako baxo sëfërand ebar ed Galile el, gër ed ex yo, do baxo femërand end Kaxanu eş gër baciw bacaleya. Bëte anëcët babi nëcëtënd bëyël bën gër bela.

End ala ar gë amey eş

⁴⁰ Akey amat, ar gë amey sëka başo na Yesu. Ga foxi ko, xara këño: «Angëmëne aşandi ýandi ki, axor këy xor eye mënen me pak!» ⁴¹ Ga xayënan këño Yesu, řëmba këño do re ko: «Aşandi ýandi ke, mënel!»

⁴² Ameŷ aŋ ŝan këŋo ataŋ do kwël wën ko. ⁴³ Ata Yesu ga këŋo xëŋa, re ko: ⁴⁴ «Cësinälil de endey eŋo. Yel exi nëkonëx ašadaxan an. Do diyid šadaxa ir angunëtan in ang re ko Moyis ak, mëŋ këni nangëraxën bela bën osede oreŷ ol.» ⁴⁵ Barikan ala ajo, sam ga šapër këni na, ŷana ko ko reŷarand gër ed ko ye yo mëne Yesu fakën këŋo. Në eŋo bayik Yesu abaxo xam na exo ŋat në angol wat-wat ir bela. Në er tëb fo baxo sëlënd do bela bën bebët yo bebët bani xanirawënd, bura-bura eno kacëra.

2

End Yesu do gë aseŷik eŋ

¹ Ga rik baŷey, Yesu baŷa ko gër Kafarënwum. Ata nangëra këni bela bën mëne anëka baŷaw ko gër iciw. ² Barëregu këni bëränjëm ñëš gër ebët xali këni nëñërend. Do Yesu këbi felërand end Kaxanu eŋ. ³ Ata ŋatëgu këni bela bënax ga lëbiw këno aseŷik. ⁴ Ga šënd këni gër ebët, sëkwan këni eno ŋateli ñëš gër Yesu. Sënga këni yaŋ ejur ed aciw and gër ed ebaxo Yesu el, do yëla këno gë ebën el aseŷik an. ⁵ Ga wat ko Yesu mëne bela bëjo axwëta xwëta këno, fel këŋo aseŷik an: «Asëñiwën, wëno anëka seban këmi beñëŋëx bendey beŋ.» ⁶ Ga wël këno bësälën bër ŷëpara bax lëf na bën, këni yëlarand: ⁷ «Wëni ala ajo inewä ko yëanaxënd mondako? Në ecir eŋo de Kaxanu! Noŷo wa xorëk etëban ed beñëŋëx el angëmëne ax gi ex na Kaxanu gabat?» ⁸ Ataŋ ga nang ko Yesu gë onden ondexëm oŋ, ang bani yëlarand ak, wëka këbi: «Inewä kën yëlaraxënënd mondako gër owëkw orewën? ⁹ Inewä saxëk? Mo pel aseŷik an mëne anëka seban këmo beñëŋëx bendexëm beŋ nde gë mo pel: “Wëj kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maŷi?” ¹⁰ Barikan en nangaxën mëne wëno Asëñiw ar ala an ašot šot këme or gapak or mëni tebanënd bela bën bamena bandebën baŋ gër ebar ro, ¹¹ ga re këme wëj aseŷik an, kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maŷi!» ¹² Ataŋ xani ko xwiriš aseŷik an, lëkw ko ebën el do kwël ŝan ko, bela bën dëk wat këno do šarandëra këbi xali. Ga këno šëkwa Kaxanu, këni rend: «Awa endey endako rako eŋ, elod ala ax wat na.»

End Yesu do gë Lewi eŋ

¹³ And baŷa ko Yesu gašëxe gër bëŋa ir anjer and gër ebar ed Galile aŋ, xetax këno amëxwër atëm and bela. Ata këbi sëyalirand end Kaxanu eŋ. ¹⁴ Ga ŋata ko osëyali ol, xani ko na do kwël ko yend. Wat këŋo Lewi, asëñiw ar Alëfe, ga ŷëpa ko gër aciw and bësëf bër šagale. Fel këŋo: «Wëj, tëfëguyë wëno!» Ata xwiriš Lewi, sëf këŋo kwël.

¹⁵ Ga xucak eŋo, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni yambërand gër iciw ind Lewi gë bësëf bër šagale bën do gë bëwendëran bëränjëm. Gër engä end bela bëjo mbaŋ ebani bër baŋo sëfënd Yesu bën. ¹⁶ Ga wat këno bësälën bër ebax Ofariŷeŋ bën ga këni yambëra gë bësëf bër šagale do gë bëwendëran bën, wëka kënebi bësëfan bën: «Asëyali arewën an, inewä këni yambëraxënënd gë bësëf bër šagale do gë bëwendëran bën?» ¹⁷ Ga wël ko Yesu, yaka këbi: «Bësëxwëra bën kë yend gër ed exo axora, ax gi ex na bëbëngw bën. Mëŋ ex wëno, bela bër kë wëndërand yow këme mëni mac, ax gi ex na bër šenene.»

End etiwi eŋ

¹⁸ Bësëfan bër Šaŋ Batis bën do gë bër Ofariŷeŋ bën asiwi bani siwind. Ata akey amat, yow këni gër Yesu do wëka këno: «Bësëfan bër Šaŋ Batis bën do gë bër Ofariŷeŋ bën asiwi këni siwind. Inewä bayik ani tiwixënënd

na bërey bën?» ¹⁹ Ata Yesu yaka këbi: «Asiwi nde këni siwind bër këno lanjëtënd şambenjar ir kë yërënd bën gër ekana? Ax gi ex na nde gër ga nëka këni yo gë mëj ani kor na eni tiwi?» ²⁰ Barikan yatir këni şapër gë icën ino, asiwi këni siwi. ²¹ Këdi kë şesi kaş anjëm akarëk aņ, ala ax kadënd na gë anjëm angaşax. ²² Bëte gër bamote bakarëk ala cëlënd na ngoy ingaf gayik and yana eñen aņ ata kë fëtin, do ngoy in gë bamote baņ ex nemi. Ax gi ex na nde në bamote bangaşax këni şëlënd ngoy ingaf in?»

End akey and eteyëta eņ

²³ Yatir akey and eteyëta baxo xucand Yesu në ocënga od gër ed sëg bax bële. Ata bësëfan bërexëm bën këni wişand banjëra baņ do këni yakënd. ²⁴ Ata Ofariseņ ok wëka këno Yesu: «Ineşa këni rixënënd bësëfan bërey bën er bayik ax ñap ex na yatir akey and eteyëta in?» ²⁵ Yaka këbi: «Er ri baxo Dafid ga bot këbi enjo eņ mëj gë bër enga endexëm bën, amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aņ, wën elod an pën ex na nde?» ²⁶ Amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aņ, ax gi ex na nde Dafid alil lil baxo lëf gër Aciwş and Kaxanu yambëgu ko mburu ind yap këbi eyamb bëshadaxan fo in xali şet këbi bër enga endexëm bën?» ²⁷ Ga şata ko enjo, baş ko bëte: «Në end ala rixën ko Kaxanu akey and eteyëta aņ, bari aņo di ex na ala an në end akey and eteyëta. ²⁸ Mëj ex wëno Asëniwş ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

3

End Yesu do gë ar gë ataxan ateyik eņ

¹ Ata şatëguk akey and eteyëta acëxe, Yesu ye ko gër aciwi acaleya, sëk këno ar gë ataxan ateyik. ² Ata bëshalen bën do gë ofariseņ ok këno sitinalind Yesu ba afakën këno fakën gë akey and eteyëta aņ eni cotaxën end këno nagaşanaxën. ³ Ata Yesu fel këno ar gë ataxan ateyik an: «Kaniw ey kwëşa mërëxand ro!» ⁴ Aņo re ko Yesu: «Ineşa yapëk gë akey and eteyëta aņ? Edi ed enjekax nde ba edi ed eñëjënax nde? Epexën and ala nde ba edawş ed ala nde?» Barikan bën şek şësinara këni yem. ⁵ Ata Yesu nëkon këbi gë oxoş fo, aņo nëngan bana end oşëkw or farëfadik orebën eņ. Fel këno ar gë ataxan ateyik an: «Yënël ataxan aņ!» Ga yën ko, ataņ bëngwëk ataxan aņ. ⁶ Ofariseņ ok şan këni eni wëlërëx gë od Erod ang këni ri eno dawşaxën Yesu ak.

End etana ed oparëxanda epëxw gë oki eņ

⁷ Ata Yesu gë bësëfan bërexëm bën ye këni ler gër bëņa ir anjer. Na şarërëgu këni bela bëranjëm ga xaniraw këni elod gër ebar ed Galile, gër ed Yude ⁸ do xali gër angol and Yerusalem. Na fo bani bëte bër xaniraw bax gër ebar ed Idume, ekeg ed yeb ir Yurëdeņ el, xali gër owar or Tir do gë Sidoņ. Amëxwër aņo er yow bani gër Yesu ga bani wëlëxënd beşër baxo rind bën. ⁹ Ata Yesu fel këbi bësëfan bërexëm bën eni təkaliw ikuluņ exo ñëpaxën polo këdi këno fimelira bela bën. ¹⁰ Enimin, ga babi fakënënd bela bëranjëm bano radëanaxënënd bëshëxwëra bërëmar eno kwixwëtaxën. ¹¹ Bangoc bañëjënax baņ, areb banëbi rebënd bela bër lil banëbi bën gër osapar or Yesu eni keşaxën: «Yama wëj ga ex nde Asëniwş ar Kaxanu an.» ¹² Barikan Yesu mbaņ babi xeşëanaxënënd eni teb edeya ed noşo hi ko el.

¹³ Ata Yesu ye ko yaņ në etënd. Wac këbi bër yandi baņo bën do bën yaka këno. ¹⁴ Yata këbi epëxw gë bëxi eni gi oparëxanda odexëm eno daņëtarand do ebi dawşëndërand ¹⁵ eni pemërand endexëm eņ do enëbi

nëcëtënd bëyël bën gër bela gë panga ind yël këbi in. ¹⁶ Bër yata babi bën ebani: Simon ir nëngwët baño Piyer, ¹⁷ Şak gë Şaŋ, asëñiŵ ar Sebede, do gë abinëm Şaŋ. Bën nëngwët babi oŵac ol: «Bëwanerëges» mène ngëŋ Bër ang ekëman. ¹⁸ Na fo bani bëte: Andëre gë Filip, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Toma, gë Şak asëñiŵ ar Alëfe, gë Tade, gë Simon, aŵer an, ¹⁹ do gë Yuda Isëkariyot, ar lëxw baño Yesu an.

End emenan ed Angoc Amënëk eŋ

²⁰ And ŵaŷi këni gër iciŵ aŋ, bela bën barërëgu këni gaşëxe xali hi këni amëxwër atëm. Yesu gë odexëm ani cot bana amëd and këni yëpa eni yambëraxën. ²¹ Ga wël këni endey eŋo bërexëm bën, yow këni eno tëra gayikako bani yëland mène: oşen ŷanar këni. ²² Ata bëşalen bër xaniw bax gër Yerusalem bën re këni: «Yama Yëngëtir, emun end bëyël eŋ ga lil këŋo nde. Gë panga indexëm in këbi nëcëtënd bëyël bën gër bela.» ²³ Ata Yesu ŵac këbi ebi pelëra gë bapënëtal baño do ko rend: «Mondake hik endey eŋo? Sindan nde këŋo ŵaŷënd Sindan? ²⁴ Angëmëne bër ebar ebat eni merënd, ax gi ex na nde ebar edebën el aşapër kë şapër? ²⁵ Bëte angëmëne bër ekun ebat eni merënd, ax gi ex na nde ekun elo ayëcar kë yëcar? ²⁶ Awa angëmëne Sindan ebi merelind bër ex gër owun orexëm bën, alati ko lati. Owun orexëm ol aşapër kë şapër do ex kwët endexëm eŋ! ²⁷ Ala ax kor na exo dël në iciŵ ind ar gë ojaŵ do eŋo kandëra napul irexëm in. Afo eŋo bon pere, do eŋo kap aye exo yëcaxën iciŵ indexëm in! ²⁸ Dal in këmun felënd, Kaxanu aseban ko sebanënd beñëŋënax beŋ do gë ocir od şir këno yo! ²⁹ Barikan ar këŋo şir Angoc Amënëk an, eteban axo cot na: Gayik anëka ri ko amena and din ir din aŋ.» ³⁰ Ga bani rend mène gë angoc aňëŋënax hi ko yeyanaxën baxo mondako Yesu.

End bobinëm bor Yesu do gë nëm eŋ

³¹ Ata na gër ed bani yeyandëra mondako, řatëgu këni bobinëm bor Yesu do gë nëm. Ga xwëşaw këni fac, laŵën këno ala eŋo macëgu. ³² Bon yëmb bani bër xeta bano lëf gër aciŵ bën. Ga yëpara këni jey, lilëgu ko ar laŵënëgu bano an, re ko: «Yakalëbi fac norix gë bobinëx, ga këni şaland!» ³³ Yaka këŋo: «Noŷo ngwa ex nëma do nobën ex bëmaŷe bëndam bëŋ?» ³⁴ Ga nëkon këbi bër xeta baño bën, re ko: «Nëkodëbi nëma do gë bëmaŷe bëndam bëŋ. ³⁵ Ar kë rind er ŷandi këŋo Kaxanu an, ajo ex abaŷe do gë nëma.»

4

End apënëtal and ar oned eŋ

¹ Ata Yesu këbi sëyalirand gaşëxe end Kaxanu eŋ gër bëŋa ir anjer and Galile. Ga xeta këno amëxwër atëm, Yesu fëra ko polo në ikuluŋ do yëpa ko. Bela bën dëk xwëşara këni gër ebar, gër bëŋa. ² Ata ga këbi sëyalira gë bapënëtal, nëka ko mbaŋ. Er baxo rend: ³ «Baxëtın end ala ar nëca bax oned gër oşënga orexëm eŋ. ⁴ Ga ko yiş enedfa eŋ, mar lapak gër fëña. Ata yow këni oşël ol, hël këni dëk. ⁵ Mar lapak bëte gër aparëfac, gër ed ax ñëmb bana obar, lëgëk ataŋ gayik ax tiŵ bana. ⁶ And fëtëk oyat aŋ, řayëk dëk gayik gë odëmbët këm hi bax. ⁷ Mar lapak bëte şit në acëc and gë odëmbën. And lëgëk aŋ odëmbën ok xëşak, ata sëkwänk ex dëw. ⁸ Barikan mar lapak bëte gër ebar ejekax. Ga lëgëk, rafëk, do rëwëk bon: enjëlir emat ofëxw osas, eŋo ofëxw ocongebat do eŋo keme.» ⁹ Ga řata ko Yesu apënëtal aŋo, re ko: «Awa ar gë anëf an, wëlël exo eŋo.»

¹⁰ And şapër këni bela aņ, bayi këni Yesu gë oparëxanda epëxw gë oki odexëm ok. Ata wëka këno: «Inecëņ këy sëyalixënënd gë bapënëtal?»
¹¹ Yesu yaka këbi: «Wën fo yël këņun Kaxanu, en nang end däl end şonayak end owun orexëm eņ. Bër fac bën gë bapënëtal fo këni ýana eni wëlënd.
¹² Mëņ ex ado eni nëkonënd aye, ani wat na. Ado eni wëlënd, abi pëni na, këdi këni nëngwët ola orebën ol do ebi teban Kaxanu.»
¹³ Ata re ko bête Yesu: «Angëmëne wën aņun pëni ex na apënëtal aņo, mondake këņun fëni đek bacëxe baņ?»

¹⁴ «Aneđ an kë nedënd eyeyan ed Kaxanu el. ¹⁵ Fëña ir gër ed lapak eneđa in ex bela bër sam eni wël eyeyan elo, ataņ Sindan exo yow exo dëxët đek gër owëkw orebën. ¹⁶ Bête aparëfac aņ ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, gë onënga fo eni ma. ¹⁷ Bari ani gi ex na gë odëmbët, gogo nde ebi yepan. And këbi şopara aņ, ba enëbi cëndën në end eyeyan elo eņ, ebi cena xali eni đap caw. ¹⁸ Bête odëmbën ok ex bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, ¹⁹ eni teđ ocëmu od anıyan ok, gë oñandi od napul ok, do gë oñandi od eman ok ex kësä xali ex tëkwan ebi nëngwët in. ²⁰ Do ebar ejekax el ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu bën, eni ma ebi nëngwët do ex cënar gër owëkw orebën: emat ex dëw ofëxw osas, eņo ofëxw ocongebat, do eņo keme.»

End apënëtal and lambo eņ

²¹ Yesu ga ñata ko apënëtal aņo, wëka këbi bër baņo baxët bën: «Lambo ir fëtën këni in, aňođ nde këni ñobënd gë enëp? Axwët nde këni xwëtënd đıla në angaw? Ax gi ex na nde në er yaņ këni xawënd?»
²² Mëņ ex, er hi bax yo watërëxe in, awati kë wati. Er hi bax yo eşon-con in, aşana kë şanaya goyat gër angoben!
²³ Awa ar gë anëf an wëlël exo eņo!»
²⁴ Baş ko bête: «Balëkënalıyındën end kën wëlënd eņ. Gë acariya and kënëbi sëyinënd bela aņ fo këņun wäşën wën bête, ado sëf eņun tënd motënd.
²⁵ Ar wăk eyeyan elo an, Kaxanu abasën këņo başën owël ol. Bari ar ñëpëk an, ýowëy aņo pëni na.»

End apënëtal and eneđa end kë lëgënd gë andexëm eņ

²⁶ Yesu şom ko bête: «Owun or Kaxanu ol er wëndërëk gë end ala ar kë yişënd eneđa gër oşënga orexëm fo. ²⁷ Këņo raşënd nde ba këņo ferënd nde, hik gëmed hik goyat, eneđa eņ alëg kë lëg ex daf xarak mëņ axwën an axo nang na ba mondake. ²⁸ Ebar el dëņ këņo rëca ex đëg ang ondës fo, ex daf bële in xali ex neg do ex can, banjëra baņ ex dëw aye. ²⁹ Do and kë sëg aņ, eni ñaş gë xorom in and kë ñat ekanara ed beneđa aņ.»
³⁰ Wëka këbi bête Yesu: «Gë ine këne wätinalıye owun or Kaxanu ol, gë apënëtal and fe?»
³¹ Yaka ko mëņ fo: «Ang enjëlir end atëx and mutarëd fo hik. Đek beneđa bend ex gër ebar ro beņ, enjëlir eņo xurik ex ba. ³² Barikan and këni ned do ex đëg aņ, ata kë rafënd nëmëc đek bebëlëg bebër ex gër andëđa bën. Benini beņ ex đerëra xali oşël or gër orën ol eni yëlëra yaņ.»

³³ Ata Yesu gë bapënëtal baņo sëfëtan babi end Kaxanu eņ bela bën ang këni xor ebi pëni ak. ³⁴ Ababi sëyali na gë bapënëtal këm. Barikan and këni hi gë bësëfan bërëxëm fo aņ babi faýënënd đek.

End Yesu do gë ekoc etëm eņ

³⁵ Ata kwël yatıjo fo, and genëka aņ, Yesu fel këbi odexëm: «Kegëtane anjer aņ.»
³⁶ Ga fela këbi amëxwër aņ, bësëfan bën wëla këno Yesu gë ikuluņ ind gër ed ýëpa baxo in. Na fo bax bête bëkuluņ bęcëxe

☆ 4:12 4.12 Esayi 6.9-10

bëndanjëm. ³⁷ And hi këni Yesu gë bësëfan bën gër ngu aņ, ñatëguk angoc etëm. Men oņ kë xaninënd bomeņ bomeņ xali kë rëmbayand ikuluņ in. ³⁸ Barikan Yesu mëņ yem këņo rašënd gër epoy ed kulun gër akwëtaya and gaf. Ata exo nëngëtaxën in, bësëfan bën xeý këni šor: «Asëyali, doro këne nemiye. Wëj axi bal ex na nde?» ³⁹ Ga nëngëta ko na, xeýan ko ekoc el gë anjer aņ: «Xey wën, cësinayin!» Ataņ sebëk ekoc el do anjer aņ bête ýëmëk ataņ. ⁴⁰ Wëka këbi Yesu bësëfan bën: «Oko inewã yëdaraxën kën go? Ba wën xali gërëgako ane kwëta ex na nde?» ⁴¹ Aņo yëdara këni kaš-kaš xali do këni wëkarënd: «Noýo ngwa ex ala ajo? Ekoc el do gë anjer aņ awã kë wãnd er ko re in?»

5

End ar gë bangoc bañëñenax eņ

¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën, ga xegëta këni anjer aņ, ñat këni gër ebar ed Bëšerasa. ² Ataņ ga šëpëta ko Yesu gër ikuluņ, šanëgu ko pëlët gër oņeg, ala ar gë bangoc bañëñenax do ko yend aped-fed. ³ Gër oņeg lëg baxo do ala baņo xor na eno pokëra gë gweyele-gweyele. ⁴ Band mar abon bano bonënd eno pokëra gër otaxan do gër osapar gë gweyele-gweyele. Barikan mëņ dek baxo xotënd exo nëtëra dëng-dëng odun ok. Ala ax cot bana ojaŵ od eņo bonaxën ok. ⁵ Er baxo xeýërand cis wec gër banapëra band gër osënd. Asembayënaya baxo sembayënyand eman eņ gë oxaý. ⁶ Sam ga watëgu këņo Yesu caw, hër ko aped-fed do foxi ko gër lëngw irexëm. ⁷ Xeý ko: «Inewã ýandi ki gër ndam Yesu, wëj Asëñiw ar Ar-hik-yaņ gër orën an? Këla gër owac or Kaxanu, këreye narën na!» ⁸ Baxo xeýaxënënd mondako, awël baņo wëlënd Yesu ga ko re: «Wën bangoc bañëñenax, canin gër ala ajo!» ⁹ Ata Yesu wëka këņo: «Mondake këni wacënd?» Yaka ko: Wëno «Benga sir-sir» këne wacënd gayik bangoc bandanjëm hi këmi. ¹⁰ Ata bangoc bañëñenax baņo këno xarand Yesu kërebi nwaý na caw, ga xey këbi eni ñawëta ebar ed Šerasa el. ¹¹ Xarak ler gër etënd gër ed hi bani na, bambëxwëbëxw banëbi xadacërand na. ¹² Ata ga wat këñëbi, bangoc bañëñenax baņ xara këno Yesu: «Cëñëtalëbo mëni ñil bambëxwëbëxw baņo!» ¹³ Ata wã ko Yesu. Na bangoc bañëñenax baņ ga šan këni gër ala, lil këñëbi bambëxwëbëxw baņ. Do ang hi bani gër ed kwëre kwëre ak, ýëkëta këni gë ongër fo, lapayax këni gër anjer dek kece in, noýelira këbi dek. Er hi bani në bambëxwëbëxw owëli oki. ¹⁴ Ga šapër këni bëxadac bën, hërëra këni bëjo gër angol, bëjo gër ocënga. Reyarax këni end wat bani eņ. Ata wãraraw këni bela bën, bura-bura gër onang. ¹⁵ Ga ñat këni gër ed ebaxo Yesu, wat këno ar gë bëyël ar benga benga an, ga ýëpa ko gë banjëm baņ. Nang këni mëne aye dëņ bakar këņo onden oņ. Yëdara këni xali xurik. ¹⁶ Bër wat bax dek er ri baxo Yesu bën reya këni end ar gë bëyël eņ, do gë end bambëxwëbëxw eņ. ¹⁷ Ata ýana këni këno xarand Yesu exo dëxëta na gër ebar edebën. ¹⁸ Ga ko baka Yesu polo gër ikuluņ, ar ebax gë bëyël an wëka këņo: «Awa nde këy wa me gi ar enga endey?» ¹⁹ Ga ñëp ko Yesu, yaka këņo: «Maýil gër ndewën, gër iciw indey. Tëfëtanëxëyëbi dek er rin ki Axwën Kaxanu in, do ang xaýënan këņo wëj ak.» ²⁰ Ata ala ajo wãyi ko do ko femëraxënd end Yesu eņ gër Bangolepëxw. Areyara baxo reyarand dek er rin baņo Yesu in. Do bela bën dek bafi šarandërand endey eņo.

End endënaŵ ecësëk do gë end asoxari ašëxwëra eņ

21 Yesu xegëtaw ko amaka ßaka gë ikuluŋ in. Barërëgu këni gašëxe bela bën gër bëŋa ir anjer. 22 Hatëgu ko na ar bano wăcënd Yayëros, alëngw ar aciŵ acaleya an, lapaya ko gër osapar or Yesu 23 do ko rend: «Asëyali, ðam ex exo koti endënaŵ endam eŋ, axara xara këmi, yeye eyo kwëtan otaxan ok exo pakaxën do exo ðiyaxën.» 24 Yesu sëfër këni kwël gë Yayëros. Enga end bela eŋ kënebi sëfand do këno fimelirand Yesu. 25 Xarak asoxari ar baŋo yexayaxënënd ošat elod bëniy epëxw gë bëki ebaxëna gër enga eŋo. 26 Mbaŋ soro baxo gër otaxan od bëxora bëranjëm, do faŷ baxo ðek napul irexëm in gër oxora, ßari axo pak bana. Ado aŋo hi baŋo kaš-kaš ošëxwëra ol. 27 Ga wël ko mëne Yesu kë xucand, nëfënëfa ko xali sëkën këŋo, do xwixwëta ko acud andexëm aŋ. 28 Er yëla baxo mëne ga xaŷ xaŷ këŋo exo kwixwëta ßanjëm ßandexëm ßaŋ ata ko fak. 29 Sam ga xwixwëta këŋo, ošat oŋ sebëk ataŋ ecan el. Nang ko gër eman endexëm mëne afak ðeŋ fak ko. 30 Yesu nang ko mëne panga indexëm šanëk na. Ata xwëša ko mërëxand gër amëxwër. Nëkona ko gand epoy do wëka ko: «Noŷo xwixwëtak ßanjëm ßandam ßaŋ?» 31 Yaka këni bësefan bën: «Ok, këyëbi watënd bela bën ga këni fimelirand nde këy wëkand noŷo xwixwëta ki?» 32 Barikan mëŋ kwël këŋo šaland ar ri bax eŋo an. 33 Ata asoxari an këŋo rëgënënd anjiŷ aŋ, ga nang ko er hi baŋo in. Wara ko lapaya ko gër osapar or Yesu do reya ko ðek ðal in. 34 Barikan Yesu re ko: «Awël nde abiŵën, ga xwëta këye fakaxën këy. Maŷil gë emëkw eyemax do pakël ošëxwëra orey ol.»

35 Ga ko yeyan mondako ßayi baxo Yesu ga ðatëgu këni bela bër hiw bax gër iciŵ ind alëngw ar aciŵ acaleya an. Re këni: «Awa anëka xor këŋo endënaŵ endey eŋ! Ine këyo soroli mama Asëyali an?» 36 Barikan ado ga wël baxo eyeyan elo, Yesu fel këŋo alëngw ar aciŵ acaleya an: «Kërey yëdara na ngëŋ, kwëtale mondako ðeŋ.» 37 Gabatak axo ma bana eŋo ðaŋëta gër iciŵ ind Yayëros angëmëne ax gi ex na Piyer, gë Šak do gë Šaŋ, a binëm ar Šak. 38 Ga ðat këni gër iciŵ ind alëngw ar aciŵ acaleya, Yesu wat këbi bela bën ga këni renitara axeyënd mbaŋ. 39 And lil ko aŋ, wëka këbi: «Ine kën šëšësinënd go? Ineŵa otes od go ok? Itox in araš fo raš këŋo, axo cës ex na.» 40 Ata ga wël këno, ŷana këni këno wërëyand. Yesu nëcët këbi ðek ang ebani ak. Ga wăc këbi nëm gë sëm ir endënaŵ do gë bësefan bër laŋëta baŋo bën, lil këni gër ed xwët bano itox. 41 Ata Yesu lëk këŋo itox in gër ataxan, re ko: «Talita kumi», mëne ngëŋ: Endënaŵ kanil, ga re këme! 42 Ataŋ kwengweremët endënaŵ eŋ, xwëša ko ceg do ko yëtënd, anëka sëk baŋo bëniy epëxw gë bëki. Bër wat bax eŋo bën šëg këbi benjëŵ ßeŋ ga xurik ašaran in. 43 Yesu xëŋara këbi aye bëxwën endënaŵ eni cësinali endey eŋo. Fel këbi eno yël er ko yamb in.

6

End Yesu gër Nasaret eŋ

1 Ata Yesu xani ko na, wăŷi ko kwël gër Nasaret, gër ed raf ko. Sëfër këni gë bësefan bërexëm bën. 2 And ðatëguk akey and eteyëta aŋ, ye ko këbi sëyalirand gër aciŵ acaleya. Dek ŷëmb bani bër obaxët bën, do ga këbi šarandëra këni wëkarënd: «Feye wa šotëgu ko eŋo? Orenik or mondake wa šot ko? Do mondake ko rind ßecarax ßendako rako ßeŋ gë otaxan odexëm ok? 3 Ax gi ex na nde mëŋ ex afika ar otëx an, asëŋiŵ ar Mari an? Ax gi ex na nde ßobinëm ex Šak gë Yose, gë Yud do gë Simon? Do bëbinëm bëtoxari ßeŋ cëŋ, ax gi ex na nde gër ndebi ro ðeŋ exëni?»

Ata në ejo babi ñëpëgënanaxënënd endexëm eñ. ⁴ Ata yaka këbi Yesu: «Alawñenel ar Kaxanu an, gër angol andexëm fo këno yafënd, ado dek dek in gër bërexëm do gë bër ekun ebat gë mëñ bën.» ⁵ Ata ecarax gematak año mëndan bana exo di na. Bëšëxwëra bëfëñëpëne fo fakën babi ga ñëmbara këbi. ⁶ Mondako šaran baño Yesu end oñëpëgënan odebën eñ.

End olawñen or bëšëfan epëxw gë bëxi eñ

Ata Yesu ko sëfërand bëngol bënd ler gër Nasaret bëñ ebi tëyalirax. ⁷ Wac këbi bëšëfan epëxw gë bëxi bën, lawñen këbi eni ye bëxi bëxi sam ga yël këbi panga ind enëbi nëcëtaxënënd bangoc bañëñenax in. ⁸ Fel këbi bëte eni mëlayand ošet fo do këreni mëland na: ax gi ex na eyamb-yamb, ax gi ex na ambañ, ax gi ex na kodi gër bëmboto. ⁹ Barikan eni peñand baped band xalanj, bëte këreni cudand na bacud baki. ¹⁰ Afel fel babi bëte: «Gër iciw ind kën ñat, bayiyindën na xali yatir kën xuca. ¹¹ Bëte angëmëne en ñat në angol, do bela bën eni ñëp enun kwëtaya in ba eni ñëp enun baxët in, pëxwëcayin obar od lëkak gër osapar orewën ok en kucaxën. Obar oko ex osede or këbi šëndën bela bëjo.» ¹² Ga ye këni bëšëfan bën, femërax këni gër bela end eni nëngwët aniyand andebën eñ. ¹³ Nëcët këñëbi bëyël bëranjëm gër bela. Bëte bëšëxwëra bëranjëm banëbi nëmërand ogu, do bani fakënd.

End ecës ed Šaň Batis eñ

¹⁴ Erod, emun eñ, wël bax er baxo rind Yesu in gayik oñac or Yesu ol mongwëli wëli bax. Bërëmar are bani rend mëne Šaň Batis, ar babi buyind bela an xaniwëk gër ecës, mëñ šotaxën ko panga ind ko rixënënd becarax in. ¹⁵ Na fo bani bër bax rend mëne alawñenel Eli xaniwëk gër ecës. Na fo bani bëte bër bax rend mëne alawñenel ar Kaxanu abat, ang ebani akarëk ak, xaniwëk. ¹⁶ Barikan, Erod ga wël ko beño dek, re ko: «Yama Šaň Batis ir fodëtën bamo gaf ga xaniwëk nde gër ecës.» ¹⁷ Erod mëñ dëñ re bax eno tëra Šaň Batis do eno pokëra gë gweyele-gweyele lëf gër epëra gayik anëp nëp baño ga watar bani gë Erojad, alindaw ar abinëm Filip an. ¹⁸ Enimin, Šaň Batis mondako baño fëlend Erod: «Ax ñap ex na eyo kan abinëx asoxari arexëm an.» ¹⁹ Ata Erojad mbañ šus baño Šaň Batis do ýandi baño eno daw, bari abaxo xor na. ²⁰ Ado Erod ayëda baño yëdand Šaň Batis ga nang baxo mëne ala ar šenene ex, awñëk ex. Mëñ bayik abano señ na eno dixëra. Dek baxo šëndënd and këño wël añ xarak anëngan dëñ baño nënganënd obaxët ol. ²¹ Ata Erod ri ko ofëna or ekwitaxën ed akey and rëw këno. Wac këbi gër ñambëran bëlëngw bën do gë bemun bënd ocorođa beñ, ebar ed Galile el dek. ²² Ga lilëgu ko abiw ar Erojad gër ed yëpara bani, wan ko xali nëngan këbi Erod gë bër wacëraw babi gër ofëna bën. Ata Erod, emun eñ, fel këño endënañ eñ: «Mëkale er ýandi ki yo, wëno ayël këmi yël.» ²³ Ga yašar ko baš ko: «Er këye xara yo ayël këmi yël, ado ex gido mi cet ja mërëxand ebar ed gër ed wun ko ro el.» ²⁴ Ata šan ko endënañ eñ, wëkaw këño nëm Erojad: «Inëwa këmo xara emun eñ?» Yaka këño: «Karalo gaf ir Šaň Batis in, ar këbi buyind bela an.» ²⁵ Ga wërëšëtañ ko aýand lëf gër ed exo emun, xara këño: «Er ýandi ke eye yëlëgu gërëgako gaf ir Šaň Batis in polo në inëp.» ²⁶ Ata emun eñ hi këño këñ gër emëkw, šena këño. Barikan ga yašar baxo xali wël këno bër ofëna bën, ax mënd bana eño dëc endënañ eñ er xara ko in. ²⁷ Emun eñ lawñen këño atañ anëkona arexëm abat exo mëlaw gaf ir

Ŝaŋ Batis in. ²⁸ Ye ko, fodëtëgu ko gaf ir Ŝaŋ Batis in gër ed fëra bano do wëlaw ko në inëp. Fëxwën këŋo endënaŵ eŋ. Endënaŵ eŋ ŝena ko yëlëx këŋo nëm. ²⁹ Bësëfan bër Ŝaŋ Batis bën ga wël këni endey eŋo, yen këni eman endexëm eŋ gër epëra do wëxëta këno në yëg.

End eñëmbën ed eyamb yamb eŋ

³⁰ Oparëxanda ok ga bakaraw këni gër Yesu, reya këni ðek beber riw bani bën do gë ðek end sëyaliraw banëbi bela eŋ. ³¹ Ata yaka këbi Yesu: «Awa yowën ene nacëtaye në er tëb en teyëtax tëkër!» Mbaŋ ebani bela bër xeta babi bën: bëjo këni yend bëjo këni ðatëgund, ax mënd bana ang këni yambëra ak. ³² Yesu gë bësëfan bën fëra këni polo në ikuluŋ eni nacëtaxën. ³³ Ata bela bëranjëm wat kënebi ga këni ye, xwita kënebi. Do angol and ex yo bani xanirawënd eni ye olëngët, gogo nde ga ðatët këni. ³⁴ And bani ŝëpëtand gër ikuluŋ aŋ, Yesu wat këbi bela ga barëreŋu këni xali hi këni amëxwër atëm. Aŋo xaŷënan këŋo xali gayik er hi bani ang opeŷ od gë axadac këm fo. Na sëyalira babi bebëranjëm xali nëkak. ³⁵ Ga kë xwëyar bësëfan bërexëm bën sëka këno Yesu do re këni: «Asëyali, ro gër ed hi këne apuŷ ex do anëka wëðëk eñan eŋ. ³⁶ Pelalëbi bela bën eni capëreŋa gër ocënga, ed bëñëpa el, do gër bëngol bënd ler ro eni yëcërax er këni yamb in.» ³⁷ Barikan mëŋ yaka këbi: «Yëlinëbi wën dëŋ er këni yamb in!» Yaka këno: «Ba mi ye mi yëcëgu mburu në batama okeme oki ðand kodï nde, mëni dëbaxën ðek ako?» ³⁸ Ata wëka ko Yesu: «Bamburu ðanjëgwe wa lëkaya kën? Yeyin en nangëgu!» And wëkaraw këni aŋ, yaka këno: «Bamburu ðanjo do gë oxan oxi.» ³⁹ Aŋo re ko enëbi pel bela bën ðek eni ñëpara bëmëxwër bëmëxwër gër ondës ocëkët. ⁴⁰ Ata yëpara këni bëmëxwër bënd mar bela keme, bëŋo ofëxw oco. ⁴¹ Yesu ga wëð ko bamburu ðanjo ðaŋ do gë oxan oxi ol, xeŋa ko orën ol do ŝëkwa këŋo Kaxanu. Ga xwët ko, hëbëndër ko bamburu ðaŋ do yël këbi bësëfan bën eni cet. Bëte mondako fo ŝet babi oxan ol xali ŝot këni bën ðek ang yëmb bani ak. ⁴² Na yambëra këni xali wëð këni bën ðek. ⁴³ Ata ðar këni bësëfan bën ðakange epëxw gë ðaki ðacaxaken ðand mburu ind ðayëta bax ðaŋ do gë oxan ol. ⁴⁴ Bër lëba babi Yesu bën er ebani, bësoŝan bën fo, owëli oco.

End Yesu gër men eŋ

⁴⁵ Ataŋ ga xucak eŋo, Yesu nëyali këbi bësëfan bërexëm bën eni dëngwa gë ikuluŋ in ekeg ed anjer, gër Betësayida do mëŋ bayi ko na ebi pela bela bën. ⁴⁶ And fela këbi aŋ, ye ko yaŋ në etënd exo calex. ⁴⁷ Ga ŝëlak eñan eŋ, bësëfan bën ðat këni gë ikuluŋ in mërëxand ir anjer xarak ekeg elo bayiw baxo Yesu gër ebar. ⁴⁸ Wat këbi bësëfan bën ga ŝopa këbi ewac el gayik aped-fed gë ekoc etëm bani xasënd gë ikuluŋ in. Emëð ekarëk el, Yesu këbi sëfand do ko wëñënd yaŋ gër men ang gër ebar fo. Ga sëk këbi, yandi këŋo ebi cand. ⁴⁹ And wat këno ga ko wëñëta yaŋ gër men aŋ, bësëfan bën yëla këni mëne oñeŷ ex, ax gi ex na mëŋ. Ata ses këni ŝor. ⁵⁰ Ga këno nëkon, bën ðek ŝëg këbi benjëw beŋ. Ataŋ yeyaneli këbi Yesu: «Kapinayin! Wëno ex, këren yëdara na.» ⁵¹ And hi ko polo gër ikuluŋ aŋ, xucak ekoc el. Ata bësëfan bën ðek ŝaran babi endexëm eŋ. ⁵² Gayikwa yoweŷ abi pëni bana ecarax end mburu eŋ: ga fodf babi.

End epakën ed bëšëxwëra gër ebar ed Genesaret eŋ

⁵³ Ga xegëta këni anjer aŋ, ðat këni gër ebar ed Genesaret. ⁵⁴ And ŝëpëta këni gër ikuluŋ aŋ, bela bën xwita këno ataŋ Yesu. ⁵⁵ Ata wëra këni enëbi mëlaraw bëšëxwëra bën monëbi gër ðanakaya bandebën. Motëfelira

bano sëfelirand Yesu gand ed ko ye yo. ⁵⁶ Gër ed ko lil yo, hik ingol, hik angol atëm, hik oșënga, tar fëña in banëbi xwëtënd bëshëxwëra bën do bano xarand ebi teb eni kwixwëta ndakan ambana and acud andexëm aņ. Do đek bër baņo xwixwëtand bën afak bani fakënd.

7

End bapela band bëxarëk eņ

¹ Akey amat, Ofariseņ do gë bëshalen yow bax gër Yesu ga xaniw këni gër Yerusalem. ² Ata wat kënëbi bëshëfan bërëxëm bërëmar ga xoba këni gër eyambëran gë otaxan obuyaraxik, mëne ngëņ nebarëxe. ³ Xarak Ofariseņ ok do gë Bëshëwif bën đek abani yambëra na nebarëxe šenene otaxan ok, ang rëp bax gër bapela band bëxarëk bërëbën ak. ⁴ Angëmëne në akwëndaya and gër angol ye bani, and këni wăyi gër iciw aņ din bani nebarand aye eni yambëraxën. Bëte mbaņ e ebax bend akarëk bend bani fëbënd beņ: eneb ed onëp, eneb ed ofeya el do gë ed bandun band yawale el. ⁵ Ofariseņ ok gë bëshalen bën wëka këno Yesu: «Bëshëfan bërëy bën inewă këni liyaxënënd mondako, ga këni yambërand gë otaxan obuyaraxik, do ani tëfënd na bapela band bëxarëk bërëbi baņ?» ⁶ Ata Yesu yaka këbi: «Ata alawënel Esayi đal re baxo mëne wën bëyëņënax bër kë labayand hi kën. Ga yëgw ko wa:

“Bela bëjo gë etëy el fo këne fëbënd,
Anjëlan andebën aņ caw řawëta ke;

⁷ Asoro fo këni sorond cale indebën in,
Osëyali orebën ol bapela band bela fo ex*.”»

⁸ Ata re ko bëte Yesu: «Wën, kë yepënënd er re ko Kaxanu in do kën fëbënd bapela band bela. ⁹ Kën yepënënd apela and Kaxanu aņ do kën fëbënd amërëwëra andewën. ¹⁰ Ga re ko Moyis:

“Wëj ala an pëbëlëbi norix gë sorix,
Ar këņo xare yo nëm ba sëm ar eđaw ex*.”

¹¹ «Barikan wën këbi sëyalind bela bën: And ki xara yey norix ba sorix aņ, axor këy xor eyo pel mëne gë er ebax eyo dëcaxën in “Korëbaņ” ex, mëne ngëņ Kaxanu yël këyo. ¹² Ax gi ex na nde në end apela andewën aņo, bela bëranjëm anëbi dëcand na bëxarëk bërëbën bën? ¹³ Ata mondako kën yepënënd eyeyan ed Kaxanu el gë apela and yerët kën gë andewën dëņ. Bëte awata wata kën bemenak bend ang eņo ak.»

¹⁴ Yesu wăc këbi gașëxe bela bën. Ga sëka këno amëxwër atëm, re ko: «Wën đek baxëtine đe aye eņun pënixën. ¹⁵ Yoweỹ ax gi ex na er kë lil gër ala do eņo buyarën. Barikan er kë šanënd in këņo buyarënënd. ¹⁶ Awa ar gë anëf kala, baxëtëlexo eņo.» ¹⁷ And lil ko Yesu lëf gër iciw aņ, ga sebëgu këbi fac amëxwër aņ, bëshëfan bërëxëm bën wëka këno ebi paỹën apënëtal aņo. ¹⁸ Ata re ko: «Ok, wën bëte an gi ex na nde gë orenik? Aņun pëni ex na nde mëne yoweỹ ax gi ex na er kë lilënd gër ala do eņo buyarën? ¹⁹ Er kë lilënd gër ala in gër acël kë řatënd, ax gi ex na gër emëkw. Do and kë hi gër acël aņ, ex paỹërax gër apuỹ.» Ata gë eyeyan elo wăsin babi Yesu mëne eyamb yamb ed ex yo awën wënëk. ²⁰ Er re baxo mëne er kë šanënd gër ala in këņo buyarënënd. ²¹ Gër emëkw ed ala kë řanand xali ex can: banjëlan baņëņënax baņ, gë eņac eņ, gë orek ol, gë eđawër el; ²² gë orekar ol, gë aņana and kodı aņ, gë oxey ol, gë njifa ind bela in, gë asëk alakirand fo in, gë oyakërax ol, gë ocir od Kaxanu ok, gë

ndafënan in, do gë ofënrëx ol. ²³ Eyo gër emëkw kë ýanand beño ðek, do and kë şan aň eño buyarën ala an.

End asoxari aliyer eň

²⁴ Ga xucak eño, Yesu ye ko gër ebar ed këni wãcënd Tir. Hat ko yir fo në iciwã ga xey këño eni nangëra bela bën mène mëň yowëk, barikan gogo nde ga nangëraw këni. ²⁵ Ga wël ko nëm ir endënaw end hi bax gë angoc añëñenax, yow ko lapaya ko gër osapar or Yesu. ²⁶ Asoxari ajo Agërek ebaxo do xaniw baxo gër Fenisi gand ebar ed Siri. Axara xara baño Yesu eño nęcët angoc añëñenax aň gër abiw. ²⁷ Yesu yaka këño: «Cënil pere eni med obaş ol. Ecemar ed këni yambënd obaş el ax ye ex na eyëbi ðapën bëkwërëkwër.*» ²⁸ Re ko asoxari an: «Eyo ðal ex Axwën, barikan bëkwërëkwër bëň ðila gër ed këni yambërand obaş këni wëdarand bëngacan bënd këni lapëtarand bëň.» ²⁹ Ata re ko bëte Yesu: «Awa në end eyeyan elo ayakali këmi yakali. Maýil, angoc añëñenax aň anëka şan ko gër abix.» ³⁰ And wãyi ko asoxari aň, sëkëx ko mène angoc añëñenax aň anëka şan ko gër abiw, alaki fo alaki baxo gër angaw.

End apaxo eň

³¹ Yesu ga xani ko na gër ebar ed Tir, ko wãyind ond gër ebar ed Galile oň na do ko xucand gër ed Sidon el. Bëña ir anjer in baxo sëfand gand bebët ir «Bangolepëxw.» ³² Fed këni gë bela ga këno wëlanëgu apaxo, ar bax yeyanënd gë ojaw fo. Na xara këno eño nëmbea exo pakaxën. ³³ And nacët këño caw gër ed hi bani bela aň, Yesu şo ko banëf band apaxo baň, gë obasa odexëm ok, do wiş këño gë bato baň gër aniw. ³⁴ And xeña ko orën aň, yën ko atëm, re ko: «Efata», mène ngëň Dëmëtayayin. ³⁵ Ataň lëmëtayak banëf baň do lëkwëtarëk aniw aň, apaxo aň ýana ko ko yeyandërand şenene. ³⁶ Yesu xëña këbi eni cësinali endey eño. Barikan axëña yo axëña bela bëjo aňo bani reyarand kaş-kaş. ³⁷ Mokuri xuri bax ang şaran babi xali bani rend mène Yesu becaraxik fo ko rind. Banëf band bër ðapaxo baň ko lëmëtënd, do baniw band bamuma baň ko lëkwëtënd eni yeyandëraxën.

8

End eñëmbën ed mburu eň

¹ Akey amat, bela bën ga barëregu këni omëxwër otëm, xeta këno gaşëxe Yesu. Ga wata ko mène bela bëjo er yamb in ani cot bana, wãc këbi bësëfan bërëxëm bën do re ko: ² Nëkoyinëbi bela bëjo, ðek ke xayënanënd elod bakey batas këne sëfarand, bari ani gi ex na gë eyamb yamb. ³ And këmëni fela yambërarëxe aň, bon këni sorox gër fëña gayik bërëmar caw xaniw këni. ⁴ Yaka këno bësëfan bën: «Mondake wa kënëbe lëbaye tëb ro?» ⁵ Aňo wëka këbi Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën?» Yaka këni: «Banjongëbaki.» ⁶ Fel këbi bela bën eni nëpara gër ebar. Ga xana ko ko bamburu banjongëbaki baň, şëkwa këño Kaxanu, hëbëndër ko do yël këbi bësëfan bën enëbi cetëra amëxwër aň. Ata şet këno ala kala aton ðek ang ebani ak. ⁷ Bëte bëngan ebaxëna, ga xana këbi Yesu, şëkwa këño Kaxanu do re ko bëte enëbi cetëra bela bën. ⁸ Na yambëra këni xali wëd këni. Bayitarak mburu in në bakange banjongëbaki. ⁹ Bela bër lëba babi na yatijo bën er hi bani në owëli onax. Ata ga yambëra këni, Yesu fel këbi

* **7:27** 7.27 Bëşëwif bën oðañët banëbi wãcënd bër benëng becëxe bën.

eni maŷira. ¹⁰ Ataŋ mënŷ gë bësëfan bërëxëm bën fëra këni gër ikuluŋ do kwël ye këni gër ebar ed Dalëmanuta.

End amatinali and gër orën eŷ

¹¹ Akey amat, Ofariseŷ yow baxëna na eno mëkara Yesu. Ga ŷandi këbi eno bon, wëka këno ebi masin ecarax emat eni nangaxën mëne gër orën xaniw ko. ¹² Ata yepandëra këŷo Yesu gër onden ondexëm endebën eŷ, yën ko atëm do re ko: «Wën bela bëjo, inewã këne wëkaxënënd mun masin ecarax en nangaxën mëne gër orën xaniw këme? Dal in këmun felënd, ecarax an wat na.» ¹³ And ħata ko eŷo aŷ, Yesu baka ko polo gër ikuluŋ eni kegëtaxën anjer aŷ gë bësëfan bërëxëm bën.

End lewir ir Ofariseŷ eŷ

¹⁴ Bësëfan bën axwëya xwëya bani eni pena mburu inŷ. Amat fo wëlali bani gër ikuluŋ. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «Kwëŷëtayin lewir ir Ofariseŷ in do gë lewir ir od Erod in*.» ¹⁶ Ata ga wël këni eŷo, bësëfan bën këni yëland mëne ga bani gë mburu këm yeyanaxën baxo mondako Yesu. ¹⁷ Ga wata ko Yesu mëne mondako këni yëland, wëka këbi: «Inewã kën yëluxënënd mëne ga hi këne mburu këm yeyanaxën këme mondako? Xali gërëgako aŷun pëni ex na nde er re këme in? Wën ŷowëŷ an kaman ex na nde pere? ¹⁸ Ata wën and mokem xem këŷun de ogaf ok. Gë bangës hi kën bari an watërand na, gë banëf hi kën, bari an wëlërand na. ¹⁹ An kwita ex na nde gë bamburu banjo lëba bamëni bela owëli oco? Do bacaxaken band bayëtara babi banŷ, bakange banjëgwe bar banŷ?» Yaka këno: «Bakange epëxw gë baki.» ²⁰ Bëte an kwita ex na nde and lëba bamëni gë bamburu banjongëbaki bela owëli onax aŷ? Bakange banjëgwe fëxw banŷun bacaxaken band bayëtara babi banŷ? Yaka këno: «Bakange banjongëbaki.» ²¹ Ata re ko bëte Yesu: «Do wën xali gërëgako, ŷowëŷ an kaman ex na nde?»

End Yesu do gë aŷiŷëk ar gër Betësayida eŷ

²² Yesu gë bësëfan bën ħat këni gër Betësayida. Wëlanëgu këno na aŷiŷëk do xara këno eŷo pakën. ²³ Ata Yesu lëk këŷo aŷiŷëk an gër ataxan do las këŷo xali ŷan këni ingol inŷ. Ga xwëŷa këni, wiŷ këŷo gër bangës do fëd këŷo. And fëdët këŷo aŷ, wëka këŷo: «ŷëŷ nde këŷ watënd na?» ²⁴ Ga xëwëta ko aŷiŷëk an, re ko: «Në ewat mëni bela bën ang batëx fo, bari ayexëra këni yexërand de.» ²⁵ Yesu fëd këŷo gaŷëxe. And fëdët këŷo aŷ, aŷiŷëk an fak ko ataŷ, do ko watërand ŷenene. ²⁶ Yesu fel këŷo exo maŷi gër ndebën, kërexo baka na gër ingol.

End Piyer do gë Yesu eŷ

²⁷ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ye bax gër bëngol bënd ler gër Sesare ir Filip. Gër fëña, wëka këbi: «Gër onang or bela, wëno noŷo këni rend hi këme?» ²⁸ Yaka këni: «Bela exëna bër kë rend wëj ex ŷaŷ Batis; bëjo wëj ex alawënel Eli, do bëjo bëte wëj ex, alawënel ar Kaxanu abat, ang bëtëraw këni ak.» ²⁹ «Do wën cëŷ, ine këne rend?» Yaka këŷo Piyer: «Wëj ex Afexën an.» ³⁰ Ata Yesu xëŷa këbi xali mëne eŷo ala këreno pelëf na.

End ecës ed Yesu eŷ

³¹ Ata amëd aŷo ŷana baxo Yesu këbi felënd bësëfan bën mëne, mënŷ Asëñiŷ ar ala an, mbanŷ ko soro. Bëxarëk bër Bëŷëwif bën, gë bëŷadaxan bëlëngw bën do gë bëŷalen bën aŷus këno ŷus xali eno dëxw gër ecës.

* **8:15** 8.15 Yesu, ga yeyan ko mondako, er ŷandi baŷo ebi pëni mëne eni kwëŷëtand er wata bani Ofariseŷ do gë od Erod in.

Barikan gë akey atasën an, exo kani gër ecës. ³² Kerët felëra babi bësëfan bën beño. Ata Piyer ga nacët këño këño rexërand. ³³ Barikan Yesu ga nëkona ko gand bësëfan bërëxëm, xeñan këño Piyer: «Nacëtaxële fa Sindan, anjëlän andey anjo and bela fo ex, ax gi ex na and Kaxanu!» ³⁴ Ata and wãc këbi amëxwër do gë bësëfan bërëxëm an, re ko: «Ar ýandi këño exe tëf an tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Gilexo awëlëk ar exo toro mbañ në end oãac oram exe tëfaxën. ³⁵ Ar kë xwël aniyän andexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kë nemin aniyän andexëm në end oãac oram do në end Atëfëtan an, afexën ko fexën. ³⁶ Inewãa këño feca ar kë šotëra ðek beþër hik gër ngwën ro bën xarak axo pexën ex na enjëw endexëm eñ? ³⁷ Do gë inewãa ko nëmb ala an enjëw endexëm eñ? ³⁸ Ar këño šëfënan yo endam, do gë end eyeyän edam eñ, mërëxand ir anjex and kë rind orekar do and bëwendëran anjo, wëno Asëñiã ar ala an bëte ašëfënan ke šëfënan endexëm eñ yatir këme bakaw gë enjaran end Faba eñ do gë omeleka omënëk ok.»

9

¹ Ata re ko bëte Yesu: «Dal in këmün felënd, ang xwëšara kën ro ako, bërëmar ani cës na watërexë owün or Kaxanu ol ga yowëk gë panga itëm.»

End enjaran end Yesu eñ

² Ga xucak bakey banjongamat, Yesu wãc këbi Piyer gë Šak do gë Šaň eno ðañëta yañ në etënd ecakax. Ga ðat këni, owati or eman end Yesu ol nëngwëtak gë ogës odebën. ³ Wedëk banjëm bandexëm bañ kë ýegënd jing-jing do fešëk nëmëc ang ko xorëdoxo ala exo pešën anjëm gër ebar ro ak. ⁴ Ata bësëfan bësas bën wat këñëbi pëlët Eli gë Moyis ga këni xanar gë Yesu. ⁵ Piyer ga fab këño Yesu, re ko: «Asëyali, bon yedox ene bayiye ro! Dine baner batas: amat andey, amat and Moyis do anjo and Eli.» ⁶ Piyer abaxo nangënd na er ko rend in, gayikwa anjiý an lëk babi xali xurik mëñ do gë bošandaã. ⁷ Anjo fedawëk aňar do lab këbi kwëc. Wëlik oniã ga kë re: «Awa ajo ex ðe Asëñiãwën, ar pëlët gër yomb iram an, baxëtindëno.» ⁸ Ataň bësëfan bësas bën nëkonara këni jey, wat këno Yesu gabat. ⁹ Ga këni šëla etënd el, Yesu xëña këbi mëne ala këreno pelëf na er watëgu këni in xali mëñ Asëñiã ar ala an exo kani gër ecës. ¹⁰ Ga xwëtaya këni gër owëkw eyeyän elo, këni wëkarënd bën bësas er wãcayak ekani ed gër ecës in.

¹¹ Ga xucak eño, bësëfan bën wëka këno Yesu: «Inecëñ këni rend bëšalen bën mëne afo exo yow pere Eli ðamana exo yowaxënëgu afexën an?» ¹² Yesu yaka këbi: «Eyo Eli ayow ko yow exo kanindëra beý ðek. Ax gi ex na nde aýëgw ýëgw këni bëte mëne wëno Asëñiã ar ala an, ašus këne šus bela bën do ene torondëra mbañ? Ine yëla kën wën? ¹³ Gërëgako, nangin mëne Eli anëka yow ko, barikan ang ýëgw këni endexëm ak, wëlaya këno ang ýandi këbi ak.»

End lëmëta ind gë angoc añëñënañ eñ

¹⁴ And baka këni Yesu, gë Piyer, gë Šak do gë Šaň gër ed ebani bësëfan bëšëxe an, sëk këñëbi amëxwër atëm and bela ga xeta këñëbi do wat këñëbi bëte bëšalen ga këni šampëre gë bën. ¹⁵ Bela bën ga wat këno Yesu, šaran këbi bën ðek do këni xašërend endexëm eñ eno cëma. ¹⁶ Ata Yesu wëka këbi bësëfan bër šëni baño bën: «End inewãa kën šampërend gë bëjo?» ¹⁷ Yakaw ko gër amëxwër asošan abat: «E Asëyali, lëmëta iram in wëlanëgu këmi. Gë angoc añëñënañ and kë xanënd oniã lapar këni.

18 Gër ed ex yo këno rebënd do exo ñatëndërend oÿënga oñ, gë ocupërêsup ok gër etëÿ xali, exo ñaÿ cemen. Axara xara këmeni bësëfan bërey bën eno necët angoc añëñenax añ, bari ano kor ex na.» 19 Ata re ko Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oñëpëgënan hi kën de. Xali niÿe fa këme bayi gë wën? Xali niÿe fa këmun buñan? Mëlanëgune tan lëmëta in!» Ata wëlanëgu këno. 20 And fabër këni gë Yesu añ, angoc añëñenax añ ÿëngëndëra këno lëmëta ijo. Wëc ko gër ebar do ko xënëcëtarand gë ocupërêsup ok gër etëÿ. 21 Na ex Yesu wëka këno sëm ir lëmëta: «Elod niÿe ko hind mondako?» Yaka ko: «Elod imeja. 22 Eño d'awaxën, angoc añëñenax añ alap këno lapënd: baño gër xodux, baño gër men. Barikan wëj angëmëne ÿëÿ xor këy na, këla kaÿënanëlexi wa, këla dëcalëbo! Kaÿënanëlexi biyi!» 23 Yaka këno Yesu: «Re këy angëmëne ÿëÿ xor këy... Gër ar xwëta ke wëno an, beÿ d'ek wëndëk.» 24 Atañ xaka ko sëm ir itox: «Wëno axwëta xwëta këmi. Maraw eye dëca wëno ar gë oñëpëgënan ajo!» 25 Yesu wat këbi bela bën ga këni wëraraw bura-bura endexëm eñ. Xeÿan këno angoc añ: «Wëj angoc añëñenax and kë xanënd oniÿ, canël gër lëmëta ijo ga re këme! Bët din kërey bakaw na.» 26 Angoc añëñenax ñerëndëra këno, ÿëngëndëra këno xali lëmëta in do kwël ñan ko. Ata lëmëta in, ñet gër ebar, laki ko ang ašësëk fo. Bëranjëm bax rend mëne anëka xoti ko. 27 Barikan Yesu lëk këno gër ataxan. Ga xanin këno kwengweremët, itox in xwëša ko ceg.

28 And w'aÿi këni Yesu gë bësëfan bën gër iciÿ añ, wëkax këno: «Inecën sëkwanaxën këmi monëcët angoc añëñenax año?» 29 Yesu yaka këbi: «Angoc añëñenax andako rako añ gë cale fo ko ñanënd!»

30 Ga xani këni na gër hi ebani, Yesu gë bësëfan bën ye këni cangët ebar ed Galile el. Axey xey baño eni nang bela bën gër ed hi ko. 31 Bësëfan bërexëm bën babi sëyalirand do babi felënd mëne mëñ Ašëniÿ ar ala an ašëra këno sëra do eno d'aw. Barikan yatir akey atasën axani ko xani gër ecës. 32 Ayëda bani yëdand Bësëfan bën eno mëka ba ine ex ekani ed gër ecës. Ababi fëni na ine ex eyeyan elo.

End asëfan alëngw eñ

33 Yesu gë bësëfan bën ñat këni gër Kafarënowum. And hi këni lëf gër iciÿ añ, wëka këbi: «End inëwa ban šampërewënd gër fëña?»

34 Šësina këni yem gayik gër fëña end ba noÿo hik asëfan alëngw an bani xanarëgund. 35 And ÿëpa ko añ, Yesu re ko: «Angëmëne ala eño ÿandi exo gi alëngw gër enga endam, gilexo abemban ar d'ek. Gilexo bëte ariyenin ar bela d'ek!» 36 Ata Yesu felaw këno itox, xwët këno mërëxand, re ko: 37 «Ar këno lëkaya yo itox indako rako në end o'wac oram, wëno dëñ lëkaya ke. Ar ke lëkaya an, anëka lëkaya këno bëte ar lawënegu ke an, ax gi ex na wëno fo lëkaye ke.»

38 Ga xucak eño, asëfan ar bano w'acënd Šañ an fel këno Yesu: «Asëyali, biyi ar këbi necëtënd bëyël gër bela watëgu këmo, xarak axo gi ex na ar enga endëfi.» 39 Yaka këno Yesu: «Ar kë rind ecarax gë o'wac oram an, wën këreno cëban na gayik ala ax kor na exo di mondako bëte exo cena exe yeyanan eñëñenax. 40 Ar ašo koÿër ex na an, arebi ex. 41 Ar këñun rëmbën yo men gayik bër Kërisët hi kën an, d'al in këmun felënd, ašot ko šot amašën andexëm añ.»

End beñëñenax eñ

42 «Barikan ar këno lënan eñëñenax abat gër bër w'ak endam ado ex gi itox, er fëca doño eno dëxën angaÿ añoxixën and eyamb, do eno d'ap gër

anjer eño noỹilexën. ⁴³ Angëmëne ataxan andey aņ ki lënanënd eñëņënax eņ, kacal ñot ey đap! Pecanëlexi ey dıl gër anıyan and din gë ataxan amat gë exi bayi tak baki do ey ñat gër xodux or ax đomind na. ⁴⁴ [Fën oỹën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax đomind na.] ⁴⁵ Angëmëne sapor irey in ki lënanënd eñëņënax eņ, kacal ñot ey đap! Pecanëlexi ey dıl gër anıyan and din gë sapor ibat, gë exi bayi tak oxi do Kaxanu exi đap gër xodux or ax đomind na. ⁴⁶ [Fën oỹën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax đomind na]. ⁴⁷ Angëmëne angës andey aņ ki lënanënd eñëņënax eņ, nongoloyëtël ey đap! Pecanëlexi ey dıl gër owun or Kaxanu gë angës amat, gë exi bayi tak baki do Kaxanu exi đap gër xodux ax đomind na. ⁴⁸ [Fën oỹën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax đomind na]. ⁴⁹ Gayikwa ala ar ex yo ang ongal fo ko sëk gë xodux ol. ⁵⁰ Ongal oņ er šenene ex, barikan and kë xac aņ, mondake kë yëw gašëxe? Nëwël ex ola orewën ol ang ongal fo en cotaxën aketëxeta aņ gë bela bësëxe bën.

10

End ecapër ed eñër eņ

¹ Yesu ga xani ko na, ko yend ond gër ebar ed Yude oņ, ekeg Yurëdeņ in. Ata barëregu këni gašëxe bela bën, bamëxwër bamëxwër, do xeta këno. Do mëņ ang wër baņo ak, këbi sëyalirand end Kaxanu eņ. ² Ata Ofariseņ ok yandı këbi eno di atëy. Ga sëka këno, wëka këno: «Aỹap nde yäpëk asošan eño pela alindaw?» ³ Yesu yaka këbi: «Ineŵa fel këņun Moyis?» ⁴ Re këni: «Moyis ga re ko mëne icën in ñëgwënëleņo alindaŵ kayëta ir acapëra eño pelaxën.» ⁵ Aņo re ko Yesu: «Në end emëš endewën eņ, yëgwënaxën këņun apela aņo. ⁶ Barikan and yanak ngwën aņ, and bay këbi Kaxanu bela aņ, er ri babi asošan an gë asoxari an. ⁷ Mëņ ex asošan an afo ebi ñawëta nëm gë sëm, do eni bar gë alindaŵ. ⁸ Bën bëxi bër yërërek bën eni gi eman emat, ani bo na gaf gë gaf. ⁹ Mëņ ex, Kaxanu and këbi bar eñër asošan gë asoxari aņ, ax ñap ex na ala ebi capëreli.» ¹⁰ And baka këni gër iciw aņ, bësëfan bën wëka këno Yesu ebi payën endey eño. ¹¹ Ata re ko: «Asošan ar këņo fela yo alindaŵ do eño ñër asoxari ašëxe, në emenan eño asoxari aņanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an. ¹² Bëte angëmëne asoxari eni capër gë icën indexëm in do exo ye eño ñërëx asošan ašëxe, në emenan eño asošan aņanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an.»

End Yesu do gë obaš eņ

¹³ Bela wëlaw babi na obaš gër Yesu ebi calen mokwëtan otaxan ok. Barikan bësëfan bën xeỹënaxën kënebi. ¹⁴ Ata xoỹ ko Yesu ga wat eño. Wac këbi bësëfan bën, re ko: «Tëbinëbi obaš ol eni yow gër ndam, kërenëbi pëng na gayik bër hik ang obaš ak bën xwënëk owun or Kaxanu ol. ¹⁵ Dal in këmun felënd, ar ax ma ex na owun or Kaxanu ol ang itox fo an, axo dıl na gër owun olo.» ¹⁶ Ata Yesu ga wëgara këbi na obaš olo, šalendëra këbi mokwëtan otaxan ok.

End ar gë napul eņ

¹⁷ Ata ga ko ye Yesu, asošan abat sëf këņo gë ongër fo, lapaya ko mopoxi gër osapar orexëm do wëka këņo: «Asëyali ar šenene, pelële ine yäpëk me dind me cotaxën anıyan and din aņ?» ¹⁸ Yesu yaka këņo: «Ineŵa këye wacaxënënd ar šenene? Kaxanu gabat ex ar šenene an, ala ar šenene ax gi ex na. ¹⁹ Ax gi ex na nde anang nang këy bapela baņ: “Këreyo đaw na ala, kërey dina orekar ol, kërey deka na, këreyo nëgwëšan na ala,

bëte këreyo menan na ala, pëbëlëbi norix gë sorix?"» ²⁰ Yaka ko ala ajo: «Asëyali, elod icambenjar sëf këme bapela baño ðek.» ²¹ Ata ga nëkon këno, Yesu xëbënan këno end ala ajo eñ. Fel këno: «Emat bayi ki. Yel ey pan ðek acota andey añ eyëbi yëlëra kodî in bëxaÿëanaxik, ata këy şot napul isëm yañ gër orën. And këy ri ko mondako añ, yowëd ey gi asëfan aram.» ²² Barikan ala ajo ga wël ko eyeyan elo, ÿëñënin ko dëxas in do kwël ye ko gë oxoÿ fo gayik ar gë napul isëm ebaxo. ²³ Yesu ga nëkon këbi jey bela bën, fel këbi bësëfan bërexëm bën: «Awa bër gë napul bën bon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu.» ²⁴ Ata bësëfan bën wëlandëra këbi ga wël këni eyeyan elo. Baş ko bëte Yesu: «Obaş oram, ata bër gë napul bën bon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu. ²⁵ Gelemba saxëk exo kuca gër imëd ind icëkwër gë exo dîl ar gë napul an gër owun or Kaxanu.» ²⁶ Ga wël këni bëte eño, bësëfan bën wëlandëra bëte këbi kaş kaş do këni wëkarënd: «Do noÿo ngwa kë xor exo pex?» ²⁷ Yesu ga nëkon këbi gaşëxe, yaka ko: «Gër Kaxanu ðek wëndëk, bari gër wën bela ax mënd ex na.» ²⁸ Año re ko Piyer: «Nëkod biyi ga sebëraw këmi ako ðek sëfaxën këmi wëj.» ²⁹ Yesu yaka këno: «Dal in këmun felënd, ar këbi sebëgu gër iciw, nëm gë sëm, gë bobinëm gë obaş orexëm do gë ocënga odexëm në end oÿac oram, do në end Atëfëtan andam eñ, gë təkër ak axo kaÿën na. ³⁰ Ata gërëgako dëñ ko şot bakëlëbëd keme: Bëciw, gë bëmaÿe bëtoşan, gë bëmaÿe bëtoxari, gë onëma odanjëm, gë obaş, gë ocënga, do gë toro, bëte ecan ecan, ex tëndaw anıyan and din añ. ³¹ Bëlëngw bëranjëm kë hi bemban do bemban bëranjëm kë hi bëlëngw.»

End ecës ed Yesu eñ

³² Ond yañ gër Yerusalem oñ bani yend do Yesu lëngw bax fëña in. Bësëfan bën ðek yëbu babi. Bela bër babi sëfand bën bëte ayëdara yëdara bani. Ata Yesu wac këbi eno tëka gaşëxe bësëfan epëxw gë bëxi bën ebi nangën er këno fiatënegund in. ³³ Re ko: «Awa nëkod ga këne yende yañ gër Yerusalem. Ala ke lëxwëx na wëno Asëñiÿ ar ala an gër otaxan od bëşadaxan bëlëngw do gër od bëşalen. And këne xiti do ebi ketan ene ðaw añ, ene dëxw gër otaxan od bër benëng becëxe. ³⁴ Bër benëng becëxe bëjo, ke lëşëra, ke sëpandëra, ke şewëra ðamana ene ðawaxën. Barikan, and kë xuca bakey batab añ axani këme xani gër ecës.»

End okar od Şak do gë Şaņ eñ

³⁵ Şak gë Şaņ, bosëñiÿ bor Sebede, ga sëka këno Yesu, re këni: «Asëyali, aÿandi ÿandi këbo biyi eyëbo yël er këmi xara in.» ³⁶ Re ko: «Inëwa ÿandi këñun?» ³⁷ Yaka këno: «Yëlëlébo mi ketëna: abat gand liw, ajo gand şame and këy ÿëpa gë enjaran eñ gër owun orey añ.» ³⁸ Ata re ko Yesu: «Wën an nang ex na er kën xarand in. Axor nde kën xor en ceb akalama and toro and këme şëb añ? Bëte ayëxw nde kën yëxw enun buyi ang këne buyi ak?» Yaka këno: «Axor këmi xor.» ³⁹ Re ko bëte Yesu: «Dal ex aşëb kën şëb akalama and këme şëb añ, bëte abuyi kënun buyi ang këne buyi ak. ⁴⁰ Barikan end ene ketëna abat gand liw ajo gand şame eñ, ax gi ex na wëno këñun yël. Kaxanu, bër ÿap këbi bën wëxëtan këbi bañëpara baño.» ⁴¹ Ga wël këni eño bësëfan epëxw bën, xoÿën kënebi Şak gë Şaņ. ⁴² Yesu, wac këbi bën ðek re ko: «Anang nang kën mëne bëlëngw bër benëng becëxe bën awun këni wunënd gë mbëña gër bela bër gër owar orebën, do bësëm bën awasin kënebi wasinënd or gapak orebën ol. ⁴³ Bari wën këren dind na mondako gër enga endewën. Ar ÿandi këno exo gi ar gapak gër enga endewën an, malexo exo gi ariyenin arewën. ⁴⁴ Bëte ar ÿandi

këno exo gi alëngw an, gilexo xadëp ir bela dek. ⁴⁵ Gayikwa wëno Asëniw ar ala an er yow këme mun diyenin do me med aniyän andam aŋ ang acosa and këni fexaxën bela bëranjëm fo, ame yow ex na ene diyenin.»

End Yesu do gë ašiwëk eŋ

⁴⁶ Yesu gë bësëfan bën ñat këni gër Yeriko. Ga këni xuca angol aŋ, bela bëranjëm kënebi sëfand bura-bura. Ašiwëk ar këno wacënd Barëtime, asëniw ar Time, yëpa baxëna ler gër fëña do ko xararand. ⁴⁷ Ata wël ko mëne Yesu Ibënasaret ñatëguk. Na yana ko ko xeÿënd: «Yesu, Yesu, Asëniw ar Dafid, kaÿënanëlexi wa wëno!» ⁴⁸ Ata bela bëranjëm këno xeÿëanaxënënd: «Wëji, cësinal fa!» Barikan aŋo baš ko okeÿ oŋ: «Asëniw ar Dafid, Asëniw ar Dafid, kaÿënanëlexi wëno!» ⁴⁹ Ata xwëša ko Yesu, re ko: «Macëguno tan!» Ga këno wac, këni rend: «Kapinal ey kani, në emac exi.» ⁵⁰ Ata xani ko xwiriš, lap ko gër ebar acud atëm aŋ do wël ko gand Yesu. ⁵¹ Ata re ko Yesu: «Inëwa yandi ki mi din?» Yaka këno: «Asëyali, me ciwëta yandi ke!» ⁵² Ata re ko Yesu: «Awa ga xwëta këye ako, ciwëtal!» Ataŋ watëra ko šenene do sëf këno kwël Yesu gër fëña.

11

End Yesu gër Yerusalem eŋ

¹ Yesu gë bësëfan bërexëm bën ñat këni gër Betëfage do gër Betani, bëngol bënd ler gër Yerusalem bëŋ, ler gër etënd ed gë bañarëka. Ata Yesu ga këbi lawën bësëfan bëxi, ko rend: ² «Yeyin gër ingol ind gër lëngw, ata këno sëk mokap ipali ind elod ala aŋo ñëpaxën ex na. Pëtëguno ene mëlanëgu. ³ Angëmëne ala wëka këŋun ba ine këno fëtaxënënd, yakayidën mëne Axwën an yandi këno. Ataŋ këno sebëtëgu.» ⁴ Ga ye këni bësëfan bëxi bën, sëk këno ipali iŋ ga xap këno beđ gër fëña, ler në ebët ed iciw. Ata fët këno. ⁵ Bër hi bax na bën re këni: «Xey wën, ine kën rind? Inëwa fëtaxën këno ipali iŋ?» ⁶ Ata yaka këni ang re baxo Yesu ak, sebën kënebi wëla këno. ⁷ And ñateli këno gër Yesu aŋ, labëra këni engoÿ end ipali eŋ gë banjëm bandebën baŋ exo ñëpaxën Yesu. ⁸ Bëte bëranjëm rendëra këni tar fëña in: banjëm, do gë opat od fongëtëraw bani gër apuÿ. ⁹ Ata xeta këno Yesu: bëjo gand lëngw, bëjo gand emban. Ga këni ye, këni xeÿënd šor:

«Hosana! Betalexo gë oŵac or Axwën ol!
Betalexo ar kë yowënd an.

¹⁰ Betalex owun or kë yowënd ol,

owun or axarëk arebi Dafid ol.

Hosana! Awa wëlilex de eŋo xali yaŋ gër orën!»

¹¹ Ga ñat ko Yesu gër Yerusalem, lil ko gër yangana ir Aciw and Kaxanu. And nëkondëra ko dek na aŋ, sëfër këni gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ond gër Betani oŋ. Anëka xwëyar bax amëd aŋo.

End andan eŋ

¹² Ga xeyëk, Yesu fëdar këni enjo eŋ. Ga xani këni na gër Betani eni baka gër Yerusalem. ¹³ Wat ko caw andan ga nëtëk aye. Šapa ko ngwa exo nang ba arëw rëwëk. Ga ñat ko, sëk ko tudëŋ opat fo gayik ax ŋat bana nand kë rëwënd ondan na. ¹⁴ Ata re ko: «Bëtëdin ala ax kwëca na exo yamb odëwëreŵen oday.» Wël këno bësëfan bën.

¹⁵ Yesu gë bësëfan bën ñat këni gër Yerusalem, lëf gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Ata yana ko këbi wäÿënd bër bax fandërand bën do gë bër bax yëcërand na bën. Yamëra ko bëkwëtaya bënd bënëmb bër kodï bëŋ

do gë ßañëpara ßand ßëfan ßër olëxwëte ßañ. ¹⁶ Ala abaño seb na exo mëläränd ýey na gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. ¹⁷ And babi sëyalind aň ko rend: «Wën an pën ex na nde er re ko Kaxanu in mëne Aciw̃ and cale and ßenëng ßend bela ðek ex? Do wën nëngwët kën emayı ed bërek.» ¹⁸ Ga wël këno, bëşadaxan ßëlëngw ßën do gë bëşalen ßën, këni şaland osit or eno ðawaxën. Barikan amëxwër aň bani yëdand gayik bela ßën ðek gër owëkw babi lëkënd osëyali or Yesu ol. ¹⁹ And xwëyarëk aň, Yesu gë bëşëfan bërexëm ßën şan këni angol and Yerusalem aň.

²⁰ Ga këni ßakaw gëbër, bëşëfan ßën wat këni andan aň ga ßaýëk ðek gë odëmbët ak. ²¹ Ata ga xwita ko Piyer er xuca bax në ganëka in, re ko: «Asëyali, nëkoda andan and xare këy ganëka aň, ðek ßaýëk.» ²² Yaka ko Yesu: «Kwëtayino Kaxanu! ²³ Dal in këmun felënd, ar xwëta këno Kaxanu an axor ko xor eňo pel etënd elo: “Bedital ro ey ðapayax gër anjer.” Er re ko in ahi kë hi angëmëne aňo nöpëgënan ex na gër emëkw edexëm. ²⁴ Mëň këmun felaxënënd mëne ðek er kën xara yo gër cale, kwëtayin mëne anëka şot kën. Ata ko ri Kaxanu ang xara këno ak. ²⁵ Barikan and kën xani cale aň do en kwita ala fenan këno na oxoý, tebanino eňun tebanaxën Sorix irewën ir ex yaň gër orën wën bëte ßamena ßandewën ßañ. ²⁶ [Sorix irewën ir ex gër yaň orën aňun teban na ðe ßamena ßandewën ßañ, angëmëne wën anëbi tebanënd na bela ßën.»]

End or gapak or Yesu eň

²⁷ Yesu gë bëşëfan ßën ßakaw këni gaşëxe gër Yerusalem, gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Yesu ga ko nëkondëra lëf, ßatëgu këni na bëşadaxan ßëlëngw ßën, gë bëşalen ßën do gë bëxarëk ßër Bëşëwif ßën. ²⁸ Ata wëka këno: «Kërëş wëj gë or gapak or fe këyëbi wăyaxënd bela ßën ro? Noýo wa yël ki or gapak or ey dixënënd mondako olo?» ²⁹ Yesu yaka këbi: «Emat fo këmun wëka wën bëte. Yakayine ata këmun fel gë or gapak or fe rixën këme eňo. ³⁰ Xobuyi or babi buyind bela Şañ Batis ol, noýo wa lawënegu baño? Orën ol nde ba bela ßën nde? Yakayine ðe!» ³¹ Ata ßën këni nëkënëkarënd: «And këne yakaye mëne orën ol lawënegu baño, ata exo de ine ßayik ßiyi ane kwëta exe na end Şañ Batis eň? ³² Bëte and këne yakaye mëne bela ßën lawënegu baño, amëxwër aň...» Ga banëbi yëdand bela ßën rexën bani mondako gayik ßën ðek wă bax mëne Şañ Batis alawënel ar Kaxanu ebaxo. ³³ Ata yaka këno: «Biyi ami nang ex na.» Aňo re ko Yesu: «Wëno bëte amun pel na ba gë or gapak or fe këme rixënënd beño.»

12

End apënëtal and bëyan bëxejax eň

¹ Ga xucak eňo, Yesu ga këbi sëyali gë ßapënëtal bëlëngw ßër Bëşëwif ßën, ko rend: «Mondako ri baxo ala ar gë andëða and reseň. Ga xece in jey andëða and reseň aň, nac ko gër aparëfac ambëxw and eni karaxënënd omen od reseň ok do ri ko bëte egaw̃ ed oşën. And sebënan këbi bëyan eni cetërend gë mëň reseň in and kë sëg aň, ye ko kwël ðamana angol and caw. ² Amëd and kë sëgëdërand reseň aň, lawënegu këno ariyenin abat gër bëyan bëjo eno yël oşet orexëm ol gër er rëw̃ bax gër andëða and reseň. ³ Barikan ga sëra këno bëyan ßën, şëwëra këno xali do şëñëta këno taxan. ⁴ Lawënegu këno ariyenin axinëm. Sam ga ßatëgu ko, fëmëra këno, şirëra këno gë otebën sebën këm. Ga wăy këno, ßaka ko bëte taxan. ⁵ Lawënegu këno bëte asasën, law̃ këno. Mondako bëtëraw bani bëriyenin bëranjëm.

Barikan, bëŷan bën rixëra kënëbi: bëjo axëm xali exo tēkwaya; bëjo bëte alaw̃ momonaw̃. ⁶ Asëniw̃ arexëm ar pëlot gër yomb irexëm an fo bayi baŋo Axwën andëda an. Ata law̃en këŋo ngwa ga yëla ko mēne bëŷan bën afëb këno fëb. ⁷ Barikan, caw fo bayiw baxo ga watëgu këno. Ga w̃acër këni, re ko abat: “Yo ajo ex ngëŋ ar kë bëteli andëda an. Daw̃enëŋone efo bayixën andëŋ aŋ.” ⁸ Bëŷan bën ga sëra këno na, law̃ këno, do lap këni eman eŋ wëgërëxe yabët kece ir andëda and reseŋ in.

⁹ «Awa mondake yëla kën ko ri axwën andëda and reseŋ an? Ax gi ex na nde ata ko yow ebi daw̃ëra bëŷan bëjo do andëda and reseŋ aŋ ebi tebënan bëšëxen? ¹⁰ Wën elod an pën ex na nde Oñëgw Omënëk od rek: “Ekaŷ ed ŷus bani bëbay el bakan këni xali ri këni ekëla ed aciw̃ el✠.” ¹¹ Gër Axwën xaniwëk eŋo do gër bangës bandëbi ešaraxik ex.» ¹² Ata ga wël këni eŋo, bëlëngw bër Bëšëwif bën këni šaland eno tëra Yesu ga fëni këbi mēne bën babi rend gë apënëtal aŋo. Barikan ga yëda kënëbi amëxwër aŋ seb këno na, do kwël šapër këni.

End šagale eŋ

¹³ Ga xucak eŋo, bëlëngw bër Bëšëwif bën law̃en kënëbi Ofariŋeŋ do gë od Erod eni tëyi eno yifa Yesu exo yeyan er këno cëndënaxen. ¹⁴ Ga ŷat këni, re këni: «Asëyali, anang nang këmi mēne wëj ar dal hi këy. Šenene fo këyëbi sëyalind bela bën end Kaxanu eŋ. Wëj ala ayo yëdand na, ay nëkonënd na noŷo ki baxëtënd. Awa gërëgako, pelëlëbo ngwa ba aŷap nde ŷapëk šagale ir Sesar in. Mi medënd nde ba mi teb emed el nde?» ¹⁵ Ga wata ko Yesu mēne bëŷëŋënaxen bër kë labayand hi këni, yaka këbi: «Ineŷa kën šaland ene cëndën? Mëlanëgune tan atama and kodï me nëkon.» ¹⁶ Fëxwën këno atama amat. Ga xana ko, Yesu wëka këbi amëxwër aŋ: «Dëxas ir noŷo wa ex gër atama aŋo?» Yaka këni: «Ir Sesar.» «Do oŷac ol cëŋ?» Yaka këni bëte: «Orexëm ex!» ¹⁷ Aŋo re ko: «Mašino Sesar er xwën ko in do Kaxanu erexëm in.» Ata ang yaka baxo ak, Ofariŋeŋ ok do gë od Erod šarandëra këbi xali.

End ekani ed gër ecës eŋ

¹⁸ Ata ŷatëgu këni Bëšëwif bër kënëbi w̃acënd Osaduseŋ. Bën bax rend mēne ekani ed gër ecës ax gi ex na. Ga sëka këno Yesu, re këni: ¹⁹ «Asëyali, baxëtël apela and yëgwën këbo Moyis aŋ: “Asošan ar këŋo sebëta alindaŷ gë itox këm an, abinëm dëngileŋo asoxari an eno cotënaxen obaš ar šësëk an✠.” ²⁰ Xarak, ocambenjar ocongoki ebaxëna aminëmëra. Iŷanar in yër ko, šës ko. Sebëta këŋo alindaŷ obaš këm. ²¹ Ata šambenjar ixinëm in bëteli këŋo asoxari an. Mëŋ bëte šës ko. Sebëta këŋo obaš këm. Mondako fo bax end šambenjar isasën eŋ. ²² Šësëra këni bën bëcongëbëxi bën dek xali gabatak aŋo cotën ex na obaš asoxari ajo. Ata asoxari an šës ko mëŋ bëte. ²³ Awa yatir ekani ed bëšësëk cëŋ, alindaŷ ar noŷo w̃a ko hi asoxari ajo gayikako ocambenjar ocongoki oko aŷër yër bano?» ²⁴ Ata yaka këbi Yesu: «Ado wën, edif ed lif kën el nde. Aŋun pën ex na nde er rek Oñëgw Omënëk in. Bëte an nang ex na panga ind Kaxanu in? ²⁵ Enimin, amëd and këni xanira bela gër ecës aŋ, eñër ax bo na. Asošan aŋo cala na asoxari, bëte asoxari aŋo ñandi na asošan. Er këni hi bela bën ang omeleka od yaŋ gër orën fo. ²⁶ End mēne bëšësëk bën axani këni xanind gër ecës eŋ, wën an pën ex na nde gër akayëta and yëgw ko Moyis er fel baŋo Kaxanu yatir šanayaxën baŋo gër acëc and gë xocux in? Ax gi ex na nde mondako

re baxo: “Wëno ex Kaxanu ar yata këbi Abëraxam, Isak do gë Yakob an.”
²⁷ Kaxanu, Kaxanu ir bëbëngw exo, mëñ ani terënd na gë bëšësëk. Ata wën Osaduseñ ok mbañ lif këñ gër eño.»

End bapela banëngw eñ

²⁸ Ašalen ar Bëšëwif wëleli baxëna ecampëre elo. Ga wat ko mëne Yesu šenene yaka këbi Osaduseñ ok, sëka këño, wëka ko: «Pelële ngwa gër bapela band Moyis, and fe ex anëngw añ?» ²⁹ Yesu yaka këño: «And rek: “Baxëtël wëj ar enëng end Isërayel an, Kaxanu, Axwën arebi an, gabat fo hi ko Axwën.

³⁰ Njanëlo Kaxanu, Axwën arey an,
 Dek gë yomb irey ak, gë enjëw endey ak,
 Dek gë panga indey ak, gë aniyän andey ak.”

³¹ «Baxëtël and bëtëguk añ: “Balindëlexi end ala ašandax eñ, ang ki balënd end gaf irey ak.” Ata apela akuca ex na baki baño.» ³² Ata re ko ašalen an: «Asëyali, dal reya këy mëne Kaxanu ibat fo ex, išëxe ax gi ex na. ³³ Ala kala njanëlo Kaxanu gë dek yomb irexëm ak, gë anjëlän andexëm ak, gë ojañ odexëm ak. Bëte balindëlexi end ašandañ eñ ang ki balënd end gaf irexëm ak. Edi ed mondako el xucak dek ocafaxa od momëlën ok do gë ocëxen ok.» ³⁴ Yesu ga wat ko mëne šenene yaka baño ašalen an fel këño: «Wëj ata dam gër owun or Kaxanu hi këy.» Barikan elod yatijo, gabatak abax yëxw na eño mëka yëy.

End Afexën eñ

³⁵ Akey amat, Yesu ga këbi sëyalira gër Aciw and Kaxanu, wëka këbi bër baño baxëtënd bën: «Mondake këni rexënënd bëšalen bën mëne Afexën an, ejiw ed emun Dafid exo? ³⁶ Xarak, Dafid mëñ dëñ are baxo rend, ga yëm ko gë Angoc Amënëk añ:

“Axwën an fel këño Axwën aram an,
 yow ey ñëpa ro gand liw iram,
 xali mi korën bër šus ki bën eyëbi bëñaxën.”

³⁷ «Nëkoyin mëne Dafid mëñ dëñ Axwën këño wacënd. Mondake cëñ hi ko ejiw?» Ata amëxwër añ këno baxëtënd gë onënga fo.

End bëšalen eñ

³⁸ Yesu ga këbi sëyali bëte ko rend: «Titinaliyindënëbi bëšalen bën. Monëgan këbi nënganënd eni yexërand gë bocud bond gëšëc boñ, do bela bën enëbi cëmarand gër bapedëraya. ³⁹ Moñan ñan këni bañëpara band gër lëngw bañ lëf gër baciw bacaleya do band gër ed kë hi ñambëran bañ. ⁴⁰ Bën xali gër bëciw bëndebën kënebi lexëxënd bësoxari bësebëta sebëta bën. Xarak, bën watak cale ind ašak ašak in enëbi cëkwaxënënd bela bën. Mëñ ex kiti indebën in gë pit fo kë yëka.»

End oyël or Kaxanu eñ

⁴¹ Ga yëpa ko Yesu ler gër akwëtaya and oyël or Kaxanu, këbi nëkonënd bela bën ga këni xwët kodï in. Wat këbi bër gë napul bëränjëm ga këni xwët kodï ir bon. ⁴² Hatëgu ko na asoxari axayëñaxik, asebëta-sebëta. Ata xwët ko bëtama bëki bënd ax tək bana ado biye ibat. ⁴³ Ata Yesu wac këbi bësefan bërexëm bën do re ko: «Dal in këmun felënd, er xwët ko asoxari axayëñaxik asebëta sebëta ajo gër akwëtaya and oyël in nëmëcak er wëlaraw këni dek bela bëjo in. ⁴⁴ Gayikwa bela bëšëxe bën ga yëmb këbi acota wëlxënëgu këni er xwët këni in, barikan asoxari ajo dek acota andexëm añ, do gë er ko yambënd exo diyaxënënd in wëlagu ko.»

13

End eyëcar ed Aciw̃ and Kaxanu enj

¹ Ata Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni şanënd yangana ir Aciw̃ and Kaxanu in. Aņo re ko asëfan abat: «Asëyali nëkonël bameņ band bongaỹ baņ ang yëlëra këni ak, monje yek de!» ² Yaka këņo: «Wat këy nde bameņ band bongaỹ baņo, ado gë ekaỹ gebatak ax bayi na eyëlëtërëxe, dek kë yëcar!» ³ And ĩat këni gër etënd ed gë bañarëka aņ, Yesu yëpa ko paß gë Aciw̃ and Kaxanu aņ. Ata Piyer, gë Şak, gë Şaņ do gë Andëre, bën bësëfan bër bayi bax na gë mëņ bën w̃ëka këno: ⁴ «Pelëlëbo wa nand fe kë yëcar Aciw̃ and Kaxanu aņ? Bëte amatinali and fe kë ĩatëgu mi nangaxën mëne ekwët ed beỹ dek el ĩatëguk?» ⁵ Yesu yaka këbi: «Wën titinayin, ala këreņun yifad na. ⁶ Bëranjëm kë yana ex yowërawënd gë oıac oram ol, do eni dend: “Wëno ex Afexën an!” do enëbi nambeli bela bëranjëm. ⁷ Angëmëne në ewëlëran end olandër gër owar or caw do en wëlënd bongëbër bond olandër gër ed lëg kën, këreņun yëburad na gayik betëm bendako rako beņ afo ex ņatëgu. Bari ax gi na pere ekwët ed ngwën el. ⁸ Asakërëra këbi yana ebi takërërand bela bën, gë enëng gë enëng, gë ebar gë ebar. Bëte obebët odëmar arëg kë yana ex dëgënd ebar el do bela bën aşësëra këni yana eni cësërand enjo enj. Aşana fo kë yana mondako toro in ang toro ind asoxari ar yānar këni orëw ak.

⁹ «Wën kapinayin gayik alëxw kënun yana enun dëxwënd gër kiti në end oıac oram. Axëmëra kënun yana enun këmërand gër baciw̃ bacaleya në end oıac oram. Awëlara kënun yana enun mëlarand gër bëlëngw do gër bemun betëm en deyaraxënënd endam enj. ¹⁰ Atëfëtan aņ afo ex gi pere mopemëra gër bela dek, gë enëng gë enëng. ¹¹ Nand kënun wëlënd enun dëxwëx gër kiti na, këren dendërand na ang kën yakad ak. Yeyanindën er kën yëlënd amëd aņo in gayik Angoc Amënëk aņ këņun yana enun yëlënd. ¹² Bëte alëxwër këni yana eni dëxwërend bela bën gër ecës në end oıac oram: abat eņo dëxw imaỹe ind acël amat gë mëņ in, ajo eņo dëxw itox indexëm in. Bëte obaş ol awereli kënebi yana enëbi merelind bëxarëk bërebën bën xali enëbi daw̃ në end oıac oram. ¹³ Aşus kënun şus dek bela bën në end oıac oram. Barikan ar kë xemëna xali yatir kë xwët endexëm an, afex ko fex. ¹⁴ And kën wat ga şanayaw ko Awëndëran aşaraxik aņ gër ed bayik ax ņap ex na, ar kë fënënd an pënileņo aye er re këme in. Ata ar këņo sëk eņo gër ebar ed Yude an, gërëlexo end osënd enj. ¹⁵ Ar këņo sëk eņo yaņ në ejur ed këbe an, gërëlexo. Kërexo pedanëd na yey lëf. ¹⁶ Bëte ar këņo sëk eņo gër osënga an, gërëlexo. Kërexo bakanëd na gër iciw̃ acud atëm andexëm aņ. ¹⁷ Mbaņ këni soro bësoxari bër gë bacël bën do gë bër gë bëtox bënd në oyer beņ. ¹⁸ Karayino Kaxanu kërex ņatëgu na toro ino amëd and gë ayem aņ. ¹⁹ Bakey baņo, bakey band toro itëm ex. Elod ga ri ko Kaxanu ngwën in ala ax wat na toro indako rako in, bëte toro indako rako din ax gi na. ²⁰ Kido Axwën an axo başëta bana bakey band toro baņo, ala gabatak ax pex dona. Barikan abaşëta başëta ko në end bela bër yata këbi, në end bër fit këbi gër ebar ro. ²¹ Awa angëmëne ala exo canayaw do exo dend mëne mëņ ex afexën an, wën këren mad na! Bëte ala exo canayaw exo dend fën exo afexën an, wën këreno kwëtaf na! ²² Moñëmb këni yëmb bëfexën bënëgwëş bën. Bëte moñëmb këni yëmb bëlawënel bënëgwëş bër kë şanayaw bën. Ari këni yana eni dind becarax, gë bërëcaxik enëbi nambelixën bela bën. Ata xali gë bër yata këbi Kaxanu ak, nambelidonëbi kido awënd wënd bax. ²³ Awa wën titinayin ga nangën këmun ako gana-gana fo dek beņo. ²⁴ Gë

bakey band toro baŋo, wur in ðek kē ŝamēdan. Eñan eŋ ax yat na, bēte facaw̃ in ax peš na. ²⁵ Ował oŋ axwēcētara kē ŷana ex kwēcētarawēnd, ðek bebēr gē panga gēr orēn bēn kē sēngērēbētaraw. ²⁶ Amēd aŋo kēne watēgu wēno Asēñiŵ ar ala an ga kēme ŝēlaw gē baŋar baŋ, gē panga itēm do gē ðek enjaran endam eŋ. ²⁷ Ata mēni ðawēn omeleka odam ok eni ye: oko apēn-eñan, oko acēla-eñan, oko ambataš, oko ambētēb. Mondako kēne bārēnēgu ðek bela bēr yata kēmēni bēn elod gēr ed sēlēk ebar, do gēr ed sēlēk orēn.

²⁸ «Er kēmūn sēyalind ijo, pēnileŋun gē apēnētal and andan aŋ. And kē ŝosēnd ofīni aŋ do and kē nētēnd opat aŋ, wēn anang kē nangēnd mēne ecaša el ðam ex. ²⁹ Awa andamat fo ex, sam en watēnd betēm bend fel kēmūn beŋo ga kē űatēgu, nangin mēne ðam ex me bakaw wēno Asēñiŵ ar ala an. Anēka sēkaw kēme xali gēr ebēt. ³⁰ Dal in kēmūn felēnd, wēn an nemira na pere ex ŋataxēnēgu ðek beŋo. ³¹ Orēn ol ašapēr kē šapēr do ebar el ayēcar kē yēcar. Barikan eyeyan edam el din ir din kē bayi.

³² «Akey aŋ do gē apēxēd and kē űatēgu beŋo aŋ, Faba gabat nangēk. Omeleka od yaŋ gēr orēn ok ani nang ex na, bēte wēno Asēñiŵ ar ala an ame nang ex na. ³³ Mēŋ ex wēn titinayin, perēnayin do en calend gayikako an nang ex na niŷe kē hi beŋo. ³⁴ Er kē hi ang endey end ala seš kēbi bēriyenin bēn gēr iciŵ indexēm fo. Ga ye ko kwēl ðamana angol and caw. Ala kala sebēnan kēŋo or gapak or ko ŷana exo diyenixēnēnd, do fel kēŋo anēkona ar ebēt an kērexo nambinand na. ³⁵ Kēren nambinand na gayikako an nang ex na nand ko bakaw axwēn iciŵ na: bamat exo ŋatēgu genēka, bamat emēð ekarēk el, bamat and kēni yatand ošare aŋ, bamat gēbēr. ³⁶ Mēŋ ex kemēnayin kēdi kēmūn fēnga ga rašera kēŋun and kēme űatēgu amēd and bayik an yēla bana aŋ. ³⁷ Er fel kēmūn ijo, bela ðek kēmēni felēnd: Perēnayin!»

14

End eðaw̃ ed Yesu eŋ

¹ Bakey baki fo bayi bax ebi ŋat Bēšēwif bēn Ofēna or Apexa ol, do gē or mburu ind gē lewir kēm ol. Ata bēšadaxan bēlēngw bēn, gē bēšalen bēn, kēni ŝaland osit or eno tēraxēn Yesu ol do eno ðaw̃axēn. ² Are bani rend: «Kērenēŋo tēraye na ðe yatir ofēna kēdi kē wonjo do enēbo mereli bela bēn.»

End ŝēlakun ir angiri eŋ

³ Amēd aŋo hi baxo Yesu gēr ingol ind Betani, gēr iciŵ ind Simoŋ, ar gē ameŷ an. Ayambēra baxo yambērand lēf ga lilēgu ko asoxari. Ŝēlakun ir ekaŷ ed alēbatēr ir gē angiri lēkayaw baxo. Angiri ijo gē opētēfēt od atēx and kēni wācēnd nar bar bani do xem bax mbaŋ akanji aŋ. Asoxari ajo, ga fodēt ko na ŝēlakun in, xoš kēŋo Yesu gē angiri in gēr gaf. ⁴ Ata xoŷēn kēno bērēmar do kēni nēkēnēkarēnd: «Ineŵa nēxenaxēn ko angiri ijo? ⁵ Axor xor doxo exo pan angiri ijo batama okeme otas ašand do kodī in ebi yēlēra bēxaŷēnaxik bēn.» Mondako bano renarand asoxari an. ⁶ Barikan Yesu re ko: «Wēn tebino ðe. Ineŵa kēno hēbandēraxēnēnd? An nang ex na nde enjekax rin ke? ⁷ Gayikako din gē bēxaŷēnaxik bēn hi kēn axor kēn xor enēbi din enjekax nand kēŋun ŷandi yo, bari wēno ame bayi na din gē wēn. ⁸ Er xor ko exe din in ri ko. Gana gana fo xoš ko angiri in gēr eman endam ðamana ene mēxwētaxēn gēr ŷeg. ⁹ Dal in kēmūn felēnd, gēr ed kēni femēra yo bela Atēfētan andam aŋ gēr ngwēn ro, areya kēni

ÿana eni deyand bête er rin ke asoxari ajo in. Mondako këno ÿana eno kwitaxënënd.»

End njifa ind Yuda enj

¹⁰ Yuda Isëkariyot, asëfan ar Yesu hi baxo, ang hi bani bësëfan epëxw gë bëxi ak. Mëñ ye bax gër bësëfaxan bëlëngw wëlërëgu këni ang këbi rëca eno tëraxën Yesu ak. ¹¹ Ado gë onënga fo baxët bano do fëna bani mëne kodï këno yël. Elod amëd aņo baxo şaland Yuda nand kë ÿap ebi tëran Yesu na.

End ecemar emënëk enj

¹² Yatijo bax akey añanar and bani yambënd Bësëwif mburu ind gë lewir këm aņ. Bête yatijo fo banëbi ñaşënd opeÿ od şadaxa ir Apexa ok. Bësëfan bën wëka këno Yesu: «Feye wa ÿandi ki ey yambëra ecemar ed Ofëna or apexa el? Pelëlëbo mëñ këmi ye mi cemërax?» ¹³ Na lawën këbi bësëfan bëxi, re ko: «Yeyin gër angol. Ata këno sëk asoşan ar lëbinak epeya ed gë men, tëfayino. ¹⁴ Gër ed ko lil, wën bête dïlidën eno pel axwën iciw an mëne wëno Asëyali arewën an wëkak: “Feye ex wa aciw and gër ed këmi yambëra ecemar ed Ofëna or apexa el wëno gë bësëfan bëram aņ?” ¹⁵ Ata këñun wasin aciw and yaņ gër ed xwëtëra ko beÿ dek. Fën kë şemërax ecemar ed Ofëna or apexa el.» ¹⁶ Ga ye këni bësëfan bëxi bëjo ñat këni gër angol. Sëkëx këni beÿ bën ang fel babi ak do şemërax këni ed Ofëna or apexa el.

¹⁷ Apenëka aņ, Yesu gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ñatëgu këni na. ¹⁸ Ga ÿëpara këni eni yambëra, Yesu re ko: «Dal in këmun felënd, gër ed këne yambërande ro dëñ hi ko ar enga endewën ar ke lëxw an.» ¹⁹ Ga şaminara këni bësëfan bën, këno wëkand abat abat: «Wëno nde ex?» ²⁰ Yaka këbi: «Ang hi kën epëxw gë bëxi ak, ar kë xacand në edëyamb edebat gë wëno hi ko. ²¹ Dal ex wëno Asëñiŵ ar ala an asës këme şës ang ÿëgw këni endam ak. Barikan, eñëñenax etëm këņo hi ar ke lëxw an. Er saxëdoņo mëñ këreno dëw don.»

²² And bani yambërand aņ, Yesu wëd ko aton and mburu, şëkwa këņo Kaxanu do hëbëndër ko. Ga yël këbi bësëfan bën, re ko: «Cetërin mburu iņo, eman endam enj ex!» ²³ Wëd ko bête andëmba and gë ngoy aņ, ga şëkwa këņo Kaxanu yël këbi do yëlar këni bën dek. ²⁴ Aņo re ko: «Ngoy ind şëb kën iņo ex, oşat oram oņ! Oşat oņo kë şar eni cotaxën bëla bëranjëm eter ed din gë Kaxanu el. ²⁵ Dal in këmun felënd, doro këme feland ngoy iņ xali yatir këme şëb ingaşax iņ gër owun or Kaxanu.»

²⁶ Yesu gë bësëfan bën, ga ÿëwëra këni na od Calemoñëw ok, ye këni kwël gër etënd ed gë bañarëka. ²⁷ Ata re ko Yesu: «Wën dek kë şapër ene teb gabat, ang ÿëgw ko alawënel ak: “And këno law axadac aņ, oyel ol eni capër*.” ²⁸ Barikan and këme xani gër ecës aņ, gër ebar ed Galile këme yed mun cënix.» ²⁹ Ata re ko Piyer: «Ado eni capër bëjo dek wëno ami teb na!» ³⁰ Yesu yaka këņo: «Dal in këmi felënd doro gëmëd damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas.» ³¹ Barikan Piyer re ko bête: «Ado ex gido alaw këni law gë wëno ak kënebo law, din ami yaxëta na.» Ata soşanara këni bësëfan bën dek mondako.

End gër Getësemani enj

³² Ga ñat këni gër ed bani wacënd Getësemani, Yesu fel këbi bësëfan bërexëm bën: «Cëniyine ro me nacëta me calew!» ³³ Wac këbi Piyer, gë Şak do gë Şaņ eno dāņëta. Ga hi këņo ñar eman enj, lëbëk anjiÿ atëm gër

* 14:27 14.27 Sakari 13.7

emëkw edexëm. ³⁴ Fel këbi bësëfan bën: «Yomb iram in şaminak, ecës fo bayi ke. Cëniyine ro, barikan kërejun daş na de!» ³⁵ And nacëta ko aņ, foxi ko. Rën ko eyiŷ el nêş gër ebar do ko şalend. Ga këņo xara Kaxanu, eņo pangacën apëxëd and toro aņo kido awënd wëndëk. ³⁶ Ga ko şale, ko rend: «Faba, wëj xorëk ey di beŷ dek, pangacënële toro ind kërexe wëcan iņo. Barikan dil de ang ŷandi ki wëj ak, ax gi ex na ang ŷandi ke wëno ak.» ³⁷ Ga baka ko gër ed sebëgu babi Piyer, gë Şak do gë Şaņ, sëk këbi ga këbi raş. Re këņo Piyer: «Oko Simon, nê edaş exi de. Apëxëd amat and riw këme aņo nde wëj ay kor ex na exi per? ³⁸ Perënayin en calexën këdi këņun nanëta. Ala an gër onden këno ŷandind exo di er ŷapan këņo Kaxanu in. Bari nê end oņandi od eman na ko sëkwanaxënënd.» ³⁹ Ga nacëta ko gacëxe Yesu ko şalexënd ang şale baxo aņanar ak. ⁴⁰ Bakaw ko akinëm, sëk këbi gaşëxe Piyer gë boşandaŷ ga këni xond, eni këwëtayin dëņ bani sëkwaxënënd. Ga nëngëtara këni, ani nang bana mondake këno yaka Yesu. ⁴¹ And bakaw ko atasën aņ, re ko: «Wën daşëraralenun, do teyëtayin. Dek ex! Anëka ģatëguk apëxëd and këne sëra wëno Asëniŷ ar ala aņ do ene dëxw gër otaxan od bëwëndëran. ⁴² Kaniyin ene yeye! Asoşan ar ke lëxw an nê etëkaw exe!»

End etëra ed Yesu eņ

⁴³ Nê yeyan bayi baxo Yesu ga ģatëgu ko Yuda, asëfan arexëm abat ang ebani epëxw gë bëxi ak. Mëņ lëngweliw babi amëxwër and bër wëlaraw bax: bëjo oduxuma, bëjo okwëlekwële. Bëşadaxan bëlëngw bën, gë bëşalen bën, do gë bëxarëk bër Bëşëwif bën lawënëgu babi eno tëra Yesu. ⁴⁴ Ar baņo lëxwënd an nanganëme ijo fel babi: «Ar këmo wëga an, mëņ ex, tërayino eno mëla do eno dëkayax aye.» ⁴⁵ Ataņ ga ģatëgu ko gër Yesu, Yuda re ko: «Asëyali, ata wëga këņo.» ⁴⁶ Bër lëngwëneņu babi bën wëlën këno Yesu, sëra bën. ⁴⁷ Ata asëfan abat regëgu ko duxuma, saw ko bad anëf and xadëp ir aşadaxan alëngw aņ. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Wëno arek nde hi këme er yow kën ene tëra gë oduxuma do gë okwëlekwële? ⁴⁹ Key yo key ga bane xetand wa do bamun sëyalirand gër yangana ir Aciŷ and Kaxanu, bari ane tëra bana. Barikan gërëgako anëka kën ģatand er rek Oņëgw Omënëk in.» ⁵⁰ Ata bësëfan bën dek şapëran këno Yesu do hërëra këni. ⁵¹ Şambenjar baņo sëfand Yesu, ga şëraya ko gë anjëm fo. Ga sëra këno, ⁵² nëyëtëra ko, sebën këbi anjëm aņ and şëraya baxo aņ, hër ko tëb gë eman eņ.

End Yesu do gë bëxiti eņ

⁵³ Bër sëra baņo Yesu bën wëla këno gër iciŷ ind aşadaxan alëngw, gër ed barëreņu bani dek bëşadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bër Bëşëwif bën do gë bëşalen bën. ⁵⁴ Ata Piyer këbi sëfand nacët ako xali ģat ko lëf gër yangana ir aşadaxan alëngw. Ga ŷëpa këni gë bënëkona bën, ko yesand xodux ol. ⁵⁵ Bëşadaxan bëlëngw bën, gë Amara and bëxarëk bër Bëşëwif aņ dek bani şaland amëd aņo osede or këno nagaşanaxën Yesu exo gixën ar edaŷ; bari ŷoweŷ abani şot na. ⁵⁶ Gayikwa bëranjëm bax reyand osede or ebax enëgwëş or këno nëpaxën Yesu. Barikan anëgwëşëtëndër bani nëgwëşëtërend. ⁵⁷ Bërëmar and këni xani aņ eni dend: ⁵⁸ «Biyi awël wël këmo ga ko re: “Wëno ayam këme yam Aciŷ and Kaxanu aņ, do and kë ri bakey batas aņ me kanin acëxen, and ani bayi na bela”.» ⁵⁹ Bëte gër endey eņo dëņ, anëgwëşëtëndër bani nëgwëşëtërend osede orebën ol. ⁶⁰ Ata xani ko aşadaxan alëngw an, xwëşa ko mërëxand gër Amara do wëka këņo Yesu: «Ba ŷoweŷ ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde ang

këni nagaşandërand ak?» ⁶¹ Yesu xor ko yem. Aşadaxan alëngw an wëka këno gaşëxe: «Ba wëj nde ex Afexën an, Asëniw ar Kaxanu ir këmo şalend biyi an?» ⁶² Aņo yaka ko Yesu: «Iyo, ata go dëj ex. Wën awat këne wat wëno Asëniw ar ala an ga yëpa këme gand liw ir Ar gë panga dek an. Bëte awat këne wat ga këme şelaw gë banar band gër orën ban.» ⁶³ Ga logën këno na, aşadaxan alëngw an hësëra ko banjëm bandexëm ban do ko rend: «Otede nde bayik na enëbe wële?» ⁶⁴ Awël wël kën ang şir këno Kaxanu ak. End fe wëndan këņun?» Ata bën dek nöp këno do këni rend mëne Yesu ar edaw ex. ⁶⁵ Ata bërëmar kwël na fo yana këni motëpan Yesu. Bëjo eno kap gë anjëm gër dëxas eno bëņaxën. And këno wëj an, eno mëka: «Cakil ba noyö wëj ki!» And fim këno gand bënëkona bër Aciw and Kaxanu an xanax këno gë bacënen.

End eyaxëta ed Piyer eņ

⁶⁶ Amëd aņo Piyer, gër ed yëpa baxo bayi baxo gëd gër yangana ir aşadaxan alëngw. Yow ko endënaw end bax riyenind na. ⁶⁷ Wat këno Piyer ga ko yesa, nëkon këno aye gër dëxas, re ko: «Wëj bëte enga emat hi kën gë Yesu Ibënasaret.» ⁶⁸ Ata Piyer ga ko yax ko rend: «Wëno ado ame nang ex na, axe pëni ex na dëj er këy rend in.» Ga yaka ko mondako kwël şan ko, do ye ko gër yangana ir lëf. Ata amëd aņo yata ko ecare el. ⁶⁹ Endënaw eņ ga wat këno gaşëxe këbi felënd bër hi bax na bën: «Ajo ar enga emat gë Yesu exo.» Piyer yax ko gaşëxe. ⁷⁰ Ga nëkak təkër, bër wël banjo endënaw bën re këno bëte Piyer: «Dal ex, wëj ar enga eņo hi këy gayikako Abëgalile hi këy!» ⁷¹ Aņo yaşar ko mo njaşar Piyer: «Angëmëne anang nang këmo ala ajo, corëlexe Kaxanu.» ⁷² Ataņ ecare el yata ko akinëm, Piyer xwita ko ang fel banjo Yesu ak: «Damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas!» Ata ga şan ko na, ko sesëxënd.

15

End Yesu do gë Pilat eņ

¹ Mopëd gëbër, bëşadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bën do gë bëşalen bën yëpaxën këni end Yesu eņ. Amara aņ dek barërëgu bani. Ga xap këno na Yesu, wëla këno eno dëxwëx gër Pilat. ² Ga fiateli këno, Pilat wëka këno Yesu: «Wëj nde ex emun end Bëşëwif eņ?» Yaka ko: «Iyo go dëj ex!» ³ Ata na këno nëgwëşandërand bendanjëm bëşadaxan bëlëngw bën. ⁴ Pilat wëka këno gaşëxe: «Ba yoweş ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde dek bend këni nagaşanënd beņ?» ⁵ Barikan Yesu gematak axo yaka bana. Eņo şaran banjo Pilat.

End edaw ed Yesu eņ

⁶ Ofëna or Apexa kala, Pilat asebët banjo sebëtënd andepëra amat, ar këno yata Bëşëwif an. ⁷ Andepëra hi baxëna and bano wacënd Barabas. Gë boşandaw wëreli banëbi bëlëngw bëliyer bën xali law këno ala, ga wonjok angol aņ. ⁸ Ga ye këni amëxwër and Bëşëwif aņ yaņ gër eyang ed Pilat, wëka këno eņo tebët ar epëra abat ang wëren babi ak. ⁹ Ata wëka këbi Pilat: «Yandi këņun nde motebët emun end Bëşëwif eņ?» ¹⁰ Mama wëka babi mondako ga nang baxo mëne bëşadaxan bëlëngw bën në end oyakëraxi lëxwaxën bano Yesu. ¹¹ Barikan bëşadaxan bëlëngw bën fel kënebi amëxwër aņ eno nëyali Pilat eņo tebët Barabas. ¹² Ata Pilat wëka këbi gaşëxe: «Mondake yandi këņun mo di ar këno rend wën emun end Bëşëwif exo an?» ¹³ Yaka këni şor: «Pikalo! Pikalo!» ¹⁴ Pilat wëka këbi bëte: «Inëwa wën ko?» Aņo xeş këni kaş-kaş: «Pikalo, Pikalo maş në

osëx!»¹⁵ Ga ýandi këno eni ñan endexëm eñ, Pilat sebët këno Barabas. Seb këbi ocoroda ok eno cewëra xali Yesu damana eno mëlaxën gër ed këno fikax.

¹⁶ Ocoroda ok ñonjorëra këno Yesu xali lëf gër yangana ir aciŵ and kiti, do wăcërëgu këni dek engä eñ. ¹⁷ Ga ñud këno ocud ombarax, fug këno odëmbën gër gaf ang ekamote ed emun fo. ¹⁸ Ata ýana këni këno šëmand: Ake wa bayi këy wëj emun end Bëšëwif eñ? ¹⁹ And këno rang gë ošët añ, eno tēpan do eni poxi gër lëngw irexëm eyiŵ el ñëš gër ebar. ²⁰ And fed këbi enarëndëra ed Yesu añ, ñudët këno ocud ombarax oñ. Wăš këno banjëm bandexëm bañ do wëla këno eno pikax gër kërëwa.

End Yesu mopika gër kërëwa eñ

²¹ Ocoroda ok ga këno wëla Yesu, fed këni gë Simon Ibësiren, sëm ir Alekësandër do gë Rufos, ga hiw ko gër ošënga. Ata nëýali këno exo dëbina kërëwa ir Yesu in. ²² Na wëla këno yañ gër itënd ind bani wăcënd Golëgota mëne ngëñ «Itënd ind ang egor». ²³ Yël këno exo ceb ngoy ind bar bani gë bëšan bër këni wăcënd mir bën. Barikan Yesu ñëp ko exo ceb. ²⁴ Ga fika këno gër kërëwa, šetër këni banjëm bandexëm bañ. Wëf ko šoroda ibat and ri këni bëñak añ. ²⁵ Apëxëd anaxën and gëbër añ ñat bax and fika këno Yesu añ. ²⁶ End lawaxën bano eñ ýëgw bani në ingomb gomb do fikali bani yañ gër kërëwa: «Emun end Bëšëwif exo.» ²⁷ Bërek bëxeýax bëxi fika banëbi gë Yesu: abat gand liŵ, ajo gand šame. ²⁸ [Mondako ñata bax er rek Oñëgw Omënëk in: Mërëxand ir bëwendëran xwët bano.] ²⁹ Ata këno širënd Yesu bela bër bax xucarand ler na bën. Sam eni këmëyëtarä eni de: «Xey ax gi ex na nde wëj bax rend ayam këy yam Aciŵ and Kaxanu añ do ey kanin and ri bakey batas añ? ³⁰ Awa doro pexënyal gë andey do pedaw gër kërëwa!» ³¹ Alëš bano lëšënd bën bëte bëšadfaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën do bani rend: «Okö, mëñ ga babi fexën wa bela bën do ko sëkwanënd exo pexënyaya. ³² Awa Kërisët, emun end Isërayel eñ, pedawëlexo gërëgako gër kërëwa, enëño wataxëne do enëño kwëtaxëne!» Ašir bano širënd bëte bërek bër fika banëbi gë mëñ bën.

End ecës ed Yesu eñ

³³ Ga ñatëk eñan eñ keñ gër gaf, šamëdänëk dek ebar el xali šapëxëd batas gë apenëka añ. ³⁴ Amëd ajo xeý ko Yesu: «Eloyi, Eloyi, lama sabatani?» Mëne ngëñ: Kaxanu Axwën aram, Kaxanu Axwën aram, inëwa ýañëtaxën këye? ³⁵ Ga wël këno bër hi bax na bën këni rend: «Baxëtino ga këno wăcënd alawënel Eli.» ³⁶ Ata hërën ko abat er ñalu-ñalu, ýëmb ko gër ngoy inërek, ga fiš ko në ošët, yën ko xali gër etëý ed Yesu exo yušaxën, do ko rend: «Tëfino de ene wate ba Eli ayow ko yow eño pedaliw.» ³⁷ Barikan, ajo xeý ko gašëxe, kwël Yesu xoti ko. ³⁸ Ata anjëm amëgax and bax wëf ind lëngwe ir Aciŵ and Kaxanu in, ñesik cangët elod yañ xali gëf. ³⁹ Alëngw ar ocoroda an, ar xwëša baxo ler gër ed fika këno Yesu an, ga wat ko ang xoti ko ak, re ko: «Enimin, ala ajo Asëñiŵ ar Kaxanu ebaxo!» ⁴⁰ Engä end bësoxari xwëšara bax na nacët ako do këno nëkonënd Yesu. Er ebani: Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak ibeja do gë Yose, do gë Salome. ⁴¹ Bën ex bësoxari bër sëfaw baño Yesu elod gër ebar ed Galile do bano rëcarand. Na fo bani bëte bësoxari bëšëxe bër xaniw bax gër Yerusalem.

End Yesu gër ýëg eñ

⁴² Yatir arajëma, and genëka añ, bani xëñënanand akey and eteyëta añ. ⁴³ Ata ñatëgu ko na, Yosef Ibarimate. Mëñ ar gapak ebaxo gër Amara and

bëlëngw bër Bëšëwif. Ašëni baxo šëninđ bëte owun or Kaxanu ol. Ga xapina ko, ye ko gër Pilat exo mëkaw eņo maš eman end Yesu eņ. ⁴⁴ Pilat šaran këņo xali ga wël ko mëne anëka xor këņo Yesu. Ga wãc këņo alëngw ar ocorođa an, wëka këņo ba elod anëka fo xoti ko. ⁴⁵ Alëngw ar ocorođa an felëra këņo na đek. Ata Pilat wãš këņo Yosef eman end Yesu eņ. ⁴⁶ Yosef yëcëgu ko këpas. Fedali ko eman end Yesu eņ gër ed fika bano. Ga fëlëra këņo gë këpas in, wëxëta këņo lëf në ýeg ir fës bani gër aparëfac ang oxel fo do fëņ ko lilaya in gë angaý atëm. ⁴⁷ Ata Mari Madëlen do gë Mari, nëm ir Šak ibeja do gë Yose këni nëkonënd gër ed wëxwëta këno.

16

End ekani ed gër ecës eņ

¹ And xucak akey and eteyëta aņ, Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak ibeja do gë Salome yëcëgu këni ogu onëngax ond eni košaxën eman end Yesu eņ. ² Yatir oganjar, akey aýanar and loxo aņ, mopëđ gëbër, ñat këni gër ýeg ga kë fënëgu eñan eņ. ³ Ata këni wëkarënd: «Noýo këbo rëxëtën angaý and gër lilaya ir ýeg aņ.» ⁴ Ga rënëta këni, wat këni angaý aņ ga wedítak. ⁵ Lil këni gër ýeg, sèk këno moñëpa gand liw šambenjar ir gë acud apešax. Ata šëg këbi benjëw beņ ga xurik anjiý aņ. ⁶ Ata re ko šambenjar in: «Wën këren yëdara na! Ax gi ex na nde Yesu Ibënasaret, ar fika bano an këno šaland? Anëka xani ko gër ecës, axo bo ex na ro. Nëkoyin wa gër ed xwët bano. ⁷ Barikan yeyin enëbi pelëx bësëfan bërëxëm bën do gë Piyer mëne anëka lëngwa ko gër ebar ed Galile. Fën këno watëx ang fel baņun ak.» ⁸ Ata šan këni, nacëta këni caw ýeg in gë ongër fo, do këbi rëgëneraxënd anjiý aņ. Ga xap këbi anjiý aņ, ala ano pel bana ýoweý.

⁹ [Yesu ga xani ko gër ecës mopëđ gëbër yatir oganjar, akey aýanar and loxo aņ, šanayaxën këņo pere Mari Madëlen, asoxari ar nęcëtën baņo bangoc bañëņëx banjongëbaki an. ¹⁰ Mari Madëlen ye ko ebi pelëx bër enga endexëm bën, gër ed bani renitarand, gër ed bani sesërand. ¹¹ And wël këno ga ko reya mëne Yesu abëngw exo do mëne awat wat këņo aņ, ani ma bana. ¹² Ga xucak eņo, Yesu šanayaxën këbi mëņ dëņ gë ola ošëxe bësëfan bëxi ga këni nëca. ¹³ Ata wërëšëta këni enëbi tëfëtanëx bošandaw, bari bën bëte anëbi kwëta bana. ¹⁴ Ata Yesu šanayaxën këbi bësëfan epëxw gabat bën gër ed bani yambërand. Arexëra rexëra babi mbaņ në end oņëpëģënan odebën eņ, do gë në end emëš endebën eņ, gayik anëbi kwëta bana bër wat baņo ang nëngëta ko bën.

¹⁵ Ata na re ko Yesu: «Yeyin ngwën in đek en pemërand Atëfëtan aņ gër bela đek. ¹⁶ Ar kë wã yo do eno buyi, afex ko fex, bari ar kë ñëp an, axiti këno xiti. ¹⁷ Awa becarax beņo këni ýana eni dind bër kë wã endam bën: Gë owãc oram ol kënëbi ýana enëbi nęcëtënd bangoc bañëņëx baņ, oyeyan oxašax këni ýana eni yeyanënd. ¹⁸ Asëra kënëbi ýana enëbi tërand bandën. Ado eni ceb er ebax ebi đaw in, ýoweý abi gi na. Añëmba kënëbi ýana enëbi ñëmband bësëxwëra bën eni pakaxën.» ¹⁹ Axwën Yesu, ga felëra këbi na mondako, šëg ko kwël yaņ gër orën do ýëpax ko gand liw ir Kaxanu. ²⁰ Bësëfan bën yexëra këni eni pemëra gër ed ex yo. Axwën Yesu ko riyenind gë bën, ata gë becarax bend bani rind beņ babi wãsinënd bela bën mëne đal këni reyand].

Atëfëtan and Yesu ang ÿëgw ko Luk Lilaya in

Akayëta aŋo ro Luk ÿëgwëk. Okëreceŋ od ax gi ex na Bëšëwif ÿëgwën këbi ebi pënixën mëne Yesu ex Afexën ar benëng ðek an. Ga yow baxo Yesu ebi pexën bela bër ex yo baŋo balaxënënd end bëwendëran, gë bësoxari, gë bëxaÿënaxik, do gë bëšëxwëra eŋ. Barikan bëlëngw Bëšëwif bën ababi ÿandi na eno wat Yesu gë bela bër banëbi šus bëjo. Ebi masinaxën mëne alif këni lifënd, Yesu afelëra babi felërand gë bapënëtal. Bëšëwif bën bamëxwër bamëxwër baŋo sëfarand Yesu eni baxët osëyali orexëm ol, do eni wat becarax bend baxo rind beŋ. Ata bëlëngw Bëšëwif bën ÿandi këbi eno ðawë Yesu gayik ayakëraxi babi yakëraxind endexëm eŋ. Mondako lëxw bano gër otaxan od Bërom eno ðawëxën mopika gër kërëwa. Yesu xani ko gër ecës yatir akey atasën, do šanayaxën këbi abëngw bëšëfan bërexëm bën. Fel këbi eni pemërand Atëfëtan aŋ gër ed ex yo gër ngwën ro. Er ex gër akayëta in:

Inewã ÿëgwaxën ko Luk akayëta aŋo: 1.1-4.

End andëwã and Šaŋ Batis do gë andëwã and Yesu eŋ: 1.5-2.52.

End Šaŋ Batis do gë Yesu eŋ: 3.1-4.13.

End andiyen and Yesu gër Galile eŋ: 4.14-9.50.

End ðamana ir Yesu ond gër Yerusalem eŋ: 9.51-19.27.

End toro do gë ecës ed Yesu eŋ: 19.28-23.56.

End ekani ed Yesu gër ecës eŋ: 24.1-53.

Lilaya in

¹ Bëranjëm sëyik eni ñëgw bend Yesu Kërisët beŋ do gë bend xucak gër ndebi ro beŋ ex gixën Atëfëtan amat. ² Bër watelik gë ogës odebën elod gër ÿanar do hi këni bëriyenin bër Eyeyan ed Kaxanu bën nangën këbo beŋo. Bën sebën këbo bend Yesu Kërisët beŋ do gë ðek bebër ri ko gër aniyen andexëm bën ene deyaraxënënde gër bela ang bani reyarand bën ak. ³ Awa wëno bëte, gë obal osëm wëkara këmëni bër nangëk beŋo elod gër ÿanar bën. Ata bebër fel këne bën ÿapan ke mi ñëgwënëli Tewofil, wëj ar gapak an, ey nangaxën mëne ⁴ bebër sëyali këni bën mokuwëta dën ex.

End meleka do gë Sakari eŋ

⁵ Angwën and ebaxo Erod emun end gër ebar ed Yude aŋ, ašadfaxan ebax na ar bano wãcënd Sakari. Gër enga end Abiya ebaxo do alindaŵ Elisabet ebaxo bëte ar andëwëra and Aharon, ašadfaxan alëngw aŋanar an. ⁶ Sakari gë Elisabet bër šenene ebax gër ogës od Kaxanu. Šenene bani sëfënd acariya and Axwën Kaxanu aŋ do gë ðek bapela band re ko aŋap ÿapëk motëf gër aniyen baŋ. ⁷ Barikan gë obaš këm xar bani gayik Elisabet asoxari aboroxok ebaxo.

⁸ Bëšadfaxan bën arëcar bani rëcarënd, gë enga gë enga, edi ed ocaðaxa el gër Aciwë and Kaxanu. Ata akey amat, enga end Sakari bën eŋ bët bani. ⁹ Ang rëp bax gër andiyen and ocaðaxa ak, ašadfaxan abat ebax eno tana gër enga endebën exo ðilaxën lëf gër Aciwë and Axwën Kaxanu exo corëgu ašururu ir xwëšëna bani gë angiri in. Ata sana këno Sakari. ¹⁰ And lil ko aŋ, šëni këno fac amëxwër and Bëšëwif aŋ do këni šalend ga ñatëk apëxëd and ecor ed ašururu ir xwëšëna bani gë angiri aŋ. ¹¹ Ata lëf, meleka ir

Axwën şanaŷaxën këŋo Sakari. Xwëşa ko gand liw̃ ir angëb and bani şoraxënënd aşururu. ¹² Ga fabër këni gë meleka in, Sakari yëdara ko xali xurik, do wëlandëra këŋo mbaŋ. ¹³ Ata re ko meleka in: «Sakari, kërey yëdara na! Cale indey inŋ yakali ki Kaxanu. Alindax Elisabet gë acël ko hi do eŋo dëw̃ lëmëta ir këyo w̃acëd Şaŋ. ¹⁴ Ata lëmëta ijo kë yemën emëkw edey el do exi nëngandëra mbaŋ. Bëte bëranjëm këbi nëngandëra and këno rëw̃ aŋ. ¹⁵ Lëmëta ijo, ala asëm ko hi gër ogës od Axwën Kaxanu. Mëŋ ex, aşëba këŋo şëba ngoy inŋ do gë eşëbëceb ir kë ŷaw̃ënd yo. Ado kwël gër acël and nëm fo ko ŷëm gë Angoc Amënëk aŋ. ¹⁶ Do and ko raf aŋ, mëŋ këbi bakali Bëyisërayel bëranjëm eno kwëta Kaxanu, Axwën arebën an. ¹⁷ Mëŋ ex ar kë lëngwaw an damana exo ŋataxënëgu Axwën an. Kaxanu këŋo yël angoc aŋ do gë panga ind yël baŋo alaw̃ënel Eli inŋ exo bakalixënëgu gër Isërayel angwëlëra and obaş gë bëxarëk bërebën aŋ. Bëte bër gë ow̃ëkw ow̃ëşik bëranjëm këbi wërëşët eni gi bër şenene✧. Ata mondako këbi rëca bulunda ir Isërayel in eni këñënara şenene eno kacaxën Axwën arebën ar kë yowënd an.» ¹⁸ Sakari wëka këŋo meleka in: «Mondake këme nang mëne ahi dëŋ kë hi bebër këye felënd bëjo gayikako wëno gë alindaw̃ën anëka xar këmi?» ¹⁹ Yaka ko meleka in: «Ay nang ex na nde mëne wëno ex Gabëriyel, ar gër enga end omeleka od hik ler gër Kaxanu an? Do mëŋ ga law̃ënëgu ke mi pel enjekax eŋo, wëj ki hëpëgënanënd. ²⁰ Awa ay bayi na gë oniw̃ xali yatir kë hata bebër fel këmi bëjo gayikako aye kwëta ex na.»

²¹ Xarak amëd aŋo fac, Bëşëwif bën dek yëka babi oşën or Sakari ol. Dek nemëran babi ba në end ine ko nëkaxënëgund go lëf gër Aciw̃ and Kaxanu. ²² And şanëgu ko aŋ, sëkwaw ko ebi yeyaneli, ata nang këni mëne ŷëŷ watëgu ko lëf gër Aciw̃ and Kaxanu. Alambacara fo babi lambacarand ga şanëgu ko gë oniw̃ këm. ²³ And faŷ ko bakey band ebax exo diyeni gër Aciw̃ and Kaxanu aŋ, Sakari w̃aŷi ko kwël gër ndebën. ²⁴ Ga nëkanak, alindaw̃ Elisabet hi ko gë acël. Ata ŷaf ko opacaw̃ oco. ²⁵ Er baxo rend: «Dodo anëka yëkwaw ke Axwën Kaxanu. And hatan këŋo aŋ, faŷ ko gër emëkw edexëm exo dëxët aşëfën iram in gër bela.»

End meleka in do gë Mari eŋ

²⁶ Anëka bax opacaw̃ ocongibat elod ga hi ko Elisabet gë acël. Kaxanu law̃ën këŋo meleka ir këno w̃acënd Gabëriyel in gër ebar ed Galile, gër ingol ind Nasaret. ²⁷ Meleka in hata ko në endënaw̃ emeja end nëm baŋo Yosef, şambenjar ir andëwëra and Dafid, ar ebax emun etëm end gër ebar ed Isërayel an. Endënaw̃ emeja eŋo, Mari bano w̃acënd. ²⁸ Ga lil ko meleka in gër ed hi baxo, re ko: «Aşëma şëma këmi wëj ar rin ki oyekax Kaxanu an! Axwën an gë wëj hi ko, wëj ye ki!» ²⁹ And wël ko Mari eyeyan elo aŋ, wëlandëra këŋo do ko yëlarand ba ine w̃acayak ecëmar elo. ³⁰ Ata re ko meleka in: «Kërey yëdara na Mari gayikwa Kaxanu yël ki oyekax orexëm ol. ³¹ Gë acël këy hi do eyo dëw̃ lëmëta. Yëlido ow̃ac or Yesu ol. ³² Lëmëta ijo, Aşëniw̃ ar Kaxanu exo, mëŋ ar hik yaŋ gër orën an. Mondako këno ŷana eno macënd gayik ala asëm ko hi. Ata Axwën Kaxanu, mëŋ këŋo w̃aş añëpara and owun or Dafid, axarëk arexëm aŋ. ³³ Din ir din ko wun gër enëng end Yakob do owun orexëm ol ax kwët na gë ekwët.» ³⁴ Ata Mari yaka këŋo meleka in: «Mondake wa kë hi eŋo gayikako wëno asoşan amo nang ex na?» ³⁵ Aŋo re ko meleka in: «Angoc Amënëk aŋ kë yow gër ndey do panga ind Kaxanu mëŋ ar hik yaŋ gër orën inŋ ki lab. Mëŋ ex,

✧ 1:17 1.17 Malaxi 3.23-24

ar këyo rëw an, Asëniw ar Kaxanu këno ýana eno macënd gayik awënëk exo. ³⁶ Nékoda Elisabet ar nëng irey an, mëñ bête ga hi ko gë acël gë oxar go dëñ. Anëka sëk këño opacaw ocongibat mëñ ar bano rend asoxari aборoxok exo an, ³⁷ gayik gër Kaxanu beý dek wëndëk.» ³⁸ Ata re ko Mari: «Awa gayikako ex, wëno ariyenin ar Axwën Kaxanu hi këme, dilexo ang fel këye ak.» Ata kwël ye ko meleka in.

End Mari gër iciw ind Elisabet eñ

³⁹ Ata kwël gë bakey baño fo, Mari ye ko aýand xali gër ebar ed Yude, në angol and ler në osënd. ⁴⁰ And ñat ko gër iciw ind Sakari bën añ, sëma këño Elisabet. ⁴¹ Elisabet, sam ga wël ko ecëmar ed Mari el, itox ind gër acël andexëm in welëtëra ko onënga ol. Ata Elisabet ýëm ko gë Angoc Amënëk añ. ⁴² Na bacan këño Mari, ko rend:

«Gër bësoxari dek, wëj ye ki!

Asoxari abetak hi këy, wëj ye ki!

Do ar ex gër acël andey an abetak exo, wëj ye ki!

⁴³ Yakayin, nëm ir Axwën aram nëngaw ke, wëno ye ke! ⁴⁴ And wël këme ecëmar edey añ, itox indam in awelëtëra welëtëra ko onënga ol gër acël. ⁴⁵ Nëngandëralexi wëj ar wäk mëne er fel ki Axwën in añata kë ñata.»

⁴⁶ Ata yaka ko Mari:

«Gër yomb iram nëngandëra ke mëñ këmo yasaxënënd Axwën an!

⁴⁷ Iyo gër yomb iram nëngandëra ke end Kaxanu eñ, mëñ Afexën aram an!

⁴⁸ Gayikwa ayëkwa yëkwaw ke wëno ariyenin arexëm an.

Ang këni bëtëraw yo bela bën gër ngwën ro,

Din këne ýana ene macënd asoxari abetak.

⁴⁹ Kaxanu, mëñ ar xorëk beý dek an, rin ke ecaraxik eño.

Owac orexëm ol owënëk ex.

⁵⁰ Do axayënan irexëm in din ir din ex gër bër këño fëbënd.

⁵¹ Panga indexëm in necët ko;

gë panga ino şapëreli këbi bër gë banjëlan band gë ndafënan bën,

⁵² Alat lat këbi bër gapak bën gër bañëpara band owun,

Eni bëtaxën gër owun bërëtoc bën,

⁵³ Bër babi yambën enjo bën lëba këbi gë benjekax beñ xali wëd këni, do awaý wäy këbi taxan bër gë napul bën.

⁵⁴ Biyi Bëyisërayel bën rëca këbo,

Biyi bëriyenin bërexëm bën.

Axwita xwita ko ang këño xayënanënd biyi ak,

⁵⁵ Axwita xwita ko ebo din enjekax eñ,

Ang fel babi bëxarëk bërebi ak,

Ang beya babi enjekax end din Abëraxam gë obaş orexëm ak.»

⁵⁶ Ata ga xucak eño, Mari xeyëra këño në opacaw otas gër iciw ind Elisabet bën damana wäyixën ko gër ndëbën.

End andëwa and Şaň Batis eñ

⁵⁷ Ga ñatëk amëd and orëw añ, Elisabet rëw këño lëmëta. ⁵⁸ Bëraketa bën do gë bërexëm bën ga wël këni mëne Axwën an axayënan dëñ xayënan këño Elisabet, barërëgu këni gër iciw ebi nëngandëra andamat gë mëñ. ⁵⁹ Yatir sëk këño loxo, bakaraw këni bête eno kac lëmëta in. Ata yël këno owac or sëm ol mëne ngëñ Sakari. ⁶⁰ Barikan ga wël ko nëm owac olo, re ko: «Ali ax gi ex na de mondako? Şaň ex owac orexëm

ol!» ⁶¹ Yaka këno: «Ine? Gër nëng irewën ala ano macënd na mondako!»
⁶² Ata lambaca këno sëm ir lëmëta eni nang ba mondake ÿandi baño eño mac. ⁶³ Wasi ko eno mëdënëgu ingomb gomb. Ga xana ko, ÿëgw ko: «Şaş ex oŵac orexëm ol.» Ata na şarandëra këbi đek ang ebani ak. ⁶⁴ Ataŋ lëkwëtak iniŵ ind Sakari iŋ do wëli këño oniŵ ol. Ŷana ko këño şëkwand Kaxanu. ⁶⁵ Ata bëraketa bën đek wëlandëra këbi. Bëte đek bër bax wël endey eño bën wëlandëra këbi ebar ed Yude el đek xali gër osënd. Ata beño fo bani yeyandërand bela bën. ⁶⁶ Đek bër bax wël beño bën, gë emëkw el bani baxëtënd do bani wëkarënd ba ine ko hi itox iño. Enimin panga ind Axwën Kaxanu iŋ gër ola or itox iño ebax.

End oyëkan or Sakari eŋ

⁶⁷ Sakari, sëm ir lëmëta, ga ÿëm ko gë Angoc Amënëk aŋ, ÿana ko ko yeyanënd ang alawënel fo do ko rend:

⁶⁸ «Cëkwaneŋone Axwën an, mëŋ ar ex Kaxanu, Axwën ar bulunda ir Isërayel an,

Ga lawëneliw këbo enimin apexa aŋ.

⁶⁹ Awëlan wëlanëgu këbo apexa aŋ gër ekun ed Dafid, ariyenin arexëm an.

⁷⁰ Eño fëna baxo exo di elod bëniy okeme okeme ang reya këni bëlawënel bëwënek bërexëm ak.

⁷¹ Apexa aŋo këbo racët gër otaxan od bër şus këbo.

Bëte abeya beya baxo mëne aracët këbo racët gër otaxan od bër şus këbo.

⁷² Në emasin ebo ang baño xaŷënanënd bëxarëk bërebi ak,

Bëte në emasin ebo axo kwëya ex na mëne mëŋ dëŋ yata këbo eter emënëk el.

⁷³ Ayaşar yaşar baxo gër axarëk arebi Abëraxam mëne,

⁷⁴ Aracët këbo racët gër toro ind lëxw banëbo bër xoŷër këbo bën do gë anjiŷ këm enëño calende

⁷⁵ gë ola oŵënëk do gë or şenene, ang kë nëka yo bakey bandebi baŋ.

⁷⁶ Do wëj itox iño, alawënel ar Kaxanu këni ÿana eni macënd,

Alawënel ar Kaxanu, mëŋ ar hik yaŋ gër orën an,

Gayik wëj lëngwaliw ki eyo mëxwëtën fëña in Axwën an.

⁷⁷ Wëj këbo ŵasin biyi bër ex bulunda irexëm bën mi nangaxën apexa and gë eteban ed beñëŋenax aŋ.

⁷⁸ Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an, axaŷënan këño xaŷënanënd endebi eŋ. Paş gë axaŷënan ijo këbi űobaxënënd eñan eŋ, đek bela bën.

⁷⁹ Në eyow exo ebi űoba bela bër kë liyand gër ecamëdan bën,

Bela bër ÿëpak gër ed ÿañëk ecës bën.

Në eyow exo ebo dëngweli gër obetak.»

⁸⁰ Ga xucak beño đek, lëmëta in kwël ko rafënd do ko firind gë panga ind Angoc Amënëk iŋ.

Do në er timëriŋ fo baño ÿandind exo gi

Xali ex űatëgu akey and ko şanaya exo pemërand gër bulunda ir Isërayel aŋ.

2

End andëŵa and Yesu eŋ

¹ Ga xucak bakey baño Sesar Ogisët, emun etëm end gër Rom eŋ, re ko enëbi nëgw bela bën gaf gë gaf đek ebar ed xwën baxo el. ² Oñëgw oko, oñanar ok ebax amëd and hi baxo Kurenu, gofërëner in, gër ebar ed Siri. ³ Bela bën đek bani yexërand enëbi nëgw ala kala gër angol and rëw

këno. ⁴ Ata Yosef, ar andëwëra and Dafid an, xani ko gër Nasaret, gër ebar ed Galile do wãyi ko gër ed Yude, gër Betëlexem. ⁵ Gë Mari, enëm edexëm el sëfër bani enëbi ñëgwëx, xarak amëd aŋo Mari gë acël akarëk hi baxo.

⁶ Nand ebani gër Betëlexem na, Mari ŷanar këni orëw ol. ⁷ Ata rëw këŋo lëmëta iŷanar irexëm in, lëf në eciyi. Ga labëra këŋo, ren këŋo në apede gayik anëbi cotën bana në er këni hi lëf gër aciw and bëliyer.

End meleka do gë bëxadac eŋ

⁸ Yatir rëw këno Yesu, bëxadac babi nëkonand na gëmëd oyel orebën ol gër ocënga od gër Betëlexem. ⁹ Ata ŷanayaxën këbi bërëxadët meleka ir Axwën in, do enjaran end Kaxanu eŋ ñobaw këbi. Na yëdara këni xali xurik. ¹⁰ Ata re ko meleka in: «Wën këren yëdara na, Atëfëtan këmun nangënënd! Atëfëtan aŋo, onënga osëm or bela ðek ex. ¹¹ Nangin mëne doru rëw këno, Kërisët, Axwën an. Marayin en ye gër Betëlexem, gër angol and Dafid. ¹² Nanganëme ijo yël këmun: ata këno sëk itox imbarax ga labëra këno do ren këno në apede.» ¹³ Ata omeleka ocëxe ŷoma këno iŷandaw in, bengal bengal, elod yaŋ gër orën. Do ga këno yas Kaxanu këni rend:

¹⁴ «Cëkwanëŋone Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an!

Ga wãsin këbi gër ebar bela bën enjaran endexëm eŋ,

dodo ecede këbi fuŋara wa bela bën,

do eni cotaxën aketëxeta aŋ gër ngwën ro!

Awa betalexëni bër ñan këŋo Kaxanu bën!»

End bëxadac eŋ

¹⁵ And baka këni omeleka yaŋ gër orën aŋ, bëxadac bën felër këni eni ye xali gër Betëlexem, eni watëgu er sëfëtan këbi Axwën in. ¹⁶ Na wãra këni xali gër bëciw. Ga ñat këni, sëk kënebi Mari gë Yosef lëf gër eciyi ga ren këno lëmëta in polo gër apede. ¹⁷ Sam ga wat këno, sëfëtan kënebi ðek bënd felëgu babi meleka beŋ end lëmëta ijo eŋ. ¹⁸ Do ðek bër babi baxëtënd bëxadac bëŋo bën mbaŋ babi ŷaranënd end bani reyand eŋ. ¹⁹ Mari mëŋ, ðek beŋo baxo wëxëtand gër anëf andexëm do baxo yixëtënd gër onden. ²⁰ Ata ga këni baka gër ocënga, bëxadac bën këno ŷëkwand Axwën Kaxanu do këno yasëxënd tar fëña in.

End lëmëta ir gër Aciw and Kaxanu eŋ

²¹ Yatir sëk këŋo loxo, xac këno lëmëta in. Yël këno oŵac or Yesu ol, ang fel babi meleka in eno macëd ak ðamana exo gixën nëm gë acël. ²² And faŷ ko Mari bakey band ebax exo wunëtara baŋ, ang rëp bax gër acariya and Moyis ak, mëŋ gë Yosef wëla këno lëmëta in gër Yerusalem, eno maŷëx oxwën ol Axwën Kaxanu. ²³ Ata mondako sëf bani er yëgw këni gër acariya and Axwën in: «Itox itoŷan iñanar yo, Kaxanu yata këŋo» ²⁴ ŷadaxa ebax eni di ang re ko Axwën Kaxanu gër acariya ak: olëxwëte oxi, hi këni oxwëlëkwël, hi këni obapuŷ.

²⁵ Awa gër angol and Yerusalem, axarëk ebaxëna ar bano wacënd Simewoŋ. Ala ar ŷenene ebaxo do fëb baxo mbaŋ end Kaxanu eŋ. Aŷëni baxo ŷëninnd bëte apexa and enëng end Isërayel aŋ, do yëm baxo gë Angoc Amënëk aŋ. ²⁶ Angoc Amënëk aŋ nangën baŋo mëne axo cës na watërexe Afexën an, ar sana këŋo Axwën Kaxanu an. ²⁷ Yatijo Angoc Amënëk aŋ fangacëgu baŋo gër Aciw and Kaxanu. Na fed këni gë Mari do gë Yosef ga

xwënaw këno lëmëta in, eni di er rek acariya in. ²⁸ Simewoŋ xana këŋo, xwëna këŋo imëd. Ga këŋo šëkwa Kaxanu ko rend:

²⁹ «Dodo Axwën, kanale wëno xadëp irey in, me yeli gë emëkw eyemax ang re bay ak,

³⁰ gayikako gë ßangës ßandam baŋo dëŋ këmo watënd ar wëlanëgu këbo apexa an.

³¹ Apexa aŋo xëñë naw këy eni wat benëng ßend bela ðek,

³² Apexa aŋo ex angoben and këni nangëraxën benëng ßend bela aŋ, Apexa aŋo ex enjaran end Isërayel eŋ, ßulunda irey in.»

³³ Nëm gë sëm ir lëmëta ðek babi šaranënd ga këni wël ang baxo yeyan Simewoŋ end lëmëta irebën ak. ³⁴ Ata Simewoŋ ga šalen këbi na, fel këŋo Mari: «Në end lëmëta irey ijo, bela bëranjëm kë lati. Bëte bëranjëm kë xani gër ßulunda ir Isërayel. Lëmëta irey ijo këbi ŷana ebi nangënënd er ŷandi këŋo exo di Kaxanu in. Awa në eŋo këno šusaxën. ³⁵ Ado wëj dëŋ Mari, ang sënga këni gë duxuma fo ki yambën gër emëkw endexëm eŋ. Do mondako kë futaya ojelan od bela bëranjëm.»

End Ana do gë bëxarëk bër Yesu eŋ

³⁶ Bëte alawënel asoxari hi baxëna ar bano wăcënd Ana. Mëŋ abiw̃ ar Fanuwel ebaxo, gër andëwëra and Aser, do mbaŋ xar baxo. Endënaw̃ emeja fo ßayi baxo ga ŷër këno, do liya bani gë icën indexëm in bëniy bënjongëbëki ðamana sebëtaxën këŋo. ³⁷ Ga lap këŋo icën in, ßayi ko asošan këm xali sëk këŋo bëniy ofëxw ocogosas gë bënax. Abaxo ñawëta na Aciw̃ and Kaxanu aŋ. Er baŋo šalend Kaxanu: baŋo gëmëd, baŋo goyat. Ado ßakey ßandëmar motiw̃i baxo siw̃ind. ³⁸ Gë mëŋ fed bani bëte gë Mari do gë Yosef ga xwëna këno lëmëta in. And wat këbi aŋ, ŷana ko këŋo šëkwand Kaxanu end lëmëta eŋ. Ata kwël na fo ŷana baxo këbi felërand end lëmëta eŋ bër bax šënind apexa and Yerusalem bën.

³⁹ And faŷ këni ðek er ebax eni di aŋ, ang rek acariya and Axwën ak, Yosef gë Mari wăŷi këni gë lëmëta in gër ebar ed Galile, gër Nasaret angol andebën aŋ. ⁴⁰ Ata lëmëta in kwël ko firind do ko ŷëmënd gë orenik ol, do oyekax or Kaxanu ol hik gër ola orexëm.

End Yesu gër Aciw̃ and Kaxanu eŋ

⁴¹ Bëxarëk bër Yesu bën aye bani yend aniy kala yaŋ gër Yerusalem, gër ofëna or apexa. ⁴² And sëk këŋo Yesu bëniy epëxw gë bëki aŋ, sëfër këni gër ofëna gë bëxarëk bërexëm bën ang rëp bax ak. ⁴³ Awa ga xucak ßakey ßand ofëna baŋ, bëxarëk bër Yesu bën këni wăŷind gër Nasaret nangërexë mëne anëka sebëgu këno gër Yerusalem. ⁴⁴ Er yëla bani ba gë bëcandaw̃ bëŋ lëngwa këni. Ye këni ciš ðamana šalaraxën këno gër bërebën do gër bër hi bani enga. ⁴⁵ Ašalara yo ašalara, ano wat ex na. Ata wërëšëta këni xali gër Yerusalem. ⁴⁶ And ñat këni aŋ, šalarax këno bëte okey otas ðamana šananaxën këno lëf gër Aciw̃ and Kaxanu ga ŷëpa ko mërëxand ir bëšalen bër Bëšëwif. Na babi ßaxëtërand do babi wëkarand. ⁴⁷ Dek bër baŋo wëlënd bën babi šaranënd ang baxo yakand gë orenik osëm er këno wëka yo. ⁴⁸ And wat këno aŋ, nëm gë sëm šaran këbi xali. Na wëka këŋo nëm: «Oko asëñiw̃ën, inew̃a rixën këyëbo endako rako eŋ? Nëkoda wëno gë sorix ðek ßu babo gër ocal oday?» ⁴⁹ Ata Yesu yaka ko: «Inew̃a këne šalaxënënd? Wën an nang ex na nde mëne aŷap ŷapëk me gi gër Aciw̃ and Faba?» ⁵⁰ Barikan ga wël këni ang yaka baxo ak, abi pëni bana er baxo rend in. ⁵¹ Ata kwël wăŷi këni gë mëŋ ak gër Nasaret. Yesu mbaŋ fëb babi bëxarëk bërexëm bën. Do Mari mëŋ, ðek beŋo baxo wëxëtand

gër emëkw edexëm. ⁵² Ata Yesu kwël ko firind gë orenik ol, gë oyekax or Kaxanu ol do bela bën mbañ bafi nënganënd endexëm eñ.

3

End Şaņ Batis eñ

¹ Amëd aņo bët baxo owun ol gër Rom Tiber Sesar, do sêk baņo bënny epëxw gë bënjo elod ga yëpa ko. Ata Poņës Pilat ebax gofërener in gër ebar ed Yude do bër ebax aminëmëra bën wun bani: Erod Antipas, gër ebar ed Galile, Filip, gër ed Iture xali gër ed Tërakoni, do Lisañas, gër ed Abilen. ² Amëd aņo, An gë Kayif ebax bësadaxan bëlëngw bën gër Yerusalem. Amëd aņo fo bëte yana baxo Şaņ Batis, asëniw ar Sakari an, epëmëra ed eyeyan ed Kaxanu el gër ladawe.

³ Ata Şaņ Batis motëfëra baxo sëfërand dek bëngol bënd ler ler gër yeb ir Yurëdeņ bën do baxo femërand gër bela end xobuyi or enëngwët ed ola ol, ebi tebanaxën Kaxanu bamena bandebën baņ. ⁴ Ata mëņ ebax ar yëgw baxo elod anëka fo alawënel Esayi mëne ala kë yow na exo keyërand gër ladawe:

«Ñanin fëña ir Axwën in,
Debëtin opëña od ko xucaxën ok.

⁵ Amora and ex yo dek kë wëgaya,
Etënd ed ex yo, do apan and ex yo dek kë yëcar,
Fëña ir sëmbak alebëta kë lebëta,
Fëña ir sëngayak yo añaaca këni ñaca,

⁶ Eni nangëraxën dek bela bën
apexa and lawëneliw këbo Kaxanu aņ.»

⁷ Ata Şaņ Batis mondako bafi felënd bër bax yowënd ebi buyi bën: «Wën ata ang bandën fo siti kën de, noyo wa fel këņun en kwëyëta kiti ind Kaxanu ind kë yowënd in? ⁸ Diyindën de benjekax ex watixën mëne anëngwët dëņ nëngwët kën ola orewën ol. Bari këren yëland na mëne gayik Abëraxam ex axarëk arewën an kën fëxaxën. Kaxanu axor ko xor exo nëngwët oxaỹ oņo dëņ ex gi obaș or Abëraxam. ⁹ Ado gogo nde wëd ko ecëngwa el exo taw gë odëmbët ak batëx band ax dëwënd na odëwërewën ojekax baņ. Ata mondako këbi wëdit bër bayik ax nëngwëtënd na ola orebën bën do ebi dap gër xodux.» ¹⁰ Ata amëxwër aņ wëka këno Şaņ Batis: «Ineña yapan këņo Kaxanu mi dind biyi?» ¹¹ Yaka këbi: «Ar gë bacud baki an, cetëleņo amat ar ax cot ex na an, do ar gë eyamb yamb an, dilexo mondako fo.» ¹² Yow këni bëte bësëf bër şagale ebi buyi, wëka këno: «Asëyali, ineña yapan këņo Kaxanu mi dind biyi?» ¹³ Yaka këbi: «Kanayindën şagale in cey ang yapëk ak, këren mëkand na nëmëc.» ¹⁴ Yow këni bëte ocoroda, wëka këno: «Do biyi cëņ, ine yapan këņo Kaxanu mi dind?» Yaka këbi: «Ala këreno nëgwëşanënd na mama eno kandëraxën. Bayindëleņun acosa andewën aņ fo.» ¹⁵ Ata angwën aņo dëņ bano şëninđ de bulunda ir Isërayel in ar këbi fëxën an a wëkar bani wëkarënd ba ax gi ex na Şaņ Batis ex Afexën an. ¹⁶ Şaņ Batis yaka këbi bën dek: «Wëno gë men këmun buyind, barikan në eyow exo ar xuca ke panga an. Ado wëno dëņ axe ñap ex na mo tëka do me pëtëra ogux od baped bandexëm ok. Mëņ ex ar këņun buyi gë Angoc Amënek do gë xodux an. ¹⁷ Apalaşa lëkaya ko exo mënëxaxën ebar edexëm el, eyamb el exo mëla gër acac andexëm, do enenar eñ exo dap gër xodux or ax domind na gë

edfomi.» ¹⁸ Ata Şaŋ Batis mondako babi felërand Atëfëtan aŋ Bëyisërayel bën. Bëte bendanjëm babi sëndënd do baxo rend eni këñënara.

¹⁹ Erod ir wun bax gër ebar ed Galile watar bani na gë Erojad, asoxari ar abinëm an. Ata Şaŋ Batis këŋo nöpënd në end eŋo do gë đek beñëŋenax bend wata baxo beŋ. ²⁰ Barikan Erod ijo wëndëra ko kaş-kaş ga sëra baŋo Şaŋ Batis do wëla këŋo gër epëra.

End xobuyi or Yesu eŋ

²¹ Amëd aŋo, đek Bëyisërayel bën bax yend gër Şaŋ Batis ebi buyi. Ata ga yow ko bëte Yesu, buyi këŋo mëŋ bëte. Yesu ga şëpëta ko, ko şalend, ata watik fol orën ol. ²² Angoc Amënëk aŋ fedaw ko gër ndexëm ang edëxwëte epeşax fo. Ata wëliwëk oniŋ yaŋ gër orën: «Wëj ex Asëñiŋwën ar pëlot gër yomb iram an. Wëno bon ke balënd endey eŋ!»

End andëwëra and bëxarëk bër Yesu eŋ

²³ Yesu bëniŋ ofëxw osas ebaŋo nand ŷana ko andiyen andexëm na. Er bani yëland bela bën mënë Yosef, asëñiŋw ar Eli an, ebax sëm. ²⁴ Eli ijo ebax asëñiŋw ar Matat, do Matat asëñiŋw ar Lewi. Lewi ebax asëñiŋw ar Melëki, do Melëki asëñiŋw ar Yanay. Yanay ebax asëñiŋw ar Yosef. ²⁵ Yosef ebax asëñiŋw ar Matacas, do Matacas asëñiŋw ar Amos. Amos ebax asëñiŋw ar Nahum, do Nahum asëñiŋw ar Esëli, do Esëli asëñiŋw ar Nagahi. ²⁶ Nagahi ebax asëñiŋw ar Mahat, do Mahat asëñiŋw ar Matacas. Matacas ebax asëñiŋw ar Semehin, do Semehin asëñiŋw ar Yose. Yose ebax asëñiŋw ar Yoda. ²⁷ Yoda ebax asëñiŋw ar Yohanan, do Yohanan asëñiŋw ar Resa. Resa ebax asëñiŋw ar Sorobabel, do Sorobabel asëñiŋw ar Şehalëcel. Şehalëcel ebax asëñiŋw ar Neri. ²⁸ Neri ebax asëñiŋw ar Melëki, do Melëki asëñiŋw ar Adi. Adi ebax asëñiŋw ar Kosam, do Kosam asëñiŋw ar Elëmadam. Elëmadam ebax asëñiŋw ar Er. ²⁹ Er ebax asëñiŋw ar Yesu do Yesu ebax asëñiŋw ar Eliyesser. Eliyesser ebax asëñiŋw ar Yorim, do Yorim asëñiŋw ar Matat. Matat ebax asëñiŋw ar Lewi. ³⁰ Lewi ebax asëñiŋw ar Simewoŋ do Simewoŋ asëñiŋw ar Yuda. Yuda ebax asëñiŋw ar Yosef, do Yosef ebax asëñiŋw ar Yonam. Yonam ebax asëñiŋw Eliyakim. ³¹ Eliyakim ebax asëñiŋw ar Meleya, do Meleya asëñiŋw ar Menan. Menan ebax asëñiŋw Matata, do Matata asëñiŋw ar Nataŋ. Nataŋ ebax asëñiŋw ar Dafid, ³² do Dafid asëñiŋw Esayi. Isayi ebax asëñiŋw ar Yobed, do Yobed asëñiŋw ar Bohes. Bohes ebax asëñiŋw ar Sala, do Sala asëñiŋw ar Nahason. ³³ Nahason ebax asëñiŋw ar Aminadab, do Aminadab asëñiŋw ar Adëmin. Adëmin ebax asëñiŋw ar Arëni, do Arëni asëñiŋw ar Esëroŋ. Esëroŋ ebax asëñiŋw ar Peres, do Peres asëñiŋw ar Yuda. ³⁴ Yuda ebax asëñiŋw ar Yakob, do Yakob asëñiŋw Isak. Isak ebax asëñiŋw ar Abëraxam, do Abëraxam asëñiŋw ar Tera. Tera ebax asëñiŋw ar Naxor. ³⁵ Naxor ebax asëñiŋw ar Serug, do Serug asëñiŋw ar Rehu. Rehu ebax asëñiŋw ar Peleg, do Peleg asëñiŋw ar Eber. Eber ebax asëñiŋw ar Şela. ³⁶ Şela ebax asëñiŋw ar Kayënam, do Kayënam asëñiŋw ar Arëfaxad. Arëfaxad ebax asëñiŋw ar Şem, do Şem asëñiŋw ar Nowe. Nowe ebax asëñiŋw ar Lemek. ³⁷ Lemek ebax asëñiŋw ar Matusalem, do Matusalem asëñiŋw ar Enok. Enok ebax asëñiŋw ar Yered, do Yered asëñiŋw ar Malelel. Malelel ebax asëñiŋw ar Kenam. ³⁸ Kenam ebax asëñiŋw Enoş, do Enoş asëñiŋw ar Set. Set ebax asëñiŋw ar Adam, do Adam asëñiŋw ar Kaxanu.

4

End Şabucara do gë Yesu eŋ

¹ Yesu, ga yēmēgu ko gē Angoc Amēnēk aṅ gēr yeb ir Yurēdeṅ, ko yend gēr ladawe gēr ed baṅo wēland Angoc Amēnēk aṅ. ² Ata šabucara in xacērara kēṅo eṅo yifa nē bakey ofēxw onax. Yoweŷ axo yamb bana Yesu bakey baṅo dēk. And xucak aṅ, xor kēṅo eṅo eṅ. ³ Aṅo sēka kēṅo šabucara in, re ko: «Angēmēne Asēñiŷ ar Kaxanu ey, nēngwētēl ekaŷ elo ex gi ecemar.» ⁴ Yaka ko Yesu: «Ga yēgw kēni: “Ala an axo diyand na gē eyamb yamb fo✧.”»

⁵ Šabucara in wēla kēṅo nē er yaṅ, do wāsin kēṅo aṅand dēk owun or gēr ebar oṅ, ⁶ do fel kēṅo: «Ayēl kēmi yēl owun or owar oṅo ol, gē enjaran endebēn ak dēk, gayik wēno fēxwēn kēne do ar yāndi ke yo kēmo yēl. ⁷ Awa angēmēne aŷa wā kēy ey poxi gēr lēngw iram, wēj kē xwēn dēk ako.» ⁸ Yaka kēṅo bēte Yesu: «Ga yēgw kēni: “Axwēn Kaxanu gabat ex mopēb do gēr lēngw irexēm fo yāpēk epoxi ed cale el!✧”»

⁹ Šabucara in wēla kēṅo bēte Yesu gēr Yerusalem. Ga xwēt kēṅo yaṅ gēr ejur ed Aciŷ and Kaxanu, re ko: «Angēmēne Asēñiŷ ar Kaxanu ey, dāpayal. Ax gi ex na nde aŷēgw yēgw kēni: ¹⁰ “Kaxanu afel kēbi fel omeleka odexēm ok eni nēkona do eni kaka, ¹¹ gē otaxan odebēn ok kēdi kēy lapa nē ekaŷ✧.”» ¹² Yaka kēṅo bēte Yesu: «Ga yēgw kēni bēte: “Axo gi ex na mondi atēy Kaxanu, Axwēn arey an✧.”» ¹³ Ata na šabucara in ga xacērara kēṅo mondako eṅo yifa Yesu, nacēta kēṅo do ko šēnind amēd acēxe.

End Yesu gēr ebar ed Galile eṅ

¹⁴ Ga xucak eṅo, Yesu wāŷi ko gē panga ind Angoc Amēnēk in, ata wēlik oŷac orexēm ol dēk ebar ed Galile el. ¹⁵ Aṅo yāna ko kēbi sēyalirand gēr faciŷ bacaleya bandebēn do bela bēn dēk baṅo šēkwēnd.

¹⁶ Ata akey amat, Yesu baka ko gēr ingol ind Nasaret, gēr ed raf ko. Do ang wēr baṅo ak, ye ko gēr aciŷ acaleya, yatir akey and eteyēta; ata fel kēno exo kani ebi pēnēn. ¹⁷ Fēxwēn kēno akayēta and alawēnel Esayi aṅ, and lēkwēt ko aṅ ko fēnēnd gēr ed rek:

¹⁸ «Gē Angoc and Axwēn aṅ yēm kēme gayik mēṅ sana ke mēni nangēn Atēfētan aṅ bēxaŷēnaxik bēn.

Mēṅ lawēnēgu ke mēni pelēra mēne:

bēr ex okađēp bēn asebēt kēnēbi sebēt;

bēšiŷk bēn awatēra kēni watēra;

bēr kēnēbi wēñarand bēn aracēt kēbi racēt.

¹⁹ Mēṅ lawēnēgu ke me pemēra mēne dohijo yānak oyekax or Axwēn olo✧.»

²⁰ Ga ḥata ko opēn ok, lēkw ko akayēta aṅ, wāš kēṅo aŷēxēta an, do yēpa ko. Ata aciŷ acaleya aṅ dēk faḥ kēno mēṅ fo. ²¹ Aṅo re ko: «Oñēgw Omēnēk od fēnēn kēmun oko, doro dēṅ ḥatak.» ²² Bēn dēk bax reyand end osede orexēm eṅ ga kēni wēl benjekax bēnd baxo yeyanēnd bēṅ. Aŷēkar bani wēkarēnd: «Ax gi ex na nde asēñiŷ ar Yosef an ex?» ²³ Barikan Yesu re ko: «Dal ex mēne wēn axwitan kēne xwitan eyeyan ed orenik ed rek: “Wēj axora an pakēnayayind gē andey” Bēte afel kēne fel me di becarax gēr angol and raf kēme ro ang wēl kēn kēme rind gēr Kafarēnawum ak.» ²⁴ Ata re ko bēte: «Dal in kēmun felēnd, alawēnel ar Kaxanu an, gēr ed rēŷ kēno fo bayik ano pēbēnd na. ²⁵ Dal in kēmun felēnd, amēd and ebaxo Eli alawēnel ar Kaxanu gēr ebar ed Isērayel aṅ, bon yēmb bani bēsoxari bēsebēta sebēta bēn. Ga rik bēniy bētas gē opacaw ocongibat tēb ax tēb

✧ 4:4 4.4 Andocane 8.3 ✧ 4:8 4.8 Andocane 6.13 ✧ 4:11 4.11 Calemoñēŷ 91.11-12 ✧ 4:12 4.12 Andocane 6.16 ✧ 4:19 4.19 Esayi 61.1-2

ex na, ata wëcan këbi enjo eņ. ²⁶ Barikan, Kaxanu seb këbi dek bësoxari bëjo, lawën këno Eli në asoxari ar lëg bax gër Sarepëta, gër ebar ed Sidon. ²⁷ Bëte angwën and ebaxo Elise alawënel ar Kaxanu gër ebar ed Isërayel aņ, mbaņ ebani bela bër gë ameÿ bën. Barikan Namaņ gabat fakën baņo, xarak gër ebar ed Siri xaniw baxo.» ²⁸ Ga wël këni eyeyan elo, dek aciÿ acaleya aņ logën këbi. ²⁹ Xani këni gwaņ, do šonjorëra këno Yesu fac-fac. Nęcët këno angol and Nasaret aņ xali gër engewë eno pimëx. ³⁰ Barikan, and ħateli këno aņ, Yesu xwëša ko. Ata ang fur bano ak, borëta këni, xuca ko mërëxand do kwël ye ko.

End ar gë bëyël eņ

³¹ Yesu šëla ko gër Kafarënowum, angol acëxe and gër ebar ed Galile. Ata yatir akey and eteyëta këbi sëyalirand bëte bela bën. ³² Gër owëkw babi lëkënd osëyali orexëm ol gayik gë panga baxo yeyanënd. ³³ Yatijo ar gë bangoc bañëņax yow bax na gër aciÿ acaleya. Sam ga wat këno Yesu, bangoc bañëņax baņ xeÿ këni: ³⁴ «Xey Yesu Ibënasaret, inewā yir këbo? Ba eyëbo nemin nde yow këy? Aye nang këmi mēne wěj ex Awënek ar Kaxanu an!» ³⁵ Ata Yesu xeÿenaxën këbi bangoc baņ: «Cësinayin, ado canin gër ala ajo!» Ata bangoc bañëņax baņ reba këno ala ajo mërëxand ir amëxwër do kwël šan këni, bari ano tembaÿen bana. ³⁶ Ata aciÿ acaleya aņ dek šarandëra këbi xali xurik, do këni wëkarënd: «Endey end fex ngwa ex eņo? Gë or gapak, do gë panga këbi felënd bangoc bañëņax baņ eni di er ko re in, do kwël këni šanënd.» ³⁷ Ata bela bën dek këni xanarërand end Yesu eņ dek ebar ed Galile el.

End epakën ed bësëxwëra eņ

³⁸ Ga šan ko na gër aciÿ acaleya, Yesu ye ko gër Simon Piyer bën. Sëk këno aÿaraw isoxari ar Simon Piyer ga šëxw këno. Wëka këno ataņ Yesu eņo pakën. ³⁹ Ga rëngw ko Yesu gër ed laki baxo, xeÿenaxën ko acëxwël aņ. Ataņ fak ko do kwël xani ko ebi dëba. ⁴⁰ Ga šëlak eñan eņ, wëlaraw kënebi na gër Yesu dek bësëxwëra bën, do ošëxwëra or ex yo afak bani fakënd and këbi ħëmbe aņ. ⁴¹ Bëte bëyël bax šanënd na gër bela do bani xeÿënd: «Wěj ex Aseñiÿ ar Kaxanu an.» Barikan Yesu axeÿenaxën babi xeÿenaxënënd do ababi seb na eni yeyan gayik anang nang bani mēne mëņ ex Afexën an.

⁴² And wecak aņ, Yesu šan ko do nacëta ko në er tēb. Ata ga barëreģu këni bela bën bamëxwër, bamëxwër, këno šalarand xali šanan këno. Er Ŀandi babi eno dëkaya na këdi ko ye ebi tēb. ⁴³ Barikan mëņ yaka këbi: «Aÿap Ŀapëk me yend bëte mēni nangëndërax Atëfëtan and owun or Kaxanu aņ gër bangol bacëxe gayik eņo lawëanaxënëģu ke Faba.» ⁴⁴ Mondako baxo femërand Atëfëtan aņ gër baciÿ bacaleya band Bëyude.

5

End bësëfan bënax bëÿanar eņ

¹ Akey amat, Yesu babi sëyalirand amëxwër aņ ler gër anjer and Genesaret. Bela bën ga xeta këno gër obaxët or eyeyan ed Kaxanu, këni fimëreand. ² Ata Yesu wat ko bëkuluņ bëki gër bëņa. Ecede feda bani bësëpët bër oxan bën do bani wëšëtërand owën orebën oņ. ³ Ga fëra ko polo gër ikuluņ ind xwën baxo Simon, xara këno exo nacëta tēkër ebar el, gand etiÿax. Ata Ŀëpa ko, do këbi sëyalind amëxwër aņ. ⁴ And ħata ko aņ, fel këno Simon: «Mëlal ikuluņ in gër etiÿax en dap owën oņ ata kënebi sëra oxan ol.» ⁵ Yaka ko Simon: «Asëyali, biyi wec lapëra këmi,

ŷowēȳ amo cēpēt ex na. Barikan gayik wēj rek alap kēmi lap owēn oŋ.»
⁶ Ata ga lap kēni, sēra kēnēbi oxan ol xali kē ħesind owēn orebēn oŋ.
⁷ Lambaca kēnēbi bēcandaŵ bēndebēn bēŋ eni yow enēbi dēca gē ikuluŋ icēxe iŋ. Oxan ol fēxw kēni gēr bēkuluŋ bēki xali kē rēmbēnd men oŋ.
⁸ Ata Simoŋ Piyer ga wat ko eŋo, šēpēta ko. Ga foxi ko gēr lēngw ir Yesu, re ko: «Axwēn, inewā sēkaxēnēgu kēye wēno aŵendēran ajo?»
⁹ Anjiȳ aŋ lēk babi Simoŋ gē bošandaŵ ga wat kēni ang ŷēmb bani oxan or sēra kēnēbi ak.
¹⁰ Mondako fo bax end Šak do gē Šaŋ eŋ, bosēniŵ bor Sebede bēn, bēr bar bani andiyen amat gē Simoŋ Piyer bēn. Ata Yesu fel kēŋo Simoŋ Piyer: «Kērey yēdara na, gērēgako abar ar bela kēy hi!»
¹¹ Ata ga šēpēt kēni bēkuluŋ bēŋ gēr ebar, sebēra kēni na dēk gēr bēŋa, do kwēl sēf kēno Yesu.

End ar gē ameȳ eŋ

¹² Akey amat, Yesu bax yend nē angol. Ata fed kēni gē ala ar gē ameȳ. Ala ajo foxi ko gēr lēngw irexēm, šale ko mondako: «Axwēn, ga ŷandi ŷandi ki axor kēy xor eye mēnēn me pak.»
¹³ Ata Yesu ga yēn ko ataxan aŋ, ħēmba kēŋo, re ko: «Awa aŷandi wa ŷandi ke, mēnēl!»
 Ataŋ šan kēŋo ameȳ aŋ.
¹⁴ Yesu xēŋa kēŋo mondako: «Ala kēreyēŋo pel na dē eŋo. Barikan yel exi nēkon ašadaxan an. Bēte diyid šadaxa ir ewūnētan in ang rek acariya and Moyis ak, eni nangēraxēn bela bēn osede oreŋ ol.»
¹⁵ Ata oŵac or Yesu ol wēlik kaš-kaš, do bela bēn bamēxwēr bamēxwēr bani barērēnd: bējo bēr obaxēt, bējo bēšēxwēra bēr kē šaland eni pak.
¹⁶ Barikan Yesu mēŋ ed timēriŋ el baxo nacētand exo calex.

End aseŷik eŋ

¹⁷ Akey amat, Yesu babi sēyalirand bela. Gēr bēr baŋo baxētēnd, ofariseŋ do gē bēšalen ŷēpara bax na. Bēr obaxēt bēn dēk, er xaniraw bani: bējo gēr bēngol bēnd gēr ebar ed Galile, bējo gēr bēnd Yude, xali gēr Yerusalem. Gē panga ind Axwēn Kaxanu iŋ babi fakēndērand.
¹⁸ Ata ħatēgu kēni na bela bēr wēlaw kēŋo aseŷik nē angaw̄. Er bani šaland eno dēn lēf gēr aciŵ and hi baxo Yesu, do eno kwētina gēr lēngw irexēm.
¹⁹ Ga šēnd kēni bela bēn gēr ebēt, wēlan kēbi ang kēno lēn ak gēr ed hi ko Yesu. Ata sēnga kēni yaŋ gēr ejur ed aciŵ, do yēla kēno gē angaw̄ ak aseŷik an, mērēxand ir amēxwēr, gēr lēngw ir Yesu.
²⁰ Ga wat ko Yesu ang xwēta kēno bela bējo ak, fel kēŋo aseŷik an: «Wēno anēka seban kēmi bamena bandey baŋ.»
²¹ Bēšalen bēn do gē ofariseŋ ok ga wēl kēno, kēni nēkēnēkarēnd: «Noŷo ngwa hi ko ar kēŋo širēnd Kaxanu ajo? Noŷo xorēk eteban ed beŋēŋēnax el ang ax gi ex na Kaxanu gabat?»
²² Ga nang ko Yesu ang bani yēland bēšalen do gē ofariseŋ ak, wēka kēbi: «Inewā kēn yēlaraxēnēnd mondako gēr oŵēkw orewēn?»
²³ Inewā saxēk, me de: “Anēka seban kēmi bamena bandey baŋ nde”, ba me de: “Kanil ey yexēra nde?”
²⁴ Awa, en nangaxēn mēne wēno Asēniŵ ar ala an ašot šot kēme or gapak or eteban ed beŋēŋēnax ol gēr ebar ro, kēmo felaxēnēnd aseŷik ajo: “Kanil ey med angaw̄ andey aŋ, ey maŷi!”
²⁵ Ata na dēŋ aseŷik an xani ko xwiriš, lēkw ko ebēn ed lakixēn baxo el. Ga ko wāŷi, kēŋo šēkwaxēnd Kaxanu tar fēna in.
²⁶ Bela bēr ebax na bēn dēk, ga xap kēbi anjiȳ aŋ, kēno šēkwand Kaxanu kēni rend: «Awa biyi ecede kēne watēnde becaraxik bēndako rako bēŋ dorol!»

End Yesu do gē Lewi eŋ

²⁷ Ga xucak enjo, Yesu şan ko na gër ed ebaxo, ata wat këŋo asëf ar şagale, ar bano wăcënd Lewi, ga yëpa ko lëf gër aciŵ and bësëf bër şagale. Ata fel këŋo: «Wëj, tēfēguye!» ²⁸ Lewi xani ko, seb ko dek na, do kwël sēf këŋo. ²⁹ Lewi rin këŋo Yesu ofēna osēm gër iciŵ indexēm. Bësëf bër şagale bēranjēm do gē bela bēşēxe yowērāw këni do yēpara këni gē Yesu gër eyambēran. ³⁰ Ata ofarisenj ok do gē bēşalen bērebēn bēn ga yow këni gē oxoŷ fo na, kënēbi hēbandērānd bēsēfan bër Yesu bēn: «Wēn inewā kēn yambēraxēnēnd do kēn šebēraxēnēnd gē bēsëf bër şagale bēn do gē bēwēndērān bēn?» ³¹ Yakaw këbi Yesu: «Bēşēxwēra bēn kē yend gër axora, ax gi ex na bēbēngw bēn. ³² Wēno bēwēndērān yow kēme mēni pel eni nēngwēt ola orebēn ol, ax gi ex na bër šenene.»

End etiŵi enj

³³ Ofarisenj ok do gē bēşalen bēn re këni: «Bēsēfan bër Şaŋ Batis bēn do gē bērebi bēn laŋ këni siŵind bēte aşale këni şalend. Barikan bēsēfan bērey bēn ņambēran do gē oşeb fo xwēnda këni.» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Wēn axor nde kēn xor enēbi tiŵin odawo od şambenjar ir kē yērēnd ok yatir ekana? ³⁵ Ayow kē yow ņakey ņand këni şapēr ņaŋ, amēd aŋo këni siŵi.» ³⁶ Ata re ko bēte Yesu gē apēnētal: «Ala ax ņesand na anjēm angaşax exo kadaxēn na akarēk kēdi kē ņesi kaş-kaş aŋ. Ado anjēm angaşax aŋ ax ņapēnd na ekad ed nē akarēk el. ³⁷ Bēte ala ax cēlēnd na ngoy ingaf nē ņamote ņakarēk. Angēmēne ala exo di mondako, ngoy ingaf inj afētīn kē fētīn ņamote ņaŋ and kē yēnēnd aŋ, ata ex dēxira, do ņamote ņaŋ ex nēxenara. ³⁸ Nē ņamote ņangaşax yāpēk mocēl ngoy ingaf inj. ³⁹ Ala aŋo ņēwān na ngoy ingaf inj and ko sēyi inēnēk aŋ. Ata ko re: “Inēnēk inj nēngak”.»

6

End akey and eteyēta enj

¹ Yesu gē bēsēfan bērexēm bēn bax xucand nē ocēnga yatir akey and eteyēta. Ata bēsēfan bēn këni wīşand ņanjēra ņaŋ, këni boxoxind do këni yakēnd. ² Ofarisenj odēmar wēka kënēbi: «Inewā kēn rixēnēnd er ņayik ax ņap ex na yatir akey and eteyēta in?» ³ Yakaw këbi Yesu: «Wēn an pēn ex na nde er ri baxo Dafid in and şopar babi enjo mēŋ gē bër engā endexēm aŋ? ⁴ Ax gi ex na nde alilēn lilēn baxo lëf gër Aciŵ and Kaxanu, wēdēgu ko mburu ind abi ņap bana eni yamb inj, şet këbi do yamb këni bēn dek xarak bēşadaxan bēn fo yāp babi eyamb el?» ⁵ Re ko bēte Yesu: «Awa nangin mēne wēno Asēñiŵ ar ala an ex axwēn ar akey and eteyēta an.»

End ar gē ataxan ateyīk enj

⁶ Hatēguk bēte akey and eteyēta acēxe, Yesu ye ko gër aciŵ acaleya, këbi sēyalirand end Kaxanu enj. Ar gē ataxan and liŵ ateyīk yow bax na. ⁷ Ata bēşalen bēn do gē ofarisenj ok këno sitinalind Yesu ba afakēn këŋo fakēn ala ajo gē akey and eteyēta aŋ eni cotaxēn end këno nagaşanaxēn. ⁸ Gogo nde ga wata ko Yesu ang bani yēland ak. Fel këŋo ar gē ataxan ateyīk an: «Wëj kaniw ey kwēşa mērēxand ro!» Ata xwiriş ala ajo, xwēşa ko. ⁹ Ata re ko Yesu: «Baxētīn mun mēka. Inewā yāpēk yatir akey and eteyēta? Edi ed enjekax nde, ba edi ed eñēŋēnax nde? Epexēn ed ala nde, ba edawē ed ala nde?» ¹⁰ And nēkon këbi jey aŋ, fel këŋo ar gē ataxan ateyīk an: «Yēnēl ataxan aŋ!» Ga yēn ko, fakēk ataxan aŋ ataŋ. ¹¹ Ga xoŷ këni na bēşalen bēn do gē ofarisenj ok, këni xanarēnd ang këno ri Yesu ak.

End bësëfan epëxw gë bëxi eŋ

¹² Bakey baŋo, Yesu ye ko yaŋ nê etënd eŋo calex Kaxanu, ata šale ko wec. ¹³ Gëbër, wac këbi bësëfan bërexëm bën, do yata këbi epëxw gë bëxi eni gi oparëxanda odexëm. ¹⁴ Bër yata babi bën ebani: Simonŋ ir nëngwët baŋo Piyer, do gë abinëm Andëre. Šak do gë Šaŋ, Filip do gë Barëtelemi. ¹⁵ Maco do gë Toma. Šak, asëñiŵ ar Alëfe, do gë Simonŋ, aŵer an. ¹⁶ Yud asëñiŵ ar Šak, do gë Yuda Isëkariyot ar lëxw baŋo Yesu an.

¹⁷ Ata Yesu sëfër këni acëla-šëla gë bën xali nê eŋar, gër ed barërëgu bani amëxwër atëm and bësëfan bërexëm do gë amëxwër and bër xaniraw bax gër ebar ed Yude, gër angol and Yerusalem, xali gër bëŋa ir angwëngw, ler gër owar or Tir do gë Sidonŋ. Er yowëraw bani gër Yesu: bëjo bër obaxët, do bëjo bësëxwëra bër bax šaland eni pak. ¹⁸ Afak bani fakënd bëte bër bax sorond nê end ŋangoc baŋëŋenax ŋand lil babi bën. ¹⁹ Amëxwër aŋ dëk bani šaland eno kwixwëta Yesu gayik panga bax šanënd gër ndexëm do babi fakënënd.

²⁰ Yesu ga faŋ këbi bësëfan bërexëm bën, re ko:
«Nëngandërayindëleŋun wën bër sitarak gër onden bën, gayikwa wën xwënëk owun or Kaxanu ol.

²¹ Nëngandërayindëleŋun wën bër këŋun yambënënd gërëgako enjo bën, gayikwa aŵed kën wëd.

Nëngandërayindëleŋun wën bër kë sesërand gërëgako bën, gayikwa gër onënga kën hi.

²² Nëngandërayindëleŋun ado enun šus bela bën, ado enun ŋŵayërand aŋ, ado enun cirërand aŋ, ado enun bešërand nê end oŵac orewën or këni yëland oŷëŋenax ex, nê end ga xwëta këne wëno Asëñiŵ ar ala an.

²³ «Nëngandërayindëleŋun and kënun rixërand Bëšëwif aŋ, mandërayindën onënga ol gayik amašën atëm kën sëkëx yaŋ gër orën. Enimin bëxarëk bërebën bën mondako banëbi rixërand bëlaŵënel bër Kaxanu bën.

²⁴ Wën bër gë napul bën, aŋun ye ex na!

Gayik anëka šot kën apexa andewën aŋ, do and gër ebar ro fo ex!

²⁵ Wën bër wëdëk gërëgako bën, aŋun ye ex na gayik axor këŋun xor enjo eŋ!

Wën bër kë lepërand gërëgako bën, aŋun ye ex na, gayik ang bër oŷaŵ fo kën ŷana en denitarand!

²⁶ Angëmëne bër šus ke bën kënun šëkwënd, aŋun ye ex na!

Gayik bëxarëk bërebën bën mondako banëbi šëkwënd bëlaŵënel bënëgwëš bën!»

End bërangoŷëra eŋ

²⁷ «Barikan baxëtın mun pel wën bër ke sëfënd bën: ŋanindënëbi bër xoŷër këŋun bën, dinindënëbi enjekax bër šus këŋun bën.

²⁸ Calenindënëbi bër këŋun xarend bën, calenindënëbi bër këŋun širërand bën. ²⁹ Angëmëne ala exi cën gër aŋam and liŵ, bexënëlo and šame aŋ.

Angëmëne ala exi kan acud anëngwën aŋ, tebënëlo gë atëm ak. ³⁰ Ar ki xarand yo, yëlëlo, do and ko wëd ala er xwën këy aŋ, kërey kana na.

³¹ Ang këŋun ŷandind enun dinënd bela ak, wën bëte dinindëbi mondako fo. ³² Angëmëne eŋun balënd end bër këbi balënd endewën bën fo, enjekax end fe kënun wateli bela bën? Ax gi ex na nde bëwendëran bën dëŋ mondako wata këni?

³³ Angëmëne enëbi dinënd enjekax bër këŋun rinënd enjekax bën fo, enjekax end fe wa kënun wateli bela

bën? Ax gi ex na nde bēwēndēran bēn dēŋ mondako wata kēni? ³⁴ Do angēmēne enēbi ñomēxēnd bēr kēn yēland aŵašēn kēnun ŵašēn bēn fo, enjekax or fe kēnun wateli bela bēn? Ax gi ex na nde bēwēndēran bēn aŷomēxēr kēni ŷomēxērēnd bēn bēte do kēni ŵašērēnd cey gē cey? ³⁵ Barikan balindēleŋun end bērangoyēra andewēn eŋ, dinindēnēbi enjekax. Ñomēxindēnēbi bēr an yēland na aŵašēn kēnun ŵašēn bēn. Angēmēne mondako kēn rind, bela bēn ata kēni nang mēne wēn obaš or Kaxanu, hi kēn, mēŋ ar hik yaŋ aŋ. Bon kē xēbēn amašēn andewēn aŋ, gayikako ata kēn wēndēr gē Ar-hik-yaŋ an. Mēŋ kēbi rinēnd enjekax eŋ bela dēk, ado eni gi bēr ano cēkwa na, ado eni gi bēxeŷax. ³⁶ Ang nēnga ko Faba Kaxanu ak, giyin wēn bēte mondako fo.»

End kiti eŋ

³⁷ «Ax gi ex na mokiti bela bēn kēdi kēŋun xiti Kaxanu wēn bēte. Ax gi ex na monēp bela bēn kēdi kēŋun nēp wēn bēte. Tebanindēnēbi eŋun tebanaxēn. ³⁸ Yēlērayindēnēbi bela bēn enun yēlēraxēnēnd wēn bēte. Gēr amote and kēn baxarand kēnun šēlēn: dēb, mocēši, do monexira. Gayikwa gē acariya and kēnēbi sēyinēnd bela aŋ fo kēŋun ŵašēn wēn bēte.»

³⁹ Ata Yesu fel kēbi bēte apēnētal aŋo: «Ašiwēk axor nde ko xor eŋo dās ašiwēk ašandaŵ? Ax gi ex na nde bēn tak kē lati polo nē ambēxw? ⁴⁰ Asēfan an aŋo kucand na onangēran ol sēyali arexēm an, barikan ar faŷēk etēya an gwēr fo hi kēni gē asēyali arexēm an. ⁴¹ Inēŵa kēy nēkonēnd atēxēsēx and lēŋa kēŋo abinēx aŋ, do kēy nemēnd mēne wēj yer xēcar in lēŋa ki? ⁴² Mondake wa kēy xorēnd eyo pel abinēx: “Ñēmēl mi dēxētēn atēxēsēx aŋ gēr angēs”, xarak wēj yer yēcar in lēŋa ki? Wēj aŷēŋēnax ar kē labayand hi kēy, dēxētēl wa pere yēcar ir lēŋa ki in ey wataxēn aye atēxēsēx and gēr angēs and abinēx aŋ.

⁴³ «Atēx anjekax ax gind na gē odēwērēwēn oŋēŋēnax. Do atēx aŋēŋēnax ax gind na gē odēwērēwēn ojekax. ⁴⁴ Atēx and ex yo, gēr odēwērēwēn odexēm kē hind monang. Ax gi ex na nde ondan oŋ ani kwēcand na nē apeb? Bēte reseŋ in ani kwēcand na nē atēx and gē odēmbēn? ⁴⁵ Ala ar ye kēŋo onden an, emēkw edexēm el yek. Do ar ŷēŋēn kēŋo onden an, emēkw edexēm el ŷēŋēnēk. Gēr etēŷ ko nēcētēnd ala an er lēbēk gēr emēkw in.»

End amatinali and baciŵ baki eŋ

⁴⁶ «Inēŵa kēne ŵacēraxēnēnd “Axwēn”, “Axwēn”, xarak an dind na er kēmum felēnd in? ⁴⁷ Ar kē yow yo exo baxēt eyeyan edam do exo dind ang re kēme ak, afel kēmum fel gē ar wēndēr kēni an. ⁴⁸ Gē ar bayēk aciŵ wēndēr kēni: ga nac ko pere gēr aparēfac xali siŵēk, xwēt ko oxaŷ orēda oŋ. Ata and yowēk tēb aŋ, oŷēm ol yowēk, men oŋ šēŋēk aciŵ aŋo, bari ax kor ex na ex ñam, gayik šenene bay ko. ⁴⁹ Barikan ar kē baxēt yo eyeyan edam do axo dind na ang re kēme ak, er kēni wēndēr gē ala ar bayēk aciŵ andexēm gēr ebar nacērēxe pere gēr ed ko xwēt oxaŷ orēda fo. Ata and yowēk tēb aŋ, oŷēm ol šēŋēk aciŵ aŋo: ataŋ wēcēk do yēcarēk dēk.»

7

End xadēp ir emun end ocoroḍa eŋ

¹ Yesu ga űata ko bēnd babi sēyalirand bulunda ir baŋo baxēt beŋ, ŵaŷi ko gēr Kafarēnawum. ² Emun end ocoroḍa šot baŋo na xadēp ir šēxwēra bax mbaŋ, exo koti fo bayi bax, xarak mēŋ momal baŋo balēnd endexēm eŋ. ³ Emun eŋo ga wēl ko mēne Yesu űatēguk, laŵēn kēbi bēxarēk bēr

Bêšewif bën eno karaw exo yow eno pakën xadëp irexëm in. ⁴ Bëxarëk bër Bêšewif bën ga ñat këni këno xarand Yesu mondako: «Ajo aÿap ÿapëk eyo din er wëka ko in! ⁵ Ar ñanëk enëng endebi exo, mëñ bayën këbo aciÿ acaleya añ.» ⁶ Ata Yesu sëfër këni kwël gë bën. Dam eni ñat gër iciÿ, emun end ocoroða eñ laÿën këbi oðawo odexëm eno kaca Yesu do eno pel: «Axwën, ine ngwa këy yowaxënëgund gë andey, axuri kë xuri ang këye fëb ak, ga lil lilëgu këy gër yangana iram ro. ⁷ Mëñ bayik axe mëndan ex na me yeli gë andam gër ed hi këy. Barikan, yeyanël tuñ emat ata ko fak ariyenin aram an! ⁸ Gayikwa wëno dëñ aÿa ÿa këme or gapak or bëlëngw bëram ol. Wëno bëte alëngw ar ocoroða hi këme do bën ari këni rind er këmëni felënd in. And këmo fel ñoroda ibat: “Yel!” ata exo ye, bëte and këmo ÿac iſëxe añ: “Yow!” Exo yow. And këmo fel ariyenin aram añ: “Dil ejo!” Exo di.» ⁹ And wël ko Yesu eyeyan elo añ, nëngan këño end emun end ocoroða eñ. Ga ſëna ko gand amëxwër, re ko: «Ga re këme gër wën Bëyisërayel elod amo wat ex na ar xwëta ke mondako!» ¹⁰ Bër laÿënëgu babi emun end ocoroða bën ga ñaka këni gër iciÿ, sëkëx këno ariyenin an ga fak ko ſenene.

End ekanin ed aſësëk eñ

¹¹ Ga xeyëk, Yesu ko yend në angol and bani ÿacënd Nayin. Sëfër këni gë bësëfan bërexëm bën, do gë amëxwër atëm. ¹² And bani lil gër angol añ, fed këni gë enga end bela ga lëbi këño aſësëk ond gër eðap oñ. Aſësëk ajo, itox imat ind asoxari asebeta sebëta ebaxo. Ata bër lëg bax gër angol año bën mbañ ÿëmb bani ga këno lañëta. ¹³ Axwën Yesu and wat këño asoxari ajo añ, xaÿënan këño xali. Ata re ko: «Cësinal!» ¹⁴ And sëka ko añ, lëk ko epël el, ata xwëſa këni bëlëbi bën. Año re ko Yesu: «Ŝambenjar, ga re këme, kanil!» ¹⁵ Xani ko kwengweremët aſësëk an, do ko yeyandërand. Yesu ÿaſ këño nëm. ¹⁶ Ata bela bën ðek lëk këbi anjiÿ atëm. Ga këno ſëkw Kaxanu këni rend: «Alaÿënel aſëm ſanayaxënëgu këbo. Kaxanu nëngaw këbo biyi bulunda irexëm in.» ¹⁷ Ata wëlik endey eno, gë angol gë angol, ðek ebar ed Yude el xali yabët.

End bësëfan bër ſaſ Batis eñ

¹⁸ Ata ſaſ Batis wël ko beño ðek ga sëfëtandëra këno bësëfan bërexëm bën. ¹⁹ ÿac këbi bësëfan bëxi do laÿën këbi gër Axwën Yesu eno mëkaw: «Wëj nde ex afexën ar kë yowënd an? Angëmëne ax gi ex na wëj, mo cëni nde aſëxen?» ²⁰ Ga ñat këni gër Yesu re këni: «Ŝaſ Batis laÿënëgu këbo mi mëka ba wëj ex afexën ar kë yowënd an, do ang ax gi ex na wëj, mo cëni nde aſëxen?» ²¹ Ata amëd año dëñ baxo rind Yesu becarax beño: afakën bëſëxwëra do gë bëſëÿik bëranjëm; anëcët bangoc bañëñëxax gër bela; aſiÿët bëſiÿëk bëranjëm. ²² Yesu yaka këbi: «Gërëgako yeyin eno tëfëtaxënëx ſaſ Batis bëbër wateli këne bën, do gë bend wëleli këne beñ. Pelëxëno mëne bëſiÿëk bën në ewatëra exëni, bëſëÿik bën në eyexëra exëni, bër gë amëÿ bën në emën exëni, ñapaxo bañ në ewëlëra exëni. Pelëxëno bëte mëne bëſësëk bën në ekani exëni gër ecës do bëxaÿëanaxik bën në nang exëni Atëfëtan añ. ²³ Awa nëngandëraleño ar bayik año ñëpëgënanand na endam an.»

²⁴ Ga ñaka këni bërolaÿën or ſaſ Batis bën, Yesu ko yeyanënd en ſaſ Batis eñ mondako: «Ine ye ban en nëkonëgu gër ladawe? Andës and kë lëfërërirand ekoc nde? ²⁵ Noÿo wa ye ban eno nëkonëgu? Ar ſuðarak mokëbën gë banjëm banjekax nde? Ax gi ex na nde bër gë banjëm

banjekax bën, bër betak bën, gër eyang ed emun hi këni? ²⁶ Do noŷo wa ye ban eno nëkonëgu? Ax gi ex na nde alawënel ar Kaxanu? Eyo ar watëgu këno an, nëmëc alawënel ar Kaxanu exo. ²⁷ Endexëm eŷ yëgw këni gër akayëta and Kaxanu:

“Nëkodf në edëngwalilemo arolawën an
Exi ŷacan fëña in[☆].”

²⁸ «Dal in këmun felënd, šëf gër bër rëw kënebi mondëw bësaxari, gabatak aŷo nëmbëta ex na or gapak ol Šaŷ Batis. Barikan ar xurik ex ba gër owun or Kaxanu an xuca këŷo.»

²⁹ Ata gër bulunda ir baxët baŷo, do gër bësëf bër šagale šanaya bax end šenene end Kaxanu eŷ, mëŷ bani yexënënd gër ed exo Šaŷ Batis ebi buyix. ³⁰ Barikan ofariŷeŷ ok do gë bësëyali bër acariya and Moyis bën, ga bani hëpënd ebi buyi Šaŷ, yepën këni mondako ang yandi baŷo Kaxanu ebi pexën ak.

³¹ «Gë noŷo këmëni wätinali bela bër gë okey oko bën? Gë noŷo ngwa wëndër këni? ³² Gë ošaš or yëpak në yangana fo wëndër këni. Ga barërëgu këni, imëxwër imat kënebi rend imëxwër icandaw in: “Farixën këmun acëroti aŷ, an mane na! Yëwën këmun ojekan od oyaŷ, an tes ex na.” ³³ Šaŷ Batis ga yow ko, abaxo yamb na ecemar, abaxo šëb na ngoy, barikan wën re këno: “Gë bëyël exo.” ³⁴ And yow këme wëno Ašëniw ar ala an, këme yambërand, këme šëbërand. Barikan këne rend: “Ala ajo nëmbëran gë ošëb fo xwënda ko, lawo ir bësëf bër šagale do gë bëwendëran hi ko.” ³⁵ Barikan gër bela bëjo kën nangaxën mëne er yandi këŷo Kaxanu in šenene ex gayik bën awa wa këni endam eŷ.»

End Yesu gër iciw ind fariseŷ eŷ

³⁶ Fariseŷ ir bano wacënd Simoŷ in wac baŷo Yesu exo ye eni yambëra gër ndebën. Ata Yesu hat ko, do yëpa këni gër eyambëran. ³⁷ Asoxari awëndëran ebax na gër angol. Ga wël ko mëne Yesu yowëk na gër iciw ind fariseŷ, wëlanëgu këŷo angiri në šëlakuŷ ir ekaŷ ed alëbatër. ³⁸ Ga buka ko gand epoy ed Yesu, ler gër osapar, ko sesënd. Ongwën oŷ kë šarënd gër osapar or Yesu or baxo wëgarand oŷ, do ko fëxwëcërand gë omban ondexëm oŷ. Axoš baxo xošënd bëte gë angiri in. ³⁹ Ga wat ko eŷo, fariseŷ ir wac baŷo Yesu in, ko yëlarand: «Kido ala ajo, alawënel ebaxo, anang nang doxo mëne asoxari ar këŷo lëkërand an awëndëran hi ko.» ⁴⁰ Yesu re ko: «Simoŷ, yëy yandi ke na mi mëka.» Yaka ko: «Oko ašëyali, mëkale!» ⁴¹ Re ko bëte Yesu: «Mondako ri bani bela bëxi ga yomëxa këni kodf. Ayanar an wëd ko batama keme band kodf, axinëm an batama ofëxw oco. ⁴² Ga sëkwan këni bën tak bëxi eni maš in, ar yomëx babi an seban këbi. Awa gër bela bëxi bëjo, noŷo wa këŷo han nëmëc ar ebax eno maš kodf an?» ⁴³ Yaka ko Simoŷ: «Yëla këme ar seban këŷo batama keme an.» Re ko bëte Yesu: «Ata šenene xiti këy!»

⁴⁴ And šena ko gand asoxari aŷ, re ko: «Simoŷ, wat këyo nde asoxari ajo? Gë ongwën ondexëm oŷ neb ko osapar oram oŷ, do fëxwëc ko gë omban oŷ. Bari wëj aye yële na men me nebara osapar oŷ and lilëgu këme ro gër iciw indey aŷ. ⁴⁵ Bëte and hatëgu këme aŷ, aye kaca ex na eye mega. Barikan asoxari ajo, elod ga lilëgu këme axo teb ex na emegara ed osapar oram el. ⁴⁶ Ogu ay koš ex na gër gaf, barikan mëŷ angiri xoš ke gër osapar oram. ⁴⁷ Ga re këme bamena bandanjëm seban këmo mëŷ këŷo balaxënënd mondako endam eŷ. Barikan ar seban këmo bamena

☆ 7:27 7.27 Malaxi 3.1

ɓapɛnɛfɛnɛ an, tɛkɛr fo kɛŋo bal endam ɛŋ.» ⁴⁸ Yesu fel kɛŋo ɓɛtɛ asoxari an: «Anɛka seban kɛmi ɓamena ɓandey ɓaŋ.» ⁴⁹ Bɛr bani yambɛrand gɛ Yesu ɓɛn wɛl kɛni eyeyan elo do kɛni yɛlarand: «Noŋo ngwa hi ko ar kɛ sebanɛnd ɓɛŋɛŋɛnax ajo?» ⁵⁰ Barikan Yesu fel kɛŋo asoxari an: «Ga xwɛta kɛye, fexaxɛn kɛy! Maŋil gɛ emɛkw eyemax!»

8

End ɓɛsoxari ɓɛr engɛ end Yesu ɛŋ

¹ Ga xucak ɛŋo, Yesu ko sɛfɛrand gɛ angol gɛ angol, hik atɛm, hik atil ko femɛrand do ko reyarand end Atɛfɛtan and owun or Kaxanu ɛŋ. Engɛ emat hi bani gɛ ɓɛsɛfan ɛpɛxw gɛ ɓɛxi ɓɛn, ² gɛ ɓɛsoxari ɓɛr fakɛn ɓabi ga nɛcɛt kɛbi ɓɛyɛl ɓɛn do gɛ ocɛxwɛra ok. Asoxari aŋanar aŋ ebaxo: Mari ir bano wɛacɛnd ɓɛtɛ Madɛlen ata gɛr ndexɛm nɛcɛt ɓabi Yesu ɓɛyɛl ɓɛcongɛbɛxi. ³ Asoxari axinɛm an bano wɛacɛnd Yowana, alindaŋ ar Cusa, awɛxɛta ar kodɪ ir Erod an. Asasɛn an, bano wɛacɛnd Sisan do gɛ ɓɛsoxari ɓɛranjɛm ɓɛr ɓax wɛlagund ɓacota ɓandɛɓɛn eno dɛcaraxɛnɛnd Yesu.

End apɛnɛtal and ar onɛd ɛŋ

⁴ Ata amɛxwɛr atɛm ɓarɛrɛgu kɛni gɛr ed hi ɓaxo Yesu, ga xaniraw kɛni gɛr ɓangol ɓandanjɛm. Ata Yesu fel kɛbi apɛnɛtal aŋo: ⁵ «Mondako ri ɓaxo ar onɛd ga nɛca ko gɛr oɓɛnga. Ga ko fan enɛda ɛŋ, mar lapak gɛr fɛña, ɓɛla ɓɛn wɛñɛra kɛni, do oɓɛl or gɛr orɛn ol hɛl kɛni dɛk. ⁶ Bɛtɛ mar lapak gɛr eɓar ed gɛ aparɛfac. And lɛgɛk aŋ ɓaŋɛk gayik obar ok ax ñɛmb bana. ⁷ Bɛtɛ mar lapak gɛr odɛmbɛn. And lɛgɛk aŋ, odɛmbɛn ok xɛɓak tɛc. ⁸ Bɛtɛ mar lapak gɛr eɓar ejekax. And lɛgɛk aŋ, rafɛk do rɛwɛk: anjɛra amat kɛmɛ.» Ga ɓiata ko Yesu apɛnɛtal aŋo, re ko ɓɛtɛ: «Ax gi ex na nde dɛk fo wɛl kɛn, awa!» ⁹ Ata wɛka kɛno ɓɛsɛfan ɓɛrɛxɛm ɓɛn eɓi paŋɛn apɛnɛtal aŋo. ¹⁰ Yaka kɛbi: «Wɛn yɛl kɛŋun Kaxanu en nang ɓɛconɛɓon ɓɛnd owun orexɛm ɓɛŋ. Barikan ɓɛsɛxe ɓɛn gɛ ɓapɛnɛtal kɛni wɛlɛnd do ado eni nɛkonɛnd, ani watɛnd na, ado eni ɓaxɛtɛnd abi pɛnind na gɛ tɛkɛr ak. ¹¹ Awa ɓaxɛtin er wɛacayak apɛnɛtal aŋo in: enɛda ɛŋ, eyeyan ed Kaxanu el ex. ¹² Fɛña ir gɛr ed lapak enɛda in ex ɓɛla ɓɛr kɛ wɛlɛnd awɛl dɛŋ eyeyan ed Kaxanu el, ɓarikan ɓaɓucara in exo yow exo dɛxɛt gɛr owɛkw oreɓɛn dɛk er wɛl kɛni in kɛdi kɛni wɛa do eni pɛx. ¹³ Eɓar ed gɛ aparɛfac el ex ɓɛla ɓɛr sam eni wɛl eyeyan ed Kaxanu el eni kwɛtaya gɛ onɛnga fo. Bari ani gi ex na gɛ odɛmbɛt, er kɛni wɛand amɛd fo, do and kɛ ɓiatɛgu ocɛmu aŋ atañ kɛbi ɓɛnand eni tɛɓ wap. ¹⁴ Enɛda end lapak ɓit gɛr odɛmbɛn ɛŋ exɛni ɓɛla ɓɛr kɛ wɛlɛnd awɛl dɛŋ eyeyan ed Kaxanu ɓɛn, ɓarikan eni tɛɓ ocɛmu ok, ocal od napul ok, do gɛ ɓɛnɛngax ɓɛnd gɛr aniyɛn ɓɛŋ ex kɛɓa eyeyan elo. Ata er wɛl kɛni in ex tɛkwɛn ɛnɛngwɛt ed ola oreɓɛn el. ¹⁵ Enɛda end lapak gɛr eɓar ejekax ɛŋ exɛni ɓɛla ɓɛr kɛ wɛlɛnd eyeyan ed Kaxanu, gɛ onden, do gɛ emɛkw ejekax ɓɛn, eni kwɛtaya aye do eni ɓalɛkɛnali ɓɛnɛnɛ, eni dɛkaya xali eɓi nɛngwɛtɛn ola oreɓɛn ol. Do and kɛ ɓiatɛgu ocɛmu aŋ, kɛmɛnali.»

End amatinali and lambo ɛŋ

¹⁶ «Ala ax pɛtɛnɛnd na lambo do exo ɓob, ba exo dɪlali nɛ angawɛ. Barikan yaŋ gɛr akaŋaya ko xawɛ eɓi ɓobaxɛnɛnd ɓɛr kɛ lilɛnd ɓɛn. ¹⁷ Mɛŋ ex, er ɓonayak ax bo na, er ɓɛŋ ax bo na; dɛk kɛ xɛrɛt angobɛn aŋ. ¹⁸ Awa wɛn titinayindɛn ang kɛn ɓaxɛtɛnd ak, gayikwa Kaxanu ayɛl kɛŋo yɛl ar ɓotɛk an, ɓari ar ax cot ex na an, axan kɛno xan er xaŋ kɛŋo in dɛŋ.»

End bobinëm bor Yesu do gë nëm eņ

¹⁹ Nëm gë bobinëm bor Yesu ħatëgu këni gër ed hi baxo. Bari ani kor bana eno tēka nē end amëxwër and xeta baņo eņ. ²⁰ Ata fel këno: «Nëkodëbi fac norix gë bobinëx, aŷandi ŷandi këbi de en watër.» ²¹ Yaka ko Yesu: «Bër kë baxëtënd eyeyan ed Kaxanu do këni rind ang rek ak bën ex nēma iram do gë bēmaŷe bëndam bēņ.»

End gër anjer eņ

²² Akey amat, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën fëra këni nē ikuluņ, ata re ko Yesu: «Kegëtane anjer aņ!» Ata këni xegëtand. ²³ Ga këni xas, Yesu këņo rašënd. Hatëguk ekoc etëm do ikuluņ in kë rëmbayand xali šerëcerara këbi bësëfan bën. ²⁴ Ata këno nëngëtënd Yesu: «Asëyali, asëyali, enemilene!» Ga nëngëta ko, Yesu xeŷënaxën ko ekoc el do gë men ond bax xanind bomeņ bomeņ oņ, ata yeriri anjer aņ. ²⁵ Ata wëka këbi bësëfan bën: «Ba wën xali gërëgako ane kwëta ex na nde?» Bën ga xap këbi anjiŷ aņ, këbi šaranënd do këni wëkarënd: «Noŷo ngwa hi ko ala ajo? Ado ekoc el dëņ gë men oņ ari kë rind er ko re in.»

End ala ar bëyël bëranjëm eņ

²⁶ And xegëta këni anjer aņ, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ħat këni gër ebar ed Bëšerasa, ed fabër bax gë ed Galile el. ²⁷ And baxo šepëtand Yesu aņ, asošan abat ko yowënd aped-fed ga xaniw ko gër angol. Ala ajo, bëyël bëranjëm lil baņo, elod anëka fo hi baxo tëb gë eman eņ, do gër banapëra rëfa baxo, axo bo bana nē iciw. ²⁸ And sëkar këni gë Yesu aņ, ala ajo ħer ko, lapaya ko gër osapar do ko rend: «Ineŷa yir këbo Yesu, wëj Asëniŷ ar Kaxanu an, mëņ Ar-hik-yaņ gër orën an? Axara xara këmi këreyëbo narën na!» ²⁹ Yesu are babi rend bangoc bañëņax baņ eni can gër ala ajo ado ga xëda bano elod anëka fo. Laņ mopokëra bano fokërand gë gweyele-gweyele gër otaxan do gër osapar. Barikan dëng-dëng baxo xotërand do bëyël bën eno cëñëta gër apuŷ. ³⁰ Ata Yesu wëka këņo: «Ake këni wăcënd?» Yaka ko: «Benga sir-sir këne wăcënd.» Gayikwa, bëyël bëranjëm lil bax gër ala ajo mëņ wăcayaxën baxo mondako. ³¹ Ata bëyël bën këno xarand Yesu kërebi cëñëta na gër ambëxw and siŷëk gë etël këm. ³² Ler gër ed ebani na, bambëxwëbëxw bandanjëm banëbi xadacërand na kap gër etënd. Ata bëyël bën këno xarand Yesu: «Këla, cëñëtalëbo mëni dël bambëxwëbëxw baņo!» Ata ŷa ko Yesu. ³³ Bëyël bën ga šan këni na gër ala ajo, lil kënebi bambëxwëbëxw baņ. Ata ang hi bani gër ed kwëre kwëre ak, lapaya këni gër anjer do noŷeli këbi dek kece in. ³⁴ Bëxadac bën ga wat këni eņo, šapërëra këni bër, do sëfëtërax këni endey eņo gër angol do gër ocënga. ³⁵ Ata bela bën šandëra këni do ye këni gër onang, gër ed hi baxo Yesu. Ga ħat këni, sëk këno asošan ar lil bano bëyël an moñëpa, ga šudara ko do bakar këņo aye onden oņ. Ata yëdara këni. ³⁶ Bër wat bax endey eņo bën, fel kënebi mondake fak ko ar gë bëyël an. ³⁷ Ata amëxwër and dek Bëšerasa aņ, wëka këno Yesu exo can ebar edebën el, gayikwa dek ebani anjiŷ aņ.

Yesu fëra ko gër ikuluņ do kwël këni wăŷind gë bësëfan bërëxëm bën. ³⁸ Ata asošan ar lil bano bëyël an xemëna ko këņo xarand Yesu exo ma exo gi ar enga endexëm. Barikan Yesu ħëp ko do yaka këņo: ³⁹ «Maŷil gër ekun edey eyëbi tëfëtandërax dek er rin ki Kaxanu in.» Ga wăŷi ko ala ajo, ko sëfëtëraxënd dek angol aņ er rin këņo Yesu in.

End endënaŷ do gë end asoxari eņ

⁴⁰ And bakaw ko Yesu ekeg elo aŋ, amëxwër atëm xaca këno gayikwa bën ðek baŋo šênind. ⁴¹ Ata ðatëgu ko asošan ar bano wăcënd Yayëros. Mëŋ alëngw ar aciŵ acaleya hi baxo. Ga lapaya ko gër osapar or Yesu, këŋo xarand exo ma eni tëfër gër ndebën. ⁴² Endënaŵ emat end šot baŋo eŋ šëxwëra bax mbaŋ xarak ecede baŋo sêkënd bëniy epëxw gë bëki. And bani yend aŋ, amëxwër aŋ këno fimelirand Yesu xali šëndën këno.

⁴³ Do asoxari ebaxëna šit gër amëxwër, ar baŋo yexayaxënënd ošat elod bëniy epëxw gë bëki. Napul irexëm in faŷ baxo ðek gër bëxora, bari gabatak aŋo pakën bana. ⁴⁴ Na nëfënëfa ko xali gër epoy ed Yesu, do xwixwëta ko ambana and acud andexëm aŋ. Ata xëdo këŋo ošat oŋ kwël na fo. ⁴⁵ Aŋo re ko Yesu: «Noŷo wa xwixwëta ke?» Ga këni yax ðek bela bën, Piyer re ko: «Oko Asëyali, amëxwër aŋ ga xeta këni do këni fimelirand!» ⁴⁶ Barikan Yesu yaka ko: «Ala xwixwëta ke na mëŋ nangaxën këme mëne panga indam šanëk na.» ⁴⁷ Asoxari an wata ko mëne anëka dëŋ fëlët këŋo Yesu, sëka këŋo gë anjiŷ fo. Lapaya ko gër osapar orexëm, reya ko xali këno wëlënd ðek bulunda in në end ine xwixwëtaxën baŋo Yesu do ang fak ko ataŋ ataŋ ak. ⁴⁸ Barikan Yesu fel këŋo: «Abiŵën, ga xwëta këye fakaxën këy! Maŷil gë emëkw eyemax!»

⁴⁹ Ga ko yeyan mondako Yesu, ðatëgu ko ala ga hiw ko gër iciŵ ind alëngw ar aciŵ acaleya, ata re ko: «Awa anëka xor këŋo endënaŵ endey eŋ, ine këyo soroli mama Asëyali an.» ⁵⁰ Barikan Yesu ga wël ko eŋo, fel këŋo alëngw ar aciŵ acaleya an: «Kwëtale afak ko fak, kërey yëdara na.»

⁵¹ And ðat këni gër iciŵ aŋ, Yesu, gabatak axo ma bana eni dël gë mëŋ lëf gër ed ebaxo endënaŵ ang ax gi ex na Piyer, gë Šaŋ, gë Šak, gë sëm do gë nëm ir endënaŵ. ⁵² Bela bër yow bax na bën ðek bax sesërand do bano ŷaŵërand endënaŵ eŋ. Ata re ko Yesu: «Këren tes na, axo cës ex na, araš fo raš këŋo.» ⁵³ Ata bër wël bax bën këno yepënënd ga nang këni mëne endënaŵ eŋ ašës dëŋ šës ko. ⁵⁴ Yesu lëk këŋo gër ataxan do xeŷ ko: «Abiŵën, kanil!» ⁵⁵ Ga bakar këŋo onjën oŋ, ataŋ xani ko kwengweremët. Yesu re ko eno yël eyamb yamb. ⁵⁶ Bëxarëk bër endënaŵ bën šaran këbi xali. Barikan Yesu fel këbi eni cësinali eŋo do ala këreno pel na.

9

End epemëra ed bësëfan epëxw gë bëxi eŋ

¹ Akey amat, Yesu wăc këbi bësëfan epëxw gë bëxi bën do yël këbi panga in do gë or gapak or enëbi ŋŷayaxënënd ðek bëyël bën do enëbi pakënxënënd bela bën ošëxwëra or ex yo. ² Lawën këbi eni pemërand end owun or Kaxanu eŋ do enëbi pakënënd bësëxwëra bën. ³ Ata re ko: «Gër ed kën ye yo, ŷoweŷ këren mëlalind na: ax gi ex na ošët, ax gi ex na ambaš, ax gi ex na šëlafana, ax gi ex na kodî. Bëte këren mëlalind na ala kala bacud baki. ⁴ Gër iciŵ ind kën ðat do enun kwëtaya yo, bayiyindën na xali yatir kën xuca. ⁵ Gër ed këni hëp enun kwëtaya, pëxwëcayindën obar od lëka këŋun gër osapar ok en kucaxën, ata kë hi osede or këbi šëndënëð bela bëjo.» ⁶ Ga ye këni bësëfan bën, këni femëraxënd Atëfëtan aŋ, gë angol gë angol, do kënebi fakënëxënd bësëxwëra bën gër ed këni ye yo.

End Erod eŋ

⁷ Erod ir wun bax gër ebar ed Galile, awël baxo wëlënd ðek bebër bani rind Yesu gë bësëfan bërexëm bën. Ata wëlandëra këŋo gayik bela bën are bani rend mëne Šaŋ Batis xaniwëk gër ecës, ⁸ bëjo mëne alawën Eli bakawëk. Bëjo bëte mëne alawënel abat ang ebani akarëk ak, xaniwëk

gër ecës. ⁹ Barikan Erod re ko: «Wëno ga fodëtën këno wa gaf in Şaş Batis. Do noŷo cëŷ ex ar kë rind bend këme wëlënd beŷo an?» Ata ko şaland eŷo wat Yesu.

End eñembën ed mburu eŷ

¹⁰ Oparëxanda od ye bax ok ga bakaraw këni gër Yesu, sëfëtandëra këno ðek bebër riw bani bën. Ata wëla këbi në er këni hix bën fo, ler në ingol ind bani wăcënd Betësayida. ¹¹ Barikan bela bën ga nangëra këni, sëf kënebi bamëxwër bamëxwër. Yesu ga xaca këbi, këbi felërand end owun or Kaxanu eŷ do këbi fakënënd bër bax şaland eni pak bën.

¹² Apenëka aŷ, bësëfan epëxw gë bëxi bën xeta këno Yesu do re këni: «Pelalëbi tan bela bën eni capërëra gër bëngol do gër ocënga od ler ler ro eni calarax në er këni laki do er këni yamb gayik ro gër ed hi këne apuŷ ex.» ¹³ Yesu yaka këbi: «Yëlinëbi wën ðëŷ er këni yamb in!» Re këni bëte: «Biyi bamburu banjo gë oxan oxi fo şot këmëni! Angëmëne cëŷ aye këne yeye ene yëcuye er këni yamb ðek bulunda ijo in.» ¹⁴ Xarak er hi bani bësoşan bën fo në owëli oco. Ata Yesu fel bësëfan bërëxëm bën: «Pelinëbi eni nëpara imëxwër kala bela ofëxw oco.» ¹⁵ Ga ri këni mondako bësëfan bën, bela bën yëpara këni ðek. ¹⁶ Yesu wëd ko ŷat bamburu banjo baŷ do gë oxan oxi ol, ga xeŷa ko orën ol, şëkwa këno Kaxanu end eyamb yamb eŷ. Hëmbëndër ko bamburu baŷ do yël këbi bësëfan bën enëbi cetëra amëxwër aŷ. ¹⁷ Na yambëra këni xali wëd këni bën ðek. Bësëfan bën wëdara këni bacaxaken band bayitara babi baŷ, bakange epëxw gë baki.

End osede or Piyer eŷ

¹⁸ Akey amat, Yesu ga ko şalera nacët ako, bësëfan bërëxëm sëf këno. And ŷata ko cale aŷ, wëka këbi: «Noŷo hi këme wëno? Ine wëleli kënebi bela bën?» ¹⁹ Yaka këno: «Bërëmar are këni rend mëne wëj ex Şaş Batis! Bëjo, wëj ex Eli, bëjo bëte ala wënel ar Kaxanu ar yow bax akarëk aŷ do xaniw ko gër ecës hi këy.» ²⁰ Wëka këbi bëte: «Do wën cëŷ, noŷo kënd rend hi këme?» Yaka ko Piyer: «Wëj ex Afexën ar lawëneliw këbo Kaxanu an!»

²¹ Ata Yesu ga xëŷa këbi, re ko mëne ala këreno pel na eŷo. ²² Baş ko mëne mëŷ Asëñiw ar ala an, asoro ko soro mbaŷ, eno cus bëxarëk bër Bëşëwif bën, gë bëşadaxan bëlëngw bën do gë bëşalen bën xali eno ðaw. Barikan exo kani gër ecës yatir akey atasën. ²³ Fel këbi bëte bën ðek: «Angëmëne ala eŷo ŷandi exe tëf, tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Gilexo key yo key a wëlëk ar exo toro në end o wăc oram do exe tëf. ²⁴ Ar këno bal yo end enjëw endexëm fo, anemin ko nemin. Barikan, ar kë nemin enjëw endexëm në end o wăc oram an, afexën ko fexën. ²⁵ Do inewă këno fecă ar kë şotëra ðek bebër gër ngwën ro an, xarak anambëra nambëra ko, do enjëw endexëm eŷ ex nemi? ²⁶ Enimin, ar këno şëfënan yo endam, do exo nëp er re këme in, wëno Asëñiw ar ala an mondako fo ke şëfënanëd endexëm eŷ yatir këme bakaw gë enjaran endam eŷ, gë end Faba Kaxanu eŷ, do gë end omeleka omënek eŷ. ²⁷ Dal in këmun felënd, wën bër hik ro bëjo, bërëmar ani cësëra na watërëxe owun or Kaxanu ol.»

End enëngwëtara ed Yesu eŷ

²⁸ Ata xucak bakey banjongëbatas ga felëra këbi beŷo, Yesu wăc këbi Piyer, gë Şak, do gë Şaş eno ðaŷëta yaŷ gër etënd exo calex. ²⁹ And baxo şalend aŷ, ðexas irexëm in nëngwëtak. Banjëm bandexëm baŷ feşëk xali kë yëgënd jing-jing. ³⁰ Ata şanayaw këni bela bëxi, do këni yeyandërand

gë Yesu: Moyis do gë Eli ebax ³¹ gër enjaran do këni xanarënd gë Yesu end ecës ed baño hatënëgund gër Yerusalem eñ. ³² Amëd año Piyer gë boşandañ dek ebani akwëd añ. Bari abi daş bana ga şanayawëk enjaran end Yesu eñ xali wat kënebi bela bëxi bër bërëxandi baño bën. ³³ Ga këni felar Yesu gë bela bëxi bëjo, Piyer re ko: «Asëyali, bon yek ene bayiye ro! Dine baner batas, amat andey, año and Moyis do año and Eli.» Piyer axo nang bana er baxo rend in. ³⁴ Ga ko yeyan mondako, fedawëk añar do lab këbi kwëc. Ata bësëfan bësas bën dek ebani anjiy añ ga labeli këbi añar añ. ³⁵ Gër añar año wëlik oniñ: «Ajo ex Asëniñwën ar yata këmo an, baxëtindëno!» ³⁶ And şësinak oniñ añ, Yesu bayi ko gabat. Ata bësëfan bën şësinali këni endey eño do gabatak ano pel bana bakey band bëtëraw bax bañ.

End lëmëta ir gë bëyël eñ

³⁷ Ga xeyëk, Yesu gë Piyer, gë Şak, do gë Şaņ këni şëland etënd el, ata amëxwër atëm and bela xaca kënebi. ³⁸ Gër amëxwër año, xeyëgu ko ala: «E, Asëyali, kañënanëlexi lëmëta iram in, mëñ fo şot këmo. ³⁹ Angoc añëñenax lil këño. And ko şangëna añ, lëmëta in exo ñer xali, exo wëc, exo ñatëndërend oñënga oñ gë ocupërësup ok gër etëy. And këño narëndëra mondako añ, mbañ kë nëkand eño kocaxën. ⁴⁰ Axara xara këmëni bësëfan bërey bën eno ñway angoc añëñenax año, bari ano kor ex na.» ⁴¹ Ata re ko Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oñëpëgënan hi këndë. Xali niye fa këme bayi gë wën? Xali niye fa këmun buñan? Mëlawëyo ro asëniñ!» ⁴² Lëmëta in ga këño sëka Yesu, ayël an şangën këño. Reba këño şet, do ko xënëcëtarand gër ebar. Barikan Yesu xeyënanax këño angoc añëñenax añ, fakën këño lëmëta in, do wäş këño sëm. ⁴³ Dek bër hi bax na bën şaran këbi ga wat këni mëne panga ind Kaxanu in itëm ex.

Nand babi şarandëra end ri baxo Yesu mondako na, mëñ fel këbi bësëfan bërëxëm bën: ⁴⁴ «Wën cëñ baxët in aye er këmun felënd gërëgako in: Wëno Asëniñw ar ala an, alëxw këne lëxw gër otaxan od bela.» ⁴⁵ Bari bësëfan bën abi pëni bana eyeyan elo; end şonayak ebax gër orenik orebën mëñ sëkwanaxën bani ebi pëni, do bani yëdand eno mëka ebi pañën.

End asëfan alëngw eñ

⁴⁶ Ata bësëfan bën këni şampërend end ba noyo yap këño exo gi alëngw gër engä endëbën eñ. ⁴⁷ Ga nang ko Yesu ang bani yëland gër oñëkw orebën ak, felaw këño itox do xwët këño ler gër ndexëm. ⁴⁸ Ata re ko: «Ar këño xwëtaya yo itox ang ino ro ak, në end oñac oram, wëno dëñ xwëtaya ke. Do ar ke xwëtaya yo, anëka xwëtaya këño ar lawëñëgu ke an. Enimin, ar wäc exo bana gër engä endewën an, ex alëngw an.»

⁴⁹ Ata re ko Şaņ: «Asëyali, ga watëgu këmo biyi ala ar këbi wäyënd bëyël gër bela gë oñac orey ol. Afel fel këmo exo teb gayik axi tëfënd na ang biyi ak.» ⁵⁰ Yaka ko Yesu: «Këreno pel na exo teb gayik ar bayik añun merelind na an, arewën hi ko.»

End gër ingol ind Bësamari eñ

⁵¹ Ga kë saxëgu bakey band ebax exo dëxëta gër ngwën ro bañ, Yesu fañ ko gër emëkw exo ye yañ gër Yerusalem. ⁵² Ata lëngwali këbi bërolawën. Ga ye këni, ñat këni në ingol ind gër ebar ed Samari eno këñënanax. ⁵³ Bari bër gër ingol bën ñëp këni eno kaca Yesu gayik gër Yerusalem baxo yend. ⁵⁴ Ga wat këni eño, bësëfan Şak do gë Şaņ re këni: «Axwën, yandi

ki nde mi mac xodux or gër orën ol ebi cor bela bëjo?» ⁵⁵ Yesu, ga faß këbi, këbi rexërand. ⁵⁶ Ata Yesu gë bësëfan bën xuca këni në ingol icëxe.

End etëf ed Yesu eñ

⁵⁷ And hi bani gër fëña añ, abat re ko: «Yesu, wëno gër ed këy ye yo asëf këmi sëf.» ⁵⁸ Ata Yesu yaka këño: «Ojakëra ok gë owayi exëni bëte oşël or gër orën ol gë oyël exëni, bari wëno Asëñiŵ ar ala an, ado gë añombe ak axe gi ex na.» ⁵⁹ Fel këño bëte ala aşëxe: «Wëj tëfëguye wëno.» Yaka ko: «Axwën tebanële me ye pere mo mëxwëtar faba iram.» ⁶⁰ Re ko Yesu: «Tebëlëbi bësësëk bën eni mëxwëtar. Barikan wëj yel ey tëfëtërax end owun or Kaxanu eñ.» ⁶¹ Re ko ala aşëxe: «Axwën, gër ed këy ye yo wëno asëf këmi sëf, barikan tebële mëni pelaw pere gër ndëbi.» ⁶² Yaka ko Yesu: «Ar kë ÿanënd gë şariñ yo do, exo nëkonand gand epoy, axo gi ex na ar şenene gër owun or Kaxanu.»

10

End bësëfan ofëxw ocongoxi gë bëxi eñ

¹ Ga xucak eño, Axwën an sana këbi bëte bela ofëxw ocongoxi gë bëxi bësëxe do lawën këbi eni ye bëxi bëxi dek bangol ban do dek ed ebax exo ye mëñ el. ² Eni yexën fel këbi: «Ekana ed beneda el anëka ñatëk mban ex andiyen añ, bari ani ñëmb ex na bërândiyen bën. Awa karayino Axwën oşënga an ebi panaw bëte bërândiyen bësëxe. ³ Yeyin, në edawën emun ang opey od şit gër ojëlemu fo. ⁴ Yoweŵ këren mëlalind na: ax gi ex na kodî gër bëmboto, ax gi ex na ambaß, ax gi ex na baped. Bëte kërenëbi cëmand na bër kën fedënd gër fëña bën. ⁵ Gër iciŵ ind kën ñat yo deyindën pere: “Cotin obetak or wëlanëgu këmun ol!” ⁶ Angëmëne ala exëna ar gë obetak, mëñ kë şot obetak olo! Angëmëne ala ax gi ex na, eñun bayi. ⁷ Bayiyindën gër iciŵ iño na; yambindën do cebindën er kënun yël in. Arândiyen an alëba këno lëband. Këren dëfarand na de gë iciŵ gë iciŵ. ⁸ Gër angol and kën ñat yo do bela bën enun kwëtaya, yambindën er kënun yël in. ⁹ Pakëninindënëbi bësëxwëra bën do pelindënëbi bela bën mëne owun or Kaxanu ol ñatënëgu këbi. ¹⁰ Barikan gër angol and kën ñat do bela bën eni nëp enun kwëtaya, yeyin gër bakwëndaya bandebën, en de: ¹¹ “Obar od angol andewën od lëkak gër osapar orebi oñ këmi fëxwëcand. Nangin mëne owun or Kaxanu ol wëlaw bami nêş gër ndewën ro.” ¹² Ga re këme yatir kiti, bër lëg bax gër Sodom bën këbi sax gë bela bër angol año bën✧».

End bangol band Korasëñ do gë Betësayida eñ

¹³ «Eñëñenax etëm këñun wëcan wën bela bër lëgëk gër bëngol bënd Korasëñ do gë Betësayida bën! Kido becarax bend ri këme gër ndewën beñ wat bani bela bër gër owar or Tir do gë Sidoñ bën, anëka fo nëngwët doni ola orebën ol do eni denitara në end beñëñenax bendebën mocuda ojabote do moñëpa gër eyëwën. ¹⁴ Mëñ ex yatir kiti, bela bër lëg bax gër owar or Tir do gë Sidoñ bën abi copa na ang këñun şopa wën ak. ¹⁵ Do wën bela bër gër angol and Kafarënowum bën, ako nde yëla kën yañ gër orën këñun fela Kaxanu? Bëtëdëñ, gëd gër wur ir bësësëk këñun lat. ¹⁶ Ar këñun baxët an wëno baxët ke do ar këñun beş an wëno beş ke. Ar ke beş an, në ebeş eño ar lawënëgu ke an.»

¹⁷ Bësëfan ofëxw ocongoxi gë bëxi bër lawën babi Yesu bën bakaraw këni gë onënga fo do këni rend: «Axwën, ado bëyël bën dëñ ari bani

rind er këmëni fel gër oŵac orey in.» ¹⁸ Yesu yaka këbi: «Awat bamo watënd Sindan ga ko latiw elod gër orën ang ebingara fo. ¹⁹ Ayël yël këmün panga in enëbi bëñaxënënd bandën bañ, oxwël ol, do gë ðek panga ind arangoŷëra in, do eñëñënax anun gi na. ²⁰ Barikan nëngandëralenun end ga ŷëgw ko Kaxanu omac odewën ok yañ gër orën eñ, bari kërëx gi na gayik bëyël kë rind er kën re in.»

²¹ Amëd aņo, Yesu ŷëm ko gë onënga or yël baņo Angoc Amënëk ol, ata ko rend: «Ašëkwa këmi šëkwand Faba, wëj Axwën ar orën gë ebar an gayik ašon šon këyëbi beņo bërenik bën, bër gë onden bën, do nangën këyëbi bëretoc bën. Eyo, Faba mondako ebax anjëlan andey aņ. ²² Faba sebën ke ðek bëy bën, do ang nang ke wëno Asëñiŵ ak, ala axe nang ex na mondako. Bëte ang nang këmo wëno Asëñiŵ ak, ala aņo nang ex na mondako. Wëno do gë ar ŷandi ke mo nangën an fo, nang këmo.» ²³ Ga šena ko gand bësëfan, fel këbi: «Nëngandëralenun wën bër kë watënd er kën watënd in! ²⁴ Ga re këme, bëlaŵënel bëranjëm do gë bemun bendanjëm ŷandi babi eni wat er kën watënd in, bari ani wat ex na. Aŷandi ŷandi babi eni wël er kën wëlënd in, bari ani wël ex na.»

End apënëtal and Asamari eñ

²⁵ Ata yow ko na ašalen eņo di atëy. Wëka këņo: «Asëyali, inëwa këme ri me cotaxën aniyan and din aņ?» ²⁶ Yesu yaka këņo: «Ine ŷëgw këni gër acariya? Wëj ine fën këy?» ²⁷ Yaka ko ašalen an: «Ijanëlo Kaxanu, Axwën arey an, gë yomb irey ak ðek, gë anjëlan andey ak ðek, gë panga indey ak ðek, gë aniyan andey ak ðek. Do bëte balindëlexi end ašandax eñ, ang ki balënd end gaf irey ak.» ²⁸ Re ko Yesu: «Ata šenene yaka këy! Diyind mondako ata këy šot aniyan and din aņ.» ²⁹ Barikan ašalen an ga ŷandi këņo exo masinaya mëne ar šenene hi ko, wëka këņo Yesu: «Do noŷo wa ex ašandaŵën an?» ³⁰ Ata Yesu yaka këņo: «Mondako bax end asošan ar xani bax gër Yerusalem do ko yend gër Yeriko. Hat ko në er xaš bani bërek bëxeŷax gër fëña. Ga radën këno, sëra këno, xandëra këno ðek oŷënga oņ. And xëm këno xali bel ko aņ, seb këno bëdëcët gër ebar, në emëkw na fo do kwël ye këni. ³¹ Nangërexe eņo, ašadaxan abat ko yend bëte fëña ir ond gër Yeriko in. Ga šanan këņo ala ajo, beš këņo kwël gë enëkona këm. ³² Hatëgu ko bëte na arandëwëra and Lewi. Ga wat këņo ala ajo, mëņ bëte beš këņo gë enëkona këm. ³³ Barikan and hatëgu ko Asamari na gër ed hi baxo ala ajo aņ, wat këņo bëdëcët gër ebar. Ata xaŷënan këņo. ³⁴ Ga sëka këņo, fëxwëcëra këņo gë ngoy ed sembaŷëra ko el. Bëte nëmëra këņo gë ogu, fëlëndëran këņo. Fela këņo, xwët këņo yañ gër fali irexëm, do kwël wëla këņo gër iciŵ ind bëliyer eņo korax. ³⁵ Ga xeyëk, Asamari an yëpët ko batama baki band kodï yël këņo axwën iciŵ ind bëliyer an do re ko: “Koranële ala ajo. Angëmëne kodï ir yël këmi in ax gi ex na gwac, gwëre mi űatati yatir këme bakaw.”» ³⁶ Yesu ga hatata ko apënëtal aņo, wëka këņo ašalen an: «Gër bëla bësas bër sëk baņo ala ajo, ar fe wa hik ašandaŵ arexëm an?» ³⁷ Yaka ko ašalen an: «Ar xaŷënan baņo an.» Ata re ko Yesu: «Awa wëj bëte yel ey dixënd mondako.»

End Marët do gë Mari eñ

³⁸ Ga këni ye Yesu gë bësëfan bërexëm bën, hat këni në ingol. Ga xaca këbi asoxari ar bano wăcënd Marët, wëla këbi gër ndebën. ³⁹ Marët gë iminëm itoxari ebaxo do bano wăcënd Mari. Mari ŷëpa ko gër osapar or Axwën do këņo baxëtënd. ⁴⁰ Ata Marët mëņ ko xëlënd gabat gër atoxari. And sëka ko gër Yesu aņ, re ko: «Axwën, aŷapan nde ŷapan

ki ga seb ke Mari gabat gër atoxari? Pelëlo wa exe dëca.» ⁴¹ Yaka këŋo Axwën an: «Marët, Marët, wëj er këy rendërand do këy xëlënd gër edi ed bebëranjëm. ⁴² Xarak emat ÿapëk exi balënd gër aniyän. Eŋo sana ko Mari do ala ax gi ex na ar këŋo xan.»

11

End Cale eŋ

¹ Akey amat, Yesu bax şalerand gër ed ebani gë bësëfan bërëxëm bën. And ñata ko aŋ, asëfan abat wëka këŋo: «Axwën, tëyalilëbo wa cale in ang sëyali këbi Şaŋ Batis bësëfan bërëxëm ak.» ² Ata re ko Yesu:

«And kën şalend aŋ, deyindën:

“Faba, nangëralexëni ðek mëne oŵac orey ol oŵënëk ex yowëlex owun orey ol!

³ Yëlindëbo key yo key er këmi yamb in!

⁴ Tebanindëbo bamena bandëbi baŋ,

Ang këmëni sebanënd ak ñiyi bëte bela bër këbo wënanënd bën.

Këreyëbo tebeli na eñëŋëx eŋ”.

⁵ Yesu baş ko bëte: «Cale in er wëndërëk gë endey end ala ar yek gëmëd gër lawo irexëm eŋo kara: “Lawo, yëluye wa bamburu batas. ⁶ Lawo iram ñatëguk gër ndëbi, do amo cotën ex na er ko yamb in.” ⁷ Angëmëne lëf gër ed laki ko yakaw ko lawo irexëm mondako: “Wëj, këreyëbo nëngëtëra na ðe, ebët el anëka fëra këmi, wëno gë obaş oram ol anëka lakira këmi, ame kor na me kani mi yël bamburu.” ⁸ Ga re këme, ala ajo axani ko xani eŋo yël er këŋo xarand lawo irexëm in. Ga këŋo lëbëlëba ko xanixën eŋo yël ðek bebër këŋo xarand bën, bari ax gi ex na ðe gayik lawo irexëm exo.

⁹ Do wëno mëŋ këme rexënënd: “Karayindëno Kaxanu eŋun yëlëraxën, calayindën en cotaxën, tëmbindën enun përetëxaxën ebët el.” ¹⁰ Gayikwa ar kë xarand an, ayël këno yëlënd; ar kë şaland an, aşot ko şotënd, do ar kë sëmbënd an, afërëtën këno fërëtënënd ebët el. ¹¹ Ang hi kën ro ako, sëm ir itox nde exëna ir këŋo yël andën asëñiŵ, xarak ekan xara këŋo? ¹² Ba eŋo yël ekwël, xarak eñëŋen xara këŋo? ¹³ Angëmëne ang xwëj kën yo, anang nang kën eyël ed er yek obaş orewën el, kaş ex ngwa Kaxanu, mëŋ ar hik yaŋ gër orën an, ayël këbi yël Angoc Amënëk aŋ bër këŋo xarand bën.»

¹⁴ Ata Yesu këŋo nęcëtënd angoc añëŋëx në amuma. And şan ko angoc añëŋëx aŋ, ala an ÿana ko ko yeyandërand şenene. Ata bela bën ang ebani amëxwër ak şarandëra këbi. ¹⁵ Barikan bërëmar këni rend:

«Wëni ba ax gi ex na nde gë panga ind Yëngëtir in, emun end bëyël eŋ këbi nęcëtënd bëyël bën!» ¹⁶ Bëte bësëxën këni şaland eno di atëy. Wëka këno ebi din ecarax eni nanganaxën mëne gër orën xaniw ko.

¹⁷ Ga nang ko Yesu ang bani yëländ ak, re ko: «Angëmëne bela bër owun obat ebi kucarënd, owun olo alati kë lati, do bëciŵ bëŋ ex yëcar imat imat. ¹⁸ Angëmëne Sindan ebi merelind bër ex gër owun orexëm bën,

mondake ke bayi owun orexëm ol gayikako kën rend mëne gë panga ind Yëngëtir in këmëni nęcëtënd bëyël bën? ¹⁹ Angëmëne wëno gë panga ind Yëngëtir in këmëni nęcëtënd bëyël bën do obaş orewën ol cëŋ, gë panga ind noŷo kënebi nęcëtënd? Mëŋ rexën këme obaş orewën ol fo këŋun xiti!

²⁰ Barikan angëmëne gë panga ind Kaxanu in këmëni nęcëtënd bëyël bën, awa wën anëka ñatënegu këŋun owun or Kaxanu ol. ²¹ And ko nëkonand ala ar gë ojaŵ aŋ yangana irexëm gë oŷënga or emer aŋ, bebër şotëra ko

bën abayi këno bayi. ²² Barikan, angëmëne ala ar xuca këno ojaw̃ exo yow do eno kor, ata këno xwëca ðek oÿënga or emer or xwëta ko en, do ebi yëlëra bela bën bebër xan këno bën. ²³ Ar ami bar ex na an, ar angoÿëra andam ex. Do ar bayik axe ðëcand na ebar an, në eyëc exo.»

End angoc añëjënax enj

²⁴ «And ko şan angoc añëjënax në ala an, gër ed timëriñ ko yend exo calarax ateyëtaya. Angëmëne axo cot ex na, ata exo yëlara: “Bakaleme tan gër iciw̃ indam, gër ed şanëgu këme!” ²⁵ And ko fiat an exo tøk wacaca, ga fat këni do ÿanën këni. ²⁶ Ata ebi yen ðangoc ðanjongëbaki ðacëxe ðand xuca këno oxeÿ, eni ðil, do eni ðëg lëf gër ala ajo. Awa ala ajo exo torond nëmëc ang baxo sorond añanar ak.»

²⁷ Ga ko yeyan mondako Yesu, asoxari abat gër amëxwër, ðacan këno: «Nëngandëraleño asoxari ar rëw̃ ki do yerin ki an!» ²⁸ Yaka këno Yesu: «Ey dedo wa, nëngandëralebi bër kë ðaxëtënd eyeyan ed Kaxanu do këni rind er rek bën!»

End amatinali acaraxik enj

²⁹ Amëd anjo bani ÿëmbërëgund kaş-kaş bela bën do këno xetand Yesu. Ata na ÿana ko ko rend: «Bela bër gë okey oko bën bëÿëjënax exëni do këne wëkand ecarax. Ecarax end rin baño Kaxanu Yonas enj fo këni wat, ax gi ex na ecëxen. ³⁰ Ang hi baxo Yonas amatinali gër Bëninif ak, mondako fo këme hi wëno Asëniw̃ ar ala an amatinali gër bela bër gë okey oko. ³¹ Emun etoxari end gër ebar ed Saba enj, axani ko xanið yatir këbi xiti Kaxanu bela bër gë okey oko bën. Anëp këbi nëpëð gayik mëñ në ebar ed caw xaniw̃ baxo yow ko gër Yerusalem eno mëkara Salomon, emun end gë orenik osëm enj. Xarak wëno Asëniw̃ ar ala an wa xuca këno Salomon. ³² Bëninif bën axani këni xanið, yatir kiti, enëbi nëp bër gë okey oko bën gayik bën anëngwët nëngwët bani ola orebën ol ga wël këni epemëra ed Yonas el. Xarak wëno Asëniw̃ ar ala an xuca këno Yonas.»

Amatinali and lambo anj

³³ «Ala ax pëtënënd na lambo do exo kwët në er ðeñ ba exo noð gë enëp. Barikan yan gër akaw̃aya ko xaw̃ ebi noðaxënënd bër kë lilënd bën. ³⁴ Bangës ðandey ðañ ex lambo ir eman in. Angëmëne ðamëngw̃ bayik ðek eman kë xërikëra. Bari angëmëne ax bëngw̃ ex na, ðek eman kë hi gër ecamëðan. ³⁵ Awa titinal këdi kë nëngwëta angoben andey anj ecamëðan. ³⁶ Angëmëne ðek eman endey enj xërikërak xali gë bebët ibatak ax gi ex na gër ecamëðan, ðek kë xërikëra ang kë xërikërand sam exi noðand lambo ak.»

End Ofariseñ do gë bëşalen enj

³⁷ Nand baxo yeyan Yesu mondako na, fariseñ ibat xara këno exo ma eni yambërax gër ndebën. Ga fiat këni, ÿëpa këni gër añambëraya. ³⁸ Ata fariseñ in şaran këno mbañ ga wat ko mëne Yesu axo nebara bana ang rëp bax ak ðamana eni yambëraxën. ³⁹ Ata Axwën Yesu re ko: «Wën ofariseñ ok, ed fac-fac el kën wënënayand ang ar kë nebënd odëyamb ed fac-fac el fo, xarak ed lëf-lëf el ðek buyarëk. Lëf gër owëkw̃ orewën ñamba ind bela, do gë oxeÿ fo xëñëk. ⁴⁰ Ata wën ofariseñ ok and an yëlarand na ðeñ ex ðe! Ax gi ex na nde Kaxanu ri këno ala an gë eman do gë emëkw̃? ⁴¹ Yëlërayindënëbi bëxaÿëanaxik bën gë emëkw̃ epeşax, ata fo kën hi bëwënëk. ⁴² Bari anjun ye ex na wën ofariseñ ok! Awaş këno wăşënd Kaxanu dim ir esëngëng in, ir egwërend in, gë ir ðek bebëlëg bebër ex në

andëda bën, do kën langanganënd or şenene ol do gë aņana and Kaxanu an! Beņo don rind nëmëc, kwëyarëxe bebër bayik bën. ⁴³ Aņun ye ex na wën ofariseņ ok gayik bon ħan kën eņëpa ed gër ed kënun wat bela dek el, lëf gër baciw bacaleya. Bëte bon ħan kën enun cëmarand gër bapedëraya. ⁴⁴ Wën aņun ye ex na gayik ang baņeg band lëmayak, do këni wëñërand bela nangërexe fo hi kën!»

⁴⁵ Ata aşalen yeyaneli këņo Yesu: «Asëyali, ang këy yeyanënd ako, biyi bëşalen bën këyëbo şirënd bëte.» ⁴⁶ Ata yaka këņo Yesu: «Wën bëşalen bën bëte, aņun ye ex na gayik ang kënëbi sëyalind bela ak mbaņ sibëc, xarak wën gë təkër ak an tëyind na en tëf er kën rend in. ⁴⁷ Wën aņun ye ex na gayik wën kë bayënd baņeg band bëlawënel bër Kaxanu baņ xarak bëxarëc bërewën bën dëņ law këbi! ⁴⁸ Awa wën ex otede od bëxarëc bërewën ok. Ga kën bayënd ako baņeg baņ, aņan ħan kën bebër ri këni bën. Bën law kënëbi bëlawënel bën, wën kën bayënd baņeg bandebën baņ! ⁴⁹ Mëņ rexën ko Kaxanu gë orenik orexëm ol: “Alawëneli këmëni lawëneli bëlawënel bëram bën do gë oparëxanda odam ok. Barikan mar enëbi daw, mar enëbi dixëra, ⁵⁰ mëņ këmëni xitixën bela bër gë okey oko bën, do mëni mëka end oşat or dek bëlawënel bër lawëra kënëbi bëxarëc bërebën eņ, elod ga yanak ngwën in. ⁵¹ End oşat or Abel eņ këmëni yana emëka el do me ŋata end oşat or Sakari eņ, mëņ ar law këno gër yangana ir Aciw and Kaxanu an, fëco angëb fëco ebët. Awëka këmëni wëka beņo bela bër gë okey oko bën.” ⁵² Etëm hi këņun wën bëşalen bën! Acoketaya and onangëran aņ rëxët kën. Wën dëņ an dilënd na, bëte bër yandi këbi eni dil bën, anëbi tebënd na eni dil.»

⁵³ And şan ko Yesu na gër iciw ind fariseņ aņ, bëşalen bën do gë ofariseņ ok ga xoyn këno xali, yana këni këno wëkarand bendanjëm. ⁵⁴ Mama bano wëkarand mondako exo yakaxën gë etëy edexëm el dëņ end këno bonaxën eņ.

12

End bëconëşon eņ

¹ Ga xucak eņo, bela bën barëreģu këni owëli owëli gër Yesu xali hi këni amëxwër atëm, do këni wëñëlırënd. Ata këbi felënd pere bësëfan bërexëm bën mondako: «Kwëyëtayin lewir ir ofariseņ in, gayikwa bën bëyëņëna x bër kë labayand hi këni. ² Asorora fo këni sororand, gayik er këni şonënd in ax bo na, do end beņ ax bo na. ³ Mëņ ex, end kën yeyan gëmëc eņ, goyat këni wëlëra; end kën nekënekär lëf gër banakaya band lëngwe eņ, yaņ gër oyur këni femëra. ⁴ Wën odawo ok këmün felënd: Kërenëbi camënd na bër kë lawënd eman fo bën. ⁵ Afel këmün fel ar yapëc eno camënd an. Camino ar sam eņo daw ala an, exo cot or gapak or exo dap enjëw eņ gër xodux. Awa ajo ex ar yapëc eno camënd an. ⁶ Ax gi ex na nde afan kënëbi fanënd bëndër bënjo batama baki? Bari Kaxanu inder gimatak aņo kwëyand na. ⁷ Ado aye nang ko Kaxanu bembän benjëgwe hik gër ogaf odewën. Mëņ ex, këren yëdarand na. Asëfan abät aram xurik ex këbën gë bëndër bëndanjëm.»

End eyeyandëran ed sam-sam eņ

⁸ «Ga re këme, ar kë reyand yo poyoma mëne aram hi ko, wëno Asëñiw ar ala an mondako fo këme yana me deyand endexëm eņ gër omeleka od Kaxanu. ⁹ Barikan, ar ke yaxëta poyoma an, mondako fo këmo yaxëta gër omeleka od Kaxanu. ¹⁰ Do ar ke yeyanan yo ayeņën, wëno Asëñiw ar

ala an, Kaxanu aseban këŋo seban. Barikan, ar këŋo ŝir Angoc Amënëk an, eteban axo cot na. ¹¹ And kënun ŷana enun mëlarend kiti ed baciw̃ bacaleya band bësëwif aŋ, do gër bër gapak, këreŋun yëbund na end mondake kën yakad̃ eŋ. ¹² Angoc Amënëk aŋ këŋun felëd̃ amëd̃ aŋo dëŋ ang kën yakad̃ ak.»

End apënëtal and ar gë napul eŋ

¹³ Gër amëxwër, ala yeyaneli baŋo na Yesu, re ko: «Asëyali pelëlo abaŷe exe cet er sebëtan kënebo bëxarëk in.» ¹⁴ Yesu yaka këŋo: «Noŷo ri ke wëno axiti arewën, ba arëc arewën?» ¹⁵ Na ex fel këbi dëk ang ebani ak: «Eŋan ed kod̃i el ax ye ex na, gër ga ex yo kwëŷëtayin! Ala an, ang këŋo yera yo ax gi ex na napul in kë lëkaya aniyän andexëm aŋ.» ¹⁶ Ata ŝom ko gë apënëtal aŋo: «Mondako ri baxo ar gë napul an. Ga ŷandëra ko, ŝot ko xali eyamb el. ¹⁷ Wëlan këŋo ang ko wëxëta ak. Ga laki ko gëmëd̃, ko yëlarand: “Mondake këme ri eyamb elo? Në ine këme wëxëta? ¹⁸ Yo! Anëka nang këme ang këme ri ak. Owur oŋ këme yam me bay or nëmëc oŋo ex këñaxën dëk eyamb edam el do gë napul iram in. ¹⁹ And këme ri mondako aŋ do mo pel enjëw̃ endam eŋ: dodo wëno anëka yera ke! Napul iram in mbaŋ ex, bëniy bëndanjëm ke nëka. Gogo ošëb do gë ayamb alaki fo bayi ke!” ²⁰ Na rew ko Kaxanu: “Ata wëj and ay yëlarand na dëŋ ex dë! Gëmëd̃ go dëŋ këme xana enjëw̃ endey! Do er wëxëta këy ijo noŷo wa kë xwën?” ²¹ Mondako këŋo hi ar xwëndak ebar ed napul fo an xarak aŋo balënd na end Kaxanu eŋ.» ²² Ata Yesu fel këbi bëte bësëfan bën: «Mëŋ këme rexënënd, këren dendërand na end aniyän andewën eŋ, end er kën yamb eŋ, ba end er kën ŝufa eŋ. ²³ Ax gi ex na nde aniyän and ala aŋ xëbënëk nëmëc gë eyamb yamb in, do eman eŋ nëmëc banjëm baŋ? ²⁴ Ax gi ex na nde anang nang kënebi baŋërak baŋ: ani ñandërand na, ani kanarand na. Ani gi ex na gë owur, ani gi ex na gë bacac. Barikan, Kaxanu alëba këbi lëband. Xarak, wën xucak ex këbën gë ošël ol. ²⁵ Gako wën ang hi kën ako, noŷo wa kë xor exo baša bakey gër aniyän andexëm gë odendëran? ²⁶ Gayikako an kor na en cakën bakey bandewën baŋ, ine kën rendëraxënënd end bešër bayik eŋ? ²⁷ Kwitayin ang kë hind opëtëfët od ondës ak, ax diyenind na, ax banënd na bacole. Barikan mbaŋ kë yend owat ol. Ado Salomon dëŋ, gë dëk enjaran endexëm ak, mëŋ emun end gë napul isëm eŋ, abaxo ye na gwër fo gë ondës oŋo. ²⁸ Wën ata ekwëta etil ŝot kën dë! Angëmëne Kaxanu mondako ko fëŷëpëŷënd ondës ond lëgëk dorogër apuŷ oŋ, xarak ecan gër xodux këni lap, kaš fo këŋun fëŷëpëŷ wën bëte! ²⁹ Do wën, këreŋun bund na ocal od er kën yamb, ba er kën šëb. Këren torond na mama gër banjëlan. ³⁰ Enimin, bebijo dëk, bela bër benëŋ becëxe bën këbi balënd ocal ok. Anang nang ko Sorix irewën Kaxanu mëne aŷap ŷapëk en cot bebijo. ³¹ Kemënayindën ocal od owun or Kaxanu ok, ata këŋun sënd bebijo dëk. ³² Wën bër ex imëxwër ind sëf ke bën, këren yëdarand na. Wën yata këŋun Faba gër owun orexëm. ³³ Panin bacota bandewën baŋ do kod̃i in enëbi yëlëra bëxaŷënaxik. Cëlayayin në er bayik ax ŋesi na. Napul irewën in gil ex ir yaŋ gër orën gër ed ax kwët na: fën gër ed arek ax gi ex na, oyame ani gi ex na. ³⁴ Gayikwa gër ed ex napul irewën kë hind bëte anjëlan andewën aŋ. ³⁵ Giyindën din bëwëlëk, kapayindën enar eŋ, do odambo odewën ok bayilex ga kë lëkënd. ³⁶ Giyin ang bëriyenin bër šëni këŋo axwën arebi an ga ye baxo ekana. And ko ñatëgu aŋ, eno përetëanaxën sam exo tëmbëgu gër ebët. ³⁷ Nëngandërayindëlebi bëriyenin bëjo, bër

kēbi sēk ga šēni kēno moñēpa bēn! Dal in kēmūn felēnd, axwēn an dēŋ kē nēmbara banjēm band andiyen, ebi pel eni ñēpara gēr ed kēni yambēra, do ebi dēbāra. ³⁸ Angēmēne exo ŋatēgu emēd ekarēk el, ba oxeya ol do ebi tēk dašērēxe, mbaŋ kēbi nēngandēra bēriyenin bējo. ³⁹ Aye fēni kēŋun, ar nangēk amēd and ko yow arek aŋ, aferēna ko ferēna, aŋo teb na exo dīl gēr iciw̄ indexēm. ⁴⁰ Wēn bēte, kēñenarayindēn key yo key gayik ata kēme ŋatēgu wēno Asēñiw̄ ar ala an amēd and an yēla bana na aŋ.»

End apēnētal and bēriyenin eŋ

⁴¹ Na wēka ko Piyer: «Axwēn, biyi nde kēyēbo rend gē apēnētal aŋo, ba bēla dēk nde?» ⁴² Yaka ko Axwēn an: «Axwēn an anēngandēra kēno nēngandēra end a wēxēta ar napul ar gē onden eŋ. Ga xwēta kēno kēno sebēnanaxēn eyamb yamb in ebi yēlēnd bērexēm bēn in nand kē ŋapēnd na. ⁴³ Aye kēno nēngandērad ariyenin ar kēno sēk axwēn arexēm an ga ko ri er sebēnan baŋo in. ⁴⁴ Dal in kēmūn felēnd, ata kēno xwētēnan dēk napul irexēm in. ⁴⁵ Barikan angēmēne xadēp ijo exo dend: “Axwēn aram an cēŋ axo bo ex na ngēŋ exo ŋatēgu”, do exo kwēnda ekem ed okadēp ocandaw̄ otošan ok do gē okadēp otoxari ok, do exo kwēnda bēte ošēb, gē ñambēran. ⁴⁶ Ata ko wāyiw̄ axwēn ar xadēp an yatir bayik axo yēla bana do nē amēd and axo nang ex na. Ašēwēra kēno šēwēra do eŋo narēndēra xali ang kēnēbi narēnēnd bēr gē oŋēpēgēnan ak. ⁴⁷ Xadēp ir kē nang aye er ŋan ko axwēn arexēm in do exo dind mama dēŋ xali eŋo pēnga, bacewēn bandanjēm ko šot. ⁴⁸ Bari xadēp ir bayik ax nang ex na an do exo dind bebēr ax ŋap ex na bēn, axwēn aŋ tēkēr fo kēno šēw̄. Ar sebēnan kēno mbaŋ an mbaŋ kēno wēka exo deya ba mondake ri ko. Do ar xwēta kēno mbaŋ do fēxwēn kēno bebēranjēm an gē pit fo kēno nēyali.»

End acapēra and nē end Yesu eŋ

⁴⁹ Yesu, ga ŋata ko eŋo, re ko bēte: «Angodux yow kēme me pētēn gēr ebar, ako ŋandi ke ex dēkēdo anēka. ⁵⁰ Xobuyi or kēme buyi ol, toro ind kēme soro iŋ ex. Barikan, monēkan nēkan ke ex ŋatēgu! ⁵¹ Ako nde yēla kēn mēne eni cot bēla bēn angwēlēra aŋ yowaxēnēgu kēme gēr ebar ro? Bētēdēŋ, ga re kēme, axucarēra wa kēbi ŋana ebi kucarērand nē end o w̄ac oram! ⁵² Mēŋ ex, nē ekun ed bēla bēco axucar kēbi xucar: bēsas enēbi kel bēxi, do bēxi enēbi mereli bēsas. ⁵³ Bēte nē ekun ebat, sēm in ebi kucar gē asēñiw̄, do nēm in gē abiw̄. Bēte nēm ir eñēr in ebi kucar gē asoxari ar asēñiw̄ an.»

⁵⁴ Yesu fel kēbi bēte amēxwēr aŋ: «And kēn wat aŋar ga xaniwēk acēla-eñan, ataŋ kēn rend: “Nē eyow ex tēb iŋ.” Ata ex ŋat go. ⁵⁵ Do and kē xaniw ekoc ambētēb aŋ, are kēn rend: “Ayēka kē yēka.” Ata ex ŋat go. ⁵⁶ Wēn bēyēŋēnax bēr kē labayand hi kēn, mondake kēn xorēnd en nang bebēr kēn watēnd gēr orēn do gēr ebar bēn, do kēn sēkwānēnd eŋun pēni bebēr ko rind Kaxanu bakey baŋo bēn? ⁵⁷ Do ine kēn sēkwānaxēnēnd eŋun pēni er ŋapēk en dind in? ⁵⁸ And kēŋun xucar gē ala do en yend gēr kiti aŋ, kemēnal en ketēn gēr fēña fo. Ketēnin damana en ŋat kēdi kēbi fel axiti an eni mēla gēr alēngw ar bēnēkōna exi pērax. ⁵⁹ Ga re kēme, ay can na nēcētērēxe dēk kōdī irey in xali gēr biye ifelatar.»

13

End enēngwēt ed ola eŋ

¹ Amēd aŋo, bēla yow bax na fel kēno Yesu end Bēgalile bēr law̄ babi Pilat eŋ. Er fel bano mēne kwēl gēr ed ri kēni šadaxa fo bar ko Pilat ošat

orebën oŋ gë or oyel orebën oŋ. ² Ata Yesu yaka këbi: «Ako nde yëla kën bër ñaš kënëbi bëjo xurik ex gi bëwendëran gër dek ebar ed Bëgalile el? ³ Bëtëdëŋ! Angëmëne an nëngwët ex na ola orewën ol, wën dek mondako fo kën nemi.» ⁴ Wëka këbi bëte: «Ayëla nde yëla kën mëne bela epëxw gë bënjongëbësas bër nemik ga wëcan këbi baciwë batëndëndër band gër Silowe baŋ, xurik eni mendëra gë dek Bëyerusalem bën?» ⁵ Yaka ko mëŋ fo: «Bëtëdëŋ! Angëmëne an nëngwët ex na ola orewën ol, wën dek mondako fo kën nemi.»

End apënëtal andan eŋ

⁶ Yesu fel këbi bëte apënëtal aŋo: «Mondako ri baxo ala ga rëd ko andan gër andëda and reseŋ andexëm. And niyitak aŋ, yow ko exo kwëca ondan oŋ, sëk ko ax dëwë ex na. Yow ko bëte iniy ikënëŋ sëk ko mondako fo. ⁷ Ga bakaw ko iniy itasën iŋ sëk ko mëne andan aŋ ax dëwë ex na. Ata fel këŋo ašën ar andëda an: “Elod bëniy bëtas këme yowënd gër ekwëca ed fig bari ame təkënd na ga rëwëk. Nəšël tan, ebar fo kë nexënëŋ.”» ⁸ Ata yaka këŋo: «Axwën, and doyijo aŋ, tebël! Wëno, anac këme nac jey do me di ndëbur iŋ. ⁹ Bamat šana arëwë kë rëwë. Angëmëne ax dëwë ex na, gwëre ey nəšëd.»

End asoxari aseŋik eŋ

¹⁰ Yatir akey and eteyëta ed Bëšëwif, Yesu babi sëyalind në aciwë acaleya. ¹¹ Yatijo asoxari ar seŋin bano bëyël elod bëniy epëxw gë bënjongëbëtas yow baxëna na. Arëngwën rëngwën bano, do abaxo xor na gë təkër ak exo dëngwëta. ¹² Yesu, ga wat këŋo asoxari ajo, re ko: «Wëj, doro këy fak!» ¹³ Na ex ñëmba, ataŋ asoxari an rëngwëta ko, do këŋo šëkwand Kaxanu. ¹⁴ Ata xoŋ ko alëngw ar aciwë acaleya an gayik Yesu afakën fakën këŋo ašëxwëra an yatir akey and eteyëta. Fel këbi amëxwër aŋ: «Bakey banjongamat ex band andiyen baŋ, yowëndën enun pakën bakey baŋo, bari ax gi ex na gë akey and eteyëta!» ¹⁵ Axwën Yesu yaka ko: «Wën bëyëŋënaŋ bër kë laŋayand hi kën! Ax gi ex na nde ala kala, yatir akey and eteyëta, afët këŋo fëtënd engaš endexëm eŋ, ba fali irexëm in eŋo mëla gër aňambëraya, do gër ed ko šëb men? ¹⁶ Asoxari ajo, ar andëwëra and Abëraxam ex do Sindan fok baŋo mondëngw elod bëniy epëxw gë bënjongëbëtas. Mondake wa bayik aŋun ñapan ex na mopët yatir akey and eteyëta?» ¹⁷ Ga ko yeyan mondako Yesu, šëfënanëra këbi dek bër šus baŋo bën. Barikan, bëranjëm nëngandëra babi gër amëxwër ga këni wat dek benjekax bend baxo rind beŋ.

End apënëtal and atëx and mutarëd eŋ

¹⁸ Yesu re ko bëte: «Gë ine wëndërëk owun or Kaxanu ol? Gë ine këme wätinali? ¹⁹ Watin gër wëndërëk in: ang enjëlir end mutarëd end ned ko ala në andëda andexëm fo ex. Ga lëgëk, rafëk, ata ošël or gër orën ol yëlëra këni gër benini.» ²⁰ Šom ko bëte: «Gë ine këme wätinali bëte owun or Kaxanu ol? ²¹ Watin gër wëndërëk in: ang lewir ir nëgali ko asoxari gë pix ga sëyi ko okilo otas fo; and wëtëk aŋ fufëk dëm.»

End ebët ed mërey eŋ

²² Yesu, ga ko ye ond gër Yerusalem oŋ ko xucand bangol baŋ: baŋo batil, baŋo batëm, do këbi sëyalirand. ²³ Ata wëka ko ala: «Axwën, mbaŋ nde exëni bër kë fex bën?» Yaka ko Yesu: ²⁴ «Kemënayin en dël gër ebët ed mërey. Ga re këme, bëranjëm këbi xacëraď eni dël bari ani korëd na. ²⁵ And ko xani axwën iciwë an do exo përa ebët aŋ xarak

wën fac bayi kën, ata kën ÿana en tëmbënd do eno macënd: “Axwën! Axwën, përetënëlebo!” Ata kënjun yakaw mëj: “Wën nobën ex wa? Wëno amun nang ex na de?” ²⁶ Do wën en dend: “Kwital wa, gë biyi ga bane yambërande do bane šebërande andamat, gër opëña od angol andebi do bayëbo sëyalirand.” ²⁷ Ata enjun yakaw bëte: “Ga re këme, ame nang ex na ba feye xaniw kën. Ado pacanaxëne wën dek bëwendëran bëjo.” ²⁸ Awa and kënëbi ÿana enëbi watënd bëxarëk bërewën aņ: Abëraxam, gë Isak, gë Yakob do gë dek bëlaŵënel bër Kaxanu bën lëf gër orën, xarak wën fac lap kënun, ata kën ÿana en tesënd do en űatayand ebasa el. ²⁹ Bër kē lil gër orën bën, er kēni yowëraw: bëjo apën-eñan, bëjo acëla-eñan, bëjo ambëng, do bëjo ambëtëb. Bën kē hi gër ñambëran. ³⁰ Awa mëj ex bemban bën kē hi bëlëngw do bëlëngw bën bemban.»

End Yerusalem eņ

³¹ Amëd aņo Ofariseņ sëka baņo Yesu, do fel këno: «Erod në ecala exi! Angëmëne ay gër ex na, alaŵ ki lawi!» ³² Yesu yaka ko: «Yeyin eno pelëx yakëra ijo, dorogë ecan në enëcët emëni bëyël bën gër bela, do në epakën emëni bëšëxwëra bën, nambik këme ħata dek. ³³ Awa dorogë ecan űapëk me kuca, nambik me űat gër Yerusalem gayik ax mënd ex na alaŵënel ar Kaxanu exo cës në angol acëxe.» ³⁴ Ata Yesu ko űawënd angol and Yerusalem aņ: «E Yerusalem, wëj këbi lawënd bëlaŵënel bën do wëj këbi fëtërand gë oxaŵ xali eni cës bër ki lawëneligund Kaxanu bën. Wëno aŵandi baxe űandi mëni bar obaš orej ol ang këbi barënd ecare obaš orexëm dila gër obafe odexëm ak. Bari wën an aņun ñandi ex na. ³⁵ Awa Kaxanu aŵaņëta ko űaņëta angol andewën aņ. Ga re këme, ane wat na xali yatir kën red: “Dodo betalexo ar kë yowënd gë oŵac or Axwën an!”»

14

End ašëxwëra eņ

¹ Akey and eteyëta ed Bëšëwif ebax, Yesu ye ko në iciŵ ind alëngw ar ofariseņ eni yambërax. Bër ebax na bën këno nëkonand aye Yesu. ² Ašëxwëra hi bax na gër iciŵ iņo, ata këno sitinalind ba afakën këņo fakën. ³ Ata Yesu wëka këbi bëšëyali bëšalen bën do gë ofariseņ ok: «Mondake rek acariya andebi aņ end akey and eteyëta eņ? Aŵap nde űapëk epakën ed ašëxwëra el?» ⁴ Ata bën xor këni. Yesu mëj, ħëmba këņo ašëxwëra an, fakën këņo do fel këņo exo maŵi. ⁵ Aņo wëka këbi bëte: «Ang hi kën ro ako, noŵo këņo seb cëpëtërëxe ataņ asëñiŵ ba engaš endexëm and ko lati polo në andu yatir akey and eteyëta aņ?» ⁶ Kaš-kaš wëlan babi ang këni yaka ak.

End ñambëran eņ

⁷ Ata Yesu fel këbi apënëtal bër ŵac banëbi ñambëran bën ga këni xašër eno ketëna axwën ofëna an. Re ko: ⁸ «And ki ŵac ala ñambëran aņ, këreyëņo ketëna na këdi ko ħatëgu ar xuca ki or gapak. ⁹ Mbaņ ki šëfënan and këy xani ey ñëpax gër šaņ aņ. ¹⁰ Barikan, and këni ŵac në ñambëran aņ, yel ey ñëpa gër šaņ. And ko ħatëgu axwën ofëna aņ, ata ki fel: “E lawo, tëkanaw ro!” Mondako ki rafën ogës od dek bela bër xetëra kën gër eyambëran bën. ¹¹ Mëj ex ar kë ŵasinayand mëne ar gapak hi ko an, mëj fo këņo šëfënan. Ar bayik ax dafënan na an, Kaxanu këņo rafën.» ¹² Yesu, ga ħata ko eņo fel këņo axwën ofëna an: «And këyëbi ŵac bela en yambëra ecemar ed goyat ba ed genëka aņ, këreyëbi macënd na odawo odehy, ba bobinëx, ba bër nëng irey, ba bër gë napul, ba bëraketa andey

gayik bën axor këni xor eni maşën. ¹³ Barikan, macindëbi bëxaÿënaxik, bëseÿik, bëşiwëk. ¹⁴ Aye ki nëngandëra gayik bën ani cot na er këni wăşën in. Kaxanu ki wăşënëd yatir këni xani gër ecës bër şenene bën.»

End apënëtal and ñambëran itëm eŋ

¹⁵ Ga baxët këno Yesu ga ko yeyan mondako, rew ko ala: «Nëngandëraleŋo ar kë hixeli gër ñambëran ind gër owun or Kaxanu an.» ¹⁶ Yesu yaka këŋo: «Mondako ri baxo ala ga wăc këbi bërănĵëm ñambëran. ¹⁷ And feyëtëra këni aŋ, lawën këŋo ariyenin abat gër bër wăcëgu babi ebi pelëx: “Yowën ngwa, anëka feyëtëra këni.” ¹⁸ Barikan, abat abat këni reyand okaya ga xey këbi eni yaka. Aŋanar an re ko: “Wëno oşënga yëc këme na do afo me ye me nëkonëgu. Axara xara këmi pelëxëyo axwën arey aŋ exe teban.” ¹⁹ Axinëm an re ko: “Oxey epëxw or ŷaneÿ yëc këmëni do afo mëni tÿyi ekap el. Axara xara këmi pelëxëyo axwën arey aŋ exe teban.” ²⁰ Re ko bête aşëxen: “Wëno cëŋ ecede fo ŷër këme, mëŋ bayik ame kam na me yeli.” ²¹ Ga baka ko ariyenin an, felëx këŋo dek beŋo axwën ofëna an. Ata mëŋ xoÿ ko xali, do re ko: “Awa kucal ataŋ eyëbi macëraw bela bën gër bakwëndaya do gër ocanditëra. Macuyëbi ado eni gi bëxaÿënaxik, bërëgobo, bëseÿik, bëşiwëk.” ²² Ga bakaw ko ariyenin an, re ko: “Axwën anëka wăcëraw këmëni ang re bay ak, barikan yer bayik bañëpara baŋ.” ²³ Ata axwën ofëna an fel këŋo bête ariyenin an: “Tëfël opëña ok, do tar okece ok, nëŷaliwëyëbi bela bën eni yow xali eni pëxw gër iciw indam ro. ²⁴ Ga re këme, bër felawëk bëjo gabatak ax tÿyi na ecemar edam el.”»

End etëf ed Yesu eŋ

²⁵ Amëxwër atëm baŋo sëfand Yesu. Ata şena ko fel këbi: ²⁶ «Ar ke sëf wëno an, balindëleŋo endam eŋ nëmëc: gë end nëm gë sëm eŋ, gë end alindaw eŋ, gë obaş orexëm eŋ do gë end bobinëm eŋ. Balindëleŋo bête endam eŋ nëmëc gë end aniyandexëm eŋ dëŋ. Aŋo fo ko hixën enim asëfan aram. ²⁷ Ar këŋo xey yo toro do gë ecës në end owăc oram, axo kor na exo gi asëfan aram. ²⁸ Ang hi kën ro ako, ar këŋo ŷandi exo bay baciw batëndëndër an pere ko ŷëpa exo pën kodî in, exo nangaxën ba aŋataxën ko ŋataxën obay ol. ²⁹ Angëmëne exo ñana obay ol do exo di mondako dëŋ orëdă oŋ, do exo takëndër, alëş këno ŷana eno dëşënd bela bën. ³⁰ Are këno ŷana eno dend: “Ala ajo anëka sëkwan ko ngëŋ obay ol, axo kor ex na exo ŋata.”» ³¹ Yesu re ko bête: «Emun end kë yend eŋo mereli ecandaw eŋ, anëkon ko nëkon ba awënd wëndëk gë ocorođa owëli epëxw odexëm ok eni cëxwar gë ar gë owëli alapem an. ³² Angëmëne aŋo mëndan ex na, caw fo ko bayiw arangoÿëra an ebi đawën bela eno mëka mondake këni ri angwëlëra aŋ. ³³ Mëŋ ex, ar ax teb ex na dek er şot ko exe tëfaxën an, axo kor na exo gi enim asëfan aram.»

End ongal eŋ

³⁴ «Ongal oŋ er şenene ex, barikan and kë xac aŋ edap fo kë bayind? ³⁵ Ongal okacax oŋ ofëcak ax gi ex na gër ebar, bête ax gi ex na ndëbur, alap fo ex. Awa ar gë anëf an baxëtëlexo.»

15

End apënëtal and ifeÿ eŋ

¹ Akey amat, dek bësëf bër şagale bën, gë bëwëndëran bën sëka këno Yesu eno baxët. ² Ata Ofariseŋ ok do gë bëşalen bën ga këno rena, këni

rend: «Ajo er wata ko ebar ed bēwendēran eni yambēra gē bēn.» ³ Ga wata ko Yesu, fel kēbi apēnētal aṅo. ⁴ «Ang hi kēn ro ako, ala ebi cot opey kēme do eṅo nem ibat. Abi teb na nde ofēxw ocongonaḡ gē ocongonaḡ ok gēr apuḡ eṅo calaxēn ir nem kēṅo in? ⁵ And kēṅo wat aṅ, ata kēṅo weniw gē onēnga fo. ⁶ Do and ko ḡat gēr iciw̄ aṅ, ebi macērāw bēcandaw̄ bēṅ do gē bēraketa bēn, exo de: “Ene mēkēṅaraye w̄ac kēmūn, ifeḡ ir nem bamo in wat kēmo!” ⁷ Awa ga re kēme, mondako fo kēbi nēngandērand nēmēc Kaxanu gē bēr hi kēni gēr orēn bēn end awendēran abat ar nēngwētēk ola orexēm eṅ gē end bela ofēxw ocongonaḡ gē bēcōngēbēnax bēr šenene, bēr bayik abi bal ex na eni nēngwēt ola orebēn bēn.»

End apēnētal and asoxari ar nemēk kodī eṅ

⁸ «Angēmēne asoxari exo cot batama epēxw band kodī do exo dāpēta amat lēf gēr anakaya, ax gi ex na nde ata ko fētēn lambo exo pat aye iciw̄ in gēr ocal? ⁹ And ko wat aṅ, aw̄ac kēbi w̄ac bēcandaw̄ bēṅ do bēsōxari bēraketa bēn, ebi pel: “Ene mēkēṅaraye w̄ac kēmūn, atama and kodī and nem bame aṅ wat kēme.” ¹⁰ Awa ga re kēme mondako kēbi nēngandērand omeleka ok gēr lēngw ir Kaxanu and ko nēngwēt awendēran abat ola orexēm aṅ, do exo teb beṅēṅnax bēnd baxo rind bēṅ.»

End apēnētal and itox ind nambērak eṅ

¹¹ Ata re ko bēte Yesu: «Mondako ri baxo ala ar gē ocambenjar oki. ¹² Akey amat, šambenjar ibeja in fel kēṅo sēm: “Faba, yēlēle tan ošet oram ol gēr napul ir kēmi bēteliḡ in.” Ata sēm šetēndēr kēbi. ¹³ Ga xeyērak, šambenjar ibeja in nēmb ko dēk er šot baxo in gē kodī, do ye ko kwēl nē ebar ed caw, gēr ed nēxendērax baxo napul irexēm in gē eṅac. ¹⁴ And nexēn ko dēk aṅ, bayi ko taxan. Ata fētēk eṅo gēr ebar elo. ¹⁵ Eṅo eṅ ga xumak, lil ko oxaḡac or bambēxwēbēxw. ¹⁶ Bandēmar dēk baṅo ḡandind exo yamb er banēbi xobēnēnd bambēxwēbēxw in, bari ala abaṅo yēl na. ¹⁷ Amēd aṅo fēris kēṅo onden oṅ, ata ḡana ko ko yēlarand: “Aseḡ fo kēni sebēnd ecemar el bērandiyen bēn gēr ndebi. Do wēno kēme rind me cēs eṅo eṅ ro. ¹⁸ Maḡileme saxēk. And kēme ḡat aṅ me de: E faba, awendan wēnan kēmo Kaxanu do awendan wēnan kēmi wēḡ bēte. Ado wēno ame bo ex na itox indey! Kēreye macēnd na asēṅiwēn! ¹⁹ Gileme arandiyen andey fo.” ²⁰ Ga yēlara ko na mondako, xani ko do kwēl w̄aḡi ko. Caw fo bayiw baxo ga watēgu kēṅo sēm. Ga xaḡēnan kēṅo, xacēra kēṅo gē ongēr fo, wēga kēṅo bēxiḡ gēr egēla. ²¹ Ata re ko asēṅiw̄: “E faba, awendan wēnan kēmo Kaxanu do awendan wēnan kēmi wēḡ bēte. Ado wēno ame bo ex na itox indey! Kēreye macēnd na asēṅiwēn!” ²² Barikan, sēm fel kēbi bēriyenin bēn: “Maraliwēn acud and gē oṅaṅēn aṅ. Dēnino anēna aṅ gēr imasa, do pedino baped baṅ gēr osapar. ²³ Yebēguno engas̄ ekwēlēxwēl eṅ, enēṅo ṅaše. Doro ofēna osēm kēmo rin asēṅiwēn. ²⁴ Yowēn, er yēla bame anemi nemi ko barikan w̄aḡiw ko abēngw. Anem nem bamo barikan anēka wat kēmo.” Ata yowērāw kēni bela bēn gēr ofēna. ²⁵ Xarak šambenjar ixarēk in gēr ošēnga hi baxo. And baxo w̄aḡi gēr iciw̄ genēka aṅ, wēl ko angōṅ aṅ; bela ga kēni wandēra gēr yangana. ²⁶ Ata w̄ac kēṅo ariyenin abat eṅo mēka ba ine ex gēr iciw̄. ²⁷ Yaka ko: “Abinēx w̄aḡiwēk do gayik abēngw fo ḡatēgu ko, sorix ḡasēn kēṅo engas̄ ekwēlēxwēl eṅ.” ²⁸ Mēṅ ga xoḡ ko na, ḡisa ko kwēl, ḡēp ko exo dīl gēr iciw̄. Ata sēm šan ko eṅo karaw. ²⁹ Ga kēṅo yifara exo ḡat gēr iciw̄, yaka kēṅo: “Wēno bēniy bēndanḡēm kēmi riyeninēnd ang xadēp fo, elod ame ṅēp ex na bapela bandey baṅ, bari elod aye yēl ex na imeci ind

këmo yak wëno gë bëcandaŵën bëndam bëŋ! ³⁰ Barikan and fiatëgu ko asëñix aŋ, ñašën këyo yer engaš eŋ, xarak mëŋ yambëk napul irey in gë bësoxari bëšëxwëpëtaxik.” ³¹ Ata re ko sëm: “Oko asëñiwën, wëj elod aye teŋ ex na do eram in er ey ex! ³² Nätëgu gër ofëna or rin këmo abinëx ir yëla bame anemi nemi ko barikan wäyiw ko abëngw, anem nem bamo anëka wat këmo!”»

16

End apënëtal and aŵëxëta ar kodï eŋ

¹ Yesu fel këbi bëte bësefan bën apënëtal aŋo: «Mondako ri baxo ala ar šot baŋo aŵëxëta ar napul irexëm. Ga wata këno mëne aŵëxëta ar napul an në enëxen exo napul in, fut këno gër axwën arexëm. ² Axwën an ga wac këŋo aŵëxëta ar napul an do wëka këŋo: “Ine këme wëlënd? Deyal ang wëlaya këy napul iram ak? Yeye exe nëkone gayik ay bayi na aŵëxëta ar napul iram!” ³ Damana exo tebaxën andiyen, aŵëxëta ar napul an re ko: “Mondake këme ri gayikako axwën aram an në ekan exe andiyen and emëlaya ed napul aŋ? Ýaney in axe yël ex na do okar ok ašëfën ex.” ⁴ Ata re ko: “Yo anëka nang këme ang re këme ak ene dëcaxënënd bela bën ecan ecan and këme seŋ andiyen and emëlaya ed napul aŋ.” ⁵ Ata wac këbi abat abat bër ýomëxara bax bën. Wëka këŋo aŋanar an: “Wëj, yëgwe ýomëxa bayo axwën aram an?” ⁶ Yaka ko: “Bapeya keme band ogu ond olif.” Aŵëxëta ar napul an re ko: “Awa kanal ikayëta in, gërëgako bapeya ofëxw oco fo këy wäš.” ⁷ Wëka këŋo axinëm an: “Wëj cëŋ yëgwe ýomëxa bay?” Yaka ko: “Ojabote keme od bële.” Fel këŋo: “Kanal ikayëta in, gërëgako ojabote ofëxw ocongosas këy wäš.” Hata këbi dek mondako. ⁸ Ata axwën an šëkwa këŋo aŵëxëta ar napul asëmbak ajo.» Ata re ko bëte Yesu: «Mondako këni rind bela bër këbi balënd end aniyen and gë okey oko fo bën. Bën kë xëñënan end ecan ecan eŋ nëmëc gë bër ex gër angoben bën. ⁹ Mëŋ këme rexënënd calayindënëbi odawo gë napul isëmbak in, ata kën barëxëd gë bën gër aniyen and din yaŋ gër orën. ¹⁰ Ar hik mokwëta gë beŋ beŋësil an mondako fo këŋo bal beŋë xëbënëk. Ar sëmbak gër beŋë bayik ax ñëmb ex na an mondako fo ko sëmbe gër beŋ bëranjëm. ¹¹ Awa angëmëne an gi ex na bër mokwëta gë napul isëmbak ir gër ngwën ro in, noýo këŋun seŋënan napul ir däl in? ¹² Awa angëmëne an gi ex na bër mokwëta gër er xwën ko ala ašëxe in, noýo këŋun xwëtënan enjekax end däl eŋ? ¹³ Ariyenin gabatak axo kor na exo gi xadëp ir bëxwën bëxi. Enimin, afo eŋo ŋan abat do eŋo cus ajo an. Afo eni wëlër gë abat do ebi koýër gë ajo. Mëŋ ex, an kor na enëbi bara Kaxanu gë kodï in.» ¹⁴ Ata Ofariseŋ ok, ga hi bani bëhan bër kodï, këno lëšënd Yesu ga wël këni dek er baxo rend in gayik bën end kodï xurixën babi. ¹⁵ Ga wata këbi Yesu, re ko: «Ata wën dëŋ ex de bër kë wäsinayand ang bër šenene fo gër ogës od bela. Barikan, Kaxanu dek ko watënd owëkw orewën oŋ. Er këbi xëbënanënd bela in ejo ecusëšus ex gër Kaxanu. ¹⁶ Xali and yow ko Šaŋ Batis aŋ, er ebax acariya and Moyis aŋ do gë eyeyan ed bëlaŵënel el, gërëgako, owun or Kaxanu ol këni femërand ang Atëfëtan fo, ala kala në enëyëtëra exo exo dälaxën. ¹⁷ Xarak er saxëk ex dëxëta ebar el gë orën ol gë ex pëxwëcaya inëgw imat gër acariya and Kaxanu.

¹⁸ «Asošan ar këŋo fela yo alindaŵ do eŋo ñër ašëxen, në emenan eŋo aŋanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an. Do asošan ar këŋo ýër yo asoxari ar fela këŋo icën indexëm, orekar këni rind gë asoxari ajo.»

End Lasar do gë ar gë napul enj

¹⁹ Ata re ko bête Yesu: «Mondako ri baxo ar gë napul. Mëñ banjëm banjekax bambarax, gë banjëm band xaf-xaf band xemënëk acanji fo baxo şudfarand. Do key yo key ñambëran fo bax gër iciw̃ indexëm. ²⁰ Axaŷënaxik ar bano w̃acënd Lasar bax renarand na gër ebët ed iciw̃ ind ar gë napul. Okejën fo baxo dëk eman enj. ²¹ Ako baño ŷandind exo medara gër ed baxo yambërand ar gë napul an. Ado ođanët fo baño sëkand eno dafëndëra okejën ok. ²² Akey amat, axaŷënaxik ajo şës ko, w̃ëla këno omeleka ok gër ed hi ko Abëraxam. W̃ëla këno omeleka ok. Şës ko bête ar gë napul an do w̃ëxëta këno. ²³ Ata hix këni bën tak gër wur ir bëshësëk: axaŷënaxik an gër ed ko Abëraxam do ar gë napul an gër ed ex toro. Ga xeña ko, wat këno caw Abëraxam ga bexena këno Lasar. ²⁴ Ata w̃ac ko: “E şaca Abëraxam, kaŷënanëlexi wa wëno! Pelëlo Lasar exo ñëmb eřasa el gër men do exo yow exe tabinan gër aniw̃. Mbañ këme sorond gër xodux ro.” ²⁵ Yaka ko Abëraxam: “Şaca, kwital wa ang beta bay gër aniyandey ak, xarak Lasar mëñ asoro baxo sorond. Gëregako mëñ anëka yera këno xarak wëj në toro ey. ²⁶ Adofa ambëxw atiwx fani këbo na wën gë biyi. Biyi ro ar ŷandi këno exo yeli an axo kor na bête wën fën ala ax kor na exo yow ro.” ²⁷ Ga wël ko eno, wëka ko bête ar gë napul an: “Këla şaca Abëraxam, gayik mondako ex, dafwënelo ngwa Lasar gër ndëbi. ²⁸ Bëmaŷe bënjo sebëtagu këmëni. Mëlanëlebi osede orexëm ol, këdi këni yow bën bête ro gër wur ir toro!” ²⁹ Abëraxam yaka ko: “Ok o ařot ga řot kënebi wa Moyis do gë bëlaŷwënel bën, baxëtindëlenëbi.” ³⁰ Ar gë napul an re ko bête: “Ali ařabak eno Şaca Abëraxam! Angëmëne ar nemik sëkëx këbi aņo fo këni w̃a eni nëngwët ola orebën ol.” ³¹ Na re ko Abëraxam: “Angëmëne ani tëf ex na er re këni Moyis do gë bëlaŷwënel in, ani gi na ani ma na, ado exo kanido ala gër ecës do ebi tëkëx, ani ma na.”»

17

End eteban enj

¹ Ga xucak eno, Yesu fel këbi bësëfan bërexëm bën: «Gër aniyandey afo ex gi bebër kë lënanënd eñëñenax. Bari aņo ye ex na ar këbi lënanënd eñëñenax bela an! ² Er sax doņo eno kapeli gë angaŷ and këni řoxixënënd eyamb do eno dap gër ngu, gë eno dënan eñëñenax en asëfan aram. ³ Diyindën gë onden oņ! Angëmëne abinëx wëndërak na, pelëralo. Angëmëne anëngwët nëngwët ko ola orexëm ol, tebanëlo. ⁴ Ado exi menan banjongëbaki gër amëdëna do exo yeli banjongëbaki exi mëka eyo teban, tebanido.»

End ekwëta ed Kaxanu enj

⁵ Oparëxanda od Axwën ok xara këno: «Başënëlebo wa ekwëta ed Kaxanu el.» ⁶ Axwën Yesu yaka ko: «Ado ex bado yo ekwëta edewën el gwër gë enjëlir end mutarëd, axor xor don en de: “Wëj atëx aņo, bicayal fa ey dëdayax gër ngu.” Ata ridox ang re kën ak. ⁷ Angëmëne ang hi kën ro ak, ala eno cot xadëp gër oşënga, ba gër oxadac or oyel, do exo řatëgu genëka, afel nde këno fel exo ñëpa atañ gër eyambëran? ⁸ Pere këno fel xadëp irexëm in: “Nëmbaral fa eye cemëranaxën, xali me yambëra do me cebëra. And këme wëd aņ, wëj bête, axor këy xor ey yambëra do ey cebëra”. ⁹ Xadëp ijo, aņo cëkwa na gayik er fel baño in fo ri ko. ¹⁰ Mondako fo ex endewën enj. And kën ri dëk er fel këņun Axwën in, deyindën: “Er ŷapëk mi di in ri kën ang okadëp fo.”»

End bër gë ameỹ enj

¹¹ Ond gër Yerusalem oŋ b̄ayi baxo ga ko ye Yesu. Ata ko xucand fëco ebar ed Samari fëco ed Galile. ¹² Ga ko ñat në angol, xacëra këno bela epëxw bër gë ameỹ. Caw fo b̄ayi bani ga këni re: ¹³ «Axwën Yesu, Axwën Yesu, kaŷënanëlexi biyi!» ¹⁴ Sam ga wat këbi, fel këbi: «Yeyin enun nëkonëx bësädaxan bën.» Ata ga këni ye, şan këbi ameỹ aŋ do wën këni. ¹⁵ Ga fak këni na bën dëk, abat ko xeŷënd ga këŋo şëkwa Kaxanu do wërëşëta ko gër Yesu. ¹⁶ Ga ñat ko, foxi ko, rëngw ko eyiŷ el nješ gër ebar, gër osapar or Yesu do këŋo şëkwand. Asamari ebax. ¹⁷ Ata re ko Yesu: «Ax gi ex na nde bela epëxw bën dëk fakën këmëni? Do feye cëŋ exëni bëcongëbënax bën? ¹⁸ Ar gër ebar ed Samari ajo fo nde xwitak exo bakaw eno cëkwa Kaxanu?» ¹⁹ Na fel këŋo ar bakaw bax an: «Poxital ey maŷi, ga xwëta këyo Kaxanu fakaxën këy!»

End Owun or Kaxanu enj

²⁰ Ofarisenj ok wëka baŋo Yesu ebi pel ba nand feye kë yow owun or Kaxanu ol. Ata yaka këbi: «Ala ax wata na nand kë yow owun or Kaxanu na. ²¹ Mëŋ ex, ala ax de na: “Ro ex” ba “Fën ex” enimin owun or Kaxanu ol lëf gër owëkw orewën ex.» ²² Ata fel këbi bëte bësëfan bën: «Në eyow ex b̄akey b̄and këŋun ŷandid ene wat wëno Asëñiŷ ar ala baŋ, b̄ari ane watëd na. ²³ Ata kënun ŷana enun pelënd mëne Asëñiŷ ar ala an ro exo ba fën exo. Këren kaşërëd na gër ed kënun fënëtan. ²⁴ Enimin, ang kë wingarand cidët orën ak xali eni watëra bela bën, mondako fo kë hid yatir këme bakaw wëno Asëñiŷ ar ala an. ²⁵ Barikan pere fo këme soro mbaŋ do ene cus bela bër gë okey oko bën. ²⁶ Ang hi babi bela bën angwën and ebaxo Nowe ak këbi hi yatir këme bakaw wëno Asëñiŷ ar ala an. ²⁷ Er xwënda bani bela bën: ñambëran, oşëb, eñërër, eñërëndër, xali lil ko Nowe gër Akuluŋ. Fënga këbi tëb itëm, ŷëmëk ebar el do men oŋ nemindëra këbi bën dëk. ²⁸ Bëte ang hi babi bela bën angwën and ebaxo ar bano w̄acënd Lot ak këbi hi. Er xwënda bani ñambëran, oşëb, opane, ŷaneŷ, ebay ed b̄aciŷ. ²⁹ Barikan, yatir hër ko Lot angol and Sodom aŋ, mungu fët bax gër orën do sëbandëra këbi xodux, lawëra këbi bën dëk. ³⁰ Mondako fo kë hid yatir këme şanayaw wëno Asëñiŷ ar ala an. ³¹ Yatijo, ar ex yaŋ në ejur ed këbe an xarak oŷënga orexëm oŋ lëf ex, kërexo pedanëd na exo gëraxën. Bëte ar ex gër apuŷ an kërexo maŷid na, gërëxëdëlexo. ³² Kwitayindën end alindaw ar Lot enj. ³³ Ar kë şala exo pexën enjëŷ endexëm an fo, anemin ko nemin. Do ar kë w̄a exo nemin an, afexën ko fexën. ³⁴ Ga re këme, yatir këme ñatëgu gëmëd ijo fo kë hi mondako: bela bëxi bër kë laki në angaw amat, abat mo mëla, ajo mo tëb. ³⁵ Gër ed këni sënjerand bësoxari bëxi: abat mo mëla, ajo mo tëb. ³⁶ [Gër ed këni ŷandërand bësoşan bëxi: abat mo mëla, ajo mo tëb.»] ³⁷ Ata bësëfan bën wëka këno Yesu: «Do Axwën, feye wa kë ñatëgu eno?» Yaka këbi: «Gër ed ex eman embërëk, fën këni b̄arërend oyafe ol.»

18

End cale enj

¹ Axwën Yesu këbi sëyalind mëne ax gi ex na motëkwëra cale inj. Ata fel këbi apënëtal aŋo. ² Re ko: «Mondako ri baxo axiti ar hi bax në angol. Mëŋ abaŋo yëda na Kaxanu, bëte end ala abaŋo bal na. ³ Bëte, asoxari asebëta sebëta hi bax na gër angol aŋo, ar bax yend key yo key eno pel: “Kitilëbo gë arangoŷëra andam an.” ⁴ Axiti an laŋ baxo ñëpënd eno yakali,

bari asoxari an aŋo cena bana. Ata akey amat, axiti an ga lëbëlëba këjo, yëlara ko: “Wëno amo yëdand na Kaxanu, bëte end ala axe balënd na. ⁵ Barikan, anëka lëbëlëba ke end asoxari ajo eŋ. Exe teɓaxën afo mëni kiti gë ar xucar këbi an.” ⁶ Ga ñata ko apënëtal aŋ, Axwën an šom ko: «Wat kën nde mëne axiti asëmbak ajo ayakali yakali baŋo asoxari an? ⁷ Do Kaxanu abi yakali na nde bër yata këbi bën? And këno ƴana eno calend ciš wec aŋ, abi yakali na nde sam eŋo ŋatan? ⁸ Ga re këme, ataŋ ataŋ këbi yakali or šenene or këni wëkand ol. Barikan, and këme ɓakaw wëno Asëñiŋ ar ala aŋ, asëkati nde këme sëkati ekwëta ed Kaxanu el gër ebar ro?»

End apënëtal and bër cale eŋ

⁹ Bëremar bax yëland bën bër šenene hi këni do banëbi yafënd ɓošandaŋ, Yesu fel këbi apënëtal aŋo. ¹⁰ Re ko: «Mondako ri bani bela bëxi ga ye këni eni calex gër Aciŋ and Kaxanu: fariseŋ do gë asëf ar šagale. ¹¹ Fariseŋ in ƴana ko ko šalend mokwëša: “Kaxanu aye ri këy gayik wëno ame gi ex na asëmbak ang exëni bela bëranjëm. Ame dekand na, amëni yifand na bela, ame dind na orekar, ado ame gi ex na ang asëf ar šagale ajo. ¹² Wëno, ɓaki këme siŋind gër loxo do dek er šot këme yo aŋwed këme wëdënd dim in.” ¹³ Amëd aŋo fo bëte baxo šalend nacët ako asëf ar šagale an. Ado abaxo yëxw na exo dënëta do exo keŋa orën ol. Emëkw el baxo xëmënd do ko rend: “E Kaxanu, kaƴënanëlexi wëno aŋwendëran ajo!” ¹⁴ Yesu, ga ñata ko apënëtal aŋ, šom ko: «Ga re këme, asëf ar šagale an wäƴik gër ndebën ar šenene, xarak ax gi ex na fariseŋ in. Gayikwa ar kë rafënanand yo, Kaxanu alat këjo lat, barikan ar kë ɓanand an arafën këjo rafën.»

End obaš eŋ

¹⁵ Bela babi wëlaw obaš gër Yesu gë bëndoyer ak ebi calen mokwëtan otaxan ok. Barikan, bësefan bën ga wat kënëbi bëjo xeyënaŋ kënëbi. ¹⁶ Ata wac këbi Yesu do re ko: «Tëbëgunëbi obaš ol eni yow gër ndam. Kërenëbi ŋwaŋ na gayik bër ex ang bën ak bën kë xwën owun or Kaxanu ol. ¹⁷ Dal in këmun felënd, afo ar wak end Kaxanu ang itox an fo kë lil gër owun olo.»

End ar gë napul eŋ

¹⁸ Ata alëngw ar Bëšëwif wëka këjo Yesu: «Asëyali, wëj ar šenene an, ine ƴapëk me di me cotaxën aniyän and din aŋ?» ¹⁹ Yesu yaka këjo: «Inëwa këye wacaxënënd ar šenene? Ar šenene ax gi ex na, ang ax gi ex na Kaxanu. ²⁰ Wëj anang nang këy ɓapela ɓand Moyis baŋo: “kërey dind na orekar, ala këreyo dafwëd na, kërey dekand na, kërey nëgwëšënd na, pëbindëbi norix gë sorix.” ²¹ Ata re ko ala ajo: «Elod itox sëf këme dek ɓapela baŋo.» ²² Ga wël ko eŋo Yesu re ko: «Emat ɓayik ey di bëte. Panël dek acota andey aŋ, eyëbi yëlëra kodï in bëxaƴënaŋ bën, ata këy šot napul yaŋ gër orën. And këy ri mondako aŋ yowëd eye tëf.» ²³ And wël ko eyeyän elo an, alëngw ar Bëšëwif an hi ko ƴëmërot, gayikwa ar gë napul isëm hi baxo. ²⁴ Yesu, ga wat këjo ƴëmërot, re ko: «Bon këbi yëka bër gë napul bën eni dilaŋ gër owun or Kaxanu! ²⁵ Gelemba saxëk exo kuca në imëd ind icëkwër gë exo dilaŋ ar gë napul gër owun or Kaxanu.» ²⁶ Ata bër baŋo ɓaxëtënd, re këni: «Do noŋo ngwa kë fex?» ²⁷ Yaka ko Yesu: «Er ax mënd ex na gër bela in, gër Kaxanu aŋwend wëndëk.» ²⁸ Na rew ko Piyer: «Do ɓiyi wa ga seɓëraw këmi ako dek mi tëfaxën?» ²⁹ Yaka këjo: «Dal in këmun felënd, ar kë seɓëra dek në end owun or Kaxanu

en: iciw̃, alindaw̃, obaŝ, bobinēm, nēm gē sēm, afex ko fex. ³⁰ Gërëgako dēŋ ko ŝotëra nēmëc bebër sebëraw ko bën, do ecan ecan, aniyān and din aŋ.»

End ecës ed Yesu en

³¹ Ga xucak eno, Yesu w̃ac kēbi bësëfan epëxw gē bēxi bën do fel kēbi: «Awa, nē yene dē yaŋ gër Yerusalem. Nangin mēne dēk er ebax exe gi wēno Asēñiw̃ ar ala in, aŋata kē ŋata, ang yēgw kēni bēlaw̃enel bër Kaxanu ak. ³² Gayikwa alëxw kēne lëxw gër bër ax gi ex na Bēsëwif, ene dēsëra, ene dixëra do ene tēpandëra. ³³ And kēne xēmër aŋ ene daw̃. Barikan, axani kēme xani gër ecës yatir akey atasën.» ³⁴ Ga baxët këno Yesu, bësëfan bën abi pēni bana gē tēkër ak er re ko in, eno abi paŷën bana.

End aŝiw̃ëk en

³⁵ Yesu ga ko ŋat gër angol and Yeriko, sək këno aŝiw̃ëk ga yēpa ko okararan ler gër fēña. ³⁶ Aŝiw̃ëk an wël kēbi bela ga kēni xuca, ata wēka ko ba ine ex. ³⁷ Yaka këno: «Yesu Ibēnasaret kē xucand.» ³⁸ Na w̃acar ko: «Yesu, Yesu, Asēñiw̃ ar Dafid, kaŷënanëlexi wa wēno!» ³⁹ Bër sēfër bani gē Yesu bën këno xeyënaxënënd: «Wēj, cēsinal fa!» Barikan mēŋ aŋo baŝ ko okeŷ oŋ: «Asēñiw̃ ar Dafid, Asēñiw̃ ar Dafid, kaŷënanëlexi wa wēno!» ⁴⁰ Ga xwëŝa ko Yesu, re ko eno mēlanëgu aŝiw̃ëk an. And ŋateliw këno aŋ, wēka këŋo: ⁴¹ «Wēj, inew̃a yāndi ki mi din?» Yaka ko: «Axwën me ciw̃ëta yāndi ke!» ⁴² Ata re ko bēte Yesu: «Ciw̃ëtal, ga xwëta këye ako!» ⁴³ Ataŋ ataŋ watëra ko, këŋo ŝëkwand Kaxanu do kwël sēfa këŋo Yesu. Bulunda in dēk ga wat kēni eno, këno ŝëkwand bēte Kaxanu.

19

End Saŝe en

¹ Ata Yesu ko xucand angol and Yeriko aŋ. ² Ala baxëna ar bano w̃acënd Saŝe gër angol aŋo. Mēŋ hi bax alëngw ar bësëf bër ŝagale an, do hi baxo ar gē napul isēm. ³ Gayikako mēŋ mbaŋ rom baxo, wata ko mēne ax mënd bana eno wat Yesu ŝit gër enga xarak bon bal baŋo eno nang. ⁴ Ata hër ko eno kaŝëx yaŋ nē anak gayik Yesu fēña ijo sēf baxo. ⁵ And ŋat ko Yesu dila gër atëx aŋ, xeŋa ko do w̃ac këŋo: «Saŝe, maral ey pedaw doro gër ndewën kēme ŋat.» ⁶ Ata Saŝe, joc gër ebar do kwël sēfër kēni gē Yesu gē onënga fo. ⁷ Dek bër ebax na bën kēni rendërand: «Yama gër iciw̃ ind aŷëndëran ajo nde ko yend?» ⁸ And ŋat kēni aŋ, Saŝe xwëŝa ko, ŝena ko gand Yesu, do re ko: «Awël nde Axwën, ja mërëxand kēmëni yëlëra kodī iram in bēxaŷëanaxik bën. Awa, ar yamba këmo yo bakëlëbëd banax këmo w̃aŝën.» ⁹ Yaka ko Yesu: «Awa doro fex kën wēj gē ekun edey el. Wën bēte bërändëw̃ëra and Abëraxam hi kën. ¹⁰ Ocal od bër nemëk fēña ir Kaxanu ok yow kēme wēno Asēñiw̃ ar ala an, mēni pexënaxën.»

End apënëtal and emun en

¹¹ Ga këno baxët bër hi bax na bën, Yesu reya ko apënëtal aŋo, gayik anëka hi bani dam gër Yerusalem do bela bën bani yëland mēne yatijo dēŋ kē ŝanaya owun or Kaxanu ol. ¹² Ata re ko Yesu: «Mondako bax end ar rēw̃ bano nē ekun ed bër gapak ga ye ko nē ebar ed caw eno maŝëgu owun ol. ¹³ W̃ac kēbi bela epëxw gër bëriyenin bërëxëm do yël kēbi ala kala kaŋe ir bon eni cënan dāmana exo bakaw. ¹⁴ Barikan bër angol amat gē mēŋ bën aŝus ŝus bano. Ata law̃ën kënëŝi bela eno pelëx abi ŋandi ex na exo mun gër ebar edebën. ¹⁵ And w̃aŝëgu këno owun aŋ, w̃aŷiw ko.

Wac këbi bëriyenin bër yël babi kaŋe bën eni nëkon ala kala ba yëgwe šënan ko. ¹⁶ Ata sêka ko aŋanar an re ko: “Axwën, wëno kaŋe ir yël baye in bakëlëbëd epëxw šënan këme.” ¹⁷ Ata yaka këŋo: “Yo šenene ex, wëj ariyenin ayekax hi këy. Tëkër fo bax er sebënan bami in, do ga lëkayali këy ako aye, ar mokwëta hi këy. Wëj owun or bangol epëxw këy xwën.” ¹⁸ Sêka ko axinëm an, re ko: “Axwën, wëno kaŋe ir yël baye in bakëlëbëd banjo šënan këme.” ¹⁹ Ata yaka këŋo: “Yo wëj kë xwën owun or bangol banjo.” ²⁰ Sëkaw ko ngwa, asasën an, re ko: “Axwën, kanal kaŋe irey in, gë anjëm fel bame me mëxwëtaxën. ²¹ Ayëda yëda bame oxem ore y ol. Wëj er bayik ay kwën ex na in ayata këy yatand, do gër ed bayik ay tëw ex na axana këy xanand yëy.” ²² Yaka këŋo: “Ata gë er re këy in fo këmi nëp, wëj xadëp ixwëlaraxik ijo! Ga nang bay ako mëne ala axemax hi këme, mëne er bayik ame kwën ex na in aŋed këme wëdënd er bayik ame kwët ex na, axana këme xanand enedä end bayik ame ned bana eŋ? ²³ Inewä bayik ay mëla bana kaŋe iram in gër bër šënanëdox mëŋ xanati dome gë yëy?” ²⁴ Ata fel këbi bër hi bax na bën: “Kanino fa kaŋe ir lëkaya ko in, eno yël ar šënanëk bakëlëbëd epëxw an.” ²⁵ Ata re këni bëjo: “Ok, axwën, mëŋ anëka ga šot ko wa mban kaŋe in!” ²⁶ Yaka këbi: “Ga re këme ar šot an, abaš këno baš, bari ar ax cot ex na an, axan këno xan er xaŋ këŋo in dëŋ. ²⁷ Gërëgako, tërawënëbi bërangoŷëra andam bën, bër xey babi me mun bën. Našinëbi gër ed yëpa këme ro dëŋ!”» ²⁸ Ga ħata ko apënëtal aŋ, Yesu lëngw ko ond yaŋ gër Yerusalem oŋ.

²⁹ Bëngol bënd bani wacënd Betëfage do gë Betani ebaxëna ler gër Yerusalem, gand etënd ed gë bañarëka. Ga ko ħat Yesu, lawën këbi bësëfan bëxi. ³⁰ Re ko: «Yeyin gër ingol ind gër lëngw. And kën ħat aŋ, ata këno sêk mokap ipali ind elod ala aŋo ñëpaxën ex na. Pëtino eno mëlaw. ³¹ Angëmëne ala wëka këŋun ba ine këno fëtaxënënd, deyidën mëne Axwën Yesu rek momëlan.» ³² Bër lawën babi bën ye këni do sêkëx këni ang fel babi Yesu ak. ³³ Ga këno fët ipali eŋ, bëxwën bën re këni: «Wën, inewä këno fëtaxënënd ipali in?» ³⁴ Yaka këni: «Axwën Yesu rek momëlan!» ³⁵ Na wëlan këno ipali in labëra këno gë banjëm bandebën baŋ. Yesu yëpa ko yaŋ. ³⁶ Ga ko ye bela bën këni rendërand banjëm bandebën baŋ tar fëña in. ³⁷ Ga këni šëla etënd ed gë bañarëka el, këni sêkand angol and Yerusalem aŋ. Bësëfan bën do gë bela bër hi bax na bën këno sêkwand Kaxanu šor, gë onënga fo ga bani xwita dek becarax bënd wateli bano Yesu beŋ. ³⁸ Ata këni rend:

«Yo anëka ħatëgu ko emun eŋ,
Betalexo ar yowënd gër oŋac or Axwën Kaxanu an!
Elod yaŋ gër orën wëlanëgu këbo aketëxeta aŋ.
Do gë enjaran end Kaxanu eŋ.»

³⁹ Ata ofariseŋ od wateli bax ok këno rend Yesu: «Asëyali, kexëlëbi bësëfan bërey bën!» ⁴⁰ Yesu yaka këbi: «Ga re këme, bën eni šësinand yo, oxaŋ oŋ kë yana ex keyënd!»

End Yesu gër Yerusalem eŋ

⁴¹ Yesu ga ko ħat gër Yerusalem wat ko angol aŋ; ata yana ko ko yawënd. ⁴² Er baxo rend: «E wën Bëyerusalem bën, en nangëdo er wëlanëgu këmun in, en nangëdo wa mëne oβetak ex. Bari gërëgako an kor na eŋun pëni. ⁴³ Gayikwa në eyow ex bakey band kënun xul ang okece fo bërangoŷëra andewën bën, do an korëd na enëbi cana. ⁴⁴ Wën Bëyerusalem bën, dek kënun lawëra. Amen and gë oxaŋ anjëlëtërëx ax

bayi na, ðek këni yęcëra. Beño ðek këñun ðatënëgu gayikako an wata ex na amëd and nëngaw këñun Kaxanu eñun ðëca añ.»

End Yesu gër Aciw̃ and Kaxanu eñ

⁴⁵ Ga ðat ko Yesu gër Yerusalem, lil ko gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Ga sëk këbi bela bër bax fanëndërand na bën, w̃aỹ këbi do ko rend: ⁴⁶ «Wën ba an wëlënd na nde er re ko Kaxanu gër akayëta andexëm in: “Aciw̃ andam añ and cale ex. Do wën nëngwët këñ emaỹi ed bërëk.”» ⁴⁷ Mondako babi sëyalirand bela bën key yo key gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Do bësadaxan bëlëngw bën, gë bësalen bën, gë bëxarëk bër Bësëwif bën ašala bani šaland osit or eno ðaw̃axën. ⁴⁸ Bari ani nang bana mondake këno ri gayik bulunda in ðek babi ðaxënënd gër obaxët.

20

End or gapak or Yesu eñ

¹ Akey amat, Yesu këbi sëyalind bulunda in do këbi nangënënd Atëfëtan añ, gër Aciw̃ and Kaxanu. Ata ðatëgu këni bësadaxan bëlëngw, gë bësalen do gë bëxarëk bër Bësëwif. ² Wëka këno: «Pelëlëbo fa ba gë or gapak or fe këyëbi sëyalixënënd bela bën? Deyal ba nobën yël ki or gapak olo?» ³ Yesu yaka këbi: «Wëno bëte emat fo këmun wëka. ⁴ Peline ba noyo yël baño Šaň Batis or gapak or babi buyixënënd bela ol? Ba Kaxanu nde ba bela bën nde?» ⁵ Barikan bën, nekënëkar këni: «And këne yakaye mëne Kaxanu lawënëgu baño añ, ata ko re ine cëñ bayik anëño kwëta exe na? ⁶ Bëte and këne yakaye mëne bela bën lawënëgu baño añ, ata bulunda in ðek kënebo fëtëra xali enëbo ðaw̃ gayik aŵa w̃a këni mëne Šaň Batis alawënel ar Kaxanu exo.» ⁷ Awa yaka këno mëne ani nang ex na ba feye xaniw bax or gapak or Šaň Batis ol. ⁸ Ata Yesu re ko: «Wëno bëte amun pel na gë or gapak or fe këme rixënënd beño.»

End apënëtal and bëyan bëxeŷax añ

⁹ Ata ŷana ko bëte Yesu këbi felënd bulunda in apënëtal año: «Mondako ri baxo ar gë andëða and reseñ. Ga xani ko ðamana, sebënan këbi bëyan eno cetërënd reseñ in and kë sëg añ. Ata kwël ye ko në er caw do nekaw ko xali. ¹⁰ Ga sëgëk reseñ in, lawën këño ariyenin abat gër bëyan eno yëlëgu ošet orexëm ol gër er rëwëk gër andëða and reseñ. Barikan bën sëra këno, fëmëra këno do šëñëta këno taxan. ¹¹ Axwën andëða an lawën këño bëte ariyenin ašëxe. Ga ðat ko, širëra këno gë otebën sebën këm, fëmëra këno do w̃aỹ këno taxan. ¹² Lawën këño bëte asasën. Sembayëndëra këno do w̃aỹ këno mëñ bëte. ¹³ Ata re ko axwën andëða and reseñ an: “E, do wëno mondake këme ri? Asëñiwën ir pëlôt gër yomb iram an fo këmo lawën. Bamat bëyan bën afëb këno fëb mëñ.” Ata lawën këño, ye ko. ¹⁴ Sam ga watëgu këno, bëyan bën xetan këbi: “Ajo ex ðe ar kë bëteli andëða an, ðawënëñone ebo bayixën.” ¹⁵ Ga ðatëgu ko na, wëlën këno, lap këno yabët kece in do lawëx këno.» Ga ðata ko Yesu apënëtal año, wëka këbi: «Mondake wa yëla këñ këbi ri axwën andëða and reseñ an bëyan bëjo? ¹⁶ Ax gi ex na nde ata ko yow ebi ðawëra do ebi tebënan andëða and reseñ añ bëyan bësëxe?» Ata bër hi bax na bën ga wël këno, re këni: «Kar kar, kërex gi na mondako ðe!» ¹⁷ Yesu fab këbi do wëka këbi: «Gër akayëta and Kaxanu, afëni nde fëni këñun oñëgw od rek: “Ekaŷ ed šus bani bëbay el, Hik ekëla ed gër ebaŷ ed aciw̃ el?»

18 Ar kē wēc gēr ekaŷ elo an, exo gēbira. Do ar kēŋo wēcan an eŋo tēka bēlēbēl.»

19 Ga ĥata ko Yesu eŋo, bēšadaxan bēlēngw bēn do gē bēšalen bēn ŷandi kēbi eno tēra kwēl na fo, bārikan bŭlunda in banēbi yēdand. Aye fēni babi mēne bēn dēŋ babi rend gē apēnētal aŋo.

End ŝagale eŋ

20 Bēšadaxan bēlēngw bēn do gē bēšalen bēn ŷana kēni ocal od osit or eŋo bonaxēn Yesu ok. Sana kēnēbi bela eno tēfērand ang bērēwāk endexēm fo, eno wēlelixēn er kēno lēxwaxēn gēr alēngw, gēr or gapak or gofērēner. 21 Ga sēka kēno Yesu, re kēni: «Asēyali, anang nang kēmi mēne ŝenene fo kēyēbi sēyalind bela bēn. Ado ala ayo yēdand na, axi kolanēnd na eyo pel dāl in ar er yo. Ŝenene fo kēy sēyalind er re ko Kaxanu in. 22 Biyi, Sesar, emun etēm end gēr Rom eŋ kēmo yēlēnd niy yo niy ŝagale in. Pelēlēbo tan ba aŷap nde ŷapēk? Ba mi medēnd nde ba mi teb nde?» 23 Ga wata ko Yesu osit orebēn ol, yaka kēbi: «Mēlanēgune tan atama and kodī.» 24 Ga fēxwēn kēno, wēka kēbi: «Dēxas ir noŷo wa ex gēr atama aŋo?» Yaka kēni: «Ir Emun etēm end gēr Rom ex!» «Do oŷac ol cēŋ?» Yaka kēni: «Or Sesar.» 25 Ata re ko Yesu: «Awa maŝino Sesar er xwēn ko in, do Kaxanu er erexēm in!» 26 Ata bēn ĥaxēn kēbi na poyoma. Mo caran dēŋ ŝaran babi ang yaka baxo ak.

End Yesu do gē ekani ed gēr ecēs eŋ

27 Osaduseŋ ok bax rend mēne ekani ed gēr ecēs ax gi ex na. Akey amat, yow kēni mar gēr Yesu. Wēka kēno: 28 «Asēyali, Moyis ga ŷēgwēn kēbo mēne and ko ŝēs asoŝan do eŋo tebēta alindawē gē itox kēm, abinēm kēŋo bēteli. Obaŝ or kēnēbi rēw ol, ar ŝēsēk an kēbi xwēn. 29 Awa biyi ŷēy wēlan kēbo na. Ocambenjar ocongoki ebax aminēmēra. Iŷanar in ŷēr ko, ŝēs ko gē obaŝ kēm. 30 Ata bēteli kēŋo ixinēm in asoxari an. 31 Mondako ŝēsēra kēni bēn bēcongēbēxi bēn dek ado gabatak aŋo cotēn ex na itox. 32 Ata ŝēs ko bēte asoxari an. 33 Gērēgako, yatir ekani ed bēšēsēk, alindawē ar noŷo wa ko hi gayikako bēn dek bēcongēbēxi bēn aŷēr ŷēr bano?» 34 Yesu yaka kēbi: «Gēr ebar ro fo ex eñer el. 35 Barikan, and kēni xanira bela gēr ecēs aŋ, bēr kēbi sana Kaxanu gēr aniyān and kē yowēnd bēn, ani nērēr na. 36 Bētēdin ani cēs na gayik ata kēni hi ang omeleka fo. Obaŝ or Kaxanu kēni hi and kēni xani gēr ecēs aŋ. 37 Enimin, ekani ed gēr ecēs exēna. Mēŋ wācayaxēn baxo Axwēn an yatir ŝanayaxēn baŋo Moyis gēr acēc and gē xodux: Kaxanu ir Abēraxam, gē ir Isak do gē ir Yakob. 38 Gēr ogēs od Kaxanu ado exo cēs ala an abēngw exo. Mēŋ abi kwēnēnd na bēšēsēk.» 39 Bēšalen bēr hi bax na bēn, ga wēl kēno Yesu, re kēni: «Asēyali, ata ŝenene dēŋ yaka kēy!» 40 Ata elod yatijo, ala bax yēxw na eŋo mēka ŷēy Yesu.

End Yesu do gē Dafid eŋ

41 Yesu wēka kēbi bēte bēšalen bējo: «Mondake wa kēni rexēnēnd bela bēn mēne Afexēn an, ejiw ed Dafid ko hi?

42 Ax gi ex na Dafid dēŋ ŷēgwēk gēr akayēta and Calemoñēw✧:

“Axwēn Kaxanu fel kēŋo Axwēn aram an:

Yow ey nēpa ro gand liw iram,

43 xali mēni nēmbēta bērangoyēra andey bēn eni gi ambēñaxēn andey.”

44 Dafid mēŋ dēŋ ke wācēnd Axwēn arexēm do mondake cēŋ hi kēme Asēniw?»

✧ 20:42 20.42 Calemoñēw 110.1

⁴⁵ Ga këno baxët dek amëxwër aŋ, fel këbi bësëfan bën:
⁴⁶ «Titinaliyëndënëbi bësälän bën; bën mbaŋ këbi nënganënd eni yexërand gë bocuđ bond gësêc boŋ, do bela bën enëbi cëmarand gër bapedëraya. Mbaŋ ñan këni bañëpara band gër lëngw baŋ gër baciw̃ bacaleya. Gër ed kë hi ñambëran mbaŋ ñan këni eketëna ed axwën ofëna el. ⁴⁷ Mondako wata këni ašale ašale xarak bën këbi lëxëlëxënd bësöxari bësëbëta sebëta bën xali gë bëciw̃ ak. Mëŋ ex kiti indebën in gë pit fo kë yëka.»

21

End asoxari asebëta sebëta eŋ

¹ Ata ga rënëta ko Yesu, wat këbi bër gë napul bën ga këni xwët kodî in gër akwëtaya and oyël gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. ² Hatëgu ko asoxari asebëta sebëta, axayëanaxik. Xwët ko bëtama bëki bënd kodî. ³ Yesu, ga wat këŋo, re ko: «Dal in këmun felënd, asoxari asebëta sebëta, axayëanaxik ajo, xwëtëk nëmëc. ⁴ Gayikwa bër gë napul bëjo, ocandën ok fo wëlaw këni oyël ol, bari asoxari ajo, er ko liyaxënënd in wëlaw ko, ado ga xaÿën ko.»

End Aciw̃ and Kaxanu eŋ

⁵ Ata bërëmar këni šëkwënd Aciw̃ and Kaxanu aŋ. Gë oxaÿ oyekax bay bani do ÿaŋën bani gë beber wëlaraw bani bela gër oyël or Kaxanu bën. Ata re ko Yesu: ⁶ «Në eyow ex bakey band ax bayi na beÿ bën ang kën watënd ak. Ekaÿ eyëlëtërëx ax bayi na, dek kë yëcar.» ⁷ Na wëka këno bësëfan bën: «Asëyali, nand fe wa kë yëcar Aciw̃ and Kaxanu aŋ? Mondake këmi nangëđ mëne anëka kë hatëgund beŋo? Amatinali nde exëna?» ⁸ Yaka këbi Yesu: «Titinayin, ala këreŋun yifađ na. Bëranjëm kë yow, abat abat, gë oŵac oram ol eni dend: “Wëno ex Afexën an, do anëka saxëguk ekwët ed ngwën el”, Kërenëbi tëfëđ na. ⁹ And kën wël anëka wonjok aniyän aŋ do në emerëra exëni bela bën, këreŋun yëbuđ na gayik afo ex ŋatëgu beŋo. Bari ax gif na pere ekwët ed ngwën el.» ¹⁰ Re ko bëte Yesu: «Er këni ÿana eni merërand bela bën, gë enëng gë enëng, do gë ebar gë ebar. ¹¹ Bëte bangëm-gëm këbi ÿana ebi dawërand bela bën do në ed mar ocëxwëra otëm do gë enjo. Gër orën, ašanaya kë ÿana ex canayarand beñigëanaxik do becarax betëm eni nangaxën bela bën mëne đam ex ekwët ed ngwën el. ¹² Barikan, đamana ex ŋatëgu beŋo dek, bela bën axëmëra kënun ÿana enun këmërand do enun narëndërand wën bër w̃ak endam bën. Bësëwif bën alëxw kënun ÿana enun đëxwënd gër baciw̃ bacaleya bandëbën, do enun përand. Awëla kënun ÿana enun mëland gër bemun betëm do gër bëlëngw në end oŵac oram. ¹³ Mondako kën ÿana en deyaraxënënd osede oram ol. ¹⁴ Këren yëlarand na gana-gana fo ang kën ÿana en yakand ak. ¹⁵ Wëno këŋun ÿana eŋun yëlënd orenik or enëbi bonaxënënd dek bërangoÿëra andewën ol. ¹⁶ Bëxarëk bërewën, bëmaÿe bëndewën, bëcandaw̃ bëndewën, do gë odawo odewën deŋ këŋun ÿana eŋun đëxwënd në end oŵac oram, do ang hi kën ak, bëranjëm enëbi dawëra. ¹⁷ Bela dek këŋun šus në end oŵac oram. ¹⁸ Bari ÿowëÿ ani koran na benjëw̃ bendewën beŋ. ¹⁹ Ga buŋa buŋa kën, benjëw̃ bendewën beŋ kë fex.»

End Yerusalem eŋ

²⁰ «And kën wat ga xul këni ocorođa Yerusalem aŋ, nangiŋ mëne eyëcar ed angol el hatëguk. ²¹ Ata bër gër ebar ed Yude bën gërëxëđëlexëni

gand osënd. Bër gër angol and Yerusalem bën canëxëdëlexëni do bër gër ocënga bën këreni maÿid na gër angol. ²² Bakey band toro band kë ñatëgu baño, kiti ind këbi xiti Kaxanu bela inj kë hid ang ÿëgw këni gër akayëta andexëm ak. ²³ Gë bakey baño, mocopara këbi şopara bësoxari bër gë bacël bën do gë bër këbi yerinënd oşaş bën. Oxoÿ or Kaxanu ol këbi wëcan Bëyisërayel bën do eni toro mbañ gër ebar edebën. ²⁴ Bërëmar enëbi dawëra gë duxuma, bëjo enëbi capërelî oxadëp gër dek benëng becëxe. Ata benëng beño eni bëñëra Yerusalem in xali ex kwët amëd and këbi sebën Kaxanu añ.»

End omakaw ond Yesu eñ

²⁵ «Becërëcaxik kë şanaya na gër eñan, gër facaw do gër ował. Do gër ebar, benëng bend bela beñ eni yëdara xali ebi bëlandëra sam eni wëlënd ongëbër ond men ond angwëngw oñ. ²⁶ Ayëdara këni ÿana eni yëdarand bela bën xali eni takëndërand gër oşën or etëm end kë ñatëgu gër ebar ed lëgëra këni el. Gayikwa bebër gë panga gër orën bën kë sëngërëbëtara. ²⁷ Ata këne watëgu wëno Asëñiŵ ar ala an ga këme şëlaw gë añar añ. Do mbañ kë şanaya panga inj do gë enjaran endam eñ. ²⁸ Awa and kë ÿana eñatëgu beño añ, dëngwëtayin do dënëtayin gayik apexa andewën añ dam ex.»

End apënëtal and andan eñ

²⁹ Yesu fel këbi bëte apënëtal año: «Nëkoyin andan añ do gë dek batëx bacëxe bañ. ³⁰ And kën wat ga nëtërak añ aye kën nangënd mëne ecaşa el dam ex. ³¹ Bëte mondako fo ex, and kën wat becarax betëm gër ngwën ro añ, nangindën mëne owun or Kaxanu ol dam ex. ³² Dal in këmun felënd, ani cësëra na dek bela bër gë okey oko bën ñatëgurëxe beño dek. ³³ Orën ol gë ebar el axuca kë xuca. Barikan eyeyan edam el ed din ex. ³⁴ Titinayin këren kwënda na ñambëran, gë oşëb, gë odendëran od anıyan, këdi kë sıb owëkw orewën oñ do en nambina, do eñun pënga akey año. ³⁵ Titinayin këdi këñun ñatënegu bërëxadët akey año. Gayikwa ang ebën ed oxan fo këbi xul bela bën dek ebar el. ³⁶ Caleyindën key yo key do këren nambinand na ado təkër ak, en koraxën en cana dek er këñun yowënëgund in. Mondako kën hixën bëwelëk and këme ñatëgu wëno Asëñiŵ ar ala an.» ³⁷ Goyat bañi sëyalirand Yesu bela bën gër Aciŵ and Kaxanu do genëka exo maÿi gër etënd ed gë bañarëka. ³⁸ Mopëd gëbër, bulunda in dek bani yend gër Aciŵ and Kaxanu eno baxët.

22

End etëra ed Yesu eñ

¹ Ofëna or mburu ind gë lewir këm, or këni wăcënd Ofëna or Apexa ol, bax ñatëgund. ² Ata bëşadaxan bëlëngw bën do gë bëşalen bën këni şaland eno daw yir fo Yesu gayikwa ayëda banëbi yëdand bulunda in. ³ Ang ebani bëşëfan bër Yesu bën epëxw gë bëxi ak, abat bano wăcënd Yuda Isëkariyot. Ga lil ko Sindan in gër emëkw ed asëfan ajo ⁴ xani ko xwiriş, ye ko gër ed barër bani bëşadaxan bëlëngw bën, do gë bemun bend bënëkona bër Aciŵ and Kaxanu, eni wëlërëx ang ko ri ebi tëranaxën Yesu ak. ⁵ Ga këbi nëngandëra, xet këbi eno yël kodî. ⁶ Yuda ga xana ko, ko şaland nand kë ÿap eño tëra Yesu xarak amëxwër añ ani nang ex na.

End ecemar ed ofëna ar apexa eñ

⁷ Akey añanar and loxo ir bani yamb mburu ind gë lewir këm aņ ebax. Yatijo banëbi şadaxand opeŷ od Ofëna or Apexa ok! ⁸ Ata Yesu ga lawën këbi Piyer gë Şaņ, re ko: «Doro ex Ofëna or Apexa ol! Yeyin en cemërax ene yambëraye.» ⁹ Wëka këno: «Feye wa ŷandi ki mi cemërax?» ¹⁰ Yesu yaka këbi: «And kën ħat gër angol aņ, ata kën fed gë ala ar lëbinak epeya ed gë men. Tëfidëno xali gër iciw̃ ind ko lil. ¹¹ Pelidëno axwën iciw̃ an: “Axwën an ga re ko ba feye ex aciw̃ and gër ed këmi yambëra ecemar ed ofëna or Apexa el wëno gë bësëfan bëram bën?” ¹² Awësin këņun wësinëf aciw̃ and yaņ and gë beŷ dek. Fën kën şemërax ed ofëna el.» ¹³ Ata Piyer gë Şaņ ye këni, sëkëx këni beŷ bën ang fel babi ak do şemërax këni ecemar ed Ofëna or Apexa ol.

End ecemar ed Axwën eņ

¹⁴ Ga ħatëk apëxëd aņ, Yesu gë oparëxanda odexëm ok ŷëpara këni gër eyambëran. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «Awël nde, mbaņ ŷandi baxe ene yambëraye andamat ecemar ed Ofëna or Apexa el, đamana me toroxën. ¹⁶ Ga re këme, doro këme feland ecemar ed ofëna ar Apexa el xali yatir këne yambëraxëye gër owun or Kaxanu.» ¹⁷ Ga yeyan ko na mondako, wëd ko andëmba and gë ngoy aņ. Şëkwa këņo Kaxanu do re ko: «Kanayin ngoy iņo en yëlar wën dek. ¹⁸ Ga re këme, doro fela këme ngoy iņ xali yatir kë ħatëgu owun or Kaxanu ol.» ¹⁹ Bëte wëd ko ŋat amburu amat, ga şëkwa këņo Kaxanu, hëbëndër ko do şet këbi bësëfan bën. Re ko: «Mburu iņo ex eman endam end yël këņun Kaxanu eņ! Cetëringdën ene kwitaxën.» ²⁰ And faŷ këni eyambëran aņ, wëd ko bëte ŋat andëmba and gë ngoy aņ, ga yël këbi eni yëlar, re ko: «Ngoy iņo ex oşat oram or kë şar en cotaxën eter ekaşax ed gë Kaxanu oņ. ²¹ Xarak, ar ke lëxw an gër ed këne yambërande ro dëņ exo! ²² Eyo, wëno Asëñiŷ ar ala an alaw̃ këne law̃ ang ŷëgw këni ak. Barikan kata itëm hi këņo ar ke lëxw an.» ²³ Ata bësëfan bën ŷana këni emëkar el ba noŷo ex ar këņo lëxw Yesu an.

End asëfan alëngw eņ

²⁴ Ga xucak eņo, bësëfan bën këni şampërend end ba noŷo ex asëfan alëngw eņ. ²⁵ Ata re ko Yesu: «Bemun bend bër benëng becëxe beņ awëña kënebi wëñand bela bër ex gër owar orebën bën, do bër gapak bën are kënebi rend “Bëyekax exëni”.* ²⁶ Kërex gi na de mondako gër ndewën. Ar gapak an, gilexo ang itox fo. Do alëngw an, diyenindëlexo ang xadëp fo. ²⁷ Do noŷo wa ex ar gapak an? Ar ŷëpak do këno lëband an nde, ba alëba an nde? Ax gi ex na nde ar këno rëtënënd an ex ar gapak an? Do wëno cëņ, ax gi ex na nde ang xadëp fo hi këme mërëxand irewën? ²⁸ Wën xemënak xali doro, ane nacëta ex na gër ocëmu odam. ²⁹ Mëņ ex, ang yël ke Faba ³⁰ mëņ këne yambëraxëde do ene cebëraxëde andamat gër owun oram do në bañëpara band owun këne xetënad enëbe kitixëne benëng epëxw gë beki bend bulunda ir Isërayel beņ.»

End Piyer eņ

³¹ Ga xucak eņo, Yesu wëc këņo Piyer: «Simon, Simon, anëka ŷandi këņo de Sindan eņun kabasa ang bële fo. ³² Barikan wëno aşalen şalen këmi exi bayixën ekwëta ed xwëta këye el, kërex capër na dek dek. Do wëj and këy bakawëd aņ, kemënidëbi bobinëx.» ³³ Ata re ko Piyer: «Axwën, wëno awëlëk hi këme mi tëf xali lëf gër epëra do xali gër ecës.» ³⁴ Yesu yaka

* 22:25 22.25 Gër ebar ed Bëgërek, oŷac olo banëbi yëlënd bemun beņ.

këno: «Piyer, ga re këme, doro dāmana exo yata ecare el wěj anēka këy yaxēta bakēlēbēd batas.»

End bēsēfan eŋ

³⁵ Ga xucak eŋo, Yesu wēka këbi bēsēfan bēn: «And lawēn bamun en pemēra Atēfētan aŋ, kodī kēm, ambaŋ kēm, baped kēm ŷeŷ nde ŝanēx ban na?» Yaka këni: «Bētēdēŋ.» ³⁶ Aŋo re ko: «Gērēgako, ar gē kodī an, cēlayalexo, ar gē ambaŋ an, baxalexo, do ar gē duxuma kēm an panēlexo acud andexēm aŋ exo yēcaxēn. ³⁷ Gayikwa afo ex ŋata endam end ŷēgw këni eŋ: “Gē bēwēndēran bēn bar kënebi enga emat*.” Do enimin, er ebax exe gi in nē eŋata ex.» ³⁸ Ata re këni bēsēfan bēn: «Axwēn, nēkoda oduxuma oki.» Yaka këbi: «Gwac ex go!»

End cale ind Yesu eŋ

³⁹ Ga ŝanēgu ko Yesu na gēr ed hi bani, ye ko ang wēr baŋo ak gēr etēnd ed gē baŋarēka, ata sēf këno ñēt bēsēfan bērexēm bēn. ⁴⁰ Ga űat këni, fel këbi: «Caleyin këdi këŋun xor eñēŋēnax eŋ.» ⁴¹ Mēŋ ga nacēta këbi, foxi ko do ko ŝalend: ⁴² «Faba, ga ŷandi ŷandi ki pangacēnēle kata iŋo. Dil ang ŷandi ki wěj ak, kērex gi na ang ŷandi ke wēno ak.» ⁴³ Ata ŝanayaxēnēgu këno meleka elod gēr orēn do baŝēn këno ojaŵ ok. ⁴⁴ Ga ŝaminak emēkw edexēm el, Yesu xemēna ko nēmēc cale iŋ. Asēwētēwā irexēm in hik ang oŝat fo do kē ŝarēnd gēr ebar. ⁴⁵ And foxita ko cale aŋ, baka ko gēr bēsēfan. Sēk këbi ga raŝēra këbi ga bon këbi ocēmu ok. ⁴⁶ Ata wēka këbi: «Wēn inewā këŋun raŝēraxēnēnd? Kanin en cale, en kwēŷētaxēn eñēŋēnax eŋ.»

End etēra ed Yesu eŋ

⁴⁷ Ga ko yeyan baŷi baxo Yesu ga űatēgu këni na enga end bela. Ar bano wācēnd Yuda an, aŝēfan abat ang ebani epēxw gē bēxi ak, lēngwēnēgu bax. Ga sēkar këni gē Yesu, wēga këno bēxiŋ. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Oko Yuda, momēga nde këye lēxwēnd wēno Asēñiŵ ar ala an?» ⁴⁹ Ga wat këni er bax űatēgund in, bēsēfan bēn re këni: «Axwēn mēni taŵēra nde gē duxuma in?» ⁵⁰ Ata abat wēlēn këbi, saŵ këno xadēp ir aŝadaxan alēngw in bad anēf and liŵ aŋ. ⁵¹ Barikan Yesu re ko: «Tebin, gwac ex!» Na ga lēk këno asoŝan ajo gēr anēf, fakēn këno. ⁵² Ata Yesu wēka këbi bēŝadaxan bēlēngw bēn, gē bemun bend bēnēkona bēr Aciŵ and Kaxanu beŋ do gē bēxarēk bēr Bēŝēwif bēn: «Ba arek nde hi këme mēŋ yowaxēnēgu kēn gē oduxuma do gē okwēlekwēle ene tēraxēn? ⁵³ Key yo key ga bane fedērēnde wa gēr Aciŵ and Kaxanu do ane tēra bana? Barikan, anēka űatēguk apēxēd andewēn aŋ do gē and panga ind ecamēdan aŋ.»

⁵⁴ And sēra këno Yesu aŋ, wēla këno monas xali gēr yangana ir iciŵ ind aŝadaxan alēngw, ata Piyer këbi sēfēgund nacēt ako. ⁵⁵ Ga fētēn këni xodux mērēxand ir yangana, ŷēpara këni jey gēr oyesa do Piyer xetēna këbi moñēpa. ⁵⁶ Ata endēnaŵ emat wat këno and űoba këno xodux aŋ. Ga faŋ këno, re ko: «Ajo gē ar sēra këno ajo ebani.» ⁵⁷ Barikan Piyer ga ko yax ko rend: «Abiŵēn, wēno amo nang ex na de!» ⁵⁸ Ga nēkanak, ala aŝēxe xwita këno Piyer do re ko: «Wěj bēte ar enga end ar sēra këno ajo hi këy de!» Yaka këno: «Wēno ame gi ex na de gēr enga eŋo!» ⁵⁹ Bēte ga xucak apēxēd amat, ala aŝēxe ko rend: «Enimin, gayikako asoŝan ajo Agalile ex, gē mēŋ ebani.» ⁶⁰ Aŋo re ko Piyer: «Wěj er këy rend ijo, wēno ame nang ex na!» Ata yata ko ecare el. ⁶¹ Axwēn Yesu nēkona ko gand Piyer, ga faŷēr këni, Piyer xwita ko afel fel baŋo mēne doro dāmana exo

* 22:37 22.37 Esayi 53.12

yata ecare el, anëka këno yaxëta bakëlëbëd batas. ⁶² Piyer şan ko kwël do ko sesëxënd ga fulët këno otes.

⁶³ Ata bër sëra baño Yesu bën këno lësërand do këno xëmërand. ⁶⁴ Bandëmar eni pëd' bangës bañ eno këm do eno mëka: «Wëj alawënel ar Kaxanu an, nangënëlëbo ngwa ba noÿo xëm ki!» ⁶⁵ Mondako bano şirërand gë otebën sebën këm. ⁶⁶ Ga wecak, amara and bëxarëk bër Bëşëwif añ, gë bëşadaxan bëlëngw bën do gë bëşalen bën wëla këno Yesu gër akwëndaya andebën. ⁶⁷ Ata wëka këno: «Angëmëne wëj ex Afexën an, pelëlëbo!» Yesu yaka këbi: «And këmun fel añ, ane ma na, ⁶⁸ bëte and këmun wëka añ, ane yaka na. ⁶⁹ Elod gërëgako, nangin mëne awat këne wat wëno Asëñiŵ ar ala an ga xetëna këmo Kaxanu gand liw, gër owun orexëm.» ⁷⁰ Ata xeÿ këni şor: «Ba wëj nde ex Asëñiŵ ar Kaxanu an?» Yaka këbi: «Go dëñ ex!» ⁷¹ Ata re këni bëte: «Osede ax bo ex na ene wële. Ax gi ex na nde biyi dëk dëñ wël këneñone?»

23

End gër eyang ed Pilat eñ

¹ Bëşadaxan bëlëngw bën, gë bëşalen bën do gë bëxarëk bër Bëşëwif bën xani këni bën dëk do wëla këno Yesu gër Pilat. ² Ga këno nagaşandëra këni rend: «Biyi fënga këno ala ajo ga këbi şoñ bër enëng endebi bën eni teb emedën ed şagale owun or Sesar el. Bëte gë andexëm ko wacayand Afexën do emun endebi.» ³ Ata Pilat wëka këno Yesu: «Wëj nde ex emun end Bëşëwif eñ?» Yesu yaka ko: «Wëj wac ke dë mondako!» ⁴ Pilat fel këbi bëşadaxan bëlëngw bën do gë dëk amëxwër añ: «Wëno amena and këmo nëpaxën ala ajo ame wat ex na.» ⁵ Barikan bën ga xemëna këni, këni rend: «Aşoñ këbi şoñënd bela bën eni nöp owun orewën ol, dëk ebar ed Yude el këbi sëyalind mondako ga ŷanaw ko gër ed Galile, xali gër Yerusalem ro.» ⁶ And wël ko eño añ, Pilat wëka këbi ba Yesu Agalile exo. Yaka këno mëne go dëñ ex. ⁷ Pilat ga wata ko mëne Yesu ar gër owun or Erod, emun end gër ebar ed Galile eñ, hi ko fel këbi eno mëlan gayik bakey baño na gër Yerusalem yow baxo.

End gër yangana ir Erod eñ

⁸ Erod nëngandëra këno and wat këno Yesu añ. Enimin, elod anëka fo ŷandi baño eño nang gayik awël baxo wëlënd bend ko rind beñ do ayar baxo yarënd eño wat ga ko ri ecarax. ⁹ Ata Erod wëkara këno xali Yesu, bari gematak año yaka bana. ¹⁰ Bëşadaxan bëlëngw bën do gë bëşalen bën xemëna këni këno nagaşandërand Yesu. ¹¹ Erod gë bënëkona bërëxëm bën rixëra këno eño yepënxën. Erod, and lësëra këno xali fed këno añ, şud këno ocud' ombarax ang emun fo. And fed këno añ, şëñëta këbi eno bakali gër Pilat. ¹² Yatijo hi bani odawo Erod do gë Pilat, xarak bërangoÿëra ebani.

End kiti ind Yesu eñ

¹³ Ga ŷateli këno Yesu, Pilat wac këbi bëşadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bën do gë bër hi bax na bën. ¹⁴ Re ko: «Wën wëlanëgu ke ala ajo do re kën mëne mëñ këbi şoñënd bulunda in. Ax gi ex na nde ogës odewën dëñ wëkara këmo? Wëno cëñ amo kor na monëp gë bend nagaşandëra këno wën beñ. ¹⁵ Bëte Erod dëñ año korëguw ex na eño nöp mëñ bakalixënëgu këno gër ndam ro. Amena ax gi ex na and këmo lawaxën. ¹⁶⁻¹⁷ Ocorod'a odam ok këmëni sebën eno cewëra do motebët.» ¹⁸ Ata na xeÿ këni şor: «Tebëtëlo Barabas! Tebëtëlo Barabas do eyo daw

ajo!»¹⁹ Xarak Barabas ijo andepëra hi baxo gayik axoyën xoÿën banëbi mënj gë boşandaŵ bëlëngw bër angol bën do wëreli banëbi xali laŵ këno ala.²⁰ Pilat wëka këbi gaşëxe ba noÿo sana këno eŋo, xarak mënj Yesu ŷandi baŋo eŋo tebët.²¹ Ata yaka këni şor: «Ali, pikalo gër kërëwa! Pikalo gër kërëwa!»²² Wëka këbi bête atasën aŋ: «Ineŵa wën ko? Ga re këme amena amo wateli ex na and këmo laŵaxën. Asebët këmo sebët and këno şewëra ocoroŋa aŋ.»²³ Aŋo xeÿ këni kaş-kaş mène eŋo pika.²⁴ Ata Pilat ŵa ko ex gi ang wëka bani ak.²⁵ Pilat sebët këŋo Barabas, ar fëra bano gayik ala laŵ baŋo yatir xanin bani emer gër angol an. End Yesu eŋ cëŋ, seb këbi ocoroŋa ok eno dixëra ang ŷandi këbi ak.

End gër kërëwa eŋ

²⁶ Ocoroŋa ok ga këno wëla Yesu gër ed këno fikax, fed këni gë Simon Ibësiren ga hiw ko gër oşënga. Ga nëŷali këno, lapara ko oşëx or këno fikaxën Yesu ol do këŋo sëfand Yesu gë andepoy.²⁷ Ata enga end bela kënëbi sëfand. Bësoxari bën ga këno ŷaŵ Yesu këni renitand.²⁸ Yesu and nêkona këbi aŋ, re ko: «Wën bësoxari Bëyerusalem, tesin endewën eŋ do gë end oşaş orewën eŋ, kërëne ñaŵ na wëno!»²⁹ Nê eyow ex bakey band kën ŷana end dend: «Nëngandëralebi bësoxari bëboroxok bën, bër elod ani dëŵ ex na do elod ano yerin ex na itox bën!»³⁰ Amëd aŋo, bela bën are këni ŷana eni dend: «Osënd wëcaninëbo! Bëtënd wëginëbo!»³¹ Ga këne narënënd ako wëno ar ex oşëx oşëkët an, kaş kënun narëndëra wën bër ex otëx oŋaÿëk bën.»³² Yatijo, bërek bëxi banëbi wëlalind gë Yesu enëbi dafwëx.³³ And űat këni gër ed bani wacënd «Egor» aŋ, fika këno Yesu mërëxand ir bërek bëxi: abat gand liŵ, ajo gand şame.³⁴ Ata Yesu ko rend: «Faba tebanëlëbi, gayikwa ani nang ex na er këni rind in.» Ocoroŋa ok ri këni bëñak eni cetëraxën banjëm bandexëm baŋ.³⁵ Bulunda ir Bëşëwif in xwëşaraw këni ler na do kënëbi nêkonënd. Barikan bëlëngw bën ga këno lëş Yesu këni rend: «Ga babi fexën wa beşëxen bën, pexënayalexo gë andexëm dëŋ angëmëne mënj ex ar yata këŋo Kaxanu an!»³⁶ Alëş bano lëşënd bête ocoroŋa ok; and këno sëka aŋ, eno nën ngoy inerëk³⁷ do eni dend: «Angëmëne wëj ex emun end Bëşëwif eŋ, pexënayal gë andey dëŋ!»³⁸ Oñëgw fikali bani na nê ingomb gomb yabët gaf irexëm in mondako: «Ajo ro ex emun end Bëşëwif eŋ.»³⁹ Ata arek abat gër bër fika banëbi gë Yesu këŋo şirënd: «Ax gi ex na nde wëj ex Afexën an? Pexënayal gë andey eyëbo pexënoxën biyi bête!»⁴⁰ Barikan arek axinëm an këŋo xexënd mondako: «E wëj ba ayo yëdand na nde Kaxanu? Ax gi ex na nde andamat nêp kënëbo?»⁴¹ Biyi cëŋ, er hi këbo ijo şenene ex, gayikwa oxeÿ orebi fo bakaxënënd. Barikan mënj ŷoweÿ axo men ex na.»⁴² Ata re ko bête: «Yesu, këla, kwitayi de axwita wëno yatir këy bakaw gër ngwën gë owun orey ol.»⁴³ Yaka këŋo: «Awël nde, däl in këmi felënd, doru dëŋ wëj gë wëno aűat ke űate gër arayen.»⁴⁴ Anëka bax űatënd eñan eŋ keŋ gër gaf ga şamëdanëk dek ebar el xali hik poxoş gaf in:⁴⁵ Eñan eŋ aşilipa şilipa bax. Ata űesik cidët anjëm amëgax and bax wedind lëngwe ir Aciŵ and Kaxanu aŋ.⁴⁶ Aŋo xeÿ ko Yesu: «Faba, anëka këmi ŵaşëlind angoc andam aŋ.» Ga yeyan ko na mondako, kwël xoti ko.⁴⁷ Alëngw ar ocoroŋa an ga wat ko ang şës ko Yesu ak, şëkwa këŋo Kaxanu mondako: «Enimin, ala ajo ar şenene ebaxo.»⁴⁸ Amëxwër and bër yow bax onëkon aŋ, këni renitaxënd tar fëña in ga wat këni mène anëka xor këŋo Yesu.⁴⁹ Dek bër nang baŋo Yesu bën, gë bësoxari bër laŋëtaraw baŋo elod gër ebar ed Galile bën xwëşara këni nacët ako do këno nêkonënd.

End gër añeg eñ

⁵⁰ Gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif, asošan ar gë onden, ar šenene ebax na do bano wăcënd Yosef. ⁵¹ Gër Arimate, angol and Bëšëwif, xaniw baxo; axo gixeli bana gër bër xiti baño do narëndëra baño Yesu ga baxo šênind owun or Kaxanu ol. ⁵² Mën ye bax gër Pilat xara këño eman end Yesu eñ. ⁵³ Pilat ga wă ko, Yosef fedali ko eman eñ. Fëlëra këño gë këpas, do wëxëta këño në ýeg ir fës bani në aparëfac, gër ir elod ala ano mëxwëtaxën bana. ⁵⁴ Yatijo bax ýanand akey and eteyëta añ do Bëšëwif bën anëka bani xëñënarand. ⁵⁵ Bësoxari bër lañëtaw baño Yesu elod gër ebar ed Galile bën, ga sëfa këno Yosef, wat këni ýeg in do ang wëxëta këño ak. ⁵⁶ Atañ wăyi këni eni barërax ogu onëngax do gë angiri eni košaxënëd gër eman end Yesu. Ata ang rek acariya and Moyis ak, fëb këni akey and eteyëta añ.

24

End ekani ed gër ecës eñ

¹ Yatir akey aýanar and loxo, bësoxari bër ebax bësëfan bën ye këni mopëd gëbër gër ýeg ir Yesu ga wëla këni ogu onëngax ond šutëra bani oñ. ² Sëk këni angaý and wedi bax lilaya ir ýeg añ ga xënik gë bebët. ³ Ga lil këni gër ýeg, nema këni eman end Axwën Yesu eñ, ⁴ ata wëlandëra këbi. Año šanayaxën kënëbi bësošan bëxi gë banjëm band jing-jing. ⁵ Ga yëdara këni, bësoxari bën, rën këni do fab këni lañ ebar el. Ata bësošan bëjo wëka kënëbi: «Ineŵa këno šalaxënënd abëngw an gër bësësëk ro? ⁶ Axo bo ex na ro, anëka xani ko gër ecës. Kwitayin ang bañun felënd and hi ban gër ebar ed Galile ak. ⁷ Ga bañun felënd mène afo eno dëxw mëñ Aseñiŵ ar ala an gër bëwendëran do eno pika gër kërëwa exo cës. Barikan, axani ebax exo kani gër ecës akey atasën añ.» ⁸ Ata xwita këni bësoxari bën mène mondako dëñ felëra babi Yesu. ⁹ Ga šan këni na gër ýeg, baka këni eni tëfëtërax dëk eño gër bësëfan epëxw gë abat do gër dëk bësëfan bësëxe bën. ¹⁰ Er hi bani: Mari Madëlen, gë Yowana, gë Mari nëm ir Šak do gë bësoxari bër lañët babi bën reyax këni gër oparëxanda od Yesu mène go dëñ ex. ¹¹ Barikan oparëxanda ok ani kwëta bana eyeyan ed bësoxari el. Er bani yëland anëx ex. ¹² Ata xwiriš Piyer hër ko xali gër ýeg. Ga yëkwa ko lëf, wat ko gër ebar ebun ed bënjëm bënd šeriraxën bano Yesu bën. Ata wăyi ko kwël ga šaran këño endey eño.

End bësëfan bëxi eñ

¹³ Do kwël yatijo fo, bësëfan bëxi bër Yesu xani bax gër Yerusalem këni yend gër ingol ind këni wăcënd Emawus, në bapakan epëxw gë amat. ¹⁴ Tar fëña in bani xanarënd bënd Yesu bën. ¹⁵ Ga këni rendëra, Yesu mëñ dëñ šoma këbi do kwël këni sëfërend. ¹⁶ Aye dëñ bano watënd barikan afod fod babi do bani sëkwënënd eno kwita in. ¹⁷ Ata wëka këbi: «Bend ine ngwa kën xanarënd tar fëña in?» Ga logën këbi, xwëša këni. ¹⁸ Yaka ko ar bano wăcënd Këlewopas an: «Wëj gabat ex ar yow bax gër Yerusalem an do nem këy er xucak bakey baño in?» ¹⁹ Ata wëka ko bëte: «End ine ngwa?» Yaka këno: «End Yesu Ibënasaret eñ wa. Gër ogës od Kaxanu do gër od bela, alawënel ar bax rind becarax ebaxo do babi sëyalirand Bëyisërayel bën gë or gapak. ²⁰ Bëšadaxan bëlëngw bën do gë bemun bëndëbi bën lëxw baño eno nëpaxën do eno dawaxën mopika gër kërëwa. ²¹ Biyi cëñ ako yëla bami mène mëñ ex ar lawënegu baño Kaxanu an ebi dacët bulunda ir Isërayel in gër otaxan od bërangoýëra andebën. Do

doro ex akey atasën aň elod ga xucak beňo dek. ²² Dal ex mbaň dëň şaran këbo er reya këni bësöxari bërëmar, bër engä endebi in. Aye ye bani gëbër fo gër ýeg ir Yesu. ²³ Ga nema këni eman endexëm eň, bakaw këni, felati kënebo mène omeleka şanayaxën këbi do re këni mène abëngw exo. ²⁴ Aye ye bani bête bësëfan bërëmar gër ýeg do sèk këni beý bën ang reya këni bësöxari ak. Bari mën ano watëgu ex na.» ²⁵ Ata re ko Yesu: «Wën and fod këňun dëň ex de! Owëkw orewën oň aleg legëk ekwëta ed dek bend reya këni bëlaŵënel bër Kaxanu el! ²⁶ Ax gi ex na nde ako bax exo toro Afexën an, đamana exo bakanaxën enjaran endexëm eň?» ²⁷ Ga ýana ko Yesu gër bakayëta band Moyis do gër dek band bëlaŵënel, faýën këbi bendexëm beň ebi pënixën. ²⁸ Ga këni ñat gër Emawus, Yesu ýandi këňo exo kuca. ²⁹ Ata bësëfan bëxi bën xara këno eňo key na. Re këni: «Bayine ro, në ecëla ex eňan eň, anëka wëdfëk!» Ata ŵa ko do kwël ñat këni gër ndebën. ³⁰ And ýëpa këni gër eyambëran aň, Yesu wëd ko amburu aň, šëkwa këňo Kaxanu, hëbëndër ko do šet këbi. ³¹ Amëd aňo fëdët këbi onden oň, ata xwita këno, barikan na dëň nem këno bëd-fëd. ³² Ata këni wëkarënd: «Abaxi hi na nde ñar gër emëkw and babo felërawënd gër fëña aň, do and babo faýënënd Oňëgw Omënëk aň?» ³³ Ga xani këni na, baka këni kwël gëmëd fo gër Yerusalem. Sëkëx kënebi bësëfan epëxw gabat bën gër ed barër bani, gë bër babi sëfarand bën. ³⁴ Ata xacali kënebi mène enimin Axwën Yesu axani dëň xani ko gër ecës do mène Simoň şanayaxën këňo. ³⁵ Bën bête reya këni mène gë Yesu sëfërëx bani xali ñat këni gër ndebën, do mène gër eyambëran fo xwita këno and hëbëndër ko mburu aň.

³⁶ Ani ñata bana eňo, Yesu şanayaw ko mën dëň mërëxand, do fel këbi: «Kaxanu yëlëňun wa aketëxeta aň!» ³⁷ Na lëk këbi anjiý atëm do këbi rëgëndërand gayik er yëla bani angoc andexëm aň ex. ³⁸ Barikan mën wëka këbi: «Inëwa wëlandëraxën këňun gër owëkw orewën? Inëwa bayik an kwëta ex na mène wëno dëň ex? ³⁹ Nëkoyin otaxan ok gë osapar oň, wëno dëň ex. Dëkërayine tan! Aye nang kën mène angoc axo gi ex na gë eman ang këne watënd ak.» ⁴⁰ And yeyaneli këbi mondako aň, ŵasindëra këbi bambënut baň gër otaxan do gër osapar. ⁴¹ Ado ga nëngandëra babi ani ma ba na pere mène Yesu dëň ex. Ata mën wëka këbi: «Eyamb yamb nde ex na?» ⁴² Yël këno aton and ekan ebëkawëka. ⁴³ Ga xana ko, yak këňo ogës odebën dëň. ⁴⁴ Ata re ko: «And hi bane në erebat aň, afel bamun felënd mène aňata kë ñata dek bebër ýëgw këni gër acariya and Moyis gë bëlaŵënel bër Kaxanu bën do er rek gër Calemoñëw endam in.» ⁴⁵ Ata na dëň fërëtën këbi onden ond ebi pënixën er rek akayëta and Kaxanu in. ⁴⁶ Ata fel këbi: «Mondako ga ýëgw këni gër akayëta and Kaxanu mène wëno Afexën an, anarëndëra ebax ene narëndëra xali, ene đaw. Barikan me kani gër ecës yatir akey atasën aň. ⁴⁷ Do end enëngwët ed ola eň, gë end eteban ed beňëňëxax eň, bësëfan bërëxëm bën afemëra këni ýana eni pemërand gër owac orexëm gër dek benëng bend bela, ga ýana ýana këni gër Yerusalem. ⁴⁸ Wën bësëfan bën ex bër otede ok. ⁴⁹ Er beya baňun Faba in alaŵëneli këmun laŵëneliw. Cëniyin gër angol and Yerusalem xali eňun yël Kaxanu panga indexëm ind yaň in.»

End Yesu yaň gër orën eň

⁵⁰ Ga xucak eňo, Yesu wëla këbi bësëfan bërëxëm bën gand ingol ind Betani. Yën ko otaxan ok do këbi şalenënd. ⁵¹ Nand babi şalenënd na, kwël dëň këni sebëtarënd, ga ko šëg end orën eň, xali šilipax ko. ⁵² Amëd

anjo šale këno do ʒaka këni gër Yerusalem gë onënga osëm. ⁵³ Key yo key
bani fedërënd cale in gër Aciw̃ and Kaxanu do bano šëkwand Kaxanu.

Atëfëtan and Yesu ang yëgw ko Ŝaŋ Lilaya in

Akayëta aŋo, Ŝaŋ, asëfan abat ar Yesu Kërisët, yëgwëk. Areya ko reyand mëne Yesu ex Eyeyan ed hik ala el. Mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, Afexën ar beya baxo Kaxanu alawënëli këŋo lawënëliw gër ngwën an. Gër akayëta aŋo becarax benjongëbeki bend ri ko Yesu eni maxën bela bën mëne mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an. Gayikwa ar kë wã mëne Yesu ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, kë ŝotënd aniyan and din ir din and wëlawënëgu këbi benëŋ bend bela beŋ dek gër ebar ro. Er ex gër akayëta in:

End eyeyan ed Kaxanu do gë epemëra ed Ŝaŋ Batis eŋ: 1.1-34.

End eyata ed bësëfan eŋ: 1.35-51.

Becarax benjongëbeki bend Yesu beŋ: 2.1-12.50.

End ecës ed Yesu do gë ekani ed gër ecës eŋ: 13.1-20.1-10.

End canaya ed Yesu gër bësëfan bërëxëm ak: 20.11-21.25.

End eyeyan ed Kaxanu eŋ

¹ Elod gër yānar hik eyeyan el, do Eyeyan el ebar gë Kaxanu, do Eyeyan el hik Kaxanu. ² Elod gër yānar hi këni, Eyeyan el do gë Kaxanu. ³ Er ex yo gë mëŋ ri ko Kaxanu, do yowey ax gi ex na er bayik axo di ex na gë mëŋ. ⁴ Gër eyeyan elo ŝanëguk aniyan aŋ, do aniyan aŋ ex angoben and bela aŋ. ⁵ Angoben aŋ ñobak ecamëfan el, do ecamëfan el aŋo kwëtaya ex na.

⁶ Akey amat, fiatëgu ko ala, ga lawënëgu këŋo Kaxanu, oŵac orexëm ol ex Ŝaŋ. ⁷ Mëŋ yow bax exo gi sede, eni kwëtaxën angoben aŋ dek bela bën. ⁸ Ŝaŋ ayow fo yow baxo exo gi sede ir angoben in axo gi bana mëŋ dëŋ angoben aŋ. ⁹ Eyeyan el ex angoben and däl and këŋo ñoband ala ar ex yo aŋ; ayow yow bax gër ngwën. ¹⁰ Ayow yow bax gër ngwën, barikan ngwën in elod aŋo nang ex na, xarak Kaxanu, paß gë angoben ri ko ngwën in. ¹¹ Angoben aŋ yowëk gër ebar edexëm, do bërëxëm bën hëp këni eno kwëtaya. ¹² Barikan, bër xwëta këŋo bën dek, bër xwëtak oŵac orexëm bën, këbi yëlënd panga ind eni gixën obaß or Kaxanu. ¹³ Kaxanu dëŋ ri këbi obaß orexëm gë oñandi odexëm ok, ax gi ex na gë oŝat do gë oñandi od eman, ax gi ex na ang këno rëwënd ala ak, ax gi ex na dëŋ oñandi od ala. ¹⁴ Eyeyan ed Kaxanu el hik ala, lëg ko gër ebar edebi, wat këmi enjaran endexëm eŋ, enjaran en Asëñiŵ ar tañ, ar xaniwëk gër Faba Kaxanu eŋ, yëm ko gë oyekax ol do gë däl in. ¹⁵ Ata Ŝaŋ Batis ga ko reya poyoma endexëm eŋ, xey ko: «Mëŋ ex ar bame rend: “Ar ke sëfëgund an, lëngwatëgu ke gayik mëŋ anëka hi ko damana me gixën.”» ¹⁶ Ata biyi dek këbo yëlënd dek oyekax orexëm ol do këbo baßënënd key yo key. ¹⁷ Gayikwa acariya aŋ paß gë Moyis yowëk gër ngwën, oyekax ol do gë däl in yowëk gë Yesu Kërisët. ¹⁸ Elod ala aŋo wat ex na Kaxanu, barikan Asëñiŵ ar tañ an, ar pëlot gër yomb irexëm an fo nangën këbo.

End osede or Ŝaŋ Batis eŋ

¹⁹ Baxëtin osede or reya baxo Ŝaŋ Batis gër Bëßëwif bër xaniw bax elod gër Yerusalem ga lawënëgu kënëbi bëßadaxan do gë bërändëwëra and Lewi, eno mëkara mondako: «Wëj noyo wa hi këy?» ²⁰ Ata mëŋ axo yax ex na, yaka këbi fac: «Wëno, ame gi ex na de Afexën an!» ²¹ Wëka këno

bête: «Noŷo cëŋ hi këy? Ba wëj nde ex Eli?» Yaka këbi bête: «Ali, ame gi ex na Eli.» Re këni bête: «Do wëj nde ex alawënel ar Kaxanu ar bax yowënd an?» Yaka këbi: «Bëtëdën!» ²² Aŋo re këni: «Noŷo wa hi këy? Mi bakaxën gë eyaka gër bër lawënegu këbo! Wëj dëŋ noŷo këy rend hi këy?» ²³ Yaka ko Ŝaŋ:

«Wëno ex oniŵ or kë xeŷënd gër ladawe ol, Wëno kë rend:

“Dëbëtïn fëña ir Axwën in”,
mondako re baxo alawënel Esayi✧».

²⁴ Ata bërolawën bër wëkara bën Ofariseŋ ebax. ²⁵ Wëka këno: «Ine cëŋ këyëbi buyixënënd bela bën gayikako ay gi ex na Afexën an, ay gi ex na Eli, ay gi ex na bête alawënel ar kë yowënd an?» ²⁶ Ŝaŋ Batis yaka këbi: «Wëno gër men këmëni buyind bela bën. Barikan, ala ex na mërëxand irewën, ar ano nang ex na; mëŋ ke sëfëgund! ²⁷ Wëno ado axe ñap ex na me pët ogux od bapëd bandexëm ok.» ²⁸ Mondako xuca bax eŋo gër ingol ind Betani, ekeg Yurëdeŋ in, gër ed babi buyirand Ŝaŋ Batis bela.

End ŝadaxa eŋ

²⁹ Në ecan ijo, Ŝaŋ Batis watëgu këŋo Yesu ga ko yow. Ata fel këbi bër xeta baŋo bën: «Nëkofo ar këŋo ŝadaxa Kaxanu exo dëxëtaxën amena and ngwën an*». ³⁰ Mëŋ bamo rend: “Ar ke sëfëgund an lëngwatëgu ke gayik mëŋ anëka hi ko damana me gixën.” ³¹ Wëno amo nang bana. Eno nangaxën bulunda ir Isërayel in këmëni buyixënënd bela bën gër men.»

³² Ŝaŋ Batis areya reya baxo bête: «Awat wat këmo Angoc Amënek aŋ ga ko fedaw, elod gër orën, ang edëxwëte epeŝax fo, lapa ko gër ndexëm, do bayi ko laŋ gër ola orexëm. ³³ Wëno dëŋ amo nang bana. Ar lawënegu ke mëni buyind bela an fel baxe: “Ar këyo wat ga lapaxën këŋo Angoc Amënek aŋ, do exo bayi laŋ gër ola orexëm kë buyind gë Angoc Amënek aŋ.” ³⁴ Awa wëno ga wat këmo këme reyaxënënd mëne mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an.»

End bësëfan bëŷanar eŋ

³⁵ Në ecan ijo, Ŝaŋ Batis gë bësëfan bëxi bërexëm baka këni gër ed babi buyirand bela. ³⁶ Ata Ŝaŋ Batis, ga wat këŋo Yesu ga ko xuca, re ko: «Nëkoyino wa ar këŋo ŝadaxa Kaxanu an!» ³⁷ Bësëfan bëxi bëŷo ga wël këno, sëf këno kwël Yesu. ³⁸ And nëkona ko aŋ, wat këbi ga këno sëfa. Ata wëka këbi: «Ineŵa kën ŝaland?» Yaka këno: «Rabi» (Asëyali), mi nang gër ed lëg këy ŷandi këbo. ³⁹ Ata re ko Yesu: «Awa yowën en nang.» Ga sëfa këno eni nangëx gër ed lëg ko, bayix këni gë mëŋ xali eñan eŋ poxoŝ gaf in.

⁴⁰ Andëre, abinëm ar Simoŋ Piyer, ebax asëfan abat gër bëxi bër wël baŋo Ŝaŋ Batis do sëfa bano Yesu bën. ⁴¹ Ga yen këŋo pere Simoŋ, ar acël amat gë mëŋ an, felëgu këŋo: «Biyi anëka watëgu këmo wa Afexën an» (Kërisët). ⁴² Ata Andëre wëlaw këŋo gër Yesu. Ga fabër këni gë Simoŋ, Yesu re ko: «Wëj ex Simoŋ, asëñiŵ ar Ŝaŋ! Gërëgako, Kefas nëngwët këmi.» (Ekaŷ).

⁴³ Në ecan ijo, Yesu xani ko ond gër ebar ed Galile oŋ, do fed këni gë Filip. Yesu fel këŋo: «Tëfële wëno.» ⁴⁴ Filip, Abetësayida hi baxo, angol amat gë Andëre do gë Piyer. ⁴⁵ Filip ga yen këŋo Natanayel fel këŋo: «Biyi anëka wat këmo wa ar re këno gër acariya and Moyis do bakayëta

✧ **1:23** 1.23 Esayi 40.3 * **1:29** 1.29 Ar ex gi moŋateli: Nëkoyino xondo ir edafe ir këŋo ŝadaxa Kaxanu in.

band bêlawênel an: Yesu Ibênasaret, asêniw ar Yosef an.» ⁴⁶ Ata re ko Natanayel: «Ine? Enjekax end fe ngwa kê xaniw gër Nasaret?» Yaka ko Filip: «Yow eyo wat!» ⁴⁷ Yesu wat kêjo Natanayel ga ko yow gër ndexëm, re ko: «Dodo nekoyino Ayisërayel ar dal an! Anëx ax gi ex na gër ndexëm.» ⁴⁸ Wêka kêjo Natanayel: «Feye ngwa nang këye?» Ata re ko Yesu: «Damana exi yenëli Filip gogo nde wa wat bami moyëpa dila gër andan.» ⁴⁹ Anjo re ko Natanayel: «Asëyali, awa wëj ex Asëniw ar Kaxanu an! Wëj ex emun end bulunda ir Isërayel eñ!» ⁵⁰ Re ko bête Yesu: «Ba gayik afel fel këmi dila gër andan wat bami nde xwëtaxën këye, awat këy wat bend xucak eño.» ⁵¹ Re ko bête Yesu: «Dal in këmun felënd, awat kën wat orën ol fol do omeleka od Kaxanu ok ga këne semëra wëno Asëniw ar ala an, oko yañ yañ, oko gëd gëd.»

2

End ecarax eñanar eñ

¹ Ga xucak bakey baki, hik ekana gër ingol ind Kana, gër ebar ed Galile. Mari, nëm ir Yesu na baxo. ² Ga wãc këno Yesu gër ekana elo, yow ko mëj bête gë bësëfan bërëxëm ak. ³ Ga xwëtëk ngoy in, nëm ir Yesu sëka kêjo, re ko: «Ngoy abi bo ex na de!» ⁴ Yaka kêjo Yesu: «Asoxari, inewã bar ke wëj gë wëno gër endey eño? Apëxëd andam añ ax yow ex na pere.» ⁵ Mari fel këbi bëriyenin bën: «Diyidën er këjun fel yo!» ⁶ Ata gër iciw ino bapeya banjongamat band oxañ ofësëpës hi bax na. Gër bapeya baño bani yifënd men ond bani nebaraxënënd Bëšëwif oñ, ang rëp bax ak. Apeya kala gwër oditër keme ašand. ⁷ Ata re ko Yesu: «Yifin tan men oñ apeya kala cëm.» Yifëra këni cëm cëm. ⁸ Re ko bête: «Dëmbëno gërëgako enjar end ofëna eñ exo tëyix.» Rëmbën këno do yëlëx këno. ⁹ And sëyi ko enjar end ofëna añ, men oñ nëngwëtak ngoy, (axo nang bana feye xaniwëk ngoy ino, xarak bëriyenin bër rëmb bax men bën anang nang bani). ¹⁰ Enjar end ofëna eñ wãc kêjo icën in, re ko: «Oko wëj ay nang ex na nde mëne and këy nęcët ngoy inëngax xali ebi kor bela añ, anëbi tëndënd na bête? Do wëj këy nęcëtëgund ngoy inëngax in xali gërëgako.» ¹¹ Mondako ri baxo Yesu ecarax eñanar eñ gër ingol ind Kana, gër ebar ed Galile. Mondako wãsin babi enjaran endexëm eñ bësëfan bërëxëm bën, ata xwëta këno.

¹² Ga xucak ekana el, Yesu baka ko gër angol and Kafarënowum. Sëfër këni gë nëm, gë bobinëm do gë bësëfan bërëxëm bën. Bakey bapënëfëne fo rix bani.

End Yesu gër Aciw and Kaxanu eñ

¹³ Ofëna or Apexa or Bëšëwif ol dam hi bax. Ata Yesu ko yend yañ gër angol and Yerusalem. ¹⁴ Ga ñat ko, sëk këbi bëfan bër oxey, gë bër opey, gë bër olëxwëte do gë bënëmb bër kodî gër yangana ir Aciw and Kaxanu, dila në baner. ¹⁵ Na ga lëkw ko ongux wayëra këbi dek eni can yangana ir Aciw and Kaxanu in, gë opey ak, do gë oxey ak. Yamëra ko bakwëtaya band bënëmb bër kodî bañ, ata yišarëk batama bañ. ¹⁶ Fel këbi bëfan bër olëxwëte bën: «Nęcëtin bebijo ro! Ba an nang ex na nde mëne Aciw and Faba añ and cale ex, do wën nëngwët kën aciw and apanëraxën?» ¹⁷ Ata bësëfan bërëxëm bën xwita këni oñëgw od rek: «Ebalëkënali ed Aciw andey el, ang xodux fo ke šorënd*!» ¹⁸ Ata bëlëngw bër Bëšëwif bën fel këno Yesu: «Afo ey di ecarax mi nangaxën mëne wëj aypap yap ki

* 2:17 2.17 Calemoñëw 69.10

eyëbi n̄w̄ayënd bela bën gër Aciw̄ and Kaxanu!» ¹⁹ Yaka këbi: «Ñamin tan Aciw̄ and Kaxanu aņo do wëno me kanin nē bakey batas.» ²⁰ Re këni bête bëlëngw bër Bëšëwif: «Ba ay nang ex na nde mēne bēniy ofëxw onax gē bēnjongimat bayaxën këni Aciw̄ and Kaxanu aņo? Do wēj këy rend bakey batas fo këy ri kaninaxën?» ²¹ Barikan, Yesu ga yaka këbi mondako end Aciw̄ and Kaxanu and baxo rend eņ, end eman endexēm eņ baxo yeyanënd. ²² And xaniw ko gër ecēs aņ, bēsēfan bērexēm bën xwita këni eyeyan elo, ata xwēta këni Oñëgw Omēnek ok do gē er babi fel Yesu in.

²³ And hi baxo Yesu gër Yerusalem, gër ofēna or Apexa aņ, bēranjēm xwēta baņo ga këni wat becarax bend baxo rind beņ. ²⁴ Bari Yesu abi kwēta bana gayik dek fo nang babi, ²⁵ ax gi bana eno pel end ala gayikwa gē andexēm dēņ baxo nangënd er ex gër emëkw ed ala in.

3

End Yesu do gē Nikodem eņ

¹ Alëngw ar Bëšëwif ebaxēna gër enga end Ofariseņ ar bano w̄acënd Nikodem. ² Akey amat, ye ko gēmēd gër Yesu re ko: «Asēyali, aye nang këmi mēne wēj Kaxanu law̄enëgu ki eyëbo tēyali endexēm eņ. Ala ax kor na exo di becarax bend wateli këmi beņ angēmēne ani bar ex na gē Kaxanu.» ³ Yesu yaka këņo: «Dal in këmi felënd, ar ano dēw̄ ex na gašëxe an axo kor na exo wat owun or Kaxanu ol.» ⁴ Ata re ko Nikodem: «Mondake ko xor ala eno dēw̄ gašëxe and ko xar aņ? Axor nde ko xor exo baka gër acël and nēm eņo dēw̄axën gašëxe?» ⁵ Yaka këņo bête Yesu: «Dal in këmi felënd, ar ano dēw̄ ex na gē men do gē Angoc an, axo kor na exo d̄il gër owun or Kaxanu. ⁶ Ar rēw̄ këņo ala an, ala fo hi ko do ar rēw̄ këņo Angoc and Kaxanu an, ar angoc hi ko. ⁷ Wēj kērexi caran na end re kēme afo enun dēw̄ gašëxe eņ. ⁸ Ekoc el gand ed këņo ȳandi kē xocënd do awël fo këy wël ga kē rēm. Bari ay nang na ba feye xaniwëk do ba feye kē yend. Awa mondako fo ex end ar rēw̄ këņo Angoc and Kaxanu eņ.»

⁹ Ata w̄ëka ko bête Nikodem: «Mondake kē xor ex gi eņo?» ¹⁰ Yaka këņo Yesu: «Oko, wēj këbi sēyalind end Kaxanu eņ bulunda ir Isērayel in nde do nem këy eņo? ¹¹ Dal in, këmi felënd biyi end nang këmi kēmun sēyalind, osede orebi ol end wat këmi ex! Bari wën an mand na er këmi reyand in. ¹² Angēmēne nē edeya me bend gër ebar ro beņ wën an mand na do mondake kēn w̄a bend yaņ gër orën beņ? ¹³ Elod ala axo ye ex na yaņ gër orën; wëno Asēñiw̄ ar ala an fo fedawëk. ¹⁴ Ang xaw̄ baņo Moyis andën and yawale gër ladawe ak, mondako fo kēne xaw̄ wëno Asēñiw̄ ar ala an ¹⁵ do ar ke xwēta yo așot ko șot aniyand din aņ.

¹⁶ «Gayikwa Kaxanu mbaņ ñan këbi bela bër gër ngwën ro bën, mēņ yēlaxën këbi Asēñiw̄ ar tañ arexēm an, do ar këņo xwēta yo exo cot aniyand din aņ. ¹⁷ Enimin, Kaxanu ebi pexēnaxën bela bën law̄enëgu këņo Asēñiw̄ arexēm an gër ngwën ro, ax gi ex na ebi nēpaxën. ¹⁸ Ar këņo xwēta Asēñiw̄ ar Kaxanu an aņo nēp na. Bari ar aņo kwēta ex na an anēka nēp këņo gayik axo kwēta ex na oŵac or Asēñiw̄ ar tañ ar Kaxanu ol. ¹⁹ Awa nē eņo këbi nēpaxën Kaxanu: ga yowëk angoben aņ gër ngwën ro, bela bën șus këni, do ñan këni ecamēdan el gayik beber këni rind bën ax ye ex na. ²⁰ Ata ar kē w̄endērand an kē șusënd angoben aņ, do axo tēkand na kēdi kē fēlētār beñeņax bend ko rind beņ. ²¹ Barikan, ar kē rind end d̄al an kē sēkand angoben aņ eni wataxën bela bën mēne beber ko rind bën gē Kaxanu këni rind.»

End or gapak or Yesu eŋ

²² Ga xucak eŋo, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ye këni gër ebar ed Yude, xeyërax këbi fën bakey do kënëbi buyind bela bën. ²³ Şaŋ Batis, gër ed këbi buyind bela bayi baxo gër Enoŋ, ler gër ingol ind Salim gayik mbaŋ ebax men oŋ. Fën bani yend bela bën ebi buyix. ²⁴ Amëd aŋo ano përa bana pere Şaŋ Batis.

²⁵ Ata akey amat, bësëfan bërëxëm bën këni şampërend gë Aşëwif abat end mondake këni rind ewunëtan el. ²⁶ Ga sëka këno Şaŋ Batis, re këni: «Asëyali, ar yow bax ekeg ed Yurëdeŋ xali reya bay endexëm an, nê ebuyi ebi de bela bën do dek mëŋ fo këno sëfënd.» ²⁷ Ata Şaŋ Batis yaka këbi: «Ala an er şot ko yo, orën ol yël këŋo. ²⁸ Wën dëŋ awël wël këne ga këme reya mëne ame gi ex na Afexën an, alëngwa fo lëngwaw exe tëfëraxënëgu. ²⁹ Icën iŋ wa këŋo xanand endënaŵ end eñër eŋ, ax gi ex na lawo ir këŋo laŋët in. Alaŋëta an, alaŋët fo këŋo laŋëtënd, do mbaŋ këŋo nëngandërad ga këŋo wëlënd icën iŋ. Mëŋ ex, wëno dek hi këme onënga ol. ³⁰ Ado wëlil exo mëŋ do wëno ene kwëya bela bën.

³¹ «Ar xaniwëk yaŋ gër orën an yëmbëta këbi dek bela bën. Ar gër ebar an, ar gër ebar fo ex do end gër ebar fo ko yeyanënd. Ar xaniwëk yaŋ gër orën an nëmëca këbi dek bela bën. ³² Er watëgu ko in do er wëlëgu ko gër orën in ko reyand. Ala ax ma ex na osede orexëm ol. ³³ Barikan ar ŵak osede orexëm an reyak mëne Kaxanu dal exo. ³⁴ Kaxanu yël këŋo gë etëyin këm Angoc andexëm aŋ ar lawënëgu këŋo an. Mëŋ ex er ko reyand in gër Kaxanu xaniwëk. ³⁵ Sëm in bon ñan këŋo Asëñiŵ do beŷ dek sebënan këŋo. ³⁶ Ar ŵak end Asëñiŵ ar Kaxanu eŋ şotëk aniyan and din aŋ. Ar aŋo kwëta ex na an axo cot na aniyan aŋo, do oxoŷ or Kaxanu ol laŋ ex gër ndexëm.»

4

End asoxari Asamari eŋ

¹ Ata Axwën Yesu nang ko mëne Ofariseŋ ok wël bax mëne bësëfan bërëxëm bën yëmbëk nëmëc gë bër Şaŋ Batis bën, bëte bër këbi buyind bën yëmb nëmëc. ² Enimin, bësëfan bërëxëm bën babi buyind, ax gi ex na Yesu mëŋ dëŋ. ³ Ata na ga xani ko gër ebar ed Yude ŵayi ko gër ed Galile. ⁴ Afo ir ebar ed Samari in ebax exo kuca. ⁵ Ga ko ye, ñat ko gër angol and bani wacënd Sikar, ler gër oşënga or Yakob or yël baŋo asëñiŵ Yosef. ⁶ Na bax andu and Yakob aŋ. Yesu, ga sëkwëra ko oñe oŋ, yëpa ko ler gër andu, xarak amëd aŋo eñan eŋ keŋ gër gaf hi bax.

⁷ Na yow ko asoxari Asamari edëmb ed men. Ata re ko Yesu: «Yëlude wa me ceb.» ⁸ Xarak, bësëfan bërëxëm bën gër angol ye bani eni yëcëraw er këni yamb in. ⁹ Ata re ko asoxari an: «Yama wëj Aşëwif nde ke xarand men ond eceb wëno Asamari?» (Rexën baxo mondako asoxari an, Bëşëwif bën abani sëkar na gë Bësamari bën.) ¹⁰ Ata Yesu yaka këŋo: «Kido anang nang bay er ko yëlënd Kaxanu in do kido afëni fëni baxi noŷo hi këme wëno ar ki xarand men ajo an, wëj dëŋ xaradoxe. Ata yël domi men ond kë yëlënd aniyan oŋ.» ¹¹ Na re ko asoxari an: «Oko axwën, ay gi ex na gë siwo ir këy rëmbaxën, do andu aŋ atiŵax ex. Feye wa këy şotëgu men ond kë yëlënd aniyan oŋo? ¹² Yakob, axarëk arebi an sebëtan këbo andu aŋo. Gër aŋo bani şëbënd mëŋ gë bosëñiŵ do gë oyel orebën ol. Ba wëj nde xuca këŋo?» ¹³ Ata yaka ko Yesu: «Ar kë şëb yo men oŋo ro, asel këŋo sel gaşëxe. ¹⁴ Barikan men ond këme yëlënd oŋ, ar kë şëb an din

aŋo tel na. Men oŋo ang epëndin fo kē ŷana ex dējēnd gēr ola orexēm xali gēr aniyān and din.» ¹⁵ Ata re ko asoxari an: «Axwēn yēlēle ngwa men oŋo, mēŋ bayik axe űana na exe telēnd din do me teb eyow ed gēr andu ro el.» ¹⁶ Re ko Yesu: «Yel eyo macēgu icēn indey iŋ, en tēfērēgu.» ¹⁷ Yaka ko asoxari an: «Ame gi ex na gē icēn.» Na re ko Yesu: «Dal reya kēy mēne ay gi ex na gē icēn. ¹⁸ Bēsōšan bēco ŝapēr kēn do gē ar ŷēpa kēn gērēgako an, axo gi ex na icēn indey. Ata dāl dēŋ reya kēy.» ¹⁹ Na re ko asoxari an: «Axwēn, anēka nang kēme mēne wēj alawēnel ar Kaxanu hi kēy. ²⁰ Bēxarēk bēreŝi bēn gēr etēnd elo bano ŝalend Kaxanu, do wēn Bēšēwif bēn kēn rend mēne gēr Yerusalem fo hi ko mocale.» ²¹ Ata re ko Yesu: «Abiwēn, kwētale ga re kēme, ayow kē yow apēxēd and kēno ŷana eno calend Faba nē er ex yo, xarak ax gi ex na gēr etēnd elo fo, bēte ax bo na gēr Yerusalem fo. ²² Wēn Bēsamari bēn, ano nang ex na ar kēno ŝalend an. Biyi Bēšēwif bēn nang kēŋo gayik paŝ gē enēng endeŝi eŋ kēni fexaxēn dēk bela bēn. ²³ Barikan, nē eyow ex (ado gērēgako dēŋ ex) amēd and bēr kēŋo ŝalend enim Faba, gē angoc do gē dāl bēn. Ata bēr kēŋo ŝalend mondako bēn kēbi ŝaland. ²⁴ Kaxanu angoc hi ko, do bēr kēŋo ŝalend bēn, afo eno calend gē angoc aŋ do gē dāl in.» ²⁵ Na rew ko asoxari an: «Anang nang kēme mēne nē eyow exo Afexēn an, (mēne ngēŋ Kērisēt). And ko ħatēgu aŋ, mēŋ kēbo sēfētan beŷ bēn dēk.» ²⁶ Yaka kēŋo Yesu: «Wēno ar ki yeyanelind aŋo dēŋ ex!»

²⁷ Aŋo ħatēgu kēni bēsēfan bēn. Aŝaran ŝaran baŝi ga sēk kēno Yesu ga kēŋo felēra asoxari end Kaxanu eŋ. Barikan, gaŝatak aŋo mēka bana ba ine baŋo wēkand do ba ine baŋo felēraxēnēnd. ²⁸ Ata asoxari an seŝ ko na ipeya ind men iŋ, wāra ko gēr angol felēx kēbi bela bēn: ²⁹ «Yowēn eno nang ar felēra ke dēk bebēr ri kēme an. Ba axo gi ex na cēŋ Afexēn an?» ³⁰ Ata ga ŝanēgu kēni angol aŋ, ye kēni bura-bura gēr ed hi baxo Yesu. ³¹ Amēd aŋo, bano felēnd bēsēfan bēn: «Awēl nde Asēyali, yambēral.» ³² Re ko: «Eyamb yamb exēna ed an nang ex na.» ³³ Na bēsēfan bēn kēni wēkarēnd ba ala wēlanēgu kēŋo na eyamb yamb. ³⁴ Ata re ko Yesu: «Andiyen and ŷandi kēŋo ar lawēnēgu ke xali me eŋata aŋ ex eyamb yamb iram in. ³⁵ Ax gi ex na nde are kēn rend opacaw onax fo bayik ekana ed beneda el? Awa ga re kēme: Dēnētayin en wataxēn beneda beŋ ga feŝēk gēr ocēnga. Ekana fo bayik. ³⁶ Aŝos kēno ŝosēnd axana ar eneda end aniyān and din an ebi nēngandēraxēn andamat aned an do gē axana an. ³⁷ Gēr endey eŋo, enimin, dāl ex: Abat kē nedēnd, aŝēxen kē xanand eyamb el. ³⁸ Wēno lawēn kēŋun en kana beneda beŋ gēr ed an tēw ex na. Bēšēxen riyenik do wēn, alil fo lil kēnēŝi gēr andiyen.»

³⁹ Yatijo, gēr angol and Bēsamari aŋo bēranjēm wā bax end Yesu eŋ ga wēl kēno asoxari an ga ko reya mēne afelēra felēra kēŋo dēk er ri ko gēr aniyān andexēm in. ⁴⁰ Bēsamari bēn ga barērēgu kēni gēr ed hi baxo Yesu, xara kēno exo bayi yatijo gēr angol andebēn. Ga wā ko, xey kēŋo bakey baŝi. ⁴¹ Nē eŋo ŷēmbēraxēn bani nēmēc bēr wā bax eyeyan edexēm bēn. ⁴² Afel bano felēnd asoxari an: «Abo ex na dē ga wā kēmi gayik wēj fel kēbo. Gē andeŝi aŋo dēŋ baxēt kēmo do nang kēmi mēne enimin, mēŋ ex Afexēn ar ngwēn an.»

End pakēn ed itox eŋ

⁴³ Ga xucak baŝi baŝi baŋo, Yesu xuca ko ond gēr ebar ed Galile oŋ. ⁴⁴ Mēŋ dēŋ reya bax mēne alawēnel ar Kaxanu an, ano pēbēnd na gēr ed rēw kēno. ⁴⁵ And ħat ko gēr ebar ed Galile aŋ, Bēgalile bēn xaca kēno

gayik awat wat bani đek beber ri baxo ger Yerusalem ben, yatir Ofena or Apexa. Ben bete, aye ye bani ger ofena olo.

⁴⁶ Awa Yesu baka ko ger ingol ind Kana ger ebar ed Galile, ger ed nengwet baxo men oñ hik ngoy. Ata ger angol and Kafarenawum, ar bet bax ger emun an sexweraayili baño na aseniw. ⁴⁷ Gogo nde ga wel ko mene Yesu bakawek ger Galile, ga xaniw ko ger ebar ed Yude. Ata wara ko eno karaw end itox indexem en gayik ne emekw na fo bayi baxo. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Wen angemene ane watelind na becarax do ge becercaxik, din ane kweta na!» ⁴⁹ Yaka keno ala ajo: «Axwen, celaye ger ndebi kedi ko nemi itox indam in.» ⁵⁰ Re ko Yesu: «Mañil, asenix aneka bengw ko.» Ga wa ko er re ko Yesu in, wayi ko. ⁵¹ Ga ko sela, fed keni ge beriyenin ber ger iciw indexem ben. Fel keno mene itox indexem in abengw exo, aneka fak ko. ⁵² Weka kabi ba nand fe fak ko. Yaka keno: «Ganeka and hik enan poxoş gaf añ, xoc keno.» ⁵³ Ata xwita ko sem mene amed año den fel baño Yesu itox indey in abengw exo. Ata wa keni end Yesu en men ge ekun edexem el dek. ⁵⁴ Eno bax ecarax ekinem end ri baxo Yesu ger ebar ed Galile en ga xaniw ko ger ed Yude.

5

¹ Ga xucak eno, hik bete ofena or Besewif. Yesu ye ko yan ger Yerusalem. ² Xarak ger Yerusalem, ler ger Ebet ed Opey, anjer* hi bax na and bani wacend ge eyeyan ed Besewif el Betesada. Mokece xece bani do seba bani odilaya oco. ³⁻⁴ Dila ger odilaya oko bani renarand besexwera beranjem: besiwek, ge beseyik, ge berogobo. ⁵ Sef ger besexwera bejo, ala baxena aregobo elod beniy ofexw osas ge benjongebet. ⁶ Ata Yesu wat keno ger ed laki ko. Ga wata ko mene elod aneka fo ko lakirand na, weka keno: «Wey, ayandi nde yandi ki ey pak?» ⁷ Yaka keno: «Asoşan, ame gi ex na ge ar ke lap polo ger anjer and ke sangenand men añ. Awa nand ke xacerand na, gogo nde exo ceget asexen.» ⁸ Ata Yesu re ko: «Kanil ey med anakaya andey añ, ey ye!» ⁹ Atañ ga fak ko ala ajo, wed ko anakaya andexem añ do ko yexerand senene. Xarak yatijo akey and eteyeta bax. ¹⁰ Belengw ber Besewif ben keno rend ala ar fakek an: «Xey wej wa, ba ax gi ex na nde doru ex akey and eteyeta añ? Ax ñap ex na ey debina anakaya andey añ!» ¹¹ Na yaka kabi: «Ar fakem ke an fel ke de me debina anakaya andam añ do me ye.» ¹² Weka keno: «Noyo wa ex ar fel ki ey med anakaya andey do ey yexera an?» ¹³ Ar fakek an axo nang bana ba noyo ex do bete Yesu aneka hi baxo sit ger amexwer and hi bax na.

¹⁴ Ga xucak eno, Yesu sek keno ala ajo ger yangana ir Aciw and Kaxanu. Fel keno: «Awa gayikako aneka fak key, tebel emenderan el kedi ki wacan end nemec eno.» ¹⁵ Año ye ko ala ajo felix kabi belengw ber Besewif ben mene Yesu fakem keno. ¹⁶ Ata belengw ber Besewif ben men bano rixeraxenend Yesu gayik eno baxo rind yatir akey and eteyeta. ¹⁷ Yesu yaka kabi: «Faba key yo key ko riyenind, weno bete mondako fo keme riyenind.» ¹⁸ Ata belengw ber Besewif ben keni şaland eno daw Yesu, ga baxo rend cen mene Kaxanu ex sem, er wacaya bax mene gwer fo hi keni ge Kaxanu. Bari ax gi ex na gayik ayepen baxo yepenend fo akey and eteyeta añ.

End or gapak en

* 5:2 5.2 Anjer año anac nac hi bax.

¹⁹ Ata yaka këbi Yesu: «Dal in këmun felënd, wëno Asëñiŵ in ŷowëŷ ame dind na gë oñandi odam. Barikan, er këmo watelind Faba in këme rind. Do ðek er ko rind Faba in, mondako fo këme rind wëno Asëñiŵ in. ²⁰ Faba aňan ñan ke wëno Asëñiŵ in do aŵasin ke ŵasinënd ðek bebër ko rind bën. Bëte aŵasin ke ŵasin bebër nëmëcak beŋo, ado wën ašaran këjun šaran. ²¹ Ata Faba ang këbi xaninënd bësësëk do këbi liyanënd ak, mondako fo këmo liyan wëno Asëñiŵ in ar ŷandi ke an. ²² Bëte Faba, ala aňo kitind na, wëno Asëñiŵ in sebën ke ðek kiti in ²³ ene pëbaxën ðek ang fëb këno mëŋ ak. Ar axe pëb ex na wëno Asëñiŵ an, aňo pëb ex na Faba, mëŋ ar laŵënëgu ke an.

²⁴ «Dal in këmun felënd, ar ke baxëtënd do eňo kwëta ar laŵënëgu ke an, anëka šot ko aniyand din aň do axo ye na gër kiti. Anëka xuca ko ecës el, do ñat ko gër aniyand. ²⁵ Dal in këmun felënd, amëd aň në eyow ex, (ado gërëgako dëŋ ex) bësësëk bën awël këni wël oniŵ or Asëñiŵ ar Kaxanu ol. Bër kë wël bën axani këni xani gër ecës do eni ðiya. ²⁶ Enimin, ang exo Faba mëŋ dëŋ aniyand ak, mondako fo yël ke wëno Asëñiŵ me gi wëno bëte aniyand aň. ²⁷ Wëno yël ke or gapak or mëni kitixën bela ol gayik wëno ex Asëñiŵ ar ala an. ²⁸ Këreňun caran na eňo: Në eyow ex amëd and këni wël ðek bër ex gër baňeg bën oniŵ oram ol. ²⁹ Ata eni kanira gër ecës: bër bax rind enjekax bën eni ye gër aniyand and din do bër bax rind eňeňenax bën eni ye gër kiti. ³⁰ Faba, mëŋ ar laŵënëgu ke an ke felënd ang këmëni xiti bela ak, ŷowëŷ ame dind na gë oñandi odam ok. Do kiti indam in ind šenene ex gayik oñandi od ar laŵënëgu ke ok këme šaland, ax gi ex na odam ok.»

End osede or bend Yesu eň

³¹ «Angëmëne wëno fo kë reyand osede or gaf iram ol, end këme reyand eň ax gi ex na ðal. ³² Ašëxen kë reyand osede oram ol, do anang nang këme, er ko reyand endam in ðal ex. ³³ Wën laŵën babi bela gër Şaň Batis. Ga ñat këni, awël wël bano ga ko reya ðal in. ³⁴ Wëno cëŋ, end osede oram eň, ax gi ex ala kë reyand, barikan en pexaxën këmun felaxënëd eňo. ³⁵ Şaň, er hi baxo ang lambo ir fëtën këni ex ŋoband fo. Do wën anëngandëra nëngandëra këjun amëd gë angoben andexëm aň. ³⁶ Wëno, osede or këme reyand ol nëmëcak or Şaň Batis ol gayik bebër yël ke Faba me dind bën këjun ŵasinënd mëne mëŋ dëŋ laŵënëgu ke. ³⁷ Do Faba mëŋ ar laŵënëgu ke an dëŋ kë reyand endam eň. Wën, elod an wël ex na oniŵ orexëm ol, elod an wat ex na dëxas irexëm in. ³⁸ Gayikako an ma ex na end wëno ar laŵënëgu ke eň, an kwëtaya ex na eyeyan edexëm el gër oŵëkw orewën. ³⁹ Wën kën balëkënalind Oñëgw Omënek ok ga yëla kën mëne aniyand and din aň kën šot, xarak oñëgw oko dëŋ kë reyand endam eň. ⁴⁰ Wën aňun ñandi ex na en yëlaya gër ndam en cotaxën aniyand and din aň!

⁴¹ «Wëno ame caland na ene cëkw bela. ⁴² Bari aye nang këme mëne wën ano ŋan ex na Kaxanu. ⁴³ Wëno mëŋ laŵënëgu ke gë oŵac orexëm ol, bari wën ane kwëtaya ex na. Barikan angëmëne ašëxen exo yow axwëtaya këno xwëtaya xarak Kaxanu aňo ðawënëguw ex na! ⁴⁴ Wën bër kë šëkwërend bëjo, wën bër ax caland na en wat enjaran end Kaxanu fo bën, mondake wa kën xor ene kwëta? ⁴⁵ Këren yëla na mëne wëno këjun lëxw gër Faba. Moyis, mëŋ ar xwëta këno an, këjun lëxw. ⁴⁶ Kido end Moyis eň ŵa ban, aŵa ŵa don bëte endam eň gayik endam ŷëgw ko.

47 Bari angëmëne an ma ex na oñëgw odexëm ok, mondake kën w̃a er këme rend in?»

6

End ecarax end mburu eñ

1 Ga xucak eñ, Yesu xegëta ko anjer and Galile and bani w̃acënd bëte anjer and Tiberiyad añ. 2 Bela bëranjëm baño sëfand gayik awat bani watënd becarax, ga babi fakën bëşëxwëra bën. 3 Ata Yesu, ga sëfër këni gë bëşëfan bën yañ në etënd, yëparax këni 4 xarak anëka babi saxëgund Ofëna or Apexa or Bëşëwif ol. 5 Yesu ga nëkona ko, wat këbi amëxwër atëm ga këni yow gand ed hi bani. Ata w̃ëka këño Filip: «Feye wa këne yëcëguye er këni yamb bela bëjo in?» 6 Ga baño w̃ëkand mondako, atëy fo baño rind gayik anang nang baxo er ko ri in. 7 Ata yaka ko Filip: «Ado ene yëcëgudoye yo mburu in batama band kodı okeme oki, exo cotaxën ala kala təkër, ax gi dona gwac.» 8 Asëfan abat, Andëre, abinëm ar Simoñ Piyer, re ko: 9 «Ake ro inëmëta exëna de ind gë bamburu banjo band orëş, gë oxan oxi. Ine ngwa kë fecä, bela bër go bën?» 10 Ata re ko Yesu: «Pelinëbi eni nëpara gër ebar.» Xarak na gër ed ebani mbañ lëg bax ondës oñ. Er hi bani bësoşan bën fo gwër në owëli oco. 11 Yesu, ga wëd ko bamburu bañ, şëkwa këño Kaxanu do şetëra këbi bër hi bax na bën. Mondako fo ri baxo gë oxan ol do ar ex kala yamb ko xali wëd ko. 12 And wëd këni añ, fel këbi bëşëfan bën: «Barin bacaxaken band bayitarak bañ, yowëy kërex nemi na.» 13 Ata ga barëra këni, fëxw këbi bakange epëxw gë baki gë bacaxaken band mburu ir orëş ir bayitara babi in. 14 Ga wat këni ecarax end ri baxo Yesu eñ, bela bën këni rend: «Enimin, mëñ ex ala wën ar bax yowënd gër ngwën ro an.» 15 Ata Yesu, ga wata ko mëne ayardi yandi babi eno nëyali exo gi emun endebën, nacëta ko gaşëxe gabat yañ gër etënd.

End gër anjer eñ

16 Apenëka añ, bëşëfan bërexëm bën şëla këni xali gër bëña ir anjer. 17 Ata fëra këni polo në ikuluñ eni yexën gër Kafarënowum, ekeg elo. Anëka xwëyar bax do Yesu abi tëfëgu bana pere. 18 Mbañ bax xocënd do men oñ kë xanind gër anjer bomeñ bomeñ. 19 Ga xas këni gë ikuluñ in në bapakan banjo, xali banjongamat, watëgu këno Yesu ga ko ye yañ gër men ang gër ebar eñayëk fo. And hi ko dam gër ikuluñ añ, bëşëfan bën yëdara këni. 20 Ata re ko Yesu: «Wëno ex, këren yëdara na!» 21 Ayardi yandi babi bëşëfan bën eno mëlali gër ikuluñ in. Barikan anëka ñat bani gër ebar, gër bëña ir gër ed bani yend.

End eyamb ed aniyan eñ

22 Në ecan ijo, amëxwër and bër bayi bax ekeg elo añ, xaman këni mëne ikuluñ imat fo bayi bax na gër ed hi bani do mëne Yesu ani ye bana gë bëşëfan bën. 23 Ata bëkuluñ ocëxe ñatëguk gër Tiberiyad, ler na gër ed yambëra bani mburu ind yëmbën baxo Axwën an and şëkwa këño Kaxanu añ. 24 Ga wata këni mëne Yesu gë bëşëfan bërexëm bën ani bo bana na, fëra këni gër bëkuluñ bëño do kwël ye këni gër Kafarënowum eno calax. 25 Ga sëkëx këno ekeg elo, w̃ëka këno: «Asëyali, nand fe wa yow këy ro?» 26 Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, ga yambëra kën xali wëd kën këne şalaxënënd, ax gi ex na ga fëni këñun becarax bënd këme rind beñ. 27 Diyenindën end eyamb ed kë bayi xali gër aniyan and din eñ, bari ax gi ex na end eyamb ed kë nemi ecan ecan eñ. Eyamb ed aniyan and din el,

wëno Asëñiŵ ar ala an kë yëlënd gayik wëno yata ke Faba Kaxanu.» ²⁸ Bër gër amëxwër bën wëka këno: «Ineŵa ŷapëk mo din Kaxanu gër andiyen andexëm?» ²⁹ Yaka këbi: «Er ex andiyen and Kaxanu in, ene kwëta wëno ar lawënëgu ke an.» ³⁰ Wëka këno bëte: «Do ecarax end fe këyëbo ŵasin mi kwëtaxën? Ine këy ri?» ³¹ Bëxarëk bërebi bën eyamb ed bani ŵacënd man el bani yambënd gër ladawe, ang ŷeg këni ak: eyamb ed xaniwëk gër orën el babi yëlënd Kaxanu.✧ ³² Ata re ko Yesu: «Dal in këmun felënd, Faba babi yëlënd eyamb ed dal ed xaniwëk gër orën el bëxarëk bërewën bën, ax gi ex na Moyis. Mëñ fo këñun yëlënd bëte dororo dororo eyamb ed dal ed xaniwëk gër orën el. ³³ Gayikwa eyamb ed ko yëlënd Kaxanu el ex ar fedawëk gër orën an, do ko yëlënd aniyen gër ngwën ro an.» ³⁴ Ata re këni: «Awa Axwën, yëlindëbo ngwa din eyamb elo.» ³⁵ Yesu fel këbi: «Wëno ex eyamb ed kë yëlënd aniyen el. Ar ke sëf an din año kor na enjo enj, ar kë ŵa endam an din año tel na. ³⁶ Ga re këme, wën awat wat këne, bari ane kwëta ex na. ³⁷ Dek bër ke yël Faba bën asëf këne sëf do din amëni űŵaŷ na. ³⁸ Gayikako gër orën fedaw këme, er yow këme me dind oñandi od ar lawënëgu ke ok, ax gi ex na me dind oñandi odam. ³⁹ Er ŷandi këño ar lawënëgu ke in ex gabatak këremo tak na gër bër yël ke: axanin këmo xaninëf gër ecës yatir akey apelatar. ⁴⁰ Enjo ex enimin, er ŷandi këño Faba in: ar ke wat yo wëno Asëñiŵ do exe kwëta an ašot ko šot aniyen and din aň. Ata këmo xanin gër ecës, yatir akey apelatar.»

⁴¹ Ata Bëšëwif bën këni wunëwunand endexëm enj ga wël këno ga ko re mëne mëñ ex eyamb ed fedawëk gër orën el. ⁴² Er bani rend: «Ajo ba axo gi ex na nde ngwa Yesu, asëñiŵ ar Yosef? Ax gi ex na nde anang nang kënebene nëm gë sëm? Mondake cëñ ko rend mëne gër orën fedaw ko?» ⁴³ Yesu ga wata këbi, re ko: «Këren űunëñuna na. ⁴⁴ Ala ax kor na exo yëlaya gër ndam, ang ax gi ex na Faba, mëñ ar lawënëgu ke an, wëlaw këño. Do wëno ata këmo xanin gër ecës, yatir akey apelatar. ⁴⁵ Ga ŷëgw këni wa bëlawënel bën gër okayëta mëne: Kaxanu këbi ŷana ebi tëyalind dek bëla bën. Ar kë baxët osëyali orexëm an do exo ma, ayëlaya ko yëlaya gër ndam. ⁴⁶ Enjo ax macaya ex na mëne ala wat këño na Faba Kaxanu, ang ax gi ex na ar xaniwëk gër ndexëm an. ⁴⁷ Dal in këmun felënd, ar ŵak endam an šotëk aniyen and din aň. ⁴⁸ Wëno ex eyamb ed kë yëlënd aniyen el. ⁴⁹ Bëxarëk bërewën bën yambëguk eyamb ed këni ŵacënd man el gër ladawe, barikan ašës šës këni. ⁵⁰ Nangin mëne ar kë yamb eyamb ed fedawëk gër orën an, axo nemi na. ⁵¹ Wëno ex eyamb ebëngw ed šëlawëk gër orën el. Angëmëne ala exo yamb eyamb elo, din ir din ko liya, do eyamb ed këmo yël el ex eman endam enj exo diyaxën gër ngwën ro.» ⁵² Ga wël këno, Bëšëwif bën këni šampërend: «Mondake wa ko xor ebo yël eman endexëm enj ene yambe?» ⁵³ Na re ko Yesu: «Iyo dal in këmun felënd: angëmëne an yamb ex na eman end wëno Asëñiŵ ar ala enj do an ceb ex na ošat oram oň, aniyen ax gi ex na gër ola orewën. ⁵⁴ Ar kë yamb eman endam do exo ceb ošat oram an kë šot aniyen and din aň do wëno axanin këmo xaninëf gër ecës, yatir akey apelatar. ⁵⁵ Enimin, eman endam enj eyamb ex do ošat oram oň ešëb-ceb ex. ⁵⁶ Ar kë yamb eman endam do exo ceb ošat oram an ke šosa do mi gi din arabat. ⁵⁷ Faba mëñ ar lawënëgu ke an abëngw exo do wëno gë mëñ liya këme. Ar ke yamb an gë wëno këmi liya. ⁵⁸ Nëkoyin ro eyamb ed fedawëk gër orën el, ax gi ex na ang ed yambëgu këni bëxarëk bërewën do nemira këni el. Ar ke yamb an din ir din ko liya». ⁵⁹ Mondako sëyali babi Yesu gër aciŵ

✧ 6:31 6.31 Andocane 16.4, 15

acaleya and gër Kafarênawum.

End aniyān and din eņ

⁶⁰ Ga baxêt këno na, bësëfan bërānjëm gër bër baņo sëfarand re këni: «Eyeyan elo dek sibëk. Ba noŷo kë xor cëņ exo baxêt?» ⁶¹ Yesu, ga wata ko mēne bësëfan bën nē eņunëwuna exëni, wëka këbi: «Ba end re këme eņ nde şodo këņun? ⁶² Do and këne wat, wëno Asëniw ar ala an ga këme baka yaņ gër ed hi bame aņ cëņ? ⁶³ Angoc aņ kë yëlënd aniyān aņ, eman eņ ŷowëy ax kor na ex di. Bend fel këmun beņo bend Angoc ex do beņo kë yëlënd aniyān aņ. ⁶⁴ Bari ang hi kën ro ako, bërëmar ane kwëta ex na.» Gayikwa Yesu aye nang babi, elod gër ŷanar bër ax ma ex na endexëm bën. Bëte anang nang baxo noŷo bax ar këņo lëxw an. ⁶⁵ Ata ko rend: «Mëņ këmun felaxënënd mēne ala ax yow na gër ndam ang ax gi ex na Faba wëlaw këņo.» ⁶⁶ Ata elod amëd aņo, bësëfan bërëxëm bërānjëm bakana këni gand epoy, seb këni etëfëra edexëm el. ⁶⁷ Ata Yesu wëka këbi bësëfan epëxw gë bëxi bën: «Do wën cëņ, aņun nãandi ex na nde ene teb?» ⁶⁸ Yaka ko Simoņ Piyer: «Axwën, biyi gër noŷo wa këmi ye? Wëj ga ex wa ar gë eyeyan ed aniyān and din ir din an. ⁶⁹ Do biyi wãk endey eņ ga nang këmi mēne wëj ex Awënëk ar Kaxanu an.» ⁷⁰ Yesu yaka këbi: «Ax gi ex na nde wëno yata këņun, wën bësëfan epëxw gë bëxi bën? Barikan, abat şabucara exo!» ⁷¹ Yuda, asëniw ar Simoņ Isëkariyot, baņo rend gayikwa gër bësëfan epëxw gë bëxi, mëņ ebax ar këņo lëxw an.

7

End bobinëm bor Yesu eņ

¹ Ga xucak eņo, Yesu ko sëfërand ebar ed Galile el. Aņo nãandi bana exo ye gër ed Yude gayik bëlëngw bër Bëşëwif bën aşala bani şaland eno daw. ² Xarak, dam ebax Ofëna or Bëşëwif or baner ol. ³ Ata bobinëm bor Yesu re këni: «Kanil ey ye gër ebar ed Yude eni watëx dek bësëfan bërëy bën bebër këy rind bën. ⁴ Ar kë şaland eno nang bela an, axo dind na bey gër ed ano watënd na. Angëmëne becarax beņo këy rind, masiyanal gër ngwën ro.» ⁵ Enimin bobinëm dëņ ano kwëta bana. ⁶ Ata Yesu yaka këbi: «Apëxëd andam aņ ax nãtëgu ex na pere, barikan andewën aņ and din ex. ⁷ Bela bër gër ngwën ro bën ani kor na enun cus. Barikan aşus şus këne wëno gayik areya këme reyand mēne bandixa bandëbën baņ bañëņenax ex. ⁸ Yeyin ngëņ wën yaņ gër ofëna. Wëno ame ye na gër ofëna olo gayik apëxëd andam aņ ax nãt ex na pere.» ⁹ And re ko eņo aņ, Yesu bayi ko gër ebar ed Galile.

End Ofëna or baner eņ

¹⁰ And ye këni bobinëm gër ofëna aņ, Yesu ye ko bëte yir fo, aņo nãandi bana eno wat bela bën. ¹¹ Ata bëlëngw bër Bëşëwif bën këno şalarand gër ofëna do këni wëkarënd: «Awa feye exo ajo?» ¹² Ata gër bëmëxwër, onëkënëkar od nē endexëm ok mbaņ ebax. Bërëmar are bani rend: «Ala ar şenene exo.» Bëşëxen bën: «Ali anambeli këbi nambelind bela bën!» ¹³ Bari ala abax yeyan na poyoma endexëm eņ, ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bëşëwif bën.

¹⁴ Anëka hi bax loxo ir ofëna in mërëxand and ye ko Yesu yaņ gër Aciw and Kaxanu aņ, gër ed babi sëyalirand bela. ¹⁵ Ata bëlëngw bër Bëşëwif bën, ga këbi şaran, këni wëkarënd: «Mondake nang ko Oñëgw Omënek ok mëņ ar ax tëya ex na an.» ¹⁶ Ata yaka këbi Yesu: «Osëyali oram ol, or ar lawënëgu ke ex, bari ax gi ex na oram. ¹⁷ Ar ex awëlëk ar exo di oñandi

od Kaxanu an, anang ko nang osëyali oram ol, ba gër Kaxanu nde xaniwëk ba wëno fo nde kè yeyandërand. ¹⁸ Ar kè yeyandërand er yerëtëk ko gë andexëm an, eno cëkwënd ko şaland. Barikan, ar kè şaland enjaran end ar lawënëgu këno an, ar däl hi ko do osëmbak ax gi ex na gër ndexëm. ¹⁹ Ax gi ex na nde Moyis yël kënun acariya and Kaxanu aņ? Barikan wën, gabatak ax tëfënd na acariya aņo. Inewã kën şalaxënënd ene dāw? ²⁰ Ata amëxwër aņ yaka këno: «Wëj ar gë bëyël ey! Nojō kè şaland exi dāw?»

²¹ Yesu yaka këbi: «Emat fo ri këme do wën dek şarandëra kënun. ²² Moyis sëyali kënun oxac or bëtox bëtoşan ol, (xarak ax gi ex na Moyis yerëtëk gayikako gër bëxarëk xaniwëk). Do ax gi ex na nde wën axac këno xacënd ala an yatir akey and eteyëta dëj? ²³ Angëmëne axac këno xacënd ala yatir akey and eteyëta këdi kën yepën acariya and Moyis aņ, inewã xoÿënaxën këne wëno ar fakën këno yer ala an gë akey and eteyëta aņ? ²⁴ Tebin ekiti ed bela el ang kënun wëndanënd wën ak. Kitiyindën şenene!»

²⁵ Ata Bëyerusalem bërëmar këni rend: «Ax gi ex na nde ajo këno şaland eno dāw? ²⁶ Barikan nekodo wa ga ko yeyandërand poyoma, do ala aņo kexënd na! Anëka nde xwita këno bëlëngw bën mëne mëj dëj ex Afexën an? ²⁷ Barikan, ajo ro anang nang këne gër ed xaniw ko. Xarak Afexën an and ko yow aņ, ala ax nang na gër ed xaniw ko.» ²⁸ Ata Yesu, ga këbi sëyalira bela bën gër yangana ir Aciw and Kaxanu, xeÿ ko: «Wën anang nang këne do anang nang kën gër ed xaniw këme! Barikan wëno ame yow ex na gë oñandi odam. Ar lawënëgu ke an däl exo, bari ano nang ex na. ²⁹ Wëno anang nang këmo, gayikwa gër ndexëm xaniw këme, do mëj lawënëgu ke.» ³⁰ Bela bën këni şaland eno tëra, bari gabatak aņo tëra bana gayik ax ñat bana pere apëxëd andexëm aņ. ³¹ Ata gër amëxwër, bërãnjëm wã këni end Yesu eņ do këni rend: «And ko yow Afexën aņ, becarax bënd ko ri beņ anëmëca nde kè nëmëca bënd ajo beņ?»

End etëra ed Yesu eņ

³² Ofariseņ ok wël kënebi bërãnjëm gër amëxwër ga këni nekënekär end Yesu eņ. Ata bëşadaxan bëlëngw bën do gë Ofariseņ ok lawën kënebi bënëkona bën eno tëraw. ³³ Ata re ko Yesu: «Në erebat bayi këne pere imëd, me bakaxën gër ar lawënëgu ke. ³⁴ Aşalara këne şalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en yeli.» ³⁵ Ata këni wëkarënd Bëşëwif bën: «Feye ngwa ko ye do enëjō neme? Aye nde ko ye ed şapërëra këni Bëşëwif gër bër enëng ecëxe, ebi tëyalirax bër ani gi ex na Bëşëwif bën? ³⁶ Ine ngwa wacayak eyeyan ed wëleli këneņo elo: “Aşalara këne şalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en yeli.”»

End akey apelatar and Ofëna or baner eņ

³⁷ Yatir akey apelatar and ofëna ebax akey atëm aņ. Ata Yesu, ga xani ko xwiriş, xeÿ ko: «Ar sel këno an, yowëlexo mo yël exo ceb. ³⁸ Ar ke xwëta an, men ond këmo yël oņ ang oÿëm or men ond aniyana fo kë ŷana ex pesënd gër yomb irexëm, ang rek Oñëgw Omënëk ak.» ³⁹ End Angoc and Kaxanu and ebax eni cot bër këno xwëta eņ baxo yeyanënd mondako. Amëd aņo, Angoc aņ axo yow bana pere gayik ax ñat bana and kè şanaya enjaran end Yesu eņ. ⁴⁰ Bërëmar gër amëxwër ga wël këni er baxo yeyanënd in, këni rend: «Enimin, ajo ex Alawënel an.» ⁴¹ Bëjō këni rend: «Ajo ex Afexën an!» Bëşëxen re këni: «Ba gër ebar ed Galile nde ebax exo kaniw Afexën an? ⁴² Ax gi ex na nde Oñëgw Omënëk dëj rek mëne Afexën an ar andëwëra and Dafid ko hi do ar gër Betëlexem, angol

and Dafid aŋ?» ⁴³ Ata bër gër amëxwër bën xucarëra këbi në end Yesu. ⁴⁴ Bërëmar aŋandi ŷandi bafi eno tëra, bari gabatak ax yëxw bana eŋo.

End bëlëngw bër Bëšëwif eŋ

⁴⁵ Bënëkona bën, ga baka këni gër bëšadaxan bëlëngw do gër Ofariseŋ, wëkax kënebi: «Ine cëŋ bayik ano mëlawa ex na?» ⁴⁶ Yaka këni bënëkona bën: «Ar kë yeyanënd mondako, biyi elod amo wël ex na.» ⁴⁷ Ata yaka kënebi Ofariseŋ ok: «Wën bëte, anëka nde seb këno eŋun nambeli? ⁴⁸ Awat nde wat këno alëngw ar Bëšëwif ba fariseŋ ir wäk endexëm? ⁴⁹ Bari amëxwër aŋo, bër wë këbi exëni, ani nang ex na acariya and Moyis aŋ!» ⁵⁰ Ata Nikodem, ar ye bax gëmëd eni watër gë Yesu an, wëka këbi: ⁵¹ «Acariya andebi aŋ, anëp nde këŋo nëpënd ala xarak bëxiti bën ano baxët ex na pere do ani nang ex na pere er ri ko in?» ⁵² Yaka këno: «Agalile nde hi këy wëj bëte? Calal aye ata këy wat mëne alawënel gabatak ax kaniw ex na gër ebar ed Galile.»

End asoxari ar orekar eŋ

⁵³ [Ata ga xucak eŋo, ala kala wäyï ko gër iciw indexëm.*

8

¹ Ga xucak eŋo, Yesu ye ko yaŋ gër etënd ed gë bañarëka. ² Barikan mopëd gëbër, ga baka ko gër Aciw and Kaxanu, barërëgu këni cëk bulunda in. Ga ŷëpa ko, këbi sëyalirand. ³ Ata bëšalen do gë Ofariseŋ sërawa këno asoxari ar fënga këno në orekar. ⁴ Ga xwëšan këno mërëxand, re këni: «Asëyali, asoxari ajo në orekar fëngaw këmo. ⁵ Acariya and Moyis aŋ ga rek mëne bësoxari bërako bën mopëtëra ŷap këbi xali eni cës. Awa wëj ake re këy?»

⁶ Ga re bani eŋo, atëy bano rind eno nagaşanaxën. Barikan Yesu rëngw ko do ko ŷëgwënd gë imasa in gër ebar. ⁷ Ga këno nëyali ebi pel ang këni ri ak, Yesu ga rëngwëta ko, re ko: «Ar gë eñëŋenax këm an, ñanaleŋo epët el.» ⁸ Rëngw ko gaşëxe do ko ŷëgwënd bëte gër ebar. ⁹ And wël këni eyeyan elo aŋ, şapërëra këni abat abat, ga ŷana këni bëxarëk bën. Bayi këni Yesu gë asoxari an na gër ed xwëšan bano mërëxand. ¹⁰ Ata rëngwëta ko Yesu, wëka këŋo asoxari an: «Oko feye exëni bër baxi lëxwënd bën? Ala axi nëp ex na nde?» ¹¹ Yaka ko asoxari an: «Axwën, gabatak axe nëp ex na!» Ata re ko Yesu: «Wëno bëte ami nëp na. Maŷil, bëte din kërey mendëra na mondako.»]

End angoben and ngwën eŋ

¹² Yesu, ga bakan ko osëyali ol, ko rend: «Wëno ex angoben and ngwën aŋ, ar ke sëf an angoben and kë wëland gër aniyan aŋ ko şot, din axo gi na gër ecamëdan.» ¹³ Ga wël këni eŋo, Ofariseŋ ok re këni: «Awa wëj gë andey këy reyand osede oreŋ ol, do osede olo ax gi ex na dal.» ¹⁴ Ata Yesu yaka këbi: «Aŷap ŷapëk ene kwëta ado ga këme reyand gë andam aŋo dëŋ er eme in. Osede oram ol dal ex gayikwa wëno anang nang këme gër ed xaniw këme do gër ed këme yend. Bari wën, an nang ex na gër ed xaniw këme, bëte an nang ex na gër ed këme yend. ¹⁵ Wën bela fo hi kën do këne xitind. Wëno ala amo kitind na. ¹⁶ Do angëmëne wëno xiti këŋo ala an, kiti ino ind dal kë hi gayik ame gi ex na gabat: gë Faba, mëŋ ar lawëneŋu ke an, bar këmi. ¹⁷ Aŷëgw ŷëgw këni gër acariya andewën mëne osede or këni reya bela bëxi bëjo dal ex. ¹⁸ Wëno dëŋ kë reyand

* **7:53** 7.53 Bengas bënd gër Atëfëtan and Şarj 7.53 xali 8.11 ax gi ex na gër bakayëta bakaşëk.

osede or hi këme ol do bête Faba, mën ar lawënëgu ke an, në edeya exo endam eņ.» ¹⁹ Ata wêka këno: «Feye ngwa hi ko sorix?» Yaka këbi: «Wën ane nang ex na wëno, bête ano nang ex na Faba. Kido anang nang bane, anang nang dono Faba.» ²⁰ Mondako felëra babi Yesu ga këbi sëyali ler gër akwëtaya and oyël, gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Bari gabatak aņo tëra bana gayik ax ņat bana pere apëxëd andexëm aņ.

End Ar yaņ gër orën eņ

²¹ Yesu fel këbi bête: «Ga këme yend ako, wën ašalara këne šalara bari ane wat na. Awa eñëņëxax endewën eņ këņun nemin. An kor na ene tëfëli gër ed këme yend.» ²² Na Bëšëwif bën këni rend: «Ga ko rend ako ane kor ex na enëņo tëfe gër ed ko yend, ba alaw̃aya nde ko law̃aya?» ²³ Ata re ko Yesu: «Wën bër gëd ro hi kën, wëno ar yaņ hi këme, ame gi ex na ar ngwën iņo ro. ²⁴ Mën felaxën këmun mëne beñëņëxax bëndewën beņ këņun nemin. Angëmëne an kwëta ex na mëne Wëno ex ar hi këme an, beñëņëxax bëndewën beņ këņun nemin.» ²⁵ Ata wêka këno: «Do wëj, noņo ngwa hi këy?» Yaka këbi Yesu: «Ax gi ex na nde elod gër ŷanar felëra këmun? Ado në end inew̃a ngwa këmun yakaxën?» ²⁶ Wëno bebëranjëm reyadome endewën eņ mun kitixën. Barikan, ar lawënëgu ke an kë reyand đal in do er wëleli këmo in këme reyand gër ngwën ro.» ²⁷ Bela bën abi pëni bana mëne end Sëm Kaxanu eņ babi felërand mondako. ²⁸ Ata re ko Yesu: «And këne xaw̃ wëno Asëñiw̃ ar ala aņ, ata kën nang mëne wëno hik do ŷowëy ame dind na gë or gapak oram. Er këmun felënd in, Faba sëyaliw ke. ²⁹ Wëno gë ar lawënëgu ke an bar këmi, axe teb ex na gabat gayik wëno din këme rind er ñan ko in.» ³⁰ Ga wël këni eyeyan elo, bëranjëm w̃a këni endexëm eņ.

End edacët ed gër oxadëp eņ

³¹ Ata Yesu fel këbi Bëšëwif bër w̃a bax endexëm bën: «Ga xwëtaya xwëtaya kën gër onden ondwën er këme sëyalind in, ata kën hi enimin bësëfan bëram. ³² Anang kën nang đal in do đal ijo këņun racët gër oxadëp.» ³³ Ata yaka këno: «Biyi bërandëwëra and Abëraxam bën nde këyëbo rend aracët këyëbo racët gër oxadëp? Biyi elod ami gi ex na okadëp, mondake cëņ këy xorënd ey de: “Bër yaya kën hi”?» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, ar kë wëndërand yo xadëp ir eñëņëxax hi ko. ³⁵ Ar hik asëñiw̃ an kë bayind laņ gër ekun ed rëw̃ këno. Bari xadëp in axo bond na din. ³⁶ Awa angëmëne wëno Asëñiw̃ ar Kaxanu an racët këņun gër oxadëp, bëtëdin an bo na okadëp. ³⁷ Anang wa nang këme mëne wën bërandëwëra and Abëraxam hi kën. Barikan në ecalane ene đaw̃. Eyeyan edam el xey këņun en kwëtaya. ³⁸ Wëno, er watëgu këme gër Faba in këmun felënd. Do wën, kën rind er wël kën gër sorix irewën in.» ³⁹ Yaka këno: «Abëraxam ex đe, axarëk arebi an.» Ata re ko bête Yesu: «Angëmëne obaš or Abëraxam hi kën, diyindën bebër baxo rind bën. ⁴⁰ Barikan gërëgako, wën në ecalan ene đaw̃, wëno ar fel këņun đal ir wëlëgu këme gër Kaxanu an. Eņo, Abëraxam elod axo di ex na. ⁴¹ Wën, bebër wateli këno sorix irewën bën kën rind.» Ata yaka këno: «Biyi ami gi ex na đe obaš or rëw̃ kënebi në asëk alakirand fo; Kaxanu gabat ex Faba irebi.» ⁴² Ata re ko Yesu: «Kido Kaxanu ebax Sorix irewën, aňan ñan done gayik gër ndexëm šanëgu këme xali yow këme. Mën lawënëgu ke, ame yow ex na ayow fo. ⁴³ Er bayik aņun penixënënd na eyeyan edam in, an korënd na en baxët. ⁴⁴ Šabucara in ex sorix irewën, mën kën rixënënd oňandi odexëm ok. Mën elod gër ŷanar hi ko anemin ar bela. Axo deyand

na d'al in gayik ado d'al d'ej ax gi ex na g'er ndex'em. Nand ko negwëšënd yo ola orex'em ol k'e ŝanayand gayik anëgwëš exo. G'er ndex'em ŷanak enëgwëš ej. ⁴⁵ Wëno ar k'ejun felënd d'al an, ane kwëta ex na! ⁴⁶ Ang hi k'en ro ako, noŷo k'e xor ex deya m'ene wëno na wëndëra k'eme na? Angëmëne d'al in k'emun felënd, ine c'ej bayik ane kwëtaxënënd na? ⁴⁷ Ar Kaxanu an abaxët ko faxët eyeyan ed Kaxanu el. Wën an faxëtënd na gayik an gi ex na b'er Kaxanu.»

⁴⁸ Aŷo yaka k'eno Bëšëwif b'en: «Ax gi ex na nde d'al k'emi rend m'ene w'ej Asamari ey, ar g'e b'eyël ey?» ⁴⁹ Na re ko Yesu: «Ame gi ex na ar g'e b'eyël. Wëno Faba f'eb k'emo, b'ari wën ayepan k'ejun yepanënd endam ej, ane p'eb ex na.» ⁵⁰ «Wëno ame caland na ene c'ekw bela. Abat ex ar k'e ŝaland ene c'ekw an, do m'ej ex ar k'e xitind an.» ⁵¹ «Dal in k'emun felënd, ar k'e xwëtaya eyeyan edam an, din axo t'eyi na ecës el.»

⁵² Ata re k'eni Bëšëwif b'en: «G'ëregako, anëka d'ej nang k'emi m'ene enimin w'ej ar g'e b'eyël ey. Abëraxam ašës šës ko, b'elaw'ënel b'er Kaxanu b'en b'ëte ašës šës k'eni, do w'ej k'ey rend m'ene ar k'e xwëtaya eyeyan ed ey an din axo t'eyi na ecës el. ⁵³ Ba w'ej nde xuca k'ejno Abëraxam, axarëk arebi an, gayikako m'ej ašës šës ko? B'elaw'ënel b'en ašës šës k'eni b'ëte. W'ej noŷo k'ey y'eland hi k'ey?» ⁵⁴ Ata yaka ko Yesu: «Angëmëne wëno fo k'e š'ekwayand, enjaran endam ej xaf-xaf ex. Faba wa ke š'ekwënd, m'ej ar k'en rend m'ej ex Kaxanu, ar xwën k'ejun an! ⁵⁵ Ado wëno wa nang k'ejno, wën ano nang ex na. Wëno anëgwëš hi dome ang wën ak kido are bame rend m'ene amo nang ex na. Barikan, anang wa nang k'emo xali xwëtaya k'eme eyeyan edex'em el. ⁵⁶ End Abëraxam, axarëk arewën ej c'ej, g'e onënga fo baxo y'elarend end yatir k'eme yow ej. Ata and wat ko akey aŷo aŷ fuŷara k'ejno.» ⁵⁷ Na re k'eni Bëšëwif b'en: «Ado w'ej axi t'ek ex na pere b'ëniy ofëxw oco nde k'ey rend awat wat k'eyo Abëraxam.» ⁵⁸ Yesu yaka k'ebi: «Dal in k'emun felënd, d'amana exo gi Abëraxam wëno hik.» ⁵⁹ Ga wël k'eni eŷo, w'edëra k'eni űat oxaŷ oŷ eno p'ëtëraxën. Na ga ŷaf ko Yesu kwël ŝan ko Aciw' and Kaxanu aŷ.

9

End Yesu do g'e ašiw'ëk ej

¹ Akey amat, Yesu ga ko xuca n'e ingol wat k'ejno ala ar r'ew'eli k'eno mondew'eli ošiw'. ² W'ëka k'eno b'ësëfan b'ërex'em b'en: Asëyali, noŷo wa wëndërak m'ej r'ew'axën k'eno ala ajo ašiw'ëk? Ba m'ej nde ba b'exarëk b'ërex'em nde? ³ Yaka k'ebi Yesu: Ax gi ex na m'ej, ax gi ex na b'exarëk b'ërex'em b'en wëndërak. Barikan, g'e ošiw' orex'em olo k'ebi w'asin Kaxanu bela b'en beb'er ko rind b'en. ⁴ Diyenindënëŷone Kaxanu, m'ej ar law'ënegu ke an nand ŷap'ek na gayik ayow k'e yow amëd and ala ax kor na eŷo diyenin. ⁵ N'e amëd and hi k'eme g'er ebar ro na, wëno ex angoben and ngwën aŷ. ⁶ Ga yeyan ko mondako, s'ep ko g'er ebar. Nega ko obar ok g'e b'ato b'andex'em b'aŷ do n'em k'ejno ašiw'ëk an g'er b'angës. ⁷ Fel k'ejno: «Yel ey d'exasax g'er anjer and Silowe.» (Ow'ac olo er w'acayak Arolaw'ën). Awa ga ye ko, r'exasax ko do nand baxo w'erëšëtand na ŝiw'ëta ko. ⁸ B'eraketa andex'em b'en do d'ek b'er baŷo watërand ga ko xararand b'en k'eni w'ëkarënd: «Ax gi ex na nde ajo bax xararand moűëpa?» ⁹ B'erëmar k'eni rend: «M'ej ex.» B'ëjo: «Ali, awëndër fo wëndër k'eni.» Barikan, m'ej ko rend: «Wëno d'ej ex d'e.» ¹⁰ Ata na w'ëka k'eno: «Mondake wa ŝiw'ëta k'ey?» ¹¹ Yaka ko: «Ar k'eno w'acënd Yesu an negak obar, n'em ke

gër bangës do fel ke me ye me dexasax gër anjer and Silowe. Ga ye këme rexasaw këme, şiwëta këme.» ¹² Wëka këno bête: «Do feye wa exo ala ajo?» Yaka këbi: «Wëno ame nang ex na.»

¹³ Na wëla këno ar şiwëtak an gër Ofarisej. ¹⁴ Xarak yatir nega baxo Yesu obar do şiwëtaxën këno ala ajo akey and eteyëta ebax. ¹⁵ Ata Ofarisej ok wëka këno bête ba mondake şiwëta ko. Yaka këbi: «Obar nega baxo gë bato bandexëm bañ do nëm ke gër bangës, atañ ga rexasa këme, watëra këme.» ¹⁶ Ofarisej odëmar are bani rend: «Yesu axo kaniw ex na gër Kaxanu gayikako axo pëbënd na akey and eteyëta añ.» Bête odëmar are bani rend: «Kido awendëran ebaxo adoxo xor na exo di becarax bend këneño watelinde beñ.» Ata nê eño xucarëra babi. ¹⁷ Wëka këno bête ar şiwëtak an: «Do wëj ake yëla këy end ar şiwët ki ajo eñ?» Yaka ko: «Alawënel ar Kaxanu exo.»

¹⁸ Bari, bëlëngw bër Bëşewif bën ani kwëta bana mëne aşiw dëj şiw baxo ala ajo. ¹⁹ Ata wëka kënebi bëxarëk bërëxëm bën: «Ajo nde ex asëniw arewën ar kën rend mëne aşiwëk rëw këno an? Do mondake cëj ko watërand gërëgako?» ²⁰ Yaka këni bëxarëk bërëxëm bën: «Biyi er nang këmi mëne itox indebi exo, do aşiwëk rëw këmo. ²¹ Barikan end mondake ko watërand gërëgako eñ, ami nang ex na. Ami nang ex na bête ba noño şiwët këno. Mëkayino mëj dëj, afirik ga exo wa, afel këñun fel.» ²² Ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bëşewif bën yakaxën bani mondako. Awël wël bani mëne ar kë wã yo mëne Yesu ex Afexën an, away këno way gër aciw acaleya andebën. ²³ Mëj rexën bani bëxarëk bërëxëm bën mëne afirik exo, eno mëkara mëj dëj. ²⁴ Ofarisej ok ga wac këno akinëm ar şiwëtak an, re këni: «Cëkwalo Kaxanu. Ala ajo awendëran hi ko. Biyi cëj mondako nang këmi.» ²⁵ Yaka këbi: «Angëmëne awendëran hi ko wëno ame nang ex na. Emat ex end nang këme eñ: aşiwëk hi bame, gërëgako nê ewatëra me.» ²⁶ Ata wëka këno gaşëxe: «Ake nde ri ki? Mondake şiwët ki?» ²⁷ Yaka këbi: «Anëka ga fel këmun wa do wën ane baxët ex na. Inewã yandixën këñun ene wël gaşëxe? Ba en gi wën bête bësëfan bërëxëm nde yandi këñun?» ²⁸ Na şirëra këno këni rend: «Wëj wa ex asëfan arexëm an. Biyi cëj bësëfan bër Moyis hi këmi. ²⁹ Biyi er nang këmi mëne Moyis wëlanëgu këbo eyeyan ed Kaxanu el. Bari ajo, ami nang ex na gër ed xaniw ko.» ³⁰ Yaka këbi: «Awa wëno nê ecaran exe end mëne wën an nang ex na gër ed xaniw ko eñ. Barikan mëj şiwët ke de! ³¹ Anang nang këne mëne Kaxanu abi yakalind na cale iñ bëwendëran bën. Barikan, ar fëb këno Kaxanu an, ar kë rind oñandi odexëm an, ajo këno yakalind cale iñ. ³² Elod ane wël exe na end ala ar këbi şiwëtënd bër rëweli kënebi oşiw. ³³ Kido ala ajo axo kaniw bana gër Kaxanu, yowëy adoxo xor na exo di.» ³⁴ Ata yaka këno: «Yama wëj ar rëw këni ayeñenax gër beñenax an nde këbo sëyalind gërëgako!» Ata way këno exo can.

End oşiw or onden eñ

³⁵ Ata Yesu wël ko mëne away way këno ala ajo. Ga fed këni, wëka këno: «Wëj axwëta nde xwëta këyo Asëniw ar ala an?» ³⁶ Yaka ko: «Asëyali, noño wa hi ko mëj këmo xwëtaxën?» ³⁷ Na re ko Yesu: «Nê ewat dëj eyo, wëno ar ki felarënd ajo.» ³⁸ Ata re ko ar şiwëtak an: «Axwën, axwëta xwëta këmi.» Na foxi ko, do këno şalend. ³⁹ Re ko bête Yesu: «Wëno kiti wëlaw këme gër ngwën ro: bëşiwëk bën eni watërand, do bër kë watërand bën eni ciw.» ⁴⁰ Ofarisej od xeta baño ok ga wël këni eyeyan elo, wëka këno: «Ba biyi bête bëşiwëk nde hi këmi?» ⁴¹ Yesu yaka këbi:

«Kido aşiw̃ ſiŵ̃ ban, an mendëra dona. Barikan, ga kën rend ako awatëra kën watërand amena andewën aŋ monëka lëka këjun.»

10

End axadac ayekax eŋ

¹ Ata re ko bëte Yesu: «Dal in këmun felënd, ar bayik ax dëlënd na gër ebët ed kece ir opeỹ, do ko radand mondaða an, arek axeyax exo. ² Barikan, ar kë lilënd gër ebët an, mëŋ ex axadac ar opeỹ an. ³ Anëkona ar ebët an këŋo ſëngëntënënd exo dëlaxën, do opeỹ ok axwita këni xwitand oniŵ̃ orexëm ol. Ata këbi w̃ac fac opeỹ odexëm ok ir ex kala gë oŵac orexëm ol eni can do kwël eno tëfa. ⁴ And këbi nęcët dëk opeỹ odexëm aŋ, exo dëngw do bën eno tëfand ga wër këni oniŵ̃ orexëm ol. ⁵ Ala ar ano nang ex na an, ado ebi macërand, ano tëfa na. Ata këni ſapër eno ŋawëta gayik ani mër ex na oniŵ̃ or bëliyer ol.»

⁶ Apënëtal aŋo fel babi Yesu, bari bela bën abi pëni bana er baxo rend in.

⁷ Yesu fel këbi bëte: «Dal in këmun felënd, wëno ex ebët ed gër ed këni lilënd opeỹ el. ⁸ Dek bër yowëk dãmama me ŋatëgu bën bërek bëxeŋax ex. Bari opeỹ ok anëbi baxët ex na. ⁹ Wëno ex ebët el! Ar kë xuca gër ndam an afex ko fex. Alil ko lil, aſan ko ſan do exo cot er ko yamb in. ¹⁰ Arek an er ko yowënd wayët: orek, eðaŵ, enëxëndëran. Barikan wëno er yow këme eni cot oyel oram ol aniyan aŋ do gë obetak or din ol.

¹¹ «Wëno ex axadac ayekax an. Axadac ayekax an, ayëlaya ko yëlayand aniyan andexëm aŋ, aŵëlëk hi ko exo cës në end oyel orexëm. ¹² Barikan, ariyenin an axadac fo këbi xadacënd oyel ol, abi kwën ex na. Sam ebi watëgu ojëlemu ok, oyel ol këbi ŋaŋëtand exo gër. Ata ojëlemu ok, oko enëbi tëra oyel ol, oko enëbi yęc eni capërëra. ¹³ Ariyenin an ahër ko hërënd gayik në end acosa fo këbi xadaxënënd oyel ol, aŋo balënd na endebën eŋ. Wëno ex axadac ayekax an. ¹⁴ Anang nang këmëni oyel oram do bën anang nang këne; ¹⁵ ang nangër këmi wëno gë Faba ak. Aŵëlëk hi këme me yëlaya aniyan andam aŋ gër ecës në end oyel oram na. ¹⁶ Oyel oſëxe ſot këmëni na or ax gi ex na gër kece ijo ro, afo mëni mëlaw. Oyel olo, awël këni ŋana eni wëlënd oniŵ̃ oram ol do mëni bar eni gi kece iŋat, mëni kaxadaxënënd wëno gabat. ¹⁷ Faba iram aŋan ŋan ke gayik aŵëlëk hi këme me cës në end oyel oram. Ado me yëlaya gër ecës, axana këme xana aniyan andam aŋ and xani gër ecës aŋ. ¹⁸ Ax gi ex na ala ke laŵ, barikan gë andam aŋo dëŋ këme yëlaya. Aſot ſot këme ojaŵ od me tebaya ene dfaŵ, bëte aſot ſot këme ojaŵ od me kani gër ecës. Mondako ex apela and yëlëgu ke Faba aŋ.» ¹⁹ Ata xucarëra këbi gaſëxe Bëſëwif bën ga wël këni eyeyan elo. ²⁰ Bëranjëm këno rend Yesu: «Ajo ar gë bëyël exo! Ado aſenëk ex, inew̃a këno baxëtaxënënd?» ²¹ Bëjo këni rend: «Eyeyan elo ax gi ex na dë ed ar gë bëyël. Bëyël bën anëbi kor na enëbi ciŵët bela.»

End emëſen ed Yesu eŋ

²² Amëd and gë ayem iſëm aŋ hi bax, ata hik ofëna or Aciŵ̃ and Kaxanu ol gër Yerusalem*. ²³ Ga yow ko Yesu gër Aciŵ̃ and Kaxanu, ko yexërand gër yangana, gër lilaya ir w̃acan bano Salomon. ²⁴ Ata xeta këno jey Bëſëwif bën do wëka këno: «Xali niŋe wa këyëbo ſeb mi cakirand endey eŋ? Angëmëne wëj ex Afexën an pelëlëbo fac.» ²⁵ Yesu yaka këbi: «Ga fel

* **10:22** 10.22 Gë ofëna olo bani xwitand Bëſëwif bën akey and fërët këni Aciŵ̃ and Kaxanu aŋ.

këmun wa, bari ane kwëta ex na. Er kë reyand osede oram in ex bandixa band këme rind gër oŵac or Faba baŋ. ²⁶ Bari wën ane kwëta ex na gayik an gi ex na oyel oram. ²⁷ Oyel oram ol aŵër aŵër këni oniŵ oram ol. Wëno anang nang këmëni do bën asëfa këne sëfand. ²⁸ Wëno këbi yëlënd aniyan and din aŋ. Din ani nemi na do ala ax kor na ebi kwëcët ga lëkaya këmëni ako. ²⁹ Faba, mëŋ ar yëmbëta këbi bela dëk an, yël ke oyel olo. Do ala ax kor na ebi kwëcët gër otaxan odexëm. ³⁰ Wëno gë Faba, arabat hi këmi.» ³¹ Ata Bëšëwif bën ga wël këni eŋo, ñat oxaŷ oŋ gašëxe eno pëtëra xali eno dfaŵ. ³² Ata re ko Yesu: «Mbaŋ ex benjekax bend gër Faba bend ŵasin këmun beŋ. Do në end fe yandixën këjun ene pëtëra?» ³³ Ata bëlëngw bër Bëšëwif bën yaka këno: «Wëj ar ex ala fo do këy rend mëne Kaxanu hi këy, në ecir eyo Kaxanu. Në eŋo yandixën këbo mi pëtëra, ax gi ex na në end enjekax end ri këy.» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Ga yëgw këni wa gër acariya andewën mëne Kaxanu rek: Wën bëte okaxanu hi kën. ³⁵ Oñëgw Omënëk mondako ŵac këbi okaxanu bër wëlanëgu këbi eyeyan ed Kaxanu bën (do gër Oñëgw Omënëk, gabatak ax kor na exo yepën). ³⁶ Wëno yata ke Faba Kaxanu do laŵënëgu ke gër ngwën ro. Do wën këne rend mëne në ecir emo gayik ako re këme wëno ex Asëñiŵ. ³⁷ Angëmëne ame dind na bandixa band Faba baŋ, kërene kwëta na! ³⁸ Barikan, në ediyenin emo Kaxanu ado bayik ane kwëta ex na. En mado wa ndakaŋ endam eŋ në end bandiyen baŋo. Ata aye nangëdon mëne wëno gë Faba arabat emi.»

³⁹ Ata na Bëšëwif bën këni şaland bëte eno tëra Yesu, barikan şana këbi na. ⁴⁰ Ga xegëta ko na gašëxe Yurëdeŋ in, ñat ko gër ed babi buyirand bela Şaŋ Batis and anëka fo aŋ, ata bayix ko fën. ⁴¹ Bëranjëm sëfa baŋo do këni rend mëne Şaŋ Batis, ecarax gematak axo di exëna; barikan dëk bërë reya ko end Yesu bën d'al ex. ⁴² Ata fën bëranjëm ŵax këni end Yesu eŋ.

11

End Lasar eŋ

¹ Ašëxwëra baxëna ar bano ŵacënd Lasar gër ingol ind Betani, gër ed lëg bani mëŋ gë bobinëm, Mari do gë Marët. ² Mari ijo ebax asoxari ar xoş baŋo Axwën Yesu gë angiri do fëxwëcën baŋo osapar oŋ gë omban ondexëm oŋ. Abinëm Lasar šëxwëra bax. ³ Ata bër gë abayë, Mari do gë Marët, laŵën këni gër Axwën Yesu eno pelëx mëne ar ñan këŋo an šëxwërak. ⁴ Yesu ga wël ko eŋo yaka ko: Ošëxwëra olo ax gi ex na or ecës, or eni wataxën bela bën enjaran end Kaxanu ex. Gë ošëxwëra olo këni wat ola or Kaxanu ol gër Asëñiŵ arexëm. ⁵ Yesu mbaŋ baŋo balënd end bër amimënëra eŋ: Marët, gë Mari do gë Lasar. ⁶ Barikan, ga wël ko mëne Lasar šëxwërak bayix ko gër ed hi baxo bakey baki. ⁷ Gër akey atasën, fel këbi bësëfan bën: «Bakane gër ebar ed Yude.» ⁸ Re këni bësëfan: «E Asëyali, ax nëka ex na bëlëngw bër Bëšëwif ga bani şaland eni pëtëra gë oxaŷ oŋ do këy rend ene bakaye fën.» ⁹ Ata Yesu yaka këbi: «Ax gi ex na nde gër amëdëna bapëxëd epëxw gë baki ex? Ar kë yexërand goyat an axo naŵërand na gayik aye ko watërand gë angoben and gër ngwën ro aŋ. ¹⁰ Barikan ar kë yexërand gëmëd an anawëra ko naŵërand gayik axo gi ex na gë angoben.» ¹¹ Yesu, ga ñata ko eyeyan elo, fel këbi bëte bësëfan bën: «Lasar, lawo irebi në okwëd exo. Barikan yene mo nëngëtëx.» ¹² Ata yaka këno bësëfan: «Axwën, angëmëne araş raş këŋo, afak ko fak.» ¹³ Enimin, er yandi baŋo Yesu ebi pëni mëne Lasar aşës dëŋ şës ko. Er yëla bani

bësëfan bën mène end okwëd fo ko yeyanënd. ¹⁴ Ata Yesu fel këbi fac: «Lasar anëka şës ko. ¹⁵ Er nengan ke ga şës ko nand bayik ame ye bana mënj këne xwëtaxën wën. Gërëgako yene gër ed exo.» ¹⁶ Ata fel këbi Toma, ir nengët bano Didim, bësëfan bësandaŋ: «Yene, biyi bête ene cësëxëye gë mënj.»

¹⁷ Yesu, and ñat ko gër ingol ind Betani aŋ, sək ko mène anëka ri baxo Lasar bakey banax gër yeg. ¹⁸ Ingol ind Betani iŋ ax ŋaŋwër bana gë Yerusalem in, nē bapakan batas fo bax. ¹⁹ Bëyude bërānjēm bax yowënd enēbi cēma Marēt gë Mari ga lap këno imaŋe indebën iŋ. ²⁰ And wël ko Marēt mène Yesu kē ñatēgund aŋ, xacēra këŋo. Mari bayi ko moñēpa gër iciŋ. ²¹ Ga fed këni gë Yesu, Marēt re ko: «Axwën, kido ro hi bay abaŋe axo cēs dona. ²² Barikan, ado gërëgako dēŋ anang nang këme mène dek er këyo xara yo Kaxanu aye ki yakali.» ²³ Ata re ko Yesu: «Abinēx axani ko xani gër ecēs.» ²⁴ Re ko Marēt: «Anang nang këme mène axani ko xani gër ecēs and këni xanira bēsēsək aŋ yatir akey apelatar.» ²⁵ Ata re ko Yesu: «Wëno kē xaninënd gër ecēs, wëno ke yëlënd aniyān aŋ. Ar kē ŋa endam an gë aniyān ak ko bayi ado exo cēs. ²⁶ Ar kē liyand do exe kwëta wëno an, ecēs el din aŋo dēkaya na. Aŋa nde ŋa këy eŋo?» ²⁷ Yaka ko Marēt: «Iyo, Axwën aŋa ŋa këme mène wēj ex Afexën an, Asēñiŋ ar Kaxanu an, ar ebax ex yow gër ngwën ro an.»

²⁸ Ga ñata ko Marēt eyeyān elo, baka ko gër iciŋ. Ata ŋac këŋo, Mari abinēm do nēkēnēka këŋo: «Asēyali aŋ anëka yow ko, nē emac exi.» ²⁹ Sam ga wël ko eŋo, Mari xani ko xwiriş, ŋara ko gër ed hi baxo Yesu. ³⁰ Yesu axo ŋat bana pere gër ingol, gër ed fed bani gë Marēt fo bayi baxo. ³¹ Bëyude bër xetēna baŋo Mari gër iciŋ do bano yifarand bën wat këno ga xani ko aŋand. Ata ga ko şan sēfa këno ga yēla bani mène gër yeg ko yend exo denitarax. ³² And ñat ko Mari gër ed hi baxo Yesu aŋ, lapaya ko gër osapar orexēm, ko rend: «E Axwën, kido ro hi ba ay abaŋe axo cēs dona.» ³³ And wat ko Yesu mène nē edenita exo Mari aŋ do bête nē etes exēni Bëyude bër sēfaw baŋo bën, hi këŋo ñar eman eŋ do şamina ko gër onden ondexēm. ³⁴ Wëka këbi: «Feye wa wëxëta këno?» Yaka këni: «Axwën yow mi masin.» ³⁵ Yesu ses ko. ³⁶ Bëyude bërēmar re këni: «E, awa mbaŋ baŋo balënd de end Lasar eŋ!» ³⁷ Bëjo këni rend: «Okō, ax gi ex na nde mënj şiwët këŋo aşiŋwək an? Axo kor dona nde eŋo pakēn Lasar këdi ko şës?»

³⁸ Yesu, ga hi këŋo na bête ñar eman eŋ, sēka ko yeg in. Yeg ijo oxel ebax do fēŋ bani lilaya in gë angaŋ. ³⁹ Ata re ko Yesu: «Dëxētīn tan angaŋ aŋ.» Na rew ko Marēt, imaŋe ind aşēsək iŋ: «Axwën, anëka nēmu ko, akey anaxën aŋ ex dorō!» ⁴⁰ Yaka ko Yesu: «Ami pel ex na nde ga xwëta xwëta këye awat këy wat enjaran end Kaxanu eŋ?» ⁴¹ Ata wedit këni angaŋ aŋ. Yesu ga xēŋa ko orēn ol, re ko: «Faba, aye ri këy ga yakali këye. ⁴² Wëno, anang nang këme mène din këye yakalind. Barikan, nē end amëxwër and ex ro aŋo këme yeyanënd eni maxën mène wēj dēŋ lawēnēgu ke.» ⁴³ And ñata ko aŋ, xēŋ ko: «Lasar, canēgu!» ⁴⁴ Ata aşēsək an şanēgu ko, osapar oŋ do gë otaxan ok moceri gë bëcole, do dëxasin mopël kwēc gë anjēm. Ata re ko Yesu: «Pëtērayino tan do tebino exo ye.»

End osit or etëra ed Yesu eŋ

⁴⁵ Ata Bëyude bërānjēm, bër yowëraw bax gër Mari bën, ga wat këni er ri ko Yesu in, ŋa këni endexēm eŋ. ⁴⁶ Barikan mar ye këni gër Ofarisen eni deyax er ri baxo Yesu in. ⁴⁷ Ata bēsādaxan bëlēngw bën do gë Ofarisen

ok wăcêr kēni. Ga yēpaxēn kēni endey eŋ gēr Amara kēni wēkarēnd: «Mondake wa kēne riye? Ala ajo cēŋ nē eñēmb ex dē becarax bēnd ko rind bēŋ. ⁴⁸ Angēmēne aseŋ seb kēnēŋone, dēk kēni wă endexēm eŋ. Ata Bērom bēn eni yow eni ñam Aciw̄ and Kaxanu aŋ do enēbo yēcēra enēng endebi eŋ.» ⁴⁹ Ata Kayif, mēŋ ar hi bax ašadaxan alēngw niy ijo an, re ko: «Ata wēn yōwēȳ an nang ex na dē paŋ gē endey eŋo. ⁵⁰ An nang ex na nde mēne abat yāpēk exo cēs nē end bulunda ir Isērayel dēk gē ex yēcār enēng endebi eŋ.» ⁵¹ Yeyanaxēn baxo mondako in, ax gi bana anjēlan andexēm fo. Ga hi baxo ašadaxan alēngw aniy aŋo, yeyanaxēn baxo ang alawēnel fo mēne Yesu kē šēs eni pexaxēn bulunda ir Isērayel in. ⁵² Enimin, ebi baraxēn Kaxanu ekun ebat obaš orexēm ol gēr benēng dēk ko šēsaxēn, ax gi ex na nē end Bēšēwif fo. ⁵³ Ata elod yatijo xetan babi eno daw̄. ⁵⁴ Yesu aŋo seb ko eyerēxa ed wat-wat gēr Bēšēwif el. Ga xani ko na, ye ko kwēl gand ladawe, nē angol bani wăcēnd Efērayim. Fēn xeyērax babi gē bēsēfan bērexēm bēn. ⁵⁵ Anēka saxēgu bax Ofēna or Apexa ol, ata Bēšēwif bēn kēni yend yaŋ gēr Yerusalem eni wūnētarax dāmana ex ŋatēgu Ofēna or Apexa ol. ⁵⁶ Ga kēno šalara Yesu kēni wēkarēnd gēr Aciw̄ and Kaxanu: «Mondake yēla kēn, ayow nde ko yow gēr ofēna?» ⁵⁷ Bēšadaxan bēlēngw bēn do gē Ofariŋeŋ ok afel fel banēbi bela bēn mēne ar kē nang yo gēr ed exo Yesu exo deyad eno tēraxēn.

12

End angiri eŋ

¹ Bakey banjongamat bayi bax ofēna or Apexa ol. Ata Yesu ye ko gēr ingol ind Betani, gēr ed lēg baxo Lasar, ar xanin baŋo gēr ecēs an. ² Fēn ašēmēran šēmēran bano. Ata Marēt kēbi lēband, do Lasar hi ko šēf gēr bēr bax yambērand. ³ Na wēdēgu ko Mari icēlakuj ir angiri ir kēni wăcēnd nar, ir xem bax akanji mbaŋ. Xoš ko osapar or Yesu oŋ, do kēŋo fēxwēcēnd gē omban ondexēm. Ata otēŋer onēngax oŋ xēñēk dēk iciw̄ in. ⁴ Aŋo re ko Yuda Isēkariyot, ašēfan ar ebax eŋo dēxw Yesu an: ⁵ «Inēwa bayik ane pan exe na angiri ijo batama okeme otas, do kodī ir šot done in enēbe dēcaraxēne bēxaŷēnaxik bēn.» ⁶ Rexēn baxo eŋo mēŋ arek ebaxo, ax gi ex na dē ga bal baŋo end bēxaŷēnaxik eŋ. Yama ga baxo yambēnd nde kodī ir bano fēxwēnēnd exo mēxwēta gēr imboto in. ⁷ Barikan Yesu re ko: «Tebēlo dē, gana-gana fo xoš ko eman endam eŋ ond gēr yēg oŋ. ⁸ Wēn din gē bēxaŷēnaxik bēn ga hi kēn wa, bari wēno ame bo na din gē wēn.»

⁹ Ga wēl kēni amēxwēr and Bēyude aŋ mēne Yesu yowēk gēr Betani barērēgu kēni. Eno wat bēte Lasar, ar xanin baŋo gēr ecēs an barēraxēnēgu bani, ax gi ex na nē endexēm fo. ¹⁰ Ata bēšadaxan bēlēngw bēn xetan kēbi eno daw̄ bēte Lasar ¹¹ gayik Bēšēwif bēranjēm babi hawētand ga bano xwētand Yesu.

End Yesu gēr Yerusalem eŋ

¹² Ga xeyēk, amēxwēr and bēr yowērāwēk gēr ofēna aŋ wēl kēni mēne Yesu kē yowēnd gēr Yerusalem. ¹³ Ata ga saŷēgu kēni benid bēnd baŋeŷ, xaca kēno do kēni sarēnd:

Hosana, betalexo ar kē yowēnd gē oŷac or Axwēn an,

Betalexo emun end bulunda ir Isērayel eŋ.

¹⁴ Ata Yesu yēpa ko yaŋ nē ipali. Mondako ŋata baxo er yēgw baxo alawēnel ar Kaxanu an endexēm eŋ:

¹⁵ Kēren yēdara na, wēn bēr gēr Siyoŋ bēn,

Watino emun endewën eñ,
Në eyow exo, mo ñëpa yañ në ipali.

¹⁶ Amëd año bësëfan bërexëm bën abi pëni bana pere eño. Barikan, and wat këni enjaran end Yesu añ xwita këni mène end yëgw baxo alawënel eñ ex. Mëñ xacaxën bano mondako bela bën.

¹⁷ Amëxwër and bër ebax yatir wac baño Lasar exo canëgu gër yeg añ areya bani reyand end wateli bano eñ. ¹⁸ Në end ecarax end wël bani ri ko eño xacaxën bano Yesu bura-bura. ¹⁹ Ata Ofariseñ ok këni rexërend: «Awat kën watënd mène yowëy an kor na: ngwën in dek mëñ fo këno sëfënd.»

End benëng becëxe eñ

²⁰ Bela bër benëng becëxe yow bax na gër Ofëna or Apexa gër Yerusalem, eno cale Kaxanu. ²¹ Ata sëka këno Filip, asëfan ar lëg bax gër Betësayida an, ingol ind gër ebar Galile. Wëka këno: «Asoşan, biyi Yesu yandi këbo mo wat.» ²² Ga wël ko eño, Filip fel këño Andëre, ata bën bëxi ñateli këni endey eñ gër Yesu. ²³ Yesu yaka këbi: «Dodo anëka ñatëguk apëxëd and kë şanaya enjaran endam eñ, wëno Asëñiŵ ar ala an. ²⁴ Dal in këmun felënd, eneda end bële end ani wëg ex na gër ebar eñ, ax cënanand na, emat fo kë bayind. And këni lap do eni wëg añ kë şënanand bon. ²⁵ Ar kë ñan nëmëc aniyand andexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kë şus aniyand andexëm and gër ngwën ro an kë şot aniyand and din añ. ²⁶ Ar këño yandi exe diyeninënd an, tefëgulexe. Do gër ed këme hi yo na ko hi mëñ bëte. Ar yandi këño exo gi ariyenin aram an, Faba këño wäşën.»

En ecës ed Yesu eñ

²⁷ «Gërëgako yomb iram in anëka şaminak. Ine këme re? Ba, Faba dacëtële gër toro ino nde? Barikan, me toro mondako yowaxënëgu këme. ²⁸ Faba, dafël ex oŵac oreŵ ol gër bela!» Ata wëliwëk oniŵ yañ gër orën do kë rend: «Anëka rafën këme do arafën këme rafën gaşëxe.» ²⁹ And wël këni bër gër amëxwër bën oniŵ olo añ, mar këni rend mène orën ol xëmak, bëjo këni rend: «Meleka yeyaneli këño.» ³⁰ Ata re ko Yesu: «Në endewën wëlixënëk de oniŵ olo, ax gi ex na në end oŵac oram. ³¹ Gërëgako wa ex kiti ind ngwën ino in, gërëgako këno wäy emun end gër ngwën ro eñ. ³² Do wëno and këne yën yañ në osëx añ këmëni bar bela bën dek eni gi bëram.» ³³ Ata gë eyeyan elo nangën babi Yesu ang ko şës ak. ³⁴ Yaka këno bër gër amëxwër bën: «Biyi er fënën kënebo gër bakayëta band acariya andëbi mène Afexën an din ir din ko liya. Mondake cëñ këyëbo felënd mène Asëñiŵ ar ala an afika këno fika? Noyo ngwa ex Asëñiŵ ar ala ajo?» ³⁵ Ata Yesu yaka këbi: «Ga bayik ako təkër angoben and këñun ñoband añ yexërayindën në amëd and hi kën gë angoben añ këdi këñun fënga ecamëfan añ. Ar kë yexërand gër ecamëfan an axo nangënd na gër ed ko yend. ³⁶ Në amëd and hi kën gër angoben añ, kwëtayin angoben añ, en gixën obaş or angoben.» Ga yeyan ko mondako Yesu, ñawëta këbi do nem këno.

End onjöpëgënan od Bëşëwif eñ

³⁷ Bëşëwif bën, ado ga bani watënd awat dëñ becarax bendanjëm bend baxo rind Yesu beñ, ano kwëta bana. ³⁸ Mondako ñatak er yëgw baxo alawënel Esayi in:

«Axwën, noyo ngwa wäk er reya këmi in?

Noyo ngwa watëk panga indey in?»

³⁹ Ang sëkwanënd bani eno kwëta Yesu ak, Esayi aŷëgw yëgw ko bëte:

40 «Axwën Kaxanu fêdêk bangës bandebën ban,
Mêj xemênêk ogaf odebën ok,
Kêdi keni watëra, kêdi kêbi fëni gër onden ondebën,
Kêdi keni nêngwët ola orebën ol do eni pak.»

41 Ejo re baxo Esayi ga wat ko enjaran end Axwën eñ do Yesu baño rend mondako. 42 Ado şêf gër bëlëngw dëñ, bëranjëm wã bax end Yesu eñ. Bari, ga banëbi yëdand Ofariseñ ok, abani reyara na poyoma kêdi kënëbi wãñ gër aciñ acaleyã. 43 Awa bën er keni ñan bela in fecan bafi gë enjaran end Kaxanu eñ.

End eyeyan ed Yesu eñ

44 Ata xeñ ko Yesu: «Ar ke xwëta an anëka wã ko bête end ar lawënëgu ke eñ, ax gi ex na wëno fo xwëta ke. 45 Ar këjo xëbënan endam an, end ar lawënëgu ke eñ xëbënan këjo bête. 46 Wëno ex angoben añ, er yow këme gër ngwën ro mëni ñoba dek bër kë wã endam bën, kêdi keni bayi gër ecamëfan. 47 Ar kë baxët er këme rend in do axo kwëtaya ex na an, ax gi ex na wëno këjo nöp gayik ame yow ex na mëni nöp bela bër gër ngwën ro bën. Barikan, mëni pexën yowaxënëgu këme. 48 Ar şus ke an do exo nöp er re këme in ar enöp ex. Eyeyan edam el fo këjo nöp yatir akey apelatar. 49 End këme yeyanënd eñ ax gi ex na endam, apela and Faba ex, mëj ar lawënëgu ke an. Mëj dëñ felëgu ke eyeyan elo do gë er yapëk me tëyalind in. 50 Do anang nang këme mène apela andexëm añ kë yëlënd aniyand din ir din añ. Awa er këme rend in, ang felëgu ke Faba ak këme yeyanënd.»

13

End enëbën ed osapar eñ

1 Në ecan bayi bax Ofëna or Apexa ol, Yesu nang ko mène anëka ñatëguk amëd and ko rëxëta gër ngwën ro añ exo baka gër Sëm Kaxanu. Mban ñan bafi bësëfan bërëxëm bën ado ga bafi sebënd gër ebar ro. Ata wãsin kêbi añana año xali gër eñata. 2 Ga keni yambëra ed genëka el, şabucara in anëka şoñ baño gër emëkw Yuda, asëñiñ ar Simoñ Isëkariyot, eño dëxw Yesu. 3 Do Yesu anang nang baxo mène beñ dek sebënan këjo Sëm, gër ndexëm xaniw ko do fën ko baka. 4 Gër ed bani yambërand na, xani ko xwiriş, şudëta ko acud atëm añ do xapa ko anjëm gër edum. 5 Ata ga rëmb ko men në inöp, yana ko kêbi nebënënd osapar oñ bësëfan bën do kêbi fëxwëcënënd gë anjëm and xapa baxo gër edum añ. 6 Na re ko Simoñ Piyer and ñat ko gër ndexëm añ: «Axwën, yama wëj nde eye nebën osapar oñ!» 7 Yaka këjo Yesu: «Er këme rind in, anang këy nang and kë başana añ, bari ax gi ex na gërëgako.» 8 Ata re ko bête Piyer: «Din ame ma na eye nebën osapar oñ.» Año re ko Yesu: «Angëmëne ami nebën ex na yo osapar oñ, awa yowëñ axe bar ex na.» 9 Yaka ko Simoñ Piyer: «Awa angëmëne mondako ex Axwën, kërex gi na osapar oñ fo. Nebënële bête otaxan ok gë gaf in.» 10 Ata re ko bête Yesu: «Ar buyirak ecede an, dek eman eñ wën ko. Osapar oñ fo ko nebara. Do wën bëwënëk hi kën, bari ax gi ex na wën dek de.» 11 Yesu aye nang baño ar këjo lëxw an, mëj rexën baxo mène ax gi ex na bën dek wënëk.

12 And fañ ko enebën ed osapar añ, Yesu şudã ko acud atëm añ do baka ko gër ed bani yambërand. Ata wëka kêbi: «Afëni nde fëni këjun er rin këmun in? 13 Wën ke wãcënd Asëyali do Axwën, ata däl kën reyand gayik go dëñ ex. 14 Awa angëmëne anebën nebën këmun osapar oñ wëno ar

ex Axwën do Asëyali arewën an, wën bête aŋap ŋapëk en nebëndërend osapar oŋ. ¹⁵ Amatinali rin këmün, en dixënënd wën bête ang rin këmün ak. ¹⁶ Dal in këmün felënd, xadëp in aŋo kucand na or gapak axwën arexëm an, parëxanda in aŋo kucaxënd na ar lawën këŋo an. ¹⁷ Ga fëni fëni këŋun eŋo, anëngandëra këŋun nëngandëra angëmëne enimin mondako dëŋ kën rind. ¹⁸ Anang nang këmëni bër yata këmëni bën, amun dend na de wën dek. Barikan afo ex ŋata endam end ex gër Oñëgw Omënëk eŋ: «Ar bar këmi enëp ebat dëŋ ke şenaxën.» ¹⁹ Kwël gërëgako fo këmün nangënënd eŋo dãmama ex ŋatëgu. Do and kë hatëgu aŋ, ene kwëtaxën mëne wëno dëŋ ex ar hi këme an. ²⁰ Dal in këmün felënd, ar këŋo xana arolawën oram an, wëno dëŋ xana ke. Do ar ke xana an, anëka xana këŋo bête ar lawënëgu ke an.»

End alëxw ar Yesu eŋ

²¹ Ga yeyan ko mondako, Yesu şamina ko gër onden ondexëm. Reya ko bête: «Dal in këmün felënd, wën bësëfan bëram bën, abat ke lëxw.» ²² Ata bësëfan bën këni nëkonëndërend do këni yëlarand ba noŋo këŋo rend. ²³ Asëfan ar lëka baŋo mbaŋ Yesu an, xetëna baŋo gër ed bani yambërand. ²⁴ Simoŋ Piyer ga xëwa këŋo, fel këŋo eŋo mëka ba noŋo këŋo rend. ²⁵ Ata asëfan ajo xayaxën këŋo Yesu gër emëkw do wëka këŋo: «Axwën, noŋo wa këyo rend?» ²⁶ Yaka këŋo Yesu: «Ar këmo fëxwën aton and mburu and yësëna këme aŋ, ajo ex ar ke lëxw an.» Ata yësëna ko aton aŋ do fëxwën këŋo Yuda, asëniw ar Simoŋ Isëkariyot.

²⁷ Sam ga xana ko Yuda aton aŋ, Sindan lil këŋo. Ata Yesu fel këŋo: «Er këy rind in, dil aŋand.» ²⁸ Bër hi bax gër eyambëran bën, gabatak aŋo pëni bana ba ine felaxën baŋo Yesu eŋo. ²⁹ Enimin, Yuda bax lëkayand imboto ind kodı in, ata bësëfan bërëmar yëla këni mëne exo yëcëraw bebër hi bax eni dixën ofëna bën lawën baŋo Yesu. Bëjo yëla këni ba ebi yël yey bëxaŋëanaxik bën fel baŋo exo ye. ³⁰ Ga yamb ko na Yuda aton and mburu aŋ, şan ko ataŋ. Anëka bax xwëyarënd.

End apela angaşax eŋ

³¹ Ga şan ko Yuda, Yesu re ko: «Gërëgako, Kaxanu anëka wşasin këbi bëla bën enjaran endam eŋ, wëno Asëniw ar ala an. Anëka wat këni enjaran endexëm eŋ gër ola oram. ³² Angëmëne aşasin wşasin këmëni bëla bën enjaran end Kaxanu eŋ, Kaxanu bête aşasin këbi wşasin enjaran endam eŋ. Do gogo ko ri mondako. ³³ Obaş oram, anëka saxëguk amëd and këne şapëre aŋ. Wën aşalara këne şalarad do ang fel këmëni bëlëngw bër Bëşëwif ak, gër ed këme yend an kor na en yeli. Wën bête mondako fo këmün felënd gërëgako. ³⁴ Apela angaşax këmün yëlënd: Balërendëleŋun! Ang ke balënd wëno endewën ak balërendëleŋun mondako. ³⁵ Ata mondako këni nangëra bëla dek mëne wën bësëfan bëram hi kën, angëmëne abalër këŋun balërend.»

³⁶ Ata Simoŋ Piyer re ko: «Axwën feye ngwa këy ye?» Yaka këŋo Yesu: «Gër ed këme ye ay kor na eye tëfëli gërëgako. Barikan, ecan ecan asëfeli këye sëfëli.» ³⁷ Wëka ko bête Piyer: «Axwën, në end ine këme sëkwanaxën mi tëfëli gërëgako? Wëno aşelëk hi këme me yëlaya aniyan andam aŋ ene daw në endey.» ³⁸ Yesu yaka këŋo: «Re këy wëj aşelëk hi këy ey yëlaya xali eni daw në end oşac oram! Dal in këmi felënd, dãmama exo yata ecare el wëj anëka këye yaxëta batas.»

14

End feña ir gër orën eŋ

¹ Yesu fel këbi bête: «Këreŋun bëlandërand na gër oŵëkw orewën! Kwëtayino Kaxanu do kwëtayine wëno. ² Mbaŋ ex baciŵ baŋ gër ekun ed Faba do wëno axëñënan këmun xëñënanëx gër ed kën hi. Afel nde fel domun kido ax gi bana mondako? ³ Awa and këme ye do mun këñënanëx në er kën hi aŋ, abakanëgu këmun bakanëgu mun mëlaxën en gix wën bête gër ed hi këme. ⁴ Wën, anang nang kën feña in.» ⁵ Ata re ko Toma: «Axwën, gayikako gë enang ak dëŋ ami nang ex na gër ed këy yend, mondake këmi nang feña in?» ⁶ Yaka ko Yesu: «Wëno ex feña in, wëno ex däl in, bête wëno ex aniyän aŋ. Ala ax ŋat na gër Faba xarak axe tef ex na. ⁷ Angëmëne anang nang këne, anang këno nang bête Faba. Do gërëgako anëka nang këno do në ewat eno dëŋ.» ⁸ Ata Filip re ko: «Axwën, ga ŵasin ŵasin këyëbo Sëm in ata gwac këbo hi.» ⁹ Ata re ko Yesu: «Elod anëka fo hi këme gë wën, do wëj Filip aye nang ex na! Ar ke watënd an, në ewat eŋo Faba. Mondake cëŋ këy rexënënd mun masin Faba? ¹⁰ Aye kwëta ex na nde mëne wëno gë Faba arabat hi këmi? Er këme rend in ax gi ex na dë eyeyän ed or gapak oram. Bandiyen band këme rind baŋ, Faba mëŋ ar hi këmi arabat an kë rind. ¹¹ Kwëtayine mëne wëno gë Faba arabat hi këmi. Ndakaŋ kwëtayine në end beber kën watënd ga këme rind beŋ. ¹² Dal in këmun felënd, ar kë ŵa endam an, ari ko ri beber këme rind bën. Ado beber nëmëcak bend këme rind beŋ ko ri gayik në ebaka eme gër Faba. ¹³ Dek er këno ŵëka yo gër oŵac oram, arin këmun rin, en wataxën enjaran end Faba eŋ gër wëno Asëñiŵ. ¹⁴ Angëmëne en mëka yeŷ gër oŵac oram, ari këme ri.»

End angoc Amënëk eŋ

¹⁵ «Angëmëne aŋan ñan këne, asëf kën sëf bapela bandam baŋ. ¹⁶ Do wëno ata këmo xara Faba, eŋun dafwëneliw Arëca ašëxe, exo gixën din gë wën. ¹⁷ Arëca ajo ex Angoc and däl aŋ. Angoc and däl aŋo, bër gër ngwën ro bën, ani kor na eno cot gayik ani ñana na eno watënd, bête ano nang na. Barikan wën, anang nang këno gayik, moketënara këŋun ŷana eŋun ketënarand, ado lëf gër ola orewën ko hi din. ¹⁸ Abaka këme bakaw gër ndewën, amun teb na ang bëndëkak fo. ¹⁹ Ro bakey fo bayik, bela bër gër ngwën ro bën ani bo na ga këne watënd. Barikan wën, awat këne ŷana ene watënd gayik wëno aliya këme liyand, wën bête aliya kën liya. ²⁰ Ata yatijo, këŋun fëni mëne wëno gë Faba arabat hi këmi. Bête wëno gë wën arabat hi këne. ²¹ Ar nangëk anang dëŋ bapela bandam do ko sëfënd an, ajo ex ar ñan ke an. Ar ke ñan an, Faba aŋan këŋo ñan. Wëno bête aŋan këmo ñan, do aŵasinaya këme ŵasinaya gër ndexëm.» ²² Ata Yuda, ax gi ex na dë Yuda Isëkariyot, rew ko: «Axwën, ine cëŋ këy ŵasinaya gër ndëbi fo, do eyëbi teb bër gër ngwën bën?» ²³ Yaka këŋo Yesu: «Ar ñan ke yo, axwëtaya ko xwëtaya eyeyän edam el, do Faba aŋan këŋo ñan. Ata biyi mi yow mi dëg gër ola orexëm. ²⁴ Ar bayik axe ŋan ex na an, axo kwëtayand na eyeyän edam el. Do eyeyän ed këne wëlëhind el ed Faba ex mëŋ ar laŵënëgu ke an, ax gi ex na edam. ²⁵ Wëno eŋo këmun felënd nand bayi këne në er ebat na. ²⁶ Barikan, Arëca an exo Angoc Amënëk and këŋun laŵëneliw Faba gër oŵac oram aŋ. Mëŋ këŋun sëyali beŋo dek, mëŋ këŋun xwitan dek beber fel këmun bën. ²⁷ Aketëxeta aŋ këmun sebënënd, aketëxeta andam aŋ ex, wëno, amun yëlënd na ang këni yëlënd bela gër bër ngwën ro ak. Këreŋun bëlandërand na gër oŵëkw orewën,

kereŋun yeḅund na. ²⁸ Awël wël këne ga re këme mène aye këme ye, barikan abakaw këme bakaw mërëxand irewën. Angëmëne aňan ñan këne, anëngandëra këŋun nëngandëra ga këme bakand ako gër Faba, gayik mëŋ rafëk nëmëc wëno. ²⁹ Gërëgako dëŋ këmun felërand, ðamana ex ŋataxënëgu bend këme yeyanënd beŋ, ene kwëtaxën and kë ñatëgu aŋ. ³⁰ Wëno ame bo na ga këmun felërand mbaŋ, gayikwa ar wëñak ngwën an në eyow exo, paḅ gë wëno cëŋ, ojaŵ aŋo gi ex na. ³¹ Barikan, afo eni nangëra bër gër ngwën ro bën mène wëno aňan ñan këmo Faba, do ang ke felënd ak dëŋ këme rind. Ado kaniwën ene yeye.»

15

End atëx and reseŋ eŋ

¹ «Enimin, wëno ex atëx and reseŋ aŋ, do Faba ex axwën andëḁa an. ² Aforëta ko forëta enini end şosa ke do ax dëwënd na eŋ. Barikan enini end kë rëwënd eŋ, afëyëpëy ko fëyëpëy ex dëwaxënënd nëmëc. ³ Eyeyan ed sëyali këmun el wënën këŋun. ⁴ Bayiyin ga şosa këne, ang këme bayi wëno ga şosa këmun ak. Enini end şosëtak gër atëx and reseŋ eŋ, ax dëwënd na gabat. Wën bëte mondako fo kën sëkwan edi ed benjekax el angëmëne an bayi ex na ga şosa këne. ⁵ Wëno ex edëp ed atëx and reseŋ el, do wën ex benini beŋ. Ar bayi ga şosa ke an, ang şosa këmun ak, benjekax bendanjëm ko yana exo dind. Angëmëne an bayi ex na ga şosa këne, ado gë enjekax gematak an kor na en di. ⁶ Ar şosëta ke an, fac këno lap exo ŋayëx ang enini end saw kën fo. Do benini beŋayëk beŋ, aḅar këni barënd eni ḁap gër xodux ex ñeg. ⁷ Angëmëne wën en bayi ga şosa këne do bëte en ḁëkaya gër ojomb odewën eyeyan edam el, karayindën er yandi këŋun yo, aşot kën şot. ⁸ Watin ang kë yana ex canayand enjaran end Faba eŋ: and kën rind benjekax bendanjëm do eni watënd bela aŋ; do enëbi masinënd mène bësëfan bëram hi kën. ⁹ Ang ñan ke Faba ak, wëno bëte mondako fo ñan këmun. Kwëtayayin aŋana andam aŋ. ¹⁰ Angëmëne asëf sëf kën şapela şandam şaŋ ang sëf këme wëno şand Faba ak do bayi këme gër aŋana andexëm, mondako fo kën bayi wën bëte gër aŋana andam. ¹¹ En cotaxën onënga oram ol do en gixën dek onënga ol felaxën këmun eŋo. ¹² Acariya andam aŋ ex: şalërendëleŋun andewën rewën aŋ, ang ke şalënd endewën ak. ¹³ Aŋana and xucak ex daf aŋ ex and ar kë ŵa exo cës në end odawo odexëm aŋ. ¹⁴ Wën odawo odam hi kën angëmëne ari kën rind er këmun felënd in. ¹⁵ Bëtëdin amun mac na okadëp odam gayik xadëp in axo nangënd na er ko rind axwën arexëm in. Gërëgako wën odawo këmun yana mun macënd gayikako dek beḅër nangëgu këme gër Faba bën, wën fo nangën këmun. ¹⁶ Wëno wa yata këŋun, ax gi ex na wën. Ata mëŋ sëyaliraxën këmun pere mun dawëanaxën en ye do en dix gër ngwën benjekax bend kë bayi laŋ. Do er këno xara yo Faba gë oŵac oram ol, ayakali këŋun yana eŋun yakalind. ¹⁷ Er këmun felënd in: şalërendëleŋun mbaŋ andewën rewën aŋ.»

End ecus ed Yesu do gë odexëm eŋ

¹⁸ «Angëmëne bër gër ngwën ro bën aşus şus kënun, nangiŋ mène wëno şus këne pere. ¹⁹ Kido bër gër ngwën ro hi ban, bela bën aňan ñanëdonun gayik andamat hi don. Bari an gi ex na bër gër ngwën ro. Wëno yata këŋun mëŋ şusaxën kënun. ²⁰ Kwitayin er fel këmun in: xadëp in aŋo kucand na or gapak ol axwën arexëm an. Angëmëne wëno arixëra rixëra këne, arixëra kënun rixëra wën bëte. Angëmëne abaxët baxët këni eyeyan

edam el, abaxët këni baxët edewën el. ²¹ Barikan bejo dek kënun ýana enun dind në end oŵac oram gayik ano nang ex na ar lawënegu ke an. ²² Kido ame yow bana do amëni pelëra bana end Kaxanu eñ, ani gidona gë amena. Gërëgako, eyax abi gi ex na gër amena andebën. ²³ Ar ke şus yo anëka şus këno bête Faba. ²⁴ Kido ame di bana ogës odebën bend elod ala ax di ex na beñ, ani gi dona gë amena. Gogo aye wateli këne becarax beñ. Barikan şus kënebo wëno gë Faba. ²⁵ Ata mondako hik ex ntaxën eyeyan ed ýëgw këni gër acariya andebën el: “Aşus fo dëñ şus këne.”»

²⁶ «Alawëneliw këmun lawëneliw Arëca ar kë xaniw gër Faba an, Angoc and dal añ. And ko yow añ mëñ kë ýana ex deyarand endam eñ. ²⁷ Do wën bête, areyara këni ýana en deyarand endam eñ gayik elod nand ýana këme andiyen na bar këne.»

16

¹ Yesu re ko bête: «Eño fel këmun këdi këñun şena en dap ekwëta edam el. ² Aŵaýëra kënun ýana enun nwayërand gër baciw bacelaya. Ado në eyow ex amëd and këni ýana eni yëland bër këñun lawënd bën mène në ediyenin eno mondako Kaxanu. ³ Mondako këni ýana eni dind gayik ano nang ex na Faba, ane nang ex na wëno. ⁴ Mëñ felaxën këmun mondako, en kwitaxënënd mène anangën nangën bamun and kë hatëgu amëd and toro indewën añ. Amun pel bana eño elod gër ýanar gayik në er ebat bane hinde. ⁵ Gogo në ebaka eme gër ar lawënegu ke do ala axe mëkand na ba feye këme yend. ⁶ Ga wël këni er re këme in wëlandëraxën këñun gër owëkw. ⁷ Er këmun felënd in dal ex: ga ye ye këme mbañ këñun sax gayik angëmëne ame ye ex na, Arëca an axo yow na. Barikan, ga ye ye këme año këmun lawëneliw. ⁸ Do and ko yow añ, mëñ këbi ýana ebi nangënënd bela bër gër ngwën ro bën ang wën këni ak, gë end şenene eñ do gë kiti iñ. ⁹ Aŵen wën këni ga hëp këni ene kwëta. ¹⁰ End şenene eñ ex ga këme bakand gër Faba do mène wën an bo na ga këne wat. ¹¹ Kiti iñ ex gayik ar wëñak ngwën an anëka nöp këno.»

¹² «Bendanjëm bayi ke mun pelëra, bari an kor na eñun pëni gërëgako. ¹³ And ko yow Arëca arewën an, Angoc and dal añ, anangën këñun ýana eñun nangën dal in dek. Dek er këñun ýana eñun pelënd in, awëlëgu wëlëgu ko, ax gi na er or gapak orexëm. Gana gana fo këñun ýana eñun tefëtanënd bebër kë yowënd bën. ¹⁴ Enjaran endam eñ këñun ýana eñun masinënd gayik endam ko ýana exo medënd eñun tefëtan. ¹⁵ Dek er xwën ko Faba in, wëno xwënëk. Mëñ rexën këme mène Arëca arewën an endam ko ýana exo medënd eñun tefëtandëra.»

End odendëran eñ

¹⁶ «Tëkër fo bayik ene nema do bête ax nëka na ene wat gaşëxe [ga këme bakand gër Faba].» ¹⁷ Ata bësëfan bërëmar bërëxëm këni wëkarënd: «Ine ŵacayak er këbo felënd ijo: “Tëkër fo bayik ene nema do bête ax nëka na ene wat. Bête ga këme bakand gër Faba kë hi mondako”.» ¹⁸ Er bani rend: «Oko ine ngwa ŵacayak “tëkër fo bayik ene nema?” Abo pëni ex na ba ine ko rend.» ¹⁹ Ga wata ko Yesu mène anëka ýandi këbi eno mëkara, re ko: «Në emëkar en end er re këme mène tëkër fo bayik ene nema do bête ax nëka na ene wat.»

²⁰ «Dal in këmun felënd, bela bër gër ngwën ro bën gër onënga këni ýana eni gind xarak wën në etes en do në edenitan. Barikan ecamina edewën el anëngwëta kë nëngwëtađ onënga. ²¹ Asoxari ar ýanar këni

☆ 15:25 15.25 Calemoñëw 35.19

orëw̃ aŋ, ašëmura këŋo šëmurand gayik apëxëd and ko soro aŋ anëka dëŋ ħatëk. Barikan and këŋo rëw̃ itox aŋ, axwëya ko xwëyand ayambën irexëm in nand këŋo nëngandërand mëne ala yowëk gër ngwën. ²² Awa wën bête gërëgako, ašamina šamina kën gër oŵëkw orewën. Barikan, and këne watëre gašëxe aŋ, anëngandëra këŋun nëngandëra, ala aŋun nëxenën na onënga orewën ol.»

²³ «And kë ħatëgu akey aŋo aŋ, an ñana na ene mëkarand. Iyo, dal in këmun felënd, er këno xara yo Faba gër oŵac oram, ayël këŋun yël. ²⁴ Xali gërëgako ŷoŵëỹ an kara ex na gër oŵac oram. Karayindën en cotaxën. Ata kën šot onënga osëm ol.»

End angora and ngwën eŋ

²⁵ «Wëno din gë ßapënëtal bamun felërand, barikan në eyow ex amëd and këmun ŷana mun tëfëtanënd kerët end Faba eŋ xarak ax gi ex na gë ßapënëtal. ²⁶ Amëd aŋo, axara kën ŷana en karand gër oŵac oram, ame de ex na mëne wëno këŋun ŷana eŋun mëkanënd beŷ beŋ gër Faba. ²⁷ Faba mëŋ dëŋ aňan ħan këŋun ang ħan ke wëno ak, do wën aŵa ŵa kën mëne gër ndexëm xaniw këme. ²⁸ Wëno gër Faba xaniw këme do yow këme gër ebar ro. Gërëgako aseß këmun sebënd gër ebar me ßaka gër Faba.» ²⁹ Ata ßësëfan bërexëm bën yaka këno: «Watël gërëgako, kerët këy yeyanënd do ŷoŵëỹ ayëbo pelënd na gë apënëtal. ³⁰ Gërëgako, aye fëni këbo mëne wëŋ ðek nangëra këy do mëne ay cënind na exo ñëbëta ala exi mëkara. Mëŋ xwëtaxën këmi mëne wëŋ gër Kaxanu xaniw këy.» ³¹ Yaka këbi Yesu: «Kën rend anëka ŵa kën endam eŋ gërëgako? ³² Awa në eyow ex amëd aŋ, ado anëka dëŋ ħatëguk, and kën šapër ala kala gand ed ko faß do ene teß gabat. Bari, ame gi na gabat gayik gë Faba hi këmi. ³³ Mondako këmun felërand en cotaxën obetak ol gër ndam. Mbaŋ këŋun šopali gër ngwën ro. Barikan, kapinayin wëno xorën këŋun ngwën in.»

17

End cale ind Yesu eŋ

¹ Yesu ga yeyan ko mondako, xeŋa ko orën ol do ko šalend: «Faba, anëka ħatëguk amëd aŋ. Masinëlëbi bela bën enjaran end wëno Asëñix eŋ mëŋ këmëni ŵasinaxën wëno bête enjaran endey eŋ. ² Wëŋ yël ke or gapak ol gër ala ar ex yo, mëni yëlxënënd wëno bête aniyand and din aŋ ðek bër yël këye bën. ³ Xarak, aniyand and din aŋ ex enang mëne enimin, wëŋ gabat ex Kaxanu do bête enang ed wëno Yesu Kërisët, ar lawëneliw këyëbi an. ⁴ Anëka ŵasin këmëni enjaran endey eŋ bela bën gër ebar ro, ga ħata këme ako er yëlëgu baye me di in. ⁵ Awa gërëgako, Faba, wëŋ dëŋ, masinëlëbi enjaran endam end lëkaya bame and hi baxe në erebat ðamana ex gixën ngwën eŋ. ⁶ Anangën nangën këmëni oŵac oreŷ ol bela bër yatan këye gër ngwën ro bën. Wëŋ xwën babi, wëno yël këye, do bën xwëta këni eyeyan edey el gër oŵëkw. ⁷ Gërëgako anëka anang nang këni mëne ðek bebër yël këye bën gër ola oreŷ xaniwëk. ⁸ Gayikwa afel fel këmëni eyeyan ed xwëtënan bay el, do enimin axana xana këni ga nang këni mëne gër ndey xaniw këme, do aŵa ŵa këni mëne wëŋ dëŋ lawënegu ke. ⁹ Bën bër yël këye bën këmëni šalenënd gayik wëŋ xwën këbi. Amëni calenënd na bër gër ngwën bën ðek. ¹⁰ Er xwën këme yo wëŋ xwënëk do er xwënëk yo wëno xwënëk. Gër ndëbën šanayak enjaran endam eŋ. ¹¹ Bën kë ßayi gër ngwën, wëno ame ßayi na ga këme ßakalind ako gër ndey. Faba, wëŋ Aŵënëk an, kaxalëbi gë oŵac oreŷ ol, oŵac or yël këye

olo eni gixën arabat ang hi ke biyi ak. ¹² And hi bame gë bën gër ngwën aŋ, anëkona bamëni nëkonand gë oŵac oreŷ ol, oŵac or yël këye olo. Axaxa xaxa këmëni, do gabatak amo tak ex na ang ax gi ex na ar ebax ex nemi an, ex ŋataxën er rek Oñëgw Omënëk in. ¹³ Awa gogo Faba në eyeli eme, do mondako këme yeyanëlınd gër ngwën ro eni cotaxën dëk onënga ol. ¹⁴ Wëno afel fel këmëni eyeyan edey, do bër gër ngwën bën aŷus ŷus kënebi gayik ani bo ex na bër gër ngwën, ang wëno ak, ame gi ex na ar gër ngwën. ¹⁵ Faba, ami karand na eyëbi dëxët gër ngwën ro, barikan kaxalëbi këdi këbi wëña Aÿëñëx an. ¹⁶ Ani bo ex na bër gër ngwën, ang bayik ame gi ex na wëno bête ar gër ngwën ro. ¹⁷ Kwënyalayëbi gë däl in, gayikwa eyeyan edey el ex däl in. ¹⁸ Ang lawënegu këye gër ngwën ak, wëno bête mondako fo këmëni lawëneğd gër ngwën. ¹⁹ Do wëno, ayëlaya këme yëlayand wëno dëñ në endebën mëñ këni yëlayaxën bën bête gë däl in.

Ekaran ed bërëwëak el

²⁰ «Ax gi ex na bër sebënan këye bën fo këmëni ŷalenëğd. Faba, aŷalen këmëni ŷalenëğd bête bër ke xwëta and kënebi sëfëtan endam bën, ²¹ eni gixën bën dëk arabat ang hi ke arabat wëno gë wëj ak. Cosalenëbo eni gixën arabat bën bête, eni maxën bela bën mëne wëj lawënegu ke gër ngwën ro. ²² Do wëno ayël yël këmëni enjaran end yël këye eñ, eni gixën arabat ang hi ke biyi ak. ²³ Gilemi arabat wëno gë bën, ang hi ke arabat wëj gë wëno ak, eni gixën enimin arabat, eni nangëraxën ngwën in dëk mëne wëj lawënegu ke, do mëne aňan ñan këyëbi ang ñan këye ak. ²⁴ Faba er ŷandi ke, bër yël këye bën eni gi bête gër ed këme hi, eni wataxën ang xëbëneğ enjaran endam ak, enjaran end yël këye dămana ey dëdaxën ngwën eñ gayik aňan ñan këye. ²⁵ Faba, wëj ar ŷenene an, bër gër ngwën ro bën ani nang ex na. Barikan, wëno anang nang këmi do bër yël këye bën anang nang këni mëne wëj lawënegu ke. ²⁶ Anangën nangën këmëni oŵac oreŷ ol, do anangën këmëni nangën bête, eyëbi ŋanaxën ang ñan këye ak do wëno me gi gër oŵëkw orebën.»

18

End etëra ed Yesu eñ

¹ Yesu, ga ñata ko na cale in, xani këni gë bësëfan bërëxëm bën eni yexën gër epesa ed Kedëroñ, gër ed hi bax andëda and gër ed bani lilëğd mëñ gë bësëfan bërëxëm bën. ² Yuda, ar ebax eño dëxw an, anang nang baxo andëda año gayik Yesu gë bësëfan bërëxëm bën lañ bani yend fën. ³ Ata Yuda lëngweliw këbi enga end ocoroda do gë bënëkona eñ eno tëraxën Yesu ga lawënegu kënebi bësëdaxan bëlëngw bën do gë Ofariŷeñ ok. Bërëmar lëkayaw këni benjeb, bëjo odambo, do bëjo bête oÿënga or emer. ⁴ Ga nang ko Yesu er ebax eño gihin, xacëra këbi, do wëka këbi: «Noÿo wa këno ŷaland?» ⁵ Yaka këno: «Yesu Ibënasaret.» Re ko: «Wëno ex.» Ata Yuda, ar baño lëxwëğd an, xwëŷa këni gë bën. ⁶ And re ko Yesu: «Wëno ex.» anacëta nacëta këni, do wëcëra këni rebe-rebe gër ebar. ⁷ Wëka këbi gaŷëxe: «Noÿo këno ŷaland?» Yaka këni: «Yesu Ibënasaret.» ⁸ Re ko bête Yesu: «Ga re këme wëno ex. Awa angëmëne wëno këne ŷaland, tebinëbi bëjo eni ye.» ⁹ Mondako ñata bax er fel baŷi Yesu in: «Gër bër yël këye, gabatak amo tak ex na.»

¹⁰ Simon Piyer, mëñ ar gë duxuma an, regëgu ko, do saŷ ko bağ anëf and liŷ and xadëp ir aŷadaxan alëngw añ. Xadëp ijo, Malëkos bano wăcëğd.

11 Ata Yesu re kęŋo Piyer: «Maşel fa duxuma in gęr acemar. Akalama and yel ke Faba aŋ, ame ceb na nde*?»

End Yesu gęr iciw ind An isoşan eŋ

12 Ata engu end ocorođa eŋ, gę emun endeben eŋ, do gę benekona ber sana banebi Beşewif ben sera keno Yesu do xap keno gę otaxan. 13 Wela keno pere gęr iciw ind An isoşan gayik aŋarawen ar Kayif hi baxo, aşadaxan alengw ar aniy aŋo an. 14 Ata Kayif ijo re bax mene abat feca bax exo ecen gę eni cen cen eneng end Beşewif eŋ.

End eyaxeta ed Yesu eŋ

15 Simon Piyer gę asefan asexe an ako den sefa banebi ber sera baŋo Yesu ben. Asefan ajo, ananger nanger bani gę aşadaxan alengw an. Ata sefa kęŋo Yesu xali gęr yangana irexem. 16 Barikan Piyer men bayi ko fac, ler gę ebet. Asefan asexe an, ar nanger bani gę aşadaxan alengw an, şan ko, yeyandera keni gę endenaŋ end hi bax anekona ar ebet eŋ, do lenegu kęŋo teb Piyer. 17 Ata endenaŋ end hi bax anekona ar ebet eŋ weka kęŋo Piyer: «Ax gi ex na nde wej bete asefan ar ala ajo hi key?» Yaka kęŋo: «Ame gi ex na de asefan arexem.» 18 Awa okadep ok do gę benekona ben xodux feten bani do bani yesand gayik ayem bax yemend. Ata Piyer şoma kebi gęr oyesa.

End Yesu gęr iciw ind aşadaxan alengw eŋ

19 Na gęr ed hi bani, An isoşan, aşadaxan alengw an kęŋo wekarand Yesu end besefan berexem do gę end osewali orexem eŋ. 20 Yesu yaka kęŋo: «Weno cen keret kemeni felerand bela ben. Din ga keme seyairand wa gęr baciw bacaleya do gęr Aciw and Kaxanu, ed keni barerend cen Beşewif el, do econeson ame di ex na.» 21 «Ne end inewa keye wekaraxenend? Mekaralebi ber baxe baxetend ben, anang nang keni bend bame yeyanend ber.» 22 Ga yeyan ko mondako, anekona abat, gęr ber ebax na ben, şen kęŋo Yesu, do re ko: «Ba mondako nde keyo yakand aşadaxan alengw an?» 23 Ata re ko Yesu: «Angemene ame yeyan ex na şenene, deyal mondake lif keme. Barikan, angemene şenene yaka keme, ine keye xemaxenend?» 24 Ga faŋ ko na An isoşan emekara ed Yesu el, fel kebi eno mela gęr Kayif, aşadaxan alengw ar niy ajo an.

25 Amed aŋo, gęr oyesa bayi baxo Simon Piyer, weka keno: «Ax gi ex na nde wej bete asefan ar ala ajo hi key?» Men ga ko yax, ko rend: «Ali, ame gi ex na de asefan arexem.» 26 Xadep ibat ir aşadaxan alengw, ir hi bax neng ibat gę ar sawen baŋo Piyer anef an, weka kęŋo: «Ax gi ex na nde gę wej wategu kemun gęr andeđa?» 27 Piyer yax ko gaşexe. Ata amed aŋo den yata ko ecare el.

End Yesu gęr eyang ed Pilat eŋ

28 Ata ga wed keno Yesu na gęr iciw ind Kayif, wela keno gęr eyang ed Pilat, goferener in. Geben fo bayi bax ga hateli keno. Bari ben ani ŋat bana neş gęr yangana kedi keni buyarenaya do ebi ceba eymar ed Ofena or Apexa el. 29 Ata Pilat ga şanegu ko ebi kaca, weka kebi: «Ne end amena and fe welaxenegu keno ala ajo?» 30 Yaka keno: «Kido axo gi bana awenderan amo melawedona gęr ndey ro.» 31 Ata re ko Pilat: «Melaxeno eno kitix gę acariya andewen aŋ.» Yaka keno: «Biyi Beşewif ben abo ŋap ex na nenp ed ala do mo daw el.» 32 Mondako bax ex ŋata er re baxo

* 18:11 18.11 End toro ind ko soro eŋ baxo yeyanend mondako.

Yesu in end ang ko şês eŋ. ³³ Ata Pilat lil ko gër aciw̃ and kiti, yëpa ko. Ga wëlanëgu këno Yesu, wëka këŋo: «Wëj nde ex emun end Bëşëwif eŋ?» ³⁴ Yesu yaka këŋo: «Er këye wëkand in, anjelan andey dëŋ nde ex ba and bëşëxen nde ex?» ³⁵ Ata re ko Pilat: «Ba wëno Aşëwif nde eme? Bër enëŋ endey do gë bëşadaxan bëlëngw bën wëlaw ki de gër ndam ro. Ine wën këy?» ³⁶ Yaka ko Yesu: «Owun oram ol ax gi ex na or gër ebar ro. Kido or gër ebar ro hi bax, bëriyenin bëram bën awer wer doni këdi këne lëxw Bëşëwif bën gër bëlëngw bërebën. Bari, owun oram ol ax gi ex na or gër ebar ro.» ³⁷ Ata re ko Pilat: «Awa wëj emun nde ey?» Yaka ko Yesu: «Go dëŋ ex, emun hi këme. Në eŋo yowaxënëgu këme gër ebar ro, rëw këne me deyaxën dal in. Ar ex ar dal an, abaxët ko baxët er këme reyand in.» ³⁸ Ata wëka këŋo Pilat: «Ine ex ngwa dal in?» Ga yeyan ko mondako, şan ko gaşëxe gër ed hi bani Bëşëwif do fel këbi: «Wëno amena and këmo nëpaxën ala ajo ame wat ex na. ³⁹ Awa gayikako wën rëpënëk mo tebët andepëra amat Ofëna or Apexa kala, aŋandi nde yandi këŋun mo tebët emun end Bëşëwif eŋ?» ⁴⁰ Ata gaşëxe, xeŋ këni şor: «Ali këreyëŋo tebët na mëŋ! Tebëtëlo Barabas.» Xarak, Barabas ijo arek axeŋax ebaxo.

19

End enëp ed Yesu eŋ

¹ Ata Pilat sebën këbi ocorođa ok, wëla këno Yesu eno cewërax. ² Ga xën këni ekamote ed odëmbën, şëxw këno, şud këno bête ocud ombarax. ³ Ata nêş bano sëkand eni de: «Aşëma këmi şëmand wëj emun end Bëşëwif eŋ?» Ata eno cën yac. ⁴ Pilat şan ko gaşëxe, fel këbi Bëşëwif bën: «Awa nê enëcëtlemo en nangaxën mëne amena and këmo nëpaxën ame wat ex na.» ⁵ Ata nęcët këno Yesu, gë ekamote ed odëmbën el, do gë ocud ombarax oŋ. Pilat re ko: «Nëkoyino ngwa ala an.» ⁶ And wat këno aŋ, bëşadaxan bëlëngw do gë bënëkona bër Aciw̃ and Kaxanu bën, xeŋ këni şor: «Pikalo, Pikalo!» Yaka këbi Pilat: «Medino eno pikax gë andewën dëŋ, wëno cëŋ amena and këmo lawaxën amo wateli ex na.» ⁷ Yaka këno Bëşëwif bën: «Biyi acariya şot këmi na, do acariya aŋo ga rek ar këŋo şir yo Kaxanu, ar edaw̃ exo. Awa ajo, ga ko rend ako mëne Asëniw̃ ar Kaxanu hi ko nê ecir eŋo Kaxanu.» ⁸ And wël ko Pilat eyeyan elo aŋ yëdara ko kaş-kaş. ⁹ Ga lil ko gër aciw̃ and kiti, wëka këŋo Yesu: «Wëj feye wa xaniw këy?» Barikan, Yesu xor ko. ¹⁰ Re ko bête Pilat: «Ba wëno nde këye xoranënd? Ay nang ex na nde mëne aşot şot këme or gapak or mi tebët, bête aşot şot këme or gapak mi pika?» ¹¹ Yesu yaka këŋo: «Yoweŋ aye koran dona kido ax gi ex na orën ol yël ki or gapak ol. Mëŋ ex, ar lëxw ke gër ndey an wëndërak nëmëc.» ¹² Ata elod amëd aŋo baxo şaland Pilat ang ko ri eŋo tebëtaxën ak. Barikan, Bëşëwif bën xemëna këni xeŋënd: «Angëmëne asebet sebët këyo yo, ay gi ex na lawo ir Sesar. Gayikako ar kë re yo emun hi ko, arangoŷëra and Sesar ex.» ¹³ Ga wël ko Pilat eyeyan elo, nęcët këŋo Yesu do yëpa ko gër aciw̃ and kiti, gër ed bani wacënd gë eyeyan ed Bëşëwif el: «Gabata», mëne ngëŋ «Gër oxaŋ ofëşëpës». ¹⁴ Yatijo bax ex nana genëka Ofëna or Apexa ol. Eñan eŋ keŋ gër gaf hi bax. Ata Pilat ga nëkona gand Bëşëwif re ko: «Nëkoyino wa emun endewën eŋ!» ¹⁵ Ata bën yaka këno şor: «Ar edaw̃ ex! Ar edaw̃ ex! Pikalo!» Re ko Pilat: «Yama emun endewën eŋ nde mo pika?» Yakaw këni bëşadaxan bëlëngw bën: «Biyi cëŋ emun endebi eŋ, Sesar gabat ex!» ¹⁶ Pilat seb këŋo Yesu gër otaxan od ocorođa, bën wëla këno eno pikax.

End epika ed Yesu eŋ

¹⁷ Ata ocorođa ok këno wëland Yesu eno pikax. Lëbin këno mënŋ dën kërëwa in, do ko şanënd angol aŋ ond gër ed këni wăcënd «Golëgota», gë eyeyan ed Bëşewif el, mène ngëŋ «Itënd ind ang egor». ¹⁸ Fën fikax bano Yesu gër kërëwa. Andamat fika banëbi mënŋ gë bërëk bëxeŷax bëxi: ajo gand liwŷ, ajo gand şame. ¹⁹ Ata Pilat re ko eni ñëgw në ingomb-gomb: «Yesu Ibënasaret, emun end Bëşewif eŋ». ²⁰ Bëşewif bërănŷem bax fënënd oñëgw oko, gayikwa gër ed fika bano Yesu gër kërëwa ler gër angol hi bax. Bëte oñëgw oko gë oyeyan osas yëgw bani: eyeyan ed Bëşewif, gë Latenŋ, do gë Gërek. ²¹ Bëşadaxan bëlëngw bën fel këno Pilat mène kërëxo ñëgw na: «Emun end Bëşewif eŋ». Barikan, exo ñëgw mène ala ajo rek: «Wëno ex emun end Bëşewif eŋ». ²² Ata Pilat yaka ko: «Er yëgw këme in kë bayi.» ²³ And faŷ këni ocorođa ok epika ed Yesu aŋ, wëd këni banŷem bandexëm baŋ do bar këni obun onax do şetër këni şorođa kala ebun. Ata bayëtak acud and gë osëf këm, and baxo sëndand aŋ. ²⁴ Re këni: «Kërëne ŋes ex na. Dine bëŋak, exo meďaxën abat.» Mondako ģata bax Oñëgw Omënëk od rek:

«Aşetër şetër këni banŷem bandam baŋ,

Bëŋak ri këni exo meďaxën abat acud atëm andam aŋ*»

Mondako ri bani ocorođa oko. ²⁵ Ata ler gër kërëwa ir fikaxën bano Yesu, xwëşara bani nëm, do gë abinëm ar nëm. Na fo xwëşa bani bëte Mari alindaŷ ar Këlopas, do gë Mari Madëlen. ²⁶ Yesu ga wat këŋo nëm ler gër asëfan ar lëka baŋo, re ko: «Nëma, nekodo asëŋix!» ²⁷ Fel këŋo bëte asëfan an: «Nëkodo norix!» Ata asëfan an kwël yatijo fo wëla këŋo nëm ir Yesu gër ndebën. ²⁸ Ga xucak eŋo, Yesu ga nang baxo anang mène gërëgako, anëka xwëtëk bebër ebax exo di gër ngwën ro bën, re ko, ang reya bax gana-gana fo Oñëgw Omënëk ak: «Men sel ke.» ²⁹ Ipeya ind gë ngoy inerëk hi baxëna ler na. Ga yëmb këni er ñalu-ñalu, fiş këni në icët, do yënën këno ŋëş gër etëŷ exo yëmbëmba. ³⁰ And yëmbëmba ko ngoy inerëk aŋ, Yesu re ko: «Dodo đek ģata këme.» Ata ga bex ko, xoti ko. ³¹ Yatijo bax ŷanand genëka Ofëna or Apexa ol. Bëşewif bën axey xey babi enëbi teb bëşësëk bën yaŋ gër okërëwa gë akey and eteyëta eŋ, ga bani fëbënd akey aŋo. Ga wëka këno Pilat exo ma ebi pel ocorođa ok, eni gëbëra bëngonëŋ bër fika banëbi bënŋ do eni pedali beman bën. ³² Ata ocorođa ok hëb këni bëngonëŋ bënd aŷanar ar fikali bano bënŋ, hëb këni bëte bënd axinëm bënŋ. ³³ And bakan këno Yesu aŋ, sëk këni mène anëka şës ko, ata ani gëb ex na bëngonëŋ bënŋ. ³⁴ Barikan, şorođa ibat wëd ko ñat ecori eŋ, xwëş këŋo Yesu gër ambëb. Ata şanëk men gë oşat. ³⁵ Ar watëk mongwat beŋo reyak do osede orexëm ol đal ex. Mënŋ anang nang ko mène đal reya ko. En maxën wën bëte. ³⁶ Mondako ebax eŋo ex ŋataxën Oñëgw Omënëk od rek: «Acapar andexëm gamatak ax gëbi na.» ³⁷ Nè eşëxe Oñëgw Omënëk ok are rek bëte: «Awat këno watëd ar sënga bano gër ambëb an.»

End emëxwëta ed Yesu eŋ

³⁸ Ata Yosef İbarimate, asëfan ar bënŋ hi bax ar Yesu ga babi yëdand bëlëngw bër Bëşewif bën. Yesu, ga xoti ko, Yosef ye ko gër Pilat do wëkax këŋo eŋo tebën eman eŋ exo pedali. Ata Pilat sebën këŋo. Awa ga bakaw ko gër ed fika bano Yesu, fedali ko eman eŋ. ³⁹ Ata Nikodem, ar ye bax amat gëmëd gër Yesu eŋo mëkara an, yow ko bëte do wëlaliw ko në okilo ofëxw

* 19:24 19.24 Calemoñëw 22.19

osas ogu ond bar bani gë mir do gë alowe. ⁴⁰ Bën bëxi fedali bax eman end Yesu eñ, nëmëra këno ogu onëngax oño do şerira këno gë bënjëm, ang rëp bax gër Bëşewif emëxwëtan ed aşësëk ak. ⁴¹ Ata gër ed fika bano Yesu, andëda bax na do gër andëda año, hi bax yeg ir elod aşësëk ano mëxwëtaxën bana. ⁴² Gër yeg ijo wëxëta bano Yesu gayik anëka bax yanand akey and eteyëta and Bëşewif añ.

20

End ekani ed gër ecës eñ

¹ Yatir akey ayanar and loxo, mëd-mëd fo bayi bax ga fëda ko Mari Madëlen gër yeg. Wat ko mëne angay and wedixën bani lilaya ir yeg añ awedita weditak. ² Hër ko gër ed hi bani Simon Piyer gë asëfan ar lëka baño Yesu an, fel këbi: «Anëka nəcët këno Axwën an gër yeg do biyi ane nang exe na ba feye rëfali këno.» ³ Ata Piyer, gë asëfan aşëxe an, şan këni eni ye gër yeg, ⁴ bën tak bëxi bax hërend. Ata asëfan ajo, ga şand këno Piyer, hatët ko gër yeg. ⁵ Ga yëkwa ko lëf, wat ko gër ebar ebun ed bënjëm el, bari axo dël ex na. ⁶ Ata hatëgu ko Simon Piyer, mëñ ar baño sëfëgund an. Lil ko boxay gër yeg, wat ko lëf ebun ed bënjëm el. ⁷ Wat ko bëte anjëm and fëlxën bani gaf ir Yesu añ do gë bënjëm bëñ. Anjëm año momopa bax bebët işëxe, ax gi bana şode-şode. ⁸ Ata asëfan ar hatët bax gër yeg an, lil ko bëte. Ga wat ko, año fo wã ko. ⁹ Xali amëd año abi pëni bana pere Oñëgw Omënëk od rek mëne Yesu axani ebax exo kani gër ecës ok. ¹⁰ Ata bësëfan bëxi bëjo wãyi këni.

End Yesu do gë Mari Madëlen eñ

¹¹ Barikan, Mari Madëlen ga bayi ko fac ler gër yeg, ko sesënd. Kwël gë otes ok fo, rëngw ko, do yëkwa ko lëf gër yeg. ¹² Ata wat këbi omeleka oki gë banjëm bapeşax ga yëpa këni gër ed xwët bani eman end Yesu eñ: ibat gër ed bax gaf, ijo gër ed bax osapar. ¹³ Na wëka këno: «Wëj, inewã këy sesaxënënd?» Yaka këbi: «Anëka wëgët këno Axwën aram an do ame nang ex na ba feye rëfali këno.» ¹⁴ Ga ko yeyan mondako, nëkona ko gand epoy, ata wat këno ala mo kwëşa. Bari axo nang bana mëne Yesu ex. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «Wëj, inewã këy sesaxënënd? Noño wa këyo şaland?» Mari Madëlen, ga yëla ko mëne axwën andëda an ex, re ko: «Awël nde, angëmëne wëj rëfali këno, pelële ba fe xwët këyo mëñ këmo xana.» ¹⁶ Año re ko Yesu: «Mari!» Ata ga şena ko, yaka ko: «Rabuni!» Gë eyeyan ed Bëşewif el (Asëyali aram). ¹⁷ Ata re ko Yesu: «Këreye dëkëra na de, ame baka ex na pere gër Faba. Barikan, yel eyëbi pelëx bëmaşe bëndam bëñ mëne në ebaka me yañ gër Faba, ar ex Faba irewën bëte. Në ebaka me gër Kaxanu ir xwën ke, ar ex Kaxanu ir xwën këñun.» ¹⁸ Ata Mari Madëlen ye ko ebi nangënëx bësëfan bën mëne Axwën an şanayaxënëgu këno. Ata hateli ko dëk bënd felëgu këno bëñ.

End Yesu do gë bësëfan bërëxëm eñ

¹⁹ Kwël yatir akey añanar año fo, genëka, bësëfan bën abarër barër bani në aciw do fërara këni dëk owët oñ, ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bëşewif bën. Ata na şanayaxën këbi Yesu, xwëşa ko mërëxand do fel këbi: «Obetak ol gil ex gë wën!» ²⁰ And yeyaneli këbi mondako añ, wãşindëra këbi bambënut bañ gër otaxan do gër ambëb. Ata bësëfan bën nëngandëra këbi ga wat këno Axwën an. ²¹ Yesu fel këbi gaşëxe: «Obetak ol gil ex mërëxand irewën! Ang lawënëgu ke Faba ak, wëno bëte mondako fo këmun lawënënd.» ²² Ga hata ko eyeyan elo, hëm këbi,

do re ko: Dilëlexo Angoc Amënëk aŋ gër owëkw orewën. ²³ Bër kënëbi seban beñëŋenax bën, Kaxanu aseban këbi seban do bër kënëbi fenan bën, Kaxanu afenan këbi fenan.

End Yesu do gë Toma eŋ

²⁴ Ang ebani bësëfan bën epëxw gë bëxi ak, Toma, ar nëngwët baŋo Didim an, axo gi bana yatir şanaŋaxën babi Yesu. ²⁵ Bësëfan bësandaŋ fel këno mène Axwën an aşanaŋaxën şanayaxën këbi yatir bayik axo gi bana. Ata yaka këbi: «Wëno angëmene ame wat ex na gër otaxan odexëm bambënut band sembaŋën baŋo opëwët baŋ, angëmene ame ŋëmbe ex na bête ambëb and sënga bani aŋ, din ame ma na.» ²⁶ Ga xucak bakey banjongëbatas, fedër këni gaşëxe bësëfan bën gër iciw, yatijo Toma na baxo. Owët oŋ dek fërara bani; ata ga şanaŋaxën këbi Yesu, xwëşa ko mërëxand, do re ko: «Gil ex oċetak ol mërëxand irewën!» ²⁷ Ata fel këŋo Toma: «Tëkaliw tan eċasa edey el ro, do nëkod otaxan odam ok. Tëkaliw ataxan andey aŋ, ŋëmbal bête ambëb andam aŋ. Ande këni gil ar gë ekwëta, kërey gi na ar gë oŋëpëgënan!» ²⁸ Ata Toma yaka këŋo: «Wëj ex Axwën aram an! Wëj ex Kaxanu ir xwën ke in.» ²⁹ Na re ko Yesu: «Ga wat këye nde xwëtaxën këye? Nëngandërayindëlebi bër xwëta ke watërëxe bën.»

³⁰ Yesu ari ri ko bête ogës od bësëfan bërëxëm becarax becëxe bëndanjëm, bend ani ñëgw ex na gër akayëta aŋo ro. ³¹ Bebër yëgw këni bën, aŋëgw yëgw këni en maxën mène Yesu ex Afexën an, Aşëniw ar Kaxanu an. Do gë ekwëta elo, en cotaxën aniyar aŋ gër owëc orexëm.

21

End gër anjer and Tiberiyad eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu şanaxën këbi bête bësëfan bën. Gër bëŋa ir anjer and Tiberiyad şanayaxën babi mondako. ² Er barër bani: Simoŋ Piyer, gë Toma, ar nëngwët bano Didim an, gë Natanayel Ibëkana ir gër ebar ed Galile, gë bosëniw bor Sebede do gë bësëfan bëxi bësëxe. ³ Ata na, re ko Simoŋ Piyer: «Wëno gër eċapëran këme ye doro.» Yaka këno boşandaŋ: «Asëf këmi sëf, biyi bête.» Ga ģat këni gër anjer, fëra këni polo në ikuluŋ do lapëra këni wec. Bari yowëy ano tëra ex na. ⁴ Gëbër, Yesu ģatëgu ko gër bëŋa na gër ed hi bani, bari bësëfan bën ani nang bana mène Yesu ex. ⁵ Ata Yesu wëka këbi: «Oċaş oram, oxan nde sëra kënëbi na?» Yaka këno: «Ali.» ⁶ Ata fel këbi: «Awa ċapin ebën el gand liw ir ikuluŋ ata kën wat.» And lap këni aŋ sëkwan këni ecëpët el ga fëxw këni oxan ol. ⁷ Ata asëfan ar baŋo Yesu mbaŋ aŋ fel këŋo Piyer: «Xey Axwën an ex ċe!» Sam ga wël ko na Simoŋ Piyer mène Axwën an ex, şuda ko acud andexëm aŋ gayik tëb gë eman eŋ fo bayi baxo, do lapaya ko na gër anjer. ⁸ Bësëfan bësandaŋ xasëgu këni gë ikuluŋ iŋ ga lasëgu këni ebën el pëxw gë oxan ol, ani ŋawëta bana bon ebar el. ⁹ Ga şëpëta këni ekeg gër ebar, sëk këni angwara and oxan do gë bamburu. ¹⁰ Ata re ko Yesu: «Mëlawënëbi ro mar oxan or sëraxw kënebi ol.» ¹¹ Simoŋ Piyer şëpëtëgu ko ebën el gë bongan keme gë ofëxw oco gë osas. Ado ga sëra banëbi oxan ol go, ebën el ax ŋesi bana. ¹² Ata Yesu wëc këbi: «Yowën en yambëra.» Asëfan gabatak ax yëxw bana eŋo mëka: «Noŋo wa hi këy?» Gayikwa anang nang bano mène Axwën an ex. ¹³ Ga sëka ko Yesu gër angwara, wëd ko mburu iŋ do şëtëra këbi. Mondako fo şëtëra babi oxan ol. ¹⁴ Yesu, atasën babi şanayaxënënd bësëfan bërëxëm bën elod ga xani ko gër ecës.

End ofelar or Yesu gë Piyer eŋ

¹⁵ Ga faÿ këni eyambëran el, Yesu wëka këŋo Simon Piyer: «Simon, asëniw ar Ŝaŋ, aňan nde ñan këye nëmëc ang ñan këne boşandax ak?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang këy mëne aňan aňan këmi.» Ata re ko: «Awa kadacindëbi opeÿ odam ok.» ¹⁶ Wëka këŋo akinëm: «Simon, asëniw ar Ŝaŋ, aňan nde ñan këye?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang këy mëne aňan nde ñan këmi.» Fel këŋo: «Awa dëkayayindëbi opeÿ odam ok.» ¹⁷ Wëka këŋo atasën: «Simon, asëniw ar Ŝaŋ, aňan nde ñan këye?» Ata aŋo, şamina ko Piyer në end ine wëkaxën këŋo atasën. Yaka ko: «Axwën, wëj beÿ dëk nang këy. Anang nang këy mëne aňan ñan këmi.» Yesu re bëte ko: «Awa kadacindëbi opeÿ odam ok.» ¹⁸ «Dal in këmi felënd, and bayi bay şambenjar aŋ, gë andey bay şudarand, gë andey bay xapand enar eŋ gër edum, do gë andey bay yend gër ed ÿandi ki yo. Barikan, and këy xar aŋ, onëxar oŋ këy ÿana ey yënënd exi kapaxën aşëxe enar eŋ, do exi mëla gër ed bayi axi ñandi na.» ¹⁹ Ata Yesu mondako nangën baŋo Piyer ang ko şës ak ex canaxën enjaran end Kaxanu eŋ. Ata ga ñata ko fel këŋo bëte: «Wëj tëfëguye!» ²⁰ Piyer ga nëkona ko, wat këŋo asëfan ar lëka baŋo Yesu an ga këbi sëfa. Asëfan ajo xaya bax gër emëkw ed Yesu and bani yambërand, do wëka baŋo ba noÿo ex ar këŋo lëxw an? ²¹ Piyer ga wat këŋo ga këbi sëfa, wëka këŋo Yesu: «Do ajo cëŋ Axwën, ine këŋo hi?» ²² Yaka këŋo Yesu: «Angëmëne aŷandi ÿandi ke exo bayi abëngw xali me bakaw, wëj ine bal ki?» ²³ Wëj cëŋ, tëfëguye.» Ata elod yatijo wëli bax gër bëmaÿe mëne asëfan ajo din axo cës na. Enimin, Yesu aŋo pel bana dë mëne axo cës na. Er re baxo: «Ga ÿandi ÿandi ke exo bayi abëngw xali me bakaw wëj ine bal ki?» ²⁴ Asëfan ajo reyak osede olo, do mëŋ fo ÿëgwëk beŋo dëk. Do biyi anang nang këmi mëne er reya ko in dal ex. ²⁵ Yesu ari ri ko bëte bebëranjëm. Kido eni ñëgwëdo dëk gë betil ak, ame yëla ex na axëñ xëñ dox gër ngwën ro okayëta od ÿëgw doni ok.

Bandixa band Oparëxanda ban Lilaya in

Akayëta and Bandixa band oparëxanda an ex akinëm and yëgw ko Luk an. Endey Yesu end yana baxo gër akayëta añanar andexëm en fakët ko. Akayëta ayo këbo nangënënd ang yanak Amara and Yesu ak, yatir ofëna or Pejëtekot, gër angol and Yerusalem. Bëte mondake Amara an yodëk gër ebar ed Samari, xali gër owar ošëxe. Akayëta and oparëxanda ayo kë sëyalind mondake ko riyenind Kaxanu gë bela bër yëmëk gë Angoc Amënëk bën. Angoc Amënëk an këno yëlënd ar yëmëk gë mëñ an, ekapina ed gër epemëra ed Atëfëtan el, gë ekemëna ed gër toro ind gër andiyen and Axwën Yesu Kërisët el. Er ex gër akayëta in:

End eñana ed Amara and Yesu gër Yerusalem en: 1.1–8.3.

End Amara and Yesu gër ebar ed Samari en: 8.4–9.31.

End Amara and Yesu gër benëng becëxe en: 9.32–15.35.

End Amara and Yesu xali gër Rom en: 15.36–28.31.

Lilaya in

¹ Tewofil, gër akayëta añanar andam sëfëtan këmi dëk bebër yana baxo ko rind Yesu bën, do ang babi sëyalirand bela ak, ² xali yatir baka ko gër Kaxanu, yañ gër orën. Barikan dãmama exo yexën afelëra felëra babi gë panga ind Angoc Amënëk in, oparëxanda od yata këbi ok. ³ And soro ko do šës ko an, gër ogës odebën šanaya baxo bakëlëbëd bandanjëm. Eno wat abëngw šanaya baxo mondako efi pënixën mëne mëñ dëñ ex. Do në bakey ofëxw onax felëra babi bend owun or Kaxanu bën. ⁴ Ata na gër ed xeta bano, fel këbi këreni ñawëta na angol and Yerusalem an, barikan eni cëni er beya baxo Faba Kaxanu ayël këbi yël in. ⁵ Ax gi ex na nde Šaņ Batis, gër men babi buyind bela bën? Barikan Kaxanu, gë bakey band kë yowënd baño abuyi këñun buyi gë Angoc Amënëk an.

End omakan ond gër orën en

⁶ Gër ed xeta bano na, wëka këno: «Axwën, gërëgako nde këy xanin owun or gër ebar ed Isërayel ol?» ⁷ Yaka këbi: «Faba gabat kë sanand gë gapak orexëm ol bamëd ban do nand këno ñatan exo di er yandi këno in, ax gi ex na wën kë nang. ⁸ Barikan wën, panga kën šot na, and ko fedaw Angoc Amënëk gër ola orewën an. Ata en gi otede odam ok gër Yerusalem, gër dëk ebar ed Yude el, gër ebar ed Samari, do xali gër ed sëlëk ngwën.» ⁹ And ñata ko eyeyan elo an, yana ko ko šëgënd end orën en xali šiliparax ko gër banar. ¹⁰ Bën ga xeñan këbi end orën en, wat kënebi bërëxadët bela bëxi gë banjëm bapešax ga xwëša këni ler gër ndebën. Ata re ko abat: ¹¹ «Wën Bëgalile bëjo, inewña xeña kën lañ ako orën ol? Yesu ir wat këno ga këno wëla Kaxanu end orën en, ang wat këno ga ko šëg ak ko bakaw.»

End abëteli ar Yuda en

¹² Ga xucak eño, oparëxanda ok xani këni na gër etënd ed gë bañarëka, këni bakand gër Yerusalem. Në apakan amat fo bax gër ed hi bani, ani ñawëta bana angol an. ¹³ Ga lil këni gër angol, barër këni gër aciñ and yañ, gër ed wër babi epedër. Er ebani: Piyer, gë Šaņ, gë Šak, gë Andëre; gë Filip, gë Toma, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Šak, asëñiñ ar Alëfe, gë Simon,

aŵer an, do gë Yud, asëniŵ ar Šak. ¹⁴ Bën đek xet babi eni kemëna cale in gë bëmaŷe bëtoxari bëŋ, gë Mari, nëm ir Yesu, do gë bobinëm bor Yesu. ¹⁵ Ang bani barërend bakey baŋo ak, er hi bani në bela keme gë alapem. Ata Piyer ga xani ko mërëxand ir bëmaŷe, re ko: ¹⁶ «Bëmaŷe, ax gi ex na nde aŷata bax ex ŋata Oñëgw Omënëk od rek mène gë Angoc Amënëk aŋ reya baxo Dafid, emun eŋ, mène Yuda ebax ebi dëngweli bër këŋo sëra Yesu bën. ¹⁷ Yuda, ar enga endebi hi baxo do andiyen amat bar bane. ¹⁸ Axana xana baxo kodı ir fanaxën baŋo Yesu gër ecës in. Gë akanji and osëmbak aŋo yëcaxën ko ošënga or gër ed wëc ko acëloŷ-šëloŷ do wëlëfëtak đek oxul orexëm ol.» ¹⁹ Ga wëlik endey eŋo đek Yerusalem in ŵacaxën këni ošënga olo gë eyeyan ed Bëšëwif el: «Xakelëdama» mène ngëŋ ošënga or gë ošat.

²⁰ Barikan aŷëgw yëgw këni gër akayëta and Calemoñëŵ:
«Cenëkëlex iciŵ indexëm in,
Ala kërex đëg na! Do:
Bëtëlixo ašëxen andiyen andexëm aŋ*!»

²¹ Awa ar kë bëteli andiyen andexëm an, tananëŋone gër bër laŋëtara këbo nand bane yexërande gë Axwën Yesu na, ²² elod ga buyi këŋo Šaŋ Batis xali yatir šëg ko end orën eŋ. Gilexo bëte sede ir watëk ang biyi ak ang xani ko Yesu gër ecës ak.

²³ Ata sana kënëbi bëxi: Yosef ir bano ŵacënd Barësabas do nëngwët bano Yusëtos do gë Macas. ²⁴ Ata ga xeta kënëbi, šale këni mondako: «Axwën, wëj ar nangëk er ex gër owëkw or bela đek an, masinëlēbo ar yata këyo an gër bëmaŷe bëki bëŋo. ²⁵ Comalebo gër andiyen and laŵën këyëbo mi din aŋo do gër ofarëxanda. Bëtëlixo gër amëd and seŋ ko Yuda do ye ko gër ed sana ko.» ²⁶ Na ga ri këni bëñak, ind fit bani in ŵed ko Macas. Ata oparëxanda ok, ang bayi bani epëxw gaŋat ak, baša këno Macas gër enga endebën.

2

End Angoc Amënëk eŋ

¹ Yatir Ofëna or Peŋëtekot, bësëfan bër Yesu bën barër këni đek në er eŋat. ² Ata na bërëxadët, wëliwëk angëbër gër orën do kë rëmëgund ang ekoc etëm fo xali lilëk đëñ gër aciŵ, gër ed yëpara bani. ³ Šanaŷarak beŋer ang okodux, šapërerak, do lapandëra këbi ala kala ang ebani ak. ⁴ Yëmëra këni bën đek gë Angoc Amënëk aŋ do këni yeyanënd oyeyan ošëxe ang babi ħëbëtënd Angoc ak. ⁵ Xarak, na gër Yerusalem yowëraw bani Bëšëwif bër šenene ga xaniraw bani gër đek benëŋ becëxe bend ex dila gër orën, lëgëra këni gër Yerusalem. ⁶ And wël këni angëbër aŋo aŋ, ŵara këni bura-bura gër ed hi bani od Yesu. Ga ħat këni, wëlandëra këbi ga kënëbi wël ala kala eyeyan ed yeri ko el. ⁷ Ga šarandëra këbi na xali xurik, këni wëkarënd: «Oko ax gi ex na nde bën đek Bëgalile fo exëni? ⁸ Mondake cëŋ kënëbe wël nde ala kala eyeyan ed yeri ko el? ⁹ Ax gi ex na nde biyi er hi këne: Bëparët, Bëmedi, Bëhelamit, bër lëgëk gër ebar ed Mesopotami, bër gër ed Yude, Bëkapados, Bëpoŋ, bër gër ebar ed Asi? ¹⁰ Ax gi ex na nde ro fo exëni bëte bër gër: Fëriši, Paŋëfli, Misëra, bër gër ebar ed Libi gand Siren fëco? Ax gi ex na nde ro exëni bëte: Bëšëwif, Bërom, ¹¹ Bëšëwif, bëšalek, Bëkëret do gë Bënare në ewëlen bene đe ala kala gër eyeyan ed yeri ko el ga këni sëfët becaraxik bend Kaxanu beŋ.»

* 1:20 1.20 Calemoñëŵ 69.26

12 Mbanj wëlandëra babi ga kënëbi nëkon do bani wëkarënd: «Ine ex ngwa endey eño?» 13 Barikan bërëmar, ga kënëbi lëê këni rend: «Wëni, bëjo bër wëdëk ngoy ex!»

End epemëra ed Piyer eñ

14 Ata Piyer gë boşandañ, epëxw gë abat bën, xani këni do xwësa këni. Re ko Piyer: «Wën Bëyude bën do gë wën dëk bër yowërawëk gër Yerusalem ro bën, wëno këñun nangën er ex in. Awa baxëtine de aye!

15 Ang kën yëland ak, bela bëjo ani med ex na de ngoy, gëbër fo ga bayik wa. 16 Barikan doro fiatak er reya baxo gana-gana fo alawënel Yowel in mëne 17 Kaxanu rek:

“Gër bakey bapelatar, aÿëmën këmëni ÿëmën gë Angoc andam añ bosëñiñw do gë bobiw bõrewën

eni yeyanaxënënd ang bëlawënel fo, ocambenjar odewën ok eni watënd bebër ÿapëk eni dind bën, do bëxarëk bërewën bën eni watënd ofakeli.

Ocambenjar ok do gë odënañ odewën ok kë ÿana ex watënd gë ofakeli bendam beñ.

Bëxarëk bërewën bën gë ofakeli këni ÿana eni watënd bëte.

18 Iyo gër bëriyenin bëram, bësoşan bën, bakey baño, këmëni ÿëmën gë Angoc andam añ,

do bën eni yeyandërand ang bëlawënel fo.

19 Becaraxik këme ri yañ gër orën

Do gëd gër ebar, bananganëme, gë

oşat, gë xodux do gë okwëcën. 20 Ata eñan eñ ex doş xali ex camëdan wur in,

Do facañ in, ex bar ang oşat fo,

damana ex ntaxënëngu akey and Axwën Kaxanu añ

Akey akëbënxaxik an, akey atëm an.

21 Ata ar këño şalend yo Kaxanu gër oşac or Axwën, afex ko fex.”

22 «Wën Bëyisërayel, baxëtın end këme reyand eñ, end Yesu Ibënasaret eñ. Kaxanu lawënëngu baño do pab gë mëñ baxo rind bananganëme, becarax do gë bërëcaxik. Wën dëñ anang nang kën eño. 23 Kaxanu, mëñ ar kë nangënd bëy dëk damana ex gixën an, faÿ ko gër emëkw ex kuca end Yesu eñ mondako. Mëñ sebën këñun do wën lëxw këno gër otaxan od bëwendëran bësëm xali law këno mopika në osëx. 24 Bari axani xani ko gër ecës, Kaxanu racët këño gayik amënd bana eño dëkaya panga ind ecës in. 25 Ax gi ex na nde Dafid bax rend:

“Lañ bamo watënd Axwën Kaxanu an gër lëngw iram,

Gand liw iram hi ko këdi këme yëdara.

26 Mëñ fuñaraxën ke gër emëkw edam,

Do këme yeyandërand gë onënga fo.

Gër eman endam dëñ aseyëta këme seyëta, gër eyar ed këme yarënd.

27 Gayikwa gër wur ir bëşësëk, ay tebëx na enjëw endam eñ,

Aye tebëx na wëno Awënëk arey an me bër. 28 Wëj wëşin ke opëña od ke wëla gër anıyan ok,

Wëj ke yël onënga osëm ol and ke bare añ.”

29 «Wën bëmaÿe, aÿap ÿapëk mun pel kerët end Dafid, axarëk arebi eñ. And şës ko añ, wëxëta këno, do ÿeg irexëm in gër ndëbi ro dëñ bayik xali doro. 30 Barikan ga hi baxo alawënel nangaxën baxo mëne Kaxanu yaşarëk: “Arandëwëra andexëm këño yata na exo bëteli owun orexëm ol.” 31 End Afexën eñ baxo reyand gana-gana fo mëne axani ko xani gër

ecës, Kaxanu axo teb na eman endexëm eñ ex bër gër wur ir bësësək. ³² Yesu ijo, Kaxanu axanin xanin këño gër ecës do biyi dek ex otede od wat këño abëngw ok. ³³ Kaxanu bakali këño gër liw irexëm yañ orën eño ketënax gër owun orexëm, do yël këño Angoc Amënək añ. Ata Yesu ga xana këño Angoc Amënək añ yëlëgu këbo and beya babo Sëm ak, ang kën watënd do kën wëlënd ak. ³⁴ Ax gi ex na nde Dafid elod axo cëg ex na end orën eñ? Barikan mëñ bax rend:

“Axwën Kaxanu fel këño Axwën aram an,
Ñëpal gand liw iram,

³⁵ Xali mëni dat bërangoÿëra andey bën eyëbi bëñaxën✧.”

³⁶ «Awa wën dek Bëyisërayel bën nangin aye mëne Yesu ijo, Kaxanu yata këño do yël këño or gapak or exo gixën Axwën do Afexën, xarak wën fika baño gër kërëwa.»

³⁷ Bër gër amëxwër bën ga wël këni eño, lëk këbi gër owëkw. Ata wëka këñëbi Piyer do gë oparëxanda ocandaw ok: «Bëmaÿe, ine këmi ri biyi?»

³⁸ Yaka këbi Piyer: «Nëngwët in ola orewën ol do enun buyi, gaf gë gaf, gër owac or Yesu Kërisët eñun tebanaxën Kaxanu bamena bandewën bañ ata këno şot Angoc Amënək añ. ³⁹ End ayël këñun yël Angoc Amënək eñ, Kaxanu abeya beya bañun wën bëte, gë obaş orewën ak, gë bela bër ex caw ak do gë dek bër këbi wacëraw Axwën Kaxanu ang këni yëmb yo.»

⁴⁰ Ata Piyer, bendanjëm becëxe sënd babi ga ko reya end Yesu eñ. Afel babi felënd gë obal osëm: «Tanayin en pex do en can gër enga end bësëmbak bër gë okey oko.» ⁴¹ Bër wã bax eyeyan ed Piyer bën buyi këñëbi. Er hi bani and yatijo añ fo në bela owëli otas.

End Amara añanar eñ

⁴² Bën dek xemëna bax ebaxët ed osëyali or oparëxanda ol, gër ebaÿër ed gë angwëlëra, gër ecetër ed eyamb yamb, do gër cale. ⁴³ Bër fac bën mbañ bani fëbënd Amara andebën añ, ga banëbi watënd oparëxanda ok ga këni ri becarax do gë bërëcaxik bendanjëm. ⁴⁴ Dek bërëwãk end Axwën bën hi bax andamat do gër angwëlëra. ⁴⁵ Afan bani fanënd napul irebën in, gë bacota bañ do bani şetërend kodî in dek ang hi bani ak, ala kala eno yël ang ex oñandi odexëm ak. ⁴⁶ Key yo key bani xemënan end eni pedër gër Aciw and Kaxanu. Mbañ bani wëlërend do bani yambërand gë onënga fo, do gë emëkw eyemax. ⁴⁷ Aşale bano şalend Kaxanu do Bëyisërayel bën dek babi nënganënd endebën eñ. Ata Axwën an, key yo key babi başëgund bela bër babi fexënënd bën, gër Amara andebën.

3

End epakën ed aseÿik eñ

¹ Akey amat, Piyer gë Şaň këni yend cale gër Aciw and Kaxanu, apenëka añ, eñan eñ poxoş gaf in. ² Gër Aciw and Kaxanu bano wëlawënd key yo key ar rëw këno aseÿik eno kwët gër ebët ed bani wacënd Ebët Ejekax, ebi kararaxënënd bër kë lilënd bën. ³ Aseÿik an ga wat këbi Piyer gë Şaň ga këni lil gër Aciw and Kaxanu, xara këbi eno yël kodî. ⁴ Ata Piyer do gë Şaň ga xwëşa këni, fab këno lañ. Año re ko Piyer: «Wëj, nëkonëlëbo tan aye.» ⁵ Ga këbi nëkon, ko yëland ÿeÿ këno yël na. ⁶ Ata re ko Piyer: «Wëno kodî axe gi ex na, kañe axe gi ex na, bari er şot këme in ayël ayël këmi yël, gër owac or Yesu Kërisët Ibënasaret, kanil ey yexëra!» ⁷ Piyer sëra këño dëp gër ataxan and liw, xanin këño. Atañ ocom od osapar orexëm

✧ 2:35 2.35 Calemoñëw 110.1

ok bəngwək. ⁸ Aseyik an xani ko kwengweremət do ko yexerand. Piyer gē Ŝaŋ liləx kēni gē mēŋ ak lēf gēr Aciw̃ and Kaxanu. Ga ko yēt ŝenene, ko radērand do kēŋo ŝəkward Kaxanu.

⁹ Bulunda in dek wat baŋo ga ko yexera do ga kēŋo ŝəkwa Kaxanu. ¹⁰ Bēr baŋo xwitand bēn kēni rend: «Ajo bax yēpand gēr Ebēt Ejekax ed Aciw̃ and Kaxanu exo karara.» Ata na ga ŝarandera kēbi xali xurik, səkwan kēni eni nang ba ine hi kēŋo ala ajo. ¹¹ Ababi hawēta na Piyer gē Ŝaŋ do bēr ošaran bēn dek kēni hērērarawēnd do kēni liland gēr lilaya ir wācan bano Salomon, gēr yangana ir Aciw̃ and Kaxanu.

¹² Ga wat kēbi Piyer ang barerēgu kēni ak, re ko: «Wēn Bēyisērayel, inewā kēŋun ŝaranēnd eŋo? Bēte inewā kēnēbo faḃaxēnēnd biyi? Yēla kēn gē panga indebi, ba nē end owēnək orebi nde ko yexeraxēnēnd ala ajo? ¹³ Nangin mēne Kaxanu, mēŋ ar yata kēbi bēxarək bērebi Abēraxam, gē Isak do gē Yakob an, ašēkw ŝēkw kēŋo Yesu ariyenin arexēm ar lawēnēgu kēŋo an. Barikan wēn yaxēta kēno do lēxw kēno eŋo daw̃ Pilat, xarak mēŋ asebet ŋapan baŋo eŋo tebēt. ¹⁴ Wēn yaxēta baŋo awēnək an, ar ŝenene an do xara bano Pilat eŋo tebēt alaw̃ ar bela. ¹⁵ Wēn law̃ baŋo ar xwēnək aniyan an, barikan Kaxanu xanin kēŋo gēr ecēs do biyi ex otede od watək eŋo ok. ¹⁶ Ga xwēta kēmo Yesu mēŋ fakēnaxēn kēŋo ala ajo xali wācēwācaxēn ko mondako. Iyo ga xwēta kēŋo Yesu fakaxēn ko aye ar nang kēno do kēno watēnd ajo.

¹⁷ «Gērēgako bēmaŋe anang nang kēme mēne wēn gē bēlēngw bērewēn bēn an nang bana, mēŋ rixēn kēn eŋo. ¹⁸ Gē etēy ed bēlawēnel el reya baxo Kaxanu mēne mbaŋ hi bax exo toro Afexēn an. Ata gē er ri kēn in hata ko Kaxanu er fēna baxo in. ¹⁹ Nēngwētīn ola orewēn ol do en ḃakana end Kaxanu eŋ, eŋun teḃanaxēn ḃamena ḃandewēn baŋ. ²⁰ Ayow kē yow ḃakey ḃand kēŋun racēt Axwēn Kaxanu gēr ocēmu odewēn. Gē ḃakey baŋo fo kēŋun lawēneliw Yesu, Afexēn ar yatan kēŋun an. ²¹ Barikan, yaŋ gēr orēn ko ḃayi xali Kaxanu exo kanindera beŋ bēn dek, ang fel ḃabi elod akarək aŋ eni deyara bēlawēnel bēwēnək bērexēm ak. ²² Ax gi ex na nde Moyis re bax mēne Kaxanu, Axwēn arewēn an, alawēnel ar ang mēŋ ak kēŋo yata gēr enēng endeḃi do bēte ene baxētēde dek er kēbo fel in. ²³ Barikan ar enēng endeḃi ar kē hēp eŋo ḃaxēt alawēnel ajo an, cēfēyētīyidēno gēr bulunda eno dawēx. ²⁴ Dek bēlawēnel bēr Kaxanu bēn, ga ŋana ko Samiyel xali gē bēr bētēraw, gana-gana fo reya bani end ḃakey ḃand hi kēne baŋo. ²⁵ Wēn ex obaš or bēlawēnel bēr Kaxanu ol do Kaxanu, gē bēxarək bērewēn bēn ser bani paḃ gē Abēraxam yatir fel baŋo mēne benēng bend gēr ebar ro beŋ dek kē ŝot obetak ol nē end arandēwēra arexēm. ²⁶ Wēn ex bēŋanar bēr lawēneliw kēŋun Kaxanu ariyenin arexēm ar yata kēŋo an. Gēr ndewēn lawēnēgu baŋo eŋun yēl obetak ol do eŋun ḃakali gēr enjekax, eŋun wērēšēt en teb ḃetēmbak bend kēn rind beŋ.»

4

End Piyer do gē Ŝaŋ eŋ

¹ Ata Piyer gē Ŝaŋ, gēr ed ḃanēbi felēra bulunda ḃayi bani and hātēgu kēni na gēr yangana ir Aciw̃ and Kaxanu bēšadaxan bēn, gē alēngw ar bēnēkōna an do gē Osaduseŋ ok. ² Mbaŋ xoŋēn ḃanēbi Piyer gē Ŝaŋ ga sək kēnēbi ga kēnēbi sēyalind bulunda in mēne ekani ed gēr ecēs exēna gayikako Yesu axani xani ko gēr ecēs. ³ Ata ga sēra kēnēbi, fel kēnēbi

bënëkona bën enëbi përa na aye xali ex weca gayik anëka xwëyar bax.
⁴ Barikan, bëranyëm w̄a kēni end baxo reyand Piyer eṅ. Ata dek bēsēfan bër Yesu bën bašarëgu kēni bēsōsan bën fo nē owēli oco.

⁵ Ga xeyëk, bëlëngw bër Bēsëwif bën, gë bëxarëk bën do gë bēsālen bën fedër kēni gër Yerusalem. ⁶ Na fo bani bēte Xanas, alëngw ar bēsāfaxan ar niy ijo an, gë Kayif, gë Šaṅ, gë Alekēsandër, do dek bër hi bax nëng ir bēsāfaxan bëlëngw in. ⁷ Gër ed yēpara bani na, w̄elaw kēnēbi mërëxand Piyer do gë Šaṅ. Wēka kēnēbi: «Wën pelinēbo fa gë panga ind fe do gër oṽac or noṽo fakēnaxën kēno ala ajo?» ⁸ Ata Piyer ga yēm ko gë Angoc Amënëk aṅ, yaka kēbi: «Wën bëlëngw bër bulunda bën, ⁹ wën bëxarëk bën, wën nde kēbo w̄ëkarand doro mun pel end enjekax end šot ko aseṽik do mondake fak ko? ¹⁰ Awa nangin wën dek ang barërëgu kën ro ak, nangëlexëni bēte Bëyisërayel bën dek mēne gë panga ind oṽac or Yesu Kërisët Ibēnasaret, ir fika bano wën do xanin kēṅo Kaxanu gër ecēs in, xwēsaxën ko abëngw ala ajo ang kēno watënd ak. ¹¹ Ang rek Oñëgw Omënëk ak, Yesu Kërisët ex:

“Ekaṽ ed šus kën wën bēbay el,

Xarak ekaṽ elo ex ed ekēla el, ed gër ebaṽ el✧.”

¹² Apexa aṅ gër Yesu Kërisët gabat ex gayikwa dila gër orën ro, oṽac ošëxe ax gi ex na or kēne šotaxëne apexa aṅ.»

¹³ And wat kēni mēne Piyer gë Šaṅ gë anjiṽ kēm banēbi yakand aṅ, šaran kēbi gayikwa bēla bërëtoc, bër ax tēya ex na fo hi bani. Bēte axwita xwita banēbi mēne bën hi bax gë Yesu. ¹⁴ Ga kēno nēkon aseṽik ar fakēn bano an, wēlan kēbi ang kēnēbi yaka ak. ¹⁵ Ata fel kēnēbi eni can na gër Amara and bëxarëk eni wëlëraxën bën fo. And šan kēni Piyer gë Šaṅ aṅ, bëxarëk bën kēni w̄ëkarënd: «Mondake kēnēbe riye bēla bējo? ¹⁶ Gayikako ecarax end ri kēni eṅo Yerusalem in dek nangëra kēni, biyi ane kor ex na ene wëlëbēle. ¹⁷ Barikan, kēdi kē wēli kaš-kaš endey eṅo gër Bëyisërayel, besanēbene mbaṅ do cēbanēnēbene din ala kēreno pelënd na end oṽac olo eṅ.» ¹⁸ Ga w̄acëgu kēnēbi Piyer gë Šaṅ eni bakaw lëf, wesara kēnēbi xali, šēban kēnēbi edeyara el do gë etëyali ed bēla end oṽac or Yesu el. ¹⁹ Yaka kēni Piyer gë Šaṅ: «Šenene nde ex gër ogēs od Kaxanu mi baxët endewën eṅ do mi teb end re ko mēṅ eṅ? Ata wën kē xiti de! ²⁰ Biyi cēṅ, er wat kēmi mongwat in do gë end wël kēmi mongwël eṅ, ami kor na mi cēsinali.» ²¹ Ata ga wesara kēnēbi gašëxe sebët kēnēbi eni ye, ani yëxw bana enēbi nēp ga banēbi yēdand bulunda in. Enimin, bër hi bax na bën dek baṅo šëkwënd Kaxanu end er wat bani eṅ. ²² Aseṽik ar fak bax gë ecarax eṅo an, bēniy ofëxw onax ašand hi baṅo.

Ed cale ind bēsēfan bër Yesu eṅ

²³ And sebët kēnēbi aṅ, Piyer gë Šaṅ baka kēni gër ed barër bani bošandaṽ do sēfētandërax kēnēbi dek ang wesara banēbi bēsāfaxan bëlëngw bën do gë bëxarëk bër Bēsëwif ak. ²⁴ Ga baxët kēnēbi, xetan kēbi bën dek eni cale. Ata kēni šalend: «Axwën Kaxanu, wēj rik orën ol, gë ebar el. Wēj rik angwëgw aṅ do gë dek bebër hik polo bën. ²⁵ Wēj fel baṅo gë Angoc Amënëk aṅ Dafid, axarëk arebi an, ariyenin arey an, exo de:

“Ineṽa wonjoxënëk banjëlan band bër benëng becëxe baṅ? Do ineṽa šotaxën kēni banjëlan band gë ofëcak kēm?

Ineṽa kēni yëlaraxënënd ang bēšenëk fo?

✧ 4:11 4.11 Calemoñëw̄ 118.22

26 Bemun bend gër ebar ro beŋ xanixën këŋo Axwën an, Do gë bëlëngw bën xel këŋo Ar yata këyo an✧.”

27 «Ata däl ex Axwën Kaxanu, gër angol and Yerusalem ro, Erod gë Ponjës Pilat axel xel këno Yesu, ariyenin aŵënëk arey an, ar yata këyo an. Bër ax gi ex na Bëšëwif bën do gë bamëxwër band Bëyisërayel baŋ xanixën këno. 28 Dek er fëna bay elod gër ŷanar ari këy ri gë panga indey in, ħata këni. 29 Do gërëgako Axwën Kaxanu, ax gi ex na nde aye wat këy ang kënebo wesarand ak? Mëŋ ex dëcalëbo biyi bëriyenin bërey bën mi kapina mbaŋ gër epemëra ed eyeyan edey. 30 Masinëlëbo panga indey in eni pakaxënënd bëšëxwëra bën. Bëte diyind becarax do gë bërëcaxik gër oŵac oŵënëk or Yesu ol, ariyenin aŵënëk arey an.» 31 And šale këni mondako aŋ, ebar el rëgëk na gër ed hi bani. Ÿëm këni bën dëk gë Angoc Amënëk aŋ. Ata ga šapër këni na këni sëfëtërand eyeyan ed Kaxanu el gë anjiŷ këm.

End aminëmëra and bërëŵak eŋ

32 Amëxwër and bërëŵak end Yesu bën hi këni onden omat, anjëlän amat. Er šot ko ala kala in, oxwën or bela dëk ebax, ala abax xwënaya na napul irexëm in. 33 Oparëxanda ok areyara bani reyarand gë panga itëm osede or mëne Axwën Yesu axani xani ko gër ecës ol, do oyekax osëm šot bani bën dëk. 34 Ar xaŷënëk ax gi bana gër bësëfan. Dek bër hi bax gë ocënga bën, gë bër gë bëciŵ bën, afan bani fanënd eni mëlau kodî in. 35 Dek bani wëlauwend eni kwët gër osapar or oparëxanda. Ata bën bax šetënd ala kala ang hik obal orexëm ak.

36 Arandëwëra and Lewi ar bano wäcënd Yosef an, do nëngwët bano oparëxanda ok Barënabas mëne ngëŋ «Axemën ar bëmaŷe an» xaniw bax gër ebar ed Šipër. 37 Ga fan ko ošënga orexëm ol, wëlau ko kodî in do xwët ko gër osapar or oparëxanda.

5

End Ananias do gë Safira eŋ

1 Barikan bër gë ašan, Ananias do gë Safira hi baxëna. Ananias ga fan ko ošënga orexëm ol, 2 šona ko mar kodî in ga xet këbi ga alindaŵ exo di mondako. Wëlau ko kodî ir bayi bax in xwët ko gër osapar or oparëxanda. 3 Ata re ko Piyer: «Ananias, ine sebaŷën këyo Sindan xëñ ko gër emëkw edey xali këy nëgwëšënd gër Angoc Amënëk, xarak ašona šona këy mar kodî ir fanaxën këy ošënga in. 4 Ošënga olo, orey hi bax, and fan këy aŋ akanji and yël këni aŋ, andey hi bax. Ine yëlaraxën këy endey eŋo? Awa Kaxanu wa ŷandi baxi eyo yifa, ax gi ex na bela.» 5 Sam ga wël ko na eyeyan elo, Ananias wëc ko kërud, xoti ko kwël na fo. Ata dëk bër wël bax endey eŋo bën lëk këbi anjiŷ atëm. 6 Ocambenjar ok xani këni, fëlëra këno, wëla këno, do wëxëtax këno.

7 And xucak në bapëxëd batas aŋ, lilëgu ko alindaŵ ar Ananias nangërëxe er xucak in. 8 Ata wëka këŋo Piyer: «Pelële ba gë akanji aŋo dëŋ fanaxën kën ošënga orewën ol?» Yaka ko: «Iyo go dëŋ fan këmi.» 9 Aŋo re ko Piyer: «Mondake wa xet baŋun en tëyi eno yifa Angoc and Axwën aŋ? Awa nëkodëbi gër ebët bër wëxëtagu këŋo icën indey bën, bëte bën fo ki wëla.» 10 Ataŋ Safira wëc ko kërud gër osapar or Piyer, xoti ko. Ga lilëgu këni ocambenjar ok, sëk këno ašësëk. Na wëla këno do

✧ 4:26 4.26 Calemoñëw 2.1-2

wëxëtax këno ler gër icën indexëm. ¹¹ Dek bër gër Amara and Yesu bën do gë bër bax wëlënd endey ejo bën babi lëkënd anjiÿ atëm.

End becarax bend oparëxanda eñ

¹² Becarax do gë bërëcaxik bendanjëm bani rind oparëxanda ok gër ogës od Bëysisërayel. Bërëwëk bën ðek abarër bani barërënd gë anjëlän amat, ðila gër lilaya ir aner and wëcan bano Salomon, gër yangana ir Aciw and Kaxanu. ¹³ Ala ašëxe abax yëxw na ebi tëka. Barikan bulunda in mbañ banëbi šëkwënd. ¹⁴ Ata kaš-kaš bani ÿëmbërënd bela bër wëk end Axwën bën xali hi këni amëxwër atëm and bësošan do gë bësoxari. ¹⁵ Awëlara banëbi wëlarawënd bëšëxwëra bën gër opëña oňangax od gër angol and Yerusalem do enëbi kwëtëra tar fëña in: bëjo në bëngaw, bëjo në bandago ebi kwixëtaxën ndakan abät abät eñaw end Piyer eñ. ¹⁶ Bela bëranjëm bax xanirawënd bangol band ler gër Yerusalem bañ do banëbi wëlawënd bëšëxwëra do gë bër babi soronënd bangoc bañëñax, do bën ðek bani fakërand.

End toro ind oparëxanda eñ

¹⁷ Ata ašadaxan alëngw an do ðek gë bër hi bani Amara amat bën, mëne ngëñ amara and Osaduseñ eñ, këbi yakëraxind mbañ end oparëxanda eñ xali yen kënebi. ¹⁸ Ga sëra kënebi, fëra kënebi gër epëra ed gër angol. ¹⁹ Barikan yow gëmëð meleka ir Axwën in, fërëtëra ko owët or epëra oñ, nëcët këbi oparëxanda ok, do fel këbi: ²⁰ «Yeyin gër yangana ir Aciw and Kaxanu, enëbi pelëra bulunda in ðek bend Aniyän and din beñ.» ²¹ Ga wël këni ejo, ye këni mopëð gëbër kënebi sëyaliraxënd bela bën gër yangana ir Aciw and Kaxanu.

Ata ašadaxan alëngw an gë bër hi bani Amara amat bën, wëcër këni gë bëxarëk bër Bëysisërayel bën. Ga ÿëpara këni gër ed bani fedërënd, lawën këni enëbi yen oparëxanda ok gër epëra. ²² Bënëkona bën ga ñat këni, nema kënebi. Ata ga wërëšëta këni, reyax këni: ²³ «Ga ñat këmi sëk epëra el mopëra aye, do gë bënëkona bën mokwëšara ala kala gër ebët ed fel këno, bari and fërët këmi owët añ, ala gabatak amo tëk ex na lëf.»

²⁴ Ga wël këni ejo, alëngw ar bënëkona bër Aciw and Kaxanu an do gë bëšadaxan bëlëngw bën wëlandëra këbi, do këni wëkarënd ba mondake kë ñata endey ejo. ²⁵ Ata ñatëgu ko na ala ko sëfëtënd: «Bër fëra banëbi bën, gër yangana ir Aciw and Kaxanu kënebi sëyalirand ðe bela bën.»

²⁶ Alëngw ar bënëkona an do gë bošandañ yen kënebi. Ga sëraw kënebi wëlaw kënebi endëmane fo gayikwa ayëda banëbi yëdand bër gër amëxwër bën ba afëtëra kënebi fëtëra gë oxaÿ. ²⁷ Ga ñateli kënebi, xwëšan kënebi gër lëngw ir Amara and bëxarëk. Ata re ko ašadaxan alëngw an: ²⁸ «Ax gi ex na nde wën šëban bamun etëyali ed end owëc olo eñ? Nëkod gër angol and Yerusalem ro, osëyali orewën olo fo xëñëk. Bëte biyi kënebo nëpënd end ecës ed ala ajo eñ!» ²⁹ Ata Piyer gë oparëxanda ocandañ ok yaka këni: «Biyi edi ed er re ko Kaxanu in ÿapan këbo, ax gi ex na er re këni bela. ³⁰ Kaxanu, mëñ ar xwënëk këbi bëxarëk bërebi an xanin këno Yesu ga law bano wën mopika në osëx. ³¹ Kaxanu wa fela këno gë ataxan and liw andexëm añ, do hi ko Emun do Afexën ebi yëlxën Bëysisërayel bën enëngwëta ed ðek ola orebën el do gë etëban ed beñëñax bendebën el. ³² Biyi do gë Angoc Amënëk and këbi yëlënd Kaxanu bërëwëk endexëm añ, biyi ex otëde od watëk beño ok.» ³³ Ga kënebi baxët, bër ÿëpara bax bën xoÿ këni xali xurik. Ata ÿandi këbi enëbi ðaw monañ. ³⁴ Ata Fariseñ ir bano wëcënd Gamaliyel in, ašalen ar ñan bano mbañ bulunda ir Isërayel

an ðek, xani ko gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif, re ko enëbi nêcët oparëxanda ok imêd. ³⁵ Ata re ko: «Wën Bëyisërayel, yëlarayin aye ang yandi këñun enëbi di bela bëjo ak. ³⁶ Ax nëka ex na ga wat banëñone ala ar bano wacënd Tëdas, ga baxo rend mène mëñ ar gapak hi ko. Sëfa këno bela okeme onax. And law keno añ, ðek bër xwëta baño xali këno sëfarand bën şapërëra këni, gabatak ax bayi ex na. ³⁷ Ga xucak end Tëdas eñ, bëtëgu ko Yuda, Agalile an, angwën and Oñëgw od bela añ. Mëñ bëte gë bësëfan hi baxo. Law këno do ðek bër wã bax endexëm bën şapërëra këni*. ³⁸ Mëñ ex gërëgako ga re këme, kërex bayi na ga këñun balënd end bela bëjo eñ; tebëtinëbi eni ye. Angëmene er këni şaland eni di in end bela fo ex, ayëcar këni yëcar. ³⁹ Barikan angëmene gër Kaxanu xaniwëk, an kor na enëbi yëc. Mëñ ex, yëlarayin aye këdi këno sakëreli Kaxanu.» Ata bër gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif bën wã këni eyeyan ed Gamaliyel el. ⁴⁰ Wac kënebi oparëxanda ok, şewëra kënebi xali, şëban kënebi eyeyandëra ed end oñac or Yesu el, do kwël sebët kënebi. ⁴¹ Ata oparëxanda ok şan këni gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif, gë onënga fo gayik Kaxanu yata babi eni toro në end oñac or Axwën Yesu. ⁴² Ata key yo key banëbi sëyalirand bela bën gër yangana ir Aciw and Kaxanu do gër bëciw. Ani teb bana etëyali ed Atëfëtan and Afexën Yesu Kërisët el.

6

End eyata ed ojakër eñ

¹ Ata gë bakey baño, bësëfan bër Yesu bën kwël dëñ bani başërëgund. Ata bësëfan bër kë yeyanënd Gërek bën anëp banëbi nêpënd bër kë yeyanënd ed Bëšëwif bën gayik bësoxari bësebëta sebëta bër enga endebën bën alangangan banëbi langanganënd gër acetëra and key yo key. ² Ga nang këni eño, oparëxanda epëxw gë oki ok bar kënebi amëxwër and bësëfan añ, do re këni: «Ax ñap na mi teb andiyen and eyeyan ed Kaxanu añ do mi kwënda ecet ed eyamb-yamb. ³ Fëcak enëbi yata wën dëñ ro gër Amara bësoşan bëcongëbëxi, bër gë osede or şenene, bër yëmëk gë Angoc Amënëk do gë orenik, do biyi mëni kwëtënan andiyen año. ⁴ Biyi cëñ yëlayalemi gër cale do gër andiyen and eyeyan ed Kaxanu.»

⁵ Ga wël këni eño, ang ebani ak ðek nëngan këbi. Ata yata kënebi: Ecen, ar xwëta baño mbañ Kaxanu do yëm baxo gë Angoc Amënëk an, gë Filip, gë Përokor, gë Nikanor, gë Timon, gë Parëmenas, do gë Nikola İbanjecoş, aşalek an*. ⁶ Ga wëlaw kënebi gër oparëxanda, bën şalen kënebi and mokwëtan otaxan ok. ⁷ Eyeyan ed Kaxanu el kwël dëñ bax yañënd do këni yëmbërënd kaş-kaş bësëfan bën gër Yerusalem. Ata amëxwër atëm and bëşadaxan xwëta baño Yesu.

End etëra ed Ecen eñ

⁸ Ecen, ga yëm ko gë oyekax do gë panga, ko rind bërëcaxik do gë becarax mërëxand bulunda ir İserayel. ⁹ Bëšëwif bër hi bax gër aciw acaleya and bani wacënd and Okadëp otebësebët añ, gë Bëšëwif Bësiren, gë Bëhalekësandëri, do gë bër xaniraw bax gër owar or Silisi do gë Asi bën këni şampërend gë Ecen. ¹⁰ Bari abani xorënd na eni cembët orenik or baño yëlënd Angoc and Kaxanu ol and baxo yeyanënd añ. ¹¹ Ata şoñëra kënebi gë kodfi bësoşan bërëmar, ata bën këni rend: «Biyi awël wël këmo

* **5:37** 5.37 Bërom bën aýëgw banëbi bela bën gaf gë gaf eni nang ba yëgwe hi këni. * **6:5** 6.5 Nikola ijo ar enëng bër ax gi ex na Bëšëwif ar şalek cale ind Bëšëwif ebaxo.

ga ko reya bend šēban kēni Moyis do gē Kaxanu.» ¹² And yēlētaw kēnēbi bulunda in, gē bēxarēk bēn, do gē bēšalen aṅ, yow kēni gēr ed hi baxo Ecen. Ga sēra kēno na, wēla kēno dimb-dimb gēr Amara and bēxarēk bēr Bēšēwif. ¹³ Šalaw kēnēbi otede onēgwēš, do bēn kēno nēgwēšandērand mondako: «Ala ajo kē reyarand bend yepēnēnd Aciw̄ amēnēk aṅo† do acariya and Moyis aṅ. ¹⁴ Gayikwa biyi awēl wēl kēmo ga ko re mēne Yesu Ibēnasaret ayam ko yam aciw̄ aṅo do anēngwēt ko nēngwēt bapela band yēl kēbo Moyis baṅ.» ¹⁵ Ata dēk bēr gēr Amara and bēxarēk bēn faḅ kēno laṅ Ecen. Wat kēni dēxas irexēm in ga nēngwētak jing-jing ang ir meleka fo.

7

End epemēra ed Ecen eṅ

¹ Ata ašadaxan alēngw an wēka kēno Ecen: «Dal dēṅ nde ex end kēni rend eṅo?» ² Yaka kēno Ecen: «Wēn bēmaṅe, gē faba bēn, baxētine! Kaxanu, mēṅ ar gē enjaran an, šanaṅaxēn baṅo Abēraxam, axarēk arebi an and hi baxo gēr ebar ed Mesopotami aṅ, dāmana rēfaxēnēgu ko gēr ed Xaraṅ. ³ Mondako fel baṅo: “Canēl ebar edey el do gē ekun edey el, do yel gēr ebar ed kēmi w̄asin☆.” ⁴ Amēd aṅo šan ko Abēraxam ebar ed Bēkalēde el do ye ko lēgēx ko gēr Xaraṅ. And šēs ko sēm aṅ, Kaxanu xucaliw kēno ro gēr ebar ed lēgēra kēn gērēgako. ⁵ Bēbēt gibatak aṅo yēl bana oxwēn ol gēr ebar elo ro, ado gēr ko xwēt sapar dēṅ. Barikan bēya kēno mēne ayēl kēbi yēl oxwēn ol, mēṅ do gē andēwēra andexēm aṅ and ko xuca aṅ, xarak angwēn aṅo Abēraxam axo gi bana gē obaš. ⁶ Kaxanu afel baṅo: “Bērandēwēra andey bēn ro kēni xanid̄ eni ye nē ebar ediyer. Fēn kēnēbi rixēd̄ okaḅēp do enēbi dixēra xali nē bēniy okeme onax. ⁷ Barikan wēno kēbi xitid̄ enēng end bēr kē rix okaḅēp odebēn eṅ. And kē xuca eṅo aṅ, ašan kēni šanēguḅ eni yow ro ene caleratind̄☆.” ⁸ Ata Kaxanu yata kēno eter el Abēraxam gē oxac ol. Abēraxam ga rēw̄ kēno Isak, xac kēno yatir sēk kēno bakey banjongēbatas. Mondako fo ri baxo Isak ga rēw̄ kēno Yakob. Bēte Yakob mondako fo xacēra babi odēmēta epēxw gē oki, od hik bēxarēk bērebi ok.

⁹ «Bēxarēk bērebi bējo, fan baṅo Yosef gayik ayakēraxi babi yakēraxind̄ endexēm eṅ. Do bēr yēc baṅo bēn wēla kēno gēr ebar ed Misēra. Barikan Kaxanu gē mēṅ hi bani. ¹⁰ Aracēt racēt baṅo gēr dēk ocēmu odexēm, yēl kēno oyekax orexēm ol do gē orenik ol gēr lēngw ir Farawoṅ, emun end gēr ebar ed Misēra eṅ. Emun eṅo yata baṅo Yosef hi ko alēngw ar ebar ed Misēra do gē dēk ekun edexēm an. ¹¹ Angwēn aṅo lil babi enjo gēr ebar ed Misēra xali gēr ed Kanahaṅ. Ata bēxarēk bērebi bēn mbaṅ šēmura babi, abani šot na er kēni yamb in. ¹² Ga wēl ko Yakob mēne eyamb exēna gēr ebar ed Misēra, lawēn kēbi aṅanar bēxarēk bērebi bēn. ¹³ And lawēn kēbi akinēm aṅ, xwita kēno Yosef and fel kēbi mēne mēṅ ex imaṅe indebēn iṅ. Aṅo fo nang ko Farawoṅ enēng end fe hi ko Yosef. ¹⁴ Ata Yosef lawēn ko enēbi yen sēm Yakob do gē ekun edexēm el dēk, ang hi bani bela ofēxw ocongoxi gē bēco. ¹⁵ Mondako šēla baxo Yakob gēr ebar ed Misēra, gēr ed šēsērax kēni mēṅ gē bēxarēk bērebi bēn. ¹⁶ Aw̄ayēli w̄ayēliraw kēnēbi gēr Sišem do wēxētara kēnēbi gēr yeg ir yēc baxo Abēraxam, gē kod̄i, gēr otaxan od bōsēniw̄ bor Amor, gēr Sišem.

† 6:13 6.13 Aciw̄ and Kaxanu and Yerusalem aṅ bani w̄acēnd bēte mondako. ☆ 7:3 7.3 Aṅanar 12.1 ☆ 7:7 7.7 Andocane 3.12

17 «Ga kë saxëgu amëd ebox exo ɲata Kaxanu er bëya baɲo Abëraxam aɲ, bërandëwëra and Yakob bën šënar këni mbaɲ gër ebar ed Misëra, 18 xali bëtëgu ko emun ecëxe, end aɲo nang bana Yosef. 19 Ata emun eɲo ʃana ko këbi sitinaxënënd enëng endëfi eɲ do këbi rixërand bëxarëk bërebi bën. Anëʃali babi nëʃalind bësoxari bër enëng endëfi bën enëbi ɲaɲëtand bëtošan bëndoyer bëɲ, këreni bayi na ga këni liya. 20 Angwën aɲo rëw këno Moyis, ata bëxarëk bërexëm bën wat këno mëne itox ikëbënaxik exo gër ogës od Kaxanu. Nëm yerin këɲo opacaw otas gër iciw ind sëm. 21 And ʃaɲëta këɲo aɲ, abiw ar Farawoɲ, wëda këɲo do rafën këɲo ang asëniw ar rëw këɲo mëɲ dëɲ. 22 And raf ko aɲ, Moyis sëya ko dëk onangëran ol or Bëmisëra ol, ata hi ko ar gapak, ar xamëk eyeyan do gë edi ed bëʃ dëk. 23 And šot ko bëniy ofëxw onax aɲ, Moyis yëlara ko ebi tëka bër enëng endexëm bën, Bëyisërayel bën. 24 Watëx këɲo Amisëra ga këɲo xëm Ayisërayel abat, ata yakan këɲo ar enëng endexëm an. Ga këɲo wäšan, ang ʃap bax acariya ak, ar bano xëmënd an, law monaw Amisëra an. 25 (Er yëla baxo mëne bër enëng endexëm bën afëni këbi fëni mëne Kaxanu wëlanëgu babi apexa aɲ paɲ gë mëɲ, bari abi pëni bana.) 26 Në ecan ijo, Moyis sëk këbi Bëyisërayel bëxi ga këni xëmër. Ga këɲo xacëra ebi bakali gër angwëlëra ko rend: “Oko wën bër aminëmëra hi kën. Inëwa kën xëmëraxënënd?” 27 Barikan ar baɲo xëmënd ašandaw an, fim këɲo Moyis, re ko: “Wëj noʃo wa yata ki ey gi alëngw do axiti arebi? 28 Ba ʃandi ki nde eye daw wëno bëte ang law këyo ganëka Amisëra ak?” 29 Ga wël ko eɲo, Moyis hër ko yëba gër ebar ed Majaɲ, gër ed rëwëx këbi bëtošan bëki.

30 «Ga xucak bëniy ofëxw onax, meleka šanayaxën këɲo gër ladawe, ler gër etënd ed Sinayi, në acëc and gë xodux or bax ʃegënd xafa-xafa. 31 Ga wat ko, Moyis šaran këɲo xali, and baxo sëkand exo kamanaxën, wël ko oniw or Axwën Kaxanu ol: 32 “Wëno ex Kaxanu, ar yata këbi bëxarëk bërey an Abëraxam, gë Isak do gë Yakob.” Moyis ga këɲo rëgën, seɲ ko onëkon ol. 33 Ata re ko Axwën Kaxanu: “Pëdëtal bapëd band gër osapar oreɲ baɲ, gayikwa gër ed hi këy ro ebar ecëbax ex. 34 Awat këme watënd etëm end hi këbi Bëyisërayel, bulunda iram eɲ, gër ebar ed Misëra. Awël këme wëlënd ang këni wëcarënd ak: anëka fedaw këme mëni dacëtaxën. Gërëgako yow mi dawën gër ebar ed Misëra.”

35 «Moyis, ar yaxëta bano do bano rend: “Wëj noʃo yata ki ey gi alëngw do axiti arebi an”, Kaxanu lawën baɲo gër ebar ed Misëra ang alëngw do afexën gë panga ind meleka ir šanaʃaxën baɲo gër acëc and gë xodux in. 36 Mëɲ nëcëtëgu këbi Bëyisërayel bën ga ko ri becërecaxik do gë becarax fën gër ebar ed Misëra, gër angwëngw ambarax, do gër ladawe, xali nëkak bëniy ofëxw onax. 37 Moyis ijo fel babi Bëyisërayel bën: “Kaxanu këɲo yataɲ, ar enëng endewën exo gi alawënel ar ang wëno ak.” 38 Bëte and hi bani gër ladawe aɲ, Moyis ijo hi bani gë meleka ir baɲo felërand gër etënd Sinayi in, and hi bani bëxarëk bërebi gër ladawe aɲ. Awël wël baxo eyeyan ed aniyän ed babi ɲatelinënd el. 39 Bari bëxarëk bërebi bën abi ɲandi bana eno baxët, are bano rend exo pacana; banjëlan bandëbën baɲ bakali bani gër ebar ed Misëra. 40 Ata fel këno Aharoɲ: “Wëj, dinëlëbo tan bëbër kë hi Kaxanu irebi, enëbo dëngwelixënënd fëna in. Moyis, ar nëcëtëgu këbo gër ebar ed Misëra cëɲ, biyi ami nang ex na ba ine rix këɲo.” 41 Gë bakey baɲo ri bani Bëyisërayel bën atox and ang atombo fo. Ata gër edaš elo ri bani šadaxa, gër er ri bani gë otaxan odebën in, ri bani

ofëna✧. ⁴² Ata Kaxanu ñawëta këbi do seß këbi këni xëland beßer bani watënd yañ gër orën. Eño yëgw këni gër akayëta and bëlawënel:

“Wën ekun ed Isërayel

ba wëno nde bane ñaßënënd oyel,

arin nde bane rinënd ocaðaxa

bëniy ofëxw onax bënd ri kën gër ladawe bëñ?

⁴³ Awëlara ban wëlarand aner and Molok añ

do gë emal ed kën wäcënd Refañ el,

batox baño rinaya kën en poxixënënd gër lëngw irebën!

Awa wëno bëte awäy këmun wäy

yabët ebar ed Babilon el✧!”

⁴⁴ «Kaxanu yël babi aner and Osede añ bëxarëk bëreßi bën, gër ladawe. Aner año, Moyis ri bax ga wätinali baxo gë and wäsin baño Kaxanu añ.

⁴⁵ And xana këni aner año añ, bëxarëk bëreßi bën do gë Yosuwe, ar babi lëngwëliand an, ñateliw këni gër ebar ed xwën bani benëng bend wäy babi Kaxanu gër lëngw irebi eni bëtaxën bëñ. Mondako hi bax aner año xali angwën and Dafid añ, ⁴⁶ mëñ ar şot bax oyekax gër lëngw Kaxanu an, mëñ ar wëka baño Kaxanu exo ma eño din eðëg ed din gër ekun ed Yakob.

⁴⁷ Barikan asëñiñ Salomon bay bax aciñ año. ⁴⁸ Xarak, Ar-hik-yañ an axo dëgënd në er rik otaxan od bela, ang yëgw ko alawënel mëne Axwën Kaxanu rek:

⁴⁹ “Orën ol ex añëpara and owun oram añ,

do ebar el, ambëñaxën andam.

Aciñ and fe këne bayën?

Feye nde kë hi ateyëtaya andam añ?

⁵⁰ Ax gi ex na nde ataxan andam añ rik er ex yo✧?”

⁵¹ «Ata wën bela bër kë wëşind mbañ hi kën ðe. Owëkw orewën oñ afarëfadi farëfadik, do banëf bandewën bañ axem xemëk. Wën din këno wëşënënd Angoc Amënëk añ, ang bani rind bëxarëk bërewën ak.

⁵² Alawënel ar fe bayik ano dixëra ex na bëxarëk bërewën bën? Ax gi ex na nde alawëra lawëra këneßi bër babi nangënënd gana-gana fo mëne Ar şenene an në eyow exo? Ar şenene ajo, wën lëxw këño, wën law këño.

⁵³ Ax gi ex na nde omeleka ok wëlanëgu kënun acariya and Kaxanu añ wën bulunda ir Isërayel in? Bari an ma ex na en tëf!»

End ecës ed Ecen eñ

⁵⁴ Er wël bani in axurixën xurixën babi, ata ala kala ko ñatënd ebasal, ga logëndëra këbi. ⁵⁵ Barikan Ecen, ga yëm ko gë Angoc Amënëk añ, xeña ko orën ol. Wat ko enjaran end Kaxanu eñ, wat këño bëte Yesu mokwëşa gër liñ ir Kaxanu. ⁵⁶ Ata re ko: «Orën ol wafërëluñ këme watënd, bëte në ewat emo Asëñiñ ar ala an ga xwëşa ko gër liñ ir Kaxanu.» ⁵⁷ Ata bër baño wëlënd bën şoya këni banëf bañ, ga yobali këno na, wëlen këno andamat bën ðek. ⁵⁸ Şonjorëra këno xali necët këno angol and Yerusalem añ, do fëtërax këno gë oxañ xali law këno. Otede* ok axwët xwët bani banjëm bandëbën band bani gër osapar or şambenjar ir bano wäcënd Sol. ⁵⁹ And bano fëtërand añ, Ecen ko şalend mondako: «Axwën Yesu, kanal angoc andam añ!» ⁶⁰ And foxi ko añ, xeñ ko acakax: «Axwën, këreyëßi nëp na eñëñax eño!» And ñata ko añ eño añ, Ecen raş këño gër ecës.

✧ **7:41** 7.41 Andocane 32.2-6 ✧ **7:43** 7.43 Amos 5.25-27 ✧ **7:50** 7.50 Esayi 66.1-2 * **7:58** 7.58 Bër law baño bën banëßi rend otede gayik bën wël bax amena and lawaxën baño añ.

8

¹ Ata Sol, moñapan ÿapan baño ga lawñ bano këno Ecen.

End edixëra ed Amara eñ

Yatijo fo ÿana bax edixëra eyëkaxik ed bër gër Amara and gër Yerusalem el. Bësëfan bën ðek hër këni angol añ, (bayi këni wayët oparëxanda ok). Mondako şapërëra bani bëjo gër ebar ed Yude, do bëjo gër ed Samari. ² Bela bër şenene wëxëta këno Ecen sam ga ÿawëra këno. ³ Xarak amëd año ÿana baxo Sol yëc bër Amara and Yerusalem bën. Gë ebët gë ebët baxo sëfërand bëciw bën ebi ðëbëtëraw: hik asoşan, hik asoxari, ebi ðapëx gër epëra.

End Filip gër ebar ed Samari eñ

⁴ Bër şapër bax bën hërëra këni do këni reyaraxënd Atëfëtan añ. ⁵ Ata Filip şëla ko në angol and gër ebar ed Samari do ko femëraxënd end Afexën eñ. ⁶ Bela bën, bamëxwër bamëxwër, gë anjëlan amat, bani xwëtand er babi felënd Filip in, ga këni wël do ga këni wat becarax bënd baxo rind beñ. ⁷ Gayikwa bangoc bañëñenax bax şandërand gër bela bëranjëm, and kënebi ñerëndëra añ. Bëte bëseÿik do gë bërëgofo bëranjëm bax fakënd. ⁸ Ata onënga osëm hi bax gër angol año.

⁹ Xarak ala ar bano wăcënd Simon hi baxëna gër angol año, aşarinara baxo şarinarand gë mbej indexëm in. Gër bulunda ir ebar ed Samari baxo rind mondako do baxo rend mëne ar gapak hi ko. ¹⁰ Ata Bësamari bën ðek, hik itox, hik axarëk, axwëta xwëta bano, do bani rend: «Ala ajo dëñ ex ar gë panga ind Kaxanu, ind ex Panga itëm an.» ¹¹ Axwëta xwëta bano gayik elod anëka fo baxo şarinarand gë mbej indexëm in. ¹² Barikan and xwëta këno Filip añ, mëñ ar babi felërand Atëfëtan and owun or Kaxanu do gë oŵac or Yesu Kërisët añ, ŵa këni enëbi buyi, hik asoşan, hik asoxari. ¹³ Simon mëñ dëñ ŵa ko buyi këno, ata abaño nacëta na Filip ga baño şaranënd becarax do gë bërëcaxik bënd baño watelind beñ.

¹⁴ Oparëxanda od gër Yerusalem ok, ga wëlëx këni mëne Bësamari bën axana xana këni eyeyan ed Kaxanu el, lawñëngu kënebi Piyer do gë Şaň. ¹⁵ Ga şëla këni gër angol año, şalendëra kënebi eno cotaxën Angoc Amënëk añ. ¹⁶ (Gayikwa Angoc Amënëk añ axo pedaw bana pere gër ola orebën. Xobuyi or gër oŵac or Axwën Yesu ol fo buyi banëbi.) ¹⁷ Ata Piyer gë Şaň şalendëra kënebi mokwëtan otaxan ok, ataň şot këno Angoc Amënëk añ. ¹⁸ And wat ko Simon mëne bela bën aşot këno şotënd Angoc Amënëk añ gë ekwëtan ed otaxan ed oparëxanda el, wëlanëngu këbi kodï Piyer gë Şaň ¹⁹ do re ko: «Yëline wëno bëte or gapak olo, mëñ këño ÿana eño cotënd Angoc Amënëk añ ar këmo xwëtan otaxan an.» ²⁰ Ata re ko Piyer: «Kodï irey in nemilex do exi mëlali gayikako wëj ako yëla këy anjëla and ko yëlënd Kaxanu añ ayic këni yicënd gë kodï. ²¹ Wëj eño ax mënd ex na ang këy şot gayikako axi ñap ex na dëñ. Gayikwa emëkw edey el asëmba sëmbak gër ogës od Kaxanu. ²² Awa tebël anjëlan aňëñenax año, do karalo Axwën an exi teban oñandi od emëkw edey ok, angëmëne eño awënd wëndëk. ²³ Gayikwa në ewat eme mëne wëj mokëda xëda ki oyakëraxi ol do gë osëmbak ol.» ²⁴ Yaka këño Simon: «Awa karanine wën dëñ gër Axwën, kërexe gi na er re kën ijo.» ²⁵ Ata Piyer gë Şaň baş këni osede ol do epemëra ed eyeyan ed Axwën Yesu el. Ga këni ŵaÿi ond gër Yerusalem oñ, këni femëraxënd Atëfëtan añ tar fëña in gër bëngol bënd Bësamari.

End Filip do gë Abecopi eñ

²⁶ Ga xucak beŋo, meleka ir Axwën Kaxanu in fel këŋo Filip: «Yel gand ambëtëb, tēfël fēña ir xaniwëk gër Yerusalem do šêlak gër Gasa, ir ladawe in.» ²⁷ Ata Filip xani ko do ye ko. Xarak, šambenjar Ibecopi ijo, ar gapak ar gër eyang ed Kaŋëdas, emun etoxari end gër ebar ed Ecopi eŋ, anëkona ar dek napul ir emun etoxari elo an, yow bax cale gër Yerusalem.

²⁸ Ga ko wāŋi, ŷëpa yaŋ gër šaret irexëm, ko fënërand mongwëli oniŵ ol, akayëta and alawënel Esayi aŋ. ²⁹ Ata Angoc Amënëk aŋ fel këŋo Filip: «Maral ey tēka šaret ijo.» ³⁰ Filip ga hër ko, sëka ko, wël këŋo Abecopi an ga ko fën akayëta and alawënel Esayi aŋ, wëka këŋo: «Afëni nde ki fënind er këy fënënd in?» ³¹ Yaka këŋo: «Mondake këme xor ex pëni, angëmëne ala axe payën ex na?» Ata wac këŋo Filip eŋo ketëna yaŋ gër šaret.

³² Gër ed labët baxo akayëta, er ŷëgw baxo alawënel an:
«Alas las këno ang ifeŷ ir eŋaš fo.

Ang xondo ir ax tesënd na gër lëngw ar kë űašënd omban ondexëm fo hi ko,
axo yeband na etëŷ el.

³³ Gë ebana ed bana ko el xanaxën këno er xwën ko in.
Gër bër anjex andexëm, noŷo kë reya?

Gayikwa aniyand andexëm aŋ rëxët këni gër ebar.»

³⁴ Ata Abecopi an wëka këŋo Filip: «Këla pelële, noŷo këŋo rend alawënel an? Mëŋ dëŋ nde ba ala ašëxe nde?» ³⁵ Ata űebëta ko Filip, ŷana ko gër Oñëgw oko dëŋ nangëanaxën këŋo Atëfëtan and Yesu aŋ. ³⁶ Ga këni ye kwël, űat këni ler në anjer. Abecopi an re ko: «Nëkoda men oŋ, ine bayik, aye buyi na nde exe capëraxëne?» ³⁷ [Yaka këŋo Filip: «Angëmëne aŵa wā këy gë emëkw edey el, awënd wëndëk mi buyi.» Anjo re ko Abecopi an: «Wëno aŵa wā këme mëne Yesu Kërisët ex Asëñiw ar Kaxanu an.»]

³⁸ Fel këbi bëhëreli bër šaret bën eni kwëša. Ata mëŋ gë Filip fëra këni polo gër anjer. Filip buyi këŋo. ³⁹ And šëpëta këni aŋ, Angoc and Axwën aŋ wëd këŋo űat Filip, Abecopi an anema fo nema këŋo. Mondako fakët baxo damana irexëm in gë onënga fo. ⁴⁰ Filip mëŋ cëŋ, watayax ko gër angol and Asot, do ko femëraxënd Atëfëtan and Yesu aŋ gër angol gë angol, tar fëña in, xali űat ko gër Sesare.

9

End Sol gër fëña ir Damas eŋ

¹ Barikan amëd anjo, anjëlan and Sol aŋ er hi bax wayët ebi narëndërand bësëfan bër Axwën Yesu bën xali ebi dawërand. Ga ye ko gër ašadfaxan alëngw, ² xara këŋo eŋo yël okayëta od ebi tëraraw bër kë sëfënd end Yesu bën gër baciŵ bacaleya band gër angol and Damas, do ebi mëlaw mokap gër Yerusalem: hik asoxari, hik asošan. ³ Ata gër fëña, and hi ko dam gër Damas aŋ, xul këŋo bërëxadët angoben and xaniw bax gër orën. ⁴ Wëc ko bëdëcët gër ebar do ko wëlënd oniŵ: «Sol, Sol, inëwa këye rixëraxënënd?» ⁵ Yaka ko Sol: «Axwën, wëj noŷo wā hi këy?» Wël ko bëte: «Wëno ex Yesu, ar këyo rixërand an. Ata wëj mo űëka ki yëka.» Sol ga wëlandëra këŋo, këŋo rëgënënd. Anjo wëka ko: «Axwën ine ŷandi ki me di?» Ata re ko Axwën an: ⁶ «Kanil ey űat gër angol, fën këni felëx er ŷandi ke ey di in.» ⁷ Bër hi bani enga emat bën űaxën këbi laŋ ako gër ed xwëšara këni. Dek dëŋ bani wëlënd oniŵ ol, bari ala abano wat na. ⁸ Ata ga xani ko na gër ebar Sol, aűëda yo aűëda, abaxo watëra na. Monas fo las bano xali űat këni gër Damas. ⁹ Okey otas ri baxo watërarëxe, yambërarëxe do cebërexe men.

¹⁰ Xarak na gër angol and Damas asëfan ar Yesu hi baxëna do bano wăcënd Ananiyas. Axwën Yesu ga šanayaxën kënjo në lakeli wăc kënjo: «Ananiyas, Ananiyas!» Yaka ko: «Ayaka, Axwën!» ¹¹ Re ko bëte Axwën an: «Kanil ey tēf fēña ir kēni wăcënd “Ir gwer-gwer in” xali gër iciw̄ ind Yuda eyēbi mēka ar kēno wăcënd Sol, Ibētarēs. Gër ed ko šalerand ¹² wat kënjo në lakeli ar kēno wăcënd Ananiyas ga lilēgu ko do xwētan kënjo otaxan ok exo watēraxën gašēxe.» ¹³ Yaka ko Ananiyas: «Axwën, wēno bēranjēm wēl kēmēni mēne ala ajo mbañ kēbi rixērand gër Yerusalem bër yata kēyēbi bēn. ¹⁴ Bēšadaxan bēlēngw bēn yēlēgu kënjo or gapak or ebi tēraxën dek bër kē šalend oŵac orey bēn.» ¹⁵ Barikan Axwën Yesu fel kënjo bëte Ananiyas: «Yel mondako dēñ, wēno yata kënjo ala ajo. Wēno yata kënjo ebi nangēndērand end oŵac oram eñ bela bër benēng becēxe bēn, gē bemun beñ, do gē Bēyisērayel bēn. ¹⁶ Aŵasin kēmo ŵasin ang ko soro në end oŵac oram ak.» ¹⁷ Ata ŵa ko Ananiyas do kwēl ye ko. And űat ko gër iciw̄ añ, wat kënjo Sol. Ata re ko: «Abaŷe Sol, Axwën Yesu ir šanayaxēnēgu ki gër fēña, lawēnēgu ke ey watēraxën gašēxe do ey űēm gē Angoc Amēnēk añ.» Ga xwētan kënjo otaxan ok šalen kënjo. ¹⁸ Atañ xobētak gër bangēs bebēr ang okop, ata Sol watēra ko gašēxe. Na ga xani ko, buyi kēno. ¹⁹ And yambēra ko añ, wăcēwaca ko gašēxe. Mondako šoma babi bēsēfan bër Yesu bēn gër Damas xali xeyēra kēbi bakey bandanjēm.

²⁰ Atañ kwēl na gër Damas fo ŷana baxo Sol ko femērand gër baciw̄ bacaleya mēne Yesu ex Asēñiŵ ar Kaxanu an. ²¹ Ata dek bër baño wēlēnd bēn, ga kēbi šaran kēni rend: «Ax gi ex na nde ajo kēbi rixērand bër kënjo šalend Yesu bēn gër Yerusalem? Ax gi ex na nde bëte ebi tērara do ebi mēlan mokap bēšadaxan bēlēngw bēn yow ko gër Damas ro?» ²² Barikan Sol kwēl dēñ baxo xapinand do babi ŵasinēnd kerēt Bēšēwif bër lēg bax gër Damas bēn mēne Yesu ex Afexën an.

²³ Ga xeyērak bakey bandanjēm, Bēšēwif bējo wēlēr kēni eno dāw̄ Sol, ²⁴ ata Sol nang ko. Gēmēd, gē goyat bano xašēnd gër owēt or angol ga ŷandi kēbi eno dāw̄. ²⁵ Barikan akey amat gēmēd, bēsēfan bošandaŵ yēla kēno gē engux yabēt amēñ and angol añ, polo në akange. Ata and hix ko fac añ, kwēl ye ko.

End Sol gër Yerusalem eñ

²⁶ Ga űat ko gër Yerusalem, xacēra kënjo ebi coma gër Amara and bēsēfan. Bari ayēda bano yēdand bēn dek gayik ano kwēta bana mēne arēw̄ak end Yesu dēñ hi ko. ²⁷ Ata Barēnabas wēla kënjo Sol gër oparēxanda, sēfētan kēbi mēne Axwën Yesu šanayaxën kënjo gër fēña ir Damas xali felēra kënjo. Sēfētan kēbi bëte ang baxo femērand kerēt end oŵac or Yesu eñ poyoma gër angol and Damas. ²⁸ Amēd año fo šoma kēbi Sol. Ata mēñ kwēl ko yexērand do ko femērand poyoma end oŵac or Axwën eñ gër Yerusalem. ²⁹ Afelēra babi felērand bëte Bēšēwif bër kē wēlēnd eyeyan ed Gerek bēn. Barikan bēn mbañ bani šampērend gē mēñ xali kēni šaland eno dāw̄. ³⁰ Bēmaŷe bēñ ga nang kēni eño, wēla kēno Sol gër angol and Sesare, do rēcax kēno exo kucax gër Tarēs. ³¹ Ata Amara and gër dek ebar ed Yude añ, gē and gē bër gër ebar ed Galile añ, do gē and gër ebar ed Samari añ anēka šot bax amēd año eteyēta el. Bër gër amara bēn kwēl dēñ bani xemēndērend gër ekwēta, gër epēb ed Axwën Yesu, do bani ŷembērēnd gē ekapina ed babi yēlēnd Angoc Amēnēk el.

End Ene eñ

³² Ata améd aŋo Piyer anəngara babi nəngarand bəwənək bən gər owar oŋo. Ata akey amat, šəla ko gər angol and Lida. ³³ Ga ħat ko, sək kəŋo asošan ar bano wăcənd Ene ga laki ko nē andago. Aseyi seyi baxo elod bəniy bənjongəbətās. ³⁴ Ata Piyer fel kəŋo: «Ene, Yesu Kərisət dorō dēŋ fakən ki. Kanil ey dēkw andago aŋ.» Ataŋ Ene xani ko xwiriš. ³⁵ Ata dek bər gər Lida bən do gē bər ebar ed Saron bən ga nangəra kəni eŋo, wă kəni end Axwən Yesu eŋ.

End ekanin ed gər ecəs Tabita eŋ

³⁶ Bēte gər angol and Yope, asəfan asoxari ebaxəna do bano wăcənd Tabita, mēne ngəŋ Dorəkās gē eyeyan ed Gerek el. Benjekax bəndanjəm baxo rind do babi rēcarand bəxaŷənaxik bən. ³⁷ Ata bakey band hi baxo Piyer gər ebar edebən baŋ, Dorəkās šəxwəra ko xali xor kəŋo. Ga buyi kəno xwət kəno nē aciw and yaŋ. ³⁸ Angol and Yope aŋ do gand Lida aŋ ax ŋawər bana bon. Ga wəl kəni bəsəfan bər Yesu bər gər Šafa bən mēne Piyer gər Lida hi ko lawən kənəbi bəsošan bəxi eno karaw exo maraw aŷand gər ndebən. ³⁹ Ata xwiriš Piyer, sēfər kəni gē bən. And ħat kəni aŋ, wəla kəno gər aciw and yaŋ, gər ed xwət bano ašəsək. Ata dek bəsoxari bəsebəta sebəta bən sēka kəno gē otes fo do kəno wăsinərānd bacud band sēfəndəra babi Dorəkās baŋ, and bayi baxo abəngw aŋ. ⁴⁰ Ata re ko Piyer eni can dek bela bən. Ga foxi ko, ko šalend. And rənəta ko aŋ nəkōn kəŋo ašəsək an, re ko: «Tabita, kanil!» Ataŋ xəwəta ko. Ga wat kəŋo Piyer, xani ko kwengweremət do ŷəpa ko. ⁴¹ Piyer lək kəŋo gər ataxan, xanin kəŋo, Tabita xwəša ko ceg. Piyer wăc kəbi bəwənək bən do gē bəsoxari bəsebəta sebəta bən. Ga liləgu kəni sək kəno Tabita abəngw. ⁴² Ata endey eŋo nangəra kəni dek angol and Yope aŋ do bəranjəm wă kəni end Axwən eŋ. ⁴³ Piyer xeyəra kəŋo na gər Yope bakey bəndanjəm gər iciw ind ar bano wăcənd Simoŋ, abox ar banar an.

10

End Piyer gər iciw ind Korəney eŋ

¹ Asošan hi baxəna ar bano wăcənd Korəney gər angol and Sesare. Aləngw ar ocoroda od xaniw bax gər ebar ed Rom hi baxo. ² Gē ekun edexəm el dek bano šalend Kaxanu gē obal osəm. Bēte mēŋ mbaŋ babi rēcarand Bəšəwif bəxaŷənaxik bən, do baxo šalerand key yo key. ³ Ata akey amat, and hik eŋan poxoš gaf aŋ, meleka ir Kaxanu šanayaxən kəŋo nē lakeli lēf gər ed hi baxo. Ga fabər kəni, meleka in wăc kəŋo: «Korəney, Korəney!» ⁴ Ga ħaxən kəŋo Korəney, yədara ko xali ata wəka ko: «Ineŷa Axwən?» Yaka ko meleka in: «Kaxanu lawənəgu ke mi pel mēne ayakali yakali ki cale indey iŋ, bēte awat wat ko benjekax bənd kəyēbi rinənd bəxaŷənaxik beŋ, do mbaŋ kəŋo nənganənd endey eŋ. ⁵ Awa gərəgako, dawənəlēbi bela gər angol and Yope eno macəgu Simoŋ, ar nəngwət kəno Piyer an. ⁶ Gər tokora irexəm Simoŋ, abox ar banar an, kəno sək, nē iciw ind ler gər bəŋa ir angwəngw.» ⁷ Sam ga ye ko meleka ir feləra baŋo mondako in, Korəney wăc kəbi bəriyenin bəxi eni tēfər gē šoroda ibat, ir lēka baŋo do sana kəŋo šēf gər od fēb bax aye end Kaxanu. ⁸ Ga sēfətan kəbi dek, lawən kəbi eni ye gər Yope.

⁹ Nē ecan ijo, nē fēna fo bayi bani bərolawən bən. Təkər fo bayi bax eni ŋat gər angol. Piyer ye ko yaŋ gər ejur ed aciw and ħatək eŋan keŋ gər gaf aŋ exo calerax. ¹⁰ Na ga xor kəŋo enjo eŋ, ŷandi kəŋo exo yambəra. Nand bano šemərānd na yelix kəŋo ikwəf do ko lakelind. ¹¹ Wat ko fol orən

ol do er ang andago gë ogux gër oŵaw onax ga kē fedaw endëmane gër ebar. ¹² Wat këbi bëte gër er ang andago aŋo đek oŵacar ol: or gë sapar onax, gë or kē yexërand xada-xada ol, do gë ošël or gër orën ol. ¹³ Wël ko oniŵ: «Piyer kanil, đawëlëbi oŵacar olo eyëbi yakëra!» ¹⁴ Barikan Piyer yaka ko: «Ali Axwën, elod ame yamb ex na er šëbak, elod ame yamb ex na ebuyaraxik.» ¹⁵ Wël ko akinëm: «Er re ko Kaxanu awën wënëk in, wěj kërey yëland na abuyar buyarëk.» ¹⁶ Piyer wël ko eŋo ßakëlëbëd batas, ata ßakak er ang andago in yaŋ gër orën. ¹⁷ Ga nëngëta ko, wëlandëra këŋo do ko yëlarand ba ine wacayak lakeli ir wat baxo ijo. Ata amëd aŋo ßatëgu këni ßër lawënëgu babi Korëney ßën, ga wëkaraw këni tar angol aŋ gër ed ex iciŵ ind Simon. Sëmb këni gër ebët ed iciŵ, ¹⁸ do wëka këni: «Ro nde exo Simon, ar nëngwët këno Piyer an?»

¹⁹ Në eyëlara ßayi baxo Piyer end er wat baxo gër lakeli eŋ. Ata Angoc and Kaxanu aŋ fel këŋo: «Bela ßësas ki šaland, ²⁰ maral ey peda en tëfër gë ßën. Kërexë nëpëgënan na gë təkër ak, wëno lawënëgu këbi.» ²¹ Ga feda ko Piyer, yaka këbi: «Wëno ex ar këno šaland an. Ineŵa lawënëgu kënun ro?» ²² Yaka këno: «Korëney, emun end ocorođa eŋ, ala ar šenene, ar fëbëk end Kaxanu an, lawënëgu këbo. Enëng end Bëšëwif eŋ đek, enjekax fo këni reyand endexëm eŋ. Meleka ir Kaxanu rek mi yowënëgu eyëbi pelëra mëŋ gë ekun edexëm el.» ²³ Ga ßata këni, Piyer fel këbi eni đil gër iciŵ do ebi key na.

Ga xeyëk, sëfër këni kwël. Bëmaŷe ßënd lëg bax gër Yope ßëndëmar laŋëta këno. ²⁴ Në ecan ijo ßat këni gër Sesare. Piyer sëk këbi Korëney gë ßërexëm ßën, do gë odawo odexëm ok ga šëni këno. ²⁵ And lil ko Piyer aŋ, Korëney xaca këŋo, foxi ko gër lëngw irexëm eyiŷ el nëš gër ebar. ²⁶ Ata Piyer ga lëk këŋo gër ataxan, xanin këŋo, re ko: «Kanil, wëno ala fo hi këme ang wěj ak.» ²⁷ Ga fulira këni Piyer gë Korëney, sëfër këni lëf gër ed ßarëregu bani bela ßëranjëm. ²⁸ Ata re ko Piyer: «Ax gi ex na nde anang nang kën mëne ašëba šëba këŋo Ašëwif an edëkër el do gë edil ed gër iciŵ ind ar enëng ecëxe an? Bari wëno Kaxanu wäsin ke mëne ala gabatak ax gi ex na abuyaraxik, bëte gabatak ax gi ex na ar mo kwëŷëta. ²⁹ Mëŋ ex and lawënëli kën ene macëgu aŋ, ame nëp ex na me yow. Awa deyayin në end ine wacaxënëgu këne.»

³⁰ Ata re ko Korëney: «Doro anëka sëkëk ßakey ßanax ga šanaŷaxën ke asošan ar gë ßanjëm ßand jing-jing nand bame šalerand eňan eŋ keŋ gër gaf na. Ga sëka ke, re ko: ³¹ «Korëney, Kaxanu anëka yakali ki cale indey in. Bëte awat wat ko ßenjekax ßend këyëbi rinënd ßëxaŷëanaxik ßeŋ. ³² Dawënëläbi bela gër Yope eno macëgu Simon, ar nëngwët këno Piyer an. Gër iciŵ ind ar këno wacënd Simon, aßox ar ßanar an këno sëk, ler gër ßëŋa ir angwëngw.» ³³ Ga wël këme eŋo, ataŋ lawënëli këme eni macëgu, đek yek ga yow këy ako. Awa gërëgako, ßiyi đek nëkodëbo ro gër ogës od Kaxanu wěj fo ßaxët këmi. Pelëläbo đek er re ko Axwën in.»

³⁴ Ata ga ßëbëta ko Piyer, re ko: «Enimin, ecede fëni ke mëne gër ogës od Kaxanu bela ßën đek andamat hi këni, ar fit këno ax gi ex na. ³⁵ Barikan ar fëb këŋo an, ar sëfëk end šenene an, enëng end exo yo, Kaxanu aňan këŋo ßan. ³⁶ Eyeyan ed këmun felënd elo, Bëyisërayel ßën lawënëliw babi ga nangën këbi Atëfëtan and angwëlëra and gë Kaxanu paß gë Yesu Kërisët aŋ, mëŋ ar ex Axwën ar bela đek an. ³⁷ Anang nang kën endey end xucak gër ebar ed Yude eŋ, ga ŷanawëk gër ed Galile amëd and baxo reyand Šaŋ Batis end xobuyi eŋ. ³⁸ Anang nang kën mëne Kaxanu ŷëmën baŋo Yesu Ibënasaret gë Angoc Amënek aŋ do gë panga in. Mëŋ baxo rixënënd

enjekax eŋ gër ed ko ye yo. Gë Kaxanu bar bani mënɔ babi fakëanaxënënd bëte bëšëxwëra bën do babi racëtënd bër babi narënëndërand šabucara bën. ³⁹ Biyi ex otede od ðek beber ri ko gër ebar ed Bëšëwif do gër angol and Yerusalem ok. Barikan law̃ këno mopika në osëx. ⁴⁰ Kaxanu xanin këno gër ecës yatir akey atasën do yël këno panga ind exo canaya wat-wat ⁴¹ gë ogës od biyi bër ex otede od sanan baŋo gana-gana fo Kaxanu ok. Biyi bër bax yambërand do bax šebërand gë mënɔ bën fo wat këno and xani ko gër ecës aŋ, ax gi ex na bela ðek. ⁴² Biyi law̃en këbo mi pemërand Atëfëtan andexëm aŋ gër Bëyisërayel do mi deyarand mënë Kaxanu dën yata këno exo gi axiti ar bëbëngw do gë bëšësëk an. ⁴³ Dek bëlaw̃enel bër yowërawëk gër ngwën ro bën areya reya këni osede olo: ar këno xwëta yo Yesu Kërisët, ašot ko šot eteban ed beñëñenax bëndexëm el paß gë oŵac orexëm ol.»

⁴⁴ And baxo yeyan mondako Piyer aŋ, Angoc Amënëk aŋ fedaw ko gër ðek bër baŋo baxëtënd. ⁴⁵ Ata Bëšëwif bërëwëk end Yesu bën, bër laŋëtaw baŋo Piyer bën, šaran këbi ga wat këni mënë Kaxanu ayël yël këbi Angoc Amënëk aŋ bër ax gi ex na Bëšëwif bën. ⁴⁶ Awël banëbi wëlënd ga këno šëkwa Kaxanu gë oyeyan ošëxe. Aŋo re ko Piyer: ⁴⁷ «Bër yëmëk gë Angoc Amënëk ang biyi ak bën, anëbe teß ex na buyirëxe gër men.» ⁴⁸ Ata re ko enëbi buyi gë oŵac or Yesu Kërisët ol. Bër buyi kënebi bën xara këno exo baša bakey na gër ed hi bani.

11

End Piyer gër Yerusalem eŋ

¹ Oparëxanda ok gë bëmaŷe bënd lëg bax gër ebar ed Yude bën wël këni mënë bër ax gi ex na Bëšëwif bën në ema exëni bën bëte eyeyan ed Kaxanu el. ² Do and baka ko Piyer gër Yerusalem aŋ, Bëšëwif bër w̃a bax end Yesu bën ga këno hëbandëra këni rend: ³ «Wëj gër bër ax gi ex na Bëšëwif ye bay do bëte yambëraraw kënd andamat!»

⁴ Ata Piyer sëfëtan këbi endey eŋo elod ang yanak ak xali gër eŋata. Re ko: ⁵ «Wëno gër Yope hi bame. Akey amat ga këme šalera, ata yelix ke ikwëd do Kaxanu w̃asin ke er ang andago ga xap këni gër oŵaw̃ onax. Ga xaniwëk yaŋ gër orën, fedawëk xali gër ed hi bame. ⁶ Wëno nëkon këme aye me nang ba ine ex, wat këmëni oŵacar: olo oyel, olo obapuŷ, olo or kë yexërand xada-xada gër ebar, do gë ošël or gër orën ol. ⁷ Wël këme bëte oniŵ ga ke fel: “Piyer kanil! Daŵëlëbi oŵacar olo eyëbi yakëra!” ⁸ Yaka këme: “Ali Axwën, wëno elod ame yamb ex na er šëbak ba ebuyaraxik.” ⁹ Rek akinëm oniŵ ol elod gër orën: “Er re ko Kaxanu aŵën wënëk in, wëj kërey yëland na mënë abuyar buyarëk.” ¹⁰ Mondako w̃asin baxe Kaxanu er ang andago in bækëlëbëd batas, ðamana bækaxënëk ðek yaŋ gër orën. ¹¹ Fedëk cey ga ħatëgu këni gër iciŵ bësošan bësas ga xaniw këni gër Sesare. ¹² Ata fel ke Angoc Amënëk aŋ mi tëfër gë bën, kërexe nöpëgënan na. Laŋëta këne bëmaŷe bënjongimat bëno xali ħat këmi biyi ðek gër iciŵ ind Korëney. ¹³ Korëney sëfëtan këbo ang šanayaxën këno meleka lëf gër iciŵ indexëm do fel këno: “Daŵënëläbi bela gër Yope eno macëgu Simon, ar nëngwët këno Piyer an. ¹⁴ Mënɔ ki fel eyeyan ed ki nangën ang këy ri ey pexaxën ak, wëj gë ekun edey el ðek.” ¹⁵ Do and bamëni felërand aŋ, Angoc Amënëk aŋ fedaw ko gër ndebën ang fedaw baxo gër ndëbi ak gër yanan. ¹⁶ Ata wëno xwita këme eyeyan ed fel babo Axwën el: “Šaŋ Batis babi buyind bela bën gër men, barikan wëno kënun yana eŋun buyind wën gë Angoc Amënëk aŋ.” ¹⁷ Gayikako Kaxanu ayël ayël

kēbi bēn Angoc Amēnek aŋ bēte ga w̃a kēni end Axwēn Yesu Kērisēt eŋ ang biyi ak, mondake cēŋ hēpēn domo Kaxanu?»¹⁸ And baxēt kēni endey eŋo aŋ, bēr baŋo hēbandērānd Piyer bēn sēsina kēni imēd. Ata ga kēno šēkwa Kaxanu, kēni rend bēn dēk: «Awa Kaxanu ayēl nde yēl kēbi bēte enēngwēt ed ola el bēr ax gi ex na Bēšēwif bēn, eni cotaxēn aniyān and dāl aŋ.»

End Amara and gēr Anjecoŝ eŋ

¹⁹ And law̃ kēno Ecen aŋ, arixēra banēbi rixērānd mbaŋ bēsēfan bēn xali šapērera kēni: bējo gēr ebar ed Fenisi, bējo gēr Šipēr, bējo bēte xali gēr angol and Anjecoŝ, do kēnēbi sēfētāndēraxēnd end Kaxanu eŋ Bēšēwif bēn fo. ²⁰ Barikan gēr bēr šapēr bax bējo, Bēšipēr do bēr xaniw bax gēr angol Siren hi bax na, ga fiat kēni gēr Anjecoŝ, felēra kēnēbi end Axwēn Yesu eŋ Bēšēwif bēr kē wēlēnd eyeyan ed Gerek bēn, do nangēn kēnēbi Atēfētan andexēm aŋ. ²¹ Ga banēbi felērānd gē panga ind Axwēn iŋ xwētāxēn banēbi bēranjēm do yēlayara kēni gēr Axwēn. ²² Bēr gēr Amara and gēr Yerusalem bēn wēlēx kēni endey eŋo. Ata law̃en kēno Barēnabas exo ye gēr Anjecoŝ. ²³ And fiat ko aŋ, wat ko oyekax or Kaxanu ol gēr bērēwak. Ga nēngāndēra kēŋo na mbaŋ, ŷana ko kēbi felērānd eni dēkaya gē emēkw el dēk end Axwēn eŋ. ²⁴ Enimin Barēnabas mbaŋ nēnga baxo, moŋēm ŷēm baxo gē Angoc Amēnek aŋ do xwēta baŋo bēte mbaŋ Kaxanu. Ata bēsēfan bēr Axwēn bēn kēni ŷēmbērēgund gēr Amara xali hi kēni amēxwēr atēm.

²⁵ Ata Barēnabas ye ko gēr angol and Tarēs eŋo calaraw Sol. ²⁶ Ga sēk kēŋo, w̃ēlaw kēŋo gēr Anjecoŝ. Na ri kēni yer iniy iŋ ga kēnēbi sēyalira end Axwēn eŋ bela bēranjēm gēr Amara aŋo. Ata na gēr angol and Anjecoŝ ŷana kēni bela bēn emac ed bēsēfan el okērecēŋ.

²⁷ Bakey baŋo xaniraw bani gēr Yerusalem bēlawēnel do yow kēni gēr angol and Anjecoŝ. ²⁸ Gēr enga endebēn hi baxo ar kēno w̃acēnd Agabus an. Ga xani ko akey amat, Angoc and Kaxanu aŋ fel kēŋo exo deya mēne enjo etēm kē fiatēgu dēk ebar el. Enimin, ata ŷatak mondako dēŋ and wun ko Kēlod gēr Rom aŋ. ²⁹ Ata bēsēfan bēn xetan kēbi, ala kala gē er šot ko gē andiyen andexēm in, enēbi dēcara bēmaŷe bēnd gēr ebar ed Yude bēŋ. ³⁰ Mondako ri bani. Ata er bar bani in yeli kēni Barēnabas gē Sol enēbi pēxwēnēx bēlēngw bēn.

12

End toro ind Šak do gē Piyer eŋ

¹ Ata angwēn aŋo, Erod ir wun bax gēr ebar ed Yude sēra kēbi bērēmar gēr Amara and gēr Yerusalem ebi narēndēra. ² Fel kēbi ocoroda ok eno ŋaš Šak, abinēm ar Šaŋ. ³ Ga wat ko mēne anēngan nēngan kēbi Bēšēwif bēn eŋo, law̃en ko eno tēraw bēte Piyer. Bakey band ofēna or bani yāmbēnd mburu ind gē lewir kēm baŋ hi bax. ⁴ Ga sēra kēno, w̃ēla kēno gēr epēra. Eno nēkonaxēn Piyer gēr epēra, sana kēbi ocoroda epēxw gē ocongibat, šetēndēr kēbi bēmēxwēr bēnax, imēxwēr kala ocoroda onax. Er ŷandi baŋo eŋo kiti gēr ogēs od Bēšēwif and kē xuca Ofēna or Apexa aŋ. ⁵ Awa mondako lēkaya bano Piyer gēr epēra. Barikan, bēr gēr Amara bēn gē eteyēta kēm bano šalenēnd.

⁶ Nē ecan bayi bax Erod eŋo kiti Piyer. Ata mēŋ kēŋo rašēnd gēmēd gēr ed fokēra kēno gē ogweyele-gweyele oki, do ocoroda od baŋo nēkonand ok: ibat gand liw̃, ijo gand šame, oko xaš kēni gēr ebēt. ⁷ Ata šanayaw ko bērēxadēt meleka ir Axwēn do angoben aŋ ŷobak lēf gēr ed fēra bano

Piyer. Meleka in xëm këmo pa pa pa gër ambëb exo nëngëtaxën, re ko: «Kanil aŷand!» Ata wëcëk ogweyele-gweyele od fokaxën bano gër otaxan ok. ⁸ Re ko meleka in: «Kapal enar endey eŷ do pedal bapedf baŷ.» Piyer ri ko ang fel këŷo ak. Re ko bëte: «Dabayal gë acudf atëm andey aŷ do tēfawēye.» ⁹ Piyer ŷan ko do kwël sēfa këŷo. Bari er yēla baxo mēne alakeli ko lakelind, axo nang bana mēne ang nēcēt baŷo meleka ak dāl dēŷ ex. ¹⁰ Xuca kënebi ocorodā ok, imēxwēr iŷanar iŷ do gë ikinēm iŷ, ŷiat këni gër epēra ed dun. Epēra elo hi bax eni pelata dāmana eni canaxën. Ata ga fērētayak gë andexēm, ŷan këni do sēf këni fēŷa ir gër angol. Ata Piyer nem këŷo bēdf-bēdf meleka in. ¹¹ Piyer ga bakar këŷo na onden oŷ, re ko: «Gērēgako anēka fēni ke dāl ex Axwën an lawēnēgu këŷo meleka irexēm in exe dacēt gër otaxan od Erod do gër dēk er bani ŷēnind ene di bulunda ir Bēšēwif in.» ¹² Ga fēni këŷo na eŷo, ye ko gër iciw ind Mari, nēm ir ŷaŷ, ar nëngwēt bano Marēk an. Fēn bārēr bani okēreceŷ odanjēm do bano ŷalenēnd. ¹³ And sēmb ko Piyer gër ebēt aŷ, sēka ko endēnaw end bano wācēnd Roda exo baxēt. ¹⁴ Ga xwita ko oniw or Piyer ol, hēr ko gë onēnga fo reyax ko mēne Piyer kē sēmbēgund gër ebēt. ¹⁵ Yaka këno: «Wēj ba aŷen nde ŷen ki!» Barikan mēŷ xemēna ko ko rend mēne Piyer ex. Bēn re këni: «Awa angoc andexēm aŷ ex.» ¹⁶ Amēd aŷo Piyer ko sēmbēnd tuŷ gër ebēt. Ga fērētēn këno, ŷaran këbi xali ga wat këno. ¹⁷ Ata gë ataxan aŷ fo Piyer fel këbi eni cēsinarā, reya ko dēk ang nēcētēgu këŷo Axwën gër epēra ak. Fel këbi bëte enēbi tēfētān eŷo ŷak do gë bēmaŷe bēŷ. Ata ga ŷan ko na, ye ko kwël nē ešēxe.

¹⁸ Ga xeyēk, wonjok xali gër epēra. Ocorodā ok këni wēkarēnd ba feye exo Piyer. ¹⁹ Erod re ko eno calara, bari ano wat ex na. Ata re ko enēbi mēkara ocorodā od baŷo nēkonand Piyer ok do re ko enēbi dāw. Ata Erod ga xani ko na gër ebar ed Yude, ye ko kwël gër angol and Sesare. Fēn xeyērax baŷo bakey bandanjēm.

End enemi ed Erod eŷ

²⁰ Amēd aŷo, Erod axoŷēn xoŷēn babi bela bēr lēg bax gër owar or Tir gë Sidon bēn. Barikan bēn xetanēgu këbi eno nëngaw. Ata ga xor këno Bēlasētus, anēkōna ar aciw and emun an, wā ko ebi dāŷēta gër Erod eni wēlērēgu, gayik er bani yamb in gër ebar edexēm bax xaniwēnd.

²¹ Yatir akey and sana bani, Erod ga ŷaŷēnaraw ko gë banjēm band owun baŷ, ŷēpa ko gër aŷēpara andexēm do ko yeyanēnd. ²² Ata xēŷ këni ŷor bulunda in: «Oniw olo or Kaxanu ex, ax gi ex na or ala! Oniw olo or Kaxanu ex, ax gi ex na or ala!» ²³ Ata na dēŷ meleka ir Axwën fēm këŷo Erod gayik ga wā baxo eno cēkw ang Kaxanu fo. Ata ga fur këno oŷen, yamb këno kwël na fo, xali xoti ko.

²⁴ Barikan amēd aŷo kaŷ-kaŷ bax ŷaŷēnd eyeyan ed Axwën Kaxanu el. ²⁵ Barēnabas gë Sol ga faŷ këni andiyen and eŷateli ed olawēn gër Yerusalem aŷ, baka këni gër Aŷēcoŷ. Ata wēlali këno ŷaŷ, ar nëngwēt bano Marēk an.

13

End dāmana iŷanar ir Pol eŷ

¹ Gër Amara and gër Aŷēcoŷ, bēlawēnel do gë bēsēyali hi bax na: Barēnabas, gë Simon ir nëngwēt bano Niger, gë Lusiyos Ibēsiren, gë Manayēŷ ar raf bani nē er ebat gë Erod ir wun bax gër ebar ed Galile an, do gë Sol. ² Akey amat ga bārēr këni eno cale Axwën an, siwi këni. Ata

Angoc Amënëk aŋ fel këbi: «Pitinëbi Barënabas gë Sol eni ye gër andiyen and fana këmëni.» ³ Ga këni ħata etiwi el, ŝalen kënebi mokwëtan otaxan ok do seb kënebi ye këni.

End Barënabas do gë Sol eŋ

⁴ Ata Barënabas gë Sol, ga lëngweli këbi Angoc Amënëk aŋ, ŝëla këni gër angol and Selësi do wëdëx këni kuluŋ in ond gër ebar ed Ŝipër oŋ. ⁵ Ga ħat këni gër angol and Salamin, ŷanax këni këni femërand eyeyan ed Kaxanu el gër baciw̃ bacaleya band Bëšëwif. Ŝaŋ Marëk ebar ariyenin arebën an. ⁶ Ata ga ye këni cangët ošir ol, ħat këni gër angol and Pafos. Sëkëx këno ašaki ar bano wacënd Bar Yesu. Ašëwif ebaxo do babi yifand bela bën mène alawënel ar Kaxanu hi ko. ⁷ Do ala ajo na gër eyang ed gofërener Serëšus Polus hi baxo. Serëšus Polus, ala ar nangëra bax mbaŋ, hi baxo. Ga ŷandi këŋo gë obal osëm exo wël eyeyan ed Kaxanu el, wac këbi Barënabas do gë Sol. ⁸ Barikan Elimas, awejax an (mondako bani ħatelind oŵac orexëm ol) aŋëp baxo ħëpënd end bani reyand Barënabas do gë Sol eŋ, do baxo ŝaland ang këŋo ri gofërener in exo nëp ekwëta ed Axwën el. ⁹ Ata Sol, mëŋ ar bano wacënd bëte Pol an, ga ŷëm ko gë Angoc Amënëk aŋ faš këŋo teliŋ awejax an, re ko: ¹⁰ «Wëj emëkw edey el er ŷëmëk wayët gë osit do gë owër. Asëniw̃ ar ŝabucara hi këy, arangoŷëra and dek end ŝenene end ex yo. Ay teb na nde etëb ed bapela band gwer-gwer band Axwën el? ¹¹ Gërëgako, awël nde: panga ind Axwën in ki xëm, ašiw̃ këy ŝiw̃ do bakey këy ri watërëxe eŋan eŋ.» Ataŋ Elimas ŷana ko ko nemërand do kwël faŷan këŋo ošiw̃ ol. Ga ko ŝenara këŋo ŝaland ala ar këŋo las. ¹² And wat ko eŋo gofërener aŋ, w̃a ko end Axwën eŋ. End sëyali bano eŋ lëk baŋo gër emëkw.

End Pol do gë Barënabas gër Aŋëcoš ir Pisidi eŋ

¹³ Pol gë bër enga endexëm bën ga xani këni na gër Pafos, wëd këni kuluŋ in eni yexën gër Perëš, gër ebar ed Paŋëfili. Barikan Ŝaŋ Marëk seb këbi do kwël wërëšëta ko gër Yerusalem. ¹⁴ Gër Perëš na, xucax këni xali ħat këni gër Aŋëcoš ir gër ebar ed Pisidi. Yatir akey and eteyëta, lil këni gër aciw̃ acaleya and Bëšëwif, do ŷëpa këni. ¹⁵ Ga fën këni gër akayëta and acariya do gër band bëlawënel, bëlëngw bër aciw̃ acaleya bën re këni: «Bëmaŷë, angëmëne gë eyeyan ed kë xemënënd gër ekwëta hi kën, deyayin.» ¹⁶ Ata xwiriš Pol, ga xwëša ko re ko: «Wën Bëyisërayel do wën bër ax gi ex na Bëšëwif bër këŋo fëbënd Kaxanu bën, baxëtine! ¹⁷ Kaxanu, mëŋ ar xwënëk bulunda ir Isërayel an, yata këbi bëxarëk bërebi bën. Ga ŝenanën këbi angwën and hi bani gër ebar ed Misëra aŋ, nęcëtëgu këbi gë panga indexëm in. ¹⁸ Wëlaya këbi në bëniy ofëxw onax gër ladawe. ¹⁹ Nemin këbi bela bën benëng benjongëbeki gër ebar ed Kanahaŋ do yël këbo oxwën or ebar ed edebën ol biyi bulunda irexëm in, ²⁰ xali nëkak në bëniy okeme onax gë ofëxw oco. Ata Kaxanu yël këbi bëlëngw bëxiti xali angwën and bëtëgu ko Samiyel, alawënel an. ²¹ Bëxarëk bërebi bën xara këno Kaxanu ebi yël emun. Ata yël këbi Sawul, asëniw̃ ar Kiš, ar andëwëra and Beŋšame. Sawul wun ko bëniy ofëxw onax. ²² And lat këŋo gër owun Sawul aŋ, Kaxanu yata këŋo Dafid, ar reya baxo osede olo an: “Wëno ŝala baŋo Dafid, asëniw̃ ar Isayi an, ala ar ex ang emëkw edam an, ar kë ri dek oŋandi odam an.” ²³ Ata gër andëwëra and Dafid rëw̃ këno Yesu, ga beya baxo Kaxanu alawëneli këbi lawëneliw Afexën bulunda ir Isërayel in. ²⁴ Damana exo yowaxënëgu Yesu, Ŝaŋ Batis bax femërand gër

ɖek bulunda ir Isërayel end xobuyi or enëngwët ed ola eŋ. ²⁵ And baxo ñatand andiyen andexëm aŋ, Şaŋ Batis are baxo rend: “Wëno ame gi ex na Afexën an, ang kën yëland ak. Barikan nê yow exo gand epoy edam, ar axe ñap ex na me pët ogux od baped bandexëm ok.”

²⁶ «Awa bëmaÿe, wën bosëñiŵ bor Abëraxam do gë wën bër ax gi ex na Bëşëwif bër këŋo fëbënd Kaxanu bën, Kaxanu biyi dek lawëneliw këbo eyeyan ed apexa elo. ²⁷ Barikan Bëşëwif bër gër Yerusalem bën do gë bëlëngw bërebën bën abi pëni ex na noÿo hi ko Yesu, bëte abi pëni ex na bënd ÿëgw këni bëlawënel eŋ, xarak akey and eteyëta kala këni fënënd gër cale beŋo. Bënd ÿëgw këni bëlawënel beŋ ñata këni and xiti këno Yesu aŋ. ²⁸ Fel këno Pilat gofërëner in, eŋo daw xarak mëŋ amena and këno lawaxën ano wateli bana. ²⁹ Mondako ñata këni ɖek er ÿëgw këni end Yesu in xali law këno gër kërëwa. Ga fedali këni eman eŋ, wëxëta këŋo nê ÿeg. ³⁰ Barikan Kaxanu xanin këŋo gër ecës. ³¹ Şanayaxëndëra këbi bakey bandanjëm bër hi bax enga endexëm bën elod gër ebar ed Galile, xali ñatëgu ko gër Yerusalem. Gërëgako bëjo ex otede odexëm ok gër bulunda ir Isërayel. ³² Do biyi këŋun nangënënd Atëfëtan aŋo: Kaxanu, er beya babi bëxarëk bërebi in, ³³ këbo rinënd gërëgako biyi obaş orebën ol ga xanin këŋo Yesu gër ecës. Eŋo ÿëgw këni gër Calemoñëŵ gër atëngët akinëm:

“Wëj ex Asëñiŵën doro, wëno ex Sorix✧.”

³⁴ Kaxanu are re baxo mëne axanin këŋo xanin Yesu gër ecës do eman endexëm eŋ ax bayi na gër embër. Eŋo ÿëgw këni mëne Kaxanu re bax:

Ayël këmun yël er beya bamo Dafid in,

Ewënek ex, er kën xwëta ex✧. ³⁵ Are re ko bëte Kaxanu gër ed ÿëgw këni:

“Ar yata këyo an aŵënek exo, ayo teb na exo bër✧.”

³⁶ «Amëd and bayi baxo abëngw aŋ, Dafid ari baxo rind oñandi od Kaxanu ok. Barikan and şës ko aŋ, wëxëta këno gër ed wëxëta kënebi bëxarëk bërexëm, do wër ko gër ÿeg. ³⁷ Bari ar xanin këŋo Kaxanu gër ecës an, axo bër ex na. ³⁸ Bëmaÿe, awa nangin mëne: paß gë Yesu Kërisët kën şot eteban ed beñëŋenax el, gayikwa gë etëf ed ɖek bebër rek acariya and Moyis el an kor ex na en gi bër şenene. ³⁹ Do ar xwëta këŋo Yesu an kë hind ar şenene. Ax gi ex na nde egi ed bër şenene paß gë acariya and Moyis el bayi an kor bana? ⁴⁰ Mëŋ ex titinayin këdi këŋun hi er ÿëgw këni bëlawënel bër Kaxanu in:

⁴¹ “Wën bër kë yepënënd end Kaxanu bën, baxëtine.

Caranëlenun do capërin.

Ecarax end këme ri eŋ,

Ado enun tëfëtan yo, an kwëta na”.»

⁴² Pol gë bër enga endexëm bën şan këni na gër aciŵ acaleya. Bër baxët babi bën xara kënebi eni bakaw enëbi pelëra gaşëxe, gë akey and eteyëta and kë bëtëgund aŋ. ⁴³ Ga këni şapër gër aciŵ acaleya, and faÿ këni cale aŋ, Bëşëwif bëranjëm do gë bëşalek kënebi laŋëtand Pol gë Barënas. Ata Pol gë Barënas ga këni xanarëra gë bën, xor kënebi eni ma eni ɖëkaya end Kaxanu eŋ, mëŋ ar yël këbi oyekax orexëm an. ⁴⁴ Ga bëtëguk akey and eteyëta aŋ, ɖek angol aŋ barërëgu këni eni baxët eyeyan ed Axwën el. ⁴⁵ Bëşëwif bën ga wat kënebi amëxwër aŋ, yakëraxi këbi xali. Ata ŷana këni na këni şembëtënd end baxo reyand Pol eŋ do këni şirënd.

⁴⁶ Pol gë Barënabas fel kënëbi kerët: «Wën Bëšëwif bën yata banun pere Kaxanu eņun nangën eyeyan edexëm el. Barikan ga xey këņun ako en baxët, gë andewën dëņ lëcaya kën anıyan and din aņ. Gërëgako biyi bela bër ax gi ex na Bëšëwif këmëni ýana mëni pelërand. ⁴⁷ Er këmi rind biyi ijo, Axwën an fel babi eni dind bulunda ir Isërayel in and re baxo:

“Wëj yata këmi ey gi angoben and benëņg becëxe aņ
Ey pemërand apexa aņ xali gër ed sëlëk ebar[☆].”»

⁴⁸ Ata bër ax gi ex na Bëšëwif bën këbi nëngandërand ga këni wël eņo, do këni šëkwënd eyeyan ed Axwën el. Dek bër yata këbi Kaxanu eni cot anıyan and din bën wã këni end Yesu eņ. ⁴⁹ Ata bela bën mondako wëlëra këni eyeyan ed Axwën el dek ebar ed Pisidi el. ⁵⁰ Barikan Bëšëwif bën šoñ kënëbi bësaxari bër gapak bësalek bën, gë bëlëņgw bër angol bën, enëbi dixëra Pol gë Barënabas do enëbi nýwaý eni can ebar edebën el. ⁵¹ Enëbi cëndënxën bëjo, Pol gë Barënabas fepe këni obar od lëka bax gër osapar ok eni canaxën ebar elo, do ye këni kwël gër Ikoñom*. ⁵² Ata bësëfan bën dek ebani onëņa ol do ýëmëra bani gë Angoc Amënek aņ.

14

End Pol do gë Barënabas gër Ikoñom eņ

¹ Pol gë Barënabas ga ñat këni gër Ikoñom, ye këni bëte gër aciw acaleya and Bëšëwif yatir akey and eteyëta. Ga xamën këni eyeyan el, bërãnjëm gër amëxwër and Bëšëwif do gë bër ani gi ex na Bëšëwif wã këni end Yesu eņ. ² Ata Bëšëwif bër xey babi eni ma end Yesu bën šoñ kënëbi bër ax gi ex na Bëšëwif bën enëbi yëlan eñëņenax bëmaýe bëņ, Pol do gë Barënabas. ³ Barikan mbaņ nëka bani na gër Ikoñom. Axwën an xayaxën bano mëņ xemënxën bani epemëran ed end Kaxanu el gë anjiý këm. Yama Axwën an ga babi yëlënd nde oyekax orexëm ol mëņ bani rixëñënd becarax do gë becërecaxik eni nangëraxën bela bën mëne end këni reyand eņ dal dëņ ex. ⁴ Ata angol aņ dek xucarëra këbi: bëjo bar këni gë Bëšëwif bën, bëjo gë Pol do gë Barënabas, oparëxanda ok. ⁵ Bëšëwif bën, gë bër ax gi ex na Bëšëwif bër bar bani bën, do gë bëlëņgw bërëbën bën xetan këbi enëbi mereli Pol gë Barënabas do enëbi pëtëra gë oxaý xali eni cës. ⁶ Barikan bën ga wata këni eņo, hër këni gër ñangol ñand ebar ed Likawoni: gër Lisëtër, gër Derëb, do gër ñand ler ler. ⁷ Fën femërax bani bëte Atëfëtan and Yesu aņ.

End Pol do gë Barënabas gër Lisëtër eņ

⁸ Gër angol and Lisëtër, ala hi baxëna arëgobo, mondako rëw bano do elod axo yexëra bana. ⁹ Ata akey amat këņo baxëtënd Pol ga këbi felëra end Kaxanu eņ. Pol ga fañ këņo ala ajo, wat ko mëne axor ko xor exo pak gayik axwëta xwëta këņo Kaxanu. ¹⁰ Ata xeý ko: «Wëj kanil!» Ataņ xani ko xwiriš ala ajo do ko yexërand. ¹¹ Ga wat këni er ri baxo Pol in, amëxwër aņ xeý këni gë eyeyan edebën: «Bangoc wa nëngwëtawëk bela do fedaw këni gër ndëbi ro.» ¹² Ata nëngwët kënëbi omac ok: Barënabas këno wacënd Sës do Pol Erëmes gayik mëņ bax yeyanënd. ¹³ Ata ga bax edaš ed Sës el ler angol, alaš an ýañëndëraw këbi gë opëtëfët ogaš do lasëgu këbi na gër ebët ga ýandi këbi mëņ gë amëxwër aņ enëbi ñaşën šadaxa Barënabas gë Pol. ¹⁴ Oparëxanda ok and wël këni eņo aņ, ñes këni ñanjëm ñandëbën ñaņ, wãra këni mërëxand ir amëxwër do kënëbi

☆ **13:47** 13.47 Esayi 49.6 * **13:51** 13.51 Axwën Yesu fel babi oparëxanda odexëm ok eni pepend obar od lëkak gër osapar orebën oņ gër ed këni ñëp bela bën enëbi baxët in.

rend bela bën: ¹⁵ Lawo bën inewā kën rixënënd eno? Biyi bête bela fo hi këmi ang wën ak, ami gi ex na de bangoc. Er yow këmi mun nangën Atëfëtan aŋ, en dāpaxën bebër gë ofëcack këm bëjo, do eno calexënënd Kaxanu, mën ar gë aniyan an, mën ar rik orën gë ebar an, mën ar rik angwëngw aŋ do gë dek bebër ex polo an. ¹⁶ Akarëk aŋ, Kaxanu aseb seb babi dek bela bën eni dind enëng kala ang këni yëland ak. ¹⁷ Barikan axo teb bana, emasinayan el paß gë benjekax bend këbi rinënd bela beŋ. Gako wën ayël këŋun yëlënd teb in, gë eyamb ed kën xanand gë ekol el, do gë onënga ol gër owëkw orewën. ¹⁸ Gë ojaŵ fo xor banëbi bela bëjo gë end bani yeyanënd eŋ, xali seb këni eŋaşën şadaxa el. ¹⁹ Ata ga ħatëgu këni Bëşëwif bër gër bangol band Aŋëcoş do gë Ikoñom bën, şoñ kënebi bër gër Lisëtër bën enëbi pëtëra. Ga fëtëra këno xali Pol, xëx këno do necët këno angol aŋ, ga bani yëland anëka şës ko. ²⁰ Barikan ga xeta këno bësëfan bën, xani ko, do baka ko gër angol. Ga xeyëk, Pol gë Barë nabas sëfër këni ond gër angol and Derëb oŋ.

End Pol gë Barë nabas gër Aŋëcoş ir gër Siri eŋ

²¹ Ga faŷ këni epemëra ed Atëfëtan el na gër angol aŋo, do ga ri kënebi bër anjëm bësëfan bër Yesu, Pol do gë Barë nabas baka këni end bangol band Lisëtër gë Ikoñom eŋ, do kwël wāŷix këni gër Aŋëcoş. ²² Ata xemëndërax kënebi tar fëña in bësëfan bën do xara kënebi eni kemënali ekwëta ed Axwën el. Fel kënebi mène ar wāk end Yesu an, ax mënd ex na exo dīl gër owun or Kaxanu toro këm. ²³ Pol gë Barë nabas sanan kënebi bëlëngw gër bamara bandebën do ga ħata këni etiwi el, şalen kënebi. Do dāmana eni yexën seb kënebi gër otaxan Axwën ar xwëta këno an. ²⁴ Ga xucak eno, ye këni cangët ebar Pisidi el do ħat këni gër ed Paŋëfili. ²⁵ And femëra këni eyeyan ed Kaxanu el gër angol and Perëş aŋ, şë lax këni gër Atali, ler gër bëŋa ir angwëngw. ²⁶ Fën wëdëx bani kuluŋ in, do baka këni kwël gër Aŋëcoş, gër ed xaran banëbi oyekax or Kaxanu ol dāmana eni yexën gër andiyen and riw bani. ²⁷ Ga ħat këni, bar kënebi Amara aŋ, do sëfëtandëra kënebi dek er ri ko Kaxanu paß gë bën in do ang fërëtën këbi ebët el bër ax gi ex na Bëşëwif bën eno kwëta Axwën Yesu. ²⁸ Ata mbaŋ nëka bani na gë bësëfan bër hi bax na bën.

15

End apeda and gër Yerusalem eŋ

¹ Bela xaniw baxëna gër ebar ed Yude do yow këni gër Amara and gër Aŋëcoş. Ata ga kënebi sëyalira bëmaŷe bëŋ këni rend: «Angëmëne wën anun kac ex na, ang rëpëk gër acariya and Moyis ak, an kor na en pex.» ² Ga ħëp këni eno Pol gë Barë nabas, şampëre këni xali gë bëjo. Xetan këbi dek Amara aŋ enëbi dāwën Pol gë Barë nabas gë bëmaŷe bëndëmar eni ye eni wëlëregu gë oparëxanda ok do gë bëlëngw bën yaŋ gër Yerusalem. ³ Ata bër gër Amara bën yëlëra kënebi bër olaŵën bën er bax eni yambëxënd gër dāmana in. Ga ye këni xuca end ebar ed Fenisi do gë ed Samari eŋ, këni reyaraxënd end bela bër ax gi ex na Bëşëwif bër xwëta baŋo Axwën eŋ. Do dek bëmaŷe bënd bax wël eno bëŋ mbaŋ babi nëngandërand. ⁴ Ga ħat këni gër Yerusalem xaca kënebi Amara aŋ, gë oparëxanda ok, do gë bëlëngw bën. Ata bër olaŵën bën sëfëtandëra kënebi dek er ri ko Kaxanu paß gë bën in. ⁵ Barikan ga xani këni na bër enga end Ofariş eŋ od wā bax end Yesu bën, këni rend: «Kacëlenëbi de bësoşan bër ax gi ex na Bëşëwif bër ex bësëfan bën do pelinëbi eni tēfënd acariya and Moyis aŋ.»

⁶ Ata oparëxanda ok gë bëlëngw bën barër këni eni ketën endey eņo.
⁷ Ga fëtëk ongeyër, xani ko xwiriš Piyer ko rend: «Bëmaÿe anang nang kën mëne wëno Ašëwif yata ke Kaxanu elod gër ÿanar eni wëlxën gër etëÿ edam Atëfëtan and Yesu aņ bër benëng becëxe bën. Abaxët këni baxëtënd Atëfëtan aņ do këni wënd. ⁸ Do Kaxanu, mëņ ar kë nangënd er ex gër emëkw ed ala in, areya reya ko mëne bër ax gi ex na Bëšëwif bën aŵa ŵa këni, ga yël këbi Angoc Amënëk aņ ang yël këbo biyi ak ebo masinaxën mëne abi cus ex na. ⁹ Epitëndër axo di ex na ed gë biyi do gë bën, gayikako aŵënën wënën ko oŵëkw orebën oņ ga xwëta këno, epitëndërend ed gë biyi gë bën ax bo ex na. ¹⁰ Awa gërëgako, inewā këno ÿanaxënënd Kaxanu ga kënebi nëŷalind ako bësëfan bën oxadac or sëkwan këne biyi gë bëxarëk bërebi ol? ¹¹ Ecëñëxët këren di de gayikako biyi gë bën paß gë oyekax or Axwën Yesu ol ŵa këne mëne afex fex këne.»

¹² Ata šësinara këni dek ang barërëgu bani ak. Baxët kënebi Barë nabas gë Pol ga këni reya becarax gë bërëcaxik bend ri ko Kaxanu beņ paß gë bën gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif. ¹³ And šësinara këni aņ, Šak re ko: «Bëmaÿe, baxëtine! ¹⁴ Simoņ areya reya ko mëne aņanar sana këni Kaxanu bër kë hi bulunda ir oŵac orexëm bën. ¹⁵ Ata end reya ko eņo moped fedëk gë end re këni bëlaŵënënel eņ. Ga ÿëgw këni mëne Kaxanu rek:

¹⁶ “And kë nekana aņ, abakaw këme bakaw.

Axanin këme xanin aner and Dafid and wëcëk aņ.

Axanin këme xanin bameņ band wëcëk baņ

¹⁷ Mëņ këne šalaxën wëno Axwën an bela bër bayik bën, Iyo dek benëng bend bela bend kë šalend gër oŵac oram.

Mondako re ko Axwën an,

¹⁸ mëņ ar rik beÿ bër hik monang elod din ir din beņ✧.”

¹⁹ «Wëno cëņ er ÿapan ke mëne kërenëbe cëndën ex na bër ax gi ex na Bëšëwif bër këno šalend Kaxanu bën. ²⁰ Barikan nëgwën bene kayëta eni nangaxën mëne afo eni kwëÿëtand bemuyaraxik bend olaß beņ, gë asëk alakirand fo in, gë eyamb ed oŵacar or šësëk űaşërëxe ol, do gë eyamb ed oŵat el. ²¹ Bela bën wa elod akarëk aņ awël këni wëlënd acariya and Moyis aņ ga këni femërand angol kala yatir akey and eteyëta gër baciŵ bacaleya bandëbi.»

End kayëta ir benëng becëxe eņ

²² Ata oparëxanda ok gë bëlëngw bën do dek Amara aņ xetan këni enëbi tana na gër ndëbën bër kënebi laŵën gër Aņëcoš eni tëfër gë Pol do gë Barë nabas. Ata sana kënebi bëmaÿe bënd fëb kënebi: Yud, ar nëngwët bano Barë sabas an do gë Silas. ²³ Fëxwën kënebi kayëta ir ÿëgw bani mondako: «Biyi bëmaÿe bëndewën beņ, gë oparëxanda ok, do gë bëlëngw bën, këņun šëmand wën bëmaÿe bënd ax gi ex na Bëšëwif, wën bër ex gër Aņëcoš do gër owar Siri gë Silisi bën. ²⁴ Awëlati wëlati këmi mëne në end osëyali or bela bër gër ndëbi ro wëlandëraxën këņun gër oŵëkw orewën, xarak biyi amëni dŵwënëli ex na. ²⁵ Mëņ ex, biyi ÿapanëli këbo mëne aye yek mëni tana bela bër këmëni laŵënëli eni tëfërëli gë Barë nabas do gë Pol, bën bër ex bëmaÿe bënd pëlot gër ojomb odefi beņ. ²⁶ Bën lëxwayak në end oŵac or Axwën arebi Yesu Kërisët. ²⁷ Awa Yud do gë Silas laŵënëli këmëni, gër etëÿ edëbën kën wël end ÿëgw këmi gër kayëta eņ. ²⁸ Enimin Angoc Amënëk aņ do gë biyi ÿapanëli këbo mëne bayil ex er ÿapëk in fo,

✧ 15:18 15.18 Amos 9.11-12

këremun dëbin na edëb ecëxe. ²⁹ Mëj ex, kwëjëtayindën ÿas er oŵacar or kënebi ñaşënd gër olaş eñ, gë eyamb ed oşat el, gë ÿas er oŵacar or şesëk ñaşërexe eñ, do gë asëk alakirand fo in. Bejo kën seb. Bon şema këmun.»

³⁰ Bërolaŵën bën ye këni ond gër Añëcoş oñ. Ga ñat këni, ŵac kënebi bërëŵak bën do fëxwënëx kënebi kayëta in. ³¹ And fën këni kayëta añ, nëngandëra këbi xali gayik er ÿëgw këni in axem xemën babi gër ekwëta. ³² Yud gë Silas bër ebax bën dëj bëlaŵënel, xemëndëra kënebi bëmaÿe bëj gër ekwëta gë eyeyan ed mbañ. ³³ Ga xeyëra këbi na gër Añëcoş, felar këni gë onënga fo gë bëmaÿe bëj eni bakaxën gë emëkw eyemax gër bër lawënëgu babi. ³⁴ [Barikan, Silas sana ko exo bayi na gër Añëcoş.] ³⁵ Mondako xeyëra babi Pol gë Barë nabas na gër Añëcoş. Ata bën gë bëlëngw bësëxe bëranjëm asëyalira banëbi asëyalirand Amara añ eyeyan ed Axwën el do afemëra bani femërand bëte Atëfëtan andexëm añ.

End d'amana ixinëm ir Pol eñ

³⁶ And xucak bakey añ, Pol fel këjo Barë nabas: «Nënga beye tan bëmaÿe bëj dek gër bangol band sëfëtaraw ke end Axwën eñ, ata ke nange ba mondake hi këni.» ³⁷ Ata Barë nabas ÿandi këjo eño mëlali Şañ ir nëngwët bano Marëk. ³⁸ Eno mëlali ar şapaya bax elod gër ebar ed Pañëfili an, ar ÿañëta babi gër andiyen andëbën an, Pol año ñapan bana. ³⁹ Gë endey eño mbañ xucar babi, ata şapër këni. Barë nabas ye këni gë Marëk ond gër ebar ed Şipër oñ. ⁴⁰ Pol sana këjo Silas, bëmaÿe bëj ga xarandëra kënebi oyekax or Axwën ol, kwël ye këni. ⁴¹ Ye këni cangët ebar ed Siri el do gë ed Silisi el. Bër gër bamara bën banëbi xemëndërand gër ekwëta.

16

End Pol do gë Timote eñ

¹ Ata Pol ñat ko gër angol and Derëb do xucax ko gër and Lisëtër. Fën sëkëx këno asëfan ar Yesu ar bano ŵacënd Timote. Nëm Aşëwif ebaxo, do sëm Agërek. ² Bëmaÿe bënd gër Amara and gër Lisëtër bëj, do gë bënd gër and Ikoñom bëj, areya bani reyand mëne Timote ar şenene ex. ³ Ata Pol ÿandi këjo exo gi ar enga endexëm. Xac këjo në end Bëşëwif bër lëg bax gër ebar elo eñ gayik bën anang nang bani mëne sëm ir Timote Agërek ebax. ⁴ Pol gë bër enga endexëm bën këni yexërand gë angol gë angol. Bend re këni oparëxanda do gë bëlëngw bër gër Yerusalem bëj banëbi sëfëtantërand bësëfan bën eni tëfaxën. ⁵ Do bela bër gër bamara bën kwël bani xemënannd gër ekwëta do bani ÿëmbërend gë akey gë akey.

End lakeli ir Pol eñ

⁶ Angoc Amënëk añ año teb bana Pol exo pemëra eyeyan ed Kaxanu el gër ebar ed Asi. Ata mëj gë bër enga endexëm bën ye këni cangët ebar ed Fërişi el do gë ed Galasi el. ⁷ Ga ñat këni ler gër ebar ed Misi, xacërax këbi eni ye gër ed Bitini, bari Angoc and Yesu añ abi teb bana eni ye. ⁸ Xucax këni gër ebar ed Misi, do şëlxax këni gër Tërowas, gër bëña ir angwëngw. ⁹ Ata gëmëd, Pol wat këjo në lakeli ala ar lëg bax gër ebar ed Masedëwan ga këjo xara: «Këla, yow ir ebar ed Masedëwan in, eyëbo dëca!» ¹⁰ Gë lakeli ir Pol ijo fëni këbo mëne Kaxanu anëka ÿandi këjo mëni nangën Atëfëtan and Yesu añ bela bër gër ebar ed Masedëwan bën. Atañ şala këmi ang këmi ri mi yexën fën ak.

End Pol do gë Lidi eŋ

¹¹ And xani këmi na gër Tërowas aŋ xuca këmi gë kuluŋ in šêw̃, ond gër Samotëras oŋ do ŋat këmi në ecan ijo gër Neyapolis. ¹² Na xani këmi do xuca këmi ond gër Filip oŋ. Angol and Filip aŋ hi bax atëm and gër ebar ed Masedëwan aŋ do xwën bani Bërom bën. Fën xeyërax babo. ¹³ Ata yatir akey and eteyëta, šan këmi angol aŋ, do ye këmi ler në lar, gër ed yëla bami fën këni šalend Bëšëwif bën. Ga yëpa këmi, felëra këmëni end Kaxanu eŋ bësoxari bër fedër bax bën. ¹⁴ Do asoxari hi bax na na do bano w̃acënd Lidi, afan ar banjëm bambarax, ar baŋo šalend Kaxanu, do ar xaniw bax gër angol and Catir. Gë obal osëm baxo baxëtënd gayik Axwën an fëdëtën baŋo onden oŋ. Ata w̃a ko er baxo sëfëtënd Pol in. ¹⁵ And w̃a këni do buyi kënëbi mēŋ gë bër ekun edexëm aŋ, w̃ac këbo do re ko: «Angëmëne ayëla yëla kën mēne enim xwëta këmo Axwën an, ŋatëne gër ndëbi xali yatir kën xuca.» Mondako nëŋali babo xali w̃a këmi.

End Pol do gë Silas gër epëra eŋ

¹⁶ Akey amat ga këmi ye gër ed këmi šalerand, fed këmi gë endënaw̃ end lil baŋo angoc and ošaki. Ašakin babi šakinënd bela bën do bano šotëraxënënd kodī ir mbaŋ bëxwën bërëxëm bën. ¹⁷ Ata ga këbo sëfa, biyi do gë Pol, ko xeŋënd: «Bela bëjo bëriyenin bër Kaxanu, mēŋ ar hik yaŋ gër orën exëni, fëña ir Apexa in kënun nangënënd.» ¹⁸ Mondako ri baxo bakey bandanjëm. Ata ga xëñ këŋo Pol fel këŋo angoc aŋ: «Ga re këme gër ow̃ac or Yesu Kërisët, canël gër endënaw̃ eŋo.» Ataŋ šan ko angoc aŋ.

¹⁹ Ga wat këni bëxwën bër endënaw̃ eŋo bën mēne ax bo na ga këno šotëraxën, sëra kënëbi Pol gë Silas, do w̃ëla kënëbi gër yangana ir angol enëbi kitix bëlëngw bën. ²⁰ Ga ŋateli kënëbi gër bëxiti re këni: «Bela bëjo kë wonjonënd angol andëbi aŋ, Bëšëwif exëni ²¹ do kënëbi sëyalirand bela bën bacariya band ax ŋap ex na ene wële do ene tefe biyi bër hi këne gër owun or Rom bën.» ²² Ata amëxwër aŋ wërinaw këni bëte, bëxiti bën fel kënëbi enëbi cudëtëra Pol gë Silas do enëbi cewëra. ²³ Ga šewëra kënëbi xali xurik, w̃ëla kënëbi gër epëra do fel këno anëkona an ebi titinalind aye. ²⁴ Ata ga wël ko eŋo, anëkona an w̃ëla këbi lengwe lëf gër epëra do fokeli ko osapar orebën gë osëx osibax.

²⁵ Emëd ekarëk el, Pol gë Silas këni šalend do këno yasënd Kaxanu, bandepëra baŋ kënëbi baxëtënd. ²⁶ Ata ŋatëguk bërëxadët andëgël and ebar: edëfa ed aciw̃ and epëra el, šangënak, ataŋ na dëŋ, dëk owët oŋ fërëtararak, do ogweyele-gweyele od fokëraxën banëbi bandepëra ok xotirak. ²⁷ Anëkona an nëngëta ko, and wat ko owët wafërëluŋ aŋ, reg ko duxuma in gër acëmar. Exo d'aw̃aya ŋandi baŋo ga baxo yëland anëka hër këni bandepëra baŋ. ²⁸ Nand exo kwëšaya na xeŋëgu ko Pol: «Ali, kërey kwëšaya na, biyi dëk ro bayi këmi.» ²⁹ Ata anëkona ar bandepëra an xaraw ko lambo. Hërëgu ko lapaya ko mo poxi gër osapar or Pol gë Silas do ko rëgënd anjiŋ aŋ. ³⁰ Nęcët këbi fac wëkax këbi: «Bësošan, inew̃a këme ri me pëxaxën?» ³¹ Pol bën yaka këŋo: «Kwëtalo Axwën Yesu, ata kën fex wëj do gë ekun edey el.» ³² Felëra kënëbi end Axwën eŋ mēŋ gë bër ekun edexëm bën. ³³ Kwël gëmëd fo w̃ëla këbi anëkona ar bandepëra an do xorax këbi ed sembaŋyëra bani el. Ata Pol gë Silas buyi kënëbi mēŋ gë bër ekun edexëm bën. ³⁴ W̃ëla këbi yaŋ gër iciw̃ indexëm do lëbax këbi. Anëngandëra nëngandëra babi end ga w̃a këni end Kaxanu eŋ mēŋ gë bër ekun edexëm bën. ³⁵ Ga xeyëk, bëxiti bën lawën kënëbi ocoroda eno pel anëkona an ebi tebët bela bëjo. ³⁶ Anëkona an ŋateli ko endey eŋ gër

Pol, re ko: «Bëxiti bën ga re këni mun tebët. Awa gërëgako canin en ye gë emëkw eyemax.» ³⁷ Barikan Pol yaka këbi ocoroda ok: «Yama ga šewëra kënëbo wat-wat gë bela nde d'amana enëbo përaxën kitirëxe biyi bër xwën këbo owun or Rom bën do yandi këbi enëbo tebët yir. Yowëlexëni bën dëj enëbo tebët.» ³⁸ Ocoroda ok fiateli këni eyaka elo gër bëxiti. Ata yëdara këni ga nang këni Bërom exëni. ³⁹ Yow këni, wëka këni mène Pol gë Silas enëbi teban. Ata kwël sebët kënëbi do xara kënëbi eni can angol aņ. ⁴⁰ And šan këni gër epëra aņ, wāyi këni gër iciw ind Lidi. And wat kënëbi bëmaņe aņ, xemëndëra kënëbi do kwël ye këni.

17

End Pol do gë Silas gër Tesalonik eņ

¹ Pol gë Silas ga këni ye, xuca këni ir owar or Amëfipolis do gë Apolini in fiataxën këni gër Tesalonik, gër ed hi bani Bëšëwif bën gë aciw acaleya. ² Ata ang wër baņo ak, Pol ye ko gër cale. Akey and eteyëta kala xali sëkëk odoxo otas, bani xanarërand bend rek Oņëgw Omënëk beņ gë bela bër bax barëregund na bën. ³ Afelëra babi felërand ebi pëni mène Afexën an asoro bax exo toro xali eno daw, barikan exo kani gër ecës. Are re baxo bëte: «Do Yesu ir këmün sëfëtand ijo, mëj ex Afexën an.» ⁴ Ata Bëšëwif bërëmar do gë bëšalek bër ani gi ex na Bëšëwif bëranjëm xor kënëbi wā këni end Yesu eņ, do sëf kënëbi Pol gë Silas. Awa wā bani bëte bësoxari bër gapak bëranjëm. ⁵ Barikan ga yakëraxi këbi na Bëšëwif bërëmar, bar kënëbi bëšëxwëpëtaxik, bëmëxwër bëmëxwër gër opëña xali wonjok angol aņ. Bela bëjo ye këni gër iciw ind Yason gër ocal od Pol gë Silas enëbi mēla gër ed barëregu këni do enëbi kitix. ⁶ Ga nema kënëbi, sëra kënëbi Yason do gë bëmaņe bëndëmar, wëla kënëbi gër bemun bend gër angol do ga kënëbi lëxw këni rend: «Bër wëlëk dek ebar bën yowëk gër angol andëbi ro, ⁷ do Yason xwëtaya këbi. Bela bëjo dek kē rend mène ar këno wacënd Yesu an ex emun endëbën eņ mëj bayik ani pëbënd na bacariya band Sesar baņ.» ⁸ Eyeyan elo, wëlëk onden ond bela bër barëregu bax na bën do gë ond bemun oņ, nang këni mène endey eņo ecëmuk dëj ex. ⁹ Enëbi tebëtaxën Yason gë bër sëra banëbi gë mëj bën, afo ga nęcët këni kodi.

End Pol gë Silas gër Bere eņ

¹⁰ Bëmaņe bëj fel kënäbi Pol gë Silas eni nawā gëmëd do kwël eni ye gër Bere. Sam ga fiat këni, lil këni gër aciw acaleya and Bëšëwif. ¹¹ Bëšëwif bër gër Bere na bën nënga babi onden oņ nëmëc gë bër gër Tesalonik bën. Bën ataņ gë obal osëm bani baxëtënd eyeyan ed Kaxanu el. Key yo key bani wëkarënd end Oņëgw Omënëk od bani fënënd eņ eni kamanaxën ba er kënäbi felënd in go dëj ex. ¹² Ata mbaņ hi bani bela bër wā bax end Yesu bën. Na fo bani bësoxari bëgërek bër gapak do gë bësošan bëranjëm. ¹³ Barikan and nangëgu këni Bëšëwif bër gër Tesalonik aņ mène Pol nē pelëraabi end Kaxanu eņ gër Bere, yow këni enëbi coñ bela bën eno takëreli. ¹⁴ Ata bëmaņe bëj nawāli këno ataņ Pol exo ye gand bëņa ir angwëngw, barikan Silas do gë Timote bayi këni na. ¹⁵ Bër laņëta baņo Pol bën wëla këno xali gër angol and Aten. Ata ga këni wërëšëta, Pol lawën këbi enëbi pelëx Silas gë Timote eno tēfëgu ataņ ataņ.

End Pol gër angol and Aten eņ

¹⁶ And babi šëninđ Silas gë Timote gër Aten aņ, Pol wëlandëra këņo gër onden ondëxëm ga ko wat angol aņ yer olaš fo. ¹⁷ End Kaxanu eņ

bani xanarërand gë bela bën: gë Bëšëwif bën do gë bëšalek bën, gër aciŵ acaleya andeβën, do key yo key gë bër bani fedëra gër yangana ir angol bën. ¹⁸ Fed këni akey amat Pol gë bësëyali bër bend Epikur bën, do gë bër bend Sëtoyi bën, këni xanarërand. Ata bërëmar aŵëkar bani ŵëkarënd: «Ine ko rend ar xorëk eyeyan ajo?» Bëjo yaka këni: «Ajo er këbo wëndanënd mëne bend cale ind bangoc banangërëx ko femërand.» Enimin Pol end Atëfëtan and Yesu eŋ do gë end ekani ed gër ecës eŋ babi sëfëtandërand. ¹⁹ Ata ŵëla këno Pol gër bëlëngw bër bax fedërënd gër Ayeropaš. Ga ħateli këno ŵëka këno: «Axor nde këmi xor biyi mi nang osëyali oxašax or këyëβi sëyalirand bela olo? ²⁰ Bend këmi wëlelind beŋo mocaraxi šaraxik. Awa biyi aŷandi ŷandi këbo dë mi nang er ex in.» ²¹ Er bani xwëndand Bëhaten bën do gë bëliyer bën eyeyandëran do gë ebaxët ed bend kë ħatëgund na gër angol fo.

²² And xwëša ko Pol mërëxand gër Ayeropaš aŋ, re ko: «Wëno er wat këme mëne wën Bëhaten bën, mbaŋ këŋun balënd end cale eŋ. ²³ Ga këme yexëra gër opëña od angol andewën, awat wat këme angëβ gë oñëgw od rek: “Kaxanu inangërëx xwënëk!” Awa wëno end Kaxanu inangërëx ir këno šalend ijo eŋ yow këme mun tëfëtan. ²⁴ Kaxanu ir rik ngwën do gë dëk beβër ex gër ngwën bën hik Axwën ar orën gë ebar an. Mëŋ axo dëgënd na në baciŵ bacaleya band bay këni bela. ²⁵ Mëŋ ala aŋo dëband na, ala aŋo dinënd na ŷey. Mëŋ kë yëlënd aniyan aŋ, gë onjën oŋ, do gë beŷ bën dëk. ²⁶ Mëŋ ri këbi paβ gë ala abat dëk benëng bend bela beŋ. Mëŋ fitëndërëk bapaxëd baŋ, yël këbi bela bën eni dëgëra ebar el dëk do xer ko ed kë sël olëg oreβën el. ²⁷ Mondako ri ko Kaxanu eβi kacëraxënënd bela bën ocal odexëm ok, do angëmëne awënd wëndëk eno nambanënd, xarak aβo ŋaŵëtax na biyi bela bën. ²⁸ Paβ gë Kaxanu këne liyande, këne šangënarande, do hi këne bela. End këme rend eŋo bëyul bërewën bën dëŋ are re këni: “Biyi bëte obaš orexëm hi këne...” ²⁹ Awa gayikako bër nëng ir Kaxanu hi këne, ax ñap ex na enëŋo mëndinalinde gë kaŋe, gë kodï ba gë ekaŷ. Beβijo dëk ala an kë ŵedënd gë orenik orexëm ol exo di eðaš, xarak eðaš el ax gi ex na Kaxanu. ³⁰ Gër ŷanar Kaxanu aseβan babi seβanënd beŋo dëk gayik bela bën abani nang na bend bani rind beŋ. Barikan gërëgako benëng beŋ dëk këbi ŵacënd eni nëngwët ola oreβën ol. ³¹ Gayikwa asana sana ko akey and yatir këbi xiti ebar el dëk gë or šenene ol paβ gë ala ar yata këŋo an. Bela bën dëk ŵasin këbi mëne ari ko ri eŋo, and xanin këŋo ala ajo gër ecës aŋ.»

³² And wël këno Pol ga ko yeyan end ekani ed gër ecës aŋ, bërëmar këno lëšënd, bëjo këni rend: «Awa gwëre mi baxët bëte akey acëxe.» ³³ Ata Pol seβ këbi na, ye ko kwël. ³⁴ Barikan bërëmar sëf këno do ŵa këni end Yesu eŋ. Šëf gër bër ŵa bax bëjo hi bani: Deni, alëngw abat ar gër Ayeropaš, gë asoxari ar bano ŵacënd Damaris an do gë bela bëšëxe.

18

End Pol gër angol and Koreŋët eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Pol ħawëta ko angol and Aten aŋ do kwël ye ko gër Koreŋët. ² Sëkëx këŋo ar këno ŵacënd Akilas, Ašëwif ar rëŵ bano gër ebar ed Poŋ. Ecede ħatëgu bani gë alindaŵ Përisil ga xaniw këni gër ebar ed Itali. Këlod, emun etëm eŋ, re bax mëne Bëšëwif bën dëk eni dëxëta na gër angol and Rom. Ata Pol lëkër këni gë bën. ³ Ga bani rind andiyen amat bën dëk, Pol ye ko lëgëx këni në er ebat: bëβan bër baner hi bax.

⁴ Akey and eteyëta kala, Pol do gë bela bën axanar bani xanarënd gër aciŵ acaleya, do axor babi xorënd eni ma end baxo femënd eŋ Bëšëwif bën do gë bër benëŋ becëxe bën. ⁵ And ñatëgu këni Timote gë Silas ga xaniw këni gër ebar ed Masedëwan aŋ, Pol yëlaya ko wayët gër edeyaran ed end Kaxanu. Aŵasin babi ŵasinënd kerët Bëšëwif bën mène Yesu ex Afexën an. ⁶ Barikan Bëšëwif bën aširëra bano širërand ga babi xeyënd eno baxët. Ata Pol yëngëra ko banjëm bandexëm baŋ do fel këbi: «Wën kë wën angëmëne an pex ex na, wëno cëŋ Kaxanu axe nëpëd na. Awa gërëgako bër ax gi ex na Bëšëwif bën fo këmëni yana mëni pelërand.» ⁷ Ga xani ko na, ye ko kwël gër iciŵ ind ar këno ŵacënd Titiyos Yüsëtos, ar bano šalend Kaxanu do lëg baxo ler gër aciŵ acaleya. ⁸ Barikan Kërisëpos, alëngw ar aciŵ acaleya an, gë ekun edexëm ak dëk, ŵa bani end Axwën eŋ. Do Bëkoreŋët bër anjëm bër baŋo baxët Pol bën ŵa këni end Axwën eŋ. Ata Pol buyi këbi.

⁹ Akey amat gëmëd, Axwën an šanayaxën këŋo Pol në lakeli do fel këŋo: «Pelërayindëbi bela bën, kërey yëdara na bëte kërey cësina na! ¹⁰ Mbaŋ yëmb këni gër angol aŋo ro bër xwën këmëni bën. Wëno ki nëkonand, do ala axi tëra na exi dixëra.» ¹¹ Ata Pol yëpa ko iniy gë opacaŵ ocongibat na gër Koreŋët do këbi sëyalirand bela bën eyeyan ed Kaxanu el.

¹² And hi ko Galiyoŋ gofërëner ir gër ebar ed Akayi aŋ, Bëšëwif bën wëlër këni eno mereli Pol. Ga sëra këno, ŵëla këno gër aciŵ and kiti ¹³ do këno nagašandërand: «Ajo ang këbi sëyalind bela eno calend Kaxanu ak alandar landarëk gë ang rek acariya andëbi ak.» ¹⁴ Damana exo yeyanëgu Pol, Galiyoŋ yaka këbi: «Kido etëmbak, ba amena atëm ri baxo ala ajo, abuŋa buŋa dome mun baxët wën Bëšëwif bën ang yäpëk ak. ¹⁵ Barikan angëmëne ecampëre ed osëyali, ba ed omac, ba end acariya andewën, eŋo endewën fo ex. Wëno dëŋ xey ke me gi axiti arewën.» ¹⁶ Ata ŵaŷ këbi eni can na gër aciŵ and kiti. Bën dëk busëtaxën këno Sosëten, alëngw ar aciŵ acaleya an. ¹⁷ Ga sëra këno xëmëra këno na gër yangana ir aciŵ and kiti, bari Galiyoŋ aŋo bal bana eŋo.

End Pol gër angol and Anjecoš eŋ

¹⁸ Ga xucak eŋo, Pol yëpa ko na gër Koreŋët xali nëkak. Akey amat, ga fela këbi bëmaŷe bën sëfër këni kwël gë bër gë ašan mène ngëŋ Përisil do gë Akilas ond gër ebar ed Siri oŋ; gë kuluoŋ yex bani. Egor šëk bano Pol gër angol and Saŋëkere gayik abaŋaya baŋaya baxo. ¹⁹ And ñat këni gër angol and Efes aŋ, Pol seb këbi bër enga endexëm bën. Ga lil ko gër aciŵ acaleya këbi felërand end Kaxanu eŋ Bëšëwif bën. ²⁰ Ata bën ŵëka këno eŋo keyëra na gër ndëbën. Barikan mëŋ ga ñëp ko, ²¹ re ko: [«Afo me gixeli gër ofëna or kë ñatëgund gër Yerusalem]. Abaka këme bakawëd angëmëne aŵa ŵa ko Kaxanu.» Ga xani ko na gër Efes, ²² ye ko gë kuluoŋ in xali gër Sesare. Hatëx ko yaŋ gër Yerusalem ebi cëmax bëmaŷe bënd gër Amara bën, do šëlxënëx ko gër Anjecoš.

End damana isasën ir Pol eŋ

²³ Pol ga xeyëra këŋo na gër Anjecoš, xuca ko kwël do këbi sëfërand bësëfan bën ebi kemën gër ekwëta. Ga yana ko gër ebar ed Galasi ñatax ko gër ed Fëriši. ²⁴ Ašëwif ar rëŵ këno gër angol and Alekësandëri ñatëgu bax gër Efes, do bano ŵacënd Apolos. Mbaŋ xam baxo eyeyan el do sëya baxo bëte mbaŋ Oñëgw Omënëk ok. ²⁵ Aye sëya baxo ang këno sëfënd Axwën ak do gë emëkw el dëk baxo yeyanënd. Šenene baxo sëfëtënd end Yesu eŋ, barikan xobuyi or Šaŋ Batis ol fo nang baxo. ²⁶ Poyoma baxo

reyarand end Yesu eñ gër aciw̃ acaleya. Ga wël këno Përisil gë Akilas, sêfër këni gër ndebën do felërax këno eño pëni šenene ang këno sêfënd Kaxanu ak. ²⁷ Ata Apolos ga ŷandi këno exo kuca ond gër ebar ed Akayi oñ, bëmaŷe bën fel këno exo kemëna do ŷëgwën kënebi kayëta bësëfan bër fën bën eno kacax aye. And ñat ko añ, paß gë oyekax or Kaxanu ol mbañ rëcarax babi bër w̃a bax bën. ²⁸ Poyoma babi xorënd Bëšëwif bën and këni šampëre añ. Gër Oñëgw Omënëk babi w̃asinënd mëne Yesu ex Afexën an.

19

End Pol gër angol and Efes eñ

¹ And hi baxo Apolos gër Koreñët añ, Pol ye ko, osënd osënd fo, cangët ebar ed Asi el, ñataxën ko gër Efes. Fën ga fedëx këni gë bësëfan, ² w̃ëka këbi: «Wën ašot nde šot këno Angoc Amënëk añ and w̃a këno Yesu añ?» Yaka këno: «End Angoc Amënëk exëna eñ, biyi elod ami wël ex na dëñ.» ³ W̃ëka këbi bëte: «Xobuyi or fe wa buyi kënun?» Yaka këni: «Xobuyi or Šaň Batis ol.» ⁴ Ata re ko Pol: «Bela bën anëngwët bani nëngwëtënd ola orebën ol, ebi buyixën Šaň Batis. Afel babi felënd eno kwëta ar këno sêfëgund an, mëne ngëñ Yesu.» ⁵ Ga wël këni eño, buyi kënebi gër oŵac or Axwën Yesu. ⁶ Pol ga šalen këbi mokwëtan otaxan ok, ŷëmëra këni gë Angoc Amënëk añ, ata ŷana këni këni yeyanënd ang bëlaw̃enel fo. ⁷ Er hi bani imëxwër ind bela epëxw gë bëxi.

⁸ Ata Pol aye baxo yend gër aciw̃ acaleya and Bëšëwif, gër ed babi felërand kerët xali opacaŵ otas. Do axor babi xorënd eni ma end owun or Kaxanu eñ. ⁹ Barikan Bëšëwif bërëmar oŵëkw orebën oñ xemën bani do këni ñëpënd. Ado ayepën bani yepënënd Cale ind Axwën in, gër ed këni barërëgu amëxwër. Ata ga ñawëta këbi Pol, nęcët këbi bësëfan bën, do këbi felëraxënd key yo key end Kaxanu eñ gër leköl ir ar bano w̃acënd Tiranos. ¹⁰ Mondako baxo rind Pol xali nëkak bëniy bëki. Ebar ed Asi el dek wël këni eyeyan ed Axwën el: hik Bëšëwif, hik bër ani gi ex na Bëšëwif. ¹¹ Ata Kaxanu ko rind paß gë otaxan od Pol ok becarax bend elod ala ax wël bana ¹² xali këni w̃edënd banjëm band xwixwëtak eman endexëm bañ enëbi kwëtanaxën bëšëxwëra bën. Ocëxwëra ok ex can, bëte bangoc bañëñenax bañ eni can gër bela bër lil banëbi.

End bosëñiw̃ bor Sefa eñ

¹³ Bëšëwif ex baxëna bër bax sêfërand bangol bañ do banëbi nęcëtënd bangoc bañëñenax bañ gër bëla. Ata axacëra babi xacërand edi ed mondako el gë oŵac or Axwën Yesu ol do bani rend: «Canin gër ala ajo, gë oŵac or Yesu ir këno femënd Pol ol!» ¹⁴ Bër bax rind mondako bën, ocambenjar ocongoki ebani bën dek bosëñiw̃ bor Sefa, ašadaxan alëngw abat. ¹⁵ Akey amat, angoc añëñenax añ yaka këbi paß gë oniŵ or gër ar lil baxo ol: «Wëno anang nang këmo Yesu, bëte anang nang këmo Pol. Do wën wa nobën hi këñ?» ¹⁶ Ga w̃ëlën këbi ar gë angoc añëñenax an, nëñ ko nëmëc bën dek. Ga xurik xëme in, sembaŷën këbi ata šan këni iciŵ ind gër ed hi bani in do hër këni abat abat teb gë eman eñ. ¹⁷ Bëšëwif bën do gë bër ani gi ex na benëng becëxe bër lëg bax gër Efes na bën, nangëra këni dek endey eño. Ata yëdara këni bën dek do fëß këni mbañ oŵac or Axwën Yesu ol. ¹⁸ Bërëw̃ak end Yesu bëranjëm bax yowënd gër ed exo Pol eni put bend bani rind beñ. ¹⁹ Bëšaki bëranjëm w̃ëlaraw bax bakayëta band bani rixënënd ošaki bañ, do šor këni ogës od bëla dek.

Bër fënëta bax akanji and bakayëta baño bën sək kēni mēne aňat ħat dox batama band kodi owēli ofēxw oco. ²⁰ Ata eyeyan ed Kaxanu el kē ŷañënd gē panga ind Axwēn in do kwēl kēni ŷēmbērēnd bērēwāk end Yesu bēn.

End emer ed gēr angol and Efes eŋ

²¹ Ga xucak beŋo, Pol faŷ ko gēr emēkw edexēm exo ye gēr Yerusalem do exo kuca ir owar or Masedēwan do gē Akayi in. Are baxo rend: «And kēme hix fēn aŋ, aŷandi ŷandi ke me ŋatēx gēr angol and Rom.» ²² Lēngwali kēbi bēr baño rēcarand bēxi, Timote do gē Erasēt, gēr ebar ed Masedēwan do mēŋ bayi ko pere na gēr ed Asi. ²³ Amēd aŋo ŷanak ŋongeŷēr nē end Cale ind Axwēn eŋ xali wonjok angol aŋ. ²⁴ Ata asap ar bano wācēnd Demetēriyos bax sapēnd na gē kodi bēciw bēcaleya, do bēfan bēr bēciw bēŋo bēn mbaŋ bani ŋotēraxēnēnd. ²⁵ Ga ŋarēgu kēbi bējo do gē bēsap bēšandaw, re ko: «Bēsošan, aye nang kēn wēn đek mēne obetak orebi ol gēr andiyen aŋo ex. ²⁶ Awat kēn watēnd bēte awēl kēn wēlēnd, mēne ax gi ex na ro gēr Efes fo, ŋarikan đek ebar ed Asi el, Pol ijo kēbi xorēnd bela bēn eni ma end ko femērand eŋ. Ata mondako wērēšēt kēbi amēxwēr and bela eni ma mēne olaš or ri kēni bela gē otaxan odebēn oŋ, ax gi ex na mokwēta, ang Kaxanu ak. ²⁷ Ax gi ex na andiyen andebi aŋ fo kē nēxe na. Aciw acaleya and Arētemis, kaxanu isoxari aŋ kē yep. Owēlik orexēm ol kē yep bēte xarak bela bēn, ebar ed Asi el đek, gē ngwēn in đek, mēŋ kēno šalend.»

²⁸ Ga wēl kēni eyeyan elo, logēn kēbi do kēni xeŷēnd: «Bon wēli ko Arētemis ir gēr angol and Efes in! Bon wēli ko Arētemis ir gēr angol and Efes in!» ²⁹ Ata wonjok đek angol aŋ. Ga wāra kēni đek enga eŋ ond gēr aciw and bapeda aŋ, wēlali kēnēbi Gayiyos do gē Arisētarek, bēr xaniw bax gēr ebar ed Masedēwan do hi bani enga gē Pol bēn. ³⁰ Pol aŷandi ŷandi baño exo ye eno watēx bela bējo, ŋari ano teb bana bēsēfan bēn. ³¹ Bēte odawo odēmar odexēm od hi bax bēr gēr owun na gēr ebar ed Asi ok, lawēnēgu kēnēbi eno kara Pol mēne kērexo ye na gēr aciw and bapeda. ³² Amēd aŋo wonjok Amara aŋ: bērēmar eni keŷ endey, bējo eni yakaw ecēxe. Ado bēranjēm ani nang bana nē end ine ŋarēraxēnēgu bani na. ³³ Ata ga fit kēno na Alekēsandēr, Bēšēwif bēn ŋonjorēra kēno xali gēr lēngw ir Amara. Ata lambaca kēbi Alekēsandēr ga ŷandi kēŋo exo nēgwēšēt bēnd kēno yēlanēnd beŋ. ³⁴ Bari and nang kēni bela bēn mēne Ašēwif ex aŋ, kēni xeŷēnd šor xali nēkak bapēxēd baki. Er bani rend: «Bon wēli ko Arētemis ir gēr angol and Efes in! Bon wēli ko Arētemis ir gēr angol and Efes in!»

³⁵ Ata emun end angol eŋ ga fel kēbi bela bēn eni cēsınara, re ko: «Noŷo wa nemēk mēne wēn Bēhefes bēn hik bēnēkona bēr aciw acaleya and Arētemis do gē atox andexēm and latiwēk elod gēr orēn bēn? ³⁶ Cēsınara in gayikako ala ax de ex na mēne enēgwēš ex do kēreŋun nēkandēra na mama. ³⁷ Enimin, bela bēr wēlaw kēnēbi bējo, gebatak ani yepēn ex na, bēte ano cir ex na Kaxanu isoxari irebi in. ³⁸ Awa angēmēne Demetēriyos gē bēr ŋar kēni andiyen bēn ala xoŷēn kēno na, mēlalexēni endey eŋo gēr ogofērēner gē bakey band kiti baŋ. ³⁹ Angēmēne bēnd kēn xwēne exēna, gwēre ene ŋēpaxēne gēr Amara and kiti. ⁴⁰ Enimin, gē endey end xucak doro eŋo, ata kēni yēla bēlēngw bēn enēbe mereliye xēñēna kēne gayikako er ŷapēk ene ŋarēraxēne ax gi ex na.» Ata ga ħata ko eyeyan elo, fel kēnēbi amara and bela aŋ eni capēr.

20

End Pol gër owar or Masedëwan do gë Gëres eŋ

¹ Ga xwëtëk emer el gër Efes, Pol w̄ac këbi bësëfan bën do ga këni felar xemën gër ekwëta do kwël ye ko gër ebar ed Masedëwan. ² Er ye baxo cangët ebar elo do këbi xemënënd gër ekwëta bësëfan bën xali ñat ko gër Gëres. ³ Fën xeyërax baŋo opacaw̄ otas. Do ga ko ye exo medëx kuluŋ in ond gër ebar ed Siri oŋ, wël ko mène Bësëwif wëlërëk eno denan eñëŋenax, ata saxan këŋo exo baka ir Masedëwan in. ⁴ Bër baŋo laŋëtand bën er ebani: Sopater, asëñiŵ ar Piros ar gër Bere an, gë Arisëtarëk do gë Sekundos Atesalonik an, gë Gayus Aderëb an, gë Timote, gë Tişik do gë Tërofim, bër lëg bax gër ebar ed Asi bën. ⁵ Bëjo lëngwa bax do šënix kënebo gër Tërowas. ⁶ Ga xucak ofëna or mburu ind gë lewir këm ol, wëdëx këmi kuluŋ in gër angol and Filip. Yatir akey anjoxën, ñat këmi gër Tërowas do seyëtax këmi loxo.

End ofelar or Pol gër Tërowas ol

⁷ Yatir oganjar, barër këmi genëka mi yamb ecemar ed aminëmëra el. And kë weca aŋ hi bax exo ye Pol, ata këbi felërand end Kaxanu eŋ bër barërëgu bax na bën xali wëdëk mbaŋ. ⁸ Gër aciŵ and yaŋ and gër ed barër bami ofambo odanjëm xaŵëra bani na jey. ⁹ Pol, ga nëka ko gër eyeyan, šambenjar ir këno wacënd Otikos in, yëpa ko gër opaŷa od fonetër, do këŋo rašënd. And bëro këŋo akwëd aŋ, yolëta ko elod gër aciŵ atëndëndër atasën, lati ko parëxad, xanin këno ašësëk. ¹⁰ Pol feda ko eŋo nëkon, ga fela këŋo lapara këŋo do re ko: «Gë enjëw̄ ak bayi ko, këren yëdara na.» ¹¹ And baka ko Pol yaŋ gër aciŵ aŋ, šet ko mburu in do yamb këni. Ga fakët ko eyeyan el, felëra këbi xali wecak. Ga kë fënëgu eñan eŋ ye ko kwël. ¹² Do šambenjar ir lati bax in w̄aŷeli këno abëngw. Eŋo mbaŋ xemën babi bën dek gër ekwëta.

End Pol gër angol and Mile eŋ

¹³ Biyi lëngwa këmi mi medëx kuluŋ ir këbo wëla gër angol and Asos in, gër ed hi bax mi pedëx gë Pol. Mondako bax mi di gayik mëŋ gë osapar yandi baŋo exo yeli. ¹⁴ And sëk këbo gër Asos aŋ wëdëx këmo polo gër kuluŋ do xucax këmi ond angol and Mitilen oŋ. ¹⁵ Fën xucax këmi gë kuluŋ in, ñat këmi në ecan ijo gër angol and Kiyos. Gër akey akinëm, hi këmi gër angol and Samos, do gër atasën fo ñat bami gër Mile. ¹⁶ Enimin er yandi baŋo Pol exo kuca caparëxe gër Efes këdi ko šacaya gër ebar ed Asi. Exo ŋat gër Yerusalem d̄amana ex gi Ofëna or Penjëtëkot ol baŋo nëkanaxënënd mondako.

End bëlëngw bër gër Amara and Efes eŋ

¹⁷ Gër angol and Mile na, Pol lawën ko eni yow bëlëngw bër Amara and gër Efes bën. ¹⁸ And ñatëgu këni aŋ, re ko: «Aye nang kën mondake bame liyand key yo key gë wën elod yatir ñatëgu këme gër ebar ed Asi. ¹⁹ Axwën an bamo riyeninënd ang xadëp fo, gë otes ok do gë ocëmuk od bane rinënd Bësëwif bër bax šaland ene dixëra ok.» ²⁰ Asëfëtan bamun sëfëtanënd bëte, asëyali bamun sëyalind dek bënd yap bax en nang bën gër ed kën barër, do gër bëciŵ, yoweŷ amun con ex na. ²¹ Gër Bësëwif do gër bër ani gi ex na Bësëwif bame reyarand eni nëngwët ola orebën ol gër ogës od Kaxanu do eno kwëta Axwën Yesu. ²² Gërëgako Angoc Amënëk aŋ ke nëŷalind me ye gër Yerusalem do ame nang ex na ine ke hix. ²³ Gër angol and këme ñat yo, Angoc Amënëk aŋ afel ke felënd mène asëra këne

sërax do me toro mbaņ. ²⁴ Barikan wëno cëņ end aniyen andam eņ axe yëkaxën ex na nangëde axëbënaxik hi këme. Obal oram ol ex, me bayi ga këme rind andiyen and fana ke Axwën Yesu aņ xali me ņata: me deyarand Atëfëtan and oyekax or Kaxanu aņ.

²⁵ «Wëno er yow bame gër ed hi kën wën đek me pemëra end Owun or Kaxanu eņ. Barikan gërëgako anang nang këme mëne apelatar këne watërende. ²⁶ Mëņ këme reyaxënënd doro: Wën đek ang yow kën ro ako angëmëne abat exo nemi, ax gi ex na wëno ke wëkaxëđ Kaxanu. ²⁷ Bend yandi këņo Kaxanu exo di beņ đek nangën këmum, yoweỹ amun con ex na. ²⁸ Nëkonayindën đe ogaf odewën ok, điyayindën šenene. Gayikako Angoc Amënëk aņ fana këņun en gi bëxadac, nëkonayindën Amara and Kaxanu and yëc ko gë ošat or Asëniw̃ oņ. ²⁹ Anang nang këme mëne and këme fuỹëtax aņ, bela bër xeyëk ang ojëlemu këņun lil na, abi kaỹënan na amara andewën. ³⁰ Ado gër Amara andewën dëņ bela kë yana na ex deyarand bënëgwëš xali enëbi nambeli bësëfan bërëmar. ³¹ Awa wën titinayin do en kwitand mëne elod bëniy bëtas, hik goyat, hik gëmëđ, ongwën baxe šarënd and bamun xexërand aņ.

³² «Do gërëgako anëka këmum sebënd gër otaxan od Kaxanu. Gë eyeyan ed oyekax orexëm el, gë panga indexëm iņ këņun rëca en bayi ga xwëta këno eņun yëlxën er fenan këbi đek bër wënën këbi in. ³³ Abame šala na kodı, ba kaņe ba banjëm band ala. ³⁴ Wën anang nang kën gë otaxan odam oko dëņ bame riyenind me cot er bami liyaxënënd wëno gë bër enga endam in. ³⁵ Gër ga hik yo aw̃asin w̃asin këmum mëne mondiyeni ex en cotëraxën mëņ kën yana enëbi đëcaxënënd bër gë ojaw̃ këm bën. Kwitayindën eyeyan ed Axwën Yesu el ga re ko: “Onënga ir ala ar kë yëlënd in kë nëmëcand gë ir ar këno yëlënd in.”» ³⁶ Ga ģata ko Pol eyeyan el, foxi këni bën đek do šale këni. ³⁷ Bën đek bax renitand do bano wëgarand Pol gër egëla. ³⁸ Mbaņ šamina bani ga re ko mëne yatijo bano feland ewat el. Ata kwël laņëta këno xali gër kuluņ.

21

End đamana ir Pol gër Yerusalem eņ

¹ And šapër këmi gë bër laņëta babo aņ, ye këmi gë kuluņ in šëw̃, ond gër angol and Kos oņ. Ga xeyëk, xucax këmi gër Rod, do ģatëx këmi bëte gër Patara. ² Ga sëkëx këmi kuluņ ir xëñëna bax ond gër ebar ed Fenisi oņ, fëra këmi do kwël wëlx këbo. ³ And hi këmi wat-wat gë ebar ed Šipër aņ, kuluņ ir babo wëland in sebak gë ocame ok, do fabëk gand ebar ed Siri mi ņataxën gër Tir. Fën hi bax eni pedalira olëb or wëlaw bax kuluņ oņ. ⁴ Ata sëk këmëni na bësëfan do xeyëra këbo loxo gë bën. Aņo nangën këbi Angoc Amënëk aņ eno pel Pol mëne kërexo ye na yaņ gër Yerusalem. ⁵ Barikan and xucak loxo ijo aņ, fakët këmi oņe oņ. Laņëta kënebo bën đek gë bësoxari ak do gë obaš ak xali nęcët kënebo angol aņ. Gër bëņa ir angwëngw, foxix bami mi cale. ⁶ Pol ga felarëra këmi na, fëra këmi gër kuluņ do bën kwël w̃ayira këni.

⁷ Ga këmi ģata oņe ond gë kuluņ oņ, ye këmi ambađ and bangol band Tir gë Pëtolemayis aņ. Fën šëpëtax bami mi cëmar gë bëmaỹe bëņ do wëđëx këbo gër ndebën. ⁸ Në ecan ijo, ģat këmi gër Sesare, xeyërax këbo bakey gër iciw̃ ind Filip. Filip ijo, gër imëxwër ind ojakër ocongoki od gër Amara and Yerusalem hi baxo. Bëte afemëra ar Atëfëtan and Yesu hi baxo. ⁹ Odënaw̃ obeja onax šot babi do bën bax yeyandërand ang bëlawënel bësoxari fo. ¹⁰ Ga xeyëra këbo bakey bandanjëm, ģatëgu ko na alawënel

ar Kaxanu, ar bano w̄acënd Agabus ga xaniw ko gër ebar ed Yude. ¹¹ W̄ed ko ñat enar end Pol eñ, xapaya ko maḅ osapar oñ gë otaxan ok do re ko: «Baxët in end rek Angoc Amënëk eñ, ar xwënëk enar eño ro an mondako këno xapëx Bëšëwif bën gër Yerusalem do eno d̄ëxw gër otaxan od bër ax gi ex na Bëšëwif.» ¹² Ga wël këmi eño, biyi gë bër barërëgu bax na bën, xara këmo Pol kërexo ye na yañ gër Yerusalem. ¹³ Pol yaka këbo: «Ineña kën sesaxënënd do kën yëbunënd mondako yomb iram in? Wëno cëñ awëlëk hi këme ene pokëra, do ado gido ene d̄aw gër Yerusalem në end ōwac or Axwën Yesu eñ.» ¹⁴ Ga wata këmi mëne ax bo ex na mo kor gër eño, seḅ këmi eyeyan el do mi cësinaxën in re këmi: «Awa dilexo Axwën an er ÿandi këño in.»

¹⁵ Ga xeyëra këbo bête na, xëñënara këmi do kwël ye këmi yañ gër Yerusalem. ¹⁶ Ata bësëfan bërëmar bër sëfërëgu bami elod gër Sesare bën bëteli kënebo gër ed hi bax mi ñat, gër iciw̄ ind Mënasoñ, ar hi bax anëka fo asëfan do xaniw baxo gër ebar ed Šipër an.

End Pol gër Yerusalem eñ

¹⁷ And ñat këmi gër Yerusalem añ, bëmaÿe bën xaca kënebo gë onënga fo. ¹⁸ Në ecan ijo, sëfër këmi gë Pol gër iciw̄ ind Šak. Ata sëkëx kënebo fën bête d̄ek bëlëngw bër Amara and Yerusalem bën. ¹⁹ And šëmarëra këmi añ, Pol ÿana ko këbi sëfëtanënd gë betil ak bebër ko rind Kaxanu paḅ gë andiyen andexëm bën gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif. ²⁰ Bën ga këno baxët, këno šëkwand Kaxanu. Ata re këni: «Awël nde abaÿe, Bëšëwif bën owëli owëli exëni bërëw̄ak end Yesu bën do bën d̄ek momal këbi balënd end acariya and Moyis eñ. ²¹ Xarak, awëlati wëlati këmi mëne wëj këbi sëyalind d̄ek Bëšëwif bër lëgërak gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif bën, eni teb etëf ed acariya and Moyis el, gë ekac ed obaš orebën el do gë etëf ed bend rëpëk el. ²² Mondake ex mo ndi gayikako aye këni nangëra mëne wëj yowëk? ²³ Mëñ ex, afo ey ma ey di er këmi fel in. Nëkodëbi bësošan bënax bër enga endëfi, abañaya bañaya këni. ²⁴ Macëlëbi en ye en w̄unëtarax do cosënëlëfi enëfi cëk lir-lir ogaf ok. Ata año fo këni nangëra mëne wëj bête asëf këy sëfënd er rek acariya in. Mondako fo këni nangëra bête mëne er fel kënebi këy rind in ax gi ex na d̄al. ²⁵ End bër ax gi ex na Bëšëwif bërëw̄ak end Yesu eñ cëñ, ga re këmi eni teb eyamb ed ÿas er ōwacar or ñaš kënebi gër olaš eñ, gë ÿas er ōwacar or šësëk ñašërëxe eñ, gë eyamb ed ošat el, do gë asëk alakirand fo in.» ²⁶ Ga xeyëk, Pol wëla këbi bësošan bëjo, w̄unëtarax këni, do lilëx këni gër Aciw̄ and Kaxanu. Ata felëra këbi nand fe kë xwëtëk bakey band owunëtan bañ mëñ këni rixën ala kala šadaxa irexëm in.

End etëra ed Pol eñ

²⁷ Ga kë xwët bakey banjongëbaki band owunëtan bañ, Bëšëwif bër xaniw bax gër ebar ed Asi bën wat këno Pol gër Aciw̄ and Kaxanu. Ata ga šoñ kënebi d̄ek amëxwër añ, sëra këno ²⁸ do këni xeyënd: «Bëyisërayel, marawën! Nëkoyino wa ro ala ar këbi sëyalirand bela d̄ek, gër ed ko ye yo, mëne enëbo cus biyi Bëšëwif bën. Mëñ fo këbi sëyalirand bête eni yepën acariya and Moyis añ do gë Aciw̄ and Kaxanu añ. Ado lëf gër Aciw̄ and Kaxanu lën këbi bër ani gi ex na Bëšëwif do buyarën këni aciw̄ amënëk año.» ²⁹ Yeyanaxën bani mondako in, Pol gë Tërofim Ibefes watëgu banëbi ga sëfër këni gër angol. Mëñ yëlxën bani mëne Pol alën lën këño ajo lëf gër Aciw̄ and Kaxanu. ³⁰ Ata wonjok d̄ek angol añ do hërëraw këni bulunda in bebët ir ex yo. Ga sëra këno Pol na gër Aciw̄

and Kaxanu, šonjorëra këno xali nëcët këno, do fëra këni ataŋ owët aŋ.
³¹ Amëd and bani šaland ang këni ri eno dawaxën ak, emun end enga end ocoroda Obërom eŋ wëlëx ko mëne đek angol and Yerusalem aŋ wonjok.
³² Ataŋ bar këbi ocoroda ok gë bëlëngw bërëbën bën do w̄araw këni gër ed barërëgu bani Bëšëwif. And watëgu kënëbi emun eŋ gë ocoroda odexëm ok aŋ, seŋ këni ekëm ed Pol el. ³³ Ga sëka këbi emun end ocoroda eŋ, xana këŋo Pol. Fel këbi ocoroda ok eno pokëra gë ogweyele-gweyele oki. Wëka këŋo ba noŋo hi ko do ine ri ko. ³⁴ Barikan ga bani xeyërand bër gër amëxwër bën, bërëmar eŋo, bëjo ecëxe, emun end ocoroda eŋ sëkwän ko eŋo pëni ŷeŷ mërëxand na. Ata re ko eno mëla endëmane fo Pol gër akëbe ang gë oxaŷ*. ³⁵ And ħateli këno Pol gër lilaya ir akëbe aŋo aŋ, afo ga fela këno ocoroda ok gayik awëlën bano wëlënënd bër gër amëxwër bën. ³⁶ Ga sëfëgu këno na bën đek këni xeyënd: «Ajo ar eđaw ex! Ajo ar eđaw ex!»

End eyeyan ed Pol gër Yerusalem eŋ

³⁷ And hi bax eno mëlax lëf gër akëbe aŋ, Pol wëka këŋo emun end ocoroda aŋ: «Axor nde këme xor me yeyan ŷeŷ?» Yaka këŋo: «Awël nde wël këy eyeyan ed Gërek el? ³⁸ Awa Amisëra ar bar babi bela bëxeŷax owëli onax an, ax gi ex na wëj. Ax nëka ex na ga wëla babi gër ladawe, šoň këbi enëbo mereli.» ³⁹ Ata re ko Pol: «Wëno Ašëwif hi këme đe, gër Tarës rëw këne, angol angwëlik and gër ebar ed Silisi aŋ. Axara xara këmi, tebële mëni pelëra bulunda in.» ⁴⁰ Emun end ocoroda eŋ w̄a ko. Ga xwëša ko Pol yaŋ ako gër lilaya ir akëbe and gë oxaŷ, lambaca këbi bulunda in. And šësinara këni aŋ, yirëk mbaŋ. Ata yeyan ko eyeyan ed arameyeŋ el:

22

¹ «Bëmaŷe do gë faba bën, gërëgako baxëtine mun yaka ga nagašan këne ako.» ² And wël këno ga ko yeyan arameyeŋ aŋ, yirëk kaš-kaš. Ata re ko Pol: ³ Wëno Ašëwif hi këme, gër Tarës ir Silisi rëw këne, fëco gër ebar ed Sisili. Barikan ro gër Yerusalem raf këme do Gamaliyel sëyali ke me tëfënd šenene acariya and bëxarëk bërëbi aŋ. Mbaŋ baxe balënd end Kaxanu eŋ ang këŋun balënd wën đek doru ak. ⁴ Arixëra rixëra këmëni xali eni cës bër sëfëk Cale ind Axwën bën. Axap bamëni xapënd mëni mëlaxën gër epëra bësošan bën do gë bësoxari bën. ⁵ Ašadaxan alëngw an do gë đek bër ex gër Amara and bëxarëk bën, otede odam exëni. Bën dëŋ ŷëgwën baxe okayëta od bame wëland gër bëmaŷe bënd lëgëk gër Damas. Do wëno mëŋ bame yexënënd mëni kapëgu bërëw̄ak bën do mëni mëlaw ro gër Yerusalem mëni kadacati gë toro iŋ.

⁶ «Ga hi këme gër fëña do ga këme ri me ŋat gër Damas, eňan eŋ keŋ gër gaf, watëgu këme bërëxadët angoben ga ħobaw ke elod gër orën do xul ke. ⁷ Wëc këme bëđcët gër ebar do këme wëlënd oniŵ ga ke wëka: “Sol, Sol inew̄a këye rixëraxënënd?” ⁸ Yaka këme: “Wëj noŋo wa hi këy Axwën?” Yaka ke: “Wëno ex Yesu Ibënasaret, ar këyo rixërand an.” ⁹ Bër enga endam bën awat wat bani angoben aŋ bari ani wël bana oniŵ or ar baxe yeyanelind ol. ¹⁰ Ata wëka këme: “Inew̄a këme ri Axwën?” Yaka ke Axwën an: “Kanil ey ŋat gër Damas, fën këni felëx đek er ŷapëk ey di in.” ¹¹ Ga nemëra këme bëđ-bëđ në end enjaran end angoben and wat bame eŋ, bër sëfër bami bën las këne monas fo xali ħateli këne gër Damas.

* **21:34** 21.34 Akëbe and gë oxaŷ aŋo «Antoniya» bani w̄acënd. Gër akëbe aŋo babi xeyërand ocoroda ođ Rom ok and këni yow gër Yerusalem aŋ.

¹² «Xarak na gër angol and Damas, asoſan ar ſenene paſ gë acariya hi bax na do bano w̄acënd Ananias. Bëſëwif bër gër Damas bën ðek enjekax fo bani reyand endexëm eñ. ¹³ Mëñ xacaw baxe, re ko: “Abaÿe Sol, watëral gaſëxe.” Sam ga yeyan ko mondako, wëno ſiŵëta këme do wat këmo. ¹⁴ Baſ ko: “Kaxanu, mëñ ar yata këbi bëxarëk bëreſi an, yata ki wëj bëte ey nangaxën oñandi odexëm ok, eyo wat Ar ſenene an, do ey wël eyeyan el gër etëÿ edexëm dëñ. ¹⁵ Wëj sede irexëm këy hi, gër lëngw ir bela ðek këy ÿana ey kwëſand ey deyaraxën er wat këy do wël këy in. ¹⁶ Do gërëgako ine këy ſënind? Kanil eni buyi! Dëxëtalex beñëñenax bendey beñ and këy ſale gër oŵac orexëm añ.”

¹⁷ «Ga bakaw këme gër Yerusalem ro, këme ſalerand gër Aciw̄ and Kaxanu, ata lakeli këme. ¹⁸ Wat këmo Axwën an ga ke fel: “Maral ey can aÿand angol and Yerusalem añ gayik bër lëgëk ro bën ani baxët na osede oreÿ ol.” ¹⁹ Yaka këmo: “Axwën bën dëñ aye ga nang këni wa mëne wëno amat amat bame ſëfënd baciw̄ bacaleya bañ gër ocal od bërëw̄ak endey bën. And këmëni sëra añ, mëni këmëra do mëni përa. ²⁰ Do and laŵ këno Ecen, sede ireÿ añ, wëno dëñ na bame. Aſëkwa ſëkwa bamëni bër laŵ këño bën do lëkayan bamëni banjëm bandebën bañ.” ²¹ Ata Axwën an fel ke: “Yel gayik caw këmi lawën, gër bër ax gi ex na Bëſëwif.”»

End Pol do gë emun end ocoroða eñ

²² Mondako baxët bano xali ñat ko gër eyeyan elo. Barikan xeÿ këni ſor: «Ala arako rako an, ar eðaŵ ex! Ax ñap ex na exo bayi ga ko liya gër ebar!» ²³ Ata ga logën këbi këni xeÿ, këni ſudëtand banjëm bañ do këni xaninënd yañ ebëkwërëbëkw el. ²⁴ Emun end ocoroða eñ fel këbi odexëm eno dënëx Pol gër akëbe and gë oxaÿ do eno ceŵërax. Mondako bax eno nëÿali exo deya në end ine këno yobalixënënd bela bën. ²⁵ Barikan and xap këno eno ceŵaxën añ, Pol wëka këño alëngw ar ocoroða an: «Aÿap nde ÿapëk paſ gë acariya andewën añ eno ceŵ gë ogux ar xwën këño owun or Rom an, xarak ano kiti ex na pere?» ²⁶ Sam ga wël ko eyeyan elo, alëngw ar ocoroða an ye ko gër emun endebën do wëka këño: «Mondake këy ri? Ala ajo ar xwën këño owun or Rom exo ðe!» ²⁷ Emun end ocoroða eñ yow ko do re ko: «Wëj pelële fa, ar xwën këño owun or Rom nde hi këy?» Yaka këño Pol: «Iyo, ar xwën këño owun or Rom hi këme.» ²⁸ Re ko bëte emun end ocoroða eñ: «Wëno kodi ir bon necët këme me gixën ar xwën këño owun or Rom?» Re ko Pol: «Do wëno mondëweli rëweli këne.» ²⁹ Atañ nacëta këni bër hi bax eño mëkara bën. Emun end ocoroða eñ yëdara ko ga nang ko mëne Pol ar xwën këño owun or Rom hi ko xarak mëñ re bax eno kap.

End Pol do gë bëxarëk bër Bëſëwif eñ

³⁰ Në ecan ijo, ga ÿandi këño exo nang aye në end ine këno lëxwaxënënd Bëſëwif bën, re ko eno pëtëgu Pol. Fel këbi bëſadaxan bëlëngw bën do gë Amara and bëxarëk bër Bëſëwif añ ðek eni barër. Ga wëlaw këño Pol xwëſan këño mërëxand irebën.

23

¹ Pol ga faſ këbi Amara and bëxarëk añ, re ko: «Bëmaÿe wëno gë onden onjekax fo liya këme gër ogës od Kaxanu xali gë akey and doro año.» ² Ata Ananias aſadaxan alëngw an, fel këbi bër hi bax ler gër Pol bën eno këm gër etëÿ. ³ Año re ko Pol: «Wëj wa ki xëm Kaxanu, ey di këre amen and feſën këni ex! ÿëpa këy eye kiti gë acariya añ do këy

lifënd bëte acariya aŋ ga këy rend ako ene këm.» ⁴ Bër hi bax ler gër Pol re këni: «Yama ašadaxan alëngw ar Kaxanu an nde këyo širënd?» ⁵ Yaka ko Pol: «Awa ašadaxan alëngw an nde ex. E bëmaÿe ame nang bana. Akayëta and Kaxanu aŋ ga rek: “Këreyëŋo yeyanan na eñëñëx alëngw ar bulunda irey an.”» ⁶ Ga nang ko mëne na gër Amara, Osaduseŋ gë Ofariseŋ barërëgu bax, Pol xeÿ ko: «Bëmaÿe wëno Fariseŋ hi këme, orëw or Ofariseŋ. Në end eyar ed këme yarënd ekani ed bëšësëk el këne xitixënënd doro.» ⁷ And yeyan ko mondako aŋ, Ofariseŋ ok gë Osaduseŋ ok këni xeÿrënd, na šetërëk Amara aŋ. ⁸ Osaduseŋ ok kë rend enimin ekani ed gër ecës ax gi ex na, meleka ax gi ex na, angoc ax gi ex na, xarak Ofariseŋ ok bën beŋo đek aŋa ŋa këni. ⁹ Ata fëtëk ongeÿër, bëšalen bër enga end Ofariseŋ bën xani këni xemëna këni këni rend: «Biyi cëŋ amena amo wateli exëna ala ajo. Bamat angoc ba meleka yeyaneli këŋo.» ¹⁰ Ga xumak ekeÿer el, emun end ocorođa eŋ yëdara ko ga baxo yëland ašosëtëra këno šosëtëra Pol. Ata lawën këbi ocorođa ok eno kanaw, do eno mëla gër akëbe and gë oxaÿ. ¹¹ Yatijo gëmëđ, Axwën an šanaÿaxën këŋo Pol do fel këŋo: «Kapinal! Ang reya këy endam gër Yerusalem ro ak këy reyax gër Rom.»

End đawđ ed Pol eŋ

¹² And xeyëk aŋ, Bëšëwif bën xetan këbi eno đawđ Pol. Yašar këni mëne afo eno đawđ pere eni yambëraxën, do eni cebëraxën. Angëmëne ax gi ex na mondako ebi wëcanëđ kata. ¹³ Bër xetan babi eŋo bën në bela ofëxw onax hi bani. ¹⁴ Ye këni gër bëšadaxan bëlëngw do gër bëxarëk bër Bëšëwif do re këni: «Biyi ayašar yašar këmi mëne afo mo đawđ pere Pol mi yambëraxën. Angëmëne ami de ex na mondako ebo wëcanëđ kata. ¹⁵ Awa wën Amara and bëxarëk aŋ wëlërin eno kara emun end ocorođa eŋ eŋun mëlanëgu Pol nangëde en kaman enim endexëm eŋ ÿandi këŋun fo. Biyi bëwelëk hi këmi mo đawđ đamana exo ŋatëgu ro.» ¹⁶ Aÿiŋ ar Pol an wëleli këbi eŋo. Ata ye ko gër akëbe and gë oxaÿ, lilëx ko eŋo nangënëx Pol. ¹⁷ Ata Pol ŋac këŋo alëngw ar ocorođa abat do re ko: «Bëteliło tan šambenjar ijo gër emun endewën. Gë endey exo end këŋo sëfëtan.» ¹⁸ Alëngw an ŋeđ këŋo do bëteli këŋo gër emun. Ga ŋat këni, re ko: «Pol andepëra an ŋac ke do xara ke mo bëteliw šambenjar ijo ro. Gë endey exo end ki sëfëtan.» ¹⁹ Ata emun eŋ las këŋo nacët ako do ŋëka këŋo: «Inëŋa ÿandi eye tëfëtan?» ²⁰ Yaka ko: «Yama Bëšëwif bën ga xetan këbi nde eni mëka eyëbi mëlanëgu ecan Pol gër Amara, nangëde eni kaman endexëm eŋ ÿandi këbi fo. ²¹ Këreyëbi yakad na. Bela ofëxw onax exëni bër xëñënak eno đawđ bën. Ayašar yašar këni mëne afo eno đawđ pere eni yambëraxën do eni cebëraxën. Angëmëne ax gi ex na mondako ebi wëcanëđ kata. Anëka ŋel këni, gërëgako wëj fo šëni këni.» ²² Ata emun end ocorođa eŋ xëŋa këŋo šambenjar in mëne ala këreŋo pel na end nangën këŋo eŋo. Seđ këŋo baka ko kwël.

End Pol gër lëngw ir Felikës eŋ

²³ Ata emun end ocorođa eŋ ŋac këbi bëlëngw bëxi do re ko: «Barinëbi ocorođa okeme oki, od gë opanac ok, ofëxw ocongoxi do od gë bendoka ok, okeme oki. Këñënayin en ye gër Sesare and kë ŋeđ aŋ. ²⁴ Tanayinëbi bëte opanac eno mëlaxën Pol xali eno ŋatelixën abëngw gër Felikës, gofërener in.» ²⁵ Ata emun eŋ ÿëgw ko kayëta mondako: ²⁶ «Wëno Këlod Lisiyas ki ÿëgwënëlınd, wëj Felikës, gofërener in! Ašëma šëma këmi! ²⁷ Ala ar këmi lawënelilind ajo, Bëšëwif bën sëra baŋo do alawđ lawđ dono kido ami

natëgu bana aŷand wëno gë ocoroŷa odam ok, do racët këmo ga nang këme ar xwën këŷo owun or Rom hi ko. ²⁸ Ga ŷandi ke me nang në end ine këno nagaŷandërand, wëla këmo gër Amara and bëxarëk bër Bëŷëwif. ²⁹ Sëk këme mëne në end bënd gër acariya andebën këno nagaŷandërand. Amena amo wateli ex na and ŷapëk exo gixën monaw̃ ba mopokëra gë gweyele-gweyele. ³⁰ Ga nangën këne osit or këni ŷenarand eno dawaxën ol këmo lawënelilind ataŷ. Afel fel këmëni bër këŷo nagaŷandërand bën eni yeli do eno dëxwëx gër ndey.» ³¹ Ata ocoroŷa ok ri këni end fel këbi emun endebën eŷ. Wëd këno Pol do wëla këno gëmëd fo xali gër angol and Aŷëtipatëris. ³² Në ecan ijo, baka këni gër akëbe ang gë oxaŷ do seŷ kënebi bër gë opanac bën eno mëlax Pol. ³³ And ŷat këni gër Sesare aŷ, fëxwën këno kayëta in gofërëner in do re këni: «Awa nëkodo Pol.» ³⁴ Ga fën ko kayëta in, gofërëner in wëka këŷo gër ebar ed fe xaniw ko. Ga nang ko aŷ Silisi ex, gofërëner in re ko: ³⁵ «And këni ŷatëgu bëte bër lëxw ki aŷ fo këmi wëkara.» Ata fel këbi ocoroŷa ok eno kwëtëx gër eyang ed Erod.

24

End edëxw ed Pol eŷ

¹ Ga xucak bakey baŷo, Ananias, aŷadaxan alëngw an, ŷëla ko gër Sesare. Sëfër këni gë bëxarëk bër Bëŷëwif bërëmar do gë ar bano wacënd Terëtilos. Andiyen and ala ajo aŷ hi bax, bandëmar enagaŷan, baŷo eyakan ed bela gër kiti. Ga ŷat këni, wac këno Pol eŷi yaka gër gofërëner. ² And wëlaw këno aŷ, Terëtilos ŷana ko këŷo lëxwënd mondako: «Felikës, wëj gofërëner in, enëng endebi eŷ paŷ gë owun oreŷ ol ŷot këmi obetak or dal ol, do gë bebër nëngwëtak bebët ir ex yo gër ebar elo ro bën. ³ Felikës, wëj ar gapak an, biyi dëk nëngan këbo end andiyen andey aŷ do këmi ŷëkwand mbaŷ. ⁴ Barikan këdi ki lëbëlëba kaŷ-kaŷ, axara xara këmi wëj ar gë onden onëngax an, eyëbo baxët. ⁵ Biyi er wat këmi in mëne ala ajo aŷëŷënaŷ ex. Gër ed ko ye yo kë fëtënd bongeŷër gër dëk Bëŷëwif gër ed exëni yo gër ebar ro. Ata mëŷ ex alëngw ar Bënasareŷ an, Bëŷëwif bër ŷapayak cale bën. ⁶ Axacëra xacëra këŷo exo yepën Aciw̃ and Kaxanu aŷ, biyi sëra këŷo. [Er ŷandi babo mo kiti gë acariya andebi aŷ. ⁷ Barikan yow ko Lisias, emun end ocoroŷa eŷ, xana këŷo foroŷe gër otaxan odebi ⁸ do re ko mëne bër këŷo nagaŷanënd bën eni yow gër ndey ro]. Wëj dëŷ axor këy xor eyo mëkara ey nangaxën dëk er këmo nagaŷanënd biyi in.» ⁹ Do ga këni xëmëyëtarä Bëŷëwif bën këni rend mëne go dëŷ ex endey eŷo.

End Pol gër lëngw ir Felikës eŷ

¹⁰ Ata gofërëner in lambaca këŷo Pol exo yeyan. Re ko Pol: «Anang nang këme mëne wëj elod bëniŷ bëndanjëm hi këy axiti ar bela bër enëng endebi an. Awa wëno gë ekwëta këmëni yaka bër ke lëxwënd gër lëngw ireŷ bën. ¹¹ Ang këy xor ey mëkara wëj dëŷ ak, eced fo sëkëk bakey epëxw gë baki, ga këme ye yaŷ gër Yerusalem mo calex Kaxanu. ¹² Ala axe tëk ex na lëf gër Aciw̃ and Kaxanu; ala axe tëk ex na gër baciw̃ bacaleya. Bëte ala axe tëk ex na gër angol ga këmi ŷampëre gë aŷëxen, ba ga këmëni ŷoŷn bela na amëxwër eni meraxën. ¹³ Bër ke nagaŷanëndërand bëjo ani kor na eni masin mëne er këni reyand gërëgako in dal ex. ¹⁴ Areŷa këme reŷa ro gër lëngw ireŷ: aŷale këmo ŷalend Kaxanu ang bëxarëk bëram ak, gë cale ind këni rend bën enëgwëŷ ex in. Barikan aŷa wä këme dë dëk er ŷëgw këni gër acariya and Moyis do gër bakayëta band bëlawënel bër Kaxanu

in. ¹⁵ Wëno bëte ayar këme yarënd ang këni yarënd bën ak mëne Kaxanu axanin këbi xani gër ecës bër şenene bën do gë bësëmbak bën. ¹⁶ Mën ex, wëno bëte axemëna xemëna këme me bayi laŋ gë onden onjekax ex gi din end şenene eŋ gër ogës od Kaxanu do gër od bela. ¹⁷ Ga ri këme bëniy bëndanjëm yerëxe gër Yerusalem, wëlan bamëni edëca bër enëng endam bën do kwël me kwëtëx oyël oram ol gër Aciw̃ and Kaxanu. ¹⁸ Ata bën sək këne aŋunëtarak lëf gër Aciw̃ and Kaxanu, bela axe keta bana, end şode-şode ax gi bana. ¹⁹ Barikan Bëşëwif bër xaniw bax gër ebar ed Asi hi bax na na. Bën ŷap bax eni kwëşa gër lëngw irey ro ene dëxw angëmëne endey xoŷën këne na. ²⁰ Ado bëjo ro dëŋ deyalexëni ngwa ba etëmbak end fe xitixën këne bëxarëk bën gër Amara andebën. ²¹ Angëmëne cëŋ ga xeŷ bame mërëxand irebën: “Në end ga w̃a këme ekani ed gër ecës exëna eŋ këne xitixënënd doro gër lëngw irewën!”»

²² Felikës ga nang baxo aye end cale ind Axwën Yesu eŋ, fela këbi eni bakaw akey acëxe gër kiti. Er re baxo: «And ko yow Lisiyas, emun end ocorođa eŋ, axaman këme axaman endey endewën eŋo.» ²³ Ata fel këŋo alëngw ar ocorođa an eŋo mëla Pol gër epëra bari këreŋo pokërad na bëte, ebi tebënd bërexëm bën eno dëcara.

²⁴ Ga xeyërak, Felikës sëfërëgu këni gë Dërusic, asoxari Aşëwif ar ŷër baŋo an. Lawën ko eno mëlau Pol. Na baxët këŋo ga ko reya end ekwëta ed Yesu Kërisët eŋ. ²⁵ Barikan ga ko yeyan end ediya ed gë or şenene eŋ, gë end ekwëŷëta ed betëmbak eŋ, do mëne Kaxanu axiti këbi xiti bela bën akey amat, ata yëdara ko Felikës do re ko: «Gwac ex and doro aŋ, bakal, and ke űatan aŋ aŋac këmi űac.» ²⁶ Ayëla baxo, yëland bëte mëne kodı këŋo yël na Pol, mën baxo lawënaxënënd laŋ eno mëlau eni kanar gë mën. ²⁷ Mondako xucak bëniy bëki, Felikës ga rëfali këno owun ol bëtëgu ko Porësos Fesëtis. Do ebi din oyekax Bëşëwif bën, Felikës sëb këŋo Pol gër epëra.

25

End Pol do gë Fesëtis eŋ

¹ Bakey batas ga xucak elod ga űatëgu ko Fesëtis na gër Sesare, ye ko yaŋ gër Yerusalem. ² Ata bëşadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bëşëwif bën xacali këno endey end Pol eŋ. Axara xara bano ³ exo ma ebi din oyekax ga wëlaw wëlaw këŋo Pol gër Yerusalem. Xarak bën anëka bani xëñenand enëbi kaş bëwëla bën gër fëña eno daűaxën. ⁴ Fesëtis yaka këbi mëne Pol gër Sesare xwëtaya këno do mëne mën gogo ko baka fën. ⁵ Re ko bëte: «Awa bër gapak bër gër Amara andewën bën, tëfërëlemi do angëmëne eñëŋenax exëna gër ala ajo eno dëxwëx.»

⁶ Fesëtis baka ko gër Sesare, aŋo keyëra bana na gër Yerusalem nëmëc bakey banjongëbatas ba epëxw. Në ecan ijo, ga ŷëpa ko gër aciw̃ and kiti, lawën ko eno mëlau Pol. ⁷ And űateliw këno Pol aŋ, Bëşëwif bër xaniw bax gër Yerusalem bën xeta këno do këno nagaşanërand betëm bëndanjëm bënd ani kor bana eno masin axiti an mëne dal dëŋ këni reyand. ⁸ Barikan ga këbi yaka, Pol re ko: «Wëno ŷoweŷ ame men ex na. Ame dif ex na acariya and Bëşëwif aŋ, ame men ex na paŋ gë Aciw̃ and Kaxanu aŋ, do amo menan ex na Sesar.» ⁹ Fesëtis ga ŷandi këŋo ebi din oyekax Bëşëwif bën, wëka këŋo Pol: «ŷandi ki nde ey ye yaŋ gër Yerusalem eni kitix xarak wëno me gixeli?» ¹⁰ Pol yaka këŋo: «Ga xwëşa këme ako gër aciw̃ and kiti and Sesar, awa ro fo ŷapëk ene kiti. Wëj dëŋ aye nang këy mëne gematak

amëni menan ex na Bêšewif bën. ¹¹ Angëmëne aŵen wën kême, bête angëmëne ari ri kême amena and ŷapëk ene dāwaxën, ame mëka ex na ene kwëŷëtali ecës el. Bari angëmëne end dāl ax gi ex na gër bënd këne nagašandërand, gabatak ax kor na exe dëxw gër otaxan odebën. Wëno Sesar wëka kême exe kiti gër Rom!» ¹² Fesëtis ga wëlërëgu këni gë bela bër baŋo rëcarand gër kiti bën, fel këŋo Pol: «Awa gayikako Sesar re këy exi kiti, aye këy ye gër lëngw irexëm.»

End Pol, gë Agëripa do gë Berenis eŋ

¹³ Ga xeyërak, emun end bano wăcënd Agëripa eŋ sëfërëgu këni gë Berenis na gër Sesare eno cëma Fesëtis. ¹⁴ Ga babi xeyërand na bandanjëm, Fesëtis ga këŋo felëra Agëripa, emun eŋ, endey end Pol eŋ, re ko: «Felikës ala seb këŋo na ro gër epëra kitirëxe. ¹⁵ And ye bame gër Yerusalem aŋ, bëšadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bêšewif bën lëxw këno gër ndam do re këni mo nëp. ¹⁶ Ayaka yaka këmëni mëne Bërom bën ani wata ex na enëp ed ala, xarak ala ajo abi yaka ex na pere bër këŋo lëxwënd bën gër bënd këno nagašanënd. ¹⁷ Ayow yow bani ro gër Sesare, bête wëno amëni cac ex na, ataŋ në ecan ijo ŷëpa kême gër aciŵ and kiti do re kême eno mëlaw ala ajo. ¹⁸ Bër këŋo lëxwënd bën ga xani këni yeyandëra këni. Bari amena gamatak gër band bame yëland wëno ari ri ko ani deya ex na. ¹⁹ Er bani šampërend wayët bënd cale indebën do gë end ala ar këno wăcënd Yesu. Bën këni rend ašës šës ko, barikan Pol mëŋ ko rend mëne abëngw exo. ²⁰ Wëno cëŋ, ga wëlandëra ke gë endey end mondako eŋo, wëka këmo Pol ba aŷandi ŷandi këŋo exo ye gër Yerusalem eno kitix. ²¹ Barikan Pol re ko mëne endey endexëm eŋo, emun etëm end gër Rom eŋ kē xiti. Ata fel këmëni ocorođa ok eno kwëtaya gër epëra xali mëni dāwën eno mëla gër Sesar.» ²² Ata re ko Agëripa: «Wëno aŷandi ŷandi ke bête mo baxët ala ajo.» Yaka këŋo Fesëtis: «Awa ecan, awël këyo wël.»

²³ Ga xeyëk, Agëripa gë Berenis sëfërëgu këni sir-sir gë enga end bër laŋëtëgu babi eŋ: gë bemun bënd ocorođa beŋ, do gë bela bër gapak bër angol and Sesare bën, lil këni gër aciŵ and kiti. Ga laŵën ko Fesëtis, wëlaw këno Pol. ²⁴ Ata re ko Fesëtis: «Agëripa wëj emun eŋ, do wën dek ang barërëgu këne ro ak, awat këno watënd ala ajo. Bulunda ir Bêšewif in dek lëxw këno gër ndam hik gër Yerusalem, hik ro gër Sesare. Caw ako bani xeŷënd mëne aŋo ñap ex na exo bayi ga ko liya. ²⁵ Wëno cëŋ afëni fëni ke mëne amena and këno laŵaxën ax gi ex na. Barikan ga re ko mëŋ dëŋ mëne Sesar, emun etëm end gër Rom eŋ, këŋo xiti, ŷapanaxën ke mo dāwënëli. ²⁶ Barikan er këmo ŷëgwën gë endey eŋo in, ame cot ex na. Mëŋ wëlxënëgu këmo gër ed barërëgu këne ro, adofa eyo wël Agëripa, wëj emun eŋ. And këyo wëkara aŋ, wëno ašot kême šot er kême ŷëgw in. ²⁷ Wëno mo dāwënëli andepëra ñëgwërëxe bënd lëxwaxën këno gër kiti beŋ, axe yexënan ex na.»

26

End Pol do gë Agëripa eŋ

¹ Agëripa fel këŋo Pol: «Anëka sebën këmi eyeyan el, eyëbi yaka bër ki lëxwënd bën.» Ata Pol ga yën ko ataxan aŋ, ŷana ko ko rend: ² «Agëripa, wëj emun eŋ, awa doro wëno mbaŋ nëngan ke ga këmëni yakand ako gër lëngw irey Bêšewif bën gër dek bënd këne nagašandërand

beŋ. ³ Gayikako aye nang këy bend rëpëk gër Bëšëwif do gë bend këni šampërend beŋ, awa axara xara këmi ey buŋa eye baxëtaxën.

⁴ «Bëšëwif bën dek anang nang këni aniyandam aŋ elod and hi bame šambenjar aŋ. Anang nang këni mëne šëf gër bër enëng endam hi bame gër Yerusalem. ⁵ Bën elod anëka fo nang këne, do axor këni xor eni deya, ga ŷandi ŷandi këbi, mëne wëno aniyand ofariseŋ bame liyand, bën bër ex amara and Bëšëwif and kë balëkënalind enim cale indebi aŋ. ⁶ Barikan doru wëlaw këne gër kiti në end ga wã këme mëne anëka űatëguk er bani yarënd bëxarëk bërebi in, er beya babi Kaxanu in. ⁷ Do bandëwëra epëxw gë baki band bulunda irebi baŋ, band këŋo šalend Kaxanu gëmëd gë goyat baŋ, ayar këni yarënd er beya baxo Kaxanu in ex űata amëd and liya këni bën aŋ. Mëŋ ex wëj emun eŋ, nangël mëne në end ga wã këme anëka űatëguk er këni yarënd ijo in këne nagašandëraxënënd Bëšëwif bën! ⁸ Inëwa hi kën gë oŋëpëgënan od mëne ax mënd ex na ex gi däl mëne Kaxanu axanin këbi xaninënd bëšëk bën eni bakaw gër aniyand?»

⁹ «Wëno er bame yëland aŷap ŷap ke me kemëna mbaŋ me wëlëbël oŵac or Yesu Ibënasaret ol. ¹⁰ Eŋo bame rind gër Yerusalem: wëno dëŋ babi sëränd bëwënëk bëranjëm do mëni mëla gër epëra, gë or gapak or bane yëlënd bëšadaxan bëlëngw ol. Do and këni xetan enëbi daw aŋ, wëno šëf gër bër bax rend dawëlenëbi bame hind. ¹¹ Ata gër dek baciw bacaleya band Bëšëwif asoron bamëni soronënd mëni nëyalixën eno cir Kaxanu. Ga ke xureli ekoŷën ed xoŷën bamëni el, xali gër bangol baniyer bamëni yenënd.»

End osede or Pol eŋ

¹² «Mondako xani bame ond gër Damas oŋ ga lawën këne bëšadaxan bëlëngw bën gë okayëta ir baxe yëlënd or gapak ok. ¹³ Agëripa, wëj emun eŋ, and hik eñan keŋ gër gaf aŋ, gër fëña watëgu këmi, elod gër orën angoben and kë ŷegënd nëmëc eñan eŋ ga űobaw këbo wëno gër bër enga endam bën. ¹⁴ Wëcëra këmi dek rebe-rebe gër ebar do wël këme oniŵ ga ke yeyaneli gë eyeyan ed arameyeŋ el: “Sol, Sol, inëwa këye rixëraxënënd? Mama fo këy legënan ang ejel ed këŋo xacërand exo mëši xarak gë bebër kesëkes këno facënd el.” ¹⁵ Ata wëka këme: “Axwën, wëj noŷo wa hi këy?” Yaka ko Axwën an: “Wëno ex Yesu, ar këyo rixërand an. ¹⁶ Barikan kanil, ey kwëša gër osapar oreŷ gayik në eŋo šanaŷaxën këmi: asana sana këmi ey gi ariyenin aram do sede iram ey tëfëtaxënënd bebër wateli këye bën do gë bebër këmi wăsinëd bën. ¹⁷ Wëno ki racët mërëxand ir Bëšëwif do gë bër ax gi ex na Bëšëwif do këmi lawënënd gër ndebën ¹⁸ eyëbi pëdëtaxën bangës baŋ, eni can gër ecamëdan, eni dïlaxën gër angoben; eni can gër mbëña ind Sindan, eni dïlaxën gër owun or Kaxanu. Do angëmëne aŵa wã këni, eni cotaxën eteban ed beñëŋenax bendebën el do gë er fenan këmëni bër wënëk paŋ gë ekwëta ed xwëta këne el.”

¹⁹ «Awa nangël Agëripa wëj emun eŋ mëne wëno ame űëp ex na me tëf er wăsin ke orën in. ²⁰ Barikan ga ŷana këme gër Damas, ye këme gër Yerusalem, sëf këme dek ebar ed Yude el, do ŷaw këme gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif. Afel fel këmëni bela bën eni nëngwët ola orebën ol, eno kwëta Kaxanu do eni di bebër ŷapëk eni dind bër nëngwëtëk ola orebën bën. ²¹ Në end eŋo sëraxën këne Bëšëwif bën gër Aciw and Kaxanu, do xacëra këbi ene daw. ²² Barikan Kaxanu nëkona ke gë oyekax orexëm ol. Mëŋ bayixën këme abëngw xali doru do këme reyarand gër ed këni barër bela, hi këni bërëtoc, hi këni bër gapak, wayët er re bani aűatëgu

kë ñatëgu Moyis gë bëlawñenel bër Kaxanu in. ²³ Er reya bani ijo ex mëne Afexën an asoro bax exo toro xali eno daw do mëne mëñ kë hiç ayanar ar kë xani gër ecës an. Mëñ këbi sëfëtëtandëra angoben and apexa añ Bëšëwif bën do gë bër ax gi ex na Bëšëwif bën.» ²⁴ Ata Pol ga ko yeyan mondako Fesëtis fërëfata ko do xeÿ ko: «Pol, wëj anëka šen ki! Onangëran osëm orey ol šenën ki!»

²⁵ Yaka këño Pol: «Ali, alëngw Fesëtis, axe cen ex na de. Barikan eyeyan ed dal ed gë onden el këme reyand. ²⁶ Emun eñ anang nang ko beño dek, do wëno mëñ këme yëxwaxënënd me yeyan kerët. Gayikwa afëni fëni ke mëne yoweÿ axo nem ex na, enimin, beño dek ax gi ex na beconëšon. ²⁷ Agëripa, wëj emun eñ, aña nde wã këy er re këni bëlawñenel bër Kaxanu in? Anang nang këme mëne aña wã këy.» ²⁸ Ata Agëripa fel këño Pol: «Tëkër fo bayik eye kor me gi këreceñ!» ²⁹ Yaka këño Pol: «Bayik tëkër fo bayik mbañ, kido Kaxanu aña wã ko en gido ang wëno ak wëj gë dek bër ke baxëtënd bën xarak, anun pokërax na gë gweyele-gweyele!»

³⁰ Ata emun eñ Agëripa, gë gofërëner in Fesëtis, gë Berenis do gë dek bër yëpara bax na bën xani këni. ³¹ Ga këni wãÿira këni rend: «Gër ala ajo, amena and këno lawaxën ba eno pokëraxën gë gweyele-gweyele, ax gi ex na.» ³² Agëripa fel këño Fesëtis: «Ala ajo ar etebët hi doxo kido axo de bana eño kiti Sesar.»

27

End emëla ed Pol gër Rom eñ

¹ And faÿ këni gër owëkw mëne mi ye gë kuluj in ond gër ebar ed Itali oñ, gë alëngw ar ocorođa od emun etëm end gër Rom eñ hi bami, do Yuliyus bano wacënd. Mëñ lawën bano ebi mëla Pol do gë bandepëra bacandaw. ² Kuluj ir angol and Adëramit babo wëland. Ata xasëk gër angwëngw bëña fo bëña fo, ebar ed Asi el. Ga xucak ebar elo, wëla këbo gand etiwx. Arisëtarëk, ar gër ebar ed Masedëwan do hi baxo Atesalonik an, na baxo polo gër kuluj gë biyi.

³ Në ecan ijo, ñat këmi gër bëña ir angwëngw and gër Sidon. Ata Yuliyus ga likina baxo paß gë Pol, seb këño exo ye gër odawo odexëm do eno yëlaraw šëlafana. ⁴ Ga fakët këmi na oñe oñ, kuluj irebi in sëfak bëña ir gand ošir or Šipër in gayik aped fed bax xocëgund bongoc boñ. ⁵ Ata ga xas këmi cangët angwëngw and jey gër owar or Silisi do gë Pañëfili añ, ñat këmi gër Mira, gër ebar ed Lisi. ⁶ Fën šotënëx babo alëngw ar enga end ocorođa an kuluj ir këbo wëla ir Alekësandëri in ond gër Itali oñ. Ata nëmbëta këbo gër kuluj ijo. ⁷ Bakey bandanjëm xas bami endëmane fo. Hat këmi gë ojaw fo gër angol and Kënidos. Do ga bax xocënd mbañ ekoc el sëkwan këmi mi kwëša gër bëña. Ata xuca këmi gër angol and Këret gand bebët ir Salëmone. ⁸ Kwël gë enëÿer el fo sëfa këmi bëña in, ñataxën këmi gër ed këni wacënd «Bakegëtaya Banjekax», ler gër angol and Lase.

⁹ Bandanjëm xeyëra babo yerëxe mbañ do kwël bax ñigënënd ekas ed gë kuluj el gayik anëka xuca bax etiwi ed gë amëd and gë ayem el. Mëñ felaxën babi Pol bër bax yerëtënd end oñe bën: ¹⁰ «Lawo bën, wëno er këme watënd mëne angëmëne kwël fakët këne oñe ond gë kuluj oñ, oñe oño ax gi na ond gë enemi këm, do ond gë er kë nëxena këm gër oÿënga or këne wëlande, do bëte ax gi na ond gë enemi ed aniyan andëfi këm.»

¹¹ Barikan Yuliyus, alëngw ar ocorođa an, xwëta ko nëmëc er re bani abërëš an do gë axwën ar kuluj in, yepan këño er yeyan baxo Pol in.

¹² Nëmëc enjo, eni bayi gër bëña ir angwëngw aņo na gë amëd and gë ayem aņ, abi mëndan bana. Ata yëmbëta këni bëla bër rek eni dëkwët anjëm and këni xawënd yaņ gër kuluņ aņ ex kasaxën. Axacëra babi xacërand, angëmëne awënd wëndëk eni ñat gër Fenikës, gër bëña ir angwëngw and gër Këret. Ga hi bax xegëtaya in ambëtëb ir acëla-eñan do gë ambataş ir acëla-eñan, fën yandi babi ebi kucax amëd and gë ayem aņ.

¹³ Ingoc ind xaniw bax ambëtëb bax xocënd ata yëla këni axor këni xor eni di er fëna bani in. Neỹ këni eni cëpët dun isibax ir kë xwëşaxënënd kuluņ in, do këni xasënd bëña fo bëña fo ler gër Këret. ¹⁴ Barikan gogo nde ga rëmëguk ekoc etëm ed tëb ed këni wacënd «Ekoc ed ambataş ir apën-eñan» ga xaniwëk gand oşir. ¹⁵ Ata ekoc etëm ed tëb elo lëfërirak kuluņ in xali sëkwanëk ex kas aped-fed do kwël sebaya këmi këbo wëland sam-sam. ¹⁶ Ata ga këbo ri ebo kucali gand ambëtëb and oşir osil or këni wacënd Kahuda aņ, bëriyeni bër gër kuluņ bën gë ojaw xor këni ikuluņ ind ecëpëtaxën in. ¹⁷ Ga nëỹ këni yaņ, wëd këni ogux ok şerixën këni jey kuluņ isëm in. Do ga bani yëdand ebi capali gër Sirët, do kuluņ in ex dëgwayax gër efini, fedali këni anjëm and bax xasaxënënd aņ. Mondako bami xasënd sam-sam. ¹⁸ Ga xurik ang babo lëfëririra ekoc etëm ed tëb ak, në ecan ijo, bëriyeni bër gër kuluņ bën lap këni olëb orëmar polo gër angwëngw. ¹⁹ Do yatir akey atasën, bëriyeni bëjo dëņ lap këni oÿënga or kë xasaxënënd kuluņ oņ. ²⁰ Ata mondako ri këmi bakey bandanjëm watërëxe and goyat aņ eñan eņ do and gëmëd aņ, owal oņ. Ata ga këņo bëndër ekoc etëm ed tëb el, seb këmi eyëlara ed afex këmi fex el.

²¹ Abami yambëra na elod anëka fo. Ata ga xani ko xwiriş Pol, re ko: «Kido abaxët baxët bane and re bame ene bayiye gër Këret aņ, oÿënga or nëxenarak oņ ax nëxena dona do or lap kën oņ an dap dona. ²² Barikan gërëgako er këmün felënd in ene kapinaye, ala gabatak ax nemi na. Kuluņ in fo këņo noÿeli. ²³ Yama meleka ir Kaxanu ir xwën ke do këmo şalend in ga şanayaxën ke gëmëd felëra ke. ²⁴ Re ko: “Pol aňat këy ģat gër kiti ind Sesar, kërey yëdara na. Do Kaxanu wa seban këņun wëj do gë dëk bër bar kën kuluņ bën.” ²⁵ Mëņ ex, bësoşan kapinayin! Wëno axwëta xwëta këmo Kaxanu mëne ang fel ke ak kë hi. ²⁶ Biyi në bëña ir oşir këbo şilenix.»

²⁷ Yatir sëkëk bakey epëxw gë banax gëmëd, ekoc etëm ed tëb el në emëla babo gër angwëngw and këni wacënd Mediterane. Emëd ekarëk el, bëriyeni bër gër kuluņ bën hik këbi nangëde ebar këmi sëkand na fo. ²⁸ Lap këni atëyixën and etiwx aņ sëk këni ometër ofëxw osas gë ocongoki. Ga wëla këbo imbad, lap këni gaşëxe atëyexën aņ, sëk këni etiwi el ometër alapem gë ocongotas. ²⁹ Ata ga bani yëdand ba ekoc el aňëyën kë ģëyën kuluņ in gër bëña ir gë bongay, lap këni odun onax okwëşaxën ok gand epoy ed kuluņ do këni yarënd ex weca. ³⁰ Barikan bëriyeni bër gër kuluņ bën aşala bani şaland eni nawa na gër kuluņ. Ata këni fedalind ikuluņ itil in polo gër angwëngw ga këni ri nangëde eni kas elod na gër ecën ed kuluņ fo yandi këbi eni dapaxën nacët odun okwëşaxën ok. ³¹ Ata Pol fel këbi ocoroda ok do gë alëngw arebën an: «Angëmëne bëla bëjo ani bayi ex na yo polo gër kuluņ, wën an pex na de.» ³² Ata ocoroda ok saw këni bad ogux od ikuluņ ind ecëpëtaxën ok do seb këni latik polo gër angwëngw. ³³ Damana ex wecaxën, Pol ga wac këbi bëla bën dëk, fel këbi eni kapina do eni yambëra. Ata re ko: «Doro sëkëk bakey epëxw gë banax elod ga kën şëninid gë enjo eņ. ³⁴ Mëņ këmün felaxënënd en kapina do en yambëra. Mondako fo kën fëxaxën. Ala ax cës na, ado gë emban ematak an dapëta na.» ³⁵ Ga ģata ko eyeyan elo, wëd ko amburu, şëkwa këņo Kaxanu ogës

od bela dek, šobëta ko do ko yambënd. ³⁶ Ata bën dek ga xapina këni, yambëra këni. ³⁷ Biyi dek er hi bami polo gër kuluṅ bela okeme oki gë ofëxw ocongoxi gë bëcongabaf. ³⁸ And yambëra këni bën dek aṅ, yëfënd këni eyamb el gër men eni bašëtaxën asibëtiḃa ir kuluṅ in.

End enoṽeli ed kuluṅ eṅ

³⁹ Ata ga wecak, nemëra këni bëriyeni bër gër kuluṅ bën xali ani kwita ex na ebar el. Wat këni moṅang gër ed hëfësëk angwëngw aṅ ebar el. Ata yāndi këbi eni mëla fën kuluṅ in angëmëne awënd wëndëk. ⁴⁰ Ata šëpët këni odun okwëšaxën ok, eni kasaxën polo gër angwëngw. Fët këni ogux od xapaxën bani amërëšaya ok do lëkwët këni yaṅ anjëm akasaxën atil and gër lëngw ir kuluṅ aṅ, ebo kocelixën gand bëṅa. ⁴¹ Barikan kuluṅ in šëši këṅo në amun and edini mërëxand ir bengux bëki bend men. Aṅo rëgwayak ecën ed kuluṅ el. Do men oṅ ga bax xanind bomeṅ bomeṅ gë ojaṽ od mbaṅ, yoyëk epoy ed kuluṅ el xali hëbirak.

⁴² Ocoroḃa ok yāndi këbi enëbi ḃaṽ bandepëra baṅ këdi ko naṽa amat exo kas xali exo kegëta. ⁴³ Barikan alëngw ar ocoroḃa an ga faṽ baxo gër emëkw edexëm eṅo pexën Pol, šëban këbi eni di er faṽ bani in. Fel këbi bër xam bax men bën eni dëngwa gër men do eni kas xali eni kegëta gër ebar. ⁴⁴ Bër kë bayi bën ebi kacëra eni kas bërëmar gë bangomb-gomb baṅ, bëjo gë baton band šangëtarak gër kuluṅ baṅ. Do mondako xegëta bani bën dek bëbëngw gër ebar.

28

End Pol gër ošir or Malët eṅ

¹ Ga xegëta këmi mondako bëbëngw, nang këmi mëne gër ošir or gër ed xegëta bami na, Malët këni wācënd. ² Bër lëg na bën xaca kënebo aye fo. Ga bax sëbënd do bax yemënd, wëla kënebo dek ler në xodux or fëtën bani. ³ Pol barëgu ko imok ind obeñët exo dëxwaxën gër xodux nangërexe andën wëḃeli këṅo na. Ata ga yëkak xodux ol, ekifoxifo el šanëgu ko gër imok, do lara ko gër ataxan andexëm. ⁴ And wat këno ekifoxifo el ga lara ko gër ataxan and Pol aṅ, bër lëg bax na gër ed ebani bën këni felërend andebën rebën: «Awa ala ajo, alaṽ ar bela dëṅ exo, gayikako ecede fexëgu ko gër angwëngw, kiti in aṅo teb ex na exo diya.» ⁵ Barikan Pol wërëngënja këṅo andën aṅ bërëfët gër xodux do yoweṽ aṅo gi ex na. ⁶ Er bani šënind bela bëjo eno wat ga këṅo bëlan ataxan aṅ, ba exo wëc kërud. Barikan ga šënira këni xali nëkak, wat këni mëne yoweṽ aṅo gi ex na. Nëngwët këni anjëlän aṅ do këni rend mëne Pol angoc exo.

⁷ Ler na, iciṽ hi bax na ind xwën baxo alëngw ar gër ošir olo do bano wācënd Pubëliyos. Mëṅ xwëtaya babo ang odawo odexëm fo do lakira këmi bakey batas gër ndebën. ⁸ Sëm ir Pubëliyos monaki hi baxo. Ašëxw šëxw baṅo do lëk baṅo angëreli and gë ošat. Ga lil ko Pol gër ed laki baxo, šalen këṅo mokwëtan otaxan ok, ata fak ko. ⁹ Ga xucak eṅo, yowëraw këni bëšëxwëra bëšëxe bër lëg bax na gër ošir, bën bëte fakëra këni. ¹⁰ Ata mbaṅ fëb banëbo bela bën do and fakët këmi ḃamana aṅ, fenitaran kënebo ocëlafana od yāp bax mi mëlali ok.

End Pol gër Rom eṅ

¹¹ Ga xucak opacaw̃ otas, w̃ëla këbo kuluṅ ir gër Alekësandëri in, ir bani w̃acënd «Josëkir»* in. Kuluṅ ijo na gër oşir olo xuca baṅo amëd and gë ayem aṅ. ¹² Ga ñat këmi gër bëṅa ir angwëngw, ler gër angol and Sirakis, xeyëx këbo bakey batas. ¹³ Ga xanik na kuluṅ ir babo w̃ëland in, xasëk bëṅa fo bëṅa fo xali gër angol and Regiyo. Në ecan ijo, ekoc el ambëtëb bax xocënd, ata bakey baki fo ri bami ñataxën këmi gër angol and Pusol. ¹⁴ Fën sëkëx bamëni bëmaÿe bënd xara babo mi teyëta loxo na gër ndebën. Ata mondako xuca këmi ond gër angol and Rom oṅ. ¹⁵ Ga wëlëx këni endëbi eṅ, bëmaÿe bënd gër angol aṅo bëṅ xacaw kënebo xali gër lumo ir gër Apiyus, do xali gër ed bani w̃acënd «Baciw̃ band bëliyer batas». Pol, sam ga wat këbi šëkwa këṅo Kaxanu do xapina ko.

End epëmëra ed Pol gër Rom eṅ

¹⁶ And ñat këmi gër Rom aṅ, w̃ëla kënebi bandepëra baṅ gër epëra. Barikan fel këno Pol exo dëg në ešëxen, gë šoroda ir baṅo nëkonand in. ¹⁷ Ga xucak bakey batas, Pol w̃ac këbi bëlëngw bër Bëšëwif bën. Do and barëreḡu këni aṅ, ga këbi felëra ko rend: «Bëmaÿe, wëno afëra fëra bane gër Yerusalem do lëxw këne gër otaxan od Bërom, xarak yoweÿ ame men ex na. Amëni menan ex na Bëšëwif bën, bëte ame yepën ex na bebër rëpën këni bëxarëk bërebi bën. ¹⁸ And w̃ëkara këne Bërom aṅ aÿandi yandi babi ene tebët gayik amena and këne law̃axën ane wateli ex na. ¹⁹ Barikan Bëšëwif bën ga ñëp këni ene tebët in, nëÿali këne me mëka exe kiti Sesar. Xarak, mëni bar kiti bër enëng endam gë Bërom bën, gë təkër ak axe ñandi ex na. ²⁰ Në end endey eṅo xara këmun en yow ene watëre do mun pelëra. Ga w̃a këme mëne er këni yarënd bulunda ir Isërayel in anëka ñatëguk fokëraxën këne gë gweyele-gweyele ijo.»

²¹ Bëšëwif bër yow bax na bën yaka këno: «Biyi kayëta ir xaniwëk gër ebar ed Yude ir gë endey eṅo ami kana ex na. Bëte imaÿe gimatak ax yow ex na gë endey end këbo felati, ba gë eñëṅëxax end ri këy. ²² Barikan aÿandi yandi këbo mi wël er këy yëland wëj in gayik cale ind sëf këy iṅo gër ed ex yo kë fëtënd akucara.»

²³ Ata fënëta këni akey and këni bakaw aṅ na gër iciw̃ ind Pol. Ga ñatëguk akey aṅo, nëmëc yëmb bani bër yow bax bën. Gër eyeyan edexëm, Pol areya reya baxo end owun or Kaxanu eṅ. Gë acariya and Moyis aṅ do gë er yëgw këni bëlaw̃ënel bër Kaxanu in baxo šaland ebi kor eno kwëta Yesu, elod gëbër xali genëka. ²⁴ Bërëmar xor këbi xali w̃a këni end babi felënd eṅ, bëjo ñëp këni eni ma in. ²⁵ Ga këni šapër ketërexe në end emat, fëco bërëw̃ak bën, fëco bër ñëpëk bën. Pol baş ko wayët eṅo: «Dal reya baxo Angoc Amënek aṅ and babi felërand bëxarëk bërewën aṅ gë etëÿ ed alaw̃ënel Esayi el: ²⁶ “Yel gër bulunda ijo eyëbi pel:

Aye kën yana en wëlënd bari aṅun pëni na;

aye kën yana en nëkonënd bari yoweÿ an wat na.

²⁷ Gayik owëkw or bulunda ijo oṅ afarëdadi farëdadi;

Banëf baṅ soya këni do bangës baṅ xëw̃ këni;

këdi këni wat gë bangës bandebën baṅ,

këdi këni wël gë banëf bandebën baṅ;

këdi këbi fëni gë owëkw orebën oṅ,

do eni nëngwëta mëni pakëxaxën.”

* **28:11** 28.11 Ow̃ac olo gër bëndacan bënd Bëgërek wëdëgu bani. Bëtox bëca bënd wëli bax mbaṅ hi baxëna bënd banëbi w̃acënd Casëtor gë Polikës do banëbi w̃acënd bëte «Ojosëkir ok».

²⁸ «Awa nangiŋ mēne apexa and yēlēgu kēbo Kaxanu aŋo, alawēneli lawēneliw kēbi bēr ax gi ex na Bēšēwif bēn: bēn abaxēt kēni baxēt.»
²⁹ And ŋata ko Pol eyeyan elo aŋ, Bēšēwif bēn wāyira kēni do kēni šampērexēnd. ³⁰ Mondako yēpa baxo Pol bēniy bēki na gēr iciw ind wēd baxo luwas. Na babi xacand dek bēr bax yowēnd eno wat bēn. ³¹ Afem baxo femēnd end owun or Kaxanu eŋ do babi sēyalind end Axwēn Yesu Kērisēt eŋ gē anjiy kēm do ala abaŋo šēban na.

Kayëta ir Bërom in Lilaya in

Akayëta aņo, Pol yëgwën babi Okëreceņ od gër Rom ok eni këñenaxën ekaca edexëm el and këbi nënga aņ. Er baxo şaland ebi pëni şenene Atëfëtan and Yesu and baxo femërand aņ. Er yëgw ko gër akayëta aņo in kë nangënënd mëne ekwëta ed Yesu Kërisët el kë fexënënd ax gi ex na acariya and Moyis aņ. Awëd wëd ko amatinali and Abëraxam aņ ebi pënixën mëne apexa and gë ekwëta aņ ax gi ex na osëyali or mëņ Pol fo. Bëte gayikako Kaxanu këbi fexënënd bërëwak end Yesu Kërisët bën paß gë ekwëta el, axor këni xor eni dıyand gër angwëlëra gë edëca ed Angoc Amënëk el. Er ex gër akayëta in:

End Pol eņ do gë osëyali orexëm eņ: 1.1-17.

End ang ex ngwën gër ogës od Kaxanu eņ: 1.18-3.20.

End apexa and gë ekwëta eņ: 3.21-4.25.

End anıyan angaşax and kë yëlënd ekwëta eņ: 5.1-8.39.

End apexa and bulunda ir Isërayel eņ: 1.11-36.

End ang yäpëk edıya ed gër Amara and Yesu eņ: 12.1-15.13.

Bepelatar bënd yëgw ko Pol eņ: 15.14-16.27.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ariyenin ar Yesu Kërisët an, parëxanda ir wac këņo in. Mëņ dëņ yata ke me gi parëxanda irexëm do me pemërand Atëfëtan and Kaxanu aņ. ² Atëfëtan aņo, paß gë bëlawënel bërëxëm bën beya baßo Kaxanu elod anëka fo ang rek Oñëgw Omënëk ak. ³ Gër Atëfëtan aņo reya ko end Asëñiw eņ, ar rëw këno ala gër ebar ro, gër andëwëra and Dafid, ejiw edexëm. ⁴ Aşanaya şanayak mëne Yesu Kërisët, Axwën arebi an, Asëñiw ar Kaxanu dëņ exo gayik axani xani ko gër ecës gë panga ind Angoc and owënëk in. ⁵ Paß gë mëņ şot këmi oyekax ol do gë ofarëxanda ol, mi pemërand Atëfëtan andexëm aņ gër benëņg bënd bëla dek, eni kwëtaxën owac orexëm ol, eni tëfaxën er re ko in. ⁶ Wën bëte şëf gër benëņg beņo hi kën gayikako Kaxanu yata këņun në end Yesu Kërisët. ⁷ Wën dek bër gër angol and Rom, bër hik pëlot gër yomb ir Kaxanu Faba irebi bën, mëņ yata këņun en gi bëwënëk do en cot oyekax ol, do gë obetak ol, paß gë Axwën Yesu Kërisët.

End okëreceņ od gër Rom eņ

⁸ Wën ang xwëta këno Kaxanu ak, ngwën in dek nangëra këni. Wëno në eņo këmo şëkwaxënënd Kaxanu paß gë owac or Yesu Kërisët ol. ⁹ Kaxanu, mëņ ar këmo şaland gë onden onjekax an, do këme femërand Atëfëtan and Asëñiw arexëm aņ, ex sede iram ir mëne din këmun şalenënd. ¹⁰ Laņ këme xarand, gër cale indam, me cot aşot, ga wã wã ko Kaxanu, amëd and yäpëk mun nëngali aņ. ¹¹ Gayikwa wëno dek yandi ke ene nangëre mun cetaxën mar banjëla band oyekax band yël ke Angoc Amënëk baņ en kemaxën wën bëte gër ekwëta ed Kaxanu. ¹² Ado me dedo wa and këme hatëli aņ ene başëndëre banjëlan biyi bër bar këne gër ekwëta ed Kaxanu bën.

¹³ Bëmaņe, aņandi yandi ke en nang mëne bakëlëbëd bandanjëm fënarali këme me yeli ene nangëre. Er këme şaland eni nëmbër gër enëņg endewën bër xwëta këņo Kërisët bën ang yëmb këni gër benëņg becëxe

ak. Bari xali doru Kaxanu axe tebëli ex na pere. ¹⁴ Wëno ang ar bayir këni aňomëx fo hi këme paß gë Bëgërek bën, paß gë bënangërarëx bën, paß gë bërenik bën, do gë bëfënrëx bën. ¹⁵ Ata wën bër lëgëk gër Rom bën ëno ýandi ke me yeli mun nangën bëte.

End panga ind Atëfëtan ëj

¹⁶ Wëno, epemëra ed Atëfëtan aňo ol axe cëfënenand na gayik gë aňo ko nëcëtënd Kaxanu panga indexëm in. Ar wãk yo këno fexënënd: hi ko ar enëng end Bëšëwif, hi ko ar enëng ecëxe. ¹⁷ Enimin, Atëfëtan aňo këbo wãsinënd mondake ri ko Kaxanu ebi kwëtaxën bela bën bër šenene. Eňo gë ekwëta kë ýanand bëte gë ekwëta kë ñatand, ang rek Oňëgw Omënëk ak: «Ar xwëta këno Kaxanu an ex awënëk an do mondako ko šotaxën aniyand din aň.»

End emenan ed Kaxanu ëj

¹⁸ Enimin Kaxanu, elod gër orën xoýënëgu këbi bela bën gayik ano pëbënd na, do xwënda këni osëmbak xali këni wëlëbëlënd ðal irexëm in gër osëmbak. ¹⁹ Awat këni watënd bebër ýapëk eni wat eno nangaxën Kaxanu bën gayik mëň dëň këbi wãsinënd. ²⁰ Enimin, Kaxanu ar din exo. Bari ado ga exo ar anëňo watënde na, ola orexëm ol gë panga indexëm in kerët kë watind gër bebër ri ko gër ngwën ro. ²¹ Mëň ex, ala ax kor na exo yax mëne aňo nang ex na Kaxanu. Gayikako, awatënd aye dëň enjaran endexëm ëj, gë bebër ri ko bën, bela bën ano pëbënd na Kaxanu, bëte ano cëkwand na. Barikan mondako wëlandëraxën këbi gër onden ondebën gë banjëlan band gë ofëcak këm, owëkw orebën oň xulëk ecamëdan el. ²² Ado ga këni rend mëne bën areni reni këni, bëšenëk exëni, arafënar fo këni rafënarand. ²³ Anëngwët nëngwët këni enjaran end Kaxanu ëj, mëň ar ax cësënd na an, ano calend na. Gër ed hi bax eno calend nëmb këni këni xëland olaš or wãtinali këni gë bela xarak ala an ašës ko šësënd. Bëte olaš orëmar wãtinali këni gë ošël, gë owacar or gë osapar onax do gë owacar or xada-xada.

²⁴ Ata në ëno seboxën këbi Kaxanu eni ðëxwaya gër obuyaraxik do gër owëkw orebën ebi ýandind oňay gë becëfëanaxik fo. ²⁵ Anëmb nëmb këni end ðal end Kaxanu ëj gë enëgwëš, afëb këni fëbënd do ašale këni šalend er ri ko in gër ed ebax eno calend Kaxanu gaßat, mëň ar betak ðin ir ðin an. Amen!

²⁶ Në ëno seboxën këbi bëte Kaxanu eni dind becëfëanaxik bend yëla këni gër owëkw orebën: bësoxari bën seb këni er ýapëk asošan gë asoxari eni dind in, do këni rind asoxari gë asoxari er ax ñap ex na in. Ata mondako këbi wëcanënd kiti ind oňay orebën in. ²⁷ Bëte bësošan bën seb këni er ýapëk asošan gë asoxari eni dind in këbi ýandirënd do këni rind asošan gë asošan er ax ñap ex na in.

²⁸ Gayikako abi bal ex na eno nang Kaxanu, Kaxanu seb këbi gë orenik osëmbak orebën ol eni dind becëfëanaxik. ²⁹ Ata gër onden ondebën xëñëk: osëmbak, gë oxey, gë aňana and kodí, gë njifa, gë oyakëraxi, gë edaw ed bela, gë batakëra, gë enëgwëš, gë eñac. ³⁰ Bëte hi këni: bërena, bëxapëndër, bëšus bër Kaxanu, bër xoýët-xoýët, bërafënan, bëýangënan, bëwërax, bëwëšen bër bëxarëk bërebën, bëfënrëx, ³¹ bër ax gi ex na mokwëta, bër gë emëkw eperëk, bër gë axayënan këm. ³² Ado ga nang këni aye apela and šenene and Kaxanu and rek bër xwëndak beňo

bën bër ecës exëni, mondako dëŋ baya ga këni wëndërand, bëte kënebi sêkwënd bër këbi sêfëtelind bën.

2

End enëp ed bela eŋ

¹ Wëj ar hi këy yo awa ga këyëbi nëpënd ako boşandax nangël mène xaya axi gi ex na. Gë andey këy lëxwayand ga këyëbi nëpënd ako xarak wëj dëŋ beber këni rind bën ari këy rind. ² Anang nang këne mène bër watak mondako bën gë däl in këbi xiti Kaxanu. ³ Awa wëj ar këbi nëpënd boşandax ajo xarak beber këni rind bën ari këy rind, yëla këy nde aşana këyo şana Kaxanu yatir kiti? ⁴ Ba ayaf nde yaf këyo Kaxanu? Ay watënd na nde dek benjekax bend yël ki ga nënga ko xali ki bujanaxënënd? Ay nang ex na nde mène ey nëngwëtaxën ola osëmbak orey ol ki yifaraxënënd gë onënga orexëm olo? ⁵ Gayikako awëşi këy wëşind, axey xey ki ey nëngwët emëkw edey el, asaŷ këy saŷënd oxoŷ or Kaxanu or këy fiatën yatir akey and oxoŷ, do yatir kiti ind şenene ind Kaxanu. ⁶ Ata ar ex yo er ko rind in këŋo wăşën Kaxanu: ⁷ Bër xemënak laŋ edi ed benjekax bën ga këni şaland enjaran eŋ, gë epëb el, gë aniyan and gë ecës këm aŋ, këbi yël aniyan and din aŋ. ⁸ Bari gë oxoŷ osëm këbi xiti bër sanak gë andebën dëŋ eni mëşënënd däl in do ebi kor osëmbak ol. ⁹ Ala ar kë wëndërand an këŋo bon kata in do gë toro itëm in: hi ko ar enëng end Bëşëwif, hi ko ar enëng ecëxe! ¹⁰ Barikan, Kaxanu ayël këŋo yël ar kë rind benjekax an, enjaran eŋ, gë or gapak ol do gë obetak ol: hi ko ar enëng end Bëşëwif, hi ko ar enëng ecëxe! ¹¹ Gayikwa epitëndër ed bela ax gi ex na gër Kaxanu.

¹² Dek bër enëng ecëxe bër kë wëndërand nangërexe acariya bën, acariya këm këbi nëp Kaxanu and këni şësëra aŋ. Bëte dek Bëşëwif bër kë wëndërand anang aye acariya bën, gë acariya and nang këni aŋo fo këbi nëp and këni şësëra aŋ. ¹³ Bër kë rind ari dëŋ er rek acariya in këbi xwëtënd Kaxanu bër şenene, ax gi ex na bër kë baxëtënd abaxët fo bën.

¹⁴ Bër enëng ecëxe bën angëmëne ari këni rind gë andebën aŋo dëŋ er re ko Kaxanu gër acariya in, xarak elod ani wël ex na, anëka hi këni ang bër gë acariya fo. ¹⁵ Gër ola orebën kë watind mène er rek acariya in gër owëkw orebën yëgw ko Kaxanu, onden ondebën oŋ dëŋ këbi xadacënd: baŋo ebi nëp, baŋo ebi yakan. ¹⁶ Ang këme rend gë Atëfëtan and këme femërand ak, eŋo kë şanaya yatir këbi xiti Kaxanu bela bën paŋ gë Yesu Kërisët.

End Acariya and Moyis eŋ

¹⁷ Gërëgako wëj ar rek Aşëwif hi këy an këmi rend. Re këy awa wă këy er kë rend acariya in xali këy rafënënd mène Kaxanu xwën ki. ¹⁸ Anang nang këy oŋandi odexëm ok do asëyali sëyali këni er rek acariya in xali këy xorënd ey nang enjekax end yapëk ey dind eŋ. ¹⁹ Bëte wëj ar xwëtak mène alas ar bëşiwëk hi këy an, awăsin ar fëña an, ang angoben and këbi ŋoband bër gër ecamëdan fo hi këy. ²⁰ Wëj ga nang këy aye däl in gayik acariya aŋ nang këy këyëbi xadacaxënënd bëfënrëx bën, këyëbi sëyalixënënd bër yowëŷ ax nang ex na bën. ²¹ Wëj ar këbi sëyalind boşandax an, ay tëyaliyand na gë andey! Wëj ar kë femërand mène ax gi ex na mondeka an, këy rekand! ²² Këy rend ax gi ex na mo ndi orekar do këy rind orekar ol! Şus këy olaş oŋ, bari këy şonand beber gër bangëb bën! ²³ Wëj kë rafënënd mène Acariya aŋ nang këy, bari ayo pëb ex na Kaxanu, gayikako ari këy rind er şëban ko in! ²⁴ Wën Bëşëwif bën: në

endewën këni renaraxënënd oŵac or Kaxanu ol bër benëng becëxe bën, ang rek Oñëgw Omënëk ak.

²⁵ Dal ex gër ar enëng end Bëšëwif, oxac ol er ÿapëk ex angëmëne asëf ko sëfënd er rek acariya in! Bari angëmëne axo tëf ex na ata ko hi ang axacërëx fo. ²⁶ Awa angëmëne ar enëng ecëxe axacërëx an asëf ko sëfënd bapela band šenene band acariya baŋ, anëka hi ko ang Ašëwif axac xac fo. ²⁷ Axacërëx ar kē sëfënd šenene Acariya an bandixa bandexëm baŋ ki nöp wëj axacëxac an, wëj ar nangëk oñëgw od acariya ok xarak ay tëfënd na er rek in. ²⁸ Ar hik enim Ašëwif an ax gi ex na ar rëw këno gër enëng end Bëšëwif ba ar xac këno fo gër eman endexëm. ²⁹ Ar hik enim Ašëwif an, gër onden ondexëm hi ko. Bëte ar hik enim axacëxac an gër emëkw edexëm nëngwët këŋo Angoc Amënëk aŋ, bari ax gi ex na ga xac këno ang rek acariya ak. Mëŋ ex, ar hik enim Ašëwif an, Kaxanu këŋo šëkwënd, ax gi ex na bela.

3

End benjekax bend Bëšëwif eŋ

¹ Awa Bëšëwif bën, oyekax or fe wa xuca kënebi benëng becëxe beŋ? Inewã ex ofëcak or oxac orebën ol? ² E, mbaŋ ex bebër xuca kënebi bën. Eñanar eŋ, bën xwëtënan babi pere Kaxanu eyeyan edexëm el. ³ Do gayikako Bëšëwif bërëmar gë oŋëpëgënan exëni, oŋëpëgënan odebën ok ayepën nde yepënëk ekwëta ed Kaxanu el? ⁴ Adokiŋ! Ado eni gi bela bën dek bënëgwëš, Kaxanu mëŋ din ar däl fo exo, ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Ey gixën ar šenene gë er këy yeyanënd in, do and kën šampërend gë ala aŋ eyo bon.»

⁵ Barikan angëmëne paß gë osëmbak orebi ol kē šanayand or šenene or Kaxanu ol, mondake këne yeyane? Kaxanu asëmbak nde exo and ko seß ex canaya oxoŷ aŋ? Ang këni yëlarand bela fo këme rend mondako. ⁶ Adokiŋ! Kaxanu, mondake xiti doßi bela bër gër ngwën ro bën kido axo gi bana din ar šenene? ⁷ Do angëmëne gë enëgwëš endam eŋo dëŋ kē šanayand däl irexëm in do kē ÿañënd enjaran end Kaxanu eŋ, inecëŋ ke nöpaxën ang aŵëndëran ar këŋo xiti fo? ⁸ Awa inewã bayik ane dende na, ang këni rend këmi sëyalind bër këbo renarand bën: «Mendërandëne ex canayaxën oyekax ol!» Ata bela bëjo, aŷap ŷap këbi kiti ind Kaxanu iŋ.

End mbëña ind eñëŋënaŋ eŋ

⁹ Awa ine këne reye? Ba biyi Bëšëwif bën nde xuca kën bene oxëbën ol bër benëng becëxe bën? Ax gi ex na gër beŷ dek. Gayikwa anëka reya këne osede or këbo nöpënd ol: biyi dek, hik Bëšëwif, hik bër benëng becëxe bën, awëña wëña këbi eñëŋënaŋ eŋ. ¹⁰ Gër Oñëgw Omënëk ga rek:

«Ala ar šenene ax gi ex na, ado gabatak.

¹¹ Ar këŋo fënirand ax gi ex na, ar këŋo šaland Kaxanu ax gi ex na.

Dek nambëra këni, dek šëxwëpët këni.

¹² Ar kē rind enjekax ax gi ex na, ado gabatak.

¹³ Osëŷ orebën oŋ ang ŷeg ir wafërëluŋ fo ex, Odiw odebën ok njifa fo ex,

Er kē šanënd gër osëŷ orebën in ongwëc ond saŵ-orang fo ex.

¹⁴ Er kē šanënd gër osëŷ orebën in

owër do gë ekare ed bela fo ex.

¹⁵ Bën din bëwëlëk bër edaw ed bela fo hi këni.

¹⁶ Gër ed këni xuca yo yey dëk kë nëxenand do tar fëña in këni sebëtand kata in.

¹⁷ Aketëxeta and gë bela ani nang ex na.

¹⁸ Ado gë tëkër ak ano yëdand na Kaxanu.»

¹⁹ Anang nang këne mëne dëk er kë rend Acariya in Bëšëwif bën këbi fedënalind do ala ar ex yo gër ngwën ro exo wat mëne awendëran exo gër ogës od Kaxanu. ²⁰ Enimin, ala gabatak ax kor na exo gi ar šenene gër lëngw ir Kaxanu paß gë acariya aŋ gayikwa acariya aŋ dëŋ këbi nangënd bela bën mëne bëwendëran exëni.

End apexa and bela eŋ

²¹ Barikan gërëgako, Kaxanu wësin këbo mondake këŋo xwëtënd ala an ar šenene xarak ax gi ex na ga ko sëfënd er rek acariya in. Ado gër acariya aŋo do gër okayëta od bëlawënel bër Kaxanu dëŋ kë reyand eŋo.

²² Dëk bër xwëta këŋo Yesu Kërisët bën këbi xwëtënd Kaxanu bër šenene.

²³ Gayikwa epitëndër ax gi ex na: bela bën dëk wënan këno Kaxanu, do mëŋ hawëtaxën këbi enjaran endexëm eŋ. ²⁴ Kaxanu, gë oyekax orexëm ol fo këbi xwëtënd bela bën bër šenene paß gë edacët ed ex gër Yesu Kërisët, mëŋ ar këbi racëtënd el. ²⁵ Kaxanu lawëneliw këŋo Kërisët exo gi angunëtan, ošat orexëm oŋ ex dëxët bamena band bër xwëta këŋo baŋ. Eŋo ri ko Kaxanu ebi masinaxën bela bën mëne šenene exo. Akarëk aŋ, gë beŋëŋëtax bënd bani rind bela beŋ er baxo rind nangëde axo watënd na gayik abuŋan babi buŋanënd. ²⁶ Gërëgako, gë ebuŋa ed buŋa baxo Kaxanu el šanayak or šenene orexëm ol, ga këbi wënenënd bër këŋo xwëtand Yesu bën, xarak axo dëf ex na acariya aŋ.

²⁷ Awa end ko rafëtaxën ala nde exëna? Gë acariya and fe? And bandixa aŋ nde? Ali, barikan paß gë acariya and ekwëta aŋ. ²⁸ Enimin, anëka wë këne mëne ar xwëta këŋo an hik ar šenene an, xarak ax gi ex na ga sëf ko er kë rend acariya in. ²⁹ Kaxanu ir benëŋg dëk exo, axo gi ex na ir Bëšëwif fo. ³⁰ Gayikako Kaxanu ibat fo ex, dëk bër xwëta këno Kërisët bën këbi xwët bër šenene në end ekwëta eŋ: hi këni bëxacëxax, hi këni bëxacërëx. ³¹ Awa gayikako axwëta xwëta këneŋone Kërisët do Kaxanu xwët këbo bër šenene, acariya aŋ ayep nde yepëk? Bëtëdën, mondako ako ex wa epëb ed Acariya el.

4

End amatinali and Abëraxam eŋ

¹ Awa kwitane tan end Abëraxam, axarëk ar biyi Bëšëwif eŋ. Er šot baxo in ba në end oyekax orexëm nde šotaxën baxo? ² Kido Kaxanu në end benjekax bënd baxo rind xwëtaxën baŋo ar šenene Abëraxam, arafëna rafëna doxo. Bari Kaxanu axo watënd na bëy bën mondako. ³ Ado enimin, ax gi ex na nde are rek Oñëgw Omënëk ok: «Abëraxam axwëta xwëta baŋo Kaxanu mëne ari ko ri er beya baŋo in. Ata Kaxanu xwët këŋo ar šenene.» ⁴ Ax gi ex na nde ar kë riyenind an acosa ko šotënd? Er këno šosënd in er yapëk ex, ano yëlënd na ayël fo. ⁵ Bari ar bayik yowëy axo di ex na an do eŋo kwëta axwëta fo Kaxanu, mëŋ ar këbi yëlënd or šenene bësembak an, në end ekwëta edexëm elo këŋo wënen Kaxanu. ⁶ Ata Dafid, onënga or ar wënen këŋo Kaxanu ol xarak benjekax axo di ex na an ko yëwënd:

7 «Nëngandëralebi bër seban këbi Kaxanu bamena bën,
Nëngandëralebi bër rëxëtën këbi beñëñenax bën.

8 Nëngandëraleño awendëran an gayikako Axwën an año nöp ex na!»

9 Do onënga olo or bëxacëxac bën fo nde ex? Bëxacërëx bën cëñ, abi nëngandërand na nde mondako fo? Ax gi ex na nde are këne rende mëne Abëraxam, ga xwëta baño Kaxanu hixën ko ar şenene? ¹⁰ Awa nand fe hi baxo ar şenene? Ba and hi baxo axacëxac aň nde? Adokiň! And hi baxo axacërëx aň. ¹¹ Eyo Abëraxam, đamana eno kac, hi baxo ar şenene ga xwëta baño Kaxanu. Oxac olo amatinali fo bax mëne ar şenene hi ko. Ata elod yatijo hi ko axarëk ar đek bër këbi xwëtënd Kaxanu bër şenene and këno xwëta aň ado bayik anëbi kac ex na. ¹² Abëraxam fo hik bête axarëk ar bëxacëxac an, bër këño sëfëtêlind gër ekwëta ed Kaxanu bën and bayik ano kac bana pere aň.

End ekwëta ed Abëraxam eň

¹³ Kaxanu beya babi Abëraxam gë bërändëwëra andexëm bën mëne ayël këbi yël oxwën or ebar ol. Ga xwëta baño Kaxanu şotaxën baxo or şenene olo, ax gi ex na ga sëf baxo acariya aň. ¹⁴ Angëmëne bër sëfëk acariya bën fo kë şot bebër beya ko Kaxanu bën, ar këño xwëta axwëta fo an, ayepeli këño yepeli. Er beya ko in awo kë wo. ¹⁵ Bari ax gi ex na ako: Kaxanu, mbaň këbi xoñëñënd bela bën gayik ani tëfënd na er rek Acariya in. Do gër ed ax gi ex na Acariya, amena ax gind na. ¹⁶ Awa paß gë ekwëta ed Kaxanu el hixënëk mondako, ex gixën oyekax, do ex ŋataxën er beya baxo Kaxanu in gër đek andëwëra and Abëraxam aň. Mondako hik gër bebër gër acariya, do gër bebër ekwëta ed Abëraxam, mëñ ar ex axarëk ar biyi đek an. ¹⁷ Enimin Kaxanu fel baño Abëraxam gër Oñëgw Omënëk: «Wëno yata ki ey gi axarëk ar benëng bendanjëm». Ata gër ogës od Kaxanu, mëñ ex axarëk ar biyi đek an gayik mëñ hi bax ar xwëta baño an. Awa wa baxo mëne axanin këbi xaninënd bëshësëk bën dëñ eni baka eni gi bëbëngw, do bebër elod ax gi ex na bën ađac fo ko wacënd ex gi. ¹⁸ Abëraxam ayar yar baxo gër ed eyar ax gi bana, do xwëta këño Kaxanu. Ata në eño hixën ko axarëk ar benëng bendanjëm ang fel baño Kaxanu gër Oñëgw Omënëk ak: «Mondako këni yëmb bërändëwëra andey bën*.» ¹⁹ And fel baño mondako aň, Abëraxam đam hi bax eño tək bëniy keme. Aye nang baxo mëne ecës fo bayi baño. Do alindaw Sara, ado ga hi baxo asoxari aforoxok anëka xuca baxo gër ecot ed itox. Mondako dëñ bayi baxo ga xwëta këño Kaxanu mëne ayël këbi yël er beya babi in. ²⁰ Barikan paß gë ebeya ed beya baño ayël këño yël itoşan el, oñëpëgënan ax gi bana gë təkër ak gër emëkw ed Abëraxam, gayik axwëta xwëta baño Kaxanu. Ata mondako şanaya bax gër ola orexëm enjaran end Kaxanu eň. ²¹ Aye fëni baño mëne er ko beya Kaxanu in gë panga indexëm in axor ko xor exo di. ²² Ata mëñ yëgw këni end Abëraxam eň mëne gayik awa wa baxo xwëtaxën baño Kaxanu ar şenene. ²³ Barikan, ax gi ex na mëñ gabat kë hi ar şenene an ang yëgw këni ak: «Kaxanu xwët baño ar şenene.» ²⁴ Biyi bête gër ogës odexëm bër şenene xwët këbo ga wa këne ako mëne mëñ dëñ xanin këño gër ecës Yesu, Axwën arebi an. ²⁵ Kaxanu, gër otaxan od bela sëb baño Yesu exo cës në end beñëñenax bendebi. Bête, xanin këño gër ecës ene cotaxëne biyi bër wa këne endexëm bën or şenene ol.

* 4:18 4.18 Añanar 15.5

5

¹ Awa biyi ga xwëta kënëñone Kaxanu hixën këne bër šenene. Anëka šot këne aketëxeta aŋ gë mën gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ² Në endexëm šotaxën këne oyekax or Kaxanu ol. Ata gë oyekax olo xemëna këne xali gërëgako. Mën ex, në nëngandëraŋo ga këne yarënde ako akey and këne bare gër enjaran endexëm aŋ. ³ Ado ang këne soroye yo nëngandëraŋo gayik anang nang këne mëne toro iŋo këbo sëyalind ebuŋa el. ⁴ Ga buŋa këne nangaxën këne mëne axem xem këne do gë ekemënan elo këne yaraxënënde er beya ko Kaxanu ayël këbo yël in. ⁵ Eyar ed këne yarënde el abo yepeli na, Kaxanu, gë Angoc Amënëk aŋ yël këbo aŋana andexëm aŋ gër oŵëkw orebi. ⁶ Enimin, nand sitara bane na, nand bayi bane bërangoŷëra and gë Kaxanu na, šës ko Kërisët në endëbi and ŋatan këŋo aŋ. ⁷ Mbaŋ yëkak ewat ed ar hik aŵëlëk ar exo cës në end ašandaŵ ado exo gi ašandaŵ ajo ar šenene. Bamat ala exëna ar ŵadox exo cës në end ašandaŵ ar kë rind benjekax bendanjëm. ⁸ Barikan, amëd and bayi bane biyi bëwendëran aŋ, aŵasin ŵasin këbo Kaxanu yëgwe këŋo balënd endëbi eŋ ga ŵa ko exo cës Kërisët në endëbi. ⁹ Do gayikako në end ošat or Asëñiŵ xwëtaxën këbo Kaxanu gërëgako bër šenene, mondake bayi abo pexën na yatir akey and kiti? ¹⁰ Gayikwa angëmëne and hi bane bërangoŷëra and Kaxanu aŋ, wëlër këne gë mën gë ecës ed Asëñiŵ el, kaš fo këbo fexën paŋ gë aniyen and Asëñiŵ aŋ, gayikako aŵëlër wëlër këne gë mën. ¹¹ Ado nëmëc na këbo nëngandërand end Kaxanu eŋ gayik në end Yesu Kërisët, Axwën arebi eŋ, wëlëraxën këne gë mën gërëgako.

End Adam aŋ do gë Yesu eŋ

¹² Në end amena and ala abat, Adam, yowaxënëguk eñëñenax eŋ gër ngwën ro. Eñëñenax eŋ wëlaliwëk ecës el, do ecës el lëk këbi ðek bela bën gayik ðek fo wëndëra këni. ¹³ Ata eñëñenax eŋ xulëk ngwën iŋ, bari Kaxanu ababi xiti na bela bën xali yëlëgu këŋo acariya aŋ Moyis. ¹⁴ Barikan, elod amëd and wëndëra ko Adam xali nand ŋatëguk acariya and Moyis na, ecës el xëda babi bela bën ado bayi ano mëšen bana Kaxanu ang Adam ak. Ata Adam ijo, amatinali and ar bax yowënd an fo hi baxo. ¹⁵ Oyël or wëlawëk oyekax or Kaxanu ol ax cilar ex na gë təkër ak gë er wëlawëk amena and Adam in. Ado ga ŷañëk ecës el gër bela në end amena aŋo, er wëlawëk oyekax or Kaxanu paŋ gë Yesu Kërisët in xucak panga iŋ. ¹⁶ Oyekax or ko yëlënd Kaxanu ol xurik ex këbën, gë amena and ala abat and nëpaxën këbi bëranejëm aŋ. Ata në end oyekax olo këbi xwëtaxënënd Kaxanu bëranejëm bër šenene, ado ga ŷëmbëk bamena bandebën baŋ. ¹⁷ Gayikwa paŋ gë ala abat, gë amena and ala abat, xëñaxënëk ecës el gër ngwën. Barikan paŋ gë Yesu Kërisët gabat, këni šotaxënënd bela bën nëmëc oyekax or Kaxanu ol: ayël fo këbi yëlënd benjekax beŋ do këbi xwëtënd bër šenene, do awun këni wunëf gër aniyen paŋ gë Yesu Kërisët gabat.

¹⁸ Awa Kaxanu në end amena amat nëpaxën këbi ðek bela bën. Bëte në end andixa and šenene amat këbi yël or šenene or kë yëlënd aniyen ol. ¹⁹ Enimin ga wëši ko ala abat, hixën këni bëwendëran bela bëranejëm. Bëte ga ŵa ko ala abat kë hixën bër šenene bela bëranejëm. ²⁰ Xarak acariya aŋ er yowëk ex nëmëbaxën eñëñenax eŋ gër bandixa band bela. Barikan gër ed ŷëmbëk eñëñenax kë ŷëmbërend kaš oyekax or Kaxanu ol. ²¹ Mondako ŷañëk eñëñenax eŋ xali wëña këbi bela bën gë ecës el. Bëte mondako fo ŷañëk oyekax or Kaxanu ol gë or šenene ol eni cotaxën bela bën aniyen and din aŋ paŋ gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an.

6

¹ Gërëgako eyeyan nde bayik na? Ba ene kwëndaye beñëñenax nde ex ñëmbëraxën oyekax or Kaxanu ol? ² Bëtëdëñ! Biyi bër şës këne në end eñëñenax bëjo, mondake këne liyaye gë eñëñenax eñ? ³ An nang ex na nde xobuyi or buyi kënëbo ol wăcayak mēne anēka bar këne gë Yesu Kërisët gër ecēs edexēm? ⁴ Awa xobuyi olo wăcayak mēne anēka wëg kënëbo gë Kërisët. Ata Faba Kaxanu gë panga indexēm iñ xanin këño gër ecēs. Do bëte gë panga iño fo këbo yëlënd ene diyaye aniyan angaşax añ. ⁵ Enimin, gayikako abar bar këne ecēs el gë Kërisët, abar këne bare bëte gë mëñ gër ekani ed gër ecēs. ⁶ Anang nang këne mēne nand fika këno Yesu na, ola osëmbak orebi ol fikali këni, ex dëxëtaxën gër aniyan andebi eñëñenax end rëweli kënëbo eñ. Mëñ ex, biyi ane bayiye na okadëp od eñëñenax. ⁷ Gayikwa ar şësëk an ar şenene hi ko, aşapër şapër këni gë eñëñenax eñ. ⁸ Gayikako biyi gë Kërisët bar këne gër ecēs edexēm, awa kwëtanëñone mēne gë mëñ këne liyaye bëte. ⁹ Ax gi ex na nde anang nang këne mēne Kërisët axani xani ko gër ecēs do bëte din axo cēs na, ecēs el ax kor na eño bëña? ¹⁰ Amat fo şës ko ex dëxëtaxën eñëñenax eñ gër ola or bela. Gërëgako gër aniyan andexēm er ñan ko Kaxanu fo ko rind. ¹¹ Ata wën bëte watayayindën ang bëshëk fo paß gë eñëñenax eñ. Bëte watayayindën ang bëbëngw bër kë rind er ñan ko Kaxanu fo gayikako gë Yesu Kërisët bar kën aniyan añ. ¹² Awa kërex bayi na ga wëña këñun eñëñenax eñ. Këren bayi na ga sëf kën oñandi oñëñenax od eman ok. ¹³ Wal ir eman endewën gibatak kërey yëlaya na gër eñëñenax, ang eyënga ed osëmbak fo. Barikan, yëlayayin wën dëñ gër andiyen and Kaxanu, ang bër kë liyand bër xaniwëk gër ecēs fo. Do wal ir beman bendewën ir ex yo yëlıno Kaxanu gë dek beman bendewën ak ang eyënga ed or şenene fo. ¹⁴ Kaxanu gë oyekax orexēm ol lëkaya këñun, an bayi ex na ga wëña këñun acariya añ. Mëñ ex, këren bayi na ga wëña këñun eñëñenax eñ.

End ediyenin ed er şenene eñ

¹⁵ Awa ine ngwa ex? Ba asëk awendëra fo nde hi këbo gayik paß gë oyekax ol ser këne gë Kaxanu, do ax gi ex na paß gë acariya añ. Bëtëdëñ! ¹⁶ Anang nang kën mēne and këno sëf ala do en dind ang ýandi këño ak, aña wa kën eñun bëña. Mëñ ex, gërëgako tanayin: angëmēne eñëñenax eñ sëf kën, ecēs el kën şot. Do angëmēne Kaxanu sëf këno ata këñun xwët bër şenene. ¹⁷ Barikan në end oyekax or Kaxanu eñ, wën bër ebax okadëp od eñëñenax bën, aña wa kën gë emëkw el dek, en tēf er kë rend osëyali or sebënan kënun in. ¹⁸ Ga racët këñun ako gër eñëñenax, anēka hi kën okadëp od or şenene. ¹⁹ Ga sitara kën këme xafëxafinaxënënd mondako er këme rend in. Enimin, ayëlaya yëlaya ban gë dek beman bendewën beñ gër obuyaraxik do gër eñëñenax, mëñ ban rixënënd eñëñenax eñ. Gërëgako yëlayayin gë dek beman bendewën ak, ang okadëp fo gër ema end şenene en gixën bëwënëk. ²⁰ Gayikwa and hi ban okadëp od eñëñenax añ, aban xor na en di end şenene eñ. ²¹ Do inëwa ban şotënd? Ax gi ex na nde becëfëñaxik bend kë ñatelind gër ecēs fo şot kën? ²² Barikan gërëgako ga şan kën ako gër mbëña ind eñëñenax do hi kën okadëp od Kaxanu, bandixa bandewën bañ band owënëk ex, do gër aniyan and din kën ñata. ²³ Acosa and ar watak edi ed beñëñenax añ ecēs el ex. Barikan, er ko yëlënd ayël fo Kaxanu in ex, aniyan and din and paß gë ebar ed bar kën gë Yesu Kërisët, Axwën arebi el.

7

End amatinali and eñër eñ

¹ Bëmaÿe, wën bër nangëk aye acariya hi kën. Ax gi ex na nde anang nang kën mëne ala an nand bayi ko abëngw na fo këno sëränd acariya añ? ² Ax gi ex na nde mondako ex end asoxari ar ÿër këno eñ? Acariya añ asëra këno sëränd gër eñër and ko liyand icën indexëm añ. Barikan and ko sës icën añ, axo bayind na ga sëra këno acariya añ. ³ Angëmëne eni ðaki gë asoşan aşëxe xarak icën indexëm in abëngw bayi ko, orekar ko rind. Bari and ko sës icën añ ado eni ñërërëx gë asoşan aşëxe axo dind na orekar. Amëd año anëka sebët këno acariya añ. ⁴ Ata bëmaÿe, ako fo ex endewën eñ. Nand sës ko Kërisët gër kërëwa na, wën bëte aşës sës kën eñun tebëtaxën acariya añ. Awa ga xani ko gër ecës, mëñ xwën këñun ene dixënënde bënëjakax bënd ñan ko Kaxanu. ⁵ Gayikwa and wëña babo oñandi od eman añ, acariya añ bax şërëyëtënd bëtëmbak bënd gër ola orebi beñ mëñ bane rixënënde bënd kë wëland gër ecës beñ. ⁶ Barikan gërëgako, Kërisët aracët racët këbo gër mbëña ind acariya, ane bo ex na gër mbëña ind acariya akarëk. Gayikwa aşës sës këne paß gë acariya and ri babo okadëp añ. Gërëgako gër owun oxaşax or Angoc Amënëk hi këne.

End andiyen and acariya eñ

⁷ Awa eyeyan nde bayi na? Eÿëñëxax nde ex Acariya añ? Bëtëdëñ! Paß gë acariya añ ga nang këme wa er ex eñëñëxax in. Enimin, ame nang dona er ex eñangen el kido ax de bana acariya añ: «Eñangen ed er xwën ala aşandax in ax ye ex na[☆].» ⁸ Ata eñëñëxax eñ wëdëk er rek acariya in do lënan ke eñangen ed bebëranjëm el. Kido acariya ax gi bana, eñëñëxax eñ axe bëña dona mondako. ⁹ Wëno abëngw ebame, and bayi acariya ax gi bana añ. Barikan, and ñatëguk apela añ, eñëñëxax eñ liyak. ¹⁰ Amëd año sës këme wëno. Ata apela and hi bax exe mëlanëgu aniyen añ wëlanëgu ke ecës el. ¹¹ Ata amëd año wëlak eñëñëxax eñ, wëdëk apela añ, yifa ke do lën ke gër ecës. ¹² Acariya añ ewënëk ex, apela añ bëte ewënëk ex, er şenene ex, do eyekax ex. ¹³ Awa do eyekax in nde wëlanëgu ke ecës el? Bëtëdëñ! Eñëñëxax eñ wa laŵ ke gë er yek in. Mondako şanayak mëne enimin eñëñëxax eñ er ax ye ex na ex ga wëdëk apela añ laŵaxën ke.

End gër ola or ala eñ

¹⁴ Enimin, anang nang këne mëne acariya er Angoc and Kaxanu ex. Barikan gë ola oram ol, ala fo hi këme, ar fanayak gër eñëñëxax. ¹⁵ Enimin, er këme rind in ame nangënd na. Er şus këme in këme rind, do këme sëkwand er ÿandi ke in. ¹⁶ Angëmëne axe ñandi ex na me di bebër këme rind bën, në ecanaya ex aŵa ŵa këme mëne acariya añ eyekax ex. ¹⁷ Eñëñëxax end şota ke eñ kë rind eño, bari ax gi ex na wëno. ¹⁸ Anang nang këme mëne enjekax eñ ax gi ex na gër ndam, mëne ngëñ gër eman endam. Gayikwa axor ex exe ñandind me di enjekax eñ, bari ame korënd na enjekax eño. ¹⁹ Eñëñëxax end şus këme eñ këme rind do enjekax end ke ÿandind me di eñ ame dind na. ²⁰ Angëmëne me dind end şus këme eñ, eñëñëxax end şota ke eñ kë rind, bari ax gi ex na wëno. ²¹ Awa wëno acariya año wat këme: nand ke ÿandi yo me di enjekax na, eñëñëxax eñ ke wedind. ²² Aye ke nënganënd gëf gër yomb iram end Acariya and Kaxanu eñ. ²³ Barikan, acariya acëxe sëra ke na do ke wërelind gër onden ondam xali ke lënanënd eñëñëxax eñ. ²⁴ Dek xata ke wëno! Noÿo wa kë racët eman endam end ke wëland gër ecës eño? ²⁵ Cëkwandëñone Kaxanu paß

☆ 7:7 7.7 Acariyakinëm 5.21

gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an! Awa mondako dëŋ hi këme gër onden ondam xadëp ir acariya and Kaxanu, barikan gë eman endam eŋ hi këme xadëp ir acariya and eñëŋënax.

8

End ediya ed gë Angoc and Kaxanu eŋ

¹ Awa gërëgako, bër bar këni gë Yesu Kërisët bën kiti abi bayi ex na. ² Enimin, and këni bar ala gë Yesu Kërisët aŋ, Angoc Amënëk and këŋo yëlënd aniyān aŋ kē nēmband ex gi acariya andexēm aŋ. Wëno acariya aŋo racët ke, abayi ex na ga wëña ke eñëŋënax eŋ do gë ecës el. ³ Eŋo acariya aŋ ax kor bana ex di gayik bela bën asitara sitara këni gër ola orebën. Barikan Kaxanu axor xor ko exo di eŋo: lawëneliw këŋo Asëñiw, gë eman end wëndërek gë end bëwëndëran ebi dacëtaxën gër eñëŋënax. Mondako xiti ko eñëŋënax end şota babi bela eŋ. ⁴ Mondako ri ko Kaxanu ene cotaxëne gër ola orebi or şenene or paß gë acariya ol biyi bër këne liyande ang këbo xadacënd Angoc Amënëk ak, xarak ax gi ex na ang këŋo ŷandind eman ak. ⁵ Enimin, bër kē rind ang këbi ŷandind ak fo bën, oñandi od eman ok këni rind. Barikan bër wāk ebi kadac Angoc Amënëk bën bend şenene këni rind. ⁶ Ar xwëndak end oñandi od eman an, gër xodux ko yend. Barikan ar wāk eŋo kadac Angoc Amënëk an, gër aniyān and obetak ko yend. ⁷ Eyo, Kaxanu mbaŋ këbi şusënd bër xwëndak end oñandi od eman bën. Ani tēfënd na acariya and Kaxanu aŋ. Bëte ado ebi ñandido eni tēf in, ola orebën ol dëŋ kē sëkwan. ⁸ Do bër wëña këbi oñandi od eman bën ani korënd na eni di er ñan ko Kaxanu in.

⁹ Barikan wën an bayi ex na ga şota këŋun oñandi od eman ok, Angoc and Kaxanu aŋ këŋun xadacënd angëmëne enimin gër ola orewën lëg ko. Ar bayi aŋo cot ex na Angoc and Kërisët an axo gi ex na arexëm. ¹⁰ Angëmëne Kërisët alëg lëg ko gër ola orewën gayik bër şenene hi kën, Angoc Amënëk aŋ ayël këŋun yël aniyān aŋ ado ex cës eman endewën eŋ. ¹¹ Kaxanu xanin këŋo Yesu Kërisët gër ecës. Angëmëne Angoc andexēm aŋ alëg lëgëk gër ola orewën, Kaxanu, mëŋ ar xanin këŋo Kërisët gër ecës an, aliyan ko liyan beman bendewën bend kē şëş beŋo, gë Angoc Amënëk and lëgëk gër ola orewën aŋ. ¹² Bëmaŷe, ang bër gë aŋomëx fo hi këne, bari ax gi ex na de eman eŋ do gë oñandi odexëm ok ŷomëxa kënebene. Mëŋ ex kërene bayiye ex na ga këne liyande ang këbo ŷandind ak. ¹³ Angëmëne wën aliya kën liyand ang ex oñandi od eman ak, anemi kën nemi. Barikan, angëmëne gë panga ind Angoc Amënëk in kën lawënd bamërëwëra bañëŋënax bandewën baŋ, aşot kën şot aniyān and din ir din aŋ. ¹⁴ Enimin, dek bërëwāk oxadac or Angoc Amënëk bën, obaş or Kaxanu hi këni. ¹⁵ Kaxanu aŋo ñandi ex na en gi ang oxadëp fo do eno yëdand. Barikan gë Angoc Amënëk yata këŋun en gi obaş orexëm. Angoc aŋo nangën këbo mëne aŷap ŷapëk enëŋo macënde Kaxanu: Aba! (Faba!) ¹⁶ Angoc Amënëk aŋ dëŋ hik sede irebën in do këbo felënd gër onden ondebi mëne obaş or Kaxanu hi këne. ¹⁷ Do angëmëne obaş or Kaxanu hi këne, axwën xwëne këne biyi bëte er xwën ko in, gwër fo gë Kërisët. Barikan afo ene yëxwe gër ga yëkak yo toro indexëm in mëŋ këne şotaxëne enjaran endexëm end këŋo yël Kaxanu eŋ.

End obetak or ecan ecan eŋ

¹⁸ Wëno aye fëni ke mëne gër ga këne soroye yo gër aniyān and gërëgako, toro ino ax cilar ex na gë enjaran end fenin këbo Kaxanu eŋ.

19 Ngwën ind ri ko Kaxanu in dek nëkan këjo ex natëgu amëd and kë şanaya ola or yël këbi Kaxanu obaş orexëm ol. 20 Enimin, er gë ofëcak këm in wëñak ngwën ind necëtëgu ko Kaxanu in, xarak ax gi ex na de ga ýandi baño hixënëk mondako. Nè end ar lënan këjo eñëjënax an hixënëk mondako. Barikan eyar ed këne yare exëna. 21 Ngwën in ašëni šënik gë onënga fo amëd and këjo racët Kaxanu gër oxadëp or beñëjënax aň. Amëd aňo kë bakaw enjaran eň, do gë oxwën or obaş or Kaxanu ol gër ebar ro. 22 Anang nang këne mëne ngwën in dek në eňwëcar ex, në etoro ex ang asoxari ar orëw fo. 23 Bëte biyi bër ýana këbo Kaxanu monjël Angoc Amënëk bën awëcar këne wëcar nde gër ojomb odebi. Ašëni šëni këne exo nãta Kaxanu eyata ed yata këbo el do gë apexa and eman endebi aň. 24 Gayikwa gë eyar ed šot këne el fexaxën këne. Xarak ga wat këne watënde er bane yarënde in, ax bo ex na eyar: er këne watënde in ayar nde këne yare bëte? 25 Barikan angëmëne ayar këne yarënde er bayik ane watënde na in, ašëni këne šëinde gë ekemënan. 26 Bëte Angoc Amënëk aň fo këbo rëcand gër ositara orebi. Gayikwa ane nangënd ex na er ýapëk ene karande and këne şalerand aň. And këbo xaranënd aň awëcar ko wëcarënd do ala ax kor na eňo tëfëteli. 27 Do Kaxanu mëň ar kë watënd er ex gër owëkw in, aye ko nangënd er ex gër anjëlän and Angoc in. Ang këjo ýandi ak këbi xaranënd bërëwak end Kaxanu bën. 28 Anang nang këne mëne er këbi hi yo gër aniyän andebën bër ñän këjo Kaxanu bën, bër yata këbi ang fëna baxo ak bën, enjekax endebën ex. 29 Gayikwa bër yata këbi ang fëna baxo ak bën, eni mëndëraxën gë Asëñiw yata këbi. Do Asëñiw ar Kaxanu ajo mondako ko hi ikarëk in gër ekun ed gë bëmaýe bëndanjëm. 30 Bër yata këbi elod anëka bën awac wac këbi; anëngwët nëngwët këbi eni gixën bër šenene. Bëte bër nëngwët këbi eni gi bër šenene bën yël këbi enjaran endexëm eň.

End aňana and Kaxanu eň

31 Ine këne baše? Angëmëne gë Kaxanu bar këne noýo kë hi arangoýëra andebi an? 32 Asëñiw dëň seb këjo šës ko në endebi, aňo bešeli ex na toro in. Ax gi ex na nde gë oyekax orexëm ol dek këbo yëlëra gë Asëñiw ak? 33 Noýo këbo nagašandëra biyi bër yata këbo Kaxanu bën? Gabatak! Bër šenene hi këne gër ogës odexëm. 34 Noýo këbo nöp? Gabatak! Nè endebi šës ko Yesu Kërisët. Bëte nëmëc na, xaniw ko gër ecës do ýëpa ko gër liw ir Kaxanu yaň gër orën. Fën këbo xaranëxënd! 35 Noýo këbo šapëreli gë Afexën an ga ñän këbo ako? Toro in nde, ba anjiý aň nde? Edixëra ed kënëbo rixërand el nde, ba eňo eň nde? Oxaýën ol nde, ba ecës el nde? Ba ecës ed mopodëtën gaf el nde? 36 Ba ñata nde kë ñata Oñëgw Omënëk od rek:

«Ga wã këmi endey eň këbo fecexënënd ecës el key yo key
Ang opeý od eňaş fo kënëbo lasërand*.»

37 Barikan gër beňo dek, biyi axor xor këne. Ýoweý abo kor na ebo capëreli gë aňana and Kërisët aň. 38 Wëno mopëni fëni ke mëne ýoweý ax kor na ebo capëreli gë aňana and ñän këbo aň: ax gi ex na ecës el, ax gi ex na aniyän aň, ax gi ex na omeleka ok, ax gi ex na bangoc band wunëk ban; ax gi ex na bend doro, ax gi ex na bend ecan, 39 ax gi ex na bebër fangak yaň gër orën, ax gi ex na bebër fangak gëd gër ebar. Er necëtëgu ko Kaxanu mëň dëň in ax kor na ebo capëreli gë aňana andexëm aň, ax

kor na ebo capëreli gë aņana and w̄asinën kēbo paḅ gë ebar ed bar kēne gë Yesu Kërisët, Axwën arebi el.

9

End bulunda ir Kaxanu eņ

¹ Wëno ar bar këmi gër Kërisët hi këme do ḁal in këmun felënd, ame nëgwëšënd na. Ga ke xadacënd Angoc Amënëk aņ këme nangaxënënd bête gër onden ondam mëne ḁal ex. ² Mbaņ wëlandëra ke do laņ ke yambënënd gër emëkw edam. ³ Gayikwa aņandi yandi doxe me gi wëno dëņ ar wë ke, ar šapër këni gë Kërisët, në end bëmaņe bëndam, end bela bër nëng iram eņ. ⁴ Bën ex Bëyisërayel bën, bën yata këbi Kaxanu eni gi obaš orexëm do eni kwën enjaran endexëm eņ, gë banëkëra baņ, gë acariya aņ, gë cale iņ, do gë bebër beya këbi Kaxanu bela bën. ⁵ Bën ex obaš or bëxarëk bër Isërayel bër yata babi Kaxanu ol. Gër enëng endebën rëw këno Kërisët ala, xarak Kaxanu ir wunëk gër beņ đek exo. Cëkwënëņone din ir din. Amen! ⁶ Gayikako Bëšëwif bëranjëm ani pex ex na ax gi ex na gayik Kaxanu axo di ex na er beya baxo in, ax gi ex na đe đek obaš or Jakob ol hik enim enëng end Isërayel. ⁷ Ax gi ex na đek bër ex gër andëwëra and Abëraxam bën hik obaš orexëm. Ax gi ex na nde Kaxanu fel baņo Abëraxam: «Bër andëwëra and Isak bën fo hik bërändëwëra andey bën.» ⁸ Gër eyeyan elo këne watënde mëne ax gi ex na bër ex obaš orexëm bën fo hik obaš or andëwëra and beya bano Abëraxam ol. ⁹ Enimin Kaxanu beya baņo Abëraxam mondako: «Awa šana nand këme bakaw gë doro go na, alindax Sara anëka ki rëwën lëmëta✧.» ¹⁰ Do mondako fo bax end bëša eņ, ođëmëta oki od rëw kënebi Rebeka do gë Isak, axarëk arebi ok. ¹¹ Damana ebi dëw Rebeka do eni di enjekax ba eņeņenax Kaxanu yata baņo abat, ang fëna baxo mëņ dëņ ak. Iyo ala ar këņo yata Kaxanu an aņo yatand na në end ga ri ko bandixa bandexëm. ¹² Kaxanu afel fel baņo Rebeka: «Lëmëta ixarëk in kë hi xadëp ir ibeja in.» ¹³ Ang rek oņëgw omënëk ak: «Wëno ñan këņo Jakob, do šus këmo Esawu✧.»

End yata ed benëng becëxe eņ

¹⁴ Do gër endey eņo, ine këne reye? Osëmbak nde ex na gër Kaxanu? Bëtëdëņ! ¹⁵ Ga felaxën baņo wa Moyis: «Wëno end ar yandi ke exe kaņënan eņ ke xaņënanënd, gër ar yandi ke me nënga an këme nëngand✧.» ¹⁶ Awa mëņ ex, Kaxanu gabat këņo yatand ar këņo xaņënan an, ax gi ex na đe ba ga yandi këņo ala ajo, ax gi ex na ga xemëna ko. ¹⁷ Oņëgw Omënëk ok rek mëne Kaxanu fel baņo Farawoņ: «Wëno yata ki ey mun mëņ këme nęcëtaxën gër aniyān andey panga indam iņ eni nangëraxën bela bën, ebar el đek, oŵac oram ol✧.» ¹⁸ Kaxanu axaņënan këņo axaņënan ar yandi këņo eņo masin axaņënan irexëm an këņo w̄asinënd axaņënan in, do ar këņo yandi eņo kemën gaf an këņo xemënënd.

¹⁹ Axor ex eye mëka: «Inecëņ këbo fedënalixënënd Kaxanu? Enimin, ala ax kor na exo ñëp er këņo yandi Kaxanu exo di in?» ²⁰ Do wëj noņo wa hi këy xali kën šampërend gë Kaxanu? «Er ko bayënd abay in aŵëka nde këņo wëkand ar këņo bayënd an: «Ineŵa rixën këye mondako✧.» ²¹ Abay

✧ 9:9 9.9 Aņanar 18.10-14 ✧ 9:13 9.13 Aņanar 25.23 ✧ 9:15 9.15 Andocane 33.19 ✧ 9:17 9.17 Andocane 9.16 ✧ 9:20 9.20 Esayi 29.16

an axo kor ex na nde exo dind ang këŋo ŷandind gë omak ond nega ko oŋ?»

²² Kaxanu aŵasin ŵasin këbi ebuŋa etëm edexëm el bela bër ŷap bax ebi wëcan oxoŷ orexëm do gë panga indexëm xali eni nemi bën. ²³ Aŷandi ŷandi baŋo ex canaya mondako ang rafëk enjaran endexëm ak gër bër xëñëna baxo ebi masin axaŷënan irexëm in, bër xëñëna baxo ebi yël enjaran endexëm eŋ elod gër ŷanar bën.

²⁴ Ata biyi ex bër yata këbo Kaxanu bën mar gër ir Bëšëwif, mar gër bër ax gi ex na Bëšëwif. ²⁵ Eŋo ŷëgwaxën ko Ose:

«Bër ax gi bana bulunda iram bën,

këmëni ŵacëd bulunda iram.

Bër amëni ŋan bana bën,

aŋan këmëni ðanëd✧.»

²⁶ Gër ed baxo rend Kaxanu bela:

«Wën an gi ex na bëram

kënëbi ŷana enëbi macënd obaš or Kaxanu.

Wëno Axwën ar aniyän an✧.»

²⁷ Alawënel Esayi are re baxo end bulunda ir Isërayel eŋ:

«Ado bulunda ir Isërayel in eni ñëmb yo ang oŷiñi fo, bëfëñëpëne kë fex.

²⁸ Gayikwa, Axwën Kaxanu ðek ko ðata eyeyan edexëm el gër ebar ro, do aŷand ko ri✧.»

²⁹ Bëte are re baxo Esayi gana-gana fo:

«Kido Axwën Ar benga bënd gër orën an

axo pit bana andëwëra amat gër bulunda ir Isërayel

ala ax bayi dona ang gër bangol band Sodom gë Gomor ak✧.»

End apexa and Isërayel eŋ

³⁰ Awa ine bayi? Bër ax gi ex na Bëšëwif bën, bër abax šala na eni gi bër šenene bën, ri këbi Kaxanu bër šenene ga xwëta këno Yesu Kërisët.

³¹ Xarak Bëšëwif bër bax šaland eni gi bër šenene paß gë acariya bën asëkwan sëkwan këni eni tëf er rek acariya in. ³² Inewä sëkwanaxën këni? Gayik gë ojaŷ odebën ok bani šaland eni gi bër šenene, kwëtarëxe Kërisët. Men fokëraxën këni ekaŷ ed këbi fokërend bela el. ³³ Ang ŷëgw ko Esayi ak:

«Ekaŷ xwët këme na gër Siyoŋ, ed këni fokërend bela el.

Ekaŷ elo këbi rebënd.

Barikan, ar kë ŵa endexëm an din aŋo cena na.»

10

¹ Bëmaŷe er ŷandi ke gër emëkw edam do këmo xarand Kaxanu in, Bëšëwif bën eni pex. ² Wëno ar nang këbi aye kë reyand mëne mbaŋ këno balëkënalind Kaxanu, bari ŷoweŷ abi pëni ex na endexëm eŋ. ³ Bën gë andebën këni šaland or šenene ol, ani nang gi ex na ba mondake ko rind Kaxanu eni gixën bela bën bër šenene gër ogës odexëm. Mondako ðaca këni fëña irebën in ga seß këni ir Kaxanu in. ⁴ Gayikwa Kërisët fo xorëk exo di ðek er rek acariya and Moyis in. Mëŋ ex ar kë ŵa yo endexëm an, exo gi ar šenene.

End apexa and gër Kërisët eŋ

⁵ Enimin, Moyis aŷëgw ŷëgw ko end or šenene or paß gë acariya eŋ: «Ar kë sëf ðek er rek acariya in kë liya.» ⁶ Baxët in ang ko yeyanënd end or

šenene or paß gë ekwëta el: «Kërey de na gër emëkw edey, noÿo wa kë ye yaŋ gër orën?» Eŋo, epedaliw ed Kërisët ex. ⁷ Bëte kërey de na: «Noÿo kë šëla gër wur ir gëd?» Eŋo enëcëtëgu ed Kërisët gër wur bësësëk ex. ⁸ Baxëtïn bëte er re ko Moyis in: «Eyeyan el gër ndey ex, gër etëÿ edey do gër emëkw edey.» Ata eyeyan elo ex ed ekwëta ed këmi femërand el. ⁹ Enimin, angëmëne, gë etëÿ edey el dëŋ, këy reyand mëne Yesu ex Axwën an, do angëmëne gë emëkw edey el, axwëta xwëta këy mëne Kaxanu axanin xanin këŋo gër ecës, afex këy fex. ¹⁰ Gayikwa and ko wã ala gër emëkw aŋ ko hind ar šenene gër ogës od Kaxanu, and ko reya gë etëÿ edexëm aŋ ko fexënd. ¹¹ Oñëgw Omënëk ok are rek: «Ar këŋo xwëta yo Kaxanu, aŋo yepeli na.» ¹² Gër Kërisët epitëndër ax gi ex na: Ašëwif an do gë ar ax gi ex na Ašëwif an arabat hi këni. Biyi dek Axwën abat xwën këbo, mëŋ anënga nënga ko gër dek bër këŋo xëland bën. ¹³ Gayikwa ar kë xëla yo oŵac Axwën ol, afex ko fex.

¹⁴ Mondake cëŋ këno xëla ar ano kwëta ex na an? Do mondake këno xwëta wëlërëxe pere endexëm eŋ? Do mondake këni wël endexëm eŋ bëfemëra këm? ¹⁵ Do mondake kënebi šot bëfemëra angëmëne ala abi dāwën ex na? Ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Bon yek ewat ed bër kë yowënd gë eyeyan ejekax el.» ¹⁶ Ax gi ex na dek fo wã këni Atëfëtan aŋ. Gër endey eŋo are re ko Alawënel Esayi: «Axwën, noÿo wa wāk end femëra këmi eŋ?» ¹⁷ Awa ekwëta el, gër eyeyan ed këne wëlënde kë xaniwënd do eyeyan elo ed Kërisët ex.

¹⁸ Barikan me mëka: Bëšëwif bën ani wël ex na nde? Aye wël këni, Oñëgw Omënëk ok ga rek✧:

«Dek ebar el wëlik oniŵ orebën ol

do eyeyan edebën el, xali gër lëgëra bela.» ¹⁹ Me mëka bëte: Bulunda ir Isërayel in, afëni dëŋ nde fëni këbi er wël këni in? Moyis ex aŋanar ar ŷëgwëk:

Ayakëraxi këŋun yakëraxi në end enëng end këmun šëxwëndër eŋ.

«Axoÿënaya këni xoÿënaya në end bër bayik ane nang bana. ²⁰ Do Esayi ayëxw yëxw ko exo deya:

Gër bër abaxe šala na šanaya këme,
gër bër abax wëkara na endam wāsinaya këme✧.»

²¹ Barikan end Bëyisërayel eŋ, re ko:

«Laŋ këmëni lambacand bulunda in
bulunda iwëšik do ir xorëk ecampëre in✧.»

11

End Bëyisërayel eŋ

¹ Awa aŵëka këme wëkand: Kaxanu aŋaŋëta nde ŷaŋëta këbi bulunda irexëm in? Adokiŋ! Wëno bëte Ayisërayel hi këme! ar andëwëra and Abëraxam, gër ekun ed Beŋëšame. ² Bër yata këbi elod gër ŷanar bën abi ŷaŋëta ex na. An nang ex na nde Oñëgw Omënëk od rek mëne alawënel Eli arendëra rendëra baxo end Bëyisërayel eŋ gër Kaxanu? ³ Are baxo rend: «Axwën, bangëb bandey baŋ yëlëtëra këni, bëlaŵënel bërey bën laŵ kënebi. Wëno gabat bayik do këni šaland ene dāw wëno bëte✧.» ⁴ Er yaka baŋo: «Ay nang ex na nde bësošan owëli ocongoki lëkaya këmëni bër elod ani poxi ex na gër edaš ed këni wācënd Bahal?» ⁵ Andamat gërëgako, afeni feni mar Bëyisërayel gë oyekax orexëm ol. ⁶ Ax gi ex na ba ri këni

✧ **10:18** 10.18 Calemoñëw 19.5 ✧ **10:20** 10.20 Esayi 65.5 ✧ **10:21** 10.21 Esayi 65.2 ✧ **11:3** 11.3 Aŋanar and bëmun 19.18

ÿeÿ yataxën këbi. Kido ako hi bax, oyekax or Kaxanu ol ax gido na oyekax.
⁷ Ine këme re bëte? Er këni şaland Bëyisërayel in, ani cot ex na. Barikan bër yata këbi Kaxanu bën şotëk; bësëxen bën xemën këni ogaf ok. ⁸ Eno rek Oñëgw Omënëk ok✧:

«Kaxanu fëdëk onden ondebën oñ,
 ßangës bandebën ßañ ax watënd na
 ßanëf bandebën ßañ ax wëlënd na xali dorok.»

⁹ Men rexën baxo Dafid:

«Ñambëran ind sëf këni in
 gilex amene gilex ebën
 ed këbi sëra ebi kitixën Kaxanu.

¹⁰ Kulëlebi ecamëfan el eni nemëraxën
 do dëngwënëlebi or lañ✧.»

¹¹ Awa awëka këme wëkand: Ba afokër nde fokër këni xali wëc këni or lañ? Adokiñ! Eño ax gi na gër aniyani! Barikan në end amena andebën eñ, şotaxën këni apexa añ, benëng becëxe beñ, ebi yakëraxixën Bësëwif bën.

¹² Awa angëmëne gë amena andebën añ betaxën këni bela bër benëng becëxe, angëmëne gë angwëcen andebën añ yeraxën këbi bela bën, awa nëmëc këni beta and këni şot Bësëwif apexa añ.

End apexa and benëng becëxe eñ

¹³ Wën bër benëng becëxe bën këmun rend: Wëno ex parëxanda ir Yesu in gër wën benëng becëxe, do mbañ këme rafënalind andiyen andam añ. ¹⁴ Ebi yakëraxixën bër enëng endam bën do mëñ këni fëxaxën mar, angëmëne awënd wëndëk, këme rixënënd andiyen año. ¹⁵ Gayikwa angëmëne enawëta ed ñawëta këbi Kaxanu Bësëwif el, hixënëk angwëlëra and mëñ do gë benëng becëxe añ, inewã kë hi and këbi ßakan añ? Ax gi ex na nde ekani ed gër ecës kë hi?

¹⁶ Angëmëne bër xwën këbi Kaxanu elod gër ÿanar bën bëwënëk exëni, ßek bër yata këbi gërëgako bën bëwënëk exëni bëte. Angëmëne atëx añ Kaxanu xwënëk gë odëmbët ak, awa gë odini ak ßek xwën ko. ¹⁷ Bulunda ir Isërayel in ex añarëka and rëd ko Kaxanu añ, do Bësëwif bën exëni odini ok. Barikan asaŵ saŵ ko odini odëmar. Do wëj ar ax gi ex na ašëwif an, enini end añarëka amapuÿ hi këy, do Kaxanu şosali ki gër añarëka andëdërëd. Gërëgako gë onomb ond kë yësëgund gër odëmbët od añarëka andëdërëd oñ këy nëtënd. ¹⁸ Kërey dafënan na wëj ar şosali ki ašosali fo Kaxanu an. Ga rafëna këy rafënan, kërey kwëya na mëne enini fo hi këy, odëmbët ok lëbina ki. ¹⁹ Bamat are këy re: «Benini saŵ ko Kaxanu şosalixën ke.» ²⁰ Dal ex! Barikan Kaxanu asaŵ saŵ këbi bër ex benini bën në end oñëpëgënan odebën. Do wëj ga xwëta këyo bayixën këy gër ed şosali këni. Awa yëdalo Kaxanu, kërey dafënara na.

²¹ Angëmëne Kaxanu asaŵ saŵ ko odini od añarëka andëdërëd ok, asaŵ ki asaŵ wëj bëte. ²² Nangël mëne Kaxanu anënga nënga ko, bëte axey xey ko: axey xey ko gër bër wëndërak, do anënga nënga ko gër ndey angëmëne alëkaya lëkaya këy onënga orexëm ol. Awa angëmëne ax gi ex na mondako, wëj bëte saŵ ki saŵ. ²³ Angëmëne Bësëwif bën ani bo ex na ga këbi ñëpëgënan, Kaxanu ašot şot ko panga ind ebi cosalixën gašëxe in. ²⁴ Do angëmëne wëj ar hi bax enini end añarëka amapuÿ an Kaxanu saŵëgu ki do şosali ki gër andëdërëd xarak ay gi ex na enini end añarëka andëdërëd, nangël mëne mbañ këño sax ebakali ed odini od saŵ baxo el.

²⁵ Bëmaÿe, gayikwa axe ñandi ex na en nem end šonayak eŋo, këdi kën yëla mbaŋ reni kën. Gër ßulunda ir Isërayel, mar axem këni xemënek ogaf ok do mondako kë ßayi xali eni pedër ðek ßër yata këbi gër ßenëng becëxe ßeŋ. ²⁶ Amëd aŋo fo këni fex ðek Isërayel in; eŋo ÿëgw këni:

«Afexën an gër Siyoŋ ko xaniw.

Bamena ßand ßërandëwëra and Yakob ßaŋ ko rexët.

²⁷ Mondako kë hi eter ed këme ri gë ßën el and këmëni seßan ßeñëŋenax ßendeßën aŋ[☆].»

²⁸ Eyo paß gë Atëfëtan aŋ, Bëšëwif ßën ahi hi këni ßërangoyëra and gë Kaxanu, në endewën. Barikan paß gë eyata el, Kaxanu aňan ñan këbi në end bëxarëk ßërebën eŋ. ²⁹ Gayikwa Kaxanu axo kanand na er ko yëlënd in ßëte oyekax ol do gë etana edexëm el ax nëngwëtand na. ³⁰ Enimin, ang bano wëšënënd Kaxanu wën ßenëng becëxe akarëk ak, Bëšëwif ßën awëšen këno wëšen ßëte. Do barikan gërëgako, wën ašot šot kën axaÿënan ir Kaxanu in, në end emëš Bëšëwif. ³¹ Bëte andamat ex, gërëgako awëšen këno wëšenënd Kaxanu, eŋo kaÿënanaxën Kaxanu endewën eŋ. ³² Gayikwa Kaxanu ðeŋ seß baßi ßenëng ßend ßela ßeŋ eno mëšënënd, ebi masinaxën axaÿënan irexëm in.

³³ Ata Kaxanu ßon raf ko, orenik orexëm ol, ßanjëlan ßandexëm ßaŋ mbaŋ siwëk! Er faÿ ko gër emëkw edexëm in, ang ko rind ßeÿ ak, ala ax nangënd na. ³⁴ Enimin, ala ax gi ex na ar kë nangënd ojëlan od Axwën ok, ala ax gi ex na ar hik afelëra arexëm. ³⁵ Ala ax gi ex na ar yël këŋo ÿeÿ Kaxanu, do Mëŋ exo cena eŋo mašën. ³⁶ Beÿ ßën ðek gër ndexëm xaniwëk paß gë mëŋ hik. Enjaraŋ eŋ mëŋ xwënëk din ir din. Amen!

12

End aniyan angašax eŋ

¹ Awa bëmaÿe axara xara këmun, gayikako Kaxanu axaÿënan xaÿënan këŋo endewën eŋ, kemënaÿin eno yël ßeman ßendewën ßeŋ ang šadaxa ißëngw, iwënëk, ir ko ñan fo. Mondako ex cale ind ang ÿapëk in. ² Këren ðiyand na gër ngwën ro ang këni liyand ßër aŋo kwëta ex na Kërisët ak. Barikan teßino Kaxanu exo nëngwët onden ondwën oŋ, eŋun pënixënënd er ÿandi këŋo en dind in: enjekax eŋ, gë er ñan ko in do gë er šenene in.

³ Paß gë oyekax or yël ke Kaxanu ol këmun felaxënënd ala kala ang hi kën ak, dindëlexo gë oxor or ekwëta ed yël këŋo Kaxanu el, këren dafënarand na. ⁴ Enimin, ßiÿi eman emat fo šot këne. Barikan gër eman eŋo owal odanjëm ßarëk do wal ir ex yo gë andiyen andexëm ex. ⁵ Awa ßiÿi ado ga ÿëmb këne, eman emat hi këne gër Kërisët do ašosar šosar këne ang owal fo andeßi reßi aŋ. ⁶ Ala kala gë anjëla pit hi ko, ang yël këŋo Kaxanu ak paß gë oyekax orexëm ol. Angëmëne ang hi këne ak ala yël këŋo na epemëra ed eyeyan ed Kaxanu el, pemindëlexo gë ekwëta, ang rek eyeyan elo ak. ⁷ Angëmëne eŋo yël andiyen and edëcara ed ßela aŋ, kemënalexo eßi ðëcarand. Angëmëne osëÿali ex, tëÿalindëleßi ßela ßën. ⁸ Ar yël këŋo ekemën ed ßela an, kemënalexo eßi kemënënd. Ar gë anjëla and eßi yëlërand an, kemënalexo eßi yëlërand ßela ßën gë obal osëm. Ar yël këŋo eðëngweli ed ßela el, ðëngwelindëleßi šenene. Ar yël këŋo axaÿënan an, ðëcarayindëleßi ßela ßën gë onënga fo.

⁹ Aŋana andewën aŋ gilex aŋana and ðal. Cusin eñëŋenax eŋ, do ðëkaleŋun enjekax eŋ. ¹⁰ End aŋana and gër aminëmëra and gër Yesu

☆ 11:27 11.27 Esayi 27.9

en çen, dëkerindën ge owëkw onëngax fo andewën rewën an. Ala kala dëngwindëlexo ger epëb ed boşandaŵ. ¹¹ Kemënayindën ge obal osëm, kërenun kwëlarënd na. Caleyindën ge onden onjekax, do diyenindëno Axwën an ang okadëp fo. ¹² Nëngandërayindëleŵun end er kën yarënd en. Buŵayindën sam en torond do caleyindën din. ¹³ Dëcarayindënëbi okëreceŵ ocandax ok. Mëlayayindënëbi aye bëliyer bën.

¹⁴ Calenindënëbi bër këŵun rixërand bën, karanindënëbi benjekax, kërenëbi karend na. ¹⁵ Nëngandërayindëleŵun andamat ge bër këbi nëngandërand bën, tesindën ge bër kë sesënd bën. ¹⁶ Wëlëringdën andewën rewën an. Nandiyindëleŵun en di bebër bak bën, këren yëland na wën bësëm hi kën. Këren yëland na bëte mëne wën fo ex bër nangërak bën.

¹⁷ Ala këreno maşënënd na eñëŵenax end rin këŵun en. Kemënayin en dind enjekax end këni ñan bela dek en. ¹⁸ Angëmëne awënd wëndëk, diyindën ge oxor orewën ol en cotaxën angwëlëra and ge bela dek an. ¹⁹ Wën bëmaŷe bënd ke balënd mban bëŵo këren kitindën na ge andewën bëŷ bën. Barikan tebënino Kaxanu oxoŷ ol, gayikwa aŷëgw ŷëgw këni: «Wëno ki wăşan!

Wëno kë wăşënd eñëŵenax end këni rind en, re ko Axwën an✧.»

²⁰ Bëte are re ko: «Angëmëne ar xoŷër këŵun an xor këŵo enjo en, yëlëlo er ko yamb in. Angëmëne men sel këŵo, yëlëlo exo ceb. Angëmëne mondako këy rind ata këŵo hi nangëde oyen or ge xodux xob këy ger gaf irexëm✧.» ²¹ Bëñal eñëŵenax en ge enjekax en, bari kërexi bëña na ecëñëxët eñëŵenax en.

13

End epëb ed bëlëngw en

¹ Ala kala pëbindëlebi bëlëngw bën gayik alëngw ar ex yo Kaxanu yël këŵo olëngw ol. Bëlëngw bër hik yo, Kaxanu këbi yëlënd owun ol.

² Gayikako mëŵ rëpënëk owun ol, ar këŵo xeyënd olëngw an anëka këŵo wëşënënd Kaxanu. Bër kë ñëpënd enjo bën awa Kaxanu anëp këbi nëp.

³ Enimin, angëmëne enjekax këy rind, bemun beŵ ani gi ex na monjëda. Barikan angëmëne eñëŵenax këy rind, yëdalëbi. Ba këreyo yëdand na alëngw an nde ŷandi ki? Awa diyind enjekax en ata ko ñan endey en

⁴ gayik mëŵ ariyenin and Kaxanu hi ko ey dixënënd enjekax en. Bari angëmëne eñëŵenax en këy rind, yëdalo alëngw an gayik ax gi ex na mama fo şot ko ojaŵ od exi kadac ge ayambën in. Enimin, Kaxanu fana këŵo exo gi ariyenin ar Kaxanu ger ekadac ed ar kë rind eñëŵenax yo.

⁵ Mëŵ ex, aŷap ŷapëk eyëbi pëb bëlëngw bën, xarak ax gi ex na këdi ki xoŷën Kaxanu fo, barikan ga nang këy mondako ŷapëk ey dind.

⁶ Gayikako bëriyenin bër gofërëne bën, Kaxanu këno riyeninënd mëŵ kën wëdaxënënd şagale in. ⁷ Awa maşino ala kala er ŷapëk eno maş in: medënino şagale in ar ŷapëk exo kana an; ar ŷapëk eno cos ŷeŷ an, cosino; ar ŷapëk eno yëda an, yëdayino; ar ŷapëk eno pëb an, pëbino.

End ebalër en

⁸ Ala këren bayir na ŷeŷ ang ax gi ex na ebalër ed andewën rewën el. Ar ñan këŵo aşandaŵ an anëka ñata ko er rek acariya in. ⁹ Enimin, bapela baŵo: «Ax gi ex na mondi orekar ol, ax gi ex na monaŵ, ax gi ex na mondeka, ax gi ex na moñandi er xwën ko aşandax in» do ge dek band

bayik ßaŋ, gër eyeyan elo ßarëk: «Balindëlexi end aßandax eŋ ang ki ßalënd end gaf irey ak.» ¹⁰ Ar këŋo ßalënd end aßandaŵ eŋ aŋo menan na: aŋana aŋ kë ßatand er rek acariya in.

End omakaw ond Kërisët eŋ

¹¹ Balëkënalijindën nëmëc ßakey ßaŋo gayikako anang nang kën ßeßër këne liyande gë okey oko ßën: anëka ßatëguk apëxëd and en nëngëta gër akwëd aŋ. Elod ga xwëta këneŋone Kërisët, gërëgako xurik ex taxëgu akey and kë ßata apexa andëßi aŋ. ¹² Anëka wëdëk mbaŋ, gogo kë xey. Awa teßëne ßetëmbak ßend këne rinde gër ecamëdan ßeŋ, do cudane ang acud fo oÿënga or emer or angoben oŋ. ¹³ Diyandëne ßenene, gë end këne ßonënde këm. Kwëÿëtane ekureliran el, gë oßeß ol, gë aßëk alakirand fo in, gë eñac eŋ, gë ßatakëra ßaŋ, do gë oyakëraxi ol. ¹⁴ Matino Axwën Yesu Kërisët do din këren teß na eŋun dëngwëna oñandi od eman ok këdi kën wata ßend këŋo eman nënganënëd ßeŋ.

14

End enëpër eŋ

¹ Mëlayayindëno aye ar sitarak gër ekwëta an, gë ecampëre këm. ² Gako ang hi kën ako, ar xemëk gër ekwëta an afëni fëni këŋo mëne mëŋ axor ko xor exo yamb ßeÿ dëk. Barikan ar sitarak an, ßeßëlëg ßër wicëgu këni në andëda fo ko xor exo yamb, ax gi ex na ßeÿ dëk. ³ Ar kë yambënd ßeÿ dëk an, këreŋo cus na ar ßayik ax yambënd na an. Do ar ax yambënd na an këreŋo nëp na ar kë yambënd ßeÿ dëk an gayik Kaxanu ßën tak ßëxi wëlaya këbi. ⁴ Wëj noÿo wa hi këy mëŋ këyo nëpaxënëd ariyenin ir ala an? Xwëða ko gër andiyen ba wëc ko, Axwën arexëm an nangëk. Do axwëða wa ko xwëða gayik Axwën an axor ko xor eŋo kwëßan.

⁵ Ang hi kën ako, abat exo yëland akey exëna and xucak ex këbën, ajo exo yëland dëk gwër fo xëbënëk, ala kala paÿëlexo gër emëkw edexëm ang ko yëland ak! ⁶ Ar këŋo xëbënanënëd nëmëc ßakey ßandëmar an, eŋo pëbaxën Axwën an ko rixënëd mondako. Ar kë yambënd ßeÿ dëk an, në end Axwën ko yambaxënëd gayik aßëkwa këŋo ßëkwand Kaxanu. Ar ßayik ax yambënd na an, në end Axwën ßayik axo yambëxënëd na gayik mëŋ ßëte aßëkwa këŋo ßëkwand Kaxanu. ⁷ Enimin, gabatak ax dïyand na në end gaf irexëm fo. Bëte gabatak ax cëßënd na në end gaf irexëm fo. ⁸ Angëmëne aliya këne liyande, në end Axwën këne liyande do angëmëne aßës këne ßëßëndë në end Axwën këne ßëßëndë. Awa këne liyande ba këne ßëßëndë, mëŋ xwën këbo. ⁹ Angëmëne Kërisët aßës ßës baxo do xani ko gër ecës, exo gixën Axwën ar ßëßësëk do ßëßëngw rixën ko mondako. ¹⁰ Mëŋ ex wëj ine këyo nëpaxënëd imaÿe indey in? Wëj ine cëŋ këyo ßusaxënëd imaÿe indey in? Enimin akey amat, ßiyi dëk ayaka këne yakaye gër kiti ind Kaxanu ebo kitixën. ¹¹ Ga ÿëgw këni:

«Wëno Axwën aniyen an rek,
 ßela ßën dëk afoxi këni foxi gër lëngw iram
 do ala kala gë eyeyan ed enëng endexëm el,
 ko ÿana eŋo duwand Kaxanu»

¹² Mondako këne yakaye abat abat gër lëngw ir Kaxanu ene deyaxëne ba mondake bane liyande.

End edënan ed eñëŋënaß abinëx eŋ

¹³ Awa kërène kitirënde na andebi rebi aŋ. Barikan calayindën en kwëyëta edi ed er këŋo lënan eñëŋëanax imaÿe indewën in, do exo dîf. ¹⁴ Wëno aye nang këme do fëni ke ga bar këmi gë Axwën Yesu, mëne eyamb eyamb ebuyaraxik ax gi ex na. Barikan angëmëne ala exëna ar kë yëland er hi bax exo yamb in ebuyaraxik ex, awa ebuyaraxik ex gër ndexëm, kërexo yambëd na. ¹⁵ Angëmëne në end eyamb yamb këyëŋo šëndënenđ imaÿe indey in, awa ayo masinënd na mëne abal ki balënd endexëm eŋ. Këreyëŋo nemin na imaÿe indey in në end er këy yambënd, xarak Kërisët në endexëm šës ko bëte. ¹⁶ Awa angëmëne bošandax arena kënun rena, këren yambënd na eyamb yamb ed kën yëland wën ejekax ex. ¹⁷ Enimin owun or Kaxanu ol ex, end or šenene ex, gë end obetak ex, do gë end onënga paß gë Angoc Amënek aŋ, ax gi ex na end eyamb yamb, ba ešëß-ceß. ¹⁸ Gayikwa ar këŋo sëfënd mondako Kërisët ang xadëp fo an, Kaxanu anëŋan këŋo nëŋanënd endexëm eŋ do bëte bela bën anëŋan këbi nëŋanënd endexëm eŋ.

¹⁹ Awa calandëne ene diye er këbo wëlanëgu aketëxeta in do gë er këbo xemën gër ekwëta ed Kaxanu andebi rebi in. ²⁰ Wëj kërey nëxen na andiyen and Kaxanu aŋ në end eyamb yamb. Dal ex mëne eyamb yamb ir ex yo emënek ex, bari ax ye ex na edënan ed ala eñëŋëanax el në end eyamb yamb el. ²¹ Aye yek ekwëyëta ed dek er këŋo lënan eñëŋëanax imaÿe indey in, hik ŷas, hik ngoy do gë dek beßër bayik bën. ²² Ekwëta ed šot këy gër emëkw edey el, bayilexi wëj fo gër lëngw ir Kaxanu. Nëŋandërayindëleŋo ar bayik ax nëpayand na mëŋ dëŋ an gër beßër ko sanand exo yamb bën. ²³ Barikan ar këŋo hëpëgënanënd an, anëp nëp këno gayik er ko rind in ax gi ex er gër ekwëta. Xarak dek er bayik ax gi ex na er gë ekwëta in, eñëŋëanax ex.

15

End aminëmëra and gër Kërisët eŋ

¹ Bëmaÿe, biyi bër xem këne gër ekwëta bën, aÿap ŷapëk enëbe buŋanëndë bëmaÿe bënd sitarak bëŋ, kërène calande na er këbo nëŋanënd biyi fo in. ² Ang hi këne ak, ala kala calayindëlexo exo dind er këŋo nëŋan ašandaŵ in, er yek do kë xemënënd gër ekwëta in. ³ Enimin, Kërisët abaxo šala na exo di er këŋo nëŋanënd mëŋ fo in. Ax gi ex na nde endexëm eŋ aÿëgw ŷëgw këni:

«Ocir od bër baxi širënd ok,
wëno bane širënd*?»

⁴ Gayikwa dek er ŷëgw këni gër akarëk in, biyi këbo sëyalind, ene cotaxëne er këne yarënde in, gë ekemëna do gë ekapina ed këbo yëlënd Oñëgw Omënek el. ⁵ Kaxanu, mëŋ ar këŋun rëcand en kemaxën do en kapinaxën an, këŋun yëlënd angwëlëra aŋ andewën rewën ang këŋo ŷapanënd Yesu Kërisët ak. ⁶ Ata mondako këŋun xet wën dek do eno cëkwënd gë oniŵ obat Kaxanu, Sëm ir Yesu Kërisët, Axwën arebi an!

End Atëfëtan aŋ gër benëŋ dek eŋ

⁷ Awa mëlayarin wën bëte ang wëlaya këŋun Kërisët ak në end enjaran end Kaxanu na. ⁸ Ga re këme Kërisët yow bax hi ko ariyenin ar Bëšëwif do hata ko beßër beya babi Kaxanu bëxarëk bërebën bën ex watixën däl ir Kaxanu in. ⁹ Bëte ayow yow baxo në end bër ax gi ex na Bëšëwif eno dëwaxën Kaxanu në end axaÿënan irexëm ang rek Oñëgw Omënek ak:

* 15:3 15.3 Calemoñëw 69.10

«Mëj ex, ašëkw këmi ŷana mi cëkwënd gër Amara and bër ax gi ex na Bëšëwif

do ayas këme yas oŵac orej ol[☆].»

¹⁰ Are re rek bête:

«Wën bër ax gi ex na Bëšëwif bën, nëngandërayindëleŷun gë bër ex bulunda ir Kaxanu bën!» ¹¹ Do bête:

«Cëkwindëno Axwën an wën dek bër ax gi ex na Bëšëwif bën!

Benëŷ bend bela bej dek cëkwindëleno[☆].»

¹² Aŷëgw ŷëgw ko bête alawënel Esayi:

«Arandëwëra and Isayi an kë šanayaw

Axani ko xani ebi kadac bër benëŷ becëxe,

Do bër benëŷ becëxe bën,

ayar këni ŷana eni yarënd endexëm eŷ[☆].»

¹³ Awa Kaxanu, mëj ar këno yarënd an, yëlëleŷun onëŷga ol gë obetak or ex yo ga xwëta këno ako. Do ang kën yarënd ak bašërël ex gë panga ind Angoc Amënek iŷ!

End andiyen and Pol eŷ

¹⁴ Endewën eŷ cëj bëmaŷe, mo pëni fëni ke mëne gër oŵëkw orewën oyekax, gë orenik lëbëk do mëne axor kën xor en pelërend andewën rewën aŷ. ¹⁵ Barikan gër bend mar, ayëxw yëxw këme de mun nëgwënëli mun kwitanaxën bend nang kën anang dëj. Mondako ŷëgwënëli këmun gayik wëno Kaxanu yata ke gë oyekax orexëm ol ¹⁶ me gi ariyenin ar Yesu Kërisët

gër bër ax gi ex na Bëšëwif. Axemëna xemëna këme de gër andiyen aŷo, gër epemëra ed Atëfëtan and Kaxanu. Mondako këni yëlayaxën gër ndexëm bër ax gi ex na Bëšëwif bën ang šadaxa ir këjo nëŷgan, šadaxa ir ko wënën Angoc Amënek fo. ¹⁷ Awa ga bar këmi gë Yesu Kërisët këme xoraxënënd me cëkwaya në end andiyen and këmo rinënd Kaxanu na.

¹⁸ Kërisët kë riyenind paŷ gë wëno eni maxën end Kaxanu eŷ bela bër ax gi ex na Bëšëwif bën, ŷoweŷ ame yëxw na me deya mëne wëno rik gë andam. Ata gë eyeyan ed bamëni felënd el do gë er bame rind in riyeni ko

¹⁹ gë panga ind Angoc Amënek iŷ, mëj bax ŷasinayaxënënd becarax do gë bërëcaxik. Ga ŷanaw këme gër Yerusalem xali hatëgu këme gër ebar ed Iliri, ašëfëtan šëfëtan dëraw këmëni bela bën Atëfëtan and Kërisët aŷ.

²⁰ Mbaŷ xemëna këme enangën ed Atëfëtan el gër ed bayik elod ani wël bana end Kërisët. Mondako riyeni këme këdi këme bëteli edëda ed ala ašëxe. ²¹ Mondako rek Oñëgw Omënek ok:

«Awël këni wël bër anëbi tëfëtan bana bën,

Afëni këbi fëni bër elod ani wël bana endexëm bën[☆].»

²² Në end andiyen aŷo bayik ame korëli ex na bakëlëbëd bandanjëm mun nëŷgali. ²³ Barikan gërëgako, në er këme riyeni ax bo ex na gër owar oŷo, do bënij rik elod ga ŷandi ke xali me yeli gër ndewën. ²⁴ And këme yend ond gër ebar ed Ešëpaŷ aŷ, yëla këme awatër këne watëre me kucaxënëx. And këbo xeyëra bakey do exe nëngandëra təkër na gër ndewën aŷ, ata laŷëtax done.

²⁵ Barikan gërëgako në eye me gër Yerusalem, okërecej od fën ok këmëni wëlanënd ŷeyë. ²⁶ Enimin, bëmaŷe bënd gër bamara band gër owar or Masedëwan do gë Akayi bëj barëndërek kodï enëbi dëcaxën bëwënëk bër xaŷënëk gër Amara and Yerusalem bën. ²⁷ Moñandi ŷandi babi eni di eŷo, do aŷap ŷapëk enëbi dëca mondako. Gayikwa angëmëne bër ax

☆ **15:9** 15.9 Acariyakinëm 32.43 ☆ **15:11** 15.11 Calemoñëw 117.1 ☆ **15:12** 15.12 Esayi 11.1, 10

☆ **15:21** 15.21 Esayi 52.15

gi ex na Bëšëwif bën ašot šot këni apexa aŋ, aŋap ŋapëk enëbi dëcarand Bëšëwif bën gë napul ir gër ngwën ro ir šot këni in. ²⁸ Wëno and këmëni fëxwën olaŋën olo aŋ, ašapali këme šapali gër ndewën and këme xani ond gër ebar ed Esëpañ aŋ. ²⁹ Anang nang këme mëne and këme yeli ene watëre aŋ, oyekax osëm or Kërisët këmun wëlanëli.

³⁰ Barikan axara xara këmun, bëmaŋe, gë Axwën Yesu Kërisët do gë aŋana and Angoc Amënëk aŋ, kemënayin en calend ang bër okaxër fo, do karanindëne oyekax ol gër Kaxanu. ³¹ Karayindëno exe dacët gër otaxan od Bëšëwif bër ax ma ex na end Kërisët gër ebar ed Yude bën këdi këne sëra. Karanine ene kaca šenene fo okëreceŋ od gër Yerusalem ok, do eni kana gë onënga fo andiyen and oyël or këmëni wëlanënd aŋ. ³² And kë hi mondako aŋ fo këme xor me yeli gër ndewën gë onënga fo, angëmëne aŋa ŋa ko Kaxanu me teyëtaxëd bakey. ³³ Awa Kaxanu yëlëleŋun obetak orexëm ol wën dëk! Amen!

16

Ecëmar el

¹ Anëka këmo lawënëliind gër ndewën Febe, imaŋe indebi ind ex jakër isoxari gër Amara and gër Saŋëkere iŋ. ² Mëlayayino šenene në end Axwën ang kënebi wëlayand bëwënëk ak. Giyin bëwelëk bër eno dëcara gër er këŋo bal yo gayik mëŋ mbaŋ këbi rëcarand bëmaŋe bëndanjëm, ado wëno dëŋ mbaŋ ke rëcarand.

³ Cëmayinëbi Përisëka gë icën indexëm iŋ Akilas, bër bar këmi andiyen and Yesu Kërisët bën. ⁴ Bën ex bër fece këbi ecës eni pexëanaxën aniyan andam bën. Dek bamara band bër benëŋ becëxe baŋ këbi šëkwand, ax gi ex na wëno fo. ⁵ Cëmayinëbi bëte bër gër Amara and gër iciw ind Akilas gë Përisëka bën. Cëmayino lawo iram Epayinetos, ar pëlöt gër yomb iram an, ar hik eðaŋ eñanar ed xana ko Kërisët gër ebar ed Asi el. ⁶ Cëmayino Mari, mëŋ mbaŋ riyenin këŋun. ⁷ Cëmayinëbi bëram bën, bër fëra banëbo në erebat bën: Andëronikos do gë Yuniyas. Bën mbaŋ wëli këni gër oparëxanda gër andiyen and Axwën, do bën lëngwëtëk gë wëno gër oxëreceŋ. ⁸ Cëmayino Ampëliyatos, ar ke balënd mbaŋ ga bar këmi gër Axwën an. ⁹ Cëmayino Irëbeŋ, ar bar këmi gër andiyen and Kërisët an. Cëmayino bëte Esëtakis, lawo ir ke balënd mbaŋ in. ¹⁰ Cëmayino Apeles, gër aniyan andexëm šanayak mëne and xwëta këŋo dëŋ ex Kërisët. Cëmayinëbi bër gër ekun ed Arisëtobul bën. ¹¹ Cëmayino Erodiyon, aram an. Cëmayinëbi bërëwëk end Axwën gër ekun ed Narësis bën. ¹² Cëmayinëbi Tërifena gë Tërifosa, bëmaŋe bëtoxari bëndam bënd riyenin këŋo mbaŋ Axwën bëŋ. Cëmayino Perësid, imaŋe itoxari ind ex pëlöt gër yomb iram iŋ, mëŋ bëte mbaŋ xemëna ko gër andiyen and Axwën. ¹³ Cëmayinëbi Rufos, ar yata këŋo Axwën an, do gë nëm irexëm ir wëlaya baxe wëno ang itox indexëm ak. ¹⁴ Cëmayinëbi Aseŋëkëritos, gë Fëlegon, gë Erëmes, gë Patërobas, gë Erëman, do gë bëmaŋe bënd hi këni në er ebat bëŋ. ¹⁵ Cëmayinëbi Filologos, gë Yuliya, gë Nereya, gë iminëm itoxari indexëm iŋ, gë Olumëpas, do gë dëk bëmaŋe bënd exëni Amara amat bëŋ. ¹⁶ Awa cëmarin andewën rewën aŋ, do en megarëra ang bëmaŋe bënd acël amat fo gayik okëreceŋ hi këni. Bamara band Kërisët baŋ dëk këŋun šëmand.

Bapela bapelatar baŋ

¹⁷ Bëmaŋe axara xara këmun, titinalindënëbi bëxapënder bën, gë bër kë lënanënd eñëŋëxax bën, do gë bër kë šembëtënd er kënun sëyalind bën,

kwëÿëtayinëbi. ¹⁸ Gayikwa bërako rako bën okadëp od bacël bandebën fo hi këni, ani gi ex na okadëp od Kërisët, Axwën arebi an. Barikan gë oyeyan onëngax oŋ kënebi yifand bër gë onden ond šenene bën. ¹⁹ Barikan wën, bela dëk nangërak mène mbaŋ këno baxëtënënd Axwën an. Ata wëno dëk ke nënganënd endewën eŋ. Barikan ÿandi ÿandi ke en gi gë orenik or en tëfaxënënd benjekax beŋ, do en kwëÿëtaxënënd dëk beŋëŋëtax beŋ. ²⁰ Nangin mène Kaxanu, mëŋ ar kë yëlënd obetak an, gogo këŋo lat Sindan dila gër osapar orewën. Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleŋun oyekax orexëm ol!

²¹ Timote, ar bar këmi andiyen and Kërisët an këŋun šëmand. Ašëma kënun šëmand bëte bëram bën: Lusiyos, gë Yasoŋ, do gë Sosipater. ²² Wëno Terëtiyos, aÿëgw an këŋun, šëmand wën bër bar këne gër Axwën bën. ²³⁻²⁴ Ašëma këŋun šëmand Gayiyos, axwën iciw ind gër ed hi këme an, do gë bër gër Amara and gër ndebën bën. Ašëma këŋun šëmand bëte Erasët, aŵëxëta ar kodî ir angol an, do gë imaÿe ind këno ŵacënd Karëtos iŋ.

Cale ipelatar iŋ

²⁵ Duwanëŋone Kaxanu, mëŋ ar xorëk eŋun kemën an, ang këme femërand Atëfëtan and Yesu Kërisët ak, ang ex enang ecarax end šon baxo Kaxanu elod ga ÿanak aniyen ak. ²⁶ Barikan gërëgako, ecarax eŋo šanayak paß gë Oñëgw od bëlaŵënel ok, ang babi felënd Kaxanu ak, mëŋ ar hik din aŋ, enëbi nangëndëra bëla bën. Mondako ri ko eno kwëtaxën, do eno tëfaxën benëng beŋ dëk. ²⁷ Awa Kaxanu, mëŋ ar ex gabat ar gë orenik an, kwënëlexo din ir din enjaran eŋ paß gë er ri ko Yesu Kërisët in! Amen!

Kayëta iñanar ir Bëkorenjët in Lilaya in

Akayëta aņo ex aņanar and yëgwën babi Pol Okëreceņ od gër Amara and Koreņjët aņ. Mëņ ebax aņanar ar nangëndëra babi Atëfëtan and Yesu Kërisët aņ. Okëreceņ oko axucarëra babi xucarërand gër Amara andebën xali fitarëra këni bëmëxwër bëmëxwër. Bërëmar ari bani rind orekar ol xali abat yëraya këņo asoxari ar sëm an. Bëte awacër bani wacërënd gër kiti iņ gër bër ax gi ex na okëreceņ. Pol ayaka yaka babi bëte ga wëkara bano: end eñer ed okëreceņ eņ, gë end olaș eņ, gë end ecemar ed Axwën eņ, gë end banjëla band Angoc Amënëk eņ, do gë end ekani ed gër ecës eņ. Akayëta aņo kë sëyalind mondake yapëk eni dind bërëwëk end Yesu Kërisët bën gë bamërëwëra band fitarëk kë gë eyeyan ed Kaxanu baņ. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë cale ind ecëkwa iņ: 1.1-9.

End egi ed arabat në end Yesu Kërisët eņ: 1.10-2.16.

End ekwëta ed osëyali or oparëxanda eņ: 3.1-4.21.

End ola or yapëk gër Amara eņ: 5.1-7.40.

End yas er oyel or ñaș kënebi gër olaș eņ: 8.1-11.1.

End ang yapëk cale ind Amara eņ: 11.2-14.40.

End er wacayak ekani ed gër ecës eņ: 15.1-58.

Bebër fëna baxo Pol bën: 16.1-12.

Bapela bepelatar baņ: 16.13-24.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ar yata këņo Kaxanu ga yandi këņo me gi parëxanda ir Yesu Kërisët an do gë abaÿe Sosëten, ² këņun yëgwënëlinde wën Amara and Kaxanu and gër Koreņjët aņ. Yesu Kërisët yata këņun do wac këņun en gi bulunda iwënek irexëm, wën bër kë xëland oñac orexëm bën ang biyi ak do gë dek bër këņo șalend gër ed ex yo ar ex Axwën arebën, do arebi an. ³ Awa Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol!

End benjekax bend gër Yesu Kërisët eņ

⁴ Așëkwa këmo șëkwand Kaxanu nand ex yo end oyekax or yël këņun paș gë ebar ed bar këmi gë Yesu Kërisët el. ⁵ Gayikwa ga bar kën gë mëņ șotaxën kën enjekax end ex yo, eyeyan ed ex yo, do gë onangëran or ex yo, ⁶ gayikako osede or Kërisët ol așanaya șanayak gër ola orewën. ⁷ Awa gërëgako, gër banjëla band ko yëlënd Kaxanu në end oyekax orexëm na, gamatak an can ex na and këno șëninde exo canayaw Yesu Kërisët, Axwën arebi aņ. ⁸ Mëņ këņun xemën bëte xali gër eņata en gixën gë end kënun nëp këm yatir ko bakaw Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ⁹ Kaxanu ar mokwëta hi ko, mëņ ex ar wac këņun gër ebaÿer ed në end Așëniw Yesu Kërisët, Axwën arebi el.

End bakucara band gër Amara eņ

¹⁰ Bëmaÿe, axara xara këmun gër oñac or Yesu Kërisët, Axwën arebi an, wëlërinde. Cotin anjëlan amat, onden omat, oñandi oñat, do këreņun kucarërand na gër amara andewën. ¹¹ Bëmaÿe, yama bër ekun ed Këlowe bën ga felati këne nde mëne batakëra exëna mërëxand irewën. ¹² Awël wël këme mëne ala kala mondako ko yeyanënd: «Wëno ar Pol hi këme!»

Ajo exo de: «Wëno ar Apolos hi këme!» Ajo bëte: «Wëno ar Kefas hi këme!» Ajo bëte: «Wëno cëj ar enga end Kërisët hi këme!» ¹³ Kërisët nde şapërëk mondako? Pol nde fika bano në endewën? Gër oŵac or Pol nde buyi kënun? ¹⁴ Aşëkwa këmo şëkwand Kaxanu gayik ang hi kën ak, gabatak amo buyi ex na, ang ax gi ex na Kërisëpos do gë Gayiyos. ¹⁵ Ata ala ax kor na exo de mëne gër oŵac oram buyi kënun. ¹⁶ Iyo abuyi buyi këmeni bëte bër ekun ed Sëtefanas bën, gër ga ex yo, ame nang ex na ba ala aşëxe buyi këmo na. ¹⁷ Kërisët laŵënëgu ke me pemërand Atëfëtan aŵ gër bela. Xarak ax gi ex na me yeyanënd gë orenik or bela, ax gi ex na mëni buyind, këdi kë yep ecës ed şës ko Kërisët gër kërëwa el.

End panga do gë orenik or Kaxanu eŵ

¹⁸ Enimin, epemëra ed ecës ed Kërisët gër kërëwa el, ofëwirëx ex gër bër nambërak. Barikan, gër biyi bër fex këne, panga ind Kaxanu ex.

¹⁹ Gayikwa Oñëgw Omënëk ok rek:

«Alaŵ këme laŵ orenik or bërenik ol,
Awëlëbël këme wëlëbël onden ond bër nangërak oŵ.»

²⁰ Feye exo arenik an? Feye exo aşalen an? Feye exo ar kë şampërend bend gër ngwën ro an? Ax gi ex na nde Kaxanu wëlëbëlëk orenik or bër gër ngwën ro ol xali hik ofëwirëx? ²¹ Enimin, gayikako bërenik bër gër ngwën ro bën gë orenik orebën ol ano nang ex na Kaxanu, ata gë ofëwirëx or epemëra el ŷapan këjo Kaxanu ebi pexënënd bër ŵak bën. ²² Gayikwa Bëşëwif bën kë ŵëkand becarax do bër benëng becëxe bën këni şaland orenik ol. ²³ Xarak biyi, end Kërisët ir fika bano eŵ këmi femërand, ata endey eŵo këni fokërend Bëşëwif bën, bëte eŵo ofëwirëx ex gër bër ax gi ex na Bëşëwif. ²⁴ Barikan gër bër ŵacëgu këbi Kaxanu, hi këni Bëşëwif, hi këni bër benëng becëxe, Kërisët ijo, panga do orenik or Kaxanu exo. ²⁵ Gayikwa ofëwirëx or Kaxanu ol renik nëmëc orenik or bela ol, do ositara or Kaxanu ol nëmëcak ojaŵ od bela ok.

²⁶ Bëmaŷe, yëlarayin nobën hi kën, wën bër ŵac këjun Kaxanu bën: bërenik ax gi ex na gër owat or bela, bangwëlik ax gi ex na, bër gapak bën ani nëmëb ex na mërëxand irewën. ²⁷ Barikan Kaxanu wa sanak bebër fëwirëxik gër ngwën ro bën ebi bëlandëraxën bërenik bën. Bëte mëj yata këbi bër sitarak gër ngwën ro bën ebi cëfënanaxën bër gë ojaŵ bën. ²⁸ Kaxanu sanak bëte bebër bak gër ngwën ro bën, bebër yaf këni bela bën, bebër ŷoweŷ ax gi ex na bën, exo yepënanaxën bebër fëb këni bën. ²⁹ Mëj ex, ala ax kor na exo dafëna gër lëngw ir Kaxanu. ³⁰ Xarak paŵ gë mëj baraxën kën gë Yesu Kërisët. Yesu Kërisët ŵëlanëgu këbo orenik or Kaxanu ol do bëte gë or şenene ol, oŵënëk ol do gë apexa aŵ. ³¹ Awa ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Ar kë rafënanand an, dafënalexo gër bend ri ko Axwën.»

2

End osëyali or kërëwa eŵ

¹ Endam eŵ cëj bëmaŷe, and yeli këme gër ndewën aŵ, mun nangën end şon baxo Kaxanu eŵ, ame yeli bana ang ar këno şëkwënd gër eyeyan do gër orenik fo. ² Gayikwa er ŷapan baxe and hi bane në erebat aŵ, me nang wayët end Yesu Kërisët eŵ fo, Yesu Kërisët ir fika bano. ³ Wëno dëj er yeli bame gër ndewën gë ola ositarak do ayëdara bame yëdarand xali baxe rëgënënd. ⁴ Osëyali oram ol do gë epemëra edam el ax gi bana gë

orenik or eni maxën bela. Barikan, aŵa ŵa kën në end panga ind Angoc and Kaxanu ind bax ŝanayand eŋ. ⁵ Mondako bax, eno kwëtaxën Kaxanu në end panga indexëm, bari ax gi ex na në end orenik or bela.

End orenik or Kaxanu eŋ

⁶ Enimin, orenik dëŋ ex er këmi femërand gër bela bër gë ola or faŷayak gër ekwëta in: orenik olo ax gi ex na or gër ngwën iŋo ro, ax gi ex na bête or bemun bend gër ngwën iŋo ro, bemun bend kë nemira beŋo. ⁷ Barikan orenik oxëbënaxik or Kaxanu, or ŝonaya bax ol këmi femërand. Orenik olo fenan babo Kaxanu ene cotaxëne enjaran eŋ, đamana exo di ngwën iŋ. ⁸ Bemun bend gër ngwën ro beŋ đek, gematak ax nang bana orenik olo. Gayikwa kido anang nang bani, ano pika dona Axwën ar gë enjaran an. ⁹ Barikan ang rek Oñëgw Omënëk ak:

«Er angës and ala ax wat ex na in,
er anëf and ala ax wël ex na in,
do er emëkw ed ala ax yëlara ex na in
Kaxanu afenan fenan këbi bër ñan këŋo bën✧.»

¹⁰ Xarak eŋo biyi nangën këbo Kaxanu paß gë Angoc Amënëk aŋ. Gayikwa Angoc aŋ kë xamanënd er ex yo xali gë bend ŝonayak gër Kaxanu ak. ¹¹ Bend gër ala beŋ, onden ondexëm oŋ kë nangënd ax gi ex na ala ašëxe. Awa bête, bend gër Kaxanu beŋ Angoc and Kaxanu aŋ kë nangënd, ax gi ex na ala. ¹² Xarak biyi, Angoc and xaniwëk gër Kaxanu aŋ ŝot këmo mi nangaxën bend yël këbo Kaxanu paß gë oyekax orexëm beŋ, bari amo cot ex na angoc and gër ngwën ro aŋ. ¹³ Do biyi bend këmi yeyanënd beŋ bebër kë sëyalind Angoc and Kaxanu ex gë eyeyan ed kë xaniwënd gër Angoc and Kaxanu el, ax gi ex na bend kë sëyalind orenik or bela.

¹⁴ Ar aŋo cot ex na Angoc Amënëk gër ola orexëm an, axo kwëtand na bend Angoc and Kaxanu beŋ. Gayikwa gër onangëran orexëm bend Angoc and Kaxanu beŋo, ofëniŕëx ex, axo kor na eŋo pëni gayik gë Angoc and Kaxanu fo ko xor eŋo pëni. ¹⁵ Barikan, ar ŝot këŋo Angoc and Kaxanu an kë xorënd ex kiti beŷ đek, xarak mëŋ dëŋ ala aŋo kitind na. ¹⁶ Gayikwa gër Oñëgw Omënëk are rek:

«Noŷo nangëk anjëlan and Axwën aŋ?
Noŷo xorëk eŋo tëyali Axwën an✧?»
Barikan biyi, anjëlan and Kërisët aŋ ŝot këmi.

3

End bëriyenin bër Kaxanu eŋ

¹ Bëmaŷe wëno cëŋ, er bamun felërand ang bër ex bela fo, ang bër bayik obaš gër ekwëta ed Kërisët fo, ax gi ex na ang bër ŝot këŋo Angoc Amënëk. ² Omër bamun yëlënd en ceß ax gi ex na ecemar, gayikwa an kor dona en yamb. Ado xali gërëgako dëŋ an kor na ³ gayik ano cot ex na Angoc Amënëk aŋ. Enimin, ga xwënda kën ako oyakëraxi, bakucara mërëxand irewën, ax gi ex na nde beŋo kë ŵasinënd mëne ano cot ex na Angoc Amënëk aŋ? ⁴ And ko rend abät: «Wëno ar Pol hi këme» do ajo: «Wëno ar Apolos hi këme» ax gi ex na nde oyeyan or bela fo ex?

⁵ Awa noŷo ex Apolos? Do noŷo ex Pol? Ax gi ex na nde biyi bëxi bëriyenin bër Kaxanu fo hi këmi? Paß gë er felëra këmun in xwëtaxën këno Axwën an, ala kala ang yël këŋo Kaxanu ak riyeni këmi. ⁶ Wëno nef këme, Apolos xoša ko, barikan Kaxanu rafën ko. ⁷ Do ar nedëk an, gë ar

xoşak an, ýoweý ani gi ex na. Kaxanu gabat, mën ar kë rafënënd an, ex ar gapak an. ⁸ Ar nedëk an do gë ar xoşak an, gwër fo exëni. Kaxanu aşos këno şos ala kala ang riyeni ko ak. ⁹ Gayikwa gër andiyen aņo, bër şoma këno Kaxanu fo hi këmi. Wën ex oşenga orexëm ol, wën ex këbe ir ko bayënd in.

¹⁰ Gë anjëla and yël ke Kaxanu aņ riyeni këme ang abay ar xamëk obay fo. Wëno bayëk edëda ed aciŵ el, do aşëxen bëtëguk bay ko amen aņ. Barikan, ala kala balëkënalilexo ang ko bayënd ak. ¹¹ Enimin, gabatak ax kor na exo bay edëda ecëxe, ed fitarëk gë ed ex el, mëne ngëş Yesu Kërisët. ¹² Gër edëda elo, ado eni bay bela bën: abat gë kaņe, ajo bête gë kodî, ajo bête gë oxaý oxëbënëanaxik, ajo bête gë otëx, ajo gë ecuß, do ajo bête gë onji, ¹³ aşanaya kë şanaya yatir kiti er ex andiyen and ala kala in. Xodux ol kë necët ang xëbënëk andiyen and ala kala ak. ¹⁴ Ala ajo aşot ko şot acosa, angëmëne er bay ko in ax ñeg ex na. ¹⁵ Barikan angëmëne aýeg ýegëk, acosa axo cot na. Dal ex afex ko fex, barikan ang ar fece këno amëra fo ko hi.

¹⁶ An nang ex na nde mëne wën ex aciŵ and Kaxanu aņ? Bête an nang ex na nde mëne Angoc and Kaxanu aņ gër ola orewën lëg ko? ¹⁷ Ar kë nëxen Aciŵ and Kaxanu an, Kaxanu anemin këno nemin. Gayikwa Aciŵ and Kaxanu aņ er wënëk ex do wën ex aciŵ aņo.

¹⁸ Ala kërex yifaya na: angëmëne ala mërëxand irewën exo yëland mëne arenik ar ang ýapëk gër ngwën ro ak hi ko, gilexo afënrëx, exo gixën enim arenik. ¹⁹ Gayikwa orenik or gër ngwën ro ol ofënrëx ex gër Kaxanu. Ga rek gër Oñëgw Omënëk:

«Kaxanu këbi sëränd bërenik bën gë bamene bandebën baņ fo».

²⁰ Are rek bête:

«Axwën an anang nang ko banjëlan band bërenik baņ.

Anang nang ko mëne ax gi ex na gë ofëcak».

²¹ Awa mën ex, këren dafënan na në end er ri ko ala gayikwa wën xwënëk dëk: ²² hik Pol, hik Apolos, hik Kefas, hik ngwën in, hik aniyen aņ, hik ecës el, hik bend gërëgako, hik bend ecan ecan. Wën xwënëk dëk.

²³ Ata Kërisët xwën kënun wën bête do Kaxanu xwën këno Kërisët.

4

End oparëxanda od Kërisët eņ

¹ Awa wën aýap ýapëk enëbo watënd ang bëriyenin bër Kërisët, bër xwëtënan kënebi beconëşon bend Kaxanu fo. ² Gayikwa ar xwëtënan këno napul an, aýap ýapëk exo gi ar mokwëta. ³ Wëno cëş ado ene kitind bela bën, hik wën, hik në aciŵ and kiti, axe balënd na gë tëkër ak. Wëno dën ame nëpayand na. ⁴ Gayikwa onden ondam oņ ýoweý axe nëpënd na. Axwën an ex ar ke xitind an, bari ax gi ex na de në eņo hixën këme ar şenene. ⁵ Awa mën ex, wën këren kitind na andiyen and ala aņ, xarak ax ŋatëgu ex na pere akey and kiti aņ. Cëniyin exo bakaw Axwën an, mën kë űoba kerët beconëşon bend gër ecamëdan beņ. Bête mën kë necët banjëlan band gër oŵëkw or bela baņ. Ata Kaxanu eņo cëkw ala kala ang riyeni ko ak.

⁶ Bëmaýe, eņun pënixën yeyanaxën këme endam eņ do gë end Apolos eņ. Mondako kën sëya mëne ax gi ex na monëmëca er ýëgw këni gër Akayëta and Kaxanu in. Ata bayik ala ax pitaya na, do exo dafënalind imëxwër ind sana ko in xali eņo merelind ar imëxwër icëxe an. ⁷ Enimin,

inewã xuca këyo ašandax an? Inewã šot këy xarak ani yël ex na monjël? Do angëmëne monjël fo yël këni er šot këy in, inewã këy rafënxënënd nangëde ani yël ex na monjël?

⁸ Yama wën, anëka wa wëd kën, anëka šotëra kën, anëka ýana kën emun el biyi këm. En munëdo wa enim dëŋ ata wun done andamat! ⁹ Gayikwa wëno er hixënan ke mëne Kaxanu yepën këbo biyi oparëxanda ok. Biyi ex bër ýoweý ami gi ex na bën, er hi këmi ang bër edaw̃ fo. Omeleka ok do gë bela bën kënebo nëkonënd ang bebëšaraxik fo. ¹⁰ Biyi bëfënrëx hi këmi në end Kërisët, barikan wën, areni reni kën gër Kërisët. Biyi bërëtoc këmi, barikan wën bër gapak hi kën. Wën ašëkw kënun šëkwënd, barikan biyi ayepën kënebo yepënënd. ¹¹ Xali gërëgako, biyi er hi këmi: bër këbi rind enjo, bër këbi selënd men, bër gë banjëm këm, bër kënebi xëmërand, bër gë edëg këm. ¹² Bëte gë otaxan odebi oko dëŋ këmi riyenind gë toro mi cotaxën er këmi liyaxën in. Ado enëbo cirërand bela bën, biyi mëni calenënd, hik enëbo dixërand, mi buŋand. ¹³ Hik eni nëxenënd omac odebi ok, biyi mëni pelënd bend këbi fuŋara. Ata biyi ex batëxësëx band ngwën ban, bër šus kënebi bela dek xali gërëgako bën.

¹⁴ Mun tëyalixën ang obaš or pëlôt gër yomb iram fo ýëgwënxëli këmun mondako, ax gi ex na mun cëfëninaxën. ¹⁵ Enimin, ado enëbi cotëdo bëxadac bër end Kërisët owëli epëxw, wëno ex sorix irewën gayik wëno sëfëtandëra këŋun xali wã kën Atëfëtan and Yesu Kërisët aŋ. ¹⁶ Awa axara xara këmun, tëfëtelindën ola oram ol. ¹⁷ Në eŋo lawënxënëli këmo Timote, mëŋ ar ex asëniwën ir ñan këmo mban, do hi ko ar mokwëta gër bend Axwën. Mëŋ këŋun ýana eŋun kwitanënd ang këme liyand në end Yesu Kërisët ak. Beŋo këme sëyalind gër dek bamara band okëreceŋ.

¹⁸ Fën gër ndewën, bërëmar afufënarara këni fufënarand ga këni yëland mëne wëno amun nëngali na. ¹⁹ Xarak wëno gogo këme yeli angëmëne aŋa wã ko Axwën an. Ata këme nang ba ine këni xor eni yeyan do eni di bër kë rafënarand bëjo. ²⁰ Gayikwa owun or Kaxanu ol gë panga ex, ax gi ex na ayeyandërand fo. ²¹ Ine ýandi këŋun? Ba me yeli gë engwëša nde, ba me yeli gë aŋana do gë onden onjekax nde?

5

End eñac eŋ

¹ Gër ed ex yo wëlik mëne gër ndewën, bërëmar watak eñac eŋ, xali abat ýëraya këŋo moñëraya dëŋ asoxari ar sëm an. Xarak, ado bër aŋo kwëta ex na Kaxanu bën dëŋ ani dind na mondako. ² Wën ases don sesënd, ecëñëxët kën rafënarand! Arenita don renitand do eno nŋwaý ar rik eŋo an, mërëxand irewën! ³ Wëno cëŋ, ado bayik ame gi ex na fën gë eman endam eŋ, gë onden oŋ, nangëde në erebat hi këne fo, anëka nëp këmo ar rik endey endako rako an, nangëde në erebat hi këne fo. ⁴ And kën barër gër oŋac or Axwën Yesu aŋ, gë panga ind Yesu Axwën arebi iŋ, onden ondäm oŋ ašoma këŋun šoma. ⁵ Awa ala ajo, dëxwino gër Sindan ex nemixën ola osëmbak orexëm ol, do ex pëxaxën angoc andexëm aŋ yatir ko bakaw Axwën!

⁶ Ata end kën rafënxën ax gi ex na de! Aye nang kën: Tëkër fo këni rind lewir in ex puñënxën dek pix ind negali këni iŋ. ⁷ Wunëtayin ngwa eñëŋënx end ex ang lewir ixacax fo eŋ, en gixën bela bëwënek, bër ang pix ingašax ind gë lewir këm fo. Ado anëka hi kën bëwënek gayikwa Kërisët yëlayak šadaxa në endebi gë Ofëna or Apexa ol. ⁸ Awa mëŋ ex, dindëne Ofëna or Apexa ol gë mburu ind gë lewir këm, gë owëkw owënek

do gë däl in. Bari kërene yambënde ex na mburu ind gë lewir ixacax in: lewir ir bandixa batëmbak do gë oxeÿ in.

⁹ Ga ÿëgwënëli këmun wa gër kayëta iram mëne këren dëkërend na gë bër yëlayak gër eñac bën. ¹⁰ Bari ame de ex na dë ax ñap ex na en dëkërend gë bër kë yëlayand gër ngwën ro gër añana and kodî, gër orek, ba gër olaş bën. Kido mondako bax, wën afo en canëdo gër ngwën ro. ¹¹ Gërëgako, er ÿëgwënëli këmun mëne këren dëkërend na gë imaÿe ind kë rend këreceÿ hi ko, do exo yëlaya gër eñac, gër añana and kodî, gër olaş, gër ocir, gër oşeş ba gër orek. Do ado gë ala arako rako an, këren yambërand na dëÿ. ¹² Enimin, ba wëno nde këbi xiti bër ax gi ex na okëreceÿ bën? Do bër ex okëreceÿ bën cëÿ, ax gi ex na nde wën ÿapëk enëbi kitind? ¹³ Bër ax gi ex na okëreceÿ bën, Kaxanu këbi xiti. Ga rek wa Oñëgw Omënëk ok: «Ŋwãÿino asëmbak an mërëxand irewën».

6

End ekitir ed bëmaÿe eÿ

¹ Këreceÿ ir xucar këbi gë këreceÿ isandaÿ in, mondake ko yëxwënd eno mëla kiti gër bësëmbak, xarak gër bëwënëk wëla doÿo? ² An nang ex na nde mëne bëwënëk bën këbi xiti bela bër gër ngwën ro bën? Do angëmëne wën këbi xiti bër gër ngwën ro bën, an kor na nde en kiti bend xafëxafak gër aniyän ro beÿ? ³ An nang ex na nde mëne biyi kënëşe xitiye omeleka ok? Do bend gër aniyän aÿo ro beÿ nde këne sëkwane? ⁴ Xarak, wën and këÿun xucar në end bend gër aniyän aÿo ro aÿ, bër ÿoweÿ ani gi ex na gër Amara bën këÿun xitind! ⁵ Mondako këme yeyanënd enun cëfënanaxën. Arenik gabatak ax gi ex na nde ar kë xor ebi kiti bëmaÿe bëÿ? ⁶ Barikan imaÿe in eno mac kiti imaÿe ind xucar këbi in gër bër ax gi ex na okëreceÿ. ⁷ Awa gayikako wën awacër kën wacërend kiti, oşoÿik orewën ex. Ado enun menan, inewã bayik an buÿand na? Inewã bayik an buÿand ado enun kwëcand bacota bandewën baÿ? ⁸ Wën wa këbi wënanënd boşandaÿ borewën do wën wa këbi xwëcand boşandaÿ borewën xarak bëmaÿe bëndewën exëni! ⁹ An nang ex na nde mëne bësëmbak bën ani gi na bër owun or Kaxanu? Këren yifayand na gë andewën aÿ dëÿ gayikwa bër xwëndak eñac bën, bërolaş bën, bër kë rind orekar bën, bësoşan bësoxari bën, bër kë lakind asoşan gë asoşan bën, ba asoxari gë asoxari bën, ani dël na gër owun or Kaxanu. ¹⁰ Bëte bërek bën, bër ñanëk kodî bën, bëşeş bën, bër wër këbi ocir bën, ba bërek bëxeÿax bën, ani gi na bër owun or Kaxanu. ¹¹ Do xarak bërëmar gër ndewën na, mondako hi bani. Barikan Kaxanu wënën këÿun, mëÿ fit këÿun, mëÿ ri këÿun bër şenene paş gë oÿac or Axwën Yesu Kërisët ol, do paş gë Angoc and Kaxanu, mëÿ ar xwën këbo aÿ.

End oxëbën or eman eÿ

¹² Wëno er ex yo xor këme me di, barikan ax gi ex na er ex yo hik gë ofëcak. Er ÿandi ke yo këme xor me di, barikan wëno, gebatak axe ñandi ex na exe bëña. ¹³ Eyamb yamb in er acël ex do acël aÿ er eyamb yamb ex. Akey amat, Kaxanu anemin ko nemin eyamb yamb in do gë acël aÿ. Barikan eman eÿ, ax gi ex na end eñac, end Axwën ex, ang hi ko Axwën ak, ar eman. ¹⁴ Ata Kaxanu, mëÿ ar xanin këÿo gër ecës Axwën an, axanin këbo xanin gër ecës biyi bëte, gë panga indexëm in. ¹⁵ An nang ex na nde mëne beman bëndewën beÿ owal od eman end Kërisët ex? Do

aŵed nde këme wëd owal od Kërisët ok, me cosali në eman end asoxari aŷacaxik? Bëtëdëŋ! ¹⁶ An nang ex na nde mëne asoŷan ar laki këni gë asoxari aŷacaxik an, eman emat hi këni gë asoxari ajo? Ga rek wa Oñëgw Omënëk ok: «Bën tak bëxi, eni gi eman emat[☆].» ¹⁷ Barikan ar yëlayak gër Axwën an, angoc amat hi këni gë Axwën an.

¹⁸ Ata gërandën mongër eñac eŋ. Eñëŋëanax end ko ri yo ala, fac ir eman ex. Barikan ar yëlayak gër eñac an eman endexëm eŋ dëŋ ko wënanënd. ¹⁹ An nang ex na nde, mëne beman bendewën beŋ ex Aciwë and Kaxanu and gër ed hi ko Angoc Amënëk and yël këŋun do lëgëk gër ola orewën aŋ. Wën an kwënaya ex na wën dëŋ. ²⁰ Gayikwa Kaxanu yëc këŋun gë akanji atëm. Awa pëbindëno gë beman bendewën beŋ.

7

End eñër eŋ

¹ End yëgwënëgu këne eŋ këmun yakand mëne aye yek asoŷan an këreŋo təkand na asoxari an. ² Barikan, këdi kën xwënda eñac eŋ, asoŷan kala ñërëleŋo asoxari, do asoxari kala cotëleŋo icën. ³ Icën iŋ dinindëleŋo alindawë er yäpëk icën eŋo dinënd alindawë in. Bëte asoxari an dinindëleŋo icën iŋ er yäpëk asoxari eŋo dinënd icën in. ⁴ Asoxari an axo kwën ex na eman endexëm eŋ, icën indexëm iŋ xwënëk. Bëte asoŷan an axo kwën ex na eman endexëm eŋ, alindawë xwënëk. ⁵ Wën bër yërërëk bën, këren capërënd na angawë aŋ angëmëne ax gi ex na angwëlëra, en yëlayaxën imëd fo gër cale. And kë xuca aŋ, bakayin angawë amat këdi kën sëkwan emëlaya ed ogaf odewën el, do eŋun naŋët Sindan in.

⁶ End këme rend eŋ angwëlëra ex, ax gi ex na apela. ⁷ Aŷandi yandi ke eni gido bela bën ang wëno ak. Barikan ala kala gë anjëla hi ko, anjëla and yël këŋo Kaxanu: abat anjëla aŋo, ajo anjëla acëxe.

⁸ Bësoŷan bër gë eñër këm bën do gë bësoxari bësebëta sebëta bën, ga re këme bon yek eni bayido ang wëno ak. ⁹ Bari angëmëne ani kor na emëlaya ed ogaf odebën el, ñërëlexëni, gayikwa mondako yäpëk gë ebi corënd oñandi ok.

¹⁰ End okëreceŋ od yërërëk eŋ cëŋ, Axwën an rek mëne asoxari an këreni capër na gë icën indexëm iŋ, ax gi ex na wëno rek eŋo. ¹¹ Barikan angëmëne aŷapër ŷapër këni gë icën indexëm iŋ, bayilexo icën këm. Angëmëne ax gi ex na mondako, bakarëlexëni gë icën indexëm iŋ. Do asoŷan an këreŋo pela na asoxari arexëm an.

¹² End bër yërërëk gë bër ax gi ex na okëreceŋ eŋ cëŋ, wëno dëŋ kë rend, ax gi ex na Axwën an: angëmëne imaŷe ind ex këreceŋ iŋ eŋo cot asoxari ar ax gi ex na këreceŋ, do asoxari ajo exo ma eni ñëpa, këreŋo pela na. ¹³ Bëte angëmëne asoxari ar ex këreceŋ an eŋo cot icën ind axo gi ex na këreceŋ, do icën iŋo exo ma eni ñëpa, kërexo can na gër eñër.

¹⁴ Gayikwa icën ind axo gi ex na këreceŋ iŋ, asoxari ar exo këreceŋ an këŋo wënënënd. Bëte asoxari ar axo gi ex na këreceŋ an, imaŷe ind ex këreceŋ iŋ këŋo wënënënd. Kido ax gi bana mondako, obaŷ orewën ol obuyaraxik hi doni xarak aŵën dëŋ wën këni. ¹⁵ Barikan angëmëne ar axo gi ex na këreceŋ an yandi këŋo acapëra aŋ, capërëlexëni eñër el. Amëd aŋo, imaŷe iŋ, hik asoŷan an, hik asoxari an, yoweŷ aŋo tëra na. En diyand gër angwëlëra wëc këŋun Kaxanu. ¹⁶ Enimin wëj asoxari an, mondake këy nang mëne afexën këyo fexën icën indey iŋ? Bëte wëj icën iŋ, mondake këy nang mëne afexën këyo fexën alindax?

☆ 6:16 6.16 Añanar 2.24

End oñandi od Kaxanu eñ

¹⁷ Awa ala kala dīyayindēlexo ang hi baxo and wācēgu kēño Axwën ak, do ang ex anjēla and yēl kēño Kaxanu ak. Mondako re kēme eni dind gēr Bamara đek. ¹⁸ Ar hi bax axacēxac and wācēgu kēño Kaxanu an, bayilexo axacēxac do ar hi bax axacērēx an, kēreno kac na. ¹⁹ Oxac ol yōweȳ ax gi ex na, bēte oxacērēx ol yōweȳ ax gi ex na. Er yāpēk in ex edī ed ang rek bapela band Kaxanu el. ²⁰ Ata ala kala bayilexo ang hi baxo and wācēgu kēño Kaxanu ak. ²¹ Angēmēne xadēp hi bay and wācēgu ki Kaxanu añ, kērey dendērand na. Barikan angēmēne axor ex ey gi ar yaya, kemēnal exi gi mondako. ²² Enimin, xadēp ir wācēgu kēno gēr Axwën in, Axwën an racēt kēño. Bēte ala ar yaya ar wācēgu kēno an, xadēp ir Kērisēt hi ko. ²³ Yama gē akanji atēm ga racēt kēñun nde Kaxanu. Awa kēren gind na okadēp od bela. ²⁴ Bēmaḡe, ala kala bayilexo gēr lēngw ir Kaxanu ang hi baxo and wācēgu kēno ak.

End bër gē eñēr kēm eñ

²⁵ End odēnaḡ obeja eñ cēñ, ax gi ex na apela and Axwën. Barikan wēno dēñ kē rend, wēno ar hik ar mokwēta nē end axaḡēnan ir Axwën an. ²⁶ Awa baxētīn end yāpan ke eñ, nē end bakey bañēkaxik band hi kēne gērēgako baño añ, ala kala bayilexo mondako. ²⁷ Angēmēne gē asoxari yērēr kēn, kērey cala na en capēr. Angēmēne ay gi ex na gē asoxari, kēreyēño cala na asoxari. ²⁸ Barikan, angēmēne mondako dēñ kēy yēr, ay mendēra na. Bēte angēmēne endēnaḡ emeja eñ aḡēr kēno yēr, axo mendēra na. Barikan fo nangin mēne bër yērērēk bēn mbañ kēbi yāna efi cēmurand, do mēñ yāndi ke en kwēyētado.

²⁹ Bēmaḡe, baxētīn er re kēme in: amēd and bayi kēbo añ anēka kē romēnd. Gērēgako bër gē bēsoxari bēn, gilexēni ang bër gē bēsoxari kēm fo. ³⁰ Bër kē sesērānd bēn, gilexēni ang ani tesēnd na fo, bër kēbi nēngandērānd bēn, ang bër abi nēngandērānd na fo, do bër kē yēcērānd beḡ bēn, ang ani cotēra ex na fo. ³¹ Do bër kē riyenind gē beḡēr gēr ebar ro bēn, gilexēni ang ani diyenind na enim fo. Gayikwa ngwën iño ang hik ak, axuca kē xuca.

³² Xarak wēno, aḡāndi yāndi ke en gi gē odendēran kēm. Ar bayik ax ñēr ex na an, bēnd Axwën kēño balēnd, ašala ko šaland exo di er kēño nēnganēnd Axwën in. ³³ Barikan ar yērērēk an, abal kēño balēnd bēnd gēr ngwën ro beñ, ašala ko šaland exo di ang kēño nēnganēnd alindaw̄ ak. ³⁴ Do mondako ko šetēndērēnd bandixa bandexēm bañ. Mondako fo ex end asoxari aḡērērēx eñ do gē end endēnaḡ emeja eñ. Er kēni šaland eni di wayēt ang kēño nēnganēnd Axwën ak, eni gixēn bēwēnēk gēr eman do gēr angoc. Xarak, asoxari ar yēr kēno an, bēnd gēr ngwën ro beñ kēño balēnd ga ko šaland exo di ang kēño nēnganēnd icēn indexēm ak. ³⁵ End ofēcak orewën kēme yeyanaxēnēnd mondako, ax gi ex na mun cēndēn. Er yāndi ke en cot anīyan and šenene, do en yēlaya wayēt gēr Axwën fo, kēreñun yaja na.

³⁶ Šambenjar ir yēlak mēne ax ñap ex na eño teb endēnaḡ emeja end yata baño eñēr eñ axo mendēra ex na. Angēmēne anēka kēño šanand oñandi odexēm ok, dilexo er yāndi kēño in, ñērēleño. ³⁷ Barikan šambenjar ir faḡēk gēr emēkw edexēm mēne año ñēr na endēnaḡ emeja end yata baño eñ, enjekax ri ko. Barikan mēñ dēñ faḡēk eño gēr emēkw edexēm exo bayixēn nangērēxe asoxari, ala año nēḡali ex na. ³⁸ Ata ar

këjo ÿer endënaŵ emeja end yata baño an, enjekax ri ko. Bari ar año ñër ex na an rik er yek nëmëc in.

³⁹ Asoxari ar ÿër këno an, abar bar këni gë icën indexëm in ang kë nëka yo aniyan and icën aŋ. Xarak, and ko šës icën aŋ, axor ko xor exo ye eño ñër asošan ašëxe, ar ex mëŋ bëte këreceŋ. ⁴⁰ Barikan, ang këme yëland wëno ak, asoxari ajo nëmëc kë ÿana eño nëngandërand angëmëne exo bayi icën këm. Wëno bëte, këme yëland, ašot šot këmo Angoc and Kaxanu aŋ.

8

End ÿas er gër olaš eŋ

¹ End ÿas er oyel or šadaxa kënebi gër olaš eŋ cëŋ, biyi đek gë enang nang hi këne, ašot šot këne onangëran ol. Barikan onangëran ol ndafënan kë lënanënd, xarak aŋana aŋ axemën kë xemënënd ekwëta el. ² Angëmëne ala exo yëland mëne ÿeÿ nang ko na, axo nang ex na pere ang ÿapëk exo nangëdo ak. ³ Barikan ar ñan këjo Kaxanu an, Kaxanu anang nang këjo.

⁴ Awa end eyamb ed ÿas er oyel or šadaxa kënebi gër olaš eŋ, anang nang këne mëne Kaxanu ibat fo ex, do mëne edaš el ÿoweÿ ax gi ex na gër ngwën ro. ⁵ Gayikwa angëmëne bela exëna bër kë yëland okaxanu exëna, od ex gër orën do gër ebar, awa okaxanu ok do gë bëxwën bën, aÿëmb ÿëmb këni. ⁶ Barikan, biyi er nang këne mëne Kaxanu ibat fo ex do mëŋ ex Sëm in. Mëŋ rik đek beÿ bën do biyi në endexëm këne liyaxënënde. Bëte Yesu Kërisët gabat ex Axwën arebi an. Mëŋ rik đek beÿ bën do Kaxanu paš gë mëŋ yël këbo aniyan aŋ.

⁷ Bari ax gi ex na đek fo šot këni onangëran olo. Enimin, bërëmar aŵër wër babi ekwëta ed edaš el. And këni yambënd ÿas er oyel or ñaš kënebi gër edaš aŋ, er këni yëland šadaxa dëŋ ex. Ata onden otitarak ondebën oŋ ex buyar. ⁸ Xarak ax gi ex na eyamb yamb këbo sëkalind gër Kaxanu: ga yamb yamb këne, ÿoweÿ abo bašëta na; ga ane yamb exe na, ÿoweÿ abo bašën na. ⁹ Barikan titinayindën, er këjun ÿapanënd in kërebi đënanënd na eñëŋënaŋ bër sitarak gër ekwëta bën. ¹⁰ Gayikwa angëmëne ar sitarak an exi watënd wëj ar gë onangëran an ga këy yambënd ÿas er oyel or ñaš kënebi gër edaš eŋ, ax gi ex na nde mëŋ ar sitarak gër onden an, ata ko yëla axor ko xor exo yamb mëŋ bëte? ¹¹ Ata imaÿe ititarak ind racët këjo Kërisët gë ecës edexëm in, mondako ko nemi në end onangëran orey. ¹² Ga kënebi wënanënd mondako bëmaÿe bënd sitarak bëŋ, do ga kën nëxenënd mondako onden ondebën oŋ, Kërisët mëŋ dëŋ këno wënanënd. ¹³ Mëŋ ex, angëmëne në end eyamb yamb këremo đënan eñëŋënaŋ eŋ imaÿe indam in, din ame yamb na ÿas er olaš eŋ këdi ko wëndëra imaÿe indam in.

9

End ofarëxanda or Pol eŋ

¹ Wëno ar yaya hi këme do parëxanda hi këme. Awat wat këmo Yesu, Axwën arebi an. Ata wën ex enjekax end šanëk gë andiyen and fana ke Axwën eŋ. ² Angëmëne gër bela bëšëxe wëno ame gi ex na parëxanda, ndakaŋ wën aŵa ŵa kën mëne parëxanda hi këme. Gayikwa wën ex nanganëme ir mëne parëxanda ir Axwën dëŋ hi këme. ³ Mondako këmëni yakand bela bër ke xitind bën. ⁴ Ba wëno gë Barë nabas fo nde bayik abo ñap ex na eyambëran el do gë ecebëran el? ⁵ Abo ñap ex na nde mo ñër ala kala imaÿe itoxari ind gër Axwën? Ami kor na nde mo mëlarand

ang këni rind oparëxanda ocëxe ok, gë bofinëm bor Axwën do gë Kefas?
⁶ Ba wëno gë Barë nabas fo nde ÿap këbo mi diyand gë er këmi şotënd gë andëbi dëñ in? ⁷ Noÿo kë yend gër oşorođa do exo cosayand gë andexëm? Noÿo kë rind andëđa and reseñ do axo yambënd na reseñ in? Noÿo këbi xađacënd oyel do axo cebënd na omër oñ?

⁸ Ba wëno ala fo nde kë yeyandërand mondako? Ax gi ex na nde end këme rend eño na fo ex bête gër acariya? ⁹ Enimin, ga ÿëgw këni wa gër acariya: «Engaş end ki wëñëñënd bële eñ, ax gi ex na mokap etëÿ edexëm el*.» Ba Kaxanu end ogaş fo nde këño balënd? ¹⁰ Enimin, në endëbi wa rexën ko eño. Iyo në endëbi ÿëgwaxën këni eño. Gayikwa ar kë ÿanënd bële an aÿap ÿapëk exo yarënd mëne ayamb ko yamb. Bête ar kë wëñënd an, aÿap ÿapëk exo yarënd oşet orexëm ol. ¹¹ Angëmëne biyi nedën këñun napul ir gër orën in, axureli nde këbo xureli angëmëne axana këmi xanand gër ndewën napul ir gër ngwën ro in? ¹² Gayikako ayëlëra këñëbi yëlërand oparëxanda ocëxe ok, kaş ex ngwa biyi. Barikan, oşet or ÿap këbo enëbo yël olo, ami mëka ex na. Ecëñëxët, aŵagën ŵagën këbo mi bayi kanarëxe këdi këmi wedi Atëfëtan and Kërisët añ.

¹³ An nang ex na nde mëne bër kë riyenind gër Aciŵ and Kaxanu bën, gë bebër këni wëlarawënd oyël bën këni yambërand? Bête bër kë şadfaxand gër angëb bën, aşet këñëbi şetënd er şadfaxa këni gër angëb in? ¹⁴ Awa Axwën an mëñ rexën ko mëne bër kë femërand Atëfëtan bën eni diyand gë er këñëbi yëlënd në end Atëfëtan año in.

¹⁵ Wëno cëñ, bebër ÿap ke ene yëlënd bëjo, gamatak ame mëka ex na. Ado amun ÿëgwëlinnd na ene đawënelixënëgu. Ecës el saxan ke, gë ex yep end këme rafëñaxënënd eño. ¹⁶ Enimin, epemëra ed Atëfëtan el, ax gi ex na er këme rafëñand. Gayikwa andiyen and nëÿali ke Kaxanu ex, ax gi ex na er këme rafëñaxën. Dal ex kido abame femërand na Atëfëtan añ, axata xata doxe! ¹⁷ Kido ga ÿandi ke fo bame femërand, gë acosa hi dome. Barikan angëmëne ga ÿandi ke këme femërand, andiyen and xwëtënan këne ex. ¹⁸ Ine ex acosa andam añ? Ga këme femërand Atëfëtan añ acosa këm. Bebër ÿap bax ene yëlënd në end Atëfëtan año bën, ame kwëñe ex na ene yëlënd.

¹⁹ Gayikwa ado ga hi këme ar yaya gër bela đek, wëno dëñ rixayak xađëp ir bela đek, mëni cotaxën bër Yesu Kërisët bëranjëm. ²⁰ And këme hi gë Bëşëwif añ, me gi ang Aşëwif fo, eno kwëtaxën Yesu. Bête and këme hi gë bër kë sëfënd acariya añ, me gi ang bën ak, ado bayik ame bo ex na gër mbëña ind acariya año, eno kwëtaxën Yesu. ²¹ And këme hi gë bëwëndëran añ, me gi ang bën ak eno kwëtaxën Yesu. Barikan wëno ame gi ex na đe ar gë acariya and Kaxanu këm, gayik Kërisët lëkaya ke gë acariya andexëm añ. ²² And këme hi gë bësitarak añ, me gi ang bën ak eni pëxaxën bësitarak bën. Mondako rixaya këme er ex yo, gër bër ex yo, eni pëxaxën ang ex yo, bërëmar. ²³ Do beño đek këme rind në end Atëfëtan and Yesu me cotaxën ma indam in gër benjekax bend wëlawëk.

End bëxaşër eñ

²⁴ Aye nang kën mëne bër kë xaşërend gër ambelëraya bën, đek ang exëni ak këni hërend. Barikan abat fo kë hatëtënd do mëñ këno fupand. Awa kemëñayin en gërend aye en ñatëtaxën. ²⁵ Dek bër kë xëñëñand okaşër bën, aşëbanaya këni şëbanayand bëndanjëm. Mondako këni rind enëbi pupaxën gë er kë nemind. Barikan biyi gë er bayik ax nemind na

* 9:9 9.9 Acariyakinëm 25.4

këbo fupa Kaxanu. ²⁶ Awa wëno ahër këme hërënd, bari ax gi ex na ahër fo. Bëte ang awënjër fo hi këme, bari ame bënarënd na awënjër fo. ²⁷ Ecëñëxët, motoroli këme sorolind eman endam eñ, ang end xadëp fo wëlaya këme, këdi këme fiata gë acosa këm, xarak wëno kë femërand gër bela bëšëxe.

10

End olaš eñ

¹ Bëmaÿe, end hi babi bëxarëk bërebi eñ, axe ñandi ex na en bayi nangërexe: bën dek babi labënd añar añ, bën dek xegëta bax angwëngw añ. ² Bën dek buyi bax xobuyi or Moyis ol, kwëc gër añar do polo gër angwëngw. ³ Bën dek bax yambënd eyamb ebat, ed bax xaniwënd gër orën el. ⁴ Do bën dek bax šebënd ešëb ceñ ir bax xaniwënd gër orën in. Ašëb bani šebënd gër angaÿ and Kaxanu, and babi sëfarand añ. Do angaÿ año hi bax Kërisët. ⁵ Barikan bëranjëm ang hi bani ak, abani ri na bend këno nënganënd Kaxanu beñ, mëñ šësëraxën këni gër ladawe.

⁶ Bend hi babi beño, bamatinali band këbo felërand ex këdi këne šote oñandi oñëjënax, ang bëxarëk bërebi ak. ⁷ Këren gi ex na bër xwëtak olaš, ang bëxarëk bërëmar ak. Oñëgw Omënek ok ga këbi fëlëtënd wa mondako: «Bulunda in xwënda këni ñambëran do gë ošëb. Ata xani këni eni nëxira*.» ⁸ Kërene yëlayaye na gër eñac ang yëlaya bani bërëmar ak xali akey amat, šës këni bela owëli alapem gë otas. ⁹ Kërenëño ÿanaxënënd ex na Kërisët an ang bano ÿanaxënënd bërëmar ak, ata šësëra këni ga fiatëra kënebi bandën. ¹⁰ Bëte këren nünëjunand na ang bani wunëjunand bërëmar ak, ata šësëra këni ga lawëra këbi meleka ir ecës in. ¹¹ Betëm beño dek hi babi bëxarëk bërebi bën. Do er yëgwaxën këni ang amatinali and këbo felëra fo ex, biyi bër fiatënëgu këbo bakey šapelatar band ngwën bëjo. ¹² Awa ado en yëland mëne axor kën xor en kwëÿëta eñëjënax eñ, titinayin këdi këjün nañëta! ¹³ Atëy ax gi ex na and bayik abi gind na bela. Barikan Kaxanu mokwëta hi ko, atëy gamatak axo teñ na, eñun natënëgu na xarak ax gi ex na and kën xor. Gër atëy año fo ko nëcët er kën xoraxën in.

¹⁴ Mëñ ex, wën bër ke balënd mbañ bëjo, kwëÿëtayin ekëla ed olaš el. ¹⁵ Ang bër gë onden fo këmun felërand, do kamanin wën dëñ end këme rend eño. ¹⁶ Ešëb ceñ ir këne yëlarënde gër ecemar ed Axwën in and këne šalend añ, ang gi ex na nde ejo ex ebaÿër ed gër ošat Kërisët el? Do amburu and këne šetërende añ, wacayak bëte ebar ed bar këne gër Kërisët gë eman endexëm el. ¹⁷ Gayikako amburu amat fo këne šetërende biyi bër hi këne bëranjëm, awa eman emat hi këne.

¹⁸ Kwitayinëbi enëng end Bëyisërayel eñ: and bani barërend cale do eni yambënd ÿas er oyel or šadaxa kënebi gër angëb eñ, abar bani barënd gë Kaxanu. ¹⁹ Ine ngwa këme rend? Ba mëne ÿas er oyel or šadaxa kënebi gër olaš eñ ÿeÿ ex nde? Ba mëne edaš el ÿeÿ ex nde? ²⁰ Bëtëdëñ! Barikan er këni šadaxand gër edaš in, bëyël kënebi šadaxanënd, ax gi ex na Kaxanu. Xarak, axe ñandi ex na en bar gë bëyël bën. ²¹ Wën an kor na en yëlarënd andëmba and Axwën añ do gë andëmba and bëyël añ. An kor na en yambënd ecemar ed Axwën el do gë ecemar ed bëyël el. ²² Ba eño yakëraxi Axwën an nde ÿandi këbo? Ba ojañ nde xuca këneñone?

End eyamb yamb eñ

* 10:7 10.7 Andocane 32.6

²³ Wëno axor këme xor me dind er ex yo, bari ax gi ex na er ex yo hik gë ofëcak. Ýoweÿ ax cëba ex na, bari ax gi ex na er ex yo kë xemënënd gër ekwëta. ²⁴ Ala kala calayindëlexo ofëcak or ašandaŵ ol, ax gi ex na orexëm fo. ²⁵ Yambindën dek er këni fanënd gër marëse in. Këren mëkarand na këdi këñun wëlandëra gër onden ondwën. ²⁶ Gayikwa Oñëgw Omënëk ok rek:

«Axwën Kaxanu xwënëk ebar el do gë dek bebër hik gër ebar bën».

²⁷ Angëmëne ar ax gi ex na këreceñ wac këñun eyambëran do wën en ma en ye, yambin er kënun rëdën yo. Këren mëkand na en nang ba aÿap ÿap këñun, këdi kën wël onden oñ. ²⁸ Barikan angëmëne ala exo de: «Ýas eño er oyel or šadaxa këñëbi gër edaš ex de.» Awa në end ar fel këñun eño eñ, këren yamb na këdi kën wël onden oñ. ²⁹ And këme rend: «Këdi kën wël onden oñ», end onden ond ašëxen eñ këme yeyanënd, ax gi ex na end onden ondwën eñ. Enimin, inewã ke nëpaxën anjëlan and ala ašëxe gër er këme yëland aÿap ÿap ke in? ³⁰ Angëmëne wëno ošet oram ol këme xanand gë ecëkwa, ine cëñ këne renaxën në end er këme šëkwand me yambaxën in?

³¹ Awa kën yambërand nde, kën šebërand nde ba kën rind er ex yo, calayindën ex canaya enjaran end Kaxanu eñ. ³² Këren gi na ang ekaÿ ed këni fokërërand bela fo, ax gi ex na benëng becëxe, ax gi ex na Bëšëwif, ax gi ex na bër gër Amara and Kaxanu bën. ³³ Awa ola orewën ol gilex ang oram ak: gër bebër këme rind axemëna këme xemënënd, eño nëngan ala kala. Ofëcak or bela dek këme šaland, ax gi ex na oram fo, eni pexaxën bëranejëm.

11

¹ Tëfëtelindëne ang këmo sëfëtelind wëno bëte Kërisët ak.

End bësoxari gër cale eñ

² Ašëkwa këmun šëkwand end ga këne xwitand gër end ex yo eñ, do end ga kën sëfënd bamërëwëra bañ, ang sëyali këmun ak. ³ Aÿandi ÿandi ke en nang bëte mëne Kërisët ex alëngw ar asošan kala an, asošan an ex alëngw ar asoxari an, do Kaxanu ex alëngw ar Kërisët an. ⁴ Asošan ar kë šalend, ba kë yeyanënd ang alawënel fo monab gaf an, año pëbënd na Kërisët, alëngw arexëm an. ⁵ Barikan asoxari ar kë šalend, ba kë yeyanënd ang alawënel asoxari fo, dabërëxe gaf an, në ecëfënin eño icën indexëm in: er hi ko ang ašëk šëk këno fo. ⁶ Ata cëkëleno saxëk, angëmëne axo dabënd na gaf irexëm in! Dabindëlexo gaf in, angëmëne ašëfën ex eno kacan omban oñ, ba eno cëk lir-lir. ⁷ Asošan an año ñap ex na exo dabënd gaf in, gayikako mëñ ex eñaŵ eñ do gë enjaran end Kaxanu eñ. Xarak, asoxari an ex enjaran end asošan eñ. ⁸ Enimin, Kaxanu nëcëtëgu këño asoxari an gër eman end asošan, año nëcëtëgu ex na asošan an gër eman end asoxari». ⁹ Bëte Kaxanu ri këño asoxari an në end asošan, año di ex na asošan an në end asoxari. ¹⁰ Mëñ ex, aÿap ÿapëk asoxari an exo dabënd gaf in, eni wataxënënd omeleka ok mëne afëb fëb këño icën indexëm in. ¹¹ Barikan gër biyi bër bar këne gë Axwën bën, asoxari an axo gi ex na asošan këm, bëte asošan an axo gi ex na asoxari këm. ¹² Enimin, ang šanëgu ko asoxari an gër asošan ak, asoxari an këño rëwënd bëte asošan an. Do eño dek gër Kaxanu xaniwëk. ¹³ Kamanin gë andewën añ dëñ: aÿap nde ÿapëk asoxari an eño calend Kaxanu dabërëxe gaf in? ¹⁴ Ola or ala ol dëñ këñun sëyalind

mëne ašëfën ex angëmëne asošan an eņo cak omban oņ. ¹⁵ Xarak, omban ocakax oņ enjaran ex gër gaf ir asoxari, gayikwa Kaxanu yël këņo omban ocakax ang elabaxën ed gaf fo. ¹⁶ Angëmëne ala exëna ar ñanëk ecampëre ed gër endey eņo el, biyi cëņ abo mër ex na mondako do bëte gër đek Bamara band Kaxanu abi mër ex na mondako.

End ecemar ed Axwën eņ

¹⁷ Ang këmun felëra gërëgako ak, arexëra këmun rexëra. Amun cëkw na gayik and kën fedër aņ en ñeņënaxën nëmëc kën fedërënd, ax gi ex na en yexën nëmëc. ¹⁸ Eñanar eņ, awël wël këme mëne, and kën fedër gër cale aņ, bakucara exëna mërëxand irewën. Ado eņo, wëno təkër fo wã këme. ¹⁹ Afo ex gi wa bakucara andewën rewën aņ eni canayaxën mërëxand irewën bër kē xemënanđ gër atëy bën. ²⁰ Awa wën and kën fedër aņ, ax gi ex na en cetëraxën ecemar ed Axwën el. ²¹ Gayikwa and kën yambërand aņ, ala kala anëkan këņo nëkanënd exo dëđaya mēņ gabat ecemar edexëm el. Ata ađat eņo yambënenđ enjo eņ, ajo eņo ñawënd. ²² An gi ex na nde gē bëciw bënd gër ed kën yambëraw do en cebëraw? Ba Amara and Kaxanu aņ nde kën yepënenđ ga kënëbi šëfëninënd ako bër yoweỹ ani cot ex na bën? Ine këmun fel? Ašëkwa nde këmun šëkwa? Ali, gër endey eņo amun cëkwa na.

²³ Gayikwa wëno, er sëyali ke Axwën do nangën këmun in ex: Axwën Yesu ga wëđ ko amburu aņ, yatir lëxw këno gëmëđ. ²⁴ Šëkwa këņo Kaxanu, hëmbëndër ko, do re ko: «Ejo ex eman endam eņ, wën yël këmun. Diyindën mondako ene kwitaxënënd.» ²⁵ Bëte and yambëra këni aņ, wëđ ko andëmba and gē ngoy aņ do re ko: «Ejo ex ošat oram oņ, ošat or eter ekašax ed Kaxanu gē bela el. Diyindën mondako ene kwitaxënënd nand kën šëbënd yo.» ²⁶ Gayikwa, nand kën yambënd yo mburu iņo, do nand kën šëbënd yo ngoy iņo, ecës ed Axwën el kën sëfëtënd mondako xali exo bakaw.

²⁷ Mēņ ex, ar kē yamb mburu iņo do exo ceb ngoy ind andëmba and Axwën iņ, xarak aņo ñap ex na an, anëka wënan ko eman end Axwën eņ, do gē ošat orexëm oņ. ²⁸ Awa ala kala kamanindëlexo ola orexëm ol, đamana exo yambaxën mburu iņ, do exo cebaxën ngoy iņ. ²⁹ Gayikwa ar kē yamb mburu iņo, do exo ceb ngoy iņo an pitëndërëxe eter ed gē Axwën el, kiti indexëm fo yamb ko do šëb ko. ³⁰ Mēņ ex, mërëxand irewën bëranjëm šëxwërak, bëranjëm seỹik, do bëranjëm šësëk. ³¹ Angëmëne gē andëbi dëņ këne xitiyande, Axwën an abo kiti na. ³² Barikan, Axwën an awërëšët këbo wërëšët gē bebër këbo xitind bën këdi këbo nëp andamat gē bër gër ngwën bën.

³³ Awa bëmaỹe, and kën fedër en yambaxën ecemar ed Axwën aņ, cënirindën andewën rewën aņ. ³⁴ Angëmëne ala xor këņo na enjo eņ, yambërawëlexo pere gër ndebën, ata bayik an mëlawa na kiti iņ.

Omëka od bayik ok cëņ, ayaka këmun yakad and këme yelid aņ.

12

End banjëla eņ

¹ Bëmaỹe, end banjëla band ko šetëndërënd Angoc Amënek beņ cëņ, axe ñandi ex na en bayi nangërexe. ² Anang nang kën ang hi ban ak, ang hi ban bër aņo kwëta ex na Kaxanu fo, ang exëni benëng bend bela bëdanjëm ak. Ašëk awëlara fo baņun wëlarand gër eñëņënax do baņun nambelirand gër betëmbak, gër olaš or ax yeyandërand na. ³ Mēņ këmun

felaxënënd mëne ala ax kor na exo yeyanënd gë Angoc and Kaxanu aŋ do exo dend: «Katalenjo tan kata Yesu!» Bëte ala ax kor na exo dend: «Yesu ex Axwën an!» xarak ax gi ex na Angoc Amënëk aŋ nangën këŋo eyeyan elo.

⁴ Ata Angoc Amënëk amat fo ex, barikan mëŋ kë šetëndërend banjëla band fitarëk. ⁵ Bandiyen baŋ afitar fitarëk, barikan Axwën abat fo këno rinënd. ⁶ Bandixa baŋ afitar fitarëk, barikan Kaxanu ibat fo kë rind er ex yo gër bër ex yo. ⁷ Angoc Amënëk aŋ këŋo yëlënd ala kala anjëla and gë ofëcak or bela dëk. ⁸ Enimin, Angoc amat aŋo fo këŋo yëlënd, abat eyeyan ed orenik, do ajo eyeyan ed onangëran. ⁹ Angoc aŋo fo këŋo yëlënd abat ekwëta el, do ajo banjëla band epakën ed bëshëxwëra el. ¹⁰ Bëte Angoc aŋo fo këŋo yëlënd abat anjëla and exo dind becarax; ajo anjëla and edeyara ed bend re ko Kaxanu; ajo, anjëla and epitëndër ed bangoc el; ajo, anjëla and exo yeyanënd oyeyan ošëxe; ajo bëte, anjëla and exo ŋatelind oyeyan oŋo. ¹¹ Angoc amat aŋo fo kë rind beŋo dëk. Mëŋ kë šetëndërend banjëla baŋ ang këŋo ŋandind ak: eŋo yël ala kala anjëla and fitak.

End amatinali and eman eŋ

¹² Enimin, eman end ala eŋ, amat fo ex ado ga kë barënd owal odanjëm. Do gayikako, abar kë barënd dëk owal ok eman amat ado ga ŷëmbëk, mondako fo ex end Kërisët eŋ. ¹³ Gayikwa ene gixëne eman amat, gër Angoc Amënëk amat buyi këbo biyi dëk: hik Bëshëwif bën, hik bër benëŋ beçëxe bën, hik okadëp ok, hik bër yaya bën. Do gë Angoc Amënëk aŋo fo ŷëm këne biyi dëk.

¹⁴ Mondako fo ex end eman end ala eŋ, owal odanjëm barëk, ax gi ex na wal ibat. ¹⁵ Kido sapar in are bax rend gayikako ax gi ex na ataxan, ax gi ex na wal ir eman. Ata nde wacaya dox mëne anëka rëxëtak gër eman? ¹⁶ Kido anëf aŋ are bax rend, gayikako ax gi ex na angës, ax gi ex na wal ir eman, wal ir eman dëŋ bayi dox. ¹⁷ Kido eman end ala eŋ angës fo hi bax, mondake doxo wëlërand? Kido eman end ala eŋ anëf fo hi bax, mondake doxo wëranënd? ¹⁸ Yama Kaxanu ga šomëndërek nde dëk owal od eman ok ang ŷandi këŋo ak. ¹⁹ Kido dëk owal ok erebat fo hi bax, eman ax gi dona. ²⁰ Awa gërëgako owal odanjëm barëk, barikan eman amat fo ex. ²¹ Angës aŋ ax kor na ex de mëne aŋo balënd na end ataxan eŋ. Bëte gaf in ax kor na ex de mëne aŋo balënd na end osapar eŋ. ²² Ecëñëxët, owal od eman od sitarak nëmëc ok dëŋ, gë ofëcak ex. ²³ Owal od këne yëlande ašëfën šëfënëk enëcët ok, nëmëc këne fëbënde. Do mondako këne šonënde nëmëc owal od ax ñap ex na eni watënd bela ok. ²⁴ Xarak, owal od ŷapëk eni watënd ok, ane conënd ex na. Enimin, Kaxanu rik mondako eman eŋ ene pëbaxënënde nëmëc owal od ax ñap ex na eni watënd bela ok. ²⁵ Dek owal ok kë rëcarënd këdi kë šapër eman eŋ. ²⁶ Do angëmëne wal ibat kë sorond, dëk owal od eman ok kë sorond. Bëte angëmëne wal ibat ex mocëkw, dëk owal ok këŋo nëngandërand.

²⁷ Awa wën dëk eman amat hi kën, eman end Kërisët eŋ do ala kala wal hi ko. ²⁸ Xarak, Kaxanu xwët këbi gër Amara and bërëwëk endexëm: ga ŷana këni oparëxanda, bëtëgu këni bëlawënel, bëtëgu këni bëte bëshëyali. Kaxanu axwët xwët këbi bëte bër gë anjëla and edi ed becarax, bër gë anjëla and epakën ed bëshëxwëra, bër gë anjëla and edëcara ed bela, bër gë anjëla and olëngw, do bër gë anjëla and eyeyan ed oyeyan ošëxe. ²⁹ Dek oparëxanda fo nde exëni? Dek dëk fo nde këni yeyanënd ang bëlawënel fo? Dek bëshëyali fo nde exëni? Dek fo nde këni rind becarax? ³⁰ Dek fo nde šot këni banjëla band epakën ed bëshëxwëra? Dek fo nde këni

yeyanënd oyeyan ošëxe? Dek fo nde këni ħatelind oyeyan ošëxe oŋ?

³¹ Awa balëkënalindën ocal od banjëla band xëbënëk nëmëc ok.

Do wëno aŵasin këmun ŵasin fëña ir xëbënëk nëmëc in.

13

End aŋana eŋ

¹ Ado me yeyanënd oyeyan or bela oŋ, do gë or omeleka oŋ, xarak aŋana axe gi ex na, ang atëmb and këni sëmënd fo hi këme, ang etala ed kë wëlind fo hi këme. ² Ado me gi areyara ar bend Kaxanu, anang ar đek beconëšon, do ar nangërak đek. Ado me cot ekwëta ed kë sëngërëbëtënd osënd el dëŋ, xarak aŋana axe gi ex na, ŷoweŷ ame gi ex na. ³ Ado mëni cetërand napul iram in đek bëxaŷëanaxik bën; ado me đëxwënd eman endam eŋ gër xodux, xarak aŋana axe gi ex na, ofëcak axe gi ex na.

⁴ Ar gë aŋana an abuŋa ko buŋand, anënga nënga ko, aŋo yakëraxind na, axo dafënanand na, axo pufënanand na. ⁵ Axo dind na end ax ñap ex na eŋ, aŋo balënd na endexëm fo, axo wërënanand na, ala aŋo penanënd na eñëŋëanax. ⁶ Bëte ar gë aŋana an, end dal eŋ këŋo fatënd, ax gi ex na osëmbak ol. ⁷ Aseban ko sebanënd end ex yo, aŵa ko ŵand end ex yo, ayar ko yarënd end ex yo, abuŋa ko buŋand end ex yo.

⁸ Aŋana aŋ er din ir din ex. Edeyara ed bend Kaxanu el, ayep kë yep. Oyeyan ošëxe oŋ, ayep kë yep. Bëte onangëran ol ayep kë yep. ⁹ Gayikwa bend Kaxanu beŋ, mar fo këne nangënde, mar fo këne reyande ang bëlaŵënel fo. ¹⁰ Barikan and kë faŷaya beŷ đek aŋ, er ebax mar fo in ayep kë yep.

¹¹ And hi bame itox aŋ, ang itox fo bame yeyanënd, ang itox fo bame yëlarand, do ang itox fo baxe fëninand bendey beŋ. Barikan and nangaya këme aŋ, aseb seb këme osoxëtox ol. ¹² Doro doro, awat këne watënde beŷ bën ang në anangoye fo, mëd-mëd fo. Barikan awat këne wat kerët. Gërëgako bendëmar fo nang këme. Barikan anang këme nang ang nang ke Kaxanu ak.

¹³ Awa gërëkako betas beŋo kë bayi: ekwëta el, eyar el do gë aŋana aŋ. Barikan aŋana aŋ xëbënëk nëmëc.

14

End cale eŋ

¹ Calayindën en gi bër gë aŋana. Ñandindëleŋun en cot banjëla band Angoc Amënek baŋ, adofa anjëla and eyeyan ed ang alaŵënel fo aŋ. ² Enimin, ar kë yeyanënd oyeyan ošëxe an, Kaxanu këŋo yeyanelind, ax gi ex na bela gayik er ko rend in ala aŋo pëninand na. Angoc Amënek aŋ wa këŋo ħëbëtënd exo yeyanënd bend šonayak beŋ. ³ Ar kë yeyanënd ang alaŵënel fo an, bela bën këbi felërand: bër gër Amara bën këbi xemënënd gër ekwëta, bën këbi felënd eni kapina, bën këbi bašënenand banjëlan. ⁴ Ar kë yeyanënd oyeyan ošëxe an, ola orexëm ol ko xemënënd gër ekwëta, ar kë yeyanënd ang alaŵënel fo an, Amara aŋ ko xemënënd. ⁵ Aŷandi ŷandi ke wën đek en yeyanënd oyeyan ošëxe. Barikan en yeyanënd ang bëlaŵënel ŷandi ke nëmëc. Ar kë yeyanënd ang alaŵënel an xëbënëk nëmëc gë ar kë yeyanënd oyeyan ošëxe an. Angëmëne cëŋ aħateli ko ħatelind, axemën këbi xemën bër gër Amara bën. ⁶ Do gërëgako bëmaŷe, ofëcak nde kën šot na angëmëne me yeli gër ndewën, do me yeyandërand oyeyan ošëxe gër ed ebax mun mëlanëli, end nangën ke Kaxanu eŋ: onangëran ol, edeyara ed bend Kaxanu el, ba osëyali ol?

⁷ Angëmëne acëroti aŋ, gë atëmb aŋ andamat kë wëlind, mondake ko bara ala xarak er këni farixënd in, gë er këni sëmbënd in axo pitëndërend na? ⁸ Do angëmëne ofarix or kereloŋ ol ax wëlind na ŝenene, noŋo kë xëñënara ond gër emer oŋ? ⁹ Andamat ex gë endewën eŋ, angëmëne end kën yeyanënd gë oyeyan ošëxe eŋ, ala ax ŋatelind na, noŋo këŋo fëni? Ata ayeyandëra fo kën yeyandërand. ¹⁰ Oyeyan or bela oŋ moñëmb yëmbëk gër ngwën ro. Do eyeyan ed ex yo bër kë yeyanënd bën awëlëraxën këni wëlëraxënënd. ¹¹ Awa angëmëne ame wëlënd na er ko rend ar ke yeyanelind in, aliyer hi këme gër ndexëm do mëŋ bëte anangërarëx këmo xwët. ¹² Mondako fo ex endewën eŋ, gayikako banjëla band Angoc Amënëk baŋ kën ŝaland, awa kamënin de aye ediyenexën el. Barikan gilex ekemëanaxën ed ekwëta ed bër gër Amara el.

¹³ Mëŋ ex, ar kë yeyanënd oyeyan ošëxe an, karaleŋo Kaxanu eŋo yël anjëla and exo ŋatelixënënd bebër ko reyand bën. ¹⁴ Gayikwa angëmëne gë oyeyan ošëxe këme ŝalend, gë angoc andam aŋ këme ŝalend, bari gër onden ondam ame nangënd na er këme rend in. ¹⁵ Do mondake yäpëk me dind? Awa ašale këme yana me calend gë Angoc aŋ. Bëte ašale këme yana me calend gë onden ondam oŋ. Aŷëwëra këme yana me ñëwërand gë Angoc aŋ, bëte aŷëwëra këme yana me ñëwërand gë onden ondam oŋ. ¹⁶ Enimin, angëmëne gë Angoc Amënëk aŋ fo, këy xarand oyekax ol gër Kaxanu, ar ax nang ex na end oyeyan ošëxe an, mondake cëŋ ko yaka «Amen», gayikako aŋo pënin na er këy rend in? ¹⁷ Dal ex mëne ang këy ŝalend ak dek xëbënëk, bari ala aŋo kemënënd na gër ekwëta.

¹⁸ Ašëkwa këmo šëkwand Kaxanu gayik wëno dëŋ këŋo ŝalend gë oyeyan ošëxe oŋ nëmëc wën dek. ¹⁹ Barikan and këme hi gër Amara aŋ, er ke fecanënd me deya benjo bend këbi fëni bela, gë me deya bendey owëli epëxw gë oyeyan ošëxe.

²⁰ Bëmaŷe, këren gi na de ang obaš fo gër epitëndër ed beŷ. Giyin bëxarëk gër epitëndër ed beŷ, barikan gër edi ed eñëñëxax, giyin ang obaš fo. ²¹ Gër acariya yëgw këni:

«Gë bela bër kë yeyanënd oyeyan ošëxe,
gë ofërëya or bëliyer,
këmëni yana mëni pelërand bulunda ijo,
barikan ani ñana na ene baxëtënd, re ko Axwën an*.»

²² Awa gër bër ax gi ex na bërëwëk, oyeyan ošëxe oŋ, nanganëme ex, bari ax gi ex na nanganëme gër bërëwëk. Bëte edeyara ed bend Kaxanu el, nanganëme ex gër bërëwëk, bari ax gi ex na gër bër ax ma ex na. ²³ Gako Amara dek eni barër gër cale, bën dek eni yeyanënd oyeyan ošëxe do eni ŋatëgu ngwa na bër obaxët, bër ax nang ex na end oyeyan ošëxe, ba bër ax gi ex na bërëwëk, ani yëla na nde mëne anëka ŝenëkët këŋun?

²⁴ Barikan angëmëne wën dek en yeyanënd ang bëlawënel fo do exo ŋatëgu ar ax gi ex na këreceŋ, ba ar ax nang ex na end oyeyan ošëxe, wën dek këŋo fëlët, wën dek këŋo nëp. ²⁵ Bend ŝonayak gër emëkw edexëm beŋ kën ŝonët. Ata mëŋ and ko foxi eyiŷ el nëš gër ebar aŋ, ašale këŋo yana eŋo calend Kaxanu do exo dend:

«Enimin, Kaxanu ro hi ko mërëxand irewën!»

End bend šode-šode gër cale eŋ

²⁶ Awa bëmaŷe, mondako yäpëk en dind. And kën fedër gër cale aŋ, diyindën abat abat er këŋun xemën gër ekwëta in: hik ar gë oyëkan an, hik ar gë ošëyali an, hik ar kë reya end Kaxanu an, hik ar kë yeyan gë

* 14:21 14.21 Esayi 28.11-12

eyeyan ecëxe an, hik ar kë ñateli eyeyan elo an. ²⁷ Angëmëne bela exëna bër kë yeyan gë oyeyan ošëxe, yeyanëlexëni abat abat, bëxi ba bësas, ata gwac kë hi. Bëtëlexo ar kë ñateli er re këni an. ²⁸ Angëmëne er këni rend bër gë anjëla and oyeyan ošëxe in, xarak añateli ax gi ex na, cësinalexëni gër Amara. Er ebax eni yeyan in, bayilebi bën fo do gë Kaxanu. ²⁹ End bër kë yeyanënd ang bëlañwënel fo eñ cëñ, bëxi ba bësas yeyanëlexëni, do bër këbi baxëtënd bën, yixëtindëlexëni er wël këni in. ³⁰ Angëmëne ala ašëxe exo cot amëd año dëñ, end nangën këño Kaxanu, awa cësinalexo ayanar an. ³¹ Enimin, wën dëk axor kën xor en yeyanënd ang alawënel ar Kaxanu fo, abat abat, eni tÿyaxën yëy, do eni kemaxën gër ekwëta bër kë baxëtënd bën. ³² Onden ond bëlañwënel oñ abana kë banand gër bëlañwënel bëšandañ. ³³ Gayikwa gër ed hi ko Kaxanu, obetak fo ex, ax gind na šodë-šodë.

Ang këni rind dëk bëwënek bën gër Bamara bandebën ak, ³⁴ bësoxari bën cësinayindëlexëni gër Amara, gayikwa ax ñap ex na eni yeyandërand. Pëbindëlenëbi bëcën bëndebën bëñ, ang rek acariya ak. ³⁵ Angëmëne yëy yandi këbi na eni tÿya, mëkayindëlenëbi bëcën bëndebën bëñ gër bëciw. Gayikwa ax ye ex na asoxari an exo yeyanënd gër Amara. ³⁶ Ba gër ndewën nde šanëguk eyeyan ed Kaxanu el? Gër ndewën fo nde ñatëlik?

³⁷ Angëmëne ala exo yëland mëne alawënel ba ar gë Angoc Amënek hi ko, nangëlexo mëne end yëgwënëli këmun eño, apela and Axwën ex. ³⁸ Do angëmëne axo nang ex na eño, awa mëñ bëte ala año nang na.

³⁹ Awa bëmaÿe, ñandindëlenun en yeyanënd ang bëlañwënel fo, do këren cëbanënd na eyeyan ed oyeyan ošëxe el. ⁴⁰ Barikan diyindën er ex yo ang yäpëk ak, do šenene.

15

End Atëfëtan eñ

¹ Bëmaÿe, baxëtine mun kwitan Atëfëtan and nangën këmun añ, and xwëta kën do xemënali kën šenene añ. ² Gë Atëfëtan año šot kën apexa añ, angëmëne ang nangën këmun ak xwëtaya kën gër owëkw orewën. Angëmëne anëngwët nëngwët kën Atëfëtan año, ekwëta edewën el yoweÿ ax gi ex na.

³ Endey eñanar end sëyali këmun eñ, end sëyali bane wëno bëte eñ: «Kërisët wa šësëk në end beñjënax bendebi, ang rek Oñëgw Omënek ak.» ⁴ Afel bamun felënd mëne Yesu awëg wëg bano, barikan xani ko gër ecës akey atasën añ, ang re bax Oñëgw Omënek ak. ⁵ And xani ko añ, pere šanayaxën babi Kefas do gë oparëxanda epëxw gë oki ok. ⁶ Ašanayaxën šanayaxën babi bëte bëmaÿe bëñ, ang hi bani bela okeme oco axuca, do bën dëk wat këno. Bëranjëm ga këni liya bayi këni, bërëmar fo šësëk. ⁷ Ata šanayaxën këño Šak do bëte dëk oparëxanda ok. ⁸ And šanayaxën këbi bën dëk añ, šanayaxën ke wëno, ar hik ang itox ind rëw këno ñatërexe amëd and yäpëk añ fo. ⁹ Gayikwa wëno xurik ex ba gër oparëxanda od Yesu dëk. Gayikako arixëra bamëni rixërand bër gër Amara and Kaxanu bën, wëno ax ñap ex na ene macënd parëxanda. ¹⁰ Barikan oyekax or Kaxanu ol rik hixën këme er hi këme in, do oyekax or rin ke olo, ax gi ex na or gë ofëcak këm. Ecëñëxët, wëno riyenik nëmëc bën dëk. Barikan oyekax or Kaxanu or ex gër ndam ol riyenik, ax gi ex na wëno. ¹¹ Awa hik wëno, hik bën mondako këmi femërand, do mondako ex ekwëta ed fëxaxën kën el.

✧ 15:3 15.3 Esayi 53.5-12

End ekani gër ecës eŋ

¹² Xarak, angëmëne afem këni femënd mëne Kërisët axani xani ko gër ecës, inecëŋ këni rexënënd bërëmar gër ndewën na mëne ekani ed bësësëk ax gi ex na? ¹³ Angëmëne ekani ed gër ecës ax gi ex na, awa Kërisët axo kani ex na gër ecës. ¹⁴ Do angëmëne Kërisët axo kani ex na gër ecës, awa epemëra ed këmi femërand el gë ofëcak këm ex, do bête ekwëta edewën el ed gë ofëcak këm ex. ¹⁵ Ata biyi er hi këmi ang otede od këŋo nëgwëšanënd Kaxanu fo, gayikako areya këmi reyand mëne mëŋ xanin këŋo Kërisët gër ecës, xarak aŋo kanin ex na, angëmëne ðal ex mëne bësëk bën ani kanind na gër ecës. ¹⁶ Enimin, angëmëne bësëk bën ani kanind na gër ecës, Kërisët axo kani ex na gër ecës. ¹⁷ Awa wën ga kën ri beñëŋëxax beŋ bayi kën, angëmëne Kërisët axo kani ex na gër ecës, ekwëta edewën el ofëcak këm ex. ¹⁸ Do bërëwëk end Kërisët bër këbi rašënd gër ecës bën, anëka nemi këni. ¹⁹ Angëmëne gër aniyand and ebar ro fo këne yarënde end Kërisët eŋ, awa biyi ex bër xurik ex kaÿën gër bela ðek.

²⁰ Barikan ðal dëŋ wa ex, Kërisët axani xani ko gër ecës: mëŋ ex aÿanar ar xanik an, eni koraxënënd eni kani bër këbi rašënd gër ecës bën. ²¹ Awa gayikako në end ala abat fo yowaxënëguk ecës el, bête në end ala abat fo yowaxënëguk ekani ed gër ecës el. ²² Enimin, ang këni šësënd ðek bela bën në end ga bar këni ola ol gë Adam, bën ðek mondako fo këni xani gër ecës në end ga bar këni ola ol gë Kërisët. ²³ Barikan axanira këni xanira ala kala gër enga endexëm: Kërisët mëŋ aÿanar ar xanik gër ecës an, bête eni kaniraxën bërëwëk endexëm bën and ko bakaw aŋ. ²⁴ Ata ex ŋatëgu ngwa ekwët ed ngwën el, do Kërisët eŋo maš owun ol Faba Kaxanu, and ko wëña olëngw or ex yo, gë or gapak or ex yo, gë panga ind ex yo. ²⁵ Gayikwa Kërisët afo exo mun ebi beñaxën ðek bërangoÿëra andexëm bën. ²⁶ Ata arangoÿëra afelatar ar këŋo wëña an, ex ecës el. ²⁷ Enimin, Oñëgw Omënëk ok are rek:

«Ayël yël këŋo owun ol gër beÿ ðek✧.»

Barikan and rek mëne gër beÿ ðek wun ko aŋ, aye nang këne mëne ax gi ex na gë Kaxanu ak, mëŋ ar yël këŋo owun olo an. ²⁸ Do and ko wun Kërisët gër beÿ ðek aŋ, ata mëŋ Asëñiw dëŋ kë yëlaya gër ar yël këŋo mbëña ind beÿ ðek an, exo gixën Kaxanu ðek gër bela ðek.

²⁹ Kido ax gi bana mondako, ine doni rind bër kënebi buyind në end bër šësëk eŋ? Inewë kënebi buyixënënd angëmëne bësësëk bën ani kanind na gër ecës? ³⁰ Do biyi cëŋ, inewë këbo feceraxënënd ecës el apëxëd and ex yo? ³¹ Bëmaÿe, wëno key yo key wa ga fecerand ecës el. Barikan ga ke nëngandërand endewën eŋ këme yeyanaxënënd mondako ga bar këne ako gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ³² Angëmëne në end banjëlan band bela fo bami wërënd gë oŋacar ol gër Efes, ofëcak nde këmi šot na? Angëmëne bësëk bën ani kanind na gër ecës, dindëne ngwa ang futëk Oñëgw Omënëk ak:

«Yambërandëne do cebërandëne gayikwa ecan ašës këne šëse✧.»

³³ Ala këreŋun yifað na:

«Ebar ed gë bela bësëmbak el, këbi nëxenënd bër šenene bën.»

³⁴ Ata bakarëlejun de onden oṅ do tebin emendëran el. Enimin, ang hi kën ak, bërëmar ano nang ex na Kaxanu. Eṅun cëfënanaxën këme yeyanënd mondako.

End eman engasax eṅ

³⁵ Barikan ala kë wëka na: «Mondake wa këni xanind bësëk bën? Gë eman end fe këni bakawënd?» ³⁶ Ar kë yeyanënd mondako an, afënirex exo! Wëj wa er këy nedënd in, ax gi ex na nde asës kë sësënd dmana ex dıyaxën gasëxe? ³⁷ Do enjëlir eṅ këy nedënd eṅ, bamat enjëlir end bële, ba end enedä ecëxe, ay nedënd na gë añamb. ³⁸ Ata Kaxanu kë rind enedä kala gë añamb, ang këṅo yandi ak, enedä kala gë añamb andexëm. ³⁹ Bëbër gë onjën bën ani gi ex na gë eman emat: pit ex eman end bela eṅ, pit ex eman end oṽacar eṅ, pit ex eman end oşel eṅ, do pit ex eman end oxan eṅ. ⁴⁰ Beman bend gër orën exëna, bëte beman bend gër ebar exëna. Barikan enjaran end beman bend gër orën eṅ, ax gi ex na andamat gë end beman bend gër ebar eṅ. ⁴¹ Ax gi ex na nde eñan eṅ gë oye orexëm ex, facaw in gë oye orexëm ex, do oṽal oṅ oye orebën pit. Oṽal oṅ dën afitar fitarëk oye ol: emal kala gë enjaran endexëm ex.

⁴² Awa mondako fo ex end ekani ed bësësëk eṅ. Ala ar wëg bano gë eman end kë sësënd an, exo nëngëtaw gër ecës gë eman end din ax cës na. ⁴³ Ar wëg bano gë eman end enjaran këm an, exo nëngëtaw gër ecës, gë eman end gë enjaran. Ar wëg bano gë eman etitarak an, exo nëngëtaw gër ecës gë eman end gë ojaw. ⁴⁴ Gë eman end kënebo wëg eṅ, oşapar do gë oñas ex, ata ene nëngëtawëye gër ecës gë eman end angoc. Gayikako eman end gë oşapar do gë oñas exëna, bëte eman end gë angoc exëna. ⁴⁵ Mëṅ rexënëk Oñëgw Omënëk ok: «Adam, ala ayanar ar bax liyand an, hi baxo gë eman end gë oşapar do gë oñas» Ar hik Adam ifelatar an, exo angoc and kë liyanënd an. ⁴⁶ Ar gë eman end gë oşapar do gë oñas an, hik ayanar an, ax gi ex na ar ex angoc an; ar ex angoc an bëtëguk. ⁴⁷ Ala ayanar ar ri këṅo Kaxanu gë obar an, gër ebar xaniw ko. Ala axinëm an cëṅ, gër orën xaniw ko. ⁴⁸ Ala ar ri këṅo Kaxanu gë obar an, ang bela bër gër ebar ro ak hi ko. Ar gër orën an cëṅ, ang bër gër orën ak hi ko. ⁴⁹ Do ang şot këne gër ola orebi eñaw end ar ri këṅo Kaxanu gë obar ak, mondako fo këne şote eñaw end ar gër orën eṅ.

⁵⁰ Bëmaÿe, ga re këme: oyas ok do gë oşat oṅ ax kor na ex dıl gër owun or Kaxanu. Eman end kë sësënd eṅ, ax kor na ex nat gër anıyan and din ir din. ⁵¹ Baxëtine mun nangën econëşon eṅo: abo daşëra na biyi dek gër ecës, barikan biyi dek këne nëngwëtaye gë beman bendebi ak. ⁵² Ang yandëk eṅëpar ed angës ak, mondako fo kë yand enëngëtara ed bësëk el gë eman end din ax cës na eṅ, and kë wëli ofarix or kereloṅ ifelatar aṅ, biyi dek këne nëngwëtaye. ⁵³ Eman end kë nemind eṅ, afo ex nëngwëta eman end din ax nemi na, do eman end kë sësënd eṅ, ex nëngwëta eman end din ax cës na.

⁵⁴ Eman end kë sësënd eṅ, and kë şudä eman end din ax cësënd na, do eman end kë sësënd eṅ ex gi eman end din ax cës na, amëd aṅo fo kë ñata er rek Oñëgw Omënëk in:

«Dodo anëka xor këno ecës el,
ecës ax bo ex na»!

⁵⁵ Do wëj ecës el,
feye ex panga indey in?
Feye ex anjif andey aṅ?»

⁵⁶ Anjif and ecës aŋ ex, eñëjënax eŋ. Do panga ind eñëjënax iŋ ex, acariya aŋ. ⁵⁷ Barikan, cëkwanëjone Kaxanu ga yël këbo angora aŋ paß gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an!

⁵⁸ Awa wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, kemin mbaŋ ang bëbër ax têngërëbëtand na fo. Kemënayindën key yo key gër andiyen and Axwën ga nang kën ako mëne er kën riyenind in ax gi na gë ofëcak këm gër ebar ed bar kën gë Axwën an.

16

End amarënen eŋ

¹ End amarënen and kënëbi rëcaraxën okëreceŋ od gër Yerusalem eŋ cëŋ, wën bëte ßarin ðek ang fel këmëni bër gër Bamara ßand ebar ed Galasi ak. ² Yatir akey aÿanar and loxo, ala kala pitindëlexo kodî in, ang ex ojaŵ odexëm ak, do exo mëxwëta gër iciŵ indexëm. Këren cëni na me ŋatëli en dixën amarënen andewën aŋ. ³ And këme ðatëli aŋ, gë okayëta këni yeli bër kënëbi sana eni mëla oyël orewën gër Yerusalem bën. ⁴ Angëmëne afo me ye wëno bëte, awa ðamana ibat këmi yed.

End ofamana od Pol eŋ

⁵ Anëngali këmun nëngali and këme sëfëra ðek ebar ed Masedëwan aŋ (gayik ayeli këme yeli, end ßangol ßand gër ebar elo eŋ ðamana me ŋataxënëli gër ndewën). ⁶ Bamat ßakey ßandanjëm ke xeyëra gër ndewën. Ado ba na ke xuca amëd and gë ayem aŋ, ene yëlëraxën sëlafana ir këme sëfaxënëx fëña iram in. ⁷ Aŋo axe ñandi ex na mun wat ang ar okucan fo: ayar këme yarënd me nëka monëka dëŋ na gër ndewën, angëmëne aŵa ŵa ko Axwën an.

⁸ Barikan gër Efes cëŋ, fën këme ßayi xali gë ofëna or Peŋëtekot ol. ⁹ Gayikwa Kaxanu fërëtën ke ebët eñangax, mo dinaxën andiyen atëm, ado ga ÿëmb këni bër ke wërëli bën.

¹⁰ Do and ko ðatëli Timote aŋ, mëlayayino ang ßayik axo yëdara na na gër ndewën. Gayikwa ang wëno ak këŋo riyeninënd Axwën an. ¹¹ Awa ala këreŋo yaf na ðe! Yëlërawëðëno sëlafana ir ko rixënëgu ðamana iyekax, xali gër ed hi këme ro, gayik ašëni šëni këmo wëno gë bëmaÿe bëŋ.

¹² End abaÿe Apolos eŋ cëŋ, ßandanjëm xara këmo enun nëngali, mëŋ gë bëmaÿe bënd enga endexëm bëŋ. Barikan aŋo ñandi ex na pere exo yeli gërëgako. Ayeli ko yeli, and ko šot amëd aŋ.

End ßapela ßapelatar eŋ

¹³ Awa wën, titinayin, kemënayin gër ekwëta, giyin bëfirik, kemin. ¹⁴ Diyindën er ex yo gë aŋana!

¹⁵ Bëmaÿe, apela aŋo këmun ßašëliind. Anang nang kën mëne Sëtefanas gë ekun edexëm el ðek, exëni bëÿanar bëreŵak gër ebar ed Akayi bën. Do bën mbaŋ ŵa këni andiyen and edëcara ed bëwënëk aŋ. ¹⁶ Wën bëte, mayindën olëngw or bëla bër ang bën ol, do gë ðek bër këni riyenind do këni sorond andamat bën.

¹⁷ Wëno mbaŋ nëngandëra ke ga nëngaw këne Sëtefanas, gë Forëtunatus do gë Akayos. Ga wat këmëni ata hi ke ang wën ðek wat këmun fo. ¹⁸ Gayikwa emëkw edam el do gë edewën el yemën këni. Awa wën kamënin epëß ed bëla bërako rako el.

¹⁹ Bër gër Bamara ßand gër ebar ed Asi bën ðek, ašëma kënun šëmand. Akilas gë Përisil do gë bër Amara and gër iciŵ indebën bën ðek, kënun šëmand mbaŋ gër oŵac or Axwën. ²⁰ Ašëma šëma kënun bëmaÿe bëŋ

ɖek. Cëmarëxën andewën rewën aŋ do megarërayin emegar emënëk, ang bër acël amat fo.

²¹ Wëno Pol yëgwëlik gë ataxan andam aŋ dëŋ ecëmar elo. ²² Ar aŋo ŋan ex na Axwën an, katalenjo! «Maranata», mëne ngëŋ «Axwën an në eyow exo!»

²³ Oyekax or Axwën Yesu ol gil ex gë wën! ²⁴ Wën ɖek ñan këmun ga bar këne ako gë Yesu Kërisët.

Kayëta ixinëm ir Bëkorenjët in Lilaya in

Akayëta aŋo ro ex akinëm and yëgwën babi Pol okëreceŋ od gër Korenjët aŋ gayik ax bo bana ga wëlër na ŝenene gë mën. Bendey betas yëgw ko Pol gër akayëta aŋo. Eñanar eŋ, ayaka yaka babi ga bani yepënënd ofarëxanda orexëm ol. Gayikwa gër ofarëxanda aÿëmb yëmbëk oyot ok do gë beñigënaxik beŋ. Barikan, Pol abuŋa buŋa baxo beŋo ðek, mën ex ax ñap bana eno yepënënd. Ekinëm eŋ, Pol fel babi eni bar er kënëbi rëcaraxën okëreceŋ od ŝëmura babi gër Yerusalem ok. Etasën eŋ, Pol afel fel babi kënëbi ðaxëtënd na oparëxanda od ŝanayaw bax gër Amara andebën do bani sëyalirand becéxen ok. Oparëxanda oko arafënara bani rafënarand. Xarak, parëxanda ir ðal in, aŋana ko banand, aŋa ko wënd exo gi ang ar sitarak fo exo cotaxën ojaŵ od Kaxanu ok. Bëte abi nëŋalind na okëreceŋ ok eno yëlërand napul in. Gayikwa Kaxanu ayël fo ko yëlënd oyekax orexëm ol, yoweÿ axo mëkand na. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë ecëkwa ed Kaxanu el: 1.1-11.

End andiyen and parëxanda ir Kaxanu eŋ: 1.12-2.17.

End aŋana and Yesu Kërisët eŋ: 3.1-7.16.

End edëcar ed okëreceŋ eŋ: 8.1-9.15.

End ofarëxanda or Pol eŋ: 10.1-13.10.

Bepelatar beŋ: 13.11-13.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët in, ang yandi këŋo Kaxanu ak, do gë imaÿe indebi in Timote, këŋun yëgwënëlinde wën bër ex Amara and Kaxanu and gër angol and Korenjët bën, do gë ðek bëwënëk bër ex gër ebar ed Akayi bën. ² Kaxanu, Faba irebi, do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol, do gë obetak ol!

End ekemëndër eŋ

³ Cëkwanëŋone Kaxanu, Sëm ir Axwën arebi Yesu Kërisët, Sëm ir xwënëk axaÿënan ir ex yo. Mën exo Kaxanu, ar kë xemënënd nand ex yo. ⁴ Kaxanu këbo xemënënd gër oyot od ex yo, ene koraxënënde biyi bëte enëbe kemëne bër kë sorond gër oyot od ex yo, paŋ gë ekemën ed këne ŝotënde gër ndexëm el. ⁵ Enimin, ang kë yëmb yo toro ind këne soronde në end Kërisët in, mondako fo kë yëmb bëte ekemën ed këne ŝotënde gë Kërisët el. ⁶ Angëmëne asoro këmi sorond gër oyot, mun kemënaxënënd, end apexa andewën këmi soroxënënd. Angëmëne Kaxanu axemën xemën këbo, mun kemënaxënënd wën bëte këbo xemënaxën, en cotaxën ojaŵ od en buŋaxën toro indimat gë biyi. ⁷ Do er këmun yarënënd in mokwëta ex, gayikwa anang nang këmi mëne ang ŝoma kënebo gër toro ak, aŝoma kënebo ŝomand bëte gër ekemën.

⁸ Enimin bëmaÿe, oyot od hi babo gër ebar ed Asi ok, abo ñandi ex na en nem. Yama mokëba ga xëba babo nde, nëmëc ang xor këmi mi buŋa ak. Abami yëla na bëbëngw këmi bayi. ⁹ Gër owëkw orebi dëŋ ŵa bami mëne ecës edebi el dëŋ ñatënëgu babo mondako. Ata mokwëtaxën Kaxanu, mën ar këbi xaninënd bëŝëk an hixën babo eŋo, këdi këmi xwëta ogaf odebi ok. ¹⁰ Mën racët këbo, do aracët këbo racët gër ecës edako rako elo. Iyo biyi, mën ex ar këneŋo yarënde an, do axwëta xwëta këneŋone mëne aracët

këbo racët bëte. ¹¹ Wën bëte arëca kënëbo rëcand ga kënëbo šalenënd ako. Ata Kaxanu ayaka ko yaka cale ind kënëbo šalenënd bëranjëm in. Ayël këbo yël enjekax eņo, do bëranjëm këņo ŷana eņo cëkwand në endebi.

End eteb ed đamana ir Pol eņ

¹² Gayikwa onënga orebi ol ex, osede or šot këmi gër onden ondebi ol. Aliya liya këmi gë ola or toc do gë đal ir xaniwëk gër Kaxanu in, mërëxand ir bela đek, adofa gër ndewën, gë oyekax or Kaxanu ol, bari ax gi ex na gë orenik or gër ngwën ro ol. ¹³ Er kën fënënd do këņun fënind in ŷëgwënëli këmun, ax gi ex na ecëxen. Yëla këme afëni këņun fëni aye, ¹⁴ ang fëni këņun dëņ mar mëne në endebi na këņun nëngandërad ang këbo nënganënd biyi bëte endewën ak, yatir akey and Yesu, Axwën arebi aņ.

¹⁵ Ata wëno gë ekwëta elo ŷandi baxe mun nëngali pere, en cotaxën oyekax oxinëm. ¹⁶ Bëte yëla këme axuca këme xucax elod gër ndewën na ond gër ebar ed Masedëwan oņ, do me kaniw gër Masedëwan me bakaxënëgu na gër ndewën, ene yëlëraxën er këme yexën ond gër ebar ed Yude oņ. ¹⁷ Ga fëna këme me di eņo, ba ar kalay-kalay nde hi këme? Ba and këme fëna me di ŷeŷ aņ, oņandi odam fo nde këme rind, do me dend amëd aņo fo: baņo «Iyo», baņo «Ali»? ¹⁸ Kaxanu, mëņ ar ex mokwëta an, anang nang ko mëne eyeyan ed wëleli kënëbo el, ax gi ex na baņo «Iyo», do baņo «Ali». ¹⁹ Gayikwa wëno, gë Silas, do gë Timote afem fem këmi gër ndewën na mëne gër Yesu Kërisët, Asëniw ar Kaxanu an, «Iyo» fo ex, ax gi ex na baņo «Iyo» do baņo «Ali». ²⁰ Ang ŷëmbëk yo bebër beya këbo Kaxanu bën, Kërisët ex «Iyo» irexëm in. Awa mëņ ex, pađ gë mëņ këne rende «Amen», and kënëņo šalende Kaxanu end enjaran endexëm aņ. ²¹ Do Kaxanu ex ar këbo xemënënd biyi gë wën an, ga bar këne gë Kërisët an. Mëņ yata këbo mo diyeninaxënënd. ²² Mëņ fo ri këbo nanganëme irexëm in ga xwët këņo Angoc Amënek aņ gër owëkw orebi. Ata gë Angoc aņo këne nangaxënënde mëne becërecaxik fenin këbo na.

²³ Wëno sede iram in Kaxanu ex gër aniyan andam, đal in këme reyand. Er saxan ke me cës gë me nëgwëš in. Ame bakali ex na fën gër Koreņët, gayik axe ñandi bana mun dexëra. ²⁴ Biyi abo ñandi bana mi bëña ekwëta edewën el gayik gë ekwëta elo xwëšaxën kën gër andiyen and xel këne gë onënga fo aņ.

2

¹ Wëno cëņ, afaŷ faŷ bame gër emëkw edam këreme bakali na gër ndewën këdi këne xofëtare gë ecaminan. ² Gayikwa angëmëne në endam kën šaminand, në end nobën cëņ ke nëngandëraxën? Ba në end bër šaminak në endam nde? ³ Mondako ŷëgwënëli këmun, këdi këme šamina and këme ñatëli aņ end bër ebox exe nëngandërado eņ. Wën đek xwëta këmun: onënga oram ol, onënga or wën đek ex. ⁴ Gë oyot otëm, gë emëkw ed šaminak mbaņ, gë ongwën od mbaņ, ŷëgwënëli këmun. En nangaxën mëne mbaņ ñan këmun rixën këme mondako, bari ax gi ex na, ga ŷandi ke en caminara.

End eteban ed awëndëran eņ

⁵ Angëmëne ala exo di er kën šaminaxën, wën đek kë šamina, ax gi ex na wëno kë šamina. Barikan këdi ke xureli, me dedo wa bërëmar fo kë šaminara. ⁶ Ala arako rako an, gwac këņo hi and këno rexëra bëranjëm aņ. ⁷ Er yek nëmëc in ex, eno teban do eno pel exo kemëna këdi këņo

bon ecamina ed xurik. ⁸ Awa axara xara këmun, ebal ed kënjun end ala ajo el, nëmëcal ex. ⁹ Ata në ejo yëgwënaxënëli këmun bëte mondako. Atëy ex, me nangaxën ba abaxët kën baxëtënd end këmun fel yo. ¹⁰ Ar këno seban wën an, wëno bëte aseban këmo seban. And këmo seban ala an, angëmëne yëy exëna er këmo sebanaxën, aseban këmo seban në endewën, ogës od Kërisët. ¹¹ Mondako këme rind këdi këmo seb Sindan ebo dila, gayikwa noyo cëj nemëk oñandi odexëm ok.

End ecaminara ed Pol eñ

¹² And ñat këme gër angol and Tërowas, me pemërax Atëfëtan and Kërisët an, asëk sëk bame ebët ed fërëtën baxe Axwën el. ¹³ Bari axe gi bana fuñ gër onden ondam, gayik amo tək bana abaÿe Tit. Ata ga fela këmëni na, xuca këme kwël ond gër ebar ed Masedëwan oñ.

End angora eñ

¹⁴ Ata cëkwanëjone de Kaxanu, mëñ ar këbo wëland din gër enga end angora and Kërisët an. Paß gë biyi këni nangaxënënd bela bën endexëm eñ, gër ed ex yo, ang angiri inëngax fo. ¹⁵ Biyi hi këne enimin angiri inëngax in. Kërisët yël këjo angiri ijo Kaxanu. Angiri ijo, këbi wëranënd bër sëfëk fëña ir apexa bën, do bëte bër nambërak bën. ¹⁶ Gër bër nambërak, otëñer ond ecës ex. Barikan gër bër fexëk, otëñer ond aniyen ex. Do noyo xorëk exo di andiyen año? ¹⁷ Bela exëna bër rik eyeyan ed Kaxanu el acotëraxën and napul. Barikan, biyi gë onden ond şenene këmi femërand, ga lawënegu këbo Kaxanu. Ogës odexëm do ga bar këmi gë Kërisët këmi yeyanaxënënd.

3

End bëriyenin bër eter ekaşax eñ

¹ Gaşëxe nde këmi yana mi yelind gër ndewën, ang bër lawënayalik gë andebën dëñ? Ba aÿap nde yapëk mi mëlalind okayëta od kë reyand nobën hi këmi, ang këni rind bërëmar ak? Bëte ba wën nde yapëk enëbo yëgwënënd okayëta oko? ² Wën ga ex wa kayëta irebi in, ir yëgw këni gër owëkw orebi in, ir nang këni do këni fënënd bela dek in. ³ Mongwati watik mëne wën ex kayëta ir yëgw ko Kërisët do xwëtënan këbo gër andiyen andebi in. Kayëta ijo, gë Angoc and Kaxanu, mëñ ar kë yëlënd aniyen an, hixënëk, xarak ax gi ex na gë oñëgw. Gër eman do gër owëkw or bela yëgw ko, ax gi ex na në bangomb-gomb band oxaÿ ofësëpës.

⁴ Mondako ex ekwëta ed xwëta këmo Kaxanu el, paß gë Kërisët. ⁵ Ax gi ex na gë andebi año dëñ këmi xorënd mi nang er ex yo, nangëde gër ola orebi xaniwëk. Barikan, biyi er këmi xorënd in, gër Kaxanu kë xaniwënd. ⁶ Mëñ fo ri këbo bëte bër xorëk eni gi bëriyenin bër eter ekaşax ed gë Angoc and Kaxanu el, eter ed ax gi ex na gë oñëgw el. Gayikwa Angoc an aliyen kë liyanënd, barikan oñëgw ok alaw kë lawënd.

⁷ Andiyen and ecës an, and ex gër oñëgw od në oxaÿ an, gë enjaran ebax, xali Bëyisërayel bën abani yëxw na eni nëkon dëxax ir Moyis in. Enjaran bax yegënd gër dëxas irexëm, xarak end ex kuca bax. ⁸ Ax gi ex na nde andiyen and wëlawëk këjo Angoc an nëmëcak ecot ed enjaran el? ⁹ Angëmëne andiyen and wëlawëk kiti an gë enjaran hi bax, andiyen and wëlawëk or şenene an nëmëcak enjaran eñ. ¹⁰ Do dene dëñ mëne enjaran end şanaya bax akarëk eñ aşilipa şilipak and ñatëguk enjaran end gërëgako an gayik ejo xurik ex këbën. ¹¹ Enimin, angëmëne er bax xucand in gë enjaran hi bax, er kë bayi lan nëmëcak enjaran eñ.

¹² Awa biyi ga šot këmi eyar ed mondako elo, yëxwëraxën këmi nëmëc.
¹³ Biyi ami dind na ang Moyis ak, mëñ ar bax labënd gë anjëm dëxas irexëm an, këdi këni wat Bëyisërayel bën ekwët ed enjaran end er bax xucand el. ¹⁴ Barikan er baxo rind Moyis ijo, ašiwën šiwënëk onden ond Bëyisërayel oñ. Enimin xali doro, and këni fënënd poyoma bakayëta band eter ekarëk bañ, anjëm and kë labënd añ, abayi bayik, ax dëxëta ex na gayik ebar gë Kërisët el fo kë rëxëtënd. ¹⁵ Xali doro, and këni fënënd Akayëta and eter ekarëk añ, anjëm kë labënd na owëkw orebën oñ. ¹⁶ «Barikan and këno xwëta Axwën añ, anjëm and kë labënd añ arëxëta kë rëxëtand✧.» ¹⁷ Xarak Angoc añ ex Axwën ajo. Do gër ed hi ko Angoc and Axwën, fën ex orëyaya el. ¹⁸ Biyi dek bër gë odëxas od labët këni ok, anëkon këne nëkonënde gë axëbënan, ang në anangoye fo, enjaran end Axwën eñ. Anëngwëta nëngwëta këne ene cotaxëne eñañ emat gë Axwën an, do enjaran eñ kwël ex bašarënd. Mondako ex andiyen and Axwën añ, mëñ ar ex Angoc an.

4

End napul ir në bapeya eñ

¹ Awa gayikako andiyen año sebënan këbo Kaxanu, gë axaŷënan ir wäsin këbo in, kërebo cena na. ² Aseb seb këmi bend beñ, becëfëanaxik beñ. Ami dind na beŷ bën gë osit, do ami nëmbëtënd na eyeyan ed Kaxanu el. Ecëñëxët, dal in këmi reyand kerët, ata mondako hi këmi bër mokwëta gër onden ond ala kala, do gër lëngw ir Kaxanu. ³ Barikan angëmëne Atëfëtan and këmi femërand añ alob lobëk, gër bër nambërak lobëk. ⁴ Ata Atëfëtan año alob lobëk gër bër gë oñëpëgënan, gër bër šiwën këbi angoc and rixayak kaxanu ir gër ngwën ro bën. Mëñ bayik ani watënd na angoben and Atëfëtan and enjaran end Kërisët añ, mëñ ar ex eñañ end Kaxanu an. ⁵ Enimin, epemëra edebi el ax gi ex na end ola orebi. Er këmi femërand mëne Yesu Kërisët ex Axwën an, do biyi ex bëriyenin bërewën bën në end Yesu. ⁶ Gayikwa Kaxanu rek: «Angoben añ pëtëlex gër ecamëdan.» Ata mëñ dëñ ex angoben and fëtëk gër owëkw orebi año. Aŷandi ŷandi këño ebo ñoba gë enang ed enjaran end Kaxanu end fëtëk gër dëxas ir Yesu Kërisët eñ.

⁷ Barikan biyi wëlayak napul ijo gër ola orebi, ang në ofeya fo, ex watixën kerët mëne panga ikëbëanaxik ind ex gër ola orebi iño, ind Kaxanu ex, ax gi ex na indebi. ⁸ Gand ed ex yo kënëbo šëndënënd bela bën, bari ami bele na. Awëlandëra këbo wëlandërand, bari abo yëbu ex na. ⁹ Arixëra kënëbo rixërand, bari anëbo ñañëta ex na. Axëba këbo xëband ocëmu ok, bari ami cës ex na. ¹⁰ Din wëlaya këmi gër ola orebi, gër beman bendebe, ecës ed Yesu el, ex canayaxën bëte aniyen and Yesu añ, gër beman bendebe. ¹¹ Gayikwa biyi bër këne liyande bën, din këbo fecerand ecës el në end Yesu, ex canayaxën bëte aniyen and Yesu añ, gër beman bendebe bend kë šës beño. ¹² Ata ecës el mondako kë riyenind gër ola orebi, barikan gër ola orewën aniyen ex.

¹³ Do gayikako Angoc amat fo šot kënëñone, and kë yëlënd ekwëta añ, ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Ga wä këme, mëñ yeyanaxën këme✧.» Biyi bëte ga wä këmi, mëñ yeyanaxën këmi. ¹⁴ Ga nang këmi mëne ar xanin këño Axwën Yesu gër ecës an, axanin këbo xanin gër ecës biyi bëte gë Yesu, do ebo canayali andamat gë wën gër ed hi ko. ¹⁵ Gayikwa eño

dek në endewën ñataxënëguk, eni nangëraxën bela bëranjëm oyekax or Kaxanu ol. Ata bër këjo šëkwand Kaxanu end enjaran endexëm bën, eni yëmbërend.

End ola oxašax eŋ

¹⁶ Ata mëŋ ex, biyi kërebo cena na. Ado ex biwënd ola or fac fac ol, ola or lëf lëf ol, key yo key kë bëtënd. ¹⁷ Gayikwa oyot od këbo hi yo gërëgako, yoweÿ ax gi ex na paß gë enjaran etëm end din ir din end këne šot eŋ. ¹⁸ Bëte biyi er ax gi ex na mongwat in këmi watënd, ax gi ex na er mongwat in. Gayikwa er mongwat in ax nekand na, bari er ax gi ex na mongwat in din ir din ex.

5

¹ Enimin, gër ebar ro gë eman këne liyande. Eman eŋo ex ang aner and kë nëxenara akey amat fo. Barikan, anang nang këne angëmëne olëg or gër ebar ro ol anëxena nëxenak, ašot šot këne yaŋ gër orën, këbe ir bay ko Kaxanu in. Olëg olo or din ir din ex, or ax di ex na otaxan od bela ex. ² Bëte biyi aŵëcar këne wëcarënde gër aniyan and gërëgako. Dek nëkan këbo ene cudaye eman ed gër orën eŋ yaŋ gër eman end ebar ro eŋ, ³ angëmëne ðal ex and këne šudaye aŋ, anëbo pënga na tëb gë eman eŋ. ⁴ Gayikwa nand këne liyande gër eman eŋo na, aŵëcar këne wëcarënde, axëba këbo xëband toro in. Er yandi këbo in, ax gi ex na ene cudëtaye, barikan ene cudaye eman end gër orën eŋ. Ata aniyan aŋ ex gël eman end kë šësënd eŋ. ⁵ Do Kaxanu ga rëw këbo wa ene dixëne eŋo, mëŋ ar yël këbo Angoc andexëm an ene nangaxëne mëne ašot këne šote bëbër fenin këbo bën.

⁶ Awa biyi, din këmi xapinand ga nang këmi mëne nand bayi këmi gër ndebi, gër eman endebi na, caw ñawëta këmo Axwën an, ang bër yeŋa fo. ⁷ Gayikwa gë ekwëta el këmi liyand, ax gi ex na gë owat ol. ⁸ Barikan mondako dëŋ këmi xapinand do këbo fecanënd mi gi bër yeŋa, mi ñawëta caw eman eŋ, do mi ðëgaxën gër ndebi, ler gër Axwën. ⁹ Bëte ðamana bëÿ bën dek, ašala këmi šaland Axwën an eŋo nënganënd endebi eŋ, hi këmi gër ndebi nde, hi këmi gër yeŋa nde. ¹⁰ Gayikwa biyi dek afo enëŋo yakaye Kërisët gër kiti. Ata ala kala exo kana bëbër baxo rind, and baxo liyand gër eman endexëm aŋ: hik enjekax, hik eñëŋenax.

End ebakali ed angwëlëra eŋ

¹¹ Awa ga nang këmi epëb ed Axwën el këmi šalaxënënd mëni kor bela bën eni ma endexëm eŋ. Kaxanu cëŋ, aye nang këbo ðe biyi. Do wën bëte, këme yëland, anang nang kënëbo gër onden ondewën. ¹² Biyi ami ñana na gë andebi aŋo dëŋ mi deyand gër ndewën nobën hi këmi. Barikan ayël yël këmun amëd and en dafënxënënd endebi eŋ en cotaxënënd end kënebi yakaxën bër kë rafënarand në end bëbër fac, xarak ax gi ex na në end bëbër gër emëkw. ¹³ Enimin, angëmëne anemëra nemëra këmi gër onden, në end Kaxanu hixën këmi mondako. Angëmëne gë onden bayi këmi, në endewën bayixën këmi gë onden. ¹⁴ Gayikwa aŋana and Kërisët aŋ këbo xadacënd biyi bër fëni këbo mëne angëmëne ala abat exo cës në end bela dek, awa bela dek šësëk. ¹⁵ Do angëmëne në end bela dek šës ko, bër kë liyand bën në eđiyaxëni ang bër xwën këbi ar šësëk do xanik gër ecës në endebën an. Barikan ani dıyand na ang bër xwënyak fo.

¹⁶ Awa mëŋ ex, gërëgako ala amo nang ex na ang hi ko ala fo. Ado ga nang këmo Kërisët ang ala fo, gërëgako ax bo ex na ga nang këmo mondako. ¹⁷ Angëmëne ala eni bar gë Kërisët, ola oxašax šot ko. Bekarëk

bej anëka rëxëtak, dek bengaşax fo nëmbak gër ola orexëm. ¹⁸ Do eno dek gër Kaxanu xaniwëk, mëñ ar bakaliwëk angwëlëra and mëñ gë bela añ paß gë Kërisët. Ata biyi ex bër sebënan këbo andiyen and ebakaliw ed angwëlëra el. ¹⁹ Gayikwa Kaxanu bax riyenind paß gë Kërisët exo bakalixënëgu angwëlëra and mëñ dëñ, do gë bela bër gër ngwën ro añ, kitirëxe në end bamena bandebën eñ. Do biyi fana këbo ene deyarande eyeyan ed angwëlëra el.

²⁰ Biyi gër oŵac or Kërisët këmi yeyanënd, Kaxanu mëñ dëñ këbi wãcënd bela bën gë etëy edebi el. Axara xara këmun gër oŵac or Kërisët, wëlërin gë Kaxanu! ²¹ Ar elod axo mendëra ex na an, Kaxanu nëmb këño amena andebi añ, ene gixëne biyi bër şenene gër ogës od Kaxanu.

6

¹ Gayikako biyi barëk andiyen añ gë Kaxanu, këmun felaxënënd en kemënali oyekax orexëm ol, kërex gi ex na or gë ofëcak këm. ² Gayikwa are re ko:

«And ŷap bax añ, yakali këmi cale indey in,
gë akey and ŷap bax mi pexën añ, xangëta këmi*.»
Ata gërëgako ex and ŷapëk enim añ,
gërëgako ex akey and apexa añ.

End bëriyenin bër Kaxanu eñ

³ Biyi gematak ami dind na er këño wëlandëraxën ala gër ekwëta edexëm, këdi këni yëla mëne yeŷ wënak na gër andiyen andebi. ⁴ Ecëñëxët, gër bebër ex yo do ang ex yo, aŵasinaya këmi wãsinayand mëne bëriyenin bër Kaxanu gë däl hi këmi. Mbañ këmi buñand oyot ok, gë toro in, gë ocënd ok, ⁵ gë xëme in, gë and kënebo fërand añ, gë bend şode-şode bej, gë gër bandiyen bañëkaxik, gë bakey band abo daşënd na bañ, do gë band këmi şanënd eyamb yamb bañ. ⁶ Barikan, aŵëlaya wëlaya këmi aniyen andebi añ gër oŵënëk, gër onangëran, gër ebuña, gër obëngw or onden, gër Angoc Amënëk, gër añana and däl and gë eñëñëxax end şonayak këm. ⁷ Aŵëlaya wëlaya këmi bëte aniyen andebi añ gër eyeyan ed däl, gër panga ind Kaxanu. Oŷënga or şenene këne wëraxënënde, bëte gë oño fo këne xwëşaxënënde. ⁸ Bela bën er kënebo rind: baño afëb, baño alëşëra; baño aşëkw, baño ayepën. Axwët kënebo xwëtënd baño bënëgwëş, xarak biyi däl in këmi reyarand. ⁹ Bëte axwët kënebo xwëtënd ang bër anëbi nang ex na fo, xarak anang nang kënebo; ang bëşësëk fo, xarak aliya këmi liyand; ang bër nöp kënebi fo, xarak anëbo daw ex na; ¹⁰ ang bër şaminak fo, xarak din këbo nëngandërand; ang bëxaŷëxaxik fo, xarak bëranjëm kë şotërand në endebi; ang bër ŷoweŷ ami cot ex na fo, xarak beŷ dek xwën këmi.

¹¹ Wën odawo odebi od gër Koreñët ok, biyi däl in bamun felënd kwëlay, gë oŵëkw orebi oñ dek këbo balënd endewën eñ. ¹² Wën an cënd ex na gër oŵëkw orebi, barikan añana and ñan kënebo añ başëtak. Biyi cëñ, ax gi ex na təkër këbo balënd endewën eñ. ¹³ Ata ang obaş oram fo këmun felërand. Wën bëte balindëleñun endebi eñ gë oŵëkw orewën oñ!

End banëkëra eñ

¹⁴ Këren dëkërend na gë bër ax gi ex na okëreceñ bën në bamara band ax ñap ex na. Enimin, abar nde këni barënd end şenene eñ do gë eñëñëxax eñ? Anëkëra nde hik na mërëxand ir angoben do gë ecamëdan?

* 6:2 6.2 Esayi 49.8

¹⁵ Angwëlëra nde hik na mërëxand ir Kërisët do gë Beliyal? Acetëra nde hik na mërëxand ir arëwëak end Kaxanu an do gë ar ax ma ex na an? ¹⁶ Eter nde hik na mërëxand ir Aciwë and Kaxanu do gë olaš oŋ? Enimin, biyi ga hi këne wa Aciwë and Kaxanu aŋ, mëŋ ar kë yëlënd aniyän an, ang re ko Kaxanu gër Oñëgw Omënëk ak:

«Alëg këme lëg, do aliya këme liya mërëxand irebën;

Kaxanu irebën këme hi, do bën eni gi bulunda iram.» ¹⁷ Bëte:

«Canin bamara bandebën baŋ, do capayayin;

këren dëkënd na ebuyaraxik in, do wëno awëlaya këmun wëlaya re ko Axwën an.

¹⁸ Ata me gi Sorix irewën,

do wën en gi bosëniwën do gë bobiwën boram,

re ko Axwën ar xorëk beŋ dëk an*.»

7

¹ Wën bër ke balënd mbaŋ bëjo, gayikako bendako rako beya këbo Kaxanu, mënënëne beman beŋ do gë onden oŋ, ebuyaraxik kërex gi na. Tebëne owënëk ol ex paŋaya gër anjiŋ and Kaxanu.

End onënga or Pol eŋ

² Balindëleŋun endebi eŋ gë owëkw orewën! Biyi cëŋ ala amo menan ex na, ala amo dëxëlëx ex na, ala amo yamba ex na. ³ Ax gi ex na mun kiti këme rexënënd eŋo, gayikwa anëka fel bamun: «Ang këbo balënd endewën gër owëkw orebi ak din kë bayi: këmi liyand nde, ba šës këmi nde.» ⁴ Ekwëta ed xwëta këmun el, mbaŋ rafëk. Mbaŋ ke nënganënd endewën eŋ, mo kemën dëŋ ke xemënënd, ado dëk hi këme onënga ol mërëxand ir oyot od hi këbo ok.

⁵ Enimin, elod ga fiat këmi gër ebar ed Masedëwan, ami cot ex na gë tükër ak eteyëta el. Mocënd šënd bami gand ed ex yo gë emereli ed banëbo wërelind bër fac el, do gë anjiŋ and gër owëkw orebi aŋ. ⁶ Barikan Kaxanu, mëŋ ar këbi xemënënd bër kë banand an, axemën xemën këbo and fiatëgu ko Tit aŋ. ⁷ Ado ax gi ex na ga fiatëgu ko Tit fo xemën këbo. Barikan gë ekemën ed xemënëgu këno wën el, xemënati këbo. Asëfëtanati sëfëtanati këbo ang këŋun balënd endebi ak, ang sesëra kën në endebi ak, do ang kën balëkënalind endam ak. Ata wëno dëk eme onënga ol.

⁸ Angëmëne në end kayëta išëxe ir yëgwënëli këmun in šaminara ban, axe cena ex na. Eyo, anang nang këme mëne në end kayëta ijo ašamina šamina ban amëd. Bamat ašena šena ke, ⁹ barikan gërëgako, anëngandëra ke nëngandërand. Axe nëngandërand na dë në end ga šamina ban, barikan gayik ecamina elo anëngwët nëngwëtëk owëkw orewën oŋ. Ecamina elo end fiat ko Kaxanu eŋ rik. Biyi cëŋ, eñëŋëx gematak amun denan ex na. ¹⁰ Enimin, ecamina ed në end Kaxanu el, anëngwët kë nëngwëtënd dëk ola el. Awëla kë wëland gër apexa, do ala aŋo cenand na. Barikan, ecamina ed në end bend gër ngwën ro el, anemin kë nemënënd. ¹¹ Awa watin ngwa gërëgako er šot kën gë ecamina ed në end Kaxanu in: obal osëm! Ado nëmëc na, ayaka yaka kën, axoŋ xoŋ kën, ayëdara yëdara kën, abal këŋun balënd endebi eŋ, ayakëraxi këŋun yakëraxind endebi eŋ, awa wa kën mëne šenene dëŋ rexëra këmun! Ado ašanaya šanayak mëne awën wën kën gër endey eŋo. ¹² Awa angëmëne aŋëgwënëli yëgwënëli këmun, ax gi ex na mo dexëra ar wëndërak an, ba ar wënan këno an. Barikan en wataxën gë bangës bandewën baŋ dëŋ

* 6:18 6.18 Esekiyel 37.27

obal osëm or këņun balënd endebi eņ, gër lëngw ir Kaxanu. ¹³ Mëņ ex, biyi mbaņ xemën këbo endey eņo.

Ata mbaņ fuņara këbo ga wat këmi bête ang nëngandëra këņo Tit endewën ak, onden ondexëm fuņara këņo endewën eņ. ¹⁴ Angëmëne wën ašëkw bamun šëkwënd ogës od Tit, axe cëfënan ex na. Barikan ang bamun felënd din đal ak, mondako fo šanayak mëne ecëkw ed bamun šëkwënd ogës odexëm el, đal dëņ ex. ¹⁵ Ata Tit nëmëc këņo balënd endewën eņ, ga ko xwitand ang bano baxëtënënd ak. Gayikwa axwëtaya xwëtaya bano, ang bano fëbënd do ban rëgënd endexëm ak. ¹⁶ Wëno cëņ, anëngandëra ke nëngandërand ga xor këme mun kwëta gër end ex yo.

8

End amarënen eņ

¹ Bëmaÿe, anangën këmun nangënënd mondake šanayak oyekax or Kaxanu ol gër Bamara band okëreceņ band gër ebar ed Masedëwan. ² Ado ga šëmura babi në end oyot otëm, đek exëni onënga ol, gayikako gër oxaÿën osëm orebën olo dëņ wăsin kënëbo mëne bën ani kwëj ex na. ³ Wëno kë reyand osede olo mëne, gë oxor orebën ol, ado nëmëc oxor orebën ol, do ga ŷandi këbi, barëra këni oyël orebën ol. ⁴ Biyi monëŷali kënëbo nëŷalind mi ma mi kemëna, eni gi šëf gër andiyen and amarënen and edëca ed bëwënëk aņo. ⁵ Ata nëmëc ang bami yarënd ak bar këni. Gayikwa pere yëlaya këni bën dëņ gër Axwën, đamana yëlayaxën këni gër otaxan odebi, ang ŷandi baņo Kaxanu ak. ⁶ Mëņ ex, biyi axara xara këmo Tit exo bakali gër ndewën exo űata andiyen and oyekax or amarënen and oyël orewën aņ, ang ŷana baxo ak. ⁷ Ang šotëra kën mbaņ er ex yo: ekwëta el, gë eyeyan el, onangëran ol, gë obal osëm or er ex yo, bête aņana and ñan këmun aņ, awa canayalex ošotëra osëm orewën ol, gër andiyen and oyekax aņo.

⁸ Do er këme rend ijo, ax gi ex na đe apela, atëy wa këmun rind paß gë obal osëm or këņun balënd end bëšëxe bër ex gër amarënen aņo ol, me nangaxën ba aņana andewën aņ and đal dëņ ex. ⁹ Gayikwa anang nang kën oyekax or Yesu Kërisët, Axwën arebi ol: mëņ ar šotërak an, yow baxo hi ko axaÿëanaxik në endewën na, en gixën wën, paß gë oxaÿën orexëm ol, bër šotërak.

¹⁰ Aņo cëņ, er këme rend in apela ex, gër endey eņo: ofëcak orewën ex, wën bër, elod nuwuba, hi kën bëŷanar gër amarënen aņo, do wën ex bëŷanar bër rik bën. ¹¹ Awa gërëgako, űatayin ebar ed amarënen aņo el, ex gixën er kën rind ijo gwër fo gë oñandi od en di ok. ¹² And këņo ŷandi enim ala exo yël aņ, Kaxanu axana ko xanand oyël ol ga nëkon nëkon ko er šot ko ala ajo in, bari ax gi ex na paß gë er bayik axo cot ex na in.

¹³ Gayikwa gër amarënen aņo, en tëf acariya and cey gë cey ex, ax gi ex na en đëxëlëxaya enëbi đëcaxën bëšëxen. ¹⁴ Gër endey eņo, ošotëra orewën or gërëgako ol këbi rëcand eni cot er šan këni in, eņun đëcaxën bête ošëtëra orebën ol, en cot er šan kën in, ex gixën mondako acetëra and cey gë cey. ¹⁵ Ga rek wa Oñëgw Omënek ok: «Ar šotëra bax mbaņ an, ŷoweÿ ax kuri bana, do ar šot bax tëkër fo an, ŷoweÿ axo can bana[✧].»

End Tit do gë bër enga endexëm eņ

¹⁶ Cëkwanëjone Kaxanu, mëj ar rik gër emëkw ed Tit obal osëm or këjo balënd endewën ol, ang këbo balënd biyi ak. ¹⁷ Gayikwa gë onënga fo wä ko ekemën ed xemënëli këmo, exo bakaxënëli in, ado gë andexëm ajo dëj sana ko exo yeli gër ndewën. ¹⁸ Asëfërëli këni sëfërëliind gë imaÿe ind këno šëkwërand gër Bamara dëk, në end andiyen and ko rind gër epemëra ed Atëfëtan in. ¹⁹ Adofa, bër gër Bamara bën sana këjo mi tëfërëli gë mëj gër emëla ed amarënen ajo. Emëla ed amarënen and oyekax ajo el, sebënan kënebo gër andiyen andebi, ex canayaxën enjaran end Axwën eñ, do ex gixën osede or mëne biyi and ÿandi babo dëj ex.

²⁰ Në end amarënen atëm and sebënan kënebo ajo, abo ñandi ex na enëbo dexëra gër andiyen andebi. ²¹ Gayikwa biyi šenene fo ÿandi këbo mi mëlayand er yek in ogës od bela, xarak ax gi ex na ogës od Axwën fo.

²² Anëka këmo lawënelilind imaÿe indebi in, eni tëfërëli gë Tit do gë bër enga endexëm bën. Biyi axwëta xwëta këmo asošan ajo. Awasin wäsin këbo bakëlëbëd bandanjëm mëne aÿandi ÿandi këjo eñun dëca. Moñandi ÿandi këjo edëca edewën el gayik mbañ xwëta këjun. ²³ Do end Tit eñ, ar enga emat gë wëno hi ko. Do në edi exo gër ndewën andiyen and ebax mun din añ. Awa bëmaÿe bënd sëfërëli këni bëj cëj, oparëxanda od Bamara, do enjaran end Kërisët exëni. ²⁴ Awa kacayinëbi šenene, watëlexëni añana andewën añ bër gër Bamara bën. Nangëlexëni mëne däl bami rafënan endewën eñ gër lëngw irebën.

9

End edëcara ed bëmaÿe eñ

¹ End andiyen and edëcara ed bëwënëk bër gër Yerusalem eñ, ine ngwa këmun ÿëgwëxënëli? ² Anang nang këme ang ÿandi bañun en di ak, do wëno gë eño këme rafënan endewën eñ gër bëmaÿe bënd gër ebar ed Masedëwan. Ga re këme: «Bëmaÿe bënd gër ebar ed Akayi bëj, elod nuwuba hi këni bëwëlëk gër amarënen and oyël olo.» Do wën ang ÿandi bañun en di ak, bëranjëm ÿandi këbi enun tëfëteli. ³ Awa anëka këmëni lawënelilind bëmaÿe bëj, təkëlexëni mëne edafënali ed rafënarali këmun el, däl dëj ex, abo yepeli na. Ata təkëlenun de bëwëlëk ang reyati këme ak. ⁴ Kërene dāñëtali na wa bëmaÿe bënd gër ebar ed Masedëwan bëj, do enun tək an gi ex na bëwëlëk. Kërex nëngwëta na end ex ekwëta edebi el ošëfën orebi, me dedo wa ošëfën orewën. ⁵ Awa wëno er yëlara këme mëne aÿap ÿapëk mëni kemënëli bëmaÿe bëj eni dëngwali gër ndewën, eni baraxën enjekax end bëya kën ari kën ri eñ. Enjekax eño, gilex end wëlëk ang enjekax fo. Kërex gi ex na end nëÿali kënun në end oxwëj orewën fo.

⁶ Enimin, ar kë nedënd təkër fo an, təkër fo ko xanand. Barikan ar kë nedënd mbañ an, mbañ ko xanand. ⁷ Ala kala yëlëlexo ang faÿ ko gër emëkw edexëm ak, gë ecamina këm, gë enëÿali këm. Gayikwa: «Kaxanu añan këjo ñanënd ar kë yëlënd gë onënga an.» ⁸ Do Kaxanu ašot šot ko panga ind eñun yëlëra mbañ benjekax bend ex yo, en cotëraxën din, nand ex yo, dëk er ÿapëk en diyaxënënd in. Bëte ašot kën ÿana en cotënd mbañ er kën ÿana en dixënënd enjekax ed ex yo, ⁹ ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Mbañ këbi yëlërand bëxaÿëxaxik bën, or šenene orexëm ol din kë nëkand.»

¹⁰ Xarak, Kaxanu mëj ar këjo yëlënd enedā anedā an, mëj ar këjo yëlënd eyamb yamb an, ayël këjun yël enedā añ. Enedā eño ašënan

ko šënan, do arafën ko rafën er kë rëw or šenene orewën in. ¹¹ Ata mondako kën šotëra er ex yo, do axor kën xor en bayi bër nëngak. Ata bela bëranjëm këjo šëkwa Kaxanu në end bebër kënebo fëxwënënd mēni yëlërax eņ. ¹² Gayikwa andiyen and amarënen aņo aņ abaš bašek ecëkwa ed këno šëkwand Kaxanu el, ax gi ex na edëcara ed bëwënëk eni cotaxën er šan këni fo el. ¹³ Gayikako andiyen and amarënen aņo mbaņ xëbënëk, bëwënëk bën ašekw këno šëkw Kaxanu ga këni watënd mēne wën poyoma wā kën Atëfëtan and Kërisët aņ. Bëte ašekw këno šëkw në end onënga orewën or šanayak gër edëca edebën do gër ed bela dëk. ¹⁴ Ata bën ga hian kënun mbaņ kënun šalenënd, në end oyekax osëm or šënan ko Kaxanu paš gë wën. ¹⁵ Cëkwënëņone Kaxanu mëņ ar rin këbo oyël oxëbëanaxik an!

10

End eyaka ed Pol eņ

¹ Wëno Pol, axara xara këmun gë onden onjekax oņ do gë onënga or Kërisët ol. Wëno ga kën rend wa mēne ayëda këmun yëdand and këne fabëre aņ. Barikan and këmun hawëta aņ, ayëxw këme yëxwënd mun dexëra mbaņ. ² Axara xara këmun, and këme yeli aņ, kërene nëyali na fa mun masin mēne ame yëdand na mun dexëra. Ado anëka këme fënalind mēni dexëra bërëmar ga këni rend mēne biyi ang këmi liyand ak, oñandi od eman ex. ³ Enimin, angëmëne biyi ang këmi liyand ak, oñandi od beman bendebi ex, bari ami merënd na ang këjo yandind beman bendebi ak. ⁴ Gayikwa oyënga or šot këmi do këmi wëraxënënd oņ, ax gi ex na or gër ngwën ro. Barikan axor xorëk, gë Kaxanu, eñam ed faciw bakemax el. Ayepën këmi yepënënd banjëlan batëmbak baņ. ⁵ Ayepën këmi yepënënd dëk bebër këni fëbënd bën, xarak bebër xucarëk gë enang ed Kaxanu ex. Do anjëlan and ex yo këmi bonënd, ex maxënënd end Kërisët eņ. ⁶ Bëte bëwelëk hi këmi monëp ar kë wëšind yo, and kë faļaya ema ed wā kën aņ.

⁷ Kamanindën aye beý bën! Angëmëne ala exo yëland ar gër Kërisët hi ko, nangëlexo bëte eņo: angëmëne ar Kërisët hi ko, biyi bëte bër Kërisët hi këmi! ⁸ Ado ex gido arafëna këme rafënand təkër gë or gapak or yël këbo Axwën mun kemëanaxënënd do mun wërëšëtëraxënënd ol, axe cëfënan dona. ⁹ Axe hñandi ex na mun yëbun gë okayëta od këmun yëgwënëlınd ok. ¹⁰ Gayikwa are këne rend: «Gër okayëta odexëm, mbaņ xeý ko do mbaņ xem ko. Barikan, and ko yow do ene paëre aņ, exo gi yemur-yemur, do eyeyan edexëm el ex gi edëšëgëanaxik.» ¹¹ Awa ar kë yeyanënd mondako an, nangëlexo mēne yomb ir këmi šotënd and këmun yëgwënëlınd okayëta aņ, ado bayik ane gind ex na në erebat, gë yomb ijo fo këmi hi gër bandixa bendebi, and këmi yeli gër ndewën aņ.

¹² Biyi ami yëxw na mēni tëfëтели, ba mi ketënali ola orebi ol, gë or bër kë šëkwayand gë andebën ol. Awa bëfëñirëx exëni ga këni šëkwayand ako gë andebën. Ata ga këni xetënaliyand do këni wätinaliyand gë andebën aņ, hixën këni bëfëñirëx. ¹³ Biyi cëņ, abo hñandi ex na mi dafënanand nëmëc ang yapëk ak. Barikan, axetënali këmi xetënali er hi këmi in gë edëca ed rëca këbo Kaxanu këmi xemëanaxënënd gër andiyen and sebënan këbo xali hñatelili këbo gër ndewën. ¹⁴ Biyi gër ed sël këmi ami dadand na, nangëde ami hñatëli ex na gër ndewën. Gayikwa xali gër ndewën hñatëli këmi gë Atëfëtan and Kërisët aņ. ¹⁵ Ata ami dafënalind na dë bandiyen band bela bëšëxe baņ, nangëde biyi dëņ rik. Barikan, ga kën xemënd

ako gër ekwëta, ayar këmi yarënd mëni ñatën bela bëranjëm, jey gër ed lëg kën fën. Abo ñandi ex na mi dadfa gër ed fel këbo Kaxanu mi tël. ¹⁶ Angëmëne mondako ex, biyi ata këmi xor mi pemëra Atëfëtan aṅ gër owar ošëxe, gër ed bayik elod ala ax pemëra ex na pere. Abo ñandi ex na mi diyeni gër ed riyeni këni anëka bëšëxen do mi dafënalind er ri këni in. ¹⁷ Ga rek wa Oñëgw Omënëk ok: «Ar ÿandi këṅo exo dafënanand an dafënayindëlexo gër Axwën*!» ¹⁸ Gayikwa Axwën an, ar lawënëgu këṅo an këṅo šëkwënd, ax gi ex na ar kë šanayand gë andexëm an.

11

End ofarëxanda or Pol eṅ

¹ E kido wën axor xor ban en buṅa təkër ošenëk oram ol... barikan abuṅan dëṅ buṅan këne! ² Gayikwa wëno ga ke balënd mbaṅ endewën eṅ ke yakëraxixënënd gë oyakëraxi or Kaxanu ol. Gër Kërisët wëla këmun ang endënaŵ emeja fo, emënëk, en ñamaxën gë mëṅ gabat. ³ Yama andën aṅ, gë osit orexëm ol ga yifa baṅo nde wa Xawa. Awa wëno ayëda këme yëdand ba mondako fo wënak onden ondwën oṅ, sebaṅ kën owënëk or në end Kërisët ol. ⁴ Eninim, wën ata këno wëlaya ala aṅanar ar yelik do exo pemërand end Yesu ir fitarëk gë ir nangën këmun in, ba exo gi gë angoc and fitarëk gë and hik gë wën aṅ, ba eno wëleli «Atëfëtan» and fitarëk gë and sëfëtan këmun aṅ. ⁵ Xarak, anang nang këme mëne oparëxanda otëm oko, ṽoweṽ ane kuca ex na! ⁶ Angëmëne gër enënga ed etëṽ fo, wëno ṽoweṽ ame gi ex na, bari ax gi ex na mondako fo gër onangëran. Ga wësin këmun wa kerët eṅo gër er ex yo do nand ex yo.

⁷ Ga nangën këmun ako Atëfëtan and Kaxanu aṅ gë acosa këm, do ga bana këme en gixën bër gapak, aŵëndëra nde wëndëra këme? ⁸ Bela bër gër Bamara bacëxe bamëni lëxëlexënd gayik bën baxe yëlënd acosa, me diyenixën gër ndewën. ⁹ Do and bame šan ṽeṽ gër ndewën aṅ, ala gabatak abamo sëkwëran na. Gayikwa bëmaṽe bënd gër ebar ed Masedëwan bën, baxe wëlandëranëgund er bame šanënd in. Nand ex yo, axe ñandi bana mun tëkwëran, do mondako këme bayi. ¹⁰ Gë dal ir Kërisët ir ex gër ola oram in, ala axe cëban na er këme rafënaṅxënënd ijo gër owar or Akayi. ¹¹ Në end inecëṅ? Gayik amun ṅan ex na nde? Kaxanu anang nang ko!

¹² Ang riyeni këme gër ndewën cosërëxe ak, mondako fo këme riyeni bëte, me dëxëtaxën akaya and bër këbi ṽandind eni dafënanand mëne gwër fo hi këmi aṅ. ¹³ Bela bëjo oparëxanda onëgwëš exëni, gë osit këni riyenind. Anëngwëtara fo nëngwëtara këni oparëxanda od Kërisët. ¹⁴ Do eṅo ax caraxi ex na, gayikwa Sindan mëṅ dëṅ anëngwëtara ko nëngwëtarand meleka ir angoben. ¹⁵ Awa ax caraxi ex na angëmëne bër këṅo riyeninënd bën, anëngwëtara këni nëngwëtarand bëriyenin bër or šenene. Axana këni xana gër eṅata er ṽapëk eni kana në end bandixa bandëbën in.

End oyot od Pol eṅ

¹⁶ Ga këme rend wa gašëxe mëne ala kërexe kwët na ašenëk. Me dedo, buṅayin endam eṅ ang end ašenëk fo, me koraxënënd wëno bëte me dafënanand təkër. ¹⁷ Er këme rend ijo, ax gi ex na de end fel ke Axwën, barikan ang ašenëk fo këme yëyanënd, arafëna këme rafënanand.

18 Gayikako bëranjëm kë rafënarand ado ga hi këni bela fo, wëno bëte arafënarara këme rafënarara. 19 Wën bërenik bën aŵa ŵa kën enëbi buŋan bëšenëk bën. 20 Enimin, abuŋa kën buŋand enun bëñand, enun yamband, enun dëxëlëxënd, enun dixërand gë ndafënan, enun këmënd gër odëxas! 21 Ga re këme ošëfën ex eŋo: er hixënan ke mëne ola ositarak ŵasin këmun.

Barikan, me yeyan ngwa ang ašenëk fo: er këni yëxw yo bela bëjo, wëno bëte ayëxw yëxw këme! 22 Bëšëwif nde exëni? Wëno bëte Ašëwif hi këme. Bëyisërayel nde exëni? Wëno bëte Ayisërayel hi këme. Bërandëwëra and Abëraxam nde exëni? Wëno bëte arandëwëra and Abëraxam hi këme. 23 Bëriyenin bër Kërisët nde exëni? Me yeyan ngwa ang ašenëk fo, wëno hik nëmëc. Bandiyen bañëkaxik baŋ, wëno rik nëmëc; gër epëra, wëno hik nëmëc; gër xëme, wëno xëm këne nëmëc. Laŋ fecera ke ecës el: 24 bakëlëbëd banjo xëm këne Bëšëwif bën bakëmen ofëxw osas gë banjongëbanax. 25 Bakëlëbëd batas fëmëra këne gë xwëlekwële; amat fëtëra këne gë oxaÿ; bakëlëbëd batas yëla këme me cës polo gër angwëngw and sëŵayak kulun aŋ; amat hi bame ciš wec polo gër angwëngw. 26 Laŋ baxe fecerand ecës el gër odamana od gë osapar, gër beñigënaxik bënd gër oyeß; gër beñigënaxik bënd bërek bëxeÿax; gër beñigënaxik bënd Bëšëwif; gër beñigënaxik bënd bër ax gi ex na Bëšëwif; gër beñigënaxik bënd gër bangol; gër beñigënaxik bënd gër ladawe; gër beñigënaxik bënd gër angwëngw; gër beñigënaxik bënd mërëxand ir bër ax gi ex na enim okëreceŋ. 27 Laŋ gër andiyen do gër toro; laŋ dašërëxe, laŋ gë enjo eŋ do cebërëxe men; laŋ gër etiŵi; laŋ gër ayem; laŋ tëß gë eman eŋ. 28 Do ame yeyan ex na end ke balënd nëmëc eŋ: ang ke šëmund key yo key gër banjëlan bandam në end Bamara dek. 29 Noÿo sitarak, xarak wëno bëte ame cot ex na banjëlan batitarak? Noÿo këno lënanënd eñëñëxax eŋ, xarak wëno axe corënd na eŋo gër emëkw?

30 Angëmëne arafëna këme rafëna, në end ositara oram këme rafëna. 31 Ata Kaxanu, Sëm ir Axwën Yesu, mëŋ ar këno šëkwënd din an, anang nang ko mëne ame nëgwëšënd na. 32 And hi bame gër Damas aŋ, gofërëner ir emun Aretas in, axwët xwët babi bënëkona šit gër angol exe tëraxën. 33 Barikan ga šon këne polo në akange, nęcët këne në fonetër ir amëŋ and xecexën këni angol aŋ. Mondako šana këmo.

12

End ofakeli od Pol eŋ

1 Awa afo me dafëna ngwa..., däl ex, ofëcak ax gi ex na. Barikan asëfët këme sëfët end ofakeli od wat këme eŋ, do gë bebër nangën ke Axwën bën. 2 Wëno këreceŋ nang këmo na, doro anëka sëkëk bëniy epëxw gë bënax. Gë eman endexëm ak nde bayi baxo? Ba axo gi bana gë eman endexëm ak? Ame nang ex na. Kaxanu mëŋ, anang nang ko. Ata ala ajo watayax ko yaŋ gër arayen. 3 Do anang nang këme mëne ala ajo, hi baxo gë eman endexëm ak nde, ba gë eman endexëm këm nde? Kaxanu mëŋ, anang nang ko. 4 Ala ajo awataya watayax baxo gër arayen do wëlëgu ko bënd ala ax kor na exo tëfët, bënd ax ñap ex na ala exo yeyandërand. 5 Wëno arafëna këme rafëna end ala ajo eŋ, bari endam eŋ dëŋ, ame dafëna na, ang ax gi ex na end ositara oram eŋ. 6 Kido aÿandi ÿandi baxe me dafënarara, ame gi dona ašenëk, gayikwa däl in dome reyand. Barikan, ašësinali këme šësinali eŋo, këdi ko yëla ala mëne wëno nëmëc bënd ke

watelind do ke wëlelind bej hi këme, në end oxëbën or bend nangën ke Axwën bejo.

⁷ Bëte këdi ke xureli ndafënan inj, ošëxwëra or ke narënënd hik gër eman. Meleka ir Sindan ke xëmënd këdi ke xureli ndafënan inj.

⁸ Bakëlëbëd batas, xara këmo Axwën an exe dëxëtën ošëxwëra olo.

⁹ Barikan mëj er yaka ke: «Oyekax oram ol gwac exi, gayikwa panga indam inj nëmëc kë šanayand gër ositara orej.»

Awa wëno nëmëc këme ŷana me dafënanand gër ositara oram, ex dongoxën panga ind Kërisët inj gër ola oram. ¹⁰ Anëngan ke nënganënd bëte gër ositara oram, gër ocir od këne širërand, gër ocëmu, gër edixëra ed këne rixërand, gër oyot, në end Kërisët. Enimin, and këme sitara aŋ, këme šotënd ojaŋ ok.

End odendëran od Pol ej

¹¹ Ang ašenëk fo këme yeyandërand, wën nëŷali ke de me di mondako. Enimin, wën ga hi dox wa bër ke yakanënd bën. Bër xwët kënebi oparëxanda otëm bëjo, ŷoweŷ ane kuca ex na, ado bayik ŷoweŷ ame gi ex na. ¹² Bëbër kën nangaxën mëne parëxanda hi këme bën, ašanaya šanayak gër ndewën, gë ebuja ed buja këme gër toro el, gë bananganëme baŋ, gë becarax bej, do gë bërëcaxik bend bame rind bej. ¹³ Enjekax end feye rin këmëni Bamara bacëxe baŋ do seŋ këmun wën? Ba gayik gabatak amo tëkwëran bana edëba edam el gër ndewën nde? Awa tebanine ngwa osëmbak olo!

¹⁴ Watin mëne aŷelëk hi këme mun nëngali atasën. Do bëte ala amo tëkwëran na edëba edam el. Gayikwa wën këmun šaland, ax gi ex na er šot kën in. Enimin, bëxarëk bën wa ŷapëk enëbi kwëtënënd beŷ bën obaš ol, bari ax gi ex na obaš ol. ¹⁵ Wëno cëj, gë emëkw el dek këmun yëlëra er šot këme in, do wëno dëj ayëlaya këme yëlaya në endewën. Angëmëne nëmëc ŷan këmun, do wën təkër fo nde këne ŷan?

¹⁶ Dal ex! Wëno dëj amun tëkwëran bana. Barikan ang ala awërax fo, asitinaxën bamun sitinaxënënd! ¹⁷ Ayambara nde yambara këmun paŋ gë bër bamëni laŷënëlind bën? ¹⁸ Afelëli felëli këmo Tit exo kemëna exo yeli gër ndewën, do eni tëfërëli mëj gë imaŷe inj. Tit ayambara nde yambaraw këjun? Ax gi ex na nde wëno gë mëj, ola obat do onden omat šot këmi?

¹⁹ Bamat elod anëka fo kën yëland mëne biyi ayakanaya këmi yakanayand gër lëngw irewën. Gër lëngw ir Kaxanu, do ga bar këmi gë Kërisët këmi, yeyanaxënënd mondako. Do dek bejo, wën këmun rinënd, wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaŋ bëjo, en kemaxën gër ekwëta.

²⁰ Gayikwa ayëda këme yëdand ba amun tək na ang ŷandi ke ak, and këme ŷatëli aŋ. Do wën bëte ane tək na ang ŷandi këjun ak. Ayëda këme yëdand ba asëkeli këmun səkeli bongëŷër, gë oyakëraxi, gë ecusër, gë ebal ed wayët end gaf irexëm fo el, gë odenar, gë oxapëndër, gë ndafënan, do gë bend šode-šode. ²¹ Ayëda këme yëdand and këme ŷatëli aŋ, Kaxanu, mëj ar yata ke aŋ, ba ašëfënin ke šëfënin në endewën, do me tesëra në end bëranjëm bër kë wëndërand, ang bani wëndërand gër ŷanar ak. Bëjo ani nëngwët ex na ola orebën ol xali eni teŋ dek bëbër bani rind bëjo: obuyaraxik ol, asëk alakirand fo in, do gë eñac end ex yo.

13

Bapela bapelatar baŋ

¹ Atasën an këmun nëngali. Do ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Endey end ex mokiti yo, gil ex er reya këni otede oki ba otas✧.» ² And nëngali bamun akinëm aņ, afel fel bamun eņo. Do doro and ane bayi exe na në erebat aņ, gana-gana fo këmëni rend bër wëndërak elod anëka fo bën, do gë bër kë wëndërand gërëgako bën: angëmëne anëngali nëngali këmun, ala amo kwëda na de. ³ Gayikako așala kën șaland en nang mëne ayeyan dëņ ko yeyanënd Kërisët gë etëy edam el, awat kën wat. Mëņ cëņ, afanga fanga ko de pađ gë wën, axo gi ex na ar gë ojaŵ këm. ⁴ Gayikwa afika fika bano ang ar gë ojaŵ këm fo. Barikan, aliya ko liyand gë panga ind Kaxanu iņ gë mëņ. Biyi bête ojaŵ këm hi këmi, ga bar këmi, gë mëņ këmi liyand në endewën na gë panga ind Kaxanu iņ.

⁵ Tëyiyin tan en kaman wën dëņ ola orewën ol, en nangaxën ba gë ekwëta el kën liyand. Kamanin wën dëņ ola orewën ol. An nang ex na nde mëne Yesu Kërisët gër ola orewën hi ko? Bamat er ban șaland en tək gër ola orewën in, an tək ex na. ⁶ Barikan, wëno er këme yarënd in, en wat mëne gër ola orewën hi ko, en maxën mëne biyi ami đif ex na andiyen andebi aņ. ⁷ Biyi ayar këmi yarënd Kaxanu, këren mendëra na. Er yandi këbo in, ax gi ex na ex canaya ang xamën këmi andiyen andebi ak. Barikan, mun watënd wën ga kën rind benjekax beņ, ado ga hik nangëde alif lif këmi andiyen andebi aņ fo. ⁸ Gayikwa biyi ami nöpënd na đal in, barikan din đal in këmi sanand. ⁹ Biyi anëngandëra këbo nëngandërand and këmi hi gë ojaŵ këm aņ, xarak amëd aņo, wën mbaņ șot kën ojaŵ ok. Er këmi yarënd endewën in, en gi bër faŵayak. ¹⁰ Mëņ ex, ado bayi ane gi exe na në erebat, eņo këmun yëgwënëlınd ga xey ke and këme yeli aņ me keyënara gë or gapak or yël ke Axwën ol, me kemëanaxënënd bey bën, ax gi ex na me ñamaxënënd.

¹¹ Bëmaŷe, end këme xor me de me ñataxën eņ ex, nëngandërayindëleņun, calayindën en gi bër faŵayak, kemëndërand gër ekwëta, wëlërand, điyayindën gër aketëxeta, do Kaxanu, mëņ ar gë aņana do gë obetak an mërëxand irewën ko hi. ¹² Cëmarindën andewën rewën aņ gë emegar emënëk. Așëma kënun șëmand dek bëwënëk bën.

¹³ Oyekax or Yesu Kërisët, Axwën arebi ol, gë aņana and Kaxanu aņ, do gë anëkëra and Angoc Amënëk aņ, gilex gë wën dek!

Kayëta ir Bëgalat in Lilaya in

Akayëta and Bëgalat aŋo, Pol yëgwën babi bër gër bamara band Yesu Kërisët band gër ebar ed Galasi bën. Bësëyali bënëgwëš babi felërand mëne ado ga xwëta këno Yesu Kërisët, afo enëbi kacënd eni pexaxën. Xarak ax gi ex na mondako sëyali babi Pol. Ga re baxo mëne ekwëta ed Yesu Kërisët el gabat kë yëlënd or šenene ol. Eni nangaxën mëne osëyali orexëm ol dal dëŋ ex, Pol xwitan këbi end Abëraxam eŋ. Paŋ gë ekwëta ed xwëta baŋo Kaxanu el hixën baxo ar šenene, xarak amëd aŋo Acariya and Moyis aŋ ax gi bana. Mëŋ ex paŋ gë ekwëta ed Yesu Kërisët el, bënëŋ bënd bela bëŋ đek këni šotënd or šenene ol gër ogës od Kaxanu. Er ex gër akayëta in:

End ofarëxanda or Pol do gë osëyali orexëm eŋ: 1.1-2.21.

End ekwëta ed Yesu Kërisët eŋ: 3.1-4.31.

End aniyan and ar yëmëk gë Angoc Amënëk eŋ: 5.1-6.10.

Bepelatar bëŋ: 6.11-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol këŋun yëgwënëlinde. Faba Kaxanu yata ke me gi parëxanda paŋ gë Yesu Kërisët ir xanin këŋo gër bësësëk: ax gi ex na paŋ gë ala, bëte ax gi ex na ga sana këne bela. ² Gë bëmaÿe bënd hi këmi ro bëŋ këmun yëgwënëlinde wën do gë đek bëmaÿe bënd gër bamara band Yesu band gër ebar ed Galasi bën. ³ Kaxanu, Faba irebi, do gë Yesu Kërisët, axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol, gë obetak ol. ⁴ Axwën Kërisët wăk šës ko në end bamena bandebi ebo dacëtaxën gër aniyan atëmbak and gë okey oko aŋo, ang yandi këŋo Kaxanu Faba irebi ak, ⁵ mëŋ ar hik gë enjaran end din ir din an! Amen!

End oxalay kalay or Bëgalat eŋ

⁶ Mbaŋ šaran ke wëno ang seŋ këno Kaxanu xarak mëŋ sana këŋun paŋ gë oyekax or Kërisët ol do kën sëfënd aÿand ako Atëfëtan acëxe. ⁷ Enimin, Atëfëtan acëxe ax gi ex na. Barikan bela ex na bër këŋun felënd becëxen ga yandi këbi eni nëngwët Atëfëtan and Kërisët aŋ. ⁸ Barikan ado ex gido ar enga endam, ba meleka ir xaniwëk gër orën, yelik eŋun nangënënd Atëfëtan and fitarëk gë and sëfëtan këmun wëno aŋ, katalenjo! ⁹ Ang felëra këmun gër yānar ak këmun xënënannd wëno gërëgako: angëmëne ala eŋun pelënd Atëfëtan and fitarëk gë and nangën këmun biyi aŋ, katalenjo!

¹⁰ Do gërëgako ene cëkwënd bela nde këme šaland ba exe cëkwënd Kaxanu nde? Ba këme šaland ene ŋanënd bela nde ca? Kido ene ŋan bela bame šaland, ame gi dona xadëp ir Kërisët.

End Pol eŋ

¹¹ Ga re këme bëmaÿe, Atëfëtan and nangën këmun aŋo ax gi ex na endey end bela. ¹² Yesu Kërisët mëŋ dëŋ nangën ke, ax gi ex na ga sëfëtan ke ala, bëte ax gi ex na ga sëyali ke ala. ¹³ Wën enimin, awël wël kën ang bame liyand ak, and bayi bame gër cale ind biyi Bëšëwif aŋ? Wëno babi rixërand wa gë oÿeÿ osëm bërëwăk end Kërisët bën, bër Amara and Kaxanu bën. Mo calara bamëni šalarand mëni đaw bën đek. ¹⁴ And bayi bame gër cale ind biyi Bëšëwif aŋ, wëno nëmëca babi bënd anjex andam bëŋ gër epëb ed bapela band sëyali kënebo bëxarëk bërëbi baŋ.

¹⁵ Barikan yatir fed këmi gë ar fit ke elod gër acël and nëma an, aŵac ŵac ke gë oyekax orexëm ol. ¹⁶ Anangën nangën ke Asëñiŵ arexëm an mëni tëfëtanaxënënd endexëm eŋ bër ax gi ex na Bëšëwif bën. Ata ga xucak eŋo, wëno ame ye ex na de mo mëkara ala. ¹⁷ Bëte ame ye ex na gër oparëxanda oñanar yaŋ gër Yerusalem. Barikan ye këme šëŵ gër ebar ed Arabi damana bakaxanëgu këme gër Damas. ¹⁸ And xucak bëniy bëtas aŋ fo yexën këme yaŋ gër Yerusalem mi nangër gë Kefas. Ata xeyërax ke bakey epëxw gë banjo gër ndebën. ¹⁹ Bari parëxanda išëxe ami watër bana angëmëne ax gi ex na Šak, ar acël amat gë Axwën Yesu an. ²⁰ End këmun felënd eŋo, Kaxanu anang nang ko mëne däl ex, ame nëgwëšënd na.

²¹ Ga xucak eŋo, ye këme bëte gër owar or Siri do gë Silisi. ²² Xarak, ala axe nang bana amëd aŋo (gër bamara band bërëŵak end Kërisët gër ebar ed Yude). ²³ Awël fo bani wëlënd mëne ar babi rixërand an anëka nëngwëta ko. Gërëgako mëŋ këbi nangëndërand bela bën ekwëta ed Kërisët ed baxo xemënant exo dāŵ el. ²⁴ Do në endam bano šëkwaxënënd Kaxanu.

2

End Pol do gë oparëxanda ocandāŵ eŋ

¹ Ata ga sëkëk bëniy epëxw gë bebënax, baka këmi gë Barënbabas yaŋ gër Yerusalem. Aŵëla ŵëla bamo bëte Tit. ² Kaxanu šëdët baxe me baka gër Yerusalem. Asëfëtan sëfëtan këmëni bëlëngw bër Amara bën ang këme femërand Atëfëtan aŋ gër bër ax gi ex na Bëšëwif ak. Anacët nacët bamëni bëlëngw bër gapak bën, këdi këme hërëra ahërëra fo, do me di andiyen and gë ofëcak këm. ³ Tit mëŋ, Agërek ar sëfër bami an, ala aŋo nëŷali bana eno kac. ⁴ Këme reyaxënënd dëk ako, bela hi bax na bër bax rend okëreceŋ exëni xarak enëgwës këni rind. Bën nëfënëfa bax gër enga endëbi ga ŷandi babi eni bël or yaya or yël këbo Yesu Kërisët ol, do enëbo bëña. ⁵ Ata end bëjo eŋ gë təkër ak ami ma ex na ex bayixën nëngwëtarëxe däl ir Atëfëtan in gër owëkw orewën aŋ.

⁶ End bëlëngw bër gapak bër Amara bën eŋ cëŋ, er hi bani dāmana eni gixën okëreceŋ in, wëno axe bal ex na gayikwa gër ogës od Kaxanu bela bën dëk gwër fo exëni! Bari bëlëngw bër gapak bëjo ŷoweŷ ane nëŷali bana me di. ⁷ Awat wat bani mëne Kaxanu xwëtënan këbo Atëfëtan aŋ. Wëno mëni nangëndërand bëxacërëx bën, do Piyer bëxacëxac bën. ⁸ Kaxanu mëŋ ar yata këŋo këŋo Piyer exo gi parëxanda ir Bëšëwif an fo yata ke wëno bëte me gi ir bër ax gi ex na Bëšëwif. ⁹ Do and wat këni oyekax or yël këbo Kaxanu aŋ, ata Šak, gë Kefas do gë Šaŋ, bën bër ex bëlëngw bër gapak, bër fëb kënëbi mbaŋ bën, lëkër këmi bātaxan band liŵ baŋ, gë wëno do gë Barënbabas, ex watixën mëne anëkëra exëna gër andiyen andëbi: mi yend mi pemëra, wëno gë Barënbabas, gër benëng becëxe, do bën gër Bëšëwif. ¹⁰ Er xara banëbo fo mëni kwitand axwita bëxayënaxik bën do eŋo gë obal osëm bame rind.

End akucara and Pol gë Piyer aŋ

¹¹ Barikan and yow ko Kefas gër Aŋëcoš aŋ, fabër këmi do nëp këmo gayik aŵen ŵen baxo. ¹² Damana eni yow Bëšëwif bër laŵënëgu babi Šak bën, bër bax balëkënalind end oxac bën, Piyer, andamat bani yambërand gë bër ax gi ex na Bëšëwif bën. Barikan and ħatëgu këni Bëšëwif bër laŵënëgu babi Šak aŋ Piyer, ga babi yëdand, nacëta këbi bër ax gi ex

na Bëšëwif bën. ¹³ Ata Bëšëwif bëšëxe bër wã bax end Yesu bën sêfêteli këno bëte Piyer gër amena andexëm xali lënan këno Barënabas dëŋ gër egi ed ang bëŷëŋënax bër kë labayand el. ¹⁴ And wat këme mëne ani dind na šenene aŋ, ang kë sëyalind ðal ir Atëfëtan ak, rexëra këmo poyoma Kefas mondako: «Wëj ašëwif hi këy, barikan këy liyand ang bër ax gi ex na Bëšëwif ak, ay masinaŷad na ang ašëwif ak. Do mondake cëŋ këy xor eyëbi nëŷalind bër ax gi ex na Bëšëwif bën eni ðiyand ang Bëšëwif ak?»

End apexa and benëng ðek eŋ

¹⁵ Biyi, bëxarëk bërebi bën Bëšëwif ebani, ane gi exe na bëwendëran bër ax gi ex na Bëšëwif. ¹⁶ Anang nang këne mëne ala ar xwëta këŋo Yesu Kërisët an hik ar šenene an, bari ax gi ex na gayik ašëf sêf ko er rek acariya and Moyis in. Biyi bëte aŷa wã këne end Kërisët eŋ ene gixëne bër šenene paŋ gë ekwëta ed xwëta këneŋone el, ax gi ex na gayik ašëf sêf këne er rek acariya and Moyis in. Ala ax gind na ar šenene ga xemëna ko etëf ed acariya el. ¹⁷ Barikan angëmëne gër ocal od or šenene gër Kërisët, hi këne biyi bëte bëwendëran, Kërisët nde këbo lënanënd eŋëŋënax eŋ? Adokiŋ! ¹⁸ Angëmëne me bakan ecëŋëxët me dind bend gër acariya bend seŋ këme beŋ, wëno dëŋ kë nëpayand. ¹⁹ Enimin, wëno dëŋ ašës šës këme paŋ gë acariya aŋ me ðiyaxënënd ang ŷandi këŋo Kaxanu ak. Afika fika këne gë Kërisët, ²⁰ ax gi ex na wëno kë liyand. Kërisët kë liyand gër ola oram. Do aniyand andam and gërëgako gë eman aŋ këme liyand gë ekwëta ed xwëta këmo Ašëniw ar Kaxanu el, mëŋ ar ðan ke do yëlaya ko në endam an. ²¹ Mëŋ ex, axe cena ex na end oyekax or rin ke Kaxanu eŋ. Enimin kido ga sêf këne acariya aŋ fo hixën këne bër šenene, awa mama fo šës ko Kërisët.

3

End acariya do gë ekwëta eŋ

¹ Wën Bëgalat bën ata and aŋun pë nirand na dëŋ ex ðe! Noŷo wa yifa këŋun? Ax gi ex na nde afaŷën faŷën këmun ðek er wacayak ecës ed Yesu Kërisët gër kërëwa in? ² Emat fo ŷandi ke mun mëka ene nangën: Ba ga sêf kën acariya aŋ nde šotaxën këno Angoc Amënëk aŋ? Ba ga baxët kën do xwëta kën Atëfëtan aŋ nde? ³ Mëŋ ex, wën ata and aŋun pë nirand na dëŋ ex. Angëmëne enimin gë panga ind Angoc Amënëk in ŷana kën, mondake cëŋ nëngwët kën do kën liyand gë ojaŷ odewën ok? ⁴ Do ðek er hi kënuŋ gër aniyand andewën in, ahi fo nde hi këŋun? Ax mënd ex na eŋun gi ahi fo. ⁵ Ar yël këŋun Angoc Amënëk an, ar kë rind becarax mërëxand irewën an, ba ga sêf kën acariya aŋ nde ko rixënënd, ba ga xwëta kën Atëfëtan aŋ nde?

⁶ Ax gi ex na nde Abëraxam axwëta xwëta baŋo Kaxanu mëŋ hixën baxo ar šenene gër ogës odexëm? ⁷ Mëŋ ex, nangin mëne bër xwëta këŋo Yesu bën fo hik obaš or Abëraxam ol. ⁸ Oŋëgw Omënëk ok fëna bax mëne axwët këbi xwët bër šenene ga xwëta xwëta këno Kërisët. Kaxanu fel baŋo Abëraxam endey enëngax eŋo: «Benëng beŋ ðek kë beta në endey.» ⁹ Mondako këni šot obetak ol ðek bër xwëta këŋo Kaxanu ang Abëraxam bën. ¹⁰ Do ðek bër kë yëland šenene hi këni gër ogës od Kaxanu bën në end ga këni rind er rek acariya and Moyis bën, anëka xata këbi gayik anëp këbi nëp Kaxanu. Enimin aŷëgw ŷëgw këni: «Katalenjo ar ax tëf ex na ðek er ŷëgw këni gër akayëta and acariya and Moyis an.»

¹¹ Ala ax gind na êenene gër ogës od Kaxanu gayik acariya sêf ko do eno d'fal ex. Ga yêgw këni: «Ala ar ke liyand êenene an axwêta xwêta këno Kaxanu».¹² Xarak, etêf ed acariya el mban fitarêk gë ekwêta ed Kaxanu el. Gër Oñëgw Omênêk ga rek: «Ar kë wã exo dind d'fek er rek acariya an kë liya gë beño».¹³ Kërisêt racêt këbo gër kata ind ebax ebo wëcan in gayik abane xor exe na ene têfe er rek acariya in. Enimin ga yêgw këni gër Oñëgw Omênêk: «Ala ar xaw këno yo në osëx ar xata këno exo».¹⁴ Ga sês ko Yesu Kërisêt këni sôtaxën bër ax gi ex na Bêšëwif bën oyekax or beya baño Kaxanu Abëraxam ol. Biyi d'fek mondako këneño sôtaxëne Angoc Amênêk and beya këbo Kaxanu aŋ gayik axwêta xwêta këneño Kërisêt.

End acariya do gë ebeya eŋ

¹⁵ Bëmaŷe baxët'in amatinali aŋo: Angëmëne ala exo ñëgw aye end acota and ko sebêta eŋ, er re ko in gabatak ax yepënënd na, gabatak ax bašënd na yêy. ¹⁶ Xarak Kaxanu mondako beya baño Abëraxam. Bend beya baño beño, xwën bani Abëraxam do gë ar andëwëra andexëm an. Oñëgw Omênêk ok ax de ex na gë bërändëwëra andexëm bën këdi këni yëla bela bën end bëränjëm ko yeyanënd. Barikan ala abat fo këno rend mëne ngëŋ Kërisêt. ¹⁷ Mëŋ këme rexënënd: Kaxanu, er beya baño Abëraxam in abayi bayik. Acariya and fiatëguk ga xucak bëniy okeme onax gë ofëxw osas aŋ, ax kor ex na ex yepën. Kido axor xor bax, end beya baño eŋ ax gi dona. ¹⁸ Angëmëne er xëñëna baxo Kaxanu ebo yël in paŋ gë acariya aŋ këne sôtënde, aŋo yël dona në end ga beya ko. Xarak Kaxanu ga beya baño Abëraxam yëlaŋ bën oyekax orexëm ol.

¹⁹ Do inewã hixënêk acariya aŋ? Në end bamena band bela fedalixënëgu baxo Kaxanu acariya aŋ, xali exo ŋataxënëgu arandëwëra and Abëraxam ar beya baño an. Acariya aŋ omeleka lawëneliw babi Kaxanu wëlaw këni gër Moyis. Ata hi ko mondako Moyis, aŋatëlindër ar Kaxanu gë bulunda ir Isërayel an. ²⁰ Barikan Kaxanu, and beya baño Abëraxam gë arandëwëra andexëm ak, aŋatëlindër ax gi bana, Kaxanu gabat ebaxo.

End ofëcak or acariya eŋ

²¹ Acariya aŋ ayepën nde kë yepënënd bend beya këbo Kaxanu beŋ? Adokiŋ! Kido acariya ebaxëna and kë yëlënd aniyen, or êenene ol paŋ gë acariya aŋo hi dox mocot. ²² Barikan Oñëgw Omênêk ok beŷ bën d'fek sërak gë eñëŋenax eŋ, eni cotaxën d'fek bela bën er beya ko Kaxanu ayël këbi yël in gayik axwêta xwëtak këno Yesu Kërisêt. ²³ Damana ex ŋataxënëgu ekwêta ed Kërisêt el, acariya aŋ babo xadacënd ene cënixëne ekwêta ed ebax ebo nangën Kaxanu el. ²⁴ Ata acariya aŋ mondako hi bax axadac arebi xali enëño kwëtaye Kërisêt ene gixëne bër êenene. ²⁵ Do ga fiatëgu ko ako ar xwêta këneño an, ane bayi exe na gër oxadac or acariya.

²⁶ Gërëgako wën d'fek anëka hi kën obaš or Kaxanu ga xwêta këno ako Yesu Kërisêt. ²⁷ Enimin, wën d'fek bër buyi kënun xobuyi or Kërisêt bën, anëka bar kën gë mëŋ. ²⁸ Mëŋ ex; Ašëwif ax gi ex na, ar ax gi ex na Ašëwif ax gi ex na, xadëp ax gi ex na, asošan ax gi ex na, asoxari ax gi ex na. ²⁹ Gayikwa aŋar aŋar këne gë Yesu Kërisêt, bërändëwëra and Abëraxam hi kën, wën ex bër kë bëteli er beya baño Kaxanu ayël këno yël in.

4

¹ Eņo këme rend: ang kë nëka yo ga bayi ko itox ar kë bëteli napul ir sëm an ani pitarënd na gë xadëp in, xarak mën dëņ ex axwën ar napul dek an. ² Mën abaxët këbi baxëtënd bër këņo xadacënd do hi këni bëwëxëta bër napul irexëm bën xali ex ņat and fënëta ko sëm exo bëtelira aņ. ³ Ata biyi bête mondako fo ex endebi eņ: and bayi bane ang obaš fo aņ, bapela band ex yo babo wëñand gër ngwën ro. ⁴ Barikan and ñatan këņo Kaxanu aņ, lawëneliw këņo Asëñiŵ rëw këņo asoxari, do sëf ko acariya aņ, ⁵ ebo dacëtaxën biyi bër hi këne okadëp od acariya, ene gixëne obaš or Kaxanu. ⁶ Do ga hi kën ako obaš orexëm, lawënelixënëgu këbo gër oŵëkw orebi Angoc and Asëñiŵ aņ. Në end Angoc aņo kënëņo wacaxënde Kaxanu: «Aba!» Faba! ⁷ Mondako hi kën obaš or Kaxanu, an bayi ex na okadëp. Do angëmëne obaš or Kaxanu hi kën ayël këņun yël oyekax or fenan këbi obaš orexëm ol.

End obal od Pol eņ

⁸ Akarëk aņ, ano nang bana Kaxanu, do mën hixën ban okadëp od bebër ban xëland, xarak abi ñap ex na. ⁹ Barikan gërëgako ga nang këno ako Kaxanu, me dedo mën ga nang këņun ako, mondake cëņ kën bakand gër oxadëp or bapela band gë ofëcak këm baņo? ¹⁰ Ax gi ex na nde wën kë yëland mëne: bakey exëna, opacaŵ exëna, bapëxëd exëna, bëniy exëna, bënd xucak ex këbën? ¹¹ Ata wëno mbaņ këme yëdand de endewën eņ, bamat ba asorora fo bame sororand në endewën na.

¹² Bëmaŷe bëndam, axara xara këmun, giyin ang wëno ak gayikako wëno bête ang wën ak hi këme. Ÿoweŷ ane menan ex na. ¹³ Aye nang kën mëne ame bëngw bana and bame femërand añanar Atëfëtan and Kaxanu aņ gër ndewën, do gematak dëņ ane menan ex na. ¹⁴ Ang sëxwëra bame ak, ane cus bana bête ane kwëŷëta bana, wëlaya këne ang meleka ir Kaxanu fo, ang Yesu Kërisët mën dëņ. ¹⁵ Do feye ex onënga orewën ol? Gayikwa osede orewën olo këme reyarand, kido awënd wënd bax, axor xor don en dëxët bangës bandewën baņ do ene yël. ¹⁶ Awa ba arangoŷëra andewën nde hi këme ga këmun felënd ako d'al in?

¹⁷ Bër këņun wăsinënd mëne abal këbi balënd endewën bëjo anun ņan ex na. Er ŷandi këbi enëbo capëreli wëno gë wën, do wën eņun balënd endebën fo. ¹⁸ Ebalëkënali ed beŷ el er šenene ex nand ex yo, barikan ax gi ex and hi këne në erebat aņ fo. Do ang baņun balënd endam ak bayiyin ga këņun balënd mondako fo. ¹⁹ Wën obaš oram, angëmëne me kwitand ang soro këme në endewën na, gašëxe ke yambënënd ang asoxari ar orëw fo. Do gë ayambën ijo këme bayi xali nand kën wëndër dek gë Kërisët gër ola orewën na. ²⁰ Enimin oñandi odam ok ex me gido gërëgako dëņ mërëxand irewën, mën nangaxën dome ba mondake felëra domun. Ata dek wëlandëra ke de endewën eņ.

End Sara do gë Agar eņ

²¹ Wën bër ŷandi këņun en tëf acariya and Moyis bën, peline ba afëni dëņ nde fëni këņun er ŷëgw ko Moyis in? ²² Ga ŷëgw ko wa mëne: «Abëraxam bëtox bëki šot babi, iñanar in gë asoxari ar hi bax xadëp an, do ikinëm in gë asoxari ar yaya an. ²³ Itox ind asoxari axadëp in rëw këno ga ŷandi babi eno cot. Barikan ind asoxari ar yaya in rëw këno ga beya babi Kaxanu. ²⁴ Gër endey eņo amatinali exëna gayikwa bësoxari bëxi bëjo ex oser oxi or gë Kaxanu oņ. Eter eñanar el ex ed gër etënd ed Sinayi el, elo ex ed gë oxadëp el: mën ex Agar.» ²⁵ Ata Agar ex etënd ed Sinayi el

gër ebar ed Arabi. Kaxanu fën yëlëgu këŋo acariya aŋ Moyis. Agar angol and Yerusalem and gërëgako aŋ, mënŋ gë obaš orexëm ol okadëp exëni.

²⁶ Barikan Yerusalem ir yaŋ gër orën in ex asoxari ar yaya an, mënŋ ex nëma irebi. ²⁷ Mënŋ yëgwaxën këni:

«Nëngandëralexi wëj asoxari aboroxok an,

Nëngandëralexi wëj ar ax dëwënd na an!

Depërayind onënga ol,

wëj ar elod ax tëyi ex na ayambën ir orëw an.

Gayikwa wëj ar fela këni gër eñër an,

Obaš orey ol kë yëmb nëmëc

Gë or asoxari ar bayik gër eñër an*»

²⁸ Bëmaÿe ga hi kën obaš or Kaxanu mënŋ dëŋ beya këŋun ang beya baŋo Isak ak. ²⁹ Do ang hi bax akarëk ak, itox ind rëw këno gë oñandi od bela fo inŋ baŋo rixërand ind rëw këno gë oñandi od Angoc and Kaxanu inŋ, mondako fo ex bëte gërëgako. ³⁰ Xarak ine rek Oñëgw Omënëk ok: «Ŋwayëlëbi asoxari ar ex xadëp an do gë asëñiw, gayikwa asëñiw din ani bëteli na andamat gë asëñiw ar asoxari ar yaya an*» ³¹ Mënŋ ex bëmaÿe, pënileŋun aye eŋo: Obaš or asoxari ar yaya ol hi këne, ane gi exe na or asoxari axadëp ol.

5

End oyekax or oxëreceŋ eŋ

¹ Ene canaxëne gër oxadëp or acariya racëtaxën këbo Kërisët. Awa dëkayayin šenene eŋo do kërën baka na gašëxe gër oxadac or gë oxadëp.

² Wëno Pol ga re këme angëmëne mondako kën yëland bër šenene hi kën gayik axac xac kënun, er ri ko Kërisët in yoweÿ aŋun yël na. ³ Ga këme reyand wa bëte: ar rek axac këno xac yo, tëfindëlexo de dek er kë rend acariya in, gematak kërexo dëfënd na. ⁴ Anëka šapër kën gë Kërisët wën bër yandi këŋun en gi šenene gër ogës od Kaxanu gayik asëf sëf kën acariya bën. Nangin mëne an gi ex na šëf gër bër yël këbi Kaxanu oyekax orexëm. ⁵ Biyi cëŋ paß gë Angoc Amënëk aŋ këne šeninde mëne gë ekwëta el këne šote or šenene or këne yarënde ol. ⁶ Gër bër barëk gër Yesu Kërisët er xëbënëk in ex ekwëta ed kë wäsinayand gë ebalër el, ax gi ex na oxac ol, ax gi ex na bëte oxacërëx ol.

⁷ Šenene yana ban oxëreceŋ orewën ol, noÿo cëŋ yifa këŋun xali seß kën däl in? ⁸ Endey end yifaxën kënun eŋ, ax kaniw ex na de gër Kaxanu, mënŋ ar sana këŋun an. ⁹ Ax gi ex na nde lewir ir təkër fo kë fufënënd dek pix ind negali këni inŋ? ¹⁰ Wëno axwëta xwëta këmun mëne ang këme yëland ak ata mondako dëŋ kën yëland wën bëte ga bar këne gë Axwën an. Ar këŋun yëbun an, hi ko yo ar hi ko, Kaxanu anëp këŋo nëp.

¹¹ Wëno cëŋ bëmaÿe, kido abayi bayi bame ga këme femërand end oxac eŋ, arixëra nde done rixërand? Kërëwa in, er këni fokërend bela in, ax bo dona. ¹² Bër këŋun yëbunënd gë oxac bëjo kemënalexëni eni kacërend oyëxwëyët.

End efiya ed Angoc Amënëk eŋ

¹³ Bëmaÿe, wën cëŋ Kaxanu racët këŋun gër oxadëp, do an bayi ex na okadëp. Balërendëleŋun do dëcarindën andewën rewën, kërex gi na akaya and en dind er ex oñandi od eman in. ¹⁴ Dek acariya and Moyis aŋ në apela amat barëk, and kë rend: «Balindëlexi end ašandax eŋ, ang ki

balënd end gaf irey ak[☆].» ¹⁵ Barikan angëmëne wën en n̄atërënd, do en yambarënd andewën rewën aŋ, titinayin de këdi kën lawër.

¹⁶ Awa ga re këme: diyayindën ang këŋo ŷandind Angoc Amënëk ak ata kën seb̄ etëf ed oñandi od eman el. ¹⁷ Gayikwa oñandi od eman ok axucar xucarëk gë od Angoc Amënëk ok. Oñandi od Angoc Amënëk ok axucar xucarëk gë od eman ok ado mbaŋ xucarëk xali wën an korënd na en di er këŋun ŷandi in. ¹⁸ Barikan angëmëne Angoc Amënëk aŋ këŋun xadacënd, an bayi na ga këŋun xadacënd acariya aŋ. ¹⁹ Xarak anang nang këne mëne oñandi od eman ok kë lënanënd: gër orekar, gër obuyaraxik, gër eñac, ²⁰ gër ekëla ed olaş, gër oşaki, gër ecusër, gër ekeŷër ed gë bela, gër oyakëraxi, gër oxeŷ, gër ebañër ed bela, gër ecapëreli ed bela, gër osëmbak, ²¹ gër oñateŷi, gër oşeb, gër ekureliran, do gër bendako rako. Enimin, në ekwitan emun ang fel këmun ak: bër kë liyand mondako bën din ani d̄il na gër owun or Kaxanu.

²² Barikan bër këbi xadacënd Angoc Amënëk bën kë liyand: gë aŋana, gë onënga, gë obetak, gë ebuŋan, gë oyekax, gë obëngw or onden, gë ekwëta, ²³ gë anjus do acariya ax cëban ex na beŋo. ²⁴ Awa bër bar këni gë Yesu Kërisët bën, anëka fikali këni beman bendebën beŋ do gë oñandi oñëŋëanax odebën ok gër kërëwa ir Kërisët. ²⁵ Angëmëne gë Angoc Amënëk aŋ këne liyande, d̄iyandëne ang këbo xadacënd ak. ²⁶ Kërene dafënarande na, kërenëbe ñanaxënënde na b̄ecandaŷ bëŋ, kërebo yakëraxind na.

6

¹ Bëmaŷe, angëmëne eno pënga ala gër amena and ko rind, amena and ex yo, wën bër këŋun xadacënd Angoc Amënëk bën wërëşëtino endëmane. Wën bëte titinayin këdi këŋun naŋëta do en mendëra ang mëŋ ak. ² Dëcarindën andewën rewën aŋ gër ocëmu gayik mondako kën ŷana en tēfënd acariya and Kërisët aŋ. ³ Angëmëne ala exo yëland mëne mëŋ ala asëm hi ko, xarak ŷoweŷ axo gi ex na, gaf irexëm fo ko yifand. ⁴ Ala kala dafënayindëlexo gabat në end er ko xorënd exo di eŋ, xarak ax gi ex na exo matinalind gë er aşëxen in. ⁵ Gayikwa ala kala gë er ko rind in ko yaka gër Kaxanu.

⁶ Ar këno sëyalind eyeyan ed Kaxanu an, cetindëleŋo d̄ek napul irexëm in asëyali arexëm an. ⁷ Këren yifaya na: Kaxanu ala aŋo mëkëñaxënd na. Er ko nedënd ala in, ejo fo ko xanand bëte. ⁸ Ar kë liyand ang këŋo ŷandind eman an er kë rëwënd oñandi od eman in ko xana, mëne ngëŋ ecës el. Barikan ar kë liyand ang këŋo xadacënd Angoc Amënëk an, er kë rëwënd Angoc Amënëk in ko xana, mëne ngëŋ, aniyand din ir din aŋ. ⁹ Kërebo barëbarand na edi ed benjekax el gayik axana këne xanaye oyekax or këne rinde ol and kë ñat amëd aŋ angëmëne abo cena ex na. ¹⁰ Awa mondako ex d̄e, ga şot këne ako amëd aŋ, dindëne benjekax ebi yeraxën bela bën d̄ek, ado d̄ek d̄ek in bër ekun ed ekwëta bën.

¹¹ Watin oñëgw oko ro ang rafëk ak, ata kën nang mëne wëno dëŋ ŷëgwëlik. ¹² Dek bër këbi ŷandind enëbi cëkwënd në end er ex gër eman bën këŋun nëyalind enun kac këdi kënun ŷana enun dixërand në end ga kën femërand ecës ed Kërisët gër kërëwa el. ¹³ Gayikwa bën bër kënebi xacënd bën dëŋ ani tēfënd er rek acariya in. Barikan emat fo ŷandi këbi: wën enun kac eni dafënoxënënd mëne në end endebën xacaxën kënun. ¹⁴ Wëno emat fo ex end këme rafëna eŋ: end kërëwa ir Yesu Kërisët,

☆ 5:14 5.14 Andolewit 19.18

Axwën arebi eŋ. Gër kërëwa ijo sês këme do ecës elo şapëreli këbo wëno gë bend gër ngwën ro beŋ. Mëŋ ex wëno ame bo ex na ga këme sëfënd bend gër ngwën ro beŋ. ¹⁵ Gayikwa gër Kaxanu, xac këni nde, ani kac ex na nde, mëŋ ax gi ex na eŋo këŋo balënd. Er këŋo balënd in ex ola oxaşax or şot këy ol. ¹⁶ Dek bër kë sëfënd osëyali or apela aŋo ro bën, Kaxanu ayël këbi yël obetak ol do gë axayënan in bër Isërayel ir Kaxanu bën!

¹⁷ Gërëgako ala kërëxe başën na toro in gayik gër eman endam ro ex bambënut band në end Yesu baŋ. ¹⁸ Bëmaÿe, Axwën Yesu Kërisët yëlëleŋun oyekax orexëm ol gër onden ondwën! Amen!

Kayëta ir Bêhefes in Lilaya in

Akayëta aŋo ro, parëxanda Pol yëgwën bafi Okëreceŋ od gër angol and Efes ok. Amëd aŋo, gër epëra hi baxo gayik Atëfëtan and Yesu aŋ baxo femërand.

Pol yëgwëk mëne er fënëta baxo Kaxanu ari ko ri in ñata ko paß gë Yesu Kërisët. Yesu Kërisët ñonëtëk angwëlëra and bëla andebën rebën aŋ, do gë angwëlëra and gë Kaxanu gë bëla aŋ. Mëŋ ex gër Amara, bulunda ibat ir Kaxanu, hi këni Bëšëwif bën do gë benëng becëxe beŋ. Bulunda ibat ir Kaxanu ijo ang eman end ala fo ex: owal odanjëm, barikan eman emat. Bëte bulunda ijo ang aciw̃ fo ex: osingiri oranjëm, aciw̃ amat. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë cale in: 1.1-23.

End bulunda ir Kaxanu paß gë Yesu Kërisët eŋ: 2.1-3.21.

End angoben and bulunda ir Yesu Kërisët eŋ: 4.1-6.24.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang yandi këŋo Kaxanu ak. Wëno këŋun yëgwënëlinde wën bëwënëk bër xwëta këŋo Kërisët gër angol and Efes bën. ² Awa Faba irebi Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol!

End oyekax or gër Kërisët eŋ

³ Cëkwënëŋone Kaxanu, Sëm ir Yesu Kërisët, Axwën arebi an! Mëŋ yël këbo obetak or ex yo yaŋ gër orën paß gë Angoc andexëm aŋ gayik abar bar këne gë Kërisët. ⁴ Do ga bar këne ako gë Kërisët, sanaxën këbo Kaxanu damana exo dixën ngwën in ene giye bëwënëk, bër gë end kënebo nëp këm gër ogës odexëm. Ga ñan këbo ⁵ yataxën këbo anëka fo ene giye obaß orexëm paß gë Yesu Kërisët. Mondako ri ko gayik aŋandi aŋandi këŋo ebo masin onënga orexëm ol. ⁶ Mondako ri ko enëŋo cëkwaxënënde Kaxanu në end oyekax ošaraxik orexëm or yël këbo ga bar këne gë Asëñiŋ ar ex pëlöt gër yomb irexëm an.

⁷ Ga bar këne gë mëŋ, šotaxën këne apexa aŋ paß gë ošat orexëm oŋ, gë eteban ed bamena el, në end oyekax osëm orexëm eŋ. ⁸ Ata Kaxanu, oyekax olo yël këbo ngëŋ mbaŋ, ene cotaxëne dek orenik ol do gë onangëran ol. ⁹ Anangën nangën këbo enjekax end yandi baŋo exo di do šon baxo eŋ. Ata mondako fëna baxo exo di paß gë Asëñiŋ. ¹⁰ Er fëna baxo ijo aŋata ko ñata gër bakey bapelatar: exo baraxën beŋ bën dek gër owun or Kërisët, hik bebër gër orën, hik bebër gër ebar ro.

¹¹ Ga bar këne gë Kërisët šotaxën këne er beya baxo Kaxanu ayël këbo yël in, biyi bër sana babo anëka fo bën, ang fëna baxo ak. ¹² Awa mondako ri ko end biyi bëyanar bër xwëta këneŋone Kërisët, ene duwaxëne enjaran endexëm eŋ.

¹³ Ga bar këne gë mëŋ, wëlxën këne eyeyan ed dal el, Atëfëtan and apexa andewën aŋ. Bëte ex gixën nanganëme ir mëne mëŋ xwën këŋun in, Kaxanu ayël yël këŋun Angoc Amënëk and beya baŋun aŋ gayik axwëta xwëta këno Kërisët. ¹⁴ Angoc Amënëk aŋ ex ošet or yana këbo eyël ol, damana ex ntaxënëngu er fenin këbo Kaxanu gër apexa and rin këbo in, ene duwaxëne enjaran endexëm eŋ.

End cale ind Pol eŋ

¹⁵ Wëno awël wël këme ga këni re bela bën mène wën mban̄ xwëta këno Axwën Yesu. Bëte mban̄ këŋun balënd end ðek bërëw̄ak endexëm eŋ. Mëŋ ex, ¹⁶ laŋ këmo šëkwand Kaxanu endewën eŋ and këmun šalenënd aŋ. ¹⁷ Kaxanu ir Axwën arebi, Yesu Kërisët, mëŋ ar ex Faba ir gë enjaran aŋ, këmo xarand eŋun yël Angoc and orenik, and këbo nanganënënd enim noŋo hi ko aŋ. ¹⁸ Axara këmo xarand Kaxanu eŋun ŋoba gër onden ondwën mëŋ kën nangaxën ang xëbënëk er këni yarënd bër w̄ac këbi gër apexa in do ine ex enjaran etëm end fenin këbi bërëw̄ak eŋ. ¹⁹ Bëte axara këmo xarand eŋun nangën ang rafëk do ang ŷañëk gë etël këm, panga ind šotën këbo biyi bër w̄ak endexëm bën. Ang rafëk panga indexëm ak w̄asin këbo Kaxanu ²⁰ and xanin këŋo Kërisët gër ecës aŋ, do wëla këŋo ŷëpax ko gër liw̄ irexëm yaŋ gër orën. ²¹ Ata Kërisët mondako wëña këbi ngëŋ ðek bangoc band gë panga band këbi wëñand bela baŋ, gë baŋeŷax baŋ, do gë ðek band bayik baŋ. Ow̄ac orexëm ol xucak ðek omac od këni w̄acërand gër ngwën iŋo ro ok do gër ind kë yowënd. ²² Awa er hik yo, Kaxanu axwët xwët ko dila gër mbëña ind Kërisët. Bëte mëŋ sana këŋo exo gi emun end Amara and bërëw̄ak endexëm eŋ. ²³ Amara aŋo ex eman endexëm eŋ do gë Angoc andexëm aŋ ŷëmëk ðek ex canayaxën paŋ gë mëŋ ðek ola orexëm ol.

2

End apexa and paŋ gë oyekax eŋ

¹ Wën cëŋ, anëka hi ban ðe bësësëk në end bamena bandewën, në end beñëŋënaŋ bëndewën. ² Aliya ban liyand gër mbëña ind bebër gër ngwën ro, dila gër angoc and šotëk or gapak mërëxand ir orën gë ebar aŋ. Angoc aŋo këbi šoñënd bër këŋo wëšenënd Kaxanu bën. ³ Ado biyi ðek dëŋ ang bela bëjo ak hi bane. Ang ex oñandi oñëŋënaŋ od eman ok fo bane liyande, do sëf bane wayët banjëlan bandebi fo. Do mëŋ xoŷënaŋëŋ baŋo Kaxanu ang xoŷën këbi bëjo ak. ⁴ Barikan Kaxanu ar gë axaŷënan isëm exo në end aŋana atëm and ñan këbo aŋ, ⁵ and nemi bane në end bamena bandebi aŋ, abakali bakaliw̄ këbo gër aniyandamat gë Kërisët yatir xanin këŋo gër ecës. Ata gë oyekax or Kaxanu ol fex kën. ⁶ Ga bar këne gë Yesu Kërisët xaninaŋëŋ këbo gër ecës andamat, do wëla këbo ene ñëpaxëye në er ebat yaŋ gër orën.

⁷ Mondako ri ko Kaxanu ebi masinaŋëŋ bela bën, ang këni bëtëraw bandëwëra baŋ gër ngwën ak, ang rafëk oyekax oŋaraxik orexëm, or nęcët ko gër Yesu Kërisët në endebi ak. ⁸ Enimin, wën ga xwëta këno Kaxanu fexënaŋëŋ këŋun gë oyekax orexëm ol. Eŋo oyël orexëm ex, ax gi ex na er feyët kën gë andewën. ⁹ Awa gayikako ax gi ex na në end benjekax bend ri kën gë andewën fexaxën kën, ala ax kor na exo daf na. ¹⁰ Enimin biyi Kaxanu ri këbo, bëte mëŋ fo nëngwët këbo ga bar këne gë Yesu Kërisët ene dixënënde benjekax bend xëñëna baxo elod gër ŷanar beŋ.

End ebarër ed gër Kërisët eŋ

¹¹ Awa kwitayindën eŋo: akarëk aŋ wën er hi ban bër anëbi dëw̄ ex na Bëšëwif, bëxacërëx, ang banun w̄acënd bër xac kënëbi ak, xarak oxac orebën olo or gër eman fo ex, or ri këni bela fo ex. ¹² Ata wën er hi ban amëd aŋo, gë Afexën këm, bër abi ñap bana en ðëg gër ebar ed Isërayel, bëliyër gër bebër bëya ko Kaxanu, gë er kën yar këm, gë ekwëta ed Kaxanu këm gër ngwën. ¹³ Barikan gërëgako, ga bar kën ako gë Yesu Kërisët, ado

ga ñawëta bano Kaxanu, gë oşat or Yesu Kërisët oñ sêkaliw këñun gër ndexëm. ¹⁴ Gayikwa në end Kërisët şotaxën këne angwëlëra añ, mëñ ar bar këbi eni gi arabat Bêşewif bën do gë bër ax gi ex na Bêşewif bën. Ayam yam ko amej and şapërelî babi xali şusëraxën bani añ. ¹⁵ Kaxanu ayepën yepën ko gë ecës ed Kërisët el bapela band şëba bax gër acariya and Moyis do babi şapërelînd Bêşewif do gë bër ax gi ex na Bêşewif bañ. Mondako ri ko ebi baraxën Bêşewif bën do gë bër ax gi ex na Bêşewif bën eni cot angwëlëra añ do eni gi dek bulunda îbat. ¹⁶ Kërisët şësëk gër kërëwa ebi baraxën eni gi eman emat, do eni wëlëraxënënd gë Kaxanu. Mondako lawî ko angoÿëra and Bêşewif do gë bër ax gi ex na Bêşewif añ. ¹⁷ Ata ebo nangëanaxën angwëlëra añ biyi bër sêka baño Kaxanu gë wën bër ñawëta baño bën yowaxënëgu baxo Kërisët. ¹⁸ Enimin, ga bar këne gë mëñ biyi dek, Bêşewif, gë bër ax gi ex na Bêşewif, şotaxën këne fëña ir ene ñataxëne gër Faba gë panga ind Angoc Amënek in.

¹⁹ Awa mondako ex, wën an bo ex na bëliyer, an bo ex na bër yeba. Barikan wën anëka hi kën bër bulunda îbat gë bëwënëk, bër ekun ed Kaxanu. ²⁰ Wën ang oxaÿ fo hi kën, do Kaxanu wëd këñun bayaxën ko Aciwî andexëm añ. Edëda ed aciwî año el exëni oparëxanda ok, gë bëlawënel bën, do Yesu Kërisët exo ekaÿ ekëla el. ²¹ Gër ndexëm kë ÿëpand këbe ir këni bay yo ex gixën gër Axwën, Aciwî and Kaxanu amënek. ²² Wën dek bëte, ga bar kën ako gë mëñ, abar bar kën gë bërëwax bëşëxe bën do hi kën andamat iciwî ind gër ed lëg ko Kaxanu gë Angoc andexëm in.

3

End andiyen and Pol en

¹ Mëñ ex, wëno Pol aşale këmo şalend Kaxanu, wëno andepëra and këño riyeninënd Yesu Kërisët añ në end wën bër ax gi ex na Bêşewif. ² Yëla këme awël dëñ wël kën mëne Kaxanu rin ke oyekax ga fana ke mun nangën oyekax olo. ³ Yama er şon baxo elod akarëk in ga nangën ke nde, do wëno këmun ÿëgwënëlinde bengas bepënefëne beño. ⁴ And kën fën añ, axor kën xor eñun pëni ang këme watënd kerët er şonayak gër Kërisët in. ⁵ Akarëk añ, er şonaya bax ijo, Kaxanu abi nangën bana bëla bër bandëwëra band anëka fo bën. Gërëgako Kaxanu anangën nangën këbi gë Angoc andexëm añ oparëxanda omënek od ex bëlawënel bërëxëm ok. ⁶ Er nangën këbi mëne bër ax gi ex na Bêşewif bën aşot këni şot er fenin babi Bêşewif in. Eman emat hi këni, do erebat beya këbi paş gë ebar ed bar kën gë Yesu Kërisët el, do paş gë Atëfëtan añ.

⁷ Wëno gë oyekax or Kaxanu ol hixën këme ariyenin arexëm gë panga indexëm in. ⁸ Ayël yël ke oyekax olo wëno ar xurik ex ba gër dek bërëwax mëni nangëanaxënënd napul isëm ir Kërisët in bër ax gi ex na Bêşewif bën. ⁹ Kaxanu yël ke bëte oyekax olo mëni masinaxënënd kerët, bën dek mondake ñatak er şon baxo elod nand ri ko ngwën na. ¹⁰ Gërëgako, Amara añ ÿandi këño ebi nangëndërand ang rafëk orenik or Kaxanu ak bangoc band wunëk gër bëla bañ do gë bakeÿax band ex yañ gër orën bañ. ¹¹ Ang fëna baxo elod din ir din ak ñata ko paş gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ¹² Ga bar këne gë mëñ xwëtaxën këneñone, do şotaxën këne ekapina ed ÿapëk enëño təkaxënënde Kaxanu gë anjiÿ këm el. ¹³ Awa axara këmun xarand, kërëñun cena na gayik në endewën këme sorond: toro ino enjaran endewën ex.

End aņana and Kërisët eņ

¹⁴ Mëņ ex, afoxi këme foxind mo cale Faba Kaxanu ¹⁵ gayik enëņg end bela, end ex yo gër ndexëm xaniwëk: hik gër orën, hik gër ebar. ¹⁶ Gayikako mëņ obetak or gë etël këm şot ko, axara këmo xarand eņun yël panga iņ paḅ gë Angoc andexëm aņ en kemaxën gër owëkw orewën. ¹⁷ Axara këmo xarand Kërisët exo dëg gër owëkw orewën gë ekwëta ed xwëta këno el, en dëgaxën gër aņana ang atëx and gë odëmbët otiwax fo. ¹⁸ Ata amëd aņo kën ŷana en korënd eņun pëni andamat gë okëreceņ ocandaŵ ok ang ŷangëk, ang şakëk, ang siwëk do ang songinak aņana andexëm ak. ¹⁹ Mondako kën nang aņana and Kërisët, and xucak dek orenik orewën aņ xali Kaxanu eņun nëmën gë dek ola orexëm ol.

²⁰ Awa Kaxanu, mëņ ar xorëk exo di dek gë etël këm an, ayël këbo yël nëmëc gër ga kënëņo xaraye, do nëmëc gër ga këne yare. ²¹ Cëkwënëņone gër Amara and Yesu Kërisët ang kë bëtëraw dek bandëwëra band bela baņ xali din ir din. Amen!

4*End eman emat eņ*

¹ Wëno andepëra and Axwën Yesu aņ axara xara këmun, kemënayin en diyand ang ŷapëk eni diyand bër sana këbi Kaxanu ak. ² Banayindën gër dek bandixa bandewën, en nënga do en buņand. Buņarindën andewën rewën aņ do balëringdëleņun. ³ Gayikako Angoc and Kaxanu aņ bar këņun xali hi kën eman emat, kemënayin en kwëtaya angwëlëra aņ.

⁴ Enimin, eman emat fo ex,

Angoc amat fo ex,

Bëte wën Kaxanu sana këņun,

En yarënd erebat fo.

⁵ Axwën abat fo ex,

Ekwëta ebat fo ex

Do xobuyi obat fo ex.

⁶ Kaxanu ibat fo ex

Do mëņ fo hik Sëm ir bela dek,

Mëņ xorëk beŷ dek,

Mëņ kë riyenind gër ola or bela dek,

hi ko gër bela dek.

⁷ Barikan biyi dek ang hi këne ak, ala kala anjëla pit yël këņo na Kaxanu do Kërisët ex ar kë şetëndërend an. ⁸ Mëņ ŷëgwaxën këni gër Akayëta and Kaxanu:

«Aye ye ko yaņ gër ed songinak,

Awëlali wëlali këbi bërangoŷëra gë mëņ,

Banjëla yëlëra këbi bela bën*»

⁹ Do inewā wacayak aye ye ko yaņ? Ax gi ex na nde mëne aşëla şëla ko gër ngwën ind bëşësëk, gëd gër ebar? ¹⁰ Ar şëla bax gër bëşësëk an fo yek bëte yaņ gër orën, exo munaxën bebët ir ex yo. ¹¹ Mëņ yël këbi bër gër Amara bën banjëla band eni gi: bëjo oparëxanda, bëjo bëlawënel, bëjo bëfemëra, bëjo bëxadac bër bamara, bëjo bëte bësëyali bër eyeyan edexëm. ¹² Mondako ri ko enëbi tëyalixënënd andiyen and Kaxanu aņ bërëwāk bën eni gixën eman end Kërisët emat, ¹³ xali ene cotaxëne biyi dek ekwëta edebat do enëņo nange andamat Asëniŵ ar Kaxanu an. Mondako ri ko bëte ene űatënxëne ola or faŷayak or Kërisët ol. ¹⁴ Angëmëne mondako ex, ane banyiye na ang obaş or kënebi yifand

* 4:8 4.8 Calemoñëw 68.19

bësëyali bësitik fo. Bête ane bayiye ang batëxësëx band kë lëfërirand ekoc fo, ala abo mëkëñaxën na, ala abo nambeli na. ¹⁵ Barikan ga këne reyande gë añana fo ðal in këne nëngwëtaye xali ene təkëne ola or Kërisët ol, mëñ ar ex emun end Amara an. ¹⁶ Ang kë şosarënd aye owal gër eman ak exo dafaxën ala an, biyi ðek mondako bar këne do në edaf ex gër añana eman emat end hi këne eñ.

End aniyān angaşax and okëreceñ eñ

¹⁷ Awa baxëtın er këmun felënd in, er këme reyand gër oñac or Axwën in: këren ðiyand na ang këni liyand bër aņo kwëta ex na Kërisët bën gë ofëñirëx or banjëlān bandebën ol. ¹⁸ Onden ondebën oñ şiwëk ga këno wëşenënd Kaxanu do aniyān and ko yëlënd Angoc andexëm aņ ani cot ex na, gayik ano nang ex na Kaxanu. ¹⁹ Ga këni liyand gë aşëfën këm yëlayaxën këni gër eñac, do këbi balënd wayët bemuyaraxik fo.

²⁰ Barikan wën bër sëyak end Kërisët bën, ax gi ex na mondako ÿapëk en ðiyand. ²¹ Angëmëne enimin awël dëñ wël kën end Yesu eñ do angëmëne asëyali sëyali kënun ðal irexëm in, ²² afo en cudëta ang acud akarëk fo ola oxarëk orewën ol, mëne ngëñ en teb oñandi oñëñëñax ok, betëmbak bend wër bañun beñ gayik ayifa këñun yifand, eñun mëlaxën gër ecës. ²³ Tebënino Angoc and Kaxanu aņ exo nëngwët oñëkw orewën oñ do gë onden ondwën oñ. ²⁴ Cudayin ang acud angaşax fo ola or nëngwëtën këñun Kaxanu ol, en gixën bër ðal, do en ðiyand aniyān and gë or şenene, gë owënëk.

²⁵ Mëñ ex, tebin enëgwëş eñ! Ala kala yeyānindëlexo ðal in gër aşandañ gayik ang owal od eman emat fo hi këne. ²⁶ Angëmëne axoñ xoñ kën, këren mendëra na. Këren pena na oxoñ ol xali ex nëka, eñan eñ kërex cëla na gër oxoñ orewën. ²⁷ Këreno teb na şabucara in eñun ðıla. ²⁸ Ar bax rekand an, tebëlexo orek ol. Kemëñayindëlexo exo cot er sëw ko mëñ dëñ in, eņo dëcaxënënd ar şëndëk an. ²⁹ Eyeyān eñëñëñax kërex canënd na gër osëñ orewën. Eyeyān ejekax fo, ed kë başënd ekwëta, ed këbi rinënd oyekax bër kë wëlënd bën ÿapëk ex canënd gër osëñ orewën. ³⁰ Këren dind na er ko şaminaxën Angoc Amënëk and Kaxanu in. Pañ gë mëñ yata këñun Kaxanu xali yatir ko ñata apexa andewën aņ. ³¹ Epena ed oxoñ el, batakëra bañ, oxeyër oñ, odenar ok, gë owër ol, do gë oxey or ex yo, dëxëtalex gër Amara andewën. ³² Masindëringdën onënga ol, bëngwin mbañ, do balëringdëleñun mbañ. Tebandëringdën ang këñun sebanënd Kaxanu ak pañ gë ebar ed bar këne gë Kërisët.

5

End aniyān and gë angoben eñ

¹ Awa tëfëtëlinëndo ngëñ Kaxanu gayikako obaş or pëlōt gër yomb irexëm hi kën. ² Balëringdëleñun gër aniyān andewën ang këño balënd Kërisët endebi ak xali yëlaya ko mëñ dëñ në endebi şadaxa ir nëngan këño Kaxanu.

³ Asëk alakirand fo in, gë obuyaraxik or ex yo, gë añana and kodfi aņ, kërex gi na gër Amara andewën. Ax ñap ex na eni dind mondako bër ex bëwënëk bën. ⁴ Cëkwayindëno Kaxanu do en teb eyeyāndëra ed beñëñëñax el, gë ed ofëcak këm el, gë ekwënd ed becëfëñaxik el. ⁵ Nangin aye mëne bër lëxwayak gër asëk alakirand fo, gër obuyaraxik, do gër añana and kodfi and ex edaş bën, ani cot na owun or Kërisët do gë Kaxanu ol.

⁶ Ala kërenjun yifa na gë eyeyan ed gë ofëcak këm el, gayikwa në ejo këbi xitixën Kaxanu bër këno wëšenënd bën. ⁷ Awa wën këren barënd na gë bela bërako rako bën. ⁸ Damana en maxën end Axwën eñ, ola orewën ol ecamëdan fo hi bax. Barikan gërëgako, gër angoben and Axwën hi kën. Diwayindën ang obaş or angoben fo. ⁹ Bela bër kë liyand gër angoben bën anënga këni nëngand, šenene hi këni, do bër däl hi këni gër dek bebër këni rind. ¹⁰ Calayindën en nang er ñan ko Axwën in ¹¹ do kërenëbi barand na bër watak bend gë ofëcak këm bën, bend gër ecamëdan beñ, ado pëlëtindënëbi. ¹² Enimin, er këni rind gër ecamëdan in, ašëfën šëfënek edeya el. ¹³ Barikan angoben añ dek kë fëlëtënd beño and kë ñoba añ. ¹⁴ Do dek er ñobak in axana kë xanand angoben añ. Mëñ rexën ko: «Nëngëtal wëj ar ki rašënd an, Kanil mërëxand ir bësësëk, Ata ki ñoba Kërisët.»

¹⁵ Awa kamanindën aye ang kën liyand ak: diwayindën ang bërenik fo, këren gi na bër ang gë onden këm fo. ¹⁶ Nand kën šot amëd and en di enjekax na, diyin enjekax ejo. Këren teb na ex kuca axuca fo amëd año gayik bela bër gë okey oko bën, beñëñëxax fo wata këni. ¹⁷ Awa calayindën enjun pëni er ýandi këno Axwën en dind in, këren gi na bëfëñirëx.

¹⁸ Nëmindën gë Angoc Amënek añ, kërenjun ñawënd na ngoy, gayik ngoy in beñëñëxax fo kë lënanënd. ¹⁹ Kemëndëringdën gër ekwëta, ñëwërayindën ojëkan od këñun yëlënd Angoc and Kaxanu ok, ojëkan od cale ok. Nëwërayindën, yasindëno Axwën an gë owëkw orewën oñ dek. ²⁰ Cëkwayindëno Faba Kaxanu nand ex yo, në end ex yo, gër owac or Axwën arebi Yesu Kërisët.

End bësoxari do gë bësošan eñ

²¹ Buñarindën andewën rewën añ do pëbindëno mondako Kërisët. ²² Awa wën bësoxari bën baxëtindën end bëcën bëndebën eñ, ang kën baxëtënd end Axwën ak. ²³ Gayikwa icën in ex emun end alindaŵ eñ ang hi ko Kërisët emun end Amara and fexën ko ak. ²⁴ Ata ang këni baxëtënd end Kërisët ak bër gër Amara andexëm bën, bësoxari bën dek mondako ýapëk eni baxëtënd end bëcën bëndebën eñ.

²⁵ Wëj icën in, ñanëlo alindax ang ñan ko Kërisët Amara andexëm ak xali yëlaya ko mëñ dëñ gër ecës. ²⁶ Exo mënëxaxën Amara añ gë men oñ do gë eyeyan ed Kaxanu el rixën ko mondako. ²⁷ Er ýandi këno eni gi bër gër Amara bën: gë enjaran, bëyekax, bër garëgar, bër šenene, bëwënek, do bër gë end këyëbi nëp këm. ²⁸ Awa icën in, ang ñan ko eman endexëm ak ýapëk ejo ñan alindaŵ. Ar ñan këno asoxari arexëm an mëñ dëñ ñanayak. ²⁹ Ax gi ex na nde ala an axo cusënd na eman endexëm eñ? Barikan alëba ko lëband, afëyëpëy ko fëyëpëyënd, ang këbo rinënd Kërisët biyi bër gër Amara andexëm ak, ³⁰ gayik owal od eman endexëm hi këne. ³¹ «Mëñ ex, Asošan an ašan ko gër sëm do gë nëm eni dëkëraxën gë asoxari arexëm an, xali bën bëxi eni gi eman emat*» ³² Gër eyeyan elo, däl isëm šonayak na. Wëno ga re këme mëne amatinali and anëkëra and Kërisët gë Amara andexëm ex. ³³ Gër ga hik yo, ala kala ñanëleño alindaŵ ang ñanaya ko ak do asoxari an pëbindëleño icën indexëm in.

6

End obaş do gë bëxarëk bërebën eñ

¹ Wën obaș ol, baxëtënindënëbi bëxarëk bërewën bën gayikako bër Axwën Yesu hi kën. Edi ed mondako el šenene ex. ² Akayëta and Kaxanu rek: «Pëbindëbi sorix gë norix✧». Apela aņo ex aņanar and gë er beya ko Kaxanu aņ. ³ Er beya ko mēne ar kē sēf apela aņo an, abeta ko beta, do exo cot aniyān acakax gër ebar ro.

⁴ Wën opaba ok, kadacindënëbi šenene obaș orewën ol, do bakalindënëbi gër fēña ir ŷandi kēņo Axwën, kērebi dëbëlëband na endewën eņ.

End okadëp do gë bëxwën bërebën eņ

⁵ Wën bër ex okadëp bën, baxëtënindënëbi bëxwën bërewën bër ex gër ebar ro bën. Yëdayindënëbi do pëbindënëbi gë emëkw epeșax, ang këno fëbënd Kërisët ak. ⁶ Ax gi ex na en dind mondako gër ogës odebën fo nangëde bër kē šaland enëbi űan bela fo. Diyindën mondako ang okadëp od Kërisët od kē rind oņandi od Kaxanu ok gë oŵëkw orebën oņ dek. ⁷ Diyindën andiyen andebën aņ gë oŵëkw ofeșax nangëde Axwën an këno riyeninënd fo, bari ax gi ex na ang okadëp od bela. ⁸ Ala ar er yo, hi ko xadëp, axo gi ex na xadëp, nangëlexo mēne axana ko xana gër Axwën ata cey enjekax end ri ko eņ. ⁹ Endewën cëņ, wën bëxwën bën, mëlayayindënëbi šenene okadëp odewën ok, kērenëbi besarand na. Nangin mēne Axwën abat šot këno wën gë bën yaņ gër orën do gër ogës odexëm epitëndër ed bela ax gi ex na.

End emer ed gë bangoc bañëņnax eņ

¹⁰ End këme xor de me űataxën eņ: calayindën en kem gë dek panga ind Axwën in. ¹¹ Kaxanu ayël yël kēņun dek oŷënga or emer oņ. Awa baxayindën oŷënga or emer oņo en kwëșaxën aye mëņ kēņun sëkwanaxën šabucara and kēņo ŷandi eņun mereli aņ. ¹² Enimin, emer elo ax gi ex na ed gë bela, ed gë bangoc bañëņnax ex: bangoc band wunëk yaņ gër orën baņ, gë band këbi wëñand bela gë ecamëdan baņ, gë bangoc bakeŷax baņ, do gë dek band bayik baņ. ¹³ Awa medindën dek oŷënga or emer or yël kēņun Kaxanu oņ, mëņ kën xwëșaxën aye yatir emer.

¹⁴ Kemënayin gër emer elo: kapayindën d'al in ang apëxw fo, cudayindën or šenene ol ang acud and yawale fo. ¹⁵ Pedayindën Atëfëtan and kē yëlënd obetak aņ, mēne ngëņ: giyindën bëŵelëk bër en ye gër epemëra. ¹⁶ Medindën bëte ang angwak fo ekwëta ed xwëta këno Kërisët el. Mëņ kē ŷana eņun kakanaxënënd bēpës bēnd gë okodux bēnd kēņun lejaxënënd Aŷëņnax beņ. ¹⁷ Cëxwayindën Apexa and yël kēņun Kaxanu aņ ang ekamote ed emer fo. Medindën bëte ang duxuma fo eyeyan edexëm ed kēņun yëlënd Angoc Amënek el. ¹⁸ Caleyindën nand ex yo gë Angoc and Kaxanu aņ. Karayindëno er ex yo do calenindënëbi dek okëreceņ ok, kēren nambinand na. ¹⁹ Calenindëne wëno bëte exe dëca Kaxanu me cotaxënënd er këme reya in do me kapinaxënënd gër epemëra ed er šonëtëk Atëfëtan in. ²⁰ Ado wëno nē eņo hixën këme andepëra ga yata ke Kërisët me gi afemëra ar Atëfëtan andexëm, do me kapinand gër epemëra elo ang ŷapëk ak.

Ofelar ol

²¹ Endam eņ cëņ, mēne bebër këme rind bën, dek kēņun nangënëx Tișik, mëņ ar ex gër Axwën imaŷe indebi ind ñan kënëņone aye biyi dek in do hi ko ariyenin ar Kaxanu ar mokwëta. ²² Mama dëņ lawënëli këmo, en nangaxën er hi këbo in, do eņun kemëanaxën gër onden.

✧ 6:2 6.2 Andocane 20.12

²³ Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëlebi obetak ol bëmaÿe bën, aŋana aŋ, do gë ekwëta el. ²⁴ Dek bër ñan këŋo din ir din Yesu Kërisët Axwën arebi bën, cotëlexëni oyekax ol!

Kayëta ir Bëfilip in Lilaya in

Akayëta aŋo ro Pol yëgwën babi okëreceŋ od gër Amara and Filip ok. Amara aŋo, Pol yāna bax and baxo yend dāmana ixinēm ir epëmera ed Atëfëtan and Yesu Kërisët aŋ. Ebi cëkwaxën, ebi pelëraxën, do ebi kemënaxën gër ekwëta yëgwënaxën babi kayëta ijo ro. Enimin, Pol asoro baxo sorond gayik ani gi bana nē erebat. Awël wël baxo mēne bela bēšëxe këbi sēyalirand bënd këbi nambelirand. Fel këbi enëbi kwëyëtand bër barak enëgwëš do gë dāl bën, do gë bër kē rind bënd šode-šode gër bamara bën. Er ex gër akayëta in:

Pol šëma këbi do šëkwa këbi Okëreceŋ od gër Filip ok: 1.1-11.

Eđiya ed gër ebanan nē end Kërisët el: 1.12-2.18.

Ekemën el do gë apela aŋ: 2.19-4.9.

Bapela bapelatar baŋ, ecëkwa el, do gë ofelar ol: 4.10-23.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol do gë Timote, okađëp od Yesu Kërisët ok, këŋun yëgwënëlinđ wën đek bēwënëk bër Kërisët bër ex gër Angol and Filip bën, gë bëlëngw bën do gë ojakër od gër Amara andewën ok. ² Kaxanu, Faba irebi, do gë Yesu Kërisët Axwën, arebi an, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol!

End cale ind Pol eŋ

³ Ašëkwa këmo šëkwand Kaxanu nand këmun xwita yo. ⁴ Ašalën këmun šalenënd wën đek, do nand këme šalend yo gë onënga fo këme šalend. ⁵ Mondako këmun šalenënd gayik wën ke rëcarand gër andiyen and epemëra ed Atëfëtan, elod yatir wā kën xali gërëgako. ⁶ Aye fëni ke mēne Kaxanu, mēŋ ar yānak andiyen anjekax aŋo gër ola orewën an, asëf ko sëf xali exo ŋata gë akey and ko bakaw Yesu Kërisët baŋ. ⁷ Aŷap yāpëk mun yëlanënd wën đek mondako gayik gë emëkw edam el đek ke balënd endewën eŋ. Hi këme ar fokëra këno, hi këme gër eyakan ed Atëfëtan ebi kemënaxën bela bën, wën gë wëno oyekax obat bar këbo. ⁸ Enimin, Kaxanu ex sede iram in mēne gë emëkw edam el đek ñan këmun, ang ñan këŋun Yesu Kërisët ak.

⁹ Er këmun xaranënd and këme šalerand aŋ, aŋana andewën aŋ ex bašërënd xali en nangëra do eŋun pënind šenene beŷ bën đek. ¹⁰ Ata fo kën yāna en nangënd epitëndër ed er xëbënëk el, en gixën bër dāl, bër gë end kënëbi nëp këm, xali yatir ko bakaw Kërisët. ¹¹ Or šenene or yël këŋun Yesu Kërisët ol, ašanaya kē šanaye aye gër ola orewën eno cëkwaxënënd do eno đuwaxënënd Kaxanu.

End eñañ ed Atëfëtan eŋ

¹² Bëmaŷe, aŷandi yāndi ke en nang mēne er hi ke ijo in, wëlixënëk kaš-kaš Atëfëtan aŋ. ¹³ Enimin, đek ocorođa od kē nëkonand eyang ed gofërëner ok do gë bela bën đek bebët ir ex yo, anang nang këni mēne nē end andiyen and Kërisët fokëraxën këne. ¹⁴ Ado ga fokëra këne, xemënaxën këni bëmaŷe bëndanjëm gër ekwëta ed Axwën. Nē eŋo yëxwëra këni kaš-kaš epemëra ed eyeyan ed Kaxanu el gë anjiŷ këm. ¹⁵ Bërëmar cëŋ, dāl ex gë oyakëraxi do anjëlän and ene bañëreli këni femënd end Kërisët eŋ. Barikan bēšëxen bën këni femërand gë anjëlän anjekax. ¹⁶ Bëjo ex ngëŋ bër ñan ke bën, ga fëni këbi mēne Kaxanu xwët

ke ro me gi sede ir Atëfëtan and Yesu. ¹⁷ Xarak bër kë reyarand end Kërisët gë oñandi od eni wëli bën, anjëlan andebën aņ ax ye ex na. Er këni şaland me toro nëmëc gër ed fokëra këne ro.

¹⁸ Angëmëne end Kërisët eņ gë anjëlan añëņnax këni sëfëtërand ba gë đal dëņ, axe bal ex na! Gër ga hik yo wëno në nëngandëraxë, do anëngandëra ke nëngandëra bëte. ¹⁹ Aye nang këme mëne gër ga şenarak yo endey eņo, wëno afex këme fex gayik wën aşalen këne şalenënd, do arëca ke rëca Angoc and Yesu Kërisët aņ. ²⁰ Barikan er këme şëning gë enëkan in, er këme yarënd in, gë emëkw el đek xwëta këme mëne gërëgako ang din ir din ak, enjaran end Kërisët eņ aşanaya kë şanaya gër eman endam, bayi këme abëngw nde ba law kënë nde. Angëmëne mondako ex, yoweỹ axe cëfënan na. ²¹ Wëno cëņ Kërisët ex aniyandam aņ do ecës el ofëcak oram ex. ²² Barikan angëmëne aye yek me bayi ga këme liyand me tëfaxën andiyen andam gër beki beņo end këme sana eņ, ame nang ex na. ²³ Oñand oki ke nëyalirand gër onden: bandëmar aỹandi ke yandind me cës mëņ këme ye gër ed exo Kërisët. Ata wëno eņo yëmbëk exe yexënan. ²⁴ Barikan në endewën na, bayileme ga këme liyand saxëk. ²⁵ Ado endey eņo end fëni ke dëņ ex, anang nang këme mëne abayi këme bayi abëngw mun kemënxënënd wën đek, en cotaxën nëmëc ekwëta el do eņun nëngandëraxënënd. ²⁶ Abakali këme bakali gër ndewën mëņ këņun yana eņun nëngandërand din end Yesu Kërisët eņ sam ene watënd gaşëxe.

²⁷ Barikan fo eņo këmun sebënanënd: diyayindën ang rek Atëfëtan and Kërisët and sëyali kënun ak. Angëmëne anëngali nëngali këmun, amun nëngali ex na, wëlindëleme ga këni rend mëne axemëna xemëna kën gër angwëlëra, gë emëkw ebat kën xaxërend ex ñaņ ekwëta ed kë yëlënd Atëfëtan el. ²⁸ Bër këņun wërelind bën, kërenëbi teb na enun dëgënen ojomb ok. Angëmëne mondako ri kën, ata kë hi nanganëme ir mëne bën bër nambërak exëni do mëne gër ndewën nanganëme ir anëka fex kën ex gër Kaxanu. ²⁹ Enimin, end Kërisët eņ, Kaxanu wa yël këņun oyekax xarak ax gi ex na eno kwëta fo, barikan en torond në endexëm bëte. ³⁰ Eyo axaxër kën xaxërend ang bane watënd ga këme xaxër ak, do gërëgako awël kën wël bëte ga këni yeyan mëne gër okaxër oņo bayi këme.

2

End ola or Kërisët eņ

¹ Awa angëmëne wën axemëndër kën xemëndërend ga bar kën gër Kërisët, angëmëne gë ebalër edewën el arëcar kën rëcarënd, angëmëne Angoc and Kaxanu aņ ayël këņun yëlënd angwëlëra aņ gër amara andewën do angëmëne gër owëkw orewën axayënan do gë etebandër exëna, ² diyayindën mondako ene başënxën onënga ol. Pëniyindëleņun beỹ bën andamat do cotin ebalër ebat, onden omat, anjëlan amat gër owëkw orewën. ³ Banayindën do nëkonindënëbi bëcandaỹ beņ ang bër xwuca këņun ekëbën fo. Yoweỹ këren dind na gë ambañëra, bëte yoweỹ këren dind na gë ndafënan. ⁴ Ala kala balindëleņo end boşandaỹ eņ, këreņo balënd na bend gaf irexëm fo. ⁵ Ang hi kën ak, banjëlan bandewën baņ gindëlex ang band Yesu Kërisët ak:

⁶ Ado ga hi këni ola obat gë Kaxanu, abaxo xemëna na exo masinaya gwër fo gë Kaxanu.

⁷ Barikan mëņ dëņ sebayak đek er hi ko in exo gixën xadëp,

ata ola orexëm ol hik ang or bela ak,
owati orexëm ol ang ala ar toc fo bax.

⁸ Gë andexëm bana baxo xali wã ko exo cës,
ecës ed mopika gër kërëwa el.

⁹ Gayikwa mondako ri ko,

Kaxanu şud këno owun ol,
do yël këno oŵac or nëmëcak dek oŵac or ex yo,

¹⁰ eni poxixënënd dek bela bën gër lëngw irexëm do eni duwaxënënd
oŵac or Yesu

hi këni bër gër orën,

hi këni bër gër ebar ba bër dila gër ebar.

¹¹ Do ala kala gë eyeyan end enëng endexëm el,

ko ŷana exo dend mène Yesu Kërisët ex Axwën an, do ar gë enjaran end
Kaxanu an.

Ata mondako këno ŷana eno duwand bëte Faba Kaxanu.

End aniyand oxëreceŋ eŋ

¹² Wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaŋ bëno, gayiyako din këne
wëlënënd, wëlënindëne nëmëc gërëgako nand këne watërënde na, ax
gi ex na nand bayik ane watërënde na fo. Awa canayayindëlex gër ola
orewën mène afex fex kën gë epëb el, do gë eyëda ed Kaxanu el. ¹³ Kaxanu
këŋun yëlënd oñandi ok do gë ojaŵ od en dixënënd bend ñan ko mëŋ beŋ.

¹⁴ Diyindën er hik yo gë odendëran këm, gë ecampëre këm. ¹⁵ Ata kën
hi bër gë end kënëbi nöp këm do bëwënëk, obaş or Kaxanu or şenene, en
watixënënd ang oŵal fo mërëxand ir bela bësëmbak, do bëŷëŋëxax bër
gër ngwën ro ¹⁶ ga hi kën ako bëwëlaya bër eyeyan ed kë yëlënd aniyand
bën. Paş gë eŋo ke nëngandërad yatir ko bakaw Kërisët, gayik awati kë
wati kerët mène gë andiyen and këmo rinënd Kaxanu aŋ ax gi ex na and
gë ofëcak këm. ¹⁷ Ekwëta ed xwëta këno wën Kërisët el ang eşëbëceş ir
këni xoşënd në şadaxa ir këno rinënd Kaxanu fo ex. Do ado ex gido alaŵ
këne laŵ, abaş fo baş dome oşat oram oŋ gër şadaxa irewën, awa mbaŋ
ke nëngandërad andamat gë wën dek ak. ¹⁸ Wën bëte nëngandëralenun
mondako fo, do nëngandëralenun andamat gë wëno.

End Timote eŋ

¹⁹ Yëla këme ga bar këne gër Axwën Yesu, alaŵënëli këmo laŵënëli
aŷand Timote gër ndewën. Do and ko bakaw aŋ exe kemënati wëno bëte
gë benjekax bendewën bend ke sëfëtanati beŋ. ²⁰ Gayikwa gabatak ax
gi ex na ar hi këmi anjëlan amat, ar këŋun rendërand endewën eŋ gë
emëkw epeşax. ²¹ Dek bër bayik bën bendebën fo këbi balënd, ax gi ex
na bend Yesu Kërisët beŋ. ²² Barikan mëŋ Timote, wën dëŋ aye nang kën
ang wëlaya ko şenene ola orexëm ak. Ariyeni riyeni këni gë wëno ang itox
ind këno rëcarand sëm fo, ang xadëp fo, gër epëmëra ed Atëfëtan. ²³ Awa
yëla këme mène alaŵënëli këmo laŵënëli gër ndewën sam exe pëni aye
endam eŋ. ²⁴ Ado aye nang këme ga xwëta këmo ako Axwën mène wëno
dëŋ gogo këmun nëngali.

End Epafërodit eŋ

²⁵ Yëla këme gërëgako mène aŷap ŷapëk exo maŷili Epafërodit, abaŷe
iram, ar xel këmi andiyen amat an, ariyenin ar xet këmi gër emer an,
parëxanda ir laŵënëgu bano exe mëlandëraw beŷ in. ²⁶ Ga ñan këŋun
mbaŋ wën dek şëmuraxën baŋo ga wëlëx kën mène aşëxwëra şëxwëra
baxo. ²⁷ Ata mbaŋ şëxwëra baxo xali dam gër ecës, barikan Kaxanu

axayënan xayënan këŋo endexëm eŋ. Gë wëno ak xayënan këŋo këdi ke šëmura kaš-kaš. ²⁸ Mëŋ felaxënëli këmo exo bakali aŋand, eŋun nëngandëraxën and këno wat aŋ, do wëno exe yema təkër emëkw el. ²⁹ Awa kacayidëno gë onënga fo, abaŋe irewën ex gër Axwën. Pëbindënëbi bela bër ang mëŋ ak bën. ³⁰ Në end andiyen and Kërisët eŋ yëla ko exo cës. Ecës el fece këŋo exe dëcaraxën gër ed hi bax ene dëcara wën na.

3

End or šenene or gër ogës od Kaxanu eŋ

¹ Gërëgako bëmaŋe, nëngandërayindëleŋun ga hi kën ako bër Axwën. Gayikako apexa andewën ex, wëno cëŋ axe këñënd na mun ñëgwënëlınd beŋo fo beŋo fo. ² Titinalindënëbi oďaŋët ok, bër ax tëyalınd na šenene end Kaxanu bën. Titinalindënëbi ga këni sëyalınd mëne afo enun kac en pexaxën. ³ Enimin biyi bër këne šalende gë panga ind Angoc and Kaxanu do këbo nëngandërand ga bar këne gë Yesu Kërisët hi këne bër xac kënebi enim bën. Ane kwëta ex na bend bela beŋ.

⁴ Egel wëno, axor xor dome me kwëta bend ola oram beŋ. Awa angëmëne bela ex na bër kë yëland mëne bën aŋap ŋap këbi eni kwëtand bend ola orebën beŋ, wëno wa ŋap doxe nëmëc. ⁵ Wëno gër enëng end Bëyisërayel rëw këne do xac këne yatir sək ke bakey banjongëbatas. Bëxarëk bëräm bën bërändëwëra and Beŋëšame hi këni. Ata Ašëwif ar rëw këno Bëšëwif dëŋ hi këme, and raf këme aŋ hi këme fariseŋ do bame sëfënd acariya and Moyis aŋ. ⁶ End ebalëkënali ed bend cale cëŋ, hi bame arixëra ar Amara, do end or šenene or kë yëlënd acariya ol cëŋ, hi bame gë end këne nöp këm.

⁷ Barikan ga xwëta këmo Kërisët, bebër bame yëland ofëcak oram ex bën ax bo ex na ga ke xëbënanënd. ⁸ Enimin, enang or nang këmo Yesu Kërisët, Axwën aram el, xucak gë beŋ bën dëc. Në endexëm sebaixën këme ekëbënan beŋ dëc el, xali këme watënd ang bebuyaraxik fo mëŋ këmi wëndëraxën gë Kërisët. ⁹ Ga bar këmi gë mëŋ, hixën këme ar šenene. Awa or šenene olo, Kaxanu yël ke gayik axwëta xwëta këmo Kërisët. Ax gi ex na or šenene or xamën këme gë andam gër etëf ed acariya and Moyis. ¹⁰ Awa gërëgako, er xurik exe bal in ex monang nëmëc Kërisët mëne ngëŋ me nang anëkëra and gë panga ind xanin këŋo gër ecës in, do gë toro indexëm in. Iyo aŋandi ŋandi ke mi bar gër ecës, ¹¹ do angëmëne awënd wëndëc me kani gër ecës.

End oxëreceŋ eŋ

¹² Ax gi ex na dë anëka šot këme eŋo ba anëka ŋatën këme owënëc ol. Barikan gër ocal bayi këme me dëkayaxën gayikako wëno bëte Yesu Kërisët lëkaya ke. ¹³ Bëmaŋe endam eŋ cëŋ, ame yëland na mëne anëka lëkaya këme owënëc ol. Barikan ekëbënenaxik emat këme rind: me pabaxën aye er këme šaland me dëkaya in, ame nëkonand na gand epoy. ¹⁴ Ahër këme hërënd me ŋataxën gër ed kë sëlënd okašër, me cotaxën acoŋa and ke wăcelınd Kaxanu yaŋ gër orën paŋ gë Yesu Kërisët aŋ.

¹⁵ Awa biyi bër wën këne bën, yëlarandëne mondako. Do angëmëne gër eŋo anjëlan andewën aŋ afitar fitarëc, Kaxanu awăsin këŋun wăsin er ex in. ¹⁶ Barikan fo, bayine ga këne sëfëndë andamat er sëya këne gër Atëfëtan in.

¹⁷ Bëmaŋe, tëfëtelındëne wëno do nëkonındënëbi bër kë liyand ang wăsin këmun ak bën. ¹⁸ Gayikwa bërănŋëm kë liyand ang bërangoŋëra

and Kërisët fo, mën ar šësëk gër kërëwa an. ¹⁹ Aniyan andebën aņ gër enemi kē ĥata gayik bën abi pedënd na beñëñenax bend kēni rind beņ, abi balënd na ado gē tēkër ak end Kaxanu eņ, enjaran endebën eņ ex gër bebër dobi šëfënan fo, do bend gër ngwën ro fo kēbi balënd. ²⁰ Biyi cēņ, bër xwën kēbo owun or gër orën hi kēne. Fën ko xaniw Axwën Yesu Kërisët, afexën arebi an, mën ar kēñëjo šēninde an. ²¹ Mën kē nēngwët beman bendebi bend sitarak beņ gē panga ind ko wunaxën gër beỹ dek iņ ex gixën ang eman end gē enjaran endexëm ak.

4

¹ Wën bēmaỹe bënd ke balënd do xofi ke mbaņ bēņ, nē endewën ke nēngandëraxënënd, nē endewën fo bēte kēne fēbaxënënd! Mën ex, kemēnayin en bayi ga sēf kēno Axwën an!

Bapela bapelatar baņ

² Axara xara kēmēni Efodi, gē Senjëtik eni wëlërënd ga hi kēni ako bër Axwën. ³ Eyo, wēj ar bar ke andiyen an, wēj ar lēkayak aye andiyen aņo an, axara xara kēmi dēcalēbi arēca, gayikwa bën mbaņ xemēna bani ang bër okaxër fo gē wēno gër andiyen and epēmëra ed Atëfëtan. Na fo hi bani bēte Kēlema do gē bēsēxe bër xel bami andiyen aņo bën, omac odebën ok aỹëgw yëgw ko Axwën an gër Akayëta and aniyan.

⁴ Nēngandërayindëleņun din ga hi kēn ako bër Axwën. Ga re kēme bēte nēngandërayindëleņun. ⁵ Nangëralexëni bela bën dek obëngw or onden ondwën ol; gogo ko bakaw Axwën an. ⁶ Er ex yo mēkayindëno Kaxanu, end yoweỹ kēren dendërand na. Nangëninđëno Kaxanu oñandi odewën ok paß gē cale iņ, kēlayindëno do cēkwayindëno. ⁷ Ata obetak or ko yëlënd Kaxanu ol, obetak or nēmëcak onangëran or ex yo kē xaxa owëkw orewën oņ en bayixën bër Yesu Kërisët.

⁸ Gërëgako, bēmaỹe balëkēnalindën: dek er ex dal in, dek er yāpëk in, dek er šenene in, dek er wënëk in, dek er yek gër ogës od bela in, do gē dek er kēni šëkw in. Beņo yāpëk ex kēñ gër banjēlan bandewën. ⁹ Er sēya kēn do šot kēn gër ndam in, er wēleli kēne do wateli kēne in, diyindën mondako. Ata kē bayi gër ndewën obetak or ko yëlënd Kaxanu ol.

Ecëkwa el

¹⁰ Wēno mbaņ nēngandëra ke do kēmo šëkwand Axwën an ga kēme watënd mēne wën abal kēņun balënd gašëxe endam eņ. Enimin din kēņun balënd endam eņ, amēd and ene dēcaraxën aņ fo bayi an cot bana. ¹¹ Ame yeyanënd na dē mondako gayik yēỹ šan kēme na. Wēno enimin, asēya sēya kēme enēngandëra ed and šotëra kēme el, bēte gē enēngandëra ed and ame cotëra ex na el. ¹² Awër wër ke ediya ed gē ocënd el, bēte awër wër ke ediya ed gē ecotëran el. Nand ex yo do gër ed ex yo, asēya sēya kēme ediya ed baņo me med aye, baņo me bayi gē enjo; baņo me cotëra, baņo me can. ¹³ Beņo dek kēme xorënd me buņa gē panga ind ke yëlënd Kërisët iņ. ¹⁴ Aye ri kēn ga šoma kēne ako gër ocënd.

¹⁵ Wën Bëfilip bën aye nang kēn mēne and šanëgu kēme gër Ebar ed Masedëwan aņ, me ñanaxën epēmëra ed Atëfëtan el, wën fo rëcara baxe. Amara acëxe axe dëcara bana. ¹⁶ Ado and hi bame gër angol and Tesalonik aņ dēņ, ala wēnelili lawēnelili kēne bakëlëbëd baki er kēme liyaxën in. ¹⁷ Wēno er kēme šaland Kaxanu exo cēnan bacota bandewën baņ, bari ax gi ex na ene yëlërand bela. ¹⁸ Dek šot kēme bebër yāp bax me cot bën, bakey band ecotëran baņ ex. Ata gwac šotëra kēme ga xana kēme ako er

lawñeneliw këne paß gë Epafërodit in. Ang angiri inëngax fo ex, şadaxa ir xana ko Kaxanu. ¹⁹ Awa Kaxanu arëcara këñun rëcara mbañ paß gë Yesu Kërisët en cotëraxën ðek bebër kën liyaxën bën mène ngëñ, napul ir gë enjaran in. ²⁰ Duwanëñone Faba irebi Kaxanu, mëñ ar gë enjaran end din ir din an. Amen!

Epelar el

²¹ Cëmayinëbi ðek bër hik bëwënëk gër Yesu Kërisët bën. Aşëma şëma kënun bëmaÿe bënd hi këmi enga emat bëñ. ²² Dek okëreceñ ok këñun şëmand, adofa od bër ekun ed Sesar bën. ²³ Oyekax or Axwën Yesu Kërisët ol, gilex gër onden ondewën!

Kayëta ir Bëkolos in Lilaya in

Akayëta aŋo Pol yëgwën babi okëreceŋ od gër Amara and Kolos ok. Amara aŋo, Epafëras yana bax and hi baxo Pol gër epëra, në end epemëra ed Atëfëtan and Yesu Kërisët aŋ. Pol, elod abi nënga bana okëreceŋ oko, mëŋ yëgwënaxën babi akayëta aŋo ro. Asitin sitin babi mëne këreni mand na osëyali or enëgwëš or bend šonayak ol, gë or ecale ed omeleka el, do or gë ecus ed eman el. Pol xwitan këbi mëne Yesu Kërisët gabat ex ar kë nangënënd enimin noyo hi ko Kaxanu an, do eyeyan edexëm el fo yapëk ex kadacënd aniyän and oxëreceŋ aŋ. Yesu Kërisët fo ex ar nëmëca këbi dëk bëlaŵënël bër Kaxanu an. Mëŋ ex, paß gë Kërisët fo yapëk ecale ed Kaxanu el. Er ex gër akayëta in:

End cale ind Pol eŋ: 1.3-14.

End Axwën ar ngwën do gë Amara eŋ: 1.15-20.

End andiyen and Pol gër Amara eŋ: 1.24-2.5.

End ekwëyëta ed bësëyali bënëgwëš eŋ: 2.6-23.

End aniyän angašax eŋ: 3.1-4.6.

Ofelar ol: 4.7-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang yandi këŋo Kaxanu ak. Gë abaŷe Timote këmun yëgwënëlinde ² wën bëmaŷe bëmënëk, bër mokwëta gër ebar gër ed Kërisët hi kën gër Angol and Kolos. Faba irebi Kaxanu yëlëleŋun oyekax ol do gë oŋetak ol!

Ed cale ind ecëkwa in

³ Ašëkwa këmo šëkwand Kaxanu, Sëm ir Axwën arebi Yesu Kërisët and këmun šalenënd wën dëk aŋ do nand ke šalend yo. ⁴ Enimin, awëlati wëlati këmi mëne mokwëta xwëta këno Yesu Kërisët do bëte mbaŋ fian kënebi dëk okëreceŋ ok. ⁵ Mondako kën rind në end er fenin këŋun Kaxanu yaŋ gër orën do kën yarënd eŋ. Er kën yarënd ijo, elod gër yanar wël kën paß gë Atëfëtan and ex eyeyan ed däl aŋ. ⁶ Atëfëtan aŋo hatëlik gër ndewën do ang këbi nëngwëtënd bëla bën gër ed ex yo gër ngwën ro xali këni yëmbërënd bër ŵak bën, mondako këŋun nëngwëtënd do kën yëmbërënd wën bëte elod yatir wël kën do nang kën enim oyekax or Kaxanu ol. ⁷ Ax gi ex na nde Epafëras sëyalira këŋun? Mëŋ ga hik wa icandawën indebi ind ex pëlôt gër yomb irebi in, do ar ex ariyenin ar Kërisët ar mokwëta an. ⁸ Afelati felati këbo end aŋana and yël këŋun Angoc Amënëk eŋ.

⁹ Mëŋ ex, biyi bëte din këmun šalenënd elod yatir wël këmi eŋo. Axara këmo xarand Kaxanu en nëm gë Angoc andexëm and kë yëlënd orenik ol dëk, en nangaxën oŋandi odexëm ok. ¹⁰ Do mondako kën liyaxën ang këŋo yapanënd Axwën ak, sam en dind din benjekax bend këŋo yandind beŋ. Iyo axara këmo xarand eŋun nëngwët en dixënënd bandixa banjekax band ex yo, do eno nangaxën nëmëc Kaxanu. ¹¹ Axara këmo xarand bëte Kaxanu eŋun yël panga itëm indexëm in, en cotaxën enjaran end gë ojaŵ endexëm eŋ gër ekwëta ed xwëta këno do en buŋaxënënd ang këŋun yëka yo, gë onënga fo. ¹² Awa cëkwayindëno Faba Kaxanu, mëŋ ar sana këŋun en gi šëf gër bër kë šot er fenin këbi bëwënëk gër angoben andexëm bën.

13 Mëj racët këbo gër mbëña ind ecamëdan do wëla këbo gër owun or Asëniw ir ex pëlot gër yomb irexëm. 14 Ga bar këne gë Asëniw şotaxën këne Apexa aņ, gë eteban ed beñëjënax bendeſi el.

End ola or Kërisët eņ

15 Kërisët ex eñaw end Kaxanu eņ, eñaw end Kaxanu, mëj ar bayik anëņo watënde na an. Mëj ex Asëniw ar Kaxanu ar hik damana exo dixën bej dek an.

16 Gayikwa gë mëj ri ko Kaxanu dek bej bën gër orën do gër ebar, bebër wat-wat bën do gë bebër watërexe bën,

dek bangoc band wunëk baņ, gë bakeyax baņ do gë dek band bayik baņ.

Dek bej bën ri ko Kaxanu paſ gë Asëniw do exo kwën Asëniw.

17 Mëj hik damana ex gixën bej dek, mëj kë barënd do kë lëkayand dek bej bën.

18 Mëj ex gaf ir eman in, mène ngëj emun end Amara aņ.

Gër ndexëm yanak aniyan aņ,

Mëj ex ayanar ar xanik gër ecës an,

exo gixën ayanar gër bej dek. 19 Kaxanu wa yandi baņo ola orexëm ol dek ex gi gër Asëniw.

20 Do paſ gë mëj yandi këņo exo bakaliw angwëlëra and mëj gë bej dek aņ,

gë angwëlëra and mëj gë bebër ex gër ebar aņ,

do gë angwëlëra and gë bebër ex gër orën aņ paſ gë oşat or Asëniw or şarëk gër kërëwa oņ.

21 Wën cëj, akarëk aņ anëka hi ban bëliyer do bërangojëra and gë Kaxanu paſ gë banjëlan bañëjënax baņ do gë bandixa bañëjënax bandewën baņ. 22 Barikan gërëgako angwëlëra and wën gë Kaxanu aņ bakawëk paſ ecës ed Asëniw el, en gixën bëwënëk, bëyekax do bër gë end kënëſi nöp këm gër ogës odexëm. 23 Mondako kë hi angëmëne abayi bayi kën ga lëg kën gër ekwëta edexëm, cenarëxe do tebërëxe eyar ed er kë yëlënd Atëfëtan el. Atëfëtan aņo wël kën, afem këni femënd gër ed yo gër ebar ro. Wëno Pol, Kaxanu fana ke me gi ariyenin arexëm.

End andiyen and Pol eņ

24 Anëngandëra ke nëngandërand gërëgako ga këme sorond në endewën na gër eman endam. Me nãta mondako toro ind soro ko Kërisët në end Amara andexëm iņ. 25 Wëno ariyenin ar Amara hi këme. Kaxanu fana ke në endewën na me nangënaxën dek eyeyan edexëm el. 26 End er şon babi Kaxanu bela bën elod akarëk eņ, ang bëtëraraw këni bandëwëra ak këme rend. Gërëgako wa wăsin këbi bëwënëk bërëxëm bën. 27 Wën bër ax gi ex na Bëşëwif bën yandi baņo Kaxanu eņun masin ekëbënaxik end şon baxo eņ mène ngëj: Kërisët exo dëg gër ola orewën, en cotaxën enjarañ end kën yarënd eņ. 28 End Kërisët ijo eņ këmi femërand eni wëlëraxën dek bela bën. Anangën këmëni nangënënd, do asëyali këmëni sëyalind gë orenik oreſi ol dek eni nãtënaxën owënëk ol, and këni bar gë Kërisët aņ. 29 Wëno në eņo këme xemënaxënëñd gër andiyen gë panga ind ke yëlënd Kërisët do kë riyenind gër ola oram iņ.

2

1 Ayanđi yandi ke, enimin en nang okaxër otëm ond këme xaxërend në endewën oņ, në end okëreceņ od gër Lawodise do në end dek bër bayik

elod ax wat ex na dëxas iram ok. ² Er këme şaland en kemëna, eņun bar aņana aņ, en dëkër mbaņ, do eņun cëdëtara aye gër onden ondwën, en nangaxën ola or Kërisët or şon baxo Kaxanu ol. ³ Gër ola or Kërisët şonayak dek napul ir orenik do gë onangëran in. ⁴ Eņo këmun nangënënd mëņ bayik ala aņun yifa na gë eyeyan enëngax. ⁵ Ado bayik ane watënd na, axetëna xetëna këmun gë onden ondam oņ, awat këme watënd gë onënga fo ang kën wëlërend şenene ak, do ang xem kën gër ekwëta ed xwëta këno Kërisët ak.

End ola or Kërisët ol gër bela eņ

⁶ Gërëgako ga w̃a kën ako end Axwën Yesu Kërisët eņ, diyayindën şenene ga bar kën ako gë mëņ. ⁷ Kaxanu rëd këņun gër ndexëm ang atëx and gë ofëmbët otiw̃ax fo do në ebay eņun ang amëņ and aciw̃ fo. Awa kemënayin gër ekwëta ang sëyali kënun ak do cëkwayindëno mbaņ.

⁸ Titinayin, ala këreņun tëra na gë osëyali or bapela band orenik or gë njiifa do gë ofëcak këm, xarak bënd rëpën këni bela fo ex, bënd gër ngwën ro fo ex, ax gi ex na bënd Kërisët. ⁹ Ata dek ola or Kaxanu ol gër Kërisët ex xali gër eman endexëm. ¹⁰ Do wën ga bar kën gë mëņ şotëraxën kën dek beŷ bën. Mëņ wa wëña këbi dek dek bangoc band këbi wëñand bela baņ, do gë bakeŷax baņ do gë dek band bayik baņ.

¹¹ Ga bar kën gë Kërisët xacaxën kënun bëte oxac or ko xacënd ol, ax gi ex na or ri këni bela. Er w̃acayak mëne anëka rëxët ko oñandi od eman od baņun lënanënd eñëņëanax ok. ¹² Do xobuyi or buyi kënun ol w̃atinalik mëne wën anëka şës kën do wëg kënun gë Kërisët. Bëte anëka xani kën gër ecës andamat gë mëņ, ga xwëta kën er ri ko Kaxanu ga xanin këņo gër ecës gë panga indexëm in. ¹³ Wën anëka nemi ban në end bamena bandewën gayik axo dëxët bana pere oñandi oñëņëanax odewën ok. Barikan gërëgako axanin xanin këņun gër ecës andamat gë Kërisët. Aseban seban këbo dek bamena bandëbi baņ. ¹⁴ Kërisët, and şës ko gër kërëwa, afëxwëc fëxwëc ko dek oñëgw od babo lëxwënd paß gë bapela band Kaxanu ok, ax bo ex na ga këbo şëndënënd. ¹⁵ Mondako şudëtëra këbi owun ol dek bangoc band këbi wëñand bela baņ, do gë dek bakeŷax baņ. And şës ko Yesu gër kërëwa aņ, poyoma fëlët këbi enëbi watëra bela dek gër enga end bër xor këbi.

¹⁶ Mëņ ex elod yatijo, ax ñap ex na eņun nëpënd ala në end er kën yambënd, në end er kën şebënd, në end ofëna, në end epëb ed akey and kë fënëgund facaw̃, do gë akey and eteyëta. ¹⁷ Beņo dek eñaw̃ end Kërisët ir bax yowënd fo bax damana exo ñatëgu. ¹⁸ Bër kë rend motoroli ex eman bën, mocale exëni omeleka ok, kërenëbi tebënd na enun nëp. Bëjo aşëkwër këni şëkwërënd në end odakeli odebën, afufënarana këni fufënarand në end banjëlan bandëbën, xarak band bela fo ex, ofëcak ax gi ex na. ¹⁹ Bela bëjo ano cosa ex na Kërisët, mëņ ar ex gaf ir eman end kë rafënd ga şosarëk owal ok, gë bangën baņ, do gë ocom an. Kido mondako hi bax araf doni rafënd gë edaf ed kë xaniwënd gër Kaxanu el.

End aniyana and gë Kërisët eņ

²⁰ Angëmëne aşës şës kën gë Kërisët gër bapela band bër gër ngwën ro, ine cëņ kën bakaxënënd gër mbëña ind bacariya band gër ngwën ro, nangëde në end bënd gër ngwën ro kën liyaxënënd? ²¹ Inecëņ kën w̃axënënd enun pel: ax gi ex na momed, ax gi ex na motëyi, ax gi ex na monëk...? ²² Beņo dek ado ga şëbak doru, ayep kë yep ecan; bapela do gë osëyali or bela fo ex. ²³ Dal ex mëne beņo nangëde orenik fo ex ga

kë rend mopëb ex bapela band cale baŋ, mo manaya ex do mo toroli ex eman eŋ. Beŋo bend këŋo nënganënd eman fo ex, ofëcak ax gi ex na.

3

¹ Awa angëmëne axani xani kën gër ecës gë Kërisët, calayindën bend yaŋ gër orën beŋ, bend gër ed yëpa ko Kërisët gand liv̄ ir Kaxanu beŋ. ² Balindëleŋun bend er hik yaŋ gër orën beŋ, këreŋun balënd na bend gër ebar ro beŋ. ³ Wën anëka sës kën do aniyan andewën aŋ anëka sôn ko Kaxanu gër Kërisët. ⁴ Enimin, Kërisët ex aniyan andewën aŋ do and ko şanayaw aŋ, wën bëte aşanaya kën şanaya gë mëŋ gër enjaran endexëm.

End ola oxarëk paß gë oxaşax eŋ

⁵ Awa dawin er wërëk gër ebar ro in: asëk alakirand fo in, obuyaraxik ol, eŋan ed becëfëanaxik el, oñandi oñëŋenax ok, do gë aŋana and kodî and ex andamat gë ekëla ed olaş aŋ. ⁶ Në end bamena baŋo këbi xitixën Kaxanu bela bër këŋo wëşenënd bën. ⁷ Ata wën gër bamena baŋo yëlaya ban de akarëk aŋ, and ban liyand mondako aŋ. ⁸ Barikan gërëgako, dâpin caw dek beŋo: oxoŷ ol, owër ol, emer el, odena ok. Ado becëfëanaxik beŋ kërex canënënd na gër etëy edewën. ⁹ Ax gi na monëgwëşandër. Wën anëka şudëta kën ola oxarëk ol do gë beşër wër baŋun akarëk bën. ¹⁰ Anëka şuda kën ola oxaşax ol, anëka hi kën bela bëxaşax, en cotaxën eñaŵ end Kaxanu eŋ, mëŋ ar nëcëtëgu këŋun gër aniyan an. ¹¹ Epitëndër ax bo ex na: Aşewif ax gi ex, Agërek ax gi ex na; axacëxax gi ex na, axacërëx ax gi ex na; Abapuŷ gi ex na, Asit ax gi ex na; xadëp ax gi ex na, ar gi ex na ax gi ex na. Barikan anëka hi kën wën dek arabat: Kërisët ex dek do gër wën dek.

¹² Awa gayikako Kaxanu sana këŋun en gi bëwënëk do bër ñan këbi, canayayindëlex gër ola orewën: axaŷënan in, gë oyekax ol, gë ebanan el, gë onënga ol, gë ebuŋa el. ¹³ Buŋarindën andewën rewën aŋ do tebandëringdën. Angëmëne ala eŋo menan aşandaŵ, tebanëleŋo ang këŋun sebanënd Axwën Yesu ak wën bëte. ¹⁴ Er yäpëk en balëkënalind nëmëc in ex, eŋun balërënd. Ebalër el këŋun bar en gixën enimin bëwënëk. ¹⁵ Obetak or Kërisët or waceli këŋun Kaxanu en gixën eman emat ol, këñël ex gër owëkw orewën. Cëkwayindëno din Kaxanu! ¹⁶ Eyeyan ed Kërisët el, gë oxëbën orexëm ol dek, nëmëlex gër owëkw orewën. Tëyalirindën do pelëringdën gë dek orenik ol, gë oyekax ol paß, gë Ocalemonëŵ ok, ojëkan od cale ok, gë od këno yasaxënënde Kaxanu ok, od këŋun yëlënd Angoc Amënek ok. Yasindëno gë emëkw el dek në end oyekax or rin këŋun. ¹⁷ Er kën rind yo, hik eyeyan, hik andiyen, diyindën në end owac or Axwën Yesu. Cëkwayindëno Faba Kaxanu paß gë mëŋ.

End ekun eŋ

¹⁸ Wën bësoxari bën, baxëtindën end bëcën bëndewën eŋ, ang yäpëk eni dind bër bar këni gë Axwën ak bën. ¹⁹ Wëj asoşan an, ŋanëlo alindax do këreyëŋo masinënd na owër.

²⁰ Wën obaş ol, baxëtindën gër beŷ dek end bëxarëk bërewën eŋ gayik eŋo këŋo nënganënd Axwën an. ²¹ Wën opaba ok, kërenëbi cëndënënd na obaş orewën ol këdi këbi şena.

End okadëp do gë bëxwën eŋ

²² Wën okadëp ok, diyindën dek er kënun felënd bër xwënëk beman bendewën in. Baxëtindën xarak ax gi ex na nand kënun watënd fo nangëde bela nangëde kënebi riyeninënd. Baxëtindën gë emëkw epeşax,

yëdayindëno Axwën an. ²³ Er kën rind yo, diyindën gë emëkw el ðek. Axwën an këno rinënd, ax gi ex na bela. ²⁴ Ga nang ako mëne Axwën afupa këñun fupa gë er fenin këñun in. Diyeninino ang okadëp od ar ex enimin Axwën do Kërisët an. ²⁵ Gayikwa ar kë rind betëmbak an, acosa and betëmbak añ ko xana: epitëndër ax gi ex na.

4

¹ Awa wën bëxwën bën, dinindënëbi gwër fo bend şenene beñ okadëp odewën ok. Nangin mëne wën bëte gë Axwën hi kën yan gër orën.

End apela bapelatar bañ do gë epelar el

² Wën ðek kemënayin gër cale key yo key, perënayin do cëkwayindëno Kaxanu. ³ Karanindënëbo bëte gër Kaxanu, ebo përetënoxën ebët ed mi pemaxënënd eyeyan edexëm el, do mi deyaraxënënd end şonayak gër Kërisët end fëraxën këne eñ. ⁴ Calenindëne wëno mëñ këme ýana me yeyanënd end şonayak eño ang ýapëk me yeyanënd ak.

⁵ Diyayindën gë onden oñ mërëxand ir bër ax gi ex na okëreceñ. Nand kën şot amëd and en di enjekax na, diyin enjekax eño. ⁶ Eyeyan edewën el giyindëlex din ed gë oyekax, ed lamb këni gë ongal. Nangindën ang ýapëk eno yakand ala kala ak.

⁷ Awa end Tişik eñ cëñ, mëñ ar ex gër Axwën imaýe ind pëlot gër yomb an, mëñ ar mokwëta an, icandawën ind gër oxadëp in, ðek këñun felërax endam eñ. ⁸ Mama dëñ lawënëli këmo en nangaxën er hi këbo in, do eñun kemënoxën gër onden. ⁹ Gë Onesim, imaýe ind pëlot gër yomb in, ind mokwëta in, këmëni lawënëлинд; mëñ ar ex arewën an, afelëra këñun felërax ðek er xucak ro in.

¹⁰ Awa Arisëtarëk, andepëra acandawën añ, këñun şëmand. Aşëma këñun şëmand bëte Marëk, imaýe ind Barë nabas in. Endexëm eñ fel këmun mëne and ko ðatëli gër ndewën añ, mëlayayidëno aye*. ¹¹ Bëte Yesu, ar nëngwët këno Yusëtos an, aşëma këñun şëmand. Gër Bëşëwif, bën bësas bëjo fo ex, bër ke rëcarand gër andiyen and enangën ed bela owun or Kaxanu el. Bën mbañ xemën këne wëno. ¹² Epafëras arewën an, aşëma këñun şëmand, xadëp ir Yesu Kërisët hi ko. Ata mokemëna xemëna ko ecalen edewën el en gixën bëwënëk, eñun pënixënënd şenene ðek er ýandi këjo Kaxanu in do en bayixën gër fëña ir sëf kën. ¹³ Wëno kë reyand osede or mëne mbañ ko sëwënd në endewën na, në end okëreceñ od gër Lawodise na, do në end od gër Hiyerapolis na. ¹⁴ Demas, gë Luk axora ar ke balënd mbañ an, aşëma kënun şëmand bëte.

¹⁵ Cëmayinëbi bëmaýe bënd gër Lawodise beñ. Cëmayino Niñëfa do gë bër gër Amara and hik gër iciw indexëm bën. ¹⁶ And kën fën kayëta ijo ro na gër ndewën añ, diyidën ðek er kën xor in eni pënoxën bëte bër gër Amara and gër Lawodise bën. Wën bëte pëniyidën kayëta iram ir kë xaniw gër Lawodise in. ¹⁷ Pelino Arëşip exo mëlaya do exo dind aye andiyen and xwëtënan këjo Axwën añ, mëñ ko ðataxën şenene.

¹⁸ Ata wëno Pol dëñ këñun şëmalind do këme ýëgwënd gë andam dëñ. Kwitayindën mëne wëno gër epëra hi këme. Awa yëlëleñun Kaxanu oyekax ol!

* 4:10 4.10 Bandixa 15.35-38

Kayëta iÿanar ir Bëtesalonik in Lilaya in

Akayëta aŋo, Pol ÿëgwën babi Okëreceŋ od gër Amara and Tesalonik ok. Amara aŋo, Pol ÿana bax. Ebi tëyalixën ekemëna ed gër ekwëta xali gër ecës el ÿëgwënaxën babi. Enimin, bela bëjo awëlandëra wëlandëra babi end okëreceŋ od bax šësënd xarak Yesu Kërisët axo bakaw ex na pere ok. Ata Pol sëyali këbi mëne yatir ko bakaw Yesu Kërisët, bëshësëk bër wāk endexëm bën axanira këni xanira gër ecës eno kaca Axwën an, andamat gë bërëwāk bër kē bayi bēbēngw bën. Er ex gër akayëta in:

End ekwëta ed Bëtesalonik do gë andiyen and Pol eŋ: 1.4–3.13.

End ošën or Yesu Kërisët eŋ: 4.1–5.22.

Ofelar ol: 5.23-28.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, gë Silas, do gë Timote këŋun ÿëgwënëlin. Ašëma këmun šëmand wën bër gër Amara and Yesu Kërisët and Bëtesalonik bën. Wën bër xwën kënun Faba Kaxanu do gë Axwën Kërisët bën, cotiyin oyekax ol do gë obetak ol.

Ekwëta ed okëreceŋ od gër Tesalonik el

² Endewën cëŋ, biyi din këmo šëkwand Kaxanu do këmun xaranënd laŋ wën đek gër cale indebi. ³ Enimin, and këmo šalend Faba Kaxanu aŋ axwita këmun xwitand nē end đek bēbēr kēn rind ga xwëta këno Axwën Yesu Kërisët, nē end ga ñan këno do xemëna kēn gër eyar ed akey andexëm. ⁴ Bëmaÿe, anang nang këmi mëne Kaxanu aňan ñan këŋun do mëŋ sana këŋun. ⁵ Atëfëtan and đal and wëlanëli këmun aŋ, aŵa ŵa kēn ga rēca këŋun Angoc Amënëk aŋ gë panga indexëm iŋ, ax gi ex na gë eyeyan el fo. Do wën awat wat kēnēbo biyi ang bami liyand gër ndewën ak xali nang kēn mëne oyekax orewën ex. ⁶ Do wën dēŋ asëfëтели sëfëтели kēnēbo biyi do gë Axwën an ga ŵa kēn eyeyan ed Kaxanu el, gë onēnga or këŋun yëlënd Angoc Amënëk ol ado ga ban sorond amēd aŋo. ⁷ Mondako hixën kēn bër motëfëтели gër ogēs od đek bërëwāk end Yesu gër ebar ed Masedëwan do gër ed Akayi. ⁸ Gayikwa eyeyan ed Axwën el na gër ndewën wëlik pere đek ebar ed Masedëwan el, ado ax gi ex na gër Masedëwan fo, barikan xali gër ed Akayi wëlik. Ekwëta ed xwëta këno Kaxanu el, gër ed ex yo nangëra këni, xali biyi ÿoweÿ ami baš na. ⁹ Bela bën đek kē reyand mëne ang ÿapëk eno đëkayand aliyer ak lëkaya banëbo biyi. Areya këni reyand bëte mëne aseb seb kēn olaš oŋ eno calexënënd Kaxanu do eno diyeninaxën ang okadëp fo, Kaxanu mëŋ ar kē yëlënd aniyen do hi ko đal an. ¹⁰ Wën ašëni këno šëninind Yesu, Ašëniŵ arexëm ar xanin këŋo gër ecës an. Mëŋ kē xaniw gër orën ebo dacët gër kiti ind kē yowënd.

2

End andiyen and Pol aŋ gër Tesalonik eŋ

¹ Enimin bëmaÿe, wën dēŋ aye nang kēn ekwëtaya ed xwëtaya banëbo and yeli bami el, ax gi ex na gë ofëcak kēm gër ndewën. ² Ang nang kēn ak, asoro soro këmi gayik arixëra rixëra kēnēbo gër angol and Filip. Barikan, nē end ga xwëta këmo Kaxanu xemëanaxën bami mun nangëanaxën Atëfëtan andexëm aŋ, ado ga bani ñëpënd bërëmar na gër

ndewën. ³ Do and bamun felënd en kemëna gër ekwëta ed Kaxanu aŋ, er bami rend in ax gi bana enambeli, ax gi bana obuyaraxik, bête ax gi bana osit. ⁴ Barikan gayikako Kaxanu ri babo atëy xali wat ko mëne aŋap ŋapëk ebo kwëtënan Atëfëtan aŋ, biyi ayeyan këmi yeyanënd ang këŋo nëngan Kaxanu, mëŋ ar watënd er gër owëkw ak, ami yeyanënd na ang këbi nëngan bela ak.

⁵ Enimin, aye nang kën mëne elod amo pel ex na ala bend këŋo nëngan fo. Bête Kaxanu ex sede iram in mëne elod amo pel ex na ala end këŋo nëngan ebo yëlxën kodî. ⁶ Biyi ami caland na enëbo cëkwënd bela: ax gi ex na wën, ax gi ex na bela bësëxe. ⁷ Gayikako oparëxanda od Kërisët hi këmi, axor xor domi mun nëŋali enëbo yëlërand. Barikan aŋana bana këmi mërëxand irewën. Er babo balënd endewën eŋ ang këŋo balënd asoxari obaš orexëm or këbi lëband fo. ⁸ Ex canayaxën ang këbo balënd endewën ak, aŋandi ŋandi dobo mun yël aniyand andebi aŋo dëŋ gayik mbaŋ wërër këne, ax gi ex na mun nangën Atëfëtan and Kaxanu aŋ fo. ⁹ Bëmaŋe, yëla këme axwita kën xwitand andiyen andebi aŋ, do gë toro indebi iŋ: ga bami riyenind ciš wec, ga ŋandi babo gabatak kërexo cëndën na fën gër ndewën edëba edebi el. Mondako nangëna xën këmun Atëfëtan and Kaxanu aŋ. ¹⁰ Wën do gë Kaxanu ex otede odebi ok mëne biyi ang bami liyand ak awën wënëk, šenene ex do gë end kënebo nëp këm ex gër ogës od wën bërëwak. ¹¹ Bête anang nang kën mëne biyi er wëlaya bamun ala kala ang këbi wëlayand sëm in obaš orexëm ak. ¹² Afel bamun felënd en kapinand do en kemënanand. Axara bamun xarand bête en diyand šenene, ang këŋo ŋapanënd Kaxanu ak, mëŋ ar këŋun wacelind owun orexëm do gë enjaran endexëm an.

¹³ Awa mëŋ ex, biyi laŋ këmo šëkwand Kaxanu ga wã kën eyeyan edexëm ed sëfëtan këmun el. Enimin eyeyan ed Kaxanu dëŋ ex, mëŋ këŋun nëngwëtaxënënd wën bërëwak bën, ax gi ex na eyeyan ed ala. ¹⁴ Dal ex bëmaŋe, end hi këbi bër wak end Yesu Kërisët gër Bamara band Kaxanu band ex gër ebar ed Yude eŋ, eŋo fo hi këŋun wën bête. Mëŋ kën soroxënënd gër otaxan od bër hi kën ebar ebat bën, ang soro këni bën bête gër otaxan od Bëyude ak. ¹⁵ Bën lawëra këbi bëlawënel bën, bën fo bête lawë këŋo Axwën Yesu, do bën fo rixëra këbo. Er hi këni bërangoŋëra and gë bela dek do endebën eŋ Kaxanu aŋo nënganënd na. ¹⁶ Bën këbo šëbanënd mi pemëra Atëfëtan and Kaxanu aŋ gër bër ax gi ex na Bësëwif këdi këni fex, ata mondako këni bašënd bamena bandebën baŋ. Barikan aŋatën ŋatën këbi oxoŋ or Kaxanu ol.

End oŋandi od Pol eŋ

¹⁷ Endebi eŋ cëŋ bëmaŋe, beman beŋ fo ŋawëta këŋun imëd, ax gi ex na owëkw oŋ. Dek nëkan këbo ene watëre gayik mbaŋ ŋandi këbo ene kofëtare, axacëra xacëra këbo gë oxor ol. ¹⁸ Biyi bakëlëbëd bandanjëm xacëra këbo mun nëngali ado dek dek in wëno Pol, barikan Sindan wedili këbo. ¹⁹ Awa enimin, në end nobën këmi yaraxënënd mëne Kaxanu ašos këbo šos? Në end nobën këbo nëngandëraxënënd yatir ko bakaw Yesu, Axwën arebi an? Ax gi ex na nde në endewën? ²⁰ Iyo wën ex enjaran endebi eŋ, wën ex onënga orebi ol.

3

¹ Bête ga sëkwëra këmi ošëni ol, xetan këbo mi bayi mondako dëŋ na gër Angol and Aten. ² Ata lawëneli këmo imaŋe indebi iŋ Timote, ar xel këmi andiyen and Kaxanu, epemëra ed Atëfëtan and Kërisët an. Eŋun

dëcara do enun kemën gër ekwëta yeli ko ³ mën bayik gabatak aŋo cena na në end toro ind këne soronde gërëgako iŋo. Enimin, wën dën anang nang kën mène toro iŋo, afo ebo gi. ⁴ And hi bami fën gër ndewën aŋ, afel bamun felënd gana-gana fo mène mbaŋ këne soroye. Do ax gi ex na nde mondako dën hik ang nang kën ak? ⁵ Mën ex, ga bayitëraxën ke endewën eŋ lawënaxënëli bamo Timote exo nangëgu ba ga xwëta këno Kërisët bayi kën gayik ayëda këme yëdand ba anëka yifa këŋun ŝabucara in do andiyen andëbi aŋ dëk ex gi and gë ofëcak këm.

⁶ Barikan ecede ñatëgu ko Timote ga hiw ko gër ndewën. Benjekax fo felati këbo endewën eŋ, mène ga xwëta këno Kërisët do ga këŋun balërend bayi kën. Xali doro, benjekax fo kën xwitand endëbi eŋ. Anangënati nangënati këbo mène mbaŋ xofi këŋun ang xofi këbo biyi bëte wën ak. ⁷ Bëmaÿe, ado ga ŝëmura këbo do këmi sorond, mondako dën xemëna këmi gër ekwëta gayik awël wël këmi ang xemëna kën wën ak. ⁸ Gërëgako, aliya këmi liyand, gayikako wën axemëna xemëna kën gër etëf ed Axwën. ⁹ Awa biyi axor këmi xor mo cëkwa Kaxanu ang ÿapëk ak end dëk benjekax bend rin këŋun eŋ do gë onënga or yël kënebo gër lëngw irexëm ol. ¹⁰ Ciŝ wec këmo xarand Kaxanu ebo yël fëña ir mi yelixënëli, ene kofëtare do mun ŋatan dëk bend ÿapëk en nang beŋ en kemaxën nëmëc gër ekwëta ed xwëta këno Kërisët.

¹¹ Awa Kaxanu, mën ar ex Faba irebi an dën do gë Yesu Axwën arebi an, ŋacanëlenëbo fëña ir këbo wëlali xali gër ndewën in. ¹² Axwën an, dëcalenun enun balërend nëmëc andewën rewën aŋ do enun balënd end bela dëk ang këbo balënd biyi bëte endewën ak. ¹³ Kemënëlexo ekwëta ed ex gër owëkw orewën el, do ola orewën ol ex gi owënëk, or ŝenene gër lëngw ir Kaxanu, Faba irebi, xali yatir këni bakaw Yesu, Axwën arebi an do gë dëk bëwënëk bërexëm bën. Amen.

4

End owënëk eŋ

¹ Bëmaÿe, end këme xor me de me ŋataxën eŋ ex mun kara gër owëac or Axwën Yesu, en kemëna en dïyand ang sëyali këmun ak, eŋo nënganaxënënd Kaxanu endewën eŋ. Ata wën mondako dën kën liyand, awa kemënayin en bayi gër eŋo! ² Enimin, biyi anangën nangën këmun ang re ko Axwën Yesu ÿapëk en dïyand ak. ³ Oñandi od Kaxanu ok ex en yëlaya gër owënëk, mën ex kwëÿëtayin asëk alakirand fo in. ⁴ Ang hi kën ak, ala kala nangëlexo emëlaya ed asoxari gër owënëk do gër epëbër el. ⁵ Këren tëfënd na oñandi otëmbak od eman ok, ang këni rind bela bër benëng becëxe bër bayik aŋo nang ex na Kaxanu bën. ⁶ Awël nde, gër beŋo ala këreŋo yamba na imaÿe indexëm iŋ, ala këreŋo menan na. Axwën an cën, anëp ko nöpënd de në end dëk betëmbak bendako rako beŋ ang fel këmun do xënënan këmun ak. ⁷ Gayikwa Kaxanu wëac këbo gër owënëk, ax gi ex na ene dïyande gër obuyaraxik. ⁸ Awa ar kë ñëp ŝapela baŋo an, ax gi ex na end ala ñëp ko. End Kaxanu wa ñëp ko xarak mën këŋun yëlënd Angoc Amënëk aŋ.

⁹ End enun balërend gër aminëmëra eŋ cën, ax gi ex na end kën ŝala enun ñëgwënëli. Osëyali or Kaxanu ol mën dën këŋun wësinënd mène aÿap ÿapëk enun balërend andewën rewën aŋ. ¹⁰ Mondako kënebi rinënd dëk bëmaÿe bëŋ, ebar ed Masedëwan el dëk. Awa bëmaÿe, axara xara këmun kemënayin en dind nëmëc mondako dën! ¹¹ Kemënayin mbaŋ en dïyand gër aketëxeta, ala kala balëkënalindëlexo bendexëm

bëñ, do diyenindën gë andewën dëñ en cotëraxën ang bamun felënd ak. ¹² Angëmëne mondako kën liyand, ata kënun fëb bër ax gi ex na okëreceñ bën, do an gi na bër mondëcara fo.

End bërëwāk bësësək eñ

¹³ Bëmaÿe, end bërëwāk do këbi rašënd gër ecës eñ, abo ñandi ex na en bayi nangërëxe këdi kën šaminara ang bësëxen ak, ang bër gë er këni yarënd këm ak. ¹⁴ Enimin, gayikako aŵa ŵa këne mëne Yesu ašës dëñ šës baxo do axani xani ko gër ecës, awa mane mëne Kaxanu axanin këbi xanin bëte bërëwāk bën, ado ebi dašënd gër ecës, eni gixën gë Yesu. ¹⁵ Awa faxët in er këmum felënd in, eyeyan ed Axwën Yesu ex de: bërëwāk bër këbi rašënd gër ecës bën kë fiatët gër apedëraya, gë biyi bër këne bayiye bëbëngw xali yatir ko bakaw Kërisët bën, ado gë təkër ak anëbe cand ex na. ¹⁶ Gayikwa, Axwën Yesu dëñ këbo nangën mëne yatijo ex akey andexëm añ. Awa awël këne wële bëte oniŵ or alëngw ar omeleka an do gë ofarix or kereloñ ir Kaxanu ol. Ata Axwën an exo cëlaw elod gër orën do eni kanira pere bërëwāk end Kërisët bër këbi rašënd gër ecës bën. ¹⁷ Ata biyi bër këne bayiye bëbëngw bën, ene cëge andamat gë bën gër bañar, gër ekaca ed Axwën gër anguxar and gër ed ex ekoc. Do mondako këne bare dïn ir dïn gë Axwën an. ¹⁸ Awa kemëndëringdën andewën rewën añ gë eyeyan elo.

5

End omakaw ond Axwën eñ

¹ Bëmaÿe, end akey do gë apëxëd and ko bakaw Axwën eñ, ax gi ex na er kën šala enun ñëgwënëli. ² Enimin, wën dëñ anang nang kën mëne yatir ko bakaw Axwën Yesu, ang arek ar kë sisand gëmëd fo ko yow. ³ And këni ÿana eni dend bela: «Dodo anëka šot këne angwëlëra añ do anëka yirëk oŵer oñ!» ata amëd año dëñ këbi fënga kata in bërëxadët, ang këño fëngand ayambën asoxari ar orëw fo do xali gabatak año pece na.

⁴ Bari wën bëmaÿe, an bo ex na de bër ecamëdan eñun nambitaxën ang arek fo akey año. ⁵ Wën dek anëka hi kën bër angoben, anëka hi kën bër goyat. Ane bo exe na de bër xwën këbi gëmëd in, ane bo exe ex na bër ecamëdan. ⁶ Awa mëñ ex perënane, gine bër gë anjus, do kërebo dašënd na, ang këbi rašënd bësëxen ak.

⁷ Bër këbi rašënd bën, gëmëd këbi rašënd do bër këbi ÿawënd ngoy bën, gëmëd këbi ÿawënd. ⁸ Barikan biyi bër angoben bën, gine wa bër gë anjus: gil ex tan angwak andëbi añ ekwëta ed xwëta këneñone Axwën Yesu el, do gë ebalër ed këbo balërend el. Gil ex bëte apexa and këne yarënde paß gë Yesu Kërisët añ, ekamote edëbi el. ⁹ Gayikwa Kaxanu fënan këbo apexa añ paß gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, abo penan ex na oxoÿ. ¹⁰ Yesu Kërisët ga šës ko wa në endëbi na ene diyaxënënde andamat gë mëñ: šës këne nde, ba bayi këne bëbëngw nde. ¹¹ Awa mondako kën ÿana en kemëndëringdën andewën rewën añ. Do bëte ala kala dëcayindëleño ašandaŵ exo kem gër ekwëta ed Kërisët ang kën rind lañ ak.

Bapela bapelatar bañ

¹² Bëmaÿe, axara xara këmum nangin epëb ed bër fana këbi Axwën Yesu enun kadacënd do enun pelërand endexëm bën. ¹³ Balindëleñun mbañ endëbën eñ do ñaninëbi aye në end andiyen and këni rind eñ. Bëte wën wëlëringdën andewën rewën añ.

¹⁴ Bëmaÿe, ga re këmi: pelërayindënëbi bër kë liyand gë anjus këm bën, yifarayindënëbi bër şaminak bën, dëcayindënëbi bër sitarak bën, buŋarindën wën dek. ¹⁵ Awa wën dek, ala kala calayindëlexo ebi dinënd benjekax boşandaŵ, do gë bela bën dek. Titinayin, ala këreŋo maşënënd na aşandaŵ eñëŋenax end renan këŋo eŋ.

¹⁶ Nëngandërayindëleŋun din,

¹⁷ Caleyindën key yo key,

¹⁸ Cëkwayindëno Kaxanu gër end ex yo.

Eŋo këŋun wëkand en dind gër aniyandewën ga bar kën ako gë Yesu Kërisët.

¹⁹ Këren dõmin na xodux or Angoc Amënëk or hik gër ndewën ol,

²⁰ Këren yepënënd na bend kë xaniwënd gër Kaxanu beŋ.

²¹ Yixëtindën dek er kënun fel yo, kwëtayayindën er yek in.

²² Kwëÿëtayindën eñëŋenax end ex yo.

²³ Awa Kaxanu, mëŋ ar xwënëk obetak an, pitëlexo mëŋ dëŋ ola orewën ol dek en gixën bërexëm fo. Kwëtayalexo gër or şenene angoc aŋ, gë enjëw eŋ, do gë eman eŋ, gë end këni nëp këm, xali yatir ko bakaw Yesu Kërisët, Axwën arebi an! ²⁴ Ar wăc këŋun an, ar mokwëta hi ko: mëŋ kë ħata eŋo. ²⁵ Bëmaÿe, calenindënëbo biyi bëte.

²⁶ Cëmayinëbi dek bëmaÿe beŋ do megaridën gë bën ang bër şanëk acël amat fo. ²⁷ Axara xara këmun gë oŵac or Axwën ol, pënidën kayëta ijo ro eni wëlxën dek bëmaÿe beŋ. ²⁸ Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleŋun wën dek oyekax ol!

Kayëta ixinëm ir Bëtesalonik in Lilaya in

Akayëta aŋo ro Pol yëgwën babi bëte okëreceŋ od gër Amara and Tesalonik ok. Ebi pënixën ſenene end omakaw ond Yesu Kërisët eŋ. Okëreceŋ odëmar na gër Tesalonik, abani riyenind na gayik gogo ko bakaw Yesu Kërisët. Ebi wërëſëtaxën, Pol yëgwën këbi mëne damana exo bakaxënëgu Yesu Kërisët, beŋo kë xuca pere gër ngwën: eyepan ed ekwëta ed Kaxanu el; gë cale ind enëgwëſ in; gë eñëmbër ed betëmbak el; gë ecanayaw ed Arangoyëra and Kërisët el. Do gayikako beŋo ax gi bana pere, okëreceŋ ok aŋap ŋap bax eni bayi ga këni riyenind këdi këno sëkwëran ala aſëxe edëba edebën el.

Er ex gër akayëta in:

End ekemëna ed gër andiyen and Kaxanu eŋ: 1.1-12.

End eyepan ed Atëfëtan and Yesu Kërisët eŋ: 2.1-12.

End ekwëtaya ed Atëfëtan do gë cale eŋ: 2.13-3.5.

End bërëwāk bëxwëlaraxik eŋ: 3.6-15.

Ofelar ol: 3.16-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, gë Silas, do gë Timote këŋun yëgwënëlin. Aſëma këmun ſëmand wën bër gër Amara and Bëtesalonik bën, amara and xwën këni Kaxanu Faba irebi do gë Axwën Yesu Kërisët aŋ. ² Awa Kaxanu, Faba irebi do gë Axwën Yesu Kërisët, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol.

End yatir kiti eŋ

³ Bëmaŋe, cëkwayindëlemo din Kaxanu endewën eŋ. Mondako ŋapëk gayikako ekwëta ed xwëta këno wën el do gë ebalër ed këŋun balërënd el anëka dëŋ kë rafënd. ⁴ Biyi cëŋ gë onënga fo këmi reyarand endewën eŋ gër bamara band Kaxanu gayik wën and mokemëna xemëna kën gër ekwëta. Bëte abuŋa buŋa kën ado ga rixëra kënun, do soro kën mbaŋ. ⁵ Toro ind kën sorond iŋo këbo wäsinënd mëne Kaxanu ſenene ko xitind, do mëne wën bër ŋap këbi en gi gër owun or Kaxanu hi kën. Ata në end owun olo kën soroxënënd. ⁶ Enimin Kaxanu end ſenene ko ri, aŋaſën këbi wäſën toro iŋ bër këŋun sorënënd gërëgako bën. ⁷ Bëte ſenene fo ko ri ga racët racët këŋun gër toro ene teyëtaxëne wën gë biyi yatir këni ſanayaw elod gër orën gë panga iŋ, Axwën Yesu do gë omeleka odexëm ok. ⁸ Er këni ſanayaw gë angodux atëm enëbi nëpaxën bër aŋo nang ex Kaxanu bën, do gë bër hëpëk eni ma end Atëfëtan and Yesu, Axwën arebi bën. ⁹ Ata kiti ind ŋap këbi iŋ dëŋ këbi fiatënëgu: laŋ këbi ŋana ebi bëlandërand, do eno nacëta din ir din Axwën an, mëŋ ar gë panga ind gë enjaran an. ¹⁰ Eŋo kë hi yatir ko bakaw. Ata aſëkw këno ŋana eno cëkwënd bëwënëk bërëxëm bën, dek bër wāk endexëm bën ayas këno ŋana eŋo yasënd. Ahixeli kën hixelid ga wä kën ako end Kërisët eŋ and wël kën osede orebi aŋ.

¹¹ Mëŋ ex, biyi din këmun ſalenënd. Axara këmo xarand Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an, eŋun dëca eni gi bela bër ŋap këbi aniyen and wäceli këŋun aŋ. Axara këmo xarand bëte eŋun dëca gë panga indexëm iŋ en koraxënënd en di oyekax or ex yo, do andiyen and gë ekwëta and ex yo.

¹² Ata bela bën në endewën këni sëkwaxën oŋac or Yesu, Axwën arebi

ol, do enun pêb wên bête në endexëm. Mondako kê hi bejo đek në end oyekax or Kaxanu do gë Axwën Yesu Kërisët.

2

End emêš epelatar eŋ

¹ Axara xara këmum bêmaŷe, end yatir ko bakaw Axwën Yesu Kërisët eŋ do ang kêne barere ler gër ndexëm ak këmum xarand, ² kêreŋun yebud na aŷand gër onden ondewën. Ado enun pelënd mène akey and ko bakaw Axwën Yesu aŋ anêka hatëguk ba enun pelënd mène Kaxanu rek, eŋo kêreŋun tesenêđ na. Bête ado enun mêlanëli kayëta do eni dend mène biyi ŷëgwënëli kêŋun, eŋo kêreŋun tesenêđ na. ³ Ala kêreŋun yifad na gë təkërak. Gayikwa afo ex gi pere beki beŋo: eŋanar eŋ, bela bën eno mēšendëra xali Kaxanu; ekinëm eŋ, exo canayaw Aŷëŋëanax an, ar fab kêŋo enemi an. ⁴ Aŷaŋëreli ar Kaxanu an exo do ayepën ko yepënënd đek er këni xëland bela in. Mëŋ ex ar kê yëxw exo ñëpa gër lëngwe gër Aciw̄ and Kaxanu do exo dend Kaxanu hi ko an. ⁵ Kwitayin mène afël bamun felënd eŋo and yeli bame gër ndewën aŋ. ⁶ Wên aye nang kën er wedi kêŋo gërëgako in, barikan aŷanaya ko ŷanaya and kê hat akey andexëm aŋ. ⁷ Awa anêka ŷanak kê ŷanayand eŋëŋëanax end ŷonaya bax eŋ. Barikan afo exo dëxëta pere ar kêŋo wedind gërëgako an, ex canayaxën kerët. ⁸ Amëd aŋo fo ko ŷanayaw Aŷëŋëanax an, do Axwën Yesu eŋo đaw̄ gë onjën ond kê ŷanënd gër etëŷ edexëm oŋ, yatir ko bakaw. ⁹ Er ko ŷanayaw Aŷëŋëanax ajo gë panga ind Sindan in đek, exo dind becarax, bananganëme, do gë bërëcaxik bend ex yo ebi yifaxënënd bela bën. ¹⁰ Gë đek banjifa band osëmbak baŋ kêbi ŷana ebi nanjëtënd bër nambërak bën gayik ani kwëtaya ex na gër owëkw aŋana and đal and fexën dobi aŋ. ¹¹ Mëŋ ex, Kaxanu kêbi lawëneliw panga ind kê nambelind in eni kwëtaxënënd enëgwëš eŋ. ¹² Ata në eŋo kêbi nëpaxën Kaxanu đek bër ñëpëk eni kwëta đal bën, do bër kêbi nënganënd edi ed betëmbak bën.

End apexa eŋ

¹³ Biyi cëŋ, end wên bêmaŷe bënd ñan kêŋun Axwën bëŋo, aŷap ŷapëk mo cëkwand din Kaxanu. Gayikwa Kaxanu sana kêŋun en gi bëŷanar gër apexa, gër owënëk or ko yëlënd Angoc Amënëk ol, do gër ekwëta ed đal. ¹⁴ En gixën mondako wac kêŋun gë Atëfëtan and nangën këmum aŋ, en cotaxën bête enjaran end Yesu Kërisët, Axwën arebi eŋ. ¹⁵ Awa bêmaŷe, đëkayayin aye do tëfindën laŋ bend sëyali këmum hik gë etëŷ el, hik gë kayita ir ŷëgwënëli këmum in.

¹⁶ Yesu Kërisët, Axwën Arebi an dëŋ, do gë Kaxanu Faba irebi, mëŋ ar ñan kêbo an, mëŋ ar yël kêbo në end oyekax orexëm ene cot ex eyar ejekax do gë ekapina ed din ir din an, yëlëlenun, ¹⁷ ojaw̄ ok en kemaxën gër owëkw gër edi ed enjekax end ex yo do en yeyanaxënënd enjekax end ex yo!

3

End cale eŋ

¹ Bëmaŷe, end këme xor me de me ŋataxën eŋ ex, calenindënëbo biyi ex wëlixën nëmëc eyeyan ed Axwën ed këmi femërand el, do eni cëkwaxënënd bela bën ang gër ndewën ak. ² Karayindëno bête Kaxanu ebo dacët gër otaxan od bela bëxeyax do bëŷëŋëanax, gayikwa ax gi ex na đek fo ŷot këni ekwëta el.

³ Axwën an cëŋ mokwëta hi ko. Axemën këŋun xemën do axaxa këŋun xaxa eŋun beşaxën Aÿëŋënax an. ⁴ Ga bar këmi gë Axwën an fënixën këbo mëne wën në edi en, do ari kën ri bëte er këmun felënd in. ⁵ Axwën an wërëşëtëlexo owëkw orewën oŋ gand aŋana and Kaxanu do gër ebuŋa ed ko yëlënd.

End andiyen eŋ

⁶ Ga re këmi bëmaÿe, gër owăc or Axwën Yesu Kërisët, nacëtayino imaÿe indewën ikwëlaraxik iŋ xarak ax gi ex na ang sëyali këmun biyi ak. ⁷ Wën dëŋ anang nang kën ang ÿapëk enëbo tëfëtëlinde ak gayik ami kwënda bana oxwëlar and hi bami gër ndewën aŋ. ⁸ Ciş wec bami riyeninde këdi ko soro ala edëba edebi el xarak ami tëw ex na gë andebi dëŋ mi yambëraxën. ⁹ Biyi dëŋ ÿandi babo mi diyand mondako enëbo tëfëtëlixënënd xarak enimin aÿap ÿapëk enëbo dëband. ¹⁰ Enimin, and hi bami gër ndewën aŋ, afel bamun felënd: «Angëmëne ala eŋo key andiyen aŋ, awa kërexo yambërand na.»

¹¹ Xarak anangati nangati këmi mëne na gër ndewën bërëmar bëxwëlaraxik exëni, ÿoweÿ ani dind na ang ax gi ex na edilaya ed gër bend abi paş ex na el. ¹² Ata bëjo këmëni rend de, gër owăc or Axwën Yesu Kërisët, xara këmëni: diyenindëlexëni ang ÿapëk ak eni cotaxën eyamb ed sëw këni gë andebën dëŋ el.

¹³ Wën cëŋ bëmaÿe, këren tëkwëra na edi ed ang ÿapëk el. ¹⁴ Do angëmëne ala exëna ar hëpëk er ÿëgw këmi gër kayëta ijo ro an, tisino aye, do këreno barad na eŋo cëfënanaxën. ¹⁵ Pelërayino ang imaÿe indewën fo, bari këreno nacëta na ang arangoÿëra andewën fo.

Ofelar ol

¹⁶ Axwën an, mëŋ ar gë obetak an, yëlëleŋun mëŋ dëŋ obetak ol, nand ex yo, do ang ex yo! Awa Axwën an gilexo gë wën dek. ¹⁷ Ofelar ol cëŋ, wëno Pol ÿëgwëlik gë ataxan andam aŋ dëŋ. Mondako këme hătatand dek okayëta band këme ÿëgwënd baŋ.

¹⁸ Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleŋun wën dek oyekax ol!

Kayëta iñanar ir Timote Lilaya in

Akayëta año ro, Pol ÿëgwën baño Timote, ar enga emat gë gër andiyen and Kaxanu an. Gër akayëta año osëyali or Pol ol ex: end bësëyali bënëgwëš en; gë end ang ÿapëk ecale ak; do gë end ang ÿapëk exo dñyand alëngw ar Amara ak.

Er ex gër akayëta in:

End aniyen and gër Amara en: 1.1–3.13.

End ekwëta ed dñal en do gë end osëyali or enëgwëš en: 3.14–4.5.

End bapela band bëlëngw bër bamara en: 4.6–6.21.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol kë ÿëgwëlinde kayëta ijo ro. Parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang re këni Kaxanu, mëñ ar fexën këbo an, do gë Kërisët, ar këñëño yarënde an. ² Wëj Timote këmi ÿëgwënëlinde, wëj ar hik enim asëñiwën ga bar ke ako ekwëta edebat. Awa Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët Axwën arebi an, yëlëleni oyekax ol, axañenan in do gë obetak ol!

End bësëyali bënëgwëš en

³ Në ekwitan emi end fel bami damana me yexën gër ebar ed Masedëwan en mëne ey bayi na gër Angol and Efes do eyëbi dexërand bërëmar eni teb osëyali or bënëgwëš ol. ⁴ Pelindëbi eni teb ebalëkënali ed bendacan el, do gë end omac or gër bandëwëra band këni reyarand gë enata këm en. Beño ecampëre fo kë wëlawënd. Beño ala año dëcand na exo këmëna emelëya ed šenene ed bend Kaxanu, ar gë ekwëta. ⁵ Er këme šaland gë apela año in ex, ebalër ed gë owëkw owënëk el, gë onden onjekax, do gë ekwëta ed dñal. ⁶ Bërëmar ga langangan këni beño, nambëraxën këni gër oyeyandëran or gë ofëcak këm. ⁷ Arafëna këni rafënande mëne bësëyali bër acariya and Moyis hi këni xarak abi pëni ex na er këni sëyalinde in, bëte abi pëni ex na er këni balëkënalinde edeyara in.

⁸ Aye nang këne mëne acariya añ er šenene ex angëmëne ey tëfënd ang kë rend ak. ⁹ Nangëne mëne er kë rend acariya in bësëxwëpëtaxik bën, gë bëwëšik bën, gë bësëmbak bën, gë bëwendëran bën, gë bëyepën bër bend Kaxanu bën, gë bëlaw bër bëxarëk bërebën bën, do gë bëlaw bër bëla bën këbi rend. Abi dend na bër šenene bën. ¹⁰ Bëte afañ fab këbi bër yëlayand gër eñac bën, gë bër kë rind asošan gë asošan, er këni rind asošan gë asoxari in, gë bëfan bër okadëp bën, gë bënëgwëš bën, gë bër kë yašarënd gër enëgwëš bën, do gë dek bër hëpëk osëyali or dñal bën. ¹¹ Eño kë rend Atëfëtan and xwëtënan ke añ, and enjaran end Kaxanu, mëñ ar gë onënga añ.

End oyekax or Kaxanu en

¹² Wëno gë emëkw edam el dek këmo šëkwand Yesu Kërisët, Axwën arebi an, mëñ ar yël ke ojañ od me dixënënd andiyen andexëm an. Gayik axwëta xwëta ke sebënanaxën ke andiyen año. ¹³ Damana exe tanaxën Axwën an gër andiyen andexëm año, wëno ašir bamo širënd, arixëra bamo rixërand, abamo baxëtën na. Barikan mëñ lëkaya baxe gë axañenan isëm ado bayi amo kwëta bana, abame nang na mëne në emenan emo, në end onëpëgënan od lëb bax gër emëkw edam ok. ¹⁴ Ata Axwën arebi an, mondako xureli këño gër ndam oyekax ol, gë ekwëta el,

do gë aņana and gër Yesu Kërisët aņ. ¹⁵ Eyeyan elo ed mokwëta ex do ed ÿapëk momëxwëta: Yesu Kërisët ayow yow baxo gër ngwën ebi pexën bëwëndëran bën do wëno ex ar xurik me mendëra an. ¹⁶ Barikan Kaxanu gë axaÿënan wëlaya ke ex canayaxën gër wëno aÿwëndëran asëm ajo dek ebuņa ed Yesu Kërisët el, ang amatinali and bër këņo xwëta eni cotaxën aniyand din aņ.

¹⁷ Ar wunëk nand ex yo an,

ar ax cësënd na an,

ar anëņo watënde na an,

ar ex gabat Kaxanu an,

xwënëk owëlik ol do gë enjaran eņ din ir din! Amen!

¹⁸ Asëniwën Timote, apela and këmi sebënanënd aņ andamat ex gë bend reya këni anëka bëlaÿwënel endey eņ. Awa wëj kwitayind eyeyan elo ey kemënaaxën ang ar okaxër fo. ¹⁹ Mëlayal ekwëta ed xwëta këyo Kaxanu el, bëte bayilexi onden onjekax. Onden onjekax oņo bërëmar abi bo ex na, do në eņo lapaxën këni ekwëta ed Kërisët el. ²⁰ Gër engä eņo hi këni Imene do gë Alekësandër. Mëņ lëxwaxën këmëni gër Sindan eni tëyaxën mëne ax gi ex na mocir Kaxanu.

2

End cale eņ

¹ Awa ga re këme d'amana beņo dek, kemënaayindën cale in, karayindëno Kaxanu, caleyindëno, këlayindëno do cëkwayindëno në end bela dek. ² Calenindënëbi bemun beņ do gë dek bër ex bëlëngw bën, ene d'iyaxënënde aniyand gë aketëxeta, and gë emer këm, ene balëkënalixënënde end Kaxanu eņ, do ene d'iyaxënënde ang ÿapëk ak. ³ Eņo aye yek do aņan ñan ko Kaxanu, Afexën arebi an, ⁴ mëņ ar ÿandi këņo eni pex dek bela an do eni ñatën enang ed end d'al el.

⁵ Enimin, Kaxanu ibat fo ex,

bëte aņatelindër ar Kaxanu gë bela abat fo ex,

mëne ngëņ ala ar këno w'acënd Yesu Kërisët an.

⁶ Ayëlaya yëlaya ko mëņ dëņ akanji ebi dacëtaxën dek:

osede olo w'asin këbo nand ÿapëk na

mëne Kaxanu ÿandi këņo eni pex dek bela bën.

⁷ Në eņo yataxën ke Kërisët me gi afemëra, parëxanda do asëyali bër benëng becëxe eni gixën gër ekwëta do gër d'al. Er këme rend ijo d'al ex, ame nëgwëšënd na.

⁸ Awa er ÿandi ke gër ed ex yo, bësošan bën eni yënënd otaxan omënëk, eni calend gë emëkw epešax, gë oxoÿ këm do gë ecampëre këm.

⁹ Er ÿandi ke bëte, bësoxari bën eni cudarand šenene, këreni cudand na banjëm band xaw. Këreni ñaņënarand na gë bamël, këreni bakarand na kaņe, gë oyeri, do gë bebër xemëk akanji. ¹⁰ Barikan gër oye orebën watindëlex bandixa banjekax ang ÿap këbi bësoxari bër fëb këņo Kaxanu.

¹¹ And këni sëyalind aņ, bësoxari bën cësinayindëlexëni do eni baxëtënd aye. ¹² Asoxari an cësinayindëlexo, amo yël ex na or gapak or exo tëyalind ol, amo yël ex na eņo bëñand asošan an. ¹³ Enimin Kaxanu, Adam ÿana këņo ebay el, bayaxën këņo Xawa. ¹⁴ Do šabucara in wa yifa këņo asoxari an exo d'ëngw gër emëšen ed Kaxanu, aņo yifa ex na Adam, asošan an.

¹⁵ Barikan fo afex ko fex, ga rëw rëw ko angëmëne exo bayi gër ekwëta, gër ebal ed bela, gër eyëlaya ed gër owënëk, do gër ebana.

3

End bëlëngw eŋ

¹ Eyeyan elo ed mokwëta ex: asošan ar ŷandi këŋo enim exo gi alëngw gër Amara an, andiyen anjekax ŷandi këŋo exo dind. ² Awa aŷap ŷapëk, alëngw an exo gi ar gë end këno nöp këm, icën ind asoxari abat, ar gë anjus, ar ye këŋo onden, ar ŷenene, ar këbi xwëtayand aye bëliyer, ar xamëk osëyali. ³ Gilexo ar bëngw këŋo onden, ar këni wëlërend gë bela, ar kë xwëyëtand aŋana and kodî, kërexo gi na ašëb, kërexo gi na axeŷax. ⁴ Kadacindëlexo aye ekun edexëm el, do obaš orexëm ol eni gi bër kë baxëtënd apela ang ŷapëk ak. ⁵ Enimin, angëmëne ala axo kam ex na ekađac ed ekun edexëm el mondake cëŋ ko wëlaya Amara and Kaxanu aŋ? ⁶ Alëngw an, kërexo gi na đe ar wëk ecede end Yesu këdi këŋo fufën ndafënan in do exo gi ar këŋo nöp Kaxanu andamat gë šabucara in. ⁷ Aŷap ŷapëk bër ax gi ex na okëreceŋ bën eni deyand osede oyekax end ola orexëm eŋ, këdi kë nëxena owac orexëm ol, do eŋo tëra šabucara in gë bamene bandexëm baŋ.

End ojakër eŋ

⁸ Ojakër ok bëte aŷap ŷapëk eni gi bër mopëb, bër ax gi ex na gë odëxas oki, bër abi kurelind na ngoy in, do këreni gi na bër kë šotënd kodî gë enëgwëš. ⁹ Aŷap ŷapëk eni mëlayand end ekwëta end šonët ko Kaxanu gë onden onjekax eŋ. ¹⁰ Canayalex pere gër bandixa bandebën mëne bër ŷenene exëni eni ñanaxën andiyen and ojakër aŋ, angëmëne gë end kënebi nöp këm exëni. ¹¹ Bëte bësoxari bër ex ojakër bën aŷap ŷapëk eni gi bër mopëb, bër gë anjus, bër mokwëta gër beŷ đek, këreni gi na bëxapëndër. ¹² Jakër in gilexo icën ind asoxari abat, kadacindëlebi ŷenene obaš orexëm ol, do mëlayayindëlexo aye ekun edexëm el. ¹³ Ojakër od kë rind ŷenene andiyen andebën ok bër gër amara bën đek afëb kënebi fëbënd, do axor këni xorënd eni yeyan gë or gapak osëm end ekwëta ed bar këbo gër Yesu Kërisët eŋ.

End ekwëta eŋ

¹⁴ Timote, mondako këmi ŷëgwënëlınd kayëta ijo ado ga këme yarënd mi nëngali gogo dëŋ. ¹⁵ Bari angëmëne ame yeli ex na gërëgako, anang nang këy ang ŷapëk ey điyand gër ekun ed Kaxanu ak. Ekun elo ex Amara and Kaxanu and wëlayak đal aŋ, ang xëcar ir aciŷ fo. ¹⁶ Endey end Kërisët end šon baxo Kaxanu elod ga ŷanak ngwën aŋ cëŋ, iyo aŷap ŷapëk enang ed mëne mbaŋ rafëk el:
Kërisët šanayaw bax gë eman,
Angoc Amënëk aŋ wësin këbo mëne ar ŷenene ex,
gër omeleka šanaya ko,
endexëm eŋ sëfët këni gër benëng bend bela,
bëranjëm wëk endexëm eŋ gër ngwën,
Kaxanu wëla këŋo gër orën gë enjaran eŋ.

4

End bëseŷali bër benëgwëš eŋ

¹ Barikan Angoc and Kaxanu aŋ rek kerët mëne gër bakey bapelatar, bërëmar ayepan këbi yepan ekwëta ed Kërisët el do eni kwënda etëf ed bend bangoc band këbi nambelind bela, do gë osëyali or bend bëyël. ² Bën ex bër kë wënd enëbi yifa bëyëŋënax bër kë labayand bën, gë benëgwëš

bën, do gë bër şor kënëbi gër onden gë endun end lëxw bani xali warëk bën*. ³ Bela bëjo kë sëyalind mène bërëwäk end Yesu do nang këni ðal bën këreni ñërënd na, bëte këreni yambënd na beşërëmar xarak Kaxanu rik eni yambënd do eno cëkwand. ⁴ Dek er ri ko Kaxanu in aye yek, yoweÿ ax gi ex na er monap angëmene aşëkwa këno şëkwand en yambaxën. ⁵ Enimin, er ex yo kë wënënd gë eyeyan ed Kaxanu el do gë cale in.

End ola or ariyenin ar Kërisët eŋ

⁶ Angëmene şapela şaŋo këyëbi sëyalind bëmaÿe bën, ata key hi ariyenin ayekax ar Yesu Kërisët. Mondako kë şanaya gër ola orey mène bënd ekwëta beŋ do gë osëyali or këy sëfënd din ol ang eyamb yamb fo hik gër aniyān andey. ⁷ Barikan cusëlëbi bër kë sëyalind bëndacan bënd kë yepënënd bënd Kaxanu bën gayik bësoxari bëxarëk këbi şalënd bëndacan beŋo. Kemënal ey diyand ang yāpëk exo diyand ar këŋo şalënd bënd Kaxanu ak. ⁸ Edi ed beşër kë bëngwënënd eman el ofëcak dëŋ exëna. Barikan ofëcak or ar këŋo şalënd bënd Kaxanu ol xucak ex këbën. Gayikwa Kaxanu abeya beya këŋo ar kë rind mondako an aniyān and gërëgako aŋ do gë and kë yowënd aŋ. ⁹ Eyeyan elo ed ðal ex, ed mokwëta aye ex. ¹⁰ Biyi asoro këne soronde gër andiyen, axemëna këne xemënande gër ekwëta, ang bër okaxër fo gayik ayar këneŋo yarënde Kaxanu, mëŋ ar gë aniyān an, adofa ðek ðek in bërëwäk endexëm bën.

¹¹ Ata beŋo yāpëk eyëbi pelënd, do eyëbi tëyalind eni dind. ¹² Awa wëj cëŋ, gil ar şenene, do bërëwäk bën korindëlexëni eni tēfēteli: eyeyan edey el, gë şandixa şandey şaŋ, gë aŋana andey aŋ, gë ekwëta edey el, do gë owënëk orey ol. Gayik şambenjar fo bayi këy, ala kërexī yaf na. ¹³ Xali yatir këme yeli, şalëkënalind opën od akayëta and Kaxanu ok gër Amara. Pelindëbi eni kemëna gër etëf ed er këni wëlelind in bëte kemënal eyëbi tëyalind. ¹⁴ Anjëla and re baxo ala wënënel mène Kaxanu yël ki nē end oyekax orexëm aŋ, aşot şot këy and xwëtan këni otaxan, do şalen këni enga end şelëngw bër gër Amara eŋ. Do wëj kërey ðangangan na. ¹⁵ Balindëlexi mbaŋ beŋo, yëlayal gë emëkw el ðek gër andiyen andey. Ata këni yāna eni watënd bër gër Amara bën ðek mène ola orey ol ang këŋo yāpanënd Kaxanu ak dëŋ hik. ¹⁶ Titalind aniyān andey aŋ do gë osëyali orey ol. Balëkënalind beŋo ðek. Enimin, angëmene mondako këy rind afex kën feŋ wëj, do gë bër ki şaxëtënd bën.

5

End şapela eŋ

¹ Ar xarëna ki gër Amara an, pelëralo ang sorix fo, këreyëŋo dexëra na kwëlay-kwëlay. Do ocambenjar ok, pelërayindëbi ang bëmaÿe fo. ² Asoxari axarëk an, pelëralo ang norix fo, do bësoxari bëbeja bën, pelërayindëbi gë owënëk, ang bëmaÿe fo.

³ Dëcarayindëbi bësoxari bëşebëta şebëta bën angëmene ani gi ex na gë ar këbi rëcarand. ⁴ Angëmene asoxari aşebëta şebëta an gë obaş exo ba gë ejiw bën exo, bën tëyalexëni emëlaya edexëm el. Maşëninđëlenëbi bëxarëk bën edëşa ed lëşa kënëbi el eni wataxënënd bër hi këni ekun ebat bën ekwëta edebën el gayik eŋo këŋo nënganënd Kaxanu. ⁵ Ar hik enim asoxari aşebëta şebëta an, ar şayik gabat an, ajo ex ar këŋo yarënd Kaxanu an. Ciş wec xemëna ko cale in do gë okar od eŋo dëca ok. ⁶ Barikan asoxari

* **4:2** 4.2 Amëd aŋo, mondako banëbi şorënd şëlaw bër şëla bën do gë okadëp od başi nawand bëxwën bërebën ok ang kënebi rind oxey nanganëme fo ak.

asebëta sebëta, ar xwëndak amëkëña and gë bësoşan an, anëka nemi ko ado ga bayi ko mopër. ⁷ Eno ýapëk eyëbi pelënd bësoxari bësebëta sebëta bën eni diyaxënënd gë end kënëbi nöp këm. ⁸ Angëmëne ala eno key emëlaya ed bërexëm el, adofa bër ekun edexëm bën, anëka lap ko ekwëta edexëm el, anëka ýëñën ko nëmëc gë ar elod axo gi ex na këreceñ an.

⁹ Eno ñëgwaxën asoxari asebëta sebëta an gër akayëta and bësoxari bësebëta sebëta, təkëleño pere bënny ofëxw ocongebat do gilexo ar ýër baño asoşan abat fo. ¹⁰ Bela bën deyayindëlexëni mēne ari baxo rind benjekax beño: aye babi wëlayand obaş orexëm ol, gë emëkw epeşax babi xacand bëliyer bën, anebën babi nebënënd osapar oñ bërëwāk bën, arëcara babi rëcarand bër şëmura këbi bën, do benjekax bend ex yo baxo rind.

¹¹ End bësoxari bëbeja bësebëta sebëta eñ cëñ, aýandi këbi ýandif enëbi ñër gaşëxe, do eno teb Kërisët. Men ex, këreyëbi ñëgwënd na gër akayëta and bësoxari bësebëta sebëta. ¹² Bësoxari bësebëta sebëta bër sebëk eyëla eñanar ed yëlaya bani el monöp exëni. ¹³ Mondako hixën këni bëxwëlaraxik, do këni sëfërand bëciw bën gë omëkara. Bëte er xurik ex ñënën in ex, ga wata këni eyeyan gë ofëcak këm el, do gë edil ed gër bend ax gi ex na bendebën el. ¹⁴ Awa wëno er këmëni xaranënd bësoxari bëbeja bësebëta sebëta bën enëbi ñërënd gaşëxe, enëbi cotënd obaş, do eni mëlayand şenene ekun edebën el, këdi këni şot bërangoýëra andëbi bën er kënëbo renaraxën. ¹⁵ Bërëmar cëñ anëka şapa këni do këno sëfënd Sindan in. ¹⁶ Angëmëne asoxari arëwāk ebi cot bësoxari bër nëng irexëm bësebëta sebëta, kemënalexo ebi dëcarand këdi këbi lenga emëlaya edebën el bër gër Amara bën do eni təkwan edëcaran ed bësoxari bësebëta sebëta bër ax gi ex na gë ar këbi rëcarand bën.

End epëb ed bëlëngw bër Amara eñ

¹⁷ Bëlëngw bër Amara bër kë xadacënd şenene bën, aýap ýapëk enëbi pëbënd do enëbi dëcarand adofa bër xemënak gër epemëra ed end Kaxanu do gër osëyali bën. ¹⁸ Ga rek wa Oñëgw Omënek ok:

«Këren kapënd na etëy ed engaş end këñun wëñënd bële eñ.» Do

«Ar kë riyenind an ýap këño acosa añ*.»

¹⁹ Ar këño lëxwënd alëngw ar Amara xarak axo gi ex na gë otede oki ba otas, këreyëño yaka na. ²⁰ And ko wëndëra ala gër Amara añ, dexëralo poyoma eni yëdaraxën bëte bër bayik bën.

²¹ Axara xara këmi gë obal osëm, gër lëngw ir Kaxanu, gër ir Yesu Kërisët, do gër ir omeleka omënek: tanal ey dind dëk bebër këmi felënd bëjo, do ýoweý kërey dind na gë epitëndër ed bela. ²² Kemënal wëj dëñ ey gi din awënek fo. Kërexni nëkanënd na etana ed ala mokwëtan otaxan exo gixën alëngw el, gë ala këren bar na gër beñëñenax bendexëm. ²³ Gayikako lañ ki yambënënd acël añ xali ey daki, cebind təkër ngoy in, tebël eceb ed wayët men fo el.

²⁴ Na fo exëni bër gë bamena band wat-wat d'amana kiti ex gixën indebën in. Bëte na fo exëni bër kë şonënd bamena bandebën do and kë nëka añ fo kë şanayand. ²⁵ Andamat ex gë bandixa banjekax bañ: band ax watind na atañ bañ dëñ ax bayi na ga şonayak.

6

End okadëp eñ

* 5:18 5.18 Andocane 25.4

¹ Dek bër ex gër oxadëp bën, pëbindëlenëbi mbañ bëxwën bërebën bën ang yapëk ak, mën bayik bër fac bën ani denara na oŵac or Kaxanu ol, ani yepën na osëyali orebi ol. ² Bërëŵak bër ex okadëp bën kërenëbi yafënd na bëxwën bërebën bën ado ga hi këni bëmaÿe bëndebën gër ekwëta. Bëte gayikako bën bërëŵak, bër ñan këbi Kaxanu kënebi riyeninënd, këbënëlex nëmëc andiyen andebën aņ.

End osëyali eņ

Eņo yapëk eyëbi tëyalind do eyëbi pelënd eni di. ³ Angëmëne ala exo tëyalind becëxen, bend fitarëk gë eyeyan ed dal ed Yesu Kërisët, Axwën arebi el, angëmëne axo tëfënd na bebër sëyali këmun mëne aÿapan këņo ÿapanënd Kaxanu bën, ⁴ awa ajo ar fufën këņo ndafënan hi ko, ar nemërak hi ko. Mokanj këņo xanjënd ecampëre el do gë ekeÿer ed në end bëndey bëtil el. Mondako kë ÿanand oyakëraxi ol, gë oŵer oņ, gë odenar ok, do gë eyëlandër ed beñëņnax el. ⁵ Bakucara band bela bëjo baņ ax kwëtënd na gë ekwët. Bakucara band bër gë onden otëmbak ex, band bër ax bo ex na gër dal ex, band bër kë yëland mëne ekwëta ed xwëta këno Kaxanu el acotëraxën ex. ⁶ Eyo dal ex mëne, ebalëkënali ed bend Kaxanu el acotëraxën atëm ex angëmëne anëngandëra ki nëngandërand gë er šot këy in. ⁷ Enimin ÿoweÿ ane mëlaw exe na gër ngwën ro, bëte ÿoweÿ ane mëlaye na. ⁸ Awa angëmëne ašot këne šotënde eyamb yamb in, do gë banjëm baņ, gwac ebo. ⁹ Barikan bër kë faÿënd gër oŵëkw orebën mëne afo eni gi bër gë napul bën kë wëcënd gër eñëņnax. Bën këbi sëränd ang amene fo oñandi odanjëm, oñandi opënrëx, oñandi oñëņnax. Do oñandi oko këbi sëwënd eni nëxena do eni nambëra. ¹⁰ Enimin, aņana and kodï aņ ex anëmbët and gër ed kë ÿanawënd toro ind ex yo. Ata bërëmar ga ñan këni kodï in, ñawëtaxën këni ekwëta ed Kaxanu el, do sëkaxën këbi oyot odanjëm.

Bapela bapelatar baņ

¹¹ End wëj ala ar Kaxanu eņ cëņ, kwëÿetal beņo. Calayind aniyän and šenene, and ñan ko Kaxanu, and gë ekwëta; aniyän and gë aņana and bela, and gë ebuņa, and gë onden omëngwëk. ¹² Kaxëring okaxër onjekax ond ar xwëta këņo Kaxanu oņ, kwëtayal aye aniyän and din and wäceli ki aņ. Ax gi ex na nde ga šot këy aniyän aņo rixën bay osede oyekax ol do wël këni otede odanjëm? ¹³ Gër lëngw ir Kaxanu, mën ar këbi yëlënd aniyän dek bebër gë onjën an, do gër lëngw ir Yesu Kërisët, mën ar reya bax osede oyekax gër lëngw ir Poņës Pilat an, këmi felënd eņo: ¹⁴ kwëtayal apela aņ do ey bayi, aŵënëk do ar gë end këno nöp këm xali yatir ko bakaw Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ¹⁵ Abaka ko bakaw and këņo ñatan Kaxanu aņ,

mën ar ex gë onënga do axwën owun an,
ar ex enim Emun an,
ar ex Emun end bemun an,
do Axwën ar bëxwën an.

¹⁶ Mën gabat ex ar ax cësënd na an,
mën ex ar lëgëk gabat gër angoben an,
angoben and ala ax tëkand na aņ,
angoben and elod ala ax wat na aņ,
angoben and ala ax kor na exo nëkon aņ.
Mën xwënëk enjaran eņ
do gë panga ind din ir din in! Amen!

¹⁷ Pelëralëbi bër şotëk napul ir gër ngwën ro bën, këreni dafënand na. Pelëläbi eno kwëtand Kaxanu, mëñ ar kë yëlënd dëm beÿ dek, ebo nëngandëraxënënd an. Do këreni kwëtand na napul ir kë xor ex kwët ijo. ¹⁸ Pelëläbi eni dind enjekax eñ, napul irebën in gilex añësa and bândixa banjekax. Dëcarayindëlenëbi bela bën gë emëkw epeşax, këreni kwëjënälind na. ¹⁹ Do Taÿëndëlexëni mondako napul isëm ir këni xanaf ecan ecan in, eni dëkayaxën aniyan and dal añ.

²⁰ E Timote, kwëtayal aye er xwëtënan ki Kaxanu in. Kwëÿëtal eyeyan ed kë yepënënd bënd Kaxanu el, tebël eyeyandëra ed ax başënënd na ekwëta el. Kwëÿëtal ecampëre ed në end onangëran or fudac ol. ²¹ Bërëmar cëñ, ga bani soşanand mëne aşot şot këni onangëran olo, sebaxën këni ekwëta ed Kaxanu el.

Awa Kaxanu yëlëleñun oyekax orexëm ol!

Kayëta ixinëm ir Timote in Lilaya in

Akayëta aŋo ex akinëm and yëgwën baŋo Pol Timote aŋ. Epela el dën baŋo feland mondako gayikwa anang nang baxo mëne ecës el d'am ex. Pol axwitan xwitan baŋo mëne bër fana këbi Kaxanu eni pemërand Atëfëtan and Yesu bën ani kor na eni dind andiyen aŋo xarak abi cëmura ex na. Mëŋ baŋo felaxënënd Timote exo kapina ang şoroda fo. Barikan ebi kwëyëtand bër wër këbi ecampëre, gë batakëra, do gë bër kë yepënënd ekwëta bën.

Er ex gër akayëta in:

End şapela şand yël baŋo Timote eŋ: 1.1-2.26.

End ekapina do gë emëlaya ed ekwëta xali gër eŋata eŋ: 3.1-4.8.

Bepelatar beŋ do gë ofelar ol: 4.9-22.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang yandi këŋo Kaxanu ak. Mëŋ fana ke me tëfëtërand end aniyen and beya baxo ayël këbo yël paş gë Kërisët eŋ. ² Wëj Timote këmi yëgwënënd, wëj ar ex asëniwën ar pëlôt gër yomb iram an. Awa Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleni oyekax ol, gë axaŷënan in do gë obetak ol.

End ecëkwa do gë ekemën eŋ

³ Aşëkwa këmo şëkwand Kaxanu, mëŋ ar këmo riyenind ang bano riyenënënd bëxarëk bëram ak*. Aşale këmo şalend gë onden onjekax, do nand këme şalerand yo, hik gëmed, hik goyat, wëj aşalen këmi şalënënd.

⁴ Mokofi xofi ke do aŷandi yandi ke mi watëdo exe nëngandëraxën, ga këme xwitand ang şar baxi ongwën and baxe felarënde ak. ⁵ Axwita këme xwitand bëte ekwëta ed d'al ed xwëta këyo Kërisët el. Ekwëta elo gër Loyis, ejix isoxari yanawëk, bëtaxënëk gër norix Enis. Do aye nang këme wëj bëte aşot şot këy ekwëta elo. ⁶ Mëŋ ex, kemënalil anjëla and yël ki Kaxanu and şalen këmi mokwëtan otaxan aŋ. Kërey dangangan na këdi kë riwa. ⁷ Enimin angoc and yël këbo Kaxanu aŋ, and gë ojaŷ, and gë aŋana, do and gë orenik exo, axo gi ex na angoc and gë anjiŷ.

⁸ Mal ey torond në end Atëfëtan and Yesu eŋ ang këme sorond wëno ak. Deyarayind osede or Axwën arebi ol, kërexix cëfënanënënd na. Bëte kërexix cëfënanënërand na endam eŋ, wëno andepëra andexëm aŋ. Barikan toroye në end Atëfëtan eŋ gë panga ind Kaxanu in.

⁹ Kaxanu, gë panga ino fexën këbo do waceli këbo owënëk ol, xarak ax gi ex na de ga ri këne benjekax, barikan ga fëna baxo exo di mondako në end oyekax or yël këbo paş gë Yesu Kërisët eŋ, d'amana exo dixën ngwën in.

¹⁰ Oyekax olo şanayak gërëgako and şanayaw ko Yesu Kërisët, Afexën arebi aŋ. Mëŋ rëxëtëk panga ind ecës in do nëcëtënëgu këbo angoben and aniyen aŋ, aniyen and gë ecës këm aŋ,

⁹ Kaxanu, gë panga ino fexën këbo do waceli këbo owënëk ol, xarak ax gi ex na de ga ri këne benjekax, barikan ga fëna baxo exo di mondako në end oyekax or yël këbo paş gë Yesu Kërisët eŋ, d'amana exo dixën ngwën in.

¹⁰ Oyekax olo şanayak gërëgako and şanayaw ko Yesu Kërisët, Afexën arebi aŋ. Mëŋ rëxëtëk panga ind ecës in do nëcëtënëgu këbo angoben and aniyen aŋ, aniyen and gë ecës këm aŋ,

¹⁰ Oyekax olo şanayak gërëgako and şanayaw ko Yesu Kërisët, Afexën arebi aŋ. Mëŋ rëxëtëk panga ind ecës in do nëcëtënëgu këbo angoben and aniyen aŋ, aniyen and gë ecës këm aŋ,

¹⁰ Oyekax olo şanayak gërëgako and şanayaw ko Yesu Kërisët, Afexën arebi aŋ. Mëŋ rëxëtëk panga ind ecës in do nëcëtënëgu këbo angoben and aniyen aŋ, aniyen and gë ecës këm aŋ,

* **1:3** 1.3 Bëxarëk bër Pol bën Bëşëwif bër bax sëfënd aye end Kaxanu hi bani ang rek gër kayëta ir Bëfilip 3.4-5 ak.

aniyan and këbo nangënënd Atëfëtan aņ.

¹¹ Gë Atëfëtan aņo hi këme afemëra, parëxanda, do asëyali. ¹² Bëte gër andiyen aņo buņa këme toro ind këme sorond in, bari axe cëfënan na. Gayikwa aye nang këme noņo ex ar xwëta këmo an, do mopëni fëni ke mëne axor ko xor exo kaxa er xwëtënan ke in, xali yatir akey apelatar.

¹³ Mëlayal eyeyan emënek ed wëleli këye elo, gilex eyeyan ed këy sëf asëf gë ekwëta ed xwëta këyo Yesu Kërisët el do gë aņana and hik gër ndexëm aņ. ¹⁴ Kwëtayal gër emëkw edey benjekax bend xwëtënan ki Kaxanu pağ gë Angoc Amënek and lëgëk gër ola orebi aņ.

End Onesifor do gë ekun edexëm eņ

¹⁵ Timote, anang nang këy mëne ðek bër gër ebar ed Asi bën şapëran ke, ado Fişel do gë Erëmoşen dëņ gër enga eņo exëni. ¹⁶ Axwën Yesu mëlayalebi gë axayënan Onesifor do gë ekun edexëm el gayik mëņ laņ baxe felënd me kemëna. Ado ga hi këme andepëra, abaño şëfënan na endam eņ. ¹⁷ Ecëñëxët and yow ko ro gër Rom aņ, aşalara şalara ke gë obal osëm xali wat ke. ¹⁸ Awa Axwën Yesu mëlayaleņo gë axayënan ir Axwën Kaxanu in, xali yatir akey apelatar. Wëj dëņ anang nang këy nëmëc bela ðek ang rëcara ke gër Efes ak.

2

End şoroda ir Kërisët eņ

¹ Awa wëj cëņ asëniwën, kemënëlexi Yesu Kërisët gë oyekax orexëm ol. ² Do bebër wëleli këye ga këme sëfët mërëxand ir otede odanjëm bën, kwëtënanëlëbi bela bër mokwëta, bër kë xor bën bëte enëbi tëyalind bësëxe. ³ Ang şoroda iyekax ir Yesu Kërisët fo, mal ey torond ang këme sorond wëno ak. ⁴ Angëmëne ar yëlayak gër oşoroda an aņandi yandi këņo eņo nënganënd alëngw arexëm an endexëm eņ, axo kwëndand na bend aniyan and bër ax gi ex na ocoroda beņ. ⁵ Ar kë xaşërënd an, ala aņo cosënd na angëmëne axo tëf ex na şenene bacariya band okaşër baņ. ⁶ Aņan ar sëwëk gër oşënga orexëm an yapëk exo gi aņanar ar kë yamb er ko xana in. ⁷ Pënilëxi er këme rend in: Axwën an ayël ki yël onden ond exi pënixënënd beỹ ðek oņ.

⁸ Kwitayind end Yesu Kërisët eņ, mëņ ar xanik gër ecës an, mëņ ar exo andëwëra and Dafid an. Eņo ex Atëfëtan and këme femërand aņ. ⁹ Në end Atëfëtan aņo këme soroxënënd xali fokëra këne nangëde ar wëndërak fo. Bari eyeyan ed Kaxanu el cëņ, ala ax kor na exo pokëra. ¹⁰ Mëņ ex, wëno axapina xapina këme me buņand toro ind ex yo, eni cotaxën bela bër yata këbi Kaxanu bën apexa and gë enjaran end din ir din aņ, and ko yëlënd Yesu Kërisët aņ. ¹¹ Eyeyan elo ed mokwëta ex:

angëmëne gë Kërisët şës këne,
bëte gë mëņ fo këne liyadë. ¹² Angëmëne axemëna xemëna këne,
bëte gë mëņ këne wunëde;
angëmëne enëņo yaxëtaye,
mëņ bëte yaxëta këbo yaxëtað.

¹³ Mëņ ar mokwëta ko bayi,
angëmëne ax bo ex na ga xwëta kënëņone,
gayik mëņ din ar hi ko an ko bayi.

End ariyenin ar Kaxanu eņ

¹⁴ Awa beņo yapëk eyëbi kwitanënd gër Amara, gër lëngw ir Kaxanu dëņ, mëne eni kwëyëtand ecampëre ed bend gë ofëcak këm el, ecampëre

ed bend këbi nambelind bër obaxët el. ¹⁵ Wëj, kemënal eyëbi tëyalind šenene eyeyan ed däl el, ey canayaxënëd gër lëngw ir Kaxanu ang ar xamënek andiyen and fana këjo fo, ang ariyenin ar aŋo cëfënan na. ¹⁶ Kwëyëtal bend kë yepënënd bend Kaxanu beŋ, tebël eyeyandëran ed ax bašenënd na ekwëta el gayik bër watak mondako bën, oyeyandëran oŋo fo këbi šapërelind gë Kaxanu. ¹⁷ Eyeyan edebën elo ang ikejën ind kë ŋañënd fo ex. Imene do gë Filet šëf gër bela bëjo hi këni. ¹⁸ Bën ga lap këni end däl eŋ, këni reyaraxënënd mëne anëka xucak ekani ed gër ecës el, do bërëmar wëlandëra këbi gër ekwëta ed xwëta këno Kaxanu. ¹⁹ Barikan Amara and rëd ko Kaxanu aŋ, abayi kë bayi, ang rek Oñëgw Omënek ak: «Axwën an anang nang këbi bër xwën këbi bën.» Do «Ar kë ħëbëtand yo exo mac oŵac or Axwën ol, ŋaŵëtalexo osëmbak ol!»

²⁰ Ar gë napul an, odëyamb od šot ko gër iciŵ indexëm ok mar od otëx ex do mar od gë omak, ax gi ex na odëyamb od kaŋe do od kodï fo. Odëyamb od xalanj ok, laŋ ko rixëraxënënd, barikan odëyamb okëbëanaxik ok, gë bakey band ofëna fo ko rixëraxënënd. ²¹ Awa angëmëne ala exo wunëta do exo tebë betëmbak beŋ, ata ko hi ang edëyamb ed këni rixëraxënënd yatir ofëna fo, ata ko hi ar yëlayak gër Axwën, do paß gë ola orexëm ol, ko ŋana exo dind benjekax bend ex yo.

²² Awa wëj Timote, kwëyëtal betëmbak bend këni rind ocambenjar gë odënaŵ beŋ. Calayind or šenene ol, gë ekwëta el, gë aŋana aŋ, gë angwëlëra aŋ, do gë oyekax ol, andamat gë bela bër këjo šalend Axwën Kaxanu gë emëkw emënek bën. ²³ Koranëlëbi bër këbi ŋandind en yeyandëra bepënrëx, bend gë ofëcak këm bën. Anang nang këy mëne beŋo gë ekeyër fo kë ħatand. ²⁴ Xarak ariyenin ar Axwën an ax ñap ex na eni keyërënd gë bela. Ecëñëxët, er ŋapëk exo gi: ar bëngw këjo onden gër bela dek, ar xamëk osëyali, do ar kë buŋand mbaŋ. ²⁵ Gilexo ar këbi wërëšetënd endëmane fo bër xorëk ecampëre bën, do exo yëland mëne Kaxanu arëca këbi rëca eni nëngwët ola orebën ol ebi pënixënënd däl in. ²⁶ Gilexo bëte ar këbi wërëšetënd endëmane fo ebi bakaraxën onden oŋ, do eni gënjëtayaxën gër bamene band šabucara, mëŋ ar sëra bafi eni dind oñandi odexëm an.

3

End bakey bapelatar eŋ

¹ Wëj Timote, nangël wa mëne gër bakey bapelatar, mbaŋ kë yëka. ² Gayikwa bela bën axwëj këni xwëj, do eni gi bëhan bër kodï. Afufënara këni ŋana eni pufënarand, do eni dafënarand. Ašir këno ŋana eno cirënd Kaxanu, do enëbi mëšenënd bëxarëk bërebën bën. Ašus këni ŋana eni cusënd bend Kaxanu beŋ, do ado ebi din ala enjekax ano ŋana na eno cëkwand. ³ Oŵëkw orebën oŋ mbaŋ kë farëdädi xali eni gi gë axaŷënan këm, bërena, bër gë anjus këm, bëxeŷax, bër šusëk enjekax. ⁴ Ayaxëta kënebi ŋana enëbi yaxëtand bërebën bën, do eni gi xoŷët xoŷët. Ndafënan indebën in këbi šiŵën, do eni ŋan bendebën beŋ nëmëc Kaxanu. ⁵ Aliya këni ŋana eni dıyand nangëde bër xwëta këjo Kaxanu fo, xarak gër oŵëkw orebën aħëp ħëp këni panga ind ekwëta in. Ata nacëtalëbi caw bela bërako rako bën. ⁶ Šëf gër bela bëjo exëni, bër kë lilënd gër bëciŵ do kënebi yifand bësoxari bësitarak gër ekwëta bën, bësoxari bër wër këbi beñëŋëanax bën, bësoxari bër kë sëfënd oñandi od ex yo. ⁷ Bësoxari bëjo din këni sëyand, bari din ani korënd na eni nang däl in.

✧ 2:19 2.19 Bandopën 16.5

⁸ Ang bani ħēpēnd Yanes gē Yambēres end Moyis ak, bër kē sēyalind benēgwēs bēn mondako fo kēni ħēpēnd eni kwēta dāl in[☆]. Ata bējo bër gē onden otēmbak exēni, do ekwēta edebēn el dēk yepēk. ⁹ Barikan enēgwēs end bela bējo eŋ dēk kē fēlētār, ang ebax end Yanes do gē Yambēres ak. Ala ax bo na ga kēbi baxēt.

End aniyan and Pol eŋ

¹⁰ Wēj cēŋ, aye sēf kēy er kēme sēyalind in, bēte aye wat kēy ang wēlaya kēme ola oram ak. Anang nang kēy bebēr kēme fēnand me di bēn. Anang nang kēy bēte ekwēta edam el, ebuŋa ed buŋa kēme el, ang ke balēnd end bela ak, ang xemēna kēme ak. ¹¹ Anang nang kēy bēte ang narēndēra kēne ak, do ang soro kēme gēr angol and Aŋcōs, gēr and Ikoŋom, do gēr and Lisētēr ak. Bēte toro ind fe bayik ame buŋa ex na? Barikan Axwēn an dīn ke racētēnd gēr toro ind ex yo. ¹² Dek bër kēbi ŷandind eni dīya ang kējo ŷapanēnd Yesu Kērisēt ak bēn, arixēra kēnēbi ŷana enēbi dixērand. ¹³ Barikan bēyēŋenax bēn, gē bēyifa bēn dīn kēni ŷana eni mendērand do eni basēnd eŋēŋenax eŋ, enēbi nambelind bēsēxe ang nambēra kēni bēn ak.

¹⁴ Barikan wēj, bayil ga xwētaya kēy bēnd sēya kēy do fēni ki mēne dāl dēŋ ex beŋ, ga nang kēy ako noŷo sēyali ki. ¹⁵ Elod inēmēta ga nang kēy wa Oŋēgw Omēnēk ok. Awa Oŋēgw Omēnēk oko fo kē xor exi yēl orenik ol, ey cotaxēn apexa and kēbi yēlēnd Yesu Kērisēt bër xwēta kējo aŋ. ¹⁶ Oŋēgw Omēnēk od ex yo gēr Kaxanu xaniwēk do ofēcak or kē wēlawēnd ol ex: osēyali ol, gē ewērēsēt ed bër kē lifēnd el, gē edebēt ed bēsēmbak el, gē ekadac ed gēr or ŷenene el, ¹⁷ exo gixēn ala ar wāk end Kaxanu an, ar kē xorēnd exo di enjekax end ex yo.

4

End epemēra ed Atēfētān eŋ

¹ Awa Timote, gēr lēngw ir Kaxanu do gē ir Yesu Kērisēt, mēŋ ar kē bakaw ebi kiti bela an, hi kēni bēbēngw, hi kēni bēsēsēk, kēmi xarand gē oŋal osēm. Axara kēmi xarand nē end akey and ko bakaw eŋ, nē end owun orexēm eŋ, ² pemērayind Atēfētān aŋ, deyarayind nand ex yo, saxan ki nde, lakan ki nde. Wērēsētindēbi bela bēn, dexērayindēbi, kemēnindēbi, buŋanindēbi and kēyēbi sēyalirand aŋ. ³ Gayikwa nē eyow ex amēd and bela bēn abi ŋana na ebi ŋandind or osēyali or dāl ol. Ga kēbi ŷana ebi kanjēnd ebaxēt ed oŋandi odebēn el, aŷala kēnēbi ŷana enēbi caland bēsēyali bër bēsēyali. ⁴ Banēf bandebēn baŋ kēni ħawētali gē dāl in, do eni kwēnda obaxēt or bēndacan. ⁵ Barikan wēj, gil gē anjus gēr beŷ dēk, buŋayind ado ey torond, pemērayind Atēfētān aŋ, balēkēnaliyind andiyen and fana ki Kaxanu aŋ.

⁶ Wēno cēŋ, anēka hi kēme ang ešēb-ceb ir kēni xošēnd nē ŷadaxa fo, do oŋe ondam oŋ dēŋ ħatēguk mondako. ⁷ Anēka xaxēr kēme okaxēr ond ŷap bax me kaxēr oŋ, aŋata ħata kēme andiyen andam aŋ, do aye wēlaya kēme ekwēta ed xwēta kēmo Kērisēt el. ⁸ Ata elod gērēgako, acosa and or ŷenene and fenin ke aŋ, Axwēn Yesu, mēŋ ar ex axiti ar ŷenene an, ayēl ke yēlēf yatir akey apelatar. Ayēl kēbi yēl bēte bër ħan kējo do kēno ŷēnind exo bakaw bēn, axi gi ex na wēno fo.

Bepelatar beŋ

[☆] 3:8 3.8 Andocane 7.11-22

⁹ Kemënal ey yow aŷand ro gër ed hi këme. ¹⁰ Demas cëŋ, aŷaŋëta ŷaŋëta ke gayik bend gë okey oko xëbënan këŋo nëmëc, kwël ye ko dë gër Tesalonik. Këresanës aye ye ko gër ebar ed Galasi, do Tit, gër ed Dalëmasi. ¹¹ Luk gabat bayik ro gë wëno. Awa tëfërëgudën gë Marëk and këy yowënd aŋ gayik mbaŋ ke rëcati gër andiyen. ¹² Alawën lawën këmo Tişik gër Efes. ¹³ And këy yowënd aŋ, mëlaliwëd ocud otëm ond sebëgu bame gër Tërowas, gër iciw ind Karëpos oŋ. Mëlaliwëd bëte bakayëta baŋ, adofa bakayëta band monëkw baŋ. ¹⁴ Alekësandër, asap an, mbaŋ rixëra ke. Axwën an, aŷaşën këŋo ŷaşën bandixa bandexëm baŋ. ¹⁵ Wëj bëte kwëŷëtalo gayik mongwërëna wërëna baxo ga xey këŋo osëyali orebi ol.

¹⁶ Yatir ŷac ke aŷanar axiti an, gabatak ax yow bana exe d'aŋëta: dëk ŷapëran bane. Bari Kaxanu kërebi nëp na në eŋo. ¹⁷ Axwën an wa laŋëta baxe, do xemën ke, eni wëlxën Atëfëtan aŋ paŋ gë wëno, dëk benëng bëŋ. Do Axwën an mondako racët ke gër etëŷ ed yëraŋ. ¹⁸ Aracët ke racët gër eŷëŷëna end ex yo, afexën ke fexën, do exe mëla yaŋ gër orën, gër ed wun ko. Duwanëŋone mëŋ ar gë enjaran end din ir din an! Amen!

Ofelar ol

¹⁹ Ašëma këmëni šëmand Përisëka, gë Akilas do gë bër ekun ed Onesifor bën. ²⁰ Erasët cëŋ, gër Koreŋët bayiw ko, do Tërofim fo sebëgu këmo ašëxwëra gër Mile. ²¹ Kemënal ey yow d'amana ex ŋatëgu ayem in. Ebulos, gë Pudenës, gë Linos, gë Këloja, do dëk bëmaŷe bëŋ ki šëmand. ²² Awa Axwën an gilexo gër onden ondey! Yelëleŋun oyekax orexëm ol!

Kayëta ir Tit in Lilaya in

Kayëta ijo Pol yëgwën baŋo Tit, ar enga endexëm gër epemëra ed Atëfëtan and Yesu Kërisët an. Afel fel baŋo Tit ebi yata bëlëngw bër bamara band gër ošir or Këret. Axwitan xwitan baŋo mondake yäpëk eni gi bëlëngw bër bamara bën. Bëte afelëra felëra baŋo Tit mondake yäpëk exo dīyand šenene gër Amara: gë bëxarëk bën, gë bësoxari bëbeja bën, gë ocambenjar gë odënaŵ ok, do gë okaďëp ok. Mëŋ alëngw an yäpëk eno tëfëtelind. Afel fel baŋo bëte Tit kërebi teš na bësëyali bënëgwëš bën eni tëyalind bend gë ofëcak këm beŋ. Er ex gër akayëta in:

End osëyali or Pol eŋ: 1.1-4.

End ola or bëlëngw bër Amara eŋ: 1.5-16.

End aniyand gër Amara eŋ: 2.1-3.11.

Ofelar ol: 3.12-15.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ariyenin ar Kaxanu an, kë yëgwënëlinde kayëta ijo ro. Parëxanda hi këme, Yesu Kërisët do gë Kaxanu fana këne mëni nangënënd end däl eŋ bër sana kënebi bën, eno kwëta, eni dīyand ang këbi yändind ak ² do eni yarënd aniyand and din ir din aŋ. Damana exo dixën ngwën iŋ beya babi Kaxanu aniyand aŋo, xarak mëŋ axo nëgwëšënd na. ³ And űatan këŋo Kaxanu, mëŋ ar ex afexën arebi aŋ, anëcëtëgu nëcëtëgu ko eyeyan edexëm ed xwëtënan ke me pemërand el. ⁴ Tit, wëj ar hik enim asëűiŵën, ga bar ke ekwëta edebat an, ašëma këmi šëmand. Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleni oyekax ol do gë obetak ol!

End bëlëngw bër amara eŋ

⁵ Wëno er seŋaxënëgu këmi gër Këret in ex, ey paŷ eketënëgu ed bešër bayi bax el, do bëte eyëbi tana bëlëngw gër Amara and angol kala, ang fel bami ak. ⁶ Ala ar këyo sana exo gi alëngw an, gilexo icën ind asoxari abat fo, ar gë end këno nëp këm. Bëte gilexo sëm ir ošaš or ŵak end Yesu, or ax űac ex na, or ax mëšind na. ⁷ Enimin, aŷap yäpëk alëngw ar amara an exo gi ar gë end këno nëp këm, gayikako ar xwëtënan këno bend Kaxanu hi ko. Kërexo pufënarand na, kërexo gi na xoŷët xoŷët, kërexo gi na ašëš, kërexo gi na axeŷax, kërexo caland na exo cot kodī in gë osëmbak. ⁸ Barikan gilexo ar këbi lëkayand aye bëliyer, ar űanëk enjekax, ar šenene, arenik, aŵënëk, ar xamëk emëlaya ed gaf irexëm. ⁹ Kwëtalexo aye eyeyan ed däl el, bayi lex ang sëyali këno ak, exo koraxënënd ebi kemën gë osëyali or šenene ol, do ebi masinaxënënd bër kë šampërend bën ang këni lifënd ak.

¹⁰ Enimin, moűëmb yëmb këni bëwëšik bën, bësëyali bër benëgwëš bën, do gë bënambeli bën, adofa gër enga end Bëšëwif bërëŵak end Yesu. ¹¹ Bëjo yäpëk eyëbi cëmin gayikako yer oxun oŋ këni wëlënd gë osëyali or enëgwëš or këni šotaxënënd kodī gë osëmbak ol. ¹² Ar hi këni ebar ebat do hi ko alawënel re këbi:

«Wën Bëkëret bën din bënëgwëš hi kën,
ang oŵacar oxeŷax fo hi kën,
bongëleŷ bokwëlaraxik hi kën.»

¹³ Osede olo ðal ðeŋ ex, męŋ ex dexërayindëbi mbaŋ eni cotaxën ekwëta ekemax. ¹⁴ Tebëlexëni obaxët or benëgwëš bend Bëšëwif ol, bend ex ðapela ðand ðela bër kę ħëpënd ðal beŋ. ¹⁵ Er ex yo, aŵënën wënëk gër bëwënëk, ðari ŷoweŷ ax men ex na gër bër buyarënyak, do hi kęni gę oŋëpëgënan bën: onden ondebën oŋ buyarëk. ¹⁶ Mondako kęni sošanand mëne anang nang kęno Kaxanu. Barikan ðandixa ðandebën ðaŋ kębi fëlëtënd. Bëjo bër mocus exëni, bëwëšik exëni, bër kę sëkwanënd eni di enjekax exëni.

2

End osëyali or ðal eŋ

¹ Wëj cęŋ, pelindëbi bend rek osëyali or ðal beŋ. ² Pelindëbi bësošan bëxarëk bën eni gi bër gę anjus, bër mopëb, bërenik, bër xemëk gër ekwëta, gër ebal ed ðela, do gër ebuŋan.

³ Pelindëbi bësoxari bëxarëk bën eni ðiyand ang bër yëlayak gër Kaxanu fo. Këreni gi na bërena bër ðela, këreni gi na okadëp od ekurelira ed ngoy. Tëyalindëlexëni enjekax eŋ.

⁴ Masinindëlenëbi bësoxari bëbeja bën ang ŷapëk ebi ðalënd end bëcën bëndebën do gę obaš orebën ak. ⁵ Tëyalindëlenëbi eni gi bësoxari bër gę anjus, bëwënëk, bër ye kębi onden, bër kę fëŷepëŷënd bëciw bëndebën, bër bëngw kębi onden, bër kębi ðaxëtënënd bëcën bëndebën. Ata ðayik ala ax ñana na exo denand eyeyan ed Kaxanu el.

⁶ Pelindëbi bëte ocambenjar ok do gę odënaŵ ok eni gi bërenik. ⁷ Gër ga hik yo, wëj ðeŋ aŷap ŷapëk ey gi ar motëfëteli gër benjekax bend këy rind. Do and këy sëyalind aŋ, ola oreŷ ol gilex or ðal, or mopëb. ⁸ Gilex bëte eyeyan emënek ed ala ax kor na exo cembët. Angëmëne mondako ex, ata këŋo wëlandëra ar këbo wãñërelind an do eñëŋëanax end këbo yëlan, axo cõt na.

⁹ Pelindëbi okadëp ok enëbi wëlënënd gër beŷ ðek bëxwën bërebën bën, eni kemënanand ebi nënganaxën endebën eŋ, këreni campërend na er kënebi felënd in. ¹⁰ Bëte watiyindëlex gër ola orebën mëne bër mokwëta hi kęni, ŷoweŷ këreni ðekand na. Mondako kęni fëbaxën osëyali or Kaxanu, Afexën arebi ol.

¹¹ Gayikwa ašanaya šanayak gër ðela ðek oyekax or Kaxanu or kę yëlënd apexa ol. ¹² Ata oyekax olo këbo sëyalind ene kwëŷëtande becusëšus beŋ, gę oñandi od gër ngwën ro ok do ene cotaxëne gę okey oko ðeŋ, aniyand gę orenik, and gę onden, and šenene, and kę wëlayand bend Kaxanu. ¹³ Mondako këne šënixëne er gę onënga ir këne yarënde in, do gę akey and kę šanayaw enjaran end Yesu Kërisët aŋ, męŋ ar ex Kaxanu, ar xwën këbo do fexën këbo an. ¹⁴ Męŋ ðeŋ yëlayak në endebi ebo dacëtaxën gër eñëŋëanax end ex yo do ebo mënën, ene gixëne ðulunda ir xwën ko, ir kę ðalëkënalind edi ed benjekax in.

¹⁵ Mondako ŷapëk eyëbi tëyalind, eyëbi kemënënd do eyëbi wërëšëtënd gę ðek or gapak or šot këy ol, ala kërexı yaf na!

3

End aniyand oxëreceŋ eŋ

¹ Kwitanindëbi bërëwãk bën mëne aŷap ŷapëk enëbi ðaxëtënënd bëlëngw bën do gę bëmun beŋ. Diyindëlexëni er kęni rend in, do gindëlexëni bëwëlëk eni di enjekax end ex yo. ² Pelëlēbi eni gi bër mongwëlër, bër bëngwëk, do eni nënga gër ðela ðek, ala këreno denand

na. ³ Enimin, biyi bête d'amana enëŋo nange Kërisët, er hi bane bëfënrëx, bëwëşik, bënambërak, okadëp od oñandi oñëŋëx do gë od benëngax betëmbak. Mbaŋ xeŷ bane, do babo yakëraxirand, bane xoŷëndërende do bane ŷusërende andëbi rebi aŋ.

⁴ Barikan and fiatan këŋo Kaxanu Afexën arebi aŋ,

wasin këbo biyi bëla bën oyekax orexëm ol do ang fiatan këbo ak. ⁵ Në end axaŷënan irexëm fo rixën ko mondako, bari ax gi ex na de ga ri këne bend ŷenene. Afexën fexën këbo gë xobuyi or andëwa angaŷax ol do gë enëngwët ed ko nëngwëtënd Angoc Amënëk el. ⁶ Kaxanu yël këbo dëm Angoc Amënëk aŋ paŋ gë Yesu Kërisët, Afexën arebi an ⁷ ebo kwëtaxën bër ŷenene paŋ gë oyekax orexëm ol, ene cotaxëne aniyan and din and këne yarënde aŋ.

⁸ Awa eyeyan elo d'al ex do aŷandi ŷandi ke eyëbi kënenanënd bër xwëta këŋo Kaxanu bën gë obal osëm ebi bëroxën edi ed benjekax el. Awa eŋo ayeyek do ofëcak or bëla ex! ⁹ Barikan kwëŷëtäl oyeyandëran ofënrëx oŋ, gë or bend bandëwëra oŋ, gë oxeyër oŋ do gë ecembëtëndër ed në end acariya and Moyis el gayik dek beŋo ax ñap ex na, ofëcak këm ex. ¹⁰ Ar kë wëlawënd bakucara gër amara an, pelëralo amat xali baki, bari ŋwëyido angëmëne axi baxët ex na. ¹¹ Anang nang këy mëne ala arako rako an, asëmbak ex, ar kë wëndërand ex do gë andexëm dëŋ ko nëpayand.

Bapela bapelatar baŋ

¹² And këmo lawënëli Arëtemas ba Tişik aŋ, kemënyid eye kacali gër Nikopolis gayik gër emëkw edam faŷ këme exe kuca fën amëd and gë ayem aŋ. ¹³ Kemënal eyëbi yëlëra ŷëlafana, Senas, asëyali ar acariya an do gë Apolos eni kucaxën gër d'amana irebën, ŷoweŷ këreni can na. ¹⁴ Aŷap ŷapëk bëmaŷe bendeŷi bënd ex bërëwëk bëŋ eni tëya egi ed benëngax el, do gindëlexëni din bëwëlek gër edi ed benjekax, enëbi dëcaraxënënd bër ŷëmura këbi mbaŋ bën; këreni diyand na wa gë ofëcak këm.

¹⁵ Awa bër enga endam bën dek ki ŷëmand. Cëmalëbi bër ex odawo odeŷi ga bar këne ekwëta ebat bën.

Kaxanu yëlëleŋun wën dek oyekax ol!

Kayëta ir Filemonj in Lilaya in

Akayëta aŋo Pol ŷëgwën këreceŋ ir baŋo Filemonj. Ar Xadëp irexëm ir bano wăcënd Onesim, naŵa baŋo. Ga fed këni gë Pol wël ko end Yesu Kërisët eŋ, wă ko do hi ko mëŋ bëte këreceŋ. Ata Pol fel këŋo exo maŷi gër axwën arexëm Filemonj. ŷëgw kayëta ijo ro eŋo karaxën Filemonj eŋo kaca gë eteban Onesim. Gayikwa angwën aŋo, xadëp ir naŵak in, asoron bano soronënd, bandëmar alaŵ bano lawënd. Er sëyali ko Pol gër kayëta aŋo ro in ex ebalër ed bërëwăk end Kërisët el, aŷap ŷapëk ex canayand gër banëkëra bandebën. Mëŋ ex Pol axara baŋo Filemonj eŋo kaca Onesim gë obal gayikako anëka hi baxo arëwăk end Kërisët ang mëŋ ak. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë ecalen ed Filemonj el: 1-3.

End Onesim eŋ: 4-22.

Ofelar ol do gë cale ipelatar iŋ: 23-25.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ar fëra këno në end Yesu Kërisët an, wëno gë abaŷe Timote ki ŷëgwënëlinde wëj Filemonj. Wëno mbaŋ ke balënd endey eŋ, wëj ar bar këne andiyen amat an. ² Gër kayëta ijo ro, abar bar këmun wëj gë Apiya, imaŷe itoxari indebi iŋ, gë Arëšip ar xel këmi hi enga endemat an, do gë bër gër Amara and hik gër iciwë indey bën. ³ Faba irebi Kaxanu do gë Axwën Yesu Kërisët, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol.

End aŋana aŋ do gë ekwëta ed Filemonj eŋ

⁴ Din këmi xwitand mi calen do këmo šëkwand Kaxanu ir xwën ke. ⁵ Awëlati wëlati këme mëne wëj mbaŋ xwëta këyo Axwën Yesu, bëte mbaŋ ki balënd end dek okëreceŋ ocandax eŋ. ⁶ Ga bar këne ako ekwëta edebat, anang nang këy dek er yek eyëbo din në end Kërisët in. Awa masinëlëbo ngwa. ⁷ Wëno mbaŋ nëngandëra ke do mbaŋ xemën ke aŋana andey aŋ. Abaŷe Filemonj, enimin okëreceŋ odanjëm yema këbi owëkw oŋ në endey.

End emëka ed Pol eŋ

⁸ Mëŋ ex, ga yël ke Kërisët or gapak ol, anëŷali anëŷali domi er ŷapëk ey di in, bari ame di na. ⁹ Er ŷapan ke mi kara mo kara ga nang këme ako gë aŋana hi këy. Wëno Pol, anëka xar këme bëte waca ke hi këme gër epëra në end Yesu Kërisët. ¹⁰ Axara këmi xarand end Onesim eŋ*. Asëniwën iram hi ko elod yatir wă ko end Kërisët eŋ ro gër epëra. ¹¹ Bakey band xucak baŋ, ofëcak abaxi rin na. Barikan gërëgako, arin këbo rin wëj gë wëno. ¹² Anëka felëli këmo exo maŷili ado ga lëkër këmi mbaŋ. ¹³ Dek ŷandi baxe exo bayi gër ndam ro, exe dëcarand ang do ye rëcara wëj ak ang hi këme gër epëra në end Atëfëtan ak. ¹⁴ Bari gematak axe ñandi bana me di xarak axe wëlër exe na pere këdi këmi nëŷali eye din oyekax olo.

¹⁵ Bamat imëd fo šapër ban gë Onesim eŋun ketaxën din. ¹⁶ Barikan gërëgako nëmëc xadëp hi ko. Imaŷe ind ki bal mbaŋ hi ko, axo bo ex na xadëp fo. Wëno gë pit ke balënd endexëm eŋ xarak wëj doxi balënd nëmëc gayik xadëp irey exo. Bëte arey hi ko ga bar kën ako gër Axwën

* **1:10** 1.10 Onesim ijo xadëp hi bax. Anaŵa naŵa baŋo Filemonj, ar xwën baŋo an, hër ko đup gër angol and fëra bano Pol.

Yesu. ¹⁷ Awa angëmëne wëj gë wëno abar bar ke, kwëtayalo Onesim ang xwëtayadoye wëno ak. ¹⁸ Angëmëne aŵenan ŵenan ki, wëno këye ŵëkad, do angëmëne ÿey ÿomëxa ki na, wëno ki ŵaşëned. ¹⁹ Ata wëno Pol kë ÿëgwëlinde gë ataxan andam aŋ dëŋ: wëno aŵaşën këmi ŵaşën. Wëj aniyani andey aŋ dëŋ ga ÿomëxa këye wa, bari ami pel na. ²⁰ Eyo abaÿe, dëcale mondako në end Kërisët, yemënël emëkw edam el ga bar ke ako gër ndexëm.

²¹ Anang nang këme mëne aŵa këy ŵa er këmi ÿëgwënëlinde gër kayëta ijo ro in. Aye fëni ke mëne nëmëc er xara këmi in këy ri. ²² Gërëgako këñënanëxëye bëte aciw, yëla këme mëne asebët këne sëbëtëli gayik Kaxanu ayakali këŋun yakali cale indewën in.

Epelar el

²³ Epafëras, imaÿe ind fëra kënebo në erebat në end Yesu Kërisët in, ašëma këŋun šëmand. ²⁴ Ašëma kënun šëmand bëte bër bar këmi andiyen bën: Marëk, gë Arisëtarëk, gë Demas do gë Luk. ²⁵ Oyekax or Axwën Yesu Kërisët ol gil ex gër onden ondwën!

Kayëta ir Bêšewif in Lilaya in

Kayëta ir Bêšewif ijo ala ax nang ex na ba noŷo ŷëgwëk. Er kë reyand mëne Yesu Kërisët nëmëca këbi Moyis do gë dek bëlawënel bër Kaxanu bën. Gayikwa mëŋ šësëk gër kërëwa šadaxa ir din ir din ir këbo sebanaxënd Kaxanu beñëŋëanax in. Ga ħata ko dek er ebax exo di eni pexaxën bela in, Yesu Kërisët abaka baka ko gër Sëm. Do mëŋ rix këŋo ašadaxan alëngw ar din ir din. Akayëta aŋo ro këbi sëyalind Bêšewif bërëwäk end Kërisët bën mëne aŷap ŷapëk eno tëf mëŋ fo, këreni bakan na cale ikarëk indebën in. Er ex gër akayëta in:

End enëngwët do gë emënën ed ngwën eŋ: 1.1–2.4.

End apexa and wëlaw ko Yesu Kërisët eŋ: 2.5–4.13.

End ašadaxan alëngw ar gër orën eŋ: 4.14–6.12.

End eter ed gë šadaxa ir Yesu eŋ: 6.13–10.39.

End ekwëta ed xwënaxënënd këbo Kaxanu eŋ: 11.1–13.25.

End Asëñiŷ ar Kaxanu eŋ

¹ Akarëk aŋ, Kaxanu bakëlëbëd bakëlëbëd do gë bamatinali bandanjëm felëra këbi bëxarëk bërebi bën paŋ gë bëlawënel bën. ² Barikan gër bakey bapelatar band hi këne baŋo, afelëra felëra këbo paŋ gë Asëñiŷ. Ata Kaxanu paŋ gë Asëñiŷ irexëm ijo ri ko ngwën in do mëŋ fo ex ar sana këŋo exo kwën beŷ dek an.

³ Gër Asëñiŷ ijo šanayak oye or enjaran end Kaxanu ol, gër ndexëm fo watik enimin ola orexëm ol, bëte mëŋ fo lëkayak ngwën in gë eyeyan epangak edexëm el. And rin këbi bela šadaxa ir angunëtan and beñëŋëanax aŋ, abaka baka ko ŷëpax ko yaŋ gër orën, gër liŷ ir Kaxanu, mëŋ ar gë owun osëm an[✧].

End Yesu do gë omeleka eŋ

⁴ Asëñiŷ ijo nëmëca këbi or gapak ol omeleka ok mëŋ yëlawënd këŋo Kaxanu oŷac or wëlik nëmëc gë orebën ol. ⁵ Enimin

Kaxanu, elod aŋo pel ex na meleka:

«Wëj ex Asëñiŷën, wëno wa rëŷ ki doro.»

Do bëte:

«Wëno kë hi Sëm do mëŋ exo gi Asëñiŷën.»

⁶ Barikan Kaxanu and baŋo lawënegund Asëñiŷ gër ngwën ro aŋ, mëŋ ar hik damana exo dixën beŷ dek an, are re ko:

«Dek omeleka od Kaxanu ok, poxiyindëlexëni eno cale^{✧!}» ⁷ End omeleka eŋ cëŋ, are re ko:

«Omeleka od Kaxanu ok bangoc exëni, Bëriyenin bërexëm exëni ang xodux or xafa-xafa fo.»

⁸ Barikan end Asëñiŷ eŋ, are re ko:

«E Kaxanu, ayël yël këyo din ir din acët and owun orey and ex acët and or šenene aŋ.

⁹ Añan ñan këy end šenene eŋ do šus këy eñëŋëanax eŋ.

E Kaxanu, Kaxanu sana ki, mëŋ xoš ki gë ogu exi nëngandëraxënënd

do mondako sana ki gayikako abal këŋo balënd
endey eŋ nēmec gē end bošandax eŋ✧.»

¹⁰ Do bëte:

«Axwën, wěj rik edēda ed ebar el elod gēr ŷanar
do orën ol, andiyen andey ex.

¹¹ Orën ol gē ebar el ašapër kē šapër
axar kē xar ang banjëm fo.

Barikan wěj din ir din këy bayi. ¹² Alongomira këy longomira ang bacud
bakarëk fo,

do ey nēm̄ba ang këni nēm̄band bacud bacëxe ak.

Barikan wěj din ar hi këy an këy bayi,

ola orey ol or din ir din ex✧.» ¹³ Kaxanu nande fel këŋo na meleka:

«Nëpal gand liw̄ iram ro

xali mēni bar bërangoŷëra andey bën eni gi ambëñaxën andey✧?

¹⁴ Ax gi ex na nde omeleka ok ex bangoc band këŋo riyeninënd Kaxanu
baŋ? Ax gi ex na nde bën këbi lawëndërand eni di andiyen and edëcara
ed bër kē šot Apexa bën?»

2

End apexa akëbënaxik eŋ

¹ Měj ex, aŷap ŷapëk ene balëkënalinde mbaŋ eyeyan ed wël këne el
këdi këbo nambeli ala. ² Enimin, angëmene eyeyan ed wëlaw këni omeleka
el ed mokwëta ex, angëmene Kaxanu šenene nöp babi bër wëndërak
do ñöp bax eni kwëta bën, ³ mondake kënëŋo šanade biyi angëmene
alangangan langangan këne apexa and xëbënëk mondako aŋo? Axwën
Yesu ga ŷanak wa etëfëtëran ed apexa aŋo el bëtaxën këni bër baŋo baxët
bën ene nangaxëne mēne däl dëŋ ex. ⁴ Ax gi ex na nde wa Kaxanu afëb
baxo fëbënd osede orebën ol ga babi yëlënd panga ind bani rixënënd
becarax in, gē bërëcaxik bënd ex yo, do gē banjëla band babi yëlënd Angoc
Amënëk baŋ ang këŋo ŷandi ak?

⁵ Gayikwa ngwën ingašax ind këne rende ayow kē yow in, Kaxanu abi
yël ex na owun ol omeleka ok. ⁶ Barikan ala rek na gēr Oñëgw Omënëk:

«Kaxanu, ine ngwa hi ko Asëñiŷ ar ala an,
měj ki balaxënënd mondako endexëm eŋ?

Noŷo ngwa hi ko mēj këyo fëŷëpëŷaxënënd mondako?

⁷ Tëkër fo w̄a bay exo bana gēr omeleka,

Ata wěj šud këyo owun or gē enjaran ol do gē or gapak ol.

⁸ Beŷ bën dëk xwët këy dila gēr osapar orexëm✧.»

Kaxanu, ga bar ko ako beŷ bën dëk gēr owun orexëm, ŷoweŷ ax bayi ex na.
Dal ex gërëgako ane watënde ex na mēne gēr beŷ dëk wun ko. ⁹ Barikan
awat kënëŋone wate Yesu, mēj ar bana bax imëd fo gēr omeleka an. Awat
kënëŋone wate ga wun ko, gē enjaran eŋ do gē or gapak ol gayik mēj
sorok ecës el. Gē oyekax or Kaxanu ol, šësaxën baxo Yesu nē end bela
dëk. ¹⁰ Enimin, Kaxanu rik beŷ bën dëk do mēj xwënëk. Do ga ŷandi
këŋo ebi mēla bela bërãnjëm gēr enjaran endexëm, seŷ këŋo Yesu exo
toro, exo gixën awelëk ar ebi mēlanaxënëgu apexa an.

¹¹ Gayikwa ar kē wënënënd an do gē bër wënën këbi bën, nē arabat
šanëgu këni. Měj ex, Yesu aŋo cëfënan ex na ebi mac bëmaŷe, ¹² and re
ko:

✧ **1:9** 1.9 Calemoñëw̄ 45.7-8 ✧ **1:12** 1.12 Calemoñëw̄ 102.26-28 ✧ **1:13** 1.13 Calemoñëw̄ 110.1

✧ **2:8** 2.8 Calemoñëw̄ 8.5-7

«Asêfêtan kêmêni sêfêtan oŵac oreŵ ol bêmaŷe bêŋ,
ayas kêmi yas mêrêxand ir amara✧.»

¹³ Do bête:

«Wêno axwêta kêmo xwêta Kaxanu.» Bête are re ko: «Nêkodêbo wêno
gê bela bër yêl ke Kaxanu bën✧.»

¹⁴ Awa gayikako bela bêjo bër gê beman exêni, Yesu ahi hi baxo bête
gê eman ang bën ak. Aşês şês ko eŋo koraxên ar wêna babi bela gê
ecês an, mêne ngêŋ şabucara in. ¹⁵ Mondako ri ko ebi dacêtaxên dek
bër bax liyand gêr oxadêp bën ga bani yêdand ecês el. ¹⁶ Enimin dal ex,
bêrandêwêra and Abêraxam bën yow baxo ebi dêca mondako, bari ax gi
ex na omeleka. ¹⁷ Bête aŷap ŷap bax eni bar andêwêra amat gê bobinêm,
exo gixên aşadaxan alêngw ar gê axaŷênan do ar mokwêta gêr andiyen
and Kaxanu, ebi dinaxên bulunda in şadaxa ir angunêtan ir beŋêŋênax
in. ¹⁸ Gayikako mêŋ dêŋ anang nang ko er ex atêy in do gê er ex toro in,
axor ko xor ebi dêca bër kêbi fab atêy bën.

3

End Yesu do gê end Moyis eŋ

¹ Wên bêmaŷe bêmênêk bêŋ, wên bër hik şêf gêr oŵac or Kaxanu or ŵac
kêŋun gêr orên bën, awa kamanino Yesu, mêŋ ar kêne reyarande poyoma
mêne mêŋ lawênêgu kêŋo exo gi parêxanda do aşadaxan alêngw. ² Ar
mokwêta hi baxo gêr ogês od Kaxanu ang hi baxo Moyis akarêk ak, mêŋ
ar lawênêgu baŋo do xwêtênan baŋo dek bër gêr iciŵ indexêm an. ³ Ata
Kaxanu, ga xwêta kêŋo mbaŋ Yesu yêlaxên kêŋo enjaran end nêmcak end
Moyis eŋ. Gayikwa ar bayêk iciŵ an xêbênêk nêmc gêr iciŵ ind bay ko in.
⁴ Enimin, iciŵ ind ex yo ala bayêk, xarak Kaxanu ex ar bayêk beŷ dek an.
⁵ Moyis cêŋ, ahi hi baxo ariyenin ar xwêta baŋo do xwêtênan baŋo dek
bër gêr iciŵ indexêm bën exo deyaxênênd osede or er ko re in. ⁶ Barikan
Kêrisêt ar mokwêta hi ko ang Aşêniŵ fo gêr iciŵ indexêm. Xarak iciŵ ino,
biyi ene angêmêne abayi kêne bayinde ga xwêta kênêŋone, do angêmêne
abayi kêbo bayind eyar ed kêne ŷanjelinde el.

End emêşen ed Kaxanu eŋ

⁷ Mêŋ rexên ko Angoc Amênêk aŋ:
«Doro, angêmêne en wêlênd oniŵ or Kaxanu ol,
⁸ kêren mêşind na gêr oŵêkw orewên ang bani wêşind bêxarêk bêrewên
ak, yatir ri babi Kaxanu atêy gêr ladawe.
⁹ Gêr ladawe, bêxarêk bêrewên bën ari bani rind bend kêmêni xoŷênaxên
beŋ
do awat wat bani bendam beŋ
¹⁰ xali bënuy ofêxw onax.
Mêŋ xoŷênaxên bamêni banjex bandebên baŋ,
do re kême: “Banjêlan bandebên baŋ din kêbi nambelind
do ani nang ex na bapela bandam baŋ✧.” ¹¹ Awa ga xoŷ kême ako,
yaşar kême: Bêjo din ani ŋat na gêr ebar ed xêñênan kêmêni eni
teyêtax✧!»

¹² Awa gêr amara andewên titinayin de bêmaŷe, kêrexo gi na ar gê
emêkw eparêfadik, ed gê oŋêpêgênan, ed kêŋo hawêtand Kaxanu, mêŋ
ar gê aniyen an. ¹³ Barikan kemêndêrindên andewên rewên aŋ key yo
key nand kên xorênd en de «Doro». Gaŋatak kêrex mêşind na gayik edi

ed eñjênax end kê nambelind këjo yetëyetënd. ¹⁴ Enimin, abar wa bar këne gë Kërisët angëmene alékaya lëkaya këne xali gër ejata ekwëta ed šot këne el, end däl end wã këne elod gër ýanar eñ. ¹⁵ Ga rek ako Oñëgw Omënëk:

«Doro angëmene awël wël kën oniŵ or Kaxanu ol, këren mëšind na gër owëkw orewën ang yatir emëš end bëxarëk bërewën ak*.»

¹⁶ Xarak, nobën ex bër wël bax awël dëñ oniŵ or Kaxanu barikan wëšen këno bën? Ax gi ex na nde đek bër šanëgu bax gër ebar ed Misëra ga lëngweliw këbi Moyis bën? ¹⁷ Bëte nobën ex bër babi xoýënënd Kaxanu xali nëkak bëniy ofëxw onax bën? Ax gi ex na nde bër bax wëndërand bën, bër nemirak do lapëra kënebi gër ladawe bën? ¹⁸ Do bëte nobën ex bër re baxo Kaxanu mëne din ani ñat na gër ebar ed xëñënan babi eni teyëtax bën? Ax gi ex na nde bër kë wëšind bën? ¹⁹ Biyi awat këne watënde aye mëne bela bëjo ani kor bana eni ñat në end oñëpëgënan odebën eñ.

4

¹ Awa biyi yëdarandëne đe gayikako eteyëta ed ebeya këbo Kaxanu el abayi bayik xali doro. Gabatak këreño wew na eño. ² Gayikwa biyi bëte anangën nangën kënebo Atëfëtan añ ang nangën banëbi bëxarëk bërebi ak. Bari bën eyeyan ed wël bani elo ýoweý ani cotaxën bana gayikwa ani kwëta bana. ³ Enimin, biyi bër xwëtak eyeyan elo bën, añat këne ñate gër eteyëta ed re baxo:

«Awa ga xoý këme ako, bëjo din ani ñat na gër ebar ed xëñënan bamëni eni teyëtax*.»

Kaxanu anëka faý baxo andiyen andexëm añ elod nand ri ko ngwën na. ⁴ End akey anjongakinëm eñ, na ex na gër ed rek gër Oñëgw Omënëk: «Ata Kaxanu seyëta ko yatir akey anjongakinëm, ga faý ko đek andiyen andexëm añ*.» ⁵ Oñëgw Omënëk ok are rek bëte: «Din ani ñat na gër ebar ed xëñënan këmëni eni teyëtax*!» ⁶ Awa gayikako bërëmar fo kë ñat gër eteyëta elo do mëne bëýanar bër nangën banëbi Atëfëtan año bën ani dël bana në end emëš endebën, ⁷ Kaxanu asana sana ko akey, mëne ngëñ «Doro», and re baxo elod anëka fo paß gë Dafid ang rew këme ecede ak: «Doro angëmene en wël oniŵ or Kaxanu ol, këren mëši na gër owëkw orewën*.»

⁸ Enimin, angëmene Yosuwe añateli ñateli babi Bëyisërayel bën gër ebar ed ebar eni teyëtax, Kaxanu axo yeyan dona end akey acëxe. ⁹ Awa akey and eteyëta and bulunda ir Kaxanu exëna, ang akey anjongakinëm ak. ¹⁰ Gayikwa ala ar kë ñat gër eteyëta elo an, anëka seyëta ko andiyen andexëm añ ang seyëta ko Kaxanu andexëm ak. ¹¹ Awa biyi marane ene ñate gër eteyëta elo, ala kërex nambëra na në end emëš endexëm, ang ri bani bëxarëk ak.

¹² Gayikwa eyeyan ed Kaxanu el kë yëlënd aniyen añ. Añas kë ñasënd ga ñakëk nëmëc duxuma ir fëco añak fëco añak. Añas kë ñasënd ñëš gër ed fitarëk enjëw eñ do gë angoc añ, ñëš gër ocom, ñëš gër odëngëš. Axiti kë xitind oñandi ok do gë banjëlän band ex gër emëkw ed ala bañ. ¹³ Er ri ko Kaxanu in ax conayand na gër ogës odexëm: kerët ko watënd beý bën đek, do gër lëngw irexëm këne xwëšade ene deyaye đek bend ri këne gër aniyen andëbi beñ: hik benjekax, hik beñjênax.

* 3:15 3.15 Calemoñëw 95.7-8 * 4:3 4.3 Calemoñëw 95.11 * 4:4 4.4 Añanar 2.2 * 4:5 4.5 Calemoñëw 95.11 * 4:7 4.7 Calemoñëw 95.7-8

End ašadaxan alëngw eŋ

¹⁴ Gayikako ašadaxan alëngw ar šot kënëŋone an, mēne ngëŋ Yesu, Asëñiŵ ar Kaxanu an, yaŋ gër orën baka ko, awa balëkënalindëne bend këne reyarande poyoma beŋ. ¹⁵ Ašadaxan alëngw ar šot kënëŋone an, aye nang ko ang sitara këne ak, gayikako mëŋ dëŋ atëy and ex yo hi këŋo. Barikan gamatak axo tëkwan ex na do axo di ex na eñëŋëanax. ¹⁶ Awa tëkane gë anjiŷ këm añëpara and owun and Kaxanu aŋ, mëŋ ar gë oyekax do gë axaŷënan an, ebo dëcaxënënd nand ŷapëk na.

5

¹ Enimin, ašadaxan alëngw ar ex yo, ala këno fitënd mërëxand ir bela, eno pëxwëanaxën andiyen and Kaxanu aŋ. Awa mëŋ ebi dinënd ocađaxa ok gë bebër këni wëlarawënd bën do gë oyel or kënebi lasëgund ol, eni cotaxën eteban ed beñëŋëanax bendebën el gër Kaxanu. ² Ašadaxan alëngw an abuŋan këbi buŋanënd bër sitarak bën do gë bër kë lifënd bapela bën gayikako mëŋ dëŋ asitara sitara ko, do alif ko lifënd bandëmar. ³ Në end ositara orexëm olo ŷapëk exo dixënënd šadaxa ir beñëŋëanax bendexëm in andamat gë ir beñëŋëanax bend bulunda đek in. ⁴ Xarak ala ax yatand na gë andexëm dëŋ or gapak or exo gixën ašadaxan alëngw ol. Ar kë hi an, Kaxanu këŋo yatand ang yata baŋo Aharon, akarëk ak. ⁵ Mondako fo ex end Kërisët eŋ, axo yata ex na gë andexëm enjaran end exo gi ašadaxan alëngw eŋ. Barikan Kaxanu yata këŋo and fel baŋo:

«Wëj ex Asëñiŵën, wëno wa rëw ki doro✧.» ⁶ Ang rek bëte gër Oñëgw Omënëk ak: «Wëj ašadaxan ar din ir din hi këy

ang ebaxo Melëkisedek ak✧.»

⁷ And hi baxo Kërisët gër ebar ro aŋ, ašale baxo šalend akey amat, oniŵ ol kë wëhind caw do ongwën oŋ kë šarënd. Kaxanu, mëŋ ar xor bax eŋo dacët gër ecës an, baŋo xarand do ayakali yakali baŋo cale indexëm in gayik abaxët baxo baxëtënd endexëm eŋ. ⁸ Ado ga exo Asëñiŵ ar Kaxanu, toro ind ex yo soro ko, exo nangaxën ang yëkak ema ed ebaxët ed Kaxanu ak. ⁹ And faŷ ko aŋ, šotën këbi apexa and din ir din đek bela bër këŋo baxëtënd Kaxanu bën. ¹⁰ Ata Kaxanu sana këŋo exo gi ašadaxan alëngw ang hi baxo Melëkisedek ak.

End eŋawëta ed Kaxanu eŋ

¹¹ Gër endey eŋo, bendanjëm ebax mun pelëra do bend lakëk ebax mun paŷën gayik wën aŋun pëninđ na aŷand. ¹² Enimin, wën anëka hi don bësëyali bër bend lakëk gayikako elod anëka fo wël kën eyeyan ed Kaxanu el. Barikan mocala kën šaland enun tëyali bapela band saxëk gër eyeyan elo baŋ. Xali gërëgako omër fo kën šebënd gayik an korënd na en yamb ecemar. ¹³ Xarak ar kë šebënd omër fo an, axo kor na eŋo pëni eyeyan ed kë yëlënd or šenene el: itox imeja fo baya ko. ¹⁴ Barikan ecemar el, mēne ngëŋ bend lakëk gër eyeyan ed Kaxanu beŋ, bëxarëk kë yambënd, bër fëni këbi epitëndër ed enjekax do gë eñëŋëanax gër bandixa bendebën bën.

6

¹ Awa mëŋ ex, ga seb këne ako etëya ed bend saxëk gër eyeyan ed Kërisët el, tëyane bend lakëk beŋ, nëngwëtërexe edëda el mēne ngëŋ: enëngwët ed ola el, gë ekwëŷëta ed bend gë ofëcak këm el, gë ekwëta ed Kaxanu el, ² gë ewunëtaran ed gë men el, gë ecalen ed moñëmba el,

gê ekani ed gêr ecês el, do gê kiti ind din ir din ind yatir kê xwêt ngwên in. ³ Biyi osëyali or ÿap kêbi bëxarëk ol kêne sëfe angëmëne aŵa ŵa ko Kaxanu.

⁴ Bela exëna bër ñoba kêbi Kaxanu gê dal irexëm in, sëyin kêbi oyël or gêr orën ol, do yël kêbi Angoc Amënëk an. ⁵ Anang nang kêni onënga or kê yëlënd eyeyan ed Kaxanu ol do ang fangak ngwên ind kê yowënd ak. ⁶ Do bela bëjo and kêni bakan ola oxarëk orebën an, ax mënd ex na ang kêni nëngwëta gaşëxe ak. Gayikwa ata kê hi nangëde gaşëxe këno fikand Asëñiŵ ar Kaxanu an, do këno şëfëñind poyoma.

⁷ Enimin, ebar ed gêr ed kê sëbënd laŋ el, awët kê wëtënd do eneda end nef kêni yo ofëcak kêbi yëlënd na bënedf bën. Kaxanu wa kêbi rinënd oyekax olo. ⁸ Barikan angëmëne gêr ebar elo, odëmbën do gê araf gëmëdf fo lëguk, ebar elo ofëcak abi yël na, ax ye ex na, do ecor fo bayik.

⁹ Wën bëmaÿe bënd kêbo balënd mbaŋ bëŋo, ado ga këmun felërand mondako, aŵa ŵa këmi mëne wën aşot kën şot er xëbënëk nëmëc in, mëne ngëŋ apexa an. ¹⁰ Enimin, Kaxanu ar şenene hi ko, axo gi ex na asëmbak, axo kwëya na andiyen andewën an, bëte axo kwëya na ang ñan kën oŵac orexëm ak, ga kënëbi rëcarand ako bërëŵak endexëm bën. ¹¹ Barikan er ÿandi kêbo ala kala exo bayi gê obal osëm or këŋo balënd ol, en cotaxën dfek bebër kën yarënd bën. ¹² Tëfëtëlindeñëbi bër xwëta këŋo Kaxanu bën do bër buŋak bën gayik bela bërako rako bën kêbi yël Kaxanu bend beya ko beŋ, bari këren d'angangan na.

End ebeya ed Kaxanu eŋ

¹³ Enimin, Kaxanu and beya këŋo Abëraxam an, gêr oŵac orexëm fo yaşar baxo gayik ar xuca këŋo ax gi ex na. ¹⁴ Are re baxo: «Dal ex, wëno mbaŋ këmi yël obetak ol do obaş orey ol moñëmb kêni ÿëmb*». ¹⁵ Ata Abëraxam ga buŋa baxo, şotaxën baxo end beya baŋo Kaxanu eŋ. ¹⁶ Bela bën gêr oŵac or ar ÿëmbëta kêbi kêni yaşarënd do eyaşar elo kê ŵasinënd mëne ari dëŋ kêni ri end re kêni eŋ, ata gê eyaşar elo kê yirënd ecampëre el. ¹⁷ Ata andamat ex gê end Abëraxam eŋ, bërändëŵëra andexëm bën ebax eni cot bebër beya baŋo Kaxanu ayël këŋo yël bën. Do exo nangaxën Abëraxam mëne ari dëŋ ko ri er beya këŋo in, Kaxanu baş ko yaşar ko. ¹⁸ Kaxanu, ebeya ed beya ko el do gê eyaşar ed yaşar ko el din axo nëngwët na. Awa biyi kemënëlebo beŋo gêr ekwëta ed xwëta kënëŋone, gayikako dfek seb kêne ene cënixëne bebër këne yarënde ene cote bën. ¹⁹ Ang kê xwëşaxënënd kulun in gêr bëŋa në end odun okwëşaxën od kêni lapënd polo gêr men ok, mondako fo ex eyar ed këne yarënde elo, mëŋ ÿëmaxënëk beŋjëŵ bendëbi beŋ. Në end bebër këne yarënde beŋo këne xucaxënënde anjëm amëgax and bax wedind lëngwe ir Aciŵ and Kaxanu an do këne ñatënde ²⁰ lëf gêr ed lëngwa ko Yesu në endëbi, mëŋ ar hik din ir din aşadfaxan alëngw, ang hi baxo Melëkisedek ak.

7

End Melëkisedek eŋ

¹ Melëkisedek ijo, er hi baxo emun end angol and Salem do aşadfaxan ar nang baŋo Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gêr orën an. Yatir xaca baŋo Abëraxam ga hiw ko gêr emer ed xorëgu babi bëmün bëndanjëm el, aşalen şalen baŋo. ² Ata Abëraxam mëŋ bëte yël këŋo dim ir dfek bebër xandëraw babi bëmün beŋo in. Xarak and këne ñateliye er ŵacayak oŵac orexëm

* 6:14 6.14 Añanar 22.17

aŋ, ata këne sêke mêne eñanar eŋ, «Emun end or êenene» hi ko. Ekinëm eŋ, emun end Salem mêne ngëŋ «Emun end obetak» hi ko bëte. ³ Endexëm ani ñëgw ex na mêne ar gë nëm, gë sëm do gë bërandëwëra hi ko. Bëte ani ñëgw ex na nand ÿanak aniyan andexëm do gë nand xwëtëk na. Do ga wëndër këni mondako gë Asëñiŵ ar Kaxanu an, hixën ko din ir din ašadaxan.

⁴ Watin mêne Melëkisedek ar gapak hi baxo, mëŋ yëlxën baŋo Abëraxam, axarëk arebi an, dim ir bëbër xandëraw babi bemun gër emer in. ⁵ Bërandëwëra and Lewi bër kë rind andiyen and ocaɖaxa bën ÿap babi eɖar ed dim ir Bëyisërayel el, mêne ngëŋ dim ir bëmaÿe bëndebën in ang rek acariya and Moyis ak, xarak bën dek bulunda ir bër rëw këbi Abëraxam exëni. ⁶ Melëkisedek axo gi bana ar andëwëra and Lewi. Barikan mëŋ xana bax dim in gër otaxan od Abëraxam, do êena ko šalen këŋo ar beya baŋo Kaxanu an! ⁷ Xarak aye nang këne mêne ar gapak an këŋo šalenënd ar toc an. ⁸ Do bërandëwëra and Lewi bën ado ga hi bani bër ebax ex cës akey amat, mondako dëŋ bani xanand dim in. Barikan Melëkisedek mëŋ, laŋ abëngw exo ang këni reyand ak. ⁹ Ado Lewi, sëm ir bër kë xanand dim bën, ayël yël baŋo Melëkisedek dim in paɖ gë Abëraxam: ¹⁰ gayikwa gër ošat or sëm Abëraxam bayi baxo yatir fedër bani Melëkisedek gë Abëraxam.

¹¹ Awa kido bela bën añatën bani ñatënënd or êenene ol paɖ gë ošadaxan or bërandëwëra and Lewi ol, gayikwa gër ošadaxan olo ex andëp and acariya and Moyis and yël babi Kaxanu Bëyisërayel aŋ, inëwä yowaxënëgu doxo ašadaxan ašëxe, ar ang Melëkisedek ak, xarak axo gi ex na ar andëwëra and Aharon? ¹² Gayikwa and nëngwëtak ošadaxan aŋ, anëngwëta nëngwëtak bëte acariya aŋ. ¹³ Do Yesu, Axwën arebi an wa, faɖ këŋo endey eŋo. Xarak gër nëng irexëm gabatak ax gi bana ar bax riyenind gër angëb. ¹⁴ Enimin, dek fo nang këne mêne Axwën arebi an arandëwëra and Yuda hi ko. Xarak Moyis axo de bana mêne bërandëwëra aŋo bën axor këni xor eni gi bëšadaxan.

End ašadaxan ar ang Melëkisedek eŋ

¹⁵ Watin bëte end ɖal end këbo wäsin kerët mêne ašadaxan ašëxe ar yowëk ajo, awëndër wëndër këni gë Melëkisedek. ¹⁶ Yesu ex ašadaxan ajo, do gë panga ind aniyan and din ir din in hixën ko, ax gi ex na paɖ gë acariya and rëpën këni bela fo aŋ. ¹⁷ Gayikwa osede olo reyak Oñëgw Omënëk ok:

«Ašadaxan ar din ir din hi këy ang Melëkisedek ak✧.»

¹⁸ Mondako yepën ko Kaxanu acariya akarëk aŋ gayik ax bayi bana gë panga, ax bo bana gë ofëcak. ¹⁹ Enimin, acariya and Moyis aŋ ax korënd na ex ŋata er ÿandi këŋo Kaxanu in. Barikan paɖ gë eyar ekëbënëxaxik ed šot këne el, axor këne xore enëŋo təkaye Kaxanu.

²⁰ End ašadaxan ajo eŋ, ayašar yašar baxo Kaxanu, barikan end bëšadaxan bëšëxe eŋ, axo yašar bana. ²¹ Ayašar yašar baxo and fel baŋo Yesu aŋ:

«Wëno Axwën an yašarëk, axe cena na, ašadaxan ar din ir din hi këy✧.»

²² Mëŋ ex, Yesu ex ar lëkayak eter ed gë Kaxanu ed nëmëcak eter eñanar an.

²³ Bëte bëšadaxan bërandëwëra and Lewi bën aÿëmb ÿëmb këni ang bëtëra këni gër andiyen aŋo ak gayik ecës el babi rëxëtënd. ²⁴ Barikan

Yesu mênj din ir din ko liyand, oşadaxan orexëm ol ala ax bêteli na. ²⁵ Bête mênj fo xorëk ebi pexën din ir din bër këno sêkand Kaxanu ga xwëta këno bën gayikako din ir din ko liyand ebi karanaxënënd gër Kaxanu.

²⁶ Biyi cênj, aşadaxan alëngw arako ýap bax enëno cote: awënëk, ar ax təkand na eñëñenax, ar gë amena këm, ar ani barënd na gë bëwendëran. Ata Kaxanu, aşadaxan alëngw ajo wëla këno gër ed xucak ex tongina yañ gër orën. ²⁷ Ax gi bana exo dind ocađaxa ok key yo key ang baxo rind aşadaxan alëngw ašexe ak në end bamena bandexëm do në end band bulunda. Amat fo ri ko şadaxa in and yëlaya ko mênj dën añ. ²⁸ Enimin, paß gë acariya and Moyis añ bano sanand ala asitarak exo gi aşadaxan alëngw. Barikan paß gë eyaşar ed bëtëguk gër acariya año el, Kaxanu asana sana këno Asëñiw, mênj ar faýayak din ir din an.

8

End aşadaxan alëngw arebi eñ

¹ Gër bend këne rende đek, eño xurik ex këbën: aşadaxan alëngw şot këneñone na. Aýëpa ýëpa ko gër liw ir aňëpara and owun or Kaxanu yañ gër orën. ² Fën ko riyenixënd, lëf gër Aciw amënëk, lëf gër aner and đal, and ri ko Axwën Kaxanu, xarak ax gi ex na and ri këni bela.

³ Enimin aşadaxan alëngw ar ex yo, ala këno sanand ebi dinënd ocađaxa ok bulunda in gë bebër këni wëlarawënd bën do gë oyel or kënebi lasëgund ol. Awa aşadaxan alëngw arebi an afo exo cotënd bebër ko rixën ocađaxa. ⁴ Kido gër ebar ro hi baxo, axo gi dona dën aşadaxan gayik bela exëna bër kë rind ocađaxa ang rek acariya ak. ⁵ Cale ind këni lëgwelind bëşadaxan bëjo in, etëfëteli ed bebër ex yañ gër orën fo ex. Andamat ex gë end Moyis eñ, and baxo rind aner and Kaxanu añ. Yama Kaxanu sitin baño mondako: «Nëkonël đe aye, ey dixën ang aner and wăsinëgu këmi yañ gër etënd ak*» ⁶ Barikan, gërëgako Yesu ex aşadaxan ar kë rind andiyen and xucak ekëbën gë and eter eñanar gayikako mênj ex aňatelindër ar eter ed wëlanëgu këbo bekëanaxik bend beya këbo Kaxanu an.

⁷ Enimin, kido eter eñanar el şenene ebax, ang ýandi baño Kaxanu ak, axo nëmb dona gë eter ecëxe. ⁸ Barikan Kaxamu are re babi bulunda irexëm in mondako:

«Wëno Axwën an ga re këme,
në eyow ex amëd and këme ri eter ekaşax
gë bulunda ir Isërayel do gë ir Yuda añ.

⁹ Afitar kë fitar gë eter ed ri bame gë bëxarëk bërebën el and nęcëtëgu këmeni gër ebar ed Misëra añ.
Bën bayik ax tëf ex na şapela band eter elo bañ
ata wëno seß këme ebal ed endebën el.
Wëno Axwën an kë yeyanënd mondako.

¹⁰ Do watin eter ed këme ri gë bulunda ir Isërayel el.
And kë xuca bakey baño añ, wëno Axwën an ga re këme:
“Gër onden ondebën këme xwët bacariya bandam bañ,
gër owëkw orebën këme ýëgw.

Wëno Kaxanu irebën këme hi
do bën eni gi bulunda iram.” ¹¹ Gabatak año ñana na eño tëyalind, ar
angol amat gë mênj an,
Gabatak año ñana na eño pelënd imaýe indexëm in:
“Wëj nangëlo Axwën an.”

* 8:5 8.5 Andocane 25.40

Enimin dek fo këne nang,
hik obaş ol, hik bëxarëk bën.

¹² Gayikwa axayënan ke xayënan xali mëni teban betëmbak bendebën bej,

do ame nana na me kwitand
beñëñenax bendebën bej[☆].»

¹³ Gayikako Kaxanu wacëk eter ekinëm el «Eter ekaşax», eñanar el anëka xarëk. Xarak aye nang këne er xarëk in anemi kë nemind.

9

End cale eñ

¹ Gër eter eñanar, bapela hi baxëna band bax rend mondake yapëk ex gi cale in, bëte aner and ri bani na gër ebar ro eno calexënënd. ² Lëf gër aner aņo şetëndër bani baciw baki gë anjëm and xaw bani aņ. Aciw añanar aņ bani wacënd: «Gër ed wënëk». Na xwët bani lambo ir gë ojana ocongoki in, gë atabël aņ do gë bamburu band oyël baņ. ³ Aciw akinëm aņ, and yabët anjëm amëgax aņ, bani wacënd: «Gër ed wënëk nëmëc». ⁴ Lëf na xwët bani: furëno ir kaņe, ir bani şoraxënënd aşuru ir xwëşëna bani gë angiri in do gë kangara ir nëngi bani gë kaņe in. Polo gër kangara ir bax watinalind eter ed gë Kaxanu ijo el hi bax ikes ind kaņe ind şelaxën bani: eyamb ed këni wacënd man el, gë oşët or Aharon or nët bax xali fëtëfëtik ol, do gë oxaỹ oxı or ang bangomb-gomb or yëgwaxën baxo Kaxanu bapela band eter oņ. ⁵ Yaņ gër atënda and kangara, fiş banëbi batox bapësëfës band watinalind banëbi omeleka od gë enjaran od kënebi wacënd Cerubej. Eñaw endeşën eñ bax labënd atënda and kangara aņ, gër ed bani xoşënd oşat or angunëtan and beñëñenax oņ. Bari ax gi ex na gërëgako këmun faỹen beņo dek, gë betil ak.

⁶ Mondako bani xwëtërand beỹ bën lëf gër aner and eter do bëşadaxan bën laņ bani lilënd «Gër ed wënëk», eni dixën bebër rëp bax gër cale bën. ⁷ Barikan «Gër ed wënëk nëmëc», aşadaxan alëngw an gabat bax lilënd amat fo gër iniy gë oşat or eni cotaxën eteban ed bend lif këni oņ, mëñ do gë bulunda in. ⁸ Nand bayi bax aner and eter eñanar na, Kaxanu axo përet bana pere «Gër ed wënëk nëmëc» ang këbo wasinënd Angoc Amënek ak. ⁹ Endey eņo apënëtal and amëd and hi këne ex. Er wacayak mëne oyël oņ do gë ocađaxa od eter eñanar ok abax xor na ex mënëñ owëkw or bër baņo şalend Kaxanu oņ. ¹⁰ Bapela baņo band bax sëyalind wayët bend eman fo bax: bend eyamb yamb, bend eşebëceş, gë bend ewunëtaran ed gë men do gë bend rëp bax xali exo nëngwëtëra Kaxanu bej.

¹¹ Barikan and yow ko Yesu aņ, hi ko aşadaxan alëngw ar benjekax bend şot këne gërëgako an. Aner and gër ed riyeni ko aņ xurik ex këbën gë and gër ebar ro aņ, ado ax gi na and ri këni bela. ¹² Mëñ amat fo lil ko «Gër ed wënëk nëmëc» gë oşat orexëm oņ dëñ, xarak ax gi ex na de gë oşat or obeci, ba or oxey. Ata mondako ri ko ebo cotëntaxën apexa and din ir din aņ. ¹³ Enimin ang rëp bax ak, awënëñ babi wënëñënd bër buyarënyak bën, oşat or obeci do gë or ogaş or banëbi şirëcirënd oņ, gë eyëwën ed şambana ir ixey ir şadaxa këno momëlën ed banëbi fanënd el, ¹⁴ kaş ex ngwa oşat or Kërisët, mëñ ar gë amena këm ar yëlayak gër Kaxanu gë panga ind Angoc and din oņ. Awënëñ ko wënëñ owëkw orebi oņ gër bandixa band gë ofëcak këm, enëņo calexënënde Kaxanu, mëñ ar kë yëlënd aniy an!

☆ 8:12 8.12 Yeremi 31.31-34

¹⁵ Ata mondako hi ko ngëŋ Yesu aňateli ar Kaxanu gë bela gër eter ekašax: ašës šës ko ebi dacëtaxën bẽwëndëran bën, bër babi nẽpënd bapela band eter eňanar bën. Bën waceli kębi apexa and din and beya baxo ayël kębi yël aň.

¹⁶ Gayikwa gër ed ex kayëta ir obëteli, ir yëgw ko ala ang kęni šetëred napul irexëm bër kę bëteliđ in, pere fo ko šës ala ajo ex gixën mondi end yëgw ko eň. ¹⁷ Kayëta ir obëteli in, enimin and ko šës ar yëgwëk aň fo kęni fënënd, ofëcak ax yëlënd na angëmene ar yëgwëk an abëngw bayi ko. ¹⁸ Mëň ex, ado eter eňanar el dëň axo pëb bana Kaxanu and bayik ošat ax car bana pere aň. ¹⁹ Gayikwa Moyis, pere fënën babi apela kala gër acariya, wël kęni đek bulunda in đamana wëdaxën ko ošat or oxey do gë or obeci oň, bar ko gë men oň. Ga wëđ ko omban ombarax ond opey do gë opat od atëx and kęni wacënd isop, yëmb ko gër ošat. Ata ga ko širëcir akayëta aň do gë đek bulunda in, ²⁰ ko rend: «Watin ošat or seraxën kën gë Kaxanu oň».

²¹ Mondako fo širëcir baxo gë ošat oň aner aň do gë đek oýënga or cale or hi bax lëf na oň. ²² Ata ang rëpëk gër acariya ak, bebëranjëm bani wënënënd mocirëcir gë ošat oň, ex mënaxën. Do angëmene ošat ax car ex na, Kaxanu axo tebanënd na beňëňax beň.

End šadaxa ir Yesu eň

²³ Angëmene ocađaxa od gë ošat kę wënënënd bebër ex gër ebar ro bamatinali band bebër yaň gër orën bën, awa bebër ex yaň bën bête gë ocađaxa od xurik ex kębën kę wënënënd. ²⁴ Enimin, Kërisët alil dëň lil ko gër orën, ebo karanëxënd gër Kaxanu gërëgako. Axo đil ex na nẽ aner and cale and ri kęni bela, and hik amatinali fo aň. ²⁵ Bête alil lil ko gër orën xarak ax gi ex na exo yëlayax šadaxa bakëlëbëđ bandanjëm, ang baxo rind ašadaxan alëngw ak, mëň ar bax lil niy yo niy «Gër ed wënëk nëmëc» gë ošat or oyel oň. ²⁶ Kido Kërisët axo đil bana amat fo, bakëlëbëđ bandanjëm soro doxo elod ga ýanak ngwën in. Barikan gërëgako, and saxëguk ekwët ed bey đek aň, šanayaw ko amat fo exo đawaxën mbëňa ind eňëňax in gë šadaxa ir rin kębi in. ²⁷ Ala an amat fo ko šësënd, ata Kaxanu eňo kiti. ²⁸ Mondako fo ex bête end Kërisët eň, amat fo yëlaya ko šadaxa gër ebar ro exo dëxëtaxën beňëňax bend bela bëranjëm. Do abaka ko bakaw akinëm ebi pexën bër šëni kęňo bën, xarak ax gi ex na exo dëxët eňëňax eň.

10

¹ Enimin, acariya and Moyis aň, er hik wayët eňaw end benjekax bend kę yowënd, ax gi ex na benjekax beňo dëň. Mëň ex, acariya aň din ax kor na ebi yël ola or faýayak ol bër kęňo sëkand Kaxanu bën pađ gë ocađaxa od rëpëk niy yo niy ok. ² Kido ocađaxa oko awënën bax wënënënd, elod anëka fo seb doni edi el gayikako amat fo wënën dobi bër kęňo šalend Kaxanu mondako bën xali eni kwëya beňëňax bendebën beň. ³ Barikan ocađaxa oko babi xwitanënd niy yo niy beňëňax bendebën beň. ⁴ Gayikwa ošat or ogaš do gë or obeci oň ax kor na dëň ex dëxët beňëňax beň. ⁵ Mëň ex, Kërisët and yow ko gër ngwën ro aň, afel fel kęňo Kaxanu:

«Wëj axi ñandi ex na šadaxa,
axi ñandi ex na eni yël ýey,
barikan wëj yël ke eman.

⁶ Wêj ay cala ex na ocaɗaxa:
hik od momêlên, hik od eteban ed beñeñênax✧.»

⁷ Ata re këme bëte:
«Nê eyeli eme gër ngwën ang yëgw këni gër akayëta and monëkw ak,
nê eyeli eme Kaxanu, me di oñandi oday ok
ang yëgw këni endam ak gër Oñëgw Omënëk✧.»

⁸ Er ýana baxo re ko:
«Wêj axi ñandi ex na ocaɗaxa,
axi ñandi ex na eni yëlëra beỹ,
do ay cala ex na ocaɗaxa
hik od momêlên, hik od eteban ed beñeñênax.»
Xarak ocaɗaxa oko, ang rëpëk gër acariya ak dëñ ebax.

⁹ Baš ko bëte:
«Wëno er yow këme me di oñandi oday ok.»
Awa mondako yepën ko ngëñ ocaɗaxa okarëk ok ex bëtaxën irexëm in.
¹⁰ Nê end oñandi oko, wënaxën këne paɓ gë šaɗaxa ir eman end Yesu
Kërisët ir rëxëtëk amat fo beñeñênax in.

¹¹ Ašadaxan ar ex yo, axwëša baxo xwëšand key yo key exo di andiyen
andexëm añ. Lañ baxo rind ocaɗaxa ok, oko fo, oko fo, bari din abax
xorënd na ebi dëxëtën bela bën beñeñênax beñ. ¹² Barikan Kërisët mëñ,
amat fo yëlaya ko šaɗaxa ir beñeñênax do ye ko kwël yëpax ko din ir din
gand liw ir Kaxanu. ¹³ Do gërëgako, Kaxanu fo këño šëninđ eño korën
din ir din bërangoýëra andexëm bën xali eni gi ambëñaxën andexëm.
¹⁴ Enimin, paɓ gë šaɗaxa ibat fo yël këbi din ir din ola or faýayak ol bela
bër wënën këbi bën. ¹⁵ Ata Angoc Amënëk añ reyak kerët gër ndëbi endey
eño and re ko:

¹⁶ «Axwën an rek:
“Nëkoyin eter ed këme ri gë bën el
and kë xuca bakey baño añ,
alën këme lën bacariya bandam bañ gër owëkw orebën,
aýëgw këme yëgw gër onden ondebën✧.»

¹⁷ Din ame ñana na me kwitand beñeñênax bende bën beñ,
bëte din ame ñana na me kwitand betëmbak bende bën beñ✧.»

¹⁸ Xarak gër ed hik eteban ed beñeñênax, šaɗaxa ir eteban ed beñeñênax
ax bond na ga këni rind.

End etëkar ed gë Kaxanu eñ

¹⁹ Awa bëmaýe, alil fo bayi këbo gë anjiý këm xali «Gër ed wënëk
nëmëc» paɓ gë ošat or Yesu oñ. ²⁰ Fëña ixašax ir kë yëlënd aniyen fërëtën
këbo Yesu and ñesik anjëm amëgax and bax wedind «Gër ed wënëk
nëmëc» añ. Xarak anjëm año bax wätinalind eman endexëm eñ. ²¹ Ata
biyi, ašadaxan alëngw wa šot këneñone, Kaxanu yata këño exo kaɗacënd
ekun edexëm el. ²² Awa təkandëneñone Kaxanu gë obal osëm or ɗal,
kwëtandëneñone gë anjëlan añ ɗek. Owëkw orebi oñ wënën ko gë ošat
or Yesu oñ, anjëlan añeñênax ax bo ex na. Bëte beman bende bi beñ neɓ
ko gë men omënëk. ²³ Kwëtayane šenene end këne yarënde eñ, end këne
reyarande poyoma eñ, kërebo ñëpëgënanënd na gayik ar beya këbo an,
mokwëta hi ko. ²⁴ Nëkonarëndëne andëbi rebi añ, ene tëfëtëlixaxënënde
gër añana do gër bandixa banjekax. ²⁵ Kërene ñawëtand ex na amara
andëbi añ ang wata këni bërëwäk bërëmar ak. Barikan kemëndërendëne

✧ 10:6 10.6 Andolewit 1.3 ✧ 10:7 10.7 Calemoñëw 40.7-9 ✧ 10:16 10.16 Yeremi 31.33 ✧ 10:17 10.17 Yeremi 31.34

andebi rebi aŋ, adofa ga nang këne ako mène anêka kë saxëgund akey and ko bakaw Axwën aŋ.

²⁶ Enimin, angëmène mama dëŋ këne wëndërande ga nang këne ako aye däl in, nangëne mène şadaxa ir eteban ed beñëŋëx ax gi ex na.

²⁷ Er këbo bayi wayët oşën or gë anjiŷ atëm kiti ind Kaxanu in, angodux atëm and këbi şoraxën bër këŋo wëşenënd bën. ²⁸ Ala ar wëndërak paß gë acariya and Moyis an, alawñ këno lawënd gë axaŷënan këm angëmène otede oki ba otas reyak mène awat wat këno ga ko wëndëra. ²⁹ An yëland na nde mène pit fo kë yëka kiti ind ar këŋo yaf Asëniŷ ar Kaxanu an, ar kë yepën oşat or seraxën këni Kaxanu gë bela do wënaxën këbi oŋ. Ar kë rind mondako an në ecir eŋo Angoc Amënëk and nangën këŋo oyekax or Kaxanu aŋ. ³⁰ Gayikwa anang nang këneŋone ar rek:

«Wëno kë xitind, wëno kë wăşananënd✧.

Wëno kë şosënd bandixa baŋ do bête

Wëno Axwën an këbi xitind bulunda iram in✧.»

³¹ Mbaŋ këŋo yëkad ar faß këŋo kiti ind Kaxanu, mën ar kë yëlënd aniyan an.

³² Kwitayin er hi baŋun gër ŷanar in, and fioba këŋun end däl end Kaxanu aŋ. Bakey baŋo, mbaŋ şënd ban do mbaŋ soro kën, barikan xemëna kën mondako dëŋ. ³³ Bandëmar poyoma banun şirërand do banun rixërand. Do bandëmar anjëlan andewën aŋ gand bër kënebi rixërand ang wën ak bën bax şaŋënd. ³⁴ Enimin, axaŷënan baŋun xaŷënanënd bandepëra baŋ. Aŷa ŷa kën gë onënga fo enun kandëra bacota bandewën baŋ, ga nang kën mène bacota band xucak ex këbën, band këŋun bayi din ir din baŋ, şot kën. ³⁵ Awa gë er kën yarënd ijo kën şotaxën oyël oşëm, këren danganagan na. ³⁶ Enimin, aŷap ŷapëk en buŋand mbaŋ do en kemënalind oŋandi od Kaxanu ok, eŋun yëlxën er beya ko in. ³⁷ Gayikwa Oñëgw Omënëk ok rek:

«Tëker fo bayik, ax nëka na exo ŋatëgu

ar kë yowënd an, axo degë naw na.

³⁸ Ar şenene an, gë ekwëta ed xwëta ke el ko liyand, barikan angëmène aseß seß ke, wëno axe nëngan na endexëm eŋ✧.»

³⁹ Biyi cëŋ, axwëta xwëta këneŋone Kaxanu ex pëxaxën benjëw bendebe beŋ, ane gi exe na bër këŋo sebënd Kaxanu do eni nemi bën.

11

End ekwëta eŋ

¹ Ekwëta el ex, ema ed enim mène Kaxanu ayël dëŋ këbo yël bend këne yarënde beŋ do mène bebër ane watënde na bën ahi dëŋ hik. ² Paß gë ekwëta el, reyaxën këni osede oyekax or bëxarëk bër ŷa bax endexëm bën.

³ Paß gë ekwëta el, nang këne bebër këne watërande gër ngwën bën, Kaxanu necëtëguk gër bebër bayik ane watënd ex na. ⁴ Gë ekwëta el, rixën baxo Abel şadaxa ir xëbën bax nëmëc gë ir ri baxo Kaŷe in. Gë ekwëta el, şotaxën ko osede or mène ar şenene hi ko, ang reya ko Kaxanu dëŋ ga xana ko ocadaxa od Abel ok. Gë ekwëta el, ko yëyanënd Abel xali gërëgako ado ga şës ko.

⁵ Gë ekwëta el, yexën ko Enok abëngw xali gër Kaxanu xarak axo cës ex na mocës. Enimin, dămana Kaxanu eŋo mëlaxën Oñëgw Omënëk reyak

✧ 10:30 10.30 Acariyakinëm 32.35 ✧ 10:30 10.30 Acariyakinëm 32.36 ✧ 10:38 10.38 Abakuk 2.3-4

mêne Kaxanu anengan baŋo nenganënd endexëm eŋ. ⁶ Ala ax kor na exo dind er këŋo nengan Kaxanu in angëmêne aŋo kwëta ex na. Gayikwa ar këŋo sêkand Kaxanu an, afo exo ma mêne ahi dëŋ hi ko do mêne ašos këbi šosënd bër kë šaland eno nang bën.

⁷ Gë ekwëta el, nangaxën baxo Nowe bebër elod ala ax wat bana pere bën. Kaxanu wa sitin baŋo do mëŋ balëkënali ko xali ri ko Akuluŋ and fexaxën bani mëŋ gë ekun edexëm el. Nowe ga ri ko eŋo, nêpaxën babi bela bër hi bax angwën aŋo gër ebar ro bën. Ata nê end ekwëta elo, šotaxën ko or šenene ol gër Kaxanu.

⁸ Gë ekwëta el, wãxën baxo Abëraxam exo ye gër ebar ed beya baŋo Kaxanu ayël këŋo yël oxwën el, and wãc këŋo aŋ. Alama fo lama baxo fëña in nangërexe gër ed ko yend. ⁹ Gë ekwëta el, yexën baxo ang ar yeŋa fo, gër ebar ed beya baŋo Kaxanu. Do nangëde aliyer fo baxo lëgërand nê baner. Mondako bani lëgërand Isak do gë Yakob bërändëwëra andexëm bën xarak bën bëte erebat beya babi. ¹⁰ Gayikwa Abëraxam ašëni baxo šëninđ angol and gë bameŋ band gë edëdã ekemax aŋ, angol and bay ko Kaxanu ang yëla ko aŋ.

¹¹ Bëte gë ekwëta el, xoraxën baxo Sara exo cot acël ado ga xar baxo do hi baxo bëte asoxari aforoxok. Anang nang baxo mêne Kaxanu, mëŋ ar beya baŋo an, ar mokwëta exo. ¹² Mëŋ ex, nê ala abat, ar xar bax xali xurik, šanëgu këni obaš or yëmbëk ang ował or gër orën ak, ang edini ed gër bëŋa ir angwëngw ak. Do obaš olo, ala ax kor na ebi pën.

¹³ Bela bëjo dëk, Kaxanu xwëta bano xali šës këni cotërexe bebër beya këbi bën. Barikan awat bani watënd beŋo xali këbi nëngandërand ado ga bayi bax caw. Areyara bani reyarand poyoma mêne bën bëliyer do bër okucan fo hi këni gër ebar ro. ¹⁴ Enimin, eyeyan edebën elo këbo wãsinënd mêne bën ebar ed gër ed këni lëg bani šaland. ¹⁵ Kido axofi xofi babi ebar ed gër ed šanëgu këni el, ašot šot bani amëd and eni bakaxën aŋ. ¹⁶ Barikan edëg ed xurik ex këbën bani šaland, mêne ngëŋ edëg ed gër orën el. Mëŋ ex, Kaxanu aŋo cëfënan ex na eno dend mêne Kaxanu irebën exo gayikwa mëŋ xëñënan këbi angol.

¹⁷ Gë ekwëta el, hi baxo Abëraxam awelëk eŋo međ asëñiŵ Isak do eŋo cadaxa and ri baŋo Kaxanu atëy aŋ. Asëñiŵ arexëm ar tañ an hi bax eŋo cadaxa mondako, xarak Kaxanu anëka beya baŋo bebëranjëm.

¹⁸ Kaxanu ga fel baŋo wa: «Paß gë Isak këni šënar bërändëwëra andey bën✧.» ¹⁹ Abëraxam axwëta xwëta baŋo Kaxanu mêne axor xor ko eŋo kanin ala an ado exo cës. Ata Kaxanu nê eŋo wãšaxën baŋo Abëraxam asëñiŵ: endey eŋo apënëtal ex.

²⁰ Isak, paß gë ekwëta el xaraxën baŋo Kaxanu bebër yãp bax ebi yël Yakob do gë Esawu ecan ecan bën. ²¹ Yakob, paß gë ekwëta el šalen babi mopoxi bosëñiŵ bor Yosef. Ga xemënoxën ko ošët orexëm ol, xaraxën baŋo Kaxanu đamana exo kotixën. ²² Yosef, paß gë ekwëta el reyaxën baxo đamana exo koti mêne Bëyisërayel bën ašan këni šanëd ebar ed Misëra el. Afel fel babi ang këni rid ošapar orexëm ak. ²³ Bëxarëk bër Moyis bën, paß gë ekwëta el šonaxën bano Moyis opacaŵ otas elod ga rëw këno. Awat wat bani mêne itox ikëbënoxik hi baxo do ani yëda bana eni nêp end re baxo emun eŋ.

²⁴ Moyis bëte, paß gë ekwëta el, hëpaxën baxo and raf ko aŋ eno dend mêne asëñiŵ ar abiŵ ar Farawoŋ hi ko. ²⁵ Er fecan baŋo eno dixërand andamat gë bër ex bulunda ir Kaxanu bën xarak axor xor baxo eŋo

✧ 11:18 11.18 Añanar 21.12

nëngandërand amëd fo gë bër kë rind beñëñenax bën. ²⁶ Napul ir gër ebar ed Misëra in mbanj xëbën bax, barikan Moyis fecan këjo eno cus ang ebax eno cus Afexën ak gayik caw baxo watënd acosa and kë yowënd anj. ²⁷ Paß gë ekwëta el şanaxën baxo ebar ed Misëra el yëdarëxe oxoÿ or emun ol gayik axemëna xemëna baxo ang ar këjo watënd Kaxanu fo, mëñ ar ex beñ an. ²⁸ Bëte paß gë ekwëta el rinaxën babi Ofëna or Apexa ol bulunda ir Isërayel in ang fel banjo Kaxanu ak. Do oşat or oyel or řaş banëbi oñ fel babi eni nëm gër owët or bëciw bëndebën këdi ko lil meleka ir këbi lawënd bëtox bëñanar in.

²⁹ Bëyisërayel bën, paß gë ekwëta el xegëtaxën bani Angwëngw Ambarax and şapër bax eni kucaxën ang gër ebar eñayëk fo anj. Xarak and xacëra këbi Bëmisëra enëbi tëfa anj, men oñ bakak do sëwëra këbi. ³⁰ Bëte paß gë ekwëta el yamëraxën bani bameñ band xecexën bani angol and Yeriko banj, ga bëta këni bakey banjongëbaki. ³¹ Raxab, asoxari aÿacaxik an paß gë ekwëta el bayik axo nemixën bana gë bërangoÿëra bën gayik aşon şon babi gë oyekax ocambenjar oki od Bëyisërayel od yow bax yir fo gër enang ed ebar edebën ok.

³² Bëte end fe bayik me deya? Amëd anj bayik ame cot na mun pelëraxën enimin end Şedewoñ eñ, end Barak eñ, end Samësoñ eñ, end Yefëte eñ, end Dafid eñ, end Samiyel eñ do gë bënd bëlawënel bëşëxe bër Kaxanu beñ. ³³ Paß gë ekwëta el xoraxën banëbi bër gër owar oşëxe bën. End şenene eñ sëf bani, aşot şot bani er bëya babi Kaxanu in, bëte aşëmin şëmin banëbi ojërañ. ³⁴ Alomin lomin bani bongodux botëm, afece fece babi ecës ed moñaş gë duxuma el. Aşëxwëra şëxwëra bani barikan fak këni. Afanga fanga bani gër owër xali wãÿ kënebi ocoroda odiyer ok. ³⁵ Bësoxari bër xwëta banjo Kaxanu bën axana xana banëbi bërebën bër xanik gër ecës bën. Do bër xwëta banjo Kaxanu bërëmar, mbanj narëndëra banëbi xali gër ecës bari ani ma bana enëbi dacët eni cotaxën aniyand and xucak ex këbën anj, and këni xanid gër ecës anj. ³⁶ Bëjo bëte alëşëra banëbi lëşërand, aşëw banëbi şëwënd, afokëra banëbi fokërand, do afëra banëbi fërand. ³⁷ Bëjo bëte alaw banëbi lawënd mopëtëra gë oxaÿ, bëjo bëte añaş řaş banëbi gë otaganguñ do gë oduxuma. Bëjo bëte bër gë iciw këm hi bani, ayexëra fo bani yexërand do bani şudand bacud band banar band opeÿ do gë band obeci. Bën ÿoweÿ ani cot bana do bela bën arixëra banëbi rixërand, anarëndëra banëbi narëndërand. ³⁸ Do bela bëjo axuri xurik ang ye bani ak, ado bër gër ngwën ro bën abi řap bana eni diyand andamat gë bëjo! Barikan ed odadawe el, ed osënd el bani yexërand do ebani lakirand gër okel do gër batimba.

³⁹ Do end bela bëjo dek eñ, osede oyekax reya këni ga xwëta banjo Kaxanu, bari ani cot bana er bëya ko in. ⁴⁰ Enimin, Kaxanu bebër xurik ex këbën wëxëtan këbo. Mëñ ex, ax řap bana eni řatënëdo ola or faÿak ol biyi këm.

12

End ekapina ed gër ocopak eñ

¹ Awa biyi bëte, gayikako otede odanjëm xeta këbo, tebëne bënd këbo wedind ene yexëne anëngw lëngw beñ do gë eñëñenax end këbo şerand aÿand eñ. Ang bër kë xaşërend xali gër eñata fo, kemënanë biyi bëte gër ekwëta xali gër eñata. ² Pabënëñone din Yesu fo. Mëñ nedëk ekwëta el gër owëkw orebi, bëte mëñ fo kë rafëñënd xali ex paÿaya. Ga baxo yëland end onënga or ko şot eñ, wãxën baxo eno daw në kërëwa, ado

ga šêfên bax ecês ed mondako el. Barikan gërégako, anêka xetênax kêno Kaxanu gër liwîr añëpara and owun orexêm. ³ Enimin, yëlayindên end Yesu enj, mëñ ar bujak eni pabër gë bëwëndëran bër şus baño bën kedi kën sêkwëra do enun cena. ⁴ Gër emer ed gë eñëñênax, wën an mer ex na pere xali ex car oşat oñ. ⁵ Axwëya nde xwëya kën ang bamun felërand en kemëna gër bënd Kaxanu ak, ang obaş orexêm fo mondako:

«Asëniwën, yëlarayind and ki wërêşëtënd Axwën añ do kërexî cenand na and ki rexërand añ.

⁶ Gayikwa Axwën an awërêşët kêbi wërêşëtënd bër ñan kêbi bën, aşew kêbi şewënd bër ex obaş orexêm bën*.»

⁷ Awa wën, enun wërêşëtaxën kën soroxënënd gayik ang obaş orexêm fo wëlaya këñun. Axarëk ar fe bayik año wërêşëtënd na itox indexëm in?

⁸ Bari angëmëne Kaxanu añun wërêşëtënd na ang kêbi wërêşëtënd dek obaş orexêm ak, awa wën an gi ex na enim obaş orexêm.

⁹ Gayikako ala kala gë faba ir baño wërêşëtërand do ir fëb këno hi këne, awa aÿap ÿapëk enëño pëbe nëmëc Kaxanu, mëñ ar ex Faba ir bangoc an, ene cotaxëne aniyan añ. ¹⁰ Opaba odebi ok, awërêşët banëbo wërêşëtënd ang babi ÿapanënd ak nê bakey fo. Barikan Kaxanu, ene betaxëne do ene cotaxëne ola owënëk ol ang mëñ ak, këbo wërêşëtaxënënd. ¹¹ Dal ex mëne aşamina ko şaminand ala an and këno wërêşëtënd añ, año nëngandërand na. Barikan and kë nëkana añ, aşot ko şotënd obetak ol do gë or şenene ol pab gë ewërêşët elo.

¹² Awa mëñ ex, kangëtayin otaxan od sêkwërak ok do kemënin olëkëna or këno rëgënënd oñ. ¹³ Bëte diyayindên aniyan and şenene eni kemaxën gër ekwëta bër sitarak bën, bari këreni wëcënd na.

End bapela enj

¹⁴ Calayindên angwëlëra and gë bela dek añ do gë owënëk ol gayik angëmëne an cot ex na beño, gabatak año wat na Axwën an. ¹⁵ Titinayin, ala kërex dëcaya na oyekax or Kaxanu ol; ala kërex pena na oxoÿ gër emëkw edexëm xali ex dëg do ex gi gë odëmbët gayik angëmëne mondako kën rind ata kë wonjo gër amara andewën do bërannjëm eni buyar. ¹⁶ Titinayin, këren wata na asëk alakirand fo in! Këren dind na ang ri baxo Esawu ak, mëñ ar bax yepënënd bënd Kaxanu ga fan baxo oxarënak orexêm gë ecemar an. ¹⁷ Anang nang kën mëne ga nëkanak, and ÿandi baño exo bëteli obetak añ, sëm afela fela baño. Ado ga baxo sesënd, er ri baxo in ax mënd bana exo nëngwët.

¹⁸ And sëka këno Kaxanu añ, an tëka bana er kën xor en dëkëra: ax gi bana angodux and xafa-xafa; ax gi bana ecamëdan, ax gi bana ongoc otëm.

¹⁹ Bëte an wël bana ofarix or kereloñ, an wël ex oniwîr or Kaxanu ol ang wël bani Bëyisërayel akarëk ak xali re bani gwac baxët këni. ²⁰ Gayikwa owëkw oñ yëbu babi, and re ko Kaxanu: «Ar kë xwixëta yo etënd elo, ado ex gi emacar, pëtërayidëno gë oxaÿ xali exo cës*.» ²¹ Er bani watënd in, aÿigën ÿigën bax xali re ko Moyis: «Dek eme anjiÿ añ xali ke rëgënënd*!»

²² Barikan wën etënd ed Siyoñ el, angol and Kaxanu añ, mëñ ar gë aniyan an, sëka kën. Yerusalem ir yañ gër orën in, gër ed këni fedërend ofëna omeleka ok owaxe owaxe, sëka kën. ²³ Asëka sëka kën amara and obaş olëngw or Kaxanu añ, amara and bër ÿëgw kêbi Kaxanu yañ gër orën añ, mëñ ar ex axiti bela dek an, axiti ar benjëw bënd bër şenene bër gë ola or faÿayak an. ²⁴ Asëka sëka këno Yesu, mëñ ar wak ex car oşat

* 12:6 12.6 Andorenik 3.11-12 ☆ 12:20 12.20 Andocane 19.12-13 ☆ 12:21 12.21 Acariyakinëm 9.19

orexëm ebo w̄unëtaxën an. Mondako hi ko aňatelinđer ar eter ekaşax ed ri ko Kaxanu gë biyi el. Do oşat orexëm oňo kē yeyanënd nēmëc gë or Abel oň.

²⁵ Titinayin, kēren ñepënd na eno baxët ar kēñun felërand an. Enimin, angēmēne Bëyisërayel bër bax ñepënd eno baxët Moyis, mēñ ar babi felërand gër ebar bën, ano cana bana Kaxanu gër kiti, kaş ex ngwa biyi. Anëño canaye na angēmēne anëño baxëtënd ex na ar kēbo felërand elod gër orën an. ²⁶ Akarëk aň, and kē wëli oniŵ or Kaxanu aň, ebar el arëg bax rëgënd. Barikan doro doro, Kaxanu abeya beya kēbo mondako: «Bëte amat bayik, wëno dëñ kē sëngërëbëtëra, ax gi na ebar el fo, barikan gë orën ak dek*.» ²⁷ Eyeyan ed rek «Bëte amat bayik» el kēbo w̄asinënd mēne bebër ri ko Kaxanu do kē sëngërëbëtand bën, aşapër kē şapër ex bayixën bebër ax kor na ex tēngërëbëta bën.

²⁸ Bëte gayikako owun or ax tēngërëbëtand na ol şot këne, calendëñone Kaxanu ang kēño nēngan ak, gë ekwëta el do gë anjiŷ aň. ²⁹ Gayikwa Kaxanu mēñ ar xwën kēbo an, ahi hi ko bëte ang xodux or kē bëlënënd fo*.

13

End aniyān and šenene eñ

¹ Kemēnayin eñun balërënd andewën rewën aň, ang bër acël amat fo. ² Kēren kwëyand na ekwëtaya ed bëliyer el gayik bërëmar mondako xwëtaya banëbi omeleka, nangërëxe. ³ Kwitayindënëbi bandepëra bañ nangëde gë bën bar kën gër epëra fo. Kwitayindënëbi bër kënëbi rixërand bën gayikako wën bëte gë beman bend kē xor ex toro hi kën.

⁴ Eñër el, gilex er fëb këni bela dek, do angaw̄ and bër gë aşan aň, ewënëk. Kaxanu axiti këbi xiti bëŷacaxik bën do gë bër kē rind orekar bën. ⁵ Bebër kën rind gër aniyān andewën bën, kēren dind na nē end aňana and kodî. Nēngandërayindëleñun gë er şot kën in gayikwa Kaxanu mēñ dëñ are re ko:

«Din ami teb na do din ami ñañëta na*.» ⁶ Mēñ ex, axor këne xore ene deye gë anjiŷ kēm:

«Axwën an ex ar ke rëcarand an;
ŷoweŷ ame yëdara na

gayikwa eñëñëxax end fe ngwa ko xor exe di ala?»

⁷ Kwitayindënëbi bër ex bëlëngw bërëwën bën, bër nangën kēñun eyeyan ed Kaxanu bën. Calayin en nang ang bani liyand ak xali xwëtëk bakey bandebën bañ. Tëfëteliyindënëbi gër ekwëta edebën. ⁸ Ang hi baxo Yesu Kërisët ganëka ak, mondako fo hi ko doro, bëte xali din ir din. ⁹ Ala këreno teb na eñun yifa gë osëyali or fitarëk gë or nang kën ol. Bon yek en kemëna gë oyekax or Kaxanu ol gër owëkw orewën. Bari kërex gi na gë şapela band bebër ŷapëk, ba bebër ax ñap ex na en yambënd gayik bër sëfëk beño bën ofëcak ani cotaxëne ex na.

¹⁰ Bëşadaxan bër gër aner and cale and Bëšewif bën abi ñap ex na eyamb ed er këne şadaxande biyi gër angëb andëbi in. ¹¹ Enimin, ŷas er owăcar or banëbi ñaşënd eñ, nacët edëg el bani bënëlënëxënd. Oşat oň fo baxo wëland aşadaxan alëngw an lëf «Gër ed wënëk nēmëc» eño karaxën Kaxanu eteban ed beñëñëxax el. ¹² Mēñ ex, Yesu bëte nacët angol aň narëndëra bano xali law̄ këno, ebi mēnëxën bulunda in gë oşat orexëm oň. ¹³ Awa biyi bëte, canëne edëg el, ene yexëne gër ndexëm do buñane

enêbo cus ang şus bano mên ak. ¹⁴ Gayikwa gër ebar ro, biyi ane cot exe na angol and bayi laŋ aŋ. Barikan aşala këne şalande and kë yowënd aŋ. ¹⁵ Awa paß gë Yesu, yêlênêŋone Kaxanu gë etêl këm, şadaxa ir ojêkan in, mêne ngên gë etêŷ edebi el, yasëndêne poyoma oŵac orexëm ol. ¹⁶ Kêren kwëyand na edi ed benjekax el do gë edëcar el gayikwa beŋo ocađaxa od këŋo nenganënd Kaxanu ex.

¹⁷ Baxëtindên er kênun felënd bêlêngw bêrewên in, mayindên en di er kênun felënd in. Enimin, bën ex bër kë nêkonand benjêŵ bendewên bën do Kaxanu aŵêka këbi wêkax ba mondake bani rind eŋo. Diyindêlexëni gë onênga fo andiyen aŋo, kêreni nŵêcarënd na gayik angëmêne mondako ex, wën ofëcak an cot na. ¹⁸ Calenindênêbo biyi, mokwêta xwêta këmi mêne onden onjekax fo şot këmi do nand ex yo, aŷandi ŷandi këbo mi diyand şenene, ang ex yo. ¹⁹ Ga re këme, kemênayin ene karanënd Kaxanu exe yêlêli feña ir këme bakaxênêli aŷand fën gër ndewên in.

Bendey bepelatar beŋ

²⁰ Kaxanu, mên ar kë yêlënd obetak an, axanin xanin këŋo gër ecës Yesu, Axwên arebi an, exo gixên axadac asëm paß gë oşat orexëm or rinaxên këbo eter ed din ir din oŋ. ²¹ Bête Kaxanu yêlêlenun ojaŵ od en koraxênënd dek er yek gër oŋandi odexëm in. Do er ðan ko in, dilexo gër ola orebi, paß gë Yesu Kêrisët, mên ar xwênêk enjaran din ir din an! Amen!

Ofelar ol

²² Bêmaŷe, axara xara këmun: buŋayin en baxët eyeyan ed këŋun xemên elo gër ekwêta edewên. Ado er ŷêgwênêli këmun ijo, ax cak ex na. ²³ Dek ŷandi ke en nang mêne imaŷe indebi in Timote, anêka sebêtêli këno, axo bo ex na gër epêra. Angëmêne ataŋ ðatêgu ko ro, gë wêno këmi sêfêrêli ene watêrêxêye. ²⁴ Cêmayinêbi bêlêngw bêrewên bën do gë dek bër ex bulunda ir Kaxanu bën. Bêmaŷe bênd ro gër Itali beŋ aşema kênun şemand. ²⁵ Awa Kaxanu yêlêlenun oyekax orexëm ol wën dek!

Kayëta ir Ŝak in Lilaya in

Akayëta aŋo Ŝak, asëfan abat ar Axwën Yesu, yëgwën babi bërëwâk bën, ðek ang ŝapërëra këni ed ex Owun or Bërom ak. Paß gë akayëta ano sëyali këbi end ekwëta do gë end bandixa eŋ. Mëŋ yëgwaxën ko mëne: ax gi ex na mocus axaÿënaxik an do eyo ŋan ar gë napul an fo. Bëte aÿëgw ko mëne ar balëkënalind cale an, kadacëlexo aniw̃ andexëm aŋ, mëne ngëŋ tebëlexo asëk ayeyandërand fo in. Bëte kërexo dafënarand na. Do angëmëne ar ŝotërak hi ko, diyindëlexo benjekax gë napul irexëm in.

Er ex gër akayëta in:

End orenik do gë oñandi oñëŋënax eŋ: 1.1-27.

End epëb ed bela el, ekwëta el, do gë bandixa eŋ: 2.1-26.

End ekamën ed eyeyan el do orenik or yaŋ eŋ: 3.1-18.

End ekwëÿëta ed ndafënan do gë odenar eŋ: 4.1-12.

End bër gë napul eŋ: 4.13-5.6.

End ebuŋan do gë cale eŋ: 5.7-20.

Ecëmar el

¹ Wëno Ŝak, ariyenin ar Kaxanu do gë Axwën Yesu Kërisët an, këŋun yëgwënëlinde wën bandëwëra Epëxw gë baki band bulunda ir Kaxanu band yëcarëk baŋ. Ašëma këmun šëmand!

End ekwëta do gë orenik eŋ

² Bëmaÿe bëndam, nëngandërayindëleŋun mbaŋ në end batëy bandanjëm band këŋun ðatënegund eŋ. ³ Nangin mëne mondako kë sëyand ebuŋa el angëmëne ekwëta edewën el ga xemëk bayik gër atëy. ⁴ Xarak, ebuŋa el afo ex ŋata andiyen andexëm aŋ en gixën bër gë ola or faÿayak, bër šenene gër ex yo, do yoweÿ an can na. ⁵ Angëmëne ang hi, abat exo can orenik ol, karaleŋo Kaxanu, mëŋ ar këŋo yëlënd ayël fo ar ex yo, xarak aŋo dexëra ex na; do ayël dëŋ këŋo yël. ⁶ Barikan karaleŋo ðe gë ekwëta, gë oŋëpëgënan këm gayik ar kë xarand gë oŋëpëgënan an, ang men ond angwëngw ond kë ŝangënenëd do kë xaninënd ekoc fo hi ko. ⁷ Ala arako rako an kërexo yëländ na yëÿ ko ŝot na gër Axwën: ⁸ ar kë sëkwanënd exo tana anjëlän amat fo hi ko, ar kalay-kalay gër ðek bandixa bandexëm hi ko.

End axaÿënaxik do gë ar gë napul eŋ

⁹ Imaÿe ikëreceŋ ind xaÿënëk in, nëngandërayindëleŋo gayik Kaxanu këŋo yëlënd or gapak ol. ¹⁰ Barikan imaÿe ind ex gë napul in nëngandërayindëleŋo gayikako në end Kaxanu ko banaxënënd ga nang ko mëne axuca ko xuca ang opëtëfët od ondës fo. ¹¹ Ax gi ex na nde and kë fën eñan aŋ, oyat oyëkax ok añaÿën kë ðaÿënënd ondës oŋ, opëtëfët ok ex binira do oye orexëm ol ex biw̃? Ata mondako fo ex end ar gë napul eŋ, abiw̃ ko biw̃ gër bandixa bandexëm.

End banaŋëta eŋ

¹² Nëngandëralindëleŋo ar kë buŋand gër atëy an! Enimin, ar buŋak gër atëy aŋ, Kaxanu afupa këŋo fupand gë ekamote ed angora el, mëne ngëŋ aniyän and din ir din and beya ko ayël këbi yël bër ðan këŋo aŋ. ¹³ Ala ar këŋo naŋëtand an, kërexo dend na: «Kaxanu ke naŋëtënd!»

Gayikwa eñeñenax gematak ax kor na eño nanjet Kaxanu. Bête mën dëñ ala gabatak año nanjetënd na. ¹⁴ Barikan ala kala gë andexëm ko nanjetayand, and ko yëlaya gër er ÿandi këño, do gër er yetëyet këño añ. ¹⁵ And ko sëf ala oñandi oñeñenax añ, oñandi oko kë rewënd eñeñenax eñ, do eñeñenax eñ and kë fanëta añ ex mëlawa ecës el.

¹⁶ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbañ bëño, këren yifayand na: ¹⁷ oyël oxëbënëanaxik, gë oyël oyekax or ex yo, yañ gër Faba ir bangoben kë xaniwënd. Mën axo nëngwëtand na, axo d'obënd na. ¹⁸ Gayikako Kaxanu, mën dëñ faÿëk gër emëkw edexëm ex gi mondako, gë eyeyan ed dal el rew këbo, ene gixëne bëÿanar gër dek beber necëtëgu ko do xwën ko bën.

End ebaxët ed eyeyan ed Kaxanu eñ

¹⁹ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbañ bëño, nangin mënne ala kala gilexo ar ÿandëk ebaxët, ar legëk eyeyan, ar ax koÿënd na aÿand. ²⁰ Gayikwa oxoÿ or ala ol ax dind na er ex şenene gër Kaxanu in. ²¹ Bête, ga kën xwëÿëtand ako emuyaraxik end ex yo, do eñeñenax end ex yo, kwëtayayin gë onden onjekax eyeyan ed Kaxanu, ed lëgëk gër oÿëkw orewën el, eyeyan ed xorëk eñun pexën el.

²² Këren yifayand na gë andewën, diyindën ari dëñ ang kë rend eyeyan ed Kaxanu ak, këren baxëtënd na abaxët fo. ²³ Enimin, angëmëne ala exo baxëtënd Eyeyan ed Kaxanu el do axo diyand na ang kë rend ak, er hi ko ang ar kë nëkonënd dëxas irexëm in në anangoye fo do ko watayand ang hi ko ak. ²⁴ Barikan and ko nëkonaya añ, atañ exo kwëya ang hi ko ak, and ko ye añ. ²⁵ Barikan ar kë yëkwand gër acariya and şenene an, acariya and kë yëlënd orëyaya añ, abalëkënalı ko balëkënalınd er ko watënd in. Ari ko rind ang kë rend ak, axo baxëtënd na abaxët fo do kwël exo kwëya. Ata ala ajo anëngandëra kë ÿana eño nëngandërand gër dek beber ko rind.

²⁶ Angëmëne ala exo yëland mënne aşalek hi ko xarak asëk ayeyandërand fo wër këño, mën dëñ kë yifayand. Ata cale indexëm ino ofëcak këm ex. ²⁷ Cale imënek in, ind ex dal gër lëngw Faba Kaxanu in ex: edacët ed gër ocëmu bëtox bëndëkak, gë bësoxari bësebëta sebëta el do gë ekwëÿëta ed dek betëmbak bend gër ngwën el.

2

End epëb do gë eyaf ed bela eñ

¹ Bëmaÿe bëndam, epitëndër ed bela ax gi ex na gër ekwëta ed xwëta këno Yesu Kërisët, mën ar ex Axwën ar gë enjaran an. ² Gako bela bëxi eni d'ilëli gër amara andewën: aÿanar an exo d'ënaw anëna and kañe, do exo cudaw banjëm banjekax; axinëm an exo gi axaÿënaxik, do exo cudaw mën bête banjëm bamuyaraxik. ³ Ata wën eñun bal nëmëc end ar gë banjëm banjekax eñ do eno pel: «Wëj yow ey ñëpa ro gër ed këni ÿëpand bër gapak!» Barikan eno pel axaÿënaxik an: «Wëj cëñ yel ey kwëşax fën!» ba «Ñëpal gër ebar ro, gër ed këme wëñërand ro!» ⁴ Ax gi ex na nde epitëndër ed bela el ex mondako? Do ax gi ex na nde bëxiti bëşëmbak hi kën?

⁵ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbañ bëño, awël nde: Ax gi ex na nde Kaxanu yata këbi bër ex bëxaÿënaxik ogës od bela bër gër ngwën ro bën? Ax gi ex na nde mën yata këbi eni cotaxën mbañ ekwëta el? Ax gi ex na nde mën yata këbi eni gixën şëf gër owun or beya këbi bër ñan këño ol? ⁶ Barikan wën, aşëfënin këno şëfëninënd axaÿënaxik an! Ax gi ex na nde bër gë napul bën këñun rixërand? Ax gi ex na nde bën këñun wëland gër

kiti? ⁷ Ax gi ex na nde bën ex bër kē renand oŵac oyekax or yēl kēnun Kaxanu ol?

⁸ Enimin, ūenene kēn rind angēmēne aſēf ſēf kēn er kē rend acariya and Emun in gēr Oñēgw Omēnēk: «Balindēlexi end aſandax eŷ ang ki balēnd end gaf irey ak*» ⁹ Barikan angēmēne pit pit kēnēbi fēbēnd bela bēn, aŵen kēn wēnēnd do acariya aŷ anēka ſēra kējun ga lif kēn ako. ¹⁰ Enimin ar kē ſēfēnd dēk er rek acariya in, barikan exo dīf apela amat, anēka lif ko dēk acariya aŷ. Ar kē lif apela amat xarak aye ſēf ko dēk bacēxen baŷ, acariya aŷ anēp kēno nēp gayik dēk ūapela baŷ lif ko. ¹¹ Gayikwa ar rek: «Ax gi ex na mondi orekar an» fo rek bēte: «Ax gi ex na monaŵ ala». Awa angēmēne wēj ay di ex na orekar ol barikan eyo dāŵ ala, anēka wēndēra kēy paū acariya aŷ. ¹² Awa mēj ex, yeyandērayindēn do diyindēn beŷ bēn ang bela bēr kēnēbi xiti gē acariya and kē yēlēnd orēyaya fo ol. ¹³ Gayikwa ar kē xitind gē axaŷēnan kēm an, Kaxanu gē axaŷēnan kēm kēno xiti mēj bēte. Barikan axaŷēnan in wēñak kiti in.

End ekwēta eŷ

¹⁴ Bēmaŷe, inewā kēno fēca ar kē rend mēne aſot ūot ko ekwēta an xarak ekwēta elo ax gi ex na gē bandixa? Afexēn nde kēno fexēn ekwēta elo? ¹⁵ Angēmēne imaŷe in, hi ko itoūan, hi ko itoxari, exo can baŷjēm band ko ūuda, ba exo can er ko yamb key yo key in, ¹⁶ do abat ang hi kēn ak eŷo pel: «Awa gwēre, yeyin gē emēkw eyemax! Ayem kē yemēnd dē, cudarayin do yambērayin xali en med!» Gayikako mēj dēj aŷo yēl ex na er ŷapēk in, ofēcak nde ex na? ¹⁷ Ata mondako fo ex dē end ekwēta eŷ: ekwēta ecēsēk ex angēmēne ar ūotēk an ŷoweŷ axo dixēnēnd na.

¹⁸ Barikan ūamat ala kē re na: «Wēj ekwēta el ūot kēy do wēno bandixa baŷ. Masinēle ekwēta edey ed gē bandixa kēm el, ata wēno gē bandixa bandam baŷ kēmi wāsin ekwēta el.» ¹⁹ Ax gi ex na nde aŵa wā kēy mēne Kaxanu ibat fo ex? Awa aye yek: bēyēl bēn bēte aŵa wā kēni eŷo do kēbi rēgēndērand. ²⁰ ŷandi ki nde ey nang wēj ar gē onden okafēxaf ajo mēne ekwēta ed ar ax dind na bandixa baŷjekax el gē ofēcak kēm ex? Axi ñandi ex na nde ey nang? ²¹ Ay nang ex na nde mēne Abēraxam, axarēk arebi an dēj, nē end er ri baxo in hixēn ko ar ūenene gēr ogēs od Kaxanu? Ga wēd baŷo aſēñiŵ Isak eŷo cadaxa gēr angēb. ²² Wat kēn mēne ekwēta el do gē bandixa baŷ andamat bax riyenind ex paŷayaxēn ekwēta el. ²³ Mondako ñata bax Oñēgw Omēnēk od rek: «Abēraxam, ga xwēta baŷo Kaxanu hixēn ko ar ūenene gēr ogēs odexēm*» Do nē eŷo kēno wācaxēnēnd lawo ir Kaxanu. ²⁴ Watin mēne nē end bandixa band ri ko, ko hixēnēnd ala an ar ūenene gēr ogēs od Kaxanu, ax gi ex na gē ekwēta el fo. ²⁵ Bēte asoxari ar hi bax aŷacaxik ar bano wācēnd Raxab an, ahi hi baxo ar ūenene gēr ogēs od Kaxanu nē end bandixa band ri baxo. Ga xaca babi wa bērolaŵēn Bēyisērayel bēn do fel babi eni maŷi fēña iŷexe. ²⁶ Angēmēne eman end ala eŷ, onjēn kēm ex, ecēsēk ex. Andamat ex end ekwēta eŷ, angēmēne gē bandixa kēm ex, ecēsēk ex.

3

End aniŵ eŷ

¹ Bēmaŷe bēndam, kēren gi na fa dēk bēsēyali fo. Nangin mēne kiti ind biyi bēsēyali in gē pit fo kē yēka. ² Biyi dēk alif kēne lifēnde bandanjēm. Angēmēne ala ex na ar baŷik ax dīfēnd na gēr eyeyan, anēka faŷaya

ko gër or ŝenene. Axor ko xorënd exo mëlaya dëk eman endexëm eņ.
³ Angëmene ayapën kënëbe yapënende dun opanac ok eni maxënënd eni di er ŷandi këbo in, gë beman bendebën ak kënëbe lasënde. ⁴ Bëte awat nde wat kën okuluņ ok: ado ga rafëk yo, ado ga kë fimërand bongoc botëm fo, gë amërëŝaya atil kë xasënd gand ed këņo ŷandi ahëreli an. ⁵ Andamat ex end aniw̃ eņ: ado ga hik esil gër eman, barikan bebësëm kë soŝanand. Bëte watin mëne ingodux itil kë ŝorënd akwët atëm! ⁶ Xarak aniw̃ aņ ex bëte xodux ex, ngwën ind betëmbak ex. Ani w̃ aņ wal ir eman ex, barikan abuyarën kë buyarënënd dëk eman eņ, do aŝor kë ŝorënd ola ol gë xodux or kiti ol. ⁷ Owacar or ex yo, hi këni or xadfa-xadfa, hi këni or gër men, hi këni bacël, ala an axor xor ko ebi nambin, do ari dëņ ri ko mondako. ⁸ Bari aniw̃ aņ, ala ax kor na ex nambin: eņigënaxik end ala ax korënd na ex; yer ongwëc ond kë lawënd fo ex. ⁹ Gë aniw̃ aņ këņeņo ŝalende ar hik Axwën arebi do Faba irebi an. Bëte gë aniw̃ aņ fo kënebe xarende bela bër ri këbi Kaxanu gër eñaw̃ endexëm bën. ¹⁰ Në etëy ebat kë ŝanëgund obetak ol do gë ekare el. Awa bëmaŷe, ax ñap ex na ex gi mondako. ¹¹ Në añësa amat nde kë ŝanëgund men onëngax oņ do gë men ombax oņ? ¹² Bëmaŷe, andan aņ ax dëwënd na oyarëka; atëx and reseņ aņ ax dëwënd na ondan. Gër añësa and men ond gë ongal ax canëgund na men onëngax.

End orenik eņ

¹³ Noŷo renik, do noŷo ex ar gë onden an, mërëxand irewën? Awa ala ajo nëcëtindëlexo bandixa banjekax bandexëm baņ gër ola or ŝenene orexëm, gë obëngw or onden do gë orenik. ¹⁴ Barikan angëmene gër owëkw orewën xëñëk wayët oyakëraxi, gë oxoŷ, ba gë ebal ed gaf irewën fo el, këren dafënarand na. Gayikwa angëmene mondako ex, end däl eņ kën ŝonënd në enëgwëŝ en. ¹⁵ Orenik olo ax gi ex na or xaniwëk yaņ gër orën: orenik or gër ebar ro fo ex, or ala fo ex, or ŝabucara ex. ¹⁶ Enimin, gër ed ex oyakëraxi do gë ebañër, na fo kë hind bëte bend ŝode-ŝode beņ, do gë etëmbak end ex yo. ¹⁷ Barikan orenik or xaniwëk yaņ gër orën ol er ex gë owënëk, gë aketëxeta, gë angwëlëra, gë onden, gë axaŷënan isëm, gë benjekax, gë epitëndër këm, gë orenik or däl, do gë eņëņenax end ŝonayak këm. ¹⁸ Xarak, bër ŝenene bën kë nedënd aketëxeta aņ gë ola or bëraketëxeta bën.

4

End oxalay-kalay eņ

¹ Feye wa kë xaniwënd batakëra baņ do gë oxeyër oņ mërëxand irewën? Ax gi ex na nde bebër ñan kën bën kë xaxerënd dëk eman endewën eņ?
² Er ñan kën in, an cotënd na, ata en dëb gë oyakëraxi ol, eno dāw̃ ala; barikan ŷoweŷ an cotënd na. Ata en baŝ oxeyër oņ do gë batakëra baņ, bari ŷoweŷ an cotënd na gayik ano karand na Kaxanu. ³ Ado eno kara, aņun yakalind na gayik ang kën xarand ak, ax ye ex na. En dixënënd bebër ñan kën këno xarand. ⁴ Ata wën ang bër rind orekar fo hi kën! An nang ex na nde ar ñanëk ngwën an, Kaxanu aŝus këņo ŝusënd? Awa ar faŷëk gër emëkw edexëm exo gi aňan ar ngwën an, awa arangoŷëra and Kaxanu hi ko. ⁵ Ako nde yëla kën are fo kë rend Oñëgw Omënëk ok: «Kaxanu aňan ñan këņo, xali këņo yakëraxind angoc and yël këbo aņ exo dëg gër ola orebi aņ.» ⁶ Barikan oyekax or yël këbo ol rafëk nëmëc, ang kë rend bëte Oñëgw Omënëk ak:
 «Kaxanu aŷereli këbi wërelind bër kë rafënarand bën,

barikan oyekax orexëm ol këbi yëlënd bër kë banand bën*.»

⁷ Awa mayindën aŵa end Kaxanu eŋ; ɳepindën end şabucara eŋ, ata këŋun hër caw. ⁸ Tëkayino Kaxanu ata këŋun sëka mën bête. Wën bẽwendëran bëjo, mënënin otaxan odewën ok, do wunëtin oŵëkw orewën oŋ, wën bër gë benjêw bend kalay-kalay bëjo! ⁹ Nangin mène and xaŷën kën dëŋ ex, denitayindën, tesindën! Olêş orewën ol nengwëtal ex otes, do onënga orewën ol nengwëtal ex ecamina! ¹⁰ Banayin gër lëngw ir Axwën, ata këŋun fela yaŋ.

End odenar eŋ

¹¹ Bëmaŷe, ax gi ex na mondenar andewën rewën aŋ. Ar këŋo renand, ba këŋo nẽpënd imaŷe indexëm an, anëka ko renand acariya aŋ, do axiti ar acariya hi ko. Angëmëne axiti këy xitind acariya aŋ, axiti hi këy, ay bo ex na afëb ar acariya. ¹² Gayikwa abat fo ex anëcët ar acariya an, do mën fo ex axiti an. Mën gabat xorëk eŋo pexën ala an do eŋo nemin. Barikan wëj noŷo ngwa hi këy ga këyo xitind ako, aşandax?

End ndafënan eŋ

¹³ Awa gërëgako baxëtine, wën bër kë rend: «Doro ba ecan gër angol aŋo këne yeye, yer iniy iŋ këne ŷepaxëye fën. Ari këne ŷana ene dinde bebër këne şotëraxëne napul, do mbaŋ këne şotëraye.» ¹⁴ Er këŋun hi ecan ecan in, an nang ex na? Enimin, er hi kën ang okëbina od kë şanayand, do kë nëkand təkër fo ex capëraxën. ¹⁵ Ecëñëxët er don rend: «Angëmëne Axwën an aŵa ŵa ko, aliya këne liyaye, do eŋo gë eŋo këne ride.» ¹⁶ Barikan gërëgako, ga kën soşanarand mène bebësëm kën ri, arafënar fo kën rafënarand. Xarak, etoşanara end mondako el ax ye ex na gë təkër ak. ¹⁷ Awa ala an awendëra ko wëndërand angëmëne exo nang anang edi ed enjekax el do axo dind na.

5

End bapela band bër gë napul eŋ

¹ Awa gërëgako, baxëtine wën bër gë napul bën! Tesin, keŷin mokeŷ gayik betëm këŋun wëcan! ² Napul irewën in iwërëk ex, oyame ŷamak banjëm bandewën baŋ. ³ Kaŋe in do gë kodı irewën in ayaner yanerëk. Ata ayaner ijo kë hi osede or këŋun lëxw gër kiti ol, do aŷas kë ŷana ex ɳasënd beman bendewën beŋ ang xodux fo. Yama gër bakey bapelatar baŋo nde şala kën en gi gë napul isëm! ⁴ Acosa and bër riyenik gër ocënga odewën do yambara kënebi aŋ, këŋun lëxwënd mokeŷ. Do otes od bër kë xanand benedä bendewën ok ħatëk xali gër banëf band Axwën, mën ar xorëk beŷ dek an. ⁵ Aliya liya kën gër ebar gë ecotëra ed napul, do gë bebër këŋun xëbënanënd el. Abët bët kën ang oŵacar or eŋaş fo. ⁶ Wën anëp nẽp këno ar şenene an, alaŵ laŵ këno, xarak mën abaxo ħëp na endewën eŋ.

End ebuŋan eŋ

⁷ Awa bëmaŷe, buŋayin xali yatir ko bakaw Axwën. Aŷan an aşeni ko şenind ebar el xali ex cënan benedä bend ko liyaxënënd beŋ. Abuŋa ko buŋand elod gë ecaşa ebeja xali gë ekol, exo kanaraxën benedä tęgët beŋ do gë bendundu. ⁸ Wën bête buŋayindën, kapinayindën gër oŵëkw orewën gayikwa akey and ko bakaw Axwën aŋ đam ex. ⁹ Bëmaŷe, këren đëxwërënd na këdi këŋun xiti Kaxanu. Axiti an cëŋ, gër ebët xwëşa ko

* 4:6 4.6 Andorenik 3.34

de. ¹⁰ Bëmaÿe, end toro eŋ do gë end ebuŋan eŋ, tēfētelinēbi bëlaŵēnel bër lawëndēraw babi Axwën bën. ¹¹ Are këne rende mëne bër buŋa bax bën abeta beta këni. Awël wël kën ang buŋa baxo Yob ak, bëte anang nang kën ang ħata baxo aniyān and yël baŋo Axwën ak. Gayikwa Axwën an gë axaÿēnan hi ko, do monēnga nēnga ko[☆]. ¹² Bëmaÿe, ax gi ex na dēŋ monjaşaran, hik orēn ol, hik ebar el, hik er ex yo. Deyindēn tuŋ: «Iyo» angēmēne iyo ex eyakal do deyindēn «Ali» angēmēne ali ex eyakal këdi kën hi bër kiti.

¹³ Ala ar kë sorond mērēxand irewën an, calelexo. Ar gë onēnga an, ñerēwēralexo oĵekan od cale. ¹⁴ Ar šēxwērak an, macēlebi bëlēngw bër Amara bën. Do bën calenēleno sam eno nēm ogu gër oŵac or Axwën. ¹⁵ Cale ind gë ekwēta iŋ afakēn këŋo fakēn ašēxwēra an, do Axwën an eŋo kanin. Angēmēne aŵendēra wēndēra ko, aseban këŋo seban. ¹⁶ Awa putindēn beñēŋēnax beŋ andewën rewën aŋ, do en calendērend, en pakaxēn. Cale ind ar šenene iŋ mbaŋ fangak. ¹⁷ Eli, ala ebaxo ang biyi ak. Barikan ašale šale baxo kērex tēb na, do ax tēb bana gër ebar xali xucak bëniy bëtas gë opacaŵ ocongibat. ¹⁸ Bëte ga šale ko gašēxe, orēn ol sēbēk, do ebar el šēnanēk beneda beŋ.

¹⁹ Bëmaÿe bēndam, angēmēne ala exo nambēra xali exo ŋaŵēta d'al in, do abat mērēxand irewën eŋo bakaliw, ²⁰ nangēlexo mëne ar këŋo wērēšet aŵendēran gër fēña ir nambēra ko an, aracēt ko racēt aniyān andexēm aŋ gër ecēs, do beñēŋēnax bendanjēm ko laḡ.

☆ 5:11 5.11 Yob 1.20-22

Kayëta iyanar Piyer in Lilaya in

Akayëta aŋo ro Piyer yëgwën babi okëreceŋ od šapër bax gër Owun or Rom ok. Arixëra banëbi rixërand do bani sorond mbaŋ gayik aŋa ŵa këni end Yesu Kërisët eŋ. Piyer ga wël baxo end toro indebën eŋ, xwitanaxën babi mëne Kaxanu mbaŋ ye ko do aŋap yäpëk eni bayi ga xwëta këno. Afel fel babi bëte Kaxanu sana këbi eni gi bulunda ir bër fexën këbi Kërisët. Are re baxo bëte eni kemëna eni gi bela bër këŋo riyeninënd Kërisët, gayikako Angoc and Kaxanu aŋ gër ola orebën hi ko. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el: 1.1, 2.

End eyar ed apexa el, do gë owënëk eŋ: 1.3-2.3.

End bulunda ir Kaxanu, end olëngw do gë ebuŋan ed gër toro eŋ: 2.4-25.

End eñër do gë ebalër gër aminëmëra eŋ: 3.1-22.

End toro ir ang Yesu Kërisët eŋ do gë end oyekax eŋ: 4.1-19.

Epëb ed bëlëngw bër gër amara el do gë eperëna el: 5.1-11.

Epelar el do gë ekaran ed benjekax el: 5.12-14.

Ecëmar el

¹ Wëno Piyer, parëxanda ir Yesu Kërisët in këŋun yëgwënëlinde wën bër sana këŋun do šapër kën gër owar or Poŋ, gë Galasi, gë Kapados, gë Asi do gë Bitini bën. ² Faba Kaxanu kë nangënd beŷ bën dek damana ex gixën. Gë enang elo yata këŋun gë epit ed fit këŋun gë Angoc andexëm el, en tëfaxënënd endexëm eŋ do eŋun wunëtaxën gë ošat or Yesu Kërisët oŋ. Awa cënarëlex de oyekax ol do gë obetak ol gër ola orewën!

End eyar ed apexa eŋ

³ Cëkwanëŋone Kaxanu, Sëm ir Axwën arebi, Yesu Kërisët. Gë axayënan isëm irexëm in rëŵ këbo gašëxe paŋ gë ekani ed Yesu Kërisët gër ecës el ene cotaxëne eyar ed gë aniyen el. ⁴ Mondako ri ko ene cotaxëne er din ax cësënd na in, er beya këbo in, er din ax buyarënd na in, er din ax nëngwëta na in. Kaxanu ejo fenin këŋun yaŋ gër orën. ⁵ Wën këŋun nëkonand gë panga ind Kaxanu in, gë ekwëta ed xwëta këŋo el en cotaxën apexa and kë šanayaw gër baŋkey ŋapelatar aŋ.

⁶ Ata wën mbaŋ këŋun nëngandërand ado ga yäpëk en caminara imëd në end batëy bandanjëm band hi këŋun gërëgako ŋaŋ. ⁷ Batëy ŋaŋo kë ŵasinënd oxëbën or ekwëta edewën ol. Mëŋ xëbënëk nëmëc kaŋe ir wënënek xodux do kë nemind fo. Ado ga hi baŋun batëy ŋaŋo, mondako bax ex gi eŋata ed ekwëta edewën el gë ecëkw, gë enjaran, do gë epëb, and ko šanayaw Yesu Kërisët aŋ. ⁸ Wën aŋan ŋan këno, ado bayik elod ano wat ex na. Gërëgako dëŋ axwëta xwëta këno ado bayik ano watënd na, do ašot šot kën onënga or gë enjaran, or ala dëŋ ax kor na exo tëfët.

⁹ Ašot šot kën apexa and enjëŵ, and ex acosa and ekwëta edewën aŋ.

¹⁰ Ata apexa aŋo bani šaland gë obal osëm eni nang bëlaŵënel bër bax reyarand end oyekax or fenin këŋun Kaxanu eŋ. ¹¹ Mokemëna bani xemënan eni nang nand feye do bend fe fënëta ko Angoc and Kërisët and ebax gër ola orebën aŋ. Yama Angoc aŋo ga babi nangënënd nde gana-gana fo toro ind Kërisët in do enjaran end ebax exo cot eŋ and ko fis aŋ.

¹² Kaxanu anangën nangën babi mëne wën xwënëk eyeyan ed laŵënegu babi eni deyara el, ax gi bana ed faŋ babi bën bëlaŵënel. Bëfemëra bër

Atëfëtan bën awëlaw fo wëlaw bani bebër kënun sëfëtanënd gëregako gë panga ind Angoc Amënëk and xaniwëk gër orën in. Gër beño këbi xacërand eni yëkwa omeleka ak ga ýandi këbi eni nangëdo.

End owënek en

¹³ Awa yëlarayindën aye, giyin gë anjus, kwëtin ðek eyar edewën el gër oyekax or këjun wëlanëgu Yesu Kërisët and ko şanayaw aň. ¹⁴ Ang obaş or këjo baxëtënenđ fo, këreñun balënd na end oñandi od şot ban gër onangërarëxe orewën en. ¹⁵ Barikan ang wën ko ar sana këjun ak, wën bëte mënin mondako fo gër bend kën rind yo. ¹⁶ Gayikako aýëgw ýëgw këni: «Bëwënek kën hi gayik wëno awënek hi këme».

¹⁷ Do angëmëne axëla këno xëland Kaxanu ang Sorix irewën fo, xarak mëñ këbi xitind bela bën gë epitëndër këm, ala kala gë bebër ri ko bën, diyayindën gë anjiý and Kaxanu nand hi kën gër yeba na. ¹⁸ Enimin, anang nang kën mëne Kaxanu aňun dacët ex na gë bebër kë nemind: gë kodí ba gë kañe. Gër ola or gë ofëcak këm, or rëweli kënun bëxarëk bërewën racët këjun. ¹⁹ Barikan gë oşat oxëbëanaxik or Kërisët or racët këjun oň, oşat or şarëk ang or ifey iwënek do ibëngwëk, and şadaxa këno fo oň. ²⁰ Mëñ ex ar sana këjo Kaxanu gana-gana fo, ðamana exo dixën ngwën an. Do mëñ şanayaw ko gër bakey şapelatar baño në endewën na, ²¹ wën bër xwëta këno Kaxanu paş gë mëñ bën. Kaxanu xanin këjo gër ecës do yël këjo enjaran en. Mondako bax, ex gixën ekwëta edewën el do gë eyar edewën el gër Kaxanu.

²² Gayikako awënenaya wënaya kën ga wã kën ðal in, en cotaxën aminëmëra and gë eñëñëxax end şonayak këm aň. Awa balëringëleñun mbañ andewën rewën aň, gë anjëlan ak ðek do gë emëkw epeşax. ²³ Enimin, bër rëw këbi Kaxanu gaşëxe hi kën, xarak ax gi ex na ðe gë eneða end kë şësënd, bari gë eneða end ax cësënd na, gë eyeyan ed din ir din ed gë aniyand and Kaxanu el.

²⁴ Gayikwa ala ar kë liyand yo,
ang andës fo hi ko,
ðek enjaran endexëm en, ang opëtëfët fo ex.
Andës aň aňay kë ñayënd
do opëtëfët ok awini kë wïnind».

²⁵ Barikan eyeyan ed Axwën el, din ir din kë bayind.
Eyeyan elo ex Atëfëtan and nangën kënun aň.

2

End cale ingaşax en

¹ Awa tebin oxey or ex yo, osit or ex yo, egi ed bëyëñëxax bër kë labayand el, oyëkëraxi ol do gë odena od ex yo. ² Ñandiyindëleñun ang omër omënëk fo eyeyan ed Kaxanu el ang këbi ýandind omër bëndoyer ak, en pirixën gër apexa, ³ gayikako anang dëñ nang kën ang nënga ko Axwën ak.

⁴ Tëkayino ar ex ekaý ebëngw ed lap bani bela an. Xarak, mëñ ex ed yata ko Kaxanu el, ed xëbënan këjo el. ⁵ Ang këni barënd oxaý ex gi aciw ak, wën bëte barërin ang oxaý obëngw fo, en gixën Aciw amënëk, bëşadaxan bëwënek, eno dinaxënenđ Kaxanu, paş gë Yesu Kërisët, ocaðaxa od onden, od ko ýana exo ñanënd. ⁶ Gayikwa are rek gër Oñëgw Omënëk: «Watin ga këme xwëtënd gër Siyoñ ekaý ekëla,

elo sana këme, elo xëbënan ke.
Do ar kë w̃a endexëm an,
din aŋo cëfënan na✧.»

⁷ Awa ekaỹ elo këŋun yëlënd epëb el, wën bër xwëta këŋo bën. Barikan gër bër aŋo kwëta ex na:

«Ekaỹ elo ex ed lap bani bëb̃ay el
xarak mëŋ ex ekëla el✧.»

⁸ Do bëte:

«Ekaỹ elo këni fokërënd bela bën,
ekaỹ elo këbi rebënd✧.»

Ga xey këbi eni tëf eyeyan ed Kaxanu el, bëte gayik mondako bax efi gi.

⁹ Barikan wën cëŋ, er hi kën andëwëra and sana ko Kaxanu, bër gë oşadaxan or emun, enëŋ emënëk, bulunda ir xwën ko. Mondako hik en tëfëtëraxënënd becërëcaxik bend ri ko ar nęcëtëgu këŋun gër ecamëdan do wëla këŋun gër angoben akëbëanaxik andexëm an. ¹⁰ Wën anëka hi kën gërëgako bulunda ir Kaxanu, xarak akarëk aŋ, an gi bana bulunda. Kaxanu abaŋo xaỹënan na endewën eŋ. Barikan gërëgako axaỹënan këŋo xaỹënanënd.

¹¹ Wën bëmaỹe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, axara xara këmun gayikako bër okucan, do bëliyer fo hi kën, kemënayin en kwëỹëta oŋandi od eman od kë wërelind enjëw ok. ¹² Mëlayayindën şenene ola orewën ol mërëxand ir bër aŋo kwëta ex na Kërisët bën. Do gër ed kënun nangaşandërand, watindëlexëni bandixa banjekax bandewën baŋ, eno cëkwaxën Kaxanu yatir këbi ŋatën.

End epëb ed owun eŋ

¹³ Ang ỹapëk gër Axwën ak, pëbindën olëŋgw or ex yo. Pëbindëno emun eŋ, mëŋ ar ex ar gapak an. ¹⁴ Pëbindënëbi ogofërëner ok gayik emun eŋ fana këbi enëbi nëpënd bëwëndëran bën do enëbi cëkwand bër kë rind benjekax bën. ¹⁵ Enimin oŋandi od Kaxanu ok ex, paş gë benjekax bend kën rind beŋ, eni cëmind bela bësitarak bën, bër yoweỹ ax nang ex na bën. ¹⁶ Diyayindën ang bërëyaya fo, bari këren dabayand na gë orëyaya olo en dixën eñëŋëanax eŋ ado bayik yoweỹ aŋun cëba ex na: giyin okadëp od Kaxanu. ¹⁷ Pëbindënëbi bela dek, ŋanindënëbi bëmaỹe bëŋ, yëdayindëno Kaxanu, do pëbindëno emun eŋ.

End oxëreceŋ eŋ

¹⁸ Wën bëriyenin bër gër bëciw̃ bën, yëdayindënëbi bëxwën bërewën bën do mayindën endebën eŋ ado eni nemëri, bari ax gi ex na bër bëŋgwëk do nënga këni bën fo. ¹⁹ Gayikwa oyekax kën şot ga buŋa kën buŋand en toro në end Kaxanu, gë amena këm. ²⁰ Enimin, aşëkw nde këno şëkwënd ar kë buŋand gër toro në end ga wëndëra ko an? Barikan angëmëne abuŋa kën buŋand në end ga kën rind benjekax, enjekax ex gër ogës od Kaxanu.

²¹ Në eŋo yataxën këŋun Kaxanu gayik Kërisët, mëŋ bëte, mondako soro ko në endewën na, eno tëfëtëlixënënd, en tëfaxënënd banjëta bandexëm baŋ. ²² Bari mëŋ elod axo mendëra ex na,

bëte elod ala ax wël ex na enëgwëş gër etëỹ edexëm.

²³ And bano şirërand aŋ ababi w̃aşa na,
and baxo sorond aŋ, ala abaŋo wesa na.

Barikan aseben seben kejo amaŝa aŋ ar ke xitind ŝenene an.

²⁴ Mëj dëj lëbinak bamena bandebi baŋ gër eman endexëm and fika këno
gër kërëwa

do ŝës ko në end beñëñenax bendebe aŋ.

Mondako ŝës këne ene capëraxëne gë beñëñenax beŋ,

ene diyaxënënde aniyän and ŝenene.

Gë tembaŷ indexëm in kën fakaxënënd.

²⁵ Enimin, anëka hi ban ang oyel or nambërak fo✧.

Barikan gërëgako anëka baka kën gër ar ex axadac

do anëkona arewën.

3

End eñër eŋ

¹ Bëte wën bësoxari bën, mayindën aŷa end bëcën bëndewën eŋ. Angëmëne mondako kën rind, axor kënebi xor bëcën bëndëmar ado ga bani ñëpënd end Kaxanu eŋ. Axor kënebi xor gë eyeyan këm, gë ola orewën ol, ² angëmëne eni watënd gër aniyän andewën mëne aŷën wën kën do mëne wën afëb fëb kënebi. ³ Oñanënanan odewën ok kërex gi na or fac: olap, gë bañepe band kaŋe, gë bëñwën bënd kaŋe, gë orëxër or kaŋe do gë banjëm bakëbëanaxik. ⁴ Barikan gil ex lëf gër emëkw, oñanënanan od din ax biwënd na, od onden onënga, do ond angwëlëra. Ata oñanënanan od mondako ok, mbaŋ kejo xëbënanënd Kaxanu. ⁵ Oye olo ŝot bani bësoxari bëwënëk bër angwën bën, bër xwëta baŋo Kaxanu bën ga banëbi fëbënd bëcën bëndebën bëŋ. ⁶ Gako Sara, afëb fëb baŋo Abëraxam xali baŋo wăcënd: «Axwën aram✧.» Odënaŷ odexëm hi kën angëmëne ari kën rind benjekax beŋ, xarak er kën yëdand gebatak aŋun yëbun ex na.

⁷ Bëte wën bëcën bëŋ, mëlayayindënëbi endëmane fo bolindaŷ borewën gër eñër edewën, ga nang kën mëne ola orebën ol ax këme na bon. Pëbindënëbi, gayikwa bën bëte aŝot këni ŝot aniyän and ko yëlënd Kaxanu në end oyekax orexëm aŋ. Diyindën mondako, ata bayik yoweŷ ax bedi na cale indewën in.

End ebalër eŋ

⁸ Awa wën wëlëringdën, balëringdëleŋun ang bër acël amat fo, cotindën anjëlän amat, bëngwëlex onden odewën oŋ, banayindën. ⁹ Ax gi ex na momaŝën eñëñenax eŋ gë eñëñenax, do ocir ok gë ocir. Ecëñëxët, karanindënëbi benjekax boŝandax, gayikwa në eŋo yataxën këŋun Kaxanu en cotaxën obetak or fenin këŋun ol. ¹⁰ Enimin, Oñëgw Omënëk ok ga rek:

«Ar yandi kejo exo ŋan aniyän aŋ

do exo cot bakey banjekax an,

etëŷ edexëm el tebëlex odena ok,

do gë etitinaxën ed bela el.

¹¹ Kwëŷëtalexo beñëñenax beŋ

do diyindëlexo benjekax.

Calayindëlexo aketëxeta aŋ,

do kemënayindëxelo exo ŋatën.

¹² Gayikwa bangës band Axwën baŋ anëkona këbi nëkonand bër ŝenene
bën,

do gë banëf bandexëm baŋ,

aɓaxët ko ɓaxëtënd cale indebën in.

Barikan ašus këbi šusënd bër kē rind beñëñenax bën✧.»

¹³ Do wën nobën cëñ këñun rinan eñëñenax angëmene benjekax kën ɓalëkēnalind? ¹⁴ Ado enun toronënd në end or šenene eñ, nëngandërayindëleñun! Kërenëbi yëdand na do këreñun bëlandërand na. ¹⁵ Barikan, pëbindëno Kërisët, mëñ awënëk an, ang Axwën fo, gër owëkw orewën. Giyindën lañ bëwëlëk bër eno yakand kerët ar këñun wëka yo eno pelëra ine kën yaraxënënd er kën yarënd in. ¹⁶ Barikan, yakayindën endëmane fo, do gë onden onjekax. Ata bër këñun širërand në end ola or šenene or yël këñun Kërisët bën cëfënanindëlebi gër ed ebax enun yëlan yëy. ¹⁷ Enimin, pecanëleñun en torond ga kën rind enjekax eñ angëmene mondako yandi këño Kaxanu, ɓari ax gi ex na ga wëndëra kën.

¹⁸ Gayikwa Kërisët amat fo soro ko do šës ko në end beñëñenax, mëñ ar šenene, në end bela bësëmbak, eñun mëlaxën gër Kaxanu. Eman endexëm eñ law̄ bani, ɓarikan Angoc Amënëk añ xaninëgu këño abëngw. ¹⁹ Gë angoc andexëm añ ye baxo Kërisët ebi tēfētandërax endexëm eñ ɓangoc ɓand gër epëra ɓañ. ²⁰ Akarëk añ, ɓangoc ɓaño ɓaño wëšenënd Kaxanu. Mëñ aɓuñan ɓuñan babi xali fika ko Nowe Akuluñ and fexaxën bani mëñ gë bela bëcongëbëxi polo gër men añ. ²¹ Eño ex amatinali and xobuyi or këñun fexënënd gërëgako el, ɓari ax dëxëtënd na aɓuyar ir eman in. Xobuyi olo onden onjekax ex gër lëngw ir Kaxanu paɓ gë ekani ed Yesu Kërisët gër ecës el. ²² Mëñ ex ar ɓakak yañ gër orën do yëpax ko gand liw̄ ir Kaxanu an, mëñ ex ar këno ɓaxëtënënd omeleka an, ɓangoc ɓand wunëk ɓañ do gë ɓand gë panga ɓañ.

4

End aniyan angašax eñ

¹ Awa gayikako Kërisët asoro soro ko gër eman endexëm, wën bëte giyin bëwëlëk ang bër emer fo en torond mondako fo. Gayikwa ar sorok gër eman endexëm an, anëka šapër këni gë eñëñenax eñ, ² exo di yaxënënd ɓakey ɓand ɓayi këño gër ebar ɓañ ang këño yandind Kaxanu ak, ax gi ex na ang ex oñandi oñëñenax ak. ³ Enimin akarëk añ, gwac xwënda ban edi ed bebër ñan këni bër año kwëta ex na Kërisët bën: asëk alakirand fo in, oñandi oñëñenax ok, ekureliran el. Ata wën monjëlaya ban yëlayand gër ñambëran in, gër ošëɓ ol, do gër ekëla ed olaš el, xarak ašëba šëbak. ⁴ Gërëgako ašaran këbi šaranënd ga kënun watënd mëne an bo ex na ga kën xašërënd gë bën gër eñac, mëñ kënun renaraxënënd. ⁵ Barikan bën ayaka këno yakad ar yäpëk ebi kiti bela bëbëngw do gë bëšësëk an. ⁶ Enimin, mëñ nangënañen kënebi Atëfëtan añ bëšësëk bën dëñ eni di yaxënënd gë Angoc and Kaxanu añ ang ak ado ga xiti kënebi ang dëk bela ak.

End oyekax eñ

⁷ Ekwët ed beñ dëk el anëka saxëguk. Awa giyin bërenik do bër gë anjus, en kemënañënënd gër cale. ⁸ Damana beño dëk, ɓalëringëleñun mɓañ andewën rewën añ, gayikwa añana añ alaɓ kē laɓënd beñëñenax ɓendanjëm. ⁹ Mëlayarindën aye ang këno wëlayand aliyer gër bëciw̄ bëndewën ak, xarak an ñunëñunand na. ¹⁰ Ala kala diyenindëlebi ɓošandañ gë anjëla and yël këño Kaxanu, në end oyekax orexëm añ. Angëmene mondako kën rind ata kën hi bër xwëtan kënebi ɓanjëla ɓand

✧ 3:12 3.12 Calemoñëw̄ 34.13-17

ko yëlënd Kaxanu në end oyekax orexëm. ¹¹ Ar yël këno eyeyan an, deyarayindëlexo bend re ko Kaxanu beŋ. Ar yël këno edëcara ed bela an, dëcarayindëlebi gë ojaŵ od yël këno Kaxanu ok. Gër end ex yo, cëkwëndino Kaxanu paß gë Yesu Kërisët, mëŋ ar gë enjaran do gë panga ind din ir din an. Amen!

End toro eŋ

¹² Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, ga kën sorond ako, atëy añëkaxik ex, këreŋun caranënd na nangëde ax ñap ex na fo. ¹³ Ecëñëxët, nëngandërayindëleŋun ga kën sorond, ang soro ko Kërisët ak. Mondako ÿapëk ex gi eŋun nëngandëraxënëd nëmëc yatir ko nëcëtëgu dëk enjaran endexëm eŋ. ¹⁴ Ado enun cirërand në end oŵac or Kërisët nëngandërayindëleŋun, gayikwa Angoc and gë enjaran aŋ, and Kaxanu aŋ, gër ola orewën hi ko! ¹⁵ Barikan wën, gabatak kërexo torond na në end ga laŵ këno ala, në end ga rekara ko, në end ga wëndëra ko ba në end ga lil këbi bela gër bendebën. ¹⁶ Angëmëne ga hi ko këreceŋ ko soroxënënd, cëkwayindëleŋo Kaxanu në end oŵac olo, këreŋo cëfënanënd na. ¹⁷ Gayikwa anëka ñatëguk kiti ind kë ÿana gër ekun ed Kaxanu iŋ. Xarak angëmëne gër ndëbi kë ÿanand kiti iŋ, mondake kë ñata gër bër ñëpëk eni kwëta Atëfëtan and Kaxanu bën? ¹⁸ Ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Angëmëne alak lakëk exo pexaxën ar ſenene an, mondake cëŋ kë hi end asëmbak eŋ, do gë end aŵendëran eŋ?» ¹⁹ Awa bër kë sorond gër edi ed benjekax gayik Kaxanu ÿandi këno ebi gi mondako bën, tebayalexëni gër otaxan odexëm, mëŋ ar ex mokwëta an.

5

End emëlayan ed okëreceŋ eŋ

¹ Awa bëlëngw bër ex mërëxand irewën bën ÿandi ke mëni pelëra gërëgako. Wëno dëŋ alëngw hi këme ang bën ak, sede ir toro ind Kërisët hi keme, do bëte ahixeli këme hixeli gër enjaran endexëm and ko ſanayawëgu aŋ. ² Kadacindënëbi ſenene bër gër amara and xwëtënan këŋun Kaxanu bën. Nëkonayindënëbi gë emëkw el dëk ang ñan ko Kaxanu ak, xarak ax gi ex na në end acosa fo, bëte ax gi ex na ga kënun nëÿalind. ³ Ola orewën ol gilex or këni xor eni tëfëtelind bër gër amara bën. Kërenëbi bëñand na nangëde wën xwën këbi fo. ⁴ Do and ko ſanayaw alëngw ar bëxadac aŋ, aſos këŋun ſos gë ekamote ed owun ed gë enjaran ed din ir din el.

⁵ Bëte ocambenjar ok gë odënaŵ ok, baxëtindënëbi bëlëngw bën. Banayindën gër banëkëra bandewën, gayikwa are rek gër Oñëgw Omënëk:

«Kaxanu ayël këbi yëlënd oyekax orexëm ol bër kë banand bën, barikan aŵereli këbi wërelind bër kë rafënanand bën».

⁶ Awa wën banayindën gër lëngw ir Kaxanu, mëŋ ar gë panga an, eŋun dafëanaxën and këno ñatan aŋ. ⁷ Kwëtinaŷindën gër ndexëm dëk bebër këŋun siband gër banjëlan bandewën bën, gayikwa mëŋ afëÿëpëÿ këŋun fëÿëpëÿënd.

⁸ Giyin gë anjus, këren nambinand na. ſabucara in, arangoÿëra ar gë wën an cëŋ, abëtëra këŋun bëtarand ga ko ſaland noÿo këno yamb ang yëraŋ ir këno sisand emacar end këno yamb fo. ⁹ Nëpindën endexëm eŋ do kemënayin gër ekwëta ga nang kën ako mënë oyot od obat këŋun wëcanënd gë bëmaÿe bëndewën bënd gër ngwën ro bëŋ. ¹⁰ And kën soro

imëd aŋ, Kaxanu mën ar gë oyekax aŋ, mën ar w̃aceli këŋun enjaran end din ir din end ex gër Yesu Kërisët eŋ, axanin këŋun xanin, abašën këŋun abašën ojaŵ ok do axemën këŋun xemën en gixën bër rëd këbi aye. ¹¹ Mën ga xwënëk wa owun ol din ir din! Amen!

Epelar el

¹² Silas, imaŷe ind xwëta këmo gër Axwën iŋ, rëca ke mun ñëgwënëli bepënëfëne beŋo. Aŷandi ŷandi ke me deya oyekax or d̄al or Kaxanu ol, mun kemënaxën, awa kemënayin mbaŋ! ¹³ Bërëŵak bër hik gër Babilon bën, bër yata këbi Kaxanu ang wën ak bën, këŋun šëmand. Ašëma këŋun šëmand bête asëñiwën Marëk.

¹⁴ Cëmarëxën momegar ang bëmaŷe bënd këbi balërënd fo. Awa wën d̄ek bër xwën këŋun Kërisët bën, cotin obetak ol.

Kayëta ixinëm ir Piyer in Lilaya in

Akayëta aŋo ex akinëm and yëgwën babi Piyer bamara band okëreceŋ band lapar bani gë bëlaŵënel bënëgwëš baŋ. Në end osëyali or fudac orebën eŋ, bëreŵak bëranjëm wëlandëra babi do bani wëkarënd në end ine ko legëanaxënëgund Axwën an ga re baxo mëne gogo ko bakaw. Piyer aŷëgwën këbi mëne Axwën an axo degënanand na. Barikan abuŋa ko buŋand xali ala kala exo nëngwët ola orexëm ol do exo teb bëñëñëx baŋ. Er ex gër akayëta in:

End or šenene do gë end bëlaŵënel eŋ: 1.1-21.

End ekwëyëta ed osëyali or onëgwëš eŋ: 2.1-22.

En ošën or omakaw ond Axwën eŋ: 3.1-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Simon Piyer, ariyenin do parëxanda ir Yesu Kërisët an, këŋun yëgwënëlinid kayëta ijo wën bër gë ekwëta ed xëbënëk ang edebi ak bën, paš gë or šenene or Kaxanu do gë Afexën Yesu Kërisët ol. ² Oyekax ol do gë obetak ol bašërël ex gër ndewën ga nang kënëbi ako Kaxanu do gë Yesu, Axwën arebi an.

End oxëreceŋ eŋ

³ Kaxanu ayël yël këbo gë panga indexëm in dëŋ dek bebër kë yana ene dŷiyaxënënde ang ex ola or Kaxanu ak mëŋ ar wăcëgu këbo gë enjaran endexëm eŋ do gë ekëbëanaxik endexëm an. ⁴ Paš gë enjaran eŋo do gë ekëbëanaxik eŋo, yël këbo Kaxanu bebër beya babo bën, en koraxën en cana osëmbak or gër ngwën ol or oŋandi oñëñëx ok do en cotaxën ola or Kaxanu ol. ⁵ Awa në end eŋo dëŋ, kemënayin gë obal osëm en bašaxën gër ekwëta edewën owerëgwëran ol, do gër owerëgwëran, onangëran ol. ⁶ Bašin gër onangëran, egi ed gë anjus el do gër egi ed gë anjus el, ekemënal el. Bašin gër ekemëna, epëb ed Kaxanu el. ⁷ Bëte bašin gër epëb ed Kaxanu, ebalër ed gër aminëmëra and oxëreceŋ el do gër ebalër ed gër aminëmëra and oxëreceŋ, aŋana aŋ. ⁸ Enimin, angëmëne benjekax beŋo ahi hik gër ola orewën do ex ñëmb, an ñana na en bayind gë bandixa banjekax këm, an gi na gë odëwërewën këm, gër enang ed Yesu Kërisët, Axwën arebi el. ⁹ Barikan ar šanëk beŋo an, axo watërand na aye, xali hi ko ang ašiwëk fo. Axwëya xwëya ko angunëtan and bamena band baxo rind and ganëka aŋ.

¹⁰ Bëte bëmaŷe, kemënayindën en balëkënali nëmëc oŵac or wăc këŋun do gë eyata ed yata këŋun Kaxanu el. Angëmëne mondako kën rind, din an pokër na. ¹¹ Ata Kaxanu mondako këŋun fërëtëanaxën ebët eñangax, en dŷilaxën gër owun or din ir din or Yesu Kërisët, mëŋ ar ex Axwën arebi do Afexën arebi an.

¹² Mëŋ ex bëte, wëno din këmun yana mun kwitanënd beŋo ga nang kën anëka do lëkaya kën dŷal ir šot kën in. ¹³ Yëla këme aye yek, nand bayi këme gër eman eŋo na, mun nëngëtënd gë bënd këmun xwitanënd beŋo.

¹⁴ Gayikwa Yesu Kërisët, Axwën arebi an, anangën nangën ke mëne gogo këme šës. ¹⁵ Barikan gë oxor oram ol këme ri mun tebëtanaxën er këŋun yana eŋun kwitanënd, nand ex yo, beŋo dek.

End enjaran eŋ

¹⁶ Enimin, biyi ex otede od watëk ola oxëbënaxik or Yesu Kërisët, Axwën arebi ol gë bangës bandebi baño dëŋ. Anangën nangën këmün panga indexëm in do gë omakaw ondexëm oŋ, xarak ax gi ex na gë bendacan bend xamën këni bela. ¹⁷ Gayikwa Faba Kaxanu yël këŋo or gapak ol do gë enjaran aŋ yatir wëli bax oniŵ orexëm ol gër enjaran ekëbënaxik eŋo ga kë re: «Ajo ex Asëñiŵën ar pëlot gër yomb iram an, wëno monëngan ke nënganënd endexëm eŋ.» ¹⁸ Biyi dëŋ wël bax oniŵ olo ga wëliwëk gër orën and ebami gë Axwën Yesu Kërisët yaŋ gër etënd emënëk aŋ.

¹⁹ Biyi cëŋ, er reya këni bëlaŵënel in, er mokwëta nëmëc ex. Awa wën aŋap ŋapëk eŋun balënd end eyeyan elo eŋ. Er hik ang lambo ir kë ñoband gër ecamëdan fo xali ex canayaw angoben aŋ do emal ed oxeya el ex ñoband gër oŵëkw orewën. ²⁰ Damana beŋo dëk, anang nang kën mëne gër Oñëgw Omënëk, eyeyan ed alawënel ed ex anjëlan and ala, ax gi ex na. ²¹ Gayikwa, alawënel abax yeyanënd ex na ang baxo yëland ak. Angoc Amënëk aŋ babi ŵasinënd bëlaŵënel bën gër onden ondebën end Kaxanu end këni reya eŋ.

2

End bësäyali bënëgwëŝ eŋ

¹ Akarëk aŋ, bëlaŵënel bënëgwëŝ hi bax na gër bulunda ir Isërayel. Bëte mondako fo këni xani bërëmar mërëxand irewën eni gi bësäyali bënëgwëŝ, eni dïlaliw bënëgwëŝ bend kë nambelind do eno yaxëtand Axwën an, mëŋ ar racët këbi an. Ata bëjo mocala këni ŝaland enemi ed bërëxadët el. ² Bëranjëm këbi sëf gër aniyän atëmbak andebën, do bëšëxen bën në endebën këni ŷana eni cirënd fëña ir däl in. ³ Bësäyali bëjo, ga ñan këni napul in kënun ŷana enun yifand gë bend këni yerëtënd bën fo beŋ, enun dëxëlëxaxënënd. Barikan kiti indebën in elod anëka fo wël bax, do enemi edebën el ax gi ex na mocëni!

⁴ Omeleka od ŵendëra bax ok, Kaxanu aŋo kaŷënan bana endebën eŋ. Alap lap këbi gër ambëxw atiŵax do xap këbi gë ogweyele-gweyele gër acamëdan ang gë gweyele-gweyele fo eni cënixën kiti in. ⁵ Bëte Kaxanu alawë lawë babi gë oŷëm ol, bëla bësämbak bër ebax akarëk bën, angwën and baxo femërand Nowe end aniyän and ŝenene aŋ. Barikan fexën këbi Nowe do gë bëla bëcongëbëxi bëšëxe. ⁶ Bëte Kaxanu anëp nöp babi bër gër Sodom do gë Gomor bën and bëlën ko bangol baño aŋ. Mondako ri baxo eni nangaxën dëk bësämbak bën mëne mëŋ axiti ko xitind. ⁷ Barikan aracët racët baño Lot, mëŋ ar ŝenene ar bax xoŷërand, në end eñac end bëŵëŝik bëjo eŋ. ⁸ Gayikwa ar ŝenene ar bax liyand gër bangol band Sodom do gë Gomor ajo, key yo key baño yambënënd gër emëkw ed ŝenene edexëm në end eñëŋëxax end baxo watënd do baxo wëlënd eŋ. ⁹ Awa eŋo këbo ŵasinënd mëne Axwën an axam xam ko edacët ed bër ŝenene gër ocëmu el. Barikan afeni këbi fenind bësämbak bën ebi nöpaxën yatir kiti. ¹⁰ Adofa anëp këbi nöp bër këbi yetëyetënd edi ed bemuyaraxik bën, bër kë xašërend gër edi ed oñandi od eman do këni yepënënd or gapak or Axwën bën.

Bësäyali bënëgwëŝ bëjo, axwëta xwëta këni ogaf odebën ok do arafëna këni rafënannd mëne ani yëdand na ecir ed bangoc bacaraxik band gër orën el. ¹¹ Xarak omeleka od xuca këbi ojaŵ do gë panga ok dëŋ anëbi nöpënd na, ani kwëšand na gër lëngw ir Axwën Kaxanu enëbi cir. ¹² Barikan bën ari këni rind ang bër gë onden këm fo, ang oŵacar fo, oŵacar or eŋaš

☆ 1:17 1.17 Maco 17.5

or xwël kënëbi do enëbi dāw xali eni bër ol. Ašir këni širënd er bayik ani nang ex na in. ¹³ Osëmbak orebën olo axana këni xana ang acosa fo. Monëngan këbi nënganënd eyëlaya ed gër oñandi od eman ogës od bela dëk el. Ošëfën orewën ex and këni yow gër ed kën fedër ñambëran aņ, opëna odewën ok këni buyarënënd. ¹⁴ Bangës bandebën baņ yer orekar fo ex, do din abi pedënd na eñëñenax eņ. Ayifa kënëbi yifand bela bër sitarak bën, monjëlāya yëlāya këni gër aņana and kodi. Ata bëjo obaš or xata këbi fo exëni. ¹⁵ Ga seb këni fëña ir šenene in, nambëraxën këni ga sëf këni fëña ir Balam, asëñiŵ ar Bosor in, mëņ ar ñan bax acosa and exo dixën osëmbak an. ¹⁶ Barikan fali, mëne ngëņ emacar, yeyan bax ang ala fo do rexëra baņo në end amena andexëm, alawënel ar šenëkët baņo an, xali xwëšan këņo.

¹⁷ Bësëyali bënëgweš bëjo, ang bandu band gë men këm fo exëni; ang ebed ed šapërelük ekoc fo exëni. Ata bën šëni këbi acamëdan aņ. ¹⁸ Gayikwa añebëta këni ñebëtand eni deya bend gë ofëcak këm, bend gë ndafënan itëm. Mondako këni rind enëbi yifaxën gë oñandi oñacaxik od eman ok bela bër šanëguk gë ojaŵ fo gër otaxan od bër kē liyand gër enambëran bën. ¹⁹ Bela bëjo abeya beya banëbi mëne anıyan and yaya kënëbi yël, xarak bën dëņ okadëp od bebër kē nemind exëni. Gayikwa ala kala xadëp ir er wëña këņo hi ko.

²⁰ Enimin, angëmëne aseb seb këni bemuyaraxik bend gër ngwën ro beņ paß gë enang ed nang këno Yesu Kërisët, Axwën do Afexën arebi el do eni bakan beņo xali ebi bëña gašëxe, awa nëmëc këni nëxena ang nëxena bani añanar ak. ²¹ Er fecadox këreni nang dona anıyan and šenene aņ, gë eni nang aye dëņ, do eni mašan epoy apela amënek and sëyali kënëbi aņ. ²² Awa bën anëka hi këbi eyeyan ed däl ed orenik ed kē rend: «Laņët in anëka bakan ko exo yamb er wis baxo in*» Bëte: «Ambëxwëbëxw anëm and buyi bano ecede-ecede aņ, anëka rëgwaya ko gašëxe gër egway.»

3

End omakaw ond Axwën eņ

¹ Wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaņ bëņo, kayëta ixinëm in këmün yëgwënëlınd. Gër okayëta oki oko, këmün xwitanënd bend nang kën aye beņ, en nëngëtaxën gër onden ondewën. ² Ata kën ŷana en kwitand bend reya këni, akarëk aņ, bëlawënel bëwënek beņ do gë apela and oparëxanda odewën aņ, apela and ex and ar ex Axwën do Afexën arebi aņ. ³ Nangin mëne damana beņo dëk, gër bakey bapelatar, bela bër kē sëfënd oñandi oñëñenax do këni sanënd mbaņ kē šanayaw na. ⁴ Do are këni ŷana eni dend: «Feye ngwa exo ar beya bax mëne abaka ko bakaw an? Gayikwa elod ga rašëra këbi gër ecës bëxarëk bën, beŷ bën ang ebax elod and ŷanak ngwën ak bayik*»

⁵ Enimin, bëjo mama dëņ këni xwëyand mëne akarëk aņ, paß gë eyeyan ed Kaxanu el hixënëk orën ol do gë ebar el, do ebar el šanëguk gër men do xangëk. ⁶ Ngwën ind angwën aņo in šilipa bax kwëc gër amen. ⁷ Xarak Kaxanu, gë eyeyan elo fo re ko ašor ko šor orën ol do gë ebar ed gërëgako el yatir kiti ind këbi nemin bela bësëmbak in.

⁸ Barikan emat ex end ax gi ex na mokwëya eņ, wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaņ bëņo: Gër Axwën, akey amat gwër fo ex gë bëniy wëli do bëniy wëli gwër fo ex gë akey amat. ⁹ Axwën an axo dëgënanđ na gër

* 2:22 2.22 Andorenik 26.11 * 3:4 3.4 Esayi 5.19

enjata ed er beya ko, ang këni yëland bërëmar ak. Ga këjun bujanënd ko šenind wën dek en nëngwët dek ola orewën ol gayik aŋo ñandi ex na ala exo nemi.

¹⁰ Barikan akey and Axwën aŋ, ang arek fo kë yow. Yatijo, orën ol ašapër kë šapër gë ongebër oñigënaxik. Bëbër ex gër orën gë xodux bën, ex pëtëra. Ata ebar el, gë bebërexëm bën ex wati ang ex ak. ¹¹ Awa gayikako bebijo dek afët kë fët, wën nëkonin ba mondake ŷapëk en dīyand! Gë ola owënëk do gë epëb ed Kaxanu ¹² ŷapëk en cënind do en ñandënënd akey and Kaxanu aŋ, akey and kë fëtëra bebër ex gër orën gë xodux aŋ. ¹³ Xarak biyi ašëni këne šëni nde bebër beya këbo Kaxanu bën: orën oxašax do gë ebar ekašax, gër ed kë xëñ or šenene ol. Ata biyi eŋo këne šëninde.

¹⁴ Wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, awa gër ošën olo, kemënayin eŋun təkati Axwën an bëwënëk, bër gë etëmbak këm, gër aketëxeta. ¹⁵ Pënileŋun mëne ebuŋan ed buŋan këŋun Axwën arebi el ex apexa andewën aŋ, ang ŷëgwën këŋun bëte Pol, mëŋ imaŷe ind këbo balënd mbaŋ iŋo, gë orenik or šot ko ol. ¹⁶ Mondako ko ŷëgwënd Pol gër dek okayëta odexëm and ko yeyanënd beŋo aŋ. Barikan bengas exëna bënd lakëk epëni. Ata bër sitarak gër onden do ani piri ex na gër onangëran bën, anëngwët këni nëngwëtënd er kë rend in. Ado mondako fo këni rind gë Oñëgw Omënëk ocëxe ok do këni neminayand gë andebën aŋ dëŋ.

¹⁷ Awa gayikako gana gana fo nang kën beŋo, wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, perënayin de këdi kënebi sëfa bela bëwëšik bëjo gër enambëran edebën do en teb ekemëna el. ¹⁸ Barikan piriŷin gër oyekax do gër enang ed Yesu Kërisët, Axwën do Afexën arebi el. Mëŋ xwënëk enjaraŋ eŋ, gërëgako do xali din ir din! Amen!

Kayëta iŋanar ir Şaŋ in Lilaya in

Akayëta aŋo ro Şaŋ, asëfan abat Yesu, yëgwëk ang re këni okëreceŋ oŋanar ak. Amëd aŋo, okëreceŋ ok mbaŋ şopara babi në end bësëyali bënëgwëş eŋ. Anambeli banëbi nambelind ga bani rend mëne Yesu axo gi ex na Afexën an do axo gi bana dëŋ ala. Paş gë er yëgwën yandi baŋo ebi dëca eni kemënalixënënd end đal end sëyali kënebi elod gër yānar eŋ. Akayëta aŋo kë sëyalind mëne bër xwëta këŋo Yesu Kërisët bën aŋap yāpëk eni nang mëne and şot këni dëŋ ex aniyan and din ir din aŋ. Bëte këreceŋ ir bayik aŋo balënd na end okëreceŋ ocandaŵ eŋ, axo cot ex na anëkëra and gë Kaxanu and paş gë Kërisët aŋ. Er ex gër akayëta in:

End eyeyan ed kë yëlënd aniyan eŋ: 1.1-4.

End enang ed Kaxanu do gë etëfëtëli ed Kërisët eŋ: 1.5-2.6.

End apela angaşax and Axwën eŋ: 2-17.

End bërangoŷëra and Kërisët do gë obaş or Kaxanu eŋ: 2.18-3.10.

Ed aŋana and Kaxanu aŋ do gë and okëreceŋ eŋ: 3.1-4.21.

End ekor ed ngwën eŋ: 5.1-21.

End eyeyan ed aniyan eŋ

¹ End ar hik elod gër yānar eŋ, end ar wël këmi eŋ, end ar wat këmo gë bangës bandëbi baŋo dëŋ eŋ këmun yëgwënëlınd. Biyi nëkondëra këŋo gë axëbënan, biyi lëkëra këŋo gë otaxan odebi ok. Mëŋ ex eyeyan ed kë yëlënd aniyan el. ² Biyi wat këŋo ar ex eyeyan ed kë yëlënd aniyan an ga hi ko ala. Biyi reyak osede orexëm ol, mëŋ këmun sëfëtanaxënënd mëne ar ex aniyan and din and ler gër Faba Kaxanu an şanayaxënegu këbo. ³ End wat këmi do wël këmi eŋ, këmun sëfëtanënd wën bëte, ene baraxëne andamat. Ebar elo ex ed gë Faba Kaxanu do gë Asëniŵ Yesu Kërisët el. ⁴ Eŋo këmun yëgwënëlınd ebo nëngandëraxën enim biyi đek.

End aniyan and gër angoben eŋ

⁵ Endey end wël këmi gër Kërisët do lawënëgu këbo mun tēfëtan eŋ ex: Kaxanu angoben hi ko do ecamëđan ax gi ex na gër ola orexëm.

⁶ Angëmëne are këne rende mëne gë mëŋ bar këne do ene bayiye gër ecamëđan, bënëgwëş hi këne, er këne rinde in ax gi ex na đal. ⁷ Barikan angëmëne gër angoben hi këne ang hi ko mëŋ gër angoben ak, aŋar bar këne do oşat or Yesu, Asëniŵ arexëm oŋ këbo ŵunëtënd gër eñëŋenax end ex yo.

⁸ Gë andëbi këne yifayande angëmëne ene dende mëne ane mendërande na, đal in ax gi ex na gër ola orebi. ⁹ Barikan angëmëne afut këne futënde bamena bandëbi baŋ, Kaxanu, mëŋ ar ex şenene do hi ko mokwëta an, aseban këbo seban do ebo wunët gër betëmbak bend ex yo. ¹⁰ Kaxanu këneŋo xwëtënde anëgwëş angëmëne ene dende ane mendërande na, do eyeyan edexëm el ax gi ex na gër ola orebi.

2

End ayakān arebi eŋ

¹ Obaş oram, eŋo këmun yëgwënëlınd mëŋ kën xwëŷëtaxën beñëŋenax beŋ. Barikan angëmëne ala exo mendëra, ayakān şot këneŋone na ler

gër Faba Kaxanu, mën exo Yesu Kërisët, ar şenene an. ² Mën dën ex angunëtan and sebanaxën këbo Kaxanu bamena bandebi an ngwën in ðek, bari ax gi ex na biyi fo.

³ Angëmëne asëf këne sëfënde bapela band Kaxanu baŋ, pënilebo mënë anang nang kënëŋone. ⁴ Anëgwëş ko rind ar kë rend mënë anang nang këŋo Kaxanu xarak axo tëfënd na bapela bandexëm baŋ. Dal ax gi ex na gër ola or ala ajo. ⁵ Barikan ar fëbëk eyeyan ed Kaxanu an ex ar ñan këŋo enim an. Ata mondako këne nangënde mënë abar bar këne gë Kaxanu. ⁶ Ar kë rend mënë abar bar këni gë mën an, aŋap ŋapëk exo ðiyand ang baxo liyand Kërisët ak.

End apela angaşax eŋ

⁷ Wën bëmaŋe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, apela and këmun ŋëgwënëlınd aŋo akarëk ex, ax gi ex na angaşax. Apela akarëk aŋo, eyeyan ed wël kën elod gër ŋanar el ex. ⁸ Barikan ga këmun ŋëgwënëlınd ako apela angaşax dën ex. Dal ir gër Kërisët in kë şanayand gër ola orewën gayik ecamëðan el anëka kë şapërend, do angoben aŋ kë ŋañënd. ⁹ Ar kë rend mënë gër angoben hi ko an, do eŋo cus imaŋe indexëm in, gër ecamëðan bayi ko pere. ¹⁰ Ar ñan këŋo imaŋe indexëm an anëka hi ko gër angoben do er këŋo lënan eñëŋëanax ax gi ex na. ¹¹ Barikan ar şus këŋo imaŋe indexëm an, gër ecamëðan bayi ko. Gër ecamëðan ko liyand, do axo nangënd na gër ed ko yend, ecamëðan el şiwën këŋo.

¹² Obaş oram, wën këmun ŋëgwënëlınd gayik anang nang kën mënë Kaxanu aseban seban këŋun bamena bandewën baŋ gër oŋac or Kërisët. ¹³ Wën opaba këmun ŋëgwënëlınd gayik anang nang këno ar hik elod gër ŋanar an. Wën ocambenjar gë odënaŋ këmun ŋëgwënëlınd gayik axor xor këno Arangoŋëra an.

¹⁴ Obaş oram, wën këmun ŋëgwënëlınd gayik anang nang këno Faba Kaxanu. Wën bëxarëk këmun ŋëgwënëlınd gayik anang nang këno ar hik elod gër ŋanar an. Wën ocambenjar gë odënaŋ këmun ŋëgwënëlınd gayik axemëna xemëna kën. Bëte axwëtaya xwëtaya kën eyeyan ed Kaxanu el gër oŋëkw orewën do axor xor këno Arangoŋëra an.

¹⁵ Këren ŋan na ngwën in, bëte këren ŋan na bebër ex gër ngwën ro bën. Angëmëne ala exo ŋan ngwën in, aŋana and Faba Kaxanu aŋ ax gi na gër emëkw edexëm. ¹⁶ Enimin ðek bebër ex gër ngwën ro bën, bebër gër anıyan bën mënë ngëŋ: oñandi od eman ok, gë eñangen ed bebër kë watënd bangës el do gë edafënali ed napul ir gër ngwën ro el. Beŋo ax gi ex na bend Kaxanu. ¹⁷ Xarak ngwën in do gë oñandi odexëm ok axuca wa kë xuca. Barikan ar kë rind oñandi od Kaxanu an, din ir din ko bayi.

End arangoŋëra and Kërisët eŋ

¹⁸ Obaş oram, gogo kë xwët ngwën in. Do ang wël kën ak, arangoŋëra and gë Kërisët kë yowënd na. Xarak anëka ŋëmb këni bërangoŋëra andexëm bën. Mondako këne nangënde mënë ngwën in në ekwët ex. ¹⁹ Bërangoŋëra and Kërisët bëŋo gër ndebi ro dën şan këni gayik ani gi bana enim bërebi. Kido bërebi hi bani abayi bayi doni.

²⁰ Wën cëŋ, aşot şot kën panga ind yël këŋun Angoc Amënëk in do wën ðek anang nang kën. ²¹ Aŋëgwënëlı ŋëgwënëlı këmun gayik anang nang kën ðal in do mënë enëgwëş ax gind na gër ðal. ²² Ar kë ñëpend mënë Yesu ex Kërisët, anëgwëş hi ko. Ata ajo ex ngëŋ arangoŋëra and Kërisët an gayikako añëp ko ñëpend end Faba Kaxanu do gë Aşëniŋ Kërisët eŋ. ²³ Ar

Ĥepĕk yo end Asėniŵ ar Kaxanu eŋ, aĤep Ĥep ko bėte end Faba Kaxanu eŋ. Barikan ar ŵak end Asėniŵ an, aŵa ŵa ko bėte end Sėm eŋ.

²⁴ Endewėn eŋ cėŋ, kwėtayayin de gėr owėkw orewėn er wėl kėn elod gėr ŷanar in. Angėmėne end wėl kėn elod gėr ŷanar eŋ axwėtaya xwėtaya kėn, wėn bėte axwėtaya kėnun axwėtaya Faba Kaxanu do gė Asėniŵ. ²⁵ Do er beya kėbo in ex aniyan and din ir din aŋ.

²⁶ Nė end bėr kėŋun yifand kėmun ŷėgwėnaxėnėlind eŋo. ²⁷ Endewėn eŋ cėŋ, gė Angoc Amėnėk and yėl kėŋun Kėrisėt aŋ bar kėn, an caland na eŋun tėyali ala. Gayikako Angoc aŋo kėŋun sėyalind đek do er kėŋun sėyalind in đal ex, ax gi ex na enėgwėš. Mėŋ ex, điyayindėn ang kėŋun sėyalind ak.

²⁸ Awa gėrėgako obaš oram, điyayindėn gė Kėrisėt. Do nand ko ŷanayaw yo, ata kėne bayiye ga xwėta kėnėŋone, yatijo ecėfėnaxik abo tėkeli na. ²⁹ Angėmėne anang nang kėn mėne mėŋ ar ŷenene hi ko, nangin bėte ar kė rind yo end ŷenene, Kaxanu rėŵ kėŋo.

3

End obaš or Kaxanu eŋ

¹ Watin ang Ĥan kėbo Faba Kaxanu ak xali kėbo ŵacėnd obaš orexėm! Do enimin obaš orexėm wa hi kėne. Gayikako bela bėr gėr ngwėn ro bėn anėbo nang ex na, elod ano nang ex na mėŋ bėte. ² Wėn bėmaŷe bėnd ke balėnd mbaŋ bėŋo, gėrėgako đeŋ hi kėne obaš or Kaxanu. Do ola or kėne ŷote ecan ecan ol, ax canaya ex na pere. Barikan anang nang kėne mėne and ko ŷanayaw Yesu Kėrisėt aŋ, ola orebi ol ang orexėm ak kė hi sam enėŋo wat ang hi ko ak. ³ Ar kė yarėnd yo eŋo gėr ndexėm, aŵunėta ko ŵunėtand do exo men ang ŵėn ko mėŋ ak.

⁴ Ar kė rind eŋėŋėnax yo, er ko rind in amena ex paβ gė acariya and Kaxanu aŋ gayik emendėran el edif ed acariya ex. ⁵ Do anang nang kėn mėne Kėrisėt yow bax exo đėxėt beŋėŋėnax beŋ xarak gėr ola orexėm eŋėŋėnax ax gi ex na. ⁶ Ar bar kėni gė mėŋ yo, ax bo ex na ga ko ŵendėrand. Ar bayik ga ko rind beŋėŋėnax an, aŋo nang ex na, elod aŋo wat ex na.

⁷ Obaš oram, ala kėreŋun yifad na. Ar kė rind end ŷenene an, ar ŷenene ex ang exo Kėrisėt ak ar ŷenene. ⁸ Ar bayik gėr beŋėŋėnax an, ar ŷabucara ex gayik ŷabucara in elod gėr ŷanar ko ŵendėrand. Gayikako Asėniŵ ar Kaxanu an ayow yow ko, exo nėxenaxėn bandixa band ŷabucara baŋ yow baxo. ⁹ Ar rėŵ kėŋo yo Kaxanu, axo mendėrand na gayik aniyan and Kaxanu aŋ ex gėr ola orexėm. Axo kor na exo bayi gėr beŋėŋėnax gayikako Kaxanu rėŵ kėŋo. ¹⁰ Mondako kėni fitarėnd bėr ex obaš or Kaxanu bėn gė bėr ex or ŷabucara bėn. Ar bayik ax dind na yo end ŷenene, axo gi ex na ar Kaxanu. Mondako fo ex end ar aŋo ŋan ex na abinėm eŋ.

End aminėmėra and gėr Kėrisėt eŋ

¹¹ Enimin, endey eŋo wėl kėn elod gėr ŷanar mėne balėrindėlebo andebi rebi aŋ. ¹² Kėrenėŋo tėfėteliye na Kaŷe, mėŋ ar bar bani gė Arangoŷėra an xali laŵ kėŋo abinėm. Do inėŵa laŵaxėn kėŋo? Gayikwa bandixa band mėŋ Kaŷe baŋ baŋėŋėnax hi bax do band abinėm baŋ band ŷenene.

¹³ Bėmaŷe, angėmėne bela bėr gėr ngwėn bėn aŷus ŷus kėnun, kėreŋun caran na. ¹⁴ Biyi anang nang kėne mėne anėka xani kėne gėr ecės, do bakaw kėne gėr aniyan gayik aĤan Ĥan kėnėbene bėmaŷe bėŋ. Bari ar ŷus kėbi an, gėr ecės bayi ko. ¹⁵ Ar kėŋo ŷus yo imaŷe indexėm, alaŵ

ar bela hi ko do aye nang kën mēne alaw̃ ar bela an axo cot na aniyān and din ir din aŋ. ¹⁶ Kërisēt ga yēlaya ko wa nē endebi xali gër ecēs mēŋ nangaxēn kēne er ex aŋana in. Biyi bēte aŋap ŋapēk enēbe yēle aniyān andebi aŋ bēmaŋe bēŋ. ¹⁷ Angēmēne ar šotērak gër ebar ro eŋo watēnd imaŋe indexēm iŋ ga šēmura kēŋo, do exo kemēn emēkw edexēm el, aŋana and Kaxanu aŋ mondake cēŋ kē ŋēpa gër ndexēm? ¹⁸ Obaš oram, aŋana andebi aŋ gilex dāl do canayayindēlex gër bandixa. Kērex gi na gër ofērēya fo, bēte kērex gi na eyeyan fo.

¹⁹ Mondako kēne nange mēne bër dāl hi kēne do ebo gi fuŋ gër oŵēkw orebi gër lēngw ir Kaxanu. ²⁰ Angēmēne oŵēkw orebi oŋ dēŋ kēbo nēpēnd, kaš ex Kaxanu, mēŋ ar nangēk beŋ dēk an. ²¹ Bēmaŋe wēn bër ke balēnd mbaŋ bējo, ayēxwēra kēne yēxwēraye ler gër Kaxanu angēmēne oŵēkw orebi oŋ aŋo nēpēnd na. ²² Er kēnēŋo ŵēkaye yo, ayēl kēbo yēlēnd gayik asēf kēne sēfēnde bapela bandexēm baŋ do ari kēne rinde er ŋan ko in. ²³ Watin er re ko ene dind ex in: ene kwētaye oŵac or Yesu Kërisēt, Asēŋiŵ arexēm ol, do ebo balērēnd andebi rebi aŋ, ang rek apela andexēm and yēl kēbo ak. ²⁴ Ar kē rind er rek bapela bandexēm an, gē Kaxanu bar kēni, do Kaxanu na exo gër ola orexēm. Gē Angoc andexēm and yēl kēbo aŋ kēne nangēnde mēne alēg lēg ko gër ola orebi.

4

Epitēndēr ed bēlaw̃ēnel el

¹ Wēn bēmaŋe bēnd ke balēnd mbaŋ bēŋo, ax gi ex na mo kwēta dēk bër kē rend gē Angoc and Kaxanu bar kēni bēn. Kamanindēnēbi aye en nangaxēn mēne dāl kēni reyand gayik bēlaw̃ēnel bēnēgwēš bēranjēm yowēk na gër ngwēn ro. ² Mondako kēno nang ar bar kēni gē Angoc and Kaxanu an: ar kē reyand yo mēne Yesu Kërisēt ayow yow baxo hi ko ala gër ebar ro, ajo ar Kaxanu ex. ³ Barikan ar kē reyand yo aŋar bar kēni gē Angoc Amēnēk aŋ do exo ŋēp mēne Yesu Kërisēt gër Kaxanu xaniw ko, ajo arangoŷēra and gē Kërisēt ex. Ax gi ex na nde awēl wēl ban mēne arangoŷēra gē Kërisēt kē yowēnd? Awa gērēgako, anēka ŋatēgu ko gër ngwēn ro.

⁴ Wēn obaš oram ol, bër Kaxanu hi kēn do axor xor kēnēbi bēlaw̃ēnel bēnēgwēš bēn gayik gē ar bar kēn an fangak nēmēc gē angoc and ex gër ngwēn ro aŋ. ⁵ Bēlaw̃ēnel bēnēgwēš bējo, bër gër ngwēn ro fo exēni. Mēŋ kēni yeyanaxēnēnd end gër ngwēn ro fo do bela bër gër ngwēn ro bēn abaxētēn kēnēbi baxētēnēnd. ⁶ Barikan biyi bër Kaxanu hi kēne do ar nang kēŋo Kaxanu an, abaxētēn kēbo baxētēnēnd. Ar ax gi ex na ar Kaxanu an, aŋo baxētēnēnd na. Mondako kēne nangēnde ang fitar kēni ak ar gē Angoc and dāl an gē ar gē angoc and enēgwēš an.

End aŋana and Kaxanu eŋ

⁷ Wēn bēmaŋe bēnd ke balēnd mbaŋ bēŋo, balērindēlebo andebi rebi aŋ gayik aŋana aŋ gër Kaxanu xaniwēk. Do ar ŋan kēbi bela an, Kaxanu rēw kēŋo do anang nang kēŋo Kaxanu. ⁸ Kaxanu aŋana hi ko, ar šus kēbi bela an, aŋo nang ex na Kaxanu. ⁹ Watin ang ŵasin kēbo Kaxanu aŋana andexēm ak: ga law̃ēnēgu kēŋo Asēŋiŵ ar taŋ arexēm an gër ngwēn ro ene cotaxēne aniyān aŋ paŋ gē mēŋ. ¹⁰ Do aŋana aŋo er ex mēne Kaxanu ŋan kēbo xali law̃ēnēgu kēŋo Asēŋiŵ ebo wunēt gër beŋēŋenax bēndebi, xarak ax gi ex na ga ŋan kēnēŋone biyi.

¹¹ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, angëmëne mondako ñan këbo Kaxanu, aÿap ÿapëk biyi bëte ebo balërënd andebi rebi aŋ. ¹² Elod ala aŋo wat ex na Kaxanu. Angëmëne abalër këbo balërënd andebi rebi aŋ, abar bar këne gë Kaxanu do aŋana andexëm aŋ aye faÿayak gër ola orebi.

¹³ Mondake këne nangënde mëne gë Kaxanu bar këne? Ga yël këbo wa Angoc andexëm aŋ. ¹⁴ Do biyi, awat wat këmi eŋo, do mëŋ këmi reyaxënënd mëne Faba Kaxanu laŵënëgu këŋo Asëñiŵ exo gi Afexën ar ngwën an. ¹⁵ Ar kë ŵa mëne Yesu, Asëñiŵ ar Kaxanu ex, abar bar këni gë Kaxanu. ¹⁶ Do biyi anang nang këne do aŵa ŵa këne mëne Kaxanu aŋan ñan këbo gayik aŋana hi ko. Do ar këbi ñan bela an, abar këni bar gë mëŋ. ¹⁷ Angëmëne aŋana and Kaxanu aŋ afaÿaya faÿayak gër ola orebi, gë onënga fo këne šëniye akey and kiti aŋ gayik ang këne liyande gër ngwën ro ak awëndër wëndërëk gë aniyän and Kërisët aŋ. ¹⁸ Gër emëkw ed ar faÿayak aŋana, anjiÿ ax gind na. Do aŋana ax paÿaya ex na gër emëkw edexëm.

¹⁹ Endebi eŋ cëŋ, aŋan ñan kënebëne Kaxanu gë bela bën gayik mëŋ ÿanak ñan këbo. ²⁰ Angëmëne ala exo dend mëne aŋan ñan këŋo Kaxanu do eŋo cus imaÿe indexëm in, anëgwëš ko rind gayik axo kor na eŋo cus imaÿe ind këŋo watënd in do eŋo ŋan Kaxanu, mëŋ ar aŋo watënd na an. ²¹ Awa apela aŋo yël këbo Kaxanu: Ar ñan këŋo Kaxanu an, ŋanëleŋo bëte imaÿe indexëm in.

5

End angora and ngwën eŋ

¹ Ar ŵak yo mëne Yesu ex Kërisët, Kaxanu rëŵ këŋo. Do ar këŋo ñan yo arëŵ an, aŋan ñan këbi bëte obaš orexëm ol. ² Mondako nang këne mëne aŋan ñan kënebëne obaš or Kaxanu ol: ga ñan këneŋone Kaxanu do ga këne sëfënde er rek šapela šandexëm in. ³ Eŋan ed Kaxanu el ex ene dind ex er re ko gër šapela šandexëm in do šapela baŋo ax đak ex na. ⁴ Gayikwa ar rëŵ këŋo yo Kaxanu, axor xor ko ngwën in. Do ekwëta ed xwëta këneŋone Kaxanu el ex ekor ed ngwën el. ⁵ Noÿo ex ar xorëk ngwën an? Ax gi ex na nde ar ŵak mëne Yesu ex Asëñiŵ ar Kaxanu an?

End Kërisët eŋ

⁶ Yesu Kërisët ex ar yow bax gë men oŋ do gë ošat oŋ. Gë men do gë ošat yow baxo, ax gi ex na na gë men oŋ fo. Do Angoc Amënëk aŋ kë reyand eŋo gayik mëŋ ex đal in. ⁷ Enimin, otede otas kë reyand end Kërisët eŋ: ⁸ Angoc Amënëk aŋ, men oŋ do gë ošat oŋ. Do bën bësas axet xet këbi. ⁹ Angëmëne aŵa këne ŵande osede or bela ol, osede or Kaxanu ol xurik ex gi đal gayik areya reya ko end Asëñiŵ eŋ. ¹⁰ Ar ŵak end Asëñiŵ ar Kaxanu an, ašot ko šot osede olo gër onden ondexëm. Barikan ar ñëpëk an, anëgwëš xwët këŋo Kaxanu gayikako axo ma ex na er reya ko Kaxanu end Asëñiŵ in. ¹¹ Watin er ex osede olo in: Kaxanu yël këbo aniyän and din aŋ do aniyän aŋo gër Asëñiŵ ex. ¹² Ar bar këni gë Asëñiŵ ar Kaxanu an kë šotënd aniyän aŋ, bari ar ani bare ex na an, axo cotënd na.

End aniyän and din eŋ

¹³ Eŋo këmun ÿëgwënëlınd en nangaxën mëne ašot šot kën aniyän and din aŋ wën bër xwëtak oŵac or Asëñiŵ ar Kaxanu bën. ¹⁴ Axwëta xwëta këne mëne Kaxanu abaxët këbo baxëtënd and kenëŋo xaraye er ex yo angëmëne ang këŋo ÿandi ak ex. ¹⁵ Awa ga nang këne ako abaxët ko

ɓaxëtënd cale indebi in, nangëne mëne aŝot këne ŝote er wëka këneŋone in.

¹⁶ Angëmëne ala eno wat imaŷe indexëm in ga ko ri eñëŋenax end ax mëland na gër ecës, calenëleŋo. Kaxanu ata këŋo yël aniyan aŋ. End bër kë rind eñëŋenax end ax mëland na gër ecës en këme rend. Eñëŋenax exëna end kë wëland gër ecës; ame dend na de en calend në end eñëŋenax eno. ¹⁷ Etëmbak end ex yo eñëŋenax ex, bari ax gi ex na eñëŋenax end ex yo kë wëland gër ecës.

¹⁸ Anang nang këne mëne ar rëw këŋo Kaxanu yo, axo ɓayi na ga ko wëndërand. Asëñiŵ ar Kaxanu an këŋo nëkonand do Arangoŷëra an ŷoweŷ aŋo koranënd na. ¹⁹ Anang nang këne mëne bër Kaxanu hi këne do bela bër gër ngwën bën dek awëña wëña këbi Arangoŷëra an. ²⁰ Barikan anang nang këne bëte Asëñiŵ ar Kaxanu an yow bax yël këbo onden oŋ enëŋo nangaxëne Kaxanu, mëŋ ar ex ɗal an. Gë mëŋ Ar ex ɗal an ɓar këne në end Asëñiŵ Yesu Kërisët. Awa Kaxanu, ar ɗal exo do mëŋ ex aniyan and din aŋ.

²¹ Obaŝ oram, kwëŷëtayin olaŝ oŋ.

Kayëta ixinëm ir Şaŋ in Lilaya in

Ar yëgwëk kayëta ijo an wacaya ko «Axarëk an». Okëreceŋ oñanar od bax fënënd kayëta ijo ok rek mëne Şaŋ, parëxanda ir Yesu Kërisët exo axarëk ajo. Gayikako bend kë sëyalind beŋ awëndër wëndërëk gë bend gër kayëta iyanar ir Şaŋ beŋ. Ata gër osëyali olo er ex: ediya ed gër däl do gër añana el do gë ekwëyëta ed bër kë sëyalind bend fitarëk gë osëyali oyanar el. Er ex gër akayëta in:

End ar yëgwëk kayëta ijo eŋ: 1-3.

End apela and añana eŋ: 4-6.

End ekwëyëta ed bësëyali bënëgwëš eŋ: 7-11.

Bapela bapelatar baŋ: 12-13.

Ecëmar el

¹ Wëno axarëk an këŋun yëgwënëlinde wëj Asoxari ar sana këŋo Kaxanu an, do gë obaş oreŋ ol. Wëno enim ñan këmun, ado dek bër nangëk däl bën añañ ñan kënun bëte, ax gi ex na wëno fo. ² Añañ ñan këmun gayik däl in gër owëkw orebi ex do din kë bayi. ³ Faba Kaxanu, gë Yesu Kërisët, Asëñiŋ, yëlëlenëbo oyekax ol, gë axayënan in do gë obetak ol ene dïyaxënënde gër däl do gër añana.

End däl eŋ do gë end añana eŋ

⁴ Mbaŋ nëngan ke ga sëk këmëni obaş oreŋ orëmar ga këni liyand gër däl, ang rek apela and yël këbo Faba Kaxanu ak. ⁵ Do gërëgako wëj Asoxari ajo, axara xara këmi: balërindelebo andebi rebi aŋ. End këmi yëgwënëlinde eŋo awël wël këne elod gër yanar, ax gi ex na apela angaşax. ⁶ Añana aŋ ex edi ed er kë rend bapela band Kaxanu el. Awa apela aŋo yapëk ene tefe gër aniyand andebi ang wël këne elod gër yanar ak.

⁷ Enimin, bëyifa bëranjëm şanayawëk gër ngwën do këni rend mëne Kërisët axo yow bana hi ko ala. Ata bën ex de bëyifa bën, bëranjoyëra and Yesu Kërisët bën. ⁸ Titinayin gër aniyand andewën, kërex capër na andiyand andebi aŋ. Barikan këmenayin en cotaxën acosa anjekax aŋ.

⁹ Ar kë bašënd yo bendey becëxe, axo bayi ex na gë end sëyali këbo Kërisët eŋ fo. Ala ajo axo gi ex na ar Kaxanu. Barikan ar xwëtayak osëyali olo an, abar bar këni gë Faba Kaxanu do gë Asëñiŋ. ¹⁰ Angëmëne ala exo yeli gër ndewën do axo mëlali ex na osëyali olo, këreno kacad na gër iciŋ indewën, këreno cëmad na dëŋ! ¹¹ Gayikwa ar këŋo šëma an anëka šoma këŋo gër bandixa bañëŋenax bandexëm.

Bapelatar beŋ

¹² Ado ga yëmbëk bebër yëgwënili domun bën, axe ñandi bana mun pelëra gë oñëgw. Barikan ayar këme yarënd mun nëngali mun pelërax wëno dëŋ, do ebo nëngandëraxën biyi dek.

¹³ Obaş or imaŋe itoxari indeŋ ind sana këŋo Kaxanu ol ašëma këni šëmand.

Kayëta isasën ir Şaŋ in Lilaya in

Kayëta ijo, ar bano rend «Axarëk an» yëgwën baŋo këreceŋ ir këno wacënd Gayos. Er kë sëyalind mëne aŋap yäpëk ekaca ed aye okëreceŋ odiyer el ex canayaxën ebalër ed aminëmëra and gër Yesu Kërisët aŋ. Bandixa band Gayos baŋ bax wasinënd mëne afëb fëb baxo osëyali olo. Barikan Jotëref ababi wëlaya na okëreceŋ odiyer ok. Mëŋ gër kayëta ijo ro ašëkw šëkw këno Gayos do nöp këno Jotëref. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el: 1-4.

End apela and Gayos eŋ: 5-8.

End Jotëref eŋ: 9-10.

Ang yäpëk etëfëteli ed Demetëros el: 11-12.

Bepelatar beŋ: 13-15.

Ecëmar el

¹ Wëno Axarëk an ki yëgwënëlinde wëj Gayos, wëj ar ex imaŋe ind ñan këmo gë däl in. ² Wëj imaŋe ind ñan këmi mbaŋ ino, ašalen këmi šalenënd ey beta, exi yera mbaŋ do ey bëngw gër eman endey ang bëngwëk enjëw endey ak.

End bër olawënel eŋ

³ Wëno mbaŋ nëngandëra ke ga sëkati këne bëmaŋe do reyati këni mëne šenene fëb këy däl in do gër däl ijo këy liyand. ⁴ Wëno mbaŋ ke nënganënd angëmëne me wëlënd mëne obaš oram ol gër däl këni liyand.

⁵ Wëj imaŋe ind ñan këmi mbaŋ ino, ang yäp këŋo ar xwëta këŋo Kaxanu ak këy rind gë dëk benjekax bend këyëbi rinënd bëmaŋe beŋ ado eni gi bëniyer. ⁶ Areyati reyati këni gër amara andebi ro end ang ki balënd bela ak. Axara këmi xarand eyëbi yëlëra šëlafana ir dämama irebën ang këŋo yapan Kaxanu ak. ⁷ Eni deyaraxënënd end oŋac or Axwën eŋ sebëragu këni oxun orebën oŋ, xarak ax gi ex na eni cotëraxën gër bër benëng becëxe. ⁸ Awa aŋap yäpëk enëbe mëlayande aye bela bërako bën ene kelaxëne gë bën andiyen and däl aŋ.

End Jotëref do gë Demetëros eŋ

⁹ Ata kayëta iromax yëgwënëli këmun Amara andewën aŋ. Barikan Jotëref, mëŋ ar këŋo nënganënd olëngw an, aŋo balënd na end këme rend eŋ. ¹⁰ Mëŋ ex, and këme yeli aŋ, afut këme fut beñëŋëxax bend ko rind beŋ ga këbo rexërand ako. Ado ax gi ex na eŋo fo ko rind: abi mëlayand na bëmaŋe bëniyer beŋ; bër këbi yandind enëbi mëlaya bën, ebi besara xali do ebi ŋwaŋ dëŋ gër Amara.

¹¹ Wëj imaŋe ind ñan këmi mbaŋ ino, tëfëtëlindebi bër kë rind benjekax bën, bari ax gi ex na bër kë rind beñëŋëxax bën. Ar kë rind benjekax an, ar Kaxanu hi ko. Barikan ar kë rind beñëŋëxax an, aŋo nang ex na Kaxanu.

¹² Ata bela bën dëk areya këni reyand enjekax end ko rind Demetëros eŋ, në end däl ir ex gër emëkw endexëm eŋ. Biyi bëte enjekax fo këmi reyand do aye nang këy mëne osede orebi ol däl ex.

Bepelatar beŋ

¹³ Bëdanjëm yëgwënëli domi, bari axe ñandi ex na mi pelëra gë inëgwaya. ¹⁴ Ayar këme yarënd mi nëngali bakey baŋo dëŋ do axanar

ke xanarëxëye mopabër. ¹⁵ Kaxanu yëlëlexi obetak ol! Oɔawo oɔey ok ašëma këni šëmand. Wëj bëte cëmalëbi oɔawo oɔebi ok, ala kala gë oŵac orexëm ol.

Kayëta ir Yud in Lilaya in

Ar yëgwëk kayëta ijo an, Yud këno wacënd. Kayëta iromax ijo kë sëyalind mëne bërëwäk end Yesu Kërisët bën këreni tëfënd na osëyali or fudac or kë rend mëne bësošan do gë bësoxari bër gër Amara bën asëk alakira fo ex gayik Kaxanu aseban ko sebanënd. Ata Yud aÿëgw yëgw ko bamatinali band gër bakayëta bakarëk ebi masinaxën bërëwäk bën mëne Kaxanu axiti ko xitind osëmbak ol. Kayëta ijo ñatak gë cale ind kë rend mëne Kaxanu kë yëlënd apexa an paß gë Yesu Kërisët. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el: 1-2.

End ekwëta el do gë osëyali onëgwësh en: 3-23.

End cale en: 24-25.

Ecëmar el

¹ Wëno Yud, ariyenin ar Yesu Kërisët an, ar acël amat gë Şak an, këjun yëgwënëlinde wën bër wacëraw këjun Faba Kaxanu, ñan këjun, do xwëtaya këjun gër Yesu Kërisët! ² Awa Kaxanu kaÿënanëlejo wën do yëlëleñun mbañ, obetak ol do gë añana añ!

End bësëyali bënëgwësh en

³ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbañ bëjo, gë obal osëm yandi baxe mun ñëgwënëli end apexa and şot këne biyi dek en. Gërëgako nang këme, afo mun ñëgwënëli en kemënalixën ekwëta ed këbi yëlënd Kaxanu amat fo bërëwäk el. ⁴ Enimin, bela bëwëşik exëna bër lila këjun yir fo do këni nëmbënd oyekax or ko yëlënd Kaxanu ol gë oñandi oñacaxik. Bën ayaxëta këno yaxëtand Yesu Kërisët, mëñ ar ex Asëyali do Axwën an. Ata kiti indebën in anëka fo yëgw këni.

⁵ Anang nang kënd dek bejo, axwitan fo këmun xwitanënd mëne Axwën an racët babi gër oxadëp bulunda ir Isërayel in gër ebar ed Misëra. Barikan alaw law babi bër ñëp bax eno kwëta bën. ⁶ Kwitayin bëte end omeleka od sak babi or gapak or şot bani ol, Kaxanu afokëra fokëra këbi or lañ gëd gër acamëdan xali yatir akey atëm and kiti. ⁷ Mondako fo bax bëte end bela bër lëg bax gër bangol band Sodom gë Gomor do gër band hi bax ler ler bañ. Awata wata bani becëfëanaxik do gë eñac xali babi yandind laka ir ax ñap ex na in. Gërëgako, asoro këni sorond gër xodux or din ir din, or ax domind na gë edomi. Do toro indebën ino këbo wasinënd ang këbi hid ak dek bër kë rind mondako bën.

⁸ Awa bela bër lila kënun yir fo bëjo mondako fo këni rind: ofakeli odebën këni sëfënd do këni buyarënënd beman bendebën beñ. Ayepën këni yepënënd or gapak or Axwën ol do kënebi şirënd bangoc bacaraxik bañ. ⁹ Xarak Mişel, alëngw ar omeleka an, axo yëxw bana eno nëp gë ocir şabucara in, and bani xandërend eman end Moyis añ. Are fo re baño: «Axwën an ki rexëra!» ¹⁰ Bari bela bëjo aşir këni şirënd er bayik ani nang ex na in. Do beşër nang këni gë onden këm, ang owarar fo bën, anemin këbi nemin. ¹¹ Awa bëjo abi ye ex na ga sëf këni ako fëña ir Kaÿe in. Ang nambëra baxo Balam në end acosa ak nambëra këni. Bëte ang nemi ko Kore ak në end emëşen ed Kaxanu fo nemi këni. ¹² Bëjo abuyarën këni buyarënënd opëna od amara andewën ok. Er këni xwëndand wayët

ñambëran, gë oşeb fo, ani gi ex na gë anjus. End ala abi balënd na, ang ax gi ex na end ogaf odebën fo. Ang banar band barër bax do şapërelîk ekoc tēbērēxe fo hi kēni. Bēte er hi kēni ang batēx bañambēyamb band ax dēwënd na fo xali xucak nand ebax ex dēw na. Bakēlēbēd baķi şēsēk ga rēt kēni. ¹³ Ang kē watind bomuyar gēr angwēngw and kē xanind men bērexadēt bomeņ bomeņ ak, mondako fo kēni rind bela bējo ex watixēn becēfēnaxîk bendebën beņ. Bēte ang ował or kē yexerand sam-sam gēr orēn fo hi kēni. Do Kaxanu fenin kēbi olēg or din ir din ol gēr ed xurîk ex camēdan.

¹⁴ Enok, ar ex acongaxinēm gēr andēwēra and Adam an, ayeyan yeyan baxo ang alawēnel fo end bela bējo eņ: «Awēl nde, Axwēn an ayow ko yow gēr ngwēn ro gē omeleka omēnēk odexēm ok owēli, owēli. ¹⁵ Ayow ko yow ebi kiti dek bela bēn do ebi nēp bēsēmbak bēn nē end dek bandîxa batēmbak band kēno renanēnd beņ, do nē end oyeyan oŷēņēnax or bēsēmbak or kēno yeyananēnd bēwēndēran oņ.» ¹⁶ Bela bējo laņ bēr şaminak fo hi kēni. Laņ kēni rendērand end aniyan andebën eņ, do sēf kēni wayēt oñandi odebën fo. Gēr osēy orebën yer ndafēnan itēm fo ex, xarak bela bēn fo kēnēbi yifand gē oyeyan onēngax eni cotaxēn er yāndi kēbi in.

End aniyan and oxēreceņ eņ

¹⁷ Wēn cēņ bēmaŷe bēnd ke balënd mbaņ bējo, kwitayin end reya bani gana-gana fo oparēxanda od Yesu Kērisēt, Axwēn arebi eņ. ¹⁸ Ga banun felënd wa: «Gēr baķey şapelatar, bela bēr kē sanēnd mbaņ kē şanayaw na, do eni tēfēnd oñandi oñēņēnax ok, mēne ngēņ betēmbak beņ.» ¹⁹ Bēn ex bēyic bēr bamara bēn, ang oŷacar fo kēni rind, do Angoc and Kaxanu aņ ax gi ex na gēr ola orebën. ²⁰ Barîkan wēn bēmaŷe bēnd ke balënd mbaņ bējo, ang kēni bayēnd aciŷ ak, bayin oxēreceņ orewēn ol gēr ekwēta emēnēk ed şot kēn. Caleyindēn gē Angoc aņ. ²¹ Kemēnayin gēr aņana and Kaxanu ga kēn şēnind ako axaŷēnan ir Yesu Kērisēt, Axwēn arebi, ir kēbo yēlënd aniyan and din ir din in. ²² Kaŷēnanindēleņun bēr sitarak gēr ekwēta bēn. ²³ Bērēmar afo enēbi dacētēnd gēr xodux eni pexaxēn. Bējo bēte kaŷēnanindēleņun gē anjiŷ. Ado ax gi ex na dēņ mokwixēta acud andebën and buyarēnēk beñēņēnax bendebën aņ.

Eduwa el

²⁴ Duwanēņone Ar xorēk gabat eņun nēkonand kēdi kēn wēndēra an. Bēte duwanēņone ar xorēk eņun kwēşan, gē etēmbak kēm an, gēr lēngw ir enjaran endexēm, gē onēnga fo. ²⁵ Mēņ gabat ex Kaxanu, ar fexēn kēbo paş gē Yesu Kērisēt, Axwēn arebi an. Mēņ gabat xwēnēk enjaran eņ, panga in, owun ol do gē or gapak ol, elod ga yānak ngwēn in, xali gērēgako do din ir din! Amen!

Akayëta and Andofakel aŋ Lilaya in

Ar yëgwëk akayëta aŋo an Ŝaŋ këno wãcënd. Bend kë ñatëgu ecan ecan gër ngwën beŋ yëgw ko ang wãsindëra baŋo Axwën Yesu ak. Eni kemënaŋën gër ekwëta yëgwënaŋën babi okëreceŋ ok gayik asoro bani sorond në end Yesu Kërisët. Amëd aŋo, anëyali banëbi nëyãlind bela bën eno calend Emun end Bërom eŋ, bari abani wã na eni di mondako. Akayëta aŋo kë sëyalind mëne Kaxanu afenin fenin këbi bacosa bakëbënaŋik bër kë xemënalind ekwëta ed xwëta këno bën, do gë bër kënebi lawëra në end andiyen andexëm bën. Er ex gër akayëta in:

Ecëma ed bamara banjongëbaki el: 1.1-8.

End owun or Kaxanu do gë or Axwën Yesu eŋ: 4.1-5.14.

End beñigënaŋik benjongemat do gë bulunda iwënëk eŋ: 6.1-7.17.

End eñigënaŋik enjongekinëm do gë okereloŋ ocongibat eŋ: 8.1-9.21.

End ikayëta ind meleka do gë otede oki eŋ: 10.1-11.19.

End Sindan do gë bulunda ir Kaxanu eŋ: 12.1-18.

End bandixa band bemacar eŋ: 13.1-18.

End oyëkan or bëwënëk do gë kiti ind kë yowënd eŋ: 14.1-20.

End beñigënaŋik do gë betëm eŋ: 15.1-16.21.

End kiti ind bër këŋo wërelind Kaxanu eŋ: 17.1-19.21.

End owun or bëniy wëli eŋ: 20.1-6.

End kiti ind ŝabucara do gë ind bësësëk eŋ: 20.7-15.

End ngwën ingaŝax do gë omakaw ond Yesu eŋ: 21.1-22.21.

Lilaya in

¹ Gër akayëta aŋo ex bendey bend nangën këŋo Yesu Kërisët në ofakeli Ŝaŋ, ariyenin arexëm beŋ, and lawënëgu këŋo meleka irexëm gër ndexëm aŋ. Kaxanu nangën baŋo beŋo ebi tēfëtanaxën bëriyenin bërëxëm bën eni nangaxën mëne gogo kë ñatëgu. ² Ata Ŝaŋ ex ar reyak osede olo an, gë ðek bend wat baxo beŋo, do Yesu Kërisët rek mëne eyeyan ed ðal ed Kaxanu dëŋ ex. ³ Nëngandëralebi, ar kë fënënd an, gë bër kë baxëtënd, do kë sëfënd eyeyan ed xaniwëk gër Kaxanu bën gayikwa gogo kë ñata.

End bamara banjongëbaki eŋ

⁴ Wëno Ŝaŋ këŋun yëgwënëlinde wën bërëwëk bër ex gër bamara banjongëbaki band gër ebar ed Asi bën. Ar hik, hi bax do ko yelind an, yëlëleŋun oyekax ol do gë obetak ol. Bangoc banjongëbaki band ex gër lëngw ir añëpara and owun orexëm baŋ, ⁵ do gë Yesu Kërisët, mëŋ ar ex sede ir mokwëta an, ayanar ar xanik gër ecës an, do emun end bemun bend gër ebar ro eŋ, yëlëleŋun oyekax ol do gë obetak ol!

Yesu Kërisët, mëŋ ar ñan këbo, racët këbo gër beñëŋënaŋ bendebi gë oŝat orexëm an, ⁶ do ar bar këbo hi këne gër owun orexëm an, ar ri këbo bësadaxan bër Sëm irexëm Kaxanu an, xwënëk din ir din enjaran eŋ do gë panga in! Amen!

⁷ Nëkoyino ga ko fedawënd gë baŋar baŋ:
Ala ar ex yo awat këŋo wat,
ado bër xwëŝ baŋo bën dëŋ awat këno wat
do ðek benëŋ bend ex gër ebar ro beŋ,

arenita këni ŷana eni denitand në endexëm.

Iyo, amen!

⁸ Ata Axwën Kaxanu re ko: «Wëno ex aŷanar an, wëno ex afelatar an. Wëno ex ar hik, hi bax do kë yelind an; wëno ex ar xorëk beŷ dek an.»

End ecanaya ed Axwën Yesu eŷ

⁹ Wëno Ŝaŷ, abaŷe irewën hi këme, ga bar këne gër toro, gër owun do gër ekemënali ed end Yesu Kërisët. Gër oŷir or këni wăcënd Patëmos hi bame gayik afemëra këme femërand eyeyan ed Kaxanu eŷ, do ga këme reyarand osede or Yesu eŷ. ¹⁰ Ata fedaw ko Angoc Amënëk aŷ gër ndam, yatir oganjar. Wël këme oniŷ ang ofarix or kereloŷ fo gand epoy edam ¹¹ ga kë re: «Er këy watënd in, ñëgwël në akayëta do ey đawëneli gër bamara banjongëbaki baŷo: Efes, gë Sëmirën, gë Perëgam, gë Catir, gë Sarëd, gë Filadelëfi do gë Lawodise.»

¹² Ata ga ŷena këme mowat ar baxe yeyanelind mondako an, wat këme ofambo od kaŷe. ¹³ Do mërëxand ir ofambo oko, wat këmo ar ang asëniŷ ar ala. Er ŷuđa baxo ocuđ od gëŷëc do xapa baxo apëxw and kaŷe gër emëkw. ¹⁴ Omban ond gër gaf irexëm oŷ feŷëk ang gwëtene fo, ang okëbina fo, do bangës baŷ kë ŷegënd ang eňan fo. ¹⁵ Osapar orexëm oŷ kë watind ang yawale ir fëtëk në angodux fo, do oniŷ ol kë rëmënd ang oŷëm fo. ¹⁶ Ala ajo, lëkaya ko gër ataxan and liŷ oŷal ocongoxi, gër etëŷ edexëm ŷanëguk duxuma ir fëco aňak fëco aňak, do dëxas in kë ŷegënd ang eňan gë dek panga indexëm ak. ¹⁷ Ata ga këmo nëkon, wëc këme këruf gër osapar orexëm. Ata hëmba ke gë ataxan and liŷ aŷ do re ko: «Kërey yëdara na! Wëno ex aŷanar an, wëno ex afelatar an, ¹⁸ wëno ex abëngw an. Aŷës ŷës bame barikan gërëgako abëngw eme din ir din. Wëno lëkayak bacoketaya band ecës, do gë band wur ir bëŷësëk baŷ. ¹⁹ Awa ñëgwël đe er wat këy in, gë er ex in do gë er kë bëtëgu in. ²⁰ End oŷal ocongoxi or wat key gër ataxan and liŷ andam eŷ do gë end ofambo ocongoki od kaŷe eŷ cëŷ, nëkod er wăcayak in: oŷal ocongoxi oŷ exëni bëlawënel bër hik gër bamara banjongëbaki bën do ofambo ocongoki ok ex bamara banjongëbaki baŷo.»

2

Kayëta ir Amara and Efes in

¹ Ñëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Efes an:

«Baxëtël er ko rend ar lëkayak oŷal ocongoxi gër ataxan and liŷ irexëm in, ar kë yexërand mërëxand ir ofambo ocongoki od kaŷe an. ² Anang nang këme bandixa bandey baŷ, andiyen andey aŷ do ang xemëna këy në endam ak. Anang nang këme mëne wëŷ ayëbi bujanënd na bësëmbak bën, bëte ari ri këyëbi atëy bër kë rend oparëxanda hi këni bën, ata sëk këyëbi mëne bënëgwëŷ exëni. ³ Wëŷ moŷuŷa buŷa këy, motoro soro këy në end oŷac oram, bari axi cena ex na. ⁴ Barikan wëno emat fo ŷuseli këmi: ga seŷ këy ebal edam el ang baxi balënd gër ŷanar ak. ⁵ Kwital gër ed xëŷetayaw këy. Nëngwëtal ex ola oreŷ ol do bakanël bandixa baňanar bandey baŷ. Angëmëne ay nëngwëta ex na dek dek, ata këmi yenëli, mi kan lambo irey in gër ed xwët këy. ⁶ Barikan aňaneli haneli këmi ga ŷus këy bandixa band bër enga end Nikola baŷ, ang ŷus këme wëno ak. ⁷ Awa ar gë anëf an baxëtëlexo đe end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër ex gër bamara eŷ! Ar kë xor an, ayël këmo yël exo yamb odëwërëwën od atëx and aniyen and hik gër arayen ok, gër ed exo Kaxanu.»

End kayëta ir Amara and Sëmirën eŋ

⁸ Ñëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Sëmirën an:

«Baxëtël er ko rend ar ex aŋanar do afelatar in, ar šës bax do xani ko gër ecës an. ⁹ Anang nang këme toro indey in do gë oxaŷën oreŷ ol (xarak wëj ar gë napul hi këy!) Anang nang këme ang këni renarand ak bër kë rend Bëšëwif exëni, xarak ani gi ex na Bëšëwif: amara and Sindan exëni.

¹⁰ Toro ind ki wëcan in, kërey cam na. Šaŷucara in wa kë ri enëbi tëra bërëmar gër ndewën na do enëbi mëla gër epëra. Mondako këŋun hi atëy, do en toro baŷey epëxw. Kemënal gër ekwëta ed xwëta këye xali gër ecës, ata këmi šos gë aniyan and din aŋ. ¹¹ Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo dë end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eŋ. Ar kë xor an, kërexo yëda na ecës ekinëm el.»

End kayëta ir Amara and Perëgam eŋ

¹² Ñëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Perëgam an:

«Baxëtël er ko rend ar lëkayak duxuma ir fëco aŋak in. ¹³ Aye nang këme mëne gër ed lëg këy hik aŋëpara and owun or Sindan aŋ. Barikan wëj alëka lëka ki oŷac oram ol do abayi bayi këy ga xwëta këye. Ado abayi bayi këy ga xwëta këye gë baŷey band laŷ këno gër ndewën na Aŋëtipas, sede iram ir xwëta bamo baŋ in, fën gër ed lëg ko Sindan.

¹⁴ Barikan wëno bendey exëna bend šuseli këmi: ga xwëtaya këyëbi bër kë sëfënd osëyali or Balam bën. Mëŋ ex ar sëyali baŋo Balak mondake këbi lënan eŋëŋenax Bëyisërayel an. Ga šoŋ babi wa eni yamb ŷas er oyel or ŋaš kënebi gër olaš eŋ do eni kwënda asëk alakirand fo in. ¹⁵ Axwëtaya xwëtaya këyëbi bëte bela bër sëfëk bend këni sëyalind bër enga end Nikola bën. ¹⁶ Awa gogo këmi yenëli angëmëne ay nëngwët ex na ola oreŷ ol. Do bela bëjo aŷereli këmëni wëreli gë duxuma ir kë šanënd gër etëy edam in. ¹⁷ Awa ar gë anëf an baxëtëlexo dë end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eŋ!

«Ar kë xor an, ayël këmo yël eyamb ed šonayak do këni wăcënd man el. Ayël këmo yël bëte ekaŷ epešax ed gër ed ŷëgw këni oŷac onëngwët el. Oŷac olo ar yël këno an fo kë nangënd, ax gi ex na ala ašëxe.»

End kayëta ir Amara and Catir eŋ

¹⁸ Ñëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Catir an:

«Baxëtël er ko rend Ašëŋiŷ ar Kaxanu in, ar gë bangës band ang xodux or xafa-xafa an do ar gë osapar or kë ŷegënd ang yawale ir lëxw këni gër xodux an. ¹⁹ Anang nang këme bandixa bandey baŋ, gë aŋana andey aŋ, gë ekwëta edey el, gë andiyen andey aŋ, do gë ebunə edey el. Anang nang këme bëte mëne bandixa bandey band gërëgako baŋ ŷëmbëk gë baŋanar baŋ. ²⁰ Barikan emat fo ex end šuseli këmi eŋ: ga xwëtaya këyo Isabel, asoxari ar kë rend alawënel hi ko an. Xarak në enambeli ebi bëriyenin bëram bën ga këbi sëyalind eni kwënda asëk alakirand fo in, do eni yambënd ŷas er oyel or ŋaš kënebi gër olaš eŋ. ²¹ Ašëbën sëbën këmo amëd exo nëngwëtaxën dëk dëk ola orexëm ol, bari aŋo ŋandi ex na exo teb asëk alakirand fo in. ²² Wëno ošëxwëra or këŋo ren në angaw këmo lapan do eni toro mbaŋ mëŋ gë bër këni rind orekar bën. Angëmëne anëngwët nëngwët këni ola orebën ol do eni teb beŋo, abi gi na eŋo.

²³ Alaw këmëni laŷ obaš orexëm ol eni nangëraxën dëk bamara baŋ mëne wëno awat këme watënd er ex gër yomb ir ala in, do gë er ex gër emëkw in: banjëlan baŋ do gë oŋandi ok. Do aŷaš këmo ŷaš ala kala er riyeni ko in. ²⁴ Barikan wën dëk bër bayik na gër Amara and Catir, bër ax tēf ex

na osëyali osëmbak olo bën, din an cala ex na en nang bend këni wăcënd “Beconëson bend Sindan beŋ”. Ga re këme, edëbi ecëxe amun dëbin na.

²⁵ Barikan fo er šot kën in, dëkayayin aye xali me yeli.

²⁶ Ar kë xor an, ar lëkayak andiyen andam xali gër eŋata an, ayël këmo yël owun ol gër bënëng dëk. ²⁷ Gë xwëlekwële ir owun ir ex dun këbi ŷana ebi kadacënd

do ang këni nëtënd ofeya fo këbi ŷana ebi nëtënd. ²⁸ Ang yël ke Faba owun ak, ar kë xor an ayël këmo yël wëno bëte amal and oxeya aŋ.

²⁹ «Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo dë end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eŋ!»

3

End kayëta ir Amara and Sarëdes eŋ

¹ Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and Sarëdes an:

«Baxëtël er ko rend ar gë bangoc banjongëbaki band Kaxanu in do ar lëkayak oŵal ocongoxi an: Anang nang këme bandixa bandey baŋ; aye nang këme mëne bëla bën ašëkw këni šëkwënd ga këni yëland abëngw ey xarak ašësëk ey. ² Perënal do kemënindebï bër kë re ex cës bën. Awat wat këme mëne bëbër këy rind bën ax gi ex na šenene gër ogës od Kaxanu, mëŋ ar xwën ke an. ³ Kwital ang wël këy do ŵa këy eyeyan ed Kaxanu ak. Kwëtayal do nëngwëtalex dëk dëk aniyen andey aŋ. Ang arek fo këme yeli, Angëmëne ay perëna ex na. Ay nang na apëxëd and fe këme yeli mi pënga. ⁴ Barikan bërëmar gër Amara and Sarëdes na, ani buyarën ex na banjëm bandebën baŋ. Bën banjëm bapešax baŋo këni šudfa ang wëno ak mi tēfëraxën gayik aŷap ŷap këbi. ⁵ Ata ar kë xor an mondako këno šud banjëm bapešax. Oŵac orexëm ol din ŷëgw këme, ame pëxwëc na gër akayëta and aniyen. Oŵac olo, afel këmëni fel Faba Kaxanu, do gë omeleka odexëm ok. ⁶ Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo dë end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eŋ!»

End kayëta ir Amara and Filadelëfi eŋ

⁷ Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Filadelëfi an:

«Baxëtël er ko rend Awënëk in, ar däl an. Ar lëkayak acokeŷaya and Dafid an. Ar kë fërëtënd do ala ax kor na exo përa an; ar kë fërand do ala ax kor na exo përet an: ⁸ Anang nang këme bandixa bandey baŋ. Afërëtën fërëtën këmi ebët ed ala ax kor na exo përa el. Gayikwa wëj alëkaya lëkaya këy eyeyan edam el ado bayik axi nëmbe ex na ojaŵ ok. Ay yaxëta ex na oŵac oram ol. ⁹ Ayël këmi yël bër gër amara and Sindan bën, bër kë rend Bëšëwif exëni xarak ani gi ex na Bëšëwif: anëgwëš këni rind. Wëno kë ri eni yeli, eni poxi gër osapar orey, do eni nang mëne aŷan ŷan këmi. ¹⁰ Gayikako aŵa ŵa këy ga re këme ey buŋa gër toro, wëno dëŋ ki xaxa këdi ki wëcan toro ind kë yowënd gër ngwën in, ebi dixën atëy dëk bëla bër gër ebar ro bën. ¹¹ Wëno gogo këme yeli. Dëkayal aye er šot këy in, këdi ki xan ala acosa and angora aŋ.

¹² «Ar kë xor an, xëcar ko hi lëf gër Aciw and Kaxanu, bëte din axo can na. Gër mëŋ xëcar ijo këme ŷëgw oŵac or Kaxanu ol, gë or angol andexëm ol do gë oŵac onëngwët oram ol. Angol aŋo ex Yerusalem ixašax ir kë xaniw gër Kaxanu, elod yaŋ gër orën in. ¹³ Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo dë end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eŋ!»

End kayëta ir Amara and Lawodise eŋ

14 «Ñëgwënëlo arolawñen ar ex gër Amara and ex gër Lawodise an:

«Baxëtël er ko rend ar ex ðal in, ar ex sede ir mokwëta enim an, ar ri këni gë Kaxanu ngwën an: 15 Anang nang këme bandixa bandey bañ. Awat wat këme mëne wëj ay yem ex na, ay yëka ex na. Ndakan ey yemëdo wa, ba ey yëkado wa! 16 Gayikako mërëxand fo hi këy, ay yem ex na, bëte ay yëka ex na, asëp këmi sëp. Ay bo na gër etëy edam. 17 Awa gayikako are këy rend: “Yama wëno ar gë napul an nde, anëka beta këme, obal axe gi ex na.” Bari wëj dëñ ay nang ex na mëne anëka xata ki, ar moñaw ey, axayëanaxik ey, asiwëk ey do ar tëb gë eman ey. 18 Mëñ këmi felaxënënd ey yow ey yëc kañe ir wënën këme gë xodux in, ey gixën ar gë napul. Yow ey yëc banjëm bapeşax, ey gixën ar şudarak, mëñ këy rëxëtaxën ašëfën ir tëb gë eman in. Bëte yow ey yëc bëşan bër këy xoş gër bangës ey watëraxën. 19 Wëno, ðek bër ñan këmëni bën arexëra këmëni rëxërand, bëte awërëşët këmëni wërëşëtënd. Awa kemënal gë emëkw edey el ðek, do nëngwëtël aniyän andey añ! 20 Awël nde, wëno gër ebët xwëşa këme do këme sëmënd. Angëmëne ala exe wël do exe përetën ebët el, alil këme lil mi yambëra, wëno gë mëñ, do mëñ gë wëno.

21 «Ar kë xor an, axetëna ke xetënađ gër añëpara and owun oram, ang xor këme wëno do xetëna këmo Faba Kaxanu gër añëpara and owun orexëm ak.

22 «Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo ðe end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eñ!»

4

End añëpara and owun or Kaxanu eñ

1 Ga xucak eño, wat këme fol ebët yañ gër orën. Ata wël këme ang ofarix or kereloñ fo, oniw̃ or ar yeyaneli baxe gër ýanar ol ga kë re: «Yow yañ ro, mi masin bend kë ñatëgu ecan ecan beñ.» 2 Atañ, Angoc Amënek añ fedaw ko gër ndam. Wat këme añëpara and owun yañ gër orën, do ala ga yëpaxën ko. 3 Ar yëpak an ko watind jing-jing ang ekaý ejekax ed këni wácënd şasëp do gë ed sarëdëwan fo. Do şandiw̃ in ga fëlëk añëpara and owun añ kë watind kal-kal ang ekaý ed emërod fo. 4 Ata xwët këni jey gër añëpara año, bañëpara band owun alapem gë banax. Yëpaxën këni bëxarëk alapem gë bënax ga şudaraw këni banjëm bapeşax do şëxwaw këni oxamote or kañe or owun. 5 Ata gër añëpara and owun and mërëxand kë wingarand, kë wëlind odiw̃, do gë bongëbër bond ekëman. Paş gë añëpara año kë ñoşand oşambo ocongoki od ex bangoc banjongëbaki band Kaxanu ok. 6 Gër lëngw ir añëpara and owun año bëte hik anjer, and kal-kal, ang anangoye fo.

Ler gër añëpara año, xwëşara këni bebëbëngw bebënax, bëjo mërëxand, bëjo jey, do hi këni yer bangës fo: baño gand lëngw, baño gand epoy. 7 Ebëngw eýanar in hi ko ang yërañ fo, exinëm in ang engaş fo, esasën in ang dëxas ir ala fo, do enaxën in ang şambat ir kë şëgënd fo. 8 Bebëbëngw bebënax bëjo hi këni ala kala gë obafe ocongibat, do eman eñ yer bangës fo: amëlëfëlëf do gë amëfacëfac. Ciş wec këni yëwërand mondako:

«Awënëk, Awënëk, Awënëk exo Axwën Kaxanu,
mëñ Ar xorëk beý ðek an,
mëñ ar hi bax, hik do ko yowënd an!»

9 Do bebëbëngw bën, and këno yasënd ar yëpak gër añëpara and owun në end enjaran, do gë or gapak orexëm eñ, do and këno şëkwënd añ, ar kë

liyand din ir din an, ¹⁰ bëxarëk alapem gë bënax bën eni poxi gër lëngw ir ar yëpak gër añëpara and owun an, ar kë liyand din ir din an. Do sam eni cëxwëta oxamote or owun orebën oŋ eni kwët gër lëngw irexëm, do eni dend:

¹¹ «Aÿap ÿap ki Kaxanu, wëj Axwën arebi an,
wëj xwënëk enjaran eŋ,
or gapak ol do gë panga in,
wëj rik ðek beÿ bën,
gayik aÿandi ÿandi ki rixën këy ðek bebër hik bën.»

5

End anobo do gë akayëta eŋ

¹ Ata gër ataxan and liw̃ and ar yëpak gër añëpara and owun, wat këme akayëta. Oñëgw ok er hi bax oko amëlëfëlëf, oko amëfacëfac. Asabinan sabinan bani bapakëta banjongëbaki gër akayëta aŋo gë bañolo band fëtën bani*. ² Wat këmo bëte meleka ir fangak mban, ga ko fem mondako: «Noÿo wa ÿap këŋo exo ðaramët bañolo ban do exo ðëkwët akayëta aŋ?» ³ Bari ala aŋo ñap bana exo ðëkwët akayëta aŋo do exo wat oñëgw ok: ax gi ex na gër orën, ax gi ex na gër ebar, ax gi ex na gëd gër ebar. ⁴ Ata wëno këme sesënd mban gayik ala aŋo ñap bana exo ðëkwët akayëta aŋ do exo wat oñëgw ok. ⁵ Barikan axarëk abat re ko: «Tebël otes ok, yëraŋ ir gër ekun ed Yuda in, arandëwëra ar Dafid an, ÿap këŋo. Axor ko xor exo ðaramët bañolo ban, bapakëta banjongëbaki ban, do exo ðëkwët akayëta aŋ.»

⁶ Ata gër ed hi bani ar yëpak gër añëpara and owun an, gë bebebëngw bebenax bën, do gë bëxarëk bën, wat këmo mërëxand anobo nangëde añaş ñaş bano fo. Wat këme gër anobo aŋo ofarix ocongoxi do gë bangës banjongëbaki band ex bangoc banjongëbaki band këbi lawëndërand Kaxanu ðek ebar ban. ⁷ Anobo aŋ ye ko xana ko akayëta aŋ gër ataxan and liw̃ and ar yëpak gër añëpara and owun. ⁸ And xana ko akayëta aŋ, bebebëngw bebenax bën, do gë bëxarëk alapem gë bënax bën lapaya këni mopoxi gër lëngw ir anobo. Ala kala lëkaya ko emangi, do gë angalama and kaŋe and yëmën bani gë aşururu ir xwëşëna bani gë angiri. Aşururu ijo wacayak cale ind bulunda ir Kaxanu in. ⁹ Do ga këni yëw̃ oyëkan oxaşax këni rend:

«Wëj ÿap ki ey kana akayëta aŋ,
Wëj ÿap ki ey ðaramët bañolo ban.
Gayikwa añaş ñaş bani şadaxa,
racëtaxën këyëbi gë oşat oreŋ oŋ
bela bër enëng end ex yo,
bela bër eyeyan ed ex yo,
bulunda ir ex yo

efi kwënaxën Kaxanu. ¹⁰ Wëj racët këbi eni gi bër Kaxanu ir xwën këbo, bër owun obat, beşadaxan do eni bëña ebar el ðek.»

¹¹ Bëte ga këme nëkon, wat këmëni bebebëngw bebenax bën do gë bëxarëk alapem gë bënax bën ga xeta këni añëpara and owun aŋ. Wël këme odiw̃ od omeleka ok ang exëni owaxe owaxe ak. ¹² Er bani xeÿënd: «Anobo and ñaş bano şadaxa aŋ ÿapëk exo kwën panga in, gë napul in, gë orenik ol, gë ojaw̃ ok, gë or gapak ol,

* 5:1 5.1 Mondako bani fërand bapakëta ban and këni lëkw aŋ këdi ko lëkwët ala.

gë enjaran eŋ do gë obetak ol.»

¹³ Bëte ðek bër hik yaŋ gër orën bën, bër gër ebar bën, bër gëð gër ebar bën, bër polo gër angwëngw bën do bër gër ed hik yo bën, awël bamëni wëlënd ga këni re:

«Ar yëpak gër añëpara and owun an do gë anobo aŋ, xwënëk obetak ol do gë or gapak ol, enjaran eŋ, do gë owun ol din ir din!»

¹⁴ Ata bebëbëngw bebënax bën këni yakand: «Amen!» Bëxarëk bën foxi këni enëbi cale.

6

End edëkwët ed ikayëta eŋ

¹ Ata wat këmo anobo aŋ ga laramët ko añanar ikayëta ind lëkw bani do laram bani gë ðañolo ðakëlëbëð ðanjongëbaki in. Wël këme ang ekëman fo oniŵ or ebëngw eyanar ol gër bebënax ga ko re: «Yow!» ² Ata wat këmo fanac ifeşax. Ar yëpaxën baŋo an lëkaya ko atumb do yël këno ekamote ed owun do ye ko ang ar xorëk fo exo korëgu bëte.

³ And laramët ko gër ed laram bani akinëm aŋ, wël këmo ebëngw exinëm in ga ko re: «Yow!» ⁴ Ata şanayaw ko fanac işëxe iwarax, ang xodux fo. Ar yëpaxën këŋo an yël këno duxuma işakax do gë ojaŵ od exo dëxëtaxën aketëxeta and gër ebar ro aŋ, eni ðawëraxën bela bën.

⁵ And laramët ko gër ed laram bani atasën aŋ, wël këmo ebëngw esasën in ga ko re: «Yow!» Ata wat këmo fanac ibanax. Ar yëpaxën këŋo an lëkaya ko acariya and eyamb gër ataxan. ⁶ Do wël këme ang oniŵ fo mërëxand ir bebënax bëjo ga kë re: «Acariya and bële kala, kodî keme do ðacariya ðatas ðand orëş, atama amat and kodî. Barikan kërey nëxen na ugu oŋ do gë ngoy in!»

⁷ And laramët ko gër ed laram bani anaxën aŋ, wël këmo ebëngw enaxën in ga ko re: «Yow!» ⁸ Ata wat këmo fanac ir yanin-yanin, ar yëpaxën këŋo an këno wăcënd «Ecës», do këni laŋëtarand gë wur ir bëşësëk in. Yël këno owun or bebët ibat gër owebët onax od ebar, ebi nemin bela bën gë duxuma in, gë enjo eŋ, gë ocëxwëra ok, do gë oŵacar or gër apuŷ oŋ.

⁹ And laramët ko gër ed laram bani anjoxën aŋ, wat këme ðila gër angëb ðenjëŵ ðend bër laŵ kënebi në end ga lëkaya bani, do bani reyarand osede or Kaxanu bëŋ. ¹⁰ Axeŷ bani xeŷënd mondako: «Axwën, wëj awënëk an, do wëj ar ðal an, xali niŷe wa këy şëni eyëbi kitixën bela bër gër ebar ro bën? Xali niŷe këyëbo wăşan bër laŵ këbo bën?» ¹¹ Ata yël kënebi ala kala acud apeşax do fel kënebi eni cëni təkër xali eni ŋatëgu ðek bëcandaŵ ðënd gër andiyen and Kaxanu bëŋ, do gë ðek bëmaŷe ðendëbën ðënd kënebi laŵ ang bën ak bëŋ.

¹² Ata and laramët ko gër ed laram bani anjongamatën aŋ, wat këme andëgël and ebar atëm. Eñan eŋ ðanëngëk gim-gim, ang anjëm amanax fo facaw in ðek warëk wiridid, ang oşat fo. ¹³ Oŵal oŋ xwëcëtarawëk gër orën ang ondan ond wininëk ekoc etëm fo, do wëcëguk gër ebar. ¹⁴ Orën ol lëkwayak ang këni lëkwënd akayëta fo, osënd oŋ do gë oşir oŋ rëxëtak gër ed hi bax. ¹⁵ Bemun ðend gër ebar ro bëŋ, bër gapak bën, gë bëlëngw bër ocoroða bën, gë bër gë napul bën, gë bër gë ojaŵ bën, gë okadëp ok ðek, gë bër ax gi ex na okadëp bën yafëra këni gër okel do gër bangaŷ ðand gër osënd. ¹⁶ Do gër ed yafëra këni, këni felënd osënd oŋ do gë bangaŷ baŋ: «Wëcaninëbo, coninëbo caw, këdi këbo wat ar yëpak gër añëpara

and owun an, këdi këbo wëcan oxoÿ or anobo ol. ¹⁷ Gayikwa akey atëm and oxoÿ orebën aŋ, anëka ðatëguk, do noÿo këjo fece?»

7

End bulunda ir Kaxanu eŋ

¹ Ga xucak eŋo, wat këmëni omeleka onax ga xwëšara këni gër owebët onax od ebar. Bën sëra bax oxoc onax or ebar oŋ këdi kë xoc, ax gi ex na gër ebar, ax gi ex na gër angwëngw, ax gi ex na në atëx. ² Ata wat këmo gand apën-eñan meleka išëxe ga ko šëg end orën eŋ. Er lëkëya baxo nanganëme ir Kaxanu in, mëŋ ar ex abëngw an. Ga ko xeÿ këbi rend omeleka onax od šëñëta babi eni nëxen ebar el do gër angwëngw ok: ³ «Këren dinan na eñëŋëna ebar el, gë angwëngw aŋ, gë batëx baŋ, xali mëni paÿ edin ed nanganëme el gër eyiÿ bëriyenin bër Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an.» ⁴ Ata wël këme yëgwe hi bani bër gë nanganëme bën: owëli këme gë ofëxw onax gë bënax dek gër bandëwëra band Bëyisërayel. Er hi bani bër gë nangënëme bën:

⁵ gër andëwëra and Yuda, bela owëli epëxw gë bëxi
gër andëwëra and Ruben, owëli epëxw gë bëxi
gër andëwëra and Gad, owëli epëxw gë bëxi;

⁶ gër andëwëra and Aser, owëli epëxw gë bëxi;
gër andëwëra and Nefëtali, owëli epëxw gë bëxi;
gër andëwëra and Manase, owëli epëxw gë bëxi.

⁷ Gër andëwëra and Simewoŋ, owëli epëxw gë bëxi;
gër andëwëra and Lewi, owëli epëxw gë bëxi;
gër andëwëra and Isakar, owëli epëxw gë bëxi;

⁸ gër andëwëra and Sabuloŋ, owëli epëxw gë bëxi;
gër andëwëra and Yosef, owëli epëxw gë bëxi bër gë nanganëme;
gër andëwëra and Beŋëšame, owëli epëxw gë bëxi.

End amëxwër and gër lëngw ir Kaxanu eŋ

⁹ Ga xucak eŋo, wat këme amëxwër atëm and bela bër ekun ed ex yo, enëng end ex yo, bulunda ir ex yo do bela bër eyeyan ed ex yo, ala axo kor dona ebi pën. Axwëšara xwëšara bani gër lëngw ir ar ÿëpak gër añëpara and owun an, do gë lëngw ir anobo. Bocuð bopešax šuðara bani do lëkayara bani benid. ¹⁰ Mondako bani xeÿënd: «Apexa aŋ gër Kaxanu ex, mëŋ ar xwën këbo an, mëŋ ar ÿëpak gër añëpara and owun an, do gër anobo!» ¹¹ Ata omeleka ok dek xwëšara këni jey añëpara and owun aŋ, gë bëxarëk bën do gë bebëbëngw bebëna bën. Ata foxira këni eyiÿ el nëš gër ebar gër lëngw ir Kaxanu. ¹² Ga këno šale, këni rend: «Amen! Obetak ol, gë enjaran eŋ, gë orenik ol, ecëkwan el, gë or gapak ol, gë panga in do gë ojaŵ ok, Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an, xwënëk din ir din! Amen!»

¹³ Na ex wëka ke axarëk abat: «Nobën ex wa bela bër gë bocuð bopešax bëjo? Feye wa xaniw këni?» ¹⁴ Yaka këmo: «Okò Šaca, wëj anang nang këy!» Ata re ko:

«Bën ex bër xaniwëk gër toro itëm bën.
Aneb neb këni bocuð bondebën boŋ,
Awunëta wunëta këni gë ošat or anobo oŋ.

¹⁵ Mëŋ xwëšaxën këni
gër lëngw ir añëpara and owun and Kaxanu
do këno šalerand ciš wec gër Aciŵ andexëm.
Ar ÿëpak gër añëpara and owun an këbi xaxa gër ed lëg ko;

¹⁶ din abi kor na enjo, din abi tel na men;
oyat abi cor na, ayëka abi di na.

¹⁷ Gayikwa anofo ex mërëxand ir gër ed ex añëpara and owun aŋ, këbi
ÿana ebi kaďacënd.

Awëla këbi ÿana ebi mëland gër bañësa, gër ed ex men ond aniyän.
Do Kaxanu ebi pëxwëcënënd ďek ongwën oŋ gër bangës bandëbën.»

8

End eďfaramët ed anjongakinëm eŋ

¹ Anofo aŋ, and laramët ko gër ed laram bani anjongakinëm aŋ, yerirak
gër orën ipëxëd. ² Wat këmëni omeleka ocongoki od kë xwëšand gër lëngw
ir Kaxanu ok. Yël kënebi okereloŋ ocongoki.

³ Ata yow ko meleka išëxe, xwëša ko ler gër angëb do lëkaya ko ipeya
ind kaŋe ind bani šoraxënënd ašururu ir xwëšëna bani gë angiri in. Yël
këno ašururu ir mbaŋ exo cor ex bararaxën gë cale ind ďek bëwënëk in
gër angëb and kaŋe and ex gër lëngw ir añëpara and owun. ⁴ Ga kë šëni
ašururu in gër ataxan and meleka, kë yend gë cale ind bëwënëk in yaŋ
gër Kaxanu. ⁵ Meleka in wëď ko ipeya ind këni šoraxënënd ašururu in,
xëñëna ko pëxw oŷen or gë xodux or wëďëgu ko gër angëb oŋ, do lap ko
gër ebar. Ataŋ wëlik oxëbër or ekëman, gë odiw, wingarak bandanjëm do
ebar el rëgëk.

End okereloŋ ocongoki eŋ

⁶ Ata omeleka ocongoki od lëkaya bax okereloŋ ocongoki ok këni
xëñënanand eni parix. ⁷ Meleka iŷanar in farix ko kereloŋ in. Wëcëguk gër
ebar bebër ang oxaŷ do gë xodux ga bararëk gë ošat oŋ. Ata ang šetërek
ebar el obebët otas ak, bebët ibat ŷegëk ďek gë batëx ak do gë ondës ocëkët
ak. ⁸ Meleka ixinëm in farix ko kereloŋ in. Wëcëguk er ang atënd and gë
angodux gër angwëngw. Ata angwëngw aŋ ang šetërek obebët otas ak,
men oŋ nëngwëtak ošat bebët ibat. ⁹ Ata šësëra këni bebëngw bër bax
liyand gër bebët ir nëngwëta bax men oŋ ošat. Bëte nëxenarak okuluŋ
od hi bax na ok.

¹⁰ Meleka isasën in farix ko kereloŋ in. Wëcëguk amal elod gër orën
do kë ŷegënd ang enjeb fo. Ang šetër bax oyeď ok do gë bañësa band
men baŋ obebët otas ak, amal aŋo wëcëk gër bebët ibat. ¹¹ Amal aŋo këni
wăcënd «Pošon iwax». Ata men oŋ wak bebët ibat, do bela bëranejëm šës
këni and šëb këni aŋ. ¹² Meleka inaxën in farix ko kereloŋ in. Eñan eŋ,
gë facaw in do gë owal oŋ lobërak bebët ibat. Ata goyat in bašëtak mar
ekërikëran el do gëmëď in hik mondako fo. ¹³ Ga këme nëkon, wat këmo
šambat ga songina ko yaŋ gër orën do ko xeŷënd: «Kata! Kata! Kata këbi
fënga bër lëgëk gër ebar ro bën and këni farix kereloŋ omeleka otas od
bayik aŋ!»

9

¹ Meleka icoxën in farix ko kereloŋ in. Wat këme emal ga wëcëguk gër
ebar elod gër orën. Emal elo fëxwën këno acoketaya and ambëxw atiŷax
aŋ. ² And fërët ko atënda and ambëxw atiŷax aŋ, kë šanënd okwëcën ond
ang angodux fo. Eñan eŋ šamëďanëk gë okwëcën ond xëñ bax gër ekoc
oŋ. ³ Ata gër okwëcën oŋo këni šanënd owure, xul këni ebar el ďek. Yël
kënebi ojaŷ od ang ekwël ed kë yexërand gër ebar fo. ⁴ Fel kënebi enëbi
ŋatënd bela bër gë nanganëme ir Kaxanu këm gër eyiŷ bën fo, bari këreni
dinan na eñëñënaŋ ondës ond lëgërak gër ebar oŋ, gë bebëlëg bën, do gë

opat od batëx ok. ⁵ Er fel banëbi enëbi narënënd anarën fo bela bën xali ex nëka opacaw̃ oco, bari kënëbi dawënd na. Baŋaten bandebën baŋ ang band ekwël fo yambën bax. ⁶ Ata bakey baŋo, bela bën mocala këni ŷana eni caland ecës el, aŷandi këbi ŷana ebi ŷandind eni cës, bari ani cës na. Ecës el mongër këbi ŷana ebi gërënd.

⁷ Er hi bani owure olo ang opanac od fokëra kënëbi ond gër emer fo. Gër ogaf odebën bax watind bebër ang oxamote or owun or kaŋe, do odëxas odebën ok hi bax ang od bela fo. ⁸ Omban ondebën oŋ aŷak ŷak bax ang ond bësoxari fo, do oŷënga orebën oŋ ang or ojëraŋ fo. ⁹ Gër owëkw orebën xapa bani baŋëxw band dun, do obafe odebën ok axëbër bax xëbërend ang ocaret od këni lasënd opanac odanjëm od kë wëlënd gër emer fo. ¹⁰ Oceb odebën ok ang benjif bend oxwël fo hi bax. Gër oceb oko hi bax ojaŷ od banëbi yambëninaxënënd bela ok xali nëkak opacaw̃ oco. ¹¹ Emun endebën eŋ ex meleka ir gër ambëxw atiŷax in. Owac orexëm ol ex gë eyeyan ed Bëŷëwif el: «Abadoŋ». Do gë eyeyan ed Bëgërek el: «Apoliyon», mëne ngëŋ «Anemin an». ¹² Kata iŋanar in xucak, bayik ex yow betëm beki becëxe.

¹³ Meleka icongibatën in farix ko kereloŋ in. Wël këme oniŷ gër oparix onax od ebax gër oŷaw̃ onax or angëb and kaŋe and ex gër lëngw ir Kaxanu aŋ. ¹⁴ Oniŷ olo baŋo felënd meleka ir gë kereloŋ in mondako: «Pëtëlëbi omeleka onax od xap kënëbi gër yeb isëm ir këni wacënd Efërat ok.» ¹⁵ Ata fët këbi omeleka onax od bax ŷënind apëxëd aŋo, akey aŋo, do iniy ino ok, enëbi dawaxën bela bën amëxwër amat, gër batas. ¹⁶ Wël këme yëgwe hi këni ocoroda od gë opanac ok: owaxe okeme oki.

¹⁷ Mondako wat bamëni gër lakeli opanac ok do gë bër ŷëpaxën babi bën. Er xapa bani baŋëxw band dun band war bax ang xodux fo, band hi bax ang ekaŷ ed yaseŋët fo do band ang mungu fo. Ogaf od opanac oko er hi bax ang od ojëraŋ fo. Gër osëŷ orebën bax ŷanënd xodux, gë okwëcën, do gë mungu. ¹⁸ Ata betëm betas beŋo laŷ këbi bela bën amëxwër amat gër batas gë xodux ol, gë okwëcën, do gë mungu, ond bax ŷanënd gër osëŷ or opanac oŋ. ¹⁹ Gayikwa ojaŷ od opanac oko gër osëŷ do gër oceb odebën ebax. Oceb oko ang bandën fo bax do hi bax gë ogaf do gë oko banëbi yambëninënd bela bën.

²⁰ Bela bëŷëxe, bër bayik abi daw̃ bana betëm beŋo bën, ani teb bana ecale ed bebër bani rind bën el, ani nëngwët bana ola orebën ol, xali eni teb ekëla ed bëyël el. Ani teb bana olaŷ or kaŋe oŋ, or kodï oŋ, or yawale oŋ, or oxaŷ oŋ do gë or ex otëx oŋ. Xarak olaŷ oŋo ax watërand na, ax wëlërand na, ax yexërand na. ²¹ Bela bëjo ani nëngwët bana ola orebën ol xali eni teb bamena baŋo: edawër el, gë obanji ol, gë asëk alakirand fo in do gë orek ol.

10

End meleka in do gë ikayëta eŋ

¹ Ata wat këmo meleka ifangak ga ko fedaw elod gër orën ga labaya ko gë aŋar, do ŷandiŷ in hik jey gër gaf irexëm. Dëxas in kë ŷegënd ang eŋan fo, do owonëng orexëm oŋ hik ang okëcar od gë xodux fo. ² Lëkaya ko gër ataxan ikayëta ind lëkwët baxo. Xwëŷa ko, sapor ir liŷ in gër angwëngw do ir ŷame in gër ebar. ³ Ata xeŷ ko ang eŋëra ed yëraŋ fo. And xeŷ ko aŋ, yaka këŋo oxëbër ocongoxi or ekëman oŋ. ⁴ And yeyanëk oxëbër ocongoxi or ekëman aŋ, këme xëñënanand me ñëgw er wël këme

in. Barikan wël këme oniŵ gër orën ga kë re: «Cësinalil end rek oxëbër ocongoxi or ekëman eŋ, kërey ñëgw na.»

⁵ Ata meleka ir wat bamo ga xwëša ko gër angwëngw do gër ebar in, yën ko ataxan and liŵ aŋ end orën eŋ. ⁶ Yašar ko gër oŵac or ar kë liyand din ir din an, ar rik orën an do gë ðek bebër gër orën bën; ar rik ebar an do gë ðek bebër gër ebar bën; ar rik angwëngw an do gë ðek bebër gër angwëngw bën. Meleka in re ko: «Endey eŋo gogo kë ñatëgu, ax nëka na! ⁷ Barikan gë bakey band ko farix kereloŋ meleka icongixinëm baŋ kë šonëtaya end Kaxanu eŋ ang nangën babi elod anëka fo bëriyenin bërexëm bën, bëlaŵënel bën.»

⁸ Ata oniŵ or yeyaneliw baxe elod gër orën ol, fel ke gašëxe: «Yel ey kana ikayëta in gër ataxan and meleka ir xwëšak gër angwëngw do gër ebar in.» ⁹ Ye këme gër meleka, do fel këmo exe yël ikayëta in. Yaka ke: «Medël ey gël, ang dingën fo kë yëŵ gër etëŷ edey. Barikan awa kë wa gër acël andey.»

¹⁰ Wed këme ikayëta in gër ataxan and meleka do hël këme: yëwëk ang dingën fo gër etëŷ edam. Barikan and hël këme aŋ, acël andam aŋ wak. ¹¹ Ata fel këne: «Afo ey yeyanënd ang alawënel fo bend këbi hi bela beŋ obulunda odanjëm, gë benëng bendanjëm, gë oyeyan oranjëm, do gë bemun bendanjëm.»

11

End otede oki eŋ

¹ Ata fëxwën këne ošët do re këni: «Kanil ey tëyi Aciŵ and Kaxanu aŋ ang yängëk ak, gë angëb aŋ do eyëbi pën bër kë šalend lëf na bën.

² Barikan yangana ir fac ir Aciŵ and Kaxanu in, tebël mondako fo. Kërey tëyi na gayik benëng becëxe beŋ sebën kënebi. Bën kë wëñëra angol amënëk aŋ opacaw ofëxw onax gë oki. ³ Ayël këmëni otede oki odam ok eni yeyanënd ang bëlaŵënel fo beŷ bën. Gë ojabote këni fëlaya do enëbi nangën bela bën end Kaxanu eŋ në bakey wëli gë okeme oki gë ofëxw ocongebat.»

⁴ Otede oki oko ex bañarëka baki baŋ, do gë ofambo oki od hik gër lëngw ir Axwën ebar ok. ⁵ Angëmëne ala eŋo yandi ebi yambënin, xodux kë šan gër osëŷ orebën, do enëbi gël bërangoyëra gë bën bën. Eyo mondako ko šës ar këŋo yandi ebi denan eñëŋenax an. ⁶ Ašot šot këni panga ind eni përa orën ol kërex tëb na ðek bakey band kënebi nangën end Kaxanu baŋ. Axor exëni eni nëmbët men oŋ ošat do eni di beñigënaxik bend ex yo gër ebar nand këbi yandi yo.

⁷ And këni faŷ osede orebën aŋ, emacar end kë šanëgu gër ambëxw atiŵax eŋ ebi mereli, ebi kor do ebi ðaw. ⁸ Ata exo yaŋëta beman bend otede oki beŋ gër fëña isëm ir gër angol atëm. Angol aŋo ex, gër owat or Kaxanu, Sodom do gë Misëra, na gër ed fika bano Axwën arebën na. ⁹ Bela bër bulunda ir ex yo, gë bër enëng end ex yo, gë bela bër eyeyan ed ex yo, gë bër ebar ed ex yo awat këni wat beman bendebën beŋ bakey batas gë təkër do ala ano teb na ebi mëxwëta në yëg. ¹⁰ Bela bër lëgëk gër ebar bën ga nëngandëra këbi end ecës edebën eŋ këni rixënëd ofëna xali eni yëlërëra beŷ gayik bëlaŵënel bëxi bëjo ašëndën šëndën banëbi.

¹¹ Ga xucak bakey batas gë təkër, angoc and kë yëlënd and aniyan aŋ, xaniwëk gër Kaxanu, lil këbi do xwëšan këbi ceg. Ata yëdara këni mbaŋ bër babi wat bën. ¹² Wël këni elod gër orën, oniŵ osëm ga këbi fel: «Yowën yaŋ ro!» Ye këni gë aŋar aŋ yaŋ gër orën do bërangoyëra andebën bën

wat kënëbi. ¹³ Ata améd aŋo dëŋ hik angëmëgëm atëm gër ebar do ang ex owebët epëxw od angol ok, bebët ibat wëcëk. Nemira këni bela owëli ocongoki në end angëmëgëm aŋo. Bër bayik bëbëngw bën yëdara këni, do šëkw këni enjaran end Kaxanu eŋ, mëŋ ar gër orën an.

¹⁴ Kata ikinëm in anëka xucak, gogo kë ħatëgu itasën in.

End kereloŋ icongixinëm eŋ

¹⁵ Ata meleka icongixinëm in farix ko kereloŋ in. Wëlik gër orën odiw otëm ga kë re:

«Owun or ngwën ol,
Axwën arebi an xwënëk
do gë Kërisët irexëm,
din ir din ko wun!»

¹⁶ Bëxarëk alapem gë bënax bër yëpa bax gër bañëpara band owun, gër lëngw ir Kaxanu bën, foxi këni eyiŋ el nješ gër ebar, ¹⁷ do këni rend:

«Ayeri këy Axwën Kaxanu,
wëj ar xorëk beŋ dek an,
wëj ar hik do hi bay,
gë panga itëm indey in wun këy.

¹⁸ Axoyën xoŋen këni benëng beŋ,
barikan gërëgako yowëk oxoŋ oreŋ ol,
améd and këyëbi xiti bëšëk aŋ,
eyëbi pupa bëriyenin bërey bën,
bëlaŋwënel bën, gë bëwënek bën

do gë bër fëbëk owac oreŋ bën, hik bër gapak bën,

hik bërëtoc bën do eyëbi nemin bër kë neminënd ebar bën!» ¹⁹ Aciw and Kaxanu and hik yaŋ gër orën aŋ fërëtayak, watik lëf kangara ir eter in. Ata wingararak, wëlik odiw, gë oxëbër or ekëman, ebar el rëgëk do kë wëcënd bëbër ang oxaŋ.

12

End asoxari do gë fato eŋ

¹ Ata nanganëme isëm šanayak gër orën: asoxari ar šudak eñan eŋ, facaw in dila, gër osapar orexëm do šëxwa ko ekamote ed owun ed gë owal epëxw gë oxi. ² Gë acël ebaxo do and ħatëk orëw aŋ, ko xeŋënd ayambën in do gë toro ind orëw in.

³ Šanayak bëte gër orën nanganëme išëxe: fato isëm, ir war bax ang xodux fo, ir gë ogaf ocongoki do gë ofarix epëxw. Er hi bax në gaf kala ekamote ed owun. ⁴ Gër obebët otas od owal or gër orën, fat ko ibat gë šëb irexëm in do lapëgu ko gër ebar. Ata fato in buna ko, fabër këni gë asoxari ar orëw an, eŋo gëlxën itox in sam eŋo dëw. ⁵ Rëw këŋo itox itošan, ind këbi xadac benëng beŋ dek gë xwëlekwële ir dun*. Na Kaxanu wëla këno itox ino ler gër ndexëm, ler gër aňëpara and owun andexëm. ⁶ Asoxari an cëŋ, hër ko dup gër ladawe, gër ed xëñënan baŋo Kaxanu exo gix, gër ed këno lëbax bakey wëli gë okeme oki gë ofëxw ocongebat.

⁷ Ata fëtëk emer gër orën. Mišel gë omeleka odexëm ok këni wërënd gë fato in. Bëte fato in do gë omeleka odexëm ok wërëli kënëbi. ⁸ Ga xor kënëbi, fato in gë odexëm šan këni në er këni hi yaŋ gër orën. ⁹ Ata lapëgu këno gëd, fato isëm in, andën akarëk aŋ, and këno wacënd šabucara, do Sindan aŋ, and këbi yifand bela bër gër ebar aŋ. Lapëgu këno gëd gër

* 12:5 12.5 Xwëlekwële ir dun ijo wacayak owun or siðëk mban

ebar ro, mën̄ gë omeleka odexëm ok. ¹⁰ Ata wël këme oniw̄ osëm yaŋ gër orën, ga kē re:

«Gërëgako anëka ñatëguk apexa aŋ,
gë panga in̄, gë owun or Kaxanu ol,
mën̄ ar xwën këbo an
do gë owun or Kërisët irexëm ol.
Gayikwa anëka lap këŋo gëd̄,
alëxw ar bëmaŷe bëndëbi an,
ar babi lëxwënd ciš wec gër Kaxanu,
mën̄ ar xwën këbo an.

¹¹ Barikan bën, axor xor këno gë ošat or anobo oŋ
do gë eyeyan ed osede orebën el;
ani ŋan ex na nëmëc aniyān andëbën aŋ
ado ga banëbi wesand
mëne alaw̄ kënebi law̄.

¹² Wën bër gër orën bën,
wën bër lëgëk fën bën,
nëngandëraleŋun.

Barikan etëm hi këŋun
wën bër gër ebar bën do wën bër gër angwëngw bën,
gayikwa šabucara in anëka šëlali ko gë oxoŷ osëm
ga nang ko mëne bakey band bayi këŋo baŋ bapënëfëne fo ex.»

¹³ And wataya ko fato in mëne anëka lapëgu këno gëd̄ gër ebar aŋ, sëf
këŋo asoxari ar rëw̄ këŋo itox itošān an. ¹⁴ Ata asoxari an yël këno obafe
oki od šambat isëm ok exo cëgaxën gër ladawe, gër wur irexëm, gër ed
këno lëbax bëniy bëtas gë təkër, gër ed bayik aŋo ŋatën na andën aŋ.

¹⁵ Andën aŋ wis ko men ang oŷëm fo gand epoy ed asoxari eŋo mëlaxën.

¹⁶ Barikan ebar el rëca këŋo asoxari an do hëlëk oŷëm or wis baxo fato ol.

¹⁷ Ga logën këŋo end asoxari aŋo eŋ, fato in ye ko ebi merelix bërandëw̄ëra
and asoxari bën, bër fëbëk bapela band Kaxanu do këni reyarand osede
or Yesu bën.

¹⁸ Ata buna ko gër edini ed bëŋa ir angwëngw.

13

End oŷacar oxi eŋ

¹ Ata wat këmo emacar end gë ofarix epëxw do gë ogaf ocongoki, ga
šëpëtaŋ ko gër angwëngw. Er hi bax në farix kala ekamote ed owun, do
ŷëgwëra këni gër ogaf odexëm, omac od këŋo širënd Kaxanu. ² Emacar
end wat bamo eŋ, ang ecaŷ fo hi baxo, osapar orexëm oŋ hi bax ang or
andaw̄ fo do etëŷ el ang ed yëraŋ fo. Fato in yël këŋo panga indexëm in̄,
owun orexëm ol do gë or gapak osëm. ³ Gaf ibat irexëm in mbaŋ sembaŷ
bax, ecës el fo bayi bax. Barikan afak fak baxo.

Ata ga babi šaranënd end emacar eŋo eŋ, dek ebar el këŋo sëfënd.
⁴ Afoxi bani foxind gër lëngw ir fato, eno calexën gayik mën̄ yël baŋo owun
ol emacar eŋ. Afoxi bani foxind bëte gër lëngw ir emacar eno calexën do
eni dend: «Noŷo wa ex ang emacar eŋo? Do noŷo kë xor eŋo mereli?»

⁵ Ata emacar eŋo šot ko etëŷ ed bax yeyanënd gë ndafënan do gë ed këŋo
širënd Kaxanu. Asebën sebën bano owun ol xali opacaŷ ofëxw onax gë
oki. ⁶ Emacar eŋ ga ñëbëta ko, këŋo širënd Kaxanu maš gë eyang edexëm
ak, këbi renarand mën̄ do gë bër lëgëk gër orën bën. ⁷ Aseb seb bano
bëte ebi mereli bër ex bulunda ir Kaxanu bën xali xor këbi. Ayël yël bano

panga ind ebi bëña ebar el dek: ekun ed ex yo, gë bulunda ir ex yo, gë bela bër eyeyan ed ex yo do gë enëng end ex yo. ⁸ Ata dek bër lëgëk gër ebar bën, bër bayik omac odebën ani ñëgw ex na gër akayëta and aniyän and anobo and şadaxa bano elod ga ýanak ngwën an, afoxi këni ýana eni poxind gër lëngw ir emacar eno calexën.

⁹ Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo de!

¹⁰ Ar ebax eno mëla oxadëp an, awëla këno wëla gër oxadëp.

Ar ebax eno daw gë duxuma an, alaw këno law gë duxuma.

Mëñ ex, bëwënëk bën,

aýap ýapëk eni buýand, këreni teb na ekwëta el.

¹¹ Ata wat këmo emacar ecëxe ga şanëgu ko gër ebar. Bëparix bëki şot baxo ang anobo fo, do baxo yeyanënd ang fato fo. ¹² Panga ind emacar eñanar in şot baxo do baxo rind becarax gër lëngw ir emacar eño. Anëýali babi nëýalind dek bela bër lëgëk gër ebar bën eno calend emacar eñanar eñ, end sembaý bax dam gër ecës, bari fak ko eñ. ¹³ Emacar ekinëm eño becarax betëm baxo rind xali fedaliw ko akey amat, ogës od bela, xodux ol elod gër orën xali gër ebar. ¹⁴ Mondako babi nambelind bër lëgëk gër ebar bën gë becarax bend seb bano exo dind gër lëngw ir emacar beñ. Afel babi felënd eni di edaş ed ang eñaw end emacar end saw bano gë duxuma do fakëta ko gër aniyän eñ. ¹⁵ Aşot şot baxo panga ind exo nëngwët edaş elo xali ex yeyandërand, do ebi dawënd dek bër ax poxind na eni cale eñaw end emacar eñanar bën. ¹⁶ Anëýali babi nëýalind bela bën dek, hi këni bër gapak, bërëtoc, bër gë napul, bëxayëanaxik, okadëp, bër ax gi ex na okadëp, eni ma enëbi din ala kala nanganëme in, bërëmar gër ataxan and liw, bëjo gër eyiý. ¹⁷ Yama ala abax xor na wa exo yëcëra beý ba exo pandëra cotërexe nanganëme in, oýac or emacar ol ba nimëro ir oýac orexëm in.

¹⁸ Awa ro, orenik wëkak. Ar gë onden an, calalexo exo nang er wacayak nimëro ir emacar in. Gayikwa nimëro ir ala ex do er ex: «Okeme ocongibat gë ofëxw ocongebat gë bënjongimat.»

14

End oyëkan or bëwënëk eñ

¹ Ata wat këmo anobo an mo kwëşa yan gër etënd ed Siyon ga xeta këno bela owëli keme gë ofëxw onax gë bënax bër şotëk nanganëme ir oýac orexëm in do gë or Sëm in, gër oyiý orebën. ² Wël këme gër orën oniý or ang oýëm fo, or ang oxëbër or ekëman etëm fo. Do angon and bame wëlënd an hi bax ang and bësëmb bër bemangi bendanjëm fo. ³ Bela bëjo aýëw bani ýëwënd oyëkan oxaşax gër lëngw ir añëpara and owun do gër lëngw ir bebëbëngw bebënax, do gër lëngw ir bëxarëk. Bela owëli keme gë ofëxw onax gë bënax bër racët këbi Kaxanu gër ebar ro bën fo bax ýëwënd oyëkan olo. Gabatak ax kor bana exo tëya oyëkan olo.

⁴ Bën anëbi nang ex na bësoxari, ani buyarënaya ex na gë bën. Bën këjo sëfarand anobo an gër ed ko ye yo. Kaxanu racët këbi mërëxand ir bela eni gixën bëýanar bër xwën kënebi mëñ do gë anobo an. ⁵ Do gër osëý orebën, enëgwëş ax gi ex na. Etëmbak ax gi ex na gër ola orebën.

End omeleka otas eñ

⁶ Ata wat këmo meleka isêxe ga ko sêgëra yaŋ gër orën. Atëfëtan and din baxo xëñenand ebi nangën bela bër lëgëk gër ebar bën, gë enëng end ex yo, gë ekun ed ex yo, gë bela bër eyeyan ed ex yo do gë bulunda ir ex yo. ⁷ Ga ko xeŋ ko rend: «Yëdayindëno Kaxanu do cëkwindëno gayikwa anëka ñatëguk apëxëd and ko xiti ngwën aŋ. Poxiyindën eno calexën ar rik orën, gë ebar, gë angwëngw, do gë bañësa band men an!»

⁸ Meleka ixinëm sëfëgu këŋo iŋanar in do ko rend: «Anëka nëxenak, anëka nëxenak, angol atëm and Babilon aŋ! Mëŋ yëla këbi ngoy ind eñac endexëm in ðek benëng bend bela beŋ*.»

⁹ Meleka isasën sëfëgu këbi oki oñanar ok. Ga ko xeŋ ko rend: «Angëmëne bela eno calend emacar eŋ, gë eðaš ed wätinali këno el, do angëmëne eni cot nanganëme irexëm in gër oyiŋ ba gër bataxan, ¹⁰ ašëb këni šëb bën bëte oxoŋ or Kaxanu ol ang ngoy fo. Ang ngoy inëmbarëx fo këñëbi xatën andëmba aŋ cëm. Asoro këni ŋana eni torond polo gër xodux, gër mungu gër lëngw ir omeleka omënëk, do gër lëngw ir anobo! ¹¹ Din ir din kë ŋana ex cënind okwëcën ond xodux or këbi šorënd bër këŋo šalend emacar do gë eðaš ed wätinali këno bën. Hik gëmëd, hik goyat, ani ñana na eni teyëtand toro in. Mondako fo këŋo hi ala ar šotëk yo nanganëme ir oŋac orexëm in.» ¹² Mondako ex, ebuŋa ed bëwëñëk el, ed bër kë sëfënd bapela band Kaxanu do xwëta këno Yesu bën.

¹³ Ata wël këme oniŋ yaŋ gër orën ga kë re: «Ñëgwël: “Nëngandëralebi bëšëk bër xwëta këŋo Axwën do šës këni elod gërëgako bën!” Angoc Amënëk aŋ ga re ko: “Iyo, teyëtalexëni bandiyen bandebën baŋ gayikwa në etëfa ebi bandixa bandebën baŋ!”»

End ekanara ed bebër gër ebar eŋ

¹⁴ Ata wat këme aŋar apešax, do gër aŋar aŋo ŋëpa ko ar ang asëñiŋ ar ala fo. Ekamote ed owun ed kaŋe šëxwa baxo, do lëkaya baxo xorom iñakax. ¹⁵ Ga šanëgu ko meleka isêxe gër Aciŋ and Kaxanu, ko xeŋend gand ar ŋëpak gër aŋar: «Medël xorom in, ey ŋašaxën bebër gër ebar bën gayik anëka sëgëk, anëka ñatëk ekana el.» ¹⁶ Ata ar ŋëpak gër aŋar an lap ko xorom in gër ebar. Hašëk ðek bebër gër ebar bën.

¹⁷ Meleka isêxe šanëgu ko gër Aciŋ and Kaxanu, and hik yaŋ gër orën aŋ. Mëŋ bëte lëkaya ko xorom iñakax. ¹⁸ Ga šanëgu ko gër angëb meleka isêxe, ir xorëk xodux, ko xeŋend gand ar lëkayak xorom iñakax an: «Medël xorom in ey ŋašaxën bacay band odëwëreŋwen od reseŋ band ex gër ebar baŋ, gayik anëka sëgëk.» ¹⁹ Meleka in lap ko xorom irexëm in gër ebar ata ñašëk bacay band atëx and reseŋ and gër ebar baŋ do xobëx ko polo gër akaraxën and kë wätinalind oxoŋ or Kaxanu aŋ. ²⁰ Ga wëla këni reseŋ in gand angol, xobëx këni gër akaraxën and hik fac. Ata šanëk ošat and bani wëñënd gër akaraxën aŋ do ošat oŋo fesëk në bapakan okeme otas. Kido eni përado opanac, ogaf ok fo watidox.

15

End beñigëñaxik bepelatar eŋ

¹ Ata wat këme gër orën nanganëme isêxe, isëm, do išaraxik: omeleka ocongoki ga lëkaya këni beñigëñaxik benjongëbeki bepelatar beŋ. Gayikwa Kaxanu, paš gë beñigëñaxik beŋo ko ñata oxoŋ orexëm ol.

* **14:8** 14.8 Gër oñëgw odëmar er ŋëgw këni mëne ngoy ind oxëŋ or eñac endexëm in.

² Wat këme anjer and kal-kal ang anangoye fo ga bararëk gë xodux ol. Wat këmeni bëte bër xor këno emacar bën, gë eñaw endexëm ak, gë edaš edexëm el, do gë nimëro ir oñac orexëm bën. Gër anjer and ang anangoye xwëšara bani do lëkaya këni bemangi bend yël këbi Kaxanu beñ. ³ Ata këni yëwënd oyëkan or Moyis, ariyenin ar Kaxanu ol, do gë oyëkan or anobo ol:

«Bandixa bandey bañ batëm ex, bacaraxik ex,
Axwën Kaxanu, wëj ar xorëk beÿ ðek an,
bebër këy rind bën ðal ex do šenene ex,
wëj ex emun end benëng eñ.

⁴ Axwën, noÿo bayik axi pëb na?
Noÿo bayik ax cëkw na oñac orey ol?
Wëj gabat ex aŵënëk an.
Enimin, benëng beñ ðek ayow këni yow
eni poxira gër lëngw irey,
gayik or šenene orey ol šanayak.»

⁵ Ga xucak eño, ga këme nëkon gër orën aciŵ and Kaxanu añ ga fërëtayak, wat këme aner and Osede añ. ⁶ Omeleka ocongoki od lëkaya bax beñigëanaxik benjongëbeki ok šanëgu këni gër Aciŵ and Kaxanu. Šudara këni banjëm band xaf-xaf bamënëk, band jing-jing, do xapa këni bapëxw band kañe gër oñëkw. ⁷ Abat gër bebëbëngw bebënax, fëxwën këbi omeleka ocongoki ok bandëmba banjongëbaki band kañe band ebax cëm gë oxoÿ or Kaxanu, mën ar hik din ir din an. ⁸ Aciŵ amënëk añ lëbëk gë okwëcën oñ në end enjaran end Kaxanu eñ do gë panga indexëm in. Ata ala abax xor na exo ðil gër Aciŵ and Kaxanu xali xwëtëk beñigëanaxik benjongëbeki bend omeleka ocongoki beñ.

16

End bandëmba banjongëbaki band oxoÿ eñ

¹ Ata wël këme oniŵ gër Aciŵ and Kaxanu. Ga kë xeÿ oniŵ olo, këbi felënd omeleka ocongoki ok: «Awa yeyin en ðexëx bandëmba banjongëbaki band oxoÿ or Kaxanu bañ gër ebar!»

² Meleka iñanar in lex ko andëmba añ gër ebar. Ata bela bër šot bax nanganëme ir emacar in do bani foxind eni cale gër lëngw ir edaš ed eñaw edexëm bën, lëk këbi ošëxwëra oyambëanaxik: beman beñ hik yer okejën fo. ³ Meleka ixinëm in lex ko andëmba andexëm añ gër angwëngw. Men oñ nëngwëtak ošat ang or ala ar ñaš këno fo, do ðek oñacar obëngw or hik polo ol šësëra këni.

⁴ Meleka isasën in lex ko andëmba andexëm añ gër oyeb do gër bañësa band men, nëngwëtak ðek ošat.

⁵ Wël këmo meleka ir xorëk men in ga ko re:
«Wëj ar šenene hi këy, wëj ex ar hik, do hi bax an,
aŵënëk hi këy gayikako mondako xiti këyëbi.

⁶ Gayikako ošat or bëwënëk
do gë or bëlaŵënel oñ lexëra këni,
duy dëñ yël këyëbi ošat eni ceb.»

⁷ Wël këme oniŵ gër angëb ga kë re:
«Eyo Axwën Kaxanu, wëj ar xorëk beÿ ðek an,
kiti indey in ðal ex do šenene ex.»

⁸ Meleka inaxën in lex ko andëmba andexëm añ gër eñan. Eñan eñ šotëk ojaŵ od ebi corënd bela bën gë xodux orexëm ol. ⁹ Ata ayëka isëm šor

kēbi bela bēn. Barikan bēn kēni širēnd oŵac or Kaxanu ol, mēŋ ar babi lapanēnd beŋigēnaxik beŋo gē panga indexēm an. Ani nēngwēt bana ola orebēn ol eno duwaxēn.

¹⁰ Meleka icoxēn in lex ko andēmba andexēm aŋ gēr aŋēpara and owun and emacar. Ata šamēdfanēk gēr ed wun ko, do bela bēn kēni wēcarērand ayambēn in. ¹¹ Ašir bano širēnd Kaxanu, mēŋ ar hik gēr orēn an, ga bot kēbi ayambēn ir okejēn in. Bari ani nēngwēt bana ola orebēn ol xali eni teb bandixa batēmbak bandebēn baŋ.

¹² Meleka icongibatēn in lex ko andēmba andexēm aŋ gēr yeb isēm ir kēni wācēnd Efērat in. Men oŋ wēxēk eni kegētaxēn bemun bēnd kē xaniw apēn-eŋan beŋ. ¹³ Ata wat kēmēni bangoc baŋēŋēnax batas, band ang ofēkel fo. Angoc aŋanar aŋ šanēgu ko gēr etēy ed fato, akinēm aŋ šanēgu ko gēr etēy ed emacar, do atasēn aŋ gēr etēy ed alawēnel anēgwēs.

¹⁴ Bangoc baŋo band šabucara ex, bēn kē rind becarax do kēni yend gēr bemun bēnd gēr ebar dek enēbi bar eno merelexēn Kaxanu yatir akey atēm andexēm, mēŋ ar xorēk beŋ dek an. ¹⁵ Ata re ko Axwēn an: «(Awa ang arek fo kēme yeli.) Nēngandēraleŋo ar kēmo sēk dašērēxe an. Amo pēnga ex na teb gē eman eŋ do axo ye na gē ašēfēn, cudarēxe banjēm bandexēm baŋ.» ¹⁶ Ata bangoc baŋo bar kēnēbi bemun beŋ gēr ed kēni wācēnd gē eyeyan ed Bēšēwif el: «Arēmagedoŋ».

¹⁷ Meleka icongixinēm in lex ko andēmba andexēm aŋ gēr ekoc. Wēliwēk oniŵ osēm lēf gēr Aciŵ and Kaxanu, gēr aŋēpara and owun ga kē xeŷ: «Anēka xwētēk!» ¹⁸ Ata wingararak, wēlik odiŵ, gē oxēbēr or ekēman, do ebar el rēgēk mbaŋ. Elod ga hi kēni bela bēn, ala ax wat ex na angēmēgēm andako rako aŋ. ¹⁹ Angol atēm aŋ šapērēk obebēt otas. Bangol band benēng bēnd bela baŋ yēcarēk. Kaxanu abi xwēya bana bela bēr gēr angol atēm and Babilon bēn. Ata šebēn kēbi ang ngoy fo oxoŷ osēm orexēm or hi bax gēr andēmba ol. ²⁰ Dek ošir oŋ šapērēk do osēnd oŋ yēcarēk. ²¹ Ata bebēr ang bongaŷ bond sibēk gwēr nē okilo ofēxw onax wēcandēra kēbi bela bēn elod gēr orēn. Barikan bēn širēra kēno Kaxanu nē end eŋigēnaxik etēm end hi babi eŋ.

17

End asoxari aŷacaxik eŋ

¹ Ata ang hi bani omeleka ocongoki od lēkayara bax bangalama banjongēbaki ok, ibat yow ko yeyaneli ke. Re ko: «Yow mi masin kiti ind angol atēm, and ex ang asoxari aŷacaxik, ar ŷēpak yaŋ nē amen aŋ. ² Gē asoxari ajo wata kēni bemun bēnd gēr ebar beŋ asēk alakirand fo in, do bela bēr gēr ebar ro bēn anēka xor kēbi ang ngoy fo eŋac endexēm eŋ.»

³ Ata meleka in wēla ke gē Angoc and Kaxanu aŋ gēr ladawe. Watēx kēmo asoxari ga ŷēpa ko yaŋ nē emacar embarax, end gē ogaf ocongoki do gē ofarix epēxw. Do eman eŋ hi ko dek omac od kēŋo širēnd Kaxanu fo. ⁴ Asoxari ajo šudara ko banjēm bambarax band yek mbaŋ, banjēm band warēgeyan. ŷaŋēna ko gē orēxēr or kaŋe, do gē oyeri or oxaŷ oyekax. Lēkaya ko andēmba and kaŋe and ŷēm bax gē becusēsūs, do gē bemuyaraxik bēnd eŋac endexēm beŋ. ⁵ Gēr eyiŷ edexēm ŷēgw kēni oŵac or šonaya bax: «Babilon, angol atēm aŋ, nēm ir bēŷacaxik, do nēm bēr watak becusēsūs betēm bēnd gēr ebar ro.» ⁶ Wat kēmo asoxari ajo ga ŷaw kēŋo gē ošat or bēwēnēk oŋ do gē ošat or otede od bax reyarand end Yesu oŋ.

Ga këmo nëkon, şaran ke xali xurik. ⁷ Ata re ko meleka in: «Ineŵa ki şaranaxënënd? Wëno afel këmi fel bend şonayak gër asoxari ajo do gër emacar end gë ogaf ocongoki, do gë oparix epëxw end yëpaxën këno beŋ. ⁸ Emacar end hi bax do wat bayo eŋ, axo bo ex na. Aşanëgu ko şanëgu gër ambëxw atiŵax do exo cës. Bela bër lëgëk gër ebar bën, bër bayik Kaxanu axo ñëgw ex na omac odebën gër akayëta and aniyand nand ri ko ngwën bën, aşaran këbi şaran and këno wat emacar aŋ gayik ahi hi baxo, şës ko, bête exo canayaw.»

⁹ Eŋo, onden ond arenik fo kë xor eŋo pëni. Ogaf ocongoki ok kë wätinalind bëtënd bënjongëbëki bënd yëpaxën ko asoxari bën. Eŋo amatinali ex and bemun bënjongëbëki bête: ¹⁰ benjo lati këni, emat bayik ga wun ko, bari emun enjongekinëm eŋ axo yow ex na pere. And ko hatëgu aŋ, ax nëka na owun orexëm ol. ¹¹ Ata emun enjongetasën eŋ ex de emacar end hi bax do şës ko eŋ. Mëŋ fo ex bête emun enjongetasën, end kë şës din ir din eŋ.

¹² Ofarix epëxw or wat këy oŋ ex bamatinali band bemun epëxw bend anëbi maş ex na pere owun beŋ. Barikan, awun këni wun apëxëd amat gë emacar eŋ. ¹³ Bën erebat këni şaland: eno diyenin emacar eŋ gë panga indebën in, do gë ojaŵ odebën ok. ¹⁴ Aŵereli këno wëreli anoŋo aŋ. Barikan anoŋo aŋ ebi kor gayik mëŋ ex Axwën ar bëxwën an, do Emun end bemun eŋ. Gë bër ŵac këbi, sana këbi do xwëta këno bën kënebi xor.

¹⁵ Meleka in re ko bête: «Amen and wat këy gër ed yëpa ko asoxari aŷacaxik aŋ ex bamëxwër band bela bër lëgëk gër ebar baŋ, ang fitarëra këni dek benëng beŋ, do gë oyeyan orebën ak. ¹⁶ Oparix epëxw or wat këy ok do gë emacar eŋ, aşus këno şus asoxari ajo. Axandëra këno xandëra napul ir şot ko in do axwëca këno xwëca exo bayi tëb gë eman eŋ. Ayamb këno yamb do eni bëlën er këbi bayita in. ¹⁷ Gayikwa Kaxanu yël këbi gër oŵëkw orebën eni di apënëta andexëm aŋ, eni ŋata apënëta amat, do eno yël owun orebën ol emacar eŋ, xali ex ŋata bend re ko Kaxanu beŋ. ¹⁸ Asoxari ar wat këyo ajo hik angol atëm and wunëk gër bemun bend gër ebar ro aŋ.»

18

End eyëcar ed angol and Babilon eŋ

¹ Ga xucak, wat këmo meleka işëxe ga fedaw ko elod gër orën. Panga indexëm in itëm ebax do enjaran endexëm eŋ űobak ebar el. ² Ata ko xeŷend: «Anëka yëcarëk, anëka yëcarëk Babilon in, angol atëm aŋ! Anëka hik edëg ed bëyël, gë emaŷi ed angoc aŷëŋënaŷ and ex yo, do gë emaŷi ed acël aŷëŋënaŷ and ex yo, gë emaŷi ed emacar eŷëŋënaŷ, do gë ecusëşus end ex yo. ³ Mondako kë hi gayikako dek benëng bend bela beŋ aşëb şëb këni eŷac etëm endexëm eŋ ang ngoy fo. Bemun bend gër ebar ro beŋ ari bani rind gë mëŋ eŷac eŋ do bëfandëran bër gër ebar bën aşotëraŷën şotëraŷën këno gë panga ind napul irexëm in.»

⁴ Ata wël këme elod gër orën oniŵ oşëxe ga kë re: «Canin angol and Babilon aŋ, wën bër ex bulunda iram bën, këdi kën wëndëra andamat gë Bëbabilon bën, do këdi këŋun fënga wën bête kiti indebën in. ⁵ Gayikwa beŷëŋënaŷ bend Bëbabilon beŋ asaŷar saŷarëk xali yaŋ gër orën, do Kaxanu axo kwëya ex na betëmbak beŋo. ⁶ Maşayinëbi ang banun rind ak. Cosinëbi gë toro in, ang banëbi şosënd bën bête bela ak. Maşayinëbi bakëlëbëd baki bandixa bandebën baŋ! Gë andëmba and banun rëmbënënd aŋ, dëmbëninëbi baki. ⁷ Ang baŷi nëngandërand në

end enjaran endebën ak, do në end napul irebën ak, torolexëni mondako fo. Ang wëli bax napul irebën ak, wëli ex mondako fo toro indebën in do gë edenitaran edebën el! Gayikako Bëbabilon bën are bani rend: “Ang emun etoxari fo yëpa këne, ane gi ex na asoxari asebeta sebëta, biyi din kata afo gi na.” ⁸ Mën ex, akey amat fo këbi fënga betëm bejo: ecës el, gë odenitaran ok, gë enjo en do enëbi dap bëngënj gër angodux. Gayikwa Axwën Kaxanu ex ar gë panga itëm an, ar këbi xiti an.»

⁹ Dek bemun bend gër ebar bend bax rind eñac gë angol and Babilon bej, bemun bend babi nënganënd ñambëran ind gë mën bej, ases këni yana eni tesënd, arenita këni yana eni denitand në end endexëm and këni yana eni watënd okwëcën ond amëra andexëm aṅ. ¹⁰ Nacët ako këni yana eni kwëšarand në end ga këni yëdand amëra andexëm aṅ, do eni dend: «Oko etëm endako rako eṅo! Oko etëm endako rako eṅo, angol atëm aṅ! Oko Babilon, wëj angol apangak aṅo! Apëxëd amat fo rik hataxënëguk kiti indey in!»

¹¹ Bëfandëran bër gër ebar bën në etes exëni, në edenitara exëni në endexëm gayik ala ax bo ex na ga kë yëcënd opane odebën ok. ¹² Opane oko er ebax: kaṅe, kodî, oxaÿ oxëbëanaxik, oyeri, banjëm band xaf-xaf, banjëm bambarax, banjëm band gënd-gënd, banjëm band warëgeyan, bëmok bënd otëx od gë otëner onëngax do orëxër or fës këni gë oÿënga or beñamb, do gë otëx okëbëanaxik. Opane oko er ebax bëte: bebër sap këni gë yawale, gë odun do bebër fës këni do gë oxaÿ oyekax or yër-yër. ¹³ Bëte opane oko er ebax: ugu onëngax ond këni wëcënd kanel, angiri, bebëlam, bëšan bër këni wëcënd mir, ašururu ir xwëšëna bani gë angiri, ngoy, ugu, pix, bële, bengaš, opeÿ, opanac, ocaret, okadëp do gë bandepëra.

¹⁴ «Bekëbëanaxik bend yandi baxi ey cot bej anëka šana ki do ñawëta ki caw. Dek bebër yek do xëbënek bën awew wew ki, do din ay wat na.»

¹⁵ Bëfandëran bër šotëraxën këno bën, nacët ako këni yana eni kwëšarand, ga yëda këni amëra and Babilon aṅ. Ases këni yana eni tesënd, arenita këni yana eni denitand ¹⁶ do eni dend: «Oko etëm endako eṅo! Oko etëm endako eṅo! Babilon, angol apangak aṅ, angol atëm aṅ and bax šudand banjëm band xaf-xaf do gë bambarax aṅ angol and bax yañënarand gë kaṅe, gë oxaÿ oyekax do gë oyeri aṅ! ¹⁷ Apëxëd amat fo xucak, napul ir go in nemik!»

Dek bëhëreli bër okuluṅ bën, dek bër këbi wëlarand okuluṅ bën, gë bër kë riyenind gë okuluṅ bën, do gë dek bër kë riyenind gër angwëngw bën xwëšara këni nacët ako. ¹⁸ Axeÿ bani xeÿënd ga wat këni okwëcën ond amëra aṅ. Are bani rend: «Angol and fe wa hi bax ang angol atëm aṅo?» ¹⁹ Afanaya bani fanayand gë obar ok gër ogaf ga këni ses do ga këni renita mondako:

«Oko etëm endako eṅo! Oko etëm endako eṅo! Angol atëm apangak and šotëraxën këno napul xali beta këni dek bër gë okuluṅ od gër angwëngw bën, apëxëd amat fo xucak, ata hik ang ladawe fo!

²⁰ Wën bër gër orën bën nëngandëraleṅun

gayik angol aŋo anëka yëcarëk!
 Bëte wën bëwënëk bën, nëngandëraleŋun
 gë oparëxanda ok, do gë bëlaŵënel bën
 gayik Kaxanu xitik angol aŋo
 në end ga narëndëra këŋun!»

²¹ Ata meleka ifangak wëd ko angaŷ atibax and wëndër bax gë angaŷ
 and këni ñoxixënënd eyamb, do ga lap ko polo gër angwëngw, re ko:
 «Wëj angol atëm and Babilon aŋo,
 akëlëbëd amat fo këni lap mondako,
 bëtëdin ala axi wat na.

²² Na gër ndey, bëtëdin ala abi wël na bësëmb bër bemangi, gë bëyul,
 gë bëfarix bër bacëroti ba okereloŋ.
 Na gër ndey, ari ar bëŷ axo gi na,
 bëte din na gër ndey ekëbër ed aŋoxixën and eyamb ax wëli na.

²³ Na gër ndey, bëte din angoben and lambo ax wati na,
 ofëna or ekana ax gi na.

Bëfandëran bërey bën hi bax bër banëbi šëkwënd gër ed ex yo gër ebar
 ro
 do wëj bayëbi yifand dek benëng bend bela beŋ gë obanji oreŷ in.

²⁴ Ata dek beŋo ki ñatënëgu gayik oŷat or bëlaŵënel bër Kaxanu oŋ watik
 gër ndey, oŷat or bëwënëk oŋ, do gë oŷat or dek bër laŵëra kënebi gër
 ebar ro oŋ.»

19

End edfuwan ed gër orën eŋ

¹ Ga xucak eŋo, wël këmëni amëxwër atëm and bela yaŋ gër orën ga
 këni xeŷ:

«Aleluya! Apexa aŋ, gë enjaran eŋ do gë panga in,
 Kaxanu, Axwën arebi an xwënëk!

² Kiti indexëm in ðal ex do ind šenene ex
 gayikako axiti xiti këbi Bëbabilon bëŷacaxik bër bax buyarënënd ebar gë
 eñac endeŷën bën.

Aŵaŷa ŵaŷa këbi gayik bën laŵ këbi bëriyenin bërexëm bën.»

³ Ata xeŷ këni bëte akinëm:

«Aleluya!

Okwëcën ond amëra and Babilon oŋ,

din ir din kë šëni!» ⁴ Bëxarëk alapem gë bënax bën do gë bëbëbëngw
 bëbënax bën foxi këni gër lëngw ir Kaxanu, mëŋ ar ex gër añëpara
 and owun do këni rend:

«Amen! Aleluya!»

⁵ Ata ga wëlik oniŵ gër añëpara and owun, kë rend:

«Duwayino Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an,
 wën dek bër gapak bën do gë bërëtoc bën,
 wën bëriyenin bërexëm bër këŋo fëbënd bën.»

⁶ Ata wël këme ang epuli ed bela bëranjëm fo, ang oŷëm fo do ang oxëbër
 osëm or ekëman fo ga këni re:

«Aleluya! Gayikwa Kaxanu Axwën, arebi an, mëŋ ar xorëk bëŷ dek an
 anëka wun ko. ⁷ Nëngandëralebo, patëlebo gër ecëkw edexëm,

Gayikwa ñambëran ind ekana ir anoŋo in ñatëguk,
 alindawñ anëka ko ñatëgund.

⁸ Ayël yël bano exo cufa banjëm band xaf-xaf, apeŷax labëraw këno,
 bamënëk, band jing-jing.»

(Banjëm baŋo w̄acayak
or ŝenene or b̄ew̄en̄ek ol.)

⁹ Meleka in fel ke: «Ñëgw̄el: “Nëngandëralebi b̄er w̄ac kënëbi gër ñambëran ind ekana ed anobo b̄en!”»

Re ko b̄ete: «Bend këme rend beŋo ex eyeyan ed d̄al ed Kaxanu el.»

¹⁰ Ata foxi këme gër osapar orexëm mo calexën. Bari mëŋ re ko: «Tebël d̄e, ax gi ex na mondako! Wëno ariyenin fo hi këme ang hi kën w̄ej do gë b̄emaŷe b̄endey b̄end kë reyarand end Yesu Kërisët b̄eŋ. Poxiyind eyo cale Kaxanu gabat! Gayikwa osede or Yesu Kërisët ol ex er këni reyarand b̄elaŷenel b̄en.»

End fanac ifeŝax eŋ

¹¹ Ata wat këme fol orën ol do fanac ifeŝax ga ŝanayaw ko. Ar ȳepaxën baŋo an bano w̄acënd «Ar mokwëta», do «Ar d̄al», gayik mëŋ kë xitind do kë w̄erënd gë or ŝenene ol. ¹² Bangës bandexëm baŋ warëk ang xodux fo, do ŝëxwa ko oxamote or owun oranjëm. Ȳëgw̄ këni gër ndexëm oŵac or ala ax nang ex na, angëmëne ax gi ex na mëŋ gabat. ¹³ Do ŝuda ko acud̄ and ȳëmb bani n̄e oŝat. Oŵac orexëm ol ex: «Eyeyan ed Kaxanu el.»

¹⁴ Benga b̄end ocoroŋa b̄end gër orën beŋ, ŝudara këni banjëm band xaf-xaf, bamënëk, bapeŝax, do këno s̄efarand moñëpa yaŋ n̄e opanac opeŝax.

¹⁵ Gër etëŷ edexëm kë ŝanënd duxuma iñakax ir këbi sawaxën benëŋ b̄end bela beŋ. Gë or gapak osëm këbi xadac, do ebi b̄enëra ang këni w̄enënd reseŋ ak gër akaraxën andexëm. Ngoy iŋo ex amatinali and oxoŷ osëm or Kaxanu, mëŋ ar xorëk beŷ d̄ek aŋ. ¹⁶ Gër acud̄ andexëm, do gër emef endexëm ȳëgw̄ këni oŵac: «Emun end bemun», do «Axwën ar b̄ëxwën.»

¹⁷ Ata wat këmo meleka ga xwëŝa ko gër eñan. Ga këbi yeyaneli d̄ek oŝel or bax ŝëgërand yaŋ gër orën ol, xeŷ ko: «Yowën, barërëgun gër ñambëran itëm ind Kaxanu! ¹⁸ Yowën enëbi yamb bemun beŋ, gë bemun b̄end ocoroŋa beŋ, gë b̄er fangak b̄en, gë opanac ok do gë b̄er ȳepaxën babi b̄en, gë okad̄ep ok gë b̄er ax gi ex na okad̄ep b̄en, gë b̄er gapak b̄en do gë b̄erëtoc b̄en.»

¹⁹ Ata wat këmo emacar eŋ, bemun b̄end gër ebar beŋ do gë ocoroŋa odebën ok ga fedër këni enëbi merelixën ar ȳëpa bax yaŋ gër fanac ifeŝax an, do gë ocoroŋa odexëm ok. ²⁰ Sëra kënëbi emacar eŋ do gë alaw̄enel anëgw̄ëŝ ar bax rind becarax b̄end babi nambelind b̄er ŝot bax nanganëme ir emacar do bani foxind eni calend gër eñaw̄ end edaŝ edexëm b̄en. Tak b̄ëxi lap kënëbi b̄ëbëngw̄ gër anjer and xodux, gër ed fëtëk mungu. ²¹ B̄er bayik b̄en law̄ëra këbi duxuma ir bax ŝanënd gër etëŷ ed ar ȳëpa bax yaŋ gër fanac an. Do d̄ek oŝel ol w̄endëra këni ga yamb këni beman b̄endebën beŋ.

20

End b̄ëniy w̄ëli eŋ

¹ Ata wat këmo meleka ga ko fedaw gër orën ga lëkaya ko acoketaya and ambëxw̄ atiŷax aŋ, do gë gweyele-gweyele isëm. ² Na sëra këŋo fato in, andën akarëk and këno w̄acënd ŝabucara, do Sindan aŋ. Fok këŋo gë gweyele-gweyele in xali ex kuca b̄ëniy w̄ëli. ³ Ȳëkëtëx këŋo polo gër ambëxw̄ atiŷax, s̄ënd ko do ŝëban ko etëndët el, exo tebaxën enambeli ed benëŋ b̄end bela el xali ex t̄ëk b̄ëniy w̄ëli. Do and kë xuca b̄ëniy w̄ëli aŋ, eno tebët ipëxëd.

⁴ Ata wat kême bañëpara band owun. Bër yëparaxën bax bën šot këni or gapak or enëbi kitixënënd bela ol. Wat kême bëte benjêw bend bër šësëk ga fodëtën kënëbi ogaf odebën gë ecëngwa bën, në end ga bani reyarand osede or Yesu, do bani femërand eyeyan ed Kaxanu eñ. Bën ani poxi bana gër lëngw ir emacar, do gër lëngw ir edaş ed wätinali bano el. Bën ani ma bana enëbi din nanganëme irexëm in ax gi ex na gër eyiÿ, ax gi ex na gër ataxan. Bën xani bax gër ecës, bakaw këni gër aniyani eni munaxën andamat gë Yesu Kërisët xali bëniy wëli. ⁵ Bëšësëk bëšëxe bën ani kanira bana gër ecës xali xucak bëniy wëli bën.

Ekani ed gër ecës eñanar el ex. ⁶ Awa nëngandëraleño, do gilexo aŵënëk ar hik šëf gër bër xanik añanar gër ecës an. Ata bën ecës ekinëm el ojaŵ ax cot ex na gër ola orebën. Barikan ariyenin këno yana eno diyeninënd Kaxanu do gë Kërisët ang bëšadaxan fo do eni mun gë mën bëniy wëli.

⁷ And kë xuca bëniy wëli añ, Sindan in asebet këno sebet exo canëgu gër epëra edexëm. ⁸ Ašanëgu ko šanëgu ebi nambelixën benëng bend bela beñ ang lëgëra këni gër owebët onax or ebar ak. Benëng beño exëni Gog do gë Magog. Bën kë barëregu gër emer do eni nëmb ang edini ed gër angwëngw fo. ⁹ Ata wat këmëni ga šan këni do beñëtar këni dek ebar el. Xul kënebi bëwënëk bën gër ed barër këni do gër angol and ex pëlot gër yomb ir Kaxanu añ. Barikan fedawëk na xodux elod gër orën do bëlën këbi. ¹⁰ Šabucara in, mën ar babi nambelind an, yađ këno, do lap këno gër anjer and xodux, gër ed fëtëk mungu, gër ed lap kënebi emacar eñ, do gë alaŵënel anëgwëš an. Mondako këni yana eni torond ciš wec polo na din ir din.

End kiti ifelatar eñ

¹¹ Ga xucak eño, wat kême añëpara and owun atëm apešax do wat këmo bëte ar yëpak gër añëpara and owun año an. Ebar el do gë orën ol šapërek xali bebët abi bayi bana. ¹² Año wat këmëni bëšësëk bën, bëjo bër gapak, bëjo bërëtoc, ga xwëšara këni gër lëngw ir añëpara and owun. Ar yëpak gër añëpara and owun an ko labëtërand bakayëta, do gë akayëta acëxe, and aniyani añ. Xiti këbi bëšësëk bën, ang yëgw këni gër bakayëta baño ak, ang ebax bandixa bandebën ak. ¹³ Angwëngw añ šëpëtëgu këbi bëšësëk bër hi bax polo bën. Ecës el do gë wur ir bëšësëk in nëcëtëgu kënebi bëšësëk bër lëkaya banëbi bën do ala kala xiti këno ang ebax bandixa bandexëm ak. ¹⁴ Ata ar yëpak gër añëpara and owun an, lap ko ecës el do gë wur ir bëšësëk in, gër anjer and xodux. Anjer and xodux año ex ecës ekinëm el. ¹⁵ Lap këno bëte bënëngj gër anjer and xodux ar bayik yo oŵac orexëm ani nëgw bana gër akayëta and aniyani.

21

End orën oxašax do gë ebar ekašax eñ

¹ Ata wat kême orën oxašax do gë ebar ekašax. Gayikwa orën oxarëk ol do gë ebar ekarëk el ayëcar yëcar bax, do angwëngw añ ax bo bana. ² Wat kême bëte angol amënëk añ ga kë šëlaw elod gër orën ga xaniwëk gër Kaxanu. Angol año ex Yerusalem ixašax in do ang endënaŵ end eñër end yañënarax exo ntaxënd gër icën indexëm fo hi bax. ³ Wël kême oniŵ or ar yëpak gër añëpara and owun ol ga ko xeÿ:
«Edëg ed Kaxanu el anëka hik mërëxand ir bela!
Kaxanu wa bar këni edëg el gë bela bën,

bën eni gi bulunda irexëm do mëñ exo gi Kaxanu irebën.

⁴ Afëxwëc ko fëxwëc dek ongwën ond

gër bangës bandebën oñ,

ecës ax bo na, otes ax bo na,

edenitan ax bo na, ayambën ax bo na.

Gayikwa bend aniyana añanar beñ ax bo ex na.»

⁵ Ata re ko ar yëpak gër añëpara and owun an: «Gërëgako beñ bën dek këme nëngwët ex gi bebëxaşax.» Re ko bëte: «Awa nëgwël beño

gayik enimin bend mokwëta dëñ ex.» ⁶ Año re ko: «Anëka hik mondako!

Wëno ex ayanar an, wëno ex afelatar an. Bëte wëno kë ÿanand, wëno

fo kë ñatand. Ar sel këño an, arëmbënëgu këmo rëmbënëgu gër añësa

and men ond kë yëlënd aniyana, axo yëc na monjéc. ⁷ Eño këmo yël ar

kë xor an. Wëno Kaxanu këño xwën do mëñ exo gi asëñiwën. ⁸ Barikan

bërëñiyëk bën, gë bër gë oñëpëgënan bën, gë bër watak bëcusëşus bën, gë

bëlañ bër bela bën, gë bër watak eñac bën, gë bëbanj bën, gë bër xwëtak

olaş bën do gë dek bënëgwëş bën, er fenan këmëni in ex anjer and xodux

do gë mungu. Ejo ex ecës ekinëm el.»

End Yerusalem ixaşax eñ

⁹ Ata gër omeleka ocongoki od lëkaya bax bandëmba banjongëbaki band

ÿëm bax gë bëñigëanaxik benjongëbaki bepelatar beñ, ibat sëka ke exe

pelëra. Ata re ko: «Yow mi masin endënañ end eñer eñ, alindañ ar anofo

an.» ¹⁰ Meleka in wëla ke gë Angoc and Kaxanu añ bëte yan në atënd

acakax, do wësin ke angol amënëk añ, Yerusalem in, ga kë fedaw elod gër

orën ga xaniwëk gër Kaxanu. ¹¹ Enjaran end Kaxanu eñ baño ñoband, do

kë watind ang ekañ ekebenaxik, ekañ ed këni wacënd şasëp, kal-kal ang

anangoye fo. ¹² Amenj and xecexën bani angol año añ, añang ÿang bax,

bëte aşak şak bax. Owët epëxw gë oxi hi bax gër amenj año do omeleka

epëxw gë oki xwëşara bax gë ebët gë ebët. Do añëgw ÿëgw bani omac od

bandëwëra epëxw gë baki band Bëyisërayel banj gër ofëra or owët oño.

¹³ Er hi bax apën-eñan, owët osas, ambëng owët osas, ambëtëb owët osas,

do acëla-eñan owët osas. ¹⁴ Er bay bani amenj año gë orëda epëxw gë oxi

do në ekëlan kala ÿëgw bani oñac obat or oparëxanda epëxw gë oki od

anobo ok.

¹⁵ Ar baxe felërand an, esëyixën lëkaya baxo, oşët or kañe. Gë mëñ baxo

sëyind angol añ, gë owët orexëm oñ, do gë amenj and jey añ. ¹⁶ Angol añ

er hi bax gë owebët onax od gwër fo gwër fo do acakëşak in gwër fo

bax bëte gë añangëñang in. Ata sëyi ko angol añ gë oşët orexëm ol do

sëk ko: në ometër owëli epëxw gë oki. ¹⁷ Meleka in sëyi ko amenj añ,

ata sëk ko në ometër ofëxw ocongebat gë oco, ang ebax osëyi or bela ak.

¹⁸ Amenj añ bay bani gë oxañ or şasëp, do angol añ hi bax kañe iwënëk,

kal-kal ang anangoye amënëk fo. ¹⁹ Edëda ed amenj and angol año el hi

bax gë bapax epëxw gë baki, do ÿañën bani gë oxañ oxëbëanaxik: apax

añanar añ gë şasëp, akinëm añ gë safir, atasën añ gë kalësedëwan, anaxën

añ gë emërod, ²⁰ anjoxën añ gë onikës, anjongamatën añ gë sarëdëwan,

anjongakinëm añ gë kërisolit, anjongatasën añ gë beril, anjonganaxën

añ gë topas, andepëxwën añ gë kërisopëras, andepëxw gë amatën añ gë

tirëkwax do andepëxw gë akinëm añ gë ametisët. ²¹ Ofëra epëxw gë oxi

oñ ebax bëcambas epëxw gë bëki, epëra kala ecambas emat. Fëña isëm ir

gër angol in ebax kañe iwënëk, kal-kal ang anangoye amënëk fo.

²² Aciñ and Kaxanu ame wat ex na gër angol año. Gayikwa aciñ and

Kaxanu añ hi këni Axwën Kaxanu, mëñ ar xorëk beñ dek an do gë anobo

aŋ. ²³ Angol aŋo eñan këm do facaw̃ këm ex gayik enjaran end Kaxanu eŋ kęŋo ńoband do anobo aŋ ex lambo irexëm in. ²⁴ Benęng bend bela beŋ aliya kęni ỹana eni dıyand gër angoben andexëm, do bemun bend gër ebar beŋ eno męlanęgund enjaran endebën eŋ. ²⁵ Owët or angol oŋ pęraręxe kę ỹana ex bayind. Ado dęŋ ala ax pęra na gayik gęmęd ax gi na. ²⁶ Benęng bend bela beŋ awęlanęgu kęno ỹana eno męlanęgund enjaran endebën eŋ, do gę owun orebën ol. ²⁷ Barikan, ebuyaraxik gebatak ax dıl na gër angol aŋo. Ar watak becusęsus, ba enęgwęs axo dıl na. Afo bęr ỹęgwęn kęnębi omac odebën gër akayęta and anıyan and anobo bęn fo kę lil.

22

End arayan eŋ

¹ Ata meleka in wásin ke yeŋ ir men ond kę yęlęnd anıyan in. Men oŋo omęnęk ebax kal-kal ang anangoye fo. Afes bax fesęnd elod gër añępara and owun or Kaxanu do gër and anobo aŋ. ² Wat kęme męrexand ir fęña isëm ir angol aŋo do gër obęŋa oki od yeŋ, atęx and gę odęwęręwen od kę yęlęnd anıyan ok. Atęx aŋo, facaw̃ ir ex yo kę ręwęnd, męne ngęŋ epęxw gę baki gër inıy. Opat odexëm ok kębi fakęnęnd benęng bend bela beŋ. ³ Eñęŋenax ax bo na. Añępara and owun or Kaxanu aŋ do gę and anobo aŋ kę hi męrexand gër angol. Bęriyenin bęrexëm bęn kęŋo ỹana eŋo calend. ⁴ Awat kęni ỹana eni watęnd dęxas irexëm in, do owac orexëm ol exo ńęgw gër oyiỹ orebën. ⁵ Ecamędfan ax bo na, do ala ax ńana na ex caland lambo, ala ax ńana na ex caland angoben and eñan gayik Axwęn Kaxanu kębi ỹana ebi ńoband. Ata eni mun din ir din.

End omakaw ond Yesu eŋ

⁶ Ata re ko meleka in: «Bend kęmi felęnd beŋo eyeyan ed dıl, ed mokwęta ex. Axwęn Kaxanu, męŋ ar kębi yęlęnd Angoc andexëm bęlawęnel an, lawęnęgu kęŋo meleka irexëm in ebi masindęra bęriyenin bęrexëm bęn bend kę ńatęgu gogo beŋ.» ⁷ Ga re ko Axwęn an: «Gogo kęme yeli. Nęngandęraleŋo ar kę sęfęnd ang rek gër akayęta aŋo ro ak, akayęta and kę nangęnęnd gana-gana fo er kę yelind aŋ!»

⁸ Węno Őaŋ węlęk do watęk beŋo. And węl kęme do wat kęme aŋ, foxi kęme gër osapar mo cale meleka ir baxe wásinęndęrand beŋo in. ⁹ Barikan męŋ re ko: «Tebęl de, ax gi ex na mondako! Węno ariyenin fo hi kęme ang hi kęn węj do gę bęmaỹe bęndey bęnd ex bęlawęnel bęn, do gę dęk bęr kę balękęnalind bend gër akayęta aŋo ro bęn. Poxiyind eyo cale Kaxanu gabat!» ¹⁰ Ata re ko: «Kęrey con na bend ỹęgw kęni gër akayęta aŋo ro beŋ. Akayęta aŋo kę nangęnęnd gana-gana fo er kę yowęnd in, gayikwa dam ex ex ńatęgu.» ¹¹ Ar sęmbak an, kemęnalexo kaş-kaş gër osęmbak orexëm, ar buyaręk an, kemęnalexo exo buyar kaş-kaş. Ar Őenene an kemęlanelexo, nęmęc gër or Őenene orexëm, do ar węnęk an kemęnalexo exo men nęmęc!

¹² Gogo kęme yeli do me męlali acosa aŋ, ala kala mo cos er rıyeni ko in. ¹³ Węno ex ayanar an bęte węno fo ex afelatar an. Węno kę ỹanand bęte węno fo kę ńatand*.

¹⁴ Nęngandęralebi bęr kę nebęnd banjęm bandebën baŋ ebi ńapaxęn eyamb ed atęx and kę yęlęnd anıyan el do eni dılxęn gër owët or gër angol! ¹⁵ Barikan canęlexęni fac bęr ex ang ofaŋjët bęn, gę bębanj bęn,

* **22:13** 22.13 Gër Gerek er ỹęgw kęni: «Alęfa» do gę «Omega», ińęgw ińanar iŋ do gę ipelatar iŋ.

gë bëŷacaxik bën, gë bëlaŵ bër bela bën, gë bër xwëtak olaŝ bën, do gë bër ñanëk do wër këbi enëgwëŝ bën!

¹⁶ Wëno Yesu lawënëli këŋo meleka iram in exo deya osede oram ol gër bamara. Wëno ex arandëwëra and Dafid an, wëno ex emal ed kë ñoband oxeya el. ¹⁷ Angoc and Kaxanu aŋ, do gë alindaŵ ar anofo an këni rend: «Yow!» Do ar wël këbi an delexo: «Yow!» Ar sel këŋo an, təkawëlexo. Ar ŷandi këŋo an, dëmbëlexo men ond kë yëlënd aniyan oŋ, men ond ayël fo oŋ.

Eŋata el

¹⁸ Wëno Ŝaŋ, gë obal osëm këme reyand gër ar kë wël yo eyeyan ed bend bebër kë yowënd ecan ecan do ŷëgw këni gër akayëta aŋo beŋ: ar kë baŝ ŷeŷ an, Kaxanu eŋo baŝ beñigënaŷik bend ŷëgw këni gër akayëta aŋo beŋ. ¹⁹ Do ar kë baŝëta ŷeŷ gër eyeyan ed gër akayëta aŋo an, Kaxanu aŋaŝëta ko baŝëta bëte oŝet orexëm or atëx and kë yëlënd aniyan ol, do gë oŝet or angol amënëk or ŷëgw këni gër akayëta aŋo ol. ²⁰ Ar ex sede ir bend dal beŋo an kë reyand: «Iyo, gogo këme yeli! Amen! Yow Axwën Yesu!»

²¹ Awa Axwën Yesu yëlëleŋun wën ðek oyekax orexëm ol!